HISTORIA
IESVITICA
RODOLPHI
HOSPINIANI.
Tomus Septimus.

RODOLPHI HOSPINIANI HISTORIA IESVITICA

HOC EST,

DE ORIGINE, REGVLIS, CONSTITVTIONIBVS, Privilegiis, Incrementis, Progressu & Propagatione Ordinis IESVITARVM.

ITEM DE EORVM DOLIS, FRAVDIBVS, IMPOSTVRIS, Nefariis Facinoribus, Cruentis Consiliis, Falsâ quoque *Seditiosâ,* & *Sanguinolentâ Doctrinâ.*

CVM TRIPLICI INDICE CAPITVM, AVCTORVM, RERVM *item ac* VERBORVM Memorabilium.

Juxta Exemplar excusum

TIGVRI,

Apud IOANNEM RODOLPHVM WOLPHIVM.

M. DC. LXX.

ILLVSTRISSIMO, ac

Potentißimo PRINCIPI & DOMINO DN.

GEORGIO FRIDERICO,

MARGRAVIO Badensi & Hochbergensi, LANDGRAVIO Susenbergensi, DOMINO *in* Rotelen & Badenvveiler, *&c.* DOMINO suo Clementissimo.

ILLVSTRISSIME PRINCEPS, *Clementißime*, DOMINE, *quemadmodum Regna hujus Mundi & Respublicæ certas jam inde à condito orbe habuerunt periodos, quibus circumactis, maximis Imperijs & potentißimis Regnis fatales fuerunt, & universales mutationes attulerunt, ut planè nouam faciem seu formam induerint, sicut historiæ dilucidè testantur: ita etiam Regnum Christi, seu militans in hisce terris Ecclesia, ab Ascensione Domini in cœlos suas periodos, cumprimis in doctrina & externis ritibus habuit. Complectuntur periodi autem istæ ut plurimum annos circiter quingentos: quamvis negari non poßit, hunc periodorum numerum non fuisse perpetuum & universalem, & plurima Regna vix dimidium ejus exegisse. Nam si rerum potiantur Principes & Magistratus impij, ac omnis generis scelera & flagitia etiam inter subditos regnent impunè, sequuntur justo Dei judicio pœnæ, quæ mutationes accelerando, constitutos terminos aliquot annis antevertunt.*

Si autem de Origine & progressu veræ ac falsæ doctrinæ, deque mutationibus & erroribus in Ecclesia Christi exortis, rectè judicare & loqui velimus, semper ad primam periodum, atque adeò ad auream illam ætatem recurrendnm est, in qua Christus æternus Filius Dei in assumpta humanitate, & Sancti Apostoli vivâ voce ac scriptis docuerunt, velut omnium præstantissimam: incorruptißimam, & cæterarum omnium normam seu Regulam certißimam. Si quid enim non solùm in principalibus doctrinæ & Fidei articulis, sed etiam in Ceremonijs & Ritibus externis discrepaverit deinceps, id meritò suspectum, vel saltem longe inferiori loco haberi debet. Vnde etiam rectè ille dixisse videtur, Id verius quod prius, id prius quod à principio.

Docuit autem Christus, impletis suo adventu, adeoque abrogatis umbris ac typis seu figuris legalibus, jam in Dei cultu hoc unum diligentißimè spectandum, quod olim adumbratum fuerit, sic, ut fideles porrò non amplius in puerilibus istis ceremonijs & ritibus Veteris Testamenti ceu pupis quibusdam, sed in præstandis veræ in Christum fidei & pietatis officijs occupati esse debeant, qui cultus ille Spiritus & Veritatis est, de quo Christus ipse Ioh. cap. 4. loquitur, quòd Deus illo in posterum coli velit. Vt verò nervi quidam essent publicorum conventuum, quibus Christiani homines erudirentur,

eisque externis quibusdam symbolis remissio peccatorum & justitia coram Deo ceu sigillis obsignaretur, huic doctrinæ paucissimas addidit ceremonias, Baptismum videlicet & Cœnam sacram.

Hanc formam doctrinæ & ceremoniarum, ut simplicissimam, ita quoque perfectissimam & omnibus suis numeris absolutissimam, sicut à Servatore acceperant, ita etiam fideliter retinuerunt Apostoli, nihil omninò de suo vel assuentes, vel detrahentes, suisque eam tradiderunt successoribus & posteris, quam hi quoque integram, puram & incorruptam ad multos annos conservârunt, testem hujus habeo Eusebium, qui ex Egesippo refert, quòd illius tempore in singulis successionibus & civitatibus ita se res habere deprehenderit, quemadmodum Lex, Prophetæ & ipse Dominus Iesus prædicâssent. Noverunt siquidem adhuc illa aurea secula, corporalem exercitationem paululùm habere utilitatis in vera Ecclesia Christi, & humanis traditionibus frustra Deum coli, usque sinceram Religionem fœdissimè corrumpi.

Cùm verò status Ecclesiæ trecentis primis annis & aliquot sequentibus primæ periodi ad ἀκμὴν *summamque perfectionem pervenisset, natura autem ultra hanc in terris nihil instituat, factâ conversione, cuncta degenerare & in pejus ruere cœperunt. Habuerunt quidem illa quoque tempora præstantes aliquot & illustres Doctores, tamen omnes propè à puritate & simplicitate doctrinæ Apostolicæ & proximè præcedentis Ecclesiæ nonnihil recesserunt. Ea verò occasione factum est, ut mox in admiratione cœperint esse variæ* ἐθελοθρησκείαι, *quæ etiam in opinionem meriti abiisse jam tum videntur. Inprimis verò admiratione dignum est quòd ad finem suum prima hac periodo accelerante, Spiritus Antichristi per Episcopos Romanos semina sui primatûs supra omnes alios Episcopos sic impudenter sparsit, ut in hujus periodi fine quasi in alvum & intra viscera Ecclesiæ receptus meritò videri queat.*

Facies igitur Ecclesiæ sic nonnihil deformatæ, tristis fuit circa principium secundæ periodi. quæ paulò ante Gregorii Magni ætatem cœpit, & ad Henrici IV. Imperatoris tempora usque duravit: quæ tamen ferri aliquo modò potuisset, nisi in progressu ejus tristiorem, & circa finem tristissimam planè & fœdissimam nacta fuisset. Causæ ejus fuerunt non solùm jacta in priore periodo errorum fundamenta & quasi sparsa semina, sed etiam irruptiones horrendæ barbararum gentium in Europam, quæ annos plus minus centum sexaginta totum Occidentem vexarunt. Hic dici non potest, quantam in hoc perturbatissimo rerum omnium statu vera Religio, pura doctrina, pietas & eruditio in Occidentalibus Ecclesiis jacturam fecerit. In has igitur occasiones intentus hostis humani generis, horribiles & perniciosas tenebras, ceu nubes quasdam atras, totum cælum occupantes, in Ecclesiam Christi simul induxit, per ipsos Doctores & Ecclesiarum Antistites maximè, quos inter Romanus Episcopus Gregorius Magnus facilè primas tenet, qui duarum præcipuè rerum, quæ horribilem inclinationem & ruinam Ecclesiæ attulerunt, Invocationis nimirum hominum mortuorum & Sacrificiorum pro mortuis, auctor & quasi fundator fuit: Ceremoniis etiam plus quàm Iudaicis & Ethnicis Ecclesiam & Religionem Christianam mirum in modum oneravit, quarum splendore & pompâ mentes hominum mirificè captæ & fascinatæ fuerunt.

Quæ quidem gravia sunt, & piis animis hanc fœdam & detur patam faciem Ecclesiæ diligenter contemplantibus, suspiria ac tantum non lachrymas movent. Verùm longè infeliciora & tenebricosiora tempora sequuta sunt, rebus subinde justo DEI *judicio & vindicta in pejus ruentibus. Antichristus enim paulò ante in utero Ecclesiæ conceptus, sub Bonifacio Romano Episcopo in lucem editus, non amplius in Mysterio, sed palàm operari cœpit. Nam cultum Deorum alienorum instituit, Sanctos mortuos invocatione Statuarum, Imaginum, Templorum & Altarium exstructione honorari*

honorari præcepit, & statuas ligneas adoratione colendas esse pronunciavit: Synodos, iconolatriam oppugnantes, damnavit, & velut Dictator quidam subditis præcepit, ne ejusmodi Magistratibus, venerationem & invocationem abolentibus, obedientiam ullam præstent; Ceremonias à maioribus suis & prædecessoribus inventas non modò retinuit, sed etiam prodigiosè accumulavit, plus quàm dimidiâ parte secundi huius periodi evolutâ. Baptismum & Cœnam Domini multis ac variis traditionibus humanis contaminavit, & in alios usus transtulit, quam à Christo instituta fuerunt. Inter hæc verò Ecclesia & sponsa Christi parùm præsidij habuit, sed ab omnibus orba cœpit fieri, & quasi ovis in medio luporum constituta tanquam prædæ exposita fuit, Doctoribus ejus omnem suam operam Antichristo locantibus, præmia inde amplissima reportantibus, & si qui fuerunt, qui his rebus Ecclesiæ afflictissimis succurrere & auxilium ferre cuperent, mox vel calumniis, vel apertâ vi oppressi, atq; efficacia errorum & omnis generis superstitionum victi fuerunt.

Excepit hunc tristissimum Ecclesiæ statum tertia periodus, quæ initio Regni Henrici Quarti Imperatoris cœpit, & sese ad Annum quingentesimum supra millesimum usque extendit. Hæc verò majorem mutationem Ecclesiæ & Imperijs quàm prior attulit. Nam invexit in Ecclesiam faciem prorsus novam, nec prioribus seculis unquam visam, Regnum videlicet politijs simile, & ab eo, non dico quod in prima, sed in secunda adhuc periodo fuit diversum. In priore periodo Antichristus majorem Principatum seu dominium nactus est artibus suis, quàm ipsi conveniret, nihilominus tamen nondum adhuc arbitrio privato omnia administrare in Ecclesiis ausus fuit, in hac verò periodo tertia, non solùm, quod mediâ parte secundæ periodi circumactâ facere cœperat, caput suum extulit supra omnes alios toto orbe Christiano Pastores: sed veluti summus quidam totius orbis Monarcha, sibi soli arrogavit potestatem constituendi & investiendi Episcopos, convocandi Concilia & Synodos ijsque præsidendi, & tibi pro libidine decernendi controversias, præscribendique certas Religionis formulas: imò quasi nihil aut parum hoc esset, summâ audaciâ in politicum imperium irrupit, sibique Regna hujus Mundi arrogavit: voluit etiam ipsos Imperatores, Reges ac Principes cæteros à sese, Dominos scilicet à servis, Regnorum possessionem petere & accipere debere: quin leges quoque præscripsit Imperatoribus ac Regibus, à quibus ipse hucusque Leges acceperat: causarum insuper politicorum cognitionem & decisionem sibi soli vindicavit, gloriatusque est, in scrinio pectoris sui omnia jura contineri, & proinde cunctos homines debere pro Legibus habere quæcunque ipse dixerit. Hac effreni audacia atque impudentiâ Monarchiam ex politico & Ecclesiastico regimine mixtam constituit, faciem Imperij Romani prorsus mutavit, sesèque supra omne quod dicitur DEUS *exaltavit.*

In hac eminentia constitutus Antichristus, in hoc novum suum regnum, ad priores idololatrias novum & prioribus seculis incognitum DEUM *Panaceum introduxit. quem sacræ Literæ* DEUM *Maozim nominant, eique peculiare festum magna cum solennitate & reverentia celebrandum instituit. Hic novus Deus occupavit in Ecclesia omnem cultum adorationis & venerationis soli Deo debitum, omniumque oculos & mentes à verò Deo ad se pellexit: Hoc sese in processionibus & theatrica Missâ ostentante, conticuit cœlestis doctrina.*

Et quod in primis notandum est DEO *regnante, prodijt etiam novum doctrinæ genus in Ecclesia, quod* Scholasticam Doctrinam *appellant, hac occasione. Quum Romani Pontifices non solùm errores superioribus seculis introductos, sed jam etiam portentosum illud dogma Transsubstantiationis, tanquam fontem infinitorum aliorum errorum pertinaciter defenderent, & contra sentientes immani tyrannide persequerentur ac opprimerent, sicut Berengarij & aliorum exempla evidenter docent; factum est, ut illa Theologia, qualiscunque tum fuit, a plerisque negligeretur, nec ferè alij quàm*

pauci

pauci Monachi ei adhærerent, & ad juris Civilis studium Italica & Germanica ingenia certatim confluerent. Hoc verò quum ingentem cladem, & tantùm non ruinam non solùm Theologiæ illius temporis, sed etiam recenti, nec dum satis confirmatæ Romanorum Pontificum tyrannidi minitari videretur, GRATIANVS *Monachus, ut afflictis his suæ partis rebus aliquam opem & auxilium ferret, legum Pontificiarum Volumen consarcinavit & congessit circa annos Christi* 1150. *quod* Decretorum opus *nominatur, & hodiè pro prima parte juris Canonici seu Pontificij habetur. In eo Hierarchiam & tyrannidem Pontificum Romanorum propugnandam susceperat ex Canonum Decretis. In hunc finem excerpsit. Canones in hoc volumine ex quatuor potissimum scriptorum generibus: alios quidem ex Concilijs & Synodis: alios ex Epistolis Decretalibus primorum Pontificum Romanorum, alios ex scriptis Patrum: alios denique ex historijs Ecclesiasticis; sed eâ fide, ut magno cum judicio hæc omnia legenda sint, multa siquidem falsa, commentitia & notha recitat; tum vera impudenter, malitiosè fallaciter & impiè corrumpit; sæpe numero turpiter errat in authorum & librorum inscriptionibus, Hieronymo adscribit quod tribuendum erat Augustino, aut simili; ex uno Concilio profert Canonem qui alterius est; titulum facit ex Epistola Decretali alicujus Pontificis in qua tamen nihil tale reperitur: & tamen tanto applausu acceptum approbatumque fuit hoc Opus à Pontificibus Romanis, ut mox Eugenius Tertius secundum id in Consistorijs judicare præceperit. Sequutus mox est Gratianum* Petrus Lombardus *Parisiensis Episcopus, qui in Theologia versari maluit, quàm in Forensibus litigiosisque quæstionibus. Itaque Scholasticæ Theologiæ, qualis tunc erat, fundamenta in quatuor libros, qui sententiarum dicuntur; congessit. Hi quatuor libri, non ex viva verbi* DEI *scaturigine, sed Patrum duntaxat lacunis desumpti, fuerunt postea totius Scholasticæ doctrinæ basis & fundamentum: unde ipse etiam vulgò in Scholis* Magister Sententiarum *appellari cœpit.*

Sequitur jam media Scholastica *priore illa longè deterior, quæ duravit ab anno Christi* 1220. *ad annum usque* 1330. *& habuit* Albertum M. *velut parentem & authorem. Is enim Philosophiam humanam, inprimis Aristotelicam in ipsa adyta Scholarum Theologicarum & penetralia Ecclesiarum intromisit, & in supremo ibi controversarum quæstionum dijudicandarum ac decidendarum gradu & throno, ceu Reginam quandam collocavit: quo factum est, ut Aristoteli & Philosophiæ humanæ, magna cum Religionis pernicie, Principatus in Schola Christi attributus, & de possessione hæreditaria Christus depulsus sit. Superior enim Scholastica Patrum quidem, sed Ecclesiasticorum duntaxat scripta ac dicta verbo* DEI *exæquavit: hæc verò ulterius progressa, Aristotelis etiam scripta verbo Dei in omnibus cõparavit, ut quæ vestigia exiguæ illius erga verbũ Dei reverentiæ in Theologorũ Scholis restarent adhuc, ab hac penitus deleta & conculcata fuerint. Cùm enim errores & abusus vel recepti consuetudine, vel à Pontificibus Romanis approbati tueri defendiq; non possent, si ad verbi Dei lydium examinarentur, alia fuerunt quærenda præsidia. In hac igitur Scholastica non Prophetarum, non Christi, non Apostolorum, non denique Augustini, Hieronymi, Ambrosij & similium, sed Aristotelis tantum fit mentio, ejus nomen primo semper loco ponitur, ejusque scripta pro apodicticis, verbum autem Dei pro opinione saltẽ probabili habetur, ut ex Occami centiloquio apparet. Hinc evenit, ut qui illis temporibus pro insigni Theologo seu Doctore haberi cuperet, non in Prophetas, Evangelistas, vel Apostolorum Epistolas, sed Aristotelis tantum libros Commentaria scriberet. Fecit hoc primus Albertus M. & eum deinde sequutus* Thomas Aquinas, *alijque non pauci.*

Intereà verò temporis non cessârunt Canonistæ etiam, sed in evehenda Pontificum Rom. authoritate strenuè laborârunt, ad imitationem Gratiani Reimundus *enim* Barchinonensis Monachus *Hispanus circa annos* 1230. *jussu Gregorij IX.* Decreta-

les

les edidit, in quibus ne verbulum quidem exstat de institutis veteris Ecclesiæ, nihil in ijs habetur ex S. Scriptura, nihil est antiquis historijs, nihil ex sanctorum Patrum libris & scriptis sed noua sunt planè omnia, nec Theologis & Ecclesiarum Ministris, Leguleis & Causidicis ad propugnandam Pontificum Rom. immanem tyrannidem accommodata. Hos etiam Decretales in Scholis publicè prælegi & explicari idem Gregorius præcepit. Vidit enim astutissimus homo, Pontificatum Rom. ægrè confirmatum iri, nisi legibus latis, ac his quoque cum authoritate promulgatis & in Scholas ac iudicia introductis.

Hinc Bonifacius VIII. *anno* 1295. *in Lugdunensi Concilio* Sextum Decretalium *confirmavit, suo jussu à tribus doctis viris, ut Platina refert, compilatum, eundémque mandavit etiam passim in Scholis prælegi & explicari.*

Clemens V. *superaddidit anno* 1308. *in Concilio Viennensi librum* Clementinarum *à se compositum, qui quartam partem juris Pontificij efficit, ac in Scholis similiter prælegendum mandavit, ut Trithemius in Chronico Hirsaugiensi indicat. In utroque opere non alia tractantur, quàm in Decretalibus explicantur, utpote quæ super addita sunt, vel quia in Decretalibus oscitanter prætermissa fuerunt, vel quòd ampliato jam foro Pontificio, usus ipse forensis digna comprobârit quæ attexerentur. Vnde liquet, in quarum rerum explicatione ista librorum congeries & moles maximè insumatur.*

Et tamen his omnibus postremò loco quasi appendix annexa est cùm à diversis Pontificibus, tum verò maximè à Ioanne XXII. circa annos 1320. *series quædam Constitutionum, quas* Extravagantes *vocant. Atque ita ex Canonum exiqua scaturigine à Gratiano collectorum, in vastum quendam Oceanum jus Canonicum accessione temporis inundâsse videtur. In eo, quo longius progredimur, eò offendimus Canones à pietate & syncera Religione longius degenerantes.*

Sed quasi hoc parum, vel nihil esset, sequutum est tertium Scholasticæ *doctrinæ genus, anno Christi* 1330. *& duravit ad annum usque* 1515. *fuitque duobus prioribus longè deterrimum & impudentissimum: modestia enim, quæ in prima & media Scholastica adhuc in quadam deliberatione & quæstione posita erant, utrum scilicet Papa Rom. sit simplex homo, an quasi* DEVS? *an participet utranque naturam cum Christo? an Papa sit supra Concilium? an Virgo Maria à peccato omni sit immunis? & alijs sexcentis similibus, de his certa quædam definire & determinare in hac Scholastica cœperunt, suasq; determinationes pro articulis fidei haberi voluerunt: denique nihil tam fuit superioribus seculis visum impium, blasphemum, ineptum & erroneum, quod hæc Scholastica suâ audaciâ, subtilitatibus, argutijs, distinctionibus, sophismatis, exceptionibus & oppositionibus non ausa sit palàm propugnare ac defendere.*

Inde Quodlibeta & Quodlibetariæ quæstiones *natæ, & à Gualtero Pictaviensi Episcopo editæ sunt circa annos Christi* 1240. *magnâ omniū admiratione. Sunt autē.* Quodlibeta *libri, in quibus eorum authores in utrāq; partem, Academicorum more, de quolibet etiam apice Theologico pro & contrà disputant; ut nihil sit apud eos tam certum & definitum, quod non in dubium vocari possit, contrartásque rationes habeat: & qui hoc præstare potuerunt, pro optimis & excellentissimis Doctoribus habiti fuerunt.*

Ecce igitur, Clementissime Princeps, ut obscurata fuerit prorsus in hac tertia periodo aurea primitivæ Ecclesiæ facies, & mutatus Evangelicæ dolor optimus. Versa est mihi (*inquit Dominus apud Ezechiel.*) domus Israël in scoriam, & degenerârunt Ecclesiarum Ministri in feces & excrementa sordida.

Durârunt hæ plus quàm Cimmeriæ tenebræ ab Innocentio Tertio seu ab origine & ortu Mendicantium Monachorum maximè, hoc est, ab anno 1215. CHRISTI *Salvatoris, ad initium quartæ periodi, & annum* CHRISTI 1515. *usque: quando* DEVS *Optimus Maximus ex immensa gratia humani generis misertus, duo illa clarissima lumina,* Lutherum *dico*

rum dico & Zvvinglium , excitavit, qui primi omnium in Germania & Helvetia densissimas has nebulas & obscurissimas tenebras discusserunt , & Verbum DEI *prorsus extinctum atque sepultum in lucem revocârunt, quò toti Mundo luceret. Contra hanc verò patefactam Veritatem mox fremuit , & adhuc hodiè fremit ac frendet Satan, instituit Concilia, Synodos, disputationes & Colloquia: cùmque hoc conatu nihil proficeret , sed veritas magis magisque emergeret, ad arma confugit, & potentissimos Imperatores, Reges ac Principes adversus renascentem ubique terrarum Evangelij puram doctrinam excitavit, & regna passim omnia bellis civilibus, seditionibus, alijsque horrendis motibus concussit, & summa imis miscuit.*

Verùm ne sic quidem conatus ejus ex animi sententia successerunt, sed quo magis sævijt, eò majores vires & incrementa, DEI *benedictione, sumpsit Veritas. Cùm igitur hostis humani generis animadverteret, Curiam Romanam, omnis idololatriæ officicinam, labescere, & tantùm non fœdam ruinam minitari, simulque intelligeret, Clericorum & Monachorum, quantúmvis præpingues & crassos ventres, hanc ruinam non posse amplius fulcire ac sustentare, ut afflictis suis rebus maturè succurreret, paulò post inchoatam quartam periodum novum fœtum,* IESVITAS *dico, in lucem edidit. Et hi quidem Satanæ in fulciendo ac sustinendo Antichristi Regno strenuam operam locârunt. Vnde etiam ausi sunt Pontificiam cathedram ruentem, aut ruinam certè minitantem pingere, quam ipsi suis humeris, densâ testudine conferti, sustinerent. Non puduit eos nec pudet adhuc hodiè veternosos, turpissimos ac perniciosissimos, luce meridianâ manifestiores errores, & superioribus seculis subintroductos, jam verò claritate doctrinæ cœlestis in hac postrema Mundi ætate* DEI *beneficio detectos, palliare, tegere, verborum lenocinijs involucre, rethoricisque coloribus pingere, maximè autem augustissimo Catholicæ & Apostolicæ & Apostolicæ Ecclesiæ titulo ornare: adeóque nihil est tam crassum, putidum, tam impurum, tam insulsum, tam impium, tam fabulosum ac falsum in Pontificia lacuna & cloaca, quod novæ isti sectæ non benè oleat.*

Attestatur hoc Paulus Florenius Theologiæ Doctor & Profess. in Colloquio cum Christiano Franco Philosophiæ Professore in Cæsareo Iesuitarum Gymnasio Viennæ Austriæ anno 1578. 20. Ianuarij habito. In ejus Colloquij initio hæc sunt verba Florenij Iesuitæ ad Francum. Videtur mihi, Christiane, rem omnem sinceriùs & subtiliùs contemplanti, nostra hæc, in qua versamur, Religio Iesuitica tota ex superstitione, hypocrisi, & ficta quadam, pictaque sanctitate conflata, ultimaque hac Mundi senectute à Diabolo excitata: quę omnes errores, nugas & superstitiones: quæ (uno ut verbo dicam, minus honesto quidem, & quo sanè invitus utor, sed huic rei aptissimo planéque necessario) quæ inquam omnia turpissima Papæ stercora (tum graviter per se olentia, tum verò hoc tempore, quo ab eruditis viris crebro commoventur, multò magis fœtentia) sanctitatis jam quadam simulatione condita, temperatáve, mæandrísque nescio quibus involuta orbi Christiano iterum venderet, pro aromatis, atque adeò per vim fermè quandam obtruderet: ut nihil tam turpe, fœdum & falsum in Ecclesia Roman. cernatur, quòd hęc novo non artificio, vel mentis aciem pręstringendo, vel omnem turpitudinem & falsitatem callidè tegendo pulchrum apparere faceret, atque verum. Quare optime Christiane considerandum nobis etiam atque etiam censeo, in qua religione versemur, ne hanc falsam ignorantes, & ipsi à DEO ignoremur. *Hæc Florenius.*

Et quia à sacra Scriptura, divino Spiritûs sancti instinctu edita & inspirata, palàm repulsi sunt, eò confugiunt, unde subsidium omninò nullum eis ostenditur, ad Scripta nimirum

Patrum,

Patrum, & totius orbis Christiani oculos splendore veteris Ecclesiæ luminum perstringere conantur: Vtque hoc facilius efficiant, licentia & potestas data est eis à Pontif. Roman. Gregorio XIII. Papa anno 1573. Ianuarij die 8. ut terras mariaque peragrantes, & bibliothecas omnes perlustrantes, Patrum & Historicorum, tum veterum, tum recentiorum, imò Scholasticorum quoque libros, qui non cum ijs, eorumque doctrina per omnia consentiant, interpolare, voces, sententias, quin etiam integras paginas, addere, assuere, detrahere, mutare, mutilare, nefariéque pro arbitratu & libidine sua corrumpere audeant, quod ipsi honesto, si Dijs placet, titulo seu nomine, Liberos repurgare *vocant.*

Sed quasi hoc nihil, vel parum admodum esset, hoc novum genus hominum, novâ suâ doctrinâ, tubam ac facem fuisse multorum in Europa motuum, bellorum, parricidiorum, seditionum ac turbarum, ipso facto luculenter probat. Docent enim Iesuitæ, pro invalidis & planè nullis haberi debere, pacta, conventa Imperatorum, Regum & Principum, aliorumque Ordinum, etiamsi juramento confirmata, non autem à Rom. Pontifice approbata sint. Ex hoc axiomate docent etiam, Pacem Religionis inter Principes Germaniæ, non esse obligatoriam, uti per vim extortam. Docent, hoc tempore ad laborandum Pontificijs, ut Lutheranos & Calvinianos, illorumque fautores omnibus modis opprimant. Docent, quando Pontificij Regem vel Principem suum pro Tyranno habendum in Collegijs suis decreverint, tum illum abdicare: & seipsos omni obligationis vinculo ac nexu solvere posse. Docent, Imperatores, Reges aliosque Magistratus à subditis necari & interfici posse. Docent, hæreticos Magistratus (hoc est, Evangelicos) pro excommunicatis habendos, si non de facto, tamen de jure: ideoque proscribendos, abdicandos & è medio tollendos esse. Docent, Principes à Roman. Religione deficientes, vel saltem hæreticis faventes, abdicandos esse. Docent, hæreticis (Evangelicis) fidem prorsus nullam habendam esse. Docent, AEquivocationibus uti, ijsque Magistratus decipere Pontificijs permissum esse: hoc est, licere sibi aliisque Papistis, non tantum simpliciter manifestam veritatem celare, aut negare, sed piè & religiosè asserere, perque salutem æternam protestari, imò jurare in illa quæ certissimè cognoscunt falsissima esse, retinendo tantum proprium quendam & reconditum animo sensum, & ejusmodi AEquivocationes pro bona prudentia habendas.

Ac, ut progrediar ulterius quam constitueram, de Verbo Dei & Sacrasancta Scriptura, hoc est, de Prophetarum & Apostolorum scriptis, à Spiritu sancto Sanctis Dei hominibus inspiratis, docent Iesuitæ, quòd sit Cereus nasus, materia litis, liber hæreticorum, litera mutua, mortua, ambigua, obscura, varia, mutabilis, insufficiens, imperfecta: & quæ propterea non ab omnibus Christianis in vernaculis linguis legi debeat. Iesuitæ Colonienses in sua Censura S. Scripturam vocant Sermonem abbreviatum, imperfectam doctrinam, quæ non omnia necessaria ad fidem, bonos mores & beatam vitam conservandam contineat. Ex Scriptura certum & ratum intellectum dari non posse, sed esse eam plumbeum instrumentum, quod & Catholicus & hæreticus suæ sententiæ aptare possit. Quidam VVolffgangus Hermannus Coloniensis blasphemè asseruit Scripturas tantum valere, quantum valent AEsopi fabulæ, nisi accederet Ecclesiæ testimonium: & Hosius de Authoritate Scripturæ lib.3. pag.197, affirmat, hoc piè ab ipso dici potuisse. Docent porro, judicem controversiarum de fide & moribus Romanam Ecclesiam esse. Bellarminus lib.4. cap.3. asserit, Scripturam sine Traditionibus non admodùm necessariam esse: Traditiones autem simpliciter necessarias esse.

In his non negligenter observanda est Satanæ astutia, nec non Pontificiorum, inprimis Iesuitarum artes ac strategemata. Iam ab annis aliquot non multùm laborant Iesuitæ, circa ipsa Religionis Christianæ dogmata, ut vel nostrorum scripta oppugnent, vel sua propugnent ex Scripturis sacris, quod ante hac Papatûs defensores facere conabantur, quandoqui-

†† 2 dem

dem hujus generis pugnæ jam olim infeliciter sibi cedere senserunt. Compendiosior igitur visa est ad victoriam via, si semel omnem Scripturæ sacræ authoritatem convellerent, imò totam prosternerent: cúmque palàm id facere absque summa impietate non possent, saltem eam Pontificis sui arbitrio totam subjicerent, & omne jus cognoscendi, dijudicandi & decidendi controversias Religionis non ad S. Scripturam referrent, sed ad suum Papam traducerent, & sic, si illis credimus, aut concedimus quod volunt, nihil jam Scripturæ sacræ contra Papam amplius valent, nec nobis restat aliud, nisi ut victi manus demus, & colla nostra rursus Romani Pontificis jugo subjiciamus.

Hæc, Clementissime Princeps, paulò pluribus commemoro, ut orthodoxi Principes & Magistratus Christiani, Ecclesiarum item Pastores & Antistites quid faciendum sibi sit intelligant. Frendet Satan, fremit Antichristus, tumultuantur Iesuitæ & summa imis miscere conantur: ex adversa igitur parte hisce furoribus, motibus & conatibus obviam ire decet & omnes nervos contendere, ut vera Religio & doctrina Verbi DEI *in Reformatis Ecclesiis pura puta conservetur, & à fermento Iesuitico strenuè defendatur.*

In hunc usum ego quoque Historiam Iesuiticam conscripsi, non quidem integram, absolutam & perfectam, quod ultrò ac libenter fateor, quis enim illorum facinora, dolos ac imposturas hinc inde patratas, commemoret? sed eas tantùm, quæ ad manus meas pervenerũt, diligenter & bona cum fide annotavi: In cujus Historiæ libro primo usus sum interdum Heliæ Hasenmulleri testimonijs, qui sponte sua ad Iesuitas se contulit, & aliquot annos in eorum Collegijs hinc inde vixit, sperans quòd apud hujus sodalitij homines veram & Catholicam doctrinam invenire posset. Cùm verò apud illos nihil quàm vanas superstitiones, hypocrisim Pharisaicam, falsas opiniones ac turbulentos errores invenisset, eos deseruit, & fugâ elapsus ad gremium orthodoxæ & veræ Christi Ecclesiæ rediit. Hic scio quid Iesuitæ in promptu habeant quod respondeant, nempe, Hasenmullerum hunc apostatam, & sui Ordinis desertorem fuisse, ideóq; illi in hac causa omnem fidem ademptam esse. Si autem ad hunc modum licet argumentari, bone DEVS *quot Papistarum Scriptoribus, & quidem non infimæ sortis fides omnis derogabitur? nempe, Staphylo, Rabo, Franco, Isengrinio, Flascio, Lipsio, & & præcipuè Ioanni Pistorio: hos enim & alios multos in vera doctrina inde ab ineunte ætate institutos & enutritos fuisse, negari non potest: eos autem splendore Mundi & pinguissimis præbendis illectos, ab agnita veritate defecisse, toti orbi Christiano constat: ergo, vel Iesuitarum confessione & testimonia, his ipsis omnis fides deroganda erit in omnibus quæ contra nostros nostrasque Ecclesias scripserunt.*

HANC verò Historiam, Clementissime Princeps, sub felicibus auspicijs nominis V. in lucem prodire tribus potissimùm de causis volui. Prima est, quòd certò scio, pessimam me gratiam historiæ hujus evulgatione à Iesuitis reportaturum, idemque eventurum mihi, quod Propheta Isaias 59. Capite illis prædicit, qui Basilisci ova conculcant. Si quis enim conculcaverit ova illa, erumpit ex testa vipera, & sævissimè conculcantem insequitur, Conculcat autem ova illa viperina, quicunque dolos fraudis, imposturas, practicas etiam & consilia sanguinolenta & perniciosa in lucem protrahit, (quod ego in hac Historia aliquo saltem modo facio) & propterea vindictam experiri cogitur. Cùm etiam dubium mihi non sit, quin locustæ illæ (de quibus Ioannes in Apocalypsi 9. Capite vaticinatur) de putei fumo prodeuntes, quorum caudæ similes Scorpionum, inque illis aculei, quibus nocendi hominibus potestas data est, his suis aculeis viperijsque morsibus laborem hunc meum omnibus modis sint impugnaturæ, & convitijs ac maledicis insectationibus, seu malitiosa & mendaci infamatione aliqua catervatim contra me sint, pro more suo, irruituræ: Patrono opus habeo, qui me contra viperios istos morsus & locustarum aculeos fortiter defendat ac protegat. Hunc Patronum Celsitudinem V. præ cæteris mihi delegi, quam humiliter rogo & obsecro, ut hanc historiam in suam tutelam, patrocinium ac defensionem suscipere dignetur, Altera Dedicationis hujus

causa

causa est, quòd non solùm in Marchia, seu ditione ac Dominio V. toto verbi divini doctrina splendidissimè lucet, eamque magna animi fortitudine, magnoque zelo ac singulari studio Celsitudo V. defendit & propagat: quod si in eo perrexerit, DEVM *omnipotentem remuneratorem largissimum experietur, neque is Vestro studio, laboribus & sanctis conatibus unquam deerit: apud cunctos autem Veritatis Evangelicæ amantes æternam laudem & gloriam consequetur. Tertia causa est, ut Historia hæc manifestum ac certum sit quasi depositum, testimonium & signum S.P.Q. Tigurini erga Celsitud. Vestram summæ observantiæ, studij & amoris singularis. Quod reliquum est,* DEVM *Opt. Max. ex animo oro rogóque, ut Celsitudini Vestræ in hac vita contingat optata longævitas: in fide Christi perennis stabilitas: in Imperio firma tranquillitas, in obitu felix immortalitas: in cælis autem expectata beatitas: per* IESVM CHRISTVM *Dominum ac Servatorem nostrum unicum,* AMEN. *Tiguri Helvetiorum Metropoli 28. Octobris, Anno Christi Salvatoris nostri unici* 1619.

CELSITVDINIS V.

Observantissimus

Rodolphus HOSPINIANVS
Tigurinus.

INDEX PRIMUS CONTINENS CAPITA.

LIBER I.

LIBER II.

LIBER III.

LIBER IV.

De Doctrina IESVITARVM.

INDEX

INDEX SECVNDVS.

AVTHORES

PRÆCIPVOS, QVI IN HIS LIBRIS citantur, continens.

INDEX

INDEX TERTIVS

RES MEMORABILES IN HOC OPERE comprehensas, continens.

††† Arresta

Catalogus

d sacri-

Leopol-

†††† 2 ambi-

Pius

†††† 3 conscien-

F I N I S.

DE ORIGINE ET PROGRESSU

IESVITARVM ORDINIS

LIBER PRIMVS.

CAPVT PRIMVM.

Ignatius Loiola miles Author Iesuitica Secta: natura fuit truculentus.

CIRCA annos reparatę salutis humanæ M, D, XL. IGNATIVS LOIOLA Cantaber, *Societatis Iesu* fratribus initium dedit. Fuit is tam truculentâ animi ferocitate prædìtus, ut, cùm ex ephebis egressus esset, quemvis obviam sibi vel leves ob causas resistentem percuteret & ferro transverberaret: nec veritus fuit dicere, *se manu suâ dextrâ*, quâ gladium vibrabat, aëremque percutiebat, *vel in vitis Diis hostes suos omnes prostraturum.* Bobadilla, unus ex decem Loiolæ Socijs & Iesuitarum Patribus, ingenuè fatetur, *eum fuisse hominem militia castrisque assuetum.*

Hanc feritatem, immanitatem, & insolentiam Iesuita factus adeò non deposuit, ut Hoffæus, Hasenmullero referente, Romæ in domo Iesuitarum professa Assistens, testatus sit, *eum nonnullos Societatis suæ fratres flagellorum ictibus ita confecisse, ut præmaturâ morte interierint.* Similiter Salmanassar Neapolitanus Iesuita confitetur, *Loiolam naturâ ferocem fuisse, durum ac truculentum.* Ribadeneira etiam in vita Ignatij scribit, *In levibus erratis gravia interdum exempla cum statuisse*, quod ab ęqualitate & ratione consentanea alienum prorsus est.

Et qualis per universam vitam fuerit, propria ipsius conscientia ei dictavit, dum sub finem vitæ, Ribadeneirâ teste, seipsum detestabilem dixerit, & professus fuerit, se indignum qui honestè sepeliretur.

Ignatius ferox natura in totâ ejus sectam derivata est.

Hæc ejus immanis, belluina & truculenta natura in omnes ejus discipulos & Sectatores derivata est, ut qui nihil aliud quàm cædem, sanguinem & interitum piorum & orthodoxorum omnium, quin etiam Regum ac Principum Papisticorum, spirant, sicut in sequentibus indicabitur, hoc autem loco pauca saltem exempla referam. Iacobus Crusius, noviciorum Landspergensium Iesuitarum Rector, *Miles*, dicebat, *esse debuit nostra Societatis Pater: quia, ut militis est totis viribus in hostem irruere, nec desistere, donec victor euadat: ita nostrum est in omnes irruere, qui Pontifici Romano resistunt, illosque consiliis, dictis & scriptis, invocato etiam seculari brachio*, hoc est, igne & ferro, *tollere & abolere: sicut Pontifex, & nostra vota contra Lutheranos suscepta, volunt & mandant.* Gregorius Baderus in Bavaria Iesuitarum Provincialis Landspergæ Hasenmüllero dixit: *In urbe Augusta nostri pacem non sunt habituri, nisi curaverimus Evangelicos concionatores eijci ac tolli.* Item, *Nostrorum*

ſtrorum conſilijs Evangelici concionatores Viennâ expulſi ſunt, ideò etiam noſtri iam ibi in pace docent, & rebus pro animi votis potiuntur. Ieſuitæ Colonienſes in Cenſura ſua inquiunt: *Niſi Lutherana Religio ferro & igne tollatur, Eccleſia Romana pacem & tranquillitatem habere non poteſt.* Rurſus Cruſius pro cuncione aliquoties dixit: *Non potiſſimùm ob hunc finem in Germaniam miſſi ſumus, ut Doctores: Concionatores & Præceptores in ſcholis & templis agamus, ſed ut operam demus, ne Lutherani & Evangelici Proteſtantes majora incrementa ſumant, ſed excindantur. Si id noſtrates ab ortu Lutheri feciſſent, jam Eccleſia Romana in pace viveret. Verùm causâ nondum cecidimus: conjugamus mutuas operas, vires & arma, tunc facilè poterimus illos exſtirpare. Ad hunc finem niſi omnia noſtra conſilia & actiones direxerimus, periculum eſt ne nobis idem quod intendimus faciant, & in foveam, quam paramus hæreticis, ipſi noſtrâ negligentiâ incidamus.* Ad eundem modum magnus ille Ieſuitarum fautor Andræas Fabricius Cęſarem hortatur, *ut femur ſuum gladio accingat, neque patiatur hæreticos vivere. Quid enim*, inquit, *faciat urſus in vinea, lupus in ovili*? Pater Th. Peltanus Auguſtæ inter ſuos familiares dixiſſe fertur: *Nos tot tantaque patimur à civibus Auguſtanis: Si jam mihi Catholici, quorum in urbe major numerus eſt quàm hæreticorum, obedirent, ſuaderem, ut omnes occiderent: Sic enim pacem habituri eſſemus, & Papæ in novo Calendario propagando ſatisfacere poſſemus: quod nunquam fiet quamdiu in medio noſtri proteſtantes vivere paſſi fuerimus.* Antonius Poſſevinus Ieſuitarum per Germaniam Inquiſitor in libello, quem inſcripſit, *Il Soldato Christiano, Miles Chriſtianus*, edito cùm Pius V. exercitum in Galliam mitteret auxilio ſuis, ut adverſarios Pontificiæ ſedis de medio tollerent, ſcribit: *Omnes Chriſtianos jure obligatos, ut Romanam Religionem contra Evangelicorum doctrinam totis viribus & proprij ſanguinis effuſione tueantur: Pacem & publicum bonum in Eccleſia Romana conſervari non poſſe* affirmans, *niſi hoſtes ejus exterminentur.* Quibus addit: *Niſi expuleritis eos, patriam, uxores, liberos, parentes, amicos & opes in tuto poſſidere non poteritis.* Tandem hortatur Duces exercitûs iſtius, *ùt nihil omnino hæreticis permittant, nec fidem datam ſervent: Inquiſitores clandeſtinos in eos ſubornent, domeſtica & inteſtina bella inter illos excitari curent: Proditores ac ſicarios omnibus locis contra illos inſtituant: Duces aliter facientes, in Eccleſiam Romanam peccare, inexcuſabiles reddi & damnari* aſſerens. In his paucis vides Loiolæ naturam immanem & ſanguinolentam in ſectatoribus ſuis.

Loiola ſe cum aliis Hiſpanis in arcem Pompeiopolit. confert.

Contulit autem ſeſe Ignatius cum alijs multis ſui ſimilibus truculentis, & ſanguinem humanum ſitientibus Hiſpanis, in arcem Pompeiopolitanam munitiſſimam, eo tempore, quo eam Galli obſederunt, vehementiſſimeque oppugnârunt. Cùm autem nimis ferociret in obſidione illâ, divinâ vindictâ in ipſum exardeſcente, factum eſt, ut æneæ bombardæ pilâ à Gallis immiſsâ, crus ejus dextrum frangeretur: ſiniſtrum quóq; lapide de muro excuſſo graviter circa inguina vulneraretur, & à Gallis caperetur. Noluit tamen divina juſtitia mundo irata peſtilentiſſimum hominem tunc temporis è medio tollere, ſed quorundam clementiâ curatus eſt, ita tamen, ut in utrumque latus claudicaret, domumque rediret.

Ignatius vitę genus priſtinum mutat.

Hoc modo juſto Dei judicio punitus, militiam deſeruit, & lectioni profanorum librorum, temporis fallendi causâ, totum ſe tradidit. Cùm verò ob claudicationem deformem ab omnibus rideretur, ipſéque ad res politicas tractandas ſe ineptum intelligeret, militaris & politicæ vitæ, cui hucuſque plus ſatis addictus fuerat, pertæſus, vitæ priſtinæ genus mutare & aliud inſtituere propoſuit. Contigit autem ut in manus ejus venirent *Legendæ*, mendaciorum pleniſſimæ, quas *Vitas* ſeu *flores Sanctorum* vulgò nominant: tam enim obtuſi ingenij erat, ut altiora nec intelligere nec percipere poſſet. Has tamen, pro more ſuperſtitioſorum hominum, avidiſſimè legit, & legentem tanta inceſſit Religio, ut de novo Ordine inſtituendo cogitare inciperet: Vt rectiſſimè dixerit ille, *Deſperatio facit Monachum.*

Ignatius cogitat de novo Ordine inſtituendo.

Vt autem perſuaderent Ieſuitæ hominibus, non caſu aut fortuitò cogitationes has in animo Loiolæ de novo inſtituendo Ordine ortas fuiſſe, fingunt, ut res in majore admiratione & authoritate eſſet, B Mariam Deiparam, portantem in ulnis puerulum Ieſum, apparuiſſe Ignatio, eumque ut in Filij Ieſu honorem, Societatem ſeu Ordinem inſtitueret, hortatam eſſe, ſimulque promiſiſſe, ſe illi & Socijs indulgentiſſimam Matrem, adjutricem & promotricem futuram.

Loiola patrios lares relinquit: Ignatius vigidem vivere cœpit.

Anno igitur ætatis ſuæ 26. domo patriâ ac proprijs laribus relictis, ita ſe comparat Ignatius, tanquam ad Ducem Nagera ſeu Najaræ profecturus eſſet, re autem verâ ad Templum Deiparæ virgini

dedica-

dedicatum, quod *Montem ferratum* vocant, concessit, ibique uestibus preciosioribus exutus, laceras ac viles induit, in quibus rigidissimam aliquádiu vitam egit. Delituit etiam per tempus aliquod solitarius in specu quodam ad littus fluvij per campum Maurelanum decurrentis: ibique de asperiore vita ineunda, & de peregrinatione Hierosolymitana secum ipse deliberans, viatorium & pauperis peregrini habitum tandem coëmit, sparteos nimirum calceos, talarem è sacco tunicam, funémque pro baltheo, tornatilem baculum, & in usum aquæ cucurbitam. Vt igitur Minoressam accessit, Oppidúmque hoc amictu ingressus est, ad publicum infimæ plebis hospitium precariò se contulit, ibique paupertatis & pœnitentiæ studio inter egentes ac sordidos vitam exorsus est. *Ita quidem* Maffæius & Ribadeneira; quorum tamen hic alibi de eodem scribit, *eum delectatum fuisse cultu corporis mundo, & alienum fuisse à sordibus*. Hanc autem contradictionem Ignatiani tollere conantur distinguendo tempora: quo tamen ipsi præclarè arguunt hypocrisin Ignatij. Vir bonus semper sui similis est & esse debet, tum in alijs, tum in victu & cultu corporis. Ignatius igitur ut homines in suam nassam pelliceret, primùm usus est vestitu sordido, post nactus id quod voluerat, abiecit laceram penulam, ut Monachus ille rete, quo se aliquandiu texerat, Pontificatum adeptus, quòd diceret, *captum à se piscem, cui diu insidiatus esset*.

Victum quoque ostiatim emendicavit quotidiè: totam hebdomadam, excepto die Dominico, jejunavit, in ipso cibaru simplici pane contentus: humo nuda cubavit, auctoque supplicio singulis diebus ter se flagellis quàm accerrimè cecidit: sacrificio quoque matutino, vesperatum item & Completorij officijs interfuit assiduè. Vexatus autem diuturnâ & periculosâ ægrotatione, demùm ita convaluit, ut ex reliquijs morbi dolore stomachi cruciaretur, ob eamque causam caleeos induit, & panni crassioris tunicâ cinereâ, & capitis tegumento contra hyemem sese munivit.

Ignatius Hierosolymam concessit.

In hac palæstra cùm sese ad tempus exercuisset, inde in pauperis peregrini habitu. Hierosolymam proficisci constituit, Christi sepulchri adorandi & cætera loca visendi gratiâ. Hoc igitur mentis proposito sub initium anni 1523. Minoresâ profectus Batcinonem; indéque Romam, ac tandem Venetias pervenit. Venetijs in Cyprum insulam, ac deinde in Palęstinam vectus, demùm Hierosolymam accessit, & loca illa, quæ vocant sacra, invisit, iisque locis usque adeò delectatus fuit, ut constitueret omnem ætatem suam reliquam illic consumere: quia verò multi eum ab hoc instituto dehortabantur; cum reliquis peregrinis naves ascendit, & in Hispaniam rediit.

Ignatius Studiis Literarum se dedit.

Quia verò intelligebat ad eam vitæ rationem; quam animo proposuerat, literarum cognitionem, quarum hactenus nullam prorsus habuerat, imò ne scribere quidem nôrat, plurimùm valere, animum ad eam rem appulit. Vt igitur Barcinonem revertit, anno Christi 1524. ætatis autem 33. repuerascere & elementarius fieri cœpit. Tam autem obtusi & stupidi ingenij erat, ut rudimenta Grammaticæ, verborum item ac nominum inflexiones vix ediscere posset: ex quo fiebat, non solùm ut nihil novi mandare memoriæ posset, sed etiam ut si quid antea impressum esset, id ipsum confestim deleretur. Nihilominus tamen in Grammaticalibus præceptis addiscendis strenuè perrexit, & fructum mediocrem inde percepit, Complutumque ad graviora studia sese contulit. Ibi artium curriculum iniit non admodum felici successu: nam præproperâ festinatione, sine omni judicio & delectu, nullo servato vel ordine vel discrimine disciplinæ, multa & varia uno eodémque tempore adgressus est: in Logicis terminos, quos vocant, in Physicis Albertum, in Theologia Magistrum sententiarum, qui libri tum in Hispania prælegebantur, evoluere, & plures quotidiè in Scholis audire cœpit interpretes, quod tamen ei ad id, quod cupiebat assequi, maximo impedimento fuit: nam cùm avidè sequeretur omnia, nihil propemodum assequebatur: juxta tritum proverbium, *In omnibus aliquid, in toto nihil.*

Ignatius in carcerem conjicitur.

Cùm autem in vili suo habitu coopertus sacco, publicè homines ad pœnitentiam hortaretur, nullâ acceptâ ab Episcopis concionandi licentia; nec eruditione sufficiente præditus esset, bis in carcerem conjectus fuit, semel Compluti, deinde Salmanticæ, quò Compluto relicto concesserat, & ab Inquisitoribus, de doctrina & novo quodam vitę genere suspectus, examinatus fuit.

Interrogationes autem Inquisitorum, Ignatio in carcere propositæ, hæ fuerint.

Ignatius in carcere examinatus.

I. *Vtrum credat, sacram Scripturam esse doctrinam imperfectam, mutilam, mancam, quæ non contineat omnia, ad salutem, fidem, mores piè vivendi pertinentia.* Affirma-

vit Ignatius. II. *Vtrum credat, defectum illum farciendum esse assumendo traditiones.* Affirmavit Ignatius. III. *Vtrum eredat, sacram scripturam in illis qua continot & proponit, esse veluti nasum cereum, non prabentem certam aliquam & immotam fontentiam, sed qua in quamvis intorpretationem flecti possit.* Affirmavit Ignarius. IV. *Vtrum rectè fiat, quòd in universum Laici à lectione sacrarum literarum arceantur.* Affirmavit Ignatius. V. *Vtrum lectio S. Scriptura non tantùm non sit utilis, sed multis modis perniciosa.* Affirmavit Ignatius. VI. *Vtrum credat, quòd post susceptum Baptismum peccatum in renatis nullum remaneat, sive quod apertum sit, sive quod togatur vol aperiatur.* Affirmavit Ignarius. VII. *Vtrum credat, quòd concupiscentia, qua reliqua est in renatis, etsi repugnet legi Dei, tamen non sit propriè, verè, in se vel ex se, & suâ naturâ, peccatum.* Affirmavit Iesuita. VIII. *Vtrum eredat, falsum esse, quod peccatum sit, quicquid logi Dei repugnet*, Affirmavit Iguatius. IX. *Vtrum graviùs peccent homines violantes Ecclesia pracepta quàm committontes ea, qua legi Dei ropugnant.* Affirmavit Iesuita. X. *Vtrum renati in hac vita possint suis operibus legis perfectionem consequi.* Affirmavit Ignatius XI. *Vtrum doctrina Evangelii propriè sit, Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Affirmavit Ignatius. X|II. *Vtrum in rebus ad salutem pertinentibus, liberùm arbitrium tantum valeat, ut nihil homo agere poßit quicquam ipsomet non annuente, & ad divina gratia susceptionem non parato & prompto.* Affirmavit Ignatius. XIII. *Vtrum fides sit firmissima assensio non tantum oorum, qua in scriptura patefacta sunt, verùm etiam illorum, qua sine scripto in manus tradita sunt.* Affirmavit Iesuita. XIV. *Vtrum credat, quòd, justus ex fide vivens non habeat illud in Christo, sed ex operationibus suis.* Affirmavit Ignatius. XV. *Vtrum credat, quòd fides justificans illam formam seu vim non habeat ox Christo, quem apprehendit & poßidet, sed ex charitate.* Affirmavit Iguatius. XVI. *Vtrum credat, justificationem nihil aliud esse quàm justitia acquisitionem, vel, si philosophicè loquendùm sit, motum ad justitiam.* Affirmavit Ignatius. XVII. *Vtrum credat, quod misericordia Dei in Christo, in quâ nostra salus consistit, hac sit, quòd Deus rectè operantibus, hoc est, legem implentibus vitam aternam promiserit.* Affirmavit Iguatius. XVIII. *Vtrum homo poßit satisfacere pro peccatis Deo, secundùm mensuram proportionis*, etiamsi offensio sit infinita & *satisfactio nostra finita.* Affirmavit Iesuita. XIX. *Vtrum Sancti invocandi sint, ut pro nobis apud Deum intercedant.* Affirmavit Ignarius. XX. *Vtrum invocatio Sanctorum recipienda & concedenda, etiamsi nusquam de eâ scriptura docet.* Affirmavit. XXI. *Vtrum traditiones Ecclesia, etsi ex scripturâ probari non possunt, parem tamen authoritatem habeant, & eâdem fide sint credenda, sicut illa, qua manifesta habent in scripturâ, testimonia.* Affirmavit Ignatius. XXII. *Vtrum rectè adorentur imagines.* Affirmavit Iesuita. XXIII. *Vtrum matrimonii doctrina impudicitia januam aperiat, ac animis libidinis faces subministret.* Affirmavit Ignatius. XXIV. *Vtrum eorum qui voverint cœlibatum, & se continere non poßint, legitima nuptia appellanda sint, an contrà fornicatio, incestus, summum nefas ac adulterium?* Affirmavit Ignarius. XXV. *Vtrum credat purgatorium?* Affirmavit Iesuita. XXVI. *Vtrum credat, Pontificum Romanorum perpetuam succeßionem apertum indicium esse Catholica Ecclesia, & fidei Apostolica.* Affirmavit Ignatius XXVII. *Vtrum credat, penes Ecclesiam esse quadam etiam in sactis literis expressa commutandi authoritatem, nonnulla instituendi parem facultatem, ideóque non minorem illi quàm expresso Dei verbo vindicandam esse authoritatem.* Affirmavit Iesuita. XXVIII. *Vtrum credat, panem Cœna in verum Christi corpus transsubstantiari vi consecrationis.* Affirmavit. XXIX. *Vtrum tota quantitas dimensiva corporis Christi sit in sacramento.* Affirmavit Ignatius.

Vtrobique igitur, tam Compluti, quàm Salmanticæ, Pontificiæ doctrinæ addictissimus inventus, extra omnem noxam è custodia dimissus fuit.

Salmanticâ relictâ Lutetiam Parisiorum se contulit sub initium anni 1528. ibi sese totum literis dedit, ac tandem Magister artium creatus est.

Ignatius Parisiis Magister Artium creatur.

Quia verò illic loci paupertatem sectabatur, stipem ostiatim colligebat, pueros gratis erudiebat, omnibus ultrò, nullâ petitâ mercede, sua obsequia, labores & studia offerebat, sicque aliquam apud populum rudem existimationem sibi comparabat: factum est, vt nonnulli studiosi, amore ejus incensi, illi se socios & imitatores adjunxerint. Primus fuit *Petrus Faber* Allobrox, pago Villareto Gebennensis diœcesis humili loco natus, qui jam antea sese in solitudines abdere, ibique radicibus herbarum victitare decreverat. Secundus fuit *Franciscus Xaverius* nobilis Cantaber, qui jam antea Ignatii hypocriticam vitam vehementer irrisit.

Ignatio Socii junguntur

Hos

Hos deinde imitati sunt *Iacobus Laines* Seguntinus, *Alfonsus Salmeron* Toletanus, Græcis & Latinis literis mediocriter eruditus. *Nicolaus Bobadilla* Placentinus, *Simon Rotorigius* Lusitanus, & post aliquanto *Claudius Iaius* Gebennensis, & *Ioannes Coducius* Ebredunensis, *Paschasiúsque Broetus* Ambianensis, Fabri præcipuè monitis permoti.

In responsione Sim. Senij ad Apologiam Gretseri pro Vita Ignatii Loiolæ pag. 143

Progressu temporis Imagines aliquot horum Patrum scitè ære expressæ, & ad imitationem Symboli Apostolorum, unicuique symbolum additum est. Ex his picturis prima plena impietatis est, in qua visuntur nescio qui Principes vel Reges à sinistra parte, unà cum Pontifice Romano à dextra & Cardinalibus, ac universo clero genibus flexis & manibus sublatis nescio quid adorare. Neque enim puto preces fundi ad literas in luce corusca cum crucis imagunculа effictas. Etsi autem infra scriptum est, *In nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, terrestrium & infernorum*: Mysterium tamen hujus dicti non omnibus notum est. Hoc enim volunt dicere, Quòd Papa major sit omni aliâ creaturâ, ac illius potestas se extendat ad cœlestia, terrestria ac infernalia, ut apud Antoninum Florentinum in Summa ejus videre est. Vnde etiam prope Papam ignis purgatorius conspicitur, in quo excoquuntur nescio qui miseri homines. Nam animas quis esse putet, cùm faciem, barba & ora intueatur? Ignatii symbolum est *Ad majorem Dei gloriam*: quo ipso indicatur, ab hoc milite Ordinem institutum & introductum, qui gloriam Dei antè à Lutheranis obscuratam illustret. Deum autem intellige non illum, quem adorant omnes fideles, sed Felini Deum, id est, Papam, qui possit secundùm Decium & Gomesium facere omnia, quæ Deus facit. Symbolum Iacobi Laynesii est, *Apprehendite disciplinam*, à Iesuitis scilicet præscriptam. Franciscus Borgia usurpavit, *A te quid volui super terram:* nihil videlicet aliud voluit quàm superstitionum multarum confirmationem & idololatriæ horrendæ propagationem. Quartus Pater Everhardus Mercurianus hoc sibi adscribi voluit, *In nomine tuo salvum me fac.* Si de Iesu solo loquitur, sociis suis hæreticus est: si Mariam intelligit, Calvinianis idololatra est. Francisci Xaverii symbolum mirificum est, *Satis est, Domine, satis est*, deceptionem scilicet & hypocriseos, vel linctûs ulcerum. Alfonsi Salmeronis est, *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua.* Fortasse Pontificem Romanum compellat: nam eloquia Dei sordes sunt Iesuitis, eloquia autem Paparum non tantùm faucibus, sed etiam stomachis melle dulciora sunt. Nicolai Bobadillæ symbolum est, *Non confundar in æternam.* Sed confunduntur magis magísque ob sua tetra facinora, dolos, fraudes & mendacia, &c.

Maffeius. lib. 1. c. 21.

Ignatius cũ Socijs itineri Hierosolymitano se accingit

Hos socios nactus Loyola, quod jam diu moliebatur & agitabat animo, reipsâ aggredi primo quoque tempore statuit: videlicet, ut Hierosolymam, cum Papæ venia, repeteret, gentésque Turcicas ad Pontificios errores converteret etiam cum mortis periculo, & in eandem sententiam socios suos, superstitiosos homines, facilè adduxit. Cùm igitur singuli peccata sua confessi essent & Eucharistiam sumpsissent, in æde suburbana, quæ *Mons martyrum* dicitur, voto sese obstrinxerunt, emensis Theologiæ spaciis, Mundo renunciare, & in paupertate perpetua vivere: ac nominatim ad constitutam diem, Hierosolymam propter infidelium conversionem navigare: hoc verò proposito si non succederet, Romam redirent, suamque operam Papæ in convertendis hæreticis offerrent. Votum hoc ediderunt in dicto templo Anno 1534. 18. Calend. Septemb.

Ignatius & Socij ut Venetijs se insinuarint.

Sub finem anni 1536. itineri sese accingunt, & Venetias proficisci statuunt. Viam igitur capessunt suo quisque baculo innixi pedites. Vestitus erat omnium ut peregrinorum & pauperum: pendebat è scapulis mantica ex corio, in qua Biblia & Breviarium asservabantur. Rosaria palàm gestabant è collo suspensa. Hoc habitu ad tertium Idus Ianuarias anni 1537. Venetias pervenerunt: ibi valetudinariis seu nosodochiis inter se distributis, ægrotos & pauperes curarunt, Confessiones audiverunt, Eucharistiam ministrarunt, quibus id per Sacerdotium licebat. Imò ne vilissima quidem & servilia corporibus pauperum curandis defugerunt ministeria: straverunt lectulos, everterunt sordes, purgarunt scaphia, cadavera mortuorum sepelierunt, interdiu noctuque omnibus prestò erant, & his officiis mirificè apud quoscunq; Venetijs sese insinuarunt.

Ignatius & Socij Romam proficiscuntur.

Interea etiam de profectione Hierosolymitana deliberantes, primò omnium Romam ire constituunt, & à Papa jus tum ad sacros, quos vocant, Ordines, titulo voluntariæ paupertatis, tum ad mansionem Hierosolymitanam petere.

Deus Pater cõmendat Filio suo Ignatiũ & Socios

Nugantur hîc Iesuitæ, Ignatio non procul ab urbe Templum ingresso, Deum Patrem illi sese ostendisse, & Iesu filio suo bajulanti crucem, & crudelissimis affecto suppliciis, præsentem Ignatium sociosque commendâsse: cúmq; ille, eos in fidem ac patrocinium recepisset, ad Ignatium dixisse: *Ego vobis Romæ propitius ero:* atque hoc ipsum vel inprimis fuisse causæ, ob quam Ignatius postea confirmatæ societati nomen Iesu indiderit: de quo paulò post plura.

Ignatius & Socij Romæ benignè excipiuntur

Vrbem ingressi à Petro Ortizio Hispano Cæsaris Legato ad Paulum III. Papam introducuntur, ab eoque postpedum oscula, omnia quæ volebant de sacerdotio, déque Hierosolymitana Provincia à Papa impetrârunt: obsequia etiam, quæ Pontifici offerebant in Apostolicis functionibus, non aspernatus est, instructos insuper pecuniâ eos à se dimisit.

Ignatius & Socij de stabilienda Societate deliberant.

Quia verò navigationis & peregrinationis Hierosolymitanæ consilia in irritum cecidissent, subinde autem aliqui ad Loyolæ institutum aggregarentur, aliquid etiam à Papa varias in urbes mitterentur, visum est eis, ut de stabilienda Societate primo quoque tempore inter se consulerent. In unum igitur congregati locum, quæsitum inter alia est, placerétne ad vota duo, paupertatis & castitatis, tertium quoque perpetuæ obedientiæ adjungere, & è suo numero aliquem eligere, qui cæteris ampla cum potestate præesset: & omnes unanimiter censuerunt, deligendum unum esse, cui omnes in terris, tanquam Christo, parerent, cujus in verba jurarent, & cujus denique nutum ac voluntatem sibi instar divini oraculi ducerent: placuerunt hęc omnibus ac paulò pôst Ignatium elegerunt, eúmque Generalem Præpositum appellârunt: Additum adhæc in eodem Conventu, ut Societatis canditati, cùm aliis experimentis, tum verò pręcipuè peregrinatione, & infirmis publici alicujus valetudinarii probarentur. In hoc quoque Conventu tribus communibus votis quartum quoque additum est, ut paulò infra indicabitur.

Ignatius Generalis Societatis

Leges pro Ordine Iesuitico conduntur.

Hæc & alia plura tum quidem ab eis decreta sunt, & Ignatio mandatum, ut ea in summam redacta, Papæ Apostolicâ auctoritate sancienda atque approbanda proponeret: deinde ut eadem ipse postea fusiùs explicaret ordinarétque, & quàm accommodatissimas ad Societatis vocationem & spiritum leges canonesque perscriberet.

Post decem annos, quibus Generalatum administravit Ignatius, sub specie & prætextu humilitatis & modestiæ cujusdam sese Generalatu suo omninò abdicare constituit. Sociis igitur Romam evocatis, cùm in consilium convenissent, exposuit, se, qui vitia sua nôsset, & initio invitum, atque adeò coactum, Societatis gubernacula recepisse, perque Christi sanguinem petere atque obtestari sese, ut sine ullo sui respectu communi utilitati consulant, & quàm primùm sibi sufficiant virum & animo & corpore firmiorem: Et ut hoc liberè faciatis, inquit: Ego in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti depono Generalatum meum simpliciter & absolutè, méque abdico hoc munere privóque: & omnibus animæ meæ viribus obsecro tum Professos, tum si quos Professi adhibere ad hanc deliberationem volent, ut huic meo tam justo desiderio faveant, piamque oblationem libenter admittant. Cùm autem quisque metueret, ne fortè alius sibi præferretur, ut ventum est ad suffragia, omnium consensus in eo retinendo extitit, qui olim in eligendo fuerat, modò publicam rem ordinaret, & leges Ordini vel Societati pręscriberet. Ignatius, ne minùs dicto audiens videretur, precibus Sociorum non invitus cessit, & hoc onus in se recepit: & scripsit libellum *Exercitiorum spiritualium*, itemque librum decem in partes distributum, in quo leges dedit Societati, & formam gubernationis præscripsit.

Ignatius Generalatũ hypocriticè resignat.

Cùm hæc scriberem, venit mihi in mentem Augusti Cæsaris factum, cui præsens fraus ac dolus Ignatii Loyolæ non absimilis videtur, si parva magnis componere licet. Augustus enim bis térve de reddenda Republica Senatui Romano cogitavit, ut hoc pacto invidiam & suspicionem Monarchiæ à se declinaret. Cúmque in Senatu sententiam suam exposuisset, Ratiocinarium Imperii tanquam illud restituturus, Consulibus tradidit. Senatoribus autem sive per simulationem, sive metu, vel etiam ex composito, ut Ignatiani Socii, reclamantibus, variâsque rationes, afferentibus, cur Reipublicæ Monarchia pręstaret, in principatu perseveravit, Deos quoque, ut Ignatius, hominesque testatus, intra decennium se omnem administrationem depositurum. Sed cùm ea tempora elapsa essent, rursúsque ejurare velle Imperium simularet, Senatus alios decem annos, quibus in eodem Magistratu esset, decrevit: atque iterum alios decem annos, quibus mortuus est, prorogavit.

Sub

Papa petit aliquos à Socijs sibi mitti.

Sub idem tempus Papa Socios aliquot ab Ignatio postulavit quos hinc inde mitteret: Idque peregrinationis Apostolicæ fuit exordium: de quo, capite de propagatione Ordinis Iesuitici, infra plura dicentur.

Ignatius suis instituti formulam concipit, & eã à Papa approbari petit & impetrat.

Interea cùm Societas magis magisque cresceret, Ignatius, ut erat illi jam antea à Socijs injunctum, totius instituti formulam, latiùs postea explicandam, ad certa capita breviter redegit. Deinde nactus opportunitatem, quòd Papa Tibur se receperat, eam formulam auctoritate Apostolicâ eidem Papæ obtulit per Contareum Cardinalem. Eam ubi perlegit Papa, non improbavit quidem: sed tamen ne minus inconsultè aliquid statuisse videretur, totum negotium tribus Cardinalibus delegavit. Hi etsi approbationem dissuaderent Pontifici, & potiùs numerum Religionum minuendum, quàm augendum censerent, pervicerunt tamen Socij: nam Papa Societatem approbavit 5. Non. Octobr. anno 1540. hac tamen conditione, ut in universum non plures quàm sexaginta numerarentur Socij. Triennio tamen post liberum reliquit Pontifex Paulus III. Ignatio & successoribus, quotquot vellent in Societatem adsciscere.

Ignatius Fœminas à Societate sua depellit.

Regimen quoque & curam fœminarum à Societate sua prorsus depulit Loiola. Cùm enim Elisabetha Rosella Barcinonensis, quæ ejus prima literarum studia foverat, sese Romam ex Hispania contulisset, ut cum alijs fœminis ad normam & præscriptum illius viveret, ille curam fœminarum suscipere sese posse negauit: Papam quoque adijt, ac petijt, ut non ab illis modò, sed ab omnibus in perpetuum fœminarum collegijs gubernandis immunem Societatem esse jubeat. Annuit Papa, & Societati ab ejusmodi munere vacationem in perpetuum dedit, eaque postea trinis Bullis testata & confirmata est.

Ignatius honoribus in Societate aditum obstruit.

Præterea Prælatoris & alijs honoribus Ecclesiasticis in Societatem suam Loiola prorsus omnem aditum obstruere conatus est, sed frustra, ut suo loco indicabitur.

Ignatius moritur.

Febri autem ardente correptus, ut intima urerentur ejus præcordia, obijt Ignatius Iesuitarum Patriarcha horâ post Solis ortum primâ, feriâ sextâ, prid. Calend. Augusti, anno post Christum natum 1556. anno ætatis 65. suæ conversionis 35. confirmatæ verò Societatis 16. quo tempore jam tum ab ipso constitutæ numerabantur Provinciæ 12. & in ijs varia Ordinis domicilia ferè centum.

De genere mortis Ignatij.

Maffæius, qui Ignatij Loiolæ vitam descripsit, libro secundo cap. 23 placidè ipsum defunctum refert. At Hasenmüllerus, qui aliquot annis & ipse Iesuita fuit, & in multis Iesuitarum Collegijs vixit, in fine Iesuitiœ suę historiæ sanctè testatur, Turrianum Iesuitam sępè dixisse sibi, Ignatium in cœna, prandio, Missa, in recreationibus etiam ita à dęmonibus exagitatum, ut magnâ copiâ frigidissimum mortis sudorem fuderit. Bobadillam quoque Iesuitam sæpè fassum, Loiolam sæpiùs conquestum, se nunquam & nullibi à Dæmonibus tutum esse posse. Octavianum Iesuitam, Romæ Ministrum, seu Novitiorum Oeconomum, dixisse sibi, Sanctus erat pater noster Ignatius: sed circa agonem mortis ita premebatur, quasi febri correptus esset, & suspirans dixit: *Multa bona contuli in Ecclesiam Romanam: multas nostrorum Provincias, Collegia multa, domus, residentias & opes Societatis nostræ vidi: sed hæc omnia me deserunt, & quò me vertam nescio.* Turrianum insuper dixisse, ipsius comitem assiduum usque ad Missę aram fuisse Dæmonem: tandem verò cum tremore ipsum objisse: mortuúmque nigerrimo vultu conspectum fuisse, eundem affirmâsse. Cùm etiam, inquit Hasenmüllerus, corpus ipsius ad Templum, quod Cardinalis Farnesius extruxit, transferre vellent, testibus omnibus Iesuitarum professis, cadaveris ejus ossa non sunt inventa, Iesuitis jam fingentibus, ea forsan per Angelos translata esse.

Miracula quæ facit Ignatio tribuuntur. in Responsione altera Steno. ad Resp. alteram Iac. Gretseri Apologiam pag. 34.

Vt autem Ignatio suo, militi truculento & Ordinis Iesuitici Auctori, nec non doctrinæ, dolis, imposturis & nefarij facinoribus Iesuiticis majorem auctoritatem concilient, multa & quidem stupenda Miracula ex Ribadeneira & Maffæio recenset Gretserus in Responsione altera ad alteram Cl. V. Simonis Stenij Apologiam pro Scholijs suis ad Ignatij vitam, quæ ordine ex Stenio cum Notationibus ejus adscribere placuit.

1. *Graviter ægrotanti sanctus Petrus apparens sanitatem reddit.* (Frontispicium sanè egregium, quippe idololatricum, huic ordini pulchrè conveniens, quo nihil est pugnacius in idololatria asserenda & defendenda.

2. *Septem diebus in perpetua Ecstasi persistit. Sæpe interorandum à sensibus abstrahitur.* Cùm autem sensus sint & interiores & exteriores, de utris loquatur Iesui-

ra, indicare debebat. Nam si exteriores intelligit, facilis & expedita de somno conjectura est: si utrosq;, miror unde habeant hoc Iesuitæ nisi fortè stupidis suis discipulis persuasit Ignatius, se in tertium cœlum fuisse raptum.

3. *Maximarum rerum scientia momento penè temporis divinitus infunditur.* Huic ne fidem derogem, exemplis Apostatarum adducor. Qui enim cùm Lutherani essent, indulgentiarum nomen vix noverant, jam in sinum Romanæ Ecclesiæ recepti integra volumina de iisdem magno labore descripta ediderunt. Ad quod sanè argumentum necessitas credo eos impulit. Abnegatio enim veritatis copiosâ veniâ indiget. Cæterùm olim Anabaptistis vitio vertebatur, quòd gloriarentur, copiam scientiæ sibi divinitus conferri universis. Alia ratio Iesuitarum modò est. Pontificis privilegio quidvis & fingere & dicere illis licet.

4. *Aliquoties à terra sublimis miro splendore radiat.*

Ergo Iesuitæ nobis fingunt nova μετέωρα. Si enim Ignatius à terra miro splendore radiavit, inter μετέωρα eum referri posse quis neget? Præsertim cùm neque ex planetis neque ex stellis fixis fuerit. Superavit autem Ignatius ipsum Mosen, cuius cutem faciei legimus radiâsse & splenduisse, non tamen à terra sublimis. Etsi Hieronymus vertit cornutam fuisse Mosis faciem. Ac credo multò rectiùs facerent pictores, si Ignatij fronti cornua appingerent, quàm Mosis. Huic Miraculo adjungitur appendix. *Matre cum puero* IESV *adveniente castitatis dono ornatur.* O sanctum hominem Ignatium, ad quem castitatis dono ornandum non simplex Mariæ descensus de cœlo requiritur, sed etiam pueri IESV apparitio matrem comitantis. Germaniæ me miseret, quæ cogitur magnis sumptibus alere ejusmodi θαυματοποιίας.

5. *Senator Venetus cœlesti jussu admonitus in publico cubantem* (Ignatium) *noctu conquirit, & in domum suam adducit.* Nomen Senatoris Veneti aveo scire, ut & modum cœlestis mandati.

6. *Quendam, qui se præ desperatione suspenderat, ad dolendum de peccatis suscitat.* Ambiguè hæc dicuntur. Possit enim aliquis suspicari, suscitatum fuisse ab Ignatio mortuum, de quo Lutherani & Calviniani valdè dubitant: aliud fortasse hoc cogitabit, ab Ignatio fuisse interpellatum conatum suspendij, quod si Iesuitis Miraculum est, scire velim, quo pacto ipsi definiant Miraculum.

7. *Mulierem arido à multis annis brachio ipsius abluentem pannos sanat, alia Dæmonum spectra fugat.* Quo in loco asserventur panni illi Ignatiani, non facilè prodent Iesuitæ ante Patris sui ἀποθέωσιν, hâc publicatâ proferentur in multorum salutem, & in Iesuitarum quæstum. De fugatis spectris res certa. Ex Ribadeneira enim pridem cognovimus, & ex sequentibus intelligimus, solitum fuisse Ignatium baculo abigere Dæmonem.

8. *Morbo caduco à multis annis laborantem suo contactu sanat.*

9. *Diuturnam à fœmina tabem precibus abigit.* Felicem Italiam hoc Medico, cujus contactus si tantum valuit, cur non ipsi claudicationem ademit? idem dico de precibus.

10. *Moribundos à morte revocat.* Cautè, neque enim audebat ponere mortuos.

11. *Multos energumenos à Dæmonibus, ægros ab incurabilibus morbis liberat.* De primo nulli litem movemus, cogitantes de vi baculi Ignatiani: de altero viderint Medici Itali.

12. *Dum febri quotidianâ laborans sæpè in campo concionatur, ejus verba ultra trecentos passus distinctè audiuntur.* Vento nimirum secundo, hoc addi debebat. Sic enim ἔπεα Ignatij πτερόεντα faciliùs ad auditores advolare vel deferri potuerunt.

13. *Multa futura prædicit, multa occulta & absentia divinitùs cognoscit.* Προγνώσεις illa cur non divulgantur. Fortasse enim plures emptores invenirent, quàm Astrologorum.

14. *Obscurum ejus ægrotantis cubiculum divinus splendor illustrat.* Additur (*divinus*) aliàs enim obscura illatis luminibus illustrari scimus.

15. *A Deo Patre cum socijs commendatum Iesus in tutelam recipit.* O beatos Iesuitas, hoc commendatore & tutore, utinam ascriptum fuisset, quibus verbis, quo gestu, quo habitu, quibus præsentibus, quibus audientibus, quo in loco, quo tempore hæc facta fuerint.

16. *Animam Beati Hozij luce clarissimâ circumfusam cælum intrantem videt.* Præcedens Miraculum si verum est, de præsente nemo dubitaverit. Cur enim non videat animam Hozij qui DEVM Patrem vidit, quem nemo vidit unquam.

17. *Iudæum obstinato animo Christiana sacra respuentem, tribus tantùm verbis repentè convertit.* Fortasse ex Hebræorum Cabala desumpta fuerunt hæc verba,

de quibus iudicent ipsi Iudæi, qui, vt puto, difficulter eredent hoc, quod hîc narratur factum fuisse.

18. *In S S. Eucharistia* IESVM *aliquoties videt.* Maffęus enim sic scribit lib. 1. cap. 8. in eius vita: *Dum à Sacerdote de more salutaris hostia attollitur, vidit Ignatius illâ specie Christum, Deum eundem, & hominem verissimè contineri.* Videmus & animo & oculis: de utro videndi modo loquatur, nos ignoramus. Potuit fieri, vt neutro viderit. Christum enim fide intuentur Christiani fideles, in quorum numero Ignatius idololatra non fuit: oculis non cernunt, nisi vt Stephano, cœli aperti fuerint. Idem dico de cœlesti Sanctorum choro.

19. *Eius facies diuino lumine splendens sæpè à diuersis cernitur.* Si splenduit, tam ab vno, quam à diuersis cerni potuit, & quidem sæpè. In antecedente difficultas est. Sed si, vt est apud Liuium, L. Martio equiti Romano flamma concionanti fusa è capite sine ipsius sensu, cum magno pauore circumstantium militum: fieri forrasse potuit, vt etiam in hoc Hispano equite nobili simile quid extiterit.

20. Cœlestes sæpenumero voces, sacrificans audit. (Sacrificavit in terris, vnde igitur nouerat è cœlo istas voces esse? quasi verò principis aëris ludificare Ignatium non potuerit vocalis aliquibus conformatis, quæ artolatriam & idololatriam, quibus Ignatium immersum videbat, confirmarent. Addit, multa de Sanctissimæ Trinitatis Mysterio, Deo revelante, cognoscit. Hæc si communicasset cum suis Ignatius, felicius & minore, credo, cum labore refutarent Arianos in Polonia Iesuitæ.

21. Orans, sacrificans, item faciens, grauibus de rebus disserens, Christum ac Beatam Virginem sæpissimè videt. (De duplici modo videndi paulò ante monuimus. Neutrum in Ignatium cecidisse asserimus.)

22. Dæmonem ad tentandum venientem frequenter baculo per contemptum abigit. (Si Apostolum legisset Ignatius, alia se armatura instruxisset aduersus tentationes Diaboli. Nam baculo puto, non magis abigitur, quàm thure, vel aqua lustrali.

23. Suæ splendore faciei grauiter ægrotantem sanat, & cubiculum obscurum illustrat. (Plus hoc Pseudo miraculum tribuit Hispano militi, quàm filio Dei Scriptura. Neque enim uspiam legimus Filium Dei sanâsse ægrotantes splendore faciei. Atqui ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος. Quod idem de suo patre pronunciauit satis impiè Iesuita. Quid enim præter solem obscura illustrat?

24. Dæmones sæpè Laureti apparentes post multa remedia frustra ab illis suscepta, per Epistolam fugat. (Apparet valdè familiarem fuisse Diabolum Ignatio, cum quo etiam per Epistolam egerit. Notet hîc lector nouum genus fugandi Dæmunes.)

25. Quidam incendium ei per iniuriam imprecatus, subitò ipse incendio extinguitur. Duorum mortem ei intentantium, vnus repentè obrigescit: alter diuinâ voce terretur. Multiplex hoc est miraculum. (Puerum aliquem incendio perire, fidem non superat. Sed repente obrigescere hominem, illud ad μεταμόρφωσιν Ovidianam relegandum. De diuinâ voce etiam quęstio moveri possit à curiosis.)

26. Multis se post mortem sæpè ostendit, & deinceps, quo obijt temporis momento magnâ collucens gloriâ apparet: (Diabolus, credo, assumptâ specie Ignatij Iesuitis illudit interdum. Nam quòd magnâ collucens gloriâ apparuerit eodem momento, quo obijt, suspicionem nobis non minuit, scientibus etiam Diabolum se posse transformare in Angelum lucis.

27. Corpus illius effossum multis luminibus fulget (appositis illis pro more à Iesuitis:) addit, Cœlestis harmoniæ concentus sæpè audiuntur (ad sepulchrum, credo, Ignatij.) O stolidos nostros Germanos, qui Romæ aliquandiu commorantes Symphoniam illam angelicam barbarè aspernantur.

28. Multas à partu, à vitæ discrimine, multos à pestilentia & grauibus morbis, tentationibusque eripit. (Hac ratione numerum Diuorum imminuent Iesuitæ: Surrogabitur Rocho Ignatius, itemque Cosmæ & Damiano ac Christophoro; imò ei etiam, quæ in Papatu Iunoni Lucinæ successerit.

29. Dæmoniacos liberat, cæcis visum, surdis auditum, moribundis vitam & salutem reddit.

Iudiciū de miraculis Ignatij. Has visiones & similia Miracula plura Iesuitæ referunt, út Ignatij sui doctrinam, instituta, Regulas & alia ijs confirment, & pro veris hominibus obtrudant. Vnde verò, vel à quo illa habent? A Iesuitis, præsertim à Maffæo & Ribodeneira, qui vitam Ignatij conscripserunt:

pferunt. Maffæus authorem nullum nominat: Ribadeneira dicit, se illa habere à quodam Vuilhelmo Consalvo, Consalvus autem ab Ignatio Loyola, qui ei annum ferè antè suum obitum hæc omnia communicârit. Nemo autem hæc Miracula vidit, nec ijs interfuit: solus Ignatius narrauit, Petrum, itemque Virginem Mariam sibi apparuisse: bis se à Diabolo in visibili specie tentatum esse: se Sacro Sanctam Trinitatem in cœlis: Christum etiam corporaliter in hostia, animam quoque Hosij in cœlum ascendere vidisse. Deum insuper sibi monstrâsse modum, quo vniuersum mundum creârit: Iesum Christum deniq; promisisse, quòd ei populus esse velit Romæ. Hæc omnia solus Ignatius communicauit Consaluo. Quis autem Loyolæ, homini superstitioso, idololatræ credat, præsertim in propria causa?

An doctrina pro veris habenda sit quæ Miraculis cõprobatur.

Quæritur etiam, si maximè talia Miracula edidisset Ignatius, An propterea ea doctrina, instituta, &c. pro veris suscipienda sint, quæ videmus multis & magnis Miraculis comprobari? Iesuitæ aiunt, nos negamus. Ratio negationis est: quòd Deus propter peccata hominum permittit interdum etiam per falsos Doctores, perq; malos & impios homines Miracula edi, Exod. 7. & à Paulo 2. Thess. 2. Antichristi aduentus describitur secundùm operationem Satanæ cùm signis & prodigijs mendacibus. Vnde Cyrillus quoque lib. 7. cap. 13. in Euang. Ioh. *Miracula*, inquit, *nihil adijciunt sanctitatis homini, cum malis & reprobis id etiam competat, dicente Domino apud Matth. Multi dicent mihi in die illa, Domine, &c.* Ergò vt possimus vera Miracula, quibus credendum, à falsis discernere, oportet definire quænam sint Miracula vera: externa scilicet quædam opera & facta in admiratione apud homines habita, & talia reuera, qualia apparent diuinâ virtute, & ad declarandam doctrinam fidei, vel promissionum diuinarum, vel potentiæ Dei veritatem & certitudinem, & ad Dei gloriam edita. Hæc definitio ex causis collecta est, atque ex ea intelligi potest, quomodo vera Miracula à falsis sint distinguenda. Vera habent Deum authorem, cuius vi atq; virtute fiunt præter naturæ ordinem, nec ibi est aliqua impostura, in eum quoque finem eduntur, vt Deum ritè colamus, eiusque verbo, missis erroribus, fidem habeamus. Falsorum author est Satanas qui illa vel per seipsum, vel per impostores, tanquam organa edit, idque varijs modis. Non igitur negamus, multa in

Quæ Miracula vera sint, & quomodo à falsis distinguenda.

Papatu fieri, quæ pro Miraculis habeantur, cum nihil sint minùs, sed imposturæ, doli & fraudes Monachorum, sacrificulorum & similium superstitiosorum hominum: de quibus Nicolaus Lyra in cap. 14. Danielis etiam conqueritur, dicens: *In Ecclesia Dei populus sæpè decipitur à sacerdotibus fictis Miraculis lucri causâ.* Huius generis plurima apud Gentes quoquo accidisse legimus, vt est videre apud Eusebium lib. 3. de uita Constantini: & lib. 9. Ecclesiast. hist. cap. 3. & alibi. Secundò concedimus multa in Papatu verè fieri, minimè tamen pro veris Miraculis habenda sunt, cum reliquæ causæ, quas in veris & propriè dictis Miraculis spectari oportet, desiderentur, imprimisque cùm abducant homines à Deo ad idola, & à veritate Religionis ad superstitiones.

De Miraculis iudicandum ex veritate doctrina non contra.

Tutissimum igitur semper fuerit, ex doctrinæ veritate de Miraculis iudicium facere, non de doctrina ex Miraculis. Et hoc consilium Deus ipse Deut. 13. dedit nobis, & Chrysostomus in Oratione 5. aduersus Iudæos docet, Miraculis credendum non esse aduersus sacram Scripturam. In hanc sententiam Augustinus quoque contra Faustum Manichæum lib. 13. cap. 4. scribit: *Si faceretis maximè Miracula, ea tamen ipsa in vobis caveremus per instruentem nos Dominum, & dicentem: Exurgent multi Pseudochristi & Pseudoprophetæ, & facient signa & prodigia multa, vt fallant, si fieri pôtest, etiam electos,* &c. Vsquo adeò nihil credi voluit aduersus confirmatam Scripturarum authoritatem, quæ fidem suam in rebus ipsis probat, &c.

Nec illud omittendum videtur, quod in diligenti authorum lectione obseruaui, à nullo fide digno authore veteri eiusmodi falsa & mendacia signa, ad confirmandum cultum Deorum alienorum, variasque superstitiones, excogitata, referri, qualia post Gregorij Magni demum tempora, cùm omnis generis superstitiones cateruatim in Ecclesiam irruerent, & hodiè à Iesuitis de suo Ignatio referuntur.

Frustra igitur Richeomus Iesuita in Expostulatione sua Apologetica cap. 74. pag. 512. grauissimè accusat nostros, inprimis autem Stephanum Pasqnierum nobilem Aduocatum in Parlamento Parisino, quòd summè contemnat & derideat in suo Cathechismo Iesuitico lib. 1. cap. 17. pag. 187. Miracula & visiones Loyolæ: *Horribile*, inquit, *dictu cogitatuque est, quàm profana maledicta Diagoras Francus,* (Pasquierium intelligit) *effundat in Miracula, quæ rerum omnium præpotens Deus per Ignatium*

Ignatium de Loyola edidit, vt Iesuitarum Ordinem prorsus euerteret, eorum institutum perderet, famam profligaret, pacem affligeret, &c.

Et Gretserus contra Stenium, *Caluinianos Ignatij Loyolæ Miracula ridentes, similes esse dicit Iudæis, fidem Christi Miraculis derogantibus.* Ita claudo & truculento Marano ac profano militi tantundem tribuit, quantum omnipotenti Dei Filio, blasphemiâ inter Christianos non ferendâ.

Ignatius canonizatur. Tandem ob hæc Miracula, & fidelem operam, sedi Rom. iam nutanti & vacillanti præstitam, canonizatus & in numerum Papisticorum Deorum à Papa relatus est Loyola.

Tres Conciones à Iesuitis in canonizatione Ignatij habitæ ac editæ. Ediderunt autem Iesuitæ tres conciones in die festo solenni Canonizationis seu Beatificationis Ignatij Loyolæ, tanquam à Dominicanis Hispanis habitæ fuissent, & in Gallicum idioma translatæ. Titulus namque earum hic erat: *Tres eximiæ Conciones in solenni festo Canonizationis, siue Beatificationis, gloriosi Patriarchæ Beati Ignatij, Fundatoris Societatis Iesu: quarum prima est per Reuerend. Patrem & Doctorem Petrum de Valderanna, Priorem Conuentus S. Augustini Hispalensis: Altera per Reuerend. Patrem & Doctorem Fr. Petrum Dozam, Ordinis Sancti Dominici in Conuentu Valentiæ: Tertia per Reuerendum Patrem Præsentatum, Fr. Iacobum Rebulosam, prædicti Ordinis S. Dominici in vrbe Barcelonensi, &c. Excusa Pictauij per Antonium Menierum impressorem & Bibliopolam ordinarium Regium Academiæ Pictau. anno* 1611. Sed fraus suboluit tandem, & deprehensum est tres has conciones à Iesuitis conscriptas, habitas & publicatas fuisse.

Iesuitæ suo Ignatio diuinos honores tribuunt. In his Concionibus Iesuitæ Ignatio suo Loyolæ tantum non diuinos honores tribuunt, quales Sancta Scriptura nulli vel Prophetarum vel Apostolorum tribuit, ac Deum faciunt: id quod ex 4. his excerptis artic. harum concionum facilè intelligetur. In prima concione Petrus de Valderanna sic inter alia ait pag. 54. & 55. *Scimus equidem Moysen virgâ suâ, quam manu ferebat, Miracula in aere, in terra, in aqua, in petris & passim, vbi consultum illi visum fuit stupenda edidisse & admiranda, adeò quidem vt ipsum Pharaonem cum vniuerso exercitu in mare rubrum præcipitârit & submerserit, verùm ineffabilis diuini nominis, quod virga isti seu baculo insculptum fuisse Doctus ille testatus Episcopus Auilanus asserit, virtute, ista Miracula edita fuêre. Quòd autem creatura, agnoscentes supremi Regis & Domini sui ordinationes, nomine eius signatas & subscriptas, obedientiam illi præstiterint, hoc non tanti erat faciendum: nec etiam magis mirum vobis videri debet, per Apostolos tot tantaq; contigisse Miracula, siquidem ea omnia in nomine Dei fiebant, operante videlicet virtute eius & potentiâ, quam illis concesserat, & tanquam sigillo suo consignârat, cùm ait: In nomine meo Dæmonia ejcient, linguis loquentur nouis, &c.. Quod autem Ignatius suomet ipsius proprio nomine charta inscripto, plura quàm ipse Moyses, Miracula; & totidem edat, quot Apostoli: quòd sigillum eius tanta authoritatis penes creaturas obtineat, vt subitò illi obediant, Hoc, hoc ipsum est, quod in summam eius adorationem nos inducat.*

Secundus artic. est pag. 81. eiusdem concionis: *Quoadusque Ignatio viuere hîc contigit, vita eius & mores tàm graues, tàm sublimes, ipso etiam cœlo sic statuente, extiterunt, vt nemini nisi Pontificibus, Diuo scilicet Petro Imperatricibus, Deipara videlicet Virgini: denique Monarchæ supremo, Deo Patri, eiusque sanctissimo Filio, eos intueri & videre, tanquam ex singulari gratiâ fuerit concessum.*

Tertius est in Concione Fr. Petr. Doz. pag. 111. & p. 112. *Extra dubium est, reliquis religiosorum Ordinum fundatores in fauorem Ecclesiæ missos fuisse, &c.* NOVISSIME AVTEM DIEBVS ISTIS LOCVTVS EST NOBIS IN FILIO SVO IGNATIO, QVEM CONSTITVIT HÆREDEM VNIVERSORVM, &c. *Nec ei quicquam in hoc genere laudationis deesse videtur, quàm* PER QVEM FECIT ET SECVLA.

Quartus articulus est in Concione Fr. Iacobi Rebulosæ pag. 207. *Ignatius*, inquit, *Martyr tam singularis affectu erga Sanctum Patrem Pontificem Romanum, tanquam legitimum successorem Iesu Christi, eiusque vicarium in terris*, &c. *deuotus erat.*

Censura Sorbonæ super his tribus Concionibus. Cùm autem hæ Conciones in Galliam importatæ essent anno Domini 1161. & sacra Theologiæ Facultas Parisiensis die primâ Octob. eiusdem anni, post solennem Missam sua ordinaria haberet Comitia in Aula Collegij Sorbonæ, tum Magister Ioannes Tilesac, Doctor eiusdem Facultatis, Curio S. Ioannis, Ecclesiastes Parisiensis Ecclesiæ, retulit, aliquos Parisinæ Vrbis Viros, ad se has tres Conciones detulisse, & scire percupere, vtrum Facultas Parisiensis gratam ratamque earundem approbationem habeat, factam

à Fr. M. Matthæo Le Heuts Doctore eiusdem Facultatis,& quid præsertim sentiat de quatuor istis articulis quos modo recensuimus, qui permultis Catholicis offendiculum præbeant. Quâ auditâ supplicatione, & præfatis quatuor articulis maturè & diligenter examinatis: Facultas attendens, ex verbis etiam malè prolatis hæreses nasci, vt apud Magistrum Sententiarum docet Hieronymus (non obstante intercessione Magistri Andreæ Ducal, asserentis, prædicta omnia benignis interpretationibus approbari posse) censuit: Quod ad primum, istam loquendi formulam, qua nomen Creaturæ nomini Dei omnipotentis æquari videtur: præterea extenuantur Miracula, eo, quòd Dei nomine edita, fuerint: denique Miracula non ita certa, Miraculis indubitatâ fide catholicâ tenendis præferuntur, esse scandalosam, erroneam, blasphemam atq; impiam. Quoad secundum, istam assertionem, quæ fingit, aliquid boni Deo accessisse ex visione creaturæ, scandalosam esse, ac manifestam hæresin præ se ferre. Quoad tertium, accommodationem huius textûs literalis D. Pauli: Nouissimè autem locutus est nobis in filio Ignatio, &c. alteri quàm Christo, esse scandalosam, erroneam,& meram blasphemiam & impietatem redolere. Quoad vltimum articulum, duas habere partes inter se pugnantes, quarum altera alteram destruat: & posterior quidem, Papam esse Vicarium in terris, Catholica est: prior verò, Papam esse legitimum successorem Christi, modum loquendi omninò hæreticum continet.

Quæ signa aduentum IESVITARVM *portenderint.*

Monstrum marinum.

CIrca aduentum Ignatij & Iesuitarum Monstrum marinum in Noruegia captum est mari procelloso: cui viso, Monachi nomen imposuerunt. Humanâ.n. facie videbatur, sed rusticâ, capite raso & læui, humeros contegebat veluti Monachorum cucullus. Pars infima in caudam latam desinebat: media multò erat latior, sagi militaris figura. Hanc effigiem D. Conrado Gesnero Tigurino dono misit illustriss. Margaretha Nauarræ Regina. Ea à viro nobili hanc effigiem acceperat, qui similem ad Carolum V. Imperat. in Hispania tum agentem deferebat: Ille Reginæ affirmauit, se monstrum hoc in Noruegia captum vidisse post grauissimas tempestates vndis & fluctibus in littus eiectum: locumque designabat Diezum iuxta Oppidum Den Eloph. Eiusdem monstri figuram D. Gesnero retulit Gisbertus, Medicus ex eadem Noruegia Romam ad se missam esse. Georgius Fabricius eandem imaginem ad Gesnerum misit cum descriptione huiusmodi: Piscis hic captus est in mari Balthico iuxta Elbozam Oppidum, quod miliaribus quatuor distat à Coppenhaga, Danici Regni Metropoli. Caput collum, humeri, thorax humana specie: caput rasum vt Monachi: de collo humeris, thorace cucullus quasi pependit, qui nigris & rubeis maculis fuit variatus. Cucullus desijt in fimbriam, quali perizomate lumbos & femora tegere solemus. Brachiorum loco pinnæ fuerunt, pedum quoque cauda piscis. Totius monstri longitudo quatuor cubitorum: ad Regem delatum & totum ob raritatem & Miraculum asseruatum est: captum anno salutis 1546. Bellonius addit; nullam vocem edidisse, præterquam suspiria quædam, summum mœrorem ac luctum referentia. Huic simile Monstrum in Gallico etiam Oceano propè Burdegalas, eodem ferè tempore captum, quidam Gallus eidem Gesnero scripsit. Homines in littore ambulantes hoc Monstrum libenter allicit, & coram eis super aquas ludit: quod si hominem admirantem appropinquare viderit, appropinquat etiam ipsum: & si quâ potest ratione, hominem capit, & trahit in profundum, vt carnibus eius satietur. Hoc Monstro marino, Monachum referente, clementissimus Deus Mundo significare voluit, emersisse in terris duo Monachorum Monstra, Iesuitas videlicet & Capucinos: qui Monstri illius ingenium egregiè referentes, doctrinâ & eruditione, item verbis & hypocriticâ suâ sanctitate, alijsque miris artibus ad se pelliciant homines, & in sui admirationem adducant. quosque sic illaqueatos teneant, hos in profundum barathrum errorum ac superstitionum horribilium demergant, & tandem in abyssum infernalem præcipitent, proindeque sibi ab istis diligentissimè caueant, qui æternum petire nolint.

Ingentes locustæ.

Referunt etiam historici, an. 1541. qui eum, quo confirmatus fuit Iesuitarum Ordo, sequutus est, in plurimis Europæ prouincijs incredibilem ingentium locustarum multitudinem subitò exortam fuisse. Hæ primò nullas habebant alas, sed magnos dabant saltus: paulò post quatuor adeptæ sunt, tantâq; multitudine prouolârunt,

vt duo milliaria in longum &iarum cobito tenos ita occuparent, vt folis quoque fplendorem à toto illo terræ fpacio fuâ denfitate excluderent. Dici non poffe affirmant earum Regionum incolæ, quantum damni dederint rebus humi nafcentibus, vaftantes & depafcentes omnia ad radices vfque. Tranfuolâffe aiunt aquas, arbores, ędes & obuia quæq;: cùmq; earum aiæ foccreuiffent, fuiffe humani digiti magnitudine, & tunc atrociùs multò graffatas in fruges, & ea, quæ in vfus hominom neceffarios gignit terra: totâ æftate nullâ vel vi vel arte earum læuitiam retardari potuiffe, fed in autumno demum cœlò frigefcente, extinctas effe, atio poft fe relicto femine, vnde fequenti anno alij vermes orti fint. Mortuos pecudes ediffe auidiffimè, porcos imprimis, vt Lauren. Surius teftatur in comment. fuis hift. qui fe illis mirè farfetint: ereditumque tum fuit, non abfimiles extitiffe illis Ægyptiacis, quarum in Exodo fit mentio.

Hoc prodigio Deus abfque dubio Iefuitas & Capucinos nuper naros fignificare voluit. Locuftas enim Monachorum greges denotare, ita manifeftum eft ex Apoc. 9. vt longâ probatione non egeât. Et fanè hæs locuftarum iftarum defcriptio, quæ non à me conficta, fed ex Pontifiaiorum Comentarijs defompta eft, Iefuitis & Capucinis egregiè conuenit. Nam ifti quoque ab initio nullos habuêre alas, hoc eft, in nulla exiftimatione fuerunt, quum author eorum fuiffet aliquandiu miles & literatum omnium prorfus rudis atque ignarus. Literatum autem cum aliquam notitiam acquifiuiffet, & Difcipulos nactus effet, pauci tamen erant numero, illique ipfi à clero Rom. valdè exagitabantur, multifque moleftijs afficiebantur. Mox tamen ac alas nacti funt, id eft quum in autboritate & exiftimatione aliqua haberi cœpiffent, mirum in modum creuerunt, & longè latéque difperfi funt per totam Europam, florentiffimis pafcuis, hoc eft, Ecclefiæ Dei maximum inferentes damnum. Quemadmodum verò iftæ locuftæ breui extinctę, & fuauiffimus cibus porcis factæ funt, ita fperârim ego, nouorum iftorum Prophetarum interitum præ foribus effe, quum iam videamus, ob deprehenfam eorum hypocritieam feu fucatam fanctitatem, dolos fraudes & impofturas, authoritatl ipforum plurimùm in dies decedere. Quid verò in vltimo illo & vniuerfali totius Mundi iudicio, quod propè eft, Dominus & Seruator nofter cum illis acturus fit, iuftus ille Iudex & Ecclefiæ fuæ fideliffimus vindex folus nouit: quem ego rogo fupplex, vt citò veniat, Amen.

CAPVT II.

De Nomine IESVITARVM.

De etymologiâ nominis Iefuitarum variæ fententiæ.

QVia res & appellatio feu nomen ordinis Iefuitarum nouum eft, ideò etiam, vt fieri folet, variæ ortæ funt de Etymologia nominis Iefuitarum difputationes. Nolim autem, ego tantam Grammaticorum litem meam facere, fed folummodo varias opiniones recenfebo, & deinde lectori liberum permittam iudicium. Quidam igitur Romano more quæfiuerunt etymologiam: Sicut enim olim Rom. Imperatores dicebantur Africani, Germanici, Afiatici, &c. non quòd amici & focij illorum populorum effent: ita dictos Iefuitas putant, qoafi profeffos & iuratos hoftes IESV. Alij ex hiftor. Vet. Teftamenti παρωνομασίας quæfierunt, dictofque putant Iefuitas, quafi Giezitas, vel Efauitas, aut certè Iebufitas. Et hiftoriæ fanè illæ non malè ad Iefuitarum fectam qoadrant. Sunt qui arbitrant ex Germanica lingua rationem appellationis poffe commodiùs & meliùs inueniri: nec immeritò, quum debeant effe Germanorum Apoftoli. Sunt autem duo potiffimum in Germanica lingua idiumata. Si itaque iuxta idioma Germaniæ inferioris vocabulum examinetur, etymologia erit Jesuweita quafi qui & ipfe longè fit à Iefu, & procul abducat à Iefu. In idiomate verò Germaniæ fuperioris dicitur Jesuweitter quafi Jesu weder. Eft enim inter t. & d. fymbolifmus vfitatus, vt Tummherr & Dummherr. Et ficut nomina funt fatalia, ita Iefuitæ ipsâ appellatione præ fe ferunt caracterem beftiæ Apocalypfeos. Vocatur autem homo ille peccati à Paulo ἀντικείμενος, à Ioh. Antichriftus. Sicut igitur Germanicè ad verbum diceretur Gottswider vnd Christowider/ ita hæc fecta vocatur Jesuwider: oppugnat enim præcipuè nomen Iefu, *quod ipfe faluum faciat populum fuum à peccatis eorum*, Matth. 1. & Act. 4. *Non eft aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat faluari.* Sunt prætereà Grammatici quidam, qui per vfitatas in Scholis figuras πρόσθεσιν fcilic. ἀφαίρεσιν etymologiam quærunt, & difputant primam fyllabam fuperfluè additam: vero autem nomine fine figurâ appellandos effe *Suitas*, quos Horatius

 vocat

vocat *Epicuri de grege porcos.* Et durior sanè videri potest hæc deriuatio, sed ipsi ostendunt tales etymologias in Pontificiæ Religionis sectatores esse vsitatas. Qui enim vocantur Canonici Regulares vitâ & factis demonstrant se primâ syllabâ dempiâ esse *Gulares.*

Cùm autem Romæ vel nata, vel certè confirmata sit hæc secta Iesuitarum, volunt nonnulli, non quærendam esse vel Hebraicam, vel Germanicam, sed Romanam, seu Latinam etymologiam, & concedunt, dictos esse Iesuitas, quod symbolum, Regula & summa professionis ac vitę ipsorum sit IESVS seu IESVVITA. Sic etiam Gretserus contra Simonem Stenium Iessæos Iudæorum ὁμωνύμως contendit esse Iesuitis, vt qui à Iesu Iessæi dicti sint. At verò si hoc verum esset; Philo & Iosephus Iudæi, & propterea Christi ac Iesu nominis hostes, non tam exquisitis laudibus Iessæos extulissent.

Rectè ne autē, vel secus hoc nomen Ordini illorum tributū sit, postea videbimus.

Nunc inquirendum à quo hunc titulum satis superbum habeant, & quis eum tribuerit illis. De hoc Ioannes Petrus Maffæius lib. 2. cap. 5. Vitæ Ignatij Loyolæ sic ferè scribit: *Cùm nauigationis Hierosolimitanæ consilia Ignatio & socijs in irritum cecidissent circa annum* 1537. *Romam Ignatium contendisse. Orandi autem causâ non longè ab Vrbe Templo ingresso, statimque abstracto à sensibus clarissima in luce per speciem illi sese Deum Patrem ostendisse, & Iesu filio, baiulanti crucem, & crudelissimis affecto supplicijs, præsentem Ignatium, sociosque absentes commendâsse: quos ille cùm in fidem ac patrocinium recepisset, ad Ignatium, sociosque placido ac sereno vultu conuersus, hac verba locutus sit:* EGO VOBIS ROMÆ PROPITIVS ERO: *atque hoc ipsum vel inprimis fuisse causæ, quod Ignatius confirmatæ postmodum Societati salutare potissimùm nomen* IESV *indiderit.* Refert idem Ribadeneira in Vita Ignatij lib. 2. c. 12. P. Annibal Codretus quoque Iesuita hunc titulum ad eandem Originem refert: scribit enim, *Societatem suam hoc nomen assumpsisse, quòd cælestis Pater, omnes qui in ea sunt, tanquam Socios adiunxerit & commendârit filio suo Iesu, qui eos etiam pro talibus agnouerit & receperit.*

Igna-tiani vnde & à quo Iesuita-rum nomen ha-beant.

Quâ fide autem hæc illorum narratio digna sit, Lector, quæso, attendat. Maffæius dicit, hanc visionem vel imprimis causæ fuisse, cur Ignatius confirmatæ postmodum Societati nomen Iesu indiderit. Si hoc verum est, Ignatius titulum hunc Societati suæ dedit, non ante, sed post confirmationem demùm. Atqui hunc titulum ante confirmationē vsurpârunt, vt in supplicatione sua ad Paulum III. Papam pro confirmatione impetranda his verbis indicant: *Quicunque in Societate nostra, quam Iesu nomine insigniri cupimus, sub crucis vexillo militare vult, &c.*

Quæro etiam, si hæc visio verè facta est, & Ignatius, cùm primùm Romam venit, illam Petro Leinez, qui post eum Generalis creatus est, ordine exposuit, vt Maffæius & Ribadeneira referunt, cur occultauit eam Leinez, ijs maximè temporibus, quibus summa necessitas postulabat, vt eam manifestaret? Cur eam non Parlamento & facultati Theologiæ Parisiensi opposuit, cùm interdicerent eis, ne hunc titulum vsurparent? In promptu causa est: Quia de hac visione tum adhuc nihil nôrant, vel tam pudenda fabulæ eos tunc adhuc temporis puderet.

Dicant etiam Iesuitæ quò in loco post Christi ascensionem in cœlos, à quibus & quo tempore vnquam audita sit vox Patris cœlestis. Quis etiam credat Filium Dei cœlo descendisse, vt ferocem ac truculentum militem Hispanum, & insignem idololatram alloqueretur, & propitium se Iesuitis futurum diceret Romæ; quæ Antichristi seu filij perditionis sedes est, quæ, vt Abbas Vrspergensis testatus est, per malitiam hominum, non per Religionem orbem vicit: ad quam trahit homines non ipsorum deuotio aut pura conscientia, sed scelerum multiplicium perpetratio, & litium decisio pretio comparata. Annon Christus ipse dixit: *Si quis vobis dixerit, Ecce, hîc est Christus, ecce illic est, nolite credere.* Ab eo igitur tempore, quo Monachatus exortus est; vix crediderim crassius mendacium inter tot myriades fabularum monasticarum à quoquam publicatum fuisse, & tamen eiusmodi homines orthodoxos mendaciorum subinde insimulant.

Cùm igitur hoc mendacium olfaceret Montaignes Iesuita, & vanitatem huius fabulæ intelligeret, noluit illam defendere, sed alio dolo ac fraude vsus est, asseruitque *Papam & Concilium hoc titulo Iesuitarum Ordinem coronâsse.* Idem asserit etiam de la Fon. c. 35. inquiens: *Populum sic ordinis huius viros appellâsse, quòd eorum Societas à sancta Sede de nomine Iesu appellata sit.* Et paulò post ait: *Iesuita non se Iesuitas nominârunt sed S. Sedes eos Societatem Iesu appellauit.* Ex quo intelligitur, ne hunc quidem de la Fon. fidem aliquam huic

C. 66 de la verité defend.

fabulæ

fabulæ tribuisse, cùm mentionem eius mentionem eius nullam prorsus faciat,nec titulum hunc ad visionem istam, sed alium authorem referat. Si autem & ipse primam saltem Pauli III. Bullam legisset,facilè intellexisset, neque sanctam Sedem, hoc est, Papam, sed Ignatium eum Socijs hunc titulum iam tum in supplicatione ad Pontificem sibi tribuisse. Sed demus hoc maximè Iesuitis, visionem hanc verè factam fuisse, modò illi hoc nobis vicissim dent, Ignatium Loyolam, vel alium nomen hoc Societati huic indidisse, à Iesu quidem, sed non à verò illo Iesu Filio Dei, sed ab illo mirabili Iesu, qui Ignatio vertigine correpto, dum Romam proficisceretur, secus viam apparuit, os habitumque gerens Monachi, qualem hodiè Iesuitæ circumferunt.

Quemadmodum autem, vt P. Boquinus in Assertione contra Iesuitas docet, vehementer probandum, quòd nomi isti socij per hanc à se confictam appellationem non obscurè significant, se improbare atque adeò damnare antecedentium Ordinum authores, qui his cognomina ab hominum nominibus petita indiderunt, suosque discipulos Franciscanos à Francisco, Dominicanos à Dominico, Benedictinos à Benedicto, Augustinianos ab Augustino, &c. nominârunt (quâ re ipsos non exigua schismatum atque superstitionum sparsisse semina constat) & eos reuocant ad Iesum Christum, vt vnicum verè Religionis fontem & caput (à quo illos desciuisse sibique effodisse cisternas, quæ aquas non continent, illa cognomina testificantur) ita quoque vehementer improbandum, & hæc ipsorum audacia atque temeritas reprehendenda, quod repudiato omnium, qui Christo nomen dedêre communi titulo iam olim recepto, cuius author est Spiritus Sanctus, & quod apud omnes pios maiores summo in honore semper habitum fuit, alium hactenus in auditum minimèque ipsis conuenientem, & cum non parua Christi omnium piorum Seruatoris, contumelia coniunctum, confingere, sibique priuatâ authoritate indere ausi sint. Nouum esse Iesuitarum cognomentum nemo est qui nesciat. Nouitatem autem cùm in omnibus rebus, tam maximè in Religionis causa omnes pij & docti vehementer fugiendam esse rectè præcipiunt, quòd & suo exemplo Apostoli confirmârunt. Nam cum Euangelicâ doctrina nouitatis nomine infamaretur initio ab hostibus, ipsos & inprimis Paulum sedulò dedisse operam, vt istam calumniam depellerent, ex ipsorum scriptis manifestè cognoscimus. Et sanè noua nomina cur nisi nouis rebus significandis inueniantur? Vocabula quidem noua fingere rebus nouis, non improbatur ipsi quoque Hieronymo in ca. 1. Epist. ad Gal. sed tum id faciendum esse idem existimat, dum vel vtilitas, vel necessitas suadent vel potiùs vrgent. At cum Iesuitæ ad hoc coisse & prodijsse videri velint, vt antiquam pietatem restituant, quæ ipsos vel vtilitas inducere, vel necessitas cogere potuit ad hoc cognomentum cõfingendum? Primùm nouo nomine diuersum ab eo quod instituerunt, promittunt atque ita fit: vt ipsi à seipsis diffideant. Deinde vetustæ doctrinæ atque Religioni quî conuenit noua appellatio? Nihil certè magis quàm veteri vestimento, iuxta sententiam Christi, particula rudis panni. Præterea si Propheticam doctrinam pariter & Religionem tradere instituerunt, quæ stultitia est, rem vt verissimam ita & vetustissimam nouâ ac fictâ appellatione suspectam odiosamque reddere?

Videamus etiam num recens fabricata hæc appellatio Sectæ huic schismatis notam manifestè inurat: vt hoc pacto ipsi criminis rei fiant, de quo nos tamen perpetuo hodiè accusant. *Iesuitarum nomen schismaticum.* Deus concordiam & vnitatem Ecclesiæ suæ omnibus modis commendauit: vnde etiam eiusdem Patris voluntate & consilio effectum est, vt omnes vno Christianorum nomine dicti notatique fuerint, iam inde ab initio istius per Euangelij prædicationem aggregationis? Ideoque hanc appellationem vnitatis illius velut Sacramentum quoddam atque vinculum constat esse. Apparet etiam in eodem cognomine esse inclusam Religionis professionem. Hoc igitur vinculum vnitatis dissoluit quisquis aliam sibi asciscit appellationem, quod etiam Paulus manifestè docet 1. Cor.1. Abnegationis quoque & defectionis species est, aliud sibi sine vlla necessitate affingere nomen. Exstat enim in Gratiano 11. quæst. 3. Paragraphus ex Augustino citatus, qui docet, *Eum qui se Christianum esse negat, negari simul Christi conuinci.* Ac mirabile sanè est, quòd Iesuitæ sic coisse videri volunt, vt dispersa Ecclesiæ membra colligant, interque se coagmentent, cùm ipsi interim sine authore, sine causa, malo perniciosoque exemplo separationem in Ecclesia instituerint.

At fortasse dicturi sunt, id se finxisse & assumpsisse cognominis, quo significarent, nomina-

nomineque ipso profiterentur se esse Iesu cultores, hoc est, in eum se credere, ipsi fidere, omnemque suam salutem ab eo expectare. Sed quæ non est curiositas aut vanitas tantum, verum etiam iniquitas, id quod omnibus pijs est commune & Christiano cognomine continetur, ac cœlesti spiritu authore significatur, paucos sibi vindicare, ejusq; rei causa privatâ authoritate novum sibi confingere & asciscere titulum? Aut si quid privilegij & prærogativæ obtendit novus hic Ordo, diploma proferant verè Apostolicum, id est, non à Romana seu Babylonica, sed cœlesti curia profectum, & omnibus examinandum iudicandumque exhibeant. Sed nisi me animus vehementer fallit, scio quam ob causam Christianorum cognomine repudiato, novum & prioribus seculis incognitum, Iesuitarum scilicet confinxerint sibiq; elegerint istiusmodi in Italia nati homines: nimirum ne viderentur stupidi & stolidi, quod Italico idiomate per hominem Christianum stolidum ac stupidum significare ac intelligere soleant, vt Christianus Franken, in Iesuiticis castris educatus, in Colloquio suo Iesuitico testatur.

Obijcit etiam Gretserus contra Stenium, *Si fideles rectè à Christo nominentur Christiani, se quoq; & sui Ordinis homines ac Socios non minus rectè nominari Iesuitas à nomine Iesu.* Respondeo Filius Dei Iesus appellatur ideò quod nos salvet ab omnibus peccatis nostris, & quòd aliunde salus nec peti debeat, nec alibi reperiri possit. Christus autem vocat ideò, quòd à Patre ordinatus & à Spiritu Sancto vnctus sit Propheta ac Doctor, qui nobis arcanum consilium & omnem voluntatem Patris de redemptione nostra patefecit: & summus Pontifex, qui nos unico sacrificio sui corporis redemit & assiduè pro nobis apud Patrem deprecatur: & Rex, qui nos suo verbo & Spiritu gubernat & partam nobis salutem tuetur & conservat. Ab hoc Christo nos rectè Christiani vocamur, quia per fidem sumus membra Christi & vnctionis ipsius participes. Iesuitæ autem perperam à Iesu sic nominantur: non enim salutem hominibus dant, sed potius auferunt, homines à Iesu Servatore abducendo ad nescio quos tutelares Divos. Adde quod Christiani vocamur expressè & disertè in scriptura, ut Act 11. 26. quum Iesuitæ nullibi vocemur vel in Veteris vel in Novi Testamenti libris.

Ad has igitur absurditates, quantum conjicio, leniendas, difficultatesque quas hactenus enumeravimus, tollendas, inventa est ab ipsis cognominis huius Periphrasis, & à quibusdam in ipsorum scriptis præfixa, nimitum *Societas Iesu* (omisso Iesuitarum nomine) imò etiam Domini de Societate Iesu: vel quòd ipsos Iesus nuper admodum allegerit in collegas & socios ad salutem miseris hominibus impertienda: quod prorsus impium ac blasphemum esset dicere: hoc enim Iesu Christo sic proptium esse, Apostolica testatur doctrina, ut socium nullum admittat: vel quòd (quæ mitior est interpretatio, & pauciora incommoda secum trahit) talem eum Iesu societatem habeant, ut ab eo salutem quam omnibus in ipsum credentibus sacræ literę promittunt, consequantur. Primus autem gradus ad ineundam cum Iesu societatem necessarius, est fides. Deinde ad retinendā cum eo societatem, opus est vitâ Christiano nomine dignâ. Tertius gradus quo societas vera Iesu confirmatur, est tolerantia crucis. Novitium verò Iesu sodalitium verâ Christi fide præditum non esse: nec in eo apparere sanctæ vitæ studium: nullum deniq; conspici in eo crucis Christi vestigium P. Boquinus in prędicta Assertione ca. 9. & 11. & 13. ita doctè & solidè probat, ut neque hic titulus ipsis convenire videatur. Et quidam comparatione Iesu & Iesuitatum sequenti Epigrammate, historicâ planè fide, demonstravitque, eos falso sese vel Iesuitas, vel Socios, vel de Societate Iesu nominare. Id Epigramma autem sic habet.

Nomine mutato de Societate Iesu appellarūt.

Iesuitæ non sequuntur Iesu vitam.

Presbyteri, à socio geritis qui nomina IESV,
Dispeream si vos IESVS *amare potest.*
Humano generi fons & dator ille salutis,
Vos contra innocuis omnibus exitio.
Cauponantum agmen flagris Templo expulit ille,
Et dixit : Precibus est sacer ille locus.
Templa dicata DEO *per vos* SPELVNCA LATRONVM,
Per vos facta DEI *est, magna taberna, domus.*
Fraternum passim Lex Christi inculcat amorem :
Exultat à vestris quam procul ille choris.

Non

Non Vltor Christus, non Sector: vos dare flammis
Corpora, vos Christi membra secare juvat.
Plebem jussa Patrum, natos servare parentum
Exemplis Christi nos monet ordo suis:
Contra in honore Magistratus, vel habere parentes,
Ignatij patris vos documenta vetant.
Ignatij, in cujus juratos verba Magistri
Spernere vos homines hinc juvat, inde Deum.
Ignatij, cui dote viros fraudare, parentes
Prole suâ, voti summa caputque fuit.
Quisquis obit, vobis cedant Legata necesse est,
Nec refert, orbus, an pater ille cluat:
Exhæredantur nati quoque quàm procul absunt
A IESV *hæc? Hæres nullus ille fuit.*
Vos censu patrio dites spoliatis alumnos:
Restitui dominis res iubet ille suis.
Discipulos sine re paucos sibi junxit IESVS*:*
Cœtibus in vestris pauper ubique jacet.
Nil habuit Christus, vos omnia nulla suppellex,
Nulla domus Christo, culcitra nulla fuit:
Vos urbem vestris domibus completis, & orbem
Suffulti plumâ versicolore caput,
Vos uncti capitis Tonsura coronat IESVS
Nulla nisi è spinis plexa corona fuit.
Personæ fucique expers agitavit IESVS*,*
Ore nihil vestro pictius esse potest.
Vobis larga cavi spirant mendacia folles:
At Christus doctus nonnisi vera loqui.
Plurima sunt Christi Miracula, qualia narrant
Nulla domi à nobis edita multa foris.
Orbe procul nostro: credat Maranus Appella,
Non ego: & Autores sit penes ista fides.
Fibula cum Christo nil convenit, omnia pugnant.
Quid confine Polo scilicet Orcus habet?
Aut vobis IESVS*? quos usu instructa Magistro*
Natura haud Agnos, sed probat esse Lupos.

Sed hanc discreparionem decidamus verbis Ludolphi Carthusiani, qui ducentis annis ante adventum Iesuitarum vixit. Hic Ludolphus de vita Christi part. prima, capite decimo edita anno millesimo quingentesimo vigesimo nono, sic inter alia scribit: *Christus est nomen gratiæ. Iesus est nomen gloriæ, honoris & sanctitatis. Sicut enim in hac vita per gratiam Baptismi à Christo dicimur Christiani, sic in cœlesti gloria in Domino Iesu dicemur Iesuitæ, id est, à Salvatore salvati Sancti qui in cœlis sunt. & fruuntur æterna gloriâ, veri sunt Iesuitæ, triumphantes & sancti servi Dei: qui verò adhuc in terris degunt, & militant pugnantque in multis periculis, militiæ suæ nomen retinere & gerere debent, quod est verum Christianorum nomen. Si verò ita se gerunt ut sancti, qui in æterna gloria sedent super throno salutis, nomen Iesuitarum tum obtinere possunt. Quia verò haberi volunt in numero militantium & pugnantium sub Christi vexillo, Christi quoque nomine contenti sint.* Huic Ludolpho jungamus adhuc alium, eum videlicet, qui scripsit Pomerium Sermonum, in parte æstivali de Circumcisione Sermone quarto. Is de nomine Iesu sic scribit: *Iesus est nomen Divinum & æternæ salutis: Christus autem dicitur Vnctus, & sic est nomen militiæ Christianæ, hoc nomen Christianus, quô nôrunt se tanquam pugiles unctos in pugna contra Mundum, Carnem Diabolum. Vnde in præsenti competit nobis no-*

Iesuitarum nomen nomini competit in hac vita.

men Christi propter militiam salvificam, sed in futuro, quum erimus in salute, competet nobis nomen Iesu, id est salutis. Liber hic scriptus est anno millesimo quadringentesimo septimo.

Hæc cùm ita sint, non iniuriâ interdictum est Iesuitis in celeberrimo Conventu Posiacensi, totius Ecclesiæ Gallicanæ nomine, ut ab appellatione IESV & IESVITARVM, atque etiam SOCIETATIS IESV deinceps prorsus abstinerent. Factum hoc anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo. Decemb. 15. die.

Quicquid sit, quadrant in eos Serapionis Episcopi verba: *Pro pellibus*, inquit, *ovium, Christum induti, dicunt se quidem, quod non sunt, quod autem sunt, dici nolunt, sed suam improbitatem amictu nominis tegunt, qui commune quidem debent nomen, student verò vt nomen Christi funditùs deleant, qui contra Iesum militant, & Iesum invocant.*

Iesuitæ in Gallia ab initio Iesuastæ & Iesuistæ nominati sunt. In Gallia tamen multis in locis à vulgò non Iesuitæ, sed IESVASTÆ nominati sunt: Imò anno 1564. in controversia, quam eum Vniversitate Parisiensi habuerunt, ab Advocatis tantùm Iesuistæ appellati sunt. Hunc titulum etiam eis tribuit Clarissimus Iurisperitus Carolus Molinæus in suo Consilio, de Receptione eorum in Regnum Galliæ: & titulus eius sic quidem habet: *An Iesuistæ sint recipiendi in Regno Franciæ, & admittendi in Vniversitate Parisiensi.* Sic etiam versoris, Advocatus Iesuitarum, vocat eos indefensione illorum, quam in lucem edidit, pag. 30. Et retinuerunt hoc nomen Luteriç Parisiorum, usque ad id tempus quo ex tota Gallia ejecti sunt.

Dicti sunt etiam Claremontani Sodales. Ab eodem etiam tempore, Guilielmus Pratensis Claremontanus Episcopus Cardinalis Pratensis F. cum novis Sodalibus supra modum faveret, eis Claremontanam scholam Lutetiç attribuit, inde Claremontanç scholç Sodales, suppresso Iesuitarum superbo & ambitioso, sicut jam tum multis videbatur, nomine aliquandiu nominati fuerunt, Thuano auctore Historiarum lib. 35. pag. 735.

Iesuitæ Patres etiam nominantur. Patres quoque appellari gaudent. Qui verò tales haberi volunt, etiam Patrum officium faciant oportet. Id verò est, per Evangelium gignere liberos in Christo Iesu, hoc est, multos ad fidem Christi adducere, & quasi infantes procreare. Hoc qui prçstiterunt Doctores & Pastores in primitiva Ecclesia, meritò Patres dicuntur. Quod si officium hoc fideliter facerent etiam hodiè Iesuitç, Patrum titulum illis nemo invideret. Atqui pro Evangelio Christi nil nisi commenta humana docent atque tuentur, & pro lacte venena filijs suis instillant. Dum igitur plurimos suis artibus & technis ad fidem Pontificiam pertrahunt, liberos illi quidem gignunt, sed Antichristo, non Christo: & Patres quidem dici possunt, at non filiorum Dei, sed Antichristi & gehennç, ut Christus de hypocritis talibus verè pronunciavit Matth. 23.

Iesuitæ Clerici Societatis Iesu etiam dicti. In Concil. Trident. CLERICI Societatis Iesu appellantur, & Religio eorum, ORDO *Clericorum Societatis Iesu.* Κλῆρος autem. unde Clerus, sortem vel hçreditatem significat. Hoc igitur nomine Iesuitç & rasi omnes in Papatu appellari gaudent, quasi ipsi soli sint hçredes Dei & Regni eius. Divus Petrus autem quoscunque sic fideles appellat. *1. Petri 1.*

Canonici etiam Regulares dici cupiunt, quòd Regulç certç vivendi, non quidem Christi, quâ omnes obligamur, quçque una nobis ad benè beatéque vivendum, & ad salutem çternam consequendam sufficere debebat, sed sui Ignatij Loyolæ addicti sint.

Iesuitarum vindicatio vita Apostolorum. Dicit etiam Horat. Turselin. in vita Xaverij lib. 2. c. 3. Iesuitas vocatos fuisse in Lusitania & India *Apostolos* & *Apostolicos*, sive ex pari numero, sive ex quadam vitç similitudine. Quasi verò omnes duodecim Socij semper Apostoli vocandi sint propter parem numerum Apostolorum. Deinde ex nulla vitç similitudine sic vocandi fuerunt, cùm nulla vitç similitudo inter Apostolos Christi & Iesuitas demonstrari possit, nam δὶς διὰ πασῶν discrepant. Apostoli evitatis Magnatum alis, spretoque Mundi hujus supercilio, apud plebem & ignobile vulgus diverterunt: Iesuitç verò Regnum domos & Gynçcea rectà petunt. Apostoli Scholas & Synagogas frequentàruet; Iesuitç Prçtoria & Curias scrutantur. Apostoli in Aulis Cçsarum, si quando eò abrepti fuerunt, mactati & feris objecti sunt: Iesuitæ Reges Principesque ipsos vel mactandos curant, vel subditis apud eos perniciem machinantur.

Apostoli Christi Evangelium cum omni patientia ac lenitate prçdicârunt: Iesuitç nil nisi omnis generis dolomanias & doctrinas hominum populis obtrudunt, & eos vel denunciatâ, ni pareant, supremâ Magistratûs indignatione territant, vel prçdicatâ *Cruciata* in Magistrum concitant. Apostoli Christi cor Patrum ad filios & filiorum ad Patres, quantum in ipsis fuit, converteruer: Iesuitç liberos contra parentes, & hos contra illos concitant.

tant. Apostoli Christi dulcissimum jugum, & per hoc conscientiæ libertatem ac pacem prædicârunt: Iesuitæ Hispanicæ Inquisitionis tyrannicum jugum fidelium cervicibus intentant. Apostoli Christi omni humanâ commendatione propriæ conscientiæ testimonio, legationisque suæ authoritate contenti fuerunt: Iesuitæ supremi Magistratûs mandatis ac severissimis edictis, imò militum cohortibus sese muniunt, ut horum præsidio tuti perniciosas suas artes securius exercere queant. Apostoli Christi quocunque venerunt, nemini molesti fuerunt aut graves: Iesuitæ homines innocentes ex avitis suis sedibus varijs technis & artibus expellunt, & easdem sibi occupant. Apostoli sentientes se cũ Evangelio suo doctrina Christi contemptui haberi nullam graviorem pœnam expeterunt, quam ut excusso pedum pulvere abierint, ab omni vindictæ cupiditate alienissimi: Iesuitas verò si semel receperis, vel ipsi semel per angustum foramen intruserint, per patentissimas deinceps valvas frustra conaberis ejicere: expulsi etiam aut vel leviter læsi omnes vindictæ rationes tentabunt.

Iesuita non primi Christianam religionem in India prædicârunt.

Putant alij Apostolorum nomen Iesuitis inditum, quòd primi in Indiam fidem ac Christianam Religionem importârint. At verò Iesuitas non primò Religionem Christianam in Indiam importâsse, ideoque illorum Apostolos non fuisse, ex Osorij hist. lib. 1. intelligitur, ubi testatur, *in India nuper inventa esse antiqua hominum Christianorum millia.* Et Stapletonus libro primo de authoritate Script. capite 14. 5. refert, *In India Orientali Lusitanos Christianorum reliquias invenisse.* Xaverius etiam Iesuita libro primo, Epistola prima, & libro secundo, Epistola decima scribit: *Socotorium Insulam, in circuitu millia passuum fermè centum, totam incoli ab ijs Christianis, qui multis ab hinc annis Papisticis sacerdotibus orbati, nihil habeant præter nomen: hos Christianos se esse gloriari, & Sanctum Thomam Apost. sanctè colere, quod se oriundos prædicent ab eis, quos ille in his locis peperit. Et lib.2. Epist.3. Non desunt*, inquit, *qui S. Thomam Apost. in Sinas penetrâsse confirment, magnumque eorum numerum ad Christi fidem convertisse. Priusquam Lusitani Indiam in suam redegissent ditionem, Græca Ecclesia eò mittebat Episcopos: qui Christianos, S. Thomæ, ejusque discipulorum operâ propagatos, tuerentur. Cùm primum igitur Lusitani Indiâ potiri cœperunt, unus ex Græcis Episcopis, quos dixi, affirmâsse fertur, se cognovisse ab alijs Episcopis, quos in India invenerit, S. Thomam Sinarum fines ingressum Evangelio divulgato indigenas plurimos Christo peperisse.* Hæc ille. Ioannes Lerius quoque in historia navigationis in Brasiliam scribit, *esse sibi à senibus ejus insulæ relatum, eundem Christum, quem ipse annunciet, fuisse antiquis temporibus in eadem Insula prædicatum, & de salute ab ipso consequenda esse à majoribus traditum, idque se à parentibus suis audivisse.* Putat autem traditionem illam inde à Thoma Apostolo quasi à manu in manum traditam fuisse. Apostolorum igitur numen, & conversionis hanc gloriam vel Thomas, vel alij Iesuitis præripiunt.

Manes suos discipulos Apostolos nominavit.

Quicquid sit, hoc cognomine Manetis hæresis ab inferis revocatur, à quo Manichæi orti sunt. Nam Manes Paracletum se, & duodecim suos discipulos Apostolos nominavit, eosque in diversas Provincias ad venenum suum hominibus instillandum dimisit. Reprehendit igitur non injuriâ hoc tanquam superbissimum cognomen in Apotacticis Augustin. libro primo ad Quod vult Deum de Hæres. *Apostolici*, inquit, *qui se isto nomine arroganter vocaverunt, eò quòd in suam communionem non reciperent utentes conjugibus, & res proprias possidentes, &c.* Quod dicturum fuisse putas sanctissimum virum, si ejus tempore fuissent, qui se vel Apostolos, vel de Societate, vel etiam Socios Iesu, aut Iesuitas appellassent?

Iesuita nolunt vocari Monachi.

Monachorum nomen horrent Iesuitæ, nec immeritò, non enim illis hoc tempore verè & propriè competit, licet Monachis annumerentur, Μοναχός enim Græca vox, unde Monachus, significat hominem solitarium, qui solus vivit, & solitariæ vitæ genus elegit. Iesuitæ autem non in solitudinibus, nec extra hominum consortia vivunt, sed in medijs urbibus, in foro, in vicis, in compitis, in curijs Senatorum & Aulis Regum ac Principum versantur, in castris quoque & inter armatorum acies circumvolitant, denique in ipsa quoque gynæcea & penetralia mulierum usque penetrant: Ut non minus illis diei possit, quàm quod olim Hieronymus Paulino dixit: *Si cupis esse quod diceris Monachus, id est, solus, quid facis in urbibus, quæ utique, non sunt solorum habitacula, sed multorum.* Et ad Rusticum in eandem sententiam ait: *Quid desideramus urbium frequentiam, qui de singularitate censemur?* his significare voluit, Monachum in urbibus commorantem, & inter homines viventem, nequaquam suo nomini respondere. Et Antonium Eremitam dixisse accepimus: *Lethalem esse*

piscibus extra undas conversationem: neq; minus Monachum in periculum cœlestis vitæ & professionis sanctioris amittendæ venire, si nomini suo non satisfaciens, moras in urbibus trahat.

IESVITÆ *sint-ne* Monachi, *an* Episcopi *vel* Sacerdotes.

QVemadmodum autem Iesuitæ, ut diximus, ægrè ferunt, se in idem album cum alijs Monachis referri: sic indignantur quoq; Monachi, privilegia sua Iesuitis communicari, à quibus ceu majorum gentium Episcopis in infimum ordinem amandantur, nec enim in Trident. Synodo, cum de proedria his inter partes controverteretur, assignatum sibi inter Monachos locum, suæ dignitati parem existimârunt. Itaque Iesuitas aiunt fluvialis cujusdam avis esse similes, quæ indicto avium conventu piscem se profitebatur, indicto piscium concilio, avis se nomine tuebatur. Vrgent igitur ut depositâ tandem personâ se Monachis aut Episcopis ascribant. Illis neutris se adjungunt, se modò ad hos, modò ad illos divertunt, ambotum, ut lubet, participes. Nam cum Monachum solitudo juvet & otium, ipsi quoque se à populo segregant, ne curarum terrenarum contagione afficiantur, sed in umbra soli per spaciosas porticus inambulantes cogitationibus suis indulgeant. E diverso, cùm Episcopi munus actione contineatur, ipsi quoque animi gratia ad populum declamant, sacramenta sua sanis, ægris, publicè & privatim ingerentes. Sed quoniam languida nimis videbantur Monachorum conditio, si se toti meditationi dederint, aut odiosa, si rerum gerendarum satagent: è diverso ærumnosum nimis & anxium Episcoporum manus esset: ideò medium quoddam & ad felicitatem propensius vivendi genus placuit, quod laboris civilioris & meditationis vicibus temperaretur. Itaq; id eatenus attingentes, quatenus commodum visum est, libera ad meditationem & otium sibi tempora reservârunt: sicque rem gesserūt, ut inter Episcopos sesquimonachi inter Monachos sumiepiscopi, utrisq; meritò suspecti habeantur. Adde quod non inertem navant operam erudiendis pueris, & ad suam rationem informandis, atq; inter has curas non pauca alia moliuntur. Vnde non immeritò Monachismo praxis adjungitur, id est, πολυπραγμοσύνη cujus cum Monachismo fermentatura artem subſtituit Iesuiticam, medullamq; doctrinæ Papæ continet. Vt enim medulla alimentum est ultimum perfectissimè elaboratum, ita hæc ultima Monachorum natio una omnium reliquarum instar est, ipsiusque doctrina subtilior quidam succus ex omnium antiquorum Monachorum Regulis delibatus & expressus. Etenim Monachorum triplex est genus, ut item triplex animatum gradus, alij tantum vivunt ut frutices, alij vivunt & sentiunt ut bestiæ: primi sensu carentes, secundi sensu & ratione simul: tertij ad humanitatem propiùs accedunt quidem, & rationantur, sed non emendatè. Tres hos gradus arte suâ Iesuitæ eximiè complexi sunt, Nam vivunt ut primi, & vitam longè vitaliorem: sentiunt ut secundi, & sensu multò liberiore: ex secundis enim hi se aspectu formarum, hi se gustu ciborum orbârunt: utramq; licentiam Iesuitæ sibi indulserunt, ultimorumq; paralogismis correctis, ex ipsis quod utile visum est decerpserunt, sibi Monachos & Episcopos tanquam Regulas Lesbias accommodaverunt. Differunt igitur Iesuitæ à Monachis, non magis quàm species à genere: aut testudo exerto capite hinc inde prædam captans à testitudine intra suam cochleam victitanti.

Hujus artis repertor & princeps est Loyola Hispanus, ut diximus, qui præceptionibus omnibus, quæ ad hanc artem pertinent collectis, turbam quandam hominum colligit, jurejurandoque astrictam ex artis hujus præscripto & formula vivere coegit. Is primum miles, mox perfossâ tibiâ, belli pertæsus, ad scholas literarias, à scholis deinde ad peregrinandum se contulit, semper suum finem animo versans, quod erat cum dignitate otium. Quem finem licet multi Monachi viderent, eo tamen pertingere non poterant, quin monasticam desinerent, hoc est, è finibus suis in Episcopatum exilirent. Vnus Loyola ita callidè circumspexit, ut neque ab eo fine aberrârit, neque finem suum transilierit. Namque Episcopatu ad leve quoddam exercitij genus restricto, simulque Monachatu ex certis illis legibus relaxato, fecit ut intra Monachatum consistens Episcopaliom commoditatum potitus sit, hinc oneris expers, illinc severioris disciplinæ. Itaque sicut nonnullis authoribus nonnullarum artium inventionem acceptam ferimus, quod primi earum usum vagantem & dubium certis Regulis circumscripserunt: ita Loyolam ars Iesuitica laudat authorem, è multis illa quidem Monachorum riuulis deducta, sed ab ipso Loyola ad summum adducta.

Iesuita in quo à reliquis Monachis differant.

Ostendam tamen breviter, quibus in rebus Iesuitæ à reliquis Monachis differant

tant maximè. Monachis ex testamento suorum aut ab intestato legati capio nulla erat, ideo neque quetela de inofficioso competebat. Iesuitæ verò id juris sibi reservârunt, ut hæreditates ad se devolutas, nomine quisque privato adire, ac præteritione testamenta rumpere possent. Et quamvis dona grandia Monachi à caducis & moribundis hominibus aucuparentur, negari tamen non potest, quin id ipsum uel accuratiùs, Iesuitæ præstent. Sed illud tamen interest, quod non ad recitandas manè & vesperè nænias se adstringunt, neque cadaveribus divorum delubra funestant, sed quicquid id est quod donatur putum purum sibi habere volunt. Reformârunt item eam Monachorum turpitudinem, qui manticâ per vicos onusti stipem & annonam ostiatim mendicabant: in templis verò sicut in foro, vinum, polentas, ova gratijs, mercabantur. At Iesuitę domi & foris nil nisi nitorem & lautitiam præ se ferunt. Suppresserunt præterea quasdam mei & tui appellationes, quæ jam inter Monachos gliscebant, magnamque incommodorum caudam secum trahebant. Simul etiam ac rerum proprietates distinctæ esse cœperunt, desertâ causâ publicâ, ad suum commòdum quisque collimavit. Vnde si ab uno collegio in aliud commigrandum erat, colligendæ simul omnes erant Sarcinulæ, alioqui nuda omnia & inania repertuiis. Iesuitæ soli repetêre modum, quo nihil possidentes omnia possideant: nam & depositis omnibus impedimentis securi passim ambulant, & quocunque gentium proficiscuntur; omnem supellectilem & corporis cultum inter suos oportunum nanciscuntur. Præterea informi quodam habitu Monachi incedentes, tetricum quiddam & inhumanum sapiunt: hi nudis pedibus, hi fenestratis calceis, hi turbinato vertice & capucio, hi cucullâ vel nigra, vel alba, vel cinericia, &c. aut contortis funibus horrendi. At Iesuitæ formam communem & usitatam tenent, ut se turbis hominum ultro citroque misceant, rumusculos impunè captent, suumque vigilum & speculatorum, seu potiùs proditorum munus exequantur. Inde est quòd ad extremas oras nullo penè sumptu abeunt, & graviſsimas Papæ jussu Legationes obeunt, quæ Cardinalibus antea demandari solebant. Tantum etiam inter Monachos & Iesuitas, quod ad habitûs victûsque formam attinet, interest quantum inter veteres meretrices aulicas & recentiores: ille pulchritudinem suam in jejuna quadam corporis exilitate constituebant; unde miserè genium suum affligebant: hæ verò veterem illam hæresim damnantes, corpus suum intus & in cute splendidè curandum, neque quicquam in fraudem genij de demenso detrahendum censent.

CAPVT III.
De Habitu & Vestitu IESVITARVM.

AB initio, cùm simularent peregrinationem Hierosolymitanam, Venetias proficiscebantur baculo innixi pedites: vestitus eorum omnium erat ut peregrinorum pauperum: pendebat è scapulis mantica ex corio: Rosaria palàm gestabant de collo suspensa, ut supra ququue diximus. Sed audi quæso quantum hodie Ignatiani mutati sint ab illis. Nam cùm hinc inde peregrinantur, *galeris* utuntur seu pileis turritis: *Baretam* autem suam conseeratam apud se nihilominus reservant: Et si Collegium vel domum Iesuiticam ingrediantur, *pileo turrito* remoto, *Baretas*, ut agnoscantur, recipiuor, quâ ne nescio quam existimationem sibi creari putant. Hæ Baretæ quadrangulares, & in formam crucis ex pretiosa materia formatæ sunt: expendunt enim pro qualibet ut nimirùm coronatum. Perhibent Ioannem sextum Minensem Episcopum viso Monacho, dicere solitum fuisse: *Nullum animal audacius esse eo quod è cucullo prospiceret.* Si quis nostrâ ætate assereret, Nullum animal impudentius esse eo, quod caput pileolo quadrato, seu quadricornuto, tegit, à vero opinor non aberraverit.

Pro Cucullis, quod sanctiſsimum tamen hactenus Monachorum indumentum habitum fuit utuntur *pallijs philosophicis*, hoc est, oblongis & quidem nigris.

Sub his pallijs *tunicùlas* habent, quas *Solannas* dicunt, ad plantam usque pedis ferè dependentes, quas Canabè holoserica stringunt.

Sub tuniculis thoraces, caligas & tibialia gestant de optimo pannorum genere, quo etiam dum seculares erant, utebantur.

Calceos habent corrigijs constrictos.

Regula enim præcipit, *habitum illorum conformem esse debere vestimentis quibus Clerici & Sacerdotes utuntur: ne novo & peregrino habitu hominibus quibus cum versantur & agunt, molestiam vel aversionem creent.* Ideò in Regula additur. *Paupertatem tollerum non debere esse vestium immunditiâ, sordibus*

dibus vel pannositate sordidatam : sed puram, mundam, elegantem & hominibus gratam.

Cum igitur reliquorum Monachorum incedant alij nudis pedibus, alij fenestratis calceis, alij turbinato vertice, alij cucullâ aut contortis funibus ipso aspectu horrendi, Iesuitæ soli formam communem tenuerunt, ut se turbis hominum ultro citroque misceant, rumusculos impunè captent, suumque vigilum & speculatorum munus solertiùs exequantur.

His suis vestimentis spiritualem interpretationem affingunt. *Pilei* enim Mysterium est signum crucis; significat etiam Trinitatis unitatem, & cum eadem Beatæ Virginis Mariæ conjunctionem. Eorum præterea hoc volunt Mysterium esse, ut quatuor cornua vel anguli quatuor Mundi plagas designent, ad quas vel à Pontifice ipso, vel à suo Generali etiam non accepto viatico, ablegantur. *Tunicula* interior Albam, quâ Iesum Herodes derisit, designat. *Thoracem, caligas, calceos, cingulum vel zonam, fascias crurales* ex Pauli Epistola ad Ephesios 6. cap. interpretantur. *Indusium* volunt esse perpetuæ castitatis devotæ memoriam. Si etiam se induunt, vel vestibus exuunt, certas precculas recitant. Exempli gratiâ, si Calceos claudunt, dicunt: *Domine non sum dignus, solvam corrigiam calceamenti tui.* Si se constringunt: *Cinge Domine femora mea castitatis cingulo* &c.

Iesuitæ vestibus suis spiritualem interpretationem affingût.

Hunc verò habitum, cùm peregrinantur, interdum deponunt, & alium induunt, puta mercatorum, nobilium, opificum, &c. ut sic eò tutiùs inter Evangelicos latere, & omnia facilius expiscari & explorare possint.

Sed in quascunque tandem sese formas flexerint, & sive cucullati, sive palliati vel quocunque alio habitu induti sint; unicus tamen salutis portus nobis omnibus est propositus, ad quem syncerâ & rectâ fide nisi quis collimet, quocunque tandem pallio, aut cucullâ, aut veste exornatus fuerit, naufragium patiatur oportet.

Quod si ab hoc illorum externo habitu oculos ad mores illorum & gestus externos avertas, ita sunt ad speciem humanitatis, pietatis omniumque virtutum compositi, ut opinari possit aliquis, Ioannem Baptistam, in severo isto cultu non fuisse sanctiorem. Fingite enim, Lectores vos jam videre ex Iesuitarum grege aliquem: Hominem oculis videbitis humanissimum, si vultui: pientissimum & humilimum, si gestui credditis: caput eleganter comptum & in unam partem habet inclinatum, ut videatur ejus similis, qui nostri causâ in cruce dependit: cruces etiam pictas & sculptas in manibus habet. At enim verò gestuum hic apparatus nihil aliud est, nisi pellis ovina, & larva virtutum, ad decipiendos & fallendos homines comparata. Nec mentior, si dico, sub isto vestitu, gestu & habitu latere lupinum animum, imò antiquum serpentem, auctorem dissidiorum, turbarum, bellorum, cædium atq; adeò omnium malorum à quibus usquã Ecclesiæ & Reipubl. periculum esse potest.

Iesuitarum hypocrisis.

CAPVT IV.

Quod continet

REGVLAS

ET

CONSTITVTIONES IESVITARVM:

***SVMMARIVM CONSTITVTIONVM, QVÆ AD** Spiritualem Nostrorum Institutionem **pertinent**, & ab omnibus observandæ sunt.*

Constitutionũ necessitas

QVamvis summa sapientia, & bonitas Dei Creatoris nostri ac Domini sit, „ quæ conservatura est, gubernatura, atque promotura in suo sancto servitio „ hanc minimam Societatem Iesu, ut „ eam dignata est inchoare: ex parte verò

In proœm. Const. §. 1.

„rò nostra interna charitatis, & amoris „illius lex, quam Sanctus Spiritus scribere, & in cordibus imprimere solet, „potiùs quàm ullæ externæ Constitutiones, ad id adjutura sit: Quia tamen „suavis dispositio divinæ providentiæ suarum creaturarum cooperationem exigit, „& quia Christi Domini nostri Vicarius „ita statuit, & Sanctorum exempla, & ratio ipsa nos docet in Dominò: necessarium esse arbitramur, Constitutiones „conscribi quæ juvent ad melius in via „incepta divini obsequij procedendum, „juxta instituti nostri rationem.

Finis & ratio vivendi Societatis.

2. Finis hujus Societatis est, non solùm saluti & perfectioni propriarum animarum, „cum divina gratia vacare: sed eum eadem impensè in salutem, & perfectionem proximorum incumbere.

3. Nostræ vocationis est, diversa loca „peragrare & vitam agere in quavis Mundi plaga, ubi majus Dei obsequium, & „animarum auxilium speratur.

4. Ratio vivendi in exterioribus justas ob „causas, majus Dei obsequium semper intuendo, communis est; nec ullas ordinarias pœnitentias, vel corporis afflictiones „ex obligatione subeundas habet, sed illas „assumere quivis poterit, quæ sibi videbuntur, cum approbatione Superioris, „ad majorem sui spiritus profectum convenire & quas propter eundem finem „Superiores poterunt imponere.

5. Ipso initio sui in Societatem ingressus, „debet quisq; generalem totius vitæ confessionem apud aliquem Sacerdotem à „superiore assignatum facere, & post eam „sacratissimum Christi Domini nostri corpus sumere: & sic sexto quoq; mense eodē „modo generaliter ab ultima inchoando „confitebitur. Et omnes tam Professi quàm „formati Coadjutores semel singulis annis „parati esse debebunt ad confessionem „generalem, quæ ab ultima generali inchoetur, ei, quem Superior sibi substituerit faciendam.

6. Vtantur quotidie omnes conscientiæ suę „examinatione consueta: Si sacerdotes nō „fuerint, confitcantur oportet, & sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ sumant „octavo quoque die: & unus omnium sit „Confessarius à Superiore constitutus: „quod si fieri non poterit, quisque certè „suum stabilem habeat Confessarium, cui „ipsius conscientia prorsus aperta sit.

7. Qui autem alij, quam suo Confessario „designato confiteretur, debet postmodum „(quantum recordari poterit) eidem suo „Confessario totam suam conscientiam „apertam, ut nihil ignorando quod ad eam „pertineat melius in Domino possit eundem juvare.

8. Vnusquisq; eorum, qui Societatem ingrediuntur, consilium illud Christi sequēdo, Qui dimiserit patrem, &c. existimet „sibi Patrem, Matrem, Fratres, & Sorores, & quicquid in Mundo habebat, „relinquendum: imo sibi dictum existimet verbum illud: Qui non odit Patrem, & Matrem, insuper & animam „suam, non potest meus esse discipulus. „Et ita curandum ei est, ut omnem carnis „affectum erga sanguine junctos exuat, „ac illum in spiritualem convertat, eosque „diligat eo solùm amore, quem ordinata „charitas exigit, ut qui Mundo, ac proprio amori mortuus, Christo Domino „nostro soli vivit, eumque loco parentum Fratrum, & rerum omnium habet.

9. Ad majorem in spiritu profectum, „& præcipuè ad majorem submissionem, „& humilitatem propriam, contentus „esse quisque debet, ut omnes errores, „& defectus ipsius, & res quæcunque, „quæ notatæ in eo, & observatæ fuerint, Superioribus per quemvis, qui extra confessionem eas acceperit, manifestentur.

10. Boni etiam omnes consulant, ab „alijs corrigi, & ad aliorum correctionem juvare, ac manifestare sese invicem sint parati debito cum amore, & „charitate, ad majorem spiritus profectum: præsertim ubi à Superiore, qui „illorum curam gerit, fuerit ita præscriptum, aut interrogatum ad majorem „Dei gloriam.

11. Diligenter animadvertant oportet „(magnifaciendo summique momenti id „esse ducendo in conspectu Creatoris ac „Domini nostri, quantopere juvet, ac conferat ad vitæ spiritualis profectū omninò, „& non ex parte abhorrere, ab omnibus) „quæ Mundus amat, & amplectitur, & admittere & cōcupiscere totis viribus quicquid Christus Dominus noster amavit, & „amplexus est. Quemadmodū enim mundani homines, qui ea, quæ Mundi sunt, „sequuntur, diligunt, & quærunt magna „cum diligentia: honores scilicet, famam, magni nominis existimationem „in terra, sicut Mundus eos docet: sic qui „procedunt in spiritu, & seriò Christum „Dominum nostrum sequuntur, amant, & „ardenter exoptant, quæ ijs omninò contraria sunt, indui nimirum eadem veste, ac „insignibus Domini sui pro ipsius amore, ac reverentia,

„ reverentia,adeò vt si sine offensione vlla „ divinæ majestatis, & absque proximi „ peccato foret,vellent contumelias, falsa „ testimonia, & injurias pati, ac stulti haberi & existimari (nulla tamen ad id „ per eos data occasione) eò quod exoptant assimilari, ac imitari aliquo modo „ creatorem, ac Dominum nostrum Iesum Christum, ejusque vestibus & insignibus indui: quandoquidem illa ipse „ propter majorem profectum nostrum „ spiritualem induit, nobisque exemplum „ dedit,ut in omnibus,quoad ejus fieri poterit, divina gratia aspirante,eum imitari, & sequi, cum vera sit via, quæ ducit „ homines ad vitam, velimus.

„ 12. Vt meliùs ad hunc perfectionis „ gradum in spirituali vita tam preciosum „ perveniatur, majus, ac impensius studium cujusque sit, quærere in Domino „ maiorem sui abnegationem, & continuam in rebus omnibus, quoad poterit, „ mortificationem.

„ 13. In exercendis officijs abjectis,& „ humilibus, promptius ea suscipi convenit,à quibus sensus magis abhorrebit: si „ quidem injunctum fuerit,vt in eis se exerceat.

„ 14. Antevertere oportet tentationes, adhibitis earum contrariis, vt eum „ quis animadvertitur ad superbiam esse „ propensus, exerceri is debet in rebus „ abjectioribus, ad humiliandum ipsum „ vtiles futuræ videantur: & sic de aliis „ pravis animæ propensionibus.

„ 15. Omnes constanti animo incumbamus,vt nihil perfectionis,quod divina „ gratia consequi possimus, in absoluta omnium Constitutionum observatione, „ nostrique instituti peculiari ratione adimplenda prætermittamus.

„ 16. Omnes,qui se Societati addixerunt, in virtutum solidarum, ac perfectarum, & spiritualium rerum studium „ incumbant: ac in hujusmodi majus momentum, quàm in doctrina, vel alijs „ donis naturalibus, & humanis constitutum esse ducant:Illa enim interiora sunt, „ ex quibus efficaciam ad exteriora permanare ad finem nobis propositum oportet.

„ 17. Omnes rectam habere intentionem studeant non solum circa vitæ suæ „ statum verùm etiam circa res omnes „ particulares:id semper in eis sincere spectantes, vt serviant, & placeant divinæ „ bonitati propter seipsam,& propter charitatem, & eximia beneficia, quibus „ prævenit nos, potius quàm ob timorem „ pœnarum,vel spem præmiorum (quamvis hinc etiam juvari debeant) & in omnibus quærant Deum, exuentes se, „ quantum fieri potest, amore omnium „ creaturarum, vt affectum vniuersum in „ ipsarum Creatorem conferant, eum in „ omnibus creaturis amando, & omnes in „ eo,juxta sanctissimam,ac divinam ipsius „ voluntatem.

„ 18. In concionibus domesticis de iis „ crebrò tractent, quæ ad sui abnegationem, & in virtutibus profectum, & omnimodam perfectionem attinent, ad „ ea se invicem exhortando, & præcipuè ad vnionem & charitatem fraternam.

„ 19. Magnopere confert, devote, „ quoad fieri poterit, ea munera obire, in „ quibus magis exercetur humilitas & „ charitas. Et in vniuersum loquendo, „ quanto aliquis se arctiùs Deo adstrinxerit, & liberaliorem erga summam majestatem se præstiterit, tanto eum in se liberaliorem etiam experietur, & ipse „ in dies magis idoneus erit ad gratias, „ & dona spiritualia vberiora recipienda.

„ 20. Postquam aliquis in corpus Societatis cooptatus fuerit in aliquo gradu ad alium progredi curare non debet: „ sed in suo perfici, & obsequio Dei, & „ gloriæ sese impendere.

Cura interior.

„ 21. Omnes suum tempus rebus spiritualibus impendant,& devotioni quærendę pro mensura gratię Dei ipsis communicatæ insistant.

„ 22. Ab illusionibus Dæmonis in suis „ spiritualibus exercitationibus caveant, „ & se contra omnes tentationes tueantur: simul rationes sciant, quæ adhiberi possint, vt eas superent: & ad veras,solidasque virtutes consequendas insistant: siue plures adsint visitationes spirituales, siue pauciores: curent verò „ semper in via diuini seruitii progressum „ facere.

Paupertas.

„ 23. Paupertas,vt murus religionis firmus,diligenda,& in sua puritate conseruanda est, quantum divina gratia aspirante fieri poterit.

„ 24. Diligant omnes paupertatem,ut „ matrem, & juxta mensuram sanctæ discretionis suis temporibus ejus effectus „ aliquos experiantur: nullaque re tanquam propria utantur, paratique sint ad „ mendicandum ostiatim,quando vel obedientia vel necessitas id exiget.

„ 25. Victus,vestitus, & lecti ratio erit „ vt pauperibus accommodata: & vnusquisque

„ quisque sibi persuadeat, quod quæ vilissima erunt ex ijs, quæ domi sunt, ei tribuentur propter ipsius majorem abnegationem, & spiritualem profectum.

26. Intelligant omnes, quod mutuo dare, vel accipere, vel dispensare quidquam de iis, quæ domi sunt, minimè possunt, nisi Superior conscius consensum præstiterit.

27. Omnes, qui sub obedientia sunt Societatis, meminerint se gratis dare debere quę gratis acceperunt, nec postulando, nec admittendo stipendium, vel eleemosynas ullas, quibus Missæ, vel Confessiones, vel Prædicationes, vel quodvis aliud officium ex ijs, quæ Societas, juxta nostrum institutum exercere potest, compensari videatur: ut sic majori cùm libertate possit, & proximorum ædificatione in divino servitio procedere.

Castitas. 28. Quæ ad votum castitatis pertinent, interpretatione non indigent, cum constet, quàm sit perfectè observanda, nempe enitendo angelicam puritatem imitari, & corporis, & mentis nostræ munditia.

29. Omnes diligentissimè curent portas sensuum suorum (oculorum præcipuè, aurium, & linguæ) ab omni inordinatione custodire, ac se in pace, & vera humilitate interna conservare, & eam in silentio, cùm id observandum est, cùm autem loquendum in circumspectione, & ædificatione verborum, & modestia vultus, ac maturitate incessus, motuumque omnium, sine ullo impatientiæ, aut superbiæ signo exhibere: in omnibus procurando atque optando potiores partes aliis deferre, omnes in animo suo tanquam sibi superiores ducendo, & exterius honorem, ac reverentiam, quam exigit cujusque status, cum simplicitate & moderatione religiosa exhibendo: atque ita fiat, ut se mutuo considerantes in devotione crescant, Deumque Dominum nostrum laudent, quem quisque in alio, ut in illius imagine, agnoscere studeat.

30. In refectione corporis curandum est, ut temperantia, modestia, & decentia interius, & exterius in omnibus observetur. Præmittatur benedictio, & sequatur actio gratiarum: quas omnes agere debent, cum ea, qua par est, devotione, & reverentia. Et dum corpus edendo reficitur, sua etiam animæ refectio præbeatur.

Obedientia. 31. Expedit in primis ad profectum, & valdè necessarium est, ut omnes perfectæ obedientiæ se dedant: superiorem (quicunque ille sit) loco Christi Domini nostri agnoscentes, & interna reverentia & amore eum prosequentes, nec solùm in executione externa eorum, quæ injungit integrè, promptè, fortiter, & cum humilitate debita, sine excusationibus, & obmurmurationibus obediant, licet difficilia, & secundum sensualitatem repugnantia jubeat, verumetiam conentur interius resignationem, & veram abnegationem propriæ voluntatis, & judicij habere, voluntatem, ac judicium suum cum eo, quod Superior vult & sentit, in omnibus rebus (ubi peccatum non cerneretur) omnino conformantes, proposita sibi voluntate, ac judicio Superioris pro Regula suæ voluntatis, & judicij, quo exactius conformentur primæ, ac summæ Regulæ omnis bonæ voluntatis, & judicij, quæ est æterna bonitas, & sapientia.

32. Liberam sui ipsorum, rerumque suarum dispositionem omnes cum vera obedientia Superiori relinquant, nihil ei clausum, ne conscientiam quidem propriam tenendo, non repugnando, non contradicendo, nec ulla ratione judicium proprium ipsius judicio contrarium demonstrando: ut per unionem ejusdem sententiæ & voluntatis, atque per debitam submissionem melius in divino obsequio conserventur, & progrediantur.

33. Omnes obedientiam plurimùm observare, & in ea excellere studeant: nec solùm in rebus obligatorijs, sed etiam in alijs, licet nihil aliud quàm signum voluntatis Superioris sine ullo expresso præcepto videretur. Versari autem debet ob oculos Deus creator ac Dominus noster, propter quem homini obedientia præstatur, & ut in spiritu amoris, & non cum perturbatione timoris procedatur, curandum est.

34. Ad Superioris vocem perinde, ac si à Christo Domino egrederetur, quàm promptissimi simus, re qua vis, atq; adeò litera à nobis inchoata, nec dum perfecta relicta.

35. Ad eum scopum vires omnes, ac intentionem in Domino convertamus, ut sancta obedientia tum in executione, tum in intellectu, sit in nobis semper omni ex parte perfecta: cum magnâ celeritate, spirituali gaudio & perseverantiâ, quicquid nobis injunctum fuerit obeundo, omnia justa esse nobis persuadendo, omnē sententiam, ac judicium nostrum contrarium cęca quadam obedientia abnegādo.

36. Quisque sibi persuadeat, quod qui sub obedientia vivunt, se ferri, ac regi à

„ divina providentia per Superiores suos, „ sincero debent permitti, ac si cadaver essent, quod quoquo versus ferri, & quacunque ratione tractari se finit: vel similiter, atq; senis baculus, qui vbicunq; & quacunqun in re velit eo vti, qui eum manu tenet, ei inseruit.

„ 37. Adimplere quisque debet quasvis pœnitentias, quę propter defectus, & negligentiam suam, vel quidvis aliud fuerint injunctæ. Pœnitentias verò hujusmodi prompta voluntate admittere deberet, cum vero emendationis, & spiritualis profectus desiderio, etiam si propter defectū nō culpabilem injungerētur.

„ 38. Cum aliquis ad ministeria culinę obeunda ingreditur vel ad eum juvandū, qui coquus est, eidem obedire cum magna humilitate, in rebus ad ipsius officiū pertinentibus debet. Atq; valde necessarium est, vt omnes non solùm Superiori Societatis, vel Domus, sed etiam subordinatis officialibus, qui ex illo auctoritatem acceperunt, obediant: & assuescant non intueri, quis ille sit cui obediunt, sed potiùs quis ille, propter quem & cui in omnibus obediunt, qui est Christus Dominus.

„ 39. Si aliquis ex iis qui domi sunt, cuiquam scriberet, non nisi obtenta facultate, & literis ei ostensis, quem superior destinaverit, id faciat. Si ad eundem literæ mitterentur, ei primo reddentur, qui à Superiore fuerit constitutus: qui eas lectas reddet, aut non reddet illi, ad quem sunt destinatæ, provt in Domino expedire ad majus ipsius bonum & Dei gloriam existimabit.

„ 40. Quicunque hanc Societatem in Domino sequi volet, & in eadem ad majorem Dei gloriam manere, sub sigillo confessionis, vel secreti, vel quacunq; ratione ei placuerit, & ad majorem ipsius consolationem fuerit, debet conscientiam suam magna cū humilitate, puritate, & charitate manifestare, re nulla, qua Dominum vniuersorum offenderit, celata, & totius anteactę vitę rationem integram, vel certè rerum majoris momenti Superiori, qui tum fuerit Societatis, vel cui ex Præpositis, vel aliis ex inferioribus ille injungeret, prout magis conuenire videretur, reddat: & sexto quoq; mense rationem hanc sui, ab vltima, quam reddiderit, incipiendo quisque reddet. Sic etiam videtur, quod Coadjutores formati, & Professi singulis annis, vel crebrius, si Superiori videbitur, suæ conscientiæ rationem dicto modo ei reddant.

„ 41. Nullam debent celare tentationē, quam Præfecto rerum spiritualium, vel Confessario, vel Superiori non aperiant: imò verò totā animam suam illis integrè manifestam esse, pergratum habeant: nec solùm defectus aperiāt, sed etiam pœnitētias, vel mortificationes, & devotiones, ac virtutes omnes, voluntate pura optantes ab illis dirigi, sicubi à rectitudine deflecterent, nolentes suo proprio sensu duci, nisi conveniat cum judicio illorum, quos Christi Domini nostri loco habent.

„ 42. Idem sapiamus, idem, quoad ejus fieri possit, dicamus omnes, juxta Apostolum. Doctrinæ igitur differentes non admittantur, nec verbo in concionibus, vel lectionibus publicis, nec scriptis libris (qui quidem edi non poterunt in lucem sine approbatione, atq; consensu Præpositi Generalis) Imò & judiciorum de rebus agendis diversitas, quæ mater esse solet discordiæ, & inimica vnionis voluntatum, quantum fieri potest, euitari debet. Vnio verò, & conformitas mutua diligentissimè curanda est, nec quæ ei adversantur, permittenda: quo juncti invicem fraternæ charitatis vinculo, melius & efficacius possint se divino obsequio, & auxilio proximorum impendere.

„ 43. In Societate, nec fit, nec sentiatur animorum propensio ad partem alterutram factionis, quæ esset fortassis inter Principes, vel Dominos Christianos: sed sit potiùs quidam vniuersalis amor, qui partes omnes (licet sibi inuicē contrariæ sint) in Domino nostro amplectatur.

„ 44. Omnes quādiù corpore benè valent in spiritualibus, vel exterioribus rebus habeant, in quo occupentur, ne otiū malorum omnium origo, quoad ejus fieri possit, domi nostræ locum habeat. *Otium & solitaria negotia vitanda*

„ 45. Vt plenius possit Societas rebus spiritualibus juxta suum institutum vacare, quoad ejus fieri poterit, à negotiis secularibus abstineat: [qualia sunt testamentariorum, vel executorum, vel procuratorum rerum ciuilium, aut id genus officia] nec ea vllis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari sinant.

„ 46. Vt nimia solitudo in iis, quæ ad corpus pertinent, repræhensibilis est: ita cura moderata tuendæ ad divinū obsequiū valetudinis, ac viriū corporis laude digna, & ab omnibus adhibenda est: & ea de causa cum animadverterint aliquid sibi nocere, vel aliquid aliud necessarium *Ratio habenda valetudinis.*

rium

„ tium esse circa victum, vestitum, habi-
„ tationem, officium, aut exercitationem,
„ & sic de aliis rebus, admoneant omnes ea
„ de re Superiorem, vel quem ad id Supe-
„ rior constituerit, duo interim observan-
„ tes: Primum, ut antequam ad eum quid
„ referant, se ad orandum recipiant, & post
„ orationem si senserint rem deferendam
„ ad Superiorem, id faciant: Alterum, vt
„ cum verbo, aut scripto brevi [ne excidat
„ memoria] Superiori rem exposuerint, ei
„ totam curam rei expositæ relinquant: &
„ quicquid ille statuerit, optimum ducant:
„ nec contendere, aut vrgere per se, vel
„ alium [sive concedatur quod petitur, sive
„ non] pergant: quandoquidem sibi per-
„ suadere debent, id magis expedire ad di-
„ vinum obsequium ac suum majus bo-
„ num, quod Superiori, re intellecta, in
„ Domino visum fuerit.

„ 47. Vt non expedit tanto labore
„ corporali quendam onerari, vt spiritus
„ obruatur, & corpus detrimentum patia-
„ tur: ita aliqua corporalis exercitatio, quę
„ vtrumque juvet: omnibus communi-
„ ter convenit, etiam illis, qui mentali-
„ bus exercitiis debent insistere: quæ qui-
„ dem externis intertumpi deberent, &
„ non continuari, nec sine mensura discre-
„ tionis assumi.

„ 48. Corporis castigatio immodera-
„ ta esse non debet, nec indiscreta in vigi-
„ liis, & abstinentiis, & aliis pœnitentiis
„ externis, ac laboribus, quæ & nocumen-
„ tum afferre, & majora bona impedire
„ solent. Ideo suo Confessario detegi ab
„ vnoquoque convenit, quidquid in hac
„ parte faciat.

„ 49. Ægritudinis tempore non solùm
„ observare vnusquisq; obedientiam ma-
„ gna cum puritate debet erga Superiores
„ spirituales, vt ipsius animam regant: sed
„ eum eadem humilitate erga Medicos
„ corporales, & infirmarios, vt corpus ejus
„ regnant.

„ 50. Qui ægrotat, humilitatem &
„ patientiam suam præ se ferendo, non
„ minorem ædificationem, dum morbo
„ laborat, iis qui ipsum inuisent, & cum eo
„ versabuntur & agent, quàm dum valebat
„ corpore, ad majorem Dei gloriam præ-
„ stare curet, verbis piis, & ædificationem
„ facientibus vtendo, quæ ostendunt æ-
„ gritudinem acceptari, vt donum de ma-
„ nu Creatoris, ac Domini nostri, quan-
„ doquidem non minus domum est, quam
„ sanitas.

„ 51. Aliquoties singulis annis omnes
„ à Superiore sibi pœnitentias iniungi
„ propter defectum observationis Regu-
„ larum petant: vt hæc cura indicium sit
„ illius, quam de suo profectu spirituali in
„ via Dei quisque habet.

„ 52. Omnes demum observationi
„ Constitutionum studeant: ad quam eas-
„ dem scire, saltem quæ ad quemlibet per-
„ tinent, necesse est. Quare legere, vel au-
„ dire easdem singulis mensibus oportebit.

REGVLÆ Communes.

„ Singuli præfinitum sibi tempus suæ
„ conscientiæ bis quotidiè examinan-
„ dæ, orationi, meditationi, lectioniq; im-
„ pendant, cum omni diligentia in Domi-
„ no.

„ 2. Omnes quotidie sacro decenter
„ intersint: & concionem, lectionemve sa-
„ cram cum in Templo nostro habebitur,
„ audiant.

„ 3. Singuli statuto die, & assignato si-
„ bi Confessario confiteantur, & non alte-
„ ri sine Superioris facultate.

„ 4. Omnes (qui Professi, aut formati
„ Coadjutores non sunt) bis in anno sua
„ vota renovabunt, præmissa confessione
„ generali: quo tempore rationem suæ
„ conscientiæ reddent, & quoties etiam
„ Superiori visum fuerit, juxta morem So-
„ cietatis.

„ 5. In abstinentia sextæ feriæ, Socie-
„ tatis consuetudo servetur.

„ 6. Nullus mortificationem publicè
„ faciat, nec concionetur, nisi Superiore
„ approbante.

„ 7. Nemo pecuniam apud se habeat:
„ apud alium verò, nec pecuniam, nec
„ quicquam aliud.

„ 8. Libros nemo habeat sine facultate:
„ in iis verò quibus vti licet, nec scribat
„ quicquam, nec notam ullam imprimat.

„ 9. Nemo rem vllam ex domo, vel ex
„ alterius cubiculo sibi Vsurpet, aut ab ex-
„ terno, quovis modo sibi, aut alii accipiat,
„ sine Superioris licentia.

„ 10. Ad majorem Vnionem eorum,
„ qui in Societate viuunt, majusquè auxi-
„ lium eorum, apud quos habitant, singuli
„ addiscant ejus Regionis linguam, in qua
„ resident, nisi fortè ipsorum nativa il-
„ lis esset vtilior: salua tamen Latini
„ sermonis lege in iis, qui literis dant ope-
„ ram.

„ 11. Nullus ita cubiculum suum
„ claudat, quin aperiri extrinsecus possit:
„ aut arcam seu quicquam aliud habeat
„ obseruatum absque Superioris facul-
„ tate.

„ 12. Aperta fenestra nemo noctu dormiat, nec sine indusio, aut non coopertus.

„ 13. Nemo cubiculo egrediatur, nisi decenter vestitus.

„ 14. Nemo eorum, qui ad domestica Ministeria admittuntur aut legere discat, aut scribere, aut si aliquid scit, plus literarum addiscat: nec quisquam eum doceat sine Præpositi Generalis facultate: sed satis ei erit sancta cum simplicitate, & humilitate Christo Domino nostro servire.

„ 15. Signo campanæ constitutis horis audito, omnes statim vel imperfecta litera relicta, ad id, ad quod vocantur, se conferant.

„ 16. Vt consulatur valetudini, nemo extra consueta tempora bibat, nec extra domum cibum sumat absque facultate Superioris.

„ 17. Qui malè se habere præter solitum senserit, id Infirmario, vel Præfecto sanitatis aut Superiori referat. Nemo verò medicinam vllam accipiat, aut Medicum eligat, vel consulat, nisi approbante Superiore.

„ 18. Singuli etiam si Sacerdotes sint, cum primum surgunt, lectum operiant, eumq; & reliqua componant hora consueta, & scopis cubiculum vertant, tertio saltem quoque die, exceptis ijs, qui ob occupationes majoris momenti, aut valetudinis causa, judicio Superioris sublevandi sunt.

„ 19. Munditiies, quæ & ad valetudinem & ad ædificationem confert, omnibus curæ sit, tam circa seipsos quàm circa alia omnia.

„ 20. Qui gravem tentationem alicujus nouerit, Superiorem admoneat, vt ei ipse pro paterna in suos cura, ac providentia, convenienti remedio possit occurrere.

„ 21. Quæ à Superioribus circa administrationem agenda sunt, nemo curiosè ab aliis exquirat, aut conjecturam faciendo de iis sermonem misceat, sed vnusquisque sibi ac muneri suo attendens, quicquid de se, atque aliis constituendum erit, tanquam de manu Dei expectet.

„ 22. Omnes caput aperiant suis Superioribus, & Sacerdotibus ii, qui Sacerdotes non sunt: discipuli etiam suis præceptoribus. Vnusquisque autem Superiores alloquatur magna cum reverentia: is verò, quem Superior alloquitur, aut reprehendit, humiliter & sine interpellatione audiat.

„ 23. Si cui à Superiore denegatum aliquid fuerit, alium Superiorem ne adeat super ea re: quin ei aperiat, quid sibi ab alio fuerit responsum, & quas ob causas negatum.

„ 24. Cui fuerit alicujus rei cura commissa, si impedimentum aliquod intervenerit, matuiè admoneat aliquem ex Superioribus, vt pro videat.

„ 25. Nemo cum ex uno loco in alium proficiscitur, quicquam secum asportet sine facultate Superioris,

„ 26. Extra tempora recreationi assignata, hac ratione silentium servandum est, ut nemo loquatur, nisi obiter & perpaucis, aut de rebus necessariis, præsertim in Ecclesia, Sacristia, & Refectorio: in missa verò, concione, mensa, lectionibus, & disputationibus si quid privatim dicere necesse erit, breviſsimè, & submissa voce suggeratur.

Seruanda erga domesticos.

„ 27. Nemo præter eos, qui à Superiore deputati fuerint, loquatur cum iis, qui in prima probatione versantur: excipiuntur tamen vsitatæ salutationes, quas cum alii aliis obvii fiunt, charitas religiosa exigit.

„ 28. Omnes demissa voce, vt religiosos decet, loquantur: nullusque cum alio contendat: sed si qua in re nobis est diversa sententia, eaque videtur manifestanda, rationes modestæ, & cum charitate afferantur, eo animo, vt suus veritati sit locus, non vt in ea re superiores videantur.

„ 29. Qui facultate accepta ægrotos inuisent, non solùm demissa voce loquantur, sed tanta etiam moderatione, vt illis molesti non sint, atq; de iis agant, quæ & exhilarare, & consolari ægrotos, circumstantesque ædificare in Domino possint.

„ 30. Caveant sibi omnes ab illo affectu, quo aliæ de aliis nationibus sinistrè sentire aut loqui solent, quin potiùs & bene sentiant, & peculiari affectu diversas à sua nationes prosequantur in Domino, ac proinde nemo bella, contentionésve inter Christianos Principes in colloquium inducat.

„ 31. Nemo præter eos, quibus per Superiorem licet, quicquam aliis jubeat, aliosve reprehendat.

„ 32. In alterius officium nemo se ingerat: in locum verò alieno ministerio deputatam nullus ingrediatur sine facultate Superioris, aut Præfecti illius loci, in rebus necessariis.

33. Nemo

„ 33. Nemo in alienum cubiculum in-„ grediatur fine generali aut speciali Su-„ perioris facultate : quod si aliquis intus „ sit, non prius aperiat ostium, quàm post „ pulsum audiat, ingredere:& tamdiu aper-„ ta sit janua, quamdiu intus vnà fuerint.

„ 34 Vt ea, quæ religiosos decet, gra-„ vitas, & modestia retineatur, nemo alium „ etiam joco tangat, præterquam in si-„ gnum charitatis amplexando cum quis „ aut abit, aut redit peregre.

„ 35. Nemo dum mensæ accumbit, „ cuiquam ex nostris præterquam ei Supe-„ riori, qui præest toti Domui aut Colle-„ gio, caput aperiat. Et cum aliquid in „ mensa cuiquam deest, is, qui illi assidet, „ admoneat eum, qui ministrat.

Servanda erga externos & eum forma servandum est.

„ 36. Domi nemo loquatur cum ex-„ ternis, aut alios ad id vocet fine faculta-„ te Generali, aut particulari Superioris.

„ 37. Nemo cujusquam externi ad do-„ mesticum, aut domestici ad externum „ mandata deferat, aut literas, inscio Supe-„ riore: seculares autem rumores, qui foris „ audiuntur, ne temerè, & fine fructu nar-„ rentur.

„ 38. Nemo quæ domi acta, vel agen-„ da sunt, externis referat: nisi Superiori id „ probari intelligat. Constitutiones verò, „ aliosve hujusmodi libros, aut scripta qui-„ bus Societatis institutum, vel privilegia „ continentur, non nisi ex Superioris ex-„ presso consensu, iis communicet.

„ 39. Nemo scriptas dabit, aut mittet „ cuiquam externo, vel domestico instru-„ ctiones spirituales: aut meditationes, nec „ exercitia spiritualia Societatis alicui „ communicabit, nisi à Superiore id ap-„ probetur.

„ 40. Nemo ab externis consilium pe-„ tat fine facultate Superioris.

„ 41. Nemo cujusquam negotii, etiam „ pii, fine facultate Superioris curam susci-„ piat, nec ad id operam suam promittat, „ aut se propensum ostendat: secularia ve-„ rò negotia, ut quæ sunt à nostro institu-„ to aliena, & vehementer à spiritualibus „ avocant, multò magis aversari convenit.

„ 42. Omnes, pro ratione sui gradus, „ data commoda occasione, enitantur piis „ colloquiis proximum ad meliora promo-„ vere: & consilio, ac exhortatione ad bo-„ na opera, præsertim ad confessionem ex-„ citare.

„ 43. Nullus domo egrediatur, nisi „ quando, & cum quo Socio Superiori vi-„ sum fuerit.

„ 44. Cum quis facultatem à Superio-„ re perit aliquò eundi, simul etiam ape-„ riat, quò, & cujus rei causa iri velit, præ-„ sertim si Prælatus, aut alius vir prima-„ rius conveniendus sit: eademque die re-„ ferat eidem, quid egerit sicuti ipsum vel-„ le intelliget, & res postulaverit.

„ 45. Ingressuri, egressurive domo, tin-„ tinnabulum nec vehementiùs, nec cre-„ briùs pulsent, quàm par est. Nemo autem „ nisi consueta domus janua egrediatur, „ vel ingrediatur.

„ 46. Qui domo egrediuntur, signa-„ bunt sua nomina, quæ propè ostium do-„ mus in tabula descripta sunt, & admone-„ bunt janitorem, quò sint profecturi.

„ 47. Omnes ante noctem, qui foris „ sunt, se domum recipiant: nec egredien-„ tur ante lucem fine facultate Præpositi, „ vel Rectoris.

„ 48. Cùm quis iter faciens transit per „ locum, vbi Domus aut Collegium Socie-„ tatis sit, ad aliud hospitium ne divertat, „ ejusque, qui illic præest, obedientiæ „ subsit in omnibus, sicut & reliqui, qui in „ eadem Domo, vel Collegio commo-„ rantur. Quod si quis etiam ad negotia „ tractanda venerit, ea non nisi ex ejusdem „ consilio, ac directione tractabit.

„ 49. Singuli has Regulas, & officio-„ rum suorum habeant atque intelligant, „ sibique faciant familiares, ac earum me-„ moriam mensibus singulis eis legendis, „ vel audiendis renovent: qui tamen pe-„ culiaria Ministeria Coadjutorum ob-„ eunt, eas, quæ ad ipsorum officia perti-„ nent, singulis hebdomadis repetant.

REGVLÆ PROVINCIALIS.

DE IIS,

QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET COMMVNEM *totius* Provinciæ *administrationem spectant; Quæ pluribus* Capitibus *continentur.*

CAP. I.

QVæ Præpositis domorum, & Rectoribus, quod ad eorum personas attinet, in Regulis præscribuntur, eò diligentiùs servare enitatur Provincialis, quo pluribus pro ratione officij sui, vita spiritualis studio praire debet.

2. *Finem officij sui (quem ante oculos habebit) in eo positum esse intelligat, vt provinciam sibi commissam in acquirenda perfectione, juxta proprij instituti rationem, & Regulas ipsi datas promoveat.*

3. *Imitetur in gubernatione charitatem, mansuetudinem, & benignitatem Christi Domini nostri, ut juxta eam normam, quam tradiderunt Apostoli, non dominus, sed forma factus gregis ex animo, exemplo magis, quàm verbo subditos ad perfectionem dirigat.*

In Bulla Instituti Societatis.

4. *Severitatem suo tempore cum benignitate misceat, suamque auctoritatem per solidas virtutes tueatur, ac dilectionem & curam suorum præ se ferendo modestè, & circumspectè præcipiendo, ita amabilem se reddat, vt omnes fidenter ad illum recurrere possint.*

5. *Solicitè animum ad gubernationem applicet, neque tamen in ea ita distrahatur, vt in studio orationis, & sanctis desiderijs, quibus totam sustentare debet Provinciam, intepescat: quamvis autem ordinariè concionari non debet, si quando tamen per occupationes officij sui commodè licebit, & hoc, & alia Societatis Ministeria exercere poterit.*

6. *Nullas Regulas, aut ordinationes, aut consuetudines toti Provinciæ communes abroget, vel novas inducat inconsulto Generali: sed secundum eas quas habet, gubernet Provinciam.*

7. *Sicut provincialis, quando necesse est in Regulis, Ordinationibus, Decretis, & in ipsis etiam Constitutionibus cum particularibus dispensare potest: sic cùm dispensaverit in rebus majoris momenti, quæ videantur Vrgere, & in quibus sine gravi incommodo Generalis responsum expectari nequeat, debet eum primo quoque tempore de hujusmodi dispensatione, & ejus causa admonere.*

8. *Præter facultates, quæ in his Regnis conceduntur, habet etiam eas omnes, quæ in compendio facultatum Societatis Provincialibus concessæ sunt, quæ ex compendio ipso intelliget.*

9. *Omnes facultates eorum Superiorum, qui Provinciali subordinati sunt, ad ipsum quoque pertinent, ab ipsoque etiam suspendi poterunt, quando ei expedire in Domino videbitur.*

10. *Potest Provincialis in absentia, vel in periculo vitæ constitutus, nominare Viceprovincialem, si Generalis neminem designasset: quocunque autem modo constituatur, easdem omnino facultates habeat quas Provincialis, nisi à Generali, vel Provinciali limitentur: rationem tamen administrationis non immutabit.*

De iis quæ illum ad Bonam Provinciæ administrationem *juvabunt.*

CAP. II.

11. *COnsultores quatuor habebit à Generali designatos in iis locis, vbi frequentiùs residet, quoad fieri poterit, cum quibus res graviores communicabit: quod si absentes sint, per transmissas literas: quorum Vnus ab eodem Generali constitutus, erit ejus Admonitor, & socius. In quavis autem Domo, vel Collegio opera Superioris, & ejus Consultorum, quos ad consultationem adhibendos judicaverit, vtatur in rebus iis, de quibus ordinariè consultandum erit.*

12. *Si expediret præter Consultores, alios etiam nonnunquam ad Consultationem vocare poterit, & eos quidem, quos de rebus propositis meliùs judicare posse existimaverit: vel si absentes sint, jubere, vt de rebus iisdem sententiam suam ad se transmittant.*

13. *Literas, & scripta, quæ pertinent ad rem, de qua consultatio habenda est, ostendat Consultoribus (nisi quid obstet) vt bene*

bene informati sententiam suam melius dicere possint.

14. *Cum ordinationes aliquas communes à Generali acceperit, illas Superioribus sua Provinciæ & Consultoribus manifestari faciat. Et quæ alicujus momenti fuerint, ad gubernationem vel instructionem pertinentes, in libro ad id designato describendas curet.*

15. *In proponenda re, de qua deliberandum est, in neutram partem animi sui propensionem ostendat, ne consultoribus declinandi in eam partem detur occasio, sed quisque liberiùs in Domino suam sententiam aperiat.*

16. *Si quando aliquid occurrerit, de quo liceat cum Consultoribus agere, poterit juxta primum, & secundum modum in exercitijs ad electionem faciendam traditum, quid agendum sit, deliberare.*

17. *Libenter se ab alijs admoneri patiatur de iis, quæ ad officium, & personam suam pertinent, & eum præcipuè, qui admonitoris officio fungitur benignè audiat.*

18. *Habeat secum literas Apostolicas authenticas, & compendium facultatum Societatis, constitutiones, Decreta, Regulas omnes, & quæ à Generali ordinantur, eaque bene intelligat, & observari faciat.*

19. *In loco, in quo diutiùs ei residendum est, habebit Archivum, in quo asservabit instrumenta authentica, libros, & cætera quæ ad officium Provincialis, & communem usum Provinciæ pertinent, quæ omnia ex catalogo à se subscripto successori tradet.*

20. *Habeat libellum, in quem referat ea, quæ consultanda, providenda, vel ad generalem scribenda sunt, ne memoria excidant.*

21. *Orationes, & Missas ad tempus indicere poterit, etiam in tota Provincia pro causis, quæ videbuntur id exigere: modum tamen in ea re non excedat.*

CAP. III. De SVPERIORIBVS ei subordinatis & eorum officialibus.

22. *ETsi Propositos domorum, & Rectores Collegiorum, & Domorum Probationis suæ Provinciæ constituere non potest: si tamen necesse esset aliquando mutationem facere Superioris alicujus, & periculum esset in mora, vel si is moreretur, poterit aliquem, qui vices Superioris gerat, interim constituere, donec Generalis admonitus provideat. Ministros autem, Procuratores & Præfectos studiorum ipse designabit, ac etiam submnistros, & Præfectos sanitatis, ubi opus esse judicaverit.*

23. *Constituat Magistros novitiorum in locis probationem non separatis: à Generali tamen confirmandos, & eos quidem, qui in rebus spiritualibus exercitati sint, & in modo procedendi Societatis nostræ benè probati.*

24. *Designabit Præfectos rerum spiritualium in omnibus Collegijs, & domibus professis, quales in prima Regula officii illorum præscribuntur: itemque ordinarios nostrorum Confessarios: ex quibus ferè conveniret Præfectos rerum spiritualium deligere.*

25. *Deligere poterit Consultores, Admonitorem eorum, qui præsunt in Provincia, ita ut statim suo officio fungi possint: scribet tamen de iis ad Generalem, ut ab eo confirmentur.*

26. *Prædicatores, & Confessarios ipse constituet: præmisso tamen domestico examine, & approbationes Ordinariorum juxta formam Concilii Tridentini.*

27. *Lectores ordinarios in omnibus classibus, & primarios Officiales, præter Rectorem, & Cancellarium in Vniversitatibus deligat: novas tamen lectiones non addat, nec scholas usquam ullas, & præsertim eas, in quibus pueri legendo & scribendo instituantur, (quod nec privatim licebit) sine facultate Generalis aperiat.*

28. *Tueatur auctoritatem Superum immediatorum in subditos: ita tamen, ut constet posse omnes ad mediatos recurrere: ideo quicquid agendum, vel immutandum erit, quod ad Immediatorum officium pertineat, per eosdem fieri curabit.*

29. *Si quos ad gubernationem idoneos judicabit, curet de illis paulatim & negotijs tractandis, & domesticis Ministerijs obeundis experimentum sumere, ut & ipsi talenti accepti specimen dare, & Societatis officia eis tuto committi possint.*

30. *Observet, si qui detineantur in Ministerijs aliquibus, qui magis idonei essent ad alia, eam tamen habeat cujusque rationem, ut Vniversale bonum semper præferatur.*

31. *Neminem ab obedientia Superiorum immediatorum inconsulto Generali eximat, nisi periculum esset in mora, & tunc certiorem faciat Generalem de persona, & de causis propter quas eam exemerit.*

CAP. IV. De ADMITTENDIS.

32. *EOs ad probationem per se, vel per alios admittere poterit, quos ad institutum nostrum idoneos in Domino judicaverit: caveat tamen ne cujusquam admissio justam aliquam externorum offensionem aut Societatis nocumentum pariat, quod cum ys potissimum*

simùm observandum erit, qui in scholis nostris instituuntur.

33. *Attendat, ne nimy sint nostri in hominibus ad Societatem alliciendis, sed per virtutes, & bona vita odorem omnes ad Christum trahere studiosè curent.*

34. *Meminerit, quod inepta turba ad institutum nostrum admitti non debet, & observari faciat in hoc diligenter Regulas officij Examinatoris.*

35. *Quod ad primo quinque impedimenta attinet, etsi Societas in nullo eorum dispensare potest, si tamen in eo, qui admitti petit, donu aliqua Dei illustriora cernerentur, Generalem admoneat: quod si de ejusmodi impedimentis dubitaret, ad eundem recurrat.*

36. *In secundarijs impedimentis dispensandi facultatem habebit, praterquam in deformitate magnâ aut defectu insigni, qualem habent Eunuchi, & in ætate infrà 15. & vltra 50. expletos annos, & in conjugatis etiam in casu, in quo non impedimentum essentiale.*

37. *Poterit in casu aliquo anteponere, & postponere aliqua ex sex experimentis, eáque moderari, & alia in alia permutare, dummodo biennio, & benè probentur Novitij: quod etiam tempus prorogare poterit, si opus esse judicauerit.*

38. *Poterit etiam cum Nouitijs in secundo anno probationis circa studia dispensare, habita ratione personarum, locorum, & temporum, prout expedire in Domino judicabit. Ii verò cum quibus dispensauerit, extra domum probationis, & seorsum à Collegialibus esse debebunt, sub cura alicujus Sacerdotis ab ipso constituti, qui vicem Magistri novitiorum gerat: ejusque Regulas & examinatoris habeat: ex quibus eo seruabuntur, qua commodè seruari possunt. Cujusmodi erit, vt per dimidiam horam vesperi orent: sed ijs tantum diebus, quibus à studijs vocaverint.*

39. *Coadjutores temporales plures esse non debent, quàm qui necessarii sint ad subleuandas domos, vel Collegia in rebus, quibus occupari Sacerdotes, & Scholastici non possunt, sine detrimento majoris boni.*

De DIMITTENDIS.

CAP. V.

40. *FAcultatem habet dimittendi eos, qui in prima, & secunda probatione ante & post emissa vota versantur: nisi à Præposito Generali in illius Provinciam destinati, vel de Societate ipsi tam benè meriti essent, vt eorum esset particularis ratio habenda. In his enim casibus inconsulto Generali dimittere non debet: nisi causa admomodum vrgentes & graves essent, ita vt minimè dubitaretur Generalis mentem hujusmodi futuram esse.*

41. *Scholasticos verò approbatos, & Coadjutores non formatos, qui probationem absolverunt, inconsulto Generali non dimittat, nisi in gravibus & vrgentibus casibus, & qui ejusmodi sint, vt sine graui periculo, Generalis responsum expectare nequeat: quem tamen post dimissionem certiorem faciat, adjunctis causis dimissionis. Et in vniuersum diligenter Provinciali dispiciendum est, vt qui minùs idonei ad nostrum institutum, & tandem aliquando dimittendi videntur, eos ipsos intra biennium probationis dimittat, quòd si peracto etiam probationis tempore aliqui hujusmodi deprehendantur, tempestiuè Generalis moneatur, ne cum Societatis jacturâ diutius, quàm par est, retineantur.*

42. *Provincialis erit, juxta commissam sibi facultatem, auditis suis Consultoribus vel si necessitas vrgeat, Superiore, & Consultoribus etus loci, vbi tunc erit, qui ipsi videbuntur adhibitis indicare de causis sufficientibus ad dimissionem: curabit tamen, ne ad hac extrema, nisi quàm consultissimè, & alijs tentatis remedijs veniatur.*

43. *Coadiutores formatos siue spirituales, siue temporales, & Professos nullo modo dimittet.*

44. *Circa modum dimittendi obseruet ea, qua in secunda parte Constitutionum capite tertio dicuntur: & intelligat, an is qui dimittitur, aliquid Societati dederit, & si quid ei reddi oporteat, iuxta eiusdem capitis declarationem. Scripta verò an secum asportare debeat, consideret ipse diligenter.*

45. *Declaretur ijs qui dimittuntur, quod liberi maneant à votis simplicibus, si ea iuxta formulam Societatis consuetam emiserint.*

46. *Circa dimissos aut egressos è Societate, & postea reductos, vel spontè redeuntes, obseruentur ea qua in Constitutionibus & Decretis dicuntur: & si admittantur, denuò examinentur & probentur, prout ipsi videbitur, si quis autem semel egressus erit, poterit quidem iterum admitti, sed aduertatur, huiusmodi homines rarò idoneos ad instituti nostri disciplinam inueniri.*

De LITERARVM STVDIIS.

CAP. VI.

47. *IN Vniversitatibus, & Collegiis, in quibus nostri literas profitentur, idoneos, & eruditos Professores pro ratione loci, & debiti constituat. Et si aliquis Lector extraordinarius adiciendus videretur, Generalem consultat:*

48. *Peculiari cura videat, num Lectiones in scholis nostris, & scholastica exercitationes diligenter, assiduè, atque ordine habeantur: num Magistri, & Discipuli suum in Domino officium faciant: & si quid opus esse judicaverit,*

provideat

provideat juxta ea, qua in quarta parte Constitutionum, & Regulis habentur.

49. *Ipsius prudentia relinquitur, quid hi, aut illi addiscere debeant juxta atatem & ingenium vniuscujusq; ad majorem gloriam Dei: eas autem quas non esse aptas ad studia inueniet, ab illis remouere poterit.*

50. *In addiscendis disciplinis ordinem seruari faciat: efficietque, vt prius Scholastici in lingua Latina solidum jaciant fundamentum, quàm ad alia majora studia transeant: curabit verò humaniorum literarum studia magni fieri, & earum, qui eas profitentur, peculiarem curam haberi: & ne in his Professores idonei desint, illorum seminaria & instituet, & conseruabit.*

51. *Aliarum linguarum studium valde commendatum habeat. Hebraica verò ijs tantum concedat, qui in Theologia facultate, mediocriter eruditi jam sint, aut certè tam humiles, vt sperandum merita sit, hoc studium sine illarum detrimento vtile valdè futurum.*

52. *Designet aliquos, qui & probata virtutis in primis sint, & ingenio polleant, vt absolutis studijs Philosophia, & Theologia ad ea repetenda priuatum, & quietum studium habeant & positiua, ac S. Scriptura se dedant: quo etiam tempore in disputationibus publicis rationem suarum studiorum reddant, vt eas facultates priuatim, vel publicè ad suam, vel aliorum vtilitatem profiteri possint.*

53. *Diligenter studeat, vt Preceptores Philosophia, cum magno delectu eas Aristotelis interpretes legant, qui contra Christiana dogmata impiè scripserunt, & ita Philosophiam interpretentur, vt Theologia scholastica, quam nobis commendant Constitutiones, subseruire faciant.*

54. *Cum opinionum nouitas vel diuersitas non modò finem ipsum, quem Societas ad Dei gloriam propositum habet, impedire possit, sed etiam ipsum Societatis statum maximè labefactare: necesse est ingeniorum licentiam in opinionibus vel introducendis vel sectandis, omnibus certa aliqua lege coërcere. Quare diligentissimè curent Prouinciales juxta mentem Constitutionum ea exactè ab omnibus nostris, & præcipuè à Professoribus obseruari, qua in ratione studiorum pracipiuntur.*

55. *Curet, vt ij, qui propensum animum habent ad aliquam facultatem, in qua possunt insignes euadere, in ea diutiùs versentur, habita tamen spiritualis profectus ratione, & de talibus Generalem admoneat.*

56. *Qui propter atatem prouectiorem, aut alias causas in facultatibus Superioribus & Scholasticis studijs progressum facere non possunt, curabit, ne in illis tempus insumant, sed casibus conscientia discendis dent operam, simque semper aliqui ex nostris, qui huic studio diligenter incumbant, vt Societas copiam habere possit apertariorum, qui confessionibus audiendis sint idonei.*

57. *In singulis domibus, & Collegijs aliquem constituat, qui in casibus conscientia benè versatus sit, vt difficultatibus domi, & foris occurrentibus satisfacere possit.*

58. *Comœdias, & Tragœdias rarissimè agi permittat, & non nisi Latinas, ac decentes, & priùs aut ipse eas examinandas committat eas verò, atque alias id genus actiones in Ecclesia fieri omnino prohibeat.*

59. *Sub finem studiorum Generalem de vniuscujusque talenta admoneat, & quantum singuli profecerint, ei referat.*

60. *Curet, vt nullus ex nostris librum aliquem ex vna in alteram linguam transferat, aut imprimat: absque Propositi generalis facultate.*

De Promovendis ad Ordines, & Gradus LITERARIOS. CAP. VII.

61. **P**Otest per se, vel per alios præsentare ex nostris eas, quos idoneos juxta instructionem à Generali traditam censuerit, ad ordines Ecclesiasticos recipiendos.

62. *Quamvis in actibus Scholasticorum communibus exercendi sunt nostri juxta Constitutiones: nullus tamen ad Philosophia, vel Theologia gradus, etiamsi idoneus sit, promoueatur sine Propositi Generalis facultate.*

63. *Cum nostri de Generalis facultate in Vniuersitatibus Societatis promouendi sunt ad gradus literarios, si qua in re necessaria ad promotionem erit dispensandum (quod rarissimè faciendum est, ne huiusmodi gradus veniant in contemptum) vbi id fecerit, tam de persona quàm causa dispensandi admoneat Generalem.*

64. *Et si Doctoratus, & Magisterii gradus juxta Constitutiones prædicta modo nostri accipere possunt, nomine tamen Doctoris, vel Magistri ratione gradus, inter se non vtantur.*

De Promovendis in Professos, & Coadjutores Formatos, ac Scholares. CAP. VIII.

65. **P**Otest admittere post biennium ad vota simplicia Scholasticorum approbatorum, & Coadjutorum non formatorum, quos in Domino idoneos judicauerit juxta Regulas & Constitutiones.

66. *Curet autem, vt quam primùm aliquis biennium Nouitiatus expleuerit (nisi justa de causa differendus videretur) peractis ijs,*

quæ in examine habentur, hæc vota in sacro antequam communicet, emittat coram aliquibus domesticis tantum, non tamen inter eos, qui tunc fortè vota renouarent, etiam si ea prius ex deuotione edidisset.

67. *Si quos, vt indifferentes admiserit (quod rarò fieri debet) potest eos applicare ad gradum Coadjutorum, vel Scholasticorum, sicut magis in Domino conuenire judicabit. In hac verò classe indifferentium vltra tempus biennij probationis nemo maneat.*

68. *Scholastici simulatque Superiorum arbitrio studia absoluerint, tertium probationis annum in Domibus Probationum, peragant: quòd si commodè fieri non possint in Domibus Professorum, vel in Collegijs probari eos faciat juxta Regulas nouitiatus.*

69. *Finita visitatione consideret, qui sint idonei in sua Prouincia, vt in Coadjutores formatos spirituales, vel temporales, aut in Professos juxta Constitutiones, & instructionem à Generali traditam admitti possint, & secundum eandem accuratè Generalem informari curet.*

70. *Antequam admittet eos, qui cum Generalis facultate professionem, vel vota Coadiutorum formatorum emissuri sunt, ea seruari curet, quæ ab ipsis erunt facienda: ejusmodi sunt, dispositio bonorum temporalium, si quæ adhuc habuerint, exercitia spiritualia, confessio generalis, & alia, quæ in Constitutionibus, & Decretis congregationum dicuntur, in professione etiam & ijs votis emittendis seruetur, & ut publicè fiant, & in cæteris omnibus quæ constitutiones præscribunt.*

71. *Qui professionem fecerint, etiam trium votorum, emittant vota illa simplicia, quæ post professionem emittenda sunt, idque juxta formulam primæ congregationis, vt à tertia recognita est: & doctrinam Christianam tam ipsi, quàm Coadjutores formati spirituales per quadraginta dies intra annum doceant.*

72. *Habeat librum, in quo eorum nomina scribantur, qui vota solemnia, vel simplicia post biennium in Domibus, vel Collegijs suæ prouinciæ emittunt, juxta ordinem Præpositis Domorum, & Rectoribus traditum.*

73. *Cum aliqui professionem, vel vota Coadiutorum formatorum fecerint, exempla huiusmodi votorum, & aliorum quinque, quæ professi post emissam professionem faciunt, nomine ipsorum subscripta, ad Generalem quàm primùm transmittat.*

74. *Constituat iuxta Constitutiones, vt professi, & Coadiutores spirituales formati suæ prouinciæ in Domibus Professis, quantum fieri potest, commorentur.*

De Rebus COLLEGIORVM & DOMORVM. CAP. IX.

75. *Ædificia conseruari, & si opus erit, instaurari curet: quòd si quæ ædificanda majoris momenti fuerint, vt esset Templum, dormitorium, vel aliquid hujusmodi, nisi approbante Generali non fiant, ad quem pertinet formam, & modum nostrorum ædificiorum præscribere.*

76. *Redditus, & reliqua stabilia conseruari curet, & an crescant, vel minuantur, intelligat: si quis autē huiusmodi bona augere vellet, vel aliquid donare, poterit id admittere: si tamen conditiones aliquæ exigerentur, non nisi approbante Generali, vllam admittat, & eodem modo, quæ dantur Domui professæ accipere, & si quid stabile donatum fuerit, etiam vendere poterit: si tamen domui necessarium pretium non esset, & trecentorum ducatorum valorem excederet, consulat Generalem, vt de eo juxta ipsius præscriptum disponat.*

77. *Cum lites, pro rebus præsertim temporalibus, diligenter nostris fugiendæ sint, non intendat quisquam è nostris omnino litem aliquam absq; consensu Generalis, aut eius, cui expressè suas vices ad hanc rem ille commiserit, nisi in re adeò necessaria, vt eius responsum expectari nequeat, de quo tamen postea ipsum admoneat. Quo circa nitatur Prouincialis primum rem compromissione componere. Nostris autem si lis intendatur, curandum etiam diligenter, nisi de iure nostro manifestè constaret, vt aliqua transactione vel concordia res tota componatur: id si commodè fieri non valeat, poterunt in judicio se defendere, cum Prouincialis potestatem habeat conseruandi & defendendi res Collegiorum etiam in judicio, cum facultate alios substituendi, si id necessarium vel conueniens aliquando fuerit.*

78. *Intelligat, an exempla authentica contractuum maioris momenti, præsertim rerum perpetuarum ad Archiuium, quod est in vrbe penes Præpositum Generalem, missa sint, aliqui mittenda curabit.*

79. *Videat computa inter Superiorem, & Procuratorem transacta, rationemque exigat accepti & expensi, & resolutionem vltimi sui computi summatim scribi faciat, quam ipse subscribet in libro designato: in hoc autem scripto simul constet tam de summa accepti, & expensi ab vltima visitatione, quàm de eo, quod residuum fuerit, vel etiam si quid debiti maneat.*

80. *Visitet bona stabilia extra domum, quæ sine magno incommodo visitari possint, vt videat, num quà instauratione, vel cultura egeant, & quid ad eorum conseruationem opus sit.*

81. Si

81. *Si Domus vel Collegia cum commoda fundatione afferentur, expendat, quid ad commune bonum ex iis speretur, & an aliqua conditiones exigantur, & an locus sit salubris, & omnia ad Generalem referat, nihil interim certi promittendo.*

82. *Magnum æs alienum Collegia vel Domos conflare non sinat si solvenda fore probabiliter non speret, habita ratione redditum, & eleemosynarum, quæ ordinariè dari solent: nec in iis plures habitare permittat, quàm ali possint.*

83. *Quando contribuendum erit ad sumptus communes Provincia statuat ipse quid cuique Collegio, vel Domui, servata proportione debita, imponi debeat.*

84. *In vestitus ratione tria observari faciat: Primum, ut honestus ille sit: Alterum, ut ad usum communem, & approbatum honestorum Sacerdotum ejus loci in qua vivitur accommodatus: Tertium, ut professioni paupertatis non repugnet.*

85. *Habitationem, officinas, vestes & reliquam supellectilem, omnia deniq; diligenter inspiciat: nec necessaria desse, aut superflua expendi permittat: & rerum mobilium inventarium conferri faciat cum inventario in præcedenti visitatione, vel Provinciali subscripto. Observet etiam qua teneatur œconomia ratio.*

De iis, qui Bonis suis *nondum se abdicarunt.*

CAP. X.

86. NOn permittat nostros abdicare se possessione bonorum „ suorum, nisi quos constantes, & stabiles „ in sua vocatione cognoverit, atq; in ea re „ maturo semper consilio procedat.

87. Non sinat pactiones inire nostros „ cum parentibus suis, & quibuscunq; aliis „ de legitima parte, & aliis bonis ad se pertinentibus, nisi illi prius admoneantur, „ Societatem ipsam ad ea bona nullum jus „ habere, & Generalis de tota re prius informetur.

„ 88. Cum quis ex nostris est dispositurus de bonis suis in auxilium Societatis, „ admoneatur Generalis de eorum valore, „ & de animo relinquentis, & necessitate „ etiam Domorum, & Collegiorum Provinciæ, si in ea huiusmodi bona fiut.

„ 89. Si aliqua bona applicabuntur Societati eum facultate Generalis, magnopere curet Provincialis ut cum ædificatione, & charitate, & non cum rigore „ exigantur, potiusque per Procuratores „ externos, quàm per nostros: expediet „ quoque, ut ex his eleemosynæ aliquæ in „ pauperes ejus oppidi, ubi sunt bona, distribuantur: & ratio dati, & accepti talium bonorum scripto constet, ut ipse „ aut superior illius Domus, vel Collegii, „ cui applicata fuerunt, eam reddere possit „ ei qui à Generali fuerit designatus.

„ 90. Non ferat, nostros quicquam petere à parentibus, cognatis, vel amicis: „ sed omnia eis necessaria à Societate provideantur: intelligatque etiam si quibusdam ad tempus proprietas bonorum „ temporalium permittitur usum tamen „ eorum ad propriam utilitatem nulli esse „ concedendum.

De Modo, *quo cum* Generali, & aliis Provinciis, *ac* externis *se* habere debeat.

CAP. XI.

91. OBedientem, reverentem, ac fidelem, se Præposito Generali exhibeat, & hac re subditis inprimis „ exemplum præbeat: idque potissimum „ curet, ut omnes de suis Superioribus benè sentiant, ejusque peculiari devotione „ afficiantur.

„ 92. Perspecta Generali esse cupiat „ omnia, quæ ad suam Provinciam pertinent, eaque per se, & Superiores Domorum, & Collegiorum, & Consultores suæ „ Provinciæ juxta formulam scribendi „ manifestari diligenter curet.

„ 93. Cogitet de communi bono Societatis, illudque juvet, Congregationes „ Provinciales suo tempore juxta formulam traditam cogat: si quis annotaverit „ circa Decreta & Constitutiones, vel „ quid aliud, quod Congregationem generalem exposcat, Præposito Generali scribat, vel Procuratori tertio quoque anno „ ad eundem venturo tradat.

„ 94. Si occasio se obtulerit juvandi alias Provincias, non desit charitatis officio, & literarum communicatione juxta „ formulam scribendi, mutuam concordiam & charitatem foveat.

„ 95. Benevolos, & devotos conservet, curetque ut benefactoribus se gratos nostri exhibeant si qui autem adversantur Societati, studeat, ut melius informati reconcilientur.

„ 96. Quæ eleemosynę externis pauperibus, sive ordinariæ, sive extraordinariæ „ dari debeant, ipse Superioribus præscribet, auditis Consultoribus, pro Collegii „ vel Domus facultate: Ubi verò habentur „ bona Ecclesiastica, eleemosynas aliquas „ fieri providebit in locis præcipuè, ubi „ hujusmodi redditus percipiuntur.

CAP. XII.

De communi ratione juvandi Proximos.

97. Intelligat, præsertim sub finem studiorum, qui ex nostris, & „ quousque, quibusque rationibus domi, & „ foris externis se communicare debeant: „ quod tamen nisi probatis & in vocatio- „ ne stabilibus, discretis, & benè instructis; „ quique alios ædificare possint, conce- „ dendum erit.

„ 98. Consideret, num Missæ celebren- „ tur, & Sacramenta alia ministrentur jux- „ ta usum Romanæ Ecclesiæ: concionan- „ di etiam, & doctrinæ Christianæ docedę „ motum observet: curetque: vt in his o- „ mnibus nostri vniformes sint, & vt finem „ quem Societas intendit, assequantur. „ Præcipuè verò circa Concionatores in- „ vigilet, ut si quis ex iis ad suas se Regulas „ fortè non accommodaverit, à concio- „ nandi munere amoueatur, & in aliis „ Societatis nostræ ministeriis occupe- „ tur.

„ 99. Videat, num & domibus, in „ Collegiis Concionatores, & Confessa- „ rii ad sua muneta idonei sint, & statuat „ pro ratione instituti & loci, quàm fre- „ quenter domi, vel foris concionandum „ vel publicè legendum sit, vel doctrina „ Christiana tradenda: & tempore pestis „ aliqui ab eo designentur, qui separati ab „ aliis, proximis juvandis vacent.

„ 100. Det operam, vt Confessarii ma- „ turioris sint ætatis quantum fieri potest, „ præsertim qui ad confessiones Mulie- „ rum audiendas mittuntur, curetque vt „ nostri gratis, & privilegiis Apostolicis „ prudenter, & moderatè vtantur.

„ 101. In iis locis, in quibus simul Do- „ mus Professorum, & Collegium fuerit, „ Societatis ministeria in domo exercen- „ da curabit: In Collegiis verò ea; quæ „ ad studia literarum, & auxilium spiritua- „ le Scholasticorum pertinent, tractanda „ sunt.

„ 102. Efficiet, vt in festis, quæ à nostris „ præcipuè celebrari solent, ornatus no- „ strarum Ecclesiarum sit moderatus ac „ religiosus, & quoad fieri potest, sine ni- „ mia distractione nostrorum, & molestia „ externorum.

„ 103. Non permittat, vt cum Con- „ gregationibus externorum, quæ Con- „ fraternitates dicuntur, nostri misccan- „ tur, nec in Domibus vel Collegiis vlli „ earum coventus agantur, nisi qui ad fi- „ nem earundem Domorum & Collegio- „ rum in divino obsequio fient.

„ 104. Si examinandi ministerium ab „ Ordinario injunctum effugere nostri „ nulla ratione possint, quamvis de do- „ ctrinæ sufficientia judicium ferre va- „ leant, illud tamen retineant, ne de „ admittendis vel non admittendis fe- „ rant, sed illud omnino Prælatis relin- „ quatur.

CAP. XIII.

De Missionibus *&* Mutationibus Nostrorum.

105. Provincialis non abeat à sua Provincia sine Generalis, „ nec Præpositus, aut Rector à sua Domo, „ vel Collegio, absque Provincialis facul- „ tate, nisi locus esset vicinus, aut sine „ graui incommodo Superioris responsum „ expectari non posset. Reliquorum verò „ mutationes intra Provinciam Prouincia- „ lis ipse ne faciat sine causa alicujus mo- „ menti.

„ 106. In mittendis operariis per Pro- „ vinciam extra Domos, & Collegia, vt in „ vinea Domini laborent, observet, quæ in „ Constitutionibus, & Regulis missionum „ dicuntur: videat tamen, ne Domus, & „ Collegia necessariis Ministris destituan- „ tur.

„ 107. Quocunque mittat aliquem, „ eum per se, vel alium plenè instruat, & „ ordinatiè in scriptis tam de modo pro- „ cedendi, quàm de mediis, quibus eum „ vti velit ad finem, quem in animo „ habet.

„ 108. Per crebram literarum com- „ municationem juxta formulam scriben- „ di totius successus certior factus ex eo „ loco, vbi ipse commoratur, consilio & „ orationibus, & aliis rationibus eum „ juvabit, vt persona, & negotium postula- „ verit.

„ 109. Optimi quique, & maturio- „ res ad proximos juvandos, quantum „ commode fieri poterit, mittantur: & „ si ei videbitur expedire, alicui Supe- „ riori viciniotis Domus, vel Collegii sub- „ jiciantur.

„ 110. Cum mutari aliquem oporte- „ bit, animaduertat, vt ad eum revocan- „ dum, quoad fieri poterit, iis mediis vta- „ tur, vt ii, à quibus evocatur, potius bene- „ voli omnino maneant, quàm offensi, vel „ malè affecti.

„ 111. Si missum à Superiore, vel à sum- „ mo Pontifice minus vtiliter occupari vi- „ deret, Generalem admoneat.

„ 112. Extra Provinciam suam nemi- nem

„ nem mittat, nec etiam ad laborandum
„ in vinea Domini, nisi negotii alicujus,
„ aut peregrinationis causa, aut nisi ei con-
„ staret de Generalis voluntate, vel con-
„ ueniter cum Provinciali illius Provin-
„ ciæ, ad quam mittere aliquem voluerit:
„ ad Provincias tamen extra Europam, &
„ inter ipsasmet, hæ transmutationes sine
„ facultate Generalis ne fiant.

„ 113. Post cognitam Generalis mor-
„ tem Provincialis neminem ex iis, qui
„ jus suffragii habent ex sua Provincia in
„ aliam mittat ante congregationem Pro-
„ vincialem, nisi causa sit adeò vrgens, vt
„ ipse & major pars consultorum ipsius e-
„ xistimet esse mittendum.

„ 114. Cum peregrè erit nostris profici-
„ scendum, aliquem, cui maximè confidat
„ præficiet, cui toto itineris tempore cæ-
„ teri tanquam Superiori in omnibus obe-
„ diant.

„ 115. Ad retinendam religiosam di-
„ sciplinam, & paupertatis rationem, det
„ operam, vt nostri in profectionibus, quos
„ ipsorum Superiores id præstare posse ju-
„ dicaverint, in toto, vel in parte pedestri
„ itinere vtantur & in equitando solius ne-
„ cessitatis, sine personæ, siue negotiorum
„ ratio habeatur.

„ 116. Expensas itinerum soluere ejus
„ erit Provinciæ, aut Collegii, aut Domus,
„ in cujus bonum & vtilitatem cedit pro-
„ fectio: quod si in ea re dubium esset, ar-
„ bitrio ipsius auditis Consultoribus sta-
„ tuendum relinquitur: si aliquando ta-
„ men inter aliquos Provinciales non con-
„ veniret, recurrant ad Generalem.

„ 117. Quando quis ab vno loco ad
„ alienum transfertur, Superior, ad quem
„ talis mittitur, informandus est, quan-
„ tum ad cognoscendum, & juvandum
„ cum sit satis. Neminem autem ex vno in
„ alium locum ire permittat, sine literis
„ patentibus.

CAP. XIV.

De VISITATIONE.

118. *Singulis annis per se ipsum singula loca suæ Provinciæ visitet, cùm hoc sit valdè proprium sui officii, & ibi diutiùs immoretur, vbi magis erit opus, præsertim in loco ad communicationem cum inferioribus & Generali Præposito magis commodo*

119. *Si quando ob causas graviores visitare omnia loca suæ Provinciæ ipse non possit, re cum suis Consultoribus collata, ad ea, quæ non potest, sibi alium substituat. Quamvis omnino curandum sit, vt Domos probationis & scholasticorum seminaria peculiari cura, & per se visitet.*

120. *Cùm ad Domum, vel Collegium aliquod perueneris, Superiorem interroget, num aliquid vrgeat, cui statim necessaria sit remedium adhibendum: & Visitationes præteritas petat, deinde omnes simul benignè alloquatur, eosque ad renovationem in spiritu, & studium perfectionis hortetur.*

121. *Incipiat Visitationem à templo, cujus ostia clauso, videat, quomodo custodiatur sanctiss. Eucharistiæ Sacramentum: mox visitet sacrum infirmorum oleum, & sanctorum reliquias, ex quibus nihil vlla ratione auferatur, altaria, sedesque Confessariorum, atq; alia, quæ tam in Templo, quàm in Sacristia ad diuinum cultum pertinent.*

122. *Postea ad visitationem personarum accedat, & curet, vt omnibus beneuolum se exhibeat, ne alicujus mentem subeat suspicio, quod ob sinistras aliquas informationes minùs hilarem vultum ipsis ostendat.*

123. *Petat à Superiore, & consequenter à Consultoribus & aliquibus Patribus antiquioribus, vel præcipuis Officialibus, vt ea, quæ sciunt alicujus momenti de statu Collegii, vel domus, aut de personis referant: quòd si judicaverit expedire, jubere poterit, vt informationes hujusmodi, vel partem earum breuiter scribant, & sibi tradant: scripta autem quæ secretum continent, clausa ipse diligentissimè seruet, caveatque ne minimo quidem indicio eos, qui sibi aliquid referunt, prodat.*

124. *Hujusmodi informationibus acceptis & consideratis, percurrat cum Superiore catalogum personarum domus, vel Collegij, breuemque de singulis ab eo capiat informationem.*

125. *Deinde vocet sigillatim omnes eo ordine qui ei magis convenire videbitur, & singulos seorsum juxta instructionem sequenti capite positam memoriter potiùs, quàm ex scripto interroget, & quæ ad vertenda judicauerit, sibi memoriæ causa scribat: quid verò à quoque interrogandum sit, illius prudentiæ relinquitur.*

126. *Hortetur omnes ad veritatem sincerè dicendam, ne ipsis imputetur, si morbi propter eorum silentium incogniti, & latentes curari non possint: admoneatque teneri eas servare sub secreto quicquid cum eo, quod secretum requirit: transegerint, licet à quouis alio, qui ipsa sit inferior, de ea re interrogentur.*

127. *Non facilè credat; si quæ forsan contra alios, præsertim Superiores dicentur, sed ea notet, & expendat, vt veritatem assequatur: Caveatque, ne dum subditos consolari studet, illi debiliores in obedientia, & reverentia erga suos immediatos Superiores reddantur.*

128. *Si quis divisionis, aut dissensionis*

eorum, qui vnà viuunt, inter se, vel cum suo capite auctor esse inveniretur, diligentissimè ab ea congregatione, velut pestis, quæ eam potest inficere, si præsens remedium non adhibeatur, separandus est.

129. *Visitatio rerum, aut partium domus, juxta ea, quæ in præcedentibus Regulis, præsertim in 9. capite hujus officii dicta sunt, fieri debet: in qua simul examinandæ sunt Regulæ Officialium, qui ejusmodi rerum curam habent: si quid autem non solùm informationem, sed inspectionem requirat, ipse per se, aut socium id præstabit.*

130. *Summarium Constitutionum, & Regulas communes coram Superiore, Consultoribus, & Ministro examinabit, & si quas non observari intellexerit, consideratis causis remedia adhibebit, vt observari possint. Regulas autem Ministri, Consultorum, & Admonitoris, Concionatorum, & Sacerdotum, itemque præcipuorum Officialium poterit socio, aut alteri coram singulis eorum examinandas committere.*

131. *Provincialis integram rationem totius anteactæ vitæ, juxta Constitutiones ab aliis exigat qui Societatem ingrediuntur: & ab eo tempore, quo ad studia missi sunt ab ijs, qui illis absolutis ad tertium probationis annum peragendum mittuntur. Quod si id aliquando per se præstare non poterit, substituat ad id ordinariè Superiorem Domus, vel Collegij. Singulis verò annis in quacunque Domo, vel Collegio suæ Provinciæ absoluta rerum domesticarum visitatione, aut in ipso visitationis decursu (si id opportunius in aliquibus fore judicaret) rationem conscientiæ ab omnibus accipiat ab vltima, quam reddiderunt juxta modum inferius præscriptum. Quòd si visitatio circa renouationem votorum inciderit, (quam extra statutum tempus ratione sui aduentus in domum aliquam, vel Collegium, præsertim magnum, per vnum aut alterum mensem prætermittere, aut differre poterit) ipse ad excipiendas confessiones generales nostrorum, aliquos Patres probatos, & maturiores designabit: eosque, qui sibi confiteri volent, benignè audiet.*

132. *Postremum omnium visitet Superiorem Domus, vel Collegij circa ea, quæ ad personam, & officium ejus attinent, iuxta officij eius Regulas, & ea, quæ ex acceptis informationibus collegerit.*

133. *Visitatione cujusque Domus, vel Collegij absoluta, & rebus omnibus perspectis, vt laboris sui fructum capiat, denuò omnia, quæ accepit in visitatione, consideret, & ea, quæ majoris momenti sunt, diligentiùs expendat: quid item clarum, quidque tantum probabile videatur, & de quibus Generalis consulendus est, & quæ cum solo Superiore Domus, vel Collegij, quæ etiam cum Consultoribus, & quæ cum alijs particularibus sint transigenda, diligenter discernat.*

134. *Quæ ad gubernationem spectantia ipsi ordinanda videbuntur hæc vel illa ijs etiam expendenda tradat, quos de vnaquaque re melius judicare posse confidat. Et antequam vltimam executionis manum rebus imponat, omnia in orationibus, & Missarum sacrificijs Deo commendet, vt juxta ipsius divinum beneplacitum dirigantur.*

135. *Postquam autem apud se omnia constituerit ex præteritæ visitationis memoriali, vbi rerum quæ temporaria sunt, ordinationes scribuntur, eas quæ executioni mandatæ fuerint, expungat. In libro verò, in quo non nisi majoris momenti ordinationes scribendæ erunt, ipse ea tantùm scribet, suaque manu subscribet, quæ cum Generali communicaverit, & ab ipso fuerint approbata.*

Instructio de iis, quæ in VISITATIONE *interroganda sunt.* CAP. XV.

Quæ ad GVBERNATIONEM *pertinent à* SVPERIORIBVS, *&* CONSVLTORIBVS, *& aliis, quibus videbitur, petenda.*

1. INterroget, si quid gravius in ea Domo, vel Collegio accidisse extra confessionem intellexerit, & quod remedium sit adhibitum.

2. Quomodo serventur Regulæ, quę ad Novitios pertinent.

3. An aliqui, præsertim pueri, aut Mulieres ad vota emittenda inducantur, vel ad consilia alia observanda indiscretè trahantur.

4. An aliquis domi nimis affectus videatur ad consanguineos, vel ad eorum subventionem teneatur.

5. De numero, & sufficientia Confessariorum, & de frequentia, & fructu confitentium.

6. Quomodo literarum studia vigeant, & quàm exactè serventur, quæ de opinionum novitate & diversitate statuta sunt. Et an aliqui videantur finitis jam studiis educendi è Collegiis.

7. An infirmi, hospitalia, carceres, & triremes (vbi essent) visitentur, & adjuventur à nostris.

8. Ex quibus operibus piis juxta nostrum institutum, major fructus percipiatur.

9. De cura in tradendis spiritualibus

„ bus exercitiis, & quam exactè illa fiant.
„ Et de vigilantia in puerorum ac rudium
„ in doctrina Christiana institutione.

„ 10. De modo conversandi juxta ra-
„ tionem,& finem nostri instituti.

„ 11. De Missionibus & earum fructu,
„ & modo procedendi eorum,qui mittun-
„ tur.

„ 12. An aliqui prætextu valetudinis
„ juvandæ à spiritus perfectione degene-
„ rent , & à laboribus nostri instituti ab-
„ horreant,atque ad otium aspirent.

„ 13. An erga nostros infirmos,& ho-
„ spites debita Societatis charitas, & cura
„ exerceatur.

„ 14. An aliqua ambitionis & proprie-
„ tatis indicia in aliquo appareant.

„ 15. Quæ eleemosynæ externis pau-
„ peribus dentur.

Quæ ab omnibus peti possunt.

16. QVomodo valeat corpore, & viribus , & quomodo ei
„ conveniat ratio victus,vestitus,cubiculi,
„ & exercitationis corporalis,qua vtitur.

„ 17. Si quid dubitationis,aut difficul-
„ tatis , si quid etiam ad suam consolatio-
„ nem, instructionem , aut profectum fore
„ putat,confidenter proponat.

„ 18. Quod ad alios attinet , interro-
„ getur , quomodo tractetur à suis Supe-
„ rioribus , & quid sentiat de illis, tam de
„ personis , quàm de officiis eorum.

„ 19. An aliquis Superior impedierit
„ libertatem subditorum scribendi ad Su-
„ periores mediatos , aut quovis modo si-
„ gnificauerit,sibi non placere,vt nostri de
„ ipso , aut ejus gubernatione , ad eosdem
„ scribant.

„ 20. An noverit extra confessionem
„ aliquid de quavis persona , quod non ei
„ probetur, vt de inobedientia,murmura-
„ tione,conspiratinnibus,præsertim contra
„ Superiores , & si quid parum honestum,
„ & incautum in familiaritate nimia cum
„ aliqua persona accidisset , vel contra de
„ dissensione.

„ 21. Quomodo seruentur Domi Con-
„ stitutiones,Decreta,Regulæ,communis
„ ordo, & ordinationes, quæ à Præposito
„ Generali, & aliis Superioribus emanant.

„ 22. Quomodo exerceantur Mini-
„ steria Societatis erga externos,quod ad
„ modum,& fructum attinet.

„ 23. Quis sit profectus nostrorum in
„ rebus spiritualibus , & quod omnium
„ in solidis virtutibus acquirendis stu-
„ dium.

„ 24. Si de iis etiam, quę pertinent ad
„ alias Domus,& Collegia totius Provin-
„ ciç aliqnid habet,quod alicujus momen-
„ ti videatur,liberè proponat.

Pro SCHOLASTICIS *addatur.*

25. QVid ingenii , memoriæ, virium, & propensionis ad li-
„ teras in se experiatur.

„ 26. An occupatione exteriore , vel
„ studiis removeatur, vel distrahatur à re-
„ bus spiritualibus.

„ 27. An habeat libros necessarios , &
„ an scribat,legat,disputet.

„ 28. De suo profectu in literis quid
„ sentiat.

„ 29. An omnia experimenta Socie-
„ tatis fecerit, & quo fructu.

Pro iis , qui in Probatione *versantur.*

30. AN firmus sit in proposito vi-
vendi, & moriendi in Socie-
„ tate.

„ 31. An sit indifferens ad quemlibet
„ gradum,Ministeria,& exercitia Societa-
„ tis,prout obedientia constituerit.

„ 32. An exercitia spiritualia , vel ali-
„ qua alia experimenta fecerit , & in qui-
„ bus plus profecerit , & alia , si videbitur,
„ ex Examine.

Modus accipiendæ rationis Conscientiæ.

QVod in summario Constitutionum, præscribitur de manifestanda conscientia, id magni momenti ad Dei gloriam & Societatis nostra bonum Pater noster sanctæ memoria Ignatius existimauit : quare , vt omni diligentia & animi sinceritate seruetur : Provinciali curandum erit. Et cum quisque dixerit , qua dicere voluerit, juxta instructionem datam , poterit Provincialis , si qua existimauerit amplius interroganda , id etiam facere : quamvis , qua hominem pudore multum afficerent, ea extra confessionem interroganda non essent. Nec à singulis singula petet , sed prudenter & circumspectè pro ratione personarum. Denique eam suauitatem teneat , vt illa omnia non tanquam judex exigere,sed vt benignus parens ob subditi consolationem cognoscere velle videatur.

REGVLÆ

REGVLÆ PRÆPOSITI DOMVS PROFESSÆ.

De iis,

QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET TOTIVS DOMVS administrationem pertinent ; *Quæ pluribus* Capitibus *continentur.*

CAP. I. OMni studio enitatur, vt talis sit, qualis optatur Rector in nostris constitutionibus, atque eò magis, quod illis præsit, quos viros spirituales ; & perfectionis studiosos esse oportet.

" 2. Primam officii sui curam in eo positam esse intelligat, vt oratione, & sanctis desideriis totam domum velut humeris suis, sustineat, & quæcunque in iis, quibus præest, ad ipsorum, aliorumq; ædificationem, juxta instituti nostri rationem, optare debet, prius in seipso præstare studeat.

" 3. Communes Regulas ipse seruet, & particularia in cibo, indumentis & aliarum rerum vsu quantum fieri potest, vitet : familiaritate, atque indulgentia cum quibusdam, alios ne offendat.

" 4. Intra annum, postquam officium Præpositi prima vice inierit, quadraginta diebus Christianam doctrinam eo modo, quo in secunda Congregatione de Rectore expositum est, legat, aut doceat : sed ex causa per alium id munus eum facultate Provincialis obire poterit.

" 5. Consuetudines receptas, & à Generali, vel Prouinciali approbatas servet, ac seruari faciat: si tamen aliqua alia à Præcedenti Præposito inducta fuerit, non mutet inconsulto Provinciali : ipse verò, nisi suo Superiore approbante, nullam introducat.

" 6. Eos, qui domestica obeunt Ministeria [exceptis quibusdam, quorum electio ad Provincialem pertinet] prudenter constituat, suas cuique Regulas tradat, aliquando visitet, & prout in Domino conuenire judicabit, vel in eisdem Ministeriis detineat, vel ab eis remoueat. Quia verò officia quædam, vt benè fiant, experientiam requirunt, qui ad ea idonei inueniuntur, non facilè mutari debebunt.

" 7. Vt prospicere Officialibus de subsidio, si necessarium id fuerit, ne labore grauentur, debebit: ita cum tempus vacuum illis fuerit, vt illud Vtiliter impendant divino seruitio, curabit.

" 8. Et si potestatem habet designandi Confessarios suis subditis, ordinarium tamen Confessarium Domus non confessarios suis subditis, ordinarium tamen Confessarium Domus non constituet sine approbatione Provincialis.

" 9. Quamvis in virtute obedientiæ jubere possit, non nisi rarissimè, & ex gravi ac vrgenti causa id faciat.

" 10. Ordinarias tantum pœnitentias imponat, quales sunt parva mensa, publica reprehensio, conclusio in circulo, edere sub mensa, osculari aliorum pedes, orare in refectorio, dicere culpam suam, subtractio cibi vsq; ad panem, & aquam, si res postulaverit, disciplina publica in refectorio, & alia exercitia humilia, & domestica.

" 11. Sicut ad Præpositum pertinet dispensare in Regulis, & Constitutionibus, & decretis Congregationum generalium cum particularibus, quando necesse erit: sic & cum dispensauerit in rebus majoris momenti, quæ videntur vrgere, & in quibus sine graui incommodo Provincials responsum expectari non potest, eum primò quoque tempore de hujusmodi dispensatione, ac ejus causa admonere.

" 12. Nomina eorum, qui vota solemnia,

„ mnia, vel simplicia emiserunt; in libro „ ad hoc parato notentur, in Professis „ quidem, & Coadjutoribus formatis cum „ nominibus admittendum; in reliquis verò post biennium cum nominibus celebrantium, adnotato loco, & tempore, „ juxta Constitutiones.

13. Quas habeat facultates partim ex „ iis, quæ ipsi in his Regulis conceduntur, partim ex compendio facultatum „ Societatis intelligat, ut in ijs, quas „ non habet, sciat ad Superiorem recurrere.

De ijs, quæ PRÆPOSITVM ad bonam Administrationem. juvabunt.

Cap. II.

14. *Sit solicitus, ne Minister, & reliqui Officiales suo desint officio, omissis alijs, quæ possent impedire.*

15. *Singulis vel saltem alternis hebdomadis cum suis Consultoribus conveniat, (nisi pro re nata aliquid extraordinarie esset consultandum) deque rebus majoris momenti, quæ pro temporum, & negotiorum varietate occurrunt, cum illis agat: quanquam ijs auditis, penes ipsum erit de singulis statuendi facultas.*

16. *Consultores, aliosque omnes, cum ei aliquid proponunt: libenter, & benignè excipiat, & præcipuè eum, cui Monitoris officium commissum est: efficiatque, ut in sua Domo, quæ in formula scribendi præscripta sunt, serventur.*

17. *Habeat librum, in quo scribantur visitationes Domus à Generali approbatæ: in quo etiam ordinationes aliæ alicujus momenti, quæ à Generali mittuntur: & quæ perpetuæ fuerint, ab ijs, quæ temporariæ sunt, separatim notentur: alia verò, quæ visitator, & Provincialis præscripserint: in alio libro scribantur.*

18. *Institutum Societatis cognoscat ex lectione literarum Apostolicarum, Constitutionum, Decretorum generalium Congregationum: magis autem particularia ex lectione Regularum tam communionum, quàm officij sui, & aliorum, qui sub ipsius cura sunt, ac Provincialis, & compendij facultatum Societatis, atque ex observatione consuetudinum receptarum, ac demum ex recursu ad Superiorem in ijs, de quibus dubitabit.*

19. *Libellum habeat, in quem referat quæcunque sibi ad bonum Domum statum subinde occurrent, ne memoria excidant, præcipuè illa, de quibus ad Generalem, vel Provincialem scribendum putat.*

20. *Pro occurrentibus necessitatibus communibus, & privatis, Missas, & orationes suorum (moderatè tamen) juxta consuetudinem Societatis applicare poterit.*

De Cura Nostrorum in Spiritu.

Cap. III.

21. *Curet, ut unicuique in suo officio integram obedientiam cæteri præstent, & officiales Ministra, & sibi etiam omnes: studeatque eisdem exemplo obedientiæ præire, quem ipse suis Superioribus, quos Christi loco habet, præstare debet.*

22. *Det operam, ut Constitutiones, & Regulæ observentur: omnibus domesticis cum omni solicitudine invigilet, eosdemque ab iis, quæ nocere possint domi: & foris defendat, cum præveniendo, tum etiam, si quid mali acciderit: remedium adhibendo.*

23. *Efficiat, ut sibi, vel alijs ab ipso deputatis status temporibus ratio conscientiæ reddatur, juxta modum, qui in officio Provincialis præscribitur, & instructionem reddendam conscientiæ rationis à Professis quidem, & Coadjutoribus formatis semel in anno, ab alijs vero bis: & aliquos præterea maturiores Patres assignet, qui eorum confessiones generales excipiant, nisi Provincialis tunc adsit.*

24. *Meminerit, ut Scholastici, si qui erunt, & Coadiutores non formati, bis singulis annis circa festa circumcisionis Domini nostri, & Apostolorum Petri & Pauli vota sua renovent, præmissis ys, quæ fieri solent.*

25. *Singulis, vel alternis diebus Veneris exhortationem nostris vel ipse faciat, vel aliquis alius, qui rationem nostri instituti benè teneat, in qua agatur de observatione Constitutionum, & Regularum, de fraterna charitate, humilitate, patientia, mortificatione, & alys virtutibus, præsertim de obedientia: tametsi exhortationis loco spiritualis collatio eisdem de rebus aliquando haberi potest.*

26. *Crebrò, & magna charitatis significatione alloquatur subditos, eorumque necessitatibus non corporis tantum, sed multò etiam magis animæ, paterna affectu prospiciat. Si quem verò intelligat aliqua tentatione pulsari, præsertim gravi, ejus peculiarem curam & solicitudinem non solùm per se, sed etiam, si necesse fuerit, per alias gerat: nec remedium longiùs differendo, difficiliorem morbo curationem reddat.*

27. *In correctionibus, & pœnitentijs injungendis rationem habebit dispositionis personarum, & ædificationis universalis, & particularis earum, ad gloriam Dei.*

28. *Nisi prudentia rebus particularibus* f *adhibita*

adhibita aliter procedendum dictaverit, illud in correctionibus observet, ut ij, qui peccant, primò in charitate, & dulcedine admoneantur: secundò in charitate quidem, sed eo tamen modo, ut eis confusio, & rubor injiciatur: tertiò amori, ea quæ timorem incutiant, si opus erit, adijciantur.

29. De publicis defectibus, publica debet esse pœnitentia, ijs tantum, quæ ad omnium ædificationem faciunt, declaratis.

30. Poterit mittere interdum aliquem ex suis, ut ostiatim petat eleemosynam, aut ut inserviat hospitali, aut comitetur emptorem, aut in plateis concionetur, Christianamve doctrinam doceat, prout magis in Domino expedire videbitur, habita ratione ædificationis & spiritualis utilitatis nostrorum.

31. Delegare poterit Confessario, vel alijs vices suas, ut eas pœnitentias approbent vel improbent, quas ad majores sui spiritus profectum, assumere quisque volet. Et, ut nostris, qui Sacerdotes non sunt, facultatem dare possint frequentius quàm octavo quoque die communicandi, quos ea ratione magis in spiritu juvari in Domino judicaverint.

32. In danda facultate jejunandi, sicut & in alijs pœnitentijs concedendis, videat, ne mensuram rectæ rationis excedat: detque operam, ut omnes intelligant, ad singularitatem non pertinere, si quis jejunet alijs non jejunantibus, dummodo ordinaria consuetudo jejunandi, quæ juxta Constitutiones non sit non introducatur.

33. Unio, & conformitas mutua diligentissimè curanda est, nec ferenda inter ullos domesticorum perturbatio, vel ira mutua: si quid autem hujusmodi accideret, curet, ut statim cum satisfactione debita in gratiam invicem redeant.

34. Tam ipse, quàm omnes alij Sacerdotes, qui ei videbuntur, juxta Constitutiones, aliquando intra annum officium, vel officia eorum, qui domi inserviunt, ad tempus aliquod obibunt.

35. Videat scripta, & literas omnes, quæ scribantur ad domesticos, & quas ipsi alijs scribunt, aut aliquem virum fidelem, & qui donum discretionis habeat, domi constituat, qui eas lectas reddat, aut non reddat, prout in Domino magis expedire judicabit, sibique referat, si quid invenerit, quod tanti momenti sit, ut de eo Superior monendus videatur. Res autem vanas, aut quæ alia ratione offendere possint, neminem scribere permittat: nec sigillum quenquam habere sinat sine Provincialis facultate.

36. Non sint domi arma, nec instrumenta musica, nec libri lascivi, aut vani, nec novæ ullæ recreationes introducantur.

De Auxilio ANIMARVM.

Cap. IV.

37. MEminerit hoc pertinere ad scopum totius Societatis, ut ad animarum salutem, & perfectionem eum divina gratia promovendam incumbat, & nostri instituti puritatem in Domibus professis præcipuè elucescere debere, quæ non tam circa media ad hunc finem præparanda (quemadmodum Collegia) quàm circa finem ipsum & usum mediorum ad eum conferentium versantur.

38. Videat, an nostri zelum habeant animarum, & an strenuè, ac diligenter earum salutem procurent, ut ij solent, quos sanctus Dei amor impellit, nec solùm immoderatos pro ratione virium labores suscipi non sinat, sed multo etiam minus in proximis juvandis negligentiam coleret.

39. Proponatur populo assiduè in Ecclesia verbum Dei in prædicationibus, & sacræ Scripturæ vel doctrinæ Christianæ lectionibus, quod etiam in alijs Ecclesijs, plateis, & locis præstari potest, quando ad majorem Dei gloriam conferre videbitur: nominatim verò puerorum, ac rudium personarum in Christianismo institutionem tanquam proprium nostræ vocationis Ministerium valdè commendatum habeat: intelligatque Christianam doctrinam canendo doceri posse, ubi ad majorem ædificationem id fore observabitur. Modus autem sive id canendo, sive secus fiat, pro locorum ratione ad ædificationem & majorem utilitatem exigatur.

40. Procuret diligenter nec desint designati Confessarij, qui domi in administratione Sacramentorum confessionis & communionis cum fructu exerceantur: quique extra domum ægrotorum confessiones audire, morientibus opem ferre, & eos, qui in carceribus, & hospitibus inveniuntur, visitare, & consolari possint, & reliquis pietatis operibus, quæ in literis Apostolicis instituti nostri, & constitutionibus proponuntur, incumbere: sed hæc omnia ipso juxta ordinem à Provinciali præscriptum exequatur, qui pro ratione loci, & copia nostrorum metietur, quantum in hujusmodi rebus opera sit ponendum.

41. Curet, ut nostri in spiritualibus exercitijs tradendis accuratè exerceantur, postquam ea in se fuerint experti: nullus tamen deberet ea tradere, nisi prudentia, ac rerum spiritualium usu satis probatus esset.

42. Si operariorum copia suppetet, poterit suos mittere ad alia loca vicina habito consensu Provincialis, ne similibus operibus charitatis functi, domum, constituto tempore redeant.

43. *Non permittat eodem tempore omnes Sacerdotes abesse, sed semper domi, aut in Ecclesia aliqui maneant, qui occurrentibus necessitatibus proximorum satisfacere possint.*

44. *Cum quis prædicationi, lectioni sacræ, aut confessionibus audiendis vocat, provideat, ne studij tempus, aliave necessaria illi desint.*

45. *Si quis ad Sacros ordines promovendus, aut in Confessarium, vel concionatorem esse eligendus videbitur, Provincialem admoneat.*

46. *Si quem ex ijs, qui in Ecclesia nostra assiduè ad Sacramenta accedunt, intelligeret vitæ suæ exemplo alios offendere, quantum in ipso est, remedium per confessarium, vel aliquem alium convenienti ratione adhibere curet.*

47. *Non permittat, ut nostri curam Mulierum religiosarum, & aliarum quarumcunque suscipiant, ut ordinariè illarum confessiones audiant vel ipsas regant: quamvis nihil repugnet aliquando apud eas concionari, aut semel unius Monasterij confessiones speciales ob causas audire, quod tamen non fiet, nisi postulent ij, qui eis præsunt.*

48. *Et si proprium Præpositi officium est, Domum sibi commissam diligenter, ac fideliter gubernare, neque is propter aliud quidquam huic muneri deesse debet: si quando tamen per officij sui occupationes licebit, & concionari, & confessiones audire, & alia Societatis ministeria exercere poterit, ac debebit.*

De Ordine Domestico.

Cap. V.

49. *Quotidiè post orationem matutinam fiat sacrum, cui intersint omnes, qui Sacerdotes non sunt: nisi aliquibus propter peculiares causas aliud tempus ad sacrum audiendum concessum sit.*

50. *Tempore orationi, & examini assignato, si aliquis, qui observet, num omnes ijs vacent, quod & Minister ipse aliquando faciat, & Præpositus huic rei diligenter invigilet.*

51. *Syndicum domi constituat, ubi Ministri aut Subministri opera ad id non utetur, cujus officium erit observare in omnibus quod ad honestatem, & decentiam externam pertinet, Ecclesiam, & domum in locis publicis perlustrando, & si quid, quod non conveniat, annotaverit, Superiori referendo.*

52. *A posteriore prandij signo ad cœnam, octo ut minimum horæ intersint: aliquid verò amplius usque ad refectiunculam tempestivam diebus Veneris, & jejuniorum juxta morem Regionis, à tempore autem, quo se nostri cubitum receperunt usque ad signum, quo excitantur, septem.*

53. *Benedictio, & gratiarum actio in refectorio juxta usum breviarij Romani in prima mensa fiant: in secunda verò & privata, teneri possunt antiqua benedictio, & gratiarum actio, quæ à singulis submissè, & stando fieri debent.*

54. *In mensa Sacerdotes præcedant alios ad eum gradum non promotos: sed nec inter Sacerdotes, nec inter eos, qui Sacerdotes non sunt, ullus ordo constituatur.*

55. *Si aliqua de causa Præpositus prima mensa adesse non poterit, curet, ut Minister adsit.*

56. *A prandio & à cœna hora una: diebus autem Veneris post collationem vespertinam dimidia recreationi religiosè impendantur, idque in uno loco, si commodè fieri poterit: sed neque extra hujusmodi horas labores nimium continuari, sine aliqua convenienti relaxatione, sinat.*

57. *Conferentiæ casuum conscientiæ bis singulis hebdomadis habeantur, quibus Sacerdotes omnes, qui commodè poterunt, interesse debent: Præside docto aliquo, qui ea, de quibus agetur, luculentiùs explicare, ac definire possit.*

De ijs, quæ pertinent ad Res Temporales.

Cap. VI.

58. MAgno, & constanti animo spectet à divina bonitate suæ Domui subsidia temporalia adijcienda, si & nostri ad quærendum Dei Regnum sibi, & proximis seriò incumbant; & ipse ratione indigentiæ, instituti nostri integritatem violari numquam permittat.

59. Habeat procuratorem, qui eleemosynas petat, cui alios ad eam rem substituere poterit, si necessarium judicabit, ita tamen, ut quam paucissimi in mendicando occupentur.

60. Singulis mensibus à Procuratore rationem accepti, & expensi præsente Ministro exigat, ut totius Domus administrationis ratio ipsi constet, eamque reddere possit cui, & quando per Superiorem constituetur: caveat autem, ne Dominus alieno ære gravetur.

61. In ijs, quæ ad rationem victus, & aliarum

„ aliarum rerum vitæ necessariarum,aut con-„ venientium spectant, quamvis curandum „ est, ut communis illa sit, & valetudini „ nostrorum accomodata : habenda ta-„ men semper est ratio humilitatis, pau-„ pertatis, ac spiritualibus ædificationis in „ Dominô.

62. Vt curare debet, ne ij, qui in „ vinea Domini magno cum proximorum „ fructu se exercent, necessario subsidio „ privati majora bona relinquere cogan-„ tur, neve morbo, aut ætate debiles mi-„ nisterio fraternæ charitatis destituan-„ tur : ita ijs, qui neutra ratione alio-„ rum indigent opera, adjutores assignare „ non debet.

63. Ægrotorum verò cura habeatur „ magna, & observetur diligenter tam in „ victus ratione, quàm in cæteris quod „ Medicus præscripserit.

64. Si cui particulari quidpiam ab „ externo aliquo mittatur, id in com-„ munem usum accipiatur, ac dispensetur.

65. Caveat, ne Domus ipsa, aliquisve „ Professorum, aut Coadjutorum redditi-„ bus Collegiorum, præterquam in rebus „ minimis utatur.

66. Si quid stabile donatum, legatum-„ ve Domui fuerit, Provincialem admo-„ neat, ut quam primùm vendatur, & „ pretium in usus necessarios juxta il-„ lius judicium expendatur: temporis ta-„ men opportunitas ad vendendum non „ excludenda.

67. Lites forenses fugiat, nec ul-„ lam inconsulto Provinciali intentet,nec „ intentæ respondeat, nisi cogatur.

68. Si bona alicujus ex nostris distri-„ buenda essent, si ineundi contractus, si „ fabrica alicujus momenti, & expensæ „ extraordinariæ faciendæ, aut si bona „ offerantur cum aliqua obligatione, rem „ ad Provincialem deferat.

69. Depositum pecuniæ nullum prot-„ sus admittat: aliarum verò rerum non „ nisi cautissimè, dummodo sint eorum, quibus multum debeamus, aut alioqui id „ officij sine magna offensione, denegari „ non possit.

70. Neminem ex nostris in causis ci-„ vilibus, nedum criminalibus examinari „ (nisi, qui ad peccatum obligare potest, „ compelleret) permittat absque licentia, „ quam minimè dabit, nisi in causis, quæ „ ad Religionem Catholicam pertinent, „ aut alioqui piæ sint, & ita uni sa-„ veant, ut non in alterius detrimentum „ cedant.

71. Nullum domi jumentum equi-„ tandi causa ad usum alicujus de ipsa „ Societate ordinariè habeatur, nisi aut „ propter continentet infirmam alicujus „ valetudinem, aut propter publica nego-„ tia, id necessarium, & urgens judicaret „ Generalis.

De Communicatione cum Externis *&* *Gratitudine erga* Fundatores *&* Benefactores.

72. MVlieres invisere, aut ad eas scribere, nisi in necessitate, „ aut cum spe magni fructus, nostros non „ sinat, nec hoc quidem permittat, ni-„ si viris valdè probatis, & prudenti-„ bus. Cap. VII.

73. Non permittat fœminas domum „ nostram ingredi.

74. Curet, ne primarios viros in-„ visere nostri consuescant, nisi sancto stu-„ dio piorum operum ducerentur, vel „ quando intima benevolentia in Domi-„ no conjuncti essent.

75. Non sinat offerri munuscula, quæ „ Magnatibus ad res majores obtinendas „ offerri solent.

76. Non permittat, ut nostri cibum „ capiant apud externos : aut ab eis, cùm „ ægrotant, visitentur, nisi causa non le-„ vis momenti ad id concedendum move-„ ret, quam eandem esse oportebit : si „ quando externus aliquis, ad mensam „ præsertim refectorij, invitandus vide-„ retur.

77. Amicos conservare, & eos, qui „ malè erga nos affecti sunt, præcipuè si „ homines sint non vulgaris auctoritatis, „ orationibus & rationibus convenienti-„ bus in amicitiam revocare, aut saltem „ ne adversarij sint efficere studeat.

78. Observet, quæ erga Fundatores, „ & Benefactores, tam vivos, quàm mor-„ tuos observanda sunt, eisque gratitudi-„ nem exhibeat, & si quam aliam obli-„ gationem habet ei satisfieri curet.

De ijs qui admitti petunt, ad Domum *divertunt, aut* foras *mittuntur.*

79. IN Societatem neminem admittat, nisi è Generali, vel Provinciali id Cap. VIII.

„id ipsi committatur, sed de ijs, qui „admitti petunt, ad Provincialem referat, „vel scribat, quales illi sint, & quibus „donis Dei prędici.

80. Si is, qui admitti petit, ad in- „stitutum Societatis valdè idoneus vi- „debitur, & necessitas urgeret, poterit „eum tanquam hospitem domi recipe- „re, donec responsum à Provinciali ac- „cipiat, vel ad eundem mittere, si expe- „dire judicaverit.

81. Recedentem sine licentia ab alio „loco Societatis, vel ab ea dimissum „non admittat, sed si expedire videa- „tur ad Provincialem de eo scribat, & „ejus ordinationem expectet, illo domi „ut hospite, vel in alio pio loco, si vi- „debitur detento.

82. Charitatem magnam exhibeat „erga alios de Societate per domum „transeuntes, eosque amanter hospitio „excipiat, ac meminerit, se aliquo via- „tico, aut eleemosyna eos, si indigerent, „juvare posse: curet item diligenter di- „rigere, ac juvare expeditiones hospi- „tum, qui negotiorum causa domi ver- „santur.

83. Externi ne accipiantur hospitio, „ut domi pernoctent, nisi ij sint, qui- „bus multum debeatur, aut id officij „sine magna offensione prætermitti non „possit: qua in re habeatur præcipua ra- „tio Religiosorum, cum necessitatis cau- „sa ad nos divertunt.

84. Cum quis domo egredietur, det „ei socium convenientem: si quando au- „tem aliquis solus foras mittitur, is sit, „cui meritò possit confidere.

85. Neminem ex sua Domo in a- „lium locum mittat sine literis paten- „tibus.

86. Si quis experimento competite- „tur ferre non posse domus cœlum, & „malè habere continentet cerneretur, „vel alia ratione videretur mutandus, „Provincialem admoneat, an alio mitti „debeat.

87. Profecturi ad alia loca ea, quàm „*sottanam* vocant, & in alijs interio- „ribus indumentis, quibus utuntur, pri- „vari non debent, nisi fortè ratio tem- „poris, aut alioqui charitas suaderet me- „lioribus esse commutanda. Reliqua ve- „rò omnia, quæ ad iter necessaria erunt, „magna charitatis significatione ab eo lo- „co, unde mittuntur, subministrentur, „sumptibus tamen eorum, quorum erit „expensas itineris solvere.

REGVLÆ RECTORIS,

Quæ pluribus Capitibus continentur.

De ijs, quæ ad ejus PERSONAM, *& totius* COLLEGII *Administrationem pertinent.*

Cap. I.

OMni studio enitatur, ut talis sit, qualis optatur in nostris Constitu- „tionibus, primamque officij curam in „eo positam esse intelligat, ut oratione, „& sanctis desiderijs totum Collegium ve- „lut humeris suis sustineat.

2. Communes Regulas ipse servet, „& particularia in cibo, indumentis, & „aliarum usu, quantum fieri potest, vi- „tet: & familiaritate, atque indulgen- „tia cum quibusdam, alios ne offendat,

3. Intra annum postquam officium „Rectoris prima vice inierit, quadragin- „ta diebus Christianam doctrinam eo mo- „do, quo in secunda congregatione ex- „positum est, legat, aut doceat: sed ex „causa per alium id munus cum facul- „tate Provincialis obire poterit.

4. Consuetudines receptas, & à Ge- „nerali, vel Provinciali approbatas ser- „vet, ac servari faciat: Si tamen ali- „qua alia à præcedenti Rectore inducta

 fuerit,

„ fuerit, non mutet inconsulto Provinciali „ ipse verò, nisi suo Superiore approbante, nullam introducat.

5. Eos, qui domestica obeunt ministeria (exceptis quibusdam, quorum electio ad Provincialem pertinet) prudenter constituat, suas cuique Regulas tradat, aliquando visitet, & prout in Domino convenire judicabit, vel in eisdem ministerijs detineat, vel ab eis removeat. Quia verò officia quædam, ut benè fiant, experientiam requirunt, qui ad ea idonei inveniuntur, non facilè mutari debebunt.

6. Vt prospicere Officialibus de subsidio, si necessarium id fuerit, ne labore graventur, debebit: ita cum tempus vacuum illis fuerit, ut utiliter illud impendant divino servitio curabit.

7. Etsi potestatem habet designandi Confessarios suis subditis, ordinarium tamen Confessarium Collegij non constituet sine approbatione Provincialis.

8. Quamvis in virtute obedientiæ jubere possit, non nisi rarissimè, & ex gravi, ac urgenti causa id faciat.

9. Ordinarias tantum pœnitentias imponat, quales sunt parva mensa, publica reprehensio, conclusio in circulo, edere sub mensa, osculari aliorum pedes, orare in refectorio, dicere culpam suam, subtractio cibi usque ad panem & aquam, si res postulaverit, disciplina publica in refectorio, & alia exercitia humilia & domestica.

10. Sicut ad Rectorem pertinet dispensare in Regulis, Constitutionibus, & Decretis congregationum generalium cum particularibus quando necesse erit: sic & cum dispensaverit in rebus majoris momenti, quæ videntur urgere, & in quibus sine gravi incommodo Provincialis responsum expectari non potest cum primo quoque tempore de hujusmodi dispensatione, ac ejus causa admonere.

11. Nomina eorum, qui vota solemnia, vel simplicia emiserunt, in libro ad hoc parato notentur: in Professis quidem & Coadjutoribus formatis cum nominibus admittentium: in reliquis verò post biennium cum nominibus celebrantium adnotato loco, & tempore, juxta Constitutiones.

12. Quas habeat facultates, partim ex ijs, quæ ipsi, in his Regulis conceduntur, partim ex compendio facultatum Societatis intelligat, ut in ijs, quas non habet sciat ad Superiorem recurrere.

De ijs, quæ RECTOREM *ad* bonam Administrationem *juvabunt.*

13. Sit solicitus, ne Minister, & reliqui Officiales suo desint officio, omissis alijs, quæ possent impedire. Cap. 11.

14. Singulis vel saltem alternis hebdomadis cum suis Consultoribus conveniat, (nisi pro re nata aliquid extraordinariè esset consultandum) deque rebus majoris momenti, quæ pro temporum, & negotiorum varietate occurrunt, cum illis agat: quanquam ijs auditis penes ipsum erit de singulis statuendi facultas.

15. Consultores aliosque omnes, cum ei aliquid proponunt, libenter ac benignè excipiat, & præcipuè eum, cui Monitoris officium commissum est, efficiatque ut in suo Collegio, quæ in formula scribendi præscripta sunt, accuratè serventur.

16. Habeat librum, in quo scribantur visitationes Collegij à Generali approbatæ, in quo etiam scribantur ordinationes aliæ cujus momenti, quæ à Generali mittuntur: & quæ perpetuæ fuerint, ab ijs, quæ temporariæ sunt, separatim notentur: alia verò quæ Visitator & Provincialis præscripserint, in alio libro scribantur.

17. Institutum Societatis cognoscat ex lectione literarum Apostolicarum, Constitutionum, & Decretorum generalium Congregationum: magis autem particularia ex lectione Regularum, tam communem, quàm officij sui, & aliorum, qui sub ipsius cura sunt, ac Provincialis, & Compendij facultatum Societatis, atque ex observatione consuetudinum receptarum ac demùm ex recursu ad Superiorem in ijs, de quibus dubitabit.

18. Libellum habeat, ut quem referat quæcunque sibi ad bonum Collegij statum subinde occurrent, ne memoria excidant, præcipuè illa de quibus ad generalem scribendum putat.

19. Pro occurrentibus necessitatibus communibus & privatis, Missas & orationes suorum, moderatè tamen, juxta consuetudinem Societatis applicare poterit.

De

De Cura Nostrorum in Spiritu.

Cap. III.

20. CVret, ut cuique in suo officio integram obedientiam Colle-„giales præstent, & officiales Ministro, & „ sibi etiam omnes, studeatque eisdem „ exemplo obedientiæ præire quam ipse „ suis Superioribus, quos Christi loco ha-„ bet, præstare debet.

21. Det operam, ut Constitutiones, „ & Regulæ observentur: omnibus Colle-„ gialibus cum omni sollicitudine invigilet, „ eosdemque ab ijs, quæ nocere possint, „ domi & foris defendat, eùm præveniendo rum etiam, si quid mali acciderit, re-„ medium adhibendo, ita ut in virtutibus „ & literis proficiant.

22. Efficiat, ut sibi, vel alijs ab ipso „ deputatis statis temporibus ratio con-„ scientiæ reddatur à suis, juxta modum „ qui in officio Provincialis præscribitur, & „ instructionem ad reddendam conscien-„ tiæ rationem: & aliquos prætereà ma-„ turiores Patres assignet, qui eorum con-„ fessiones generales excipiant, nisi Pro-„ vincialis tunc adsit.

23. Meminerit, ut Scholastici, & Co-„ adjutores non formati bis singulis annis „ circa festa Circumcisionis Domini nostri „ & Apostolorum Petri & Pauli, vota „ sua renovent, præmissis ijs, quæ fieri „ solent.

24. Singulis, vel alternis diebus Ve-„ neris exhortationem nostris vel ipse fa-„ ciat, vel aliquis alius, qui rationem no-„ stri instituti bene teneat, in qua aga-„ tur de observatione Constitutionum & „ Regularum, de fraterna charitate, hu-„ militate, patientia, mortificatione, & „ alijs virtutibus, præsertim de obedientia, „ tametsi exhortationis loco spiritualis „ collatio eisdem de rebus aliquando ha-„ beri potest.

25. Crebrò, & magna charitatis si-„ gnificatione alloquatur subditos, eorum-„ que necessitatibus non corporis tantum, „ sed multò etiam magis animæ, paterno „ affectu prospiciat. Si quem verò intel-„ ligat aliqua tentatione pulsari, præser-„ tim gravi. ejus peculiarem curam & so-„ licitudinem, non solùm per se, sed etiam, „ si necesse fuerit, per alios gerat: nec re-„ medium longiùs differendo, difficilio-„ rem morbi curationem reddat.

26. In correctionibus, & pœnitentijs „ injungendis rationem habebit dispositio-„ nis personarum, & ædificationis universa-„ lis, & particularis earum ad gloriam Dei

27. Nisi prudentia rebus particulari-„ bus adhibita aliter procedendum dicta-„ verit, illud in correctionibus observet; ut ij, qui peccant, primo in charitate, & „ dulcedine admoneantur: secundò in cha-„ ritate quidem, sed eo tamen modo, ut „ eis confusio, & rubor inijciatur: ter-„ tiò amori ea, quæ timorem incutiant, si „ opus erit, adjiciant.

28. De publicis defectibus publica de-„ bet esse pœnitentia, in tantum, quæ ad „ omnium ædificationem faciunt, declaratis.

29. Poterit mittere interdum aliquem „ ex suis, ut ostiatim petat eleemosynam, „ aut ut inserviat hospitali, aut comitetur „ emptorem, aut in plateis concionetur; „ Christianamve doctrinam doceat, prout „ magis in Domino expedire videbitur, ha-„ bita ratione, ædificationis, & spiritualis „ utilitatis nostrorum.

30. Delegare poterit, Confessario, vel „ alijs vices suas, ut eas pœnitentias appro-„ bent, vel improbent, quas, ad majorem sui „ spiritus profectum assumere quisq; volet.

31. In danda facultate jejunandi, sicut „ & in alijs pœnitentijs concedendis, vi-„ deat, ne mensuram rectæ rationis exce-„ dat: detque operam, ut omnes intelli-„ gant ad singularitatem non pertinere, si „ quis jejunet alijs non jejunantibus: dum-„ modo ordinaria consuetudo jejunandi, „ quæ iuxta Constitutiones non sit, non „ introducatur.

32. Vnio & conformitas mutua dili-„ gentissimè curanda est, nec ferenda inter „ ullos domesticorum perturbatio, vel ira „ mutua: si quid autem huiusmodi accide-„ ret, curet, ut statim cum satisfactione de-„ bita in gratiam invicem redeant.

33. Tam ipse, quàm omnes alii Sacer-„ dotes, qui ei videbuntur, iuxta Constitu-„ tiones, aliquando intra annum, officium „ vel officia eorum; qui domi inserviunt, „ ad tempus aliquod obibunt.

34. Non permittat nostros Scholasti-„ cos frequentiùs quàm octavo quoque „ die communicare, nisi particulares ob „ causas, habita magis ratione necessita-„ tis quàm devotionis: diebus tamen so-„ lemnibus in hac re dispensare poterit. „ Coadiutoribus verò, & in iis, qui lite-„ ris non dant operam, longè faciliùs „ concedi potest, ut etiam intra hebdo-„ madam communicent, & Præfecto re-„ rum spiritualium aut Confessario de-„ legari, ut id concedat iis, quos ea ra-„ tione magis in spiritu iuvari in Domino „ iudicabit.

35.

35. Videat scripta, & literas omnes „quæ scribuntur ad domesticos, & quas „ipsi alijs scribunt, aut aliquem virum fi„delem, & qui donum discretionis ha„beat, Domi constituat, qui eas lectas „reddat, aut non reddat, prout in Do„mino magis expedire judicabit, sibique „referat, si quid invenerit, quod tanti mo„menti sit, ut de eo Superior monendus „videatur: res autem vanas, aut quæ alia „ratione offendere possint, neminem „scribere permittat: nec sigillum quem„quam habere sinat sine Provincialis fa„cultate.

36. Non sint in Collegio arma, nec „instrumenta musica, nec libri lascivi, „aut vani, nec novæ ullæ recreationes „introducantur.

De LITERARVM Studijs.

Cap. IV.

37. NEminem ad inchoanda studia admittat, nec eos, qui ad illa „ex Provincialis commissione admissi fue„rint, ad aliam facultatem promoveat, ab„sque ejusdem Provincialis approbatione, „cui post maturam considerationem, & „examen, de unoquoque suo tempore si„gnificabit, quid sentiat.

38. Impedimenta removeat, quæ à „studijs animos Scholasticorum avocant, „qualia sunt nimiæ mortificationes, vel „devotiones, vel externæ occupationes, „Et circa illorum valetudinem peculiari „cura animadvertat, ut & in laboribus „mentis, modum servent, & in ijs, quæ „ad corpus pertinent, religiosa commodi„tate tractentur, ut diutius in studijs per„severare tam in literis addiscendis, quàm „in eisdem exercendis ad Dei gloriam „possint.

39. Videat, quomodo Professores o„mnes suo munere fungantur, curetque „diligenter à Philosophiæ & Theologiæ „Professoribus ea servari circa opinionum „diversitatem, quæ in Constitutionibus, „& ratione studiorum præscripta sunt. In„telligat etiam per se, vel per alios, quo„modo Scholastici in suis studijs proficiant: „quod si animadverteret aliquem in ijs „inutiliter tempus terere, ad Provincia„lem referat.

40. Singulis hebdomadis dies unus sal„tem à prandio Scholasticis ad quietem „destinatus sit, in quo eos ad horrum, aut „prædium Collegij, vel alio exercitij cor„poris, vel recreandi animi gratia mittere „poterit: In reliquis autem studiorum in„termissionibus sequatur ordinem à Ge„nerali, vel Provinciali constitutum.

41. Etsi præceptorem publicum in „scholis instituere non potest absque „Provincialis facultate, ad tempus tamen „necessitatis gratia id facere poterit.

42. * In actibus promovendorum ad „gradus literarios (ad quos nostri sine fa„cultate Generalis promoveri non pos„sunt) si qua in re alicujus momenti di„spensationis opus esset, Provincialem „admoneat.

43. Constitutiones, sive Regulæ, quæ „ad Scholasticos Societatis pertinent, pu„blicè in Refectorio bis, aut ter singulis „annis legantur.

44. Sub finem studiorum cujusque, „suarum esse partium Rector intelligat, „auditis Consultoribus Provincialem de „uniuscuiusq; talento admonere: & quan„tum singuli profecerint, referre, & „num aliqui ad sacros Ordines pro„movendi sint, aut in Confessarios, aut „in Concionatores, aut Lectores eligen„di, proponere.

De Ordine Domestico.

Cap. V.

45. *QVotidiè post orationem matutinam fiat sacrum, cui intersint omnes, qui Sacerdotes non sunt: nisi aliquibus propter peculiares causas aliud tempus ad sacrum audiendum concessum sit.*

46. *Quando nostri ad sacram communio-accessuri sunt, præsertim diebus Dominicis, curet, ut in Ecclesia (si commodè fieri potest) id faciant, separati tamen ab externis, quantum locus feret.*

47. *Tempore orationi, & reliquis exercitijs assignata si aliquis, qui observet, num omnes ijs vacent, quod etiam Minister & ipsemet Rector aliquando faciat.*

48. *Syndicum domi constituat, ubi Ministri aut Subministri opera ad id non vtetur, cujus officium erit observare in omnibus quod ad honestatem, & decentiam externam pertinet, Ecclesiam, & domum in locis publicis perlustrando, & si quid, quod non conveniat, annotaverit, Superiori referenda. Præter hunc alias particulares Syndicos in classibus singulis habeat, qui, quantum fieri poterit, ex prudentioribus, & maturioribus deligantur.*

49. *Omnes præter illos, quos ipse judicaverit excipiendos, hora quadrantem ante prandium, vel cœnam corporis exercitationi tribuant.*

50. *A posteriore prandij signo ad cœnam, octo ut minimùm hora intersint: aliquid verò*

verò ampliùs usque ad refectiunculam vespertinam diebus Veneris, & jejuniorum, juxta morem Regionis, à tempore autem, quo se nostri cubitum receperunt usque ad signum, quo excitantur, septem.

51. *Benedictio, & gratiarum actio in refectorio juxta usum breviarij Romani in prima mensa fiant: in secunda verò & privata, retineri possunt antiqua benedictio, & gratiarum actio, qua à singulis submissè, & stando fieri debent.*

52. *In mensa Sacerdotes præcedant alios ad eum gradum non promotos: sed nec inter Sacerdotes, nec inter eos, qui Sacerdotes non sunt, ullus ordo constituatur.*

53. *Si aliqua de causa Rector prima mensa adesse non poterit, curet, ut Minister adsit.*

54. *Dominicis diebus, & festis, si commodè fieri potest, & alijs etiam, si Superiori videatur, sint aliqui pro multitudine Scholarium à Superiore delecti, qui inter cœnandum pro lectione concionem habeant, quibus convenens aliquod tempus eodem die ad separandum pro Superioris arbitrio dandum erit.*

55. *A prandio & à cœna hora una: diebus autem Veneris post collationem vespertinam dimidia recreationi religiosè impendantur, idque in uno loco, si commodè fieri poterit: sed neque extra hujusmodi horas labores nimium continuari, sine aliqua convenienti relaxatione sinat.*

56. *Scholastici omnes, ubi aliqua fuerit eorum copia, pro more Societatis (nisi quis eximendus videretur) diebus saltem Dominicis ad finem recreationis post prandium in tonis, seu ratione concionandi exerceantur, de ijs crebrò tractantes, quæ ad sui abnegationem, & in virtutibus profectum, & fraternam charitatem spectant.*

De ijs, quæ pertinent ad Res Temporales.

Cap. VI.

„57. Singulis mensibus à Procuratore rationem accepti, & expensi præsente „Ministro exigat, ut totius Domus administrationis ratio ipsi constet, eamq; „reddere possit cui, & quando per Superiorem constituetur: caveat autem, ne „Collegium ære alieno gravetur.

„58 In ijs, quæ ad victum, vestitum, & habitationem, & alia corpori necessaria „pertinent, curet, ut quamvis sit, in quo „probetur virtus, & sui ipsius abnegatio, „non desit tamen, quo sustentetur natura, „habita convenienti ratione personarum „in Domino. Cum Scholasticis verò in „ijs, quæ ad vestitum attinerit, magis „quàm eum ijs, qui probantur, exterioris „decentiæ ratio habeatur.

„59. Ægrotorum cura habeatur magna, & observetur diligenter tam in „victus ratione, quàm in cæteris quod „Medicus præscripserit.

„60. Si cui particulari quidpiam ab „externo aliquo mittatur, id in communem usum accipiatur, ac dispensetur:

„61. Caveat, ne qua Domus Professorum, aut aliquis eorum, vel Coadjutorum „formatorum redditibus Collegii sui, præterquam in rebus minimis utatur, nisi is; „eidem Collegio necessarius sit, aut convenicns, ut in eo commoretur.

„62. Lites forenses fugiat; nec ullam inconsulto Provinciali intentet, nec „intentæ respondeat, nisi cogatur.

„63. Si bona alicujus ex nostris distribuenda essent, si ineundi contractus, si „fabrica alicujus momenti & expensæ extraordinariæ facienda, aut si bona offerantur Collegio cum aliqua obligatione, „rem ad Provincialem deferat.

„64. Depositum pecuniæ nullum prorsus admittat: aliarum verò rerum non „nisi cautissimè, dummodo sint eorum, „quibus multum debeamus, aut alioqui id „officij sine magna offensione, denegari „non possit.

„65. Neminem ex nostris in causis civilibus, nedum criminalibus examinari „(nisi, qui ad peccatum obligare potest, „compelleret) permittat absque licentia, „quam minimè dabit, nisi in causis, quæ „ad Religionem Catholicam pertinent, „aut alioqui piæ sint, & ita uni faveant, ut non in alterius detrimentum „cedant.

De Auxilio Animarum, *Communicatione cum* Externis, *& Gratitudine ergà* Fundatores *&* Benefactores.

Cap. VII.

„66. DEt operam, ut à nostris Ministeria Societatis juxta Provincialis præscriptum, & cuiusq; talentum „exerceantur non solum in nostra, sed etiam in aliis Ecclesiis, Carceribus & aliis „locis, quantum commodè fieri poterit, „nominatimque Ministerium doctrinæ „Christianæ commendatum habeat.

„67. Curet, ut nostri spiritualibus exercitijs tradendis accuratè exerceantur; „postquam ea in se fuerint experti: nullus „tamen deberet ea tradere, nisi prudentia, „ac rerũ spiritualiũ usu satis probatus esset.

„ 68. Non permittat, ut nostri curam „ Mulierum religiosarum suscipiant, & aliarum quarumcunque ut ordinariè illarum „ confessiones audiant, vel ipsas regant, „ quamvis nihil repugnet aliquando apud „ eas concionari, semel aut unius Monasterii confessiones speciales ob causas audire: quod tamen non fiet, nisi postulent „ ii, qui eis præsunt.

„ 69. Etsi proprium Rectoris officium est, Collegium sibi commissum diligenter, ac fideliter gubernare, „ neque is propter aliud quicquam huic „ muneri deesse debet: si quando tamen „ per officii sui occupationes licebit, & „ concionari, & confessiones audire, & „ alia Societatis Ministeria exercere poterit.

„ 70. Mulieres invisere, aut ad eas scribere, nisi in necessitate, aut cum spe „ magni fructus, nostros non sinat, nec „ hoc quidem permittat, nisi viris valdè „ probatis, & prudentibus.

„ 71. Non permittat fœminas Collegium nostrum ingredi.

„ 72. Curet, ne primarios viros invisere nostri consuescant, nisi sancto studio piorum operum ducerentur, vel „ quando intima benevolentia in Domino conjuncti essent.

„ 73. Non sinat offerri munuscula, quæ „ Magnatibus ad res majores obtinendas „ offerri solent.

„ 74. Non permittat, ut nostri cibum „ capiant apud externos: aut ab eis, cùm „ ægrotant, visitentur, nisi causa non levis momenti ad id concedendum moveret, quam eandem esse oportebit: si „ quando externus aliquis, ad mensam „ præsertim refectorij, invitandus videretur.

„ 75. Amicos conservare, & eos, qui „ malè erga nos affecti sunt, præcipuè si „ homines sint non vulgaris auctoritatis, „ orationibus & rationibus convenientibus in amicitiam revocare, aut saltem „ ne adversarij sint efficere studeat.

76. Observet, quæ erga Fundatores, „ & Benefactores, tam vivos, quàm mortuos observanda sunt, eisque gratitudinem exhibeat, & si quam aliam obligationem habet ei satisfieri curet.

De ijs qui admitti petunt, ad Collegium *divertunt, aut* foras *mittuntur.*

Cap. VIII. „ 77. IN Societatem neminem admittat, „ nisi à Generali, vel Provinciali „ id ipsi committatur, sed de ijs, qui „ admitti petunt, ad Provincialem referat, „ vel scribat, quales illi sint, & quibus „ donis Dei præditi.

„ 78. Si is, qui admitti petit, ad institutum Societatis valdè idoneus videbitur, & necessitas urgeret, poterit „ eum tanquam hospitem domi recipere, donec responsum à Provinciali accipiat, vel ad eundem mittere, si expedire judicaverit.

„ 79. Recedentem sine licentia ab alio „ loco Societatis, vel ab ea dimissum „ non admittat, sed si expedire videatur ad Provincialem de eo scribat, & „ ejus ordinationem expectet, illo domi „ ut hospite, vel in alio pio loco, si videbitur detento.

„ 80. Charitatem magnam exhibeat „ erga alios de Societate per domum „ transeuntes, eosque amanter hospitio „ excipiat, ac meminerit, se aliquo viatico, aut eleemosyna eos, si indigerent, „ juvare posse: curet item diligenter dirigere, ac juvare expeditiones hospitum, qui negotiorum causa domi versantur.

„ 81. Externi ne accipiantur hospitio, „ ut domi pernoctent, nisi ij sint, quibus multum debeatur, aut id officij „ sine magna offensione prætermitti non „ possit: qua in re habeatur præcipua ratio Religiosorum, cum necessitatis causa ad nos divertunt.

„ 82. Cum quis domo egredietur, det „ ei socium convenientem: si quando autem aliquis solus foras mittitur, is sit, „ cui meritò possit confidere.

„ 83. Neminem ex suo Collegio in alium locum mittat sine literis patentibus.

„ 84. Si quis experimento comperiretur ferre non posse domus cœlum, & „ malè habere continenter cerneretur, „ vel alia ratione videretur mutandus, „ Provincialem admoneat, an alio mitti „ debeat.

„ 85. Profecturi ad alia loca ea, quàm „ *sottanam* vocant, & in alijs interioribus indumentis, quibus utuntur, privari non debent, nisi fortè ratio temporis, aut alioqui charitas suaderet melioribus esse commutanda. Reliqua verò omnia, quæ ad iter necessaria erunt, „ magna charitatis significatione ab eo loco, unde mittuntur, subministrentur, „ sumptibus tamen eorum, quorum sit „ expensas itineris solvere.

REGV-

REGVLÆ EXAMINATORIS,

Quæ pluribus CAPITIBVS continentur.

Quæ in Examinatore requirantur, & quid præstare debeat.

Cap. I.

„ 1. QVi examinat eos, qui Societatem ingredi petunt, habeat oportet cognitionem rerum ejusdē Societatis, ac zelum boni progressus ipsius, ut nulla ratione dimoveri ab eo possit, quod magis in Domino convenire judicaverit.

„ 2. Moderatus admodum sit in admittendi desiderio: nam ut par est solicitè cooperari vocationi divinæ, ut augeatur in Societate numerus operariorum vineę Christi: ita diligenter cavendum est, ne quis admittatur, nisi qui illis Dei donis præditus sit: quæ ad ipsius gloriam hoc institutum exigit.

„ 3. Quando aliquis Societatem ingredi petit, primus ipse aget cum eo, ut intelligat quæ sint ejus dotes, & vocatio: si quis autem clarè deprehenderetur ineptus ad institutum Societatis, Superiori significat, & accepta ab eo facultate, illum consilio, & si quid aliud charitas suggerit, adjutum, statim admittat: alios verò ad eos mittat, qui à Superiore designati fuerint, ut cum illis colloquantur.

„ 4. Postquam omnes designati, eum, qui admitti desiderat, allocuti fuerint, curet examinator, ut à Superiore vocentur, & referant, quid de eo sentiant: Superior autem, quid facto opus sit, constituet.

„ 5. Si ille, qui ingredi cupit, nulli fuerit domi satis notus, intellecto ejus nomine, eorum, quibus cognitus est, extra domum inquiri poterit, cujusmodi homo ille sit: juvabit etiam ad hoc ipsum si ad Sacramenta in Ecclesia nostra frequenter accedat. Quod si adhuc de eo dubitaretur, non parum confert, si in spiritualibus exercitijs constituatur: quibus peractis, si res nondum constaret, intelligat à Superiore utrum differendum responsum, aut omninò dimittendus sit.

Breve Examen, *quo uti debet* [illegible]*um ijs qui* ingredi petunt.

Cap. II.

6. *IN primis qui admitti vult, interrogetur decenter de quinque impedimentis essentialibus, prudenter tamen, ut ea impedimenta esse, quæ à Societate excludunt, ille non intelligat, ne verum occultandi, occasionem accipiat.*

7. *Si aliquod ex ijs impedimentis in quoquam detegretur, non est quod ulterius procedatur, sed quoad fieri poterit, cum consolatione dimittatur: si tamen in eo dona aliqua Dei illustriora cernerentur, priùs oporteret rem omnem cum Superiore conferre.*

8. *Si nullum tale impedimentum esset, ulterius interrogetur, an omninò decrevit seculum relinquere, quibus de causis, aut quomodo desideria hæc ei in mentem venerint, & quam dudum ea habuerit, an in hac animi sententia remissior aliquando factus fuerit, & quatenus.*

9. *A quo tempore deliberavit Societatem ingredi, & quid ipsum impulerit, ut hoc potius quàm aliud institutum amplectetur. An à quoquam, præsertim nostris primùm ad id motus fuerit. Num deliberatum habeat animi propositum vivendi & moriendi in Domino in hac Societate. Et an fuerit in eam aliàs admissus, & quare sit egressus.*

10. *Num habeat æs alienum, aut alias obligationes. Num morbum aliquem occultum, vel manifestum, & an hæreditarium, vel defectum in aliqua sui parte patiatur.*

11. *Interrogetur de ætate, Patria, Parentibus, & eorum conditione, an rerum temporalium penuria premantur, & an ea causa,*

vel quacunque alia necessariò ipsius opera indigeant, aut probabiliter indigere possint.

12. *An sit ex legitimo matrimonio, num à progenitoribus iam olim Christianis, an à modernis, vel hæreticis descendat. An aliquis ex ejus progenitoribus notatus fuerit, vel declaratus ab aliquem errorem contra Christianam, & Catholicam Religionem.*

13. *Si literis præditus est, interrogetur, ubi eis operam dederit, quantum profecerit. Ingenij autem & judicij specimen ex sermone, & alijs conycere licebit.*

14. *Si Coadjutor est futurus, petatur de ætate, ac viribus: an omninò sorte Marthæ contentus futurus sit, & num aliquam artem noverit, & observetur, an ad virtutem, & devotionem propensus sit.*

15. *Tandem curandum est, ut qui admitti desiderant, summam nostri instituti, probationesque, ac difficultates, quæ in eo sunt: benè intelligant: De ijs verò, quæ hic interrogantur, aut de instituto explicanda dicuntur, plura, aut pauciora juxta personarum qualitatem, & cognitionem inquiri, & explicari poterunt.*

16. *Reliqua, quæ ad officium examinatoris, pertinent, si quando cum ijs qui in prima probatione sunt, vel alijs nostris illi obeunda erunt, petat ex officio Magistri Novitiorum.*

17. *Cæteri verò à Superiore designati, ut cum illis colloquantur qui admitti petunt, iisdem ferè interrogationibus utentur, exceptis ijs, quæ interrogato ruborem inijcere possunt.*

REGVLÆ
MAGISTRI NOVITIORVM,
Quæ pluribus CAPITIBVS continentur.

De ijs, quæ ad ejus Personam, & Instructionem pertinent.

Cap. I.

1. *REm esse magni momenti sibi commissam intelligat, quandoquidem ex prima Novitiorum institutione, pendet majori ex parte eorundem profectus, & spes nostræ Societatis in Domino, curetque ut in dies per studium propriæ perfectionis, instrumentum aptius ad eos juvandos reddatur.*

2. *Amabilem se præstet, & vita integritate ac discretione ita se gerat, ut omnes, qui in probatione sunt, ad eum in suis tentationibus confidenter confugiant, eique seipsos confidenter aperiant, & ab eo consolationem & auxilium in omnibus in Domino sperent.*

3. *In Domibus probationis separatis præter has regulas officij sui, habeat etiam Regulas, & omnes facultates aliorum Rectorum, exceptis ijs, quæ Novitiatui non conveniunt.*

4. *Habeat socium Sacerdotum fidelem & in rebus spiritualibus exercitatum à Provinciali designatum, qui in ijs, quæ in Novitiatu agenda sunt, sit ejus Coadjutor. Habeat etiam aliquem Fratrem ex antiquioribus in virtute probatum, & prudentem, qui juxta ordinem obedientiæ, significet unicuique exercitia exteriora, in quibus occupandi sint, & manu ducat illos, cum opus est, ad illa facienda.*

5. *In Domo probationis conjuncta Domui Professorum vel Collegio, habitatione tamen distincta, Magister Novitiorum erit subordinatus Præposito, vel Rectori: non tamen erit sub obedientia Ministri, sicut nec eius socius: in ea autem Domo vel Collegio cænatio sit communis, mensa aliqua Novitijs & eorum Magistro designata.*

6. *Hic Magister Novitiorum pœnitentias in Novitiatu tantum suis Novitiis imponere poterit, extra verò nonnisi consulto Superiore.*

7. *Habeat hic idem Magister Novitiorum potestatem ordinariam absolvendi à casibus reservatis Novitios, qui sub ipsius cura degunt, nisi eius Superiori hac facultas aliqua de causa restringenda videretur.*

8. *Versatum esse oportebit in lectione librorum spiritualium, ut deceptiones, quæ in spirituali vita accidunt, non tantum experimento, sed etiam lectione intelligat. Quibus autem*

tem utiliter ipse uti poterit, ij ferè sunt, qui in subjecto catalogo numerantur. Novitijs verò eos tantum legendos tradet, qui nostro instituto conveniunt, ne quid ab eo alienum hauriant, aut quacumque ratione quicquam detrimenti capiant.

LIBRI AD VSVM MAGISTRI NOVITIORVM accommodati.

Basilij Ascetica & Regula.
Gregorij Moralia.
Augustini Confessiones, & Meditationes Bernardus.
Bonaventuræ Opuscula.
Cassianus.
Homiliæ Dorothei, Macharij, Cæsarij Arelatensis Episcopi.
Opuscula Ephrem, Nili, Esaiæ Abbat.
Diadocus.
Vgo de S. Victore de Claustro animæ.
Ricardus de S. Victore.
Vmbertus de eruditione Religiosorum.
Innocentius de contemptu mundi.
Thomas de Kempis de imitatione Christi, & alia ejus opuscula.
Vincentij tractatus de vita spirituali.
Ludovici Blosij opera.
Dionysij Carthusiani opuscula.
Albertus Magnus de Virtutibus.
Epistolæ Catharinæ Senensis.
Landulphus de vita Christi.

HISTORICI.

Gregorij Dialogi.
Gregorius Turonensis Ge gloria Confessorum, & vita S. Martini.
Eusebij Historia Ecclesiastica.
Severus Sulpitius de vita S. Martini.
Vitæ Patrum selectæ.
Vita SS. Lipomani & Surij.
Petrus Damianus.
Petrus Cluniacensis de Miraculis.
Literæ Indicæ.
Vita Patris N. Ignatij, & alij similes ad Novitiorum utilitatem accommodati: ex quibus desumet aliquos pro illorum usu.

Cap. II. „ 9. POstquam in Domino statuetur, „ ac probationem aliquem admit„tendum esse in domo vel habitatione „separata primæ probationis: hospitum „more duodecim dies, vel vsque ad vigin„ti & ampliùs, prout Superiori videbitur, „diversetur: ut eo tempore de ijs, quæ „pertinent ad Societatem, ipse certior „reddatur, & Societas eundem pleniùs in „Domino cognoscat.

„ 10. Postridie ei declarabitur, quomo„do in eo loco se gerere debeat, ac no„minatim ne verbo, aut scripto (nisi Su„periori aliqua de causa non levis momen„ti aliud videretur) cum externis, vel do„mesticis agat, præterquam cum ijs, quos „ad id Superior designaverit.

„ 11. Librum completum examinis absque declarationibus, Latina lingua pro „ijs, qui eam intelligunt, & vulgari pro „alijs habeat, nec non & eisdem linguis „Summarium Constitutionum, & Regu„las communes habere debet.

„ 12. Elapsis duobus aut tribus diebus „examinari accuratiùs incipiat, & relin„quatur ei scriptum prædictum examen, „ut solus id maturiùs consideret, nisi in „aliquo particulari aliud examen, bre„vius proponendum esse Superior judica„verit.

„ 13. Postea literæ Apostolicæ Iulij an„no 1550. & Summarium Constitutionum „& Regulæ communes eidem ostendan„tur, & relinquantur, ut omnia per otium „magis consideret: is verò, qui literas „Apostolicas Latinas non intelligerent, sa„tis esset earum summam declarare.

„ 14. Ordo examinandi esse debet, in „primis proponere, ac prosequi, quæ qua„tuor primis capitibus examinis continen„tur; deinde ea, quæ speciatim ad litera„tos pertinent, vel Coadjutores, vel Scho„lares, aut indifferentes: quamvis autem „omnibus integrum examen relinquatur, „non sunt tamen omnes particulariter „examinandi, nisi de ijs, quæ ad utrum„que pertinent, & si quid alicujus mo„menti occurrerit, quod Superiorem scire „oporteat, scripto notabit.

„ 15. In his omnibus proponendis, & „declarandis paulatim procedatur, ut qui „examinantur, res omnes nostri instituti „juxta ipsorum gradum benè percipiant, „ad suam majorem satisfactionem, & sta„bilitatem: & illa præsertim sunt magis „explicanda, quæ postea aliquam difficul„tatem afferre possent, ut de animi prom„ptitudine ad serviendum Deo ubique, „& in re quavis, de manifestatione „suorum defectum juxta Constitutiones, „de indifferentia ad gradus Societatis in „Scholaribus, & literatis, & de manife-

„ statione conscientiæ, statutis temporibus.

„ 16. Si quis ad studia majorem propen„ sionem quàm par esset, & minorem in„ differentiam, quàm ad alia Ministeria „ Societatis præ se ferret, & videretur „ nihilominus an ea minùs aptus, non tan„ tum proponatur ei scriptum examen: ut „ reliquis, sed & accuratè illi explicetur, „ interrogaturque an patienter se dimitti fi„ ner à Societate, dummodo ab omni vo„ to ac promissione libenter maneat.

„ 17. Admoneatur, ut verè omninò, ac „ sincerè respondeat: nam aliter multa „ gravia incommoda inde oriri possent: & „ nihilominus admonere Confessarium o„ portet, ut si quis verè non respondisset, „ ejus de ea re conscientiam stimulet.

„ 18. Si quid erit interrogationibus, qood „ secretum requirat, id observabitur, ut „ par est, & interrogato placuerit: de„ claretur tamen ei, quod juxta Consti„ stitutiones licebit rem omnem Superio„ ri manifestare.

„ 19. Promittat relicturum se omnia „ bona sua post unum annum ab ingressu, „ quandocunque injunctum à Superiore ei „ fuerit: & declaretur, quod actus hu„ jus promissionis, nec votum est, nec „ solum propositum, sed promissio sim„ plex, illa conditione affecta, si ipse „ perseveraverit, & Superior ei injunxerit.

„ 20. Hoc tempore primæ approbatio„ nis per quinque vel sex dies accuratè „ informentur prædicto modo de ijs, quæ „ ad institutum, & ad ipsos pertinent, & „ lectione alicujus pij libelli, qualis esset „ de imitatione Christi, subinde recreentur.

„ 21. Coadjutores verò temporales, qui „ legere non didicerunt, aut qui minus ad „ hæc tractanda idonei videbuntur, quam„ vis in propria vocatione juxta ipsorum „ captum, plenè instituendi sunt: pote„ runt tamen hoc tempore aliquo exerci„ tio corporali, aut labore manuum, ju„ dicio Superiorum occupati, sejuncti ta„ men ab alijs.

„ 22. Deinde qui literis operam dede„ runt, de singulis facultatibus, in quibus „ versati sunt, singulas prælegant lectiones „ coram eis, qui à Superiore ad eorum „ talentum cognoscendum in doctrina, & „ proponendi modo sunt constituti, & po„ stea exhortationem unam quisq; faciat.

„ 23. Tum si quis, antequam fuerit in „ Societatem admissus, spiritualia exerci„ tia non fecerit, hoc primum exeperimen„ tum (ut sequenti capite, ubi de experi„ mentis agitur, mox dicetur) juxta quar„ tum caput Exa. ¶. 10. aggrediatur, & jux„ ta exercitia suo tempore generalitèr con„ fiteantur, nisi aut ingressum, fuerit ali„ cui de Societate, generaliter confessus: „ tunc enim satis erit, si ab eo tempore „ generalem confessionem incipiat: & eo„ dem tempore conscientiam suam Su„ periori, aut ei, quem Superior designa„ verit, aperiat, juxta Pa. 1. Const. c. „ 4. ¶. 6. & si ab aliqua censura virtute „ nostrorum privilegiorum absolutus fue„ rit, admoneatur: quòd si non perseve„ raverit, in eandem reincidet. Decla„ retur etiam illi, si qua vota cum ad„ huc esset in seculo emisit (præterquam „ Religionis determinatæ) in nostra So„ cietate tamdiu suspensa esse, dum ipse „ in Societate manserit: quod si recesse„ rit, eadem obligatione teneri, qua an„ te ingressum tenebatur. Expleto autem „ tempore hujus experimenti, sanctiss. Eu„ charistiæ Sacramentum accipiet, & com„ munem domum habitationis ingrediatur, „ ubi cum alijs versari, & in secunda „ probatione diutiùs exercere Novitij solét.

„ 24. Si vel cujusquam valetudo, vel ali„ qua temporis aut personæ ratio persua„ serit, non esse tam diu hæc mentalia „ exercitia continuanda, antequam exer„ citia aggrediatur, per quatuor vel quin„ que dies vacare, & separatim recreari „ poterit: vel si Magistro Novitiorum vi„ deretur, facta confessione generali & „ peractis exercitijs primæ hebdomadæ. „ Sed quando hæc relaxatio longiùs ob „ valetudinem aut aliam rationem protra„ henda Magistro Novitiorum visa fuerit, „ poterit sumpta Eucharistia etiam ad com„ munem convictum admitti: & ubi firmior „ fuerit, sua exercitia peraget.

„ 25. Si Superior judicaverit eum domi „ retinendum, curet, ut in libro ad id de„ signato, quem penes se Procurator ha„ bere debet, scribatur quicquid unusquisq; „ domum attulerit, cum subscriptione ejus „ qui examinatus est, ut hæc alicubi sepa„ ratim asserventur, quousque biennio ex„ pleto consueta vota emiserit.

„ 26. In alio libro, quem apud se habe„ bit, notabit diem & annum ingressus u„ niuscuiusq; incipiendo à die, quo primùm „ probationem intravit, & nomen, & patriã, „ & quod contentus sit observare omnia ei „ proposita. Quando vero aliqui in Coadju„ tores temporales, & indifferentes admit„ tentur, speciatim idscripto declaretur, „ qood ut tales examinati, & admissi fue„ rint: & hæc, qui examinatus est; manu „ sua scribat, & si scribere nescit, alius ejus „ nomine scribat.

De Secunda PROBATIONE.

De EXPERIMENTIS.

Cap. III.

27. *IN primis diligenter curet, ut Novitij sex illis experimentis, quæ in Constitutionibus traduntur serio, & cum desiderato fructu exerceantur, intelligatque præcipuam Novitiatus partem in his probationibus positam esse.*

28. *Exercitia spiritualia primùm singulis, eo quo procedunt ordine præscripto tempore atque exactè tradantur, secundum uniuscujusque dispositionem, & captum juxta Regulas libri Exercitiorum: prætermissis tamen his, quæ ad electiones spectant: ut inde, præter alia, certam, ac nostro instituto consentaneam, mente, & voce orandi rationem habeant, quam in posterum servare debeant.*

29. *Quoad secundum experimentum, quo hospitalibus per mensem servire debent videbit ipse quid magis expediat, an nostros ibidem cibum capere, & dormire, an verò per aliquot horas quotidiè Ministerium ægris impedere.*

30. *In hac probatione advertat, ne nostri nimio fervore suæ valetudini noceant aut periculo contagionis alicujus morbi se exponant: admonebitque, ne ingrediantur partem illam Xenodochij, ubi Mulieres habitare solent.*

31. *Mense alio ad peregrinandum sine pecunia mittantur, ostiatim pro Christi amore mendicando, ut ad incommoditatem comedendi, & dormiendi assuescant, & ut omni spe abjecta, quàm in pecunijs, & rebus alijs creati possent constituere, eam integrè, & vera cum fiducia in Domino constituant.*

32. *Advertendum, ne imbecilles, aut tenerioris ætatis his peregrinationibus notabile detrimentum patiantur, ne fiant asperiore hyeme, aut ferventiore æstate: illisque Regulas Peregrinorum, literas patentes, & cum opus erit, particularem etiam instructionem tradet, & ob ultimo loco ad quem pervenient, testimonium à Superiore Domus, vel Collegij Societatis, si ibi fuerit, vel ab alio fide digno secum ferant, quod suam devotionem secuti sine ullo cujusque querela eo pervenerint: & in secundo, quinto, & sexto experimento, juxta Constitutiones idem servetur.*

33. *In quarto experimento, quo in officijs abjectis exercentur, advertat, ne nimia corporis fatigatione, spiritus obruatur: & à Scholasticis fiat potiùs ad propriam cujusque abnegationem, & humiliationem, quam pro domestica aliqua necessitate. Dum autem hæc probatio fit in Domo probationis, vocabit qui ita probatur, ab alijs exercitijs aliorum Novitiorum exceptis conferentijs, & exhortatione ordinaria.*

34. *Cum hæc probatio non fit in Domo probationis, sed in Domibus professis, aut Collegijs, sit aliquis, qui Novitiorum peculiarem curam gerat, ubi in recreatione separati sint, adjunctis alijs, à quibus in Domino adjuvari possint.*

35. *In docenda doctrina Christiana pueros, ac personas rudes, publicè vel privatim, prout occasio se obtulerit, & in Domino ei commodius visum fuerit, tanquam in propria nostri instituti Novitios exercendos curabit, habita personarum ratione.*

36. *In confessionibus audiendis, & prædicatione Divini verbi domi, aut foris, circa finem primi anni probentur, qui ad hujusmodi ministerio idonei invenientur & bonæ ædificationis specimen jam dederint, eo tamen modo, ne tanquam operarij ordinarij ad ministeria hæc exercenda exponantur, sed brevi tempore, & ad probationem.*

37. *Tametsi exercitia spiritualia exactè omnibus in principio tradenda sunt, quoad reliqua tamen experimenta, si quod eorum permutandum, aut multum moderandum judicaret, id ne faciat inconsulto Provinciali: quamquam anteponere, aut postponere ipse ea poterit, pro ratione personarum, temporum, aut locorum.*

38. *Advertat, ut hæ probationes inter se debitis spatijs distinguantur, ita, ut Novitij una peracta, aliquandiù ad solita exercitia Domus probationis redeant, ut corpore, & spiritu recreati uberiorem fructum ex præteritis laboribus colligant, ea tamen ratione, ut intra annum omnes absolvantur. Quod si peculiari aliqua de causa, hæ probationes ad secundum annum differendæ viderentur, priùs Provincialis consulatur.*

39. *Præter hæc experimenta, alia fieri hoc biennio probationis possunt, & hæc eadem ex parte repeti, quando in Domino ita expedire judicaverit, & quidem omnia cum maturitate & prudentia, ædificatione etiam externorum, sunt facienda.*

De Institutione & Regimine NOVITIORVM.

40. *NE fiant mortificationes publicæ, nisi ordinariæ, juxta Constitutiones, ut sunt præter solita experimenta, petere ostiatim eleemosynam, comitari Emptorem, ad comportanda ea quæ emuntur, indui vestibus vilioribus, quæ tamen Religiosos decent, & aliæ*

alia id genus, ut in officio Rectoris dicitur.

41. *Conveniet, ut qui probantur, vestitus ratione ad mortificationem, & abnegationem sui, & ad mundum ejusque vanitatem sub pedibus conculcandam juventur, & id quidem quantum consuetudo, afficium, & personarum circumstantia patientur. Discretioni autem ejus relinquitur, habita ratione ædificationis, an cum eisdem vestibus, quas ex seculo tulerunt, incedere sint permittendi, an verò cum alijs eas permutari oporteat.*

42. *Conferet, ut aliquando occasionem prabeat ijs, qui probantur, exercendi obedientia, & paupertatis virtutem, eosdem tentando ad majorem ipsorum utilitatem spiritualem, in hoc tamen mensura, juxta uniuscujusque vires, observetur.*

43. *In pœnitentijs, & corporis afflictionibus advertat, ne nimius hujusmodi rerum usus tantopere vires debilitet, ut postea Ministeria nostri instituti inutiles reddantur: nec contra tanta in illis sit relaxatio, ut fervore spiritus refrigescente, humani ac inferiores affectus incalescant.*

44. *Lectiones fiant de his, qua ad institutum pertinent, & continentur Literis Apostolicis, Regulis, & Constitutionibus, præcipuè verò de ijs, quæ in examine, & tertia parte habentur, aut de alijs quæ eo referuntur, mutata interdum materia, ut tædium tollatur: modus verò lectionum facilis sit, & simplex, & ad Novitiorum animos ad instituti amorem, & solidarum virtutum perfectionem promovendos accommodatus.*

45. *Explicetur brevi enarratione doctrina Christiana, ac modus benè; & cum fructu confitendi, communicandi, Missam audiendi, & eidem decenter ministrandi, orandi itidem, meditandi, & libros denique pios legendi pro captu uniuscujusque tradatur.*

46. *Admoneat crebrò Novitios, ut in omnibus rebus Deum quærant, & in suis actibus intentionem puram ad Dei beneplacitam dirigant, ut familiares cum Deo in spiritualibus devotionis exercitijs esse curent: & tandem ita sint instructi Novitij, ut nihil perfectionis, quod divina gratia consequi possint in absoluta nostri instituti observatione pratermittant.*

47. *Omnes perspectos habeat, ut magis illis prodesse possit, ad quod juvabit, cum illis frequenter singulatim agere, & rationem ab unoquoque rerum suarum suaviter exigere: in his autem privatis colloquijs magnam utilitatem positam esse sciat.*

48. *Det operam, ut Novitij religiosam modestiam pra se ferant, juxta Constitutiones, & Regulas, qua de ea conscripta sunt, in quibus tempore Novitiatus diligenter instituendi erunt.*

49. *Cognoscat, quem procedendi modum in oratione, & examine servent: & petat interdum, an contra aliquem defectum adhibeant examen particulare, & quando resistunt tentationibus, an proprijs remedijs utantur: In acquirendis virtutibus, quam rationem teneant: & intelligat demum, an in his omnibus præstent, ea, qua ab ipso acceperunt.*

50. *Si aliquis solicitetur, vel perturbetur ab hominibus, qui in via spiritus non benè procedunt, & expediat illum in alium locum transferri, Provincialem tempestivè moneat.*

51. *Si duo in eodem cubiculo habitent, alter eorum ejusmodi sit, ut minimè dubitetur, quin alter sit ejus Societate profecturus, & eandem ob causam inter cubicula, qua seorsum unicuique juniorum assignantur, par est, aliquos maturos ex antiquioribus intermisceri.*

51. *Si aliquando permittendum videretur ut aliquis consanguineos, vel amicos, quos in seculo habebat, alloqueretur, coram aliquo à Superiore ad id designato, id fiat, & breviter, nisi particulares ob causas aliud statueret Superior totius domus vel Collegij.*

53. *Novitij non sunt, ut plurimùm, assignandi in socios nostris, qui adeunt domos secularium, nec debent habere afficia publica, in quibus necessarium sit agere cum externis, ut Emptoris, Ianitoris, & Sacrista.*

54. *Videat, num aliqui in Schedulis, Novitijs assignandi sint, ut cum eis loqui possint, quorum exemplo, & colloquijs proficiant in Domino, & si cum alijs sine facultate egerint, debitam eis pœnitentiam injungat.*

55. *Admoneat eos, ne vota ante biennium emittant sine Superioris facultate, quam in primo anno Novitiatus, solus Provincialis re maturè considerata dare poterit. Horum autem, qui hac vota semel apud se ex licentia Superioris, juxta formulam Societatis emiserint, memoria in libro aliquo asservetur, & postea tempore Novitiatus, bis in anno statutis temporibus, seorsum ab alijs, qui biennium expleverunt; ipsi simul inter se illa renovabunt.*

56. *Diligenter observare debet in toto probationis decursu, an ineptus aliquis, aut inutilis nostro instituto probabiliter futurus sit: in quo major habenda est ratio boni communis Societatis ad gloriam Dei, quàm particularis cujusque: quid autem sentiat in hac re, ad minimum sexto quoque mense ad Provincialem scribat, ut ipse provideat.*

57. *De singulis etiam sub finem biennii ad eundem scribat, ut cum illius facultate consueta vota Societatis emittant, aut diutius probentur: priùs autem quàm vota emittant,* per

per hebdomada spatium se colligant, & aliqua exercitia spirtualia, prater alia, qua prascripta sunt, faciant.

58. Scholastici, qui studiis absolutis tertium probationis annum peragunt, in variis experimentis, & speciatim in nonnullis jam dictis, quamvis illis priùs jam perfuncti fuerint, probentur. Huius autem probationis tempore in schola affectus se exerceant, & in rebus spiritualibus, & corporalibus, qua ad profectum in humilitate, & abnegatione vniuersi amores sensualis, voluntatis, & judicii proprii, & ad majorem cognitionem, & amorem Dei conferunt, insistant.

59. Adhibeat diligentiam, vt Coadjutores temporales in modo orandi juxta Constitutiones instruantur, eosque mysteria Rosarii doceat, & privatim instruat, vt ad sua vocationis ministeria afficiantur, & forte Martha contenti sint.

60. Exhortationibus ordinariis omnes intersint. Coadjutores tamen temporales, & indifferentes non interrogentur in Conferentiis nisi cum rerum & personarum delectu, nec ad Tonos conveniant: & ii quidem per sex menses ad minimum in domo probationis sint, reliquo autem biennii tempore, sic sub cura Magistri erunt: vt aliis officiis ad instar aliorum Coadiutorum vacare possint, & tempus ordinarium orationis Domus, vel Collegii, vbi agent, habent: experimenta tamen, ad qua apti fuerint, intra annum absoluant.

61. Quando erit concio domi, vel in Ecclesia, quam Novitii sint audituri, eo die à Lectionibus, & Conferentiis, & Tonis liberi erunt.

62. Singulis hebdomadis, die vna à solitis exercitiis vacent, in qua aliquid honesta recreationis poterunt sumere domi vel foris.

De Examine semestri NOVITIORVM.

63. SExto quoque mense per biennium probationis, literas Apostolicas & Regulas vnusquisque videre, & considerare debet, Et examen, relicto secundo & tertio capite, & aliis, qua ad gradum suum non pertinent, vt Regula 12. & 13. dictum est, deinde postquam hac omnia viderit, interrogetur.

64. An prædictis omnibus contentus sit, an verò aliquid dubii, vel difficultatis circa ea occurrat, qua experimenta peregerit, & quo modo in illis se habuerit.

65. An vires sibi corporales, & spirituales suppetere sentiat ad labores perferendos, qui in Societate requiruntur: num deliberatum habeat animi propositum vivendi & moriendi in hac Societate IESV Domini nostri.

66. Examen hoc factum notetur scripto, vt constet. Quod si quid noui occurrat, aut si qua mutatio alicujus momenti accidat, Superiorem certiorem reddat.

67. Demùm qui sic examinatus est, reddet rationem conscientia sua Superiori, aut ei, quem Superior delegauerit, & ab vltima confessione generali incipiendo generaliter confitebitur Sacerdoti, qui fuerit à Superiori designatus.

De Ordine DOMVS Probationis. CAP. IV.

68. NOvitii manè post pulsum campana dum surgunt, dum se induunt, & lectum decenter operiunt, aliquas orationes ad Deum fundant, aut aliquid in Domino meditentur, & reliquo semihora spatio, pia aliqua lectione, aut alia ratione ad orationem se praparare poterunt.

69. Postea integram horam orationi mentali, aut vocali, vel meditationi dent, juxta cujusque captum, & Magistri Novitiorum instructionem.

70. Absoluta oratione, media illis conceditur hora ad lectum, & cubiculum componendum, & ad dispiciendum quem fructum ex oratione collegerint.

71. Post hac, Missam deuotè, & reverenter audiant, qua absoluta, intersint lectioni, seu exhortationi, qua de rebus spiritualibus bis in hebdomada, per dimidiam horam, illis fiet: reliqua autem dimidia statim repetent audita, & conferent inter se terni, aut quaterni sine vlla disputatione, sed cum humilitate, & modestia.

72. Sequenti die, iis de rebus, vt meliùs ad praxin reducantur, eadem hora fient collationes, hac ratione, vt lectione precedenti breuiter per vnum, aut plures à Magistro designatos repetita, proponat aliquis, quomodo vincatur talis tentatio, aut difficultas in re proposita, aut vnde oriatur hoc, vel illud impedimentum, & quid remedij possit adhiberi, & alia similia: postquam autem aliqui dixerint, quid sibi occurrat, Magister constituet, quid tenendum sit.

73. Reliquo toto tempore vsque ad examen, quod semper antè prandium fit, per quartam hora partem in suis officiis, aut in aliquo exercitio corporali, aut labore manuum à Magistro Nouitiorum prascripto occupabuntur: aliquid tamen temporis quotidiè prasertim ante prandium, tribuant Regulis, & Doctrina Christiana, & aliis, qua judicio Magistri Novitiorum cuique convenient, addiscendis, & memoria mandandis.

74. Post examen sequatur prandium, quo absoluto

soluto horam integram recreationi dabunt, tam qui in priore, quàm qui in posteriore mensa pransi erunt. Tempore autem recreationis, poterunt mutuò colloqui, dummodo pauciores quàm quatuor non conveniant, nisi aliter Magistro videretur. Agent autem de exemplis vitæ Christi, vel Sanctorum, aut de his, quæ cum ædificatione in Societate fiunt, aut de re aliqua utili in Domino.

75. *Expleto recreationis tempore, audito campana pulsu, sese ad cubicula recipiant, (præter eos, qui in aliquibus officijs occupati erunt) vt aliquid legant, vel scribant, vel quid aliud agant, juxta Magistri præscriptum.*

76. *Post finitam horam, omnes cum Magistro convenient, & pensum aliquod eorum, quæ antea memoriæ mandaverint, reddent. Postea explicabitur illis bis singulis hebdomadis, per dimidiam horam Doctrina Christiana, deinde eam recitabunt vno stante, & interrogante, & alijs respondentibus vel sese invicem interrogantibus, & instruantur in modo docendi illam juxta morem Regionis. Vno verò die cujusque hebdomadæ, fiant Toni.*

77. *His expletis, ad sua officia, vel ad aliquid legendum, aut ad alias occupationes se conferent: deinde ante vltimam horam, quæ cœnam præcedit, per semihoram orationi vacabunt: ipsam verò horam vltimam, sequentem ante cœnam, partim officijs domesticis, partim corporali exercitationi, vel alijs occupationibus quas Magister præscripserit, impendent.*

78. *Post Cœnam horam integram recreationi dabunt, reliquo tempore vsque ad examen (quod semper fiet antequam cubitum eant per quartam horæ partem) poterunt aliquid legere, vel alia ratione se ad orationem sequentis diei præparare, vel aliud facere pro arbitrio Magistri Novitiorum.*

79. *Novitios inter se conversari non convenit: sed silentium invicem, & cum aliis observare, nisi in rebus in quibus loqui necesse sit, excepto recreationis tempore, de quo jam suprà dictum est.*

CAP. V. De Examine eorum, qui biennio absoluto in SCHOLASTICOS approbatos admittuntur.

80. *Postquam quis biennium Novitiatus, peractis experimentis, expleuerit, & ad interrogationes, quæ sexto quoque mense fiunt, responderit, antequam vota Sholasticorum emittat, interrogetur.*

81. *An velit se duci sinere circa ea, quibus studere debet, ac studiorum modum, & tempus juxta quod Superiori videbitur.*

82. *An contentus futurus sit eodem, atque aliis, modo in Collegio agere, nullisque priuilegiis aut prærogatiuis omnium minimum, qui in eo fuerint anteire, omnem sui curam Superiori relinquendo.*

83. *An statuerit omninò apud se, studijs absolutis, ac probationibus peractis, Societatem ad viuendum in ea & moriendum, ingredi in eo gradu, quem Superior constituerit, ad majorem Dei gloriam.*

84. *Admoneatur, quod votis post biennium ab ipso emissis non poterit sine facultate Generalis à Societate nostra recedere, nec ad aliam Religionem, excepta Carthusiensium, transire, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda juxta Bullam Pij V. anno 1565. expeditam.*

CAP. VI. De Examine SCHOLASTICORVM Studiis absolutis.

85. *Scholastici studiis suis absolutis, statim postquam ad tertium annum probationis peragendum missi fuerint, generatim interrogandi sunt, an firmi in sua deliberatione, & votis, & promissione Deo oblatis, antequam ad studia se conferrent, permaneant, vt eorum status meliùs cognoscatur, & ipsi magis in Domino juvari possint.*

86. *Interrogentur etiam, & examinentur particulatim eisdem interrogationibus, & examine, quo sexto quoque mense, antequam ad studia mitterentur, interrogati fuerunt, vt Superioribus eorum memoria renouetur, & mutatio, si aliqua in rebus iam affirmatis accidisset, cognoscatur.*

87. *Postremò reddent rationem vitæ suæ inchoando ab eo tempore, quo eam reddiderunt, quando ad studia missi sunt.*

REGVLÆ MODESTIÆ.

1. *IN conversatione nostrorum, illud in vniversum dici potest, vt in omnibus externis actionibus appareat in nostris modestia, & humilitas conjuncta cum religiosa maturitate: speciatim autem hæc observanda erunt.*

2. *Caput huc illuc leuiter non moveatur, sed cum gravitate, vbi opus erit: & si opus non sit, teneatur rectum cum moderata inflexione in partem anteriorem, ad neutrum latus deflectendo.*

3. *Oculos demissos vt plurimùm teneant: nec*

nec immoderatè eos eleuando, nec in hanc, aut illam partem, circumflectendo.

4. *Inter loquendum, cum hominibus præsertim alicujus auctoritatis, non defigatur aspectus in eorum vultus, sed potiùs sub oculos.*

5. *Rugæ in fronte, ac multò magis in naso euitentur: vt serenitas exterius cernatur, quæ interioris sit indicium.*

6. *Labia nec nimis compressa, nec nimium diducta.*

7. *Tota facies hilaritatem potiùs præferat, quàm tristitiam, aut alium minùs moderatum affectum.*

8. *Vestes sint mundæ, & cum religiosè decentia compositæ.*

9. *Manus si non sustinendæ veste occupentur, decenter quietæ teneantur.*

10. *Incessus sit moderatus sine notabili festinatione, nisi necessitas vrgeret: in qua tamen, quantum poterit, decoris ratio habeatur.*

11. *Omnes denique gestus, ac motus eiusmodi sint, qui apud omnes ædificationem pariant.*

12. *Si plures simul erunt, ordinem præscriptum à Superiore bini, vel terni incedendo seruent.*

13. *Si loquendum fuerit, meminerint modestiæ, & ædificationis, tum in verbis, tum in ratione, ac modo loquendi.*

Instructio ad reddendam Conscientiæ *rationem, juxta morem* SOCIETATIS.

INtelligant singuli, dum rationem conscientiæ sunt reddituri, quantum mo„ menti Pater noster sanctæ memoriæ I„ gnatius id duxerit, ad majorem Diuinæ „ bonitatis gloriam: vt subditi magis in „ spiritu eum gratia vberiori proficiant, „ ac tanto majore eum diligentia, amo„ re, & solicitudine juvari, & à periculis conseruari possint, vt quæ in Exa„ mine, & Constitutionibus toties com„ mendantur, & ¶. 40. summarii Con„ stitutionum præscribuntur de redden„ da ratione conscientiæ, exactè feruen„ tur. Proinde vnusquisque magna cum „ puritate, sub sigillo confessionis, aut se„ creti, aut quacunque ratione ei placue„ rit, & ad majorem ipsius consolationem „ fuerit, totam animam suam integrè ma„ nifestam faciat, nullam rem celando, qua „ Dominum vniuersorum offenderit, post „ vltimam rationem redditam conscien„ tiæ: vel certè aperiat eos defectus, qui „ magis ab eo tépore gravant ipsius animá.

Capita verò, quibus conscientiæ ratio „ reddi debet, hæc ferè erunt: ex quibus „ cum ea retulerint, quæad plenam sui „ manifestationem dicenda putaverint, „ petant à Superiore, vt eos interrogando „ juvet, ac suppleat, si quid esse judicet, „ quod ad majorem Dei gloriam & suorum notitiam scire velit.

1. An viuat contentus juxta suam vo„ cationem.

2. Quomodo se habeat circa obe„ dientiam, etiam intellectus, paupertatem, castitatem, & vsum aliarum vir„ tutum; & quatum præcipuè studio in„ tentus sit.

3. An sentiat aliquas animi perturba„ tiones, aut tentationes molestas, & do „ facilitate, seu difficultate, & modo eis re„ sistendi, & ad quos affectus, vel peccata „ sit magis propensus & incitatus.

4. An contra Constitutiones, vel Re„ gulam aliquam, vel ordinationem Supe„ riorum firmum judicium habuerit, vel „ contra eam disputauerit.

5. Quid sentiat de ipso instituto So„ cietatis, & mediis, quibus illa vti„ tur ad suum finem consequendum, „ & quem experiatur in se zelum anima„ rum.

6. Quomodo spiritualibus rebus sit „ affectus, quantum temporis orationi „ tribuat, & num vocali, an potiùs „ mentali juvetur, & vtri plus temporis „ tribuat, & quem modum in orando „ teneat.

7. Num in vsu rerum spiritualium „ consolationem & deuotionem habeat, „ an verò contra desolationem, ariditatem, & vagationem animi patiatur, & „ quomodo in iis se gerat.

8. De fructu, quem ex communio„ ne, confessione, examine, præsertim „ particulari, & aliis exercitiis spirituali„ bus percipiat.

9. Num post vltimam rationem con„ scientiæ, quam reddit, majorem an mi„ norem fructum fecerit, & quem animum „ experiatur ad perfectionem consequen„ dam.

10. Quomodo obseruet, quæ ex Con„ stitutionibus & Regulis tum commu„ nibus, tum officii sui ad eum perti„ nent.

11. De mortificationibus, pœnitentiis, „ & aliis exercitationibus, quæ faciunt ad „ spiritus profectum: & in specie de præ„ paratione ad injurias, & ad alia, quæ ad „ Christi crucem pertinent, ferenda, atque „ de eorum desiderio.

„ 12. De sociis, & quomodo ex eorum „ conversatione proficiat in Domino, & „ an alicui plus sit familiaris, quàm a- „ liis.

13. An aversionem animi sentiat ab „ aliquo, & an offensus sit in aliquo à Su- „ perioribus vel Officialibus, vel quavis a- „ lia persona.

„ 14. An tentationes aliquas sit passus, „ quas alii intellexerint, præsertim circa „ vocationem.

REGVLÆ

PEREGRINORVM.

1. PErsuadeant sibi, peregrinatio- nis finem non tam esse corpo- „ ris defatigationem, & vt multum iter „ conficiant, quàm vt ex ea fructum ali- „ quem spiritualem percipiant: atque ex eo „ fine, & iter ipsum, & cæteros peregrina- „ tionis labores moderentur.

„ 2. Litanias simul omnes quotidiè in „ ipso itineris ingressu: vel Itinerarium di- „ cant, nec orationem, & consueta exami- „ na prætermittant, & alias etiam Regulas „ obseruent, quantum ratio itineris per- „ mittet.

„ 3. Studeant frequenti oratione, & „ meditatione comitem itineris sibi Chri- „ stum facere: & colloquiis interdum piis, „ & religiosis, ac lectione alicujus libri pii „ molestias itineris leuare poterunt: Quòd „ si cum externis in via, aut in hospitiis e- „ gerint, meminerint pro ratione sui gra- „ dus habita ratione temporis & persona- „ rum, sermones de rebus spiritualibus in- „ ducere, & fructum aliquem, quoad pote- „ runt efficere.

„ 4. Eleemosynas simpliciter pro Chri- „ sti amore petant: vt omni spe illa abje- „ cta, quam in pecuniis, & rebus creatis „ habere possunt, integrè, vera cum fide & „ ardenti amore eam in suo creatore, ac „ Domino constituant: memores, à Chri- „ sto Domino Apostolos sine sacculo, & „ pera missos: ipsum etiam Dominum non „ habuisse, vbi caput reclinaret.

„ 5. Indigentia, & penuria rerum cor- „ pori necessariarum probari exoptent, vt „ ad incommoditatem cibi, somnique ca- „ piendi libenter assuefeant: injurias verò, „ illusiones, & opprobria, quæ in itinere in- „ ferri contigerit, patienter cum Dei gra- „ tia ferant, gaudeantque materiam præ- „ beri sibi imitandi aliquo modo Christum „ Dominum ejusque vestibus, atque insi- „ gnibus seipsos induendi.

„ 6. Qui majoribus pollent ad viam „ peragendam viribus, eos, qui sunt infir- „ miores, subsequi & non præcedere de- „ bent: & iter cujusque diei horum debi- „ lium infirmitate commensuretur: quod „ si quis viribus destitueretur, jumento, aut „ alia ratione juvari debet: qua in re non „ qualitatis personarum, sed necessita- „ tis, charitatis fraternæ ratio est haben- „ da.

„ 7. Si quis in morbum incideret, ita „ vt vlteriùs progredi non posset, nec ex- „ pediret reliquos ibi moram trahere, si „ vicinum esset Collegium, aut Domus „ Societatis, eo esset æger [si modò morbus „ patiatur] deducendus: alioqui aliquis ex „ nostris illi erit socius relinquendus: vt „ consolationi ei sit, & auxilio: ægro au- „ tem viribus restituto, cœptum iter am- „ bo prosequentur.

„ 8. Si in via ab honesto, & pio amico „ invitarentur, posset, qui præest, hospi- „ talitatis beneficium admittere: tunc „ autem curare debent verbis, & religioso „ exemplo hospites ædificatos in Domino „ relinquere.

„ 9. Ejusdem ædificationis, & exem- „ pli in omnibus hospitiis meminisse de- „ bent: sobrietatis etiam in mensa, & mo- „ destiæ in conuersatione nunquam obli- „ viscantur.

„ 10. Cum in itinere ad Collegia, vel „ Domos Societatis diuertent, studeant „ omnes bonum ædificationis odorem e- „ xẽplo vitæ, ac morum, nostris relinque- „ re. De rebus verò aut personis aliorum „ Collegiorum, aut Domorum nihil lo- „ quantur, aut tractent, nisi ad ædificatio- „ nem.

„ 11. Si transierint per locum, vbi Do- „ mus, aut Collegium Societatis sit, nihil „ ab externis, nec pro se, nec pro aliis pe- „ tant, aut accipiant sine facultate Supe- „ rioris ejusdem Domus vel Collegii.

„ 12. Omnes alii, qui iter faciunt ex „ nostris Equites, aut Pedites, has Regu- „ las peregrinorum suo modo, quantùm „ fieri potest, etiam servent, & tam pe- „ regrini, quàm reliqui, qui iter faciunt, „ patentes literas sui Superioris habere „ curent.

REGVLÆ

MINISTRI.

1. EIus officium erit, Præpositum, vel Rectorem juvare, in iis, quę in ge-

„ in genere, vel in particulari ei commendabit: nec dispensandi, aut mutandi, aut quidquam faciendi, nisi ex ejusdem præscripto, facultatem habebit.

„ 2. Valde commendatum sibi existimet, quod pertinet ad obseruationem „ Constitutionum, Regularum, Ordinum „ communium, & approbatarum Consuetudinum Domus, vel Collegii: ideoque „ habeat in scriptis, & aliquando legat, „ tam communes omnium, quàm particulares Superioris, & Officialium Regulas, „ & eosdem Officiales suas habere, intelligere, atque observare curet.

3. Officiales visitet quoties opus fuerit, obseruando, quomodo suum officium „ exequantur: quod saltem alternis diebus „ faciet: frequenter etiam visitabit cubicula, & alia loca domus, vt videat, quomodo omnia se habeant.

4. Cum quis ab officio aliquo amouetur, curet, vt is suum successorem instruat de ratione exercendi illud, juxta „ Regulas, & Consuetudines à Superiore „ approbatas.

5. Animadvertat in temporum mutationibus, quomodo in Collegio vel Domo fieri debeat horarum, ciborum, vestiumque mutatio, & Superiori in memoriam reducat, præsertim bis in anno, „ sub initium veris, & autumni: obseruet „ etiam crebrò num aliquid desit ex necessariis, aut abundet: eorumque potissimùm rationem habeat, qui in corporis „ cura minorem de se ipsis solicitudinem „ gerunt: curetq; vt adsit, cum Medicus ægrotos inuiset.

6. Quotidiè hora sibi designata, de rebus omnibus domus rationem Superiori reddat, à quo excipiet in libello ad „ id parato, quæ e. facienda committet, & „ cum primùm commodè poterit, eidem „ referat, quæ executus fuerit.

7. Redigat Superiori in memoriam „ ea, quæ necessaria domui judicabit, ut de „ emendis rebus ad victum, & vestitum „ necessariis suis temporibus de Fratrum „ nimio, aut exiguo labore, de sanitate, & „ similibus.

8. Notet, ac referat Superiori tam defectus, si quos vel Domi, aut in Collegio „ animadverterit, vel aliũde intellexerit, „ quàm quæcunq; alia quæ ad bonam gubernationem convenientia ei occurrent: tum etiam circa res sibi commissas, & quasvis alias, vt quomodo se nostri habeant circa Obedientiam, orationem, ædificationem, & in omnibus virtutibus profectum & studium.

9. Curet per æedituum, vel aliquem alium designatum obseruari, an omnes „ die statuto communicaverint: & si quis „ intra tempus designatum ad confessionem, aut communionem non accedetet, intelligat à Superiore, num subtrahendus ei sit cibus corporis, donec cibum spiritus sumat.

10. Peculiarem habeat curam, vt domus munda sit, & omnia vbiq̃ue decenter suis locis composita, sed præcipuè in „ iis, quæ ab externis videri solent.

11. Noctibus singulis portas domus, „ quibus in publicum exitur, videat an benè clausæ sint.

12. Designet aliquem ex commissione „ Superioris, qui communes lucernas domus oppotmno tempore incendat, & extinguat, qui item publicas fenestras suo „ tempore aperiat, & claudat, ac pro abluenda facie, & manibus in loco destinato aquam infundat, & pro iis extergendis, mantilia, ab iis, quæ in vsum refectorii sunt, distinctá adhibeat, quæ alia non „ Sacerdotibus, alia Sacerdotibus destinata erunt, & bis saltem in hebdomadá „ mutabuntur.

13. Studeat animos Patrum, & Fratrum inter se per beneuolentiam, & præsertim cum Superiore per obedientiam „ vnire, & si quid minus æquo animo aliquis ferret, velit potiùs in se [quoad „ fieri potest] quam in Superiorem, causam rejici, veluti in injungendis pœnitentiis, quas ipse juxta præscriptum Superioris imponet, & tam in eis, quàm in „ reprehensionibus ab animi perturbatione caveat, charitatemque præ se ferendo studeat, vt illi quibus pœnitentias imponet, meritò sibi injungi cognoscant.

14. Si quando absente Superiore aliquid acciderit, quando adeò vrgeat, vt „ commodè Superior expectari nequeat, „ id Minister, auditis Consultoribus, exequi poterit, quamvis in specie non sit ipsi „ commissum: dummodo existimet juxta „ Superioris mentem id fore, statimque „ redeunti quod factum fuerit, referat. „ Quod autem sibi ordinariè agendum „ erit, absente Superiore, ab eo curet intelligere.

15. Si Subministrum habuerit, vtatur ejus opera in iis, quæ cõmodè per se facere nõ „ poterit, juxta præscriptũ Superioris: si verò nõ habuerit, alternis saltẽ diebus singula cubicula visitet, & alia quæ in officio Subministri continentur, suppleat.

h 3 RE-

REGVLÆ
CONSVLTORVM.

1. *INtelligant quanti momenti sit eorum officium, vt Superiores eorum consilio, & relatione adjuti meliùs, & faciliùs gubernare possint.*

2. *Sint amatares boni communis, illudque in omnibus consultationibus præ oculis habeant: atque vt diuinæ inspirationi dent locum, & saniora sint eorum consilia, in suo sensu non nimis abundent.*

3. *In Consultationibus synceram intentionem habeant, & à perturbatione liberam, vt fideliter, & debita cum modestia Charitatis, & Obedientiæ memores sententiam dicant.*

4. *Sint inter se maximè Charitate conjuncti, & alter alterum honore præueniat, atque apud alios alter alterius existimationem verbis factisq; tueatur. Si verò contingat aliquam in Consultationibus diversa aut etiam singularis esse sententiæ, nemo vllam ab eo alienationem, vel habeat, vel ostendat.*

5. *Rem, de qua consultatur, benè intelligant: nec sint in dicendo præcipites: sed negotio secum considerata, & oratione præmissa: præcipuè cum de rebus agitur difficilibus, sententiam suam aperiant: quòd si quid ex tempore discutiendum proponeretur, & sibi maturiùs considerandum judicarent, Superiori significabunt.*

6. *Explicare breuiter debent sententiæ suæ rationes: quod si ad rem confirmandum aliorum rationes essent dissoluendæ, id etiam modestè faciant.*

7. *Cùm Superior Consultoribus auditis aliquid statuerit, judicium ipsi suum illius judicio submittent: neque extra consultationem, aut quod statutum fuerit, sibi displicere, aut se in alia fuisse sententia significabunt: laudent potiùs Superioru consilium apud alios, atque tueantur. Quod si ob rei, de qua agitur, gravitatem, adhuc sentirent ad alium Superiorem esse rem deferendam, quod nihil monitione sua se effecturos, sperarent, re priùs apud se maturius considerata, & oratione præmissa, ad immediatum illius Superiorem, aut si is non prouideat, ad Supremum id facere ne prætermittant.*

8. *Etiamsi non interrogentur, si quid tamen in mentem venerit, quòd ad commune bonum, vel alicuius persona particularis pertineat, paterunt id Superiori proponere, vt is statuat, num ea de re sit deliberandum, nec ne.*

9. *Consultores neque ea, quæ quisque in consultatione senserit, neque ea, quæ proposita sunt, aut definita, alij significare debent: præcipuè cùm res ipsa secretum exigunt. Superioris autem erit ea, quæ definientur, promulgare: cum opus esse judicabit.*

10. *De literis ad Superiores suo tempore mittendis, seruent diligenter quæ in formula scribendi à Consultoribus exiguntur. Et hæ literæ sigillo, quod apud Admonitorem erit, obsignatæ mittantur: nec quisquam eorum sciat, quid alius scripserit.*

11. *Si quis ex nostris ad Generalem scripserit, & literas Admonitori, aut alicui ex Consultoribus tradere voluerit: is acceptas cum suis, aut sub sua propriæ manus inscriptione, ad Generalem mittendas curabit.*

12. *Si quid circa victum, vestitum, labores, & occupationes Superioris, aut circa gubernationem moderandum, augendum vel mutandum censerent, illum præmissa oratione admonendum curent, quod ferè per Admonitorem faciant.*

13. *Si quis cum eis de difficultate aliqua sua, aut perturbatione agat, ita eum suis monitis & cansilia juvare studeant, vt semper, quantum possint, existimationem Superioris tueantur.*

14. *Ad omnio meliùs obeunda Superiorum suorum, & aliorum Officialium Regulas teneant, Constitutionesque & reliqua omnia, quæ ad nostrum institutum, & administrationem pertinent, familiaria sibi reddant.*

15. *Ita suum munus exequantur, vt nullam gubernationis partem sibi assumant, atque eâ submissione se gerant, vt cæteris Obedientiæ exemplum præbeant.*

REGVLÆ
ADMONITORIS.

1. *EA modestia & humilitate officium suum obeat, vt subditum decet erga Superiorem, quem Christi loco habet: niti enim debet, ne huius muneris accasione, reverentia atque Obedientia interior, vel exterior in ipso debilior reddatur.*

2. *Animaduertat autem, ne reverentia hæc, & Obedientia fidelitatem, aut necessariam libertatem opprimat, quo minùs Superiorem admoneat de ijs, quæ præmissa oratione, proponenda in Domino judicabit.*

3. *Admoneat Superiorem de ijs, quæ maior pars Cansultorum ei dicenda judicaverit: de aliis verò, quæ siue ipsi in mentem venient, siue ab alijs suggerentur, non*

facilè

facilè eum admonebit, sed de ijs duntaxat, quæ non leuis momenti post orationem esse censuerit, siue illa ad personam siue ad officium Superioris pertinebunt, iuxta Constitutiones & Decreta.

4. *Ea, quorum Superiorem admonuerit, meminerit tacitus apud se servare: quamvis interrogatus à Consultoribus de iis, quæ ipsi commisissent dicenda vel à Superioribus, rationem sui officii eis debebit reddere.*

5. *Cùm Superior cuispiam rei admonitus, illi remedium non adhibuerit, Admonitoris erit, cum debita submissione iterum, & sæpiùs eum commonefacere: quòd si emendationem sperat, facta prius oratione, id Superiori significet.*

6. *Admonitoris erit, ordinarias Epistolas Consultorum suis temporibus colligere, atque ad mediatos Superiores mittere, nisi eas illi alia via mittere voluerint, simulque referet eisdem, vtrum illi scripserint an non.*

7. *Caveat, ne occasione sui officii debitam subordinationem, & obseruantiam subditorum erga suos Superiores aliqua ex parte imminuat, aut debilitet.*

8. *Sigillum apud se habeat, quo suas, & Consultorum ac aliorum nostrorum literas, si ad eum detulerint, qui ad mediatos Superiores scribere voluerint, obsignare possit. Hoc tamen nullo ratione sine facultate Superioris: vti licebit, nisi in iis litteris, quæ ad Superiores mediatos scribentur.*

FORMVLA

SCRIBENDI.

1. MAgnopere juverit ad animorum vnionem in Societate, „ literarum vltro citroque missarum inter „ inferiores, & Superiores frequens com„ mercium: & crebrò alios de aliis certio„ res fieri, & audire, quæ ex variis locis ad „ ædificationem, & eorum, quæ geruntur, „ cognitionem, afferuntur.

2. Superiores Domorum, & Recto„ res scribant singulis hebdomadis ad suum „ Provincialem in Europa, In Indiis verò, „ vt suis Provincialibus visum fuerit com„ modum & opportunum.

3. Scribant autem ad suum Provin„ cialem de statu personarum, & rerum „ omnium, non solùm quæ inter nostros, „ sed etiam quæ per ministeria Societatis „ erga externos in Domibus suis, vel Col„ legiis fiunt, & non tantùm de his, quæ „ rectè se habent, sed etiam de his quæ „ secus: & quoad fieri poterit, curent, vt „ omnia tanquam præsentia Provincialis „ cernat.

4. Primo quoque tempore ad suum „ Provincialem scribant Superiores Do„ morum, & Rectores de obitu eorum, „ qui in suis locis decedunt: Provincialis „ verò reliquos de sua Provincia admo„ nebit, vt quàm primùm solitis suffragiis, „ & orationibus eorum animæ juventur, „ & statim Præpositum Generalem, & vi„ cinos Provinciales certiores reddat, vt si„ mile officium præstare possint.

5. Missi ad fructificandum in agro Do„ mini, scribant ad suum Provincialem, „ aut ad eum, quem ille designaverit, sin„ gulis hebdomadis, vel quoties ipsis fue„ rit præscriptum, vt per crebram litera„ rum communicationem, quantùm fieri „ potest, totum successum suarum missio„ num illi declarent.

6. Provinciales Superioribus Domo„ rum, & Rectoribus, ac iis, qui in missio„ nibus versantur, singulis mensibus, per„ sonis autem privatis, quibus, & quando „ opus erit, scribant.

7. Provinciales omnium Provincia„ rum Europæ scribant ad Generalem se„ mel quolibet mense: Rectores autem, & „ Superiores Domorum, & Magistri No„ vitiorum tertio quoque mense.

8. Provinciales Indiarum scribent „ Præposito Generali, quando se obtulerit „ navigationis commoditas: Rectores ve„ rò, & Superiores Domorum, ac Magistri „ Nouitiorum ex Indiis semel, ex Brasilia, „ & nova Hispania bis in anno, si se obtule„ rit occasio.

9. Prędicti omnes extraordinariè sibi „ mutuò scribant, quoties necessitas vrge„ bit.

10. Superiores Domorum, & Colle„ giorum, & Magistri Novitiorum scri„ bant ad Generalem, quæ alicujus mo„ menti fuerint, etiamsi approbante Pro„ vinciali fiant: illa verò potissimùm scri„ bant, in quibus Provincialis admonitus, „ vel non providet, vel providere nequit, „ vel postquam Provincialis cum illis tra„ ctaverit, ipsi ab ejus judicio dissentiunt: „ sed tunc quidem addant, quid Provincia„ lis responderit, & quibus rationibus ipsi „ ab eo dissentiant, interim tamen ei per „ omnia obediant.

11. Cum Provinciales scribent Gene„ rali, curabunt vt statum Domorum, & „ Collegiorum suorum, ac totius Provin„ ciæ benè explicent, & suppleant si quid „ intellexerint, quod Superiores Domo-

rum

„ rum, & Collegiorum minùs declaraverint, & in vniversum ita scribere „ debent, vt Generalis omnium rerum, „ omniumque personarum ac Provinciarum statum, quoad ejus fieri possit, ante „ oculos habeat.

12. Generalis ad Provinciales scribet „ secundo quoque mense: ad Rectores verò & Præpositos Locales sexto quoque „ mense, nisi aliqua necessitas priùs ad respondendum suadeat.

13. Si quis nostrorum aliud per literas cum Præposito Generali, aut cum „ suo aliquo mediato Superiore tractare „ velit, ne impediatur: nec ipsorum literæ „ aperiantur, neque mediatorum Superiorum ad ipsos.

14. Literæ nostrorum, quæ negotia „ continent, solùm ad Præpositum Generalem & non alios, qui cum ipso agant, destinentur: poterit tamen ad „ eos scribi, vt illi tractari: & expedite „ curent.

15. Literæ negotiorum ad quorum „ expeditionem Procuratoris Generalis „ opera, aut informatione opus erit, propriis literas ad Præpositum Generalem „ scribantur, adjecta exteriùs litera P. sub „ inscriptione earum.

16. Negotia majoris momenti, ex vtraque India & Brasil. ternis exemplis „ scribantur, binis autem ex reliquis „ Provinciis, si sit periculum ne literæ intercidant, vel certè in proximis literis earum summa repetatur: & vt „ inveniantur, cum opus fuerit, quæ „ scripta sunt ad Generalem, exemplum „ ejusmodi literarum, vel earum summam „ in libro aliquo, qui scribunt, apud se retineant.

17. Si quid secreti scribendum, vel „ soli Superiori committendum sit, seorsum in propria Epistola scribatur, quæ „ cum aliis in eodem fasciculo colligata includatur, adjecto exteriùs [soli] „ sub inscriptione ejusdem Epistolæ: quod „ si ejusmodi Epistola sola mitteretur, alia „ charta involuatur, quæ absque [soli] inscriptionem habeat.

18. In rebus, quæ secretum requirunt „ explicandis, his vocabulis vtendum „ erit, vt ea intelligi nisi à Superiore non „ possint: modum autem præscribet Generalis.

19. Nullus inferior, nisi morbo impeditus literas ad Superiorem ex sua commissione scribi faciat.

20. Consultores Rectorum, & Superiorum Localium literas obsignatas ad „ Provincialem dabunt bis in anno, mense Ianuario, & Iulio, & ad Generalem singulis annis mense Ianuario: Consultores verò Provincialium ad Generalem mense Ianuario & Iulio, nisi res aliqua ita vrgeret, vt de illa, etiam extra hæc tempora scribendum iudicarent.

21. Iis literis syncerè, & sine amplificatione, omnique privato, aut humano „ respectu semoto, significabunt, quid sibi „ de Superioribus, quorum sunt Consultores, & de eorum administratione, ac rerum statu scribendum in Domino videatur, oratione tamen præmissa, & re priùs „ diligenter considerata.

22. Vt Rector Vniversitatis de omnibus Præceptoribus, & aliis de Societate: „ ita etiam Cancellarius & Consiliarii Vniversitatis de ipso, ac aliis scribent semel singulis annis mense Ianuario Præposito Generali, & bis in anno mense „ Ianuario, & Iulio Provinciali.

23. Hujusmodi literæ Consultorum, & „ horum officialium Vniversitatis mittantur obsignatæ, nec quisquam eorum sciat, „ quid alius scripserit.

24. Quivis Præpositus, & Rector habeat librum, scribantur Visitationes „ Domus, vel Collegii à Generali approbatæ, in quo etiam scribantur ordinationes aliæ alicujus momenti, quæ à Generali mittuntur: & quæ perpetuæ fuerint, ab iis quæ temporariæ sunt, separatim notentur: alia verò, quæ Visitator, & „ Provincialis præscripserint, in alio libro „ scribantur.

25. Si quid scribendum esset de rebus, quæ externorum aliquem attingerent, ita scribatur, vt etiam si literæ „ in ejus manus inciderent, offendi non „ possit.

De LITERIS ANNVIS.

26. SVperiores Domorum, atque Rectores curent ea observari, „ quæ indies in eorum Domibus Collegiisque per nostros Dominus operari dignatur, quæque ad nostrorum consolationem, ac proximorum ædificationem „ pertinent, ex quibus seligant optima „ quæque, atque in ordinem redacta, sub „ finem cujusque anni ad suum Provincialem mittant.

27. Provinciales ex omnibus Superiorum Localium, atque Rectorum „ suæ Provinciæ, & eorum, qui in Missionibus versantur, Epistolis rejectis vel addi-

„ additis, iis quæ videbuntur, singulis an-
„ nis mense Ianuario, rerum gestarum ca-
„ pita Latinè collata, ex quibus deinde v-
„ næ literæ annales Romæ conficiantur,
„ manu ipsorum subscripta Romam ad
„ Generalem destinent.

„ 28. In ea compendiaria narratione
„ hic ordo servabitur: Recensebunt ini-
„ tio numerum nostrorum in vniuersum,
„ tum etiam singulis Domibus, Colle-
„ giis, & Missionibus nominatis, quot
„ sint in iis Sacerdotes, Præceptores,
„ Scholastici & Coadjutores temporales,
„ itemque quot admissi sint eo anno in
„ Societatem, quotque è vita decesse-
„ rint: neque deinde necesse erit ad sin-
„ gula Collegia aut loca redire, nisi aliquid
„ in iis contigerit peculiari narratione di-
„ gnum.

„ 29. Agent primò de profectu no-
„ strorum in Domino, & explicabunt,
„ si quid in eo genere ædificationem fa-
„ cere possit: deinde de ministeriis So-
„ cietatis erga proximos, vt de concio-
„ nibus, lectionibus sacris, doctrina
„ Christiana, & exercitiis spiritualibus,
„ visitatione carcerum & hospitalium, re-
„ conciliatione dissidentium, de pœni-
„ tentium frequentia, & de aliis nostri in-
„ stituti piis operibus: ita tamen vt ea tan-
„ tùm commemorentur, quæ sunt alicu-
„ jus momenti. Item de Scholis, & discipu-
„ lorum numero, & profectu, præsertim in
„ Vniversitatibus & Collegiis majoribus:
„ de bona item Societatis existimatione,
„ de contradictionibus autem, & perse-
„ quutionibus, si quæ fuerint, ea tantùm
„ attingant, quæ ædificationi fore vide-
„ buntur. Dicent etiam de piorum erga
„ nostros charitate, & eleemosynis paulò
„ insigníoribus.

„ 30. Hæc omnia exponent, quàm
„ plenissimè fieri poterit (semper tamen
„ vitata nimia prolixitate) adhibitis o-
„ mnibus circumstantiis, etiam nomini-
„ bus eorum, qui eas res gesserunt, vt si
„ opus fuerit, aliquando conscribi possit
„ historia. Qua etiam de causa cum ali-
„ quid occurret dignum memoria, quod
„ tamen propter aliquam causam non ex-
„ pediat omnibus vulgari, id scribent se-
„ paratim integrè, & perfectè: in illa au-
„ tem communi narratione vel omninò
„ reticebunt, vel ea tantùm excerpent, quę
„ ædificationi esse possunt. Et quæ ad ex-
„ ternos pertinent, ita narrentur, vt in ea
„ ipsa domo aut ciuitate, vbi scribuntur, ac
„ vbique publicè legi citra cujusquam of-
„ fensionem possunt.

„ 31. Cum literæ annuæ Romæ con-
„ fectæ ad Provincias mittentur, legan-
„ tur quàm primùm in singulis Domibus
„ & Collegiis. Et vt Coadjutores nostri
„ temporales ex Latinis etiam literis fru-
„ ctum aliquem percipiant, fit aliquis,
„ qui illarum summam, aut interpretatio-
„ nem aliquo modo explicet: neque vltra
„ duas hebdomadas retineri debent, vt
„ ad reliqua loca citiùs deferantur: post-
„ quam verò vbique perlectæ fuerint, in
„ præcipua Domo, vel Collegio ejusdem
„ Provinciæ asserventur, & simul con-
„ seruentur.

De CATALOGIS & INFORMATIONIBVS *Annuis.*

„ 32. AD clariorem omnium no-
„ strorum cognitionem, Su-
„ periores Domorum, & Collegiorum,
„ duos Catalogos conficiant ante id tem-
„ poris, quo Procuratores Provinciarum
„ ad Generalem veniunt, ita exactè, ac si
„ nunquam missi fuissent. In primo de-
„ scribantur omnes, qui in suis Domi-
„ bus, vel Collegiis, ac missionibus sunt,
„ in quo contineatur vniuscujusque no-
„ men, cognomen, patria, ætas, vires,
„ tempus Societatis, studiorum, & mi-
„ nisteriorum, quæ exercuit, & gradus
„ in literis, si quos habet, & an Profes-
„ sus, vel Coadjutor sit, &c. & à quo tem-
„ pore.

„ 33. In secundo Catalogo dotes, &
„ qualitates vniuscuiusque describantur,
„ videlicet, ingenium, judicium, pru-
„ dentia, experientia rerum, profectus
„ in literis, naturalis complexio, & ad
„ quæ Societatis ministeria talentum ha-
„ beat: quæ omnia diligenter, re Deo
„ priùs commendata, & maturè conside-
„ rata, & omni privato affectu semoto, syn-
„ cerè, & breviter perstringenda erunt, &
„ vtrunque catalogum ad suum Provincia-
„ lem mittant.

„ 34. Sub finem cujusque anni inter-
„ jecti, tertium etiam alium brevem ca-
„ talogum ad Provincialem mittant,
„ continentem nomina, & ministeria,
„ in quibus vnusquisque nostrorum oc-
„ cupatur: mittant etiam supplemen-
„ tum primi, & secundi catalogi, in
„ quo ea tantum adnotabunt, quæ eo an-
„ no de nouo occurrerint addenda: vt qui
„ in Societatem interim fuerint admissi,
„ aut ab ea defuerint, vel quot mortui sint,
„ vel alia quavis causa:

„ 35. Hunc tertium catalogum & supplementum primi & secundi catalogi „ totius Provinciæ, cum narratione pro „ annuis literis, de qua dictum est, ad „ Generalem mittet Provincialis mense Ianuario: primùm verò, & secundum per Procuratorem Provinciæ, ad „ eundem, sigillo suo obsignatos, perferendos curabit: Quod si quid ipsi in his „ catalogis, & informationibus notandum „ addendumve videretur, id seorsum ad „ Generalem scribat.

REGVLÆ

PRÆFECTI RERVM SPIRITVALIVM.

„ 1. PRæfectus rerum spiritualium „ cognitionem instituti Societatis, & zelum boni progressus ipsius habeat, & in Obedientia, & Humilitate exemplum aliis præbeat, & amabilem se eis exhibeat, vt ad eum omnes „ confugiant, confidenterque sua omnia „ detegant, & ab eo consolationem, & auxilium sperent in Domino.

„ 2. Instruat nostros privatim, secundùm vniuscuiusque captum, quomodo „ interiùs, & exteriùs se habere debeant, „ & ad id exhortetur, & in memoriam „ redigat, & amanter admoneat, præsertim „ vt puram habeant intentionem divini „ servitii, & familiaritatem cum Deo in „ spiritualibus devotionis exercitiis, & zelum syncerum animarum.

„ 3. Petat quem procedendi modum „ in oratione, & examine habeant, & si „ contra aliquem defectum examen particulare faciant, & si contra inordinatos affectus propria remedia adhibeant, „ & in solidis virtutibus acquirendis, præsertim in Obedientia quid observent, & „ & de pœnitentiis, & aliis devotionibus.

„ 4. Sicubi in his à rectitudine deflexerint, eos dirigat, juxta modum Societatis: erga cujus institutum, curet, vt omnes benè affecti sint, & det operam, „ vt orandi & meditandi modos, quos docuit Pater noster Ignatius in libro Exercitiorum, retineant, & vt illo libro familiarissimè vtantur, videatque, ne dum „ nostri devotionem habere procurant, „ caput lædant, aut vires corporis nimis „ debilitent.

„ 5. Versatum ipsum esse oportebit in „ lectione librorum spiritualium, & vnicuique decernat tempus, & modum „ cum fructu eos legendi, qui sint faciliores, & nostro instituto magis convenientes.

„ 6. Peculiarem habeat curam consolandi afflictos, & tepidos exhortandi, „ remedia pro cujusque infirmitate, vel „ necessitate adhibendo: qualia sunt, frequentiùs communicare, plus temporis „ orationi impendere, Exercitia spiritualia facere, plus aliquid pœnitentiæ assumere, libros aliquos spirituales legere, „ & similia. Quæ autem ex his ipse concedere possit, & in quibus ad Superiorem „ recurrendum sit, ab eo intelligat.

„ 7. Parem quoque adhibeat diligentiam, vt Coadjutores temporales quieti „ sint, & sorte Marthæ contenti, & pro „ eorum captu illos instruat, mysteriaque „ Rosarii doceat, vt majore devotione illud recitare possint.

„ 8. Doceat omnes, vt præmissa oratione, & cum magna reverentia ad Sacramentum altaris accedant, & post ejus „ perceptionem per aliquod temporis spatium orent, & gratias agant.

„ 9. Præter eos, quos satis instructos „ Superior judicaverit, cum vnoquoque „ agere de his vltra mensem ne differat: „ sæpè verò consideret, quem fructum „ bonorum operum ex oratione, & ex reliquis rebus spiritualibus colligant, vt in „ dies magis in Domino proficiant.

„ 10. In his autem omnibus videat, ne „ ordo vnicuique præscriptus impediatur, „ ac præsertim studia illorum, qui literis „ dant operam, nisi cum Superior aliter „ judicaverit.

„ 11. Curam peculiarem habeat Noviriorum, si qui Domi, vel in Collegio „ fuerint, à Superiore aliunde prospectum „ sit, & erga eos observare studeat ea, quæ „ juxta Magistri Novitiorum, & examinatoris Regulas observari commodè poterunt.

REGVLÆ

PRÆFECTI ECCLESIÆ.

1. CVret, vt Æditus Regulas suas observet, quas Præfectus ipse „ apud se etiam habeat.

„ 2. Præbeat illi catalogum singulis „ diebus Sabbathi, quo dies festi, ac jejuniorum proximæ hebdomadæ continentur, vt eum in refectorio recitet in „ cœna diei Dominicæ sequentis.

3. Sin-

3. Singulis diebus Sabbathi vesperi in „ Sacristia scripto proponat, quemadmodum quotidiè Sacra sint facienda sequenti hebdomada, & quo ordine rem „ divinam in Altari summo facturi sint, „ qui ad hoc fuerint designati.

4. Detur opera, ne in Altari maximo desit vnquam Sacrum, quo tempore celebrari solet, habeaturque ratio, ne plura Sacra simul inchoentur, „ sed commodè omnia suis spatiis distinguantur.

5. Curam gerat Missarum, & orationum, quæ pro defunctis Societatis, „ & pro Fundatoribus, & Benefactoribus, ac pro ipsa Societate fieri debent, „ quas ex subjecto catalogo intelliget: & „ catalogum earum, quę secundùm nostrum institutum, & ex præscripto Generalis ordinariè faciendæ sunt, referat „ in duas tabellas, quarum alteram appendat in Sacristia, alteram in alia convenienti loco, quę initiò cujusque mensis „ publicè in Refectorio legetur.

6. Cum Superior aliquid in Sacro Deo „ commendari, aut Sacra ipsa, quæ ab omnibus facienda sint, applicari ad finem „ aliquem jusserit, curet scribi in schedula „ in Sacristia affigenda.

7. Quænunque autem ex his non ab „ omnibus facienda erunt, ea Præfectus „ vniuique privatim significanda curabit.

8. Librum habeat, vbi mandata Superiorum de his rebus, si aliquandiu duraturæ, aut non statim faciendæ sint, scribantur, ne memoria excidant, & cum „ fuerint adimpleta, deleantur.

9. In Collegiis & Domibus probationum curet iuxta ordinem Superioris „ de candela danda Fundatoribus iuxta „ Constitutiones.

10. Si quando externi Sacra aliqua „ fieri postulauerint, se Superiorem consulturum respondeat: nisi eius animum „ perspectum iam habeat.

11. Externos Sacerdotes ad faciendum Sacrum in nostro Templo, non sine delectu admittat, sed eos tantum, „ qui ædificationi sint, præsertim notos, „ idque iuxta ordinem Superioris: & intelligat an à suo Ordinario legitimam „ habeant facultatem.

12. Videat an Sacerdotes Regulas „ suas observent, & num barbam, & coronam decenter tonsam habeant.

13. Per se, vel alium à Superiore designatum, promovendos ad Sacerdotium „ instrui curet, & videat vt ad Romanæ „ Ecclesiæ titum tam ii, quàm omnes „ Sacerdotes se accommodent, & ne „ confessiones audiant, nisi sint legitimè „ approbati.

14. Animadvertat, ne vllæ pro Sacris „ faciendis aut confessionibus audiendis „ eleemosynæ admittantur.

15. Nulla sit in Ecclesia arcula, in qua „ Eleemosynæ conjiciantur, siue pro nobis, „ siue pro aliis.

16. Det operam, vt sanctissimum Domini nostri Corpus decenter in custodia conseruetur, diligenter cavens, ne „ vnquam in ea Sacramentum desit, habita communicantium ratione, & vt saltem decimo quinto quoque die innouetur, & Sacris absolutis in tabernaculo „ claui obseretur.

17. Quando nostri in Templo communicaverint, curet Præfectus, vt id faciant separatim ab externis.

18. Oleum Sanctum, vt oportet, asservatum singulis annis renouet, & Sanctorum reliquias (quæ quidem mobiles fuerint) in tabernaculo ad id deputaro decenter custodiat: si quando autem deuotionis causa ostendendæ erunt, duo cerei accendantur: atque hujus tabernaculi clavem vnam ipse habeat, & alteram diversam Præpositus, „ aut Rector.

19. Cruces, Calices, ornamenta, & reliqua id genus, vt par est, custodiantur: nec „ desint velamina ad cooperiendos calices, & alia ad divinum cultum, & ornatum necessaria.

20. Mutari faciat Altarium, & Sacerdotum ornamenta, quod ad colorem attinet habita temporum, & Festorum ratione, juxta ritum Romanæ Ecclesiæ.

21. Cum Templum ornandum fuerit, „ nihil sine facultate Superioris ad eam „ rem commodato ab externis petat: det- „ que operam, vt quod acceptum fuerit, „ ancuratè custodiatur, & dominis quàm „ primùm reddatur.

22. Si Templum instauratione, aliqua „ in parte indiguerit, aut aliis ad divinum „ cultum necessariis, provideat, sicut ipsi à „ Superiore fuerit præscriptum.

23. Superiori in memoriam redigat, „ vt aliquos designet, qui de concionibus, „ & modo concionandi judicare possint: „ quorum saltem vnus concioni intersit, vt „ Concionatorem, cum opus fuerit, & Superiori videbitur, admonere possit.

24. Conciones & lectiones Templi,

„ horę spatium superare non debent: eo „ verò ordine Missæ dicantur, ne impediant, quo minùs conciones tempore „ præfixo inchoentur.

25. Advertat ne viri in Templo, „ mulierum locum occupent, neve ex „ adverso earum quantum fieri poterit, „ maneant.

26. Curet ne domi desint Confessarii, „ qui necessarii in Templo nostro sunt, „ & vt confessiones vesperi decenti hora „ absoluantur.

27. Pridie Palmarum Confessarios „ admoneat, vt Constitutionem illam „ obseruent, quæ ad externos ad suas „ Parochias dimittendos Eucharistiæ sumendæ gratia pertinet, & antè id tem„ pus, si consuetudo Regionis id postula„ verit.

28. Officia Hebdomadæ Sanctæ, & „ Vesperæ (si hæ dicentur,) fiant to„ no simplici more Societatis sine cantu „ etiam firmo, nisi vbi Generalis Præ„ positus dispensaverit, id autem quod „ de vesperis dictum est, de Benedi„ ctione candelarum, & ramorum intel„ ligatur.

29. Cum aliquid petendum erit pro „ Ecclesia, aut vsu Sacristiæ, intelligat „ in ea re Superioris voluntatem, eam„ que exequatur: cumque pecuniæ ali„ cujus momenti summa dabitur, ant col„ ligetur, eam deponat apud Procurato„ rem in scrinio aliquo, cujus clavem vnam „ Superior habeat, & alteram diversam „ ipse Præfectus.

30. Librum habeat, in quo eleemosy„ narum, quæ Ecclesiæ vsibus dantur, & „ expensarum rationes constent.

31. Panni omnes linei semper ser„ uentur, & separatim corporalia, at„ que etiam purificatoria (quæ quatuor „ cruces in angulis habeant) lauentur, „ & vtrumque ablutio, & cineres eo„ rum, quæ vetustate consumpta com„ buruntur, in sacram piscinam mittan„ tur.

32. Catalogum vnum rerum omnium „ Ecclesiæ mobilium, quæ alicuius mo„ menti sunt, custodiat: in altero ve„ rò illa scribantur, quæ aut noua sibi „ traduntur, cum die, anno, &c. aut ve„ tustate consumuntur, vt possit cum exi„ getur, prioris catalogi rationem redde„ re: sæpe etiam res pretiosiores inspiciet, „ ne aut lædantur, aut amittantur, arcis in „ quibus servantur, & Sacristię januis benè „ clausis, & munitis.

33. Cum nostrorum aliquis extremum „ diem obierit, spatio diei naturalis decen„ ter teneatur, nisi ratione mali odoris, aut „ ex alia justa causa, anteverti hoc tempus „ Superiori posse videretur.

34. Observetur circa vestitum Sacer„ dotum mortuorum, quod de viventi„ bus dicitur in Constitutionibus, vt sci„ licet vtamur eo modo, quo Sacerdo„ tes honesti ejus Regionis, in qua ver„ samur, vti solent: Fratres verò qui Sa„ cerdotes non sunt, sepeliantur eo modo „ induti, quo alii Clerici honesti, qui Sa„ cerdotes non sunt, sepeliri solent.

35. Curam suscipiet sepulchri, cande„ larum, precum, quæ consueto more di„ cuntur, rerumque cæterarum, quæ ad „ eam rem erunt necessariæ.

CATALO-

CATALOGVS
MISSARVM, ET ORATIONVM, quę NOSTRIS pręſcribuntur.

SACRA IVXTA NOSTRVM Inſtitutum à Sacerdotibus Societatis ordinariè facienda.

Singulis ANNIS.

1. IN principio cujuſque anni vnuſquiſque Sacerdos Miſſam celebret pro noſtra Societate.

2. Singulis annis præſcripto die, in quo memoria fundationis Collegii vel Domus fit, Miſſa cum ſolennitate pro Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus viuis, & defunctis celebretur: & reliqui Sacerdotes, qui in Collegio, vel Domo habitaverint, pro eiſdem ſua Sacrificia offerant.

Singulis Menſibus.

3. In principio cujuſque menſis vnuſquiſque Sacerdus Miſſam celebret pro noſtra Societate.

4. Initio cujuſq; menſis omnes Sacerdotes, qui in Collegio, vel Domo fuerint, Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus viuis, & defunctis ſemel Miſſę ſacrificium offerant.

Singulis Hebdomadis.

5. Singuli Sacerdotes pro illis de Societate, qui extra Provinciam mortuntur, ſemel in quavis hebdomada Miſſæ ſacrificium offerant.

6. Singulis hebdomadis, vbicunque fuerint decem, vel pauciores Sacerdotes, pro noſtra Societate vna Miſſa, à deſignato à Superiore dicetur: duę verò, ſi fuerint plures, quàm decem: tres autem, ſi fuerint plures, quàm viginti: & ita deinceps in reliquis decadibus, ſi numerus Sacerdotum fuerit major.

7. Singulis hebdomadis pro Benefactoribus vivis, & defunctis propriæ Domus vel Collegii, præter eas quæ pro Fundatore dicuntur, vna, aut duæ, aut plures Miſſæ pro numero Sacerdotum offerantur, ſervando ordinem modò prædictum.

8. Singulis hebdomadis Miſſa ſe-

ORATIONES IVXTA NOſtrum Inſtitutum, ab iis, qui Sacerdotes non ſunt, ordinariè faciendę.

Singulis ANNIS.

ET ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem integrum Roſarium Dominæ noſtræ, videlicet centum quinquaginta Aue Maria, & quindecim Pater noſter, aut tres coronas recitent.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam partem Roſarÿ recitent.

Singulis Menſibus.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem tertiam Roſarÿ partem, aut vnam coronam recitent.

Et ſinguli qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam Roſarÿ partem recitent.

Singulis Hebdomadis.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam Roſarÿ partem recitent.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, in quavis hebdomada ad eandem intentionem ſeptem Pater noſter, & ſeptem Aue Maria recitent.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, in quavis hebdomada ad eandem intentionem ſeptem Pater noſter, & ſeptem Aue Maria recitent.

Et vnus ex ÿs, qui Sacerdotes non ſunt, à Sa-

mel pro Fundatore propriu Collegii, vel Domus, & benefactoribus vivis, & defunctis à designato à Superiore celebretur.

à Superiore designatus, ad eundem intentionem vnam coronam, aut tertiam partem Rosarij recitet.

9. In Domibus & Collegiis, quæ saltem viginti ex nostris alere possunt, etiamsi non habeant proprium Fundatorem, fiant pro iis viuis, & defunctis, qui eorum fundationem notabiliter adjuverunt, eadem Sacra quæ pro Fundatoribus ordinariè fieri solent.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem pro eisdem facere debent easdem orationes, quæ pro Fundatoribus ordinariè fieri solent.

SACRA AB EISDEM EXtraordinariè facienda.

ORATIONES AB EISDEM extraordinariè faciendę.

10. Cum primùm Societas in Collegii alicuius possessionem venerit, quilibet Sacerdos ter Sacrum faciat pro superstite Fundatore ipsius, ac Benefactoribus.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem, Rosarium integrum aut tres coronas recitent.

11. Cum ex hac vita idem Fundator excesserit, singuli Sacerdotes ter Sacrum pro anima illius, & Benefactorum faciant.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem Rosarium integrum, aut tres coronas recitent.

12. Idem judicium erit de Communitatibus, vel Rebusp. quæ non moriuntur: fient enim tria Sacra pro viuentibus, & tria pro defunctis earum. Sic etiam faciendum, quando plures simul fundationem constituunt.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, integrum Rosarium aut tres coronas pro viventibus Communitatibus: & totidem pro defunctis earum recitabunt. Similiter facient, quando plures simul fundationem constituunt.

13. Cum primùm Societas in alicujus Domus professæ possessionem venerit, quilibet Sacerdos intra illam Provinciam ter Sacrum faciat pro superstite Fundatore ipsius, ac benefactoribus: & quando vita functus fuerit, alia tria Sacra ab eisdem pro animabus illius & benefactorum fiant.

Et singuli ejusdem Provinciæ, qui Sacerdotes non sunt integrum Rosarium, aut tres coronas pro superstite Fundatore, ac benefactoribus: & quando vita functus fuerit, alterum Rosarium integrum, aut tres coronas pro animabus illius ac benefactorum recitent,

14. Pro Communitatibus verò, & pluribus, qui simul Domus professæ fundationem constituunt, fiant intra eandem Provinciam, quæ de Collegiis dicta sunt num. 10. 11. 12.

Et singuli ejusdem Provinciæ, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem faciant, quæ de Collegiis, eisdem numeris dicta sunt.

15. In domo, vel Collegio vbi quis de Societate decesserit, singuli Sacerdotes pro eo tria Sacra in aliis verò Provinciæ locis duo sacra faciant.

Et singuli ejusdem Domus, aut Collegii, qui Sacerdotes non sunt, pro eo tres coronas, aut tres partes Rosarii: pro aliis verò eiusdem Provinciæ duas coronas, aut duas partes Rosarii recitent.

16. Cum de obitu cujusque nostrorum, qui extra Provinciam obiit, significatur, per Vniversam Societatem omnes Sacerdotes in Missis, illius animam Deo commendent, pro cujusque devotione.

Et singuli qui Sacerdotes non sunt, in suis orationibus illius animam Deo commendent, pro cuiusque devotione.

17. Omnes Sacerdotes curent, juxta Constitutiones frequenter orare pro vniversa Ecclesia, ac pro iis præsertim, qui majoris sunt momenti ad ejus vniuersale bonum, cujusmodi sunt Principes Ecclesiastici, & seculares, & alii, qui multum prodesse, vel obesse bono animarum possunt: & pro amicis, & benefactoribus, viventibus, & vita functis, & pro aliis, in quorum auxilium peculiariter ipsi, & reliqui de Societate in variis locis inter fideles, & infideles, incumbunt, & etiam pro malè affectis erga nostram Societatem.

Et omnes, qui Sacerdotes non sunt, idem juxta Constitutiones curare debent.

SACRA

SACRA EX PRÆSCRIPTO P. N. GENERALIS *ab vnoquoque Sacerdote Societatis ordinariè facienda.*

18. Vnusquisque Sacerdos singulis mensibus duo Sacra faciat, alterum pro Indiis, & Gentium conversione: alterum pro Regionibus Septentrionalibus, & Hæreticorum reductione, & in aliis Sacrificiis, & orationibus eadem Domino commendabit.

19. Singulis hebdomadis vnusquisque Sacerdos Sacrum vnum ad intentionem Reverendi Patris nostri Generalis faciat, & in aliis Sacrificiis, & orationibus eandem Domino commendabit.

ORATIONES EX PRÆscripto P. N. GENERALIS à singulis, qui Sacerdotes non sunt ordinariè faciendę.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, vnam coronam, aut tertiam partem Rosarii pro Indiis, & Gentium conversione: & alteram coronam, aut tertiam Rosarii partem pro Regionibus Septentrionalibus, & Hæreticorum reductione recitent, & in aliis orationibus eadem Domino commendabunt.

Et singuli, qui Sacerdotes non sunt, ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam Rosarii partem recitent, & in aliis Orationibus eandem Domino commendabunt.

Non intendimus per ea, quæ superiùs recensentur, excludi reliqua Sacra, & Orationes omnes, quæ pro occurrentibus necessitatibus à Superioribus imponi ad tempus solent.

REGVLÆ
SACERDOTVM.

QVæ de Disciplina religiosa in Regulis, & instituto nostro servanda omnibus proposita sunt, ea Sacerdotes, pro ratione sui gradus, sibi præcipuè dicta existiment, & observent.

2. *Divinum officium nitantur attentè, devotè, & opportuno tempore recitare.*

3. *Ita vivere studeant, vt quotidiè meritò celebrare possint: ad idque conducet [quamvis ex Constitutione octaua, vt minimùm quoque die confiteri teneantur] sæpiùs in hebdomada confiteri.*

4. *Ceremonias Missæ ex vsu Romano accuratè vnusquisque observet: in eaque celebranda pronunciationem, & quamcunque aliam exteriorem actionem ita moderetur, vt non minùs aliorum ædificationi, quàm propriæ devotioni serviat, & ideò semihoram in faciendo Sacro nec multum excedat, neque ita breviis sit, vt illam non expleat.*

5. *Qui in summo Altari Sacra facturi sunt, simulatque campanæ se vocantis pulsum audierint, vel admoniti fuerint, ad vestes Sacerdotales induendas se conferant, vt in tempore exire ex Sacristia possint.*

6. *Salutare tradendæ doctrinæ Christianæ Ministerium pueris, ac rudibus quod à sui origine nostra Societas tanto affectu complexa est, pari omnes studio promovere curent.*

7. *Intelligant sibi ratione peculiari incumbere, vt exercitiorum spiritualium, quæ tantopere ad Dei obsequium conferre cernuntur, vsum valdè familiarem habeant: quo, & alios ad ea suscipienda adducere, & in eo tam vtili armorum spiritualium genere tractando dexteritatem habere possint.*

8. *Omnes ii, quibus ex Obedientia confessiones audiendi sanctum munus committitur, multum ad id affici studeant, & tanquam nostri instituti valdè proprium magni faciant.*

9. *Nemo ad confessiones audiendas accedat, nisi à Superiore deputatus, & qui simul intelligat, quam facultatem ad hoc minus ab eo habeat.*

10. *Modum ea Sacramenta ministrandi, quæ Sacerdotes nostræ Societatis tractare possunt, perspectum omnes habeant, in eoque vniformes sint, quantum Regionum varietas patietur: formam tamen & rationem absoluendi ab excommunicatione, & aliis censuris, & peccatis, eandem omnes sequantur, attendantque, ne ex modo vtendi facultatibus Societatis, Ordinarii, & Parochi jure offendi possint.*

11. *In casibus conscientiæ, iisque præsertim qui ad censuras, casus reservatos, & restitutiones pertinent, sese diligenter exerceant: earumque rerum compendia, & breuem interrogandi methodum, ac contra singulorum peccatorum species, exempla & dicta Sanctorum, atque alia salutaria remedia comparare studeant.*

12. *Confessarii inter seipsos, & in modo procedendi cum pœnitentibus conformes esse curent: & quantum res tulerit, ita aliorum Confessariorum existimationi vnusquisque consulat,*

ſulat, vt omnes intelligant, mutuo charitatis & uniformis doctrina vinculo, Societatis Confeſſarios in Chriſto eſſe colligatos.

13. *Vocati ad Eccleſiam ad Confeſſiones audiendas, ſtatim cum animi alacritate eo ſe conferant: & quo major pœnitentium multitudo futura eſt, eo magis tempeſtiuè ab alijs occupationibus ſe expediant.*

14. *In templo confeſſiones, dum concio fit, vel ſacra lectio, nemo audiat.*

15. *Confeſſarii ita audiant pœnitentes, vt mutuum aſpectum fugiant: fit enim attentiùs, & liberiùs audient: quò ſi locus non erit ejuſmodi, vt tabula Confeſſarium à confitente dividat, manus interpoſita inter faciem propriam, & confitentem, qui ad latus eſſe debet, id præſtabit.*

16. *In audiendis confeſſionibus, fœminarum præſertim, ſeveros potiùs ſe, quàm familiares exhibeant: in vniuerſum tamen paterna quadam, & ſpiritualis gravitas in eis eluceat.*

17. *Eos, qui crebriùs confitentur, maximè fœminas, breviter expediant, nec de rebus ad confeſſionem non pertinentibus in confeſſione loquantur: extra confeſſionem verò, ſi oportebit eas alloqui, longum ſermonem ne miſceant, & oculos modeſtè demiſſos habeant.*

18. *Quando quis à Superiore mittetur ad confeſſiones fœminarum audiendas, vel alia de cauſa eas adierit, ſocius, quem Superior ipſi deſignabit, quamdiu cum fœminis Sacerdos loquetur, eo in loco erit, vnde videre eos, ſed non, quæ ſecreta eſſe oportet, audire poſſit, quantum loci diſpoſitio patietur: quod ſi non pateretur, curet omninò Sacerdos, ne oſtium ſit clauſum, nec locus obſcurus.*

19. *Particularium perſonarùm, præſertim fœminarum, curam nemo ſuſcipiat: & quamvis Confeſſarius pro ſuo munere in vita ſpirituali pœnitentem inſtituat, nullius tamen obedientiam admittat.*

20. *Si quis vni confiteri ſolitus, ab eodem alium Confeſſarium adeundi facultatem petierit, vel ea non petita adierit, id ſibi gratum eſſe Confeſſarius benignè oſtendat.*

21. *Vt ſanitatis etiam ratio ad Dei gloriam habeatur, confeſſiones, manè ad horam vſque prandii tantum audiant: ita, vt cùm ſignum primæ menſæ audietur, ſtudeant ſe ita accommodare, vt ad ſecundum accedant: niſi fortè pœnitentium neceſſitas aliud exigat.*

22. *Nemini aut petere, aut accipere quidquam liceat, ſive ab iis, quorum confeſſiones audiverit, ſive ab aliis, quod vel in pauperes diſtribuat, vel alteri ſatisfactionis nomine reſtituat: niſi Superior, cùm opus eſſet, ſecus faciendum judicaret.*

23. *Et ſi vota ad perfectionis ſtatum pertinentia, vt ſancta laudari debent, & circa ea Confeſſarii conſilium, ſed magna cum conſideratione, dare poſſint: quia tamen non humanam, ſed divinam vocationem requirunt, nemo ad ea emittenda quemquam inducat: verùm ad orationem tales hortetur, vt à Deo adjuti, vocationem ſuam meliùs intelligant, & exequantùr.*

24. *Si quos viderint ad Religionem propenſos, non facilè ad vnam potiùs, quàm ad aliam, ad hoc, quàm ad illud Monaſterium invitent: ſed liberam illis ſuam electionem relinquant poterunt tamen petentibus conſilium eas Religiones, vel Monaſteria proponere, quæ illis magis commoda in Domino judicauerint.*

25. *Nullus eis, quorum audit confeſſiones, certum veſtimenti genus, hunc aut illum habitum, vel colorem præſcribat: tametſi omnes ad honeſtum, & ſuo ſtatui conuenientem veſtitum hortari poſſint.*

26. *Vt pium eſt, ad frequenter communicandum fideles exhortari: ita quos ad id propenſos viderint, admonere debent, ne crebriùs, quàm octauo quoque die accedant, præſertim ſi matrimonio ſint coniuncti.*

27. *Admoneat eos, qui ſibi confitentur, à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis incluſiuè, eo tempore (niſi aliud conſuetudo loci poſtulauerit) debere ſemel in ſua Parochia communicare, exceptis Peregrinis, & iis, qui facultatem haberent, & reliquis, quos jus excipit.*

28. *Qui vocantur ad juvandos eos, qui morti vicini ſunt, ea in promptu habeant, quæ eo tempore, in quo tantum eſt momenti, vſui eſſe poſſint, tandiuque illis adſit, quamdiu ſola neceſſitas poſtulabit. Cæterum etſi cùm opus eſt, ægrotos ad condenda teſtamenta hortari conveniat, iis tamen conficiendis non aſſiſtant.*

REGVLÆ

CONCIONATORVM.

„ 1. Regulæ, quę Sacerdotibus propoſitæ ſunt, eas ſibi Concionatores inprimis commendatas exiſtiment, nec minore cura, quàm cæteri obſeruent.

„ 2. Memores ſint, vocatos ſe eſſe ad reducendas animas ſuo creatori: quod cùm ſit opus omnium difficillimum, ſummo ſtudio media illa adhibeant, quę inſtrumentum cum Deo conjungunt: ejuſmodi ſunt ſolidæ virtutes, ac præcipuè charitas, pura intentio diuini ſeruitii, familiaritas cum Deo in ſpiritualibus devotionis exercitiis, & zelus ſyncerus animarum ad gloriam diuinæ majeſtatis.

3. Eni-

,, 3. Enitantur cum Dei gratia esse cæ-
,, teris exemplo: ut non minùs vita, quàm
,, doctrina, ad omnem virtutem proxi-
,, mos alliciant.

,, 4. Lectioni S. Scripturæ, ac Patrum
,, præcipuè incumbant: conferet etiam
,, peculiari studio vidisse Evangelia toto
,, anno currentia, & in eis ea, quæ usui
,, esse possunt, adnotasse: itemque com-
,, pendium fecisse explicationis rerum ad
,, fidem, & Christianam vitam necessa-
,, riarum, atque in communes locos re-
,, degisse omnia, quæ ad virtutum com-
,, mendationem, & peccatorum destina-
,, tionem pertinent.

,, 5. Conferet vidisse præceptiones, si
,, quas de domo concionandi illi tradunt,
,, qui benè hoc munus obierunt: bonos au-
,, divisse prædicatores, & in concionibus
,, domi, vel in aliis locis minùs frequen-
,, tibus se exercuisse.

,, 6. Optare debent, ut admoneantur, si
,, quid in concione corrigendum videbitur
,, iis, qui à Superiore ed id deputati fuerint,
,, & humili, & grato animo id accipere.

,, 7. Ita operam suam in celebrioribus con-
,, cionibus libenter impendant, ut non mi-
,, nus se ad docendos pueros, & alios rudes
,, instruendos, faciles, & paratos exhibeât.

,, 8. Si quando occasio tulerit, ut alios
,, eodem tempore concionari velit, quan-
,, tum in ipsis erit, libenter cedant.

,, 9. Ea populo proponant, quę ad captum,
,, & utilitatem auditorum erunt accomo-
,, data, iisq; insistant, quæ ad Christ. institu-
,, tutionem, atq; ad extirpanda vitia, & vir-
,, tutes inferendas valent. & à rerum subti-
,, lium curiosa tractatione se abstineant.

,, 10. Commendare debent Confessio-
,, nis, & Eucharistiæ frequentem usum, in
,, bonis operibus profectum, & perseve-
,, rantiam, Ecclesiasticarum cærimonia-
,, rum observationem, & cæteræ, quæ ad
,, cultum divinum pertinent, eamq; obe-
,, dientiam, quę Principibus & Prælatis, qui
,, Dei in terris vices gerunt, exibenda est.

,, 11. Commendabunt etiam peculiari
,, ratione pœnitentiæ, & misericordiæ o-
,, pera sanctarum precum, & aliarum pia-
,, rum devotionum exercitia, utilium li-
,, brorum lectionem, & bonam filiorum
,, educationem.

,, 12. Cum experientia doceat, & san-
,, ctæ memoriæ Pater Ignatius scriptum
,, reliquerit, nihil utilitatis percipi ex ijs
,, concionibus, in quibus Principes, & Ma-
,, gistratus Reip. Prælati, & alii Ecclesiastici
,, in particulari reprehenduntur, Concio-
,, natores nostri ab huiusmodi reprehensio-
,, nibus abstineant.

,, 13. Caveant, ne religiosos aliorum
,, ordinum, quos vereri, & observare
,, debent, etiam tacitè videantur repre-
,, hendere: & quamvis nostros ad maiores
,, in virtute progressus excitare possint, prę-
,, sertim in domesticis exhortationibus: re-
,, prehensionem tamen alicuius particula-
,, tis, vel ipsius Societatis ne attingant.

,, 14. Ne rumoribus populi moveantur;
,, ut nova, & parùm confirmata in publi-
,, cum afferant: & multò minùs ea populo
,, proponant, quæ alioqui dubia, & incer-
,, ta sunt.

,, 15. Curent ut rationem, & modum,
,, quem observare debent in rebus populo
,, denunciandis, & certis pauperibus aliis-
,, que piis operibus commendandis, à Su-
,, periore accipiant.

,, 16. Caveant omninò, ne facetiis, aut
,, inutilium rerum narratione concionem
,, contemptibilem faciant, iisve auditores
,, ad risum moveant, vel cõtra, ut ad fletum
,, excitent, spectanda aliqua populo pro-
,, ponant, à communi in Societate concio-
,, nandi consuetudine aliena, nisi in ali-
,, quo particulari casu ad communem æ-
,, ficationem pertinere Superior, pro ra-
,, tione loci judicaret.

,, 17. Ea quę dicturi sunt, diligenti pręme-
,, ditatione, & peculiari ad Deum recursu
,, (quatenus per tẽpus licebit) paranda erũt.

,, 18. Caveant arrogantiam, & ostenta-
,, tionem in concione, humilitatemque,
,, qui ex intimo cordis affectu studere
,, debent, in omni actione præ se ferant:
,, quod si aliquid pro se, aut Societate co-
,, gantur respondere, ea modestia satis-
,, faciant, ut causam Christi, non suam
,, agere videantur.

,, 19. Modus concionandi, qui à Scho-
,, lastico diversus esse debet, ita sit ad do-
,, cendum comparatus, ut ad animorum
,, motum pręcipuè dirigatur: cumque quæ-
,, stio aliqua earum, quæ ad fidem, aut mo-
,, res pertinent, modo aliquo tractanda
,, erit, non ita exactè proponantur argu-
,, menta, quibus contraria pars confirma-
,, tur (nisi auditorium id postulet) ut sim-
,, pliciores ipso proponendi modo offendi
,, possint: sed eo pacto res exponatur, ut illi
,, ex dara explicatione solutionem eorum,
,, quæ sibi in mentem venerint, aut ab aljs
,, audiverint, facilè colligant.

,, 20. Ne sint affectati, aut verborum le-
,, nocinia sectentur, nec studio politioris
,, sermonis eos libros habeant familiares, ex
,, quorum lectione detrimentum in spiritu
,, accipiant: & seculare aliquid redo-
,, leant.

k ,, 21. In

„ 21. In laudibus, & reprehensionibus à „ nimijs exaggerationibus: & ab omni „ specie adulationis abstineant.

„ 22. Gestus corporis si modestus, & in „ quo gravitas quædam religiosa præci- „ puè eluceat: vocemque accommodent „ ad res quas tractabunt: proinde eam, ubi „ non est opus, ne prætermodum extol- „ lant, aut deprimant.

„ 23. In concionibus, & lectionibus tem- „ pli, spatium horæ ne excedant.

REGVLÆ
EORVM, QVI IN MISSIONIBVS versantur.

„ 1. CVm scopus, ad quem tendit „ Societas, sit, varias Mundi par- „ tes, ex Obedientia Summi Pontificis, vel „ Superioris Societatis peragendo verbum „ Dei prædicare, confessiones audire, & „ reliquis quibuscunque poterit medijs uti „ ad animas divina aspirante gratia, ju- „ vandas: quicunque in hujusmodi Mis- „ sionibus versantur, sibi persuadeant, rem „ maximi ponderis in Societate sibi com- „ missam esse, atque ita se comparare stu- „ deant, ut apta Dei instrumenta ad rem „ tantam esse possint.

„ 2. Quia vocationis nostræ est, vitam „ agere in quavis Mundi plaga, ubi majus „ Dei obsequium, & animarum auxilium „ speratur: unusquisque paratus esse debet, „ ut in ea vinea Christi parte, atque opere „ se exerceat, quod ipsi commissum fuerit, „ sive per varia loca discurrendo, sive in „ quibusdam continenter residendo.

„ 3. Vnusquisque plenam in his, ac libe- „ ram sui dispositionem Superiori, qui eum „ Christi loco dirigit, relinquat: poterit „ tamen motus animi, aut cogitationes, quę „ in contrarium occurrunt, illi proponere, „ subjiciendo suum sentire, & velle ei, „ quod ipse in Domino judicaverit.

„ 4. Ei, qui mittendus erit, plurimùm „ conveniet, ut intelligat à Superioribus „ scopum suæ Missionis, & effectum, cu- „ jus gratia mittitur: id quod in scriptis, „ si fieri potest, habere curabit.

„ 5. Cùm oppidatim missi fuerint ad fru- „ ctificandum in agro Domini, dabunt „ operam, quoad fieri poterit, ut more „ pauperum Evangelium prædicent: pro- „ inde & pedites, vel in toto, vel in par- „ te iter facient, si eos Superior id præsta- „ re posse judicaverit, & ex eleemosy- „ nis, vel oblatis, cum ædificatione e- „ mendicatis vivent: nisi alia ipsis à „ Superiore sustentationis ratio sit con- „ stituta.

„ 6. Si nullum eis à Superiore designa- „ tum fuerit hospitium, intelligant sibi ad „ aliquod hospitale, tanquam ad hospi- „ tium pauperum esse divertendum: si „ tamen honestum id sit, atque ad exer- „ cenda ex eo Ministeria Societatis acco- „ modatum: alioqui convenientius erit „ ut in domum pij alicujus, exemplaris „ Ecclesiastici, aliumve ejusmodi locum „ se recipiant, & in quo cum ædificatio- „ ne manere possint.

„ 7. Cùm ingressi fuerint loca ea in qui- „ bus ordinarij resident, eos quàm pri- „ mùm adeant, suamque operam illis „ submissè offerant, & facultatem ad exer- „ cenda Societatis Ministeria modestè, ac „ religiosè petant, eosque omnes tam Ec- „ clesiasticos, præcipuè Parochos, quàm „ seculares, quorum auctoritate, aut fa- „ vore opus habent, benevolos sibi face- „ re studeant.

„ 8. Cùm eò pervenerint, ubi diutiùs „ immorari debent, prudenter ac matu- „ rè operam dabunt, ut notitiam habeant „ probatorum Virorum, & pietate, ac re- „ bus agendis insigniorum, quorum in- „ formatione, vel auxilio juvari possint ad „ ministeria Societatis majore cum fructu „ animarum exercenda.

„ 9. Qui in missione Superior erit, Initio „ suscipiendorum operum, vel quando ma- „ jor subsidij necessitas cernitur, (quod res „ magni momenti sint, vel difficultates „ graves incidant) adhibebit, curabitque „ applicari Missas & Orationes, ut omnia „ cedant ad majorem Dei gloriam & pro- „ ximorum utilitatem.

„ 10. Si ijs, qui mittuntur non fuerit in- „ junctum, ut medio aliquo utantur limi- „ tato, quale esset, vel legere, vel prædi- „ care, &c. in ijs tantùm se exercebunt, qui- „ bus societas uti solet, juxta Constitutio- „ nes: conferre tamen illa cum eo Supe- „ riore, qui eis proprior fuerit, semper erit „ securius.

„ 11. Media spiritualia, quibus juxta in- „ stitutum Societatis, & beneplacitum „ Superioris uti poterunt, ferè sunt mi- „ nisterium verbi Dei in prædicationibus, „ sacris lectionibus privatisve exhortatio- „ nibus, & colloquijs, Sacramentorum con- „ fessionis, & Eucharistiæ administratio, E- „ xercitiorum spiritualiũ traditio, dissiden- „ tium reconciliatio, casuũ conscientiæ ad „ Ecclesiasticos, eorũq; officij magis privata „ explicatio, & Christianę doctrinę ad pue- „ ros, ac alios rudes publica declaratio.

„ 12. Cor-

„ 12. Corporalibus etiam pietatis operi-„ bus, quantum spiritualia permittent, & „ vires patientur, incumbere poterunt, ut „ infirmos, præcipuè in Xenodochijs, per „ se, vel per alios juvando, & pauperes, ac „ in custodijs detentos, quatenus licebit, „ eodem modo sublevando.

„ 13. Etsi certus ordo in nostris ministerijs „ exercendis præscribi non potest: plerum-„ que tamen utilius erit, & securius ab hu-„ milioribus inchoare, ut à Doctrina Chri-„ stiana pueris explicanda, ab ægrotis ho-„ spitalium invisendis, eorúmque & alio-„ rum magis indigentium confessionibus „ audiendis.

„ 14. Quanquã humana media non solùm „ spernenda non sunt, sed etiam eum opus „ est, prudenter, & religiosè adhibenda, „ divinis tamen, & nostri instituti magis „ proprijs præcipuè utendum est, in eisque „ magis fidendum: orandusque Deus, ut „ ijs omnibus det eam efficaciam, quæ sit „ proposito fini consequendo necessaria.

„ 15. Iuxta eam Charitatis Regulam, qua „ se Apostolus omnia omnibus faciebat, ut „ omnes lucri faceret, expediet nonnun-„ quam, ut ingenio eorum, cum quibus „ agent, initio se attemperent (quatenus „ ratio & virtus ferent) ita tamen, ut me-„ minerint ad id tandem eos cum Dei „ gratia perducere, quod illis in Domino „ magis conferre judicabunt.

„ 16. Eam animi magnitudinem, & æqua-„ bilitatem retinere studeant, ut & pro-„ speris successibus, & adversis superiores „ sint: quo nullo eventu fracti, nec reli-„ giosæ modestiæ nec sanctæ libertatis, „ nec bonę de se conceptæ existimationis, „ quæ ad fructum colligendum necessaria „ est, quicquam amittant.

„ 17. Si quos erga se, aut Societatem ma-„ lè affectos esse intellexerint (præsertim „ non vulgaris auctoritatis homines) aut „ qui nostra Ministeria impediant, non so-„ lùm pro eis orabunt, sed etiam conve-„ nientem aliquam rationem inibunt, ut „ eos amicos aut saltem non adversarios „ faciant. Ad quam rem non parum con-„ fert, si data occasione, instituti nostri ra-„ tionem illis exponant, nullumque offi-„ cij genus prætermittant, quo illos cum „ opportunum fuerit, syncerè, ac reli-„ giosè demereri, & conciliare possint.

„ 18. Si quando Prælatum aliquem in vi-„ sitanda Diœcesi comitabuntur, nihil se „ in negotijs ad visitationem spectantibus, „ alijsve id genus ad jurisdictionem perti-„ nentibus immisceant, sed ijs tantùm Mi-„ nisterijs attendant, quæ sunt nostri insti-„ tuti propria.

„ 19. Quamvis optare debeat, ut in sua „ quisque vocatione proficiat, æquumque „ est, ut pro suo munere ad eam rem o-„ mnes hortentur, nullam tamen refor-„ mandi Cleri, aut Monialium, aliorum vo „ Religiosorum curæ partem admittant: sic „ enim fiet, ut & munus suum sine impe-„ dimento exequi: & popolum ad uberio-„ rem fructum ex visitatione percipien-„ dum sine offensione disponere possint.

„ 20. Cùm præter id, quod eis fuerit pe-„ culiari ratione injunctum, res aliqua di-„ vini servitij se obtulerit, in qua possint „ sine detrimento suæ Missionis suam ope-„ ram ponere, opportunitatem, quam „ Deus ad eam dederit, quantum in eodem „ convenire judicabunt, è manibus elabi „ non sinent.

„ 21. Si in locis designatis diutiùs residen-„ dum erit, locumque dederint præcipua „ negotia (quæ nunquam propter alias oc-„ casiones, licet bonas, divini obsequij „ posthabebunt) excursiones aliquas face-„ re, si eas cum fructu fore judicabunt, „ non erit inconveniens.

„ 22. Sine facultate Superioris nulli „ Confraternitati, Congregationive sta-„ tuta concedente, seu vetus illa sit, seu „ nova instituenda videatur. De nova „ autem instituenda, & quæ nullibi sit „ in usu, non priùs agent, quam Superio-„ rem consulant.

„ 23. Quæ Deo auctore perficient, ea „ quantum licebit, ita constituant, ut sta-„ bilia sint, & diù durare possint. Quod fa-„ ciliùs obtinebunt, si res convenienti or-„ dine disponant, earumque bonum pro-„ gressum ijs commendent, quorum exem-„ plo, auctoritate, studio, & diligentia, fa-„ cilè conservari, & promoveri possint.

„ 24. Scribent ad eum, quem designave-„ rit ille, à quo missi sunt, singulis hebdo-„ madis, vel quoties ipsis fuerit constitu-„ tum, & quantum fieri potest, totius suc-„ cessus eum certiorem reddant, quemad-„ modum personæ, & negotia exegerint, „ ut consilio, & alijs auxilijs juvari possint.

„ 25. Cum propter nullas occupationes „ intermittendum sit propriæ perfectionis „ studium, diligenter animadvertunt, ne „ prætextu procurandę aliorum salutis, „ propriæ perfectionis obliviscantur, „ ipsamque propriam salutem ea ratione „ in discrimen adducant: sed sæpè illud „ Domini mente revolvant: Quid pro-„ dest homini, si universum Mundum lu-„ cretur, animæ verò suę detrimentum pa-„ tiatur? sibique illud D. Pauli unusquis-„ que dictum existimet, Attende tibi, &

 „ doctrinæ

„ doctrinæ, insta in illis, hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & eos qui te audiunt.

„ 26. Hanc ob rem caveant, ne consueta in Collegijs, ac Domibus orandi, & examinandæ conscientiæ exercitia, nisi si quando necessitas, aut in eventu aliquo charitas illud faciendum postularet. Conservationem cum secularibus nimiam non habeant, aut incautam, aut quæ secolarem sapiat: sed in omnibus se integritatis, & gravitatis exemplum præbeant: atque in summa Regularum Societatis, sive earum, quæ omnibus communes sunt, sive quæ ipsorum officij propriæ, quantum locus patitur, observationem non prætermittant.

„ 27. Præter hæc, si pro ratione diversarum Regionum, & Missionum qualitate, alia quædam à Superioribus constituenda videbuntur: ea in peculiaribus instructionibus addita pari diligentia observanda erunt.

REGVLÆ PROCVRATORIS GENERALIS.

„ 1. IN omnium negotiorum tractatione perpetuò memor sit instituti Societatis, quæ Dei omnipotentis gloriam quærens, profectui animarum invigilat. Ipse igitur verbo, & exemplo eos omnes ædificet, quibuscum versatur, & in his, quæ ad officium suum spectant, fidelitatem, prudentiam, & dexteritatem habere studeat, atque eos sibi benevolos conservet, quorum opera ad negotia peragenda indiget.

„ 2. Ad eum pertinent negotia omnia ad expeditiones, lites, & quosvis contractus, sibi à Generali commissos ineundos spectantia, quæ ad universæ Societatis Collegia vel Domos ejus, vel etiam ad particulares personas pertinebunt.

„ 3. Superintendat non solùm ijs, quæ à Procuratore, & solicitatore externo curantur, sed etiam Socijs, qui illi dabuntur adjutores, quod ad negotia attinet: & si qui Romæ fuerint Procuratores Societatis rerum particolarium, vel etiam Provinciarum, ab ipso dirigentur, prout Generali videbitur.

„ 4. Nihil, quod ad expeditiones, lites aut graviora negotia pertineat, incipiet agere, nisi a Præposito Generali, per se vel per alium approbatum fit, & ei commissum, ut exequatur: quod si Generalis rem consultatione indigere judicabit, solicitet, ut maturè de ea statuatur, præcipuè si res festinatione egere videatur: si quid autem ex ijs, quæ statuuntur, ipsi videretur non convenire, proponat suam sententiam, & rationes quibus movetur.

„ 5. Illod verò præcipuè ante oculos habeat, ut antequam litem ullam intendat, res controversa (si fieri possit) concordia aut compromissione componatur: si quando tamen ad litem descendendum erit, memor sit ut magnam pacem interiùs exteriúsque custodiat, & semper ad istam concordiam se paratum esse, contrariæ parti innotescat.

„ 6. Curet diligenter, vt rectè, & solidè fiant, quæ expedienda, vel alia ratione agenda erunt, quod si periti juris, aut curiales consulendi sint, maximè idonei eligantur: idem de officialibus, per quos res est transigenda, intelligatur.

„ 7. Conferat cum Præposito Generali, eique reddat rationem eorum quę facit, & quo in statu sint negotia, aut illi, qui à Præposito designabitur: quòd si rerum difficultas extraordinariam favorem, aut diligentiam exigere videatur, eidem significet, & auxilia, quæ opportuna visa erunt, petat.

„ 8. Rationem quoq; reddet status negotiorum, eorumq; persecutionis, vel expeditionis, ijs qui de negotijs scribunt, suas verò literas legendas dabit illi Assistenti, ad cujos Provinciá negotia pertinebunt.

„ 9. Rationum libros conficiat, in quibus sigillatim omnia quæ recepit, scribantur, & quas pecunias quibus in rebus expenderit, ut tam clara & distincta ratio dati & accepti sit, ut ipso etiam absente supputari possit, quid singulæ Provincię, Domus, Collegium, aut particolares personæ dederint, aut debeant Procuratori, aut quid eis à Procuratore debeatur. Quod ut commodiùs observetur, singulis saltem annis ad Nativitatis Dominicæ festum rationum omnium summam colliget, & scribet, atq; ad eos, quorú interest, mittet: si quid autem pecuniæ superetit, eisdem significabit, ut pro ipsorum arbitrio de ea disponatur.

„ 10. Librum habeat, in quo scribat beneficia omnia Ecclesiastica, quæ singularem Provinciarum Collegijs sunt unita, & horum etiam catalogum, ubi tempus, in quo fuit facta unaquæq; unio, & valor etiam annotetur, animadvertat-

que

que, ut antequam adveniat dies præscriptus solvendi quindennia, Rectores Collegiorũ, ad quę hujusmodi uniones pertinēt, diligenter admoneat, ut opportuno tempore pecunias Romam mittāt.

11. Curet, ut à Provincijs mittantur pecuniæ, quat contribuere debent ad sumptus necessarios in Procuratores, ut cùm opus fuerit, in advocatos, latores literarum, & alios similes faciendos: utq; Romæ sint eo tempore, quo illis sint solvendę, eademq; diligentia, quæ sibi ex libro rationũ colliget, ut reddātur, cui abit.

12. Cùm pecunia Procuratori ad negotia conficienda transmittetur, si tantum literæ banchariæ, quæ de credito dicuntur, mittantur, nihil capiat, nisi quantum & quando pro negotio conficiendo opus erit: si verò banchariæ literæ ad certam aliquam summam, quæ jam alibi soluta est, capiendā missæ fuerint, & ea ipsa jam jam ad negotia expedienda erit necessaria, ne tum quidem à Mercatore, præsertim locuplete, & spectatæ fidei educatur, donec numeranda sit: si verò non tam citò erit necessaria, vel de fide Mercatoris non tam certò constaret, primo quoq; tempore ab eo accepta pecunia, eam si alicujus momenti fuerit, reponat in arca sub duplici clavi, quarum alteram ipse, & alteram diversam socius habeat.

13. Scripturas, bullas, & brevia authentica, quæ in Archivio conservantur, non nisi exigente necessitate accipiet: acceptas verò, quam primùm commodè poterit, reddat: cæteras autem scripturas, Procuratoris instrumenta, literas negotia continentes, quamdiu necessaria fuerint, & demum quęcunq; ad officium ejus pertinent, & quæ nec perpetuò necessaria sunt, nec semper servanda erunt, ipse custodiat ordinatè, & distinctè, facto eorum omnium inventario, cubiculumq; sit clavi obseratum.

14. Informationes ad se missas in omnibus expeditionibus habeat præ oculis, ut ad eas omninò supplicationes conformentur: deinde animadvertāt, ut bullæ, & brevia, quæ expediuntur, cum supplicationibus concordent.

15. In librum referat summam omnium negotiorum, quæ ei commendantur, resque majoris momenti, quæ in eorum progressu peragentur, ibidem brevi, ac dilucido ordine conscribat.

16. Exempla literarum, quas ad varias Provincias, & loca scribit de negotijs, in librum peculiarem referat: & cùm memorialia, informationes, supplicationes, vel alia scripta alicujus momenti alijs dabit, exemplũ eorum apud se servet.

17. Regulas Cancellariæ habeat, bullasque & Brevia quæ à summo Pontifice fiunt, emat, in eisq; animadvertat, quid novi contineatur: quod si in Cœnæ Domini Bulla aliquid adderetur, aut mutaretur, eam statim ad omnes Provincias transmittat: motus etiam proprios universales, conscio tamen Præposito Generali, Provincialibus mittet.

18. Cùm Præpositus Generalis adire voluerit, creatum novum Pontificem, ut juxta Constitutiones suæ Sanctitati obedientiam, votumque Societatis declaret, redigat illi Procurator in memoriam, ut videat, an expediat ab eo impetrare confirmationem gratiarum, & privilegiorum Societatis.

19. Subditus sit Superioribus Collegij, præterquam in ijs, quæ ad sui officij executionem spectant.

REGVLÆ
PROCVRATORIS DOMVS PROFESSÆ.

1. IN omnium negotiorum tractatione perpetuò memor sit instituti Societatis, quæ Dei omnipotentis gloriam quærens, profectui animarum invigilat. Curet igitur ipse verbo, & exemplo præsertim humilitatis, & patientiæ eos omnes ædificare, quibus cum conversatur, atque eos sibi benevolos conservare, quorum opera ad negotia peragenda indiget: & cum opportuerit, de instituti nostri ratione illos informet.

2. Quærat diligenter eleemosynas, easque simpliciter, & amore Domini petat, nec non & eas augere, ac conservare studeat, oportuneque eos visitet à quibus petenda erunt.

3. Habeat Catalogum eorum, qui ordinariè, & extraordinariè eleemosynas faciunt, & de his certiorem faciat Superiorem, ac videat, ne sua negligentia aliquos permittat, quorum beneficio domus iuvari possit.

4. Animadvertat, quid, à quibus petere debet, iuxta id quod unusquisque faciliùs, & commodiùs suo tempore dare possit: & caveat ne in petendis eleemosynis gravis, vel molestus externis sit, ita ut ad eos, cum opportuerit, gratus semper pateat aditus nostrorum.

„ 5. Habeat socium à Superiore designa-
„tum, cujus opera utatur in his, quæ ad
„suum officium pertinent, præter alium
„(ubi opus erit (qui in virtute, & con-
„servatione probatus, possit eleemosy-
„nas ordinarias per domos colligere.

„ 6. Procuratoris erit, quascunque elee-
„mosynas recipere, & quæcunque affe-
„runtur dmum, in libro quodam ad id de-
„signato, quotidiè scribere.

„ 7. Videat in quærendis, vel admitten-
„dis eleemosynis, ne præjudicium fiat pu-
„ritati nostri instituti, quod attinet ad ejus
„Ministeria, gratis omninò exercenda.

„ 8. Pecunia undecunque provenerit, si
„alicujus momenti fuerit, judicio Superio-
„ris in arca reponatur ad id designata.
„Hujus Præpositus clavem unam, & ipse
„Procurator alteram diversam custodiat: in
„eandem liber asservabitur, in quo scri-
„berur pecuniæ summa, tam ejus quæ in-
„fertur, quam ejusquæ effertur: si quando
„autem cogente aliqua necessitate pecu-
„nia in arcam non inferretur; nihilomi-
„nus accepti, & expensi summa semel in
„hebdomada in eodem libro scribitur, ac
„si in ea reponeretur.

„ 9. Quoties ex arca pecuniam accipiet,
„ejus summam, & diem in libro suarum
„rationum adscribat, in altera verò par-
„te libri, expensi ratio constet.

„ 10. Procurator in libro ad hoc designa-
„to, quem penes se habere debet: scribat
„omnia, quæ unusquisque Novitiorum
„domum attulerit, cum ejusdem subscri-
„ptione, & ea Custodi vestium asservanda
„tradat, nisi fit pecunia, quàm separatim
„custodiet in arca, ubi pecuniæ domus
„reponuntur, donec, biennio exple-
„to, Novitius consueta vota Societatis
„emittat.

„ 11. Singulis mensibus dati, & accepti ra-
„tionem Superiori reddet, & debita etiam
„indicabit, quo ipse domus statum pror-
„sus intelligat.

„ 12. Diligenti cura asservabit in Archi-
„vio ad hoc designato instrumenta origi-
„nalia, & titulos, quibus constat de jure
„eorum, quæ domus ad usum, & pro-
„priam habitationem possidet, suis locis
„reposita, ut facilè inveniri possint. Ar-
„chivij autem duæ claves diversæ erunt,
„quarum alteram Præpositus, alteram
„ipse habebit Procurator.

„ 13. Item seorsum habebit hæc eadem
„instrumenta, & titulos manu Notarij pu-
„blici subscriptos, ut fidem faciant, si ali-
„quando in judicio præsentari necesse sit.

„ 14. Præter hæc Procurator librum ha-
„bebit, in quo summa quædam horum in-
„strumentorum, & titulorum contineatur:
„cum autem contractus majoris momenti,
„præsertim rerum perpetuarum fient, ro-
„digat in memoriam Præposito ad Ar-
„chivium, quod est in Vrbe penes Præpo-
„situm Generalem, eorum exempla au-
„thentica mittenda esse.

„ 15. Cubiculum clavi obseratum habeat,
„& asservabit scripturas, quibus ad Procu-
„ratorium munus indigebit, cumq; aliquas
„ex Archivio accipiet, eaũ in libro, qui in
„eodẽ Archivio erit, annotato die, mense,
„& anno memoriã relinquet, quas cũ suo
„tempore restituet, ex eod. libro expunget.

„ 16. Cùm toti domui necessaria provi-
„dere ipse debeat, juxta Superioris ordi-
„nem, curet, ut res omnes, præcipuè diù
„duraturæ, quàm opportunè emantur: ne
„aut perinde bonas, aut non æquo pretio
„cogatur comparare: caveat etiam ne dum
„nimium pecuniæ parcit, non bonas, aut
„insalubres res emat.

„ 17. Emptori pecunias ad quotidianos
„sumptus submininistrabit, à quo singulis
„diebus expensarum exiget rationem ex
„codice, summam verò in librum suum
„ipse referet.

„ 18. Videat num ea, quæ empta sunt, il-
„læsa conserventur, atque animadvertens
„aliqua, non ut oportet conservari, aut
„expedendi, Superiorem, vel Ministrum
„admoneat.

REGVLÆ PROCVRATORIS COLLEGII, & DOMVS Probationis.

„ 1. IN omnium negotiorum tractatio-
„ne perpetuò memor sit instituti So-
„cietatis, quę Dei omnipotentis gloriam
„quærens, profectui animarum invigilat.
„Curet igitur ipse verbo, & exemplo eos
„omnes ædificare, quibuscum conversatur,
„atque eos sibi benevolos conservare, quo-
„rum opera ad negotia peragenda indiget.

„ 2. Procuratoris erit conservare res tem-
„porales suæ curæ commissas, & eas cura-
„re, tanquam bona propria Domini nostri
„Iesu Christi. Cùm autẽ toti Collegio ne-
„cessaria providere ipse debeat, juxta Su-
„perioris ordinem, ad eum pertinebit pro-
„ventus quoscunque Collegij, vel Domus
„probationis, & eleemosynas, ubi petendas
„à Rectore intellexerit, exigere ac recipe-
„re: syngraphas verò solutionis, quando
„opus erit, ipse dabit subscriptas à Recto-
„re, aut à se illius commissione.

„ 3.

„ 3. Omnes Collegij proventus, & tempora, quibus colligendi sunt, in peculiari libro scribet, & seorsum summam contractuum & locationum, quæ ad breve tempus fiunt: seorsum etiam quascunque res, aut pecunias ex fructibus Collegij perceperit, addito à quibus, & quando ea provenerint: eleemosynæ autem alio in loco scribantur.

„ 4. Singulis mensibus dati & accepti rationem Rectori reddet, debitaque, & & credita Collegij indicabit, quo ipse domus statum prorsus intelligat.

„ 5. Pecunia, undecunque ea provenerit, si alicujus momenti fuerit, judicio Superioris, in arca reponetur ad id designata: hujus Rector clavem unam, & ipse Procurator alteram diversam custodiat: in eadem liber asservabitur, in quo scribetur pecuniæ summa, tam ejus quæ infertur, quam eius, quæ effertur, si quando autem eugente aliqua necessitate pecunia in arcam non inferretur, nihilominus accepti, & expensi summa in eodem libro statim scribatur, ac si in ea reponeretur.

„ 6. Quoties ex arca pecuniam accipiet, eius summam & diem in libro suarum rationum adscribat: in alia verò parte libri, expensi ratio constet.

„ 7. Procurator in libro ad hoc designato, quem penes se habere debet, scribat omnia, quæ unusquisque Noviciorum domum attulerit, eum ejusdem subscriptione, & ea Custodi vestium asservanda tradet, nisi sit pecunia, quam separatim custodiet in arca, ubi pecuniæ Collegij reponuntur, donec, biennio expleto, Novitius consueta vota Societatis emitrat.

„ 8. Emptori pecunias ad quotidianos sumptus subministrabit, à quo singulis diebus expensarum exiget rationem ex codice: summam verò in librum suum ipse referet.

„ 9. Curet, ut res omnes, præcipuè diù duraturæ quàm opportunè emantur, ne has non perinde bonas, aut non æquo pretio cogatur compatare: caveat etiam ne dum nimiùm pecuniæ parcit non bonas, aut insalubres res emat.

„ 10. Videat num ea, quæ empta sunt, illæsa conserventur, atq; animadvertens aliqua non ut oporter conservari, aut expendi, Superiorem, vel Ministrum admoneat.

„ 11. Advertat, num ea, quæ à Collegio possidentur, reparatione indigeant, seu domus, seu prædia, seu quidvis aliud, ut ad Superiorem referat: si quid autem vendendum videretur, eodem inconsulto, ne faciat.

„ 12. Omnia, quæ speciem habent secularis negotiationis, in colendis videlicet agris, vendendis in foro fructibus, & similibus, intelligat prohibitâ esse nostris.

„ 13. Nihil, quod locutiones, contractus aut debita contrahenda, aut alia alicujus momenti negotia pertineat, faciat; nisi ipsi à Superiore commissum sit: si quid autem ex ijs, quæ jubentur, ipsi videretur non expedire, eidem proponat modestè suam sententiam, & rationes, quibus moveatur.

„ 14. Excipiet in codicem lites, si quæ fortè erunt, & quæ gravioris momenti circa eas fient, continenter & summatim annotabit.

„ 15. In Tribunalibus judicium non compareat, nisi quando aliqua necessitas plurimùm urgere Superiori videretur, sed per externos Procuratores nostra negotia in publicis judicijs peragantur.

„ 16. Illud verò præcipuè ante oculos habeat, ut tanquam litem ullam intendat, res controversa (si fieri possit) concordia aut compromissione, consulto Superiore, componatur: si quando tamen ad litem descendendum erit, memor sit, ut magnam pacem interius exteriusque custodiat, & semper ad justam consortiam ipsum paratum esse contrariæ parti innotescat.

„ 17. Curet diligenter, ut rectè, & solidè fiant, quæ expedienda erunt: quod si periti juris consulendi sint, maximè idoneos eligat. Idem de cæteris officialibus intelligatur.

„ 18. Conferat cum Superiore, eique reddat rationem eorum quæ fecit, & quo in statu sint negotia, aut ei, quem ille designabit: quod si rerum difficultas extraordinarium favorem, aut diligentiam exigere videatur, eidem significet, ut auxilia, quæ oppottuna visa erunt, petantur.

„ 19. Diligenti cura asservabit in Archivio ad hoc designato instrumenta originalia, & titulos, quibus constat de jure eorum, quæ à Collegio possidentur, suis locis reposita, ut facilè inveniri. Archivij autem duæ claves diversæ erunt, quarum alteram Rector, alteram ipse habebit Procurator.

„ 20. Seorsum habebit hæc eadem instrumenta, & titulos manu Notarij publici subscriptos, ut fidem faciant si aliquando

„ quando in judicio præsentari necesse sit.
„ 21. Præter hæc Procurator librum habebit, in quo summa quædam horum „ instrumentorum, & titulorum contineatur: cùm autem contractus majoris „ momenti, præsertim rerum perpetuarum, fient, redigat in memoriam Rectori ad Archivium, quod est in urbe „ penes Præpositum Generalem, eorum „ exempla mittenda esse.
„ 22. Cubiculum clavi obseratum habeat, & asservabit scripturas, quibus ad „ Procuratorium munus indigebit: eumque aliquas ex Archivio accipiet, earum „ in libro, qui in eodem Archivio erit, „ notato die, mense & anno, memoriam „ relinquet: quas cum suo tempore restituet, ex eodem libro, expunget.
„ 23. In libellum referet quæcunque à Superiore ipsi facienda injunguntur, ne memoria excidant, & effectu frustrentur.
„ 24. Intelligat, qui sint illi potissimùm „ qui beneficia magni momenti in Collegium contulerunt, & eorum catalogum habeat, & superiorem certiorem „ faciat, ut juxta modum professionis nostræ grati in illus esse possimus.

REGVLÆ
PRÆFECTI LECTORVM *ad* Mensam.

„ 1. Curet, ut idonei in Lectores „ mensæ à Superiore destinentur, & eos instruat, ut alta, clara, & „ distincta voce legant.
„ 2. Det operam, ut lector prævideat „ diligenter lectionem, ut benè, & emendatè proferat, & in dubijs ad se recurrat.
„ 3. Admoneat lectorem, ut si quid perperam pronunciaverit, correctus repetat, „ & emendatè iterum proferat.
„ 4. Habeat à Superiore assignatos sibi „ socios, ut in neutra mensa desit, qui lectorem corrigat, eosque juxta has Regulas instruat.
„ 5. Initio electionis in primæ, atque etiam (nisi nostrorum paucitas aliud suaserit) in secunda mensa in prandio, & „ Cœna legatur caput de Scriptura sacra „ Novi vel Veteris Testamenti, cui succedat semper aliquis liber pius ac facilis „ iuxta indicem inferiùs præscriptum, & „ habeatur peculiaris, ratio Coadjutorum, ut pro arbitrio Superiorum aliquid vernacula lingua ad illorum etiam „ consolationem legatur.
„ 6. In celebrioribus festis legatur aliquid „ omisso capitulo scripturæ, ex Patrum „ homilijs, & tractatibus, quod ad historiam, & celebritatem festi pertineat, & à Dominica in passione Domini tractatus aliquot de eadem legantur.
„ 7. Cùm afferuntur literæ annuæ, & „ Indicæ, quàm primùm legantur.
„ 8. Initio cujuscunque mensis Summarium Constitutionum, Regulæ communes, & Epistola P. N. Ignatij de Obedientia legantur.
„ 9. Vesperi absoluta lectione, seu „ prædicatione legatur martyrologium „ vulgare sequentis diei: quo verò die fit „ abstinentia, caput aliquod ex libro de „ imitatione Christi, cum martyrologio: „ cum verò jejunatur, nihil legatur vesperi, sed martyrologium legatur ad „ prandium.

LIBRI divinę Scripturę, *quæ in* Refectorio legentur.

Ex Novo Testamento, *omnia integrè legentur.*
Ex Veteri, Pentateuchus, *præter* Leviticum.
Historiales omnes, *&* Sapientiales, *præter* Cantica.
Prophetales, *præter* Capita aliquot obscuriora.

LIBRI *qui post* Lectionem SCRIPTVRÆ legi possunt.

Historia Ecclesiastica Eusebij Cæsariensis.
Historia Ecclesiastica Nicephori Calisti.
D. Gregorij Dialogi.
Historia Ecclesiastica Bedæ.
Vitæ Sanctorum Aloysij Lipomani.
Vitæ Sanctorum Surij.
Severus Sulpitius de Beato Martino.
Gregorius Turonensis de gloria Confessorum.
Selectæ Epistolæ Divi Hieronymi.
Chrisostomus de orando Deum, de Providentia, & de Sacerdotio.
Ambrosius de fuga seculi, de bono Mortis.
August. sermones, Meditationes, Confessiones, & alia ejusdem opuscula & tractatus.
D. Bernardi de interiori domo, & aliquot sermones & tractatus.
Homiliæ Patrum selectæ.
D. Bonaventuræ stimulus divini amoris.
Thomas de Kempis de imitatione Christi, & aliquot ex ejusdem auctoris opusculis.
Cate-

Catechismus Romanus.
Literæ Indicæ.

„ 10. Præter hos libros poterunt quidem „ alij legi tum vulgares, tú Latini, sed exa- „ minati, & approbati à Provinciali atque „ illi esse debent qui & pietatem promo- „ veant, & vocationis propriæ proposi- „ tum confirmare possint.

„ 11. De singulis libris suo tempore præ- „ legendis in mensa juxta indicem præ- „ scriptum prius conferet cum Superiore, „ ut ille constituat, quid legendum sit.

„ 12. Catalogum à Superiore habeat eo- „ rum, qui in refectorio commodè con- „ cionari poterunt, ex quibus Superior „ ipse eligat, qui statis diebus concionen- „ tur, & eos præscripto tempore admone- „ bit, qua de re sint concionaturi.

REGVLÆ
PRÆFECTI SANITATIS.

„ 1. PRæfecti sanitatis munus erit, su- „ perintendere ijs, quæ ad cor- „ poris bonam valetudinem pertinent con- „ servandam in sanis, (in ijs præsertim, qui „ ex ætate aut alijs de causis sunt debilio- „ res) tum restituendam in ægrotantibus.

„ 2. Præsit Infirmario, & cæteris qui- „ bus cura ægrotorum commissa erit, det- „ que operam, ne desit Medicus, adsitque „ eo veniente, præsertim ubi morbi quali- „ tas id postulaverit, & quicquid ab eo præ- „ scriptum fuerit, studeat, ut executioni „ mandetur: & ubi videret ægrotorum „ cubicula salubria non esse, ad Superio- „ rem referat.

„ 3. Observet, num quis eximia fatiga- „ tione corporis, aut spiritus plus æquo „ laboret, vel alia de causa morbi periculo „ se exponat, & superiori significet.

„ 4. Si in cibis, aere, frigore, aut alia „ quapiam in re aliquid probabili ratione „ animadvertat, quod communi omnium, „ vel alicujus saluti prodesse, vel obesse „ possit, Superiorem admoneat.

„ 5. Curet, ut infirmarius Regulas „ observet, quas apud se etiam habebit.

REGVLÆ
PRÆFECTI BIBLIOTHECÆ.

„ 1. INdicem librorum prohibitorum „ in Bibliotheca habeat, & videat, „ ne fortè ullus sit inter eos ex prohibitis, „ aut alijs, quorum usus communis esse „ non debet.

„ 2. Bibliotheca clausa sit, cujus cla- „ ves ipse habeat & illis tradat, qui eas, „ juxta Superioris judicium, habere de- „ bebunt.

„ 3. Libri omnes eo ordine in Biblio- „ theca collocentur, ut singulis faculta- „ tibus suus certus sit locus proprio titulo „ inscriptus.

„ 4. Singuli libri titulis exteriùs inscri- „ bantur, ut facilè cognosci possint.

„ 5. Omnium librorum, qui domi sunt, „ catalogum habeat, diversarum faculta- „ tum auctoribus ordine alphabetico in di- „ versas classes distributis.

„ 6. In alio catalogo, diversis etiam „ per classes facultatibus, ij libri scriban- „ tur, qui in nostrorum usum extra Biblio- „ thecam concessi sunt: qui verò intra dies „ octo restituendi extrahuntur, in tabula „ in hunc usum parieti appensa notentur: „ quibus redditis: quod fuerat scriptum, „ deleatur.

„ 7. Nullum librum ex Bibliotheca cui- „ piam dabit sine Superioris licentia specia- „ li, aut generali, & advertat, ne quis librum, „ etiam cum licentia, se inscio accipiat.

„ 8. Curet, ut Bibliotheca valdè mun- „ da, & composita sit, quam in hebdoma- „ da bis verret, & semel ex libris pulverem „ excutiet: cavere etiam debet, ne libri „ humiditate, aut alia re lædantur.

„ 9. Quando intellexerit domi deesse „ aliquos libros necessarios, aut aliquos val- „ dè utiles in lucem editos esse, certiorem „ faciat superiorem, ut si illi visum fuerit, „ emantur: si verò domi libri inutiles fue- „ rint, eundem admoneat, an eum alijs „ melioribus commutandi sint.

„ 10. In loco publico, præsertim in ma- „ gnis Collegijs sint quidam communio- „ res libri, quibus unusquisque pro ratio- „ ne suorum studiorum, uti possit.

„ 11. Habeat librum, in qua eo o- „ mnia judicio Superioris selecta diligen- „ ter scribantur, quæ in suo Collegio pu- „ blicè exhibentur, ut Comœdiæ, Dialo- „ gi: Orationes, & id genus alia: Con- „ clusiones verò singulorum annorum, quæ „ publicè defenduntur: simul consutas in „ Bibliotheca asservet.

„ 12. Si aliqui libri extra domum ac- „ commodato darentur, adhibeat diligen- „ tiam ut recuperentur suo tempore: & in „ aliquo interim libro notabit, quinam illi „ libri sint, & quibus eos accommoda- „ verit.

I REGV-

REGVLÆ SVBMINISTRI.

„ 1. SVbminister est instrumentum „ Ministri, & aliorum Superio-„ rum, ad res particulares obeundas, & „ executioni mandandas.

„ 2. Nihil ordinat, sed tantùm est exe-„ cutor, & exactor actionum domestica-„ rum juxta modum & ordinem sibi à Su-„ perioribus præscriptum.

„ 3. Et ejus præcipua cura, ut omnia, „ quæ attinent ad culinam, refectorium, „ penum, cellam vinariam, & aquariam, „ benè, & ordine, & tempore suo parata „ sint & ministrentur: videatque ut cubi-„ cula sint decenter composita, quæ alter-„ nis saltem diebus visitabit.

„ 4. Curet, ne nostri per Domum vel „ Collegium vagentur, vel intempestivè „ colloquantur: ac denique ut uniusquis-„ que in suo officio versetur,& contineatur.

„ 5. Referet de omnibus rebus quotidiò „ ad Ministrum, ac Propositum verò vel „ Rectorem, quoties eum visum fuerit.

„ 6. Nullam injunget pœnitentiam, sed „ de defectibus domesticis admoneat Mini-„ strum, vel alium Superiorem: poterit ta-„ men impositas pœnitentias nomine ali-„ cujus Superioris alijs denunciare.

„ 7. Erit Superior nostrorum, qui Sa-„ cerdotes non sunt: Sacerdotibus tamen „ aliquid injungere poterit nomine alicu-„ jus Superioris.

REGVLÆ ÆDITVI.

„ 1. PRæfecto Ecclesiæ obediat in „ omnibus quæ ad Templi Mi-„ sterium pertinent.

„ 2. Servet modestiam in incessu, vultu, „ sermoneque: tam in Templo, quàm in „ sacristia: ijs verò, qui aliquid exigunt, „ satisfacere aum ædificatione studeat per „ se, vel ad Præfectum recurrendo, aut „ ipsos ad eum remittendo: si quando ve-„ rò necesse erit cum mulieribus loqui, id „ oculis demissis,& quàm brevissimè faciat.

„ 3. Dum sacris inservit, attentus ad „ suum Ministerium cum devotione, & „ ædificatione sit. Nec ante eum qui ce-„ lebrat, aut ad latus ex æquo, sed ali-„ quanto posteriùs maneat, utatur verò ro-„ no, qui congruat cum eo, quo Sacer-„ dos utitur: omnia rectè proferat, nec „ celeriter nimiùm, nec nimis lentè. De-„ nique in ijs sit bene instructus, & cæ-„ teros, qui Sacerdotibus ministrabunt, „ eadem doceat,

„ 4. Curet, & vestimenta, quæ sa-„ crum facturus induitur, sint rectè apta-„ ta, ipsumque circumquaque intueatur, „ antequam è sacristia exeat.

„ 5. Diligenter det operam, ut Sacer-„ dotes, qui Sacrum facere volunt, quàm „ primùm Ministros habeant sibi à Supe-„ riore præscriptum, & quotidiè unum-„ quemque eorum, qui ordine in summo „ Altari Missas dicturi sunt, opportuno „ tempore admoneat.

„ 6. Tot habebit appensa sudariola in „ Sacristia, quot fuerint Domi Sacerdo-„ tes, inscriptis singulorum nominibus, & „ addito uno, vel pluribus pro extraor-„ dinarijs.

„ 7. Dum Sacra fiunt, accendat, ut „ minimùm, candelas duas, & cum san-„ ctissimum Sacramentum elevatur, facem, „ aut cereum: quo tempore etiam tintin-„ nabulum pulset: accendet etiam facem, „ cum alijs sanctissimum Sacramentum „ ministrabitur, ipseque confessionem ge-„ neralem eorum vice recitabit.

„ 8. Curet, ut vinum, quod in Sacri-„ ficium paratur, sit bonum, & merum, ac „ mundum, eoque ipso die haustum: si-„ militer & aqua, & ampullæ sint mundæ, „ & decenter copertæ.

„ 9. Hostias faciat, quàm fieri pote-„ rit, pulchras, eo numero, ut & Missis, „ & communionibus sufficiant.

„ 10. Ante Missas, & conciones, ac „ lectiones, pulset campanam, prout sibi „ præscriptum erit: det etiam signum sa-„ lutationis Beatæ Mariæ in aurora, „ in meridie & vesperi: det etiam si-„ gnum, cum primum quis ex nostris „ vita functus fuerit: ut omnes, pro cu-„ jusque devotione illius animam Deo „ commendent.

„ 11. Si quando propter universalem „ aliquam causam in reliquis Ecclesijs cam-„ panæ pulsentur, ipse etiam juxta Supe-„ rioris præscriptum pulsabit.

„ 12. Pridiè quàm sit habenda concio, „ disponat scamna in Templo, iuxta soli-„ tum morem.

„ 13. Det operam, ut nullo modo lu-„ men desit ante sanctissimum Sacramen-„ tum, neque interdiù, neque noctu.

„ 14. Ex ijs Sacerdotibus, quos habet „ à Superiore designatos, vocet diligenter „ ad Templum qui nominatim petuntur „ ad confessiones audiendas: quod si nomi-„ natim

„ narim non petuntur, ad confessiones audiendas, eos juxta ordinem sibi præscriptum accersat, & quantum in ipso est, det operam, ut omnibus, qui confiteri volunt, satisfiat.

„ 15. Si qui Missas, aut orationes petant, ad Præfectum recurrat, vel ad eum illos remittat.

„ 16. Si quis aliquid quæret, in quo ei à Ianitore melius satisfieret, eum ad portam domus remittat, & eos etiam, qui per portam, quæ à Templo in domum patet aditus, ingredi vellent, nisi viri essent ejusmodi, ut eorum peculiaris esset habenda ratio, prout à Superiore fuerit instructus, nunquam autem porta ea aperta relinquatur.

„ 17. Curet, ut nunquam illic aqua desit, ubi lavantur manus solas antè & post Sacrum extergendas.

„ 18. Provideat, ut aqua benedicta in pila non desit.

„ 19. Si quando eleemosynæ Missarum, vel Confessionum gratia offeruntur, eas non admittat: si quid tamen alioqui in Altaribus, aut aliis templi locis repererit, aut in usum Templi oblatum fuerit, id Præfecto tradet.

„ 20 Templi portas manè, sed non ante auroram aperiat: easdemque vesperi circa solis occasum diligenter obseret: quod etiam faciet circa meridiem, nisi Superior in casu aliquo secus faciendum judicaret: & quotidiè noctu claves Ecclesiæ ad Superiorem deferat

„ 21. Quamdiù Templum erit apertum, diligenter, curet, ne unquam sine custode relinquatur, sed semper, aut ipse, aut alius in eo sit, vel in Sacristia, ita ut & videre Templum & custodire possit.

„ 22. Advertat, ne quis in Templo deambulet, neve strepitus in eo audiatur: eos verò, qui loquentur altiùs, modestè, ut decet, admonebit.

„ 23. Det operam diligenter, ut altaria sint munda, & benè præparata, & pro ratione temporum ornata, atque ut vasa sacra, ornamenta, & cætera omnia, quæ addi vinum cultum pertinent, in suis locis aptè, & decenter reponantur, & conserventur.

„ 24. Videat, ut Templum sit mundum & bis singolis hebdomadis, ac sæpiùs, si necesse sit præsertim in festorum solemnium vigiliis, scopis mundetur: canes etiam ex Templo abigat.

REGVLÆ INFIRMARII.

„ 1. CVram habeat infirmorum, quorum ægritudo simulatque ei indicata fuerit, si censeret rem esse alicujus momenti, Præfectum, & Superiorem admoneat.

„ 2. Cum quis in morbum incidit, à Superiore intelligat, num statim Medicus vocandus, qui unus ordinariè esse debet, nisi ingravescente morbo, aut in quibusdam aliis casibus, alio Medico opus esse Superior judicaverit: & quoties Medicus ægrotos invisset, adsit ipse.

„ 3. Studeat, ut quæ ægrotanti danda sunt, & opportunè emantur, & bona sint, & benè præparata administrentur.

„ 4. Curet, ut ægrotorum cubicula sint valdè munda: lecti concinnè sternantur, & ramusculis, & hujusmodi aliis decumbentes oblectet.

„ 5. Ægrotum consolari, & exhilarare studeat, non solum rebus à Medico probatis, sed verbis etiam spiritualibus, & lætis, habeat etiam libros, quorum lectione ægroti recreati, & juvari in spiritu possint.

„ 6. Intelligat à Superiore, quos ex nostris ad ægrotos invisendos, ac recreandos accersere debeat, caveat autem, ne dum infirmis placere studet, aliquid fiat, quod eis nocere ulla ratione possit.

„ 7. Medicinalia, & cuncta, quæ ægrotantium usui necessaria sunt, habere ipse debet, nisi Pharmacopola domi sit: & in loco convenienti ea custodire & sæpius revisere, ut incorrupta conserventur: & quando opus fuerit, ut de novo suo tempore conficiantur, curare juxta ordinem Superioris.

„ 8. Nihilominùs eorum, quæ à Medico præscribantur, prætermittat, aut mutet: ordinem etiam observet temporum præfixorum, quibus prandium, cœnam, syrupum, cæteraque medicamenta det, omnia scripto excipiens, quæ Medicus præscripserit

„ 9. Advertat, quo die quis cœperit ægrotare, & quæ hora febres ægrotum & corripiant, & deserant: tum ut Medicum, & Superiorem admoneat, tum ut cibum tempestivè præbeat.

„ 10. Si morbus sit contagiosus, supellex separati debet, ne cuiquam noceat.

I 2 „ 11. Conva-

„ 11. Convalescentes è lecto surgere „ non permittat, priusquam id Medicus „ concesserit, & operam det: ut ea con- „ valescentibus præbeantur, quæ Medi- „ cus præscripserit, quoad Superiori satis „ visum fuerit.

„ 12. Patienter & cum Charitate tum „ ipse, tum socij ejus ferant molestias,& „ difficultates, quæ interdum in curandis „ infirmis accidere solent. Quemadmo- „ dum autem diligenter curare debet, ne „ debita ministeria ægrotis desint, ita e- „ tiam animadvertere, ne nimiæ vigiliæ, „ immoderatique labores, aut morbi con- „ tagio vel propriæ ipsius, vel sociorum „ saluti noceant.

„ 13. Cum gravitas morbi id postula- „ verit, Superiorem certiorem reddat, ut „ ægrotus antequam judicij privetur,omnia „ Sacramenta accipiat: quòd si ægrotus, „ diù licet, sine periculo decumbat, curet „ ut octavo quoque die pro more Socie- „ tatis communicet, ne hujusmodi spiri- „ tuali fructu, & consolatione privetur, „ nisi aliqua ratio judicio superioris im- „ pediat.

„ 14. Ingravescente morbo Superio- „ rem admoneat: ut orationibus omnium „ domesticorum valdè peculiaribus insti- „ mum juvari faciat: idque eò magis, quo „ morti propinquiorem videret: & ut mo- „ rienti quo plures poterunt ex nostris ad- „ sint, qui eum animosiorem reddant,ijs- „ que auxilijs juvent, quæ eo tempore „ convenient, ac cum primùm vita fructus „ fuerit, Æditum admoneat.

„ 15. Provideat, ut eorum corpora, qui ad „ meliorem vitam migrarint, ad sepultu- „ ram consueto Regionis more præparen- „ tur, ut ne spacio diei naturalis deconter „ teneantur, nisi ratione mali odoris ante- „ verti posse hoc tēpus Superiori videretur.

„ 16. Præfecto sanitatis obediat in o- „ mnibus, quæ ad hoc officium pertinent, „ qui si nullus fuerit constitutus, Præfecti „ munere ipse fungatur.

REGVLÆ IANITORIS.

„ 1. NOmina omnium domestico- „ rum propè ostium domus in „ tabula scripta fiot, ubi notis quibusdam „ illi designabuntur, qui egredientur: ne- „ minem verò foras exire permittat, qui „ facultatem à Superiore generalem aut „ particularem non habeat: & ab alijs, „ qui egrediuntur, quo eant, intelligat.

„ 2. Nihil cuiquam nunciabit intem- „ pestivè,ut cum in mensa sedetur, nisi aut „ res esset necessaria, aut personæ mit- „ tentis conditio aliud exigeret.

„ 3. Literas omnes, & schedulas quę „ domesticis mittuntur, Superiori tradat; „ ij verò, ad quos dabuntur, eos esse acce- „ ptas, ne intelligant, caveat etiam ne ali- „ cujus domestici literas, aut quid simile „ externis det injussu Superioris.

„ 4. Cum aliqui ex Societate peregrè „ veniunt, januam ingressis dicat, ut illic „ expectent, dum Superior de adventu „ eorum sit certior.

„ 5. Festinet ad januam, cum tintina- „ bulum pulsari audit, & cum res patie- „ tur, per fenestellam venientes expe- „ diat, porta non aperta.

„ 6. Si quis ab externis quæratur,qui do- „ mi non sit, modestè intelligat, quis sit „ ille qui petit, & quid velit, ut id rede- „ unti, si opus sit, cum facultate Supe- „ rioris significare possit.

„ 7. Talem cum omnibus conversandi „ modum teneat, ut discretione,modestia, „ & spiritualibus verbis singulos ædifica- „ tos & contentos à se dimittere studeat.

„ 8. Cum externi aliquem è nostris „ alloqui volent, Superiorem adibit, qui si „ ad id facultatem dederit,diligenter eum „ qui petitur, quæret & ad locum collo- „ quijs destinatum, eos remittet.

„ 9. De eleemosynis,quæ ad januam „ mittentur, Superioris mentem intelli- „ gat, illiusque ordinem sequatur, & si „ alicujus momenti sint, Procuratorem „ certiorem faciat.

„ 10. Si quando Prelati, aut Magna- „ tes domum intrârint, curet si commodè „ possit, ut Sacerdos aliquis eos commit- „ tetur, dum Superiorem ipse accersit.

„ 11. Cum pauperes eleemosynæ cau- „ sa ad januam accedunt, benignè re- „ spondeat, & sedulò quærat,quidnam eis „ erogari possit, juxta Superioris arbitrium „ idque illis cum charitate distribuat.

„ 12. Mulieres, si quando ad ostium „ accedunt, paucis verbis dimittat, aut „ si pluribus opus esse videretur, in Ec- „ clesiam eas mittat ad Æditum, ubi re- „ sponderi ipsis poterit.

„ 13. Obserata semper janua sit, cla- „ visque in porta ne relinquatur: loca „ etiam portæ vicina munda servet, & „ ut juxtà januam omnes summissa voce „ loquantur, curet.

„ 14. Portas domus ante noctem clau- „ dat: exinde verò eas nullius causa ape- „ riat, nisi de Præpositi vel Rectoris ex- „ presa

„ pressa licentia: & antequam cubitum eat, „ claves eidem tradens si quis foris maneat, illi renunciabit.

„ 15. Nihil custodiendum à quoquam „ externo recipiat, absque Superioris jussu.

„ 16. Quoties Medicus domum ingredietur signum dabit campana, ut Minister, & cæteri qui debent adesse possint.

„ 17. In Collegijs, in quibus Scholæ „ externis aperiuntur, signum campana „ dabit pro initio lectionum, ac fine: & „ Gymnasia statis temporibus aperiet, atque claudet, nisi horum cura alijs demandetur.

REGVLÆ
CVSTODIS VESTIVM.

„ 1. Servare debet omnem supellectilem, sive lineam, sive laneam, & quicquid ad indumenta, & „ ibi opus fuerit, etiam ad calceamenta attinet: quæ diligenti cura, ut rem „ pauperum Christi, custodiet.

„ 2. Inventarium rerum, quas ipse „ custodit, si alicujus momenti sint, in libro habeat, & seorsum scribat, quæ de „ novo fiant, addito die, mense & anno, „ ut cum Superiore jubebitur, possit sui „ muneris rationem reddere.

„ 3. Vestes ordine dispositas servet, & „ novas, & integras à vetustioribus sejungat, & ne corrumpantur, videat: eas etiam aptandas, & resarciendas curet, ut „ decet religiosam paupertatem: quas „ verò non ampliùs usui nostrorum futuras judicabit, eas Superiori ostendat, ut „ ille quid de eis faciendum sit, statuat.

„ 4. Quæ singuli Novitij domum attulerunt, ea alicubi separatim asservabit inscripto nomine ejus qui attulit, „ donec biennio expleto consueta vota „ Societatis emittat.

„ 5. Singulis mensibus omnia domus „ visitabit cubicula: ut ex Superioris arbitrio si quid eis desit, suppleri possit: si „ quid etiam superfluum invenerit, in vestiaria officina custodiatur.

„ 6. Inspiciat etiam quinam vestibus „ indigeant, ut Superiori dicat, ejusque „ ordinem exequatur, eo verò inconsulto nihil cuiquam dabit. Coadjutores „ autem temporales *sottanis* dimidio palmo brevioribus, quàm Sacerdotes, & „ pallio *sottana* breviori utantur.

„ 7. Linei panni lotori, sive externus „ ille sit, sive domesticus, scripto numero dentur, & accipiantur.

„ 8. Subuculæ singulorum, quæ staturæ induentium convenire debent, signis particularibus internoscantur, ne „ permisceri contingat.

„ 9. Pannos lineos omnes, quos utendos Refectorij Præfecto, Coquo, alijsque Ministris dividet, numerato det, & „ recipiat.

„ 10. Sabbathi vespere linea munda „ per omnia cubicula distribuat: Dominica verò die manè ex iisdem cubiculis „ immunda colligat: & an omnia, quæ „ dederat, recipiat, animadvertat.

„ 11. Æstivo tempore linteamina munda pro lectis decimo quinto quoque die: „ hyberno verò post tres hebdomadas distribuat, ubi id fieri poterit.

„ 12. Hæc omnia custos vestium præstabit, nisi ejus officium in magno aliquo Collegio, aut Domo in plures personas distribuere necesse sit.

REGVLÆ
EMPTORIS.

„ 1. Diligens sit in emendis ijs, quę „ ad quotidianum usum Superioris arbitrio, domum comportanda „ sunt, ea quæ tempestivem Dispensatori „ tradat: emat autem res bonas, & quàm „ commodissimo pretio poterit, licet longiùs sint petendæ.

„ 2. Adnotet pecuniæ summam, quam „ à Procuratore in dies accipiet, & quas „ in res eam expendet: & rationem ei „ quotidiè reddat dati, & accepti: quid autem sequenti die empturus sit, à Ministro intelliget.

„ 3. Curet quantum poterit, eos quibuscum aget discretione, ac modestia „ ædificare: & quatenus ejus officium decet religiosis verbis in spiritu juvare.

REGVLÆ
DISPENSATORIS.

„ 1. In rebus distribuendis ordinem „ Superioris sequatur, & quamvis communiter æqualitatem inter omnes servare debet: habeat tamen infirmorum, & convalescentium rationem, „ prout ei fuerit præscriptum.

„ 2. Vinum in mensa ponendum aqua temperabit, ubi, & quantum Superiori videbitur.

„ 3. Quæ ex mensis supersunt, diligenter conservabit, memor pauper-

„tatis, ut & domesticis, & externis pau- „peribus juxta ordinem Superioris, u- „sui esse possint.

„ 4. Curam habeat conservandi res ad „victum necessarias, quæ ipsi commit- „tentur, clausasque custodiat, advertens „ne corrumpantur: quod si corruptionis „sit periculum, Superiorem admoneat. Vt „autem hæc meliùs observet, visitet sæ- „pè Penum, & alia loca, ubi illa recondūtur.

„ 5. Tam Penum, quàm reliqua omnia „quæ in eo sunt, munda habeat.

„ 6. Antequam penitus absumantur „cibi, qui domi reconduntur, Superiorem „admoneat, ut alij coëmi tempestivè „possint.

„ 7. Curet concinnanda dolia, & pur- „ganda cum opus est, ad novum vinum „infundendum: cujus rei, cum tempus „impendet, Superiorem admonebit.

REGVLÆ
PRÆFECTI REFECTORII.

„ 1. CVret refectorium, & quæ ejus „usibus serviunt, omnia esse „quàm mundissima.

„ 2. Ne aqua manibus abluendis, aut „mantilia extergendis desint, advertat: „horum autem (quæ bis in hebdomada fal- „tem mutabuntur) alia Sacerdotibus; alia „non sacerdotibus destinata erunt.

„ 3. Mantilia singulis saltem hebdoma- „dis semel, mappæ verò, quæ singulis „singulæ servient, bis mundæ ponentur: „omnia autem linrea numerato & acci- „piat, & reddat.

„ 4. Curet, ne vasa, & cætera in re- „fectorio necessaria desint, & ut quàm „maximè munda sint: cultellos autem fre- „quenter acuere faciat.

„ 5. Parvam mensam paratam habeat.

„ 6. Signum campana temporibus suis „dabit conveniendi ad primam, & secun- „dam mensam: sed ante primum pulsum (qui quarta parte horæ secundum præce- „dat) à Coquo intelligat, an sint omnia „parata.

„ 7. Mensæ rebus necessarijs paratæ „esse debent, cum campana signum pri- „mo dabitur: quæ autem ad potum per- „tinent, circa secundum signum appona- „tur: & aquæ, ac vini vasa supra orbes „collocentur.

„ 8. Sit certus locus ijs, qui curæ Infirma- „rij subsunt, quibus nihil, nisi quod ab eo „præscriptum erit, apponat: servet autem „cum omnibus æqualitatem, nisi secus ne- „cessitatis causa esset à Superiore monitus, „sine cujus arbitrio, neque jentaculum, „neque aliud quicquam ulli concedet.

„ 9. Priusquam è mensa surgatur, infe- „rantur orbes aliquot in mensam, ut quis- „que locum suum mundet: quàm primùm „verò pro secunda præparata omnia ha- „buerit, signum campana dabit: provide- „bitq; ne desint, qui ministrare debent.

„ 10. Quę ex mensis supersunt, colliget, at- „que illi tradet, ad quem id ex officio per- „tinet: sive Coquus is, sive dispensator sit.

„ 11. Nomina eorum, qui domi tàm in „refectorio, quàm extra vescuntur, in „quadam tabula habeat, & eos qui ci- „bum cepêre, notabit, ut intelligat, qui- „nam supersint, & Coquum, qui portio- „nes distribuit, commune faciet.

„ 12. Mensis expeditis, mantilia plicen- „tur, verraturque refectorium: & si quis „inter comedendum silentium non serva- „verit, aut aliquid minùs modestum fece- „rit, ipse Superiori significabit.

„ 13. Habeat à Ministro catalogum, in „quo scriptum sit, quinam, & quibus die- „bus in prima, & secunda mensa mini- „straturi sint, eumque ordinem servet. In „telligat etiam Sabbatho, quinam per heb- „domadam sequentem in refectorio lege- „re debeant: eosque faciat certiores.

„ 14. Catalogum habeat rerum, quæ in „refectorio serviunt: ut eum ratio ab eo „requiritur, in promptu sit, & in loco ad „id designato eas custodiat.

„ 15. Ad finem recreationis, quæ una post „primam mensam, altera post secundam „à prandio, & cœna durare debet, distin- „cta signa campana dabit.

REGVLÆ
COQVI.

„ 1. IN ijs, quæ ad suū munus pertinent, „munditiam servet ipse, & ab alijs „servandum curet, detq; operam, ut omnia „rectè, & opportunè parentur, ea præ- „sertim, quæ ad ægrotos pertinent.

„ 2. Carnes pisces, & alia, quæ ad men- „sam portanda sunt, dum secat, & distri- „buit, digitis minimè contrectet, sed fu- „scinula, aut cultello ad eam rem utatur.

„ 3. Semihora, aut saltem quarta horæ „parte, antequam in mensa sit sedendum, „præparati cibi omnes esse debent.

„ 4. Circa qualitatē, & quantitatem por- „tionū ordinem a Superiore datū sequetur.

„ 5. Coquere, aut aliud quidpiam pro ali- „quo particulari parare, Infirmario tan- „tùm excepto, neminem sinet, neque ipse

„ ipse faciet sine Superioris facultate.
„ 6. Scriptum in Codice habeat catalogum rerum, quarum est usus in coquina, quas ipse servare debet.
„ 7. Diligenter advertat, ne plura quàm necessaria sint, ligna comburantur. Hanc similiter diligentiam in rebus, quas consumit, adhibebit, ne quid non necessarium insumatur: ut religiosam paupertatem decet.
„ 8. Quæ ex mensa supersunt, eique traduntur, conservabit, memor paupertatis: ut & domesticis, & externis pauperibus usui esse possint, juxta ordinem Superioris.
„ 9. Si quem haberet adjutorem, curet ut verbo, & exemplo suo ædificet, præsertim Novitios.

REGVLÆ EXCITATORIS.

„ 1. Media saltem horæ parte ante cæteros cubitum eat, eodemque temporis spatio ante alios manè surgat, & horâ constitutâ campanam pulset, statimque ad omnia cubicula lumen deferens, cunctos excitet: quod ut certiùs, & meliùs præstare possit, horologium excitatorium à Superiore habeat.
„ 2. Quarta horæ parte ab excitatione elapsa, cubicula rursus inviset, ac si quos nondum surrexisse comperiat, Superiori nunciet.
„ 3. Post aliam quartam horæ partem ad orationem pulsabit, ita ut ab excitatione ad orationis usque initium, semihora intercedat: absoluto verò tempore orationi deputato finis signum dabit.
„ 4. Si quorum opera indigebit propter multitudinem eorum, quos excitare, aut visitare debet, eos à Superiore petet, quos servare easdem Regulas curabit, si qui autem debiles, aut valetudinarij erunt, eos juxta ordinem Superioris excitabit.
„ 5. Si quem videret communem illam Regulam minùs observantem, qua omnes decenter cooperti dormire jubentur, Superiorem monebit.

REGVLÆ NOCTV CVBICVLA Visitantis.

„ 1. Hora à Superiore præscripta ad nocturnam conscientiæ examen pulsabit, transactoque quadrante signum dabit ad cubandum.
„ 2. Elapsa quarta horæ parte à cubandi signo, singula cubicula adibit, & an omnes ad lectum se receperint, ac lucernas extinxerint, videbit: si quos invenerit extra lectum, aut qui lucernas non extinxerint, Superiori renunciabit.

DE OBEDIENTIÆ VIRTVTE: Epistola N. P. IGNATII.

IGNATIVS LOYOLA
FRATRIBVS SOCIETATIS IESV,
qui sunt in Lusitania, *gratiam, & amorem Christi Domini sempiternam.*

I. *Magnam animi voluptatem capio, Fratres in Christo charissimi, cum affertur ad me quàm acri studio conatuq; ad summam virtutis, ac divini obsequij perfectionem enitamini, beneficio illius, qui vos, ut ad hoc vitæ institutum vocavit, sic in eodem pro sua clementia retinet, dirigetque ad beatum finem, ad quem, qui sunt ab ipso electi, perveniunt.*

II. *Atque ego sanè, cum vos omnibus donis ornamentisque spiritualibus perfectos, tum verò (quod alias ex me cognovistis) in primis Obedientia virtute præstantissimos esse cupio idq; non solùm ob eximiam quandam, ac singularia ejus bona; quæ tot, tamq; illustribus sacrarum literarum testimonijs, atq; exemplis in testamento atque novo, ac veteri comprobantur: sed etiam quod (ut est ad S. Gregorium) Obedientia sola virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit. Hac dum floruerit, florebunt proculdubio reliquæ: edentque fructus, quales & ego in animis*

animis vestris excepto, & suo jure postulatis, qui humanum genus neglecta obedientia scelere afflictum ac perditum salutari ipsemet Obedientiæ reparavit, Factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis.

III. *Ab alijs religiosis ordinibus faciliùs patiamur superari nos jejunijs, vigilijs, & cætera victus cultusque asperitate, quàm suo quoque ritu, ac disciplina sanctè suscipiunt: vero quidem, ac perfecta Obedientia, abdicationéque voluntatis atque judicij maximè velim, Fratres charissimi, esse conspicuos, quicunque in hac Societate Deo Domino nostro deserviunt, ejusdemque Societatis veram, germanamque Sobolem hac quasi nota distingui, qui nunquam intueantur personam ipsam, cui obediunt, sed in ea Christum Dominum, cujus causa obediunt. Siquidem Superiori, nec si prudentia bonitate, cæterisve quibuslibet divinis donis ornatus, instructusque sit propterea obtemperandum est: sed ob id solùm, quòd vices gerat Dei ejusdemque auctoritate fungatur, qui dicit: Qui vos audit me audit, & qui vos spernit, me spernit: nec contrà sive consilio, aut prudentia minùs valeat, quidquam idcirco de Obedientia remittendum, quatenus ille Superior est: quando illius personam refert, cujus sapientia falli non potest, supplebitque ipse, quicquid Ministro defuerit sive probitate, alijsque ornamentis careat: siquidem desertis verbis Christus Dominus cùm dixisset: Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ, & Pharisæi, protinus addidit, Omnia ergo, quæcunque dixerint vobis servate, & facite: secundum opera verò eorum nolite facere.*

IV. *Quocirca sedulò vos in eam curam, atque exercitationem incumbere cupio, ut Christum Dominum in Superiore quolibet agnoscere studeatis in eoque divinæ Majestatis reverentiam, atque Obedientiam summa cum Religione præstare. Quod vobis minùs mirum videbitur, si animadverteritis præceptum esse ab Apostolo, ut Superioribus etiam sæcularibus, ethnicisque pareamus, ut Christo: ex quo omnis potestas benè instituta descendit: sic enim ille ad Ephesios, Obedite Dominis carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo: non ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate servientes sicut Domino, & non hominibus. Atque hic existimare poteritis ipsi, cùm se Religiosus quispiam regendum ac moderandum alteri tradidit, non solùm ut Superiori, sed etiam nominatim ut Christi partes agenti: quo illum loco apud animum suum habere, utrum ut hominem an ut Christi vicarium debeat intueri.*

V. *Iam verò illud etiam vobis clarè compertum esse, ac in animis vestris penitus insidere vehementer cupio, infirmam, & valdè imperfectam esse primam illam Obedientiæ formam, quæ mandata duntaxat opere exequitur: nec virtutis nomine dignā, nisi ad alterum gradum ascendat, qui voluntatem Superioris suam efficit, & cum ea ita concordet, ut non solùm in effectu executio appareat, verùm etiam in affectu consensio: sicque idem velit uterque, idem nolit. Atque propterea sacris literis legimus. Melior est Obedientia, quàm victima: siquidem (ut S. Gregorius docet) per victimas aliena caro, per Obedientiam verò voluntas propria mactatur: quæ quidem pars animi, quoniam est adeò præstans, sic fit, ut ejus oblatio Domino, ac Creatori nostro per Obedientiam facta, magni sit æstimanda.*

VI. *Quanto in errore, quamque periculoso versantur, non dico solùm ij, qui in ijs, quæ ad carnem & sanguinem pertinent, sed illi etiam, qui in rebus alioquin admodum sanctis, ac spiritualibus, ut jejunijs, precationibus, alijsve quibusvis pietatis operibus, fas putant à præscripto Superioris, ac voluntate discedere. Audiant quod sapienter adnotat Cassianus in Collatione Danielis Abbatis: Vnum sanè, inquit, atque idem inobedientiæ genus est, vel propter operationis instantiam, vel propter otij desiderium, senioris violare mandatum, tamque dispendiosum, & pro somno, quàm pro vigilantia Monasterij statuta convellere: tantùm denique est Abbatis transire præceptum, ut legas: quantum si contemnas, ut dormias. Sancta fuit actio Marthæ, sancta contemplatio Magdalenæ, sanctæ pœnitentia & lachrimæ, quibus pedes Christi Domini rigabantur: sed hæc omnia nimirum oportuit fieri in Bethania, quam vocem domum Obedientiæ interpretantur: ut eare, quemadmodum ait S. Bernard. nobis significare voluisse Dominus videatur, nec studium bonæ actionis, nec otium sanctæ contemplationis, nec lachrymam pœnitentis extra Bethaniam illi accepta esse potuisse.*

VII. *Quocirca voluntates vestras, Fratres charissimi, quoad ejus fieri potest, omninò deponite libertatem conditori vestro, quam vobis ipsemet elargitus est, in ejus Ministris liberè tradite, ac dicate. Nolite exiguum vestri liberi arbitrij fructum putare, quòd liceat vobis illud, à quo id accepistis, eidem per Obedientiam plenè reddere. Quod cùm facitis, non modò non perditis ipsum; verùm etiam augetis, atque perficitis, quippe qui vestras omnes voluntates certissima rectitudinis Regula moderamini voluntate divina, quam videlicet interpretatur is, qui vobis Dei nomine præsidet.*

VIII. *Itaque diligenter illud etiam cavendum est, ne Superioris ullo unquam tempore*

voluntatem

voluntatem (quam ducere pro diuina debetis) ad vestram detorquere nitamini: id enim esset non vestram diuinæ conformare, sed diuinam vestræ voluntatis norma regere velle, ejusdem diuinæ sapientiæ ordinem inuertentes. Sanè quàm magnus est error, & quidem eorum quos amor sui obcæcauit, obedientes existimare sese, cum Superiorem ad id quod ipsimet volunt, aliqua ratione pertraxerint. Sanctum Bernardum in hac re præclarè exercitatum endite: Quisquis, inquit, vel apertè, vel occultè satagit, vt quod habet in voluntate hoc ei spiritualis pater injungat: ipse se seducit, si fortè sibi quasi de Obedientia blandiatur: neque enim in ea re ipse Prælato, sed magis ei Prælatus obedit. Quæ cùm ita sint quisquis ad Obedientiæ virtutem velit peruenire, oportet ad hunc secundum Obedientiæ gradum ascendat, vt Superioris non solum jussa exequatur, sed etiam ejus voluntatem suam faciat, seu potius suam exuat, vt diuinam à Superiore expositam induat.

IX. *Qui verò se totum penitus immolare vult Deo, præter voluntatem, intelligentiam quoque, qui tertius & summus est gradus Obedientiæ, offerat necesse est, vt non solùm idem velit, sed etiam vt idem sentiat, quod Superior, ejusque judicio subjiciat suum, quoad potest deuota voluntas intelligētiam inflectere. Quæ vis animi tametsi non ea, qua voluntas pollet, libertate prædita est, atque ipsâ naturâ fertur ejus assensus in id quod sibi veri speciem præbet: tamen multis in rebus, in quibus videlicet cognitæ veritatis euidentia vim illi non infert, potest voluntatis pondere in hanc potiùs quàm in illam partem inclinari. Quæ res cum incidunt, debet quisquis obedientiam profitetur, inclinare sese in sententiam Superioris. Etenim cum Obedientia sit quoddam holocaustum, quo totus homo sine vlla prorsus imminutione Conditori suo, ac Domino per manus Ministrorum in charitatis igne immolatur: cumque sit eadem renunciatio quædam integra, per quam omni suo iure sponte decedit Religiosus, vt diuinæ prouidentia Superioris ductu gubernandum, ac possidendum vltrò sese addicat, ac mancipet: negari non potest, quin obedientia comprehendat non solùm executionem, vt imperata quis faciat & voluntatem, vt libenter faciat, sed etiam judicium, vt quæcunque Superior mandat, ac sentit, eadem inferiori & recta, & vera esse videantur, quatenus, vt dixi, vi sua potest voluntas intelligentiam flectere.*

X. *Vtinam hanc mentis, & iudicij Obedientiam, ita & intelligerent homines; & exercerent, vt grata Deo est, ac omnibus, qui in Religione viuunt, necessaria. Nam vt in corporibus, globisque cælestibus, vt alius alium afficiat, moueatque, requiritur, vt certa quadam conuenientia & ordine inferior orbis Superiori subjiciatur: sic in hominibus, cum alter alterius auctoritate mouetur, quod per Obedientiam fit, oportet, vt is, qui ab alterius nutu pendet, subseruiat, & obsecundet, vt virtus ab imperante ad eum deriuetur, & influat. Hæc autem obtemperandi, obsecundandique ratio constare non potest, nisi voluntas ac iudicium inferioris cum Superioris voluntate, ac iudicio congruat.*

XI. *Iam verò si finis, & causa Obedientiæ spectatur, quemadmodum voluntas, ita & iudicium in eo, quod nobis conuenit, decipi potest, ergò sicuti, ne voluntas erret, cum Superioris voluntate coniungitur: sic intelligentia, ne fallatur, ad Superioris intelligentiam conformanda est. Ne innitaris prudentiæ tuæ, sacræ literæ monent: atque in rebus etiam humanis censent sapientes, verè prudentis esse, suæ ipsius prudentiæ minimè fidere: præsertim in rebus suis, quarum homines animo perturbato ferè boni iudices esse non possunt: Quod si in rebus nostris, alterius etiam non Superioris iudicium, atque consilium nostro anteponendum est, quanto magis ipsius Superioris, cui nos vt Dei vicem gerenti, ac diuinæ voluntatis interpreti moderandos tradidimus? In causis verò personisque spiritualibus eo maior etiam cautio proculdubio est necessaria, quo grauius spiritualis viæ periculum, dum sine frænis consilii discretionisve in ea decurritur. Quâ de re commodè Cassianus in Collatione Abbatis Mosi ait: Nullo alio vitio tam præcipitem Diabolus Monachum pertrahit, ac perducit ad mortem: quam cum eum neglectis consiliis seniorum, suo iudicio persuaserit, definitionique confidere.*

XII. *Præterea nisi hæc Obedientia iudicii existat, fieri non potest, vt vel consensus voluntatis, vel executio talis sit, qualem esse oportet: naturâ enim ita comparatum est, vt animi nostri vires, quæ appetitiuæ dicuntur, sequantur apprehensiuas: & nisi adhibita vi, voluntas, iudicio repugnante, diu obtemperare non poterit. Quod si fortè quis aliquo temporis spatio obediat per communem illam apprehensionem, quâ censetur, perperam etiam præcipienti parendum esse: certè id stabile, ac fixum esse non potest: atque ita perseuerantia deficit, vel saltem Obedientiæ perfectio, quæ in promptè, & alacriter obediendo consistit: non enim ibi potest esse alacritas, ac diligentia, vbi est animorum, sententiarumq; dissensio: perit etiam exequendi studium, & celeritas, cùm ambigitur, expediat nec ne, facere quod iubemur: perit celebris illa Obedientiæ cæca simplicitas, cùm apud nos ipsos in quæstionem vocamus rectène præcipiatur, an secus: atque etiam fortaße damnamus Superiorem*

quod ea mandet, quæ nobis non ita jucunda sunt: perit humilitas, quoniam etsi ex alteru parte paremus, ex altera tamen nosmetipsos Superiori præferimus: perit in rebus arduis fortitudo: perit denique (vt summatim complectar) virtutis hujus vis omnis ac dignitas: succedunt autem in eorum locum dolor, molestia, tarditas, lassitudo, obmurmurationes, excusationes, aliaq. vitia, non sanè leuia, quibus Obedientiæ pretium, ac meritum prorsus extinguitur. Itaq; sanctus Bernardus de iis, qui grauiter ferunt imperata minus sibi suauia sic ait: Hæc si molestè caperis sustinere si dijudicare Prælatum, si murmurare in corde: etiamsi exteriùs impleas, quod jubetur, non est hæc virtus patientiæ, sed velamentum malitiæ. Quod si pax, & tranquillitas animi quæritur, certè hac non fruetur is, qui habet intra sese causam perturbationis, atque tumultus, dissensionem videlicet judicis propris ab Obedientiæ lege.

XIII. Atque idcirco, tuendæ concordiæ causa, quæ Societatis omnis est vinculum, tantoperè hortatur Apostolus, vt id ipsum omnes sapiant, & dicant: nimirum vt consentientibus & judiciis & voluntatibus, mutuò foveantur, & conserventur. Iam si vnum eundemque oportet esse membrorum sensum, & capitis: facilè cernitur, vtrum sit æquius, caput membris, an membra capiti consentire. Atque ex his quidem quæ dicta sunt hactenus, satis apparet, Obedientia judicii quàm sit necessaria.

XIV. Quàm verò sit eadem ipsa perfecta grataque Domino, inde primùm ostenditur, quod per eam præstantissima pars hominis, ac pretiosissima Domino consecratur: deinde quod obediens ita sit holocaustum viuum, gratumque Majestati diuinæ, cum nihil suimet omnino retineat: postremò quod magna est huius certaminis difficultas: frangit enim sese Dei causa Obediens ipsemet, resistitque naturali propensioni, quæ omnibus hominibus insita ad suam complectendam sequendamque sententiam. Ex his igitur rebus efficitur, vt Obedientia tametsi propriè voluntatem perficere videatur, quippe quam reddit ad nutum Superioris promptam, ac paratam: nihilominus ad intelligentiam quoque ipsam, vt diximus, pertinere debeat, eamque inducere ad sentiendum id ipsum, quod sentit Superior: sic enim fiet, vt omnibus connixi viribus, & voluntatis, & intelligentiæ, ad executionem celerem atque integram veniamus.

XV. Videor mihi vos, Fratres charissimi, audire dicentes, de virtutis quidem huiusce necessitate iam non ambigere, illud verò vt cognoscatis vehementer optare, qua pacto ad eius perfectionem peruenire possitis: Huic ego quæstioni cum sancto Leone, ita respondeo. Nihil arduum est humilibus, & nihil asperum mitibus: modò non desit vobis humilitas, non desit mansuetudo: non vtique deerit Deo benignitas ad vos adiuuandos, vt quæ sibi promisistis, ea præstare possitis animo non solùm æquo, sed etiam libenti.

XVI. Præterea vobis tria nominatim propono, quæ ad Obedientiam iudicii comparandam multum iuuant. Primum illud est, vt, quemadmodum initio dixi, non intueamini in persona Superioris, hominem obnoxium erroribus, atque miseriis: sed Christum ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, charitas infinita, qui nec decipi potest, nec vos vult ipse decipere. Et quoniam conscii vobismet estis, vos Dei amore iugum Obedientiæ subiisse, vt in Superioris voluntate sequenda, voluntatem diuinam certius sequeremini: nolite dubitare, quin pergat fidelissima Domini charitas, eorum ministerio, quos vobis præfecit, vos deinceps gubernare, & rectis itineribus ducere. Itaque Superioris vocem, ac iussa non secus ac Christi vocem excipite: siquidem Apostolus etiam in hanc sententiam scribens ad Colossenses, cum ad obtemperandum Præpositis subditos adhortatur, ait. Quodcunque facitis, ex animo operamini sicut Domino, & non hominibus: scientes, quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis, Domino Christo seruire. Sanctus verò Bernardus, Siue Deus (inquit) siue homo vicarius Dei mandatum quodcunque tradiderit, pari profectò obsequendum est cura, pari reuerentia deferendum, vbi tamen Deo contraria non præcipit homo. Atque ita, si non hominem externis oculis, sed Deum inspexeritis internis, haud sanè graue fuerit vobis voluntates vestras, atque iudicia confirmare ad eam Regulam actionum vestrarum, quam ipsimet elegistis.

XVII. Altera est ratio, vt quod Superior mandat, vel sentit, defendere semper apud animos vestros studiosè nitamini, improbare autem nequaquam: atque ad eam ipsam rem proderit benè animatos, affectosque esse ad id omne, quod ipse iusserit: sic enim fiet, non solùm vt sine molestia, sed etiam vt cum voluptate, lætitiaque pareatis, nam (vt est apud sanctum Leonem) non dura ibi necessitate seruitur, vbi diligitur, quod iubetur.

XVIII. Postrema subiiciendi iudicii ratio est cùm facilior, tutiorque, tùm etiam apud sanctos Patres in more posita: vt statuatis vobiscum ipsi, quicquid Superior præcipit, ipsius Dei præceptum esse, & voluntatem: atque vt ad credenda, quæ Catholica fides proponit, toto animo assensuque vestro statim incumbitis: sic ad ea facienda, quæcunque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupida sine vlla prorsus disquisitione feramini. Sic egisse credendus est Abraham filium

lium Isaac immolare jussus: sic Noui Testamenti tempore aliqui è sanctis Patribus iis, quos commemorat Cassianus, vt Ioannes Abbas, qui quod erat ei imperatum, non reputabat vtile ne esset, an inutile: vt cum aridum lignum tanto, ac tam diuturno labore per annum irrigauit: nec vtrum fieri posset nec ne: vt cum conatus est tam ex animo ingens saxum solus dimouere loco, quod ne multi quidem simul homines impellere potuissent. Quod Obedientiæ genus ipsis interdum Miraculis diuinitus comprobatum videmus. Nam (vt alios taceam, quot ipsi non ignoratis) Maurus, sancti Benedicti discipulus mandato Superioris lacum ingressus, nec mersus est: alius quidam à Superiore jussus, leænam ad se ducere, illam cepit, atque perduxit. Est igitur hæc ratio subijciendi proprii judicii, ac sine vlla quæstione sanciendi, & collaudandi apud se quod unque Superior jusserit, non solùm sanctis viris vsitata, sed etiam perfectæ Obedientiæ studiosis imitanda omnibus in rebus, quæ cum peccato manifesto conjuncta non sunt.

XIX. *Nec tamen idcirco vetamini, si quid fortè vobis occurrat à Superioris sententia diversum, idque vobis (consulto suppliciter Domino) exponendum videatur, quominùs id ad Superiorem referre possitis. Verùm in hac re, ne vos amor vestri judiciumque decipiat, illa cautio est adhibenda, vt animo sitis, & ante, & post relationem æquissimo, non solùm quod pertinet ad eam rem, de qua agitur, vel suscipiendam, vel deponendam: sed etiam ad approbandum, rectiusque putandum quicquid Superiori placuerit.*

XX. *Atque hæc, quæ de Obedientia diximus, æque privatis erga proximos Superiores, atque Rectoribus Præpositisque localibus erga Provinciales, Provincialibus erga Generalem: Generali denique erga illum, quem Deus ipsi præfecit, nempe suum in terris Vicarium, observanda sunt: sic, vt & ordinum perfecta distinctio, ac proinde pax retineatur, & charitas: sine qua nec Societatis nostræ, nec alterius cujuslibet sodalitii posset rectè guberna tio conservari. Nimirum hoc modo providentia illa diuina disponit omnia suauiter, infima per media: media per summa, suos ad fines cuncta perducens. Hinc illa videlicet in Angelis vnius Hierarchiæ ad aliam subordinata series: hinc & cælestium, & aliorum omnium, quæ cientur, corporum certis locis, sedibus inter sese apta connexio, quorum conversiones, ac modus ab vno mouente supremo gradatim omnes vsque ad infimos ritè proueniunt. Item in terris, cum in omni ciuitate bonis instituta legibus, tum verò in Hierarchia Ecclesiastica cernitur, cuius omnia membra, & functiones ab vno generali CHRISTI Domini nostri Vicario deriuantur, & quo accuratius hæc dispositio, & collatio custoditur, eo rectior est, gubernatio, & melior: contrà verò huius ordinis negligentiâ, quàm grauia incommoda multis hominum Societatibus importentur, nemo non videt, atque idcirco in hac, cuius mihi nonnullam procurationē, ac curam Dominus tradidit, tam diligenter hanc virtutem exerceri, vigereque percupio, quasi in ea Societatis nostræ bonum, ac salus vniuersa consistat.*

XXI. *Quæ cùm ita sint, vt vnde exorsa est, ibidem terminetur Epistola: vos ego per Christum Dominum nostrum obtestor, qui sese nobis non modò præceptorem, sed etiam exemplar præbuit Obedientiæ, vt ad eam virtutem toto pectore incumbatis, & gloriosæ victoriæ appetentes, atque auidi, vosmetipsos superare, id est, excelsiorem, & difficiliorem animi partem, voluntatem dico atque iudicium, expugnare, & subijcere studeatis: quo Dei Domini nostri solida veraque cognitio, atque amor vestros ad se animos penitus trahat: totoque vitæ huius, & quasi peregrinationis curriculo vsque eo gubernet, ac regat, dum nos demum aliosque complures, vestra opera exemploque adiutos ad vltimum & felicissimum finem, nimirum ad beatitudinem sempiternam perducat. Vestris ad Deum precibus me valdè commendo. Romæ vij. Calend. Aprilis, M. D. LIII.*

REGVLAS
IESVITARVM NON EVVLGANDAS ESSE.

IEsuitæ in suis REGVLIS mandant ac seuerè præcipiunt, ne quis eas cuiquam extraneorum concedat vel communicet, vel quidquam de illis vel scripto vel dicto aliis referat. Paulus III quoque in Bulla Anno 1549. Iesuitis datâ, *concessit Generali Ordinis, vt eas Regulas euulgantes seu in apertum producentes, vel illorum Vota reuelantes, in quocunque habitu contigerit inueneri, possit ac debeat excommunicare, capere, incarcerare, & si opus sit, brachii secularis auxilio inuocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare.* Voluit quoque, *vt nulli Prælatorum liceat, Regulas & Constitutiones Iesuitarum, excepto Papâ, sub censuram sumere.*

Quia enim Regulæ illorum nihil aliud sunt quàm cento, rapsodia & fragmenta ex omnibus reliquorum Monachorum Regulis consuta; & nihil aliud docent & præcipiunt, quàm traditiones humanas; superstitionis, hypocrisis,

 ido-

idolomaniæ & propriæ ἐθελοθρησκείας operas; qualia sunt per omnes orbis terrarum plagas oberrare; homines Christianos ad Ethnicas superstitiones ac idolomanias reuocare ; habitu religiosum se declarare ; Horas Canonicas & Rosaria recitare ; Sanctos, vel opinione saltem tales, vtpotè à Papa canonizatos invocare ; quotidiè Missis adstare easque audire , perfectam obedientiam Superioribus pręstare ; Ecclesiæ Romanæ decreta, placita, statuta & præcepta inculcare ; ad Papæ obedientiam omnes cogere ; homines ad auricularem confessionem excitare ; jejunare ; flagellis & ciliciis sese excruciare; mundum & parentes aspernari,&c. mirum certè non est, si ipsósmet pudet has aliasque superstitiones ac idolomanias in suis Regulis contineri & diuulgari.

Eodem modo non licebat apud Ethnicos quoque arcana, quæ in Sibyllinis libris continebantur, effutire & nota facere. Similiter Cereris Mysteria tam arcana esse debuerunt & secreta, vt vulgò proverbium jactaretur in secretos & tacitos Ἀττικοὶ τὰ μυστήρια. Et Aristophanes in Nebulis ἄῤῥητα ἱερὰ, id est, *non e vulganda sacra nominat.* & Iustinus dixit : *Mysteria Cereris nullâ aliâ re magis quàm silentio sacra fuisse.* Ac Orpheum dixerunt aliqui, fulmine ictum concidisse , quod arcana hæc rudibus & profanis hominibus divulgâsset. Aristoteles quoque lib. 3. Ethic. narrat, *Æschilum poëtam ad Areopagum in judicium vocatum fuisse , quod in suis poëmatis arcana Cereris edidisset.* Alcibiadem etiam simili de causa ab Atheniensibus condemnatum & morti addictum fuisse historici prodiderunt.

Rectè autem Augustinus in Quæstionibus vtriusque Testamenti ait : *Nihil apud nos in tenebris vel occultè geritur. Omne enim quod honestum scitur, publicari non timetur. Illud autem quod turpe est & inhonestum, prohibente pudore non potest publicari. Quamobrem Pagani Mysteria sua in tenebris celebrant, vel in eo prudentes. Erubescunt enim palàm illudi : piacula enim, quæ illic vice legis aguntur, nolunt manifestare,&c.*

Cùm itaque Regulæ Iesuitarum hactenus ab orthodoxis comparari & legi non potuerint, singulari Dei beneficio factum est, vt Lugduni Galliæ typis Iacobi Roussin Superiorum permissu anno 1607. ab ipsis Iesuitis excusæ sint. non quidem vt in publicum ederentur : hoc enim singulari studio prohibitum est ; sed vt hoc compendio tyrannidis hujus novæ Constitutiones Summatiæ per Collegia Domusque probationum, perque officia Provincialium, Præfectorum, Rectorum, Examinatorum, Magistrorum, Novitiorum, aliorumque Ministrorum distribuerentur, velut leges, quibus cœco quodam impetu voluntatis , sine vlla prorsus disquisitione, eos , qui sub obedientia vivere decreuerunt, haud aliter ac seni baculum obtemperare oportet. Cumque hæ Regulæ ad manus meas pervenerint, eas in Christiani Lectoris gratiam integras adscripsimus.

VARIA

DE IESVITICÆ

OECONOMIÆ membris *ad* REGVLÆ Declarationem *pertinentia.*

AC PRIMO

De Generali PRÆFECTO.

CAP. V.

Massaus in vita Ignatii lib. 2. c. 9.

CVm ab initio primi Patres & Socii Iesuitarum sine certis & propriis legibus, ac Magistratibus vixissent , necesse esse judicârunt , vt de stabilienda quàm maximè Societate primo quoque tempore inter se consulerent. Vbi igitur eam ob causam convenissent , in secundo & tertio confessu de Religione relatum est in primis , placerétne ad vota duo, Paupertatis & Castitatis suscepta , tertium quoque perpetuæ Obedientiæ adjungere , & è suo corpore vnum eligere, qui cæteris amplissima cum potestate præesset ? Omnium igitur in vnum congruerunt sententiæ, quandoquidem Christum Magistrum sibi imitandum proposuissent, prorsus oportere vt ipsi quoque Christum effingerent. Hoc sic constituto, Ignatius suasit, talem deligendum sibi videri, cui omnes in terris tanquam Christo subjecti essent ac parerent, cujus in verba etiam jurarent, ejusque sibi nutum ac voluntatem instar divini cujusdam oraculi ducerent. Quæsitum est etiam de huius ipsius potestate, vtrum certo temporis spacio definitam; an verò perpetuam esse oporteret, perpetuam esse placuit Ignatio , ac cæteris omnibus, idque cùm alias ob causas, tum verò vt negotia graviora, quæ ad conficiendum non modò plenæ libertatis, verùm etiam longi temporis indigent, ex animi sui sententia ad exitum sine vlla trepidatione perducere possit.

Cum

Ignatius creatur Generalis Iesuitarum. Cum igitur Generalis Præpositi (sic enim qui cunctis præesset appellare placuerat) tempus eligendi adesset, Ignatii Socii, qui quidem in Italia erant, per literas moniti, creandi Præpositi causâ ad vrbem accederet, sub initium Quadragesimæ anni 1541. Convenere omnes, vno Bobadillâ excepto, ac omnium suffragiis Præpositus Generalis Ignatius declaratur, quo munere etiam functus est ad annum vsque 1556. eo enim obijt Romæ Prid. Calend. Augusti ætatis anno 65.

Ignatius vetuit legi in Societate Erasmi opera. In hoc munere constitutus, omnia Erasmi opera in Societate sua legi vetuit, quòd singula hæretico veneno infecta putaret, & ne quis forte facetiis & eloquentiâ viri caperetur, Maffæo teste in ejus vita.

Ignatio succedit Laynez. Laynezio offertur Cardinalatus. In Ignatii locum eligitur *Iacobus Laynez*, natione Hispanus, & Loyolæ in constituenda Societate inter primos socius & adjutor. Cardinalitiam dignitatem à Paulo IV. ei oblatam repudiavit. Mortuo verò Pontifice isto ac sede vacante, duodecim Cardinales in ipsum extra conclaue Romæ agenrem, sua suffragia contulerunt, vt Pontifex eligeretur. Societatem octo annos cum dimidio texit.

Laynez mittitur ad Colloquium Possiacenum. Anno 1561. à Pio IV. cum Hippolyto Estensi Cardinale Legato in Galliam ad Colloquium inter Pontificios & orthodoxos à Rege & Proceribus Regni de Religione institutum, mittitur. Ribadeneira in libro de Scriptoribus Iesuiticis mendacissimè scribit, eum in publico totius Regni

Mendacium Ribadeneiræ. conventu Theodorum Bezam, Petrum Martyrem & alios à partibus Evangelicorum, maximâ sententiarum & verborum gravitate repressisse, strenauisse ac mutos reddidisse. Nam hanc laudem ipsos quoque Pontificios, præter Ribadeneiram, ei tribuere hactenus puduit. Habuit quidem orationem Italicâ linguâ contra nostros, in qua inprimis Evangelistarum in concepta forma consensum visit, nimirùm τὸ ῥητὸν in verbis, *Hoc est corpus meum*: sed Beza solidè illi respondit in vestigio, & petrexisset, ni Espensius Sorbonista responsionem ejus exceptionibus suis interrupisset, vt parte alterâ historiæ nostræ Sacramentariæ pag. 303. docuimus. Moritur anno D. 1565. die 19. Ianuar. ætat. LIII.

3. Laynezio succedit Franc. Borgia. Successit huic Laynezio *Franciscus Borgia* Hispanus, patriâ Valentinus. Is spreto Gandiç Ducatu, vt Ribadeneira refert, & amplissimis honoribus, opibus, deliciis, clientelis & familiæ suæ ornamentis, Societatem hanc recens natam, & nondum satis cognitam, atque explicatam, ingressus est, anno D. 1547. Cardinalatum à Iulio III. sibi oblatum respuit. Ejusdem Societatis in Hispania Commissarius generalis fuit, Romæ bis Vicarius: ac demum Præpositus ordine tertius Generalis, in quo munere septem annos & tres menses versatus est. Mortuus est anno Christi 1572. ætatis 62. Prid. Cal. Octob.

4. Borgiæ succedit Mercurianus. In ejus locum eligitur *Everardus Mercurianus* quartus Iesuitarum Generalis Leodius patriâ.

5. Mercuriano sufficitur Claudius de Aquauiua. Huic suffectus est *Claudius Aquauiua*, natione Italus, patriâ Neapolitanus, Ducis Atrii filius, & Pii V. cubicularius. Ducatum suum filio tradidit, & Iesuitis sese mancipavit, quotum ordini maximas opes, & vt aliqui referunt, vltra 50. ducatorum millia contulit. Ea de causa Provincia Neapolitana primùm gubernanda demandarur ei, ac postea etiam Romana. Demùm in Comitiis, quæ habita sunt Romæ anno Domini 1581. die 19. Februarii Præpositus Generalis creatur. Eo die, quo electus erat, cubiculum ascendens, salutanti turbæ omnis generis hominum, exosculandas manus, instar Papæ, præbuit, vt habetur in annuis Epistolis Iesuiticis anni 81. Moritur Romæ 31. seu vltimâ die Ianuarii secundâ horâ noctis, stylo novo, vetere autem 21. ejusdem mensis. Anno 1615.

6. Cl. de Aquauiua succedit Vitellesius. Huic successit *Marius vel Mutius Vitellesius*. Paulò antequam expirasset Aquauiua, misit ad Papam nuncium, qui ei significaret, in electione successoris sui graue datum iri scandalum, propter duas contrarias in Societate factiones; quarum vna Iustinianum quendam, altera Marium Vitellesium eligere omni studio tentatura sit: rogare igitur se vehementer Papam, vt authoritatem suam interponere dignetur. Papa, vt voto ejus satisfaceret, Cardinalem Burgesium destinauit, qui electioni interesset, eamque authoritate suâ moderaretur, ac, vt diximus, *Vitellesius* eligitur.

Catechismus Iesuiticus pag. 677. Potestas Generalis perpetua est. Cùm anno Domini 1558. post mortem Ignatii primum suum Conventum generalem Iesuitæ celebrarent, Paulus IV. Papa Cardinalem Pacochum ad eos misit, qui suo nomine significaret eis, placere sibi, vt Generalis Præpositi potestas certo annorum numero definita, non perpetua sit, ne videlicet in tyrannidem verteretur, aut sese supra Papam efferret. Nihil tamen apud eos obtinere potuit, licet per Cardinalem Tranensem de eodem rursus eos moneret. Evenit igitur quod Papa metuebat. Nam Romæ semper habitat, & per hanc fixam sedem Romanæ sedi & Consi-

ftorio quafi affigitur & implantatur: ibique fuam juxta Papæ fellam collocat: femper etiam à latere & fecretis Pontificis fedet, vt inter fefe confilia communicent, nec alter fine altero quicquam in hæreticos machinetur.

Poteftatem igitur fuam perpetuò retinet, quum Provincialium, Rectorum & aliorum plerumque triennis fit, ab eodem tamen Generali interdum prorogari poteft. Licet Paulus III. anno 1549. in Bulla decreuerit, poffe & debere Præpofitum per perfonas ad id à Societate facultatem habentes, & ad id deputatas, in certis cafibus amoveri, & alium ipfius loco, per eafdem perfonas fubftitui.

Officiũ Generalis.

Ad eundem quicquid Iefuitæ per totum terrarum orbem faciunt, explorant, & refcifcunt: ipfi diligenter fingulis menfibus deferri curant. Is deinde omnia ac fingula, Papæ refert: & tunc ab vtroque, qui fuam operam fedulò & gnaviter impenderunt, honoribus augentur, & opibus ditantur, vt Annales ipforum atteftantur.

Officium quoque ejus eft, Iefuitarum poteftatem fecundum Ignatii Conftitutiones in omnibus dirigere.

Licet tamen illi etiam, vt Papæ, nouas interdum condere leges, vel etiam veteres pro circumftantiarum varietate mutare & abrogare.

Licet ei bona ordinis fui vendere, oppignorare & abalienare, & nulli de eo rationem reddere tenetur.

Generalis Iefuitarũ vocatur Dei Legatus.

Parte 5. Conftitut. cap. 3. & parte 6. cap. 1. vocatur *Dei Legatus*. Gloffa part. 4. Conftitut. cap. 3. vocat eum *Vicarium Chrifti*. Montaignes cap. 27. fcribit, *Cùm vouent ei Obedientiam, idea de caufa fit, quòd in huius Societatis Republica Dei Vicarius eft.* Bullæ quoque Pauli III. anno 1540. & Iulii III. anno 1550. Iefuitis datæ, hortantur eos, *Vt in Generali Chriftum velut præfentem agnofcant.*

Hinc fit, vt quicquid ordinat ac præcipit id Iefuitæ tanquam oracula fufcipiant, credant ac faciant, haud aliter quàm fi ipfe Chriftus vel ejus Vicarius effet. Sic enim Maffæus in vita Ignatii, *Sine*, inquit, *controuerfia diligendus eft* (Generalis) *cui omnes in terris, tanquam Chrifto parerent, cuius in verba iurarent, denique cuius fibi nutum ac voluntatem, inftar cuiufdam diuini oraculi ducerent.*

Afturè etiam folent hodiè Generalem eligere, qui in feculo Principem virum egerit, vt fic etiam in mundo potentes ad fuam Societatem pertrahant, fibique apud fupremos & infimos tantò majorem authoritatem & potentiam comparent.

Ex quibus omnibus intelligitur, Generalem Iefuitarum Papæ corrivalem, imò ad Pontificiam dignitatem evectum, adeóque alterum Ecclefiæ Romanæ caput effe.

Reliqua de gradibus feu generibus Iefuitarum ex Hafenmullero, & Colloquio à facræ Theologiæ Doctore & Profeffore, Paulo Florenio, cum Chriftiano Franken Philofophiæ Profeffore in Cæfareo Iefuitarum Gymnafio Viennæ, Anno 1578. 20. Ianuarii habito, in fequentibus referam.

Quod autem Romæ eft & præftat Generalis, id eft & præftat in fingulis regnis Provincialis. Primum Provincialem Ignatius Loyola Lufitaniæ præpofuit Simonem Roterigium: Hifpaniæ Antonium Araozium Cantabrum: Italiæ Iacobum Lainem, Indiæ Francifcum Xaverium; Germaniæ Petrum Canifium: Galliæ Pafchafium Broetium, aliifque deinde alios. Ac diligenter cauent Iefuitarum Patres, ne in Nationibus Provinciales vnquam ex indigenis eligant, fed vel Hifpanis vel Italis dignitates has conferant, aut faltem iis, qui ex Anglia, Gallia, &c. propter facinora aliqua profugerunt, & propter nimium Hifpaniæ ftudium ex prædictis Nationibus profcripti funt.

Officiũ Provincialis.

Vnufquifque Provincialis ab ea Provincia, vel Regno potius, quod infpectioni vel curæ fuæ commiffum habet, denominatur. Ejus officium eft inuifere Collegia, eorumque fupputare redditus & cenfus, infuper annotare diligenter, quam ex Magnatibus liberos in Collegiis erudiri curent, & quot illorum fint numero? num quotannis fiat acceffio difcipulorum, & amplificatio fortunarum & opum? num qui fint & quot ex Lutheranifmo converfi? fi nulli aut etiam aliqua facta Pontificiæ Religionis imminutio, aut jactura bonorum; exprobrat negligentiam & focordiam, mandatque feveriter, vt acceptum damnum refarciat. Quod fi gefferunt fe egregiè, multos converterunt, multum compartferunt & corraferunt, omni laude cumulat, & cœlo effert. Infuper fcifcitatur, quænam fit vicinorum hæreticorum de ipfis opinio? quænam confilia Magnatum? quales habeant Conventus? & quot? & vbi? quid decernant, quid volutent? Item, an hæreticorum Principes crebrius fint domi, an alibi? ad quofnam proficifcantur frequentius? quali quifque fit ingenio? quibus rebus

rebus vt plurimùm delectetur? an curam aliquam suscipiat Reipublicæ? an studio & amore aliquo teneatur Religionis? an potius vino, veneri & venatui indulgeat? an potius habeat in aula Catholicos? quinam sint populares tumores de suis Principibus? num Ecclesiæ adversariorum ferveant? num pastores Ecclesiarum sint Viri docti & diligentes, an verò somnolenti & illiterati? num Theologica facultas in vicina Academia hæreticorum floreat? num crebriores habeant Theologi disputationes, & contra quos maximè? quos libros & de qua materia in lucem ediderint nuperrimè? Ad hæc & alia si respondeant Regens & reliqui Patres appositæ, mirificè prædicat industriam & vigilantiam: Sin minus, eosque adeò rerum istarum nescios deprehendit, acerbè vituperat. Quid agitis, inquit, vos somnolenti & desides? cur perditum itis Roman. Ecclesiam? quomodo summo Pontifici hanc inertiam vestram probabitis? cur infinnatis vos agendis rebus? cur metuitis? cur non intrepidè rem aggredimini? Dudum hæc gesta, dudum perfecta oportuit. Videte vigilantiam hæreticorum incredibilem, & vos stertitis. His & similibus verbis ipsos increpat, & exacuit. Tandem quærit de discipulis, convictoribus, novitiis & reliquis, quot eorum sint numero, quanti cujusque profectus? ad quod quisque studium inclinet? num quis inter eos spinosior & scrupulosior? Talem enim à Theologico studio prorsus removendum existimat, nisi scholasticis disputationibus probè exercitatum & opinione Religionis imbutú. Quærit præterea, num quem habeant in grege, qui pro amplificanda Romana Ecclesia laudabili aliquo facinore se obstringere, & vitam denique profundere non dubitet si quidem necessitas aliquando flagitare videatur? Ad extremum, omnia isthæc consignata Generali transmittit Romam, per quem immediatè significantur Pontifici. Atque sic per totum orbem Christianum nihil geritur aut consultatur, quod non per hos Imperii proditores Papæ innotescat. Per Provincialem etiam Iesuitæ ab vno Collegio in aliud transferuntur, idque ferè triennio quolibet.

3. *De* IESVITARVM *Assistentibus, seu intimis Papæ & Generalis Consiliariis.*

Assistentium Officium. GEneralem proximè sequuntur primi *Assistentes*, quatuor numero. Hos oportet Romę residere, secretioribus Papæ & Generalis Societatis Iesuiticæ deliberationibus assidere, ipsis assistere, & in rebus Romanam Ecclesiam concernentibus, atque in perniciem Orthodoxorum facientibus, consiliis ac scriptis adesse: hos propulsare, illos totis viribus propugnare. Et vt Generalem Papæ in omnibus sic hos vicissim Generali ad amussim obedire oportet.

Vt autem quatuor illorum sunt, ita etiam officium eorum est in quatuor Mũdi plagis res Pontificias curare & promovere: & ad eos Provinciales, Visitatores, Rectores, Regentes ac Spirituales Præfecti, quæcunque in Mundo Iesuitę reliqui agunt, omnia ac singula scribunt. Oportet etiam illos non minus quam reliquos quarto etiam voto, absolutæ obedientiæ, Papæ obligatos esse, ne quid vel contra Papę, vel sui Generalis voluntatem decernere audeant. Si res magni momenti ipsis aliunde significantur, illas confestim Generali vel Secretario indicant, qui eas deinde ad Papam referunt, quò sic ipsorum operâ ac studio consilia iniri possint de coërcendis, impediendis, vel etiam opprimendis hęreticorum conatibus: ipsorum autem res magisque promoveantur, augeanturque.

Summa verò literarum, quas ex diversis Mundi Regnis & Provinciis accipiunt, hæc plerumque est, Quis sit Regum ac Principum erga Papam & Ecclesiam Romanam, atque etiam Societatem eorum affectus, & quinam illos clementer excipiant. Hos mirificè commendant, qui autem Iesuitarum conatibus resistunt, tanquam capitales hostes Romanæ Ecclesiæ accusant.

Et autem de his Assistentes diligentius certiores facere queant, in omnia, Germanorum præcipuè Principum, consilia & acta accuratè inquirunt, cunctáque, licet ex vanis falsísque rumoribus multa sæpè cognoscant, Romam perscribunt. Vtque facilius in rerum Germanicarum notitiam perveniant, sæpè mutato habitu, vel pedites vel equites Germanię aliarúmque Nationum Provincias peragrant & proditorum more cuncta explorant. Exempla in promptu sunt.

His cognitis, Assistentes eos in proposito suo confirmant, eosque, vt strenuè sic pergant, hortantur, Papę clementiam in illos prædicant, & eis plaustra indulgentiarum remittunt, quas illi Germanis aliísque nimis stupidis & credulis auro vendunt.

Assistentium quoque officium est, in tota Societate Visitatores, Inspectores, Rectores, Regentes, Concionatores, Spirituales Præfectos & Inquisitores ordinare, non tamen nisi eum consensu Generalis. Ad hæc munera autem non promovent alios, quàm quos nôrunt in Papatûs idolomania induratos, & orthodoxorum capitales hostes esse.

De IESVITARVM Professis.

Professi qui sint.

QVartum Iesuitarum genus, *Professi* sunt: qui præter tria vota se insuper speciali quodam, quod votum Professionis vocant, Pontifici Romano obligant, eoque promittunt ac profitentur, se Papæ in omnibus absolutam obedientiam præstituros, neque vnquam commissuros, quin in obedientia ei præstanda, in rebus fidem & mores concernentibus, primi inveniantur, sic, vt etiam non petito viatico, licèt ad ipsos Turcas occidendi mitterentur, sine vlla tamen intellectûs, judiciique repugnantia obedire velint: Hoc Ignatius omninò fieri voluit: & Paulus Tertius quoque in sua Bulla approbauit & confirmavit. Sic enim verba ejus habent: *Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxâ cognoscamus, ac firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romano Pontifici tanquam capiti ac* IESV CHRISTI *Vicario subesse: ad maiorem tamen nostra Societatis humilitatem ac perfectam vniuscuiusque mortificationem & voluntatum nostrarum abnegationem: summopere conducere iudicavimus, singulos nos vltrà illud commune vinculum, speciali voto astringi, ita vt quicquid Modernus & alii Romani Pontifices, pro tempore existentes iusserint, ad profectum animarum & fidei propagationem pertinens, & ad quascunque Provincias nos mittere voluerint, sine vlla tergiversatione aut excusatione illicò quantum in nobis fuerit, exsequi teneamur. Sive miserit nos ad Turcas, sive ad quoscunque alios infideles etiam in partibus, quas Indias vocant, existentes, sive ad quoscunque hæreticos, sive schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles.*

Ad hoc votum Professorum non nisi beatissimos, & quorum industria in zizaniis Pontificiis disseminandis cognita & explorata est, admittunt. Antequam autem ad hoc votum accedant, totum triduum tenentur ostiatim victum quærere, prima exercitia repetere, vota renouare, & omnia humilitatis officia, quæcunque excogitare possunt, subire. Huius generis sunt, loca secreta expurgare, calceos lauare, aliorum pedes osculari, domum verrere, vasa eluere, coco ministrare, humi cubare, nudipedes incedere, sub mensa edere, cilicia induere, seipsos flagellare, peregrinari, sese que omnibus subiicere. Posthæc abiurare coguntur omnes hæreses, & iurare, se operam omnem daturos, vt Romana Religio floreat, Evangelica autem exstirpetur.

Horum Professorum Romæ vltra ducentos aluntur, qui proprium, & quidem amplissimum habent Collegium, in eoque lautè splendidéque sumptibus Papæ, Cardinalium & Episcoporum, qui illorum vtuntur consiliis & scriptis, sustentantur. Nihil proprii, nullos redditus, vt reliqui Iesuitæ, possident.

Professi quatuor votorû in quo distincti sint ab alys.

Distinguuntur etiam à reliquis Iesuitis in eo, quòd sunt illorum quasi Episcopi, qui in cæteros inquirunt, iisque præficiuntur. Ex horum numero enim, inprimis qui sunt Hispani vel Itali, Visitatores, Inquisitores, Rectores, Regentes & Spirituales Præfecti eliguntur: qui quod sint rerum Iesuiticarum & Papisticarum peritissimi, sibi subiectos egregiè in palæstra Pontificia exercere noverunt. Germanis non Germanum præficiunt Rectorem, sed vel Italum, vel Hispanum: aut si nobilior ex Germanis constituitur, habet tamen Hispanum, qui eum obseruet, ne quid præter morem Hispanicum agat.

Generali quoque sese totos devouent & obstringunt, abnegatione honorum, quod nimirum extra Societatem vel Cardinales vel Episcopi fieri nolint. Et tamen hoc ipso nomine fiunt Cardinales in Societate, ex quibus Generales, ipsorum Papæ, eligantur: quibus tanquam Cardinibus, tota Societas vertatur: qui habent existimationem doctrinæ & sanctitatis. Sicque vana ac stulta Societas dum ambitionem se fugere simulat, in ipsam ambitionem incurrit. Non secus ac vani illi Philosophi, qui iis ipsis libris, quos de contemnenda gloria scribebant, in iis nomina inscribentes sua, inanem gloriam aucupabantur, vt sapienter de iis Cicero lib. 1. Tuscul. Quæst. refert.

De trium VOTORVM PROFESSIS.

Trium votorû Professorum obligatio.

IEsuitarum genus quintum, sunt trium tantum vulgarium, & cum reliquis Monachis communium *Votorum Professi.* Hi se Papæ & suo Generali in hanc formam obligant ac devovent: *Omnipotens sempiterne Deus: Ego licèt vndecunque diuinô tuo conspectu indignissimus, fretus tamen pietate*

tate ac misericordiâ tuâ infinitâ, & impulsus tibi inseruiendi desiderio: voueo coram sacratissima Virgine Maria, & curia tua cœlesti vniuerso, diuinæ majestati tuæ, paupertatem, castitatem & obedientiam perpetuam in Societate Iesu, & promitto eandem Societatem me ingressurum, vt vitam in ea perpetuô degam, omnia intelligendo, juxta ipsius Societatis constitutiones. A tua ergo immensa bonitate & clementia per Iesu Christi sanguinem peto suppliciter, vt hoc holocaustum in odorem suauitatis admittere digneris, & vt largitus es ad hoc desiderandum & offerendum, si etiam ad explendam gratiam vberiorem largiaris.

Hæc est formula iuramenti, quo Iesuitæ non Deo, sed Societati suæ, ejusque seruitio se totos mancipant. Adhæc autem vota facienda studiosi ac literati, biennio probationis exacto, illiterati verò vno, vel dimidio absoluto, admittuntur.

Trium hi votorum professi, sunt iis proximi, qui ad quartum votum, quod *professionis* vocant, admittuntur: eosque in his sequentes articulos, quos *Canones Professionis, cum ratione credendos*, Iesuitæ vocant, jurare oportet.

1. *Ego N. N. credo & recipio quæcumque sacrum generale Concilium Tridentinum credit & recipit, etiamsi ea in Concilio non fuissent definita. Conueniunt enim illa, cum iis, quæ in Evangelicis & Apostolicis literis continentur, verbi gratiâ Purgatorium esse, &c.*

2. *Prædictis verò Euangelicis & Apostolicis literis atque aliis, quæ prædictum Concilium credi jubet: etiamsi ea in Euangelicis & Apostolicis literis non inuenirentur, credendo, propter auctoritatem Ecclesiæ Catholicæ, quæ in vsu Ecclesiastico prædicta scripta, & non scripta recipit.*

3. *Catholicam Ecclesiam credo esse eorum vniuersitatem, qui Romanam Ecclesiam, vt omnium Ecclesiarum Magistram ac Matrem sequuntur, & Romanum Pontificem, Petri Apostolorum Principis successorem, & Iesu Christi Domini nostri Vicarium esse agnoscant.*

4. *Hanc ego esse Catholicam Ecclesiam, ejusdemque fidem verissimam esse credo, quia sanctorum Patrum Orientalium & Occidentalium, Australium & Aquilonarium ab Apostolis vsque ad nos consentiens, & continua traditio, & ipsam esse Catholicam Ecclesiam, & idem Ecclesia credendum esse docet.*

5. *Prædicta autem sanctorum Patrum traditioni credo, qui eam doctrinam tradunt, quæ à sanctis Apostolis fuit prædicata, vt ipsa doctrinæ successio demonstrat.*

6. *Sanctis verò Apostolis ideo credo, quia illi à Domino nostro Iesu Christo, vt in ipsius Domini verbis constat, ad docendas gentes missi sunt.*

7. *Christo Domino nostro & in aliis, & in eo etiam, quo se Deum esse testatus est, propterea credo, quia Deus illum misit lumen ad reuelationem gentium.*

8. *Missum autem fuisse Christum Dominum nostrum à Deo Opt. Max. credo, quia illi omnia conueniunt, quæ S. Prophetæ de venturo Messia & à Deo mittendo prædixerunt.*

9. *Prophetis prædictis & aliis etiam & in eo etiam, quod Deû ipsis locutum perhibent, ideò credo, quia quæ de Christo Domino prædixerunt, non nisi per diuinam revelationem prædici potuerunt, impleta jam esse video, quale illud est; Gentes fuisse in Christum credituras.*

10. *Prophetas prædixisse illa, quæ de Christo Domino sub eorum nomine prædicta leguntur ideò credo; quia non solùm Christianus orbis, sed etiam ipsi hæretici, Mahumetani & Iudæi Christianorum inimici: eadem fatentur eos prædixisse, quæ cum Gentium & Sibyllinis oraculis conueniunt.*

11. *Propter prædictas rationes magis credo, quàm propter passiones Martyrum, cum & Diaboli suos Martyres habeat: aut propter Miracula, nam & Antichristus facit Miracula, falsa quidem illa, sed quæ vera esse videbuntur, aut propter quamvis aliam rationem.*

12. *Communis ergo ratio credendi hodie ad Prophetarum oracula vltimo resoluitur, id est, ad diuinam conuenientiam Veteris Testamenti cum Nouo, vt meritò S. Petrus dixerit: Habemus firmiorem Propheticum sermonem.*

13. *Profiteor septem esse verè ac propriè Sacramenta nouæ legis à Iesu Christo Domino nostro instituta ad salutem generis humani: licèt non omnia singulis necessaria, scilicet; Baptismum, Eucharistiam, Confirmationem, Pœnitentiam, extremam Vnctionem, Ordinem & Matrimonium. Et horum omnium ceremonias ritè venerandas & colendas esse.*

14. *Profiteor pariter in Missa offerri Deo, verum proprium & propitiatorium sacrificium pro viuis & defunctis.*

15. *Profiteor in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter, substantialiter & transsubstantialiter, verum Corpus & Sanguinem, vnà cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi.*

16. *Profiteor fieri conuersionem totius substantiæ Panis in Corpus, & totius substantiæ Vini in Sanguinem, quam conuersionem Ecclesia Catholica Transsubstantiationem vocat.*

17. *Profiteor, sub altera tantum specie, totum atque integrum Christum sumi, & Laicis*

ſub vna tantùm ſpecie porrigendum altoris Sacramentum.

18. *Conſtonter teneo, ſanctos vnà cum Chriſto regentes, erationes pro nobis Deo offerre, nos innore, interdum viſitore ſcire, quo apud nos geruntur, opem ferre animobus Purgotorÿ, & has regere, viſitore & illuminare.*

19. *Conſtonter teneo Sonctorum reliquias eſſe venerondas.*

20. *Firmiter oſſero, imogines Chriſti oc Deiporo ſemper Virginis, nec non aliorum Sanctorum, hobendas & retinendas eſſe, otque illis dibitum honorem & venerotionem impertiendam.*

21. *Indulgentiarum etiom poteſtatem à Chriſto in Eccleſio relictam fuiſſe, illorúmque vſum Chriſtiono populo maximè ſolutorem oſfirmo. Ex quo, ceu ex ſpirituoli Eccleſia Theſouro poſsint dari indulgentia ex ſuperabundantia operum Chriſti & ſonctorum, quibus ipſi non indigent.*

23. *Conſtonter teneo Purgatorium eſſe, animaſq; ibi detentas fidelium ſuffrogÿs juuari.*

24. *Omnia & ſingula, qua de peccato Originoli & de Iuſtificatione in ſocro ſancto Tridentino Synodo definito & decloroto ſunt, complector & recipio.*

Obligatio triū votorum profeſſorum qui ad altiora aſpirant.

Quod ſi aliqui trium votorum profeſſi ad altiora aſpirent, & ſiue in Doctores, ſiue in Magiſtros promoveri cupiant: vel ſi quidam ex Evangelicis idolomaniæ papiſticæ ſe devouere voluerint, eos ſecundum Tridentinum Concilium in hunc modum jurare oportet, vt habetur ab initio Tridentini Concilii: *Egò N. N. Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones reliquaſque ejuſdem Eccleſia: obſervotienes & conſtitutiones, firmiſſimè odmitto & complector. Item ſocram Scripturom, juxta eum ſenſum, quem tenuit, & tenet ſoncto Moter Eccleſio, cujus eſt judicore de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum Scripturorum, odmitto, nec eom vnquom, niſi juxto vnanimem conſenſum Patrum, accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe verè & propriè Sacramento neua legis à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque od ſalutem humani generis, licèt non omnia ſingulis neceſſario, ſcilicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, extremam Vnctionem, Ordinem & Motrimonium, illoque grotiom conferre, & ex ÿs Boptiſmum, Confirmotionem & Ordinem ſine ſacrilègio reiterori non poſſe. Receptos quoque & opprobates Eccleſia ritus, in ſupra dictorum omnium Socramentorum ſolemni adminiſtrotione, recipio & admitto: omnio & ſingula, qua de peccoto Originoli & Iuſtificationem in S. S. Tridentino Synedo definito & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in Miſſo offerri Deo verum, proprium ac propitiatorium ſocrificium pro viuis oc defunctis. Atque in ſonctiſſimo Euchoriſtia Socramento eſſe verè, reoliter & ſubſtontialiter corpus & ſonguinem, vnà cum onimo & devinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtontia Ponis in Corpus, & totius ſubſtantia Vini in Songuinem, quam converſionem Catholico Eccleſia Tronſſubſtantiotionem oppellat. Foteor etiom, ſub altero tontùm ſpecie, totum otque integrum Chriſtum verumque Sacromentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, onimaſq; ibi detentas fidelium ſuffragÿs juuari. Similiter & ſonctos, unà cum Chriſto regnontes, venerondos & inuocandos eſſe, eoſque orotiones Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias venerondas eſſe. Firmiter oſſero imogines Chriſti, oc Deipara ſemper Virginis, nec non oliorum ſanctorum hobendas & retinendas eſſe, otque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiorum etiom poteſtotem à Chriſto in Eccleſia relictom fuiſſe, illarumque vſum Chriſtiano populo maximè ſalutorem affirmo. Sanctam Catholicam & Apoſtolicom Rom Eccleſiam, omnium Eccleſiorum Matrem & Magiſtram agnoſco, Romonoque Pontifici, B. Petri Apoſtolorum Principis, ſucceſſori, oc Ieſu Chriſti Vicorio verom obedientiom ſpondeo ac iuro. Catero item omnia à ſacris Cononibus & Oecumenicis Cōciliis, oc precipuè ò S S. Tridentino Synodo tradita, definito & declorata, indubitanter recipio otque profiteor, ſimulque contrario omnia, otque hæreſes quaſcunque ab Eccleſia damnatas & reiectas & onathemotizatas ego pariter damno, reiicio & anathematizo. Hanc verom Catholicam fidem, extra quom nemo ſaluus eſſe poteſt, quom in praſentio ſpontè profiteor: & verociter teneo, eondem integram & immoculatom vſque ad extremum vita ſpiritum conſtontiſſimè, Deo odiuuonto, retineri, doceri & prædicari, quantum in me erit curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voueo oc iuro, ſic me Deus odiuuet; & hac ſancto Dei Evongelio. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtro ordinationis, inhibitionis, derogationis, voluntotis, ſtatuti, decreti & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis outem hec attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, oc B. Petri oc Pauli, Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Data Romæ apud S. Petrum, Anno incarnotionis Dominica 1564. Ibid. Nouemb Pontificatus noſtri onno 5.*

Cùm autem hi trium votorum Profeſſi, hoc modo Eccleſiæ Romanæ ſe deuouerunt ac obligârunt, tùm à Generali ſuo in Rectores, Sacerdotes ſeu Patres, Confeſſarios, Concionatores, Præfectos ſpiri-

spirituales, Præceptores, Coadjutores spirituales, & temporales vel formatos & formandos adjutores, in Scholasticos & Idiotas dividuntur, quorum novissimi dicuntur *Novitij*, hoc est, qui nuper ordinem Iesuiticum ingressi sunt.

6. *De* IESVITARVM Rectoribus, *seu* Regentibus.

Rectores & Regentes. RECTORES & *Regentes* in Collegiis, domibus & residentiis primatum tenent. *Rectores* tamen propriè dicuntur, qui Iesuitis: *Regentes* verò, qui etiam exteris præsunt, eosque secundùm suas Regulas regunt.

Rectoris potestas. Potestas *Rectoris* in Collegio libera & absoluta est: quicquid ille ordinat vel facit, nemo ipsi contradicere audet, nisi in pœnas inobedientibus constitutas incurrere velit. Hic ea, quæ Sociis præcipit, ex Generalis sententia, & Ignatii legibus sumit: eam ob causam etiam rigidissimè delinquentes punit. *Regentis potestas.* *Regentes* verò nonnihil exteros mitiores & humaniores sunt, quia nullis votis sunt obstricti. Quicquid in Collegio desideratur & constituendum est, id à *Rectore* petitur & expectatur. Si hic quid negat alicui, rationem ejus non expetat, neque ab alio postulet, sed tacens gratiasque agens, in humilitate abeat, quasi voti cumpos factus esset.

Arcana asservantur à Rectore. In Musæo etiam *Rectoris* Societatis arcana, privilegia, literæ & thesauri asservantur. Ad pecuniæ tamen arcam solus claves non habet, sed custodiuntur illi à tribus quos Generalis ad hoc ordinat: nimirum à *Rectore*, *Ministro* & *Sacerdote* aliquo, quorum quilibet clavem habet. Nulli autem soli conceduntur claves, quòd ante hac aliqui *Rectores*, multo auri pondere collecto, Societatem reliquerunt & aurum ablatum in suos usus converterunt.

Rectoris etiam officium est, ut singulis mensibus singulorum mores & progressus Provinciali significet, qui deinde Generalem de iis certiorem facit.

Rectores qui eliguntur. Hos Rectores vel Seniores & similes his rarissimè ex Nobilibus extra Italiam & Hispaniam, sed ex plebe tantùm eligunt & adoprant. Quod cur fiat, conjectura non est difficilis: generosa nempe nobilitatis pectora erga patriam ita affecta nôrunt, ut suis consiliis & practicis ea minus commoda & opportuna statuant. Interim his rebus fit, ut cum Iesuitis uni ventrem indigenæ suis opibus explere & suffarcire cogantur: caput tamen Hispanico & Italico cerebro repletum habeat, ad cujus nempe sensum reliquum corpus moveatur.

7. *De* IESVITARVM Ministris, *seu* OEconomis.

Oeconomi officium. RECTORI dignitate proximi sunt *Ministri*, quos nos *Oeconomos* vocamus. Hi singulis diebus Sabbathis à Rectore accipiunt quomodo, quantum & qualiter res pecuniarias & ad victum spectantes per septimanam dispensare debeant. Horum est omnes in genere, præter *Rectorem* observare, admonere, & in Regulis Societatis ac exercitiis Collegiorum rectè informare. Si quos deprehendunt in Regulas delinquentes, illis pœnitentiam aliquam injungunt.

Est etiam *Ministri* curare suppellectilem domûs, ne quid vel intereat, vel perdatur, vel amittatur: debet etiam cellæ & culinæ prospicere, ne quid rerum necessariarum desit, sed ut omnia suo tempore emantur & dispensentur. Penes hunc ergo est cura & custodia domûs. Idem etiam cum secularibus agit, ut *Priores* & *Abbates* in Monachorum cœnobiis, & *Oeconomi* in Monasteriis.

8. *De* IESVITARVM Sacerdotibus.

Sacerdotum officium. SACERDOTUM seu *Patrum* est, secundùm Loyolæ Regulas, quotidiè pro vivis & mortuis, pro Pontifice Romano, pro Societatis incremento, & ad promerendam exstirpationem Evangelicorum sacra facere & Missas celebrare, & horas canonicas servare, officiumque, vel in horto, vel in Templo, vel in cubili, vel in musæo, vel in dormitorio, vel in circuitu, vel in alio loco demurmurare. Conferunt se quoque interdum ad exercitium aliquod corporale, mediocre tamen, qualia sunt, Bibliothecam curare, hortulos plantare, libros legere, scribere, pingere, aut quid simile agere, quo diei tædium levant.

Eorum etiam est, in eos, qui Sacerdotes non sunt, animadvertere, & delinquentes paternè admonere, vel Superiori ea, quæ minus rectè fieri vident deferre. Singulis quoque diebus Veneris ad Iuniores & Novitios exhortationes Instituere debent: quarum finis sit, mundi contemptum, Societatis amorem, abnegationem sui, & perfectam obedientiam in omnibus, secundùm Societatis institutum, juniorum animis instillare.

9. *De* IESVITARVM Pœnitentiariis.

Pœnitentiariorũ officium

POEnitentiarii Romæ dicuntur, qui ibidem apud S. Petrum integrum diem sedent, vt ibi confessiones audiant. His mandatur, vt diligenter in hæreticos, quos sic vocant, inquirant. Si quos in confessionibus intelligant Evangelicis fauere & de Religione Romana dubitare, neque Papam pro Vicario Christi in terris agnoscere, eos non absolvant, nisi statim revocent. Si contra disputent, ad Inquisitores remittant. Ab illis miserrimè, non secus quàm malefica à carnificibus, torquentur. Diligenter etiam cauent, ne quisquam Evangelicorum scripta in suis ædibus habeat. Si quos in confessione cognoscunt, aut hospitia Evangelicis dare, aut familiaritatem cum illis contrahere, eos excommunicant, & Magistratui, ceu proditorum fautores, puniendos indicant, non obstantibus decretis, quæ præcipiunt arcana confessionis nulli revelanda esse. Tandem peccatis omnibus cognitis pro qualitate eorum pœnitentias injungunt, & homines inprimis ad crebras confessiones adhortantur.

10. *De* IESVITARVM Confessariis.

Confessariorũ officium

COnfessarii apud Iesuitas vocantur, qui in casibus reseruatis satis instructi, in Iesuiticis & Cathedralibus Templis, quatuor jejuniorum temporibus, certas occupant sedes, in quibus accedentium confessiones audiunt. Hi confitentes secundùm Regulas ipsis præscriptas examinant, & plenariam circumstantiarum enumerationem extorquent: sine qua irritam absolutionem, & eum, qui peccati circumstantiam aliquam reticet, sacrilegum esse dicunt. Examinant autem primò confitentes de peccatis occultis & cognitionum erratis: secundò de verbis: tertiò de factis: quartò de omissis: quintò de scriptis: sextò de venialibus, actualibus & tandem de mortalibus. Et vt hæc ritè peragant, ex Decalogo confitentem examinant, & ab hoc Ecclesiæ præcepta digrediuntur: & in hæc qui peccat, graviorem sustinet pœnitentiam, quàm qui in Decalogum deliquit. Ab his descendunt ad septem mortalia peccata, hinc ad quinque sensus, ad peccata aliena, ad neglecta misericordiæ opera, denique ad inquisitionem articulorum Pontificiorum veniunt. Si qui etiam apud Iesuitas peccata sua confitentur, ii singulares à Papa consequuntur indulgentias.

11. *De* IESVITARVM Concionatoribus.

Concionatorũ officium apud Iesuitas

COncionatores Iesuitarum sunt, qui vices Parochorum inconcionandi munere subeunt. In quibus enim locis Iesuitę Collegia, domus vel residentias habent, ab ejus loci Episcopo, Decano & Parocho petunt, vt sibi concionandi facultatem dent: quam ipsi ob Papæ auctoritatem, quâ muniuntur, non audent negare. Hi conciones suas non ad Prophetica & Apostolica scripta dirigunt, sed ad mandatum Papæ, secundùm Tridentini Concilii Canones & Scholasticorum commenta. Optimi ex ipsis videntur, qui atroces in Evangelicos invectiuas instituunt, populumque adversus illos exstimulant.

12. *De* Spiritualibus IESVITARVM Præfectis.

Præfectorum spiritualiũ Officiũ.

SPirituales Præfecti Iesuitarum dicuntur, qui in Collegiis & domibus Iesuiticis, juniores & novitios observant, ne primam, vti loquuntur, charitatem, quam ad Societatem attulerunt, deserant, sed semper in Societatis spiritu proficiant, & senioribus similes efficiantur. Horum igitur est conscientiæ scrutari & in exercitiis spiritualibus juniores informare. Ad hos, si qui novitiis iniiciuntur scrupuli vel tentationes, confugiunt: à quibus tentationes bonæ malæ, & vicissim malæ bonæ redduntur.

Officium quoque illorum est, junioribus tradere & commendare devotos libellos: illisque præscribere quæ ad mensam legere debeant, obseruare insuper, vt ritè ac debitis horis spiritualia officia perficiantur. Non obsequentibus pœnitentias injungunt: si his non emendantur, Rectori eos deferunt, qui jejunia, cilicia & flagella eis admouet, quibus vel inuiti, nisi mori malint, parere coguntur.

13. *De* Præceptoribus IESVITARVM.

Præceptores qui, & eorum officium

IEsuitarum Præceptores hi sunt, qui in Scholis & Academiis suos discipulos in Religione, linguis & artibus, ad præscriptum Inquisitoris, Visitatoris & Provincialis instituunt & docent. Horum quidam publici sunt, quidam domestici. Publici sunt, qui gradum intra vel extra Societatem sunt consequuti & publicè docent.

cent. Domestici, qui solùm discipulos domi privatim exercent, & audita ab illis rursus exigunt. Hi nullum pro laboribus suis habent stipendium, propter Regulam ipsis præscriptam: *Gratis accepistis, gratis date.* Quod si autem à Principibus & Academiarum patronis illis pro laboribus præstitis aliquot coronatorum millia ad Collegia mittuntur, ambabus manibus, non vt mercedem, sed vt eleemosynam illa accipiunt.

Aliud genus Præceptorum

Præter hoc aliud etiam apud Iesuitas Præceptorum genus est, quod præficitur iis, quos Papistici Principes & nobiles suâ munificentiâ alunt, & vulgò *Beneficiarii* vocantur. *Praeceptores* hi, non vt reliqui Professores, intra Iesuitarum collegia manent, sed eum Beneficiariis illis in ipsorum ædibus, quas *Stipendiarias* nominant, viuunt: in quorum fidem & vitam inquirunt diligenter. In huiusmodi stipendiariorum domo, singulis mensis, ad quam octo ordinantur, Inspector & Præceptor præficitur Iesuita, qui audita ab illis exigit, eosque non tantum in Philosophicis studiis instituit, sed etiam in Pontificiorum erroribus informat, & qui sunt inter illos maximæ spei adolescentes, variis illecebris & promissis ad Societatis ingressum sollicitant: quo fit, vt multi contra parentum suorum voluntatem Iesuitæ fiant.

14. *De* IESVITARVM Servis spiritualibus.

Serui spirituales qui.

SErui seu *Coadiutores* Iesuitarum *spirituales* dicuntur, qui consiliis & scriptis suis senatum Iesuiticum juvant. His licet quidem sua consilia superioribus referre, sed ita, vt non curent, siue illa recipiantur, siue repudientur, siquidem eorum sit, non imperare, sed consilia vel sententiam in medium proferre, aut scripto significare, liberum tamen superioribus relinquere, vt eligant quod ipsis optimum videtur. In Synedrio ergo assident, & suam sententiam dicunt: sin autem secedere jubentur, & Generalis eum Assistentibus, quid faciendum sit, decreuerit, licèt aliud ipsis videatur, contra tamen ne hiscere quidem audent. *Spirituales* autem vocantur, quod eorum sit, circa res spirituales Iesuitarum, hoc est, omnis generis errores & idolomanias Papisticas ac Iesuiticas occupati.

Coadiutores spirituales qui.

Hi omnes, qui trium votorum Professos sequuntur, generali nomine *Coadiutores spirituales* dicuntur, qui nuncupatis prius votis paupertatis, castitatis & obedientiæ, bestiam hanc adjuvant in pervertendis & traducendis ad primam belluam animabus. Qua in re quò quisque aptior & diligentior exstiterit, eò citius professionem admissus membrum hujus Societatis efficitur.

15. *De* Scholasticis *&* Novitiis IESVITARVM.

Nouitij qui, & eorum officium

SCholastici & *Nouitii* in eum finem in collegiis aluntur, ne Societas hæc tandem deficiat; sed vt putrescentibus veteribus membris in recentioribus & novis semper conservetur. Eorum autem est, cujuscunque ordinis, statûs vel conditionis ante ingressum fuerint, mundum, vt ipsi loquuntur, deserere, seipsos abnegare, bona sua relinquere, à parentibus aufugere, amicis valedicere, & ab omnibus, quæ mundus amat, abhorrere: naturalem parentum affectum, in spiritualem, hoc est, in Iesuiticorum sociorum amorem convertere, omnium suorum, atque adeò sui ipsius quoque obliuisci. Præterea à corporis obsequio & indulgentiâ quàm longissimè recedere: sensibus repugnantia appetere: carnis societatem disciplinis, hoc est, secundùm Iesuitas, flagellis, ferulis, flagris & aliis spontaneis corporis suppliciis ejicere.

Nouitiorum Magister in his omnibus eos exercet, ac instar stultorum vexat, donec sibi ipsis in totum emoriantur, & non sibi amplius, sed soli Papæ, vel Iesuitarum Patribus vivant. Hoc Iesuitis est Deo viuere, Christo inseri, & in mortem eius baptizari ac sepeliri.

Nouitios vt sibi obstringant Iesuitæ.

Ad perpetuò autem occultandam, conservandam & augendam superstitionem & idololatriam Iesuitæ Novitiis suis intellectum, si quem habent, ipsúmque sensum ligant. Pater enim eorum Ignatius Loyola in Epistola illa quæ in Collegiis Iesuitarum singulis mensibus ad mensam legitur, monet & mandat seriò, vt ea, quæ Superior jubet, execâ obedientiâ simpliciter perficiant: quæque ipse facit ex eo judicio prætereant, non considerantes, an bonum vel vtile sit, nec nè, quod præcipitur. Qua quidem in re Iesuitæ Canonistas egregiè imitantur, perniciosissimos summorum Pontificum adulatores & mundi totius seductores. Hi enim dist. 40. c. Papa, orbi Christiano persuadere jam aliquot seculis conati sunt, *Romanum Pontificem tanta esse dignitatis authoritatisque, vt licèt inutilis & remissus in suis operibus esset,*

imò innumerabiles Populos catervatim in gehennam duceret, totum mundum destrueret, nemo tamen ex ipso hujus facti vel posset, vel deberet rationem quærere. Sic prorsus quoque, imò multò peius Societatis Iesuitarum suos alumnos instituit, cùm docet: *Quæque Superior jubet, quæque ipse facit, non solùm judicanda non esse, multoque minùs reprehendenda, sed etiam tanquam bona & sancta* (sic enim Pater eorum Ignatius in eadem Epistola loquitur) *præsupponenda*: quo nimirum omnis tandem stultitia, idololatria & superstitio Sanctitatis nomen obtineant, locóque reliquiarum Societatis colantur.

16. *De* IESVITARVM Servis Temporibus *seu* Coadjutoribus formatis.

Officiū Coadiutorum temporalium.

C*Oadjutores temporales* totius Societatis sunt Servi & membra Societatis non tantùm in voto simplici, sed etiam solenni. Eorum est totum Societatis corpus fovere, curare, victum & amictum ei parere, omniaque negotia domestica tractare. In horum numerum ac ordinem referendi sunt officiales & artifices: vt sunt coci, sutores: sartores & similes, quorum artificiis in Societate indigent. Respuunt enim exterorum artificum operas, ne illorum doli manifestentur. Habent autem nullius rei coaficiendæ licentiam, sed omnia ad jussum & nutum Rectoris facere coguntur. Si quid emendum sit, ipsis à Rectore annumeratur pecunia certa, pro qua ea quæ Rector jubet, semper tamen optima; emere, & cùm primum domum reuersi fuerint, rationem reddere, & reliquam pecuniam Rectori restituere tenentur: Empta deinde quoque pro Rectoris voluntate & arbitrio dispensare & erogare.

Temporales servi cur dicantur.

Temporales verò dicuntur, quòd tantùm temporalibus rebus occupentur, & in rerum humanarum dispensatione versentur, & ea jussu Rectoris peragant quæ ipsis cum secularibus efficienda incumbunt. Ne tamen nomine *Temporalium* offendantur, dicunt, illos non minores esse merito, quàm reliquos, si eodem Spiritu res mundanas, quo illi Spirituales tractent. Quia non sibi ipsis, nec hominibus, sed Sociis Christi Iesu, imò ipsi Iesu inserviant. Illosque tot recepturos coronas, quot labores subeant pro Societatis Patribus, qui in tractatione rerum spiritualium occupentur, & curent, vt Societas floreat, augeatur & dilatetur. Denique, si qui ex his ante Societatis ingressum legere vel scribere nesciant, Regulà prohibentur, ne vllam literam in Societate addiscant, sed idiotæ & fratres Ignorantiæ maneant. Sic enim habet Regula: *Nemo illorum qui præficitur alicui functioni domesticæ, legere vel scribere discat, aut si quid horum sciat, nihil ampliùs addiscat, neque alios ipse doceat, absque permissu Præpositi generalis: sed illis sancta in simplicitate & humilitate Domino nostro Iesu Christo seruire sufficiat.*

Qui plura scire cupit de gradibus & generibus Ordinis Iesuitici, legat *Heliæ* HASENMVLLERI Historiam, & *Christiani* FRANKEN in suo *Colloquio Iesuitico*, qui ambo olim fuerunt Iesuitarum mancipia, sed facti tandem liberi serui Iesu Christi.

DE CONFIRMATIONE ORDINIS, Regulę Constitutionum *totiusque* OEconomię IESVITARVM.

CAP. VI.

IGnatius Loyola vt supra in vita ejus indicauimus quoque, cùm aliquot annis Lutetię Parisiorum literis operam navâsset, tandem Anno Domini 1536. in Hispaniam revertitur, adscitis decem nouæ suæ Religionis sociis: ii erant *P. Faber, Fr. Xavier, Iacobus Laynes, Claudius Gajus: Iohannes Coduri, Alphonsus Salmeronius, Simon Rodericus Lusitanus, & Nicolaus Bovadilla.* Sequenti anno, qui fuit tricesimus septimus supra millesimum quingentesimum, Romam se contulerunt, vt à Romano Pontifice in terram sanctam abeundi licentiam impetrarent. Ante verò quàm Romam venissent. Venetiis in pauperum hospitiis, quæ Xenodochia & Nosudochia appellant, ita versati sunt, eamque diligentiam & solicitudinem in ægrorum ibi morbis curandis, vulneribus obligandis, molestâ, gravi ac putidâ sanie abstergendâ impenderunt, vt omnes in sui admirationem pertraxerint. Datâ verò Romæ licentiâ à Papa proficiscendi in Syriam, Venetias redeunt: ibi cognoscunt, ob pacem inter Turcas & Venetos, per id tempus ruptam, nulli totò Hierosolymam navigare licere. Mutatâ igitur sententiâ, septem ex illis sacris initiari & ad Sacerdotium promoveri voluerunt. Cùm verò Ecclesiasticâ lege, ex Pauli III. institutione caveatur, ne quis sacris initietur, qui aut hæreditariis, aut Ecclesiasticis bonis, vnde honestè vivere posset, caruerit, hi noui Apostoli amplissi-

plissimam sibi hæreditatem esse Deum ipsum lautissimumque patrimonium, nudos nudum Christum sequi affirmârunt, pro quo egere, extremamque penuriam pati, maximas opes ducerent. Quod copiosissimum esse, & Sacerdote Christiano dignissimum patrimonium cùm judicaret Verallus, Archiepiscopus Rosanensis, qui per id temporis Veneriis Apostolicæ sedis Legatus fuit, postea Cardinalis factus, perpetuam spontaneamque paupertatem Deo ante ejus pedes promiserunt: illoque patrimonio constituto, ex illis septem sunt Sacerdotio inaugurati: facultas quoque illis data est vt secretas atque occultas peccatorum confessiones liberè vbiq; audire possent.

Iesuitæ spontaneam paupertatem promittunt.

Ab eo tempore cœperunt per vrbes Venetæ Ditionis in Italia prædicare. Postea simul omnes se Romam contulerunt Anno Christi 1538. In itinere ἔκστασιν quandam seu raptum Ignatius finxit. Socios enim præire jubet: ipse verò ad sacellum quoddam, quasi in eo oraturus, divertitur: dumque nimis diu emaneret, Socii regrediuntur ad sacellum, suum Ignatium quærunt; qui conspectis illis in faciem procidit, & aliquandiu, quasi extra se raptus esset, jacuit. Paulò post à simulata ecstasi evigilans Sociis dicit: Visum habui, pergimus Romam, vbi nos dura pati oportet. Sed præsentibus animis sitis. B. Maria promisit se nostram fore patronam.

Ecstasis Loyolæ.

Iesuitæ Romæ affliguntur.

Vbi Romam venissent, gravissimis molestiis à Clero Rom. exagitati sunt: inprimis autem Augustiniani Eremitani Ignatio & Sociis ejus restiterunt, eosq; multorum scelerum accusârunt. Metuebant enim Sacerdotes & Monachi, neq; sine causa, ne sua bona & Monasteria ab his Sociis aliquando occuparentur.

Multi etiam Cardinalium ac Episcoporum tum temporis Ignatio Loyolæ vehementer resistebant, maximè verò Bartholomæus, Guidiccionus Cardinalis, cui cum aliis duobus Regulam Ignatii examinandam tradidit Paulus III. Regulæ confirmationem dissuaserunt vehementer, ac pristinas Religiones potiùs reformandas, quàm novas instituendas, rectè prudenterque judicârunt.

Ægrè etiam tulit Pontifex ipse, quòd majorem in Regula promitterent Generali suo Iesuitæ, quàm sibi, obedientiam.

Sed horum prudentiæ Ignatii astutiâ opprimebatur: nam mutato hoc capite Regulæ, Papæ eandem potestatem quam Generali Ordinis concessit ac tribuit: nimirum, vt summo Pontifici ad nutum præstò forent Socii, & omninò ad eam normam vitam dirigerent suam, quæ à se esset constituta, simul etiam promiserunt Pontifici diligentem institutionem puerorum. Quod quidem Papa Tibure tunc cõmorans, libentissimè audivit, & Societatem approbavit 5. Non. Octob. Anno 1540. Atque ita præter omnium opinionem hęc nova Pharisæorum & hypocritarum Societas in tutelam & patrocinium Roman. Pontificum suscepta, & multis eorundem legibus, ac privilegiis 37. præ cæteris Monachorum Ordinibus munita & confirmata est.

Ignatij astutia vincit.

Ordo Iesuit. approbatur à Papa.

Duobus igitur dolis, imposturis ac fraudibus à Paulo III. confirmationem sui Ordinis extorserunt & impetrârunt Iesuitæ: primò, promissione absolutæ obedientiæ erga sedem Roman. in omnib. quæ eis præceperit, sive miserit eos ad Turcas, sive ad quoscunque alios infideles, etiam in partibus quas Indias vocant, existentes, sive quoscunque hæreticos, seu schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles. Secundò, promissione Institutionis puerorum & rudium in Christianismo, decem præceptorum & aliorum rudimentorum. Neutrum autem præstiterunt: pauci in Indias proficiscuntur vel ad alios infideles, tota agmina sunt in orbe Christiano, vt ibi turbas, seditiones ac bella inter Christianos excitent: abjecta etiam puerorum institutione, adultiores tantum in Philosophia & Theologia instituunt.

Imposturæ quibus confirmationẽ extorserunt Iesuitæ.

Privilegia *à Pontificibus Romanis* IESVITIS *concessa.*

QVum igitur præter omnium opinionem hæc nova Pharisæorum & hypocritarum Secta & Societas in tutelam & patrocinium Roman. Pontificum semel suscepta esset mox eam multis privilegiis, præ cæteris Monachorum Ordinibus, immodicè munierunt & extulerunt, eoque ipsos insolentissimos, arrogantissimos & audacissimos fecerunt.

Nam Paulus III. Rom. Pontifex in prima Bulla Iesuitis potestatem concessit. I. pro libitu & arbitrio, in suæ Societatis vsum & incrementum, Regulas & Constitutiones tot quotquot volunt condere: quarum tamen omnium scopus & finis sit, Confirmatio Pontificiæ sedis, ac Iesuiticæ Societatis ampliatio.

Privilegia à Paulo III data.

II. Ignatio tribuit facultatem *recipiendi 60. Socios.* Ad hunc enim numerum Societas ista anno 1540. restricta fuerat. Astutum certè & callidum consilium, cum vt in

vt in eo numero artes ac vires Iesuitarum exploraret, tum si è re sua non videretur, eos facilius supprimeret. Iesuitæ verò, quos harum angustiarum tædebat, omnes neruos contendere, vt ex iis eluctari possent Mirum igitur quàm sacramentis suam fidem suaque corpora deuouerint, quaque fronte supra monachalem audaciam commendârint. Non potuit igitur Pontifex tã prompta & lubentia mancipia aspernari, quæ vel sine mercede solâ artis suæ confidentiâ seruire gestiebant. Paulò post igitur Pontifex definitum hunc numerum in indefinitum auxit: ita vt nunc Iesuitarum Generali liceat, tot suscipere Socios, quot idoneos nancisci potest.

III. Omnibus anathemata & maledictionem minatur, qui hanc Societatem, ruinosæ Romanæ sedis conseruatricem *iuuare tenuent*, vel impedire eam conentur.

In secunda Bulla his Sociis Anno 1543. egregia tribuit encomia, quibus illorum officium depinxit. Primò enim affirmat, *quòd per eos Religionis succrescat incrementum*. Secundò *tribuit illis fidei orthodoxæ dilationem*. Tertiò diuini nominis laudem: *quòd sint in Theologia exercitati: Lutia Parisiorum graduati*, *& à Spiritu Sancto afflati*. Quartò, *quòd animarum sint zelantes*.

In tertia Bulla, cum Iesuitarum artes in seducendis hominibus Paulus III. videret, & agnosceret ipsos præ reliquis Ordinibus omnibus Pontificiæ doctrinæ & idolomaniæ propagandæ studiosè inuigilare, nec non profectum illorum animaduerteret, noluit hanc suam nouam creaturam, vt reliquos Monachos inter luxuriosa tecta latitare: sed comptulos absque cuculla prodire: hominum negotiis se insinuate: Scholas & Templa occupare: sedulamque operam nauare, ut omnia Pontificia officia rectè, & secundùm Papæ voluntatem & nutum curentur, ne quid detrimenti Romana Ecclesia accipiat. Numerũ igitur sexaginta Sociorum abrogauit, libertumque Ignatio & successoribus reliquit, quemlibet petentem in Societatem recipere. Concessit insuper illis facultatem vbique locorum pro lubitu concionandi, & quorumq; vtriusq; sexûs ad eos vndecunq; accedentiũ confessiones audiendi, & confessionibus eorum diligenter auditis, ipsos & eorum singulos ab omnibus & singulis eorum peccatis, criminibus, excessibus & delictis, quantumcunq; grauibus & enormibus, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibusuis ex iis casibus resultantibus sententiis, censuris & pœnis Ecclesiasticis (exceptis in Bulla contentis, quæ in die Cœnę Dominicę solita est legi) absoluendi, an eis pro commissis pœnitentiam iniungendi. Concessit etiam potestatem vota, peregrinationes, &c. pro tempore commutandi: Missam ante diei exortum, & post meridiem celebrandi: Eucharistica Sacramenta administrandi: Officium Romanum nouum, non ex præcepto sed ex libertate dicendi. Item, vt Assistentes sint & Cardinales, quæ resistentes Iesuitis compescant, & rebelles in eos tollant. Factũm Prid. Idus Martias Anno 1543.

In quarta Bulla Paulus III. 1546. ad instantiam Iesuitarum potestatem illis fecit *vt socios suos in certas distinguant species; admittant scilicet & suscipiant Coadiutores spirituales & temporales, Sacerdotes & Seculares*. Horum autem officium exprimunt attributo *Coadiutorum*: quorum officium est, in omnibus, ad nutum tamen Rectoris, Societatem adjuuare. Et hi sunt reliquorum Ministri & serui: quales sunt ementes vendentes, coqui, sutores, sartores, pistores, cellarii. Hi, quod tantùm circa res occupantur externas, nec, vt reliqui, missificent, vel horas canonicas celebrent *Temporales* vocantur, vel *Seculares* vt paulò ante diximus, Reliquos verò, qui Missas peragunt, vocant *Patres Spirituales*.

Ne autem Seculares hi Coadjutores putent se non tot habere merita, quot consequuntur illi qui etiam Professionis summę Votum, quo sese corporibus & animabus Papæ in mancipia tradunt, suscepetunt: ideo facit illis Patribus potestatem etiam *hos Coadiutores ad sacras ordines promouendi*, *& participes reddendi meritorum, quibus gaudent Iesuitæ Professi*, illi nempe qui peculiari voto se Papæ deuouerunt.

In quinta Paulus III. Cal. Nouemb. Anno 1549. Iesuitas mirificè commendat: nempe *quòd sint ager fertilis in Domino: quòd vbores animarum fructus pariant: quòd verbo & exemplis prosint: quòd sint pii Patres & aculi mentis Papæ.* Vult etiam, *Generalem, plenariam & omnimodam, eamque liberam potestatem habere, omnes Iesuitas, secundùm suas institutiones gubernandi: nec sit ille vlli Cardinalium vel Episcoporum, verùm soli & vni Pontifici subiectus. Cum quo etiam solo, res Societatis & Sedis Apostolicæ conseruandæ, consilia & rationes tractet.* Ne autem Generalis ille Pontificatum affectet, vel quid cũ suis vel aliis, contra Ecclesiæ Roman. auctoritatem præsumat, concedit Sociis, has & alias ob causas *Generalem suum, qui aliàs tum*

tum per suos primotum Papa tuetur, perpetuus esse debet, amovendi, aliumque secundùm suas Regulas substituendi. Siu autem Papa tantùm primatum Apostolicæ Sedis auctoritatem & Societatis suæ dignitatem quarat, posse illum etiam inconsulto Papâ suos quocunque velit emittere & revocare, nullâ temporis limitatione adhibitâ. Hinc est crebra illa Iesuitarum mutatio.

Concedit præterea Generali *quòd possit absolvere omnes hæreticos confitentis cum irregularibus dispensare: absolutos, nisi Societatem ingredi, vel voto emittere velint, retrahere: cogere suos, ut vel ipsi, vel ei, quem ordinaverit, confiteantur: suos devotorios nullum nisi Carthusiensem ordinem ingredi posse.* Generali datur etiam potestas, *Iesuitas alium Ordinem sine venia ingressos, maximè apostatas*, ut loquuntur, *factos, aut in Societate insolentes, vel contradicentes, vel illorum Regulas in apertum producentes, vel illorum vota revelantes, in quocunque habitu contigerit inveniri, excommunicare, & si opus sit, auxilio brachij secularis invocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare.*

Deinde Iesuitarum maximas opes vult esse omninò liberas, socios vult esse nulli tributarios, nullius exactioni, vectigali, censui vel usuris subjectos, una cum tota Societate. Sic enim verba Bullæ habent: *Ipsa verò Societas & illorum bona, ab omni Superioritate, jurisdictione & correctione Omnium sunt exempta, liberata, & sub protectione Papa.*

Tribuit etiam eis, *Oratoria & usum Altaris portabilis.* Dum enim per Christianorum loca exploratores & proditores agunt, neque ubique altaria consecrata, in quibus Missam celebrent, habere possunt, secum altare vel mappulam, in illum usum deputatam, portant.

Adhæc non solùm Iesuitas, ut illorum bona, sed etiam ipsorum Regulas ab omnium Prælatorum censura exemptas esse vult. Sic enim habent verba Bullæ: *Nulli Prælatorum, excepto Papa, licere, vel concessum esse constitutiones Iesuitarum sub censuram sumere: aut sumentem nihil efficere, illiusque conatum nullius esse roboris.* Hinc etiam Iesuitæ, ut supra quoque indicatum est, suis Regulis mandant, ne quis illis cuiquam extraneorum concedat vel communicet, vel quidquam de illis referat dicto vel scripto.

Mandat etiam alijs hominibus, ut Iesuitas illorumque substantias defendant.

Permisit etiam in hac Bulla, *ut quicunque velint neglecto suo Parocho: Iesuitarum Missas audire, & ab ipsis Sacramentum percipere, id impunè facere possint.*

Concedit idem Papa Paulus in eadem Bulla, ut tot Sacerdotes curent ab Episcopis Romanis radi, chrismari, ungi & consecrari, quot voluerint.

Permittit etiam, *ut ad hæreticos ire, & in illorum Regionibus liberè commorari, cumque iisdem versari possint, de licentiâ tamen Generalis vel Præpositi, à quibus in ijs locis necessaria petunt & recipiunt.* Hujusmodi Iesuitarum multi, nunc habitu studiosorum, nunc Nobilium, modo alio atque alio circumvagantur: qui etiam se mirificè apud homines insinuare noverunt, indeque fit, ut sæpè Principum Theologorum, Ecclesiarum, Scholarum & Rerumpubl. res & statum meliùs, quàm illi ipsi norint. Et has suas proditorias artes hoc sophismate excusant, quòd Papa id mandârit ac jusserit.

Ne autem in his expediendis, alijs fortè negotijs impediantur, ideò vult hæc ipsa Bulla, *ut ab omni visitatione & curâ Monialium, vel aliarum religiosarum personarum liberi & immunes sint.*

Eâdem Bullâ Papa ab omni contributione Iesuitarum bona exemit. *Non tenentur Iesuitæ*, inquit, *solvere decimam bonorum, vel aliam dare contributionem, seu procurationem, nec Papalem, nec Canonicalem portionem.* Etiamsi priùs fuerunt illa bona sub censu: nisi sit id specificè & expressè in literis Apostolicis. Ab omni quoque Episcoporum jure, interpellatione & impedimento eximit. Adhæc Episcopis mandat, ut illorum domos & Templa consecrent: impedientes verò illorum vel Scholas, vel Templa reprehendit, & desistere nolentes excommunicat, illorumque bona Iesuitis tribuit.

Ne quoque desint homines qui Iesuitas in Papatu fulciendo adjuvent, *dat illis facultatem quoscunque volunt irregulares & seculares occipere & ad suo ministerio promovere.* Hinc dixit Landspergensium Iesuitarum Rector Anno millesimo quingentesimo octogesimo quarto. *Sunt in Romana Ecclesia ordines, quorum aliqui non nisi doctos, alij non nisi nobiles, alij non nisi ex legitimo conjugio natos recipiunt: at nobis auctoritate Pontificia permissum est, bonos & malos, fures & latrones, & quoscunque volumus recipere: modò se Papa & nobis subjiciant, nosque secundùm Societatis institutum juvent.*

Vt etiam Iesuitarum Ædes, Collegia,

Templa & Scholæ frequententur, & pro sacrosanctis colantur, hominesque in illis offerant, addit Bulla; *Eum qui Iesuitarum Ecclesiam aliquam, vel alium pium eorum locum à Præposito signatum, semel in anno visitaverit, indulgentiam plenariam omnium peccatorum consequi.*

Tandem in hac Bulla datur illis *potestas absolvendi etiam ab ijs, quæ Papa sibi in Bulla Cænæ reservavit, & omnia quæ sunt Episcoporum peragere:* qualia sunt ordinare, ungere, chrismare, adjurare, exorcizare, confirmare, reformare, indulgentias distribuere, divortia facere, cum sanguineis dispensare, Templa consecrare, campanas baptizare, statuta nova facere, & similia, quæ in Papatu Episcoporum sunt propria.

Vult etiam, *Ne quis his Iesuitarum ausis se opponat, aut super ea appellet.* Præcipit quoque *Principes, Prælatos & alios in regno suo potentes jurare, ne quis Iesuiticam Societatem inquietet, vel privilegijs spoliet, vel impediat: inobedientes anathemate ferit, & secularis brachij gladio punire jubet.* Hanc Bullam Iesuitæ *Mare magnum* vocant, quòd in ea omnis generis privilegia ipsis non aliter, quàm in Oceano navibus onerarijs merces advehantur.

Mare magnũ cur vocetur Bulla 5. Pauli 3.

Paulus 3. Papa quis fuerit.

Dignissimus certè est Iesuitarum Ordo tali confirmatore & patrono Paulo Tertio Pontifice. Ante mortem ejus editus est libellus Italicus, cum Præfatione ad Ascanium Columnam, quem ille profligârat; In hoc libello author varia & immanissima quidem scelera recenset, *& Antichristum illum appellans, Innocentio Pontifice,* inquit, *conjectus in vincula fuisti, Præsul iniquissime, propter homicidia duo, & commissum parricidium, matre nimirum & nepote tuo quodam veneno sublatis, ut omnis de te conflueret hæreditas, cumque deinde liber factus, non dubitares ambire galerum purpureum, & ter esses à Collegio repudiatus, germana tua soror, Iulia Farnesia, tandem pervicit. Cùm enim copiam sui non se facturum esse deinceps minaretur, Alexander Sextus Pontifex, offensionem veritus, & iram illius, in Cardinalium te cœtum allegit. Alteram deinde sororem, pro familia tua consuetudine parum pudicam, interemisti quoque veneno. Per Anconitanam Provinciam cùm esses Legatus, Iulio Secundo Pontifice, puellam ejus civitatis nefariè circumvenisti, quando dissimulans quis esses, teque pro nobili quopiam gerens ex legati familiaribus, illam vitiâsti: quod quidem facinus puellæ patruelis, Cardinalis Anconitanus, urbe captâ, coram Clemente Pontifice captivo, tibi gravissimis verbis objecit. Nicolaus Quercaus, cum Laura Farnesia, tua nepte, conjuge suâ te congredientem, deprehendit, & pugione tibi vulnus incussit, cujus etiamnum cicatrix apparet. De filia tua Constantia, quacum toties rem habuisti, quid dicam? etenim ut ea liberiùs potiri posses, maritum ejus Bosium Sfortiam sustulisti veneno, qui cùm nequitiam vestram animadvertisset, incredibilem animo dolorem concepit, nec unquam posteà visus est hilaris. Libidine porrò Commodum & Heliogabalum longè superas: idque tot spurijs tuis doceri potest. Filias suas Loth vitiavit ignarus & ebrius: tu verò sobrius, non modò cum nepte, sed etiam cum sorore congressus es atque filia. Iam illud, quod in Fanensem Episcopum admisit sceleratus ille tuus filius Petrus Aloisius, quam est dictu fœdum & horrendum facinus? Cum in Adriani mole captivus detineretur Clemens Pontifex, teque legaret ad Cæsarem, libertatis recuperandæ causa, non priùs iter volebas ingredi, quàm ille Parmensem Episcopatum, nepoti tuo Farnesio, tunc decem annorum adolescenti, permisisset. Eo facto, ludificâsti nihilominus illum, & Genuam ubi pervenisses, morbo te detineri simulabas. Quam verò nundinationem in sacris bonis non exercuisti Cardinalis? &, postquam factus es Pontifex, Deum immortalem, quàm turpiter Ecclesiæ Romanæ facultates dilapidâsti? Non te pudet, summam præfecturam, atque munus contulisse nefario tuo filio, cum aureorum millibus annis quadraginta, totidemque ferè nepoti Octavio? ne quid interim dicam, quæ quantaque bona profuderis in tuæ familiæ fœminas omnes, & Sanflorianis neptes. Turcarum posteà mentionem audes inferre, qui miseræ jam incumbant Italiæ. Quod eò facis, ut expilandi populi causam aliquam habeas & occasionem, qui sub te Domino gravissimum onus & intolerabile profectò sustinet. Duci Ferrariensi Mutinam atque Rhegium vendidisti: Palmam & Placentiam, quas Ecclesia Romana minimè acquisiverat, alienâsti, quod Clementem certè Pontificem facere puduit. Vt familiam domumque tuam locupletares, præter fas & æquum alios exagitâsti, & eos, qui servitutem illam ferre non poterant, aut recusabant, bello es persequutus: id Perusini docent inter alios, & Ascanius Columna. Qui subsidij loco suis imperat quot annis extra ordinem aureorum millia trecenta, qui novum subinde vectigal imponit, modò salis, modò cæterarum rerum, qui nunc decumas, nunc dimidiam fructuum*

fructuum partem exigis, ille sanè pro Christiani sanguinis hoste meritò debes haberi. Turcica classis, te Pontifice, per Ecclesiæ Romanæ fines navigavit incolumis, non ita pridem, quando Barbarossa mare nostrum fuit ingressus. Occultum igitur illud, quod cum Barbaris habes commercium, ansam tibi præscindit, quo minùs Turcici belli nomen in posterum obducas. Atque interim tamen ausus es Galliæ Regem taxare, quòd cum protestantibus, Cæsarem verò, quid cum Angliæ Rege coleret amicitiam. Annon turpissimum est, te pendère totum ab astrologis & necromanticis? negari factum non potest: nam & honoribus illos & facultatibus atque donis amplificâsti Cecium, Marcellum, Gauricum, Lusitanum, & alios. Quæ sanè res impietatis te manifestè redarguit, & satis est gravis, quamobrem à Pontificatu debeas removeri. Egregius, si Dijs placet Iesuitarum patronus.

Privilegia à Iulio 3. Iesuitis data.

Iulius Tertius Pauli successor 12. Calend. August. Anno 1550. ad instantiam Iesuitarum Vota sua renovantium præcedentis Bullæ privilegia omnia confirmavit: & addidit insuper, *omnes Episcopi curent, ut priora perpetua sint facultatis, eaque inviolabiliter observent, nisi in omnipotentis Dei iram incurrere velint.*

Cum etiam in Bulla Anni millesimi quingentesimi quadragesimi à Paulo Tertio prohibitum esset, ne alijs in locis ullis Collegia erigerent, quàm apud approbatas Vniversitates, Iulius in hac Bulla concessit Iesuitis ad instantiam eorum, ut ubicunque vellent ædificarent ea, & instituerent. Verba supplicationis eorum sic habent: *Quia tamen domus, quas Domus dederit ad operandum in vinea ipsius, & non ad Scholastica Studia, destinanda erunt, cùm valde opportunum fore alioqui videatur, ut ex juvenibus ad pietatem propensis, & ad literarum studia tractanda idoneis, operarij eidem vineæ Domini parentur, qui Societatis nostræ, etiam professæ, velut quondam Seminarium existant, possit professa Societas, ad studiorum commoditatem, Scholarium habere Collegia, ubicunque ad ea construenda & dotanda, aliqui ex devotione movebuntur. Quæ simul ac constructa & dotata fuerint; non tamen ex bonis quorum collatio ad sedem Apostolicam pertinet, ex nunc authoritate Apostolicâ erigi supplicamus, ac pro erectis haberi. Quæ Collegia habere possint reditus, census, seu possessiones, usibus & necessitatibus studentium applicandas, retenta penes Præpositum, vel Societatem omnimodâ gubernatione, seu superintendentiâ super dicta Collegia, & prædictos studentes, quoad Rectorum seu Gubernatorum ac studentium electionem, & eorundem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, & circa studentium, eruditionem, ædificationem, ac correctionem victus vestitusque, & aliarum rerum necessariarum eis ministrandarum modum, atque aliam omnimodò gubernationem, regimen ac curam, ut namque studentes dictis bonis abuti, neque Societas professa in proprios usus convertere possit, sed studentium necessitati subservire, &c.*

Idem Papa 22. die Octobris Anno 1552. Iesuitis nova, præter Superiora tribuit Privilegia: videlicet, *licere professis circa jejunia & cibos prohibitos dispensare: hæreticos absolvere: horas vel officium Missæ postponere: intra domorum & Collegiorum suorum privatos parietes, suos, ad quoscunque volunt, gradus promovere.* Ne quis autem illos, ut qui publica non subierint examina, arguat, rideat & contemnat, præcipit Papa, *ut tales graduati, qualificati & formati, quasi in publico id factum esset; in honore habeantur.* Concedit etiam illis eadem Privilegia, quæ habent ij, qui legitimè promoti sunt.

Iulius 3. quis & qualis fuerit.

Digni sunt Iesuitæ hoc quoque Pontifice Patrono & Confirmatore Ordinis sui. Is galerum suum more Pontificio, cuidam adolescenti, Innocentio nomine, dare constituit, non modò nullis prædito virtutibus, sed pravis & obscœnis moribus à puero imbuto: quem ille in delitijs habuerat, dum esset Bononiæ legatus. Romæ fama erat, & libellis quoque taxatum à Iove Ganymedem foveri. Cùm ergo institutum suum de donando suo pileo Innocentio, deferret ad Senatum Cardinalium; & omnes resisterent, unus imprimis diceret, *Et quid obsecro B.P. vides in hoc adolescente, quem vis purpura exornare splendore?* Respondebit Iulius, *Et quid obsecro in me vidistis, quod Pontificiâ dignitate ornaretis?* &c.

Pius Quartus April. 13. Anno millesimo quingentesimo sexagesimo primo animadvertens Iesuitas in ipsius primatu defendendo sedulos, & ad omnia paratissimos esse: concedit illis *potestatem ædificandi collegia ubicunque velint.* Et mandat ut in hujusmodi conatibus Parochi, Antistites & Episcopi Iesuitas adjuvent, inobedientes autem coërceant.

Privilegia quæ Pius 4. Iesuitis dedit.

Augusti decimo nono die eòdem anno Iesuitas *ab omnibus oneribus & gravaminibus tum Ecclesiæ: tum Reipublicæ exèmit.* Nam præcipit, *ut & ipsi & Collegia & bona ipsorum in perpetua libertate, sine ullo juramento, excepto quo Papæ devincti sunt,*

ſine omni uſura, fœnore, cenſura, decimis, & exactionibus liberi relinquantur, tam ijs quæ jam poſſident, quàm quæ illorum uſum futuris temporibus ventura ſunt: tam in domibus & Collegijs, quam in civitatibus & Vniverſitatibus. Nullum tributum, nullum cenſum, nullas decimas, de domibus & Collegijs & feudis ſolvant: ſed ſua ab omni ſolutione exempta & libera poſſideant. Secundo, non vult, ut Ieſuitæ, ſicut reliqui qui Monachi, intra latibula ſua ſe contineant. *ſed liberè ad omnes exeant, præceptores & profeſſores agant, & ubique etiam, ubicunque ſperant ſe commoditatem habituros homines ad Eccleſiam Romanam adducendi Collegia & Scholas erigant.* Contradicentes vult graviter puniri. Tertiò, tribuit illis *facultatem ad gradus promovendi eos, præſertim pauperiores, quos publici Academiarum Profeſſores admittere & promovere noluerint: vel etiam ditiores, quos interdum non eruditio, ſed vita minus probata excludit, tamen, ut ſumptus cedant in uſum Doctorum publicorum, vel juribus Vniverſitatum.* Et tali ratione promotos, ijſdem privilegijs gaudere vult, quibus fruuntur qui publicè ſunt promoti. Etiam hic Pontifex prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſedulò ſequutus̄ eſt.

Privilegia à Pio V. Ieſuit. tadata.

Pius Quintus Anno 1565. 6. Calend. Februarij cùm ex Ieſuitarum relatione intelligeret, nonnullos cognitâ hac novâ Sodalitate ſtudijſque perſpectis pœnitentiâ ductos Societatem hanc reliquiſſe, & vitam politicam ſectari: ut his metum incuteret, & reliquos intra Societatis limites coarctaret, decrevit etiam, ut *egredientes ex Societate, licentiâ Generalis vel Papæ, ſi alium ordinem ingredi velint, ut nullum alium quàm in Carthuſianorum recipiantur: Egredientes verò ſine permiſſu Papæ vel Generalis, ſi in Romana Eccleſia permaneant, excommunicentur: ſi tranſeant ad Eccleſiæ Romanæ hoſtes, quibuſcunque poſſunt artibus & inſidijs capiantur, incarcerentur, & ſecundùm jus Pontificium cum ipſis procedatur:* hoc eſt, ut vel ad vomitum redeant, vel comburantur.

Tandem ne Ieſuitæ aliorum etiam deſtituantur privilegijs, idem Papa concedit illis *omnia privilegia, quæ ſunt Ordinibus Mendicantibus conceſſa*: ut ſic ubique, quocunque venerint, ſua habere diverſoria, & ſocios invenire, qui illos in rerum Pontificiarum executione juvent.

Anno 1568. 3. Calend. Septemb. idem Papa omnia priora Ieſuitarum privilegia repetendo confirmat, omnes eorum conſtitutiones probat, contractus concedit, & ab aliorum capitulis, pœna & cenſura reddit immunes.

Die decimo Martij Anno 1571. aliâ Bullâ concedit Ieſuitis *facultatem liberè & publicè legendi, etiam ubi Vniverſitates ſunt.* Vbicunque ergo ad Academias veniunt, etiam non vocati, cathedras & ſuggeſtum docendi causâ aſcendunt. Permittit etiam ſtudioſis quibuſque, ut ejuſmodi Profeſſores adventitios audiant reclamantibus Ordinarijs: qui ſi nolint Ieſuitarum auditores promovere, licet Ieſuitis illos domi promovere. Et ne Vniverſitatem Rectores pro jure ſuorum privilegiorum in Ieſuitas & illorum diſcipulos procedant, & ceu illegitimos arceant, vult eos omnes excommunicari, qui vel impedire, vel moleſtare Ieſuitas præſumunt. Verba Bullæ ſunt hæc: *Decernimus & declaramus quod præceptores hujuſmodi Societatis, tam literarum humanarum, quàm liberalium artium, Philoſophiæ, Theologiæ, vel cujuſvis earum facultatum, in ſuis Collegijs, etiam in locis ubi Vniverſitates exſtiterint, ſuas lectiones, etiam publicas legere (dummodò per duas horas de mane, & per unam deſero, cum Lectoribus Vniverſitatum non concurrant) liberè & licitè poſſint: quodque quibuſcunque ſcholaſticis liceat in hujuſmodi Collegijs, lectiones & alias ſcholaſticas exercitationes frequentatare, ac quicunque in eis, Philoſophiæ vel Theologiæ fuerint auditores, in quavis Vniverſitate, ad gradus admitti poſſint, & curſuum, quos in eis Collegijs fecerint, ratio habeatur. Ita ut ſi ipſi in examine ſufficientes inventi fuerint, non minùs, ſed pariformiter, & abſque ulla penitus differentia, quam ſi in Vniverſitatibus præfatis ſtuduiſſent, ad gradus quoſcunque, tam Baccalaureatus, quàm Licentiaturæ & Doctoratus, admitti poſſint & debeant, eiſque ſuper præmiſſis licentiam & facultatem concedimus. Diſtrictius inhibentes, Vniverſitatum quarumcunque Rectoribus & alijs quibuſcunque, ſub excommunicationis majoris, alijſque arbitrio noſtro, moderandis, infligendis & imponendis pœnis, ne Collegiorum hujuſmodi Rectores & Scholares, in permiſſis, quovis quæſito colore, moleſtare audeant, vel præſumant. Decernentes quoque præſentes literas, ullo nunquam tempore, de ſubreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quopiam defectu notari, vel impugnari nullatenus poſſe, minuſque ſub quibuſvis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum revocationibus, limitationibus, & alijs contrarijs diſpoſitionibus comprehendi poſſe.*

Paulò poſt die 7. Iul. concedit illis omnia

Mendi-

Mendicantium privilegia, licèt ipsi propria Collegia habeant, & domos ubique adificent. Alij Monachi peregrinantes Iesuitas hospitio excipere nolebant, illisque occurrentibus dicebant: Nobis estis ditiores; Collegia habetis & ades, ad eas divertite. At Iesuitæ impetrârunt à Pio V. ut Monachi ipsos diversari & pernoctare in suis Cœnobijs petentes recipere cogantur, nisi in Papa indignationem incurrere & pœnas dare velint.

Gregorius XIII. quæ privilegia Iesuitis dederit.

Gregorius XIII. sub initium Pontificatus Iesuitis dedit *facultatem Conservatores, Indices & Advocatos assumendi in quibusvis causis. Illos autem juvare renuentes excommunicari jubet: sic ut & sub Ecclesiæ Romanæ custodia, & civium seu politicorum tutela liberè, absque omni impedimento res Papæ exequi possint.* Vult etiam, *ut Archiepiscopi & reliqui Clerici Iesuitas laborantes vel periclitantes, cùm potentia, tum opibus juvent, neque permittant, ut Iesuita vel impediantur, vel molestentur, vel expellantur, vel bonis suis cedere cogantur.*

Idem Papa Anno 1573. Prid. Calend. Mart. concedit Iesuitis præ Clericis reliquis, *ut suas horas Canonicas extra chorum, & ubi voluerint, recitare possint.*

Permittit etiam illis, *ut quandocunque voluerint, vel ante, vel post vota suscepta Sacerdotales ordines suscipiant, modò sint idonei.*

Nota benè.

Anno 1575. Ianuarij octavo; prorsus novum illis concessit privilegium, quo *eos Bibliothecarios Pontificios creavit, varias facultates illis tribuens circa librorum prohibitorum lectionem, emendationem, interpretationem, abolitionem, expunctionem & concremationem.*

Sequenti mense Maio ejusdem Anni Gregorius hic favorem suum totum in suos Iesuitas infundens, tribuit & concessit illis omnibus *facultatem omnium Ordinum & locorum privilegijs, more suo, utendi.* Quocunque igitur perveniunt Iesuitæ in regno Pontificio, nemo tamen illis dicere audet: Quis vos vocavit? quid facitis? Quare intra vestrorum Collegiorum parietes, ut Monachos decet, vos non continetis? Aut si quid tale audiunt, mox Papæ Bullas proferunt.

Mense Iulio Anno 1576. die 16. eximit illos hic Ipse Papa *necessitate interessendi precibus, processionibus & funeratis associationibus.*

Aliorum Pontificum Rom. qui his successerunt privilegia, Iesuitis concessa, non minora vel leviora prioribus fuisse, sequentium annorum historia probat. Nihil autem sunt aliud quàm exaltatio Iesuitarum Ordinis supra omnes Clericorum & Monachorum Ordines ac licentia quodlibet agendi.

Papa cur tanto amore Iesuitas prosequatur.

Mirum autem non immeritò videri alicui posset, quo consilio, seu, ut veriùs dicam, quâ astutiâ, post tot Monachorum examina, quibus totus Mundus scatet, Thais Babylonyca hunc novum fœtum enixa sit, præsertim cum jam pridem in Lateranensi Concilio Anno 1215. sub Innocentio Tertio, & in Lugdunensi anno 1273. sub Gregorio Decimo celebrato decretum fuerit, *ne quis de cætero novam religionem instituat, ne nimia Religiosorum diversitas gravem in Ecclesia Dei offensionem inducat.* Idemque censuerit etiam Petrus de Alliaco Cameracensis Cardinalis in suo libro de Reformat. Ecclesiæ Constantiensi Concilio oblato: similiter Armacanus & Guilielmus de sancto Amore sanctæ Theologiæ Doctor insignis quondam in Sorbona Parisiensi, quem Ioannes Gerson summis laudibus evexit: Et novissimè novem selecti præstantissimi & doctissimi viri, quorum quatuor erant Cardinales, reliqui Archiepiscopi, Episcopi & Abbates, à Paulo Tertio Pontifice Romano Anno millesimo quingentesimo trigesimo octavo congregaris & diris adjurati, ut absque ulla dissimulatione veritatem edicerent, & concilium darent ad judicandum & corrigendum abusus & medendum morbis Ecclesiæ. Hi inter alios abusus corrigendos, censuerunt *prohibendam esse admissionem novorum Religiosorum etiam in conventualibus jam receptis ordinibus: Sed omnes qui tum nondum erant professi abigendos & expellendos: & multò minus novos conventus erigendos, etiam Ordinum vel Religionum approbatarum: & multominus novas fatticias Religiones admittendas.* Sed quia intellexit homo ille peccati & filius perditionis tempus illud adesse, quo Dominus ipsum Spiritu oris sui confecturus sit: simulque vidit reliquorum Ordinum, quantumvis præpingues & crassos ventres, non posse labascentem Rom. Ecclesiam fulcire: ut afflictis suis rebus maturè succurrere, novam hanc creaturam edidit; sollicitéque in Regula cavit, ne onerentur multitudine ceremoniarum, sed curandum ut literas discant, studia linguarum cognoscant, & scripta veterum evolvant, quo erroribus & abusibus, & verbo Dei toti jam mundo detectis, plausibilem aliquam saltem speciem orationis lenocinio induere, & nervos regni Pontificij

conservare possent, ut si usus periclitantis jam in tanta luce Evangelij regni istius, ita expostularet, ex hoc Ordine possent, tanquam emissarij in omnem terram submitti propugnatores & patroni. Factum hoc in Germania præcipuè, in cujus perniciem hic Ordo potissimùm institutus videtur. Quia enim illa natione, ij quoque qui Pontifici jurati sunt, quique magna mercede conducti, fictitiam linguam Romanæ Curiæ locârunt, nonnullos manifestos errores & nimiùm crassos abusus improbârunt, quædam etiam timidius defenderunt, de quibusdam denique nimis modestè & mitius quàm status Pontificij regni ferat, loquuti sunt: idcirco sedulò curârunt in primordijs statim Ordinis hujus, ut in teneris annis mox pueri ingenio pollentes in hunc ordinem cooptarentur, & Romam missi, ibi in medijs abominationibus educarentur instituerenturque: & postquam viderentur imis visceribus imbibisse abominationes, quæ Thais Babylonica calice suo propinavit, satisque charactere bestiæ confirmati, tunc per Germaniam, tanquam locustarum examina, dispergerentur, ut hoc artificio fortissima illa gens sub jugum Pontificiorum errorum reduceretur, & lux Evangelij ei eriperetur, aut certè obscuraretur, sicut sæpè factum legimus, ut agmina locustarum oculis hominum solemque lucemque eripuerint.

Iesuitæ fœtus rufsi draconis. Quæ igitur de Dracone magno & russo, ejusque ministris Ioannes in Apocalypsi scribit, quæque Hilarius & Ignatius de ijs referunt; *Quòd* nimirùm *seducere & scandalizare soleant quidam pusillos in* CHRISTVM *credentes, bona omnia instar aranearum corrumpendo, officia patris sui diaboli perficiendo, zizania in agro* DOMINI *superseminando, quorum sermo sicut cancer serpat*: Hæc, inquam, in nullos quadrant aptius, quàm in hanc Iesuitarum sectam. Quum primùm eum post horrendos, diuturnos, Pontificios accrassos errores tenebrasque plus quàm cimmerias, lux verbi Dei, immensâ ipsius bonitate illuxit mundo, statim Draco ille magnus fœtum parturire cœpit novissimum, qui & seculorum aliquot veternosos, turpissimos ac perniciosissimos, luce meridianâ manifestiores errores, claritate doctrinæ cœlestis, hoc nostro seculo ingenti Dei beneficio, immensaque bonitate detectos, palliare, verborum lenocinijs involvere, rethoricisque coloribus pingere, maximè autem augustissimo titulo & prætextu Catholicæ Ecclesiæ cœperunt: nihilque adeò est tam crassum, tam putidum, tam impurum, tam insulsum atque impium in Pontificia lacuna, seu potiùs cloaca, quod novis istis, Socijs non optimè oleat, quod editorum ab ipsis librorum lectio certissimè docere potest.

Rectè igitur Princeps quidam magni nominis comparavit Iesuitas chartis aleatoriis, quas maximi valoris postremas proferunt ponuntque lusores, ad vincendum adversarium (vulgò zum Stich) sic enim Pontifices ad extremum astutissimos istos emissarios in Germaniam ablegâsse ad missam sibi authoritatem recuperandam, & quæ superat conservandam.

Cùm igitur Pontificiæ Sedi jam ruenti humeros suos certatim supposuerint Iesuitæ, opportuit etiam Pontifices Romanos tam fidis satellitibus diligenter providere, ne quid detrimenti Secta illorum nova, alijs Monachorum Sectis supra modum exosa, caperet, sed incrementa haberet maxima. Vnde Gregorius XIII. Papa Iesuitarum Annales legens, ac opera considerans, quæ hinc inde artibus Iesuitarum efficiuntur, dixisse fertur, *Tot sunt mihi millia Clericorum, sed soli Iesuitæ omnes superant in stabiliendo Regno nostro. Digni ergò sunt qui præ cæteris etiam foveantur.*

Vt etiam his privilegijs à Pontificibus Romanis ornati ad summum authoritatis gradum in Ecclesia Romana evecti Iesuitæ, gratos sese aliquo modo præberent, ipsi vicissim Pontificibus sese in omnibus subijciunt, ab eorum nutu pendent, omnia ipsorum facta & dicta pro oraculis habent, & eos tantùm non pro Deo colunt ac venerantur. Sic Iesuita *Andreas*, Romæ in monte di Caballo Iesuitarum neophytorum apud D. Andream moderator, dixit: *Impossibile est eos à Deo in cælis non diligi, quos summus ejus in terris Vicarius, Pontifex Romanus diligit, per quem quasi scalâ quadam ad cælorum gaudia ascenditur.* Prætetea in prima Regula tradunt, *Papæ Romani vocem non aliter ac sermonem Christi, audiendam esse. Hunc si habemus*, aiebat Iesuita *Pietro* Lansbergæ in Catechismi Canisiani explicatione, *quis contra nos erit? Cardinales, Episcopi, Canonici, nobis non modò resistere non audent: sed etiam in hoc multi illorum ordinati sunt, ut nos suâ potentiâ & authoritate juvent atque defendant*: ut in Bulla secunda constitutum est. *Quid? Quod*

brachium secnlare, volente Pontifice, omni postpositâ appellatione à nobis invocatum, arma capere, & nobis resistentes, si ita opus sit, tollere, proscribere & comburere debet? Quamobrem, dilecti fratres, aiebat, *Pontificis amorem, parentum, amicorum, opum, & patriæ dilectioni præferatis. Hoc enim facientes, & hujus vitæ præmia, & æternæ lætitiæ gloria consequimini. Ille enim est, qui nostram Societatem confirmavit, ditavit, ornavit, & hactenus conservavit.* Et *Ioannes* Iesuita, Augustæ ædilis, aiebat: *Caveamus dilectissimi, ne Pontificem Romanum offendamus, ab illius Majestate & nostrum esse & interesse dependent*: hoc est, *quicquid sumus & habemus, id omne & votum Papæ Romano acceptum ferendum est.* Immò aiebat *Turrianus*: *ipse est nostra anima, nos ejus corpus. Et sicut corpus absque anima mortuum est: Ita etiam Societas absque Pontificis Romani clementia mortuâ est, planeque cadaverosa.* Dicebat etiam Iesuita *Gregorius* Augustæ, *quùm diu inter Societatem nostram & Pontificem Romanum pax atque concordia fuerit conservata: tam diu cathedra Petri, & sedes Apostolica erecta, nostræ verò sodalitates salvæ manebunt. Dissensione autem obortâ, utraque concidens, nosque omnes toti mundo ludibrio futuri sumus. Agnoscamus ergo, filij, Pontificem Romanum Patrem; & huic soli in omnibus, quæ vult obediamus. Ejus enim est nobis imperare & facienda præscribere: nostrum verò est, non petita ratione, absque ulla tergiversatione, ut filios obedientes & Papæ dilectos decet obedire.* Sic enim, dixit Iesuita *Bonaventura* Ingolstadij Rector, *apud Pythagoreos, pro argumenti & causæ ratione fuit αὐτὸς ἔφα: quanto majori obedientia nos faciamus, & sine ulla refragatione exequamur ea, quæ in mandatis à Pontifice Romano accipimus? Illius est dicere hoc faciat nostrum verò est agnoscere illud αὐτὸς ἔφα & ut votis nos cogi novistis, addere, Amen.* Auj dicunt sodalibus suis: *Est sanè magnum, esse in gratia, alicujus comitis: majus in Principis & Cæsaris: at maximum est vivere sub gratia, favore, pace & indulgentia Romani Pontificis pro Sanctitate & Majestate nos omnibus modis ornare, & beare intendentis. Qui quanta nobis bona tribuerit, partim ex Residentijs, domibus, collegijs, feudis, reditibus, partim etiam ex Epistolis & Bullis notum est.* Atque sic quidem Mutuum muli scabunt, ut est in proverbio, videlicet, Pontifices Romani & Iesuitæ.

Examen Regularum de VOTIS Iesuitarum.

De VOTO PAVPERTATIS.

Cap. VIII.

IN Iesuiticarum constitutionum Summario trium tantum votorum, quæ *Simplicia* vocant mentio fit, nempe *Paupertatis, Obedientiæ & Continentiæ*, & qualia illa velint esse indicatur. De Paupertatis Voto sic habet Constitutio vigesima tertia.

Paupertas, ut murus Religionis firmus, diligenda, & in sua puritate conservanda est, quantùm divinâ gratiâ aspirante fieri poterit.

Constitutio vigesima quarta. *Diligant omnes paupertatem, ut matrem, & juxta mensuram sancta discretionis suis temporibus ejus effectus aliquos experiantur: nullaque re tanquam propriâ utantur, paratique sint ad mendicandum ostiatim, quando vel obedientia, vel necessitas id exiget.*

Constitutio vigesima quinta. *Victus, vestitus, & lecti ratio erit ut pauperibus accommodata: & unusquisque sibi persuadeat, quod quæ vilissima erunt ex ijs, quæ domi sunt, ei tribuentur propter ipsius majorem abnegationem & spiritualem profectum.*

Constitutio vigesima sexta. *Intelligant omnes quod mutuo dare, vel accipere, vel dispensare quidquam de ijs, quæ domi sunt, minimè possunt, nisi Superior consciuns consensum præstiterit.*

In his Constitutionibus multa & speciosa de paupertate sua gloriantur Iesuitæ, cùm tamen nulla, sed ejus loco potiùs Croesi opes reperiantur. Ideò rectè Constitutio vigesima tertia habet. *Paupertatem diligere oportere*, QVANTVM *divinâ gratiâ aspirante fieri poterit*: id est, religiosâ paupertate suâ Mundi opes corradant: interea autem ita se gerant, ut pauperes coram Mundo videantur. Et ob hanc famam comparandam, Novitij eorum sæpè ostiatim mendicare coguntur: ipsi etiam Patres ad divites mittere & eleemosynas, sed opimas, petere solent. Rectè etiam Regula vigesima quinta *matrem suam* vocant *Paupertatem*. Est enim illis indulgentissima mater, à qua tenerrimè, mollissimè, lautissimè, delicatissimè & splendidissimè foventur, nutriuntur & aluntur. Addunt, *ut interim eum amorem mensurâ & conformitate sanctæ discretionis metiantur.* Ea discretio

& moderatio est, ne quis honestatem & gravitatem religiosam nimio Paupertatis studio, inedia corpus affligendo, vel nimis sordidè se vestiendo contemptam reddat, sed sanctâ discretione & conformitate sic moderetur, ut Paupertas illorum, ut sequens Regula habet; sit puta & munda, ne aliquod fastidium vel tędium & nauseam alijs præbeat. Volunt etiam, *ut certis temporibus effectus aliquos Paupertatis experiantur.* Hoc verò in Collegijs & ædibus eorum non fit, in quibus rerum omnium copiam & abundantiam habent. Hypocryticè tamen paupertatis hujus experimenta quædam edunt. Quando enim Socij mensæ accubuerunt, & splendidè epulantur, progreditur in medium illorum Iesuita aliquis, & indutus centone, calceis perforatis, pileo dilacerato & seminudus. Is, ut grave paupertatis Iesuiticæ jugum experiatur, patinam & lagunculam ligneam manibus tenet, & à Patribus; reliquisque Socijs cibum potumque emendicat: quibus acceptis, post januam sedet & cibum capit. Est hic voti hujus primus effectus.

Sed ne extra quidem Collegia sua paupertatem aliquam experiuntur. Nam primis probationis annis absolutis aliquos ad experiendam paupertatem Iesuiticam Rector ad unius mensis spatium cum literis commendatitijs emittit. Ij ab Abbatibus, Prioribus & Episcopis liberaliter recipiuntur & tractantur lautissimè: ut in istis emissionibus vel peregrinationibus ne unum quidem paupertatis actum experiantur.

Additur in eadem Regula, *ne re aliquâ tanquam propriâ utantur.* Hinc crebræ rerum omnium mutationes, non solùm vestium, sed etiam cubilium, musæorum & similium. Præcipitur etiam, *ut omnes parati sint ad mendicandum ostiatim, quando vel obedientia: vel necessitas id postulaverit.* Necessitas autem hæc illis tantum incumbit; qui votum professionis suscipere volunt, Hi enim triduum ostiatim victum quærere coguntur: ut sic probati inventi & in omnibus mortificati, sese dignè gerere possint. Obedientia autem tunc illos jubet ostiatim mendicare, quando hominibus nimis divites facti videntur, ut hoc modo falsum id esse probent, & revera pauperes habeantur.

Præterea Regula 26. ipsis injungit, *ut etiam victus, vestitus, & lecti ratio sit tanquam pauperibus accommodata: & unusquisque sibi persuadeat, quòd quæ vilissima sint ex ijs, quæ domi habentur sibi tribuenda sint.* Contrarium autem fieri ipsi negare nequeunt. Lecti enim ipsi sunt partim *Matarazza*, ut vocant, quæ sunt lanâ molli & floccis subtilibus, partim mollibus plumis repleta. Quilibet proprium lectum habet, quem ipse sibi sternit, qui etiam, ne fortè nudus conspiciatur, velo circum circa cingitur. Et ne quid desit, vel situ pereat, proprium habent lectorum inspectorem: qui si quos in illis curandis negligentiores, vel sordidos & impuros deprehendit, eos Rectori indicat, qui deinde illis circa prandij & cœnæ tempus pœnitentias imponit: quales sunt, lectos non benè adornatos circumportare, in medium refectorij deponere, & ab Inspectore vel Visitatore discere, quomodo pro more Societatis suum lectum rectè adornare debeat. Singulis diebus Sabbathi, vesperi ad illorum lectos, indusiorum & lodicum custos, cuilibet mundatum indusium, duo strophiola & vittam ponit: decimâ autem quartâ quavis die lodices. Si autem sudavit, semper nova & pura recipit indusia ac lodices mundas: & hæc quidem omnia quàm mundissima & tenerrima: quæ paupertas Iesuitica est in cubilibus.

Quod ad vestitum attinet, Emptor juxta Regulam, non vilia vel mediocria, sed optima & pretiosa quæque emit, quod hæc diutiùs quàm illa usui esse & durare possint.

Sequitur in Regula; *Quilibet persuadeat sibi semper data iri viliora.* Vt igitur hanc ab Ignatio Regulam illis præscriptam, in tanta rerum copia servare possint, in dispensatione vestimentorum & aliarum rerum, junioribus & ijs qui Sacerdotes non sunt, viliora solent distribuere, ut sic etiam paupertatis quendam gustum percipiant.

Hæc autem omnia facere jubentur, *ad majorem sui mortificationem & ad profectum spiritualem.* Qui igitur quàm diligentissimè Regulas observat, eum etiam spiritum Societatis præ cæteris habere dicunt: qui profectus illorum spiritualis est. Mortificatio eorum est, in omnibus sensibus repugnantia & naturæ contraria appetere: in omnibus rebus mortificationem, in nulla voluptatem, affectum vel appetitum quærere aut sequi.

Item, *omnes quidquam mutuo dare, vel accipere, vel dispensare de ijs, quæ domi sunt, minimè possunt, nisi Superior conscius consensum præstiterit,* ut habet Regula vigesima sexta. Habent quidem res omnes commu-

communes, inferioribus tamen non licet aliquid sibi ipsis absque Superioris licentia sumere, neque alteri dare, neque res domûs sine Rectoris permissu disponere, vel dispensare. Et hac ratione absque Superioris quidem licentia pauperes sunt, nihilque proprij possident, in Rectoris tamen opulentia, quæ illos egere non finit, omnia habent.

Paupertatis Iesuiticæ ratio.

Quæ denique ratio Iesuiticæ paupertatis sit, satis declarant maximæ & tantùm non Croesi opes quas possident. Vel unus enim Claudius Aquaviva, olim Princeps & Papæ cubicularius, non ita pridem verò Generalis, adeoque Dux & caput Iesuitarum, tradito filio Ducatu, multas opes, & ut Hasenmüllerus testatur pagina vigesima nona se ex multis audivisse, ultra quinquaginta millia ducatorum Societati huic intulit.

Idem declarant amplissimi, quos habent reditus. Author historiæ Iesuitarum, *quid dicam*, inquit, *de illorum paupertate? Certè quòd per Italiam & Germaniam expertus sum, sic Iesuitas opibus & divitijs, domibus & Collegijs, hortis & fundis, proventibus & redditibus, multos Comites, adeoque nonnullos Principes superare.* Sunt qui G. Caderum Iesuitam, & in Bavaria eorum Provincialem, his verbis gloriantem audiverunt: *Nostra inopia Episcoporum & aliorum copia ita crevit, ut Comites & Barones adæquare possimus.*

Anno millesimo sexcentesimo decimo sexto, Iesuitæ magnificentissimum & tantùm non regium convivium instituerent Viennæ in honore legati Turcici Imperatorum Romanum pacis conciliandę causa missi.

Augustæ Vindelicorum, quod Hasenmüllerus refert, se ex Gregorio Rosepho audivisse, Fuggerorum opibus, civitatis jura & privilegia emerunt. Iactant etiam, se hodie vigesies centies aureorum millia quorannis ex vectigalibus Collegiorum suorum percipere. Huic summæ adde quod provenit ex fraudibus & imposturis Iesuitarum, & intelliges rationem esse maximam. Quid autem fiet si ad centum adhuc annos Ordo hic duraverit.

Quid verò adhæc Hieronymus ad Principiam? *Frustrà profectò*, inquit, *ejus lingua prædicat paupertatem, & docet eleemosynas, qui nisi divitijs tumet, vilique opertus pallio pugnat contra eos vestium sericarum.*

Sunt igitur pauperes sine defectu. Et rectè Nobilis quidam non procul à Landsperga arcem habens, dixit: *Si mendicare vellet, quòd cum Iesuitis vellet mendicare: Illos enim non obulum unum vel alterum, sed mille coronatos plerumque unà vice à Principibus asportare:* ut Hasenmüllerus capite sexto refert

De VOTO Obedientiæ IESVITARVM

HAbent quidem Iesuitæ hoc secundum OBEDIENTIÆ Votum cum reliquis Monachis commune. Ignatius autem Loyola hoc Voto sectatores suos omnes Monachos & Clericos superare voluit. Sic enim in Epistola ad Lusitaniæ Patres ferè scribit: *Ab alijs religiosis Ordinibus faciliùs patiamur superari nos jejunijs, vigilijs, & caterâ victûs cultusque asperitate, quam suo quique ritu ac disciplinâ sanctè suscipiunt, vera quidem perfectâ obedientiâ, abdicationeque voluntatis atque judicij maximè velim esse conspicuos, quicunque in hac Societate Deo deserviunt, ejusque Societatis veram germanamque sobolem hac quasi notâ distingui, qui nunquam intueantur personam ipsam, qui obediunt, sed in ea Christum, cujus causâ obediunt. Siquidem Superiori, nec si prudentiâ, bonitate, cæterisque quibuslibet donis ornatus, instructusque sit propterea obtemperandum est; sed ob id solùm, quòd vices gerat Dei: nec contrà sive consilio, aut prudentiâ minùs valeat, quidquam id circo de Obedientia remittendum, quatenus ille Superior est, quandò illius personam refert, cujus sapientia falli non potest.*

Quocirca sedulò vos in eam curam atque exercitationem incumbere cupio, ut Christum Dominum in Superiore quòlibet agnoscere studeatis, in eoque divinæ Majestati reverentiam atque obedientiam summa cum Religione præstare.

Iam verò illud etiam in animis vestris penitus insidere vehementer cupio, infimam, & valdè imperfectam esse primam illam obedientiæ formam, quæ mandata duntaxat opere exequitur, nec virtutis nomine dignam, nisi ad alterum gradum ascendat, qui voluntatem Superioris suam efficit, & cum ea concordet, ut non solùm in effectu executio appareat, verùm etiam in affectu consensio; sicque idem velit uterque, idem nolit. Quocirca voluntates vestras, quoad ejus fieri potest, omninò deponite, libertatem Conditori vestro quam vobis ipsemet elargitus est, in ejus ministris liberè tradite ac dicate.

Itaque diligenter illud etiam cavendum

est, ne Superioris ullo unquam tempore voluntatem ad vestram detorquere nitamini; id enim esset non vestram divinæ conformare, sed divinam vestræ voluntatis normâ regere velle, ejusdem divinæ sapientiæ ordinem invertentes. Sanè quam magnus est error eorum, quos amor sui obcæcavit, obedientes existimare sese, cùm Superiorem ad id, quod ipsimet volunt, aliquâ ratione pertraxerint.

Qui verò se totum penitus immolare vult Deo, præter voluntatem, Intelligentiam quoque qui tertius & summus est gradus Obedientia, offerat necesse est, ut non solùm idem velit, sed etiam ut idem sentiat, quod Superior, ejusque judicio subjiciat suum, quoad potest devota voluntas Intelligentiam inflectere.

Et paulò post: *Tria vobis nominatim propono, quæ ad obedientiam judicij comparandam multùm juvant. Primum illud est, ut quem admodum interdixi, non intueamini in persona Superioris hominem obnoxium erroribus atque miserijs, sed Christum ipsum, qui est sapientia summa, bonitas immensa, charitas infinita, qui nec decipi potest, nec vult vos ipse decipere. Et quoniam conscij vobismet estis, vos Dei amore jugum inobedientiæ subijsse, ut in Superioris voluntate sequenda, voluntatem divinam sequeremini; nolite dubitare, quin pergat fidelißima Domini charitas, eorum ministerio, quos Deus vobis præfecit, vos deinceps gubernare, & rectis itineribus ducere. Itaque Superioris vocem ac jussa non secus ac Christi vocem excipite,* &c.

Item: *Altera est ratio, ut quod Superior, mandat, defendere semper apud animos vestros studiosè nitamini, improbare autem nequaquam, atque ad eam ipsam rem proderit benè animatos, affectosque esse ad id omne, quod ipse jusserit,* &c.

Paulò post: *Postrema subijciendi judicij ratio est cùm facilior tutiorque, tum etiam apud sanctos Patres in more posita: ut statuatis vobiscum ipsi, quicquid Superior præcipit ipsius Dei præceptum esse & voluntatem; atque ut ad credenda, quæ Catholica fides proponit, toto animo assensuque vestro statim incumbitis, sic ad ea facienda, quæcunque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupida sine ulla prorsus disquisitione feramini.*

Et in fine: *Hæc, quæ de Obedientia diximus, æquè privatis erga proximos Superiores, atque Rectoribus, Præpositisque localibus erga Provinciales; Provincialibus erga Generalem, Generali denique erga illum, quem Deus ipsi præfecit, nempe, suum in terris vicarium* (Papam Romanum) &c.

In Summario quoque Constitutionum Ignatianarum, in quas Iesuitas omnes jurare oportet, Constitut. 31. sic præcipitur: *Expedit imprimis ad profectum, & valdè necessarium est, ut omnes perfectæ obedientiæ se dedant. Superiorem, quicunque ille sit, loco Christi Domini Nostri agnoscentes, & internâ reverentiâ & amore eum prosequentes, nec solùm in executione externa eorum, quæ injungit integrè, promptè, fortiter & cum humilitate debita, sine excusationibus & obmurmurationibus obediant, licet difficilia, & secundum sensualitatem repugnantia jubeat, verùm etiam conantur interius resignationem, & veram abnegationem propriæ voluntatis & judicij habere voluntatem & judicium suum cum eo, quod Superior vult, & sentit, in omnibus rebus, ubi peccatum non cerneretur, omninò conformantes, propositâ sibi voluntate ac judicio Superioris pro Regula suæ voluntatis & judicij, quo exactius conformentur primæ ac summæ Regulæ omnis bonæ voluntatis & judicij, quæ est æterna bonitas & sapientia.*

Et Constitut. 32. *Liberam sui ipsorum, rerumque suarum dispositionem omnes cum vera obedientia Superiori relinquant, nihil ei clausum, ne conscientiam quidem propriam tenendo, non repugnando, non contradicendo, nec ulla ratione judicium proprium, ipsius judicio contrarium demonstrando: ut per unionem eiusdem sententiæ, & voluntatis, atque per debitam submißionem meliùs in divino obsequio conserventur & progrediantur.*

33. *Omnes obedientiam plurimùm observare & in ea excellere studeant; nec solùm in rebus obligatoriis, sed etiam in aliis; licet nihil aliud quàm signum voluntatis, Superioris sine ullo expresso præcepto videretur. Versari autem debet ab oculos Deus Creator, ac Dominus noster, propter quem homini obedientia præstatur: & ut in spiritu amoris & non cum perturbatione timoris procedatur, curandum est.*

34. *Ad Superioris vocem perinde ac si à Christo Domino egrederetur, quàm promptissimi simus, re quavis, atque adeò littera à nobis inchoata, nec dum perfecta relicta.*

35. *Ad eum scopum vires omnes, ac intentionem in Domino convertamus, ut sancta obedientia, tum in executione, tum in voluntate, tum in intellectu sit vobis semper ex omni parte perfecta; cum magna celeritate, spirituali gaudio & perseverantia quicquid vobis iniunctum fuerit, obeundo; omnia justa esse vobis persuadendo; omnem sententiam ac iudicium vestrum cæcâ quadam obedientiâ abnegando: & id quidem in omnibus, quæ à Superiore disponuntur, ubi definiri non poßit, aliquod pec-*

cati

cati genus intercedere. Et sibi quisque persuadeat, qui sub obedientia vivunt, se ferri ac Regi à divina providentia; quod per Superiores suos vivere debent perinde ac si cadaver essent, quod quoquo versus se vergi, & quacunque ratione tractari se sinit: vel similiter, atque senis baculus, qui ubicunque, & quacunque in re velit eo uti, qui eum in manu tenet, ei inservit.

Obedientia Ignatij consistit in sua voluntatis abnegatione.

Ex his omnibus intelligit Lector, judicâsse quidem Ignatium, imò præcepisse, sic obediendum Superiori, ut inferiores ejus mandata ac jussa hilariter, promptè, velociter, libenter & integrè exequantur opere & facto, hanc tamen primam obedientiæ formam imperfectam esse: ideò requirit secundo loco ab inferiore, ut Superioris voluntatem suam faciat, seu potius exuat, & eam quæ à Superiore exposita sit ei, induat. Tertiò vult, ut obedientia suorum sectatorum comprehendat non solum executionem, ut imperata quis faciat, & voluntatem, ut libenter id faciat, sed etiam intelligentiam, & judicium, ut, quæcunque Superior mandat ac sentit, eadem inferiori & recta, & vera, & justa & æqua esse videantur. Obedientia ergo, quam Ignatius à sui Iesuitis requirit, non solùm in externa mandatorum executione, sed etiam in propria voluntatis, judicij & intellectûs abnegatione & omnimodâ resignatione, cum omni devotione & reverentia, haud aliter quàm si ipsi Christo obedirent, consistit.

Obedientia Iesuitica explica.

Qualem autem in suis obedientiam esse velit Ignatius, atque etiam ab ipsis exigat, Hasenmüllerus ridiculis aliquot exemplis capite sexto declarat, quorum aliqua in Lectoris gratiam adscribam. *Si Rector uni dicat, se illam ad mactationem ducturum & immolaturum, ceu agnus sine murmure sequatur, ac ut Isaac non solùm ligna, sed etiam, si opus sit ferrum offerat*: Sicuti Bobadilla, qui unus ex primis Ignatij Loyolæ socijs fuit, Romæ ad Hasenmüllerum, in monte di Caballo dixit Anno millesimo quingentesimo octogesimo tertio, 1. August. *Si jussu & mandato à Superiori mittitur, voluntate, judicio, & intellectu nutum Rectoris, ceu cæcus manum, ac tactam ducentis, sequatur. Si duris afficitur pœnitentijs: à patribus reprehenditur; à fratribus contemnitur, & pedibus etiam petitur; imò si omnes in eum exspuant, suamque libidinem, ut Iesuita ait Bonaventura, adimplere in eo conentur, instar cadaveris, sese habeat, ac si planè esset mortuus. Si Superior ipsi aufert omnia quæ habet, eumque omnibus bonis spoliat: vestes ipsi adimit pretiosas, ac loco earum centones reddit, se ut statuas gerat, quæ patitur se in quemvis transferri locum, & quovis habitu indui: Si contemnitur: si reprehenditur: si in locum, qui ipsi non placet, mittitur: si quæ non vult audit: si cibi insipidi & ingrati apponuntur: atque instar stulti huc illuc trahitur: sit ut statua, neque ullum de se det impatientiæ & indignationis signum.*

Apud Sanctum Andream in monte di Caballo Romæ, Octavianus Pater Novitio, cùm expiarentur: dixit: *Vade & in hoc stercore te voluta, sicque domum perge; Novitius verè* Suita *se in cœno huc illuc versat, sicque Epicuri de grege porcus domum redit; cunctis eum videntibus risum exhibens. Quem, ut Rector vidit, eum quid actum esset, interrogat, & recognitâ, ait: Vade ad Sartorem, teque novis vestimentis indui cura. Hoc enim promeruit obedientiæ tuæ virtus.*

Landspergæ Christoph. Zieglerus Novitio tradit rapas & arbores teneras, & ait: *Vade insere eas terra, radicibus sursum erectis, ramis autem in terræ profundum demersis. Frater vadit, sed ut Natura, postulat, radices terræ, ramos aëri mandat. Hujus pœnitentia erat dicere: non quæ Natura vel mea ratio jubent: sed Superioris mandata exequenda sunt: ac in refectorio plantulas ac rapas ter circumportare.*

Quidam Frater Veronæ laborat imbecillitate stomachi. Cui Medicus ordinavit, ut Zingiber manè comederet, vesperi vero unguento, quòd ei exhibuerat, ventrem circa umbilicum injungeret *Minister verò suspicans Fratrem illum stomachi infirmitatem simulare, modò, ut jejunij temporibus, carnis esus ipsi concederetur, infirmo ait: Non Medico, sed mihi vovisti obedientiam. Hoc ergo unguentum comede, & te hoc Zingibere unge, usque dum sanguis effluxerit, Frater obtemperat. Minister verò ejus obedientiam mirum in modum Rectori commendat, qui etiam deinde Novitio non solùm carnes vitulinas, sed capones & gallinas dandas præcipit.*

Novitij; ut obedire doceantur.

Vt autem Novitij Iesuitæ rectiùs, quænam sit illorum obedientia, intelligere possint, ijs in musæis & cubilibus ob oculos hujusmodi imagines ponunt. Est in medio picturæ puer, qui dorsum incurvat, quo humeris impositam fert trabem, cui inscriptum est: *Fortiter.* Portat deinde Cytharam: quâ volunt obedire debere eum *hilariter*. A dextra illius assurgit catulus; ut obediat *velociter*. Pectus gerit apertum; ut obediat *toto corde*, propriâ voluntate adjectâ: vel certè Superiori totâ traditâ. Os tenet clausum: ut obediat *sine murmure*, Bajulat res viles &

abjectas: ut etiam *in rebus sensibus repugnantibus.* Pedibus fert ocreas, ut obediat *constanter.* Ambabus manibus vasa tenet: ut obediat *sincerè* seu *integrè.* Aures habet obseratas: ut obediat in ijs, *quæ ipsi auditu jucunda non sunt.* Caput inclinat, ut obediat *humiliter.*

Pœna delinquentium. Si quis autem contra has obedientiæ Iesuiticæ formulas, & conditiones peccat, huic pro qualitate delicti pœna injungitur, quæ ipsis *pœnitentia* dicitur. Verbi gratiâ. Minister mandat Novitio, quem putat esse superbum, ut abeat, & locum secretum (refero illorum pœnitentias, uti eas faciunt, mihi igitur venia detur, si quæ minùs modesta videntur: Nolo enim Iesuitarum vel verba vel facta mutare, sed res illorum, quales sunt, verè demonstrare) aut caligas decrepitorum excrementis repletas, aut multas, aut etiam alia vasa immunda expurget. Novitius sentiens istas res sensui suo repugnare, se excusat, murmurat, aut etiam operam suam denegat. Hujus pœnitentia est coram Fratribus, vel prandij, vel cœnæ tempore suam profiteri culpam. Reverendi Patres, dilecti Fratres (dicit in genua projectus) dico vobis meam culpam, quòd hodiè inobediens fui, neque cloacas vel caligas quorundam expurgavi: quare mihi data est pœnitentia: Primùm ut in refectorio circumeam, vobisque demonstrem, quomodo me excusaverim, & rebellem declarârim. Tunc horrendum videns, voceque utens ostentaria, pedibus quatiens, ait: Nolo hoc facere. non veni ut cloacas expurgem. Quid ad me Magister? quid aliorum caligæ? expurgent illi, qui cæno eas repleverunt humano. His dictis in refectorij medio considet, & secum habet caligas lavandas, usque dum cæteri cibum sumpserint, & tenetur abire & jussa exequi.

Ex literis cujusdam de obedientia Iesuitica. De hac Obedientia Iesuitica sic à quodam Iesuita Ordinis desertore scriptum est: *Porrò ad perpetuò occultandum, conservandam & augendam superstitionem & idololatriam bestia hæc catulis suis intellectum, si quem habent, ipsumque sensum ligat, dum monet & mandat seriò, ut ea, qua Superior jubet, cum obedientia perficiant, quæque ipse facit, cæco judicio pertranseant, non considerantes, an bonum vel utile sit, necne, quod præcipitur; quandoquidem omnis ejusmodi cogitatio meritum tollit & valorem obedientiæ. Quâ quidem in re Societas Canonistas imitatur perniciosissimos Pontificis adulatores. Hi enim orbi Christiano quondam persuaserunt, Romanum Pontificem tantæ esse dignitatis & authoritatis, ut, etiamsi ille totum mundum perderet, nemo tamen ex ipso diabolici hujus facti vel possit, vel quærere rationem deberet. Sic prorsus, imò multò pejus, suos Societas alumnos instituit, cùm docet, quæcunque Superior jubet, quæque ipse facit, non solùm judicanda non esse, multò verò minus reprehendenda, sed etiam tanquam bona & sancta, ut Patriarchæ Ignatij verbis utar præsupponenda: Quo nimirum omnis tandem stultitia, idololatria & superstitio Sanctitatis nomen obtineat.*

Hanc quidem obedientiam vovent ac promittunt Superioribus suis imprimisque Romano Pontifici: Politico verò Magistratui sibi à Deo ordinato sunt inobedientissimi, ut ex sequentibus manifestum fiet.

Exceptiones Loyolæ de obedientia Iesuitica. Excipit quidem Loyola in omnibus rebus obediendum Superiori, VBI NON COGNOSCITVR PECCATVM, hoc est, ea, quæ sine peccato committi nequeunt. Si quis autem examinet illius Regulam & scripta perpendat, mox intelliget, Iesuitas nihil aliud, quàm vel hypocrysin, vel idololatriam, superstitiones & similia Dei legibus & pietati contraria, præcipere, facere, & alijs, ut similiter faciant auctores, & suasores esse: ac propterea in ijs Superiori minimè obedire deberent, vel juxta ipsius Loyolæ exceptionem.

Deinde præcedentia & sequentia hanc exceptionem liquidò ostendunt, cognitionem & probationem mandatorum illis ademptam: dum simpliciter statuunt, quicquid sibi præcipiatur id justum esse, dumque apertè fatentur, se cæcâ suâ obedientiâ judicium suum abnegare, & similes esse vel cadaveri, vel baculo senis, qui ubicunque, & quacunque in re eo uti velit, qui eum in manu tenet, ipsi inservit. Lælius, ut legitur apud Ciceronem, narrat, *C. Blossium Cumanum tanti Tiberium Gracchum fecisse, ut quicquid ille vellet, sibi faciendum putaret, Cumque Lælius quæreret: etiamne, si te in Capitolium faces ferre vellet? Nunquam, inquit, voluisset id quidem: sed si voluisset, paruissem,* Amicitiæ Blossianæ per quam similis est Iesuitica obedientia. *Blossianæ obedientia.* Nam si Pontifex Rom. vel eorum Generalis vel Reges interficere jusserit, morem gerent. Sed ut nefaria vox est Blossij, sic detestabilis hæc est parendi servitus, cùm externa impietate conjuncta.

Atque hoc modo Iesuitæ à Patribus suis stultè persuasi, *Cæcam obedientiam,* sic enim

illi

illi vocant, Rom. Pontifici, suisq; Præpositis, sanctè promittere: hoc est, nullam rationē, quantumvis evidentem, contra id, quod semel animo imbiberunt, admissuros se jurare coguntur: Atque ita clausis oculis & animis obfirmatis contra veritatem, & suo & aliorum maximo malo luctantur.

De VOTO Continentię perpetuę *Iesuitarum*.

DE hoc voto Regula 28. sic habet: *Quæ ad Votum castitatis pertinent, interpretatione non indigent, cùm constet, quàm sit perfectè observanda, nempe enitendo an*gelicam puritatem imitari, & corporis & mentis nostræ munditia. Ex his paret, non sufficere Loyolæ eam esse puritatem, quæ in hac vita in hominem cadere potest: sed exigere Angelicam. Requirit igitur majora viribus humanis & impossibilia suis discipulis imponit.

Regulam etiam habent Iesuitæ, *Ne permittant, ut fœmina aliqua ipsorum vel domus, vel Collegia ingrediatur. Si autem quædam ingressa sit Ianitoris incuriâ, mox pulverem ejiciant, ne illius tactu inquinentur.* Aliam item: *Vt ambulantes per plateas oculos à fœminis avertant. Si qua fœmina ad januas illorum pulset, porta ipsi non aperiatur: sed per cancellos Ianitor eam audiat, & paucis absolvat: non in Collegium illam intromittat: Si autem petat Confessarium ad Templum remittatur, & Confessarium averso vultu & sellâ ab ipsâ diversâ, per cancellos confessionem ejus excipiat: neque solus ad audiendum ejus confessionem descendat, sed à longè stet Socius, qui quidem illos non audire, sed tamen videre possit, Ne quid aliud quàm confessionem tractent.* Tantæ enim sunt puritatis & castitatis, ut etiam in Templo publico Iesuita non ausit sibi & suæ carni confidere, ut solus fœminæ confessionem excipiat.

Commendant quidem Patres Iesuitarum discipulos suos ob insigne castitatis & continentiæ donum: jactantes, habere se juvenes & adolescentes formâ, vultu & robore præstantes, tantæ tamen continentiæ esse, ut ne igniculum quidem carnis in ipsis per confessionem animadvertere possint: Vocantes etiam suos Angelos terrestres, qui Dei gratiâ ceu cultro; omnem carnis fomitem præsciderint, ut juratam facilè possint præstare continentiam. Si quis autem Iesuitis larvam hypocriticam detrahat, eos in corde longè aliud sentire, quàm quod verbis loquuntur videbit: contrarium etiam testantur cives & rustici, totusque adeo Mundus, quemadmodum Hasenmüllerus aliquot exemplis cap. 6. declarat.

De IV. IESVITARVM VOTO, *quo se Pontifici Romano peculiariter mancipant & obstringunt.*

QVartum Iesuitarum Votum Professorum est: hoc est, illorum, qui jam in omnibus Iesuitarum institutis probati, perfecti inventi sunt, & Pontificiam cyclopædiam absolverunt: eidemque *Patres* vocantur. Ignatius Loyola enim Generalis illorum factus, primos illos 10. Patres quos supra nominavimus, atq; adeò etiam illos sequentes, coegit non solum sese triū simplicium Votorum vinculo obligare: sed etiam sese totos corpore & animâ, in rebus fidei & morum, specialiter Papæ devovere, & ejus se servitio sub sui damnatione mancipare, si vel in minimo vel maximo Religionis ac fidei articulo, à Pontificis Romani placitis & decretis deficerent, vel aliud quàm ille sentirent: vel diversum ab ejus Canonibus statuerent. Vt igitur reliqui Iesuitæ omnes, qui non sunt *Professi*, ab arbitrio Generalis hærent, ità omnes eorum *Professi*, ac ipse quoque Generalis, à Pontificis Romani nutu dependent, jurantque, se in omnibus ipsi obsequium præstituros, quæcunque in illos præsumat vel statuat, atque etiam ad quascunque fidelium & infidelium terras Papę ipsos mittere placuisset, eò sine ulla tergiversatione atque adeò sine ulla non modò mercede, sed ne viatici quidem petitione ituros: ideoque etiam *Missionis* Votum appellatur. Et hoc speciali vel extraordinario Voto à reliquis omnibus Monachis & Clericis differunt: qua de causa etiam Papa eos, ceu pupillam oculi sui custodit, & ut corpus suum tuetur alit, nutrit, auget & ditat, nec non extraordinarijs privilegijs, liberalissimè donat, magno cum totius Cleri Romani damno, ac detrimento. Hi sunt Pontificis Romani molossi & canes venatici, quos robustus iste venator Antichristus, ad indagandos Evangelicos & verè fideles emittit, ut eos capiat, dilaniet ac devoret. Hi sunt, qui instar proditorum & exploratorum totam Germaniam perreptant, ut Germanos sub jugum Pontificium redigant; & in eo toti sunt, ut Germania in pristinum statum

Hoc quarto voto Iesuitæ à reliquis Clericis differūt

reducatur. Hi sunt, qui Germanorum juratus hostes in perniciem eorum instigant & incitant: qui manus Pontificum Romanorum ad sanguinem Innocentum effundendum armant: qui eorum aures his clamoribus opplent, *Ecclesiam Romanam & Apostolicam sedem intercuturam, nisi Germanorum Principum nomen & ditiones deleantur & exstirpentur:* qui prodigiosis mendacijs Evangelicos & orthodoxos coram Principibus & Pontificijs prævagant, eos seditionum, rebellionum, conspirationum & aliorum scelerum insimulant, & in odium Principum adducunt: a quibus languinolentæ conspirationes & conjurationes non tantum contra Germanos, sed contra omnes orthodoxos in cunctis Provincijs fabricantur; ut in titulo de doctrina Iesuitarum prolixè indicabitur.

Formula autem quarti hujus Voti, quam decem primi hujus Societatis Patres cum suo Ignatio Loyola Paulo Tertio Papæ obtulerunt, quamque Papa Iulius Tertius repetivit & confirmavit, ita ad verbum habet: *Quicunque in Societate nostra, quam Iesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino atque Romano Pontifici, ejus in terris Vicario, servire, post solemne perpetuæ castitatis Votum, proponat sibi in animo, se partem esse Societatis, ad hoc potissimùm instituta, ut ad profectum animarum in vita, & doctrina Christiana, ad fidei propagationem, per publicas prædicationes & verbi Dei ministerium spiritualia exercitia, & charitatis opera, & nominatim per puerorum ac rudium in Christianismo institutionem, ac Christi fidelium. in Confessionibus audiendis, spiritualem consolationem præcipuè intendat: curetque primò Deum, deinde hujus sumpti instituti rationem, quæ via quædam est ad illum, semper ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi. Vnusquisque tamen secundùm gratiam, sibi à Spiritu Sancto subministratam. ut vocationis suæ proprium gradum; ne quis fortè zelo utatur, sed non secundum scientiam. Cujus proprij cujusque gradûs, judicium & officium, discretio ac distributio tota sit in manu Præpositi seu Prælati, per nos eligendi, ut congruus ordo servetur, in omni benè instituta communitate necessarius. Qui quidem Præpositus, de consilio Sociorum; constitutiones ad constructionem hujus propositi, nostro fini conducentes, in consilio, condendi auctoritatem habeat: majori suffragiorum parte, semper statuendi jus habente. Consilium verò statuatur esse in rebus quidem gravibus, ac perpetuis, major pars totius Societatis, quæ à Præposito commodè vocari potuit: In levioribus autem & temporaneis, omnes illi, quos in loco, ubi Præpositus noster residebit, præsentes esse contigerit. Iubendi autem jus totum, penes Præpositum erit.*

Sciant omnes Socij, & non solum in primis professionis suæ foribus; sed quoad vixerint, quotidiè animo volvant: Hanc Societatem universam, & singulos, sub Sanctissimi Domini nostri Papæ, & aliorum Romanorum Pontificum successorum ejus fideli obedientia Deo militare. Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoscamus, ac firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romano Pontifici, tanquam capiti, ac IESV CHRISTI *Vicario subesse: ad majorem tamen nostræ societatis humilitatem, ac perfectam uniuscuiusque mortificationem, & voluntatum nostrarum abnegationem, summopere conducere judicavimus, singulos nos, ultra illud commune vinculum Speciali voto astringi; ita ut quicquid Modernus alijque Romani Pontifices, pro tempore existentes, jusserint, ad profectum animarum & fidei propagationem pertinens, & ad quascunque Provincias nos mittere voluerit, sine ulla tergiversatione, aut executione, illicò, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur: sive miserit nos ad Turcas, sive ad quoscunque hæreticos, etiam in partibus, quas Indias vocant, existentes: sive ad quoscunque hæreticos, sive schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles.*

Quamobrem, qui ad nos accessuri sunt, antequam huic oneri humeros supponant, diu multumque meditentur, an tantum pecuniæ spiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc juxta consilium Dominum, possint consummare, hoc est, an Spiritus Sanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiæ polliceatur, ut hujus vocationis pondus, illo adjuvante, se laturos sperent. Et postquam, Domino inspirante, huic IESV CHRISTI *militia, nomen dederint, diu noctuque succincti lumbos, & ad tam grandis debiti solutionem, prompti esse debebunt. Ne qua autem possint esse inter nos Missionum ac Provinciarum hujusmodi aut ambicio vel detractatio: profiteantur singuli, se nunquam directè aut indirectè de hujusmodi missionibus, quidquam cum Romano Pontifice curaturos: sed omnem hanc curam Deo Pontifici ipsi, tanquam ejus Vicario, & Societatis Præposito dimissuros. Qui quidem Præpositus, sicut cæteri, etiam profiteatur, se nihil de suimetipsius missione, in alterutram partem, nisi de Societatis consilia, cum dicto Pontifice esse curaturum. Voveant singuli se in omnibus, quæ ad Regulæ hujus nostræ observationem faciunt, obedientes fore Societatis Præposito. Ille autem jubeat ea, quæ*

ad

ad consecutionem propositi sibi à Deo & à Societate, finis, cognoverit esse opportuna. In prælatione autem sua, benignatis ac mansuetudinis, Charitatisque Christi, Petri, Paulique formulæ semper sit memor, & tam ipse, quàm consilium ad normam hanc assiduè spectent: & nominatim commendatam habeant institutionem puerorum, ac rudium in Christiana doctrina, decem Præceptorum, atque aliorum similium rudimentorum: quæcunque secundum circumstantias personarum, locorum ac temporum illis congrua videbuntur. Est enim maximè necessarium circa providentiam hujus rei, diligenter Præpositum, consilium invigilare: cum & in proximis ædificium fidei, sine fundamento non possit consurgere, & in nostris periculum sit, ne ut quisque erit Doctior, ita Provinciam hanc, tanquam primo aspectu minus speciosam, forsitan detrectare, conetur: cùm tamen revera nulla sit fructuosior, vel proximis ad ædificationem, vel nostris ad charitatis & humilitatis officia simul exercenda. Subditi verò tum propter ingentes Ordinis utilitates, tum propter nunquam satis laudatum humilitatis assiduum exercitium, Præposito in omnibus ad institutum Societatis pertinentibus parere semper teneantur, & in illo Christum, veluti præsentem agnoscant, & quantum decet, venerentur. Cùm autem experti fuerimus, jucundiorem, puriorem & ad proximi ædificationem aptiorem rem esse vitam, ab omni avaritiæ contagione quàm remotissimam, & Evangelicæ paupertati quàm simillimam: cumq; sciamus Dominum nostrum Iesum Christum, servis suis regnum Dei solùm inquirentibus, necessaria ad victum & vestitum esse subministraturum, voveant singuli & universi, perpetuam paupertatem, declarantes quod non solùm privatim, sed neque etiam communiter possint pro Societatis sustentatione, aut usu, ad bona aliqua stabilia aut ad proventus seu introitus aliquos ius quod civile acquirere, sed sint contenti usu tantum rerum, sibi donatarum, ad necessaria sibi comparanda, recipere. Possint tamen habere in Vniversitatibus Collegium, seu Collegia habentia, reditus census seu possessiones, usibus & necessarijs studentium applicandas, retentâ penes Præpositum & Societatem omnimodâ gubernatione, seu Superintendentiâ, supra dicta Collegia, & prædictos studentes, quoad gubernatoris, seu gubernatorum ac studentium electionem, ac eorundem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, circa studentium instructionem, eruditionem, ædificationem ac correctionem, victus vestitusque eis administrandi modum, atque etiam omnimodam gubernationem, regimen & curam. Sic tamen ut neque Studentes, dictis bonis abuti, neque Societas in proprios usus convertere possit, sed studentium necessitati subvenire. Qui quidem, post cognitum in spiritu & literis eorum profectum, & post sufficientem probationem, in Societatem nostram admitti possunt. Socij omnes, quicunque in sacris fuerint, quamvis beneficia Ecclesiastica, aut eorum reditus non habeant: teneantur tamen singuli privatim ac particulariter, & communiter, ad dicendum officium, & secundum Ecclesiæ ritum.

Hæc sunt, quæ sub præfati Domini nostri Pauli, & Sedis Apostolicæ beneplacito de nostra professione, typo quodam explicare potuimus. Quod nunc fecimus, ut summatim sumptione hac informaremus tum illos, qui nos de nostro vitæ instituto interrogant: tum etiam posteros nostros, si quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus huius vitæ. Quam cùm multas magnasque habere difficultates fuerimus experti, opportunum iudicavimus etiam statuere, ne quis in hac Societate recipiatur, nisi diu ac diligentissimè fuerit probatus cum prudens in Christo, & vel doctrinâ, seu vita Christiana puritate apparuerit conspicuus: tunc demùm admittantur ad IESV CHRISTI *militiam, qui tenuibus cæptis nostris favere dignetur, ad gloriam Dei Patris, cui soli semper decus & honor in secula, Amen.*

Hanc formulam, ceu pium, sanctum ac spiritualem profectum, Apostolicâ auctoritate, ex certa scientia approbavit, confirmavit & benedixit, ac perpetuæ firmitatis numine roboravit: ac sub sanctæ Sedis Apostolicæ protectione suscepit Paulus Tertius Anno Domini 1540. Quinto Calend. Octob. Pontificatus sui anno sexto.

Iesuitæ igitur hac in parte non dissimiles sunt L. Flacco: ut enim, Cicerone teste, legem ille inquissimam de Sulla tulit, ut omnia quæcunque ille fecisset & dixisset, rata essent: sic Iesuitæ nullâ pietatis, nullâ æquitatis, nullâ juris ratione habitâ, id & approbandum & exequendum esse ducunt, quod à Pontifice Romano, vel à Generali suo mandatum & injunctum ipsis fuerit. At verò se homini alicui, præsertim Antichristo, sic obligare, ut omnia ejus jussa accuratiùs observes, quàm ipsius Dei mandata, & quidem ita, ut te compares quasi corpus mortuum, sic enim loquuntur Iesuitæ, aut nervis alienis mobile lignum, id partim superstitiosi est hominis, partim trunci & stipitis.

Notæ

Notæ & Animadversiones ad REGVLAS Iesuiticas.

Cap. IX. *Iesuitæ Regulas suas verbo Dei præferunt.*

HAs autem suas Regulas & Constitutiones Ignatij Loyolæ Hispani militis Dei verbo & Christi Evangelio longissimè præferunt. Si quis enim in legem Dei peccat, vel conciones sacras negligit, nihil is delinquere videtur Iesuitis, aut peccatum ejus veniale est: sin verò peccat in Iesuitarum Regulas, hic ex illorum sententia mortale crimen committit. *Hinc Iesuita Sacerdos*, inquit, Hasenmullerus, pagina 115. *nomine Henricus, alumnorum Scholasticorum Principis Bavariæ in Albertino contubernio Ingolstadij, Regens & Oeconomus, Anno millesimo quingentesimo octuagesimo quarto in septimana sancta, quæ ultima dicitur jejunij, die Veneris suis discipulis dixit: Per hoc sacrum jejunij tempus libenter audivistis historiam Passionis Christi ex quatuor Euangelistis: fecistis multas pœnitentias vigilijs, jejunijs, orationibus, peregrinationibus, cilicijs, ferulis, & flagellis, quibus vos Christo conformâstis, ejus passionem adimplevistis, & pro peccatis vestris satisfecistis: sed dico vobis, nihil ista omnia vobis proderunt, si non juxta præscriptum nostri Superioris cras omnes & singuli peccata vestra confessi fueritis, & Sacramentum more Catholico sub una specie sumpseritis. Quia hæc sancta mandat Ecclesia Romana, quam in omnibus audire debemus. Libenter audire conciones, multas libenter ac sæpius legere sacram Scripturam, id profectò non est signum boni Catholici, sed potiùs hæretici, qui se istis rebus, ceu simia nuce, delectant. Verus autem Catholicus non multùm delectatur concionibus, quæ citò ceu ventus transeunt, neque lectione capitur Scripturæ, siquidem ea mortua est litera, quam non intelligit: sed unica ejus voluptas est multas audire Missas & sæpius confiteri. Hæc qui negligit & contemnit, gravius peccat, quàm qui in omni vita sua nullam unquam concionem audivit, nec Biblia vidit:* Cùm autem exhortationem finivisset, eumq; (mihi enim inquit Hasenmullerus familiariter notus erat) interrogâssem, unde ista probaret? Respondit breviter: *Audi*, inquit, *sacra mater Ecclesia Romana sic statuit, cui si non simpliciter obedivetis, bonus Catholicus non eris.* Addidit præterea, *Ecclesia Romana non verbum, verbum, aut Scripturam, Scripturam. ut vos facitis Lutherani hæretici, sed Missam & Confessionem inculcat. Hanc ergo audiamus: quia hæc est magistra: est viva Dei litera: ipsa Lex: illa autem est litera mortua, nihil contra Ecclesiæ Romanæ authoritatem decernens, ut nec ficta contra matrem nec servus vel discipulus contra dominum & magistrum suum.*

Inter ea quoque, quæ in Regulis Iesuiticis notanda occurrunt, duo videntur esse non contemnenda: Prius est de Religionis, seu potiùs superstitionis suæ propagatione: Alterum instituti sui spectat œconomiam, seu administrationis ordinem, utrumque ad certi cujusdam & latentis instituti, cujus in his Regulis sæpissimè mentionem faciunt, promotionem tendere, omnes, qui scripta illorum cum operibus conferent, facilè intelligent.

Potestas Iesuitarum supra Reges est.

Verùm ne quis ea, quæ in illis Regulis proponuntur, tanquam levia, aut non talis momenti esse temerè judicet, at iisdem refutandis & debellandis plurium animos & operas, ijs occupare necesse sit, tantum hoc ab eodem expetitur, ut potestatem, quam illi in potentissimos orbis terrarum Reges, Principes & Respub. artibus hisce usurpârunt, aspiciat, & in domos professas, Collegia, domos probationum, seminaria & residentias, Oratoria (quæ non Templa, sed Regiæ sunt, suppellectilibus aureis, argenteis, sericis alijsque supra fastum Babylonicum ornamentis ditata, maximisque redditibus dotata, oculos intendat: confestim videbit, illorum zelum non ullius Regis aut Principis territorio circumscribi, sed eos ordini suo Vniversum orbis globum ad occupandum, & libidini subjugandum, non ad veritatem propagandam propofuisse, itaque sub Titut. primo in Summario Constitutionum, versiculo tertio, ita scribitur: *Nostra vocationis est diversa loca peragere & vitam agere in quavis Mundi plaga, ubi majus Dei obsequium & animarum auxilium speratur.* Sic enim sonus eorum Româ exivit in universum Mundum, per totam Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hispaniam, Africam, Indiam, Orientalem, Occidentalem, in Præsiliam Mexicanam, in ipsas Insulas, in Galliam, in Belgium, Germaniam superiorem & inferiorem, Austriam, Poloniam aliasque quasvis Regiones citra ullum Territorium aut jurisdictionum respectum, etiam in cœlum more Gigantum manus impuras extensuri, nisi gladio oris sui altissimus illos decurtaret. Quod non injuria se facere ducunt, cùm Generalem suum loco Christi, qui sine ulla termini præfinitione in cœlis & in terra Dominus est, obedientiâ

obedientiâ cæcâ colendum & honorandum esse statuant. Adeò vt etiam liberos inuitis parentibus plagiarii illi abducant, ad quod cum blasphemia impuri illi, Christi doctrinâ abutuntur, ut videre est d. titul. vers. 88. vbi noranda & examinanda est illa quæstio eùm improbos illos ambitio & auaritia usque ad extremos orbis fines pro superstitione, imo tyrannide Romanâ propaganda impellant; Quid veris Christianis incumbat ad Regnum Dei per Vniuersum, Mundum propagandum & an vlla terminorum circumscriptio illos ab officio charitatis Christianæ impedire debeat: Item an seminaria pietatis, apud vicinos propagandæ licita, & satis diligenter ab orthodoxis exculta, item annon horum defectus noceat non solum conseruationi, sed & propagationi Regni Christi, id est, veræ pietati & vnioni Christianæ, item annon horum vigilantia & prudentia quorundam Evangelicorum negligentiæ & oscitantiæ meritò exprobari possit.

Quisque Iesuita Christi loco habendus. Secundò inter alios, versiculus 31. cum quibusdam sequentibus de obedienti diligenter examinandus esse videtur, quia in illis Iesuitæ, vt fidelissimi Antichristi ministri, se supra Deum, ejusque verbum & ipsam denique æquitatem naturalem extollunt, statuentes quemcunque Superiorem Christi loco agnoscendum & reverendum esse, & voluntatem ac judicium suum, eum eo quod Superior vult & sentit in omnibus, ubi peccatum non cernitur omninò conformandum, &c. non repugnando, non contradicendo, nee vllâ ratiune judicium proprium ipsius judicio contrarium demonstrando, sed sinete se debere per Superiores suos ac si cadauer essent, baculusque senis, ita se illorum nutu & voluntate regi.

In quo primùm obseruandum est, &. si inibi verbis *quemcunque superiorem, &c.* utantur, non ideo eos luqui de Christiana & legitima obedientia Regibus & Principibus, qui Vicarii Christi in hoc Mundo sunt à subditis debita: sed de ea, quam per suos sectarios suis Superioribus præstandam esse volunt, eum supra Deum, supra Reges & Principes extollendo, imò eosdem, licet vnctos Dei, pedibus caleando jugulum eorum, si vsus sectæ suæ requirat, perfectæ suæ obedientiæ ministros & discipulos præscindendo. Præcepta sceleratí hominis, æternis divinæ & incorruptibilis sapientiæ mandatis præferendo, sic ut his repugnantes, dummodo illis pareant, pro perfectæ obedientiæ filiis habeant, qui veri Dei mandatis obediunt, & humanis traditionibus repugnant, eos pro rebellibus & seditionibus proscindant, imò ipsos Reges & Principes ob non seruata superioris sui mandata, Regnis, Principaribus & subditis, ipso jure excidisse, subditos ab omni obedientia respecta legitimorum suorum Magistratuum solutos esse.

An non hanc obedientiam, *perfectam* scilicet, Regibus liberis (ii enim qui poculo abominationum inebriati sunt difficilè hæc intelligunt) aliter, quàm hactenus fuit, suisque coloribus depingendam & commendandam esse sanæ doctrinæ sectatores judicaverint, exemplis perfectæ illius Iesuiticæ obedientię in lucem prolatis, ut scorti illius magni probrum omnibus innotescat, & filius ille perditionis tandem omnium ope & consilio destruatur, secundùm Dei zelotis mandatum.

In cap. I. quo Regulæ communes traduntur vers. 30. obseruatione dignum est, quo præcipitur, ut aliæ de aliis Nationibus benè sentiant, & nemo bella vel contentiones inter Christianos Principes in colloquium inducat; hîc Iesuitarum qui præcipuæ omnium factionum, seditionum, bellorum, rebellionúmque & scelerum faces sunt, artes & machinationes ab omnibus veritatis amatoribus sublægendæ, communicandæ & velut in tabella exhibendæ, ut Reges & Principes sibi ab illa Romanensium colluvie queant ociùs & priusquam eum illis pereant, vigilantius caveant.

Monopoliorum Iesuiticorum industria capit. 4. de Admittendis versic. 33. ostenditur, quibus perfectius declinandis, non inutile videtur posse impendi studium.

Cùm verba sint notæ rerum, neque hæ sine illis rectè intelligi possint, semper ab omnibus commendatum fuit, ut qui res perfectè cognoscere vellent, verborum proprietatibus prius operam darent, Iesuitæ more suo in cap. 8. literarum studiis vers. 51. non ante Hebraicæ linguæ studium juventuti permittunt, quam eum Theologiæ facultate mediocriter eruditi sint, ut nimirum adversus veritatis salutarem cognitionem quæ per exactam linguę sanctæ scientiam ex verbo Dei perfectè hauriri potest, sophisticæ Theologiæ antidoto prius præmuniri possint. Ita veritatis simplicem viam cavillationibus suis obstruunt.

Quæ ipsorum prævaricatio clariùs ostenditur ex versu sequente, ubi summi

Philosophi scripta commentariis orthodoxorum illustrata, non aliter à sophistis suis legi volunt, nisi quatenus Theologiæ scholasticæ subservire possint.

Quòd 54. versu eodem capite traditur, notatu & obseruatione dignissimum esse videtur, ad vnionem (quâ res parvæ crescunt) inter Socios conservandam, videlicet, vt ingeniorum licentia in opinionibus nouis, vel introducendis vel sectandis, omnibus modis certâ aliquâ lege coerceatur, hac enim facilè veritas & Reipublicæ tranquillitas perturbantur, & intervertuntor. Quod si eàdem operâ Theologię Scholasticæ Professoribus præcepissent, vt veritatem vtriusque Testamenti omnibus nouis opinionibus, quibus pseudo Christiani illam infecerunt, diligenti veritatis perscrutatione, repurgarent, syncerius illi agerent.

Versiculo sequente 50. pręcipitur vt diligens adhibeatur cura ne desint operarii, qui confessiionibus audiendis sint idonei, vtque ad id casibus conscientiæ operam dent, haud dubiè in eum finem vt conscientiarum tortores eò crudelius piorum mentes excruciare & ad varia pœnitentiarum genera carnifices adigere possint, hic confessionum Iesuiticarum artes & fines detegendi.

Inter alia & id notari potest, quod capite 1. vers. 8. de officio Rectoris traditur, quod etsi severissimæ sint leges obedientiæ, non tamen Rectorem, authoritate sibi ad eam tuendam concessâ vbique & semper vti debere, quod appellant in virtute obedientiæ jubere, ne scilicet non obediendo authoritas vilescat: Nec Romani quoque nisi ex gravissima causa imperio vtendum esse censebant, vtiliùs esse rati, vt res agantur authoritate suadendi magis, quàm jubendi potestate.

Quòd conscientiæ rationem à suis Rectorem exigere volunt, cap. 3. vers. 22. Titul. Regulæ Rectoris, eò injustius videtur, quod Deus ipse sibi *καρδιογνωσίαν* reseruauit, ita in cœleste Regnum involantes, non contenti terreno; sicuti & id absurdissimum videtur, quod eodem capit. vers. 26. cum sequentibus de pœnitentiarum generibus additur. Quid autem rationem conscientiæ reddere appellitent, id in instructione ad reddendam conscientiæ rationem juxta morem Societatis docent, his verbis: *Totam*, inquit, *animam suam integrè manifestam faciat nullam rem celando, qua Dominum vni versorum offenderit.*

Arcani sui tegendi & alieni tenelandi ratio ostenditur versu trigesimo quinto ejusdem cap. vbi literas in Collegio ad exteros vel ab exteris ac Collegiatos scriptas, diligenter Rectori legendas committit, quo etiam referenda Regula tertia ianitoris, quâ præcipitur, vt literæ omnes & schedulę, quæ domesticis mittuntur, Superiori tradantur, ita vt ne ii ad quos mittuntur, intelligant eas acceptas.

Improbum atque impudentiæ plenum est, quòd in opinionum diversitatibus, Theologiæ Professores ad constitutiones suas, non autem ad sacras literas remittunt: vnde etiam ex duobus alterum verum esse necesse est, vt nimirum sacras literas non habeant pro norma veritatis, vel institutum suum non ad Regnum Dei, sed Antichristi Tyrannidem promouendam tendat.

Mirum est quod cap. 6. ejusdem tituli vers. 64. præcipitur, de deposito pecuniæ nullo recipiendo, nisi fortè nimis sibi durum fore putent, reddere quod semel acceperint.

In examine recipiendorum, quod de quinque impedimentis essentialibus scribitur, nimirum quòd inprimis ita sint interrogandi, vt ea impedimenta esse quæ à Societate excludunt, qui recipi se volunt, non intelligant, ne verum occultandi occasionem accipiant, in eo certè illorum ingenii dexteritas manifestatur.

Probationum Regulæ, secundùm quas Magistri Novitiorum eosdem primâ, secundâ & tertiâ probatione, examinare debent diligentissimè inquirendo.

Regula, quæ titul. de Magistris Nouitiorum capite secundo vers. quinquagesimo primo de consuetudine condiscipulorum traditur, obseruau dignissima est, & talis, vt in omnibus Collegiis vbi profectionis ratio habetur, exactissimè seruanda: id quoq; rectè monitum videtur, quod ingeniorum delectu magis boni communis ad gloriam Dei, quàm particularis cujusque ratio habenda.

Ad magnitudinem quoque secularis Iesuitarum potentiæ pertinet, exactissima illa per vniuersum orbem *Correspondentia*, cujus vtilitas & forma repræsentantur in Titulo de formula scribendi, vbi versu primo dicitur, quòd commercium frequens literarum inter inferiores & superiores, maximè ad vnionem in Societate servandam faciat, ad audienda ea, quæ ex variis locis ad ædificationem, & eorum, quæ geruntur cognitionem adferuntur, & ostenditur in sequentibus versiculis, quibus modis illud commer-

commercium fit exercendum. Verum vers. vndecimo, manifestè apparet, eam correspondentiam non ad domorum & Collegiorum suorum statum cognoscendum tantùm pertinere, sed ad ipsius status politici arcana scrutanda: additur enim, vt totius provinciæ statum benè explicent & suppleant, si quid intellexerint, quod Superiores domorum Collegiorum minus declauerunt, & in vniuersum ita scribere debent, vt generalis omnium rerum, omniumque personarum ac Provinciarum statum, quoad ejus fieri possit, ante oculos habeat. Quis quæso nunc Iesuitas exactissimos omnium rerum exploratores & perrimatores esse negaverit? cùm hæc ipsi suis scriptis fateantur. Quis nunc negauerit Iesuitas sub prætextu Religionis Regna & Imperia scrutari & petere?

Verum cùm tantam vaferrimi hi veteratores ex sola correspondentia vtilitatem ad vnionem inter Romanenses tuendam, sentiant, non abs re est, quòd illi qui Reges & Principes Romanenses in sua manu habent, iisdem persuadeant, vt gravibus propositis pœnis, Evangelicos, ab illo literarum commercio absterreant, hoc enim medio illis sublato, neque de communibus periculis, neque de artibus & machinationibus quæ in illos consuuntur, inuicem præmonere penitus possunt, nec mutuis consiliis & ope juvari: deinde si correspondentia Iesuitis Tyrannidis Romanæ propagatoribus ad vnionem suam longè latéque propagandam & diffundendam summè sit vtilis; consequitur, vt ejusdem defectus, Evangelicis & liberis Statibus maximas haud dubiè adferat incommoditates, iisdemque ob id per conjuratos Romanenses prohibita, vt ita rebellium gentes internis discordiis relinquerentur, illisque piscatio illa hominum in aquis turbatis eo liberior remaneat, qui in tenebris ambulant, lucem oderunt: huius communionis & commercii Christiani vtilitas, quia tanti momenti est, pro concionibus & scriptis publicis pro dignitate omnibusque & singulis tam Regibus Principibus & Magistratibus Christianis & liberis, quàm Rectoribus & Professoribus veritatis cōmendanda est, vt Antichristi fraudibus retectis, Ecclesiæ Christi adversus eas tempestivè & fortiter caueri, & locustarum & viperarum illarum agmina, in puteum abyssi, vnde prodierunt, repelli & præcipitari queant ocyus possint: tantinè semper erunt privata[illegible] in publicorum neglectu periclitantur, neque extra eorum tutelam salva esse possunt) vt tolerabilius esse credatur, in publicis perire privata, præ nimio privatorum studio malè publica curando, quàm ad modicum privatis simultatibus & actionibus suspensis, pro salute publica adversus communem hostem vigilare, & in publicis privata tueri.

Notandum quoque est, quod de Præfecto Rerum Spiritualium statuitur, vt nimirum secundùm cognitionem instituti Societatis zelo magno diligenter illud promoveat & tepidos exhortetur, &c. tanta enim est plurium oscitatio, vt neque frigidi neque calidi, nulloque affectu aut commiseratione ducantur, modò sibi benè sit, qua in re quàm necessarium sit charitatis Doctoribus, tepiditatem & oscitantiam illam non tantùm charitate Christianâ, sed & viris bonis indignissimam, decantare, omnes perpendere velim, qui se ejusdem Christi membra esse sciunt & profitentur; an autem minimum hominis membrum dolere possit, citra totius corporis sensum?

Quòd autem institutum Iesuitarum non tantùm ad privatæ rei amplificationem & magnitudinem, sed ad omnia totius orbis Regna sub Romanę Sedis jugum reducenda, tendat, supra ostensum est: verùm quod contra nullos majore odio quàm adversus hæreticos & Septentriones ferantur, ex eo constat, quòd in Catalogo Missarum & Orationum ad finem præcipitur, vt frequentia offerantur sacrificia & circumvolutentur Rosaria, pro Septentrionalium & hæreticorum reductione: hoc cum multos ex illis lateat, aut si iisdem notum esse possit, non satis sibi ab eo caveant, movendi & seriò hortandi esse videntur, vt animicidas majore quàm antè odio prosequantur, ac Duplum illis juxta doctrinam D. Iohannis Apocal. 18. retribuant.

Operarios, quibus ex obedientia confessionis audiendi sanctum munus committitur, in titul. Regulæ Sacerdotum vers. 5. volunt, multum ad id affici, & tanquam sui instituti valdè proprium, magnificare, nec sine magna causa. Nihil enim aptius est, non solùm ad familiarum & matrimoniorum, sed & imperiorum, Regnorum & Rerumpub. arcana scrutanda, vnde etiam in Venetorum Repub. Auricularis confessio illis penitus interdicta, sed nihil est, si serpentis cauda feriatur, terendum est caput, si venenum devitare volimus.

Libidinis quoque suspicionem à se auertere omni curâ conantur, in vers. 18. suprad. tit. vt & in Summario Constit. vers. 8. & seq. maximè autem in confessionibus mulierum. Verùm quæ illorum in iis impudicitiæ in omnibus locis, vbi illi lupanaria sua spiritualia collocârunt, palàm est, & recens Bruntrutensibus in agro Basiliensi.

Sic quoque auaritiæ studium à se multis hujus libri titulis & in aliis suis scriptis, auarissimi tegere conantur: speciosè autem in vltimo vers. tituli suprad. vbi Confessores monentur, vt ægrotos, cùm opus fit, ad condenda testamenta adhortentur, sed iis conficiendis non assistant. Quod quàm diligenter ab illis alienatum hæreditatum exceptoribus obseruetur, ex Collegiis, Domibus vel suppellectilibus, fundis & redditibus illorum satis apparet: ideóque vel hîc vel in Summario Constitut. vers. 23. & seqq. Iesuitica paupertas, vt murus Religionis firmus, exemplis diuitiarum illorum illustranda.

Concionatorum Regulæ tradunt, illos quidem lectioni S. Scripturæ incumbere debere, sed præcipuè Patrum, tanquam si Patres Patre ipso sanctiùs docuissent, à fontibus suos ad riuulos seducendo, quæ illorum peruersitas comprobatur Regula 6. Præfecti, Lectores ad mensam, vbi in celebrioribus festis præcipitur aliquid legi omisso capite Scripturæ, ex Patrum homiliis & tractatibus, neglectâ lectione Scripturarum, tanquam nimis vulgari & quotidianâ, indigna vt celebrioribus diebus audiretur.

Decima Concionatoribus Regula injungit, vt populum obedientiam eam doceant, quæ Principibus & Prælatis, qui Dei in terris vices gerunt, à subditis exhibenda est: Vbi notandum verba *qui Dei in terris*, intelligenda esse, Deiterrestris, id est, Pontificis, cui cæcâ obedientiâ parendum est, vices gerunt. Nam iis qui vices illius non gerunt, sub pœna excommunicationis prævaricatores illi prævaricando obtemperare prohibuerunt.

Quod ipsi Iesuitæ in Galliis & alibi exemplis irrefutabilibus demonstrârunt, docentes, Regem sibi rebellem à quovis legitimè cædi & occidi posse.

Astutè præcipitur in 19. Regula Concionatorum, vt non ita exactè proponant argumenta, quibus contraria pars confirmetur, ne simpliciores ipso proponendi modo offendi possent: sciunt enim veteratores isti veritatis argumenta suæ superstitionis figmentis longè firmiora, ideoque fraude tacendi, illa simplices celanda esse statuunt.

Concionatorum Regula vigesima illi suis prohibent verborum lenocinia, cùm in eo solo lenones illi laborent, vt mendacia sua verborum & rerum lenociniis velent, id testantibus ipsorum concionibus & scriptis quotidianis, quæ impudentissimis mendaciis conferta, & per verborum exquisitissimorum fila consuta conspiciuntur.

Quæ in prima & secunda Regula Missionum referuntur, de πολυπραγμοσύνη & tyrannide per omnes Mundi plagas aucupanda, Directoribus Pontifice Romano & Societatis Generali, ea quidem suprà tacta sunt, sed ex hisce missionum Regulis exactius examinatis, multo quàm antè, apertiùs, Regibus, Principibus & Magistratibus ob oculos exponitur, eo fine, vt ab hierarchiæ illius fraudibus sibi & meliùs & vigilantiùs, quàm hactenus, caueant, & in missos illos in posterum diligentiùs animaduertant: aliàs timendum esset, ne negligentioribus vigilantissimi illi imponant.

In octaua ejusdem Tit. Regula notatur, quomodo se in bonorum virorum notitia circumforanei illi insinuare debeant, quò efficacius operari possint.

Cautissimum est, quod Regula 19. d. Tit. traditur ad euitandum æmulationes & odia aliorum Ecclesiasticorum, vt nimirum missi nullam reformandi Cleri aut Monialium aliorúmve Religiosorum curæ partem admittant, sed machinas rectà in imperitum vulgus dirigant, illud enim facilè futurum esse aucupantibus sciunt, quia superstitioni natura deditum.

Opportunitates, quas Deus ad institutum Iesuitarum promouendum, missis dabit, è manibus sibi elabi sinere non debere, oculatissimi & vaferrimi illi suis commendant Regula 20. dicti tit. ad factiones nimirum in alienis Regnis excitandas, quibus illa tandem sub jugum Sedis Romanæ reducantur, in quo solo summum sedis illius bonum consistere, omnibus notum est, qua de re quoque non omnem ipsis conversationem cum secularibus, sed incautam tantùm & nimiam prohibent, vt Regula 26. ne detegantur ipsorum machinationes, aliàs & ea quæ in peculiaribus instructionibus à Superioribus præscribuntur, pari diligentiâ & prouidentiâ exequi jubentur, in eum finem illis non cum secularibus tantum agere mandatur, sed & in seculares ipsos se transsubstantiare ad parricidia Regum & Principum eò com-

commodiùs patranda, & proditiones factionésque machinandas.

Quòd verba hæc *Institutum Societatis* in hoc libro toties & cum tanta commendatione repetuntur, non absque aliquo magno Mysterio est: & proculdubio aliquid monstri in se continent. Illud apparet in segulis procuratoris Generalis, quòd Societas magna tributa Sedi Romanæ summâ diligentiâ pendenda esse compromiserit, cùm Procuratori isti injungatur, vt antequam dies præscriptus veneŕit soluendi. Quindennia Rectores Collegiorum, ad quos Vniones beneficiosum pertinent, diligenter admoneat, opportuno tempore pecunias Romam mittant.

Bullæ de Cœna Domini obseruatio, ejusque quod in ea mutatur vel additur diligentissimè Procuratori Generali commendatur, vt & motus proprii Pontificis: adeò vt si motu proprio excommunicet Reges & Principes, eosque priuet suis Regnis & Principatibus, vel quid sceleratiùs motu proprio statuat, monet vt conscio Præposito Generali Provincialibus omnibus id mittat, vt illi secundùm ea Pontifici cæcâ obedientiâ pareant, & subditos contra Reges & Principes ad factiones & rebelliones suscitent.

Indiciū de epistola Ignatii de virtute obedientia.

Pro Colophone Iesuitarum adjicitur Epistola Ignatii de virtute obedientię ex eujus contextu non difficilè erit dijudicare, Epistolam eam per Ignatium ductu spiritus contradictionis congestam esse, quia non tantùm contradictoria non pauca inibi videntur ostendi posse, sed contra sententiam Spiritus Sancti Ignatium, adinstar spiritus infernalis, multa loca sacræ Scripturæ ad impiissimam summam suam de obedientia Iesuitica doctrinam blasphemè detorsisse, vnde Epistola illa exactissimè & velut fundamentum viperinæ illius Societatis examinanda est, ac demonstrandum, Societatem illo suæ tyrannidis promouendæ studio, non quærere salutem, magnitudinem & libertatem Regum ac Principum, sed vt eos suis tyrannicis præceptis subjiciant, déque soliis suis deturbent, ac Reges ipsos, coronas & sceptra eorum ad pedes Pontificum abjiciant: sicuti hoc nuper Pontifex Rom. petiit à Legatis Henrici IV. Galliæ & Nauarræ Regis. Verba relationis talia sunt: *Oultre ce que dessus, on a faict sonder de vive voix par diuerses personnes lesd. Procureurs* (nota hæc verba, non enim Legatorum honore dignatur, sed Procuratorum vili nomine superbè dehonestat Regios Legatos) *si en faisant l'abiuration ils ne voudroyent point au nom du Roy deposer aux pieds du Pape par signe d'une Couronne le royaume de France, qu'il auroit occupé de faict, soy disant Roy combien que led. Siege l'eust priué du droict successif & de tout autre, qu'il eust peu pretendre à la Couronne de France, que sa Sainctesté apres ceste submission la remercioit sur la teste desd.* Procureurs. En præclarum, recentissimum atque indubitabile exemplum obedientiæ, quam æeo imperu cuivis Superiori præstandam esse docent: nonne digni, qui à Regibus & Principibus, omni suppliciorum genere in puteum abyssi profligentur, &c.

Notę & Animaduersiones *aliæ ad quasdam summarii* IESVITARVM Constitutiones.

ἀϛοργία Iesuitarum.

IN Summario Constitutionum lex vel Regula octaua sic habet: *Vnusquisque eorum, qui Societatem ingrediuntur, consilium illud Christi sequendo, Qui dimiserit patrem, matrem, fratres & Sorores, & quicquid in Mundo habeat, relinquendam: imò sibi dictum existimet verbum illud: Qui non odit patrem, & matrem, insuper & animam suam, non potest meus esse discipulus. Et ita curandum ei est, vt omnem carnis affectum erga sanguine iunctos exuat.*

Exemplum Constitutionis seu Regulæ hujus habemus apud Hasenmullerum: *Erat Landsperga*, inquit, *Nouitius, nomine Ioannes, artificio sartor: hic cum reliquis Nouitiis animi gratiâ in campum procedit. Obuiam fit illi pater senio confectus, qui filium, quem annum ferè non viderat, alloqui & salutare cupit. Filius autem faciem auertit tanquam ad horrendi monstri occursum, & ne patrem audire & cum ipso loqui cogatur, aufugit. Pater senex filium inclamat: hoccine est mihi nutricationis gratiam referre? at ille surdus & mutus pergit. Pater, faxit Deus, inquit, ita fugias, vt nunquam rèdeas: & reliquis Iesuitis silentibus, Hac, ait, est pietas quam Iesuita suos docent? Abeat igitur in malam crucem degener iste filius, qui non se gerit vt Christianum decet. Vbi domum deuentum est, Rector re auditâ factum Iohannis maximè probans; Macte virtute fili mi, inquit, qui patrem tibi elegisti Patres Societatis nostra, quos te magis quàm patrem tuum amare oportet; eò quòd hic secularis sit, illi spirituales Factum hoc insuper dicto Hieronymi (per calcatum patrem perge ad Christum) confirmare conatus est, & cuiusdam Parisiensis Nouitii exemplo, qui ne quidem matris lachrymis permoueri potuerit, vt ex cœnobio pedem moueret. Addebat denique, parentibus, si ois à*

Societate Iesuitarum abstrahere conarentur, dicendum & scribendum esse, Vade post me Satana: quòd non parentibus naturalibus, sed Societatis Patribus obedientiam absolutam vouerint.

Iacob. Crusius Iesuita Novitium quendam de Iesuitismo deserendo, & ad suos redire cogitantem, hujusmodi verbis compellavit: *Quid tibi cura sunt parentes? Audi Christum Ignatium.* Hic monet vt naturalem seu carnalem authorem in spiritualem convertamus: hoc est, omnem στοργὴν & dilectionem in Patres Societatis transfundamus: Ille verò dicit, *Qui non odit patrem & matrem suam, non me est dignus.* Hoc est, Si vis in Societate vivere, necesse est, vt parentes tuos, te ad seculum retrahere conantes, tanquam capitales hostes oderis & fugias, & Societatis amorem parentum dilectioni longè præferas. Hoc est enim naturalem erga parentes affectum in spiritualem conuertere, vt sanctus Pater noster Ignatius docuit. Quid tibi cum patre tuo? En pro patre seculari, recepisti aliquot mille spirituales Patres. Quid tibi cum matre tua? En mater tibi est Ecclesia Rom. & B. Maria. Quid tibi cum fratribus? En pro vno atque altero fratre carnali tòt habes fratres spirituales, quot sunt Iesuitæ. Quid cum sororibus? Tot sunt tibi sorores, quot in Rom. Ecclesia virgines. Quid cum tuis opibus & domibus? En pro vna domo tot pulchra Collegia, tot amplas domos, atque tot reditus. Quid cum amicis? Iam tibi sunt amici Papa Dei Vicarius, Cardinales, Episcopi, Imperator, multi Reges & Principes, & omnes Catholici. Noli ergo Satanam audire, dicentem, Redi ad tuos, contrahe matrimonium, &c.

Respondebo autem non pro Ignatio Loyola, sed pro Christo: Is nihil tale his verbis, vt Iesuitæ putant, docere voluit: nimirum, deserere, vel etiam odio habere parentes, ac Iesuiticam agere vitam, esse Christum plus quàm patrem vel matrem amare: sed hoc potiùs, vt ipsum omnibus, etiam qui nobis conjunctissimi sunt, quique naturæ legibus nobis commendantur præferamus, imò tantùm non odio habeamus, si quando res eò deveniat, vt aut ipsum abnegare, aut ab ipsis divelli oporteat. Per comparationem igitur dicuntur ista, vt neminem nobis tam charum aut amicum habeamus, vt in ejus gratiam à Christo deficere velimus. Deinde hoc quoque vult, vt eos affectus, qui per se etiam laude digni sunt, in officio contineamus, ne nos à fide & pietate, quam ipsi debemus, transversum abripiant. Vnde dicit, *Qui amat patrem & matrem*, &c. SVPRA ME, aut PLVS QVAM ME, *non est me dignus.* Nihil igitur hæc pro stabilienda Iesuitica ἀστοργίᾳ faciunt. Damnantur etiam tales, qui hoc faciunt, Gangrensis Synodi Canone 16. qui sic habet: *Quicunque filij à parentibus, prætextu divini cultûs, abscedunt, nec debitam reverentiam & honorem illis dependunt, anathema sint.*

Constitutio 27. præcipit, *Vt omnes, qui sub obedientia sint Societatis, meminerint se gratis dare debere, qua gratis acceperunt, nec postulando, nec admittendo stipendium, vel eleemosynas vllas, quibus Missa, Confessiones, vel prædicationes, vel quodvis aliud officium ex ijs, qua Societas juxta suum institutum exercere potest, compensari videatur.* *Iesuitæ nihil gratis dant.*

Quis hîc non meritò exclamet, ô leges & constitutiones prodigiosè violatas, eversas & conculcatas. Cùm Canonici Augustæ Rectori, & in primario vrbis Templo concionatori 500. florenos in singulos annos offerrent, respondit quidem, sibi propter legem hanc eos recipere non licere, vt quæ gratis acceperit, gratis communicet: possint tamen loco eleemosynæ quicquid voluerint ad Collegium Iesuitarum mittere, sibi enim licere eleemosynas, non autem mercedem accipere. Itaque quotannis die Natiuitatis Christi ad Iesuitarum Collegium deferuntur 500. floreni, quos isti gratis, scilicet, pro Rosephi concionibus accipiunt.

Constitutione 43. præcipitur, *Vt in Societate hac, nec sit, nec sentiatur animorum propensio ad partem alterutram factionis, quæ est inter Principes & Dominos Christianos: sed sit potiùs quidam vniuersalis amor, qui partes omnes, licet sibi invicem contrariæ sint, in Domino amplectatur.* O Constitutionem prodigiosè violatam quoque. *Iesuitæ non sunt neutrales.*

Constitutione 45. sancitur, *quò pleniùs possit Societas rebus spiritualibus juxta suum institutum vacare, vt à negotijs secularibus abstineat, nec ea vllis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari sinant.* At contra Iesuitæ hodiè in Curiis Senatorum, vt supra diximus, & Principum versantur, à lateribus eorum nunquam discedunt, consiliis eorum se ingerunt, in castris quoq; & inter armatorum acies circumuolitant, & in ipsa quoque gynæcea ac penetralia mulierum vsque perreptant, & nihil in secularibus intentatum relinquunt. In Gallia visi sunt Iesuitæ multi in *Iesuitæ secularibus negotijs se immiscent.*

Parmensi

Parmensi exercitu, quorum nonnunquam currus onusti & bene ornati intercipiebantur, cum insignibus nominis IESV, quę more Principum curribus suis insigebant. Ante hunc Principem nunquam visi fuerunt militiam sequi: imò solebant alios Monachos, inter milites versantes, reprehendere ac damnare.

Iesuitæ dignitates Ecclesiasticas captant. Ex instituto etiam suo juramento sanctè profitentur, *se dignitates Ecclesiasticas non acceptaturos aut procuraturos, quòd non conveniant religiosæ humilitati.* Sed callidam & deceptoriam hanc rejectionem judicandam, per opera eidem contraria probari potest. Nam dignitates illas & captant & acceptant, præsertim si insignes & pingues sint. Vnde nonnulli ex Pontificiis dixerunt, *Captari ab ipsis dignitates amplas, paupertatis simulatæ & humilitatis quasi escâ.*

Anno enim Domini 1593. Franciscus Toletus licet etiam ipse cum aliis Cardinalitiam & Episcopalem dignitatem abjurârit, à Clemente VIII. in Cardinalium Collegium cooptatus, & ad summam, excepto Pontificatu, Ecclesiasticam dignitatem euectus est. Ac licet finxerint, se cunctari & dubitare, acceptauit tamen, & placuit Reuerendissimus & Illustrissimus appellari. Triennium autem tantummodò superuixit.

Fingit tamen Ribadeneira in Catalogo Scriptorum Iesuiticorum, hoc factum esse magno cum mœrore Societatis, paulò tamen post, videlicet anno 1598. mensis Martii, idem Pontifex Robertum Bellarminum in eundem dignitatis gradum asciuit. Et mox sequentur plures alii: nec cessabunt ambitiosissimi homines, donec Pontificiam sellam occupârint.

Excusat tamen eos Gretserus de hac Cardinalitia dignitate contra leges Ordinis assumpta: quod nimirum Pontifex eos cogere, iisque imperare possit sub peccati mortalis periculo. Exigit etiam hoc ipsorum juramenti formula: *Mandata Apostolica totis viribus observabo.* Scilicet.

Notę & Animadversiones *aliquot ad* Bullas *ac* Privilegia *à Pontificibus Rom.* IESVITIS *data, ex Helia Hasenmüllero.*

Pauli III. Privilegia. IN Bulla prima Pauli III. Papæ conceditur Iesuitis potestas condendi tot Regulas & Constitutiones quot volunt, pro libitu & arbitrio, in Societatis suæ vsum & incrementum: hac tamen conditione, vt illarum scopus ac finis sit, Rom. Sedis conservatio. Quid sunt opus est ad Christianam perfectionem tot, & talibus quidem Regulis, quę nihil sunt quam superstitiosorum hominum figmenta & placita? Vnica nostra Regula & via ad salutem est Christus. Is in Decalogo & Evangelio plenè nobis præscripsit, qualiter vitam nostram instituere debeamus, si perfecti esse velimus. Et quicunque juxta hanc Regulam incedent, pax super eos erit & misericordia. Gal. 6. Et quid de hujusmodi Regulis & Constitutionibus senserit primus Eremita Anton. hinc apparet, quòd Petrus Parisiensis Cantor testatur, *cum quibusdam Monachis, petentibus Regulam seu normam piæ vitæ, Euangelicorum codicem obtulisse*: quo ille nimirum indicare voluit, omnia ad pietatem necessaria abundè in sacris literis comprehensa esse, nec esse viis novis Regulis, Canonibus aut normis opus.

In secunda Bulla tribuit illis diuini nominis laudem, quòd sint in Theologia exercitati, Lutetiæ graduati, & Spiritu sancto afflati, Christo & Papæ dicati, ac speciali voto Pontifici Rom. obligati. Quæ autem est communio luci cum tenebris? quæ concordia Christo cum Belial? Hosne Spiritu sancto afflatos existimabimus, qui se Antichristo speciali voto obstrinxerint, & in hoc conjurârunt, quòd velint orthodoxam doctrinam euertere, & Pontificias superstitiones stabilire? Et quis hos Theologos esse putabit, qui Dei verbum cereum esse nasum, materiam litis & hæreticorum librum calumniantur, & in ejus locum Paparum placita, Conciliorum decreta, humanas traditiones & Monachorum somnia substituunt? Dicit etiam Bulla, *eos esse animarum Zelantes*: concedo vos zelum habere, sed qualem lupi ouitium, & vulpes anserum.

In tertia bulla datur Iesuitis potestas concionandi, sed non Dei verbum, sed humanas traditiones, quales sunt, statuta festa à Pontificibus Roman. instituta seruare: omnibus diebus feriatis Missam, audire; in quadragesima, quatuor item temporibus, Veneris quoque & Saturni diebus jejunare, & à carnibus caseo, lacte, &c. abstinere; semel in anno peccata sua confiteri, circa festum Paschatis Sacramentum altaris sub vna tantùm specie sumere; diebus prohibitis à nuptiis abstinere, &c.

In eadem Bulla datur Iesuitis licentia audiendi Confessiones. Intelligitur autem plenaria omnium peccatorum enumeratio: ita vt nec secreta conscientiarum, nec intima penetralia cordium, nec cogitationes

tiones ullæ Confessarium lateant.

Tertiò datur in hac Bulla quoque iisdem potestas commutandi Vota. Vovent autem Iesuitæ paupertatem, castitatem & obedientiam. Constat verò omnibus eos opes quibuscunque possint artibus, seu, ut illorum verbis utar, *piis fraudibus*, corradere. Sic si non possunt continere, sequuntur decretum: *Si non castè, tamen cautè*. Eodem modo soli Papæ & Generali suo in fidei rebus vovent obedientiam:eâ non præstitâ, in obedientiam suam flagellis, ciliciis, & aliquâ abstinentiâ eos luere & expiare oportet.

Quartò Bulla hæc potestatem dat Iesuitis audiendi Confessiones,& absolvendi ab omnibus casibus, etiam iis, qui non sunt in Bulla Cœnæ Dominicæ comprehensi,& ab iis quoque qui Apostolicæ Sedi reservati sunt. Hac verò potestate contra multos, tum verò vel maximè ad concitationem Ligæ seu Conspirationis illius Gallicanæ adversus Henricum III. Regem, quum præsertim ea Anno 1585. validè emergeret, ita sunt usi Iesuitæ, ut nullum absolutione dignarentur, qui ad proposita eatenus interrogatoria se fidelem Regis subditum ac ministrum obseqnentem esse professi fuisset ausus. Interea verò numerus eorum, qui confitebantur ipsis, adeò crescebat & adaugebatur, ut paulò post, anno videlicet 1587. in annuis illis Romæ impressis Epistolis ad Generalem suum Aquavivam de Collegio Parisiensi suo scribere non sint veriti: Confessiones auditæ, & quidem universæ vitæ, quàm plurimæ.Hæc est enim communis ferè omnium opinio, tum demum eorum satisfieri Conscientiæ, quum apud nos confitentur: idéoque nonnullus sexaginta milliarium confecit viam, ut à nostris audiretur. Et rursus,anno 1589. Totius vitæ confessiones auditæ trecentæ. Quicumque enim juramenta Regi præstita & debita exinde obsequia sepofuerant, eóque perfidiosi fuerant facti,& quos à peccatulis (uti loquuntur) istis Pastores ac Sacerdotes alii non ita leviter aut temerè volebant absolvere: ii Iesuitis erant usquequaque acceptissimi; & indulgentissimam non tantùm absolutionem, sed & amplissimam promissionem æternæ retributionis inde consequebantur; modò in rebellione istâ fortiter persisterent gnaviterq; pergerent. Vnde passim in absolutionibus modum hunc observatum talem;ut nimirum ad inserta Breviariis suis Evangelia jurare tenerentur omnes; quod neque tum temporis regnantem adhuc Regem, nec si forte sic caderet, ejus successorem Navarræum pro legitimo vellent agnoscere Domino. Id quod à multis appendicem eam haud admittentibus, eóque sine absolutione dimissis, constanter adfirmatum postea & contestatum fuit. Cæteroquin æstimare facilè licet,efficacissimam,quantumvis occultam subfuisse causam,qua Liga seu conspiratio illa ab exiguis sanè primordiis tam exiguo temporis spacio ad tantum fastigium evecta,tantusque non personatum solummodò, sed urbium quoque, nec non Provinciarum integrarum adversus regnātem tum, sed & residentem inibidem Regem numerus concitatus, ac conspiratione facta exarmatus fuit.

Quintò Iesuitis concedit Bulla,Peregrinationes, Vota,&c. pro tempore commutandi: Missam ante diei exortum, & post meridiem celebrandi: Ecclesiastica Sacramenta administrandi: officium Romanum novum, non ex præcepto, sed ex libertate dicendi. Mandatur insuper, ut Assistentes sint & Cardinales, qui resistentes Iesuitis compescant,& rebelles in eos tollant.Sunt quidem hæc satis magna Privilegia, quæq; Iesuitis in illis conceduntur: sed hoc illud ipsum est, quod Daniel prædixit, Antichristum maximis beneficiis remuneraturum esse, quicunque suum illum Deum Mayzim colere, venerari & agnoscere dignentur.

In quinta Bulla permittit Papa, vt quicunque velint,neglecto suo Parocho,Iesuitarum Missas audire, aliáque Sacramenta ab ipsis sumere possint,nec ad proprias Parochias accedere opus habeat. Aliàs verò coguntur in Papatu omnes & singuli, ut intra Parochiæ suæ septa maneant, Missas audiant, & ordinario suo Sacerdoti in anno semel confiteantur.Hæc autem libertas Iesuitis concessa ipsis quæstui inseruit vel maximè.Nummus enim confessionalis,qui hactenus sacrificulis cesserat, nunc Iesuitis cedit. Excusant quidem se Iesuitæ apud seculares Sacerdotes, quòd Confessionis nummum non recipiant,& nollam mercedam propter Missas postulent. Ita quidem illi, dum in Templis sedent,propter Confessionem nihil exigunt: si quis autem pecuniam super altare ponit,tacent, eamque hominibus absentibus, auferunt. Item, Si quis propter confessionem illis pecuniam vult dare, eam illi quidem in manus recipere nolunt: dicunt autem, si quid nobis communicare vultis, illud ad Collegii nostri portas mittite, nobis enim non licet quicquam in Templo recipere.

Secundò, in hac Bulla mandatur, Iesuitas ab omni visitatione & cura Monialium, vel

vel aliarum religiosarum personarum liberos & immunes esse debere. Ignatius autem Loyola tantâ curâ Moniales est complexus, ut etiam publica scorta, propriis in domibus lautè foveri & ali curaverit. *Hodiè quoque* inquit Hasenmüllerus, *non quidem visitatores illarum agunt: sed tamen in peregrinationibus suis ad Monialium Cœnobia libentissimè divertunt, Missas in illis celebrant, & Confessiones illarum audiunt. Si tamen aliqui delectatione capiuntur Monialium agendi curam, eam, juxta Bullam, facilè vel ab illorum Generali vel à Papa consequi possunt.*

Tertiò, à Decimis, & ab omni contributione Iesuitarum bona Papalis hæc Bulla eximit, etiamsi prius sub censu fuerint. A reliquo verò clero maximos reditus censúsque amplissimos singulis annis colligit Papa, omniáque illorum bona tributaria habet. *Non tenentur*, inquit Bulla, *solvere bonorum suorum decimam, vel aliam aliquam contributionem, seu procurationem, nec Papalem nec Canonicam portionem: etiamsi prius fuêre illa bona sub censu: nisi sit specificè & expressè in literis Apostolicis.* Mirum ergo non est, Iesuitas tam brevi temporis spacio tam facilè tot tantasque opes collegisse. Papa enim reliquam suam turbam miris artibus expilat: Iesuitis autem pilos aliis evulsos addit: quin cogit Episcopos, Abbates & alios Prælatos Iesuitis de suis bonis & reditibus largiter dare, ut Monachii, Fuldæ & pluribus aliis locis factum est.

Quartò, dicit, Bulla, *eum qui Iesuitarum aliquam Ecclesiam, vel aliam pium eorum locum, à Præposito signatum, semel in anno visitârit, indulgentiam plenariam omnium suorum peccatorum consequi.* Aliter verò loquitur Scriptura: *Sanguis Iesu Christi*, inquit Iohannes, *emundat nos ab omni peccato.* Item, *remissa vobis sunt peccata propter nomen ejus*: Non dicit, propter visitationem Iesuiticorum Templorum. Et Paulus dicit, *In Christo habemus redemptionem per sanguinem ejus.*

1. I. an. 1.

Iulius III. Papa in prima sua Bulla confirmat omnia prædecessoris sui Pauli III. Iesuitis data Privilegia. In secunda verò, quæ ordine est septima, die 22. Octob. Anno 1552. nova insuper addit, nimirum, Professis licere circa jejunia & cibos prohibitos dispensare. Si Sacerdos alius vel Monachus, & Secularis etiam, ex speciali permissione Sacerdotis, talem permissionem habentis, qualiscunque ille esset, jejunii tempore cibis prohibitis uteretur, videlicet carnibus, lacte, ovis, butyro & caseo, excommunicaretur, vel aliquâ pecuniæ summâ mulctaretur. Iesuitarum autem Professis, qui quadruplici voto Papæ obligati sunt, licet permittere sibi & aliis libertatem cibis quibuslibet vescendi, non quia Deus liberum eorum ciborum usum hominibus concessit, sed quia Papa illis hanc dispensandi facultatem dedit.

Iuly 3. privilegia.

Secundò concessit etiam Iesuitis hæreticos quoque absolvere, hoc est, ex Evangelico Pontificium, ex Christiano Antichristianum, ex filio Dei filium Satanæ, sicque duplicem gehennę filium facere. Hæc autem potestas Iesuitis data est, ut sic commodiorem cum Evangelicis agendi occasionem habeant. Dicunt enim eis, Non est quòd mali aliquid de nobis suspiceris: non enim nos solemus, ut reliqui Clerici, quenquam Inquisitioni prodere: icciréo liberè fidem tuam coram nobis profitere: est enim concessa nobis potestas te absolvendi, & in gremium Romanæ Ecclesiæ recipiendi, modò revoces, & te in omnibus adjuvabimus. Sin verò alios accesseris, consulere quidem eos poteris, sed non ab iis absolvi, quia nobis id ex gratia Papæ, non aliis licet. In hoc conscientiæ foro multorum animos miserè torquent.

Tertiò obtinuerunt à Papa etiam hoc privilegium, ut intra domorum & Collegiorum suorum privatos parietes, suos ad quodcunq; volunt gradus promovere possint. Ne tamen Academiarum legibus derogâsse videantur, ubi suos examinârunt, ad promotionis diem Rectorem & Cancellarium Academiæ vocare solent, qui licentiam promovendi illis dare coguntur, & ne in minimo quidem eis contradicere audent, & sufficit illis hæc gratia, quòd ad prandium vel cœnam vocantur & admittuntur. Ne quis autem taliter examinatos & promotos contemnat, ut qui publica examina subire non ausi fuerint; præcepit Papa, ut tales Socii graduati, qualificati & formati, quasi in publico id factum esset in honore habeantur. Concedit etiam iis eadem privilegia, quę habent ii, qui legitimè promoti sunt. In quo Papa quæstûs gratiâ, idem facit, quòd illi, qui spurios, pro legitimis & honestè natis pronunciant.

Pius IV. anno 1561. April. 13. die, in prima Bulla concedit Iesuitis potestatem ædificandi Collegia ubicunque velint, licet id seculares & Ecclesiastici prohibere conentur. Imò mandat, ut in hujusmodi conatibus Iesuitas, parochi, Prælati & Episcopi juvent, & contradicentes vel impedientes coerceant. Felix sanè Iesuitarum conditio, qui nullis supplices fieri tenentur, ut recipiantur: sed ad quoscunque à Papa missi venerint, eos non modò hospitio excipere, gratis alere, sed etiam Collegia, Domus,

Pii 4. privilegia.

Templa & Scholas ædificare coguntur, quin etiam propriis possessionibus & hortis cedere, eàque in usum & dominium Iesuitarum tradere.

In altera Bulla die 19. August. Anno 1561. edita, ad imitationem Iulii III. hos suos Socios ab omnibus oneribus & gravaminibus tum Ecclesiæ, tum Respubl. eximit. Nam præcipit, ut & ipsi, & Collegia, & bona ipsorum omnia, perpetuâ libertate, sine ullo juramento, excepto eo quo Papæ devincti sunt, sine omni usura, fœnore, censura, decimis & exactionibus liberi relinquantur, tam in iis quę jam possident, quàm quæ in illorum usum futuris temporibus ventura sint: tam in domibus & Collegiis, quàm in Civitatibus & Academiis: nullum tributum, nullum censum, nullas decimas, de domibus, Collegiis & feudis solvant, sed sua ab omni solutione exempta & libera possideant. Non immeritò autem tam munifici sunt Papæ erga Iesuitas, quia præ reliquis Clericis & Monachis Paparum res angere & propagare nôrunt.

Pij V. privilegia. Pius V. Anno 1565. Calend. 16. Febr. ne Iesuitæ aliorum etiam Ordinum privilegiis destituantur, concessit illis omnia privilegia, quæ Mendicantibus Monachis concessa sunt, ut sic vbique & quocunque venerint, sua possint habere diversoria, & Socios habeant, qui illos in procurandis ac promovendis rebus Pontificiis adjuvent, adeóque prætextum aliquem paupertatis habeant, dum opulenti Mendicantibus annumerantur. Hoc etiam ideò à Papa illis concessum est, ut sic clam in Monachorum res, opes, vitam & doctrinam inquirere, illos Papæ deferre, & tandem illorum monasteria ac bona invadere possint: ob quem dolum etiam cane & angue pejus Monachi illos oderunt.

Gregorij 13 privilegia. Gregorius XIII. non contentus Iesuitas cinctos esse suâ, Cardinalium, Episcoporum auctoritate, dedit insuper facultatem illis anno 1573. Conservatores, Iudices & Advocatos assumendi in quibusvis causis. Illos autem juvare renuentes, excommunicari jubet: sic ut & sub Ecclesiæ Romanæ custodia, & politicorum tutela licitè liberéque, sine omni impedimento res Papæ exequi possint. Præcipit etiam, ut Archiepiscopi & reliqui Clerici Iesuitas laborantes vel periclitantes, cùm potentiâ, tùm opibus juvent, neque permittant, ut vel impediantur, vel ullâ ratione molestentur, vel expellantur, vel bonis suis cedere cogantur. Hinc tantis superciliis, tantâque licentiâ omnibus insultant, & impunè quidlibet agunt: sic ut jam apud ipsos Pontificios in proverbium abierit, ut si quando ob scelera aliquis plectitur, dicant ei: *Si Iesuita esses, impunè fecisses.* Aliis, quos noverunt in favore Papæ esse, dicunt: *Propitium habes Pontificem, sed cura ne offendas Iesuitas, quibus iratis, Papæ clementia in furorem vertitur.* Alii in causis malis apertè dicunt: *Si mihi coram Papa causa agenda esset, mallem à meis partibus Iesuitas, quàm Christum habere. Illi enim plus, quàm Christus, authoritatis & gratiæ in Papæ oculis obtinent.*

Anno 1575. facultatem illis tribuit, in libris editis quicquid libuerit mutare, detruncare, adulterare & corrumpere. Hinc fit, quòd Iesuitæ, terras mariáque peragrantes, & Bibliothecas perlustrantes, Patrum & Historicorum tum veterum tum recentiorum scripta eis repugnantia, interpolant: voces, sententias, quin integras paginas addunt, assuunt, detrahunt, mutant, mutilant & corrumpunt, pro arbitratu seu libidine sua, quod isti honesto, scilicet, titulo; si Diis placet, Libros repurgare vocant. Hoc juris autem nullus unquam bonus vir sibi sumpsit: tentârunt autem idem sæpè Ariani, aliique impudentissimi & audacissimi hæretici, quò faciliùs portentosa sua dogmata contra orthodoxos tueri possent. Expergescimi igitur, qui ad clavum Ecclesiarum & Scholarum sedetis, & hoc audax facinus diligenter attendite, ne quid detrimenti Ecclesiæ & Scholæ vestræ fidei commissæ, inde accipiant. *N. B.*

Anno 1576. die 16. Febr. concedit Gregorius Papa Iesuitis etiam medendi facultatem, quâ liceat ipsis, exceptâ ustione, Medicos & Chirurgos agere, & præcipit, ne quis vel Medicorum, vel Chirurgorum eos impediat. Hoc privilegium extorsit avaritia Iesuitarum, ne cogerentur vel ipsi infirmi sumptus legitimis & ordinariis Medicis solvere, vel potiùs nefandos suos morbos aliis revelare. Ideò proprios habent Medicos, Tonsores & Pharmacopolia, vt sic vbique & in omnibus quæstum facere possint.

Eodem Anno Iulii die 15. eximit Iesuitas necessitate interessendi processionibus & funeratis associationibus. Et tamen Iesuitarum est animadvertere tam in Clerum, quàm in plebem, vt ritè & more Romano rectè, devotè, reverenter, ornatè & decenter omnia peragantur: secus facientes Episcopis produnt, qui deinde pro sua, ut loquuntur, taxa, eos puniunt. Datum est autem hoc eis privilegium, non propterea solùm, ne à concionibus, lectionibus & confessionibus avocarentur, sed inprimis ne in processionibus postremos eos esse oporte-

ret

ret ob nuperum suum ortum & originem, Indultum verò hoc est ipsis contra Tridentinum Concilium, quod Sess. 25. c. 17. decrevit, ut tam Clerici seculares, quàm regulares, quicunque etiam Monachi ad Processiones publicas vocati accedere compellantur, his tantùm exceptis, qui strictiore clausurâ perpetuò vivunt.

Thuanus hist. lib. 35. pag. 735.

Sed quid multis Notis & animadversionibus opus est? Eustochius Bellaius Episcopus Parisiensis sententiam rogatus, uno verbo omnia dixit: nempe, ***Multa in privilegiis his Sodalibus à Paulo III. Papa concessis, inesse, quæ cum iure communi pugnent, ac Episcoporum, Curionum & Vniversitatum auctoritati & potestati præiudicent.***

De magna IESVITARVM Machina, *quæ* CONFESSIO *dicitur, & in Regula cum primis instituitur, exigitur ac præcipitur.*

NVllam arcem Philippus Macedonum Rex inexpugnabilem censebat, in quam asinus onustus auro introire posset: nullam ego iisdem arcem tutam esse puto, ad quam *Confessionis machina* à Iesuitis admoveri possit. A Iesuitis inquam veteranis, qui soli ejus tractandæ rationem nôrunt, déque modis ejus machinæ ad quosvis muros applicandæ bis in hebdomada disputare solent. Hac enim, cùm nudo & aperto Marte petere videantur, cuniculos agunt, muróśque surdis ictibus suffodiunt, quibus vigiles quantúmvis auritos & oculatos fallant. Arces autem caducas & ruinosas potissimùm appetere solent, veteres fœneratores, meretrices obsoletas, nuper nuptas puellas, tenera ingenia, & quidquid facilè everti potest, in quo multas utilitates cum voluptate conjunctas habent. Quid enim æque volupe est curiosis præsertim hominibus, ac rerum occultissimarum veritatem elicere, quam ne suppliciis quidem judices summi extorquerent? quid autem dulcius, quàm à fœneratoribus, & id genus aliis, unâ operâ emungere, quod ipsi multo labore hinc inde corraserunt? Itaque si cujusque labes tam libenter audiunt, eas non tam oderunt, quàm ex acroamate utilitatem cum voluptate quærunt. Cur enim si quis diu de peculatu, aut aliis malis artibus locupletatus est, ad eum potissimùm machinam admovere laborant? Cur non in pauperibus æquè vitiorum ansas præcidere student? certò more eorum faciunt, qui latrones vestigant, non tam justitiæ studio, quàm ut eos executiant raptóque potiantur: aut quorundam Principum, qui Præfectos Provinciarum, sicut hirundines sanguine suorum subditorum satiari sinunt, ut cùm plenos viderint & turgidos in jus vocent, id est, in torcular, ac semel illum omnem sanguinem exprimant, quem honestè ipsi à populo sugere non potuissent.

Quò autem arcana eruant, mirum quàm astutè machinam suam admoliantur. Negant inprimis arcana confessionis à se revelari posse, quæ enim sibi clanculum aperiuntur, ea non homini, sed Deo aperiri: nec si revelarentur, sibi fidem ullam utpote indignis omni fide testibus adhibitum iri. Sed sanè hic, si usquam alibi, locum habet Italicum proverbium: *Qui ha fatto la legge, ha fatto l'ingamo.* Nam si quicquam Sociis revelare cupiunt eorum, quæ clanculum audita sunt, rogant confitentem, ut easdem ipsas res extra confessionem sibi enarrare velit. Quod cùm ingenuè confitens negare non possit, locum & horam accipit, quâ ipsos adeat, atque adeò eos omni animę scrupulo liberet, si quid earum rerum deinceps aperire cupiant. Confessionem autem dilucidam & resupinam esse debere probant, non inscitâ narratiunculâ. Quendam cùm peccata confiteretur, totidem ex ore serpentes ejectare visum esse narrant: ad extremum, cùm grave quoddam flagitium fateri erubesceret, majorem quendam serpentem, identidem caput exerentem, apparuisse, eúmque cùm foras prorumpere non potuisset, reliquos minores ad se retrò revocâsse. His Miraculis meticulosas mentes percellunt, ut quicquid fraudis & perniciei intus latet, totum in Iesuitarum sinum effundant. Præcipuè cùm solenniores festivitates appetunt, in quibus de more majorum in machinam quisque se invitare solet. Hic ergo immanium usurarum, hic expilatæ hæreditatis se accusat, hic subjectum testamentum aut aliâ fraude quæsitam pecuniam confitetur: Iesuitæ instar Crocodilorum, qui homini, quem devoraturi sunt, collachrymantur, mœstitiam vultu simulant, premunt alto corde lætitiam. Itaque cùm restitutione opus esse dicant, benigni interpretes, legis rigorem ita temperant, ut simul iis qui damnum acceperunt, simul raptoris famæ & existimationi consulant. Cùm enim sine dedecore res palàm iis reddi nequeat, quibus erepta, aut interversa est, ipsi vice restitutionis aliud *ἀντάξιον* comminiscuntur. Constituunt se Procuratores,

aut sequestros omnium qui læsi sunt, ideò hoc aut illo nomine res restitutas usurpare non verentur. Hoc si quis indignè factum autumat, rem non rectâ reputat viâ, nam vice earum rerum indulgentias se repensuros pollicentur, quę non solùm præsentibus prosint, sed & natis natorum, & qui nascentur ab illis: χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοια ἐννεαβοίων.

Hæc utilitas aliam adjunctam habet, nam pervestigandis omnibus quas vocant circumstantiis, crimine ab uno discunt omnes criminis particeps, quos stricto nexu deinceps obnoxios tenent, eorumque capiti semper & cervicibus impendet. Hujus tamen inventi laudem non est quòd sibi arrogent, aut Alexandrum Abonotichitam, cognomento ψευδομάντιν, de quo Lucianus librum conscripsit, laude suâ privent. Is enim cùm Prophetam ageret, ac se omnium petitionibus responsurum profiteretur, libellos offerentium manu subsignatos perlegebat, in quibus si quod grave in Rempub. flagitium conceptum reperisset, eos penes se retinebat, ut homines sibi malè conscii silentium suum muneribus redimerent. Sed hæc attigisse sat sit.

Nunc venio ad alteram hujus machinæ partem, quæ voluptas est. Nemo ignorat quàm dulce malum sit curiositas, & quàm quisque affectuum suorum cum alienis comparatione delectetur. Solet enim hominum vanitas ad anteactæ vitæ commemorationem gestire, magnámque voluptatem cogitatione usurpare. Vnde fama vulgatus est mos veteris cujusdam aulicæ, Iesuitis veteranis non incognitæ (an ne mirentur Iesuitæ eam me sibi cognitam asserere, ea ipsa est cui Massiliæ Clemens VII. ejus gratia captus, tantùm indulgentiarum indulsit, si transversum per os corollam suam duceret, quantum aliis sigillatim ad quemque globulum salutationem angelicam recitantibus) quæ magna aviditate hodie ab adventatoribus sciscitari, perindeque audire solet, quid quisque nequissimum in vita gesserit: Ita veterani, tum quod alienarum actionum narratione in suarum recordationem injiciuntur: tum quòd præsentium narratione titillantur, mira sagacitate odorantur omnia, interrogationibus anxiis omnia pertentant, in omnes animi causas se penetrant, præsertim si tenerum aliquod ingenium nacti sunt, unde aliquid insolens, aut delicatum eos pupugerit. Nec enim simplici malefactorum historia contenti sunt, sed eosdem habitus, vultus, accentus sibi repræsentari volunt: unde aliquando accidit, ut quædam fœminæ, ad honestatem paulò propensiores, lachrymis & pudore suffusæ, putidas Iesuitarum interrogatiunculas abruperint.

Mirabitur aliquis tantam mali scientiam in tam sanctis pectoribus habitare, quæretque forsan, unde illa tandem hausta sunt? Atqui sciat Iesuitas, ea quæ à Caietano & Soto Hispano hac de re scripta sunt, non paucis additamentis locupletâsse. Si quid enim turpis, vafrive paulò ingeniosiùs excogitatum, auditúmve est, continuò in arcanas tabulas refertur, in usum Patrum Societatis IESV, qui hanc artem supra modum excoluerunt. Quemadmodum enim in pendendo auro, si quid justo ponderi deest, addito scrupulo impletur pondus legitimum: sic in expendenda gravitate vel levitate peccatorum, momenta circumstantiarum ita examinant, ut una detracta, vel addita, facilè cognoscant, an peccatum sit mortale, vel immortale, statimque pronuntient, ut bonus ille Hilarion ex odore corporum, *Voila qui sent le diable: voila qui sent le diablotin.*

Præterea doctrinam quandam de casibus reservatis conscripserunt, quarum solutio extra ordinem olim ab Episcopis, interdum à Cardinalibus, atque adeò ab ipso Pontifice petenda erat. Nunc penes Iesuitas tota est, magno id quidem suo ipsorum merito: nam cùm Venetiis primùm confessoriam artem agerent, ubi tunc Petrus Caraspha famæ Sanctitatis serviebat, ad eum tanquam ad oraculum confitentes amandabant, si quid τῶν ἀλύτων inciderat. Qui à Iesuitis clanculum monitus libros promptos, inibique apertos habebat, ubi de quæstione sermo erat, ut cùm consulentes adventarent, divinitus id accidisse videretur: quo artificio & Prophetæ suspicionem tulit, gradumq; sibi ad Pontificiam dignitatem fecit. Cuius deinde compos factus, cùm beneficii tanti recordaretur, Iesuitas hac omnipotente facultate remuneravit.

Superest, referre rationem ejus machinæ ad versandos juvenum animos adhibendæ. Laudant Iesuitæ miris laudibus eas conscientias, quæ frænum libenter admittunt; *ac se ultrò citroque versari patiuntur.* Quibus laudibus gustatis ambitiosæ mentis juvenum certatim se dedunt in machinam versandas. Hujus ambitionis specimen aliquod referre non pigebit. In humilioribus classibus interdum, tentandi causa

causa provocat Ludimagister, si quis amore in Deum, Deiparámve Virginem verbera pati velit, continuò videas innumeros hinc inde discipulos, dissolutis caligis, nudas ostentare nates: Magistrum autem succincta in lævam tunica, ab extremo ad extremum cursitare,& nunc has, nunc illas aspergere nates. Vide quid possit ambitio. Itaque quasi quiddam valde serium gererent, sua omnia Iesuitis enuntiant, casus, in somnia, *cogitationes*, *letitias*, *iras*, *impetus*, quicquid otium, ignorantia & juventus suggerere potest. Iesuitæ singulis malis suas medelas adhibent, suaque pietatis adminicula subministrant, cruces ligneas, imaguneulas, corollas versatiles, agnos benedictos, libellósque mirificos, quibus religionis suæ faciem fucis & pigmentis exornant. Vbi quis ita diu machinâ versatus est, ut jam vertigine correptus videatur, sicut res in sublimi suspensæ facili momento huc illuc impelluntur, ad sui quantum potis est trahunt, interdumque pertrahunt. Perraro enim hæc alea fallit, præsertim si methodicè fiat.

Est autem methodus hujusmodi. Vbi sæpiùs eá facilitatem animi, seu solum ferax, in quo semina jacta statim radices agunt, laudibus, ominibus muneribusq; prosequuti sunt, alium gradum superare aggrediuntur. Eam ætatem esse aiunt, quæ ad aliquod certum vivendi genus se debeat comparare, quæ difficillima cogitatio sit. Itaque Herculem in trivio constituunt, cui virtus hinc, voluptas illinc autem vellicet, hæc agmine Venerum & lepotum circumsepta: illa malignâ fronte supercilioq; veneranda: hæc in viam initio planam invitans, sed quę ad extremum dumis horreat: illa viam angustam commonstrans, sed quæ paulatim se explicet, ac in magnificum desinat cum dignitate otium. Hortantur itaque juvenem, ut quantum fieri potest, cogitet, & quidquid in mentem venerit, ad ipsos renuntiet. Iuvenis, sive quod ita videatur, sive gratificandi causa refert, tædere se societatis hominum, ac incessisse sibi cupiditatem, totum se Deorum altaribus consecrandi. Afflatum numinis Iesuitæ venerantur, ibique paululum subsistentes, multiplices ad otium ferentes vias ostendunt, hinc fratrum Cordigerorum, & Benedictorum Sodalitates: hinc Capucinorum, Carmelitarum, Carthusianorum angelicos greges, quibus tamen singulis sua adhærent vitia. Cordigeri petulantes sunt & vagi: Benedictini Simoniaci toti, beneficiis emundis & vendundis occupati. Carmelitæ, jurium liguritores, & tanquam ex Apitii schola coqui. Carthusiani fætidum quiddam, & porcinum olent, animamque sibi pro sale datam putant. Capucini toti ulmei sunt, habituque cum cacodæmoniis imaginibus penè gemino. Videor audire illos versus.

> *Hinc Numidæ infræni cingunt, & inhospita syrtis:*
> *Hinc regio deserta siti, latèque furentes Barcæi.*

Sola superest diei Iesu Societas, quæ una omnium perfectiones, severitatem, amænitatem, disciplinam, laxitatem, opes, paupertatem, usum & abusum simul complexa est. Quid ni ergo huic subscribat juvenis? Hortantur tamen denuò, ut se deosque consulat, ad id quod optimum maximumque erit eligendum. Procumbit humi juvenis ante ora Deûm, & eorum numina, quantum potest, obtorto collo deprecatur. Inde redit ad machinam plenus imaginibus, sibique cùm in omnes partes animum circum egisset, unicam Iesuiticam arrisisse profitetur. Hic Iesuitæ lætitiam suam dissimulantes, agnis benedictis granisque diris oneratum, ad preculas amandant. Iterum magno stridore deos summos, medios, infimos adorat: semperque magisque vitæ Iesuiticæ desiderio inflammatur. Vbi ignem hunc languidum Iesuitæ imis medullis conceptum exarsisse vident, ad veteranos veteratores mittunt, cum quibus negotium nunc, olim otium, transigendum est, apud quos quantùm gratiâ valent, tantùm se in gratiam juvenis enixum iri pollicentur. Quasi operosum quiddam, votisque magnis exorandum sit, Iesuitam conscribi. Audiunt, juvenis supplicationem veterani, composito ad severitatem vultu, seséque aiunt à tam multis urgeri, vt sanctæ societatis venter eos jam capere non possit: se tamen testimonio suorum fretos de pietate juvenis, eum in numerum suorum allecturos: his actis pessumit juvenis sub gurgite vasto.

De Carceribus IESVITARVM & *pœnis eorum qui in illorum ordine præfractarii sunt.*

Si quis, ut interdum evenit, præfractior est, ac paulò duriore cervice renititur, eum in Trophonii antrum conjiciunt, ut in exercitiorum spiritualium madore, tanquam æs, æruginem contrahat, ac viru contracto sibi ipsi contemnendus evadat. Includunt hominem maligno quodam in gurgustio, ad respirandum quidem satis apto, ad ambulandum autem neque

spatii satis, neque lucis habenti. Ibi totas tres hebdomadas eo more patrum, sub pellibus tirè excubat, quantumque potest maximè vaticinatur: nulli ad eum aditus patet, præterquam Patri spirituali, qui semel bisve in die eum ad machinam admovet: ac deinde breves chartulas, in quibus sententiæ sunt, devorandas obtrudit, quas benè nec ne concoxerit, ex responsis eius ita cognoscit, ut Medici ex excrementorum aspectu eruditatem stomachi conjicere solent. Hujus pastûs amaror, licet initio nauseam pariat, assuetudine tamen ita mitescit, ut meliorem succum & sanguinem in se convertat. Sic nonnullis ægris evenisse scio, ut post crebras potiones à Medicis propinaras, immutato tandem gustu iis delectari cœperint, nec meliorum ciborum dulcedinem desiderârint. Sunt autem illæ sententiæ pietatis Iesuiticę quasi apices, quibus nil nisi cavum & eximium continetur.

Quis, verbi gratia, Religiosorum ordo de Deo superisque sit optimè meritus: utrum majora sint Francisci Cordigeri, an Loyolæ Iesuitę facinora.

An meliùs sit vigilando somniare, an somniando ea intueri quæ vigilantes vident.

In quot dies homo ex sacra hostia cum nonnullo alterius panis & vini adminiculo vitam producere possit.

An sacra hostia recepta dormiendo idem operetur atque vigilando.

An Bellerophon somnis vel alis volaverit.

An non mirabile sit instrumentum à Iesuitis repertum, quo quis per inane volans suum etiam in multos dies commeatum deferre possit.

De quibus omnibus nisi aliquid satis cavum somniaverit, demensum ei minuunt, ut facilius commercium cum insomniis habere possit. Sed quia non omnes ea cum umbris & spectris familiaritate gaudent, interdum fit, ut nonnulli, post quatuor aut quinque dies, ringi secum incipiant ac fenestram quærere, unde se præcipites dare queant. Ex inanitate enim cerebri, ex somniorum imaginibus, ex pædotribæ monitis, varium in modum afficiuntur, ut ad delirium propè & amentiam adigantur. Exacto Mysteriorum tempore emittitur in lucem juvenis vivus, vidensque somnians: non caput, non pes, non mens satis officium suum facit. Olim Heraclitus vigilantibus unum communem mundum esse dicebat, sopitos in suum quemque discedere: at qui ex hoc antro redeunt, ne vigilantes quidem communi cum aliis mundo fruuntur: novos enim mundos novasque formas, Tragælaphos, Chimæras, Hippocentauros loquuntur. Sanè in eorum vultu gestuque contemplando non parum voluptatis inest. Hic se totum circumspicit, ac quocunque caput agit corporis sui signam in aëre suspensam intuetur: hic se testaceum factum esse credit, metuque ne allidatur obvios quosque vitat: hic hominum insomnium se videre autumat, secúmque dissolvere nequit an somnians vigilet, an verò vigilans vaticinetur. Vno enim tempore fulgura, tonitrua, Iesuitarum, & Cacodæmonum voces audire videtur.

De Regimine & Republica IESVITARVM, *eorumque societatis excellentia, ex epistola Italica.*

ANno 1609. in lucem editum est exemplar literarum Barisonii Iesuitæ ad Venetum adolescentem 21. April. Anno 1608. qui relictâ Societate hac ad suos redierat; Bononiæ datarum, in quibus Regimen & Respublica Iesuitarum, cum Ordinis illorum excellentia & perfectione ita exactè depinguntur & oculis contemplanda subjiciuntur, ut totius illorum Ordinis ideam, seu formam & speciem quandam perfectam inde quisque mente suâ concipere queat. Et quia Iesuitarum artibus factum est, ut non omnium manibus teratur, præcipua inde in Lectoris gratiam adscribam.

In Societatis nostra Ordine, inquit auctor literarum illarum, *in promptu & parato reperiuntur ea, qua in hac vita animo generoso necessaria esse queunt; & qua vel in seculari & mundana vita vel etiam apud ullam aliam Religionem sive Ordinem unquam quis assequi potest! Nec verò austerum illud Religiosi nomen & Clausura quenquam deterreat. Tantum enim abest ut quidquam inde damni metuendum sit, ut plus etiam lucri, quàm ulli hominum è qualibet Civitate, aut etiam alia congregatione civili possit contingere, hinc sperare licet. Religiosus enim si universim consideres, prater quàm quòd sacrorum ministeriorum exercitio occupatur re profectò quovis pretiosissimo thesauro venerabiliori, absque labore vivit, cultus & honoratus ab omnibus, tam in ceremoniis publicis, quàm privatis, sublevatus in necessitatibus, à personalibus factionibus, & militia exemptus, à quovis onere & exactione immunis, ad duelli sive sin-*

ve singulare certamen non adstrictum, & multis deniq; falsis ac popularibus minimè obnexius. Similiter & clausura illa non ita se habent, ut ipsimet Religiosi sub his veluti conclusi teneantur, sed ut aliorum bona in iis adserventur, atque ut ipsi haud magna cum molestia, Dei laudes commemorando vitâ magis liberâ & securâ fruamur.

Deinde si ad particularia perveneris, tum verò longè meliorem conditionem hanc nostram invenies; quandoquidem Societates nostra Clausuris istiusmodi, uti & alio extraordinario vinculo disciplina, vigiliarum, & jejuniorum, qua certè homines & stupidos faciunt, & conversationi, tum negotiis ad proximi salutem necessariis, minus reddunt idoneos, nequaquam sunt obligata: sicuti antiqua illa Religiones sive Ordines omnes, nullo Romana Ecclesia usui existentes, ejus generis apparentibus, & in oculos occurrentibus operibus necessum habent. At nos à Choro, à Processionibus ab Exequiis liberi & immunes, veluti simplices Sacerdotes seculari quadam libertate gaudentes, omnes operationes nostras ad ea studia dirigimus, qua homines circumspectos & admirandos reddere, atque insuper etiam sanctam Sedem Romanam, valdè exaltare, & magis magisque illustrare queant: quamobrem etiam digni ab ea sumus judicati, ut quemadmodum veteribus illis Religionum Ordinibus, propter exiguam, quam habent, Sedis ipsius evehenda aptitudinem, quotidiè privilegia & indulta auferuntur, ita nobis è contra veluti utilissimis ejus Ministris singulis fere horis ea dilatentur & augeantur.

Qua sigillatim ita considerata, praterquàm quòd certum aliquem reddere possunt facilitatis Institutorum nostrorum, pracipuè etiam cognoscendam exhibere queunt Superioritatem illam, quâ Congregatio nostra omnibus aliis Ordinibus praeminet. Idque non absque gravissima ratione: quoniam isti in extremis fundati, domi apud se non admodum sunt durabiles, foris autem etiam animis periculosi. Monachi namque maiorum Ordinum solis divitiis cumulandis operam dantes, servi evaserunt peccati & mundi: & ob id etiam exosi redditi, quotidiè Epicediis precationibusque incumbunt, officium hoc suum ea tantum in parte impendentes, qua redditibus ex alieno statu hauriendis, ad sublevandam Pralatorum & Curia Romana necessitatem commoda esse queat & utilis. Mendicantes deinde propter affectatam paupertatem suam contempti, quamcunque etiam minutissimam eleemosynam collectum circumeunt, vel ad pagos usque mendicando, & ad postulationem cuiusq; etiam abjectissima muliercula in ipsis aedium Epistyliis, & privatorū casis sanctissima Missarū sacrificia vilissimo pretio celebrantes, divinaq; Mysteria cōmunicando distribuunt, seculo sese immiscêtes, atq; iis sese inquinātos erroribus, unde urgēs nata est occasio de Reformatione, & si illa non successerit, de universali Ordinis illius destructione cogitandi. At nostra Societas, qua benè instituta Respub. est, prudentiâ & sagacitate Patrum nostrorum, in mediocritate constituta, super Monachicam opulentiam sese non effert, & nec tamen ideò ad infimam mendicitatem deflectit, sed tantum ab una atque altera, quantum ad Dei Cultum opus est, participans, cum certa anima salute hunc sibi finem semper habet propositum quomodo Roman. Catholica fidei graviora, & maximi momenti beneficia possit promereri. Unde Pontificibus grata, à Principibus observata, & à populo culta, atque tirentis salaris annula, cum filiis suis in omnibus litterarum partibus gloriosa erit, in cœlo beata.

Hinc nascuntur invida illa voces à depressis amulis nostris contra mores & exemplarem doctrinam nostram effecta, qua auribus multorum insusurrata haud dubiè in causa sunt, quòd Societatem nostram immani odio prosequuntur. Incusant nos primiùm Superbia quòd SOCIORVM titulum usurpemus, & aliorum hominum Ordines vix Servorum nomine dignemur. Quasi quisquam sit, qui sincero animo indicans non intelligat, Nos divinâ providentiâ in normam & correctionem aliorum electos esse, ideoque justum, dilectam hanc congregationem ejus, insigni & specioso aliquo vocabula à tot Monachorum & Fraternitatum inutilibus sectis distingui. Praterea & hoc reprehendunt, quòd recusemus ciliciis vestiri, aut cibis pasci rusticis: sed illudenter, dicunt, nos vestibus uti ex lana tenuissima, & cutem tegere cādidissimo linteo, nutritos optimis & delicatissimis cibis, qui vel in urbe, vel territoriis vicinis reperiantur. Insuper nolle nos in pagis habitare, aut sub tectis humilibus sed cum Patribus nostris, varias Mundi partes peragrantibus omnis commoditas & venustas excogitata sit. possidere nos dicunt in omnibus Regnis & Provinciis Christianismi, meliores & praestantiores situs atque palatia, quàm alibi haberi queant, non quidem in villis aut castellis casas fundantes. sed in urbibus primariis, & iis rebus abundantibus, qua generi humano possint sufficere; Sed neque sic Ædes illas acceptari, nisi prius & reditus, & habitationes pro Patrum & Coadiutorum temporalium numero ibi fuerint praeparata. Non animadvertunt autem affectibus corrupti obtrectatores id quod de vestimentis, cibis & habitationibus dicunt, ad summam laudem Societatis totius, & Patris Ignatii primi Institutoris nostri vergere; qui ut omnium hominum sapientissimus vestes incultas, cilicio & cibos agrestos, qua mira corporis afflictiones sunt, ipsum etiam spiritum affligere & debilitare intelligens, usu illorum rerum nobis interdixit, & voluit de iis vestibus & alimentis nobis esse prospectum,

spectum, quæ ei conveniant, qui ad exaltationem Ecclesiæ Catholicæ Romanæ, mentem in studys, linguam verò, ad sanctorum Apostolorum exemplum, in persuasiantibus publicis & privatis exercet. Habitationes verò quòd attinet, quis non videt, ad decus & arnamentum sanctæ Religionis sive Ordinis hoc fieri? idque ita ut fiat necessum esse: siquidem in his fovenda sunt seminaria eorum hominum, quibus Ecclesia & tota Christianitas regatur? Quantum pastea ad doctrinam, quum maledici isti ad vera dogmata sustinenda inhabiles sint, ne impotentes dicam, ad operas & labores Societatis nostræ exæquandos, ea fatigantur, ut in Dei gratiam & voluntatem omnia repenentes, vanum esse demonstrent grande illud meritum nostrum: Ideaque Pelagianos nos vacant & Epicuri discipulas; propterea quàd ex assertione nunquam satis laudata Molinæ dicamus, Deum nolle physicè moveri animos hominum, sed in æterna quiete sua expectare, ut suâ gratiâ ad hoc destinati, cum merito bonorum operum, ipsimet per se paradisum acquirant. Cæci non vident, Deum in divinitate sua immobilem, & immediatè, & varys modis gloriam suam amplificare: & nobis in hunc finem deorsum à Majestate illa cancessum esse, Regnum ipsius propagare, & mediantibus Regulis nostris, librisque spiritualibus, hominum animos persuasionis vi, quam nobis largitur, movere, & facilem ad cœlum viam reddere cunctis fidelibus, qui exuti omni politicâ curiositate, nostris duntaxat præceptis salutiferis obedierint. Et quod majus aut certius bonitatis & integritatis doctrinæ nostræ mundus signum desiderare patest, si publici errores maximarum universitatum, singulariter verò Regiæ urbis Parisiorum per nas fuerunt carrecti. Ibi enim, paucis quibusdam seniorum literaterum exceptis, reliqui omnes Moderni & juniares Dactares facilè doctrinæ nostræ accesserunt, non amplius scribentes, Rom. Pantificum errores quantùmvis exorbitantes, à Concilijs posse carrigi; aut verò defendentes, licitum esse Gallorum Regi liberam administrationem rerum Ecclesiasticarum impedire, & si qua alia ejus Regni Maxima sunt, sive Regula alicujus momenti aut ponderis. Et si enim ob multas rationes, & scripturarum allegationes ab antiquissimis & celeberrimis Doctoribus approbatas, itemque vanos multorum labores inexpugnabile id existimabatur, constat tamen, à nostris idipsum Patribus jam esse evictum: dico illam tantapere decantatam Gallicanæ Ecclesiæ libertatem, quâ expugnatâ, & veluti monstra à nobis illis (ut ita dicam) Theologia Herculibus sepulta, liberum omninò à quovis impedimento in omnibus Principatibus rursum evasit absolutum S. Sedis Rom. dominium. Nonne ejus rei indubitatam quoque fidem facit, cùm videtur, quemodo apud nos contra hæreticam pravitatem omnes scientiæ divinæ & humanæ floreant? & quòd hic viri insignes, & Magistri in omni disciplina celeberrimi repertantur? à quibus absq; avida illa pecuniæ spe (quem sibi finem alii habent propositum) major & melior pars juventutis Christianæ instituitur: & quidē in dedecus & confusionem malè affectarum, & sūi saltem commodum inde quærentium pædagogulorum, qui cessantibus commoditatibus & emolumentis illis, quibus quam primum Patres nostri apparuerunt, destituti fuère, varys imposturis curârunt laudabiles operationes nostras inquinare, in vulgus spargentes, ad Schalarum eruditionem nos utilitate & valuptate moveri, non verò charitate, aut praximi amare. Idq; inde liquere, quòd ad divites & formosas duntaxat animum applicemus, de aliis verò parum simus soliciti, utrum majores progressus faciant, quàm qui ad apparentiam illam conservandam, quâ cagnatos & parentes eorum perpetuò nobis veluti mancipatos habeamus, sint necessary.

Hoc amplius subjungunt obtrectatores, Nos sub Religianis sanctissimæ prætextu in teneres animos subditarum aut civium, scholas nostras, contemptûs & inabedientiæ semina adversus naturales eorum Principes spargere, persuadentes eis, quòd illi salummadò Principi, quem nas veluti Manarcham omnium canstituimus, credendum & obediendum sit. Et cum ejusmodi quidem diabolicis inventionibus ausi fuerunt hoc agere, ut scholæ nostræ prohiberentur. Sicuti in nobili quadam Italiæ civitate hoc illis successit, extremo cum damno tum illius, tum aliarum Civitatum liberorum Nobilium & Primariorum, qui studiarum causa ad eam canvenerant. Quibus calumniis, à linguis lucripetis, sive suum spectantibus cammodum profectis, prolixè quidem respanderi, passet: sed præstat eas, secundùm Regulas nostras logicales silentio præterire. Hoc tantùm dico, fortunæ bona necessaria esse ei, qui literis animum est applicaturus, & pulchritudinem verum vivacitatis spiritûs, & ingenii bonitatis signum esse atque indicium. Vnde si iis, qui ejusmodi dotibus sunt præditi, incumbimus, facimus hoc tanquam in subjectis aptis ad disciplinam natis; non autem valuptatis ergà aut facultatum camparandarum gratiâ. Denique, cùm videre licet, Scholas nostras undique vel ab ipsis etiam Principum filiis, tanto cum concursu, solitis illis præceptoribus repudiatis, appeti, hinc infallibilis sequitur conclusio, quemadmodum. Nas & existentiâ & reputatiane omnes alios Ordines superamus, ita etiam dactrinas è Domibus & Collegiis nostris prodeuntes, reliquas itidem omnes, sive D. Thomæ, sive Scoti sint, & pietate, & dogmatum soliditate excedere. Quo etiam fit, ut quod alys prohibitum est, nobis liceat, libros nempe & scripta tenere atque perlegere: ex quibus quandoque ob publi-

publicum bonum, impiorum hæreticorum nomine sublato, & celebris cujusdam Patris nostri in vicem ejus substituto, in publicum ea rursus emittamus. Ideoque hac ætate in Collegys & Scholis nostris non amplius auditur Aristoteles & Cicero, monstrosa gentilitatis monumẽta, sed cathedra auctoribus longè illustrioribus Doctoribus ornata cernuntur, & in universum solis ibi Alvari, Toleti, Molina, atque aly Societatis nostræ Theologi leguntur.

Possunt etiam nostri Socy facilè invenire viam & modum, quo ad honores & gradus summos evehantur. Ac petuerunt scientiarum nostrarum facilitate, & mediante vivacitate ingeniorum, aut prædicando, aut docendo celebres evadere: ex quorum uno atque altero maximam utilitatem, & non exiguam existimationem referunt: quandoquidem à viris, à mulieribus, à populo & Magnatibus ipsis coluntur atque sublevantur: nec quicquam ipsis in mentem venies, quod non illicò, quàm primùm fuerit rescitum, promissuri ipsis sint & donaturi. Ipsis privatorum ædes apertæ erunt: cum ys de maximis rebus civitatis consultabitur: eos secretorum suorum quilibet faciet participes: & quando animum ad hoc applicuerint, extrinsecâ illâ pietatis umbrâ simplicis multitudinis opinionem attrahendo, pro arbitrio ex Magistris aut prædicatoribus; non quidem spectatenus, sed reipsâ Imperatores & Monarchæ fiunt: & non solùm sibiipsis commodum & honores conciliabunt, verùm etiam gloriâ ita aucti Societates nostras illustriores & ditiores reddere possunt: sicut multis Patribus in Polonia, Transylvania, Austria, Bavaria, Hispania, atque alys in locis usu venit: imò in ipsis etiam Indys maxima Societati nostræ Monarchia erecta & plantata est. Qui exactam informationem, horum quæ scribo, curiosiùs apprehenderet, deprehensurus esset, Provincias Ferdinando Archiduci subjectas supremâ inspectione Societatis nostræ Regi, & vel inde felices esse, quòd omnia Patrum consilijs gerantur, sive de dignitate & Magistratibus conferendis, sive de belli etiam apparatu tractetur. In Bavaria quoque omnia Patrum nostrorum prudentiâ gubernantur. Ipsaque Transylvania à solo administrata fuit à Carigtio, qui curavit, ut Imperatoris manui & potestati ea subjiceretur. Nonnè Galliam & Regem ipsum Pater Cotton in præsentiarum gubernat? Et in Polonia, non obstante paucorum satis Christianorum tergiversatione, Rex sanctitatis nostræ spiritu atque instinctu vivit. In Hispania, Lusitania, Belgia, Italia & Sicilia, cui ignotæ sunt divitiæ & authoritas, quâ pollemus? Sed quid de Patre Personio dicam? qui Romæ agens, plus auctoritatis habet in Anglia quam Rex ipse: nec Comes ibi, Marchio, aut Prælatus Catholicus, quin pro Superintendente aut gubernatore conscientiæ suæ aliquem ex Societate nostra habeat. Ac ut summatim dicam, Generalis noster, sicuti manifestum est omnibus, Romam regit & Pontificatum.

Nos etiam certo obedientiæ voto sanctæ Sedi obstricti tenemur, ut scilicet non petito viatica eò nos conferamus, quocunque etiam locorum ab ea destinati fuerimus. Inde nos ipsius Sedis ministri facti, & gravissimorum secretorum ejus consciy, id, quod in commodum nostrum cedit, Pontificibus persuademus; Omnes; qui ad functiones aut Prælaturas adspirant, necessitate obstringentes, ut ad intercessionem nostram confugiant. Atque hoc Pontificio ministerio insigniti, & excitatâ, in has totius mundi opinione, in Civitates, Regna, & ipsorum Principum corda penetramus. Ita fit, ut cùm hi dominium super vitam & bona subditorum teneant, Nos possessionem voluntatis cùm Principum, tum subditorum occupemus.

Et quemadmodum sanctæ fides ubi innotuerat, maximos faciebat progressus: ita & nos, ubicunque agimus, sub nomine Iesu, insensibiliter, talo obsequium acquirimus, ut posteà in Principum potestate non sit inde nos depellere: Cui rei fidem facere potest amplissimum & potentissimum Galliæ Regnum suis illis turbis novissimis. Quapropter arbitri sæpe numerò cententionum non tantùm inter Principem & Subditos; verùm etiam inter Dominos & Vasallos constituti pro lubitu nostro bellum & pacem mundo adportamus: non absque evidenti prætensione, quòd sanctæ illius Sedis possessio; in Patribus aliquando nostris casura, successivè posteà perpetuari queat. Quod cùm evenerit; tam insigne capiet incrementum Romana Religio; ut spes sit, brevi videri posse ex Principatibus Christianis & mundo universo factum esse unum ovile & unum Pastorem.

Nec verò propter votum illud veluti ligati tenemur, aut quidquam imminuitur libertas aut præeminentia nostra: quin imò ob concitatum in nos omnium timorem & existimationem non dubitamus adversusque pro majori securitate, etiam adversus ipsos Pontifices, ex religionis zelo, calamos & linguam stringere: singulariter verò, si interesse, vel emolumentum Magnatum quorundam, quorum in nos beneficia constant; interveniat. E contra nemo est, quis adversus nos, auctoritatem Pontificiam regentes, quidquam proferre ausit. A nostris enim, oppugnatas pro hæretico & schismatico ab omnibus habebitur: sicut cœlesti hâc gratiâ etiam sacrosanctos & inviolabiles nos conservemus.

Quod si forsan animus alicui non fuerit gravieribus Mundi negotijs se immiscere, aut Principum sectando familiaritatem, incertam subire fortunam arbitrij sui eris in qua Demo

f aut

aut Collegio sibi quàm maximè placuerit felicissimâ frui quiete, & in Ecclesijs sermocinando, pietatem in hominum timidorum, & mulierculorum devotarum pectoribus fovere: quod ipsum majorem quoque honorem & commodum ei comparabit. Nam si eos, qui peccata sua illi confitentur, recensione rerum terribilium, & Miraculorum à Patribus nostris ad hoc collectorum, in officio, ut à peccatis abstineant, continuerit, tum de facultatibus & personis eorum disponet, in honorem Dei, quomodocunque ipsi placuerit.

Ac tametsi sanctus hic zelus ex malitiosa interpretatione sinistrè accipiatur, & passim spargatur. Nos eandem rem diversimodè huic atque illi referentes, discordiam & lites disseminare inter maritum & uxorem, patrem & liberos, fratres & cognatos, atque hac ratione ad trutinam consiliorum nostrorum suspectos habentes privatos, Civitates, & integra Regna dominium. Nos & absolutam tyrannidem in quoslibet usurpare: omnino tamen actiones illæ reprehendi nequaquam possunt, cum omne id ad animarum salutem sit directum, Nosq; in hoc conformes reddamur verbo Evangelico, quod habet: Non veni mittere pacem sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam. Vnde pro errore habendum non est, loqui aut tractare contradictorie, & cognatorum ac civium animos disjungere, dummodo id totum ad utilitatem cedat Ecclesiæ, & Sanctæ Sedis; in cujus servitio & magnitudine vero pietas summaque Religio consistit.

Et ut scrupulos aliquot, qui ex vulgi obmurmurationibus mentibus aliquorum injecti esse possint, illis eximam, advertere eos volo, quod cum primorij Domini, & nobilissimæ civitatum Matronæ, ex devotione sua ad Ecclesias nostras concurrant, tum invidi bonum in malum detorquentes, id singulari artificio nostro fieri dicunt, & hac illac disseminent, quòd in Confessionibus audiendis difficiles quidem plebeijs atque pauperibus nos exhibeamus, eosque à nobis fugemus, in absolutionibus rigidi, in reprehensionibus asperi, & in pœnitentia injungenda intolerabiles. Adversus divites autem, & mulieres viduas, aut conjugatas aliter procedentes, parvulâ aut nullâ indictâ pœnitentiâ, sæpè etiam absque auriculari confessione, solâ schedulâ consignatorum errorum inspectâ, gravissima eis peccata remittamus, exigendi à quolibet pœnitente generalem confessionem, licet à Deo non mandatam, haud minùs tamen animarum saluti necessariam, ut naturalibus pœnitentiam inclinationibus detectis, peccata eorum conformiter justificare, atque his rebus uti eis ac frui permittere liceat, quas alii Religiosi nunquam concesserint.

Magnam verò illam patientiam, quam imbecillis mulierum animis à scrupulis & superstitionibus, quibus naturaliter subjectæ sunt, expurgandis sustinemus, malevoli malitiosè interpretantes, Nos cum illis aiunt, longis & frequentibus solere uti alloquijs, quibus ita mediantibus, quicquid desideraverimus modò ab ipsis obtineamus, & silentio earum sanctissimis Sacramentis confirmato, illis nos spirituali matrimonio devinciamus, in id incumbentes, ut ubique velut exanimæ Vrsularum, Clericatarum, Diaconissarum appareant: quibus etiam in casu magnæ cujusdam necessitatis ut sanctissima Sacramenta administrare possint, concedamus, idoneâ ad hoc inventâ, à nobis repræsentatione, per quam licitum illis sit, loco hostiæ apprehendendæ, toreuma quoddam consecratum, & ad formam Agni Dei effigiatum Sororibus in conventiculis suis osculandum porrigere: quo ipsa eas vinculis hisce nostris invicem conjunctas teneamus, & sanctæ Sedis in casu politicæ resistentiæ strictissimè obligatas, in tantum, ut hæc earum devotio in secreto habeatur, atque ipsos etiam maritos, parentes, liberos & alios conjunctos lateat. Id quod summâ utilitate, emergente non ita pridem occasione, usurpatum quidem fuit, tandem tamen aliqua ex parte in lucem prorupit ob penetrantem æmulorum nostrorum sagacitatem, & simplicem devotarum istarum animularum confidentium, ab oraculis consiliorum nostrorum longè dissitorum, & necessario fragilitatis suæ fulcro privatarum.

Cæteroquin, ubicunque etiam commorentur, non est quod metuamus, ne actiones nostræ unquam propalentur: siquidem, cum Magnatibus duntaxat commercium habeamus, à quibus, præter quotidiana honoraria; omne publicum secretum cognoscimus. Ita fit, ut vel proprius honor ipsis os occludat: contrario planè modo; quàm alijs Religiosis usu venire soleat: qui sine discrimine cum quolibet conversantes, absque sanctis hisce artificijs difficulter possint fragilitatem suam occultare. Verùm etiam hæ nebulæ facilè dissipari queunt: quoniam & has, & omnes alias operationes nostras cum Mysterio peragimus: quandoquidem in pauperem plebeculam non ea cadit peccatorum qualitas, aut gravitas casuum, ad quorum resolutionem opus sit singulari & exacto intellectu, aut discursûs profunditate: sed delicta illa vulgares quidam errores sunt & consueti, quibus cùm à quovis Fraterculo satisfieri possit, ingratum sanè divinæ majestati fuerit, si elaboratæ operæ nostræ in his inutiliter consumerentur. Et quamvis confitentibus nobis asperos nos atque severos exhibeamus; tamen hoc non ad repellendos eos fit, sed ut ordinariorum sive consuetorum peccatorum per-

tasi

tasi à gravioribus abstineant. Id quod divitibus non usu venit, qui ob facultatum & negotiorum publicorum, in quibus versantur, tractationem multis scrupulis & dubitationibus periculosis sunt suppositi: idcòque in magnam animarum ipsorum utilitatem vergit, si à viris doctis & sapientibus, prout sunt Patres nostri, examinentur & corrigantur. Qua de causa libenter eos ad Ecclesias nostras recipimus & leniter tractamus, ne ad desperationem adigantur, sed potiùs; ut ex opibus illis, quæ ipsis peccandi causam præbuerunt, largas eleemosynas domibus & Ecclesijs nostris facientes, & cælum lucrantes, à viâ, quæ eos ad infernum ductura erat, declinent. Sic & adversus fœminas, propter sexûs fragilitatem mirè & absque rigore procedimus: & quò faciliùs eas ad divinorum præceptorum obedientiam perducamus, res quædam parvi momenti ijs permitti solent, dummodo id quod res est cognoscentes, tanquam creaturæ Dei, debitas ei gratias reddant. Sed neque ab his aut illis confessionem generalem exigimus, ut appetitui eorum obsecundemus, sed potiùs, ut pravi illi affectus, & malæ inclinationes naturæ detegantur; quibus posteà cum discretione, & quidem suam cuilibet singulatim medicinam applicamus; non verò ut veteres illi Religiosi; omnibus confusim peccatoribus idem remedium adhibemus. Modus profectò salutaris, & à DEO, *ad exaltationem fidei suæ, nobis revelatus: cum quo detectis etiam animis resolutis & fortibus, multoties eos, mediante Camerâ Meditationum nostrarum (quarum secreta revelare non est licitum) ad internecionem hæreticorum & inobedientium inimicorum sanctæ Sedis Romanæ consultò exstimulavimus; & quidem non privatorum tantùm, verùm etiam magnorum Principum & Regum; heroicis istis factis boni illius Ahodi, de quo in sacra Scriptura legitur, figuram repræsentantes, & immortali cum laude congregationis nostræ, sedes paradisi Sanctis atque Martyribus complentes. Cui rei testimonio esse queunt multæ effigies, quæ varijs typis æneis passim videntur impressæ.*

Et sané quilibet commemoratorum virorum atque mulierum de Sanctissimis Sacramentis non alibi, quàm in nostris Ecclesijs debebat participare & confessionem exercere: ubi præter facultatem & privilegia, quibus à quavis culpa quilibet expiari potest, à summis Pontificibus concessa, facilem habituri essent modum animas suas salvandi: modum inquam à nobis inventum, qui in propriæ solummodò voluntatis privatione, & in hac consistit, ut absque laboriosa requisitione alterius, sequatur quis ejus præcepta, qui propter ipsum studijs insudat & defatigatur: id quod Patres hi spirituales faciunt. Et quidem omne peccandi periculum hoc modo tollitur, non viso aut cognito ab alijs Religiosis, qui in veteri illa simplicitate educati, dum pœnitentes suos in libertate relinquunt, parum semper profecerunt, atque etiamnùm proficient.

Ac licet à Politicis, atque alijs mundi hujus sapientibus hæc nostra doctrina hæresis dicatur, non tamen hoc illorum dicterium in ullam considerationem trahendum est; cum videamus illam ab Episcopis Cardinalibus, & omnibus Pontificibus approbatam esse. Et ut concludam, quod plus, quàm ulla res alia eos relevat, qui Ecclesias nostras frequentantes sanctam istam obedientiam amplectuntur, id verò est, quod participes fiunt innumerabilium meritorum, quæ divina Majestas sufficientia esse judicat, non solùm ad tollendum delicta jam præterita, sed ad cancellandum, vel annihilandum ea, quæ in posterum committi possent; & ad redimendum quamcunque animam, quæ ad purgatorium fuerat condemnata.

Nolim verò aliquem vereri, ne commemorata commoda & honores sectaturus, in difficultatem aliquam offendat: quandoquidem viæ: quæ in Societate nostra ad eos ducunt, ita tritæ, & tanta cum prudentia accommodatæ sunt, ut quilibet absque vacillatione ullâ eorum obtinendorum atque fruendorum spem habere possit. Ibi enim assiduè de Verbis & Rebus tractatur: & quicquid vel publicum vel privatum ad aures nostras pervenerit, de eo consultatur: nec quisquam ulli rei unquam adhibetur, nisi examinatâ priùs naturâ ejus, & perpenso talento ejus à Patre Generali (qui omnibus exploratis signa & notas exquisitè distinctas habet) aptus ad eam perficiendam deprehendatur. Admonito posteà illius, quòd hoc vel illo die dignum consideratione occurrit, detegitur id ei familiaribus colloquijs nostris, aut per confessionem nobis devotorum. De eo namque conferentes inter nos, & literis à Collegio ad Collegium scriptis, ei quod secuturum est, aut sequi poterat, anticipando semper obviamus, in quemcunque casum parati. Ejusmodi considerationibus aut collationibus, quibus nullum dubium remanet indecisum, Seniores & sapientissimi, quos habemus, Rectores assistunt, qui in quavis materia quàm maximè versati definiunt quomodo viris & mulieribus, viduis aut maritatis, obsequium & beneficia erga Collegia, & particulatim etiam ergà nos ipsos debeat persuaderi, quomodo itidem paradisi iter ingrediendum sit, ac qua ratione Principum gratiæ quis insinuetur. quibus medijs voluntas eorum captetur, & quibus in possessionem animi & opinionis populorum perveniatur.

Laborent sanè in hoc inimici nostri, cælestis voluntatis ignari, & obloquantur, Nos hisce Regulis & Rationibus damnum privatorum Domibus & Principatibus hujus Mundi adferre. Alij quidem, dum asserunt, Nos rerum horribilium commemoratione, quas simplicioribus pro Concione in Templis, & domi animam jam exhalaturis ingerimus, nosmetipsos & Collegia nostra ditantes, debitâ hæreditate liberos & parentes eorum spoliare: Alij verò, quòd simulatâ quâdam servitute Principes Christiani ad instantiam Ecclesiasticæ Majestatis, fidei nostræ se committentes, imprudentibus consilijs quandoque eò redigantur, ut & statum & vitam perdant. Singularem verò pietatem illam, quæ pro auctoritate sanctæ Sedis dilatandæ exercetur, improbi illi Politici traditionum & rebellionum à nobis perpetratarum nomine denigrantes, mundo exosam reddere fatigentur sanè, affirmantes scilicet, prædicationes, & divitiarum atque laudum præmia, ad hæreticos exstirpandos à nobis inventa, proditorios esse modos adversus Principes, & voces adulatrices, quibus veluti sanctitatis & Martyriorum involucro quodam parricidia obtegimus. Exclament, sed falsò, Nos per has ipsas destructionum vias, contra veram Iesu fidem, Iesuitarum nomen mereri, per quas Scipio Carthaginensium Imperium evertens, Africani nomen consecutus sit. Cæterum in tota prout decet, consideratâ liquet, pro peccato istud nequaquam haberi posse, sed veram demum pietatem esse, quæ in Catholica Romana Ecclesia commodum, animarumque ei devotarum servitium resultat. Inprimis enim non inconveniens est, ut pater propria salutis gratiâ filium, & cognatus cognatum hæreditate privet: eò quòd ex Evangelica doctrina quilibet anima sua magis, quàm patri, matri, aut liberis sit obligatus. Atque ita opus quoque erit meritorum, si subditi ejus Principis, qui de jurisdictione sua, & commodo subditorum magis, quàm animæ salute solicitus, Pontificijs præceptis, obedire recusat, fidelitatis juramento exsolvantur, ijsdemque significetur, quandoquidem ipsimet se regere nequeant, ut alij Principi Catholico, qui quidem obsequens sit, aut Romano Pontifici confœderatus, adhæreant. Ac si propter inobedientis illius principis potentiam & robur ad ejusmodi apertas declarationes perveniri non poterit: tum legibus Canonicis & sanctissimis Decretalibus minimè erit contrarium, occultè eum, peccatorum absolutione aut premio interfectoribus proposito, vita tollere: asserente idipsum etiam doctissimum historico nostro Ioanne Mariana in quodam tractatu suo ad magnum Hispaniæ Regem; ubi venena, & horum compositiones, tanquam tutissima media proponens, concludit, in eum finem ipsa venena ita præparata cuilibet bono Catholico semper in promptu esse debere. Atq; in sacrosanctis Biblijs exemplo Ieroboami & aliorum legitur, quàm graviter Reges & populi dilecti à Sacerdotibus & Prophetis, propter obedientiam castigati fuerint. Quin imò maximam in populi utilitatem cessurum esset, si pestifero semine Politicorum sublato, & temporali dominio cum spirituali conjuncto, solummodò à nobis Ecclesiasticis regerentur & gubernarentur: sic enim majori cum pietate forent tractati. Atque hic mentis conceptus à Patribus nostris ubique locorum prædicatus, non minùs quàm articulus fidei debuerat observari; quandoquidem alij quidem stertunt, nos autem pro salute eorum semper vigilamus. Atque hoc est prudentissimum Regimen, & Respub. Societatis nostræ, nunquam à Philosopho aliquo tam perfectè descripta, sed à celebri illo Ignatio Loyola miraculosè fundata.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE PROPAGATIONE
ET
INCREMENTIS ORDINIS IESVITICI.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

IESVITÆ, serpentum in morem, initio terræ pulverem esitabant, & summâ inopiâ adacti solum solo identidem vertere cogebantur. Romæ enim ut excepti fuerint primò, supra indicavimus.

Iesuitæ ut irrepserint in gratiam hominum.

Irrepsêre autem primùm in gratiam hominum, eosque in sui admirationem pertraxerunt diligentiâ & sollicitudine suâ in ægrotorum morbis curandis, vulneribus obligandis, & molesta, gravi ac putidâ sanie abstergenda.

Secundò, auscultandis confessionibus, undè miserè victum suum excerpebant.

Mox ubi paululùm firmitatis accessit, pueros sine mercede docendos & erudiendos susceperunt; quo artificio non vulgarem vulgi favorem emeruêre, criminandis præsertim alijs Doctoribus, quorum doctrina venalis esset, & scholæ nulli sine mercede paterent, ac interdum etiam doctrina peregrinâ personarent. Incredibile dictu est, quantum hæc criminatio valuerit. Inprimis, ut facilè est in magna piscium multitudine rete suum implere: sic etiam in hac juvenum frequentia Iesuitis facilè fuit continuò aliquos institutis suis implicare. Ea etenim est ætas hodiè, quę blanditijs simul & doctrinæ admiratione permovetur, & propediem ad operam navandam præstò esse potest. Ac reliquorum quidem Monachorum in hoc à Iesuitis emendatus est error, qui pusiones vix dum è cunabulis egressos ad se miserunt, totosque quindecim aut viginti annos nutrierunt, antequam ad praxin eos admovere possent. Hoc sagaces & solertes animadvertentes Iesuitæ, suos in eo ætatis flexu intercipiunt, qui jam ad adultam vergit.

Iesuitæ Romæ tria Collegia erigunt.

Firmato autem & communito à Pontificibus Romanis Iesuitarum Ordine ac vitę instituto, per omnes se Italiæ Vrbes Iesuitæ spargebant, & mox ubique in ea Religione collegia eis ædificabantur. Inprimis autem Romæ sedes suas fixerunt, superstitionum & errorum omnium matre seu officina. Tria enim ibi Collegia exstruxerunt Iesuitæ, unum pro se, alterum pro Anglis, tertium pro Germanis. Nam Ioannes Moronius & Episcopus Prænestinus, qui in Tridentina Synodo legatus fuit Pontificis & Syn. Præses, cõsilium communicavit cum Ignatio, quanto usui esse possit Ecclesiæ Pontificiæ, si Romæ amplissimum Collegium exstrueretur, in quo maxima Germanorum multitudo in bonis literis & Religione, sumptibus Pontificis institueretur, ut tandem in Patriam redeuntes, collapsam & conculcatam Pontificiam Religionem ibi instaurare aliqua ex parte possent. Opus igitur illud aggressi sunt Iesuitæ anno Domini 1553. exstructo tali Collegio Romæ, non procul à suorum Collegio. Adolescentes verò Germanos, narrant Payva Andradius & Surius, in

illod Collegium assumi, non ut cooperentur tandem in ordinem Iesuiticum, sed Iesuitas tantùm alendi illos, moderandi & instituendi curam gerere, & ad hunc laborem suscipiendum, solùm Germaniæ salutis desiderio fuisse incitatos, ut per istos emissarios Germania ad gremium, vel si hoc nimium est, ad oscula pedum Romani Pontificis paulatim reduceretur.

Italorũ ingenium procliue ad superstitiones recipiendas. Mirum autem videri nemini debet, Italos tanto animorum & corporum impetu hoc novum sodalitium jam olim excepisse, & adhuc hodie fovere ac cum stupore admirari. Nam, ut omnia ferè sua ipsorum monumenta testantur, semper fuerunt & etiamnum hodie sunt, ex naturali quadam ad hypocrysim inclinatione, ad Deorum multitudinem colendam, & ad omnes, quantumvis prodigiosas atque horrendas superstitiones recipiendas, præ cæteris ferè omnibus Nationibus propensiores. Ex quo fornicationis poculo permulta in Christianam Religionem transfuderunt, eamque ferè totam veneno mortifero infecerunt quo adhuc maxima pars orbis Christiani, suavitate, dulcedine, antiquitate & pulchritudine ipsius illecta deceptaque inebriatur validissimè.

Iesuitæ in Hispanias veniunt. Ex Italia rectâ in Hispanias Iesuitæ suas duxerunt colonias. Erat enim circa initium confirmationis hujus Ordinis Romæ Petrus Mazcarenhas, à Ioanne Tertio, Lusitaniæ Rege ad Pontificem Orator, qui multum cum Pontifice egit, ut ex viris illis, quorum tunc adhuc pauci numero erant, duos in Lusitaniam mitteret: quo tandem impetrato, profecti sunt illuc Franciscus Xavier & Simon Rodericus anno 1541. ubi à Rege totoque populo, sicut & alij in reliqua Hispania humanissimè excepti, & ubivis locorum in ea gente certatim Collegia eis exstructa fuerunt, nec ullo in loco hodie majori cum studio foventur. Nam vulgò in Hispania & Lusitania *Apostoli* & *Apostolici* viri etiamnùm hodie nuncupantur.

Hispani in superstitionibus nascuntur, & educantur. Neque mirum: nam gentis hujus homines plus quàm serviliter in Romana Religione nascuntur, educantur, instituuntur & confirmantur, nec alibi ferè obsequentiores & ferventiores filios habet Romana Ecclesia. Tanta enim apud eos fit de fide & religione Romana Inquisitio, tamque arcta, ne inde avolet, septa tenetur custodia, nisi ipsi filij ad parentes suos, hæreseos damnatos, exurendos, allatis propria ex domo lignis carnificem adjuvent, ipsique propemodum parentum carnifices existant, hæretici ferè ab omnibus judicentur, eodemq; digni supplicio censeantur. Ex quo certè necesse est Hispanos superstitiosos evadere, actus Religionis externos multiplicare, & vel mortuos fidem Romanam spirare: ne si minus multa Religionis suæ signa dederint, suspecti extemplo de fide reddantur, & in tertiam ac quartam usque generationem crudelissimè excruciati puniantur. Accedit huic, quòd ab antiquis temporibus Marani, seu infideles nuncupati sunt Hispani, quippe à quibus prognati fuerunt. Vt igitur hanc calumniam à se depellant, in excessu peccant, & Iesuitis, tanquam Romanę Ecclesię columnis, immensos honores exhibent & privilegia dant: Hispani per universum suum Regnum, imò aliquibus in locis Magistratibus ipsis parere & obedire præcipiunt.

Ioan. Siliceus Iesuitarum hostis. *Ioannes Siliceus* tamen Archiepiscopus Toletanus in Hispania Iesuitarum acerrimus insectator fuit. Compluti in sua Diœcesi Collegium ipsis repente exstructum, ita ægrè ferebat, ut de Iesuitis à sua ditione pellendis toto animo dies noctesque cogitaret. Quotquot è suo clero Iesuitis favere nôsset, eos juris in Ecclesia Toletana dicendi potestate privat: vetat etiam in Ecclesia Complutensi, omninò quemquam à Iesuitis Ecclesiæ Sacramenta sumere. Quæ res in tota Hispania plurimorum animos vehementer commovit, ut qui existimarent, tantum Antistitem non sine gravi aliqua certaque ratione ita de Iesuitis statuisse.

De Iesuitarum ADVENTV, INCREMENTIS *ac* PROPAGATIONE *in Gallia.*

Iesuitæ in Gallia difficulter recepti. IN Gallia verò, non eâdem facilitate, quâ ab Italis & Hispanis, Iesuitæ suscepti sunt. Cùm enim Episcopus Claromontanus *Guilelmus de Prato* eos Lutetiæ primùm, exiguo quidem numero, in Claromontium, quod ibi est Collegium, præ nimio erga illos favore, introduxisset, Anno Christi 1550. & moriens testamento ultra 60000. aureorum legâsset, eâ lege, ut Billonij & Mauriaci in Avernis Schola instituta juventuti erudiendæ incumberent: ante Loyolæ mortem Broetus in Gallia commendatione Caroli Lotharingi Cardinalis, cujus & nomen diplomati appositum est, ab Henrico Secundo impetraverat, ut juxta Pontificium diploma Societas hæc in Gallia reciperetur, & Sodalibus ex eleemosynis ædes & Scholâ Lutetiæ, non etiam in alijs

Vrbibus

Vrbibus construere, ibique juxta normam Ordinis vivere liceret. Haud diu post suppliciter à Parlamento contenderunt, ut & in Regno hoc tolerarentur, & Societas hęc sub specie tam religiosi Ordinis, quàm Collegij tandem approbaretur. A Gallo-Francis verò tum quidem repulsam tulerūt.

Post quatuor nihilominus annos, iterum ut admitterentur, supplicârunt. Cum autem diploma, cujus paulò ante meminimus, in Curia lectum esset, 3. Non Sextil. & id Procurator regius *Noe Bruslardus* vehementer oppugnaret, Parlamentum decrevit, ut regium ac Pontificium diploma, Episcopo Parisiensi, nec non Theologorum Parisiensium Collegio, hoc est, Sorbonæ communicaretur: quibus auditis de tota re decerneretur. Sorbona Anno 1554. Decemb. 1. multis in medium adductis rationibus firmissimis, evidentissimisque, hanc Iesuitarum petitionem omnibus modis aversata est, & vehementer impugnavit ac rejecit. Decretum autem hoc & sententia Sorbonæ de verbo ad verbum sic habet.

Decretū Sorbonæ contra Iesuitas.

Anno Domini 1554. *die* 1. *Decemb. sacratissima Theologia Parisiensis, post Missam de Spiritu Sancto in æde sacra Collegij Sorbonæ, ex more celebratam, jam quarto in eodem Collegio per juramentum congregata est, ad determinandum de duobus diplomatibus, quæ duo sanctissimi Domini Summi Pontifices Paulus III. & Iulius III. his qui Societatis Iesu nomine insigniri cupiunt, concessisse dicuntur. Quæ quidem diplomata, Senatus, seu Curia Parlamenti Parisiensis dictæ facultati visitanda & examinanda, misso ad rem Hostiario, commiserat. Antequam verò ipsa Theologia facultas, tantæ de re, tantique ponderis tractare incipiat, omnes & singuli Magistri nostri, palàm atque aperto ore professi sunt, nihil se adversus Summorum Pontificum authoritatem & potestatem, aut decernere, aut moliri, aut etiam cogitare velle. Imò verò omnes & singuli, ut obedientiæ filij, ipsum Summum Pontificem, ut summum & universalem Christi Iesu Vicarium, & universalem Ecclesiæ Pastorem, cui plenitudo potestatis à Christo data sit, cui omnes utriusque sexûs obedire, cujus decreta venerari, & præ se quisque tueri & observare teneantur, ut semper agnoverunt & confessi sunt, ita nunc quoq; quæ sincerè, fideliter & libenter agnoscunt & confitentur. Sed quoniam omnes præsertim verò Theologos, paratos esse oportet ad satisfactionem omni poscenti de his quæ ad fidem, mores, & ad ædificationem Ecclesiæ pertinent, dicta facultas poscenti, mandanti & exigenti Curia prædictæ satisfaciendum duxit. Itaque utriusque Diplomatis omnibus frequenter lectis articulis repetitis, & intellectis, & pro rei magnitudine per multos dies, menses & horas, pro more priùs diligentissimè discussis & examinatis, tum demum unanimi consensu, sed summa cum reverentia & humilitate, rem integram correctioni Sedis Apostolicæ relinquens, ita censuit.*

Arrigitē aures Iesuitæ.

Hæc nova Societas, insolitam nominis Iesu appellationem sibi vendicans, tam licenter, & sine delectu quaslibet personas, quantùm libet facinorosas, illegitimas & infames admittens, nullam à Sacerdotibus secularibus habens differentiam in habitu exteriore, in tonsura, in horis canonicis privatim dicendis, aut publicè in Templo decantandis, in claustris & silentio, in delectu ciborum & dierum, in jejunijs & alijs varijs ceremonijs, quibus status Religionum distinguuntur & conservantur, tam multis, tamque varijs privilegijs, indultis & libertatibus donata, præsertim in administratione Sacramenti Pænitentiæ & Eucharistiæ, idque sine discrimine locorum, aut personarum, in officia etiam prædicandi, legendi & docendi in præjudicium Ordinariorum, & Hierarchi Ordinis, in præjudicium quoque aliarum Religionum, imò etiam Principum & Dominorum temporalium, contra privilegia Vniversitatum, denique in magnum populi gravamen, Religionis Monasticæ honestatem violare videtur, studiosum, pium, & necessarium, virtutum, abstinentiarum & austeritatis enervat exercitium; imò occasionē dat liberè apostatandi ab alijs Religionibus, debitam Ordinarijs obedientiam & subjectionem subtrahit, Dominos tam temporales quàm Ecclesiasticos suis juribus injustē privat, perturbationem in utraque politia, multas in populo querelas, multas lites, dissidia, contentiones, æmulationes, rebelliones, variaque schismata inducit. Itaque his omnibus atque alijs diligenter examinatis & perpensis, HÆC SOCIETAS *videtur in negotio fidei periculosa, pacis Ecclesiasticæ perturbativa, Monasticæ Religionis eversiva, & magis ad destructionem, quàm ad ædificationem.*

Notate Iesuitæ.

Catechismus Iesuiticus lib. 10. cā. 6.

Interfuerunt huic Conventui Maillardus, Demochares, Perionius, & Ori Inquisitor fidei, &c. Procuratores fuerūt Benedictus Decanus & Conrselles Subdecanus Theologiæ facultatis Parisijs: Itemq; Faber Syndiac & Noe Bruslardus; non Petrus Ramus & Mercerus, ut Iesuitæ mentiuntur.

Sic judicavit hoc tempore Sorbonianum Collegium de Iesuitis, hodiè verò non parum illis favet. Artibus enim suis in illud Collegium paulatim intrudunt Theologos, qui in eorum Collegijs literis operam dederunt, & nunc res

Iesuitarum

Iesuitarum vehementer ibi promovent.

Iesuitæ Galli prouocant ad Hispanos.

Iesuitæ verò hanc Sorbonæ censuram per Hispanicam Inquisitionem annihilari & abrogari curârunt. De quo Ribadeneira libro quarto, cap. undecimo sic scribit: *Porrò in Hispania, quòd Sorbonense decretum esset contra sanctam Sedis Apostolicæ authoritatem, à qua Religio nostra confirmata & probata est, fidei quæsitores illud tanquam falsum, & quod pias aures offenderet, suo decreto legi prohibuerunt.*

Iesuitæ in Gallia intermissum negotiū pergunt.

In Gallia autem hâc Theologorum Parisiensium sententiâ territis Sodalibus, cùm tempori obsecundandum ducerent, & novi Ordinis invidiam tempore mitigatum iri sperarent Iesuitæ, altum ea de re silentium fuit, usque ad Francisci II. Galliarum Regis tempora, sub quo potientibus rerum Guisianis, qui impensè huic novo Sodalitio favebant, Iesuitæ intermissum negotium persequuntur; & ante omnia juxta S.C. Eustochius Bellaius Parisiensis Episcopus sententiam rogatur, quam ille scriptis mandavit. In ea Societatem Iesuiticam, ut novos omnes ordines, summè periculosam: & his temporibus admotus potiùs concitandos, quàm Ecclesiæ concordiam farciendam, institutam asserit: Inprimis Iesuitarum nomen, ut arrogantiæ plenum, improbat; quippe cum ita solis sibi tribuant, quod Ecclesiæ Catholicæ competit, quæ propriè fidelium congregatio dici potest, cujus caput est CHRISTVS; illi verò cùm hoc nomen sibi sumunt solis, & hoc dicere videri, solos se Ecclesiam constituere: tum multa in privilegiis ei à Paulo Tertio concessis inesse dicit, quæ juri communi repugnent, Episcoporum, Curionum & Vniversitatum auctoritati ac potestati præjudicent, ac proinde consultius esse, at quando ad Turcarum & infidelium instructionem & verbi Dei apud illos populos promulgationem à Pontifice auctorati, sunt in locis, qui iis vicini sunt, domicilia his Sodalibus assignentur, uti olim in Christiano limite Rhodienses Equites excubare jussi sunt.

His sententiis à Rege in Consistorio expensis, instigante Cardinali Lotaringo, diplomate dato 7. Calend. Maij Anni millesimi quingentesimi sexagesimi primi Curiæ mandatur, ut nullâ habitâ Theologorum Parisiensium & Episcopi ipsius intercessionis ratione, tam Pontificia quàm Regia diplomata in Societatis gratiam facta promulget.

Et quanquam Sodales porrecto Senatui libello supplici se juri communi subjicerent, & juribus ac privilegiis contra illud à Pontificibus concessis, & Episcoporum, Collegiorum, Curionum, Vniversitatum auctoritati, Ecclesiæ Gallicanæ & pactionum inter Reges ac Pontifices initarum juri præjudicantibus renunciare se testarentur, nihilominus Senatus 8. Calend. Mart. decreto facto negotium omne ad Consilium universale, aut Ecclesiæ Gallicanæ conventum remittit, ut ab eo novus ordo approbaretur.

Iesuitæ recipiūtur in Gallia cum conditione.

Tandem cùm possiaci jussu Regis Præsules de Religionis negotio magno numero convenissent Francisco Turnonio Cardinali Lugdunensi Archiepiscopo Præside, 7. Calend. Octob. referente Bellaio Episcopo Parisiensi, & pluribus conditionibus appositis, conventus juxta potestatem ei à Curia factam, causâ cognitâ novam Societatem admisit & approbavit, sub Societatis & Scholæ nomine, non etiam Ordinis recenter instituti, hoc est, tanquam Collegium solummodo quoddam, non autem novum Religionis institutum vel ordinem, astutissimo Cardinalis Turnonij instinctu: expressâ insuper hac conditione, ut aliud quàm Societatis IESV, aut Iesuitarum nomen assumant, in ipsosque Socios Episcopo in sua Diœcesi, ut in alios Sacerdotes, jurisdictio salva maneat; utque nihil agere possint in Episcoporum, Collegiorum, Curionum, Vniversitatum, aut aliorum Ordinum præjudicium, illorumve jurisdictionem & functionem, sed juxta juris communis præscriptum regantur, privilegiisque ei contrariis renunciare teneantur. Insuper additum est, ni pareant, aut in posterum nova à Pontificibus privilegia obtineant, ut approbatio præsenti decreto facta jam nunc revocata intelligatur.

Iesuitæ non parent conditionibus his.

Quid Iesuitæ? nulli istarum conditionum institerunt, multóque minus appellationem istam Ordinis sui intermiserunt: imò cùm primùm hoc decretum impetrassent, ludum Lutetiæ aperiunt, & portæ Collegii sui inscripserunt, COLLEGIVM DE SOCIETATE NOMINIS IESV.

Caroli Molinæi sententia de non admittendis Iesuitis in Gallia.

Cùm igitur universa Parisiensis Academia eorum libertatem audaciamque effrenem interpellaret, rursus res ad Senatum devoluta est. Antequam autem res in Senatu agitaretur, ab Academia consultus Carolus Molinæus, Franciæ & Germaniæ Iurisperitus celeberrimus, & in supremo Parisiorum Senatu Advocatus, An Iesuitæ, sic enim eos vocavit, in regno Franciæ & Vniversitate Parisiensi sint admittendi? consultatione scriptis mandatâ, quæ postea etiam publi-

publicata est, responderat, Non solùm id non esse è Republica, sed contra Rempublicam & utilitatem communem Franciæ Regni, præsertim Vniversitatis Parisiensis, quæ omnium Academiarum primaria sit; his adductis rationibus.

1. *Primùm*, inquit, *Iesuistæ illi novam Religionem instituunt contra antiquos Canones etiam Conciliares: quibus vetitum est, novam nullam Religionem erigere; sed receptos & approbatos conventus subire: alioquin non esset ad finis novarum sectarum & adinventionum, ad explicationem populi Christiani, turbationem & confusionem ordinis Ecclesiastici; qui certis in statis suis finibus contineri debet. Vt text. in cap. ult de Religiosis domibus. Quod desumptum est de Cenecilio Gnerali sub Innocentio Tertio Romæ habito Anno 1215.*

2. *Secundò, & nominatim, hoc est contra arresta supremi Parisiorum Senatus: quibus præfati Iesuistæ jam non semel repulsi sunt, non solùm ut ignoti, sed etiam ut peregrini: imò etiam ut incapaces totius & juris & tituli Collegialis, hujusmodi secta & Religione facititia à tanto Senatu rejecta.*

3. *Tertiò, contrà solenne Consilium & conclusionem longâ & maturâ deliberatione factam Nicææ mense Iulio, Anno sesquimillesimo trigesimo octavo, à novem selectis præstantissimis & doctissimis viris. Quorum quatuor erant Cardinales, reliqui Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, à Paulo Tertio Pontifice Romana congregatis & diris adjuratis, ut absque illa dissimulatione veritatem edicerent, & consilium darent ad judicandum & corrigendum abusus, & medendum morbis Ecclesiæ: Qui inter alios abusus corrigendos, censuerunt prohibendam esse admissionem novorum Religiosorum, etiam in Conventualibus jam receptis ordinibus: Sed omnes, qui tum nondum erant professi abigendos & expellendos; multò minùs novos Conventus erigendos etiam ordinum vel Religionum approbatarum: multò minùs novas factitias Religiones admittendas. Idem ante eos censuit Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis in suo libro de Reformat. Ecclesiæ, edito in Concilio Constantiensi, considerat. Idem ante eos censuerunt Archiepiscopus Armacanus de Sancto Amore, sacra Theologiæ doctor insignis quondam in Schola Sorbona hujus Academiæ & Scholæ.*

4. *Quartò: contra bonum publicum totius Regni nimis jamdudum multitudine Conventuum gravati, ut res ipsa clamat. Quod si nova hæc secta ad novum unum Conventum exigendum admissa fuerit. mox per totum Regnum serpet non solùm sumptu & onere populi, sed etiam Ecclesiarum Regni detrimento & gravamine luculento. Cujus rei recens extat exemplum, quod à leviori principio nondum septuaginta annis ortum habuit e Anachoreta ille Franciscus à Paula, qui sub ortum Ludovici Vndecimi venit in agrum Turonensem, ubi cum sex jugera terræ emisset, obyt: famuli ejus peculio magistri non contenti, quânam arte intra viginti annos tam multa nova suæ Minimorum sectæ Monasteria ample dotata in Gallys ædificârunt? Iesuistæ isti ut majus & augustius se habere principium gloriantur, ita majores spiritus colligunt, & majora sese brevi facturos sperant & jactant. Principijs igitur potissimum obstandum.*

5. *Quintò, non solùm tam est contra commoda publica, sed etiam vergit in magnum periculum Regni, nempe detegendorum & revelandorum passim secretorum exteris. Multòs enim non solùm commorantes, sed etiam identidem communicantes alliciunt & alunt Italos & Hispanos, & quosvis exteros: Nimis opportuna res exploratoribus secretis Regni revelandis; quod ut suspectum & periculosum, omni adimadversione & prohibitione dignum censuerunt antiquæ & politicæ leges. leg. omne delictum. ¶. Exploratores. Pandect. de re militar. leg. mercatores. de commerc. & mercator. Adeò ut hac ratione etiam ritè electi Episcopi repelli possint, ut post Innocentium, in cap. cum superis tradunt. Ibi Panorm. col. 3. Fel. col. 4. extra. de appellat. Innocentius, in cap. quod sicut. & ibi Panorm. extra. de Election. & in cap. cum terra. eod. tit. Dominic. de sancto Geminian. in cap. in novo, col. ult. 21. distinct. Zangelin. in extravagant. execrabilis, in verb. diversorum Regnorum, sub tit. de prabend. Quantò fortiùs excludi possunt novi Monachi?*

6. *Sextò, istud est contra jus publicum, quo novorum Collegiorum erectio prohibetur. Et in summa omne Collegiam illicitum est, nisi specialiter approbatum appareat. lib. 1. leg. Collegia. ¶. In summa. Pand. de coll. illic.*

Porrò Collegium illicitum usurpans non minori pœna tenetur, quàm tenentur hi, qui hominibus armatis loca publica vel Templa occupant. leg. 2. Pandect. de colleg. illic.

Et Collegium non specialiter approbatum, nec passivam quidem Testamenti factionem habet l. Collegium. C. de hæred. instituend. Non obstat l. C. de Sacrosancta Ecclesia, quia loquitur de publico & ordinario ministerio Ecclesiæ seu Collegio Catholico, sive alibi per universalem Ecclesiam Christianam, qui ante Constantinum non licebat aliquid legare, nec Ecclesiam Christianam hæredem instituere; quod cùm Lucina matrona fecisset, Maxentius, qui tum ante adventum Constantini Romæ rerum potiebatur, eam relegavit: teste Platina in Marcello. Quod Constantinus devicto Ma-

xentio

xentio factus Imperator correxit d. l. 1. ad populum lata, quæ non est facta nisi in favorem Ecclesiarum Christianarum, & ministerij ordinarij. In Ecclesia nulla erant Cænobia; nulla Collegia Episcoporum & Parochorum, qui in locum Apostolorum & discipulorum Christi successerunt, quod nullo modo dici potest de Cænobijs seu Monasterijs institutis, quæ manent sub Regula prohibitiva, & sub genere Collegiorum illicitorum, nisi de speciali approbatione appareat. leg. 1. & 3. Pandect. de colleg. illicit. Et sic nullo modo includi possint nec contineri sub gratia & promissione, dict. leg. 1. quæ adhuc propter abusum clericorum Romana Ecclesia, facultatibus morientium insidiantium, revocata fuit per Valentinianum, & Valentem Imperatores tempore B. Hieronymi, qui eam legem laudat, propter sordidam & insatiabilem avaritiam Clericorum & Monachorum Ecclesiæ Romanæ: quam avaritiam valde deplorat & detestatur in Epist. 2. ad Nepot. tom 1 Epistolarum suarum: qui si viveret, non minus deploraret & execraretur sordidum quæstum & avaritiam dictorum Iesuitarum, qui preces suas & suffragia vendicant: Non enim alium habent reditum: & tamen nec manibus operari volunt: ut exemplo Beati Pauli jubet sanctus Augustinus in libro suo de opere Monachorum: Nec se alijs antiquis approbatis Conventibus submittere, ut sacri Canones jubent. can. ult. de religios. domibus. Sed sibi solis novum Regnum erigere, idque stipe simplicium, quod vetat & maledicit Christus, Matth. 23.

7. *Septimò, quòd in medio ipsius Academiæ, sine ejus permissione, de facto construant novam Ecclesiam, novum Collegium, noves Lectores & novas lectiones: Nec volunt eidem Academiæ subijci, sed novum Collegij & exercitij caput erigere. Quod non solùm monstrosum est, sed seditiosum, & contra jus publicum. l. 1. ¶. hujus studij. Pand. de Instit. & Iur.*

8. *Octavò, Academia Parisiensis abundat multis congruis & approbatis Collegijs, & ab antiquo fundatis, etiam plus quàm sufficientibus; imò quædam superflua sunt: Et sic multò minùs admitti & tolerari debet Collegium novum Iesuitarum.*

9. *Nonò, sine auctoritate Episcopi, & approbatione doctorum Theologiæ concionantur, & novum suum Catechismum quasdam superstitiones continentem, plebi & etiam mulieribus, omnibus promiscuè obtrudunt, ut de industria sese ingerere videantur ad dandum occasionem infringendi pacificationis edicta: quare nihil perniciosius esset & periculum irreparabile secum trahit.*

Quibus consideratis, Procurator generalis ejusdem almæ Vniversitatis Parisiensis justam causam habet, & pro debito officij debet præfatis Iesuitis novum opus nunciare: eosque ut ab indebitis illis novitatibus desistant per legitimos tramites compellere. Et ita censeo ego Carolus Molinæus Franciæ & Germaniæ IC. & in supremo Parisiorum Senatu antiquus Advocatus.

Steph. Pasquierus de Iesuitis iudiciũ.

Secundum hæc igitur & alia similia causa ista frequenti Senatu acriter agitata est. Pro Sodalibus Petrus Versorius magni nominis Patronus laudatâ multùm eorum origine, quam suprà memoravimus, & institutione peroravit. Stephan. Pascasius vel Pasquierius contra pro Academia Parisiensi disseruit, & sectam eam ambitiosam & fucatæ Religionis plenam appellans, in Hispana natam Lutetiæ adultam, Venetijs exercitatam, Romæ initio exagitatam, postremo receptam, & privilegijs immodicis & à jure communi exorbitantibus donatam, posteà in Gallia Theologorum Parisiensium sententiâ damnatam, itemque à Parisiensi Episcopo rejectam fuisse dixit; nunc verò gratuitæ puerorum institutionis specie grassari, & inde familias captatis testamentis exhaurire, inde juventutem specie Religionis corrumpere, & fascinatis per superstitiones puerorum ingenijs jam nunc seditiones & defectiones in Regni perniciem aliquando erupturas moliri. Tum inter plura eorum vota illud exagitat, quo *Præposito* suo, quem tanquam Deum præsentem in terris venerari se dicant, obedientiam, quam *cæcam* appellent per omnia & in omnibus polliceantur. Deinde in ambitiosum eorum nomen invehitur, quod cum sectarii alii ante ducentos annos usurpâssent ab Ecclesia reiecti, & iusto Dei iusto Dei iudicio ac flagello omnino dissipati perierint. Hòc nomine nihil aliud agi, quàm ut inter eiusdem religionis Professores scissura constituatur, & Iesuitæ alii Christiani. Quòd vérò adeò se erga, Pontificem obsequentes præbeant, eò magis suspectos eos Gallis esse debere, qui Pontificem quidem tanquam caput & Principem Ecclesiæ agnoscant, sed ita, ut sanctis decretis & œcumenicis Conciliis tanquam inferior parere teneatur: nihil aduersus Regnum ac Reges pronunciare, aut contra Curiæ placita, aut in præiudicium Episcoporum intra eorum fines decernere valeant: tum subiicit, novis Sectariis istis semel admissis, totidem hostes intra Regni viscera ali, qui si contingat, ut excandescente perversa bile in Gallos arma vertant Pontifices, Regi nominique Gallico bellum indicturi sint. Postremò verò

ad

ad Senatores oratione, *Vos*, inquit, *qui nunc Iesuitas toleratis, aliquando ipsi, sed serò credulitatem vestram accusabitis, cum conniventia vestra effectum videbitis, ut horum astu, dolis, superstitione, dissimulatione, præstigijs ac malis artibus publica tranquillitas, non solum in hoc Regno, etiam per universum orbem Christianum periclitetur.*

Bapt. Menilius de Iesuitis.

Post eum replicavit Versorius: ac demùm Baptista Menilius Cognitoris Regij partes sustinens, qui increpitâ initio Patronorum utrinque acerbitate, postquam de novis Ordinibus & periculo in eorum admissione non solùm quantum ad religionem; sed etiam quantum ad civilem administrationem multa dixit: tandem contra Iesuitas peroravit, qui, utpote voto obligari, in Scholæ Parisiensis corpus ad juventutē erudiendam nullo modo cooprandi essent, & à Senatu petijt, videret in quam rem Claromontani Episcopi legatum converti posset, aut deberet, ut memoria testatoris & voluntas alio genere conservaretur. Causa hæc biduum integrum agitata est. Senatus sive futuri securus, sive odio Protestantium, quibus debellandis isti homines nati credebantur, de hoc negotio ampliùs deliberandum censuit, libertate interim Sodalibus ludum aperiendi & juventutis erudiendæ concessâ. Hoc Non. April. decretum, Anno millesimo quingentesimo sexagesimo quinto.

Hac igitur occasione Societas ista Paulatim in Gallia augetur & firmatur, & non tantùm communis populi, sed Principum sanguinis & Regum ipsorum gratiam ac favorem sensim adipiscuntur, qui magnifica Collegia eis in diversis, & quidem primarijs Vrbibus ædificârunt atque liberaliter dotârunt. Mansit nihilominus altâ mente repositum conceptum, non solùm Sorbonistarum, sed etiam totius Vniversitatis & studij Parisiensis in Iesuitas odium, ita ut occultè semper inter hos & illos fuerint æmulationes & contentiones: frementibus nimirum in eos Academiæ Professoribus, quòd seorsum & extra ordinem privatum habeant sodalitium; quòd in hunc usque diem decreta Vniversitatis detrectent, Rectori non sint audientes, sed suis duntaxat Præfectis priuatim morem gerant, quòd castoris instar dubij sint ordinis, omnium plumas furentur, non unâ Spartâ sint contenti, pastoribus suas oves surripiant, privatis sacrificijs quoslibet suscipiant & absolvant, cæterorum exuvijs dites sint, & nescio quo hamo ex nobiliori qualibet familia adolescentes incautos expiscentur, suis quoque fascinationibus bello durante omnem pubem post se traxerint, obsessâ & esuriente Lutetiâ, frequenti in Schola docuerint; & soli Vniversitatem fecerint, quæ olim tot musæis frequentibus & vix turbas auditorum capientibus floruerit.

Quum autem paulò ante deditam Henrico IV. Lutetiam consilia Iesuitarum in Gallia rursus cancrisare ac in deterius ferri, vicissim autem omnia in bonum Regis & universi Regni quietum ac tranquillum statum inclinare paulatim inciperent; Generalis eorum Aquaviva, ut impendenti malo aliquo modo occurreret ac præveniret, Provinciales, Rectores, ac præcipuos seu Seniores ordinis universi Patres omnes Anno millesimo quingentesimo nonagesimo tertio Romam ad generalem congregationem evocavit, ubi tum, occasione sic ferente, quò tempori nempe se accommodarent, in Novembri Decretum tale condiderunt: *Vt ab omni specie mali abstineatur, & querelis, etiam ex falsis suspicionibus provenientibus, præcipitur omnibus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna inhabilitatis ad quævis officia & dignitates seu prælationes vocisque tam activæ privationes, ne quispiam* PVBLICIS ET SECVLARIVM PRINCIPVM NEGOTIIS *ullâ ratione se immiscere, nec etiam quantumvis per quoscunque requisitus aut rogatus, ejusmodi res tractandi curam suscipere audeat vel præsumat. Idque seriò commendatur superioribus, ne permittant socios ijs rebus ullo modo implicari, & si quos ad ea propensos animadverterent, eos loco mutandos quàmprimum commutent, si alicubi sit occasio vel periculum se ejusmodi implicationibus irretiendi.*

Decretū Iesuitarum.

Iesuitæ decretis non satisfaciunt.

Iesuitas autem in istiúsce Decreti promulgatione non seriò egisse; sed hominibus ita saltem imponere oculosque perstringere voluisse, ne videlicet minus ipsis fideretur; vel inde liquet; quòd eorum Superiores istud nunquam observârunt; quin potiùs ubicunque & quandocunque vel paululùm relaxationis adeptos esse se putârunt, antiquos dolos & asturias reassumere, & juxta præsentem rerum conditionem sua consilia moderati neutiquam intermiserunt; quum tamen Decretum istud allegatum & jurata illa cœca obedientia diversum planè requiret; nisi si aliud in recessu reconditum id habuisset, & ipsimet ejusdem sensum meliùs intellexissent. Rem ita se habere inde quoque manifestum est, quòd Comoletus Iesuita in concione quadam super caput tertium Iudic. Lutetiæ habitâ, post excitatos de

Henrici III. Galliarum Regis oceasu plausus ingentes & evectionem istius Parricidæ Iacobitæ vel supra Sanctos omnes, in hanc erupit exclamarionem: *Ahodum nos oportet aliquem habere; si vel Monachus sit, seu miles: sive cerdo denique seu subulcus; Perinde enim est; salsem ut Ahadum quempiam habeamus. Hoc videlicet unicum adhuc restat, tum quidem omnia nostra probè companemus, & ad apsatum denique finem perducemus.* Idem Commoletus postea quoque in Regem Henricum IV. similiter debaccharus est, & ad perduellionem, seditiones, tumultus ac bella civilia subditos concitavit. Vnde qnidam sic de eo:

Concio, Romani dicta est furiosa Tribuni
Quæ rapit ad cædem seditiones suas,
In Cathedra stantem, rabidâ cum voce baares
Commole te populus vidit & obstupuit
Qui Regis cædem, Regni qui funera suades,
Qui varias motus hic & ubique cies,
Cujus in ore frequens furar est patriaq; ruina,
Hac est Iesita conscio sacra pij
Cum tua parturiat civiles lingua procellas,
O Iesita Dei sancte Tribune, vale.

Ita quoque posteà Anno 1597. Iesuita Richardus Walfodt Eduardo Squitreo venenum præbuir, quo Principem suam legitimam Angliæ Reginam inficeret & extingueret. Ira Iesuitæ quoque Duacenses Anno seq. 1598. victorem quendam Hyprensem Petrum Panneum induxerunt, ùt illustrissimum illum belli ducem Mauritium Nassovium inrerimere cogirârit. An autem hoc sit PRINCIPVM SECVLARIVM NEGOTIIS NVLLA RATIONE SE IMMISCERE, & literalis istius Decreti sensus ita observetur, Iesuiris quidem ad defendendum, omnibus autem præjudicijs nondum occupatis hominibus alijs diiudicandum relinquitur.

De ejectione Iesuitarum ex Gallia agitur.

Lutetiâ verò Regi anno 1594. restitutâ, ac bello civili sedato, cùm apud omnes: præsertim Academicos, constaret, Iesnitas perduellionis, sedirionum, tumultnum ac omninm turbarum præteritatum in Gallia primariam causam fnisse; ac suis tribunitijs concionibus, tanquam facibus, civile bellum magis magisq;accendisse; Vniversitas Parisiensis Ioanni Passeracio, Regio Eloquentiæ Professori disertissimo injunxit, ut Iesuitarum expulsionem authoritate quoque snâ promoverer. Is igitut præfatiuncula in dispntationem de *Ridiculis*, quæ est apud Ciceronem lib. 2. de Oratore gravissimè in Iesnitas, suppresso tamen illorum nomine, invectus est, & illorum ejectionem ex Regno vehementer suasi: *Lustranda*, inquit, *& expianda nunc est Academia, Musisque iterum dedicanda, diligenti cautione adhibitâ, ne ampliùs earum Templa & cerimonia contaminentur. Id ut rectè fiat atq; ordine, abigẽda sunt inprimis obscæna volucres (Iesuitæ) quæ rapinis, contactuq; omnia fœdant immundo.*

Decolor est illis vultus, deterrima ventris
Proluvies: uncaque manus, & pallida semper
Ora fame: ——————
Non agnoscitis volucres, agnoscite sine plumis bipedes.
Curva quibus pullam subnectit fibula vestem.

Has harpyias nisi Senatus, & amplissimi ornatissimique viri, quibus Academia Scholaque Regiæ instaurandæ tradita est provincia, fugârint & exterminârint, ut pinnati Aquilonis filij in fabulis, frustra littoralibus Dijs vota nuncupabimus: rursus ad eos scopulos, ad quos nuper est fermè adflicta, navis nostra referetur. Nequicquam in excolenda Musarum funda sudabimus: ne quicquam lolium, carduas, lappas & tribulos exstirpabimus, nisi ex agro nostro hæc filix radicitus evellitur.

Meminisse debemus, quonam pacto profugi homines, nec minùs vagi quàm Schytæ, novâ gratuita doctrina professione vulgò commendati, huc irrepserint; quibus artibus, inhiantes locupletum fortunis, divites orbas, vel celibes, deliros senes, superstitiosas mulierculas, & adolescentulos imperitos deceperint, & velut Circea poculo, repantè immutârint: ut religionis specie, quam inexplebili avaritiæ, suisque fraudibus obtendunt, equum Trajanum paulatim intraduxerint: ut semper in insidijs manserint, & in speculis steterint: proditionis occasionem expectantes: ut eâ oblatâ, machinam suam continuò aperuerint, armatisque hostibus hanc urbem, & totam Galliam omni genere calamitatum repleverint.

Ne verò insidias & paratam pestem caveremus, nevè impendentia prospicientibus & prædicentibus cordatis viris crederemus, obstiterunt Corœbi quidam & Vcaleganses, qui plures in Ilio nostro quàm Laocoontes fuerunt. Et hos adhuc in Sinu habemus Sinanes?

Quid hos, malùm, fovemus? aut quid hi sciunt?
Nisi uncta devorare patrimonia.

At Gratis docent. Muta literulam, rem acu tetigeris: Gratis nocent, eaque mactandi majore infortunio, quòd gratuitò sunt mali: quam-

quamquam vix istuc tibi persuadebit, qui eos bene noverit. Testes honestissima amplissimoque familia, quorum sanguinem pro levi docendi opella, & exiguo Minervali, isti hirundines exorbuerunt. Testis immanis eorum census, qui cum Regum & summorum Pontificum opibus certat. Praclara liberalitas, repudiare drachmam, & talentum extorquere. Mirum genus benignitatis, pro stipe menstrno immensa pecunia legata, opimosque captare & rapere hereditates. Institutio puerarum his aucupibus est illex, pendebunt pulchrè qui ab ea transenno turdi lumbricum petent. Gratuito doctrino illis est pro hamo, vel potiùs pra reti-jaculo, quo callidi piscatores cuncto convertunt cum pulvisculo. Stolidi parentes, qui suos ijs credunt liberos, eâdem operâ columbas accipitribus, pullos milvis, & oves committent lupis. Sed quid tandem isti per aureum funem de cælo delapsi magistri discipulis suis tradunt? nihil sapere, ritus Hispanos, odium legum institutique patrij, &, ut priscis utor verbis, imbelliam, imbaluitiam, impolitiam, imparentiam, meramque cum Laverna sacris barbariem, quam consultò huc invexerunt, opinor, ut eam sali docerent. Interim delitescunt in vepretis nostris, nitedula, qua rem civium arrodunt; nobiscum impunè versantur speculatores & exploratores Philippi, & ejus tyrounidis acerrimi satellites.

Atqui discuntur apud eos boni pudicique mores. Sanè tristes, cùm aspicias frugi censeas, nec tamen si fibulam gestant, sunt Hippolyti: nec si bonos authores evitant, ideò bonis placent, Gallis præsertim, quibus naturâ sunt invisi Deliaci. Magna laus est scilicet, ac palmarium facinus, ex hirco caprum, ex ariete vervecem, & ex verre majalem facere. Atque utinam fabri Patribus eorum, quâ parte opus fuit, perpetuam imposuissent fibulam, recta hic non depravarent ingenia dum curva corrigere videntur, nec suos edocerent artem mentiendi & dolos, quos appellant industrios. Quid autem aliud praciperent vulpecula, si schalom aperirent? Sic amant verum hi Chamaleontes, polypi ac stelliones. Hujusmodi doctrinam & hos mores illis non invidemus: sibi habeant, abeantque simul cum strigibus ἀκυπόρυς ἐπὶ νῆας, & inde revertantur unde malum pedem huc attulerunt. Iam pridem vasa collegerunt, profectionis signum datur: quid morantur ampliùs? Academia nostra certè, qua longum periculosumque, morbum eorum contagione contraxit, nisi hoc levetur vomitu, vix unquam convalescet, &c. Hucusque Passeracius.

Rescriptum

Boncetetus artium Doctor, opportunitatem quoque inde nactus, instiiit Universitati, ut Iesuitæ in jus vocarentur & è Regno Franciæ protsus eijcetentur. Vniversitas igitur hujusmodi rescriptum Bonceteto dedit: *An. Dom.* 1594. *die Luna* 18. *Mensis Aprilis convocata Vniversitas omnium Ordinum hujusce inclyti studij Parisiensis apud adem S. Mathurini pro supplicatione peragẽda ab Academia ad adem Sancta Capella Regalis Palatij Parisiensis, ad reddendas gratias Deo altissimo, pro reductione felici hujusce alma Vrbis, prosperitate, & felicissimo successu Christianissimi & invictissimi Domini nostri Henrici IV. Regis Francorum & Navarra, conservatione dicta Vrbis, sub ditione & protectione dicti Domini nostri Regis, & pro quam pluribus alijs rebus ad Academiam spectantibus, atque super supplicatione facta à D. & M. Laurentia Bonceret, artium Doctore, de in jus vocandis Iesuitis, ut omninò eijciantur. Dicta Vniversitas debitè (ut moris est) horâ solitâ convocatâ, ex consensu unanimi omnium Doctarum & Magistrorum, singularum quatuor facultatum, & quatuor Procuratorum nationum, nemine repugnante censuit & determinavit, esse annuendum supplicationi dicti D. Bonceteti, ideoque in judicium & jus ritè & convenienter Iesuitas vocandos, ut eijciantur omninò. Eandem ab rem censuit Vniversitas ex singulis ordinibus nominandos aliquot selectos viros, qui ea diligenter curent, qua ad litem contra Iesuitas movendam pertinent. Vnde facultas Theologorum nominavit D. Magistrum Adrianum d'Amboise, summum Regia Navarra maderatorem, & alium Doctorem, quem dictus D. d'Amboise voluerit eligere. Facultas Decretorum qua acta sunt approbavit; & quia unicus tantùm Doctor, nomine Dominus David Son aderat; promisit se nominaturum aliquem alium ex suis Doctoribus. Facultas autem Medicorum ordinavit D. & M. Iacobum Causinotum. Postremò facultas artium nominavit dictum M. Laurentium Boncetetum, & D. Geargium Critanium. Sicque statum fuit unanimiter, & conclusum nemine reclamante, per D. Iacobum d'Amboise Academia Rectorem, totamque Academiam anno & die prafatis, quod rescriptum subsignatum fuit* DVVAL, *& à latere visum nos Rectorem Iacobum d'Amboise, sigillo rubriceri munitum.* Fovebant tempora postulatis Academiæ, & recordatio malorum recentium in bello civili à Iesuitis excitatorum vel silenti Rectori & Vniversitati pattocinabatur.

Vniversitatis Parisiẽ. de eijciendis Iesuitis

Libellus supplex Parlamento Parisiẽ. de eijciendis Iesuitis exhibitus.

Ad hanc igitur litem Iesuitis intendendam, designati, postquam consilia inter se contulissent, libellum supplicem Parlamento Parisiensi exhibuerunt, cujus hæc ferè summa est. *Submissè supplicant Rector,*

Decani & facultates, nationum procuratores, suffragatores, & studiosi Academiæ Parisiensis, dicentes se jam pridem conquestos esse apud Curiam, de ingenti confusione, quam in Academia peperit nova quædam secta ex Hispania & locis finitimis oriunda, ambitiosum titulum Societatis nominis Iesu sibi asciscens, quæ semper, sed his potissimum postremis civilibus bellis se factiosam, & fautricem Hispanicæ conjurationis exhibuit, ad status nostri eversionem; non in hac Vrbe Parisiensi tantùm, sed in omnibus alijs regni locis. Quod quidem à primo ipsorum adventu prospectum fuerat à prædictis supplicatoribus, & præsertim decreto facultatis Theologicæ, quod tunc temporis interpositum fuit, quoniam hæc facta introducta videbatur ad Ordinem Ecclesiæ tum politicum, tum Hierarchicum & inprimis Academiæ subvertendum, abnuens Rectori obsequium, atque adeò Archiepiscopis, Episcopis, Curionibus & alijs in Ecclesia Superioribus. Efflaxerunt autem anni triginta, ex quo suffragatores prædicti Societatis nomen Iesu sibi atrogantes, cùm in hac urbe tantùm, & non in alijs regni oppidis venenum suum effudissent, libellos supplices obtulerunt, postulantes in Academiam nostram asciscì. Quæ causa cùm primum proposita fuisset ad futuri consessus disceptationem rejecta fuit, & statutum, ut res in eodem statu relinquerentur, quod erat prohibere, quò minùs Iesuitæ quicquam in illius sententiæ præjudicium aggrederentur. Cui tamen non satisfecerunt, sed quod gravius fuit, funestis suis consilijs res politicas perturbantes ministros & exploratores se in Gallia gesserunt, ut Hispani commoda promoverent, sicut omnibus manifestum fuit. Hac causa ad futuros consessus relata, non ampliùs in judicium venit, nec utrinque actiones excerptæ fuerunt ac proinde penitùs concidit. His ergò ritè examinatis, Domini placeat vobis, decreto vestro, hanc sectam, non solùm ex Academia, sed ex universo Franciæ solo eliminare, & sic ex jure & æquo statuetis. Signatum Le Royer, & à latere d'Amboyse Academiæ Rector.

Etsi verò Patres Ignatianæ Societatis tam graviter essent accusati, & tam capitales haberent inimicos, non destinêre tamen se opponere, neque hoc solùm: sed in concionibus publicis, privatisque confessionibus multa in præsentem Galliæ statum, in Principes Regni, in Regem ipsum tam defunctum, quam præsentem liberiùs fortè, quàm prudenter locuti sunt. Quare potentum in se indignationem magis provocârunt, ignemque (ut aiunt) gladio foderunt: Hinc in suspicionem seditionis concitandæ venerunt. Sed & ex confessione cujusdam Barrierij, Meloduni ob tentatum in Regem parricidium extremo supplicio affecti, criminis læsæ Majestatis rei sunt habiti.

Quæ omnia multorum animos ab illis abalienârunt; adeò, ut tandem Curia Parisiensis septimo die Iulij anno millesimo quingentesimo nonagesimo quarto eis diem dixerit, eosque in jus vocaverit: ut publicè causam dicerent, seseque defenderent. Iesuitæ, post varias tergiversationes, ac frivolas hic inde conquisitas excusationes, per Advocatum suum Claudium Duretum à Parlamento petierunt, ut causa sua, non uti solitum aliàs esset, palàm, sed occlusis januis secreto tractaretur: isto cum prætextu; quòd pro Apologiæ suæ ratione seu conditione, adeòque necessitate ipsâ, non possunt aliter, quàm ut multos, qui Regis ministri admodum fidi velint haberi, perstringerent, eoque non parum offenderent. Quod ipsis, ut ut longè aliud spectantibus, permissum tamen, atque concessum fuit. Decretum igitur est ut processus juris clausis foribus instituatur. Designati sunt Advocati Academiæ Magnus Antonius Arnaldi; Pastorum urbis, qui se Academiæ junxerant, Ludovicus Dolleus; Societatis M. Claudius Duretus, Procuratoris Generalis suæ Majestatis, Dominus Seguirius.

Societatis defensiones uti & aliorum accusationes videre nobis non contigit: unius M. Antonij Arnaldi accusatio nuper ad manus nostras pervenit, cujus hæc ferè præcipua capita sunt.

Capita Processus in Iesuitas instituti.

Iesuitas ad summas opes pervenisse: In Italia & Hispania Comitatus & Baronias possidere, ad Cardinalatum evectos, & post Pontifices Romanos futuros. In Hispania novem aut decem millia esse; Collegia ibidem habere ducenta viginti octo, possidere plusquàm vicesies centena aureorum millia, &c.

2. *Primarium eorum votum est, per omnia & in omnibus obedire suo Generali, aut procuratori, qui semper est Hispanus, aut Hispaniæ Regi subjectus. Qui si dixerit; Abi & interfice Regem Franciæ, eundum esset.*

3. *Societas hac primum probato est in Hispanijs. Videtur nata ad Imperium Hispanicum promovendum, vocant Regem Philippum maximam potentiam, murum & ante murale Domûs Dei orant pro Rege Philippo, &c. Pro Rege autem Franciæ non orant.*

4. *Docent Pontifici jus esse excommunicandi Reges Franciæ, subditos ab eorum obedientia solvendi. Cujus contrarium ostendere conetur.*

5. Pa-

5. *Patriarcha eorum Ignatius Loyola Castilanus, capitaneus unius peditum vexilli, in oppugnatione Pampilonia militavit; ibique ab obsessis in crure vulneratus, incredibiles sensit dolores. Quare vovit perpetuum se & capitalem Francia fore hostem, & quidem infensiorem, quàm Hannibal Romanorum. Eum sectantur omnes ejus filij. Naturam, ait, prudenter agere, ut animalia ferociora & noxiora minus sint fœcunda. At Iesuitas 60. qui primùm hanc Societatem instituerunt, ita brevissimo spatio multiplicatos, ut decem millia inventa sint, quæ Societatis institutum profiterentur. Commemorat deinde quàm parvis initijs favore Cardinalis Turonensis, & Lotharingij ad magnam amplitudinem pervenerint.*

6. *Conjurationes plusquàm Catilinarias in eorum Collegijs, in platea S. Antonij, & S. Iacobi à Legatis Hispanicis Mendoza, Daguillonio, Diego, VVarra, Taxi, Feria & alijs fabricatas. Nobiles quosdam absolvere noluerunt, nisi juramento, quo Regi defuncto erant devincti, renunciarent, seditiosis suis concionibus multas Vrbes & Oppida perdiderunt. Cum duobus Cardinalibus Legatis Franciscis consilia contulerunt; Vrbem Parisiensem Philippo Regi Hispaniarum tradere voluerunt; Regi Philippo statum Regni perscripserunt. Eorum dictum esse, Vnus Deus, unus Papa, unus Rex Christianismi, magnus Rex Catholicus & universalis. Omnia eorum acta & dicta, omnes eorum cogitationes eò spectare, ut Regem Hispaniarum Europæ Monarcham constituant. Parricidæ sunt Majestatis Regiæ, ut ex confessione Barrierij, Meloduni extremo supplicio interfecti, omnibus est notissimum. Nam etsi propositum malè successerit; maluissent tamen patrati, quàm inepti facinoris esse rei. In publicis concionibus laudârunt factum Iacobi Clementis, Henrici Regis III. interfectoris. Docent licere omnes Principes Regni, à Pontifice excommunicatos interficere, &c.*

7. *In suis statutis articulum habent; Absque anno probationis se recipere eos, qui se offerunt ad faciendum votum suum; post quod, etsi simplex sit, hi qui votum fecerunt, irrevocabiliter suo Generali obligantur. Generalis autem votum reddere potest irritum, quandocunq; illi placuerit, etiam post 25. aut 30. annos. In quam constitutionem Magister Antonius magno orationis fervore invehitur.*

8. *Iesuitæ authores sunt mortis Regis Lusitaniæ Sebastiani. Per Iesuitas Hispanus Regno Lusitaniæ potitus est: Iesuitis impulsoribus in Insulis Terceris 28. Barones, & 50. nobiles Franci uno die, in una catasta sunt capite multati; infiniti milites suspensi, 500. etiam Franciscani alijque Monachi strangulati.*

9. *Iesuitæ sunt ministri Regis Hispaniorum: testatur hoc favor, benevolentia & liberalitas, quâ illos prosequitur*

10. *Iesuitæ fiunt Cardinales, ut posteà fiant Pontifices. Toletanus enim Cardinalis is est, qui Duci Nivernensi tam superbum responsum reddidit.*

11. *Iesuitæ ante 38. annos, cùm locum in Gallia peterent, tam à Curia, quàm à Sorbona sunt rejecti. Et quia nec seculares sunt, nec Religiosi, etiam cùm confirmationem Societatis peterent à Cadinalibus repulsi sunt.*

12. *Etsi Iesuitæ edicto Regio non comprehendantur; comprehenduntur tamen edicto 4. Aprilis, anni 1594. quia sacro fœderi nolunt renunciare, & Regi juramentum fidelitatis præstare.*

13. *Salvis Iesuitis, salva non potest esse Parisiensis Academia.*

In his omnibus tacitæ simul objectioni occurrit: *Iesuitæ instituunt & docent, juventutem.* Respondet, *imò docent, sed Reges suos jugulare & occidere, seditiones movere, tyrannidem Hispanicam stabilire: Qui filios suos Iesuitis tradunt instituendos, & filijs & bonis suis periclitantur. Ab adolescentibus magnum minerval pro institutione accipiunt. Tyrannus Hispaniæ seminavit Iesuitas per Galliam, ut teneris Gallorum animis amorem sui nominis & dominationis inserant.*

Deinde, quia Societas maximè se tueri videtur Consilio Anni 64. ea quæ pro Iesuitis facere videtur quoque refutat.

Vocat illos non sine gravi causa *Hispanorum corycæos, homines sceleratissimos, cruentis manibus, immani avaritiâ, nocentissimos, quibus fides, decus, pietas, honesta atque inhonesta omnia quæstui sint: ad excogitandum acutissimos, ad audiendum impudentissimos, ad efficiendum acerrimos.*

Occurrit etiam illis, qui dicunt; *Si ejiciamus Iesuitas, qui dicent Romæ? distingue, ait, inter ipsos dicentes, Hispani dicent; Qui Iesuitas Franciâ expulerunt omnes sunt Hæretici. Alij verò qui Romæ & in Italia sunt, & Hispaniam non viderunt, dicent; egregium esse factum, quo Franci significant, se libertatem amare in libertate velle manere, & inimicos esse juratos omnium Hispanorum.*

Si Iesuitæ tam perniciosi sint Franciæ, cur tanta Miracula fecêre in Indiâ? Hic omnem tyrannidem Hispanorum, quam miro verborum ornatu amplificat, solis Iesuitis adscribit.

Respondet quoque illis, qui dicunt; *Si tam scelerati sint Iesuitæ, cur non condemnantur & occiduntur? & respondet, occidi quidem posse, ut Fratres olim, qui Humiles dicebantur, & ut Templarij, sed non expedire.*

Denique occurrit his qui dicunt, *Non omnes Iesuitas esse externos & advenas. Fatetur*

tetur quidem multos esse indigenas, natione, at quia mente peregrini sunt, inter indigenas, non esse numerandos. Ego, inquit, *potius cives credam qui in extrema Scythia nati, benè de Gallia cogitant, quàm qui Lutetiæ geniti & educati, locum, libertatem, gloriam, in qua nati sunt, per summum scelus perdere velint & conentur.*

Lis inter Iesuitas & Academiam Parisiensem.

Pervicerunt tamen hoc adhuc tempore Iesuitæ, tum privatis efflagitationibus, Principum summorumque procerum suffragijs, ut lis mota suspenderetur, adeoque veterasceret. Carolus Borbonius Cardinalis procellæ huic, tanqoam obicem sese opposoit, datu supplici libello ad hos qui actioni huic destinati erant, cùm gravissimè decumberet, adjecto in calce, propriâ manu, *si per valetudinem liceret, vox perageret, quod tremulâ manu exarat calamus.* Ludovicus à Gonzaga Dux Nivernensis, supplici itidem libello, non solùm rogat in Nivernensi oppido & Ambarris suis, musæum Iesuitarum sartum salvumq; relinqui, sed etiam ob collegarum aliquot dementiam non esse vindicandum in universos. Claromontanus Episcopus similiter intercessit.

Iesuitæ adulantur Academiæ Parisiensi.

Nonâ quoque die Iulij Anno 1594. supplicem libellum obtulerunt Iesuitæ facultati Theologicæ Parisiensi, in quo exposuerunt, superioribus mensibus Rectorem, tam suo, quàm omnium facultatum nomine, à supremâ Parlamenti Curia petijsse, ut ipsi cum universa Societate, ex toto Galliæ regno pellerentur: Se autem non credere, sacratissimam facultatem huic petitioni assensum præbuisse: petere igitur, quatenus placeret dictæ facultati declaratione aliquâ testificari, eam hujus petitionis & litis intentæ, nullo modo participem esse. Facultas igitur dicta in hunc modum decrevit; *Se quidem censere Iesuitas redigendos & recensendos in ordinem & disciplinam Vniversitatis, non autem Regno Gallia expellendos esse.* Et hoc quidem Decreto Societatem hanc non simpliciter approbavit facultas Theologica, sed quatenus Vniversitatis decretis & statutis sese subijciat.

Iesuitæ edunt Apologiam, contra Sorbonam & Academiam.

Finitâ autem hac postremâ actione forensi scriptum Apologeticum ediderunt Iesuitæ, *in quo probare conantur, Rectorem & Academicos non esse ferendos, cùm sua non intersit, sed publicæ cognitionis ac Triumvirarum fiscalium, in quorum potestate publica sit censura & animadversio. Decretum Mathurinicum Sorbonicâ definitione cõvulsam his verbis: Censere prædictos Patres Societatis Iesu redigendos esse in ordinem & disciplinam Vniversitatis, Regno autem Gallico nullo modo expellendos. Facultatem artium decreto fidem abrogâsse, syngraphâ trium Procuratorum nationalium. Decanum Professorum Iuris Pontificij, Medicinæque Syndicum, non de expellendis, sed tantùm in ordinem cogendis cogitâsse. Rectorem pene unum Decreti esse conditorem. Ex quadraginta circiter Pastoribus urbanis, quatuor esse duntaxat qui controversiæ nomen dederint, Episcopo & Decano inscijs: non licuisse autem paucis Vniversorum nomine in foro causam dicere. Sodalicium Iesuitarum in Tridentina Synodo Pontificij rescriptis Pauli 3. Iulij 2. Pij 4. & 5. Gregorij 13. & 14. & à Clero Gallicano in Poisiaceno consessu ab Henrico 2. Francisco 2. Carolo 9. Henrico 3. atque à supremis Curijs approbatum & receptum. Senatum Parisiensem non semel pias largitiones & legata sibi facta addixisse. Cameram rationalium computorum immunitati Collegiorum suorum calculum adjecisse. Non esse quòd Rector ipse & commilitones Academici conquerantur; siquidem parati sint jurare in verba & decreta Academiæ, Regi Henrico IV. summam fidem & intimum obsequium polliceri, colere & observare pro suo legitimo Principe, qui à Ludovico IX. indigere ortum duxerit, quem ordo sanguinis & cognationis, ac patriæ leges ad avitum imperium acciverint. Publicâ & universali clementiâ Regis, & rerum præteritarum condonatione non esse excludendos, qui cum cæteris dictorum & factorum consortium habuerint, ut publicis delictis sic gratia æquandos; si sua domestica facta citra livorem excutiantur, minùs fuisse populares, tribunitios & rerum bellicarum gnaros, cum nec fœderationi publicæ, quam Vnionem vocant, nomen dederint, ut ab Ecclesiasticis pro cæcitate illarum temporum factum sit: non galeam, non arma induisse: non in publica lustratione nedum Ecclesiasticorũ, sed religiosorũ armatorũ conspicuos, aut irridendos potiùs fuisse: non externo auro aut stipendijs venalem fidem habuisse: non cœtibus illicitis aut cruentis consilijs interfuisse: peccâsse quidem exemplo & cum cæteris publicam insaniam insanivisse: in posterum non esse metuendum ab illis ut rebus aulicis se immisceant; quandoquidem suis sodalitij privatis legibus in nova congregatione Romæ recensitis Novembri 1593. cautum verumque sit districtè, ut ab omni rerum seculariũ tractatione, & Principum negotijs abstineãt. Si regno facessere cogantur æmulorum invidiâ, non leve damnũ bono publico illatum iri, cùm pij elargitores cõditoresq; Collegij Claromõtani, legatorum indictionibus anniversarijsq; parentalibus priventur Ex primarijs patricijsq; viris non paucas, emissu regno Iesuitis, qui hoc institutum professi sunt liberis agnatisq; carituros: pubem Christianã, ac præcipue egentes, quorum minervalibus persolvẽdis*

rea

res augusta domi impar sit, non levem jacturam facturos: qui subsunt ferulæ Iesuitarum, magno compendio temporis & sumptus, plurimùm proficere, præcipuè in disciplinis placitisque Philosophorum in quibus citra invidiam, sui Professores primas teneant.

Quatuor capita objecta Iesuitis & ad ea responsio.

Hæc vel non dissimilia Apologeticus ille scriptor multò latius explicuit, ac probra forcosia sigillatim diluere conatus est. Quatuor autem potissimùm, præter superiora illis objiciebàtur. Primò quòd Pontifici Rom. nimiùm addicti sint: secundò, quòd à Gallis degeneres, Hispanicos mores induxerint: tertiò, quòd inquieti sint & tribunitii in vulgo: quartò, quòd Regum Principumque vicarii sint.

Ad primum respondit Apologeticus, Iesuitas unà cum cæteris Ecclesiæ nascentis Christianis, *Pontificem Roman. ut vicarium Christi in navicula Petri gubernatorem, caput Ecclesiæ agnovisse. Hæc elogia & obsequia non esse privata neque recentia Iesuitarum, sed orbis universi, qui Christo regeneratus sit. Papam nunquam rerum temporalium moderatorem, clientelari obsequio & vasallorum more agnovisse, qui in Principum Regumque ditiones & imperia jus summum distringere, & ea ad nutum variare possit. Falsò collega suo Bellarmino tribui, quòd in ea fuerit sententia lib. 5. cap. 9. de Roman. Pontifice. Affirmâsse quidem eum, Papam in Exarchatu, Bononiâ, Spoleta, Æmiliâ, Ravennâ cæterisque Pontificijs ditionibus summum esse Principem, jus habere vitæ & necis, denique agere quod Reges omnes in regnis suis. Tribus votis tantùm alligari: quartum habere aliud certo modo circa missiones duntaxat, hoc est si Pontifex cuipiam ex contubernalibus, ut adjuvandam rem Christianam ad Indos, Peruvianos, Lestrigonas profectionem imperaverit. Quarto illo voto ad obeundam illam provinciam, & duriorem, si jubeatur, alligari, votum illud ut à probro vindicetur, ejus hanc esse conceptis verbis formulam: Insuper promitto summo Pontifici specialem obedientiam circa missiones. Votum hoc quartum non tam Ignatianum, quàm commune cum universis Presbyteris esse, qui cùm initiantur, apud suos præsules hoc sacramento se alligant: Promittis mihi & successoribus meis reverentiam & obedientiam? promitto.*

Secundò, quòd Celtiberi sint, pugnantia illis exprobrari: nam si, ut primo capite insimulentur, Pontificis Roman. clientes sint, eique serviliter addicti non posse fieri, ut Hispano serviant, cùm dominium sit impatiens consortii: Pontificem & Hispaniæ Reges esse plerunque in secularibus admodum dissitos & discrepantes, ita ut invicem armis decernant. Non cælo & solo Hispanico natos; totâ Galliâ nullum habere Hispanum commilitonem: cum religione neutiquam exuisse patrios mores, non illam ademisse ingenium & mansuetudinem Gallicam: non esse hoc opprobrium tribuendum optimo instituto, ut quasi Circæo poculo in aliam gentem transformati & efferati sint; vel vultu ipso testari patriam, non adustâ & fuscâ cute referre Africanos. Concordes esse votis & ritibus vivendi, sed genio & naturâ, cum Stoicâ severitate Hispanorum multum discrepantes. Non solùm indigenas esse quotquot Galliam incolant Iesuitæ, sed non paucos esse qui gentilitate & cognatione proximâ Patres Conscriptos attingant. Mirari se plurimùm, quòd pro exploratoribus, institoribus, emissarijs, ambactisque Hispanorum traducantur, cùm, si eam noxam inciderint, patriam, parentesque, & amicos hac proditione venderent. Ab Hispano non aurum, non stipendia meruisse, ut plurimi qui in Lutetiana egestate, auro Indico fidem venalem habuerint. Angustias annonæ cum cæteris anxiè tolerâsse; in eadem navi fecisse, quod lex nautica & Rhodia de jactu cogit, quod argumento sit ut plurimum, nusquam se Regi Hispanorum devovisse; cum prece, pretio, Comitijsque publicis, regnum Galliæ affectaret & ambiret, illum ad eos non scripsisse, ut ad plurimos, quorum interceptæ literæ nomina & syngraphas prodidêre. Cùm verò anno superiori populari insaniâ Augustæ seu Infanti Hispanicæ & Ernesto Archiduci (quasi lilia hastæ & auctionibus ac pluris licitanti subjacerent) deferendum regnum publicaretur, Iesuitas tam insolens propositum ut portentum, privatim verbo & facto exhorruisse. Non esse vero simile, sodalitium suum D. Ludovici memoria tum ob summum inter Cælites suum Principatum, tum ob senioris Borbonij Cardinalis sui gentilis summa beneficia addictissimum, suis nepotibus ut avita lilia eriperentur & Francico solo avulsa in alienam gentem coalescerent, procurâsse. Cunabula Ignatij Loyolæ institutoris sui, à maledicis malè intellecta, cùm ille non Hispanus, sed Astur & Cantaber fuerit, adeoque Navarraus: & si jura sinerent Henrici IV. & proavorum indigena & subditus erat. Sed fuerit Hispanus, tamen Dominicus Calguritanus, mereque Hispanus; Franciscus Assisias, atque Italus fuit, nihilominus tolerantur in Gallia. Nec Ignotii institutum in Hispania, sed in Regina Galliæ Lutetia primordia duxit, qui cum sibi accitis decem artium Magistris, lucro animarum & juventutis institutioni devovit. Qui objiciant, non nisi Hispanum creari Generalem inter Iesuitas, vel hoc uno rerum gestarum & recentium prositeri imperitiam, cùm Claudius de Aquaviva, ex Parthenopæorum Principum familia ortus, hoc nunc munere perfungatur, cujus gentilibus Hispanus infensissimus fuerit, quòd partes Gal-

licas Andegauorumque Ducum adversus Aragonias sequuti sint : qui eum antecesserit, fuisse Trajectensem Belga Germanum. Similiter loco figmenti habendum, quòd illis exprobratur, adversus Antoninum Lusitaniæ Regem pro Philippo stetisse. Et quæ Genuæ ad oram Ligusticam historia excusa dicitur, Genevæ potius excusam fuisse, nec pro germana, sed ab æmulis confictа habenda. Matthæum illum, qui ad Regem Hispaniæ, à Sexdecim vulgo nominatis personatus tabellarius scriptas literas deferebat, ut exprobatur, non fuisse Iesuitam, sed ex Mendicantium familia, & quidem Hispanum. Iesuitas non Gallos juvenes in Hispanos commutare, sed solùm, ne hæreticâ pravitate imbuantur,

Quod ad tertium objectum attinet, Iesuitas seditiosas & vulgi concitatores esse, ab hoc scelere se alienissimos esse. In Italia, Hispania, Germania, Belgio & Sarmatia à pluribus annis scholas & sodalitia habuisse, nec apud gentes illas de eorum moribus ullum rusticum & vicanum conquestum; scholis & concionibus occupatos, longè à tumultu & intemperijs vulgi, in Musæis quietos vixisse.

Quartum similiter negat, nempe, Iesuitas esse Regum ac Principum sicarios. Varadum enim Regiæ cædis sicario Barierio non solùm non suasorem fuisse, sed cùm à perdito & dementi urgetur, hominem ablegâsse: fiduciâ insontis animi, post ingressum Regis Lutetiæ, mansisse Varadum, donec certior factus, tanti criminis labe aspergi, atque hinc in discrimen vocari, livori delatarum se subduxisset, nec illum tam conscientiâ sceleris, quàm quòd intellexisset, maluisse Regem eum alibi esse, quàm Lutetiæ, ut voto morem gereret discessisse. In suo sodalitio pro Regibus & Principibus preces & vota quotidiana indiscriminatim fieri, sed privatim enixè & effusè pro ijs, in quarum finibus suum incolatum habeat. Eundem Augerium, sui Ordinis olim totâ Galliâ notissimum, in sua Christiana Parenæsi, pro incolumitate Regum Galliæ privatas preculas scripsisse. Ribadanairam Hispanum pro Hispano Rege id ipsum fecisse, id Galliæ Iesuitis vitio verti iniquum esse: nec in liturgia aliisque precationibus vocem illam ab ullo mortalium exauditam, Oremus pro Rege nostro Philippo, sed hoc ab aliis fictum esse. Hæc quidem ille, sed protestatio contraria est facto, ut infra Cap. de Iesuitarum nefariis facinoribus, proditionibus, &c. videbitur.

Iesuitæ ex Gallia ejiciuntur.

Sub finem autem anni 1594. opportunè prioribus gravissimis justissimisque accessit horrendum parricidium Ioannis Castelli octodecim annorum adolescentis, & Collegii Iesuitarum, cui nomen est *Clarmontium* Lutetiæ alumni, qui Regem Henricum IV. è medio tollere voluit. Criminali igitur sententiâ Castellione hoc ad mortem damnato à Parlamento, supremo Regio Consilio, decernitur simul eâdem sententiâ, *Vt omnes Sacerdotes Clarmontii Collegii, & omnes Iesuiticæ Societati addicti, tanquam corruptores juventutis, perturbatores publicæ tranquillitatis, inimici Regis & Regni, infra tres dies post promulgationem edicti, Lutetiâ, & aliis Vrbibus atque locis, ubi sua habeant Collegia, discedant, & infra quindecim subsequentes dies toto Regno exeant, &c. ut inferius ex ipso edicto Lector plenius intelliget.*

Quamvis autem multa Iesuitæ opponerent, ac scriptis etiam apud Regem causam suam agere ac defendere niterentur, tamen ut admitterentur iterum impetrare non potuerunt, sed solum vertere cogebantur.

Qui igitur Lutetiæ erant Iesuitæ, eorumque asseclæ omnes, portâ Antonianâ emissi, comitantibus lugentibusque discipulis, alii Virodunum, alii in Lotharingiam & Germaniam, alii in Belgium præsertim Antuerpiam, sese receperunt. Quotquot etiam in finibus Parisiensis Curiæ, at Avarici Biturigum, Novioduni ad Ligerim & Lugduni habitàrunt, coacto cœtu, evectisque sarcinis Rhodano Avenionem devehuntur. Qui Rotomagi Scholas habuerunt, quamquam Lutetiano foro exempti essent, tamen odio vulgi aliò penates suos efferre coguntur. Vsque adeò tædebat omnes tentati parricidii, ut vel ad insontes obiurgatio, querimonia, & ipsa ultio redire. Qui enim in Scholis Iesuitarum tyrocinium egerant, torvè adspiciebantur; pro hæretico, jamque ad publicam pyram deducendus existimabatur, qui vel verbo à Iesuitis parricidium Castellii depellere voluisset.

Petri Castelli ædes destruuntur in memoriam parricidii sui filij & in ejus locum erigitur pyramis ejusque descriptio.

Ejectis ex Gallia Iesuitis, quia Petrus Castellus, supra dicti Ioannis Castelli pater, filii sui parricidiale contra Regem propositum, ab ipsomet intellexerat, & nihilominus occultaverat apud se ac retinuerat: à Parlamento judicatum fuit, ut quæ erat ejus ante Prætoriam Portam Palatii domus, funditus destrueretur, publicareturque, & nunquam in posterum reædificaretur: sed in ejus area, ad perenne monumentum immortalis flagitii pyramis seu columna erigeretur, quæ literato marmore Senatusconsultum publicè testaretur: atque in ejus vertice crux aurea fastigietur; quaternisque angulis totidem insideant ore virgineo virtutes, quas Cardinales vocant, quadrifariam adglutinatæ marmoreis tabulis, in

quibus

quibus Senatus consultum literis aureis scriptum esset, & parricidium Castellii, adeoque caussa, ob quam Iesuitæ in exilium relegati, universaque Gallia exturbati sint, sequentem in modum.

Arrestum CVRIÆ, *ut* & Versus, & tractatus Latini nigro marmori literis aureis inscripti in quatuor faciebus Baseos Pyramidis, *ante* Palatii portam Parisiis extructæ.

V*Iso per curiam, magna Camera & Tornellis in unum coactis, criminali processu per præfectum Palatij Regij incepto, & postea in eadem peracto, ad petitionem procuratoris generalis Regij actoris & accusatoris adversus Iohannem Chastellium, Parisijs ortum, & studiosum, qui studiorum cursum in collegio Claromontano absolvit, captivum in Palatij carcere detentum ob maximè execrandum & abominandum parricidium in Regis personam intentatum: Quæstionibus & confessionibus ejusdem Iohannis Chastel auditi & interrogati in eadem Curia super eiusdem parricidii negotio: Auditis itidem eodem loco Iohanne Gueret presbytero, qui se de congregatione & Societate Iesus affirmabat esse, eodem in collegio agente & antehac eiusdem Iohannis Chastel præceptore: Petro Chastel & Dionysia Hazart parentibus præfati Iohannis: Conclusionibus Generalis procuratoris Regii & rebus omnibus perpensis.*

Dicetur eandem curiam pronunciâsse & pronunciare præfatum Iohannem Chastel convictum criminis læsæ Maiestatis divinæ & humanæ in primo capite, ob maximè impium & maximè detestandum parricidium id Regis personam intentatum: In cuius criminis reparationem præfatum Iohannem Chastel in multam honorariam adjudicavit & condemnavit, ut ante summas valvas templi Parisiani nudus, solo opertus indusio, cum face cerea ponderis duarum librarum manibus gestâ, eaque ardente, flexis genibus dicat & pronunciet se iniquissimè inhumanum, & maximè abominandum parricidium suscepisse, & Regem in facie cultro læsisse: seque falsa & damnanda institutione inductum in suo processu dixisse, Licere Reges occidere, & Regem Henricum quartum nunc regnantem, non esse in Ecclesia usque quò à Pontifice approbatus fuerit: eorumque omnium pœnitentia duci, & veniam petere à Deo, à Rege, & à Magistratu. Hisque peractis, ut plaustro in locum Grevianum deducatur, ibique brachijs & fæmoribus candentibus forcipibus innratur, & manus dextra, cultrum, quo prædictum parricidium perpetrare est adnixus, gerens, abscindatur, deinde ipsius corpus quatuor equis discerpatur, membra & corpus discerpta in ignem conjiciantur, & in cineres redacta in ventos projiciantur. Pronunciavit eadem Curia & pronunciat universa & singula ejus bona Regi acquisita. Ante quam executionem quæstioni ordinariæ & extraordinariæ idem Iohannes Chastel applicabitur, ut flagitij sociorum, & aliarum quarundam rerum, quæ ex ejusdem processu resultant, veritas innotescere possit: Inhibuit omnibus, cujuscunque qualitatis aut conditionis demum sint, sub pœna criminis læsæ Majestatis, ne dicant aut proferant in ullo loco publico, aut privato prædicta verba, quæ eadem Curia pronunciavit & pronunciat scandalosa, seditiosa, verbo Dei contraria, & sacris decretis ut hæretica condemnata.

Statuit ut Presbyteri & studiosi collegij Claromontani, & reliqui omnes qui se ejusdem esse Societatis profitentur, tanquam corruptores juventutis, publicæ tranquillitatis perturbatores, Regis hostes & Regni, Vrbe Parisiana intra tres dies post præsentis Arresti significationem excedant, ut & alijs urbibus & locis, ubi eorum habentur collegia; & quindecim post diebus, toto Regno: sub comminatione, si ibidem post id temporis deprehensi fuerint, futurum esse ut puniantur tamquam facinorosi & rei ejusdem criminis læsæ Majestatis. Omniaque ipsorum bona tum mobilia, tum immobilia operibus pijs applicabuntur, & quomodo ab ipsa Curia fuerit constitutum Præterea inhibet omnibus Regis subditis, ne studiosos in prædictæ Societatis collegia quæ extra Regnum sunt immittant, ut ibidem instituantur, sub pari pœna læsæ Majestatis.

Statuit eadem Curia, ut copia præsentis Arresti, ad præfecturas Provinciarum hujusce judicatus emittatur, ut isthîc executioni secundùm ejus formam & tenorem mandetur. Mandat præfectis, eorum locum tenentibus generalibus & particularibus, ut id executioni mandent intra terminum in eo contentum: & Procuratoris generalis substitutis, ut manum teneant ad hoc ut fiat executio, & in delinquentes inquirant Curiam, qui doceant de sua diligentia intra mensem, sub pœna privationis officiorum.

Signatum.

TILLET.

P*Rounnciatum ipsi Iohanni Chastel, & executioni mandatum die Iovis vigesimo nono Decembris, Anni* 1594.

II.

Quod SACRVM votumque *sit* Memoriæ, perennitati, Longævitati, salutique maximi, fortiss. & Clementiss. Principis HENRICI IV. Galliæ & Navarræ Regis Christianiss.

Audi viator, sive sis extraneus
Sive incola urbis qui Paris nomen dedit.
Hic alta qua sto pyramis, domus fui
Castella, sed quam diruendam funditus
Frequens Senatus crimen ultus censuit.
Huc me redegit tandem herilis filius,
Malis magistris usus & schola impia:
Sotericum, eheu! nomen usurpantibus:
Incestus, & mox parricida in Principem,
Qui nuper urbem perditam servaverat,
Et qui favente sæpe victor Numine
Deflexit ictum audaculi sicarij,
Punctusque tantùm est dentium septo-tenus.
Vbi Viator, plura me vetat loqui
Nostra stupendum civitatis dedecus.

In PYRAMIDEM eandem.

Quæ trahit à puro sua nomina Pyramis igne,
Ardua barbaricas olim decoraverat urbes;
Nunc decori non est, sed criminis ara piatrix:
Omnia nam flammis pariter purgantur & undis.
Hic tamē esse pius monimentum insigne Senatus,
Principis incolumis statuit, quo sospite, casum
Nec metuet pietas, nec Res grave publica damnū.

III.

D. O. M.

Pro salute Henrici IV. Clementiss. Regis, quem nefandus parricida perniciosiss. factionis heresi pestifera imbutus, qua nuper abominandis sceleribus pietatis nomen obtendens, unctos Domini vivasque Majestatis ipsius imagines occidere populariter docuit, dum confodere tentat, cœlesti numine scelestam manum inhibente, cultro in labrum superius delato, & dentium occursu feliciter retuso, violare ausus est. Ordo amplissimus, ut vel conatus tam nefarij pœna terror, simul & præsentissimi in Opt. Principem ac Regnum, cujus salus in ejus salute posita est, divini favoris apud posteros memoria extaret, monstro illo admissis equis membratim discerpto, & flammis ultricibus consumpto: Ædes etiam unde prodierat, heic sitas funditus everti, & in earum locum, salutis omnium ac gloriæ signum erigi decrevit.

IIII. Non. Ian. Ann. prox. 1595.

EX. S. C.

Heic domus immani quondā fuit hospita mōstro,
Crux ubi nunc celsum tollit in astra caput.
Sanciit in miseros pœnā hanc sacer Ordo Penates,
Regibus ut scires sanctius esse nihil.

V.

D. O. M.

SACRVM.

Quum Henricus Christianissimus Francorum & Navarrorum Rex bono Reipubl. natus, inter cætera victoriarum exempla, quibus tam de Tyrannide Hispanicæ quàm de ejus factione priscam Regni hujus Majestatem justus ultus est armis, etiam hanc Vrbem & reliquas Regni hujus penè omnes recepisset, ac denique felicitate ejus intestinorum Franciæ nominis hostium furorem provocante, Ioannes Petri F. Castellus ab illis submissus, sacrum Regis Caput cultro petere ausus esset, præsentiore temeritate, quàm feliciore sceleris successu. Ob eam rem ex ampliss. ordinis consulto, vindicato perduellione, diruta Petri Castelli domo, in qua Ioannes ejus F. inexpiabile nefas designatum patri communicaverat, in area æquata hoc perenne monumentum erectum est, in memoriam ejus diei, in quo sæculi felicitas inter vota & metus urbis, liberatorem Regni, fundatorémque publicæ quietis à temeratoris infando incepto, Regni autem hujus opes attritas ab extremo interitu vindicavit, pulso præterea tota Gallia hominum genere nova ac malefica superstitionis, qui Remp. turbabant, quorum instinctu piacularis adolescens dirum facinus instituerat.

Testimonium urbis Parisiẽsis de Iesuitis.

S. P. Q. P.

Extinctori pestiferæ factionis Hispanicæ, incolumitate ejus & vindicta parricidij læti Majestatique ejus devotiss.

Duplex potestas ista fatorum fuit,
Gallis saluti quod foret, Gallis dare:
Servare Gallis, quod dedissent optimum.

Post aliquod tempus multi Iesuitarum, qui è Regno Galliæ relegati erant, in id rursus sese intrudere conabantur. Alii igitur mutârunt sua nomina & vestes; alii simulârunt se Ordinem ac sectam Iesuiticam abjurâsse, petere igitur ut rursus recipiantur constituendarum Scholarum vel prædicandi causa. Horum subdolorum conatuum Curia Parlamenti Parisiensis certior facta, Arresto omnibus subditis totius Regni prohibuit, ne Iesuitas in hos usus vel publicè vel privatim recipiant. Arrestum de verbo ad verbum sic habet.

Extra-

Extractum *ex* REGVLIS Parlamenti.

Iesuitæ prohibentur in Gallia scholas & prædicationes instituere.

Iesuitæ ut pestiferas suas doctrinas maiore cū fructu propagare possint, se in omnes formas mutant

Postquam Procurator Regis Generalis ostendit ac demonstravit, se certiorem esse factum, quòd quidam eorum, qui ante huc è Societate illa de nomine Iesu dicta, tam in Collegio Claremontano hujus urbis Parisiensis, quàm in aliis huius Regni locis fuerunt, in plures urbes, præsertim limitoneas, redivissent, ubi constituendarum Scholarum, & prædicandi causa, sub prætextu, quòd pristinam, ut præ se ferrent, prætensi Ordinis & secta illius Societatis professionem abjurassent, reciperentur: Ex quo periculum foret, ne juventus per pravorum doctrinarum blanditias & illecebras corrumperetur, & populus falsis prædicationibus circumveniretur: quodque si toleraretur, Arrestum Curiæ 29 Decembr. Anno 1594. declaratum, contemptui & illusioni exponeretur: ea de causa requisivit, ut omnibus personis, corporibus & communitatibus, officialibus & privatis, cuiuscunque sint qualitatis, aut conditionis, mandaretur, ne quenquam eorum, qui de dicta nominis Iesu Societate se dicunt, sub prætextu cuiuscunque abiurationis, quam fecissent, aut facere possent, sive scholarum vel publicè vel privatim constituendorum, sive in Ecclesiis prædicandi, sive qua cunque alio de causa reciperent, aut recipi paterentur, iis qui illos receperunt, recipient, aut tollerabunt, quòd læsæ Maiestatis rei & convicti declarandi sint, pœnâ indictâ: Iesuitis etiam iis quæ in dicto Arresto continentur, supplicitis propositis. Dicta curia, deliberatione, super hoc materia habita, decernit, ut dictum Arrestum 29. Decembris, Anno 1594. promulgatum, secundùm formam, & tenorem suam executioni mandetur, & iuxta illud mandavit, & mandat omnibus personis, corporibus & communitatibus civitatum, officiariis & privatis, cuiuscunque sint qualitatis aut conditionis, ne quenquam Præsbyterorum, aut scholarium de Societate nominis Iesu se dicentium, quamvis etiam pristinum Professionis suæ votum abiurârint, eique renunciârint, sive Scholarum publicè privatimve constituendarum, sive quocunque alia de causa recipiant, aut recipi patiantur: iis, qui secus facient, quòd læsæ Majestatis rei, & convicti, declarari debeant pœna indictâ. Injunxit & injungit Diœcesis & Præfectis, aut ipsorum locum tenentibus, ut executioni præsens hoc Arrestum mandari faciant; Gubernatoribus Vrbium, ut manum huic rei admoveant: & substitutis dicti Procuratoris Generalis, ut diligentiam in his adhibeant, & Curiam intra 15. diem certiorem reddant, pœnâ proprio nomine respondendi propositâ. Factum in Curia 21. August. Anno 1597.

Signatum Bodin.

Arrestum CVRIÆ Parisiensis contra IESVITAS Lugdunensis, *ne ibi* scholas instituant, *aut* conciones habeant: extractum *ex* Registro Parlamenti.

Die Iovis, 16. Octobr. Anno 1597. quum Mario loco Procuratoris Generalis Regis in Camera Vocationum dixisset, quòd juxta illius decretum ipsi in manus Balonij Procuratoris in Parlamento, & Procuratoris Præfectorum Mercatorum, & Buleutarum civitatis Lugdunensis obtestationes illas tradidisset, quæ in conventu generali in Curia municipali dictæ urbis Lugdunensis 20. Septemb proximi habito recitata, & per illos dicto Procuratori generali transmissæ fuerunt, super executione Arresti 21. August. proximi die decreti, per quod omnibus personis, corporibus & communitatibus, quenquam præsbyterorum & Scholarium de Societate nominis Iesu se dicentium recipere prohibitum fuit, licet etiam pristino professionis suæ voto renunciâssent, illudque abiurâssent, sub pœnis in eo contentis. Cui etiam Bollonio proximo die Martis iniunctum fuisset, ut consilium dictorum Præfectorum, Mercatorum, Buleutarum certius faceret, & hoc manè adesset: Ballonius iste eo de re in dicta Camera auditus fuit, qui dixit, se hoc decretum M. Bartholomæo Thoma dictæ Civitatis Lugdunensis Secretario in hac urbe iam præsenti notum fecisse, qui se nulla memoralia & instructiones ea de re habere sibi respondisset. Et cum dictus Ballonius iussu dictæ Cameræ illas obtestationes prælegisset, & Mario, loco Procuratoris generalis, eas propter rationes, ab ipso deductas nullâ consideratione dignas esse dixisset: Requirens simul, ut iis non obstantibus, dictum Arrestum 21. Augusti declaratum in urbe Lugdunensi executioni mandaretur, præsertim quantum ad Porsonum in dictis obtestationibus denominatum attineret. Et ut nihilominus Porsanus ille, antequam cum executione contra ipsum procederetur, captivus in custodias Palatii duceretur, juxta Arrestum de ipso in vinculo conjiciendo per dictam Cameram decretum, quo juxta crimina, & informationes contra ipsum factas processus adversus eum formaretur, & perficeretur: mandato simul substituto Procuratoris generalis iis in locis dato, ut omnem diligentiam adhiberet: ac præter auxilio Præfectis Mercatorum, & Buleutarum ad Principalem & Regentem Catholicum doctum, & virtutibus præditum,

Institutioni juventutis in dicta urbe Lugdunensi inveniendum,oblato. Illis digressis,re in deliberationem sumptâ.

Dicta Camera, nullo dictarum obtestationem habito respectu, decrevit & decernit, ut dictum Arrestum 21. August. proximi declaratum iuxta formam & tenorem suum, in urbe Lugdunensi executioni mandetur: præsertim quantum ad dictum Porsanum attinet, quem in ista comprehendi declaravit & declarat. Et nihilominus, iuxta Arrestum 25. Septemb, statuit, ut Porsanus iste capiatur, & captivus in custodias Palaty ducatur: quo de iis, quæ informationibus ante hac factis continentur, interrogetur & audiatur, & contra eum, pro ut ratio postulabit, procedatur: Iniunxit & iniungit substituto dicti Procuratoris generalis in Municipio, & sede præsidiali Lugdunensi, ut Arrestum hoc præsens executioni mandari faciat, & Curiam Parlamenti de sua diligentia intra mensem certiorem reddat. Et quantum ad administrationem & directionem Collegii dictæ urbis Lugdunensis attinet, ei de principali, Rectore & aliis personis idoneis & capacibus, pro ut ratio postulabit, prospicietur: Et præsens hoc Arrestum ex vi Extracti illius exsecutioni mandabitur.

Signatum: TILLET.

Ex his intelligitur Arresta & decreta hæc non levi animorum motu, sed maturâ deliberatione præhabitâ, prolata fuisse. Id etiam testatur Arrestum Parlamenti Parisiensis 18. Augusti Anno 1598. contra Dominum Toutonensem, Iesuitas in suo territorio defendentem, integro anno evoluto, quo prohibetur omnibus cuiuscunque sint statûs aut conditionis, liberos ad Collegia Iesuitarum, quocunque sint in loco, literarum causa mittere. Id enim sic de verbo ad verbum habet.

Henricus, Gratiâ Dei, Galliæ & Navarræ Rex, omnibus, qui literas præsentes videbunt, salutem. Notum facimus, quòd super iis, quæ Procurator noster generalis, à Magistro Ludovico Servino, & Simone Marione Advocatis nostris adiutus, Curiæ nostræ Parlamenti per dictum Servinum ostendit, quòd scilicet per Arrestum 1. Octob. superioris die publicatum Dominus Touronensis condemnatus fuisset, ut Presbyteros, & Scholares de Societate nominis Iesu se dicentes, intra duos menses, pro ultima dilatione ipsi à significatione præfixos, è finibus & limitibus urbis & Dominii Tauronensis discedere & abire faceret, & uno mense post sub pœnis ibi constitutis, dictam nostram Curiam certiorem redderet: quodque id Arrestum dicto Touronensi in hac urbe Parisiensi undecimo dicti mensis Octobris personaliter significatum fuisset: & ille tamen nihilominus non satisfecisset, neque obedivisset: Quòd etiam ipse, dictus noster Procurator generalis certior factus esset, multos subditorum nostrorum, contra inhibitiones per Arrestum 29. Decembris, Anno 1594. promulgatum factas, liberos suos in dictam urbem Touronensem & Pontamonsonium, & in alias regiones & loca tam intra quàm extra Regnum, ad Collegia dictæ prætensæ Societatis nominis Iesu, studiorum & institutionis causa emisisse, unde plurima & notabilia mala, & pericula metuenda essent: præsertim cùm isti Presbyteri, & Scholares dictæ prætensæ Societatis, post dictum vicesimi noni Decembris Arrestum, non solùm damnabilem, & per illud reprobatam doctrinam continuaverint, verum etiam alias novas & magis abominandas doctrinas, & institutiones, quas ubicunque inprimis in Regno nostro per libros execrandos spargunt, prioribus adiecerint: Et propterea postularet ut dictus Touronensis pœnas in dicto primi Octobris Arresto constitutas incurrisse declaretur, & inhibitiones in Arresto 29. Decemb Anno 1594. declarato contenta reiterarentur, & denuò publicarentur, commissione inquirendi data in eos, qui contravenisse invenirentur: & ut omnes illi, qui, post illud, apud prætensos illos dictæ Societatis, aut in ipsorum Collegiis, quocunque sint in loco, literis operam dedissent, privilegiis Academicis privarentur, & gradus, quos postmodum in quacunque Academia obtenturi essent, pro nullis, nullius momenti & valoris declararentur. Visis dictis Arrestis 29. Decembris 1594. & primo Octobris proximi declaratis, unà cum actione significationis illius undecimo dicti mensis Octobris facta, simul etiam Arrestis 21. Augusti, & 16. Octobris proximi editis: Re in deliberationem adductâ.

Dicta NOSTRA CVRIA, *conclusionibus Procuratoris nostri generalis consideratis per Arrestum suum dictum Touronensem pœnas in dicto primi Octobris Arresto constitutas incurrisse declaravit & declarat: Decrevit & decernit, ut omnia ipsius bona occupentur, & in nostram potestatem redigantur: Injunxit & injungit nostri Dominii Quæstoribus, singulis in eo, quòd sui est officii, ut fructus & proventus recipiant, & de iis, ut & de aliis acceptorum suorum pecuniis, rationem reddant, juxta designationes, quæ per Thesaurarios Galliæ fient, & quas illi in manus dictorum Quæstorum tradent. Et Officialibus earum terrarum, quæ occupabuntur, sive clientelari jure, sive iurisdictione nobis obstricta sint, ut dictam iurisdictionem nostro nomine exerceant: sub pœna, quod processus, quicunque in alia, quàm nostrorum Officiariorum qualitate ab ipsis fient, pro nullis haberi, impensa, damna & versura partium ipsorum*

proprio

ipsorum proprio & privato nomine facta æstimari, & ipsi cujuscunque officii nostri, aut alius muneris publici incapaces declarari debeant. Statum & officium Præfecti Auverguensis, quo dictus Touronensis ornatus fuit, vacans & impetrabile. & eum Touronensem illius gerendi, aut exercendi incapacem & indignum declaravit, & declarat. Mandavit & mandat Vicariis & Officialibus dictæ præfecturæ, ne ipsis ullum ingressum aut dignitatem in suis sedibus permittant: & omnibus nostris subditis, ut ipsum pro tali agnoscant: Notariis, ne ullas commissiones sententias, & alias actiones in ipsius nomine ampliùs concipiant: Omnibus Rationalibus, ne ipsi ulla stipendia, aut jura propter dictum officium solvant: omnia sub pœna repetendorum dictorum stipendiorum & jurium privationis officii amendarum arbitriarum, & aliarum majorum mulctarum, si secus actum fuerit. Et præterea mandavit, ac præcepit, mandat & præcipit omnibus personis, ne scholasticos ad Collegia dictæ prætensæ Societatis, quocunque tandem in loco & Regione sint, studiorum causâ emittant: pœnis, quæ in dictis Arrestis continentur, indictis, quæ denuò locis & Regionibus consuetis publicabuntur, quo omnibus innotescant. Et dicto nostro Procuratori generali negotium in ea, quæ secus agentur inquirendi committetur, ut informationibus in dicta Curia nostra factis, per eandem adversus contravenientes, prout ratio postulabit, procedatur. Et de præsenti decrevit, & decernit, ut omnes nostri subditi, qui in Collegiis dictæ prætensæ Societatis, vel intra vel extra Regnum post Arrestum vigesimo nono Decembris, Anno millesimo quingentesimo nonagesimo quarto decretum, informati, aut instituti fuerunt, nullis privilegiis Academiis, tanquam graduum incapaces, fruantur. Gradus etiam, quos jam obtinuerunt, aut in posterum in quacunque Academia obtinebunt, nullos, nullius momenti & valoris declaramus, ut ratione eorum nec docere, nec officiis ornari, nec beneficiis graduum affici, nec in dicta Curia nostra, aut aliis quibuscunque locis pro Advocatis recipi, nec ullis juribus, prærogativis & praeminentiis, fructibus, commodis, aut emolumentis dictorum graduum frui possint. Decernit dicta nostra Curia, ut præsens Arrestum in omnibus municipiis & præfecturis promulgetur: iniungit substitutis dicti Procuratoris nostri generalis, ut executionem eius persequantur, & dictam Curiam certiorem reddant de iis, quæ contra dictum vigesimi noni Decembris, anni millesimi quingentesimi nonagesimi quarti, Arrestum agentur, sese informent: & informationes intra duos menses ad Grapheum mittant, pœna illis proprio & privato nomine respondendi proposita. Sic ex Decreto dictæ nostræ Curiæ mandamus omnibus Diœcetis, præfectis, aut ipsorum locum tenentibus, singulis in sua Diœcesi & præfectura, & suo loco, ad quos hoc pertinebit, ut præsens Arrestum, juxta formam & tenorem suum debitæ & integræ executioni mandent: omnes eos, qui ad hoc cogendi sunt, modis & mediis debitis & æquis cogentes. Mandamus omnibus, ut hisce sicuti decebit, obediant. Datum Parisiis in Parlamento nostro, decimo octavo die Augusti, Anno gratiæ millesimo quingentesimo nonagesimo octavo, Regni nostri decimo.

Signatum.

per CAMERAM.

Iesuitæ in Galliam recipi petunt.

Exacto jam ferè decennio à Iesuitarum ex Gallia ejectione, anno videlicet 1601. totis viribus, conatibus ac modis variis, imprimisque Apologiis, & supplicibus libellis apud Regem tentârunt, ut reciperentur in Regnum denuò.

Regis responsum.

Sed tunc quidem adhuc temporis tale Responsum à Rege acceperunt. *Perlegi ego, Sacerdotales, Apologiam vestram, satis verbosam, ac diligenter meum perpendi omnia, quæ satis scitè innocentiæ vestræ gratia collegistis. Quia verò negotium arduum est, nec res dijudicatæ temerè rescindendæ, breviter, & ut Regem decet, quid faciendum statuam, exponam. Totus jam in hoc sum, ut Regnum meum bellis civilibus attritum & viribus opibusque exhaustum, recens cum Hispano pace initâ pristino nitori restituam, legibus firmem, humanitate recreem. Id quando aliâ ratione fieri non potest, nisi ut æquali jure & benevolentiâ Catholicos & Huguenotas appellatos complectar, tum in Ecclesiasticis tum in politicis: accuratè mihi de vobis revocandis cogitandum esse video. Novi ego vos viros doctos & discitos, novi Zelo Catholicæ & Romanæ doctrinæ inflammatos; novi vos acerrimo Huguenotarum flagrare odio: novi vos sanctorum reliquias, cereos divini Agni orbiculos, Deiparæ Virginis numismata, Rosaria vel aliud quidpiam à Pontifice consecratum, devotè venerari; quæ Huguenotæ ut ridicula aspernantur, ut Idololatrica exsecrantur. Metuo igitur, ne vehementia, quâ in concionando uti soletis, & condemnationum, quas scribendo iteratis, acerbitate, multorum animos, nunc prorsus pacatos, denuò irritetis, atque ita etiam imprudentes turbarum auctores sitis. Iam, res ut sunt humanæ, levi aliquâ occasione fieri posset (quod tamen nolim) ut bellum inter me & Hispanum recrudescat. Quid tũ animi mihi futurum sit, malim vos cogi-*

cogitare, quàm me dicere. Quid autem ante quadriennium admissum fuerit, Regium non est, vel nobis vel alijs objectare. Sententiam igitur semel latam non muto. Vos, si verè Galli estis, magis totius tranquillitati Regni, quàm vestræ vtilitati consulatis. Dixi quæ volui. Abite & valete.

Non tamen quiescere statuerunt irrequieti homines, sed post hæc omnia, varia rursus inierunt consilia, quibus tandem machinis Regis obfirmatum animum expugnare possent: Pontificis quoque, Reginæ & multorum Principum auxilium opemque implorârunt. Eóque rem deduxerunt, ut Rex tandem expugnatus & victus de receptione eorum cogitare inciperet. Amplissimus Curiæ Parlamenti Parisiensis Senatus, cùm hoc rescivisset, imprimis quòd Pontifex Romanus per Legatos & Nuncios Iesuiticæ sectæ restitutionem per universam Galliam urgeret, nervosâ & verissimâ Oratione 24. Decemb. Anno 1603. ab hoc proposito Regem avertere conatus est. In hac Oratione nihil à Parlamento Parisiensi Regi in memoriam revocatur, quod non Acta ipsissima antecedentia & sequentia evidentissimâ veritate niti ostendant. Verba autem Orationis illius ex Gallico in Latinum fideliter translata, hæc sunt.

Rex Galliæ expugnatus, de Iesuitarū restitutione deliberat: multi verò à Proposito eum dehortantur.

Oratio Parlamenti Parisiens. *contra* IESVITARVM restitutionem comminationibus Pontificis Roman. *petitam coram* Rege HENRICO IV. *recitata.*

„ PArlamenti vestri Curia institutâ deliberatione super literis vestris patentibus, de præsbyterorum & Scholarium Collegii Claromontani (qui Iesuitarum sibi nomen indidêre) in quibusdam hujus jurisdictionis locis restauratione, decrevit: ut humilimæ obtestationes vestræ Majestati fierent, ac nobis mandavit, ut quædam vobis puncta repræsentaremus, quæ ad rerum vestrarum bonum & ad salutem publicam, quæ à vestri conservatione dependet, multum conferre judicavimus, quæ etiam nos retinuerunt, ne ad earum approbationem continuò procederemus.

„ Et priusquam ad singula proponenda accederemus, ut vobis humilimè gratias pro eo honore ageremus, quo nos afficere placet, quòd videlicet gratum vobis sit, ut vivâ voce has obtestationes faciamus, quo ostenditis vestram erga nos indulgentiam ac benignitatem, tanto majore laude dignam, quantò longius à priorum Imperatorum Romanorum austeritate abest, qui subditis accedendi sui copiam non faciebant, sed cunctas petitiones & supplicationes codicillis sibi exhiberi volebant.

„ Ordinis hujus, qui se Iesuitas dicunt, in hoc Regno institutio: huic statui tam perniciosa judicata fuit, ut se omnes Ordines Ecclesiastici ipsorum admissioni opposuerint, adeóque Collegium Sorbonianum decreverit, quòd ista Societas non ad ædificationem, sed ad destructionem inventa esset. Illa quidem in Synodo Ecclesiasticorum Anno 1551. mense Septem. habita, cui Archiepiscopi & Episcopi interearant, & Cardinalis Turonensis præsidebat, approbata fuit, verùm tam multis cum clausulis & restrictionibus, ut si Iesuitæ eas observare debuissent, verisimile fuerit, quòd locum citò mutaturi fuissent.

Iesuitarum Ordo quam noxius Regno Galliæ.

„ Nec fuerunt admissi nisi per provisionem, ipsisque Iesuitarum ac Societatis Iesu nomen, per Arrestum Anni 1564. assumere prohibitum fuit: quo tamen non obstante, nomen illicitum usurpare, ac se insuper omni potestati tam seculari, quam Ecclesiasticæ eximere voluerunt. Vos autem, illos nunc restaurando, majori eos auctoritate ornabitis, & eorum conditionem meliorem, quam unquam fuit reddetis. Dignius itaque à vestri Parlamenti Senatu judicatum fuit, imò Procuratores & Advocati, omnesque Ordines vestri necessarium existimant, istos homines continere talibus cautionibus, quibus ipsorum licentia, quæ alias in ipsorum actionibus nimis soluta est, cujus quoq; incrementum publico bono summè perniciosum esset futurum, impediatur. In oratione Advocatorum vestrorum, qui ipsis non patrocinantur, præmonito est valde expressa, quòd necessarium sit, ut huic rei provideatur, ne eo quod jam perspiciunt, pejos aliquid inde proveniat.

Nomen Iesuitarum ut & Societatis Iesu ipsis interdictum.

Iesuitarum licentia coarctanda.

„ Et quemadmodum hujus Societatis nomen & votum Vniversale est, sic etiam axiomata doctrinæ ipsorum uniformia sunt, quòd videlicet Superiorem non agnoscant, nisi S. Patrem nostrum, cui juramentum fidelitatis & obedientiæ in omnibus rebus præstant, & pro Regulâ indubitatâ habent, quòd ille excommunicandorum Regum potestatem habeat: quòd Rex excommunicatus nihil sit, aliud quàm Tyrannus, cui populus rebellaro

Iesuitarum nomen, votum & præcepta sunt universalia & qualia.

„ lare possit. Quòd omnes Regnicolæ, qui „ minimum in Ecclesia ordinem habent, si „ quodcunq; crimen committant, illud pro „ læsæ Maiestatis crimine haberi non pos- „ sit, propterea quòd Regum subditi non „ sint, nec ad eorum iurisdictionem perti- „ neant: sic ut omnes Ecclesiasticos, & per „ consequens etiam se ipsos à potestate se- „ culari exemptos esse, & impune sanguina- „ rias suas manus sacratissimis Regum per- „ sonis inicere posse dicant. Hoc est quod „ in concionibus apud alios docent, hoc „ est, quod scribunt, impugnantes senten- „ tias eorum, qui propositiones contrarias „ tuentur.

„ Duo iuris Doctores Hispani, cùm Cle- „ ricos Regum & Principum potestati sub- „ iectos esse tradidissent, aliquis ex huius „ Societatis præcipuis contra eos scripsit, in- „ ter cæteras rationes asserens, quòd sicuti „ Levitę in V. T. ab omni potestate seculari „ exempti fuissent, sic etiam Clerici ab ea- „ dem potestate per novum Testamentum „ immunes & liberi sint, Regesq; & Monar- „ chæ nullam in eos iurisdictionem ha- „ beant.

„ Has Regulas, ut nimis falsas, ac erro- „ rum plenissimas, Majestas vestra non ap- „ probavit. Oportet igitur, ut illi, qui te- „ nent, & in Regno vestro manere volunt, „ eas publicè in suis Collegiis abjurent: „ Hoc si facere noluerint, permittentis ne „ vos, ut illi hîc permaneant & fundamenta „ potestatis, & auctoritatis vestræ Regiæ „ subvertant? sed si id faciant, creditisne „ vos, quod possint habere aliquam doctri- „ nam, quæ Religionis suæ pars est Romæ, „ Hispaniæ & aliis omnibus salutarem, quæ „ eadem & Galliæ talis esse possit: cum illa, „ quæ alii acceptant, rejiciat? & quòd de „ loco in locum commeantes, remeantesq; „ illam & deponere & recipere possint? „ Quòd si dixerint, se hoc per aliquam di- „ spensationem fecerant posse: quam quę- „ so securitatem vos in iis ingeniis habe- „ bitis, qui in ea professione fuêre enu- „ triti, quæ per adversitatem & muta- „ tionem locorum se bonam & malam red- „ dit?

„ Illa doctrina omnibus, quâcunque or- „ bis sint plagâ, communis est, & tantas vi- „ res in Regno vestro assumit, ut si illi re- „ stauratí fuerint, tandem in Collegia e- „ tiam moderatissima fit irreptura. Ante- „ hac majorem Adversarium, quàm Col- „ legium Sorbonianum non habebant, nunc „ illud ipsum iis favet, propterea quòd in „ eorū Collegiis quidem Iuniorum Theo- „ logorum literis operam dederunt: reliqui „ idem facient, ad altiora contendent, ac ad „ prima in Parlamētis vestris officia admit- „ ti potuerunt, & servantes eandem doctri- „ nam se potestati vestræ subducent, cun- „ cta Diadematis vestri jura & Ecclesiæ „ Gallicanæ libertates eversioni relinquen- „ tes: ac nullum crimen læsæ Majestatis, „ quasi per Ecclesiasticum commissum, pu- „ niendum censentes. Imò hoc jam fraude „ suâ effecerunt Iesuitæ, ut continuò Re- „ giorum domesticorum vel præcipuorum „ Ministrorum 24. liberi in novo Flessiaco „ Collegio Iesuiticis præceptis imbuantur, „ & ex illis singulis annis ita Regiis officiis „ præficiantur, aliis sex in eorum locum in „ illud summissis: & sic hisce cuniculis in- „ tra paucos annos Iesuitæ totum illud Re- „ gnum sub Pontificis & suam tyrannidem „ adigent.

„ Atque nos adeò in hac nostra vita in- „ felices fuimus, ut etiam detestabilia „ effecta ex ipsorum institutionibus pro- „ deuntia, in propria vestra sacratissima „ persona conspexerimus. Barrierius (hor- „ rescit animus ad rei commemorationem) „ instructus per Varadem fuit, & confessus „ est, se juramento inter ipsius manus in ne- „ cem vestram facto, Sacramenti commu- „ nionem percepisse; sed cùm scelus pera- „ gere nequivisset, alii animum addiderunt „ huic pravæ viperæ, qui ex parte peregit, „ quod conjuraverat. Guignardus libros „ suos propriâ suâ manu scriptos habebat, „ asserens parricidium in Regem Antecef- „ sorem vestrum justissimè commissum es- „ se, confirmando propositionem in Con- „ cilio Constantiensi damnatam. Et quid „ nos, recordantes pessima ac perfidissima „ ipsorum acta, quæ facilè renovari pos- „ sunt, timendum non habemus?

„ Si nos, vestram vitam in periculo cer- „ nentes, dies nostros, in perpetuo metu „ transigere oportebit, quam tranquillita- „ tem nostris procurabimus? Nonne sum- „ ma hæc impietas foret, prævidere pericu- „ lum malumq; ac, ut tam propè ad vos ac- „ cedat, permittere? Nonne hoc esset se „ in profundissimam miseriam præcipitem „ dare, si quis hujus Regni exitio, & ruinæ „ supervivere vellet? quæ, ut aliquoties vo- „ bis demonstravimus, non ulteriùs, quàm „ vitæ vestrę longitudine à nobis abest? „ Deo, propter mutuam inter vos, & san- „ ctum Patrem nostrum benevolentiam, sit „ gloria. Deus vobis, vestrum Diadema, & „ ipsam sanctam Sedem longissimè conser- „ vet; verùm si senectus aut valetudo dies „ ipsius præcideret, ac successor ipsius malo „ animo, gladium suum spiritualem contra

Periculi prævidere & non summovere impietas est.

„ vos ſtringeret, quemadmodum Anteceſ-
„ ſores ipſius in veſtros Reges Franciæ &
„ Navarræ, idem factitarunt, quantus quæ-
„ ſo dolor ſubditos veſtros occuparet, ſi tot
„ hujus Regni hoſtes, & contra Majeſta-
„ tem veſtram conjuratos, in ipſius viſceri-
„ bus viderent, quot contra ſuperiorem
„ Regem feliciſſ. memoriæ viderunt? cùm
„ præcipui Rebellionis auctores & mini-
„ ſtri, neque etiam parricidii in ipſum pa-
„ trati inſontes, ex proprio ipſius Regno
„ fuerint?

„ Scelera ſua anteacta non magis, quàm
„ reliquorum Ordinum & ſocietatum o-
„ mnium, qui non minùs, quàm ipſi errave-
„ rint, iſti notari aut exaggerari debere a-
„ junt. Fortaſſis in præjudicium ipſorum di-
„ ctum fuerit, quòd etiamſi in omnibus re-
„ liquis Ordinibus, & Societatibus vitia de-
„ prehendantur, illa tamen non univerſalia
„ fuerint. Societates erant diverſæ, omnes
„ verò illi, qui earundem uni adhærebant,
„ ſe obedientiæ Majeſtati veſtræ debitæ
„ non ſubduxerunt: ſed qui de ipſorum ſunt
„ Societate, unitiſſimè ac pervicaciſſimè in
„ rebellione ſuâ perſtiterunt, ac non ſolùm
„ nullus ipſorum partes veſtras eſt ſecutus,
„ verùm è contrario veterum Regni hoſtiũ
„ partibus præ cæteris deditiſſimi fuêre; ac
„ cùm tales eſſent, Odo, unus ex ipſorum
„ Societate per ſedecim illos conjuratos
„ pro principe electus fuit. Et ſi exemplum
„ aliquod externum noſtris interjicere fas
„ eſt, miſerandum aliquod ex Hiſtoria Lu-
„ ſitaniæ referemus Cùm Rex Hiſpaniæ a-
„ nimum ad Regni Luſitanici uſurpationẽ
„ applicâſſet, omnes Religioſorum Ordines
„ conſtantes in fidelitate Regi ſuo debitâ
„ permanſêre; ſoli ipſi, ut Dominationem
„ Hiſpanicam adjuvarent, deſertores fuêre:
„ ex quo etiam factum eſt, ut plus quam duo
„ millia tam Religioſorum, quàm cætero-
„ rum Eccleſiaſticorum miſerrimè perie-
„ rint: ad quod expiandum Bulla abſolutio-
„ nis conceſſa fuit. Ipſorum doctrina, & an-
„ teriora geſta cauſa fuêre, ut, cùm Caſtel-
„ lus adverſum vos inſurrexiſſet, Arreſtum
„ tam contra ipſum, quàm contra omnes i-
„ ſtius Societatis participes, per os veſtrum
„ proprium damnatos, ſecutum ſit; Quod
„ Arreſtum nos, velut feliciſſimum noſtri
„ temporis Miraculum, memoriȩ conſe-
„ cravimus; Indicantes tunc, quò ſi juventu-
„ tem malitioſâ & execrandâ illa doctri-
„ nâ inde imbuere pergerent, nihil ſecuri-
„ tatis veſtra vita habitura eſſet. Quæ e-
„ tiam cauſa idonea judicata fuit, quòd nos
„ formulas quaſdam tranſiliebamus, qui-
„ bus adſtringebamur ad judicandum cum
„ cauſæ cognitione de inſtantiis formatis,
„ quæ ſaluti publicæ poſtponebantur.

„ Nullâ nos invidiâ, odio, aut malevo-
„ lentiâ, neque generatim neque ſpeciatim
„ contra ipſos laboramus; ſi laboraſſemus,
„ Deus nos puniviſſet, quòd nihilominus i-
„ pſorum judices eſſe voluiſſemus. Nihil
„ niſi atrocitas criminis, & affectus ille,
„ quo Majeſtatis veſtræ conſervationem
„ in poſterum quoque proſequimur, ad il-
„ lud Arreſtum incitavit, quod in Parla-
„ menti Rothomagenſis, Diviodunenſis ju-
„ riſdictione executioni mandatum fuit, &
„ quidem ad veſtrum proprium manda-
„ tum, idque idem etiam in aliis omni-
„ bus factum fuiſſet, niſi illi qui nondum
„ obedientiæ veſtrę ſeſe ſubjecerant, teſti-
„ tiſſent: quique etiam à propoſito ſuo, niſi
„ cum nimis magno malæ ſuæ voluntatis
„ ſupplicio, recedere poterant.

„ Conqueruntur in ſcriptis ſuis, quòd to-
„ ta Societas propter delicta trium aut qua-
„ tuor non debeat puniri. Verùm etſi ad
„ Fratrum Humiliatorum conditionem re-
„ dacti fuiſſent, occaſionem conqueren-
„ di nullam haberent: cùm ob cædem in
„ Cardinalem Borromeum per Religioſum
„ unum tantùm ex ordine Fratrum Humi-
„ liatorum patratam (quod annis abhinc
„ ferè triginta accidit) totus Ordo per
„ Pium V. Pontificem juxta reſolutionem
„ in conventu Cardinalium factam, ſpreta
„ etiam Regis Hiſpaniæ deprecatione, a-
„ bolitus fuerit. Noſtrum judicium non eſt
„ tam ſeverum. Si dixerint, Humiliatorum
„ cum ſuo Ordine, qui longè major ſit, nul-
„ lam eſſe comparationem: Nos ipſis di-
„ cemus, multò minorem eſſe comparatio-
„ nem Cardinalis, cum potentiſſimo Mun-
„ di Rege, qui dignitate Cardinalem lon-
„ giùs, quàm ipſorum Ordo etiam mini-
„ mum, ſuperet: Fratres etiam Humilia-
„ tos minùs peccâſſe, quàm ipſos: Nam
„ eorum unus tantum cædis in Cardina-
„ lem patratæ author fuit, at ipſi omnes
„ parricidii in vos tentati propter inſtitu-
„ tionem ſuam rei ſunt.

„ Supplices vos rogamus, ut, quem-
„ admodum gratum habuiſtis Arreſtum
„ juſtiſſimè factum, & tum temporis ad
„ deterrendos tam multos, ne contra vos
„ conſpirarent, proditores, neceſſarium: ſic
„ etiã illud conſervare, & nobis præmoni-
„ tionem illius periculi, in quo tum eramus,
„ cùm nimirùm communi noſtro Patenti,
„ cuius vita nobis propria vita charior eſt,
„ interitum parari videremus, condonare
„ dignemini. Ac certè ſummum etiam infi-
„ delitatis, & ingratitudinis vitiũ exiſtima-
remus,

„ remus, si illius perpetuam curam non agеremus: quandoquidem vos nostram vitam, nostram tranquillitatem, & nostra bona nobis reddidistis. Memoria præteritorum cautioni nobis esse debet, ut provideamus, ne per incuriam in abysso secundi naufragii sepulti maneamus.

„ Non possumus etiam omittere, quin singulares Majestati vestræ, ut Academiæ hujus misereri velit, preces exhibeamus. Reges vestri Antecessores hoc optimæ vestrę civitati Parisiensi ornamentum relinquere voluerunt: ac nunc intra paucos dies bona ejus pars deseretur: Fieri non potest, quin si quantam hujus urbis partem videatis incultam, & à tam multis familiis, Bibliopolis & aliis, qui à literarum studiis victum quæritare solebant, nunc ad stipem redactis, relictam, idque ad gratificandum tantùm novorum Doctorum parvo cuidam numero, qui sanè studere, legere, docere, & publico bono servire cum cęteris, at nullum corpus singulare, ex ordine & religione novâ compositum, facere debebant. Scimus sanè quòd Universitas reformatione opus habeat; verùm hæc per ipsius ruinam fieri non debet: quæ evitari non potest: non quidem ob horum, qui in hac sunt Societate, absentiam, sed propter Collegiorum, quæ in diversis sententiis permittetis, multitudinem; quæ ubi eam commoditatem ad manum habuerint, liberos suos in hanc urbem non amplius mittent: quod vos facilè magni præjudicii esse judicabitis, quia facilè est videre, quòd, qui hîc educantur, sese à teneris ad Reges, & summi Imperii insignia suspicienda & & agnoscenda assuefaciant, illi verò qui in parvis Oppidis educabuntur, eandem educationem non recipient, neque similem affectum habebunt. Et sic Academia hæc, aliâs florentissima, penitus evertetur, constitutis decem, aut duodecim Collegiis eorum, quorum Societas semper suspecta, & institutio juventutis periculosissima erit.

„ Hæ sunt humilimæ obtestationes, rationesque summariæ, quæ nos à literarum publicatione hactenus abstinuerunt, metuentes, ne justè nobis vitio verteretur, quòd nimis leviter ad earum approbationem descendissemus. Humilimè supplicamus, ut eas in meliorem partem accipiatis, eamque nobis gratiam faciatis, ut si nobis aliquid mandaveritis, quòd nobis videatur salvâ conscientiâ executioni mandari non debere, id non inobedientiæ nostræ, sed muneris nostri officio adscribatis. Quâdoquidem existimamus, vos illam non velle, nisi in quantum ea justa, & æqua est, & intellectis rationibus, propter quas illa talis declarari non possit, non graviter laturos quod obedientia vobis præstita non sit. E contrario, quando admonebimini, ut promissum aliquod præstetis, illius Monarchæ responsum dare velitis, qui cùm rogaretur, ut promissum suum verbis Regis factum impleret, respondit, se id velle præstare, si justum esset, & verba non ulterius obligare.

„ Domine, Rex es, & quidem Rex magnus, qui meliùs judicas id, quod justum est, quàm omnes vestri subditi. Verba vestra ipsa justitia sunt. Verùm si nos vobis supplices esse possimus, vosque permissuri sitis, ut vobis cum omni humilitate ostendamus: dicemus, quòd Antecessores vestri illo semper Parlamenta honore dignitati sint, quo Imperatores senatum: nimirum, ut causas Iustitię ipsorum consilio moderarentur: & quamvis absolutâ potestate uti potuissent, illam nihilominus ob hunc respectum deposuerunt, ac voluntates civilitati Legum accommodaverunt.

„ Pergite hac erga nos uti gratia, & conservare autoritatem illam, quam Antecessores vestri Curiæ vestræ Parlamenti concesserunt, quę te ipsâ non ipsius, sed vestra est, quia non aliunde, quàm à vobis dependet: & quamvis illa eam perderet, ignoscite quæ sumus nobis, dicentibus, quòd jactura non in ipsam, sed in vos eessura fit. Deum toto corde & affectu precabimur, ut dies vestros in omni potestate & felicitate amplificet, Reginam, & D. Delphinum tam vobis quàm subditis vestris conservet, & hanc nobis gratiam largiatur, ut omni fęlicitate humilimisque servitiis nostris demonstrare possimus, quòd nullam majorem corporis animique felicitatem optemus, quàm ut à vobis habeamur pro iis, qui sumus, humilimi videlicet, obedientissimi & fidelissimi vestri subditi & Ministri.

Oratio Exhortatoria *ad* Regem CHRISTIANISSIMVM *de* IESVITIS in Regno GALLIÆ *non recipiendis.*

AB hoc etiam proposito Gallo-Franci quidam alii seu patriæ verè amantes

x 2 omni-

omnibus modis Regem avertere conati sunt. Excusa est anno 1603. ingenua Oratio Galli cujusdam φιλοπατρίδος, de eo quod tum postularum & in deliberationem adductum fuit: nempe, ut Iesuiticæ restituantur in Regno Galliæ; in qua multis rationibus & argumentis gravissimis & firmissimis hoc Regi dissuadet: Hanc rationem integram huc adscribam, in Lectoris gratiam, ad cujus manus fortè illa non pervenit, ut omnes tam Pontificii, quàm Reformari inde excerpant ac mutuentur, sibi quod ex usu fiet, & quod sapientis esse aiunt, ex aliorum infortunio ac damno præcaveamus nostrum. Et hic quidem Orator, quisquis sit, tanto apud omnes dignior esse debet, in iis quæ ad profliganda Iesuitica monstra promit armis, quantò minùs faver Lutheranis & Calvinianis, ab utrisque enim partibus se alienissimum esse profitetur, & quantò est καθολικώτερος, sedisque Romanæ observantior, quatenus non Hispanizat.

Respondet huic quæ huic consilio obstare videtur.

In hac autem oratione PRIMO respondet ad ea, quæ huic salutari consilio obstare videri potuissent: ac „Verum quidem „est, (inquit,) ô Rex, posse te plurimum „Iesuitarum restitutione magnæ Catholi„corum parti in Regno tuo satisfacere, „qui eos ducunt utiles ad novas opinio„nes, quæ in causa Religionis existunt, „convellendas; teque eâdem operâ Car„dinales non paucos tibi obstrictorum, qui „eorum causæ multis nominibus student: „vel eo maximè, quòd magnos labores „sufferunt ad fidem Catholicam, & pote„statem Pontificiæ sanctitatis in orbe ter„rarum propagandam. Homines sunt a„ctuosi, diligentes, studiosi, animosi, qui„bus multum Sedes illa debet: venerunt in „tempora rerum difficultatibus admodum „circumfluentia.

Iesuita plus damni quam utilitatis afferunt literis.

„ Hæ sunt, ô Rex, maximæ & præcipuæ „causæ, quæ te possunt in illorum partem „commovere. Nam quod de juventutis „institutione dicitur, id magni fieri non „debet: quia revera, omnibus expensis, „plus damni literis, quàm utilitatis attu„lerunt. Rationem breviter explicabo.

„ Antequam venissent in Galliam, præ„stantia quæque ingenia, & adolescentes „ingenui literis operam dabant in Pari„siensi Academia: ubi semper ad viginti „aut triginta studiosorum agebant millia „Gallorum exterorumque. Hæc tanta „multitudo attrahebat eò doctissimos „quosque & celeberrimos Europæ viros, „sive eminendi animo, sive utilitatis ca„piendæ. Lectorum publicorum loca à Re„ge Francisco I. Instituta captabantur am„bitiosè, retinebanturque, per lumina li„terarum summa toto antè decennio „quàm essent vacua. In unica Gymnasii „Cameracensis aula meliores doctorésque „lectiones, uno mense habebantur, quàm „toto anno postea in tota Academia, com„prehensis quoque Iesuitis, fuerunt habi„tæ. Hi artem invenerunt sese constabi„liendi paulatim in optimis quibusque ci„vitatibus Regni; atque hoc facto obstru„xerunt fontes, unde tanta illa studioso„rum multitudo profluebat, eademque „maximum bonum alterum interverte„runt ad juventutem perveniens studen„tem Parisiis: Magis enim juventus exco„lebatur, & sermone Gallico, & moribus „& studio erga Remp. totam, quàm postea „exculta fuerit, ex quo substitit in Provin„ciarum suarum finibus.

„ Accedit altera ratio, quam Patavina A„cademia observavit, cum anno CIↃ. „IↃXCI. apud Rempub. Venetam de iis „quereretur, quando fuit interdictum, ne „aliis quam sibi ipsis legerent, aliósve in„stituerent: nempe quòd, prout Theolo„giæ incumbunt maximè, non alios fermè „singulis suis classibus exceptâ primâ, præ„ficiunt quàm juvenes, qui potiùs discunt „ipsi quàm alios doceant: adeò ut pueri, „qui in doctiorum juvenum curæ ad an„num usq; decimum quintum aut sextum „commissi sunt fiant unquam magni ad„modum. Paucos certè videmus de nu„mero ipsorum, qui in congressibus emi„neant. Demonstravit res ipsa luculentis„simè anno CIↃIↃ. XCIIII. quum eos „libello supplice pulsavit Parisiensis Aca„demia. Nam de suo numero investiga„verunt aptum aliquem Advocatum, qui „causam ipsorum ageret: quæ res aliquo „pacto eam adjuvisset. Multos quidem à se „institutos, & omnis ætatis invenerunt, qui „verò gravi causæ sustinendæ esset ido„neus, invenerunt neminem. Quapro„pter ad optimum quidem patronum con„fugere eos oportuit, sed qui nunquam ab „eis quicquam didicisset. In contempla„tione quidem magis, quàm in studio & a„ctione informant suos. Inter medicos, „quæ facultas est plenissima scientiæ, pau„ci sunt qui præluceant de schola ipsorum. „Literis humanioribus & arcanis lingua„rum minùs dant adhuc operam. Vera cer„tè professio ipsorum est Theologia: hic il„lis thesaurus, hic Marathon, in quo ver„santur plurimùm: ideoque ingenia exci„tata, & acumine aliquo prædita deligunt „tempestivè: qui in manus ipsorum vene-

runt,

„ runt, effugiunt rarò: diversarum gen-
„ tium turba miscella est, iuvant,& studia
„ inter se conferunt. Necesse est denique
„ fateantur omnes, illos disputationibus
„ huius scientiæ, aliarum reginæ, excelle-
„ re.

„ Quum arcana linguarum ab eis teneri
„ nego, non continuò inveniri apud eos
„ nego viros mediocri literarum humanio-
„ rum scientia tinctos: sed hoc est quod
„ volo, non esse quærendos in numero ipso-
„ rum viros æquales quatuor illis Galliæ lu-
„ minibus, literarum Regibus, qui tales a-
„ gnoscuntur, & censentur in Vniverso
„ Mundo, quorum tres adhuc sunt supersti-
„ tes, & quartus adhuc vivit optimâ sui
„ parte.

„ Omnes Iesuitæ, quotquot exstiterunt,
„ vix unquam digni sint, qui unius de qua-
„ tuor illis discipuli mereantur dici: atque
„ hoc confido agnituros quicunque ex ipsis
„ aliquid habent scientiæ. Hoc unum re-
„ sponsuri sunt, se non dedisse operam huic
„ studio, præcipuumque suum studium esse
„ Theologiam:& verum est. Tenendum il-
„ lud prætereà, quicunque in numero sunt
„ ipsorum aliquâ scientiâ insignes, eos non
„ amplius informationi iuventutis incum-
„ bere. Statim se ad Theologiæ studium
„ conferunt, ubi maximorum, qui inter i-
„ psos fuerunt labore adjuti, ad scribendum
„ veniunt: neque infitiandum est, commo-
„ dare illis admodum defensioni nostræ
„ Religionis Catholicæ contra nostrorum
„ adversariorum scripta. Quorum in tanto
„ numero unus & item alter, si fortè inven-
„ tus est dictione bona, stilo audace, mori-
„ bus excelsis, dispositione commodâ, & e-
„ legantibus mille acuminibus.

„ Denique, si quid iudicare possum, li-
„ belli supplices, quos exhibuerunt Maie-
„ stati Tuæ, duo sunt scripta insignia, in qui-
„ bus ea omnia quæ summi artis Magistri
„ docuerunt, accuratè deprehenduntur ob-
„ servata. Causa quidem certè ipsorum de-
„ fendi melius non poterat. Atque hoc qui-
„ dem magno labore illorum in studio
„ Theologiæ irritatos fuisse eos, qui Reli-
„ gionis reformatæ dicuntur, dubium esse
„ non potest: Verumtamen neque hoc
„ quoque negari potest, multa actionibus
„ multa doctrinæ illorum inesse, quæ odium
„ ipsis Catholicorum summorum creave-
„ rint, qui nihilo ipsis in Religionis studio
„ inferiores sunt. Dicam de uno tantùm,
„ capite ipsorum, quia iniquum est tanti
„ Principis abuti audientiâ: Sed hoc profe-
„ ctò dignum, si ullum est, quia in hoc rei
„ summa agitur. Interdum apud Sorboni-
„ stas, ô Rex, comperti sunt, sed pauci &
„ rarò, qui se patientes decipi eorum pi-
„ gmentis, qui Romæ scripta ediderunt de
„ potestate clavium, audeient affirmare
„ penes Pontifices esse, ut Reges excom-
„ municent, & à iureiurando ac fide data
„ absolvant subditos: Sed propositiones istę
„ illico, tanquam Schismaticæ tum à cor-
„ pore Sorbonæ fuerunt damnatæ, conjun-
„ ctâ Gallicanæ Ecclesiæ totius auctorita-
„ te, tum Arrestis Parlamenti tui: qui duo
„ maximi clypei exstiterunt, quibus maio-
„ res tui adversus omnes impetus, quos ten-
„ tabant hostes, fuerunt defensi.

„ Sunt sæpè, ut & nunc est, optimi Ponti-
„ fices, proclives studiis in Galliam, maxi-
„ morum meritorum recordatione, quibus
„ S.Sedes: ô Rex, coronæ tuæ obstricta est:
„ sed etiam nonnunquam eliguntur alii, qui
„ in partes Hispanicas, & tibi adversas in-
„ clinant planè.

„ Si quando contingit illud malum, si
„ crederent Galli posse Regem suum ex-
„ communicari legitimè, seque à iureiu-
„ rando & fide data absolvi, profectò gra-
„ vissimum Regibus nostris foret pericu-
„ lum, ne spoliarentur dignitate suâ, & re-
„ vera nullum imperium nisi precarium
„ obtinerent, id est, omninò pendens ex bo-
„ na vel mala gratia illius, quem D.Cardi-
„ nales elegissent: quorum numero semper
„ insunt multi, qui maxima beneficia in di-
„ tione Mediolanensi, Regno Neapolita-
„ no, atque adeò in ipsa Hispania obtinent,
„ Hic non amplius Rex futurus esset, sed.
„ Prorex, nomine Rex, Vicarius generalis,
„ vel ἐπίτροπος re & veritate: cuiusmodi
„ Reges illi erant, quibus Romani dabant
„ & tollebant sceptra arbitratu suo. Pro-
„ pterea quotquot in hoc Regno, ex quo
„ Christianum factum est, vixerunt, Pro-
„ positionem istam exploserunt, velut o-
„ mnium (si insideret animis populi) peri-
„ culosissimam, & summè adversantem
„ verbo Dei, qui dixit, Regnum meum
„ non est de hoc Mundo, Ioh.18. Quem in
„ locum August.tract.115. Audite Iudæi &
„ Gentes; audi præputium; audire omnia
„ Regna terrena: non impedio dominatio-
„ nem vestram in hoc Mundo. Et apud S.
„ Lucam cap.12. ait quidam de turba: Ma-
„ gister, dic fratri meo, ut dividat mecum
„ hæreditatem. At ille dixit ei, ô homo, quis
„ me constituit judicem, aut divisorem su-
„ per vos? Qua de re D. Bernhard. lib.1. de
„ consideratione: Non monstrabunt, puto
„ qui hoc dicent, ubi aliquando quispiam
„ Apostolorum sederit judex hominum,
„ aut divisor terminorum, aut distributor

„ terrarum. Stetisse denique lego Apostolos judicandos, sedisse judicantes non lego. Erit illud, non fuit.

„ Ex quibus indubitatis rationibus & aliis innumeris, quas brevitatis causa omitto, Sorbona & unà cum ea Gallicana Ecclesia tota semper definivit, schismaticam illam propositionem esse, quòd Papa habeat potestatem excommunicandi Reges nostros, aut instituendi quicquam in majestatem Christianissimam ipsorum. Ideoque Iohannes Tanquerellus anno CIↃ. IↃLXI. Arresto Parlamenti fuit condemnatus in solennem professionem honorariæ pœnitentiæ, & ut à Rege veniam de eo posceret, quod suis thesibus propositionem istam fuisset ausus inserere, quamvis exposuisset eam à se tantùm disputandi gratia perscriptam esse: & parùm abfuit, quin adjudicaretur morti. Commodè accidit, quod Rex undecim tantummodo annorum esset, si annum egisset Rex decimum quartum, nunquam tale supplicium mortis effugisset.

„ Quod dixi Propositionem istam semper à Sorbona fuisse damnatam, id volo intelligi ad illud demùm usque tempus, quo Patres isti Iesuitæ complureis studiosos instituissent, lectionibus suis assiduis Theologiæ. Etenim anno millesimo quingentesimo octogesimo nono quum excommunicatio in defunctum Regem piæ memoriæ fuit allata, & in Sorbona quæsitum est, utrum potestatem istam haberet Pontifex: continuò Doctores antiqui, Faber Syndicus, Camusus, Chabotus, Faber Curio S. Pauli, Chavagnacus, omnesque alii vetustiores, & bonæ notæ fortiter restiterunt: sed benè prospectum erat huic choragio: omnes enim juvenes qui apud Iesuitas Theologiæ studuerant, Boucherus, Pichenatus, Varades, Semella, Cullius, Aubourius, & alii innumerabiles vicerunt pluribus suffragiis contra verbum Dei, omniaque axiomata Galliæ. Quin etiam hanc Iesuitarum sententiam esse, quòd Papa Reges excommunicare possit, populareis à juramento fidei absoluere, & sceptra, coronas, dignitatemque eis adimere, bonâ fide negari non potest. Nam cum Parisiensis Academia periculosum istud dogma eis objecisset, tantum ab eo negando abfuerunt, ut contra suis defensionibus communi totius Societatis judicio editis commodo suo, anno CIↃ. IↃ. XCV. quarum inscriptio est: Veritas defensa contra actionem Antonii Arnaldi pag. 70. utantur his ipsis verbis: Non erat cur probares, Reges esse, aut esse oportere dominos so[illegible] temporales in regnis suis: cùm Papa; ut dixi, nihil arroget sibi in isto imperio summo, nisi ut corrigat tanquam pater, atque adeò TANQVAM IVDEX, eos qui perniciosi Ecclesiæ futuri essent. Tum enim id non solum potest, sed etiam debet se ostendere SVPERIOREM ILLIS bono ipsorum & publico. Exceptio hæc stomachum tibi commovet, facitque ringaris; sed oportet haurias & de cætero fatearis tibi nec rationem esse, nec conscientiam. Nam primù id Principibus est utile, qui continentur persæpe, aut ad officium retrahuntur potiùs REI TEMPORALIS METV, quæ semper illis est cordi, licet improbis, quàm rei spiritualis: cujus tantam non habent curam, nisi habeant & bonam conscientiam, quod non semper accidit. Idcirco Deus Regibus Israelis minabatur potiùs se AMOTVRVM TEMPORALE REGNVM, nisi observarent legem, quàm eos privaturum æterna vita: ATQVE HOC IPSVM IN PRIMVM REGEM EXERCVIT, CVI SCEPTRVM ABSTVLIT.

„ Quia verò animadvertunt, ô Rex, omnia axiomata Ecclesiæ Gallicanæ, & Arresta Parlamenti tui periculosæ isti doctrinæ adversari, quam instillant paulatim mentibus populi, ab hac peste olim maximopere abhorrentis, eò tandem venire cogâtur audaciæ, ut historias Regum nostrorum, quas adserimus, dicant exempla rebellionum esse, his ipsis verbis: Adeò desipis & adeò improbus Gallus es, ut velis producere exempla REBELLIONIS ex historiis Galliæ, obscurantia splendorem Regum nostrorum, & matris communis nostræ, &c. Et post duas ferme paginas: In Rege, (inquiunt,) sive virtus, sive vitiũ, magna omnia: qui si potentiâ suam ad malefaciendũ occupet, nulla nisi magna potentia inhiberi potest. Ac propterea videmus gladium in personam multorum Regum, in multis Regnis fuisse usurpatum, quod si non semper fuit utile exercitium ejus, semper tamen utile potuit esse: SIQVIDEM SVBIECTI BENE FVISSENT DISPOSITI. Nihil unquam scriptum evidentiùs: nihil unquam in orbe terrarum exstitit, quod magis pugnet cum verbo Dei, hoc enim præcipit gratias agi Deo, si bonos Reges miserit nobis; sin malos, vult etiam laudemus, eumque credamus facere bono nostro, ut minùs hunc Mundum diligamus,

„ mus, eoque alacriùs discedamus de Mun-
„ do.

„ Deus solus statuit Reges, idemque so-
„ lus potest amovere, & cùm videtur, eos
„ recipere. Claves quas dedit S.Petro,& S.
„ Patribus successoribus ipsius,ad Regnum
„ cœlorum duntaxat pertinent, ad Re-
„ gnum terræ nullo modo. Ille ipse omni-
„ potens, cum hic in terris ageret, non in-
„ stituit castigare Reges, non coronas eo-
„ rum effringere; sed contrà vita ipsius fuit
„ quidam apertus humilitatis liber. Nec a-
„ lia arma dedit Apostolis ad stabiliendam
„ legem suam : dixit eis : Reges nationum
„ dominantur ipsis,& qui auctoritate in eas
„ valent, dicuntur benefici. Sed non ita e-
„ rit vobis. Noluit Deus ut S. Petrus, suc-
„ cessoresve illius S. Patres nostri plus ag-
„ grederentur ipso : neque verò hoc fece-
„ runt qui successerunt primi.Si alii contra
„ hoc venerint, abutuntur hic potestate
„ suâ,nec sunt audiendi.Hoc semper Galli-
„ cana Ecclesia judicavit, eosque excom-
„ municavit, qui contra affirmarunt, velut
„ inhumanæ & infelicissimæ doctrinæ au-
„ ctores : quæ per impietatem volens ho-
„ mines pios efficere,mundum (ut ita dica-
„ mus)parit innumerabilem cædium,incen-
„ diorum, raptuum fœminarum virginum-
„ que, & desolationum per Vrbes Provin-
„ ciasque totas. Abyssus abyssorum est,abo-
„ minationum Oceanus:hoc ad extremum
„ usque experti sumus : & tamen Iesuitæ
„ magis magisque obfirmant se : quibus si
„ credimus, poterunt Romanæ bullæ spo-
„ liare omnes Reges terræ, EISQVE TEM-
„ PORALE DOMINIVM ET SCEPTRVM
„ EXCVTERE. Atque his quoque conve-
„ niunt ea, quæ D. Bellarm. Iesuita, nunc
„ Cardinalis scribit de hoc argumento :
„ Quantum ad personas, (inquit,) non po-
„ test Papa,ut Papa, ordinariè temporales
„ Principes deponere, etiam justa de cau-
„ sa, eo modo quo deponit Episcopos,i.dest,
„ tanquam ordinarius Iudex & tamen po-
„ test mutare Regna, & VNI AVFERRE,
„ atque ALTERI CONFERRE, tanquam
„ summus Princeps spiritualis, si id neces-
„ sarium sit ad animarum salutem, ut pro-
„ babimus.Id probaturus cap.8.adfert insti-
„ tuta violenta, quæque ex diametro pu-
„ gnantia cum verbo Dei, & quæ historiæ
„ omnes exsecrantur: quorum serie docen-
„ mur stabilimentum Mahumetani illius
„ Imperii maximè ex bellis intestinis, &
„ furiosis Christianorum inter se provenis-
„ se,quæ usurpationes istæ pepererût, fece-
„ runtque ut Europa ab Ortu & Occasu

1. Contro.3. lib.5.c.6 pag. 1081. edit. anno 1608.

„ pariter suorum ipsius liberorum sangui-
„ ne innataret. Optimè S. Ambrosius sese
„ temperavit,ne vel de attingendo sceptro,
„ corona, & temporali dominio cogitaret,
„ deque subdito ullo liberando à jurisju-
„ randi fide:nec verò potuisset, nisi directè
„ venire contra Dei mandata voluisset. A-
„ cri solùm admonitione usus est, ut culpæ
„ gravissimæ notitia ac sensu Imperatorem
„ afficeret.

„ Id etiam valdè observandum, quod i-
„ dem Bellarm.atque Iesuitæ in suis Defen-
„ sionibus sustinent,& confirmare nituntur
„ famosam illam Extravagantem commu-
„ nem, Vnam sanctam,de majoritate, & o-
„ bedientia,quam semper damnavit Gallia.
„ Nam si Papa fallitur, si errat, si plus insti-
„ tuit quàm ex officio debeat, hâc tamen
„ Extravagante homines tenentur obsequi,
„ Deusque solus eum judicare potest. Itaq;
„ licet Papa planè injustissimè fulmina ja-
„ culatetur in Regem, prout factum vidi-
„ mus anno CIƆ IƆ LXXXXIX. contra de-
„ functum Regem nostrum summè Catho-
„ licum, nemo tamen ex Iesuitarum doctri-
„ na de causa potest cognoscere, omnibus
„ interdicta est cognitio, & Deo soli reser-
„ vata. Interea verò oportet Rex ante ora
„ & oculos subditorum omnium,etiam per
„ ipsos,dignitate & corona sua spolietur, &
„ succedat in locum ipsius quemcunque su-
„ prema illa potestas voluerit statuere, ut
„ habent illa Bellarm. verba ; MVTARE
„ REGNA ET VNI AVFERRE, atque
„ ALTERI CONFERRE: quæ eadem sunt
Tanquerelli verba, regno & dignitatibus
„ privare potest, celebri Arresto condem-
„ nata. Etsi nondum eo audaciæ venerat
„ Tanquerellus, ut diceret dare posse unî
„ Papam,quod alteri ademisset.

Bellar 1.cont. 3.lib. 5. c 7. Iesuita pag. 421 Verit. defens. min. edit.

„ Idem Iesuita Bellarm. procedit ulte-
„ rius : affirmar enim dilectis verbis: O-
„ mnes Ecclesiasticos Regni tui non am-
„ pliùs tibi subjectos esse. Quæ senten-
„ tia tamen directè adversatur verbo ex-
„ presso Dei & thesibus Ecclesiæ Galli-
„ canæ: quam cætera illa, quæ diximus.
„ Audet tamen tueri illud & istud & S.Pau-
„ li verba cavillis puris tentat evertere : O-
„ mnis anima subjecta sit potestatibus su-
„ perioribus: non enim potestas est nisi à
„ Deo, & potestates supereminentes sunt à
„ Deo ordinatæ : ideò qui resistit potesta-
„ ti, resistit ordinationi Dei. Et postea:
„ Quapropter oportet subjectos esse non
„ solùm ad vitandam iram, sed etiam
„ propter conscientiam.Nam eadê de causa
pendi-

Rom 3. Tract. de exept. cleric. edito anno 1599. cum altero de indulgentiis.

„ penditis tributa illis, quia administri ſuet
„ Dei, in hoc ſe occupantes. Quem in lo-
„ cum S. Ioannes Chryſoſtomus obſerva-
„ vit hæc verba non ſolùm Laicis impera-
„ ri, ſed etiam Clericis, Religioſis, ipſiſ-
„ que adeò Apoſtolis. Vult etiam idem
„ Bellarm. hæc S. Petri verba eludere: I-
„ taque eſtote ſubditi omni humano ordi-
„ ni propter Deum, ſive Regi, ut eminen-
„ tiori, ſive Gubernatoribus, ut miſſis ab
„ eo. Et inter cætera idem Bellarminus,
„ Tempore illo, inquit, valdè erat neceſ-
„ ſarium moneri Chriſtianos diligenter, ut
„ obſequerentur Regibus, ne impediretur
„ fidei prædicatio. Hoc pacto efficeretur
„ Religio noſtra Religio circulatorum Cy-
„ beles, Religio vulpinantium: qui primùm
„ quidem dicerent, Regnum noſtrum non
„ eſt de hoc Mundo, non omnes æquè Ec-
„ cleſiaſtici ac alii Regibus Præſidibuſque
„ obedimus: poſtea verò quum loco ſupe-
„ riores ſunt, & in auctoritatem optatam
„ poſuerunt pedem, tum demum ſermone
„ contrario planè uterentur, idque arroga-
„ rent ſibi, quod Deus ille omnipotens ſibi
„ ſoli in Reges Iſraelis & alios omnes re-
„ ſervavit. Hæc bona fide vera doctrina
„ Ieſuitarum eſt, hæ technæ illorum, hæc
„ via quam inſiſtunt, ut ſe in honores in-
„ trudant. Sed longè aliter ſe habet Reli-
„ gio Chriſtiana: quæ ſemper loquitur in-
„ genuè, verè, ſine fraude, ſine fuco & fal-
„ laciis: nec ſubditum avertit à ſuo Princi-
„ pe, aut ei eripit, ut doctrina Ieſuitarum
„ facit. Nam hæc demùm concluſio ipſa
„ eſt ejuſdem Bellarmini, pag. 271. tracta-
„ ctus illius de Exemptionibus. Sed dices,
„ Principibus fieret injuria, ſi contra volun-
„ tatem ipſorum privarentur jure, quod
„ habuerunt in Clericos, antequam cleri-
„ catum adepti eſſent. Reſpondeo: Nul-
„ lam fieri injuriam eis, quia nemini inju-
„ riam facit, qui iure ſuo utitur. Is autem
„ utitur iure ſuo, qui ſtatum eligit, quem
„ ſibi convenientiorem iudicat. QVAM-
„ VIS PER ACCIDENS SEPARATVR,
„ PRINCIPEM PRIVARE SVO IVRE.
„ Hoc non eſt aginari, non tergiverſari,
„ non circuitione uti: hic præciſè dicit Ma-
„ ieſtati Tuæ uno verbo, quot in Gallia
„ ſunt Eccleſiaſtici, tot eſſe ſubditos Pon-
„ tificis. Quinetiam pag. 255. his verbis u-
„ titur: Papa exemit omnes Eccleſiaſticos
„ ex ſubiectione Principum ſuorum ſecu-
„ larium: ex quo ſequitur, non eſſe illos
„ Principes ſupremos in eo quod ad perſo-
„ nas Eccleſiaſticas attinet, &c. ſic, ut aper-
„ tè dicam, alterum imperium in tuo, ô
„ Rex, conſtruitur, alterum Regnum in
„ tuo. Itaque ut doctrinam iſtam probet,
„ quæ Chriſtianæ fidei adverſatur pla-
„ nè, eodem in loco argumentatione u-
„ titur à ſimili, perinde eſſe dicens, ac ſi
„ Rex aliquis partem Regni ſui alteri ſub-
„ iiceret, atque hoc pacto iure belli, iuſtó-
„ ve alio quocunque titulo partem imperii
„ ſui amitteret. Et veriſſimum eſt quod ibi-
„ dem dicit, ſtabilimentum iſtius, propoſi-
„ tionis principibus plus creare periculi
„ quàm ſi magno vincantur prælio, aut am-
„ plam Provinciam amiſerint. Nam in vi-
„ ſceribus deliteſcit malum, & ii qui iam
„ ſunt perditi, alios perſæpè adducunt eò
„ ſecretis ſuis confeſſionibus, ut ipſam Mo-
„ narchiam, in qua nati ſunt, ſubruant.
„ Quod ſi interdum Magiſtratus ſuos co-
„ gatur agnoſcere, ut vi dicunt fieri, vel a
„ contrahi oportere, ſed ex eo non valere
„ conſequentiam: quod diligenter opus eſt
„ obſervari.

Pag. 283 tractat. eiuſd. de exempt. cleric.

„ Ampliùs dicunt, Edictis Regnum, et-
„ ſi nihil eſt quod Scripturæ Canonibuſ-
„ que & ſanctis decretis adverſetur, tamen
„ non obligari Eccleſiaſticos niſi ad dire-
„ ctionem, non ad coactionem. Hæc pro-
„ pria ipſorum verba pag. 269. quod idem
„ aſſerunt poſtea pag. 271. quum aiunt, Cle-
„ ricos non eſſe ampliùs temporali Princi-
„ pi ſubiectos, hunc illos amittere: prout id
„ revera extra controverſiam eſt, eum non
„ ampliùs ſubiectum eſſe, qui non ampliùs
„ ad obſequium legum cogi poteſt. Iſtæ
„ hæreſes olim fuerant radicibus, ô Rex,
„ è Gallia tua exſtirpatæ: Sed ecce ve-
„ nerunt artifices, qui eas magna copia ſe-
„ minaverunt denuò, & nova quadam arte
„ farraginis tractatui de indulgentiis hunc
„ tractatum inſerciverunt, intruſeruntque
„ in ſementes alias nequà obſervari poſ-
„ ſent.

„ Ex iſta autem Propoſitione, Eccleſia-
„ ſticos non eſſe ampliùs ſubiectos, admi-
„ rabile naſcitur conſectarium, poſſe il-
„ los intentare in Regem ſuum citra læ-
„ ſę Maieſtatis crimen. Atque hæc con-
„ ſequentia diſertis verbis habetur in A-
„ phoriſmis Confeſſorum, quos Ieſuita E-
„ manuel Sa compoſuit, in voce Clericus.
„ Ait enim; clerici rebellio in Regem non
„ eſt crimen læſę Majeſtatis, quia non eſt
„ ſubditus Regi. Et in voce, Princeps, de-
„ monſtrat adhuc evidentiùs quantum Dei
„ verbo adverſentur: quo præcipitur ferri
„ Principes malos inſidentes maiorum ſuo-
„ rum throno, velut manu illius datos. Sic
„ enim illi: Rex poteſt, inquiunt, per Rem-
„ publ. privari ob tyrannidem, & ſi non
„ faciat officium ſuum, & quum eſt cauſa

Edit. Antverp. vel Colonienſ. v. Petr.

aliqua

„ aliqua justa : & eligi alius à majori par-
„ te populi. Quidam tamen solùm tyran-
„ nydem causam putant.

„ Inprimis certæ malitiæ est, quòd rem
„ tam gravem hærere in incerto sinunt.
„ Deus novit, an arte faciant, ut pro ra-
„ tione optati consiliorumque suorum mo-
„ dò hoc, modò illud sentire possint.

„ Secunda, quid magis cum fide Chri-
„ stiana pugnat: quàm si libertatem tribue-
„ ris populo judicandi de bona & mala prin-
„ cipis sui administratione, eiq; persuase-
„ ris, posse eum conscientiâ integrâ & se-
„ cundum Deum aut eijcere, aut trucida-
„ re Principem. Veruntamen hâc cau
„ tione aut lege, ut ita pars major cen-
„ seat: quæ conditio apprimè est necessa-
„ ria. Nam si furentem istam opinionem
„ pars minor defenderet, periclitaretur de
„ vita magna autem jactura esset, si per-
„ derentur homines BENE DISPOSI-
„ TI ad Iesuitarum doctrinam, id est ad
„ eijciendum Dominum & Principem
„ suum, excitatis in tyrannum clamoribus,
„ ex hæreditate ipsius. Idcirco in calce il-
„ lius libri Inquisitor Antuerpianus, Par-
„ do Anno clↄ. Iↄ. XCVII. pronunciat eum
„ magnam utilitatem allaturum. Cognovit
„ Dominus utrum plus utilitatis allaturum
„ esse Domino suo censuerit, quàm promo-
„ vendo dissipationem regni tui; quòd tum
„ flammâ & ferro oppugnabat. Iidem Ie-
„ suitæ in suis illis Aphorismis Confesso-
„ rum, quos indesinenter obtrudunt ani-
„ mo populi, in voce TYRANNUS: ad-
„ dunt ista: Tyrannicè gubernans justè
„ acquisitum dominium non potest spo-
„ liari sine publico judicio: latâ verò sen-
„ tentiâ potest quisque fieri executor: po-
„ test autem deponi à populo, etiam qui
„ iuravit ei obedientiam perpetuam, si mo-
„ nitus non vult corrigi.

„ Vtrum autem hæc doctrina tota ad te,
„ ô Rex, pertineat maximè, judicare tuum
„ est. Non tam attingit simul reliquam
„ terram totam, quàm te & posteritatem
„ tuam: Gallia est tua hæreditas, quam
„ à Deo solo obtines, & justo gladio tuo.
„ Si decies mille annos staret Mundus: &
„ tantundem tua posteritas (ut sperari à
„ nobis convenit) ex ratione est, ut sem-
„ per in Gallos imperium teneat: ac non
„ Pontifices, qui interdum hostes tuæ fa-
„ miliæ possunt existere, possint Gallum u-
„ nicum absolvere à jurejurando fidelitatis,
„ quo posteris tuis tenebuntur. Quod si
„ theses istæ in nostros animos illaban-
„ tur coronam suam posteritas tua, ô Rex,
„ geret, sceptrumq; tenebit, tantisper dum
„ sanctæ sedi videbitur, ac non diutiùs.

„ Ab hac propositione prima dependet
„ altera; super cujus argumento video tam
„ multa ultrò citróq; scripta; sed nemo rem
„ acu tetigit. Dicũt quidam: Iesuitas aucto-
„ res esse, ut Reges occidantur: hoc falsum:
„ nam contra eis ministrant, idque non ra-
„ rò ex animo. Sed hæc rei distinctio: Cre-
„ dunt, si quos excommunicavit Papa eos
„ ampliùs non esse Reges, sed tyrannos. Au-
„ divisti quid illi in vocẽ TYRANNUS pro-
„ nuncient. Planè si de prima illa proposi-
„ tione convenit, secunda est consectaria.
„ Nam si potest Papa manũ injicere in sce-
„ ptrum Regum & dominium temporale
„ ipsorum, ut Iesuitæ asserunt, ex eo procul
„ dubio constat, si quem Regẽ fulmine pe-
„ tit Pontifex privatum eum reddi, priva-
„ tum permanere, Regẽ non esse ampliùs:
„ quod si velit & persistet regnare, tyrannum
„ esse. Quisquis in propositionem primam
„ consenserit, necessariò ad secundam hanc
„ compelletur. Itaque liber scriptus propriâ
„ manu Ioan. Guignarti Iesuitæ, quẽ in ple-
„ no Parlamento agnovit Cameris duabus
„ unà cõgregatis, habuit ambas istas Propo-
„ sitiones contumeliosè scriptas. Nam inter
„ alia exstabat scriptum: Sævum Neronem
„ ab uno Clemente occisum esse, & Mona-
„ chum simularũ manu veri Monachi con-
„ fectum: FACTUM HEROICUM A IA-
„ COBO CLEMENTE PATRATUM VE-
„ LUT S. SPIRITUS DONUM, HOC NO-
„ MINE A THEOLOGIS NOSTRIS AP-
„ PELLATUM, justè per defunctum Prio-
„ rem Iacobitarum Burgoing. Confessorem
„ & Martyrem laudatum esse. Coronã Gal-
„ liæ in alteram familiam quàm Borboniã
„ transferri debere & posse. Cum Bearnen-
„ si, QUAMVIS AD FIDEM CATHOLI-
„ CAM CONVERSO, lenius actũ iri, quàm
„ sit promeritus, si detur ipsi corona Mo-
„ nachalis in conventu aliquo benè refor-
„ mato, ut illic pœnitentiam agat, de tot
„ malis quæ apportavit Galliæ, & gratias a-
„ gat Deo; quod ipsi gratiam contulerit sui
„ ante obitum agnoscendi. SI ABSQUE
„ BELLO DEPONI NON POTEST, GE-
„ RATUR BELLUM: SI BELLUM GERI
„ NON POTEST, MORS PARETUR IPSI.
„ Protocollum Majestas tua potest consu-
„ lere: res lectu digna est.

„ Præterea Ambrosius Varades Parisijs
„ fuit Gymnasiarcha Collegij Iesuitici per
„ ipsos electus, tanquam unus ex optimis
„ in Ordine ipsorum, & adhuc inter ipsos
„ eundem honorem, quem ante obtinet.
„ Verumtamen si placebit Majestati Tuæ
„ mandare, ut acta Barrieræ ad se afferantur,

„ comperies illum fuisse Varadem qui post „ mensem à felici conversione tua, sua-„ sit ipsi ut cultrum suum bipennem in-„ deret in ventrem tuum, datoque Eucha-„ ristię Sacramento eum obligavit, confir-„ maos per Deum viventem nil ab eo posse „ fieri magis meritorum, fore ut ipsum „ Aegeli in Paradisum exportarent. Si id „ non est verum, purgare sese Varadem „ oportuit: latitavit dies aliquot in hac Vr-„ be, quum ingrederetur Majestas tua, & „ veste mutatâ abijt, Romamq; profectus „ est, ubi fruitur admodum magnis hono-„ ribus. Non est difficile ieficiari voce, sed „ facta validiora sunt, & sermonis menda-„ cia redarguunt. Varades perpetrato isto „ horrendo & execrabili scelere vinctus „ per Iesuitas ipsos adduceretur, ut justo „ supplicio alijs exemplo esset, si eadem „ sententia non insideret mentibus ipso-„ rum.

„ Nunc verò ubi tam fides hominem „ istum, & supra quàm unquam ab istis ho-„ nore affici; adeoque tam audaces esse il-„ los, ut eum inter viros maximos ordinis „ sui referant, omninò sequitur, eos voto, „ voluntate, studio per Varadem Gymna-„ siarcham suum, velut organon appositissi-„ mum, animavisse Barreriam, nec particu-„ lare istud, se generale parricidium esse. „ Nititur enim profectò maxima proposi-„ tione illorum, à cujus executione & „ effectu plus sibi spondent ipsi laudis, „ quàm ex alia re ulla, ut post dicturi su-„ mus. Et ubi nam, quæso, adhuc locant „ Varadem istum inter præcipua societatis „ suæ columina? habetur locus pag. 265. „ Defensæ veritatis ipsorum (ut ipsi qui-„ dem obtendunt) post annum excusæ, „ quàm Varades aufugerat.

Pag. 195. min. edit. „ Quid enim multi (inquiunt) MAGNI „ VIRI hujus societatis pertulerunt? Quis „ nescit (ut de Gallia nostra dicamus) con-„ tumelias ibi iotortas, & calumnias enun-„ ciatas contra Ioan. Maldonatum, Emun-„ dum, Augerium, CLAVDIVM Mat-„ thæum, Iacobum Tyrium, & nunc etiam „ contra Aonibalem Codretum, Iacobum „ Commoletum, Bernardum Roilletum, „ Ambrosium Varradem? Atque hîs ob-„ servatu dignum est, hos scilicet esse ma-„ gnos martyres, & multa perpessos. Tam *Pag. 60. min. edit.* „ propria, tam Christiana est hæc appella-„ tio, quàm illa quæstionis habitæ Parisijs „ anno 1564. Nam terribilem persequu-„ tionem illam vocant, incredibiliter hac „ voce abutentes. Magis verò proprium „ fuerit si furiosa foedaque bella, quæ „ in toto hoc Regno Iesuitæ excitârunt, „ persequutionem bonorum omnium Gal-„ lorum appellaveris.

„ Quod si Iesuitarum discipulus fuisset „ Barreria, educatus & institutus in do-„ ctrina ipsorum, Varadem vix accusavis-„ set: nam eos credunt esse damnatos, „ qui judicibus auctores suasoresque faci-„ norum istorum indicaverint. Atque hęc „ tertia jam propositio est ex prima illa & „ secunda consequens. Nam si potest „ Reges excommunicare Papa, & bonum „ est factum, ac meritorium, si quis post „ vibratum Papale fulmen eos occiderit; „ continuò sequitur, martyrium ferri po-„ tiùs constanter oportere, quàm in causa „ esse, cur ij tradantur mori, qui ter ad „ vitam æternam ostenderint. Hæ pro-„ positiones catenâ quâdam inter se devin-„ ctæ & pari procedunt passu.

„ Quapropter etiam Chastellus noluit „ accusare nominatim Iesuitarum quen-„ quam; cùm præsumptâ fiduciâ faciendi „ bene, ut ipse exposuit, statuisset cultro ju-„ gulum tuum petere. Credidisset enim ex „ eo argumento se damnationem sibi ac-„ cersere, si indicâsset eum, qui iter Paradisi „ ipsi ostenderat, prout depravatum erat „ judicium illius. Verumtamen ut Deus il-„ le protector Regum eruit veritatem ex „ ore illorum, qui eam celatam maximè & „ dissimulatam volunt, ecce affero ipsissima „ verba ex actis interrogatorijs vel quæ-„ stionibus Chastelli, quorum protocol-„ lum Majestas tua potest consulere, & „ quorum actorum veritatem D. Præsides „ aut Consiliarij ampliùs triginta confirma-„ bunt, ijq; mille modis digniores fide, quàm „ sit dignum fide quicquid isti rei in sua „ ipsorum causa partesve afferre possunt. „ Quæsitum, ubi Theologiam istam novam „ didicerit, respondit, ex Philosophia. Ro-„ gatus utrum Philosophiæ studuerit in Ie-„ suitarum collegio: respôdit studuisse, idq; „ sub patre Guereto, qui eum ad annos duos „ cum dimidio sit versatus. Rogatus, annon „ fuerit in conclavi Meditationum, quò „ graviores peccatores intromittebant Ie-„ suitæ, ubi spectarent figuras multifor-„ mes Diabolorum complurium horren-„ das, specie revocandi eos in meliorem „ vitam, ut commoverent animos ipso-„ rum, & monitis ejusmodi ad patrandum „ grande aliquod facinus, excitarent. Ro-„ gatus quis persuaserit ipsi: ut Regem oc-„ cideret: Respondit, multis se in locis au-„ divisse, hanc propositionem verissimam „ haberi oportere, quòd Regem liceat occi-„ dere, & qui affirmabant, TYRANNVM „ eum appellâsse. Rogatus, annon sermones

„ de

„ de occidendo Rege, apud Iesuitas essent
„ ordinarij? Respondit se audivisse dicentes
„ licere Regem occidere, eum extra Eccle-
„ siam esse, nec ei obsequẽdum esse, eumvè
„ habendum pro Rege, donec à Papa fuerit
„ approbatus. Interrogatus iterum in ma-
„ gna Camera D. præsidibus & Consilia-
„ rijs ejus atque Tornellis congregatis, ea-
„ dem responsa dedit: expressè verò pro-
„ posuit & defendit thesin istam, quòd Re-
„ ges liceat occidere, etiam Regem nunc
„ regnantem, ut qui in Ecclesia non sit, pro-
„ ut aiebat, quia non est à Papa approbatus.
„ Quisquis libellos supplices leget, quos
„ tibi, ô Rex, obtulerunt Iesuitæ, statuet,
„ illos non fuisse à Chastello accusatos: a-
„ deò negant audacter veritatem. Ego ve-
„ rò haud scio, utrum gravior accusatio
„ inveniri possit, aut quod gravius exco-
„ gitari crimen, quàm quod tenellos ad-
„ huc juventutis animos tam furibundâ
„ doctrinâ fascinent, quâ ad trucidandum
„ Principem suum feruntur præcipites.

„ Huic persimile est, quod legimus de
„ confessione Guillelmi Paryi facta ante
„ excessum ipsius se Benedicti Palmij Ie-
„ suitæ suasu adductum esse, ut de cæde
„ ista cogitaret: quam rem se cum Sacrifi-
„ eo quodam, cui nomen Vates, commu-
„ nicavisse: hunc verò dissuasisse, dicendo,
„ ipsum damnatum forè: ideoque se Con-
„ fessionis ergo ad Annibalem Codretum
„ Iesuitam abijsse, qui ex necessitate esse
„ dixerit, ut ille Vates esset hæreticus:
„ Quoniam vera Ecclesia minimè dubitat
„ Reges à Papa excommunicatos, Tyran-
„ nos esse, ac proinde occidendos. Ita-
„ que Commentator libri, qui inscribitur
„ summa Constitutionum, aliâs, septimi
„ Decretalium, pag. trecentesimâ octavâ,
„ postquam Iesuitas supra modum laudibus
„ extulisset (ut bonis revera dotibus instru-
„ cti sunt) tandem ut laudum cumulo exor-
„ net eos, pronunciat de eis: Tyrannos ag-
„ grediuntur, lolium ab agro Dominico
„ evellunt. Poterit Majestas tua librum
„ istum in manus sumere: facilè sermonem
„ istum Latinum intelliget: audivi quum
„ difficiliorem exponeret. Significatur de-
„ nique his verbis, optimè illos & animo-
„ sissimè novisse lolium ex arvo Domini
„ evellere, eosque tollere quos Roma ex-
„ communicaverit: hoc certo est certius,
„ omnes quâcunque tandem religione sint,
„ tyrannos vocant.

Excusi Lugduni anno 1589.

„ Enim verò Rex defunctus nunquam
„ alius fuit quàm summè Catholicus: id
„ noverunt omnes, & quàm benè esset de
„ Ecclesia meritus multis nominibus. At-
„ qui simul Romę excommunicatus est, si-
„ mul pater Commoletus, pater Bernar-
„ dus (quos suis defensionibus ante prola-
„ tis in cœlum evehunt) & universè o-
„ mnes alij Iesuitæ nunquam post illud
„ tempus eum ad mortem usque alio no-
„ mine donaverunt, quàm tyranni, Holo-
„ phernis, Moabi, Neronis, quæ omnia
„ bellè cum definitione tyranni, quam su-
„ pra adduxi, consentiunt.

„ Die natali Christi anno cIↃ. IↃ. xciii:
„ tua Majestas erat Catholica: & tamen
„ ille ipse Commoletus in æde Sancti Bar-
„ tholomæi dicebat, Ahod nobis opus
„ est, sive Monachus, sive Miles, sivè
„ Pastor, nihil refert: sed Ahod nobis o-
„ pus est. Posteà verò ubi cognovit quæ-
„ stionem de eo haberi, sibi consuluit
„ fuga.

„ Hoc negari magis non potest, quàm
„ factum Varadis: etsi hoc valere quærunt,
„ dicentes Barreriam quidem ipsi exposuis-
„ se consilium suum: hunc verò illi re-
„ spondisse, Non posse se, cum sit Presby-
„ ter, ipsi de re consilium dare.

„ Sed demus sanè, hoc unum esto: quid
„ hoc revera aliud est dicere, quàm istud?
„ tuum erat facere, at non ampliùs com-
„ municare: præsta, & effare minus.

„ Verumtamen si Majestas tua Acta de
„ morte Barreriæ adferri ad se curarit, Va-
„ radem istum Iesuitarum Gymnasiarcham
„ hortatum esse, hominem accendisse, &
„ Sancto Sacramento altaris obstrinxisse;
„ ut manum promptè alacriterque injice-
„ ret. Et certè nunquam in majore pe-
„ riculo, dum vixit, versata est Majestas
„ tua: Novit Dominus quæ Miracula de
„ tua morte confinxissent, cum de morte
„ defuncti Regis tam affabre fecerint, mo-
„ numento ejus superbè insultantes, lite-
„ ris in omnes partes orbis terrarum datis;
„ quas etiam Romæ ad majorem ostenta-
„ tionem excudi curaverunt.

„ Hæ inter solennes literas & annales
„ ipsorum relatę sunt pag. 35. quarum hæc
„ verba sunt: quo die nos Regis edicto Bur-
„ degalâ pellebamur, eo die Rex ipse, qui
„ edixerat, vitâ depulsus est. Ab eo com-
„ pingebamur ad S. Macarij, ut simul op-
„ primeretur omnes (sive hoc suspicio, sivè
„ fama tulit) nisi antea oppressus ille unus
„ fuisset. Hoc porrò nunciatum cùm esset,
„ afflixit animos adversariorum. Nun-
„ quam gravior incessit animum meum
„ admiratio, quàm quum partem istam
„ litterarum, quas præscripserunt, lege-
„ rem. Etenim quis unquam putavisset ho-
„ mines Religiosos, adeoque Christianos

„ fore, qui furorem tantum, & inimicitias „ ferreas atque irreconciliabiles etiam post „ mortem ostenderent. Natura nos docet „ inimicorum nostrorum misereri, quum „ eos videmus humi prostratos; non pos- „ sunt ampliùs nobis inimici esse, qui non „ sunt amplius. At subditum pedibus pro- „ terere ventrem heri sui, domini sui, & „ primi in Christiano orbe Regis,atq;de eo „ pæana canere: hoc verò crimen, & o- „ mnem barbariem, omnem inhumani- „ tatem, omnemque sævitiam exsuperans, „ quæ unquam in mentem possit cadere.

„ Ac istam quidem contumeliam non „ sensit miser iste Princeps:neq; verò tam „ est illata ipsi, quàm tuæ Majestati, ô „ Rex, & ijs omnibus, qui gerunt Fran- „ corum nomen.

„ Verùm sensit gravissimè venenum Li- „ gæ conspiratorumve, sibi à Iesuita Clau- „ dio Matthæo præparatum, qui sub fi- „ nem anni 1588. in Italia obijt ex labori- „ bus molestis quæ indesinenter fecerat in „ Hispaniam, Italiam, Helvetiam, Ger- „ maniam, Belgium, ut extremam clau- „ sulam adderet, constringeret atque con- „ firmaret maximam illam atque horren- „ dam conspirationem, quæ in defunctum „ Regem, totamque Borboniam familiam „ fuerat inita. Vidit Majestas tua,quid super „ hac re Iesuita Guignartus scripserit, Co- „ ronam Galliæ posse & debere in familiam „ alteram,quàm in Borboniam transportari. „ Et quicunq;noverunt arcana conspiratio- „ nis istius, apertè clamant: Patres Ie- „ suitas fuisse Germanos istius conspiratio- „ nis patres: hos reos esse, & omni jure te- „ neri mortis eorum,qui in profundissimam „ istam abyssum corruerunt. En tibi per „ brevem historiam, quæ rem confirmabit „ luculentissimè. Notum est consilium Se- „ decim virorum ex literis interceptis,qui- „ bus Vrbem Parisiorum dedebant Regi „ Hispaniæ. Et ubi homines isti præsidem „ sanguinarij consilij sui quæsiverunt? Ad „ Iesuitas accesserunt rectà,qui patrem O- „ donem Pichenatum rei præfecerunt. Hoc „ suis defensionibus agnoscunt Lutetiæ ex- „ cusis: sed ideò factum prædicant, ut le- „ nirent Sedecimvirorum impetum. Non „ desunt qui responderent, oleum camino „ addi, quum Iesuita in turbam seditioso- „ rum immittitur: Ego verò aliter sentio, „ istos Sedecim viros fræno ac non calca- „ ribus opus habuisse: nec aliam viam ex- „ titisse, quâ sceleratum consilium ipsorum „ daretur effectum,quàm si violentior ipso- „ rum impetus sisteretur. Et quis obsecro, „ non videat convenientiam istorum Se- „ decim carnificum admirabilem (nam a- „ liter vocari non possunt, cùm solum „ præsidem illum Parlamenti, qui Lutetiæ „ testabat suspenderint) quis inquam, non „ videat admirabilem istorum Sedecim „ cum Iesuitica Societate convenientiam; „ quando unum potiùs de numero illo- „ rum sibi deposcerent Præsidem, quàm „ alterum Ecclesiasticum, laicumve quem- „ quam.

„ Tum inde ab eunte anno 1585. Iesui- „ tarum domos Lutetiæ & alibi passim,sta- „ tiva fuisse perpetua omnibus, qui res Hi- „ spanicas curabant promoveri: litterarum „ fasces eódẽ latos,apertos distributos esse: „ cõsilia ordinariè cum Legato Mendozza „ & successoribus ipsius Parisijs, cumq; alijs „ gestoribus & procuratoribus negotiorum „ Regis Philippi in potentioribus quibusq; „ Civitatibus, ubicunque erant, com- „ municâsse, Res nota est atque notoria. „ Hoc quis meliùs novit, quàm Maje- „ stas tua?

„ Aiunt quidem illi, te, ô Rex, tam „ arcto vinculo cum Rege Hispaniæ con- „ strictum esse, ut junctur hoc dicto magis, „ quàm lædatur ipsorum causa. Nam „ Majestatem tuam nemini tam studere, „ quàm ijs, qui ex animo Hispanum di- „ ligunt.

„ Hoc nunc fortè obtendi posset: At „ mihi quidem certè permirum videbatur, „ istos homines, quo tempore maximè „ nostrum fervebat bellum cum Philip- „ po Rege, his verbis uti: Nam tempore „ Caroli IX. nunquam de Hispanis sermo, „ nisi in partem optimam habeatur:sed hæ- „ retici non odio gentis (nam Anglos & „ Germanos eis plus odio oportet esse, qui „ graviore injuriâ Galliam, quàm alia gens „ ulla affecerint)sed magis Religionis odio „ eos efficere exosos studuerunt causa præ- „ texta Regni. Videntur profectò mihi „ plus studium suum erga Hispanos eo „ tempore texexisse, quo Gallorum mil- „ lia aliquot in Picardiæ finibus trucida- „ bant. Non decet viros bonos usque a- „ deò traduci communi studio & voto Re- „ gulæ suæ, ut obliviscantur natales suos, „ & ab aliquo sensu doloris ex miserijs pa- „ triæ suæ concepti abstineant: præser- „ tim cùm illi ipsi essent Catholici, quos „ omni ætate & sexu, maximo numero & „ sine ulla misericordia jugulabant. Duri „ videtur planè & feri animi esse, si hoc „ de ijs pronuncietur, qui eodem tempo- „ re in Gallorum, & quidem Catholico- „ rum sanguine mersabant sese. Si magis „ colunt, honorant & reverentur Hispani; „ si

„ si majoribus bonis officiisque Iesuitas pa-
„ tres afficiunt: si eos vocant Apostolos, ut
„ scribunt ipsi: tamen non convenit, ut de
„ iis tempore belli perinde sermonem ha-
„ beas ac pacis.

„ Supplice libello, quem post exhibue-
„ runt Majestati tuæ, in hoc argumentum
„ liberius excurrerunt: & majori cum ratio-
„ ne, his verbis; Quod nos criminabantur
„ Hispanos esse, fabrefacta fuit in fabrica
„ temporis criminatio, cui vires addebat
„ oportunitas temporum ac occasionis re-
„ spectu solùm, id est, cùm Gallia & Hispa-
„ nia bellum inter se miscerent: tunc no-
„ men erat odiosum, suspectum, ingratum
„ nomen: nunc verò ubi Christianiss. Maje-
„ stas tua nodum firmavit sanctæ pacis cum
„ Rege Catholico, ubi Gallus frater est
„ Hispano, & Hispanus Gallo, antiquata
„ est hæc criminatio, intempestiva, à ra-
„ tione omni aliena.

„ Id tamen apud te, ô Rex, fateat ne-
„ cesse est, ut taceam jamque plus nobis de
„ hac re constare, homines istos videri mi-
„ hi hâc bellâ suâ oratione prodere, quàm
„ mirificè Regi Hispaniæ obstricti sint. Ve-
„ hementer cupiunt omnes tibi suspiciones
„ eximere, & in id laborant accurato planè
„ artificio: id tamen optimè novimus, in eo
„ maximè ab eis operam sumi, nolle ut vi-
„ deant subditi tui alios ipsos esse, quàm
„ servos studiosissimos Philippi Regis, quia
„ hoc rebus suis valdè judicant commoda-
„ re. Cùm autem ista comparo cum Arresto
„ Inquisitionis, quo antiquatum est decre-
„ tum Sorbonæ contra ipsos datum 1564. ut
„ quidem gloriantur ipsi, & cum prima in-
„ stitutione ipsorum per capita cum Hispa-
„ num facta, postremo cum istis verbis, quæ
„ exstant in vita Ignatij pag. 169. Debemus
„ etiam atque etiam orare Deum noctes &
„ dies, ut servet quàm diutissimè in omni
„ sanitate & prosperitate Philippum Re-
„ gem Catholicum, qui hæreditaria & ex-
„ cellenti pietate ac devotione suâ, pruden-
„ tiâ singulari, vigilantiâ incredibili, & po-
„ tentiâ ad infinitum majore quàm un-
„ quam fuerit in Mundo ullius Regis, est
„ propugnaculo ad defensionem Religio-
„ nis Catholicæ. Quam rem non solùm ar-
„ mis suis præstat, quæ semper fuerunt in-
„ victa, sed etiam opera magni illius Se-
„ natus Inquisitionis, qui vigilat continen-
„ ter pro Religione Catholica. Quum ista
„ simul omnia comparo, hoc ego apud te
„ ô Rex, profitear necesse est, si quo infor-
„ tunio bellum tibi orietur, in metu fore
„ me pergravi, ne isti homines clanculum
„ omnibus modis præstarent operas iniquis-

Vita Ignatij anno 1587. Antverp. p. 403.

„ simas. Nec tamen alio tempore otiosi ja-
„ cent: Semper enim doctrinæ illius suę
„ quam destrinximus ante, curant propa-
„ gationem, in qua se plurimùm laboravis-
„ se, & valdè jamq; provexisse anno 1589. o-
„ stenderunt. Nam si contra Henricum II.
„ Regem talis prolata fuisset excommuni-
„ catio, ne minimam quidem Regni Vrbem
„ commovere tantillum potuisset: patrum
„ verò Iesuitarum operâ & labore quasi
„ triginta annorum exitum filio illius at-
„ tulit, qui illam perinde ut antecessores
„ sui ludum fuisset facturus. Rem stupen-
„ dam, ne copias quidem ducenties mille
„ hominum fuisse tantum effecturas con-
„ tra defunctum Regem, quantum ducen-
„ torum Iesuitarum manus, disponendo
„ subditos illius, id est, animos eorum ita
„ ab alienando, ut ex templo incendium
„ ab eis exarserit, cùm priùs Gallia ma-
„ gnus quidem Oceanus esset, in quo simul
„ cadebat, simul exstinguebatur hoc fulgur.

„ Ac tantisper quidem dum benè Majest.
„ tuæ & tuis convenerit cum Pontificibus
„ magnus doctrinę istius effectus non est
„ proditurus. Quod semper benè fit convē-
„ turum, sperare oportet, sed futura incerta
„ sunt. Quapropter rectè fit, quòd pacis
„ tempore diligenter finibus tuis prospicis.
„ Vix autem fieri potest, ut ter ex ordino
„ sanctæ sedi prospiciatur, ne in manus ho-
„ minis veniat partium Hispanicarum stu-
„ diosi: adeò magno sunt numero inter D.
„ Cardinales. Tum verò ingenuè dico, ô
„ Rex, & sine assentatione, Corona tua
„ sceptrumque tuum & Regnum ab hac
„ voce unica penderet, si plures in subdi-
„ torum tuorum numero doctrinam Iesui-
„ tarum, quàm adversam colerent. Si do-
„ ctrina ipsorum obtineret, nullus futu-
„ rus esses: sin esset infirmior, retineres
„ quidem Dominium tuum, sed planè san-
„ guine exitioque multorum ex subditis,
„ bonorum, malorum promiscuè coūnctū.

„ Hic etiam cogitare oportet Majest.
„ tuam, istud excommunicationis caput
„ longè nunc nobis esse periculosius, quàm
„ quum ditiones in Italia & copias habere-
„ mus. Has etenim viâ poteramus Papę ad-
„ jumento esse, si qua fortè vis eum coge-
„ ret, ut noceret nobis. Hodierno autem
„ die unus Prorex Neapolitanus cum fa-
„ ctiosis Hispaniensibus in Vrbe Roma ju-
„ gulum premit sanctorum Patrum, qui
„ ter obsessi, ter capti essent antequam di-
„ midium iter emensi essemus in subsi-
„ dium ipsorum. Vt illud taceam, quòd
„ nunquam Roma vixit, nisi ex tritico Si-
„ ciliæ, sui granarij.

„ Accedit ad hæc omnia, unum hoc „ obſervatis dignum, quòd videntes Ieſuitæ quantum periculi hæc doctrina „ Principibus afferat, aſturè ab ea tegenda cavent, quum ſe inſinuant primum „ ditionibuſq; illabuntur: quum autem in „ loco benè radicati ſunt, tum eam paulatim curant inſtituere, quaſi de manu in „ manum per populum hauriendo iſti veneno plus ſatis à natura idoneum. Quid enim ſuavius in multorum ingenijs, quàm „ ab ea ſubjectione abſolvi cui obſtringuntur ſuis natalibus? Non ſum neſcius bonos viros tenere ſcitum illud dictum Philoſophi, Regi ſuo obſequi veram magnáq; „ libertatẽ eſſe: nos & naturâ & gentium jure doceri atque obligari, ut ſerviamus honoremusque Principem, cujus ſub imperio ſolem primum lucemque vidimus: „ neminem hominem in orbe terrarum liberare nos ab eo obſequio poſſe, quo nos „ ipſi obſtrinxit Deus. Sed ſicubi mens una „ eſt compoſita, quæ in hac opinione ſit, „ comperias ternos qui diverſum ſentiunt. „ Tum verò peſſimè habet quòd audaciſſimi quique & ad licentiam projectiſſimi „ in hoc præcipitium ruunt plurimùm, parvaque ferè iſtorum mobilium hominum „ & axirioſorum manus multitudine aliorum ſuperior exſiſtit. Quid? nonnè hos „ experti ſumus? Eſt omninò mihi perſuaſum, cùm Lutetiæ cœperunt iſti Tyrannum dicere defunctum Regem, ut qui à „ Papa excommunicatus eſſet, eumque exterminari oportere, duplò plures fuiſſe, „ qui contra judicarent, & qui Regem „ maluiſſent videre in Lupara tranquillè „ regnantem, duodecimque ſeditioſos „ pendentes de patibulo: ſed reſpiciebat „ alter in alterum; animus, non vis deerat, „ quemadmodum contingit ſæpè, ut Mercatores decem à tribus prædonibus ex „ improviſo invadentibus ſpolientur. Qui „ regiam inſiſtunt viam, ſeque in obſequio „ naturæ continent, dormiunt de nocte „ diem in ſuis negotijs ſingularibus occupant: At ex contrario qui rebus novis ſtudent, & everſioni publicæ, hi de nocte „ coeunt, conſpirant, inque dies confirmant ſeſe, nihil aliud ſatagunt, vivunt „ ex occultis penſitationibus, & alios tandem inopinanteis opprimunt: qui primus in arma ruit, primas tenet.

„ Cùm itaque Ieſuitæ conſtanter periculoſas iſtas propoſitiones teneant, & „ in mundo ſeminent, ut ante fuit demonſtratum: equidem non poſſum quin profitear, ô Rex, videri mihi periculum impendens à doctrinæ iſtius Propagatione, „ ſi benè examinabitur: longè gravius eſſe „ omnibus rationum momentis, quæ in „ contrarium appendi poſſunt.

„ Nam quod ad confutandas opiniones „ novas in Religionis cauſa, verè poſſumus adfirmare, quemadmodum primis „ illis quinquaginta annis fuerunt Lutheri „ & Calvini errores ſuperbè propoſiti, prædicati, atque promulgati: Sic inde à viginti quinque & quaſi triginta annis, eos „ jam magnificè, potenterque & vivâ voce „ & ſcriptis eſſe convulſos, & infinitâ quadam profunditate ſcientiæ ſuperari in „ hoc tempore, quicquid alij unquam attulerunt: adeò ut ſi ipſi opinionem iſtarum auctores revertantur in hanc lucem, „ eos putem fore à ſuo errore diſceſſuros, „ quum magna illa argumenta ſua, quorum præſidio tantopere confidebant, depulſa animadverterent. Itaque primores „ videmus & acutiſſimos eorum redire quotidie in Eccleſiæ gremium: qua in re opinor, animi noſtri debent plurimum acquieſcere. Felices enim converſiones „ iſtę non fiunt eculeis, non tormentis, non „ terroribus mortis, ut Inquiſitio ſolet „ Hiſpanica (cui unà cum Caſtellanis armis, Ieſuitæ acceptam ferant Religionis „ Catholicæ conſervationem, ut ante demonſtravimus) ſed gladio S. Spiritus ęternoque verbo, quod docent noſtri Doctores, Paſtoreſque & boni Epiſcopi, qui in „ cauſa doctrinæ nihilo inferiores Ieſuitis „ patribus videntur eſſe, quamvis interdum optimis & validiſſimis argumentis „ eorum utantur. Ita enim cenſeo, tam diligenter à nobis colligi eorum libros in „ controverſis capitibus Religionis oportere, quàm eos procul abjici quibus diſſeminatur doctrina illa, quam ſupra attigimus.

„ Neque verò hoc celaturus ſum, etſi „ nonnunquam patres Ieſuitæ converſionibus quoque fuerunt adjumento, eos „ tamen non æquè mihi in hac re fortunatos videri, ut ſunt Epiſcopi & Doctores noſtri. Auſterior illorum ratio, „ à natura Gallorum alienior, homines „ prima fronte reddit attonitos: adeò ſæpèꝯum exteris agunt, & ita ſeſe exemplo „ primi auctoris ſui gente Hiſpani conformarunt, ut vultu, geſtu, actione ſaltem pleriſque ipſorum grandiorem pæ „ ſe aſperitatem ferant.

„ Ita eſt tamen, accommodari nos oportet ad rationem ægri, & de Medicis non „ ingratis proſpici: ſi quis eum rectè curatum volet: Is nullo pacto Gallis Ieſuita „ eſt. Tam furenter maximas contumelias „ blaſphe-

„blaſphemiasq; in Regem defunctum intonuerunt, ut adhuc animus horreat. „Ineſt Gallis neſcio quæ naturalis in amo„rem ſui Principis inclinatio, quæ juſtam „parit nauſeam horroremque uti ſermo„nes ita ſęvos de ſuis Regibus audiunt pro„nunciari. Curavi illis aliquando dici(nam „diligebam eos fortè ſupra quàm debue„rim) ægrè mihi eſſe, quod eos viderem „tam infeſtos mortuo; videri mihi officia, „quæ miſer ille Princeps erga Eccleſiam „ad ſanguinem & vitam uſque toties tot „obſidionibus fecerat, ſaltem mereri ut „aliquid memoria ipſius condonetur. Re„ſponderunt cuidam ex intimis, apud quē „rem expoſueram, ſpecioſum quidem eſ„ſe illius dictum: ſed tempus ita flagitare, „nunc demum Religionem Catholicam „ſtabiliri in Gallia, aut nunquam oporte„re. Satis his intellexi, quid ſibi velent: „ipſis nempe certum & deliberatum eſſe, „ut exoſam redderent populo Monar„chiam, ſub qua tam diu vixerunt, cu„rarent mutari Dominum, exſtinctâ Bor„boniorum ſtirpe. Vt itaque vidi præſidia „Hiſpanica & Neapolitana poſt ingreſſam „Lutetiam; tum verum principium eſſe „duxi, quo reſponſum illud ſuum effectum „redderent. Et ne quid apud te, ô Rex, „diſſimulem, exordium hoc putabam eſſe „Tragœdiæ, actum eſſe, nunquam regreſ„ſuram Pariſios Majeſtatem tuam, & tan„dem minora Oppida majoribus & poten„tioribus eſſe conceſſura.

SECVNDO, *ad rem ipſam accedit Orator noſter*, & Neceſſe eſt, *inquit*, ut de tribus his capitibus unum aliquod ſtatuatur: ut aut Ieſuitis fiat ſatis ex animi ipſorum ſententia: aut jubeantur Arreſto obſequi, quod exiliū omnibus ex Regno imperat: aut deniq; eo loco res, quo nunc ſunt, ſinātur eſſe. „Initium faciam ab ultimo, quia maximè „primâ fronte videtur plauſibile, & tamen „hoc ipſum re, & veritate eſt, quòd mini„mum habet ſpeciei, cùm id omninò con„ſtet; Ieſuitas aut ubique reſtitui, aut nbiq; „ad parendum cogi oportere. Iſta ſegmen„ta opera turpia ſunt, periculoſa ſunt, attin„gunt exiſtimationem, auctoritatem tuam. „Si juſtum & utile eſt eos retinere, cives „oportet maneant, ac non exules: ſin mi„nùs, oportet exeant, non exemplum re„bellionis præbeant pecuniâ ſuâ, ut adhuc „fecerunt diutiùs æquo. Breve ſolùm „ex membrana ad ſemunciæ magnitudi„nem mittebant Lacedæmonij: & mo„mento eodem neceſſe erat mandatum „exſequi. Id omninò eſt neceſſarium ut „eam Burdegalę & Tholoſę pareatur Ma„ieſtati tuæ, quàm Lutetiæ aut ad Bella„queum fontem. Sunt tibi illic ſervi & „bono numero: quod Regis & Domini au„ctoritate juſſeris, id efficietur, ne dubita. „Quod ſi Ieſuitæ tibi non ſunt utiles, ne al„tius radices in Provincijs duabus illis a„gere ſinas. Arbor quam hoc anno potes „unica manu provellere, anno altero non„niſi ambabus manibus eradicabitur: ligo„ne & ſecuri opus eſt in anno tertio. Su„ſpectam nobis oportet eſſe iſtam vanita„tem Hiſpaniæ: ſemper accuſati fuerunt „Hiſpanienſium partium: id omnibus ſuis „actionibus confirmâtunt, quò antiquior „fuit de illis querimonia, eò fuiſſe verio„rem, eò juſtiorem. Ex Regno cætero „exacti ſunt: ecce autem præmuniunt & „circumvallunt ſeſe in duabus Provincijs, „conterminis Hiſpaniæ, qui ex Hiſpania „venerunt. Quònam hoc humilitatis „exemplum eſt atque obſequij? Si locus „ullus eſt ubi confirmantes eos ſeſe ferri „minimè oporteat, id profectò eſt in Re„gione Regni limitanea, remota à noſtro „Sole & ad Madritanum propiùs accedē„te. Ibi videntur Hiſpaniæ eos humeris ſu„ſtinere: ibi ſe videntur jamq; ob vallare „contra Majeſtat. tuam, & palàm dicere: Tu nos Luteria & alijs locis ejeciſti: ſed breviores tibi lacerti ſunt, quàm ut nos propellas ulterius. „Hoc verò eſt indigniſſi„mum. Quid ſibi nōnulli velint, qui ſe Sca„binos prædicant, eorum diſcipuli, & nunc „veneno ipſorum imbuti, equidem neſcio „quum tam ferociter pro illis dimicant. „Hoc illi tamen oportet ſentiant, ſe æquè „tibi, ô Rex, debęre obſequium, quàm de„bet renuiſſimus Luterię incola. Nimia hic „eſt arrogantia, nimis obfirmata rebellio: „Hactenus ſpreverūt illi orbitatem tuam, „ut olim aiebat quidam: cura nunc, ut ſen„tiant, ſe tibi & toti poſteritati tuæ per„petuum ſemper debere obſequium: ne„mo tam celſus futurus eſt, qui non con„tremiſcat. Nunquam in filio excidit inju„riarum, qua patri factæ ſunt, recordatio. „Igitur aut Ieſuitæ pareant neceſſe eſt, aut „irrita fiant Arreſta tua. Atq; hoc eſt ma„ximum deliberationis argumentum. De „priore illo gaudebant multi, ô Rex, de „poſteriori multi. De me autem, non ar„bitror tam ſpectari à Majeſtate tua opor„tere, quid ſit his aut illis placitūū, quàm „quid juſtum ſit, quid utile. Non potes de „hac re, iſta ſtatuere, quin voluptatem ex „ea multi, dolorem percipiant multi. Se„mel tamen oportet ſtatui, non ſem„per in certo fluitare. Et quæ melio„res, obſecro, anchoræ eligantur, quàm

utilitaris

„ utilitatis & justitiæ, quæ honestum complectitur.

„ Quod ad justitiam, manibus Regum „ eam commisit Deus. Antecessores tui, ô „ Rex, inde ab omni antiquitate eam fidei „ Parlamenti illius tui, quod *Parium* vocabant, permiserunt, & prout abundaverunt negotia, insuper alia Parlamenta ad „ septenarium usque numerum statuerunt. „ Sed Parlamenti Parium semper obtinuit „ hæc prærogativa atque auctoritas (ut æquum fuit ac necessarium) quòd ea decidit quæ spectant Vniversitatem Regni. „ Hic ordo magnis viris est confertissimus „ in omni argumentorum genere versatissimis: qui omnium maximè in cognoscendis causis capitalibus atq; judicandis solent excellere. Nam si qui sunt in orbe „ terrarum, qui summum judicium industriamque ad cognitionem causarum afferant, hi profectò sunt: itaque nunquam quisquam est accusatus insons, qui „ hos sibi judices præ alijs omnibus non „ postulaverit. Hoc novit Majestas tua.

„ Non est autem novum quòd querimoniæ contra Iesuitas ad Parlamentum „ hoc delatæ sunt. Nam inde ab anno 1564. „ decem advocatos unico Actu audiverunt, qui litem eis intenderunt: quorum „ is, qui orationem communem habuit, „ vir bonus, & qui tam studiosus erat Domini sui, quàm qui maximè (rem miram, „ stupendam narro) prædixit omnes actiones atque instituta, quæ in istis hominibus posteà compertmus.

„ Quum ea omnia videmus contigisse, „ uæ ille praeviderat: primum casum Academiæ, quam ad paucitatem studiosorũ „ fer mille adegerunt, proeo quod tricies „ mille in ea vivebant prius, ut principio dixímus: deinde, se subducentes paulatim „ subditos ab eo obsequio, quod suo Principi debent, & ad Polum alterum spectantes: hîc omnes demùm fremere (nam „ Iesuitę jam stabilivetant potentiam suam „ & facti erant alijs formidabiles) omnes „ mussitare, & voce submissâ dicere, Hoc „ rectè nobis Messinius Advocatus Regius „ fuerat vaticinatus: nec ipsi fidem habere visum est, nec Sorbonæ, quæ præmonebat eodem tempore Societatem „ istam esse ad destruendum, non ad ædificandum natam; impartaturam turbas & „ temporalib⁹s principibus maximum damnum allaturam. Hæc ipsa verba sunt „ Decreti illius, quæ ex authentico exemplari ejus (si exhiberi jusseris) recognoscet Majestas tua.

„ At ubi ante ora & oculos omnium ordo „ politicus eversus est habenæ obsequij resectæ. Magistratus in vincula capti, etiam „ excarnificati quidam; furibundus populus ad exemplum leonum liberè vagantium in bonos sæviens; tum Iesuitæ Patres plebem, belluam istam animantes, „ & hinc Commoletus, inde Bernardus „ Oceanum blasphemiarum in Regem suũ, „ Dominum suum emoventes. Contra verò „ efferentes Hispaniæ Regem, & Panegyricis orationibus eum celebrantes, quem „ maximum orbis terrarum Monarcham „ pingebant, potentiorem Romanis ipsis, „ & ampliore dominatu, nunquam se ab illo desertum iri, se illi esse charissimos tantum bono esse animo & recognoscere „ vires suas oportere, nunquam sibi auxilium à viris, pecunia comeatu esse defuturum: tum demum bonos omnes, qui „ radicatum in animo adhuc lilij florem „ gestabant, pœnituit vehementissimè fidem Cassandris illis minimè habuisse: „ At sero sapiebant Phryges.

„ Quum Vrbem Parisiorum Majestas tua, „ ô Rex, in obsequium suum revocâsset, „ omnes pro certò habuerunt, te eodem „ momento infidos à poculis istis ejecturum, qui bonam populi tui partem suo „ veneno infecerant, & qui tam apertè cõjurati hostilia omnia in defunctum Regem & in Te exercuerant: sed prudentissimè visum est Majest. tuæ rem manibus „ eorum tradere, qui juri dicundo præsunt. „ Academia, quæ multis de causis ruinam „ particulatem suam Iesuitis ratione maxima imputabat, ut de causa generali raceam, mense Maio anno 1594. libellum „ supplicem obtulit Parlamento tuo: Idem „ fecerunt Curiones & Parochi urbis: causa „ fuit agitata, sed occlusis foribus: quæ res „ Iesuitis maximè commodavit. Nam „ pleraque crimina, quæ objecta fuerunt „ ipsis, testari potuissent multi, qui foribus apertis circumstetissent; & nova „ crimina fuissent prolata, dum causa illa „ compluribus diebus ageretur. Supervenit ictus ille, quem Deus avertit à tuis „ faucibus, teque dentibus tuis obvallavit. „ Nemo dubitavit, à quibus auctoribus; „ præsertim ubi innotuit, alumnum Iesuitarum esse, qui se ex illis aiebat didicisse, „ Regem adhuc extra Ecclesiam esse, Occidendum esse, ut in pleno Parlamenti „ concessu testatus est Extremum illud arque infelix institutum non aliunde poterat exsistere, quàm ab istis sævis ferocibusque propositionibus, quas anteà diximus. Hæc cogitata non crescunt naturaliter, præcipuè in animis Gallorum, qui

„ procul

„ procul absunt ab Africa, & qui monstra „ priùs non viderant, quàm Iesuitæ ad nos „ ingressi essent. Nostrorum solum non „ fert hæc venena ex sese: necesse est ut ab „ alio dicantur sata.

„ Quamobrem itur ad Collegium ipso- „ rum: invenitur inter alia narratio patris „ Guignardi, manu ejus tota, quæ succum „ medullamque totius furiosæ, cruentæ, & „ horrendæ istius doctrinæ continebat, o- „ mnia convenientia cum ijs, quæ prævi- „ sa fuerant inde ab anno 1564. & quæ te- „ cens ferant prænunciata, licet non habe- „ retur fides. Cognitio itaque instituitur „ plenè atque solenniter, convocatis dua- „ bus Cameris seu Collegijs Parlamenti: „ manum suam Guignardus agnoscit: Cha- „ stellus omnibus dominis audientibus di- „ cit, hunc Ordinarium Iesuitarum sermo- „ nem esse, *Regem adhuc extra Ecclesiam esse,* „ *licet Catholicum, quia perduret adhuc excom-* „ *municatio, eumque tolli oportere è medio.* Hæc „ planè consona cum Guignardi descripto: „ *Si non potest componi sine bello, geratur bel-* „ *lum: si bellum geri non potest, occidatur.* „ His omnibus cognitis, quid potuit lenius „ Parlamentum tuum, ô Rex, statuere, „ quàm ut judicaret secundum libellum „ supplicem Academiæ? Cùm Deus ipse „ quadam specie Miraculi judex in hac cau- „ sa esse voluerit; revelans funditus, & ta- „ men sine incommodo, idipsum quod to- „ ties dictum, repetitum fuerat contra So- „ cietatem istam; & cui ne certa haberetur „ fides, artes eorum, mellita verba & hy- „ pocrisis impedimentum semper attule- „ rat, ne citò ab eis expediremur.

„ Post maximam igitur cognitionem „ causæ, Parlamentum Parisiense tuum Ar- „ restum suum pronunciat, quo jubentur „ exulare ex toto Regno tuo, omnibusq; „ tuis subditis interdicitur, Ne liberos suos „ ablegent peregrè in Collegia ipsorum: „ quæ quidem verè cautio est maxima & „ sine cujus observatione vix dimidium „ fructum ex eo perceptura est Majestas „ tua. Semper enim daturi sunt operam „ diligentissimè, ut periculosas istas propo- „ sitiones doceant adolescentes, qui aman- „ dabuntur ad se & obstringent eorum con- „ scientias, ut easdem alijs instillent.

„ Dicitur quidem tibi, Rex Christianissi- „ mè, non posse id exsequutioni mandari; „ patentes non posse impediri, quò minùs „ extra hoc Regnum liberos ad Iesuitas „ ablegent informandos: Sed nihil est in „ orbe terrarum faciliùs. Statuatur solùm „ in eos, qui primo contra hoc Arrestum „ venerint multa coronatorum millenûm, „ cujus dimidium ad delatorem pertineat; „ ergo toties duplicetur, quoties reus con- „ tra Arrestum fecerit: ne unus quidem „ postea compariturus est. Itaoè ergo hæc „ res videtur factu difficilis, ut etiam meri- „ tò impossibilis dicatur esse?

„ Altero Arresto Guignardus fuit adju- „ dicatus morti: horror blasphemiarum, qui- „ bus defunctum Regem dominum suum „ subditus petiverat, furenliq; doctrina illius „ adversans vitæ tuæ, non sinebant ei servari „ vitam sine pergravi tuo periculo.

„ Atque hæc Arresta adeò justa & ne- „ cessaria comperta sunt, ut in alijs omni- „ bus Iuridicis conventibus sine mora effe- „ cta data sint, si à Tholosano & Burdega- „ lensi discesseris.

„ De Tholosa nihil mirum? Nam ad- „ huc erant abalienati ab obsequio Maje- „ statis tuæ, quo mense demum Aprili an- „ no 1596. reducti sunt. Burdegalæ autem „ degebant multi summi Catholici, sed Hi- „ spanorum & Iesuitarum (qui Hispanorum „ tibicines sunt atque erismata) hostes in- „ fensissimi, qui summis votis expetebant; „ ut ex Aquitania sua pariter extruderen- „ tur, ut ex alijs Regni partibus ejecti sunt. „ Sed Iesuitæ illico, ubi de sententia con- „ tra se lata cognovissent, factionem ma- „ gnam & potentem excitârunt, per inti- „ mos congerrones suos in duabus Civita- „ tibus Agini, & Velunnæ Petracorio- „ rum, ubi tum adhuc calebant cineres „ perduellis hujus incendij. Sic intercessio- „ nes perscribi curaverunt, adeò miras, a- „ deò horrendas; ut nihil possit excogitari „ hujusmodi: sed non est ignotus Iesuita- „ rum calamus. Nam ut summatim dicam „ Parlamenta omnia, quæ ipsis exilium im- „ peraverunt, tuamque Majest. ad istud e- „ dictum pertraxerunt, erant hæretica. „ Hæc ipsa sunt illorum verba *Relig. Ca-* „ *tholicæ, Apostolicæ, atque Rom. inimici Ma-* „ *jest. tuam imbuerunt falsis criminibus ut eos* „ *ipsi Regnoque ipsius exosos, & suspectos red-* „ *derent.* item: *sine alia forma & modo pro-* „ *cessus, & causæ cognitione minimum in con-* „ *silium missa, exilio eos multaverant.* An „ verò unquam Parlamentum Galliæ, tan- „ tâ iniquitate, mendacio, & syncophan- „ tia laceratum ab ullo fuit, atque proeul- „ catum? Sed ne hoc quidem fuit illis satis: „ procedunt longiùs, utantur minis, affir- „ mantes supplicibus libellis suis, res novas „ Remp. invasuras, non posse istam muta- „ tionem sine alteratione & rebus novis „ existere. Si ætate Francisci Primi Re- „ gis, non libellus supplex hujusmodi „ (nam quis cogitare suisset ausus?) sed

„ scriptum ullum ad hos sermones vel tan-„ tillum accedens prodijsset, capite suo fuis-„ set luiturus, quisquis illud offerre præ-„ sumpsisset. Enim verò ista præsumptio, „ insolentia ista, istę σταλλιζόντων voces, istæ „ contumeliæ manentes ab illis, dicipulis-„ que ipsorum, qui veneno ipsorum infecti „ sunt, (est autem hoc, Principes, man-„ data, Senatumque ipsorum contemni o-„ porrere) gravissimè offenderunt viros tuos, „ ô Rex; quibus id erat constitutum, ut „ eos cogerent in Majest. tuæ obsequium, „ nec controverti mandata tua paterentur. „ Vicit tamen multitudo urbium, quæ ta-„ men adhuc rebellabant, Tholosę subsidio „ fultæ: facitque ut consilium de tolerando „ malo caperetur. Videbant omnes rabiem „ furoremque inimicorum tuorum, qui „ gladium adhuc strictum gestabant contra „ te perstare diu non posse: omnia ipsos „ deficere; post itaque brevi rem facilè ef-„ fectum iri. Hanc exesecutionem varię „ cogitationes, varij casus adhuc retardâ-„ runt. Habes narrationem bonâ fide, ô „ Rex, & sine fuco, quomodo res illæ ge-„ stæ sunt, expositam: quid judicatum & „ decretum contra Iesuitas, quid effectum „ ex parte, quid non.

„ Iam verò non ignorat Majestas tua, „ vim Reip. in conservatione & exequu-„ tione Arrestorum placitorumque consi-„ stere, quæ summæ Curiæ statuerint. Quo-„ ties de eis labefactandis agitur, sæpè „ multumque deliberari necesse est: Opus „ est gravissimum, cujus multa sunt conse-„ ctaria. Arresta hæc nomen tuum in „ fronte gerunt, ac infringi non possunt, „ quin lædatur Majestas Regum; quorum „ judicia ab omni retractatione & muta-„ tione convenit esse alienissima. Adde, „ quod in illo consensu, ô Rex, è duabus „ Cameris adunato, ne unus quidem no-„ minari potest, qui sumus non sit Ca-„ tholicus, & omnis adversæ suspicionis „ expers. Annus jam septimus agitur, „ quum Iesuitæ vitam scrutantur illorum: „ an unquam res ulla exstitit, cujus nomi-„ ne rei criminari possent? Quorsum igi-„ tur occentati ista, Oderunt nos, qui o-„ pinionem sequuntur novam? hoc qui-„ dem verum est: sed quis cum illo cœ-„ tu? quid in concessu illo potuerunt? „ non magis profectò, audeo dicere: quàm „ in consistorio Romæ: nihil magis.

„ Veruntamen instant, & aiunt Parla-„ mento se fuisse odio. Quamobrem quæ-„ so? An ideò quòd Turonibus non fue-„ rint? Hæc verò cur illi dicerent, cùm „ maxima pars confessus Curiæ pedem „ Lutetiâ non moverit? An ergo quod Ie-„ suitæ summi sunt Catholici? multò mi-„ nus: Nam domini illi, qui sunt in con-„ sessu Curiæ, magis Catholici sunt quàm „ illi, & sine labe hæreseos. Qua igitur „ causâ malos in vos fuissent animo? ni-„ hil sanè adducturi estis, quod vel mi-„ nimam speciem habere possit, nisi fortè „ dixeritis: *Oderant nos, quia fueramus* „ *in causa tot malorum, quæ obtigerant Gal-„ liæ.* At ego vobis respondeo, nullo ju-„ re, hanc rationem odij in censum ve-„ nire posse. Si Catilina fuisset compre-„ hensus, an ergo Romæ Iudices non fuis-„ set inventurus? Certè: & tamen o-„ mnes Magistratus optimique cives omnes „ facem illam patriæ oderant. Novum „ igitur Parlamentum *Parium* instituendum „ esset damnandis seditiosis, & ijs, qui fa-„ ctiones exteras adjuvant. Atq; hic tibi, ô „ Rex, rem unam breviter suggero, quam „ agnoscent Iesuitas, aut si tui omnes sub-„ diti amavissent, te ut Iesuitæ isti, non jam „ tot elegantes libelli supplices ad te afferrē-„ tur, nunquā Luparam illam Regiā ingres-„ sus esses. An illi hos negaturi sunt? si ne-„ gent, annon tua tamen Majestas secum „ sentiet?

„ Postremò autem, ubi non non habent, „ quod Iustitiam Arresti hujus labefactet, „ eò prorumpunt, ut dicant: si nos Cha-„ stellus accusavit, si rei sumus, cur non „ afficiebamur supplicio ultimo? *Hic ego* „ *respondeo: metiri homines istos alienum a-„ nimum ex suo. Cum enim cruento eorum* „ *consilio præfuerint, qui innumera capita* „ *tradiderunt morti, ut tyrannidem suam* „ *horrore confirmarent, judicant homines isti* „ *se acerbiorem pœnam fuisse meritos. Cur* „ *ergo non sunt adjudicati morti? quia non* „ *Chastellani, non Iesuitæ fuerunt ipsorum* „ *Iudices, qui in Terceris Insulis cervices præ-„ scindi viginti octo proceribus, & nobilibus* „ *quinquaginta duobus Gallis uno die in tabu-„ lato eodem curaverunt, & quingentos Fran-„ ciscanos aliosque Religiosos suspendi, qui* „ *Conciones secundùm Lusitaniæ Regem ha-„ buerunt. Sævitiam illam odimus Galli:* „ *in clementiam semper inclinamus, modò ne* „ *inhumana sit. Tot homines si morti fuis-„ sent traditi crudele fuisset factum: sin è* „ *diverso ferrentur ij, qui tot barbaricis ma-„ leficijs causam attulerunt, nec incubant,* „ *hæc altera fuisset gravissimaque crudeli-„ tas. Quid igitur? ut damnarentur exilio.* „ *Admodum scitum est illud apud Taci-„ tum:* Si, Patres conscripti, unum „ id spectamus, quæ immania sunt isto-„ rum hominum scelera, non laqueus in

Annal. 1.

„ eos

„eos suffecerit; sed viam novi, quâ nos „clementiæ simul ac severitatis non pœni-„niteat: jubeamus eos exire Regno.

„ Et ipsi quoque Iesuitæ ut se telis de-„stituros vident, quę in hoc Arrestum adeò „utile & necessarium Galliæ jaculentur, dicere non dubitant, (vide quousque rabie & furore suo traducantur) non esse ampliùs Parlamentum Parisiense Parisijs. Vbi ergò, quæso, nunc est maximum illud Parisiense Parlamentum, quod in pretio est & admiratione omnibus Gallis, omnibus exteris? An fortè est Madriti? Eóne vultis provocare à Rege & Parlamento ipsius? Placetne ut ibidem cum Pæane triumphali magnum illud Arrestum fiat irritum, prout ibidem fieri curavistis decreto Sorbonæ, quod anno 1564. fuerat editum? Vide per DEVM Immortalem, oro, vide, ô Rex, hominum impudentiam, fastum, superbiá, qui ausint in Gallia dicere, „Parlamentum Parium Galliæ non esse „ampliùs in Gallia, non ampliùs Pa-„risiense Parlamentum esse Parisijs. Sed cur ab ijs parci Supremæ Curiæ petimus, cum Reges bipennibus cultris occidi curent, & subornent emissarios!

Iustum igitur est, ô Rex, justissimum procurari, ut mandetur exsequutioni Arrestum Parlamenti tui: Iustitia ipsa est. Non aberrat, qui hoc iter insistit, iter ab omnibus tuis majoribus tritum, qui magis studuerunt, laboraveruntque ut judicatum fieret Parlamenti sui quàm aliud quidpiam. Nam absque hoc fuisset, quomodo confirmati potuissent fore, ut libri sui, quos nonnunquam in cunis, etiam in matrum utero relinquebant, tot magnis post se populis imperarent sine his viribus justitiæ suæ, fulcimento sceptri sui, columnis coronæ suæ, & stabilimento successionis suæ.

„ Quicunque author est tibi, ô Rex, „ut commoveas Arresta de gravissima „causa Reip. in Parlamento tuo pronun-„ciata, nunquam istius plagæ gravitatem, „consequentiam, adjunctaque omnia ex-„pendit satis. Nihil deinceps ibi in orbe „certum futurum esset, si quando immi-„nueres, si infirmares, si denique labe-„factares amplitudinem tuam amplissi-„mam maximumque tuum propugnacu-„lum contra omnes rebelliones subdito-„rum eorum, & contra omnia extraneo-„rum instituta.

„ Atq; hæc de jure: ad utilitatem venia-„mus. Quis tam hebes est ô Rex, qui non „videat hoc ipsum Arrestum in magna fe-„licitatis parte ponendum esse, quam Deus „in te contulit? Si parricidam novem spatio „novem mensium in plantario suo, in suo „illo seminario nacti sunt, quàm multos „septennio adepti essent? Plurimum re-„fert utrum conficias centum passus, an „octingenta passuum millia. Dum otium „datur cogitandi, dum indormiscendi, „diversa sæpè subit cogitatio: unico so-„lùm bono momento opus est, & horæ in-„sunt diei viginti quatuor, quod vulgò „dici solet. Sed cum eodem ęstu, eadem ra-„bie, eodem furoris impetu is, qui ex illo „infernali cubiculo Meditationum prodit, „horæ momento potest latera sua regere, „hic alea gravis est, ô Rex, hic pericu-„lum evidentissimum. Non est in diver-„sorijs commorandum, non afferuntur „Lugduno monita (nôsti quid dicam) non „lingua differens, non vestes variæ. Nul-„la ex parte monita; nam signa imagi-„nesq; adferri possunt: simul constitutum, „simul factum. An dubitat quispiam, quò „nobis proprior, eò formidabiliorem esse „pestilentiam?

„ Ad alia descendamus: videamus ex „actionibus ipsorum, quænam spes nobis „ab ipsis hominibus in posterum ostenda-„tur. Quanquam æquum est ante omnia, „ô Rex, concedi illis postulatum suum: „nempe, ne persequaris vindictam cau-„sarum *Navarreni Regis, Aurelianensis Ducis.* „Iustissima postulatio. Quicquid Iesuitæ „mandato defuncti Regis commiserunt „contra Majestatem tuam, non debet „ipsis obesse; Ampliùs affirmabo, ipsis pro-„desse debet. Domino suo servierunt, tum „eis non fuisti Dominus. Sed neq; de ea re „unquam ullum verbum fuit cum illis „communicatum. Monstra mea fingunt, „quæ oppugnent, quod eis solemne: hoc „nunquam eis objectum est, nec speciem „ullam in Parlamento tuo habuisset. Alia „in rationem venerunt, diversa omnia: „Nam inter res alias innumeras observa-„tum fuit, quo se modo erga regem defun-„ctum gesserint. Huic se benè fideliterq;, „dú opus fuit, servíverunt in adversis reb⁹, „etiamsi contra germanum ipsius filium (si „quem habuisset) homines ipsi ministrâsset, „mererentur laudem. Rex verò defunctus „non fuit Rex Navarræ, non Dux aliquis „Aurelianensis: Rex fuit Galliæ. Non adij-„ciam istud gravius, Regem fuisse erga „ipsos beneficum, favisse ipsis per omnia „ignoravisse scelesta omnia facinora, quæ „machinabantur in ipsum, nam quum dixi „*Regem fuisse Galliæ*, dixi omnia Erat „Dominus illorum, illi natalibus subdi-„ti illius: huic serviendum fuit, qua-

„ lisunque esset (an verò unquam extitit „ melior? (feceruntne isti? utrum fideliter „ serviverunt, an prodiderunt ipsum ne- „ quissimè? Hic Rhodus, hic saltus, hic pa- „ læstra. Non licet hic excurrere, non cam- „ pos patentes quærere, non plausibiles „ communes locos, ut ostendant eloquen- „ tiam suam: ad hunc nodum, ad caput „ istud redeundum. Audite Domini Iesui- „ tæ non loquor de Aurelianensi Duce, „ non de Navarreno Rege; mihi vobiscum „ de Rege vestro sermo est. An huic Do- „ mino, inquam bono Regi, qui vos tanti „ fecerat, sed vivistis? qui tam fuerat gratio- „ sus vobis, tā ad assentationem blandus? fru- „ stra rogo, non sunt responsuri, cavebunt „ diligentissimè. Quid huc prolaturi sunt „ quòd non ementiatur Majest. tua? Alium „ testem eorum non desidero, quæ Rex de- „ functus de ipsis pronunciabat. Nunquam „ Princeps ullus tot effudit quærimonias, „ & justas querimonias de subditorum suo- „ rum proditionibus. Ac propterea Rex il- „ le mitis, benignus, facilis; facilior æ- „ quo præ alijs omnibus subditis, curavit „ istos Burdegala exturbari; quo certissi- „ mo argumento docemur, istos summo- „ pere & quasi ad infinitum læsisse Regem „ suum atque ostendisse. Et quis hæc in du- „ bium vocare possit? an ergo usque adeò „ hic peregrinamur, ut nondum teneamus „ eum scripta legisse, & certò comperisse, „ hos veros Ligæ & conspirationis aucto- „ res esse? qui omnes æquo magnos ac par- „ vos eloquentiâ suâ fascinaverint, qui „ istam conspirationem construxerint a- „ gitaverintque adversus Rempublicam, „ qui velis remisque contenderint, ut Ro- „ mæ Majestas regia excommunicatione „ feriretur, qui procuraverint ut istud to- „ nitru Galliam percelleret, postquam „ hanc scelestam fidem subditis infudis- „ sent, Regem excommunicari potuisse, „ non amplius esse Regem, sed tyrannum, „ & ipsos à jurejurando fidei absolutos es- „ se? Et quis nostrum adeò malitiosus, ut „ nolit istud cernere, si Iacobus Clemens „ non fuisset veneno isto Iesuiticæ doctri- „ næ imbutus; ne cogitaturum quidem „ fuisse unquam de Hero suo, Domino suo, „ suoque Rege trucidando? Nonne abo- „ minanda ista persuasio firmè infixa & in „ animo ipsius radicata fecit, ut cultrum „ in ventrem uncti Domini impelleret? „ nonne hæc brachium firmavit, ictumque „ iterari jussit; credenti se hoc facto He- „ roico (sic nominabat Guignardus) avo- „ laturum in Paradisum esse? Verum com- „ mittit cædem, lapisnè vel telum, au- „ is qui immiserit? Quis, inquam, adeò „ malitiosus, au rerum nostrarum imperi- „ tus est, ut nesciat, quàm Iesuitæ primum „ in hoc Regno posuerunt pedem, omnes „ Gallorum animos tam procul abfuisse ab „ istis hæresibus (nam alio nomine qui vo- „ centur, potestne ulla existere periculo- „ sior?) ut inter decies centena hominum „ millia non fuisset unicus inventus, qui „ tantum scelus vel cogitatione voluisset „ attingere? contra verò majores nostri „ pertuderunt montes ipsos, Italiamque „ transmiserunt, ut abirent eum compre- „ hensuri, qui Regem floris Liliacei ex- „ communicare tentaverat, hominemque „ audacem ad honorariam multam & pœ- „ nitentiam publicam impulerunt, qui „ scintillam aliquam incendij immerat. „ „ Ante denique quàm isti homines ad- „ venissent, nihil tam ab istis sceleratissimis „ propositionibus, quàm Gallorum animus „ abhorruit.

„ Dicitur *Iacobi Clementis* Apologiam „ *Boucherus* probavisse. Res factu facilis. „ Novit Boucherus nunquam se Lutetiam „ reversurum esse; lata in Guignardum „ sententia est, illius gubernatio; Spon- „ dent sibi quotidiè Iesuitæ, se eò regres- „ suros esse: facit amici officium, cùm pro- „ bat Apologiam: certior illis amicus nun- „ quam fuit, neque conjunctior. Neque „ verò studuit Theologiæ, quàm illis præ- „ ceptoribus. Hæc tota scit Academia. „ Sed ne respiciamus istas: solùm aperia- „ mus illum infaustum librum, infaustam „ Apologiam, spectemus fundamenta prin- „ cipiaque illius. An alia sunt fundamenta „ ejus, quàm posse excommunicari Regem „ ejusque subditos à jurejurando fidei præ- „ stito liberari? Quid dicunt aliud, quid „ proclamant Iesuitæ libris suis omnibus, „ quos ante contulimus? Pergamus lon- „ giùs. Quid aliud ista concludit Apo- „ logia, quam *Abodem quari, inveniri A- „ bodem oportere*? Vnde hoc didicit, nisi „ ex Commoleto & Guignardo, qui scri- „ psit: *Si non patest deponi sine bello, gera- „ tur bellum: si bellum geri non potest occida- „ tur*? Et ante: *Factum heroicum à Iacobo „ Clemente patratum, & donum Spiritus San- „ cti vocatum hoc nomine à nostris Theologis, „ justè laudatum est. Observemus istas vo- „ ces, nostris Theologis.* Quinam sunt isti „ Theologi? Sanctusne Augustinus, Ber- „ nardus & alij illi boni & docti Patres? „ nequaquam: contrarium planè ostendi- „ mus: hi sunt isti reverendi Patres Ie- „ suitæ; ab illis quàm diversissimi. Apo- „ stoli sunt, sunt de Societate Iesu: at illi

„ illi quos modò nominabam, nihil quàm „ servi illius erant abjectissimi, indigni qui „ corrigiam solverent calceamentorum e„jus. Tandem verò Pater ille Guignar„dus, qui theses istas calamo ferreo im„buto Regum nostrorum sanguine perscri„pserat, deflectur ab illis p. 266. Defensio„nis ipsorum, tanquam si jacturam fuis„sent passi gravissimam. Quid magis ca„ninâ rabie, magis furiosum in ista latro„num parricidarumque Apologia?

„ Hic autem subit animum quærere, si „ non probarent Iesuitæ istam Apologiam, „ eamnè Duaci palàm vendi, ut fit, permit„terent? paterenturne ibi hanc narratio„nem postulare? Etsi non sum auctor cui„quam, ut occidat Regem Hispaniæ. Mori „ malim quàm auctor esse. Côtrà enim affe„ro quisquis intentat in vitam ullius Regis, „ eum procul dubio damnatum esse: Nam „ sic intentatur in DEVM, à quo institu„tus est.

„ Sanè Iesuitæ non possunt impedimen„to esse, quin illa Apologia Duaci venda„tur palam & circumferatur in diversoria, „ut vendantur Gallis. Miseri scilicet Re„ligiosi illi nihil auctoritatis obtinent in „ ijs Oppidis, quæ domui Austriacæ pa„rent, nullo pretio sunt. Mirum est quod „ dicam, sed tamen verissimum. Nove„runt omnes quàm sit homini Gallo diffi„cile ut ingrediatur in arcem Mediolani: „ Sabaudi speciem oportet induat, & ma„ximo periculo si compertus fuerit, com„pareant Iesuitæ omnes, qui adhuc in A„quitania & lingua Occitana supersunt, eò „ingressuri; & unus Pater Iesuita, Medio„lani agens, dicat se eos pro Iesuitis agno„scere; sine mora sternetur pons, mageç „ aperientur portæ. Adeò baphium Iesui„ticum omnes colores exsuperat. Enim „ verò qui nam sunt homines in orbe ter„ratum, qui meliùs sint de Castellanis me„riti, quàm qui Societatis istius? quid ad „ exaltationem & amplificationem impe„tij illorum tantum operæ contulit? Nam „ huic Lusitaniam debent, ut narrat ipso„rum historia. Sed unde obsecro, tantum „Iesuitarum in Hispanum studium? duas „animadverto causas. Prior est ab ortu „ipsorum Hispanico, quo tanquam de „ manu in manum accepto, in hoc arden„te spiritu, aluntur, augescunt, educantur. „ Posterior est, quòd propositionem hane „ ipsi persuadent sibi, non posse Ottoma„nicum imperium everti nisi ab eo, qui „ Monarcha fit totius orbis Christiani: & „ postquam huc illuc oculos in omnes par„tes circumduxerunt, nihil à se videri pu„tant adeò potens, adeò opulentum, adeò „ magnis ditionibus imperans, quàm do„mum Austriacam, quæ tenet imperium, „ partem Germaniarum & Belgij, amplius „ dimidium Italiæ. Hispanias omnes, & ab „ ortu & occasu Indias: ut taceam id illis „ persuasum esse, solum Hispaniç Regem „ sufficere, qui totam Christianitatem ef„ficiat Catholicam.

Vide Pertu-Gallia acceptam Genua f. 1576. & 1146.

„ Nemo autem est in orbe terrarum, qui „ meliùs noverit quàm Majest. tua quousq; „ ferantur consilia domus Austriacæ, & „ quàm primùm id sibi spondeat, quòd Ie„suitæ exoptant. Tres fratres aut affines „ re circumstant; à Bajona Caletum usq; „ Geryon est: sed modo consilium arcanum „ ipsorum, & quicunque suis mussitatio„nibus concilians eis gratiam apud tuos „ subditos, ex Regno tuo exeant, non est „quòd labores: Geryon fuit Rex Hispa„niæ, sed Gallum Herculem nactus est. „Scit Majestas tua fabulam illam equi „ Trojani, non alia de causa fuisse inven„tam, quàm, ut doceamur, quinquagin„ta hostes ignotos unâ nocte in Republica „ effecturos ea, quæ aperti hostes quin„quagies mille non possint toto decennio: „ Indicavit etiam aliquos ferè existere, qui „ istos latentes inimicos retegant, sed eis „ fidem multos habere nolle. Hæc pro„fectò, nobis adhuc contigerunt: nihil „ enim de Iesuitis ac consilijs eorum di„ctum, quod nisi post ictum obtinuit „ fidem.

De equo Troiano fabula explicatur.

„ Vt autem in gratiam redeant, duo expo„nunt nobis, se magno numero esse, & se „ officia magna Principibus quibusdam „ præstitisse. Prius illud multitudinem „adduci, non video cui sit bono, nisi „ fortè, ut nobis incutiant metum. Equi„dem valdè ab eis metuò, dum in regno „sunt: foris verò non sunt venturi ad Ba„jonam obsidendam, modò ne Burdega„læ sit à quibus separemur. Persuadere stu„dent fortasse nobis, suam illam mageam „propagationem benedictionis Dei argu„mentum esse. Hæc conclusio & pericu„losissima est & pessima: non enim post „ multos adhuc annos Arsacidas vel parri„cidas consortes suos numero æquaturi „ sunt: ut de Arrianis, Albigensibus, Iu„dæis & Mahumetanis taceam. Hos ar„gumentum Lutherani frequentarunt, Ie„suitæ frequentaverunt: nunc verò abuti „in suam rem volunt; non benè conve„niunt ista.

„ Quod de suis officijs prædicant, quæ „ Principibus nonnullis præstiterunt, nun„quam dubitavimus, quia homines sunt

„ capaces, atque ad illa idonei. Sed in „ Mundo quid periculosius magno ingenio „ studente malefacere? Quorum tot ja- „ ctationes illius κατόρτος & sufficientiæ „ suæ nemo dixit eos stolidos & barbaros „ esse. Officia quidem illa, opinor, præ- „ stituri sunt: sed ijs qui virgulâ divinâ „ quadam nec Papam inimicum unquam „ habuerint, nec causam cum domo Austria- „ ca ullam disceptandam: quisquis vel de „ obolo cum illa litigat, si fidat istis ho- „ minibus, deijcietur tandem aliquando, „ sive citò sive tardè: hoc illi persuasum „ esto.

„ Si placebit Majestati tuæ curare, ut „ prælegantur orationes, quas nobiles Po- „ loni quidam in Comitijs habuerunt, vi- „ debit seditionem civiliumque bellorum „ Iliadem, quæ inter Christianos vastarum „ Regionum illarum, quæ à Septentrione „ ad Ortum pertinent; Iesuitæ soli exci- „ tarunt: qui plurium illic præliorum fue- „ runt auctores, quam per quingentos in- „ tegros annos fuerint olim commissa. Non „ est hujus rei ignara Majest. tua, si volet „ meminisse. Quanquam non habemus „ opus ullis exteris historijs; qui alijs suppe- „ ditamus ipsi exemplorum satis est. O si „ querelæ nostræ, & justæ metus causæ „ minus haberent veritatis.

Summa constit. pag. 507.

„ Sedannon eas potius dupplicaturi su- „ mus, si attenderimus Regulas, & bullas „ ipsorum cavere, ut jurent se obsequutu- „ ros suo generali per omnia & in omnibus „ ut Christo præsenti? Rogo autem si „ Deus ipse aliquid nobis mandaret, suo „ ipsius ore, nonne faciendum esset? licet „ cum Abrahamo de occidendo filio Isaa- „ co ageretur? Quis ergo non videat, si „ quis miser educatus in disciplina propo- „ sitionum istarum de excommunicatione „ Regum includatur in illo Meditationum „ conclavi, & alter Varades mandatum à „ Generali adferat; quum Princeps, cujus „ agitur cędes, versatur in proximo: quis, in- „ quam, non videat miserum illum, qui „ credit se damnatum fore animamque „ suam perditam, nisi obsequatur Genera- „ li, suo rem momento aggressurum esse?

„ Esto autem; decem, viginti, triginta „ tenuant: unus tamen inveniatur necesse „ est, qui nos lachrymis & ærumnis cumu- „ let. Equidem non possum, ô Rex, cum „ animo meo comminisci, quomodo ij qui „ importunius causam agere apud tuam „ Majest. volent, eo delabantur, ut sibi „ non ponant id ante oculos, quod jamq; „ viderunt; nec reputent se suosque poste- „ ros in tota Gallia probro æterno fore, si „ infortunium alterum accideret. Eos itaq; „ rogatos volo, cogitent diligenter ac recor- „ dentur, nihil faciliùs abscondi quam sce- „ leratum consilium, nec posse quenquam „ penetrare in animum atque cogitata ho- „ minem, nisi Deum solum. Cur ergo tam „ periculosam aleam ineundam putant.

„ Quod si qui obfirmiores in sua senten- „ tia futuri sunt (ersi non putem) cogita, si „ placet, ô Rex, non esse illos cultrum Iesui- „ ticum expertos ore; non ituisse in eos „ Barreriam, posse vades eorum esse innu- „ merabiles subditos, sicubi Iesuitis opus „ habuerint: fortè adhuc nonnullos esse, qui „ statuant æquo diutius Galliam bellis ci- „ vilibus vocaturam esse, nisi hæ turbæ, hæ „ faces revertantur. Quisquis attendit ad „ consilia sua: quisq; suis consulit negotijs. „ Tuæ Majestatis est, ô Rex, ut imperium „ hoc tuum posterorumque tuorum confir- „ mes adversus omnia turbinum, procella- „ rum, fulminumque genera.

„ At Papa, inquiunt, postulat, cupit, vult: „ an hoc illi tam bene multis nominibus „ meritò recusaturus es? Respondeo, multis „ modis. Primùm namq; sanctissimus Pater „ eos probaturus est, qui persuadere cupiunt „ Majest. tuæ rem damnosissimam; idq, hac „ specie, quòd interpellaverit Majestatem „ tuam, qui de ea optimè sit meritus. Hic „ enim audi quid dicat vetus author: *Nihil* „ *beneficys periculosius: si nos servitute obli-* „ *gent, ut faciamus id, quod perniciosum nobis* „ *judicabimus.* Et alter elegantius: *Si homi-* „ *nis benè meriti postulatione rem fecero, quæ* „ *mihi valdè sit damnosa, non solum perit gra-* „ *tia, sed etiam justa mihi superest occasio que-* „ *rimoniæ.* Rex profectò Galliæ in con- „ ditionem miseram delapsus est, si aliâ „ viâ meritum non potest agnoscere, at- „ que compensare, quàm turbando Re- „ gnum suum incendio. Secundò, nego „ planè hoc desiderari à Sanctitate ipsius: „ magis diligat Galliam. Novit se de hac „ vita discessurum esse: hanc verò Socie- „ tatem perpetuam iri subrogatione. Hæc „ cùm nos invadet, non poterit ille am- „ plius succurrere. Aiebat quidem Phi- „ losopus: *Vt noris si quis quid velit, opor-* „ *tet idem posse nolle.* Quis autem hoe ne- „ scit, non posse Papam Iesuitis recusare, „ quin subscribat omnibus literis, quas illi „ poposcerint? Quid D. Cardinales dictu- „ ri essent, studentes Regi Hispaniæ, quo- „ rum parti annuam pensitationem pendit? „ nonne acerbè & supra modum quereren- „ tur, deferri in suis difficultatibus homines, „ qui tot labores ad S. Sedis amplificatio- „ nem sufferunt? Cogitur ergo sanctitas „ illius

„ illius optatis eorum subscribere ; vo-
„ luntas autem coacta, no voluntas qui-
„ dem dicenda. Progrediar longiùs. Si
„ Papa cuperet Valentiam ad Comitatum
„ Avenionensem adijci, an propterea fie-
„ ret? certè nequaquam. Quid ad sum-
„ mam rei spectat Regnumque universum,
„ id nonne pluris est, quàm Valentiæ de-
„ cem? Quartò, hoc quidem ego didi-
„ ceram, Arrestis Parlamenti irritas fieri
„ bullas, quæ veniunt contra libertates &
„ theses Ecclesiæ Gallicanæ, aut contra
„ Edicta Statutaque nostrorum Regum, aut
„ contra Arresta Parlamentorum ejus, id
„ verò nunquam didiceram voluntate Pa-
„ pæ in Gallia posse Arresta subrui. Quid
„ ergo hic opus facto? Rem factu faci-
„ lem. Oportet sanctitatem ejus de ra-
„ tionibus præcipuis informari, cur omni-
„ nò necesse mandari exsequutioni Arresta
„ Parlamenti. Inter eas autem hæc ob-
„ servatione digna, quæ nondum addu-
„ cta sunt : in alijs quidem cœtibus &
„ communitatibus quibusdam homines
„ compertos esse, qui se furenter gesserint
„ contra officium Regi debitum, nec Ie-
„ suitis in ro ulla cesserint. Paria fece-
„ runt illis. : si quis altâ contendit voce,
„ alter pulmonem rupit clamoribus. Hoc
„ illi accuratè annotant hodierno die, &
„ tanquam Oratores magni personant mi-
„ rificè : exstant in scriptis eorum supplici-
„ busque libellis de hac re narrationes in-
„ tegræ, quarum summa huc redit : Si
„ multum mali attulimus, alij Religiosi ea-
„ dem fermè vestigia sequuti sunt. Sed
„ non dicunt quod est rei caput ; ab hoc
„ cavent, hoc prætereunt silentio. Quid
„ autem? Quod in alijs cœtibus, si qui a-
„ nimi perturbatione parribus Hispani stu-
„ duerunt alij tamen non deerant ejusdem
„ ordinis, qui ex dignitate servirent, Tu-
„ ronibus, Cadomi, Redonibus, Andi-
„ bus, Catalauni, & in alijs civitatibus pau-
„ cis insignibus, quæ in obsequio nostri
„ Regis defuncti perstiterunt. Hi boni viri,
„ verè Christiani, verè Catholici, ac religio-
„ si refellebant, destruebantq; in suis cathe-
„ dris veritatis ac non mendacij, consola-
„ tionis, ac non scandali, perversam de-
„ fectionis doctrinam, quam Iesuitæ & di-
„ scipuli ipsorum in Civitatibus rebellibus
„ indesinenter replicabant.

„ Apud Iesuitas verò omnes, mirum,
„ permirum, ne unum quidem inventum
„ esse, qui uno paucius? iterum dico, ne u-
„ num quidem inventum esse, qui inde ab
„ anno 89. ad annum usque 94. vocem uni-
„ cam protulerit, quâ patriæ suæ, Principi
„ suo commodaret: summis fuerunt in lau-
„ dibus, alienigenæ, & in levando metu
„ dominationis illius Quæ cum ita sint,
„ quid ampliùs adduci potest? quis neget
„ conspirationem generalem, maximam,
„ horrendam, furiosamque exstitisse? Nunc
„ verò quum malè cecidit, miseros esse nos
„ & plenos stuporis arbitrantur, si adhuc
„ sperant, sed apud nos servatum iri, ut a-
„ liâ occasione, meliùs provisi rebus, non
„ omneis cum regno pessumdent.

„ Ac duo quidem, ô Rex, adducuntur,
„ ut tibi omnis recordatio istius rei & sen-
„ sus eximatur : unum est homines istos
„ valdè mutatos esse; non eos jam esse, quos
„ videris, qui te modis tam multis infesta-
„ verint : alterum quod ostenditur est, e-
„ tiam si illis animus esset nocendi Majest.
„ tuæ, non tamen posse.

„ De priore, ostēdatur in oculis tois De- *Notate Iesuita.*
„ cretum magnum abipsis factum: *Ne se de-*
„ *inceps negotiis status sive Regnorum rerumq;*
„ *publ. immisceant.* Age diem Decreti illius
„ facti videamus. Dicunt factum esse anno
„ 93. Quid ergo? jámne oblitus es, ô Rex i-
„ stos homines bis ab eo tempore cædem
„ tuam procurâsse? Quænam hęc Decreti
„ exequutio est? An ignoramus generalem
„ exceptionem in statutis suis omnibus (ni-
„ si si quid est pro Religionis bono) exce-
„ ptionem ad omnia, quæ velit aliquis, pro-
„ rogandā? Veruntamē si placet cognoscere,
„ quā certò constituerint, ne se porrò nego-
„ tijs ad statū pertinentib. immisceāt, & quā-
„ ti statū faciant Reip. legendæ solùm sunt
„ nobis defensiones ipsorum, quas veritatis
„ defensæ nomine ediderunt p. 229. ubi utū-
tur his verbis: Sed status iste quænam crea-
turę est? videamus in os illum, ne Iesuitæ
negotia illius ineant, neque indignationem
eorum experiantur, qui propugnant ipsum,
& sunt æmuli ipsius, *Item pag.* 231. Expen-
dant itaque boni isti Catholici, quid di-
cant, cùm eos accusant, quòd se negotijs
æquo pluribus occupent : & ipsi viderint,
ne perdant statum, dum tam parvam suæ fi-
dei rationem habent : & ne terrenam re-
quiem procurando, tum eam non recupe-
rent, tum illam, quæ in cœlis est, amittant.
„ Potestne superbius & arrogantius demon-
„ strari hanc ipsius voluntatem esse, ut per-
„ gant diligentius quàm fecerint unquam
„ perdere & subvertere statum, quem se
„ novisse negant? atque hoc quidem cum
„ ratione dicunt: nunquam animo illorum
„ alia insedit cogitatio, quam ut res o-
mnes publicas subvertant, Magistratuum
contemptum, motum subditorum ex-
citent : „ prout se conjuratos eorum ho-
„ stes

„ stes declarant esse, qui sunt amantes pa-„ cis. Et illud plurimùm observatu dignum, „ quòd in eadem p 229. *ut odium populi con-„ cilient ijs, qui tuum statum, ô Rex, tuam co-„ ronam, tuum sceptrum colunt*, novam vo-„ cem Gallieam fabrefecerunt, ut *Estatiens*, „ *Statuales* appellarent. Durantibus procel-„ lis ipsorum, nos *Politicos* appellabant; hac „ voce jam non audent uti, exolevit; cu-„ derunt alteram; hæ perpetuæ illorum „ artes.

„ Vides igitur, ô Rex, quàm bellè Ie-„ suitæ suum illud Decretum exequantur: „ atque hoc tamen utuntur propugnaculo, „ ut labefactent omnia, quæ Majestati „ tuæ exponuntur. Sed quis unquam san-„ do audivit, ejusmodi promissionibus, ejus-„ modi decretis haberi fidem? Tantidem „ facio, quàm si Piratæ Mercatoribus o-„ stenderent, se in concessu generali sta-„ tuisse, ne ampliùs exerceant piraticam, „ nec prædentur ampliùs, se liberam eis „ copiam facere secum navigandi. Hoc „ pueris facilè persuaserint. Et quis tam im-„ peritus administrationis Mundi, qui ne-„ sciat, Iesuitas nunc ad omnia tam admo-„ vere manum, & ampliùs, quàm unquam „ fecerint? Quid longè abeamus? Proximi „ vicini nostri sub tyrannide ipsorum ge-„ munt, & id unum cogitant, quâ viâ sese „ ab illis expediant. Sed ut ad institutum „ sermonem redeam, si Iesuitæ ad nos re-„ vertissent, quis eorum observator esset, „ sive aurigrapheus? quis de omnibus nun-„ cijs faucibusque subeuntibus in domos & „ per domos ipsorum cognosceret? de ar-„ canis consilijs quæ haberentur? de ijs quę „ adserrentur judicijs? Quis non illes mo-„ mento videat in eandem libertatem, qua „ anno octogesimo octavo usi sunt, ventu-„ ros esse? Ampliùs adhuc dico; etiamsi „ artes illorum contra dignitatem tuam, ô „ Rex, compertæ essent, quis putas, dein-„ ceps eas judicaturus esset Magistratui? „ quis sibi non metueret ab anni 89. redin-„ tegratione, ne quando iterum superbam „ ipsorum tyrannidem subeat, præsertim si „ ex tam solenni exilio reversos viderit. „ Cernentes itaque patroni illorum, ægriùs „ tibi, ô Rex, persuaderi posse, nunquam „ Iesuitæ voluntatem pravam defore; ad „ caput alterum transiliunt, nôn eis ãd so-„ te potestatem maleficiendi tibi. Atque „ ut ad hano fidem meliùs adducant Ma-„ jestatem tuam in libellis supplicibus suis „ exultat Iesuitarum oratio, victorias tuas „ efferentium, & sermones quosque Pa-„ negyricos in vernaculum nostrum sermo-„ nem convertentium. Homines à natura „ amant audire, quum narratur ipsorum fe-„ licitas, ô Rex amplitudo, firmitas status „ & dignitatis suæ posteriùmque suorum „ laudibus ipsorum conjuncta. Gaudeo „ equidem cum video homines æquè tui „ amantes ac vitæ suæ, ex animo studio-„ sos tui, in cœlum usque arma tua, trium-„ phos tuos provehere. Hoc meretur vir-„ tus, hoc pabulum, hoc elementum „ ipsius, hæc pulcherrima ipsius compen-„ satio. Sed caveamus, ô Rex, obsecro, „ caveamus ab inimicorum laudibus. An-„ notaverunt veteres, magos augustissi-„ mos laudando fascinâsse. Caveamus, ô „ Rex, ab istis Sirenibus, quæ adeò sua-„ viter auribus adblandiuntur, ut soporent „ nautas, & gravatos somno lacerent. „ Quum tam speciosa verba audis, ô Rex, „ in ore ipsorum, annon recordaris, os „ tuum ab uno de seminario isto vulnera-„ tum? Cùm tot flores audis eloquentię, „ tonne tibi in mentem venit, Gymna-„ siarcham eorum Barrerię animum accen-„ disse hoc flumine eloquentiæ? Non „ malè observaverunt illi, ô Rex, in suo „ libello supplice, non dico clementiam „ (quæ semper est laudabilis judicio con-„ juncta, alioqui virtus esse desinit) sed „ bonitatem stolidam Iulij Cæsaris ab il-„ lo Principe Romanæ eloquentiæ eve-„ ctam esse, & quinquaginta duobus pię-„ lijs, quæ ille gesserat, antepositam: Sed „ non perducunt ad finem historiam: nem-„ pe, sic eum obstupefecisse sui sermonis „ elegantiâ, ut suos capitaleis hostes re-„ vocaverit, lateribusque suis adesse cu-„ raverit; qui paulò post eum stilis confe-„ cerunt, quem neque Mars, neque Bel-„ lona, neque multa centena armatorum „ millia potuerant offendere. Parere fu-„ cum si tibi fieri, non magis tibi parcitu-„ ri sunt. Ac tum æquè triumphum ca-„ nent, ut Orator ille, qui post elamabat: „ *Pauci manu percusserunt Cæsarem, sed omnes „ animo occiderunt.* Scio te responsurum, ma-„ ximum illum Imperatorem fuisse usurpa-„ torem: at ego vicissim respondeo, *unicam „ membranam Romanam ex Iesuitarum doctri-„ na posse efficere, ut tyrannus habearis*: quam „ doctrinam profitentur, & jactant hoc „ hoc adhuc tempore; neque deinceps „ negaturi sunt, nisi Generalis ipsorum „ subjectus Hispano, ut alij quatuor o-„ mnes exstiterunt, priùs dispensationem „ indulserit, ad cautelam, dissimulandi „ doctrinam suam, ut pedem reponant „ in Galliam. Sed hoc verbum ægrè pro-„ nunciaturi sunt; Non posse Papam excommunicare & fulmine ferire pro au-

ctoritate

ctoritate Reges, & subditos Religione jurisjurandi & datæ fidei exsolvere. „ Quomodo scripta ipsorum omnia conciliaturus esset? Hæ mutationes nova in ipsos „ crimina, novæ probationes essent. Ad institutum redeamus.

„ Hoc ergo tibi dicitur, ô Rex; quàm „ optimè constabilitus es, admodum meritus, valdè es terrori, tremunt omnia „ sub pedibus tuis, quid Iesuitæ possent in „ te efficere? Speciosa verba, & eò speciosiora, quòd maxima ex parte vera: quo „ benè nobis est, & illis malè. Sed in primis te oportet, ô Rex, istud advertere, „ eos, qui tantopere magnificant potestatem tuam, se adhuc in duabus provinciis „ Regni tui, contra auctoritatem tuam, „ contra edictum tuum, contra Arresta tua „ tutatos esse. Non sum nescius, eos ex paucis annis speciem aliquam dilationis „ exoràsse: at eam non semper habeбunt. „ Præterea memineris, si placet, ô Rex, in „ mense Majo anni 84. fuisse optimè constitutum defunctum Regem in hæreditate fratrum, patris, avi; & tamen post annos quatuor eum à Iesuitis Lupara extrusum esse. A Iesuitis dico: nam alii brachia „ fuerunt, & pedes solùm: hi fuerunt illud „ ipsum corpus, quod regebat scapham. „ Hæ quis meliùs noverit, quàm Majestas „ tua?

„ Vt tamen liberè dicam, ô Rex, quod „ sentio, nec amplificatis justis metûs causis, nec imminutis (hoc posterius foret „ longè periculosius: Optimum pharmacum in causis status & Reipubl. est diffidentia: sæpè usa est Majestas tua & bene „ fuit) ut igitur dicam tibi, quod sentio, „ non arbitror dum superstes futurus es, „ (faxit Deus, ut sis superstes quinquaginta „ adhuc annos & amplius) Iesuitas apertè scenam suam acturos esse. Veruntamen pro certo habeo, in hac re mihi „ assensuram Majestatem tuam, neque in „ tua esse, neque in tuorum Parlamentorum manu, impedire, quin leniter & „ sensim animis subditorum tuorum Infundant opinionem suam de causa excommunicationis, viribusque illius, in locis omnibus, ubi futuri sunt.

„ Ecce igitur malum, non parvum, non „ mediocre, sed magnum, maximum; & „ quod gravius malum potest existere, „ quàm si tibi fortè ante quadriennium eripiantur amplius decies centena subditorum millia? ô lucem periculosissimam: „ hoc, inquam, malum est, quod te superstite, te Rege accidet, ut diligentiam „ summam, providentiam maximam hic „ adhibueris, non poteris impedire. Memento dictum.

„ Quòd Regulæ, restrictiones, & modificationes tibi proponuntur, falleris. „ Et quæ possunt hæ Regulæ elegantes esse? Videamus, agendum, casque in consilium mittamus. Quid, an Iesuitæ neminem deinceps alloquuturi sunt? nemini usui? quis ergo usus illorum futurus „ est? nonne juventutem informaturi sunt? „ Hic verò solus eorum prætextus est, qui „ patrocinatur illis; etsi revera literas supra quam ex parte dimidia exstinxerunt, „ quas magnus Rex Franciscus Musarum „ pater in Galliam revocaverat [cessante „ autem causâ in Regno universo, cessabit „ malum] Ergo juventutem sub ferula sua „ habituri sunt: & qua via hi: nos putamus „ impedire posse eam imbuant illis periculosis omnibus documentis, quę ante diximus.

„ Sed fingamus eis non esse Collegia: omneis certè veteres ipsorum fratres, sentinam urbium non impedies, quin revisant ipsos. Et novit Deus, quàm admirabilia effecta novitas in Gallia assequatur! „ Deus novit, quæ tubæ, qui præcursores, „ qui jam adventàrint! Deus novit, quàm „ fortiter cantaturi triumphos, & signa reposituri sint! Certè non mandabis occludi eorum januas, ne quis invisat: an potest „ ulla hora prætextus pietatis homines istos „ deficere? Tum quàm importunè instabunt [reputet Majest. tua] qui in Regno, „ & extra Regnum patrocinantur ipsis, ut „ hæ omnes Regulæ, omnes restrictiones „ amoveantur, quas proponunt in hoc tèmpore, ut janua eis aperta sit? Illi ipsi qui nunc „ proponunt eas, primi omnium acturi sunt, „ ut expungantur, & vbique restituatur Iesuitis locus. Hoc ipsum est, quod illis in „ aurem insusurrant: Hoc tantùm accipite, in hoc tantùm estote, minuamus Arrestum istud, cætera vobis ne sunto curæ. „ Quot „ interventores illis præsentibus futuri „ sunt, quibus absentibus sunt tam multi? „ Tum verò Majest. tua non est ampliùs „ magnum illum clypeum habitura, Arrestum Parlamenti sui, quod esse oportet „ inviolabile. An ulla in Mundo potest tibi „ justior suppetere excusatio contra ista omnia importunè dicta? Hic Clypeus ubi „ effractus fuerit, quid tum poterit afferri, „ ut impediatur, ne pedem vbique ponant, „ sicut anno 88. nisi istud, esse periculorum „ artifices? Deum immortalem! quid est, cur „ istud non dicas hoc ipso tempore? Est adhuc tibi eorum memoria recens, quæ noverunt facere: si oblitus es, per fenestram

 respi-

„ reſpice:vix in ullo Regni tui loco futurus
„ es, quin ex eo videas innumera domuum
„ rudera, quas curruperunt igne; orpha-
„ nos inficitos;quos ad paupertatem rede-
„ gerunt. Et hoc tibi non afficit animum?
„ Afficit, ſcio; nam tibi melior eſt animus.
„ At interceſſores ipſorum te jegulo te-
„ nent:an tibi lacerti deſunt?

„ Centeſimam fortè mali partem,ô Rex,
„ habes,quod illi te vivo & vidente ellaturi
„ ſunt. Si chartam hanc meam in aliquem
„ conclavis tui angulem conjeceris, poſtea
„ verò inprudens aliquando caſu in eam
„ incideris,me vera dixiſſe judicabis.

„ Sed eſto,demus, eos nec mutire,ne ſpi-
„ rare auſuros, dum videbunt aſpectum
„ tuem:nónne prudentia magnorum Prin-
„ cipum tenetur ulterius penetrare & pro-
„ ſpicere propter vitá ſuam;præcipuè ſi ad-
„ ſunt liberi?Dum corpore noſtra benè ha-
„ bent,ô Rex,non ſentimus plurima incom-
„ moda,quæ invadente morbo ſolent exi-
„ ſtere:Ita, cum valetudo magnorum Re-
„ gnorum accidentibus perturbatur, quæ
„ Deo placet immittere, excitantur non
„ pauci humores pravi, quorum ſtante feli-
„ citate nullus ſenſus exſtiterat. Hæc ſunt
„ tempora,hæ occaſiones,quas Ieſuitæ ob-
„ ſervant ſtatarii, nec nnquam ſinunt effu-
„ gere. Si primo impetu locum non obti-
„ neet, altero vires iegeminant, itemque
„ tertio.Vincunt in omnibus pervicaces.

„ Non ſemper idem vigor ineſt, idem ad
„ reſiſtendum animus.Quis morbus recidi-
„ vo gravior? cujus minor eſt commiſera-
„ tio,ſi quâ noſtrâ culpâ factum eſt præſer-
„ tim ubi cauſa mali benè animadverſa eſt,
„ & nobis curæ non fuit,ut benè ab eo ca-
„ veremus. Faxit Deus, ut ſim falſus vates:
„ ſed proſpicio animo tandem hoc Re-
„ gnum operâ Ieſuitarum in cineres abitu-
„ rum. Id ſemel videmus per illos confla-
„ grâſſe tam horribili incendio, ut inde ab
„ Aſia ipſa videretur: inventus eſt Rex ma-
„ gnus, plenus virium, plenus experientię,
„ non capiens ſomnum, niſi quum vellet,
„ ferreus ad labores, ad pugnas chalibeus,
„ qui hoc impetu extinxit malum. At non
„ ſemper magnos illos Principes, & flo-
„ rente ætate largitur Deus. Ecquis non
„ videt, quem hujus Regni prima nox in-
„ cubuerit, hoc incendium malè extin-
„ ctum gravius quàm ante unquam redar-
„ ſurum,& liberos noſtros perditurum?vos
„ deploro, ô miſeri mei liberi: nam mihi
„ quidem hunc metum adimit ætas cadu-
„ ca canities mea.

„ Animadverto aliquem tibi, ô Rex, in
„ aurem dicturum:Rectè quidem tecum a-
„ gitur ſcripto & ſpeciem magnam habent
„ quæ exponuntur tibi: ſed capere animo
„ non poſſum,quomodo Ieſuitæ officia tibi
„ non multa eſſent delaturi, ſi ita eſſet do-
„ ctrina illorum, ut modò audivimus. For-
„ taſsè etiam,ô Rex,qui hoc tibi dicit,idem
„ credit,agitque bonâ fide:quemadmodum
„ plerique eorum, qui cauſam illam agunt
„ apud te,ſunt ignari veritatis,quam modò
„ coram te protuli. Quam illi ſi tenerent,
„ non minore ſtudio rogarent,ut Arreſtorũ
„ tuorum executionem mandes, quàm im-
„ portuni ſunt hodierno die ut infringas ea.
„ Iam ergo rei declarationem ex veritate
„ affero.Quum tibi Ieſuitæ,ô Rex,magnos
„ illos ſupplices libellos exhibuerunt, adeò
„ phaleratos, adeò ſplendidos, adeò melli-
„ tos, conveniebat tum optimè tibi cum
„ Patre ſanctiſſimo: quæ ratio igitur fuiſſet
„ impedimento illis, ne tibi ſponderent of-
„ ficia ſua?quid aliud fuiſſet dicturi?an glo-
„ riaturi adhuc fuiſſent ſe tibi hoſtes con-
„ juratos & capitales eſſe? Hæccinè Lute-
„ tiam via?

„ Sed an obſervâſti, ô Rex, quamvis li-
„ belli iſti ſupplices circumfluant longitu-
„ dine ſupra modum,tamen eos non protu-
„ liſſe,neque attigiſſe hoc caput quęſtionis,
„ hunc nodum controverſiæ, hunc doctri-
„ nę ſcopulum periculoſiſſimum? videlicet,
Nonne credant, doceantque, poſſe Papam
excommunicare Reges, & manum injice-
re coronis ipſorum? „ quæ certa baſis &
„ fundamentum eſt cædium omnium, quæ
„ perpetratæ in Europa aut intentatæ ſunt,
„ & fons calamitatum omnium, quas per-
„ peſſi ſumus,ex quo ſceleſtiſſima hæc do-
„ ctrina tam audacter fuit ſeminata. Huc,
„ boni Oratores, huc vos venire oportet;
„ non autem narrationes pertexere de ob-
„ ſequio, quod à natura ſubditi ſuo Regi
„ debent. Rem magnam ſcilicet: quid?
„ nonne ſemper inſtructi eſtis exceptio-
„ ne veſtrâ? quâ tandem? nimirum iſta:
Modò ne Reges ſint excommunicati à Pa-
pa, qui poteſt omnes ſubditos à Religione
juriſiurandi & datæ fidei abſolvere. „ Hoc
„ demum eſt rei caput. Præcisè nobis re-
„ ſpondete, & nihil circuitione utimini:
„ Vtrum verum eſt, vobis hanc exceptio-
„ nem præſtò eſſe ad manum, an verò eſſe
„ calumniam? Sed quid ego conſumo tem-
„ pus in roganda ſuper hac re ipſorum ſen-
„ tentia? En libros illorum, plenos iſtius
„ argumenti:hoc unum clamant,hoc unum
„ inculcant.Ex quo alio fonte profluxit ma-
„ lum,quod tulimus?ſumúſne expertes ſen-
„ ſus? Quis ergo fecit, ut excommunicatio
„ contra defunctum Regem anno milleſi-
mo

,, mo quingentesimo octogesimo nono in
,, Gallia obtineret ? quæ profectò absque
,, Iesuitis fuisset , non valuisset ampliùs
,, quàm illa anni 1591. Turonibus, ubi non
,, erant nigræ animæ Iesuitæ , & ab extra-
,, neis redemptæ. Nonne videmus, tantum
,, abesse, ut doctrinam istam negaverint, ut
,, contra gloriati de ea sint, etiam post exi-
,, lium suum , ut principio demonstravi ?
,, An verò tam imperitos eos putamus es-
,, se , ut supplicibus suis libellis in has cas-
,, ses ruant ? Profectò non benè versavis-
,, sent suam Rhethoricam , quæ silentio
,, præterire eas objectiones jubet , ad quas
,, non datur responsio. Ad has Lector accu-
,, ratè non semper attendit, traduntur obli-
,, vioni : modò respondeatur ad id , quod
,, propè abesse videtur, sufficit. An unquam
,, meliùs sua ars oratori cessit, quam Iesui-
,, tis ista ? Quis certiorem fecit Majest.
,, tuam, eos silentio prçterire magnum hoc
,, quæstionis caput? An quisquam exposuit
,, tibi, Iesuitas parcos in dicendo esse? Gal-
,, licè non loqui ? nunc assentari , quando
,, benè cum Papa agitur? At illi cavent sibi
,, diligentissimè ab eo dicendo, quod dictu-
,, ri essent, si Deus nos usque adeò affige-
,, ret , sanctissimo hoc Patre recepto ad se,
,, Roma aliquem nobis daret Bonifacium
,, VIII. Benedictum III. Iulium II. qui ex-
,, communicationem ad nos transmitteret
,, aliis consimilem, quarum fulmina vibra-
,, verunt cōtra Reges nostros Christianissi-
,, mos, summè Catholicos , & primos orbis
,, Christiani Reges , ex libris illorum, ex o-
,, mnibus actionibus & ex tot prædicatio-
,, nibus illorum, ô Rex, agnovimus, si fides
,, ipsis haberetur, illos tali occasione datâ,
,, te aut successorem tuum effecturos Re-
,, gem à subditis , dominum ab hæreditate
,, nudum , privatum hominem , particula-
,, rem, maledictum, execrabilem, miserum,
,, errabundum; denique ejusmodi, qualem
,, te & defunctum Regem speraverant ef-
,, fectum iri, & reipsa fuissent effecturi; si o-
,, mnes Catholici Galliæ fuissent boni Ie-
,, suitæ: quemadmodum planè consilia dan-
,, tur ad efficiendum, istorum hominum re-
,, vocatione: ut doceant, & certam hanc fi-
,, dem mentibus infigant juventutis , & Te
,, & totam posteritatem tuam in perpe-
,, tuum unicâ Bullâ ex throno S. Ludovici
,, exturbari posse.

,, Sed quid rationibus opus est, cùm e-
,, xempla suppetant, quæ Te attingunt pro-
,, ximè? Adeptus es, ô Rex, notitiam histo-
,, riarum multarum : audivi Te historias
,, narrantem , quas ignorabant multi , qui
,, polyhistores sibi videbantur. Quòd si
,, nunquam fortè nisi unicam didicisses, ea
,, hæc futura esset : narrabo tamen paucis,
,, quia necesse est eam Tibi è memoria ex-
,, cidisse. Anno millesimo quingentesimo
,, duodecimo agebatur annus vigesimus no-
,, nus , quum Catharina Regina frueretur
,, Navarræ Regno, quod ipsi obtigerat ex-
,, cessu Francisci Phœbi fratris, ex successio-
,, ne quàm plurimorum antecessorum Re-
,, gum. Anni octodecim elapsi erant, ex quo
,, cum Ioanne Albretano marito suo coro-
,, coronata fuerat Pompelone: Deus illis fi-
,, lium unum dederat cum filiabus tribus:
,, Regnum eorum opibus & potentia adeò
,, floruerat, ut semper Castellanos & Arro-
,, gonios feliciter cederet. Iustâ pace cum
,, illis utebantur, summoque & antiquo fœ-
,, dere cum Regno Galliæ, Regi nostro Lu-
,, dovico XII. magno Regi , magno Duci
,, quàm dilectissimi: deniq; , non videbatur
,, fore, ut ipsa tota Europa de aggrediendis
,, illis vel cogitare præsumeret. Papa tamen
,, percitus Gallorum odio, in hos Reges vi-
,, bravit excommunicationem suam, subdi-
,, tos eorum à Religione jurisjurandi, & da-
,, tæ fidei liberavit, Regnumque eorum ex-
,, posuit prædæ , primo cuivis occupaturo:
,, qui stilus est ordinarius. Eâdem Bullâ in
,, Regem quoq; nostrum vibratur fulmen,
,, ut jam ante factum. Quid autem accidit?
,, à Gallis ne unus quidem nutavit unquam:
,, contra verò (atq; hîc mirari possit, ô Rex,
,, indolem bonam nostram & naturale stu-
,, dium erga Reges , antequam gustavisse-
,, mus doctrinam illam Iesuiticam: quæ res
,, evidentiùs commonstrabit , plagam Re-
,, gno tuo per illos impositam) contrà , in-
,, quam, majores omnes nostri, nemine ex-
,, cepto, geminas vireis animi contulerunt,
,, ut servirent Regi, frendente Iulio, qui o-
,, dio in ipsum ardebat; & amorem suum in
,, Principem suum adeò amplificaverunt, ut
,, vix crederent incolumem nisi viderent,
,, Patrem suum, Servatorem suum, Regem
,, optimum appellarent : Deniq; permansit
,, illi ex eo tempore inditum nomen *Patris*
,, *populi*, & in æternum permansurum est.

,, Ex contrario autem quid Navarreno
,, Regi accidit? Rex & Regina Tutelam or-
,, dines convocârunt: placuit, eis servitium
,, præstari vel ad mortem usque , non ob-
,, stante Papç excommunicatorio fulmine.
,, Ecce autem repentè sediriosi homines
,, exstiterunt, turbatores, atque obærati, re-
,, rum novarum studiosi, qui nunquam par-
,, cè velum Religionis obducunt rebus suis,
,, qui soli hominum (si fides habebitur) sunt
,, planè Catholici : isti in populo cæperunt
,, disseminare illam doctrinam , quam ante

„ exposul, quamque postea Iesuitarum ope-
„ râ factam in Gallia vidimus. Quid itaque
„ factum est in Navarreno Regno? Sedi-
„ tiosi isti alios omnes effecerunt veterno-
„ sos, destitutos manibus pedibusque, hos
„ religione, illos seditiosorum interminan-
„ tium metu: adeò ut abavus & abavia tua,
„ ô Rex, in medio subditorum suorum sine
„ subditis comperti sint, & sine milita per
„ medias acies. Nunquam denique defectio
„ proditioque exstitit adeò fœda, & puden-
„ da, & miserabilis, qua illi coacti sunt tra-
„ hentes quaternos liberos, ex quorum uno
„ genus ducis, ô Rex, fugâ se in Galliam pro-
„ ripere, efficiente membranâ unâ Rom.
„ spatio unius horulæ, quod tota Arrogania
„ & Castella tota mille annis non fuisset ef-
„ fectura. Cùm regnum amittitur, post
„ trium aut quatuor præliorum insignium
„ jacturam, quæ res innumeris aliis accidit,
„ id saltem aliquid consolationis habet: sed
„ ubi Rex se Regno expulsum videt, nemi-
„ ne subditorum contra stringente gla-
„ dium, religionis prætextu; hoc verò in-
„ digeationes omnes desolationes, & o-
„ mnes calamitates superat, quæ apud ho-
„ mines excogitari possunt.

„ Sequente anno rex noster justo dolo-
„ re percitus, quòd regem reginamque
„ suâ occasione videret exules regno, col-
„ lectis copiis transmittit Pyrenæos saltus,
„ & rectà Pompelonem petiit: quàm adeò
„ graviter pressit, ut ab Insula Villeriis &
„ Cannæo signa muris imponerentur oppi-
„ di; sed ita fortiter est propugnata, ut re
„ infectâ oportuerit discedere. Post annos
„ 8. rogatu Henrici Albretani Navarræ re-
„ gis, alterum exercitum submisit rex
„ *Franciscus*, qui Pompelonem recepit; sed
„ mox iterum amissa est. In hoc bello *Igna-*
„ *tius Loyola* virum se præstitit, & unus ex
„ ducibus signorum Hispanicorum fuit: sed
„ rem ita gessit pretio unius pedis, & altero
„ pede infirmior est factus ex vulnere. Hic
„ Dux, auctor, & Pater Iesuitarum est.
„ Nunc vide, rex, annon discipuli vestigia
„ Magistri sui secuti sint? nonne ardens
„ suum studium erga Castellanum impe-
„ rium, & extremum odium contra Gal-
„ liam scitè aluerunt?

„ Admodum fundator eorum juvit, ut
„ Navarreni perstarent sub Castellano ju-
„ go, discipuli verò aleæ unius prælii expo-
„ suerunt Galliarum libertatem. *Vnius* dico
„ nam unum prælium non poteramus per-
„ dere, quin te perderemus, ô Rex, qui nun-
„ quam aliud perfugium habere quàm ad
„ signa florum lilii voluisti: te autem perdi-
„ to, ecquis non videt mansuram fuisse
„ Galliam, sicut & Navarram servam, ca-
„ ptivamque sub Castellano jugo ad remos
„ & vincula? Quid amplius? auctor istorum
„ fuit unus ex Ducibus præsidii Hispanici
„ Pompelone: discipuli verò, Lutetiæ per
„ triennium præsidium Castellanum loca-
„ verunt, atque defenderunt. Veruntа-
„ men hæc omnia nihil sunt ad illud, quod
„ jam sum dicturus. Loyolæ istius discipu-
„ li acri judicio prævidentes, Regis illius
„ Reginæque tam miserè exturbatorum ex
„ hæreditate nepotem Castellanis olim ter-
„ roti fore, fecerunt quicquid in mentem
„ conjuratissimorum, ac summè capitalium
„ hostium venire potest, ut hanc sobolem
„ perderent: quumque eam invito furore
„ suo in Thronum S. Ludovici evectam
„ animadverterent, & metum & conatus
„ suos contra ipsum Regnumque ipsius in-
„ geminaverunt, idem venenum in popu-
„ lum illius copiosè effundentes, quod olim
„ Regnum Navarræ perdiderat, & quod
„ nunquam in Galliam, nisi per istos subti-
„ les & audaces pharmaceutas poterat im-
„ portari. Nihil horum fugere hæredem il-
„ lum Catharinę Reginæ potuit; & tamen
„ nescio quæ influentia, nescio quod infor-
„ tunium æquè Gallis ac Navarrenis fata-
„ le atque inevitabile mox persuaserit, ut
„ eosdem Loyolæ discipulos retineat in
„ Regno, ex quo solenniter jussi sunt per
„ Parlamenta ipsius exulare. Quis tam
„ tam inauditam unquam crediturus est,
„ postquam leoninâ pelle pugnatum est
„ tam diu, nunc eum se vulpinâ decipien-
„ dum exponere? At non invenitur Iulius
„ Secundus in omni tempore. Certè; ac nec
„ semper exstant quæ amittantur Regna.
„ Non opus est tot Iuliis: unico opus est, si
„ modo Gallos tam benè *Dispositos*, quàm
„ Navarrenos invenerit. Pondera, ô Rex, e-
„ tiam atque etiam quod mox sum dictu-
„ rus. Excommunicatio Sixti Lutetiam,
„ Lugdunum, Tholosam, Massiliam, Am-
„ bianum, Narbonem, Aurelianum, Bituri-
„ gas. Nannetas, Trecas, Divionem in defe-
„ ctionem adduxit, & alia innumera. Quid
„ de Iesuitis dicas? nonne strenui sunt mili-
„ tes, homines industrii? si tantum spatio
„ triginta annorum progressi sunt, quid
„ deinceps fuissent facturi, postquam tot
„ conscientias commoverunt, & tot juve-
„ nes docuerunt, qui ad honores in diem
„ assurgebant? Cur in consessibus senes fer-
„ mè omnes probi Galli, juvenes fermè o-
„ mnes inimici tui comperti sunt? Cur to-
„ ties filium planè adversantem patris ju-
„ dicio vidimus, nisi quia senes lac Iesuiti-
„ ticum minimè suxerint?

Sed

„ Sed placetne, ô Rex, cognoscere aedaciam istorum, quâ gloriantur magnum istud & horrendum vulnus animis subditorum tuorum à se fuisse illatum, quod singulis diebus augent, scabunt, atque amplificant? Oportet eas solùm voces in animum revocari, quas ante transcripsi ex Defensionibus ipsorum. Ac propterea, inquiunt, videmus gladium in personam multorum regum in multis regnis fuisse usurpatum: quod si non semper fuit utile exercitium ejus, semper tamen utile potuit esse: *Siquidem subjecti benè fuissent dispositi: Nonne hic perspicuè clamant?* Olim non fuerunt Galli benè dispositi ad deferendos reges, cùm primùm intonaret excommunicatio, sed contra potiùs studium suum erga eos ingeminaverunt: Nos verò triginta annis adeò bonam magnamque eorum partem disposueramus, ut parùm abfuerit, quin victoriam simus assequuti. Quòd si artibus nostris, & tam variis hinc inde commendationibus nos adhuc ibidem tutari possumus, tam benè disponemus Gallorum animos, ut plenum triumphum canamus altero impetu. Enimverò plurimùm fueris, ô rex de posteritate meritus, si eam miserè subjeceris ejus arbitrio, qui primus insidens sanctæ sedi partes Hispanicas colet; eos homines restituendo, qui eò audaciæ superbiæque devenerunt, ut schismaticam banc doctrinam ferant, deque ea glorientur, eam altâ voce proclament, locisque omnibus promoveant. Sic opus accelerabitur. Et quorsum, ô rex, tot blanditiæ, quibus infantem in cunis excipis, si eodem tempore structores intromittas, potentes arces in Gallia extructuros, ut ad primam tubæ significationem subditi ejus tam attoniti enerves que reddantur, tam *dispositi* quàm anno 1512. fuerunt Navarreni? Annon id tibi satis est, hâc doctrinâ ipsi Pompelonem ereptam esse, nisi & Lutetia per eam erepta sit?

„ Offerunt quidem tibi Iesuitæ supplicibus tuis libellis, sponsores, qui tibi & tuis omne damnum præstituri sunt. Sed inauditum mihi adhuc fuerat, ô rex, in causis regni fideijussores dari. Etenim apud quos judices poterunt citari, siquis ejectus, errans, vagabundus est per orbem terrarum? rem tamen oportet accommodari. Acquiescamus ergò cautionibus, modò sint idoneæ: alioquin frustra est.

„ Videamus, quænam futuræ sint. Apud tuos subditos, ô rex, nemo futurus est opulentus satis: nam ejus bona ne millesima quidem pars istius summæ futura sunt, de qua est opus caveri. Apud exteros quẽ idoneũ offerant, ut caveat de regno Galliæ? Video quid sit, ô rex, fideijussor, quem tibi daturi sunt, cavens de fide, de studio ipsorum in servitiũ tuũ, est rex Hispaniæ, qui corpus suum pro corpore ipsorum pignori dediturus est. Hic tam opulentus est, tum multarum ditionum Dominus, *tam amat Galliam*: cur eum renuas?

„ Atque hęc quidem de cautionibus, benè est: transeamus ad cætera. Quid fiet illâ columnâ, ô rex, quę ante Curiam banc tuam præfert nutam in marmore posteris nostris illius studii, quo magnus ille populos universus flagrat erga suum bonum regem, suum magnum regem, liberatorem suum, qui eodem anno è cervicibus ipsius jugum Hispanorum exemerat? columna magis honorata, magis gloriosa, quàm illæ Trajani & Antonini cum annis certantes, & immortalitati consecratæ.

„ Eamne adhuc stare fines, si cõtra omninò feceris, quàm tu ipse Arresto sanxisti, quod tibi incisum est? Quid dicturi sunt, qui contra videbunt, quam legent? hiccine magnus ille Senatus Galliæ? sunt quidẽ sculpta in marmore Arresta ejus, sed revera contemptui sunt, proteruntur pedibus.

„ Rem profectò pudoris plenam. Quid ergò faciamus? eundem jamjam, & columna evertenda? Quid? evertẽda? Extatétne in mundo quisquam adeò infortunatus, ut tibi abominandum istud consilium vellet suggerere, ut tu ipse, ô rex, maximarum & amplissimarum victoriarum tuarum trophæa subruas? tuam memoriam metu & pusillanimitate itáne fœdes? ut quemadmodum primũ ex strenuis Regibus nostris annotemus eum, qui effregit jugum romani imperii, sub quo miseræ Galliæ tot annos languerant; sic re è diverso in perpetuum historia annotet fuisse primum, qui fractus ad mandatum romæ, ipse tuas laurus avulseris, marcidaveris palmas tuas, monementaq; miserè dejeceris rerum tuarum fortiter gestarum, & beneficiorum tuorum erga Regnum tuum & Lutetiam tuam, domicilium magni hujus Imperii, gloriam Europæ, & Mundi Miraculum?

„ Proh, quid ampliùs Generalis Iesuitarũ optare posset? si magna acies Hispanica deducta à suis & suorum sedecim virorũ reliquiis universa per muri labem ingrederetur Lutetiam, nonne initium ab effractione istius columnæ facturi essent?

„ Galliámne pati, ô Rex, te Rege, te mandante maximam turpitudinem, facinusque maximum quod ab insolentia Castellana unquam fubire poffit?

„ Si postridie felicis illius conversionis tuæ, ô Rex, in fanum Dionysii advenisset Angelus è cœlo, qui tibi Lutetiam ostendens dixisset, Iesuitæ præsidiumqun Hispanicum, quod in magna illa urbe locaverunt, & quod in ea continent habendo conciones apud populum in gratiam illius, hi soli impediunt ingressum tuum, desiderant te in ea omnes boni; ingredieris tamen istis sceleratis invitis, & brevi; Post novem menses dabunt operã ut trucideris, sed non poterunt efficere: magnus ille Deus supernè avertet ictum, facierque ut confiteatur parricida nefariam Iesuitarum doctrinam & quotidianos eorum sermones contra tu habitos, ipsum perduxisse, & impulisse in cædem tuam: Dabit etiam Deus ut ista declaratio insuper scriptis & propriâ manu ipsorum comprobetur: Itaque omnes in exilium mittentur: tu verò septimo post anno restitues eos ad eversionem Regni tui, & desolationem familiæ tuæ: si [inquam] Angelus è cœlo hæc tibi prædixisset, ô Rex, fuisséne pro vero habitutus sermonem illum? Minimè gentium procul dubio: adeò postremum hoc caput à tua voluntate pendens tibi visum fuisset alienum. Vide tamen, si placet, vide quàm propè abfueris à perficiendo hoc malo, tam citò oblitus mali, quo affecerunt te, & quotidiè possunt afficere homines isti, qui antiquos Reges nostros *Rebelles* vocant, quòd sua diademata, coronas suas ad primum strepitum excommunicationum contra ipsos emissarum in solum non affixerint, & qui furiosæ istius doctrinæ consectarium istud innumeris de populo persuaserunt, Regem defunctum nostrum *Tyrannum* & *Rebellem* extitisse: quæ res profectò ei cruentam mortem attulit.

„ Non ponis tibi, ô Rex, ante oculos imaginem excelsam, pallentem, cogitabundam, tristem magni illius Principis, optimi tui fratris; ut erat quum affectus vulnere & sanguine madens, paternum studium testabatur tibi ad extremum usque halitum, amplexando te in media sua acie, torâ madente lacbrymis, & ultionem spirante?

„ In superis agit, beatus est, mortuus pro libertate patriæ, pro liberis ex captivitate liberandis: contemplatur actiones tuas. Quid? irrita facere te Arresta Parlamenti sui, facta contra parricidas ipsius, qui ipsum viventem cultro mactari curaverunt, mortuumq; suis pugionibus confoderunt, proclamando in universa Europa: Eodem die, quo nos Bundegalâ jubebat ejici, vitâ depulsus est: Ajunt, eum mandavisse ut S. Macarii compingeremur omnes ibidem jugulandi, nisi jugulatus fuisset prius? Non est unicus Iesuita, Iesuitarum est, Iesuitę omnes, qui suis literis, annalibus, solennibusq; in universa Europa decantant hunc Triumphum. Europa autem? imò in universo terrarum orbe in suis coloniis, ubi nunc crudelia effecta suarum propositionum periculi plenarum ostentant, ubi tropæum stātuunt cruentum indusium nostri defuncti Regis; superba, inquam, spolia primi in Mundo Regis, quasi de cœlo tacti tonitrubus, quæ in Galliam vibrari curaverunt, ubi ante adventum ipsorum nullis unquam viribus extiterant.

„ An ergò placeret, ô Rex, consolationem, quæ restat nobis eripere, & solam notam, & monimentum solum, quod nepotes nostri de cæde Regis defuncti, & Domnini nostri defuncti habituri sunt?

„ O miser Domine mi! ô miser Princeps Domine mi! si nihil aliud potui, hos saltem extremos fletus, has ultimas lacrymas humillimi servi tui & fidelissimi subjecti habeas: fortè etiam suspiria comitabuntur decies centies mille Gallorum me legentium, si non hac ætate, at certè posterioribus. Cur enim singultus mei, cur mei gemitus non durarent tantum, quantum boni Galli in terra duraturi sunt?

„ Si majores nostri ô Rex, venenatam istam excommunicationis doctrinam, & de potestate Regnorum transferendorum hausissent, magna hæc successio non fuisset ad te usque ventura; olim tuis majoribus avulsa esset. Exilium Iesuitarum est sceleratæ istius doctrinæ exitium verò doctrinæ istius, vita est & gloria & splendor regalis familiæ tuæ. Si qui nostra apud te dixerint, eam videre humi prostratam cupiunt. Rem tenes: quod si tenens non medicaberis, subruis ipse fundamenta Regni tui, quæ tuum est confirmare.

„ Magnanimus & generosus Regis animus non solùm in bello spectatur, in principiis feræ aciei accendens nobilitatem suam, fultus multiplicibus undequaq; plumis, ut fit hostibus conspicuus, proritans audaciam illorum & lancearum silvam,

quam

quam mox fulmineo impetu procitutus est, sed magis adhuc elucet, ô Rex, in magnis gravibusque negotiis regni consilio tractandis. Ibi prudentia opus est eminet: sed exterminandus omnis motus displicendi, omnis cavendæ molestiæ formido: hæc te indigna est, indigna Rege Galliæ, etiamsi non esset id, quod es, Rex Galliæ legem aliunde, quam à Deo non patitur. Vide, ô Rex, quid justum; vide, quid tibi, posteris tuis, & Regno tuo utile: aliud ne spectes.

Ius est, ô Rex, ut Arresta Parlamenti tui, Parlamenti Galliæ, mandentur executioni in Gallia: hic maximè Regni tui vires. Quis ergò tibi auctor est, ô Rex, ut brachium dexterum ipse præcidas tibi? revera, mentitis nominibus Rex Philippus est, qui cupit, qui instat, qui molitur. Frater tuus est, novi, sed consiliis periculosis nititur. Iuvenis est, ambitiosus est, magnus est: scit Reginæ Catharinæ hæreditatem à se detineri, ab hoc verme arrosum fuisse animum patris ad mortem decumbentis. Dum vixit, assentatus est ipse sibi, fretus Iulii potestate: quum verò sensus ejus quòd sibi coram magno domino cotam magno Iudice mox comparendum esset, horrorem attulit; tum inquisitionis illius assentationes, blanditiæ Iesuitarum illius non potuerunt ipsum contra scientiam ipsam, contra conscientiam suam defendere, necesse habuit loqui, necesse testari, & istam perturbationem, istam facē, ista tormenta dispositione testamentariā allevare. Verùm tantum abest, ut hoc testamentum filius velit exequi, ut contra infinita, incredibilia consilia agitet: sola Gallia inhibet cursum illius. Quàm foret ipsi commodum, si haberet semper in visceribus magni hujus regni homines certos, promptos, acreis, fortesque exequendis omnibus optatis ipsius, quovis periculo? Quàm commodum, si semper haberet exploratores adeò pervigiles, adeò audaces; adeò peritos dissimulandi arcani, ut quisquis sive Gallus, sive extraneus in regnum conspiraturus, nunquam dubitet eos appellare? In aliis conventibus fieri potest, ut unus pro altero per errorem accedatur, proditio veniat. Sic fecit Barretia: si institutum suum Iesuiticum solùm retexisset, erat de te omnino actum. Quid unquam commiserunt simile Templarii in Gallia? Humiliati in Italia? Franciscani conventuales in Hispania? Infinita quidem est potestas regum, f[illegible] sed [illegible] ta, si conjunctam habet p[illegible]ntiam, virtutem Principem principum. Quum magna culpa commissa est, admodum est difficile, plerunq; impossibile ut curetur. Quis putas, ô Rex, deinceps fit cogitaturus de consilio ullo contra istos agitando, quamvis in Regeum tuum, in caput tuum machinentur? quis porrò actor esse velit? quis testis? quis judex? Existunt principio homines, ô Rex, qui improbis obsistunt: at ubi se desertos vident, ubi domos suas à serpentibus circomclusas vident, qui aliquando irrumpentes liberos suos voraturi sunt, eo fit ut despetent omnes, eo animus abjicitur: tandem verò paulatim quisque flectitur, se quisq; accommodat: ô vocem Regibus periculosissimā! si defunctus Rex in vivis esset, haberet quod diceret super hac re: hoc uno defectu eò devenit, quò tandem deductus est. Ex ejus exemplo, ô Rex, utilitatem cape, etiam ex finitimorū exemplo observa, unquámne Carol. V. aut filius ejus, magni illi politici, in publica regni causa, infirmari siverunt aut perecli administros suos. Observa, an unquam homines admiserint, qui in suspicionem apud se vocari possent. Etiamsi Majest. tua nihil spectaret ampliùs, quàm primam Iesuitarum institutionē, ortum, progressum, locū, unde veniunt, eos tibi abominationi esse oporteret. Postquā verò horrenda effecta expertus es, quibus graviora hostes maximi optare nequeant: & ab ista exitiali & periculosa secta magno Attesto, liberatus: quâ specie parricidas tuos in regno tuo restituas, seditionē in populo tuo, factiones in provinciis tuis, quæ plus tranquillitatis ab exilio Iesuitarum, quàm prius totos annos 30. expectæ sunt?

Non vult tentari Deus: jam te his, ô Rex, à cultro illorum vindicavit, commendedit te nunc tot bonis Prælatis Doctoribusque, tot doctis atque devotis religiosis omnium ordinum plenis probitate, doctrinâ, obsequio, studio erga Majest. tuam, millies aptioribus ad exaltandā nostram religionem, nostram Catholicam, quàm sint homines isti imbuti hac exitiali hæresi, cujus fundamentum unum est, potestas mutandi Regna, adimendi huic, & tradendi illi. Cur spernas ipse gratiam, quam tibi fecit divina bonitas, te è sepulchro, ex ulnis mortis educendo? Mortis per eos optatæ, appetitæ, conjuratæ, qui Galliam eodem feretro cum duobus suis postremis Regibus elatam sepultamq; volunt? Non metuis, ô Rex, ne offēdas eum, qui admirationi vult esse providentiam suam, & sibi gratias haberi de bonitate & protectione sua? An tibi in dubium venit præ-

„ præsedisse ipsum magno illi consensui,
„ magno Parlamento totius orbis terra-
„ rum augustissimo, consilia ineunti de
„ rebus ad vitam sui Principis, & con-
„ servationem Regni pertinentibus? Quid?
„ Hou Arrestum à te infirmari? Et qui
„ scis, ô Rex, an illud sit in causa cur ad-
„ huc vivas? quî scis an Deus hoc uti vo-
„ luerit ad te in vita servandum? hoc u-
„ ti propugnaculo adversus impetus illo-
„ rum? potésne perverstigare judicia & ar-
„ cana ejus? an nescis magnas abyssos es-
„ se?

„ Deus ille Optimus Maximus, qui è
„ cœlo novit figmenta, hypocrisin, ve-
„ nenum, quod in pectore Iesuitæ fovent:
„ Deus ille maximus, qui novit consilium
„ perpetuum, essentiale, invenis ipsorum
„ radicatum, de evertenda gloria coronæ
„ hujus atque Monarchiæ: det tibi gra-
„ tiam, ô Rex, ut benè ab amicis Iesui-
„ tarum discernas amicos Alexandri: &
„ exsecutionem jubendo magni illius Ar-
„ resti tui, probes toti Christiano orbi, te
„ æquè tibi benè prudenterque cavere
„ posse à technis, artibus, cuniculisque
„ tectis tuorum hostium, ac fortiter ma-
„ gnoque animo frangere, dissipare, &
„ perdere copias, & vireis apertas ipso-
„ rum, &c.

Iesuitæ petunt restitui in Regno Galliæ.

Accidit autem opportunè pro Iesuitis, ut Anno Christi, 1603. Rex ex Mediomatricibus revertens, per Virodunum iter faceret. Tunc enim ab Academicis Iesuitis rogatur, ut interdicto decreti Parisiensis, qui in Virodunensi ludo literario versarentur, eximantur, quòd ditionis Gallicæ non sit Virodunum. Rex Arresto non comprehendi respondet, eâ tamen lege, ut qui in Pontamussina Schola literis dant operam Virodunum redeant, in Galliam reversionis dat fiduciam, si in posterum sint fidi clientes, Regem illis fore propitium.

Vt hæc secunda aura illis affulsit, deliberatum à Virodunensibus & Pontamussinis Iesuitis de Rege adeundo & alloquendo. Hebdomadâ igitur magnâ ante Pascha, Ignatius, Armandus, Castellerius, Brossardus & Turrius à sodalitio missi opportunè adsunt feriâ 5. in Cœna Domini. Rex de more & mystico ritu majorum, 13. pauperum pedes abluit, detergit & exosculatur, cuilibet cum regali epulò 13. nummis argenteis attributis.

Post prandium, Varanneo Iesuitis ad regium colloquium aditum faciente, Ignatius in hæc verba loquutus esse dicitur.
„ Cùm primùm avito Regno, numinis
„ stupendis auspiciis, potiri, Rex Chri-
„ stianissime, tibi cœlitus tributum, sum-
„ mas in te virtutes, quibus Reges & Prin-
„ cipes omnes, qui antecessêre, longè su-
„ peras, agnovimus, ac potissimum regiæ
„ Celsitudinis tesseram & summum orna-
„ mentum, maximam virtutum Clemen-
„ tiam, quâ perduellium gravissimas offen-
„ sas condonâsti, eâdemque in nos quoque
„ æquanimiter usurum confidimus. Sed ô
„ secularium rerum spes lubricæ, in primor-
„ diis Regni, cùm omnium nostrorum so-
„ dalium vota & obsequia in te conspira-
„ rent, feralis casus & nulli nostrûm præco-
„ gnitus contigit, quo veluti ingenti turbi-
„ ne perculsi, à te non solùm alienati, sed ex-
„ torres facti sumus: quocunque tamen ter-
„ rarum sparsi fuimus, nec in te Principem
„ nostrum, nec in patriam ingenium, amo-
„ rem & debitum obsequium, nec spem
„ tuæ mansuetudinis exuimus, quamvis
„ congerie omnium scelerum malevoli
„ nos apud te cumulaverint, hac unâ spe se-
„ curi, nostram innocentiam, aliquando
„ discussis nebulis famæ insultantium, ti-
„ bi exploratam fore confidimus, rati no-
„ strarum ærumnarum tempus esse mede-
„ lam. Fiducia illa tuę clementiæ antea ob-
„ scurior, ut hunc Regni angulum tuo aspe-
„ ctu illuminâsti, liquidius affulsit, & ad tua
„ genua advolvere cogit, rogamus ne mo-
„ râ tuæ gratiæ beneficium diutiùs protra-
„ has, cùm nobis nihil sit acerbiùs, quàm
„ illâ excludi, finibusque patriæ semotos,
„ quibus alienas & peregrinas gentes juva-
„ mus, non posse ingenio & industriâ nata-
„ lem Galliam prosequi. Heu; nimis explo-
„ ratum nobis est, apud te longè alios quàm
„ simus, insinuatos habitosque fuisse, hoc
„ est omnium flagitiorum colluvie conta-
„ minatissimos, Regno & omnibus Ordini-
„ bus exitiales: gentem nostram ut novam
„ & nova molientem, Gallicanæ Ecclesiæ
„ adversam, denique quæcunque deterri-
„ ma livor & impietas comminisci potuê-
„ re, in nos omnibus diris & devotionibus
„ congestum. Sed sodalitia nostra non se-
„ mel à proavis Regibus Galliæ, & Cu-
„ riæ placitis probata sunt, ùt quæ lon-
„ gè antea à Pontifice max. Christianæ
„ Reip. salutaria sancita sint; ex quibus tan-
„ quam ex instructissima officina, adversus
„ bacchantes hæreses tela promi possint.
„ Privatæ constitutiones contubernii no-
„ stri, quæcunque nobis falsò tribuuntur, ut
„ divinis præceptis & mutuæ dilectioni
„ prorsus dissentanea districtè prohibent.
„ Quòd si vera sunt quibus falsò inquina-
„ mur, nostra Societas non solùm ad salutẽ
anima-

„ animarum esse non potest, sed ad præ-
„ sentissimum exitium. At quis credat,
„ ingenio & rerum scitu dignissimarum
„ scientiâ pollentes homines, ultrò se in
„ Societatem nostram dedere, quæ, ut
„ causantur malevoli, omnium facino-
„ rum sentina sit & vorago? num verò
„ proximum est qui salutem quærunt, in
„ eum non appellere portum, in quo per
„ tot scelera certum sit animæ naufragium.
„ At inquiunt, nos penitissimo obsequio
„ Generali nostro devinctissimos, eaque ca-
„ thena votorum, ut ei in omnibus & per
„ omnia simus audientes. Non abnuimus,
„ nos ut membra capiti nostro penitissimè
„ obsequi, sed Regibus, Magistratibus &
„ politico regimini minùs esse obsequen-
„ tes non prohibemur, quin eo ipso adigi-
„ mur, & Apostolico præcepto, quo deviis
„ & minùs rectè dominis subditos obtem-
„ perare necesse est. Adjiciunt, venari nos
„ & inescare ad sodalitium nostrum ex pa-
„ triciis familiis selectissimos adolescentes,
„ ut his acciris hæreditatis suæ ad nos fiat
„ accessio. Qui hæc de nobis fabulantur,
„ minùs rectè & accuratè privatas nostras
„ leges noverunt, quæ severissimè distin-
„ guunt, ne quemlibet ullâ arte ad institu-
„ tum nostrum pelliciamus, divino spira-
„ mini cætera relinquentes: abundè mu-
„ nus nostrum implevisse credimus, si ju-
„ venes rectè & probè in Scholis nostris
„ doceantur: Vel exemplis hoc liquet, in
„ Gallia nos non esse hæredipetas, cùm
„ ex nulla gente instituti nostri Professo-
„ res sint quàm Galli; Lutetianum, quod
„ in urbe regia ita proclamatur ab invidis
„ fuisse opulentum, coacervatis Claromon-
„ tani Episcopi & præsidium S. Andreæ &
„ Hannequini piis largitionibus, vix tria
„ millia librarum annui reditûs adæquat.
„ Quid tantillum illud ad tot Professorum
„ in omnibus disciplinis centurias? Ne ma-
„ gno Regi in tot publicis negotiis longior
„ Oratio tædio aut damno sit, uno verbo
„ tuam illam nulli negatam clementiam
„ deprecamur, nos, qui tui indigenæ su-
„ mus, Hispanis, Italis & Germanis,
„ ceterarumque gentium commilitonibus
„ nostris, erga te inofficiosiores esse no-
„ lumus, nec eam tibi non præstare fidu-
„ ciam, vel eum præsenti vitæ discrimi-
„ ne, quàm illi Regibus Principibusque
„ gentilitiis præstant. Sacra tempora, pas-
„ si Christi, quæ nunc colitur, lugubris
„ recordatio, nobis æqua postulantibus
„ patrocinari videntur; sanguis ab eo in
„ ara crucis pro noxiis mortalibus ultrò ef-
„ fusus, ad indulgendum nobis concitat.
„ Tantâ gratiâ indignos nos fatemur, sed
„ concessum indultumque velis esse Chri-
„ sto, in cujus nomine magis de ejus gratia,
„ quàm de meritis nostris confidentes, no-
„ stra hæc postulata facimus.

Postquam dicendi finem fecit Ignatius, Rex pauca hæc respondit; *Nihil à Senatu Parisiensi incogitatò in Iesuitas pronunciatum esse, nullo etiam se in eos ferri odio, nedum in aliquem mortalium; jubet verbis exunciata scripto exarata sibi tradi.* Habebant illi codicillum recitatæ orationis in promptu, quem ut Rex accepit, Villeregio tradit, præcepitque Ignatianis, ut in aula solennia Paschæ peragerent.

Postridie Dominicæ Resurrectionis admissis in lararium, non levis benevolentiæ specimen dedit, palàm restatus, toto Regno esse reduces non solùm se cupere, sed eorum operâ etiam uti velle, Ignatio dat in mandatis, ut Lutetiæ eum Cutoneo ad se veniat.

Paulò post cùm Rex & Regina per Lotharingiam iter faciunt ac Nancei divertunt, sororem, Principesque Lotharingos visuri, Iesuitæ Regiæ pollicitationis memores, cunctatione non ampliùs opus esse arbitrantur, dum enim incalescit ferrum tundendum, ut vulgò dicitur, Regem adeunt, rogant, urgent per se & alios: Fronto Ducæus & Richomus apologeticis libellis de objectis criminibus sodalitium suum excusant purgantque, quàm sint Regno necessarii ad juventutis Christianæ educationem, stirpitusque eradicandas hæreses prædicant.

Pontificio legato deprecatore nituntur, nec ille parùm negotium maturavit, æmulorumque moliriones irritas fecit Clementis quoque Pontificis Rom. intercessio, cui Rex nihil unquam negatum esse voluit, Iesuitarum causam vehementer promovit.

Postliminio reversuris in Galliâ plurimi obluctantur, dicentes, vim Arresto & pyramidi fieri: illis Regno & urbe receptis, exitii monimentum alto vertice fastigiatum & literatum funditùs destruendum diruendumque: standum esse rebus judicatis, nihil in eos incogitanter, invidè & malevolè decretum: obelisco everso Senatus Consultum labi & corruere: infirmatione rerum iudicatarum Regna convelli: Senatum Parisiensem cæteris qui sunt in Gallia præstare, cùm ille olim unus esset, à quo universum Regnum jus acciperet: atque hanc gloriam sibi privatim vindicâsse, ut sit Parium Franciæ Senatus a isto ariete non solùm pyrami-

 dem

dem illam, flagitiorum proscriptionis tabellariam, sed totam Parlamenti machinam concuti: ac longè plura adversus Frontonem, Richomum & Iesuitas omnes objiciebantur Regi.

Iesuitæ restituuntur in Regno Galliæ.

Nihilominus Rex, ut sibi uni reditum suum in Galliam deberent Ignatiani, edixit, ut Tholosæ, Auxis, apud Garites, Ruthenos, Burdegalæ, Petrogorii, Ratiasci, Turnoni, Albenati & Bitteris, ubi antea precariò agebant, perpetuò & quietè illis esse liceret: Divione præterea & Lugduni antiquas sedes reperere, & novas Flexiæ instituere, vel in regia natalitia, in qua Rex conceptus ac natus est.

Iesuitæ recipiuntur in Galliam certis conditionibus

Admissi sunt autem & recepti in Galliam non simpliciter, sed sequentibus conditionibus, *Primò*, Ne ulla Collegia in Civitatibus Regni, aut Provinciis Regi subjectis, „ sine expressa Regis permissione instituant, sub pœna amissionis omnium privilegiorum, & beneficii hujus, ex merâ Regis gratiâ ipsis concessi.

Secundò, ut omnes Iesuitæ in Gallia natione Galli sint, nec quemquam externorum, seu alterius nationis in Collegia sua admittant aut recipiant, sine Regis peculiari permissu, peregrinis si qui jam inter ipsos inveniantur, omnibus à se dimissis. Avenionensem tamen & Venaissensem Comitatum verbo exterorum vel peregrinorum non comprehendi.

Tertiò, ut semper aliquem habeant natione Gallum, qui Regi à sacris concionibus esse, & de omnibus negotiis rationem totius Societatis nomine ipsi reddere possit.

Quartò, ut omnes jam admissi, vel in posterum forsan admittendi, puram præstent jusiurandum, eoque se obstringant, nihil se molituros, quod in perniciem Regis, vel Regni salutisque publicæ vergere possit: cujus jurisjurandi formulam juridici Prætores ad Cancellarium mittant: qui jusjurandum detrectaverint, Regno protinus extorres sint.

Quintò, ne quid bonorum immobilium, sive emptionis, sive dationis nomine, ad se transferant, nec ab illis etiam accipiant, qui transitum ad Societatem suam faciant, sed hæredibus legitimis id omne relinquant.

Sextò, ut legibus statutisque Regni, sicut reliqui omnes clerici, libenter se subjiciant.

Septimò, ne quid vel Ecclesiasticorum vel Politicorum negotiorum suscipiant tractentque, in præjudicium Episcoporum, Capitulorum & Academiarum Regni, sed ordinariis constitutionibus per omnia se conformes gerant.

Octavò, ut nulla Sacramenta, & ne pœnitentiæ quidem, aliis quàm sui Ordinis hominibus administrent, sine permissu Archiepiscoporum & Curiarum, quibus singuli subjecti sint.

Nonò, ut habeant unde vivere & sustentare se possint, non permissum ipsis solùm est à Rege, uti frui reditibus, quorum ante hæc tempora participes fuerunt, sine ullo impedimento; sed & de proventu annuo 1000. coronatorum ad 20. annos in urbe Parisiensi, ipsis liberalissimè prospectum est, literis super hac re scriptis & Sigillo regio munitis.

Iesuitarū propagatio in Gallia.

Restituti suis penatibus Ignatiani ludisque literariis, in præscriptis urbibus, sensim se effundunt, inque dies vires majores acquirunt. Avarici Biturigum etiam, Rothomagi, Ambiani, Rhodonibus antiqua Collegia repetunt, ac tum suâ, tum Ædilium Decurionumque intercessione nova condenda impetrant. Lutetiæ verò mediâ Academiâ, non Scholam Claromontanam, in qua docere non fuit permissum, sed saerarium & secessum seniorum Ludovici, indigetis titulo insignitum, Borbonii senioris Cardinalis sumptibus conditum, repetunt.

Pyramis in memoriam ejectionis Iesuitarum ex Gallia destruitur. Prosopopœia pyramidis

Quia verò pyramis, in memoriam Iesuitarum ejectionis ex Gallia, ejusque inscriptio Iesuitas singulariter mordebat, ideò ex singulari Regis clementie & gratia in Galliam iterum admissi & recepti, quiescere noluerunt, donec eversionem hujus columnæ sive pyramidis à Rege impetrarent. Hâc igitur destructâ, libellus quidam linguâ Gallicâ prodiit, in quo per insignem prosopopœiam columna ipsamet ita loquens introducitur: „ Comprime os tuum Perverse, ut lapides loquantur, attendito verò vos ex Gallis meliores quiunque, cùm alii aures ad audiendum non habeant, Sum quod non eram antea, „ Pyramis nempe seu lapis mutus, vos ad „ audiendum excitans, & columna auditu „ sensibusque aliis destituta, quo vobis jam „ excitare conabor. Loquor jam, non existens amplius, & cùm adhuc essem, loquentem me nemo audiit: De bonitate & gra„ tia plus conqueror, quàm de sævitia & „ crudelitate, ut iisdem mediis elever ite„ rum quibus disiecta sum, & in memoria „ hominum excitem id, quod de terra delatum est, per justitiâ elevata ego, per miso„ ricordiam destructa & in nihilum redacta „ sum; misericordiâ autem dico Intempestivam,

„ vam, cùm æquè misericordiæ adversum
„ sit omnibus ignoscere, quàm gratiam de-
„ clarare nemini, Per parricidam prognata
„ ego, eâdem ratione, quâ bonæ ex malis
„ moribus leges natę sunt, surrexi, ictus enl-
„ tri, in faciem maximè conspicui in hoc
„ orbe Regis, delatus, me in maximè con-
„ spicuam hujus orbis faciem statuit, sed
„ videte quæso rerum humanarum fluxibi-
„ litatem: Ego quæ aliquot perdurare &
„ numerare debeam secula, vix lustrum
„ vidi unicum, Quid posteros dicturos
„ existimem, cùm viderint me fundatori-
„ bus meis superesse non valuisse? Quis
„ non mirabitur oblivioni tam citò tradi-
„ tum esse, quod in monumentum perpe-
„ tuæ recordationis excitatum erat? Et
„ quis rebus mundanis fidei aliquid habe-
„ bit in posterum, cùm & firmissima con-
„ silia, mutationibus subjecta deprehen-
„ dantur? quod marmor quæso tam so-
„ lidum reperietur, ut tempori non cedat?
„ quæ consilia tam firma sint, ut robur mi-
„ hi perpetuum conferant? quis credat
„ gossypio, tantam inesse vim ut vel exi-
„ gua ejus particula, tot lapides marmo-
„ reos demoliri & dissipare queat? Vix e-
„ quidem hactenus Cottonii sive Gosſypii
„ virtus omnibus innotuit. Verùm dicite
„ mihi quæso vos, qui Cottonii sectamini
„ Societatem, & Iesuitarum vobis nomen
„ vendicatis, quando Galliæ Regno tanta
„ officia exhibuistis, ut tantam promereri
„ gratiam potuissetis? Condemnati haud
„ ita pridem fuistis, recténe an secus, dici-
„ te? si minùs rectè, iniquè equidem vo-
„ biscum actum est, cùm in exilium ejice-
„ remini: At si rectè, sententia equidem
„ semel pronunciata, quomodo mutata est?
„ injuria profectò nobis nulla facta est, quid
„ enim ad hoc promerendum, unquam à
„ vobis intermissum fuit? Certè non juven-
„ tutem solùm corrumpere, sed & adultio-
„ res ad universalem aliquam seditionem
„ inflammare cordi vobis & curæ semper
„ fuit, quod quidem usque adeò notum &
„ manifestum omnibus est, vt ullo ullius
„ Cottonianæ eloquentiæ colore & fuco
„ obliterari obfuscariq; possit. Quòd igitur
„ reversi in Galliam estis, misericordię Re-
„ gis unicè acceptum referre debetis, qui
„ vel propię salutis immemor, vos in Ma-
„ jestatis suæ perniciem ex exilio revoca-
„ vit, sed redire tamen absque peculiari fa-
„ vore Religio vobis fuit, nec aulam in-
„ gredi regiam, quàm per interitus mei por-
„ tam voluistis. Verũ enim verò quid vulgò
„ prædicari audio, Gallicæ Iesuitas Regno
„ prodesse? Certè, ut opinor, propter novæ
„ hujus sectæ Religionem. Sed quid? pro-
„ piùs ne ad Catholicam Religionem ac-
„ cedunt quàm Sorbonistæ, à quibus hære-
„ ticorum sunt adscripti numerò? Ad of-
„ fensionem equidem potiùs quàm ad ædi-
„ ficationem eos comparatos dixerim; At
„ informandis puerorum ingeniis aptiores
„ sunt quàm tot Collegiorum per univer-
„ sam Galliam Rectores. Quid audio? præ-
„ stantiores ne ex illorũ Collegiis, quàm ex
„ aliis Gallię Academiis prodière viri? At
„ nonquid non corruptores juventutis de-
„ clarati sunt? Cur ergò in me demolienda
„ vires suas exercuerunt? At prudentia
„ sua Regi plusquàm Consiliarii aulici pro-
„ fuère? Credo: Verùm nunquid non in-
„ juria ipsi facta, cùm in exilium mitte-
„ rentur? si non, quis enim hoc dixerit,
„ quid igitur in Gallia vobis negotii est?
„ Carere utique vestrâ operâ Galli facilè o-
„ mnes possunt, quod ipsum satis etiam
„ superque ex finibus vos suis ejicientes
„ declarârunt, sed impudentiam vide: ve-
„ rum esse quod dico, nolentes credere,
„ necessariò in Galliæ sese Regno adesse
„ oportere, toti persuasum esse Mundo
„ expetunt. Quæ quæso impudentia est,
„ si hæc non est, velle Gallis, præter &
„ contra voluntatem eorum admisceri, &
„ per posticum reverti ubi per anticum eos
„ ejecerint? Sed quid? Annon hoc me-
„ rita vestra Regno declarata effecerunt?
„ Annon hinc probitatis vestræ argumen-
„ tum egregium peti potest? Sunt equi-
„ dem vel ex ipsa prognati, iniquitate a-
„ liqui, qui probi habentur, contra verò
„ qui vitam suam Dei Regisque ministe-
„ riis postponere non dubitârunt, impro-
„ bi existimantur. Qui sint illi quæritis?
„ belli motuumq; variorum tempore, Deo-
„ rum accensebantur numero: At pace
„ jam compositâ, pro idolis iterum haben-
„ tur, regebant tum temporis communem
„ populum contra Regem eum inflam-
„ mando moderantur. Age malè egerunt,
„ & puniti sunt. Quid Prodest autem o-
„ diosa hæc repetere & revocare? præ-
„ staret equidem Lysandrum cum proli-
„ xo suo sermone sepultum esse: At non
„ indignum videri columnis Gallicis, sub-
„ verti sese ab Hispanicis columnis pota-
„ tis? Quamvis enim pœnitere aliquem
„ nunquam debeat eorum quæ benè forti-
„ terque gessit, videtur tamen melius esse,
„ mali aliquid interdum perpetrâsse, si me-
„ lior reproborum quàm piorum conditio
„ esse debeat. Quid Iesuitę? quoties quæso
„ & scriptis & vivâ voce, licere subditis Re-
„ gem suum interficere professi sunt? nihil-

„ ðminus tamen Regem quaſi devinctum
„ ſibi deducunt, ſeducentque indies magis
„ magiſque, ſi verbis ipſorum aures peten-
„ tes diutiùs habuerit. Non quieſcunt enim
„ Ieſuitæ, & petulantia eorum modum non
„ habet, cuius rei vel egómet teſtis ſum, cu-
„ ius everſionem donec impetrarent, quie-
„ ſcere nullâ ratione poterant. Reverſi ſunt
„ itaque Ieſuitæ in Galliam, non ut ab exi-
„ lio revocati Religioſi, ſed ut triumphan-
„ tes quaſi de potentiſſimo orbis huius Re-
„ ge, quem lenociniis ſuis demoliri & ſub-
„ vertere coegerunt, quod perpetuum laudis
„ ſuę monumentum non ita pridem ſtatue-
„ rat. Inſolentiam hic vide & ſuperbiam!
„ recuſabant redire in Galliam, niſi Galliæ
„ Rex prius ſtutuas magnanimitatis ſuæ
„ monumenta demolitus eſſet. Cæſar olim
„ ſuperato Pompeio ſupereſſe ejus ſtatuas
„ voluit, ſuas uti ſtabiliret rectiùs; At vos
„ ſuperati & proſcripti, jamque ex mera
„ gratia iterum reſtituti, reditu veſtro plus
„ abutimini, quàm ſi libertate Regni ſuper-
„ eſſe, victores & ſuperiores fuiſſetis. Quis
„ enim credat, ſi Gallis Regno ejectis omni-
„ bus, Hiſpanis introducere vobis licuiſſet,
„ amplius aliquid audere vos potuiſſe,
„ quàm condemnationis & ſententiæ in
„ vos latæ monumentum tollere? Sed uſ-
„ que adeò nihil hac ratione profeciſſe vos,
„ perſuaſum vobis habeatis velim, ut pro
„ deſolata & everſa Pyramide una, quæ
„ conſpici non niſi uno in loco poterat, a-
„ liquot hominum millia excitaveritis, qui
„ per univerſum orbem prædicent & pa-
„ làm profiteantur, juſtè vos & legitimè di-
„ ſtinctis aliquot judiciis, Gallicę iuventutis
„ corruptores, pacis tranquillitatiſque pu-
„ blicę turbatores, Regis proditores, & pa-
„ triæ veſtræ deſolatores, declaratos pro-
„ nunciatoſque fuiſſe, &c.

Alius etiam in Pyramidis huius deſtructionem hæc ſcripſit:

At vos ô Socij, quid vaſta ruina juvabit?
Pyramidis læſa marmora muta jacent:
Marmora muta jacent: ſed facta nefaria dum Sol
Fulgebit cœlo, fama loquetur anus
Vel, ſi comprimet hanc metus ingens fartè pericli,
Contemptrix hujus charta loquetur anus,

Epigrãma ſuper reſtitutione Ieſuitarum in Gallia

Exaravit etiam alius Epigramma ad Regem Chriſtianiſſimum Henricum IV. ſuper reſtitutione Ieſuitarum. Sic autem habet.

Francorũ ſummas qui nunc moderaris habenas,
Iuraq; Francigenis ſumma cum laude miniſtras
Inclyte REX, *ſit pace tuâ mihi pauca referre*
Conceſſum, faciliſq; anima mea dicta recondе,
Vera canam, liceat tantùm mihi dicere vera.
Tertius HENRICVS, *cujus nunc ſceptra tueris,*
AVGERIVM *coluit Patris inſtar, eiq; ſalutem*
Credidit, & ſummo ſemper dignatus honore eſt,
Ignorans quòd CHRISTE *tuũ qui nomen ubiq;*
Et vitam jactent, ſtudia in contraria currant;
Tantum ſæpè valet ſancta ſimulatio vitæ.
Sed poſtquam ſeſe falſa ſub imagine victi,
Mendacique diu pietatis falli er umbra
Senſiſſet, moreſque tuos IESVITA *notâſſet,*
Tandem pœnituit: Quis enim modò crederet illis
Qui Chriſtum ſimulant & latrocinia vivunt,
Queis magis in votis nihil eſt, quàm nomine SANCTI.
FOEDERIS, *è ſolijs Dominas depellere avitis,*
Et Reges jugulare pios, populumque fidelem
In proprios animare Duces & ad arma ciere,
Sceptraque FRANCORVM *raptori tradere Ibero,*
Cunctaq; terrarum Papæ ſubmittere habenis.
Nec ſatis impunè eſt ſcelera hæc committere, ipſo
Inſtinctore Deo fieri, numenque ſupernum
Iratum poſſe haud aliâ ratione moveri,
Vnanimes uno ore canunt, ſcelerumq; magiſtros,
Et percuſſores Regum, cœlumque mereri
Deberique Deo, toties repetuntque docentque,
Indigeteſq; vocant Regumq; Ducumq; latrones.
Quàm ſint vera equidem noſtri Rex maxime, noſti,
Si meminiſſe voles, neq; longè exempla petenda,
Intus habes, nam tu, vel nemo, conſcius harum
Eſſe potes: ſi vel dentis, vel cætera vita.
Tempora perpendas, vix, nec vix tutus in aula
Nunc hodie es, licet ipſe ſacros amplectere PAPAS
Et veluti primus dicaris filius eſſe.
Præteriti memor eſto, animoq; futura revolve
Si potes, & tibi ſit Rex Luſitanicus, & tu
Perpetuò exempla: Quis enim majore adamavit
Progeniem hanc zelo, ſimiliq; affecit honore?
Quâ mercede? jaces Regno ſpoliatus avito,
Et procul à Patria peregrinis caſus in oris,
Conſilio Ieſuita tuo deluſus & arte:
Hoc meruit probitate ſuâ, eximiaq; favore,
Quo te dira lues, quo te furialis Erinnys
Plus juſta affecit; ſed quemnàm ſervit in uſum
Hæc dixiſſe tibi toties, eademque referre,
Si mens certa manet ſævas revocare locuſtas,
Harpyijſq; animarum antiquas reddere ſedes
Et denuò innumeris Regnum objectare periclis?
Quid juvat ad ſurdas facere irrita verba procellas,
Et fruſtrà infandum toties iterare dolarem?
Sæpè adimit mentem ſummi Regnator Olympi
Principibus, meritis ſtatuit cùm plectere pœnis
Et Regem Populumque ſuum non æqua ferentes.
Si te fortè putus hinc terq; quaterq; beatum,
Indu-

Induperatorem quia te Iesuita salutat,
Quodq; tuas vires lateq; patentia sceptra
Prædicet, atq; tuas in laudes ora resolvat;
Falleris ô Princeps scelerati fraude COTONIS,
Cantando pariter teq; & tua perdere Regna
Iam dudum ille parat, nec enim nova crimina tentat
Antiquus scelerum structor, Magiaque sacerdos.
Nonne vides nil posse prius neq; sanctius esse
Mancipijs Papæ, stygij quàm jussa Parentis.
Fraude doloq; pars ad decretum ducere finem?
Respice quid statuant, te solo nomine Regem,
Et titulo tenus, at proprio nil jure potesse.
A Patre latronum nisi sit concessa potestas,
Quem penes arbitrium faciunt Regniq; tuique.
Sic te, quem Regem & Dominum Rex maximus unxit,
Hac lege agnoscunt, Papa si jussa ministres,
Quo sine nulla tuis reverentia debita sceptris,
Qui (modò sic libeat) peregrino tradere Regna
Vestra potest Dominaq; alij committere habenda.
I nunc, rursum illas recipe in tua regna Cicadas,
Materiamq; novam Vertumuis trade nocendi;
Sanguinis effusum haud satis est si forte furores
Et rabiem illorum validis compescere frænis
Fixum animo teneas specie lactaris inani,
Nequicquamq; tui prætendis commoda regni,
Nil prodesse queunt Regalia sceptra, tuorumque
Auxilia Heroum fortesq; in prælia dextræ:
Obstricti remanent specialis nomine voti,
Quod violare nefas vel cum discrimine vitæ.
Ius jurandum ipsum, si voto forte repugnat,
Servandum esse negant; Quid enim magis esse profanum,
Aut mage turpe potest, quàm sacris ludere pactis
Vinclaque divini violare sacerrima juris?
Tantane & Impietas à tanto Rege ferenda est?
Scrutare ipse, licet (nec enim nisi justa requiro)
Quid Iesuita paret, penitusque introspice, & omnes
Doctrinæ partes vitæq; evolve recessus,
Aspicies, nitidâ veluti depicta tabellâ,
Inclyta gesta Patrum, (qui falsò nomen Iesu
Præfigunt fronti, titulisq; illustribus ornant,
Quo mage dira cohors, mage quo scelerata propago,
Occultis studijs, & multâ callida fraude,
Prælucere alijs, vulgoq; imponere possit)
Et quæ præterea non ullis cognita sedis
Occurrent Rex magne tibi, & mea dicta probabũt.
Nullum unquam in terris magis execrabile monstrum
Exstitit, ô superi! non pestis sævior ulla
Christiadum terras corrupit & infestavit.
Non scelus admissum est Iesuitis inde remotis.
Singula quid referam? nil non damnabile præstant,
Immunes operum, contemtoresque sacrorum,
Impuri, immites, scelerati & dira luporum
Semina, celantes agni sub vellere virus
Et Stygijs genitore sati qui præsidet umbris.
Certior est aliunde fides: propria inspice tantum
Scripta Patrum, arbitrio stabit sententia vestro,
Ipsa licet volvas sinuosa volumina magni
Richeonij, solus Iesuitarum esse Patronus
Qui modo sustinuit multis è millibus unus,
Atq; illi comitem adiungas sociumque COTONEM,
Omnia cognosces, proprijsq; doceberis libris.
Insuper ah facies miseranda Ecclesia cunctis
Gallica nostra fidem, quo nunc sub pondere vasto
Vix animam trahit immaneris oppressa statutis,
Servitiumq; tuosque Esavita exosa furores,
Antiqua deflet proh Libertatis honorem.
Aurea Libertas sic, sic calcabere, sicne
Illa tibi frænum injiciet Iesuitica pestis?
Vltima fax hominum Satanæq; excrementum,
Quo nil terra tulit peius nec fœdius unquam.
Ergóne Libertas, quam tu LVDOICE *tuorum*
Virtute & proprio peperisti sanguine nobis
Eripienda data est? Ergo hac tibi lege relictum est
A proavis tritavisq; tuis BORBONICA *proles*
Francorum Imperium, tandem circumspice, tandem
Erige te rursumque antiqua imitare tuorum
Gesta Patrum, priscosque atavorum respice honores.
Cessatum satis est, sanam semel arripe mentem,
Atque animo perpende tuo, tecumque revolve,
Officium præstare pium, civemque vocari,
Qui quantum in sese est, pro Libertate tuenda
Prospicit imperio, & Regi sua jura reservat
Integra, quiq; cavet ne quid Respublica damni
Accipiat, priscóve suo viduetur honore.
Contrà etiam vestrum esse puta curare subinde,
Ne quid fortè novi perturbet publica rerum
Commoda, civilesque ciat mala factio motus,
Sic poteris Rex esse diu, populoque præesse,
Quem divina tibi commisit cura regendum.
Ergo si quis amor, sit te quæ cura fatiget
Imperij, Populique tui, propriæque salutis,
Ne temerè admittas inferno Acheronte remensam
Progeniem, denuoq; caput, Regnumque tuosque
Objice mille malis, quibus haud virtute resistis,
Nec telis armísve potest, sat viximus eheu
Pestiferis agitati odiis; scelerumque referti,
Non opus est aliunde novis accersere terris
Fœdifragos, tenera deceptoresque inventa:
Sat natura mali per se corrupta ministrat.
Cuinam hominum ignotum est Iesuitas nocte dieque
Nil meditari aliud, quàm quâ ratione modóve
Prisca statuta queant, patriasque evertere leges,
Inq; locum, antiquis totum in contraria, nobis

Iura dare, & sanctos privata ad commoda ritus
Flectere, nulli unquam quod post mutare licebit,
Vt te deiu placitis cogant subscribere, teque
Pro libitu ad nutum ducant decretaque condant
Duratura magis quàm quæ sculpuntur in ære,
Aut quæ Dalmatico fulgent incisa metallo.
Det Deus Omnipotens, penes est quem summa potestas,
Inclyte Rèx, ne tu deceptus fraude COTONIS
Melliti alloquio capiare, æquamque remittas
Iram, animumque tuum, justas qui exarsit in iras,
Et pœnas meritò scelerata à gente poposcit;
Sufficiat lacrymâsse tuos, pœnasque dedisse
Francigenas toties, metuo ne denique nobis
Plura ferenda maaent mala quàm quæ sensimus olim,
Auctores scelerum denuò si in viscera Regni
Admittas facilisque illorum audire querelas,
Vt fert fama, paras, priscoque in honore locare.
Parce tibi, nobisque simul, communia utrosq;
Fata manent, prohibe instantem subitamque ruinam
A Regnis populisque tuis, nam te sine Ranis
Permissum nihil; At crimen fautore levatur.
Quid juvat à vitiis Regnum purgâsse, suâque
Editione omnes sceleratos inde potenti
Ejecisse manu, propriâ si denique culpâ
Restaurentur, & in multo majore habeantur
Respectu? è quibus heu lateri constanter adhæret
Alter, ita excultus magicis virtutibus: ut se
Scire canat quæ vos semper fortuna manebit,
Sic mentem atq; oculos objectis fascinat umbris,
Viribus inferni pollens & fraude parentis.
Alter ita est fidens tantumque pudore remotus,
Defunctum ut Regem, Serpente nocentior omni,
Non dubitet scriptis proscindere, & interea illi
Hoc impunè licet, nullo prohibentè furores.
Quo tandem erumpet monstrosa licentia? Reges
Sic ne licet lacerare sacros, odiisque agitare?
Iam, jam tempus erit Regum Rex maxime mentem
Dirigere huc populumque tuum Regnumq; tueri:
Quo res nostra loco, quæ sit fortuna videmus;
Vester honos agitur, Mundi pulcherrima tellus
Opprobriis vexata jacet, reliquisque pudori
Gentibus est, miserere tui, miserere tuorum;
Iura patrum, ritusque sacros, legesque atavorum
Restitue, afflictæ sua da medicamina genti,
Non indigna peto, propriam quoque respice famam,
Et nomen Regale tuum, titulosque decoros.
Ne tua Roma falax, manibus post terga revinctis.
Colla premat, priscoque tuo te fraude honore.
Perpetuum Imperium, longævos Nestoris annos,
Denique cœlestem requiem tibi quisq; precatur,
Inclyte Rex, & ne videar mutescere solus,
Hæc eadem tibi vota fero, & quia dicere coràm
Non mihi concessum est, fungatur epistola nostro
Officio, & tutum teneant mea carbasa portum,
Præterea hæc nostris accedunt vota tabellis,
Finibus ut Patriæ Iesuitas pellere Christi
Nomine digneris, regnisque avertere pestem,
Quam vestro, & populi capiti impendere videmus,
Haud incerta queror, nec quæ ventosa per orbem
Ventilat, indignis pascens rumoribus aures,
Fama, tibi obtrudo, sed cunctis obvia, quæ non
Immeritò injiciant Regi populoque pudorem
Non latet hoc quemquam, quantum Iesuitica turba
Afferat imperiis tandem populisque malorum,
Quo semel illa pedem fixit, torrentis ad instar
Cuncta rapit, viduasque opibus, domibusque potentes
Exuit, & famâ, & titulis defraudat avitis,
Nec satis hoc, Regna evertit, penitusque superbus
Deiicit è soliis Reges, qui talia demens
Vlterius perferre queat? si exempla petantur,
Scilicet haud opus est peregrinos volvere fastos,
Scriptaque maiorum impigrè scrutarier; ipsa
Tempora nostra dabunt quæ nos meminisse pudebit;
Si pudor ullus inest, quid enim vel ante malorum
Perpessi sumus? ah! quos non fœdavimus amnes
Sanguine? & infestos miserè satiavimus hostes?
Impius interea grassatur Barbarus, & nos
Turca ferox ridet, miseranda Ecclesia instas
Vix lacrymas cohibere potest, eheu ubi prisca
Relligio, sanctique Patres, atque inclyta Regum
Gloria? quo tandem miseri pervenimus! ah quæ!
Quæ non pertulimus! quæ non ventura timemus!
Serius hoc vidit, vidit tamen ultimus HEROS
VALLESIÆ *stirpis, qui quamvis se esse putaret*
Delitias Papæ, primasque in amore tenere,
Nil minus interiit sicâ intereremtus iniquâ.
Qui semel evasit scopulos, scyllamque voracem,
Neptuno monstrante viam ventisque secundis:
Naufragus immeritò fluctus incusat & imbres
Immitesque Deos Pelagi, sævamq; Charybdim,
Neglecto custode Deo, si incauta carina.
Obruitur, tandem & sterili sepelitur arenâ.
Stabat Roma potens, & adhuc cum laude superbis
Ius dabat imperiis cùm prudentissimus Heros
Occasum interitumque CATO *prædiceret, eheu!*
Det Deus ô Princeps similis quandoque ruina
Ne subeunda fiet Regi, miseroque popello
Insidiisq; dolisq; & iniqui fraude COTONIS.
Hic sermo mellitus, & hæc dulcissima verba,
Ille quibus vestras, Rex maxime, detinet aures.
Incantator atrox, magico sunt plena veneno,
Permittente Deo; qui quando imponere finem

Imperys

Imperÿs statuit, meritasque exposcere pœnas,
Indicto sensuque omni regesque Ducesque
Exuit, & tandem populum cum Rege relinquit.

Iesuitæ Sedani Scholam aperire conātur.

Iesuitæ autem immemores tanti beneficii Regis, & conditionum quibus rursus in Gallia admissi ac recepti fuerunt, post transactionem Henrici IV. regis cum Duce Sulioneo anno 1606, factam, cùm Rex Lutetiam rediisset, supplici libello eum exceperunt, post gratulationem, de successu, quo prospero in hac expeditione usus esset, & simul Scholam ut sibi Sedani aperire liceret petierunt. Rex autem respondit, se quidem assensum suum daturum facile, modò id à Duce obtinere possint: conatu igitur irrito discesserunt.

Conatus Iesuitarū Aureliÿs.

Iesuitæ etiam ex Societate sua miserunt aliquem Aurelias Quadragesimali tempore, ut ibi concionaretur, confessiones audiret & Missam celebraret, sed factum hoc magna cum civium indignatione. Nam neglecto hoc suo officio in id solùm totus incubuit, ut superioris temporis Legistas in suas partes pertrahere posset. Hoc cùm ex animi sui sententia successisset, tumorem ipse & adhærentes in urbe sparserunt, Regem omninò velle atque iubere ut Iesuitæ in urbem recipiantur. Regi contra persuaserunt, Aurelianenses nihil magis cupere & exoptare, quàm ut Iesuitæ in urbem intromittantur. Rex annuit illis benignè, & concessit ut Collegium in hac urbe extruant, modò id eum licentia & consensu civium fiat. Hoc verò quum primùm cives resciverunt, in unum convenerunt, ibique Toutvilleus Advocatus urbis, multis gravibusque argumentis in medium adductis, probavit, non sine ingenti damno & periculo Iesuitas, irrequietum, superbum & arrogans hominum genus, in urbem recipi posse. Placuit hoc consilium præcipuis Senatoribus & civibus, decreveruntque unanimiter, non recipiendos esse.

Hæc breviter de Aureliensibus: de Trecensibus, in gratiam Germanorum & Helvetiorum meorum, ut est ex Gallica in Germanicam linguam translatum, bonâ fide integrum adscribam.

XXX.

WARHAFFTIGER BERICHT,

Was sich in der STATT TROYEN in Franckreich / bey dero von den Jesuiten daselbst gesuchter einkommung / vom jahr 1603. biß auff den Monat Julium 1611. zugetragen.

NAch dem die Jesuiten / krafft deß zu Pariß im September Anno 1603. außgangenen Edicts / wider inn Franckreich einkommen: haben sie sich / durch ihre geschwinde Räncke / deren sie / ihr fürnemmen ins werck zu richten / sich zu gebrauchen pflegen / inn die vornembste Stätte des Königreichs einzuschleichen / vnderstanden. Man hat gewisse nachrichtung / daß die Obersten in ihrer Societet einmütig beschlossen gehabt / im *Collegio* zu Pariß nicht hart auff die schulhaltung zu dringen / damit sie desto leichtlicher in allen Provintzen vnd vornemen Stätten in Franckreich einen freyen eingang hetten.

Hierzu zu gelangen / vnd damit der König ihr fürhaben desto weniger mercken solte / haben sie Ihr May. durch etliche ihrer vertrawten zu verstehen gegeben / daß dieweil ihre Mayestet gleichsam aller Vatter in diesem grossen Königreich were / dieselbe ebener massen / wie sie ihren Vnderthanen den Frieden zu wegen gebracht hette / auch die lehr vnd vnderweisung ihnen ins gemein wider erstatten wolte / und das sichs nicht gebürte / daß die Statt Pariß allein / einer so lieblichen vnd angenemen Frucht geniessen solte: dardurch wurde Ihre Mayestet bey den Vnderthanen desto mehr geehrt vnd geliebt werden. Auff diß scheinbarlich anbringen / hat der König ihnen erlaubt / sich allenthalben in Franckreich / da es ihnen anstehen wurde / niderzulassen.

In der Provintzen Champagnien haben sie auß vrsachen / die hernach sollen gemeldet werden / ihre augen vnd gemüht sonderlich auff die Statt Troyen gerichtet. Zum anfang ist es ihnen zimlich gelungen / dieweil sie drey vornemme Personen / die ihnen vber die maß gewogen vnd zugethan waren / angetroffen haben / nemlich den Herren Bischoff / den Presidenten vnd *General* Leutenant / vnd den Schultessen in der Statt / welche auß vnderschiedlichen und sonderbaren vrsachen / die hernach in diesem bericht erklärt werden sollen / ihr eusserstes gethan haben / die Jesuiten in der Statt Troyen zu installiren. *M. Jacob Nivelle*, der fast zwantzig Jar lang / ein Jesuit von gelübd vnd *professien* gewesen / vnd noch einer im hertzen vnd gemüth ist / hat auch nicht wenig darzu geholffen.

Als die Jesuiten vmb bekräfftigung ihrer widereinkommung zu Troyen anhielten / ist der Herr Johann *Dautruy* Schultes daselbst / welcher etlicher gemeinen geschäfften halben gen Pariß kommen war / in eine Herberg / da Herr *Vestier*, Dechant in der Thumkirche / vnd einer seiner Brüder / der Statt Raht / auch lagen / eingekehrt. Auff einen Feyrtag fragt er sie / ob sie wolten den König sehen zu mittag essen: welches sie verwilligt / vnnd sich mit ihm dahin verfügt haben / wußten aber nicht / was er vorhatte / vnd machten ihnen keine gedancken / daß er sie vervortheilen / vnnd ihrer gegenwart zur verrichtung dessen / darvon hernach / mißbrauchen wolte.

Dautruy gehet in des Königs Kammer hinein / vnd redet heimlich mit einem seines anhangs / *Mr. René Breslé* genandt / welcher der Kön. May. Almosenpfleger / vnd zu einem Bischoff gen Troyen fürgeschlagen war.

Wie nun der König nach eingenommener Mahlzeit sich wider in sein Gemach verfügen wolte / vnnd die Königin bey der hand führte / hat ihm *Dautruy* an dem Ort / da er fürüber gehen solte / einen fußfall gethan / welches der Herr *Vestier* vnnd sein Bruder ebener massen auch gethan / dieweil sie meinten / daß *Dautruy*, welcher Schultes war / etwas / daß die gemeine Statt angieng / dem König fürzubringen hette. Da thet *Breslé* das wort / vnd sprach zum König: Es seind / Herr König / der Schultes vnd die Einwohner der Statt Troyen / die Ewer May. vnderthenig ist ersuchen / daß sie ein Jesuiter *Collegium* bey ihnen haben mögen. Der König gab dem *Breslé* kein antwort / sonder sagte stracks zur Königin / Diser ist meiner Almosenpfleger einer / vnd ist allein zum Bischöff gen Troyen fürgeschlagen worden / gleichwol wil er schon allbereit die Jesuiten daselbsten einführen. Der Herr Dechant *Vestier*, vnd sein Bruder / kundten sich nicht gnugsam über der behenden antwort des Königs verwundern: gleichwol kamt ihnen deß Schultessen küne that vnd fürnemen noch viel seltzamer vor / daß er also für sich selbst / auß eignem trieb / vnnd ohne vorwissen der anderen Stände in der Statt / vmb die Jesuiten anhalten dörffte. Vnd that ihnen sonderlich wehe / daß sie ins Königliche Schloß vnder dem schein / als solten sie den König sehen essen / in der that aber / damit ein so betriegliche bitt durch ihre gegenwart desto mehr krafft vnd ansehens hette / waren geführt worden. Darüber sie in eine verbitterung wider den *Dautruy* gerathen / vnd ihme seine vntrew vnd gewalt / den er zur zeit der *Liga* wider seine Mitburger geübt / verwiesen haben. Der *Breslé*, welcher damit vmbgieng / daß er ihm die Jesuiten verpflichtete / vnnd durch ihre fürbitt seine Bullen beym Bapst vmb sonst bekommen möchte / hat

diese

diese sach beym König zutreiben auff sich genommen/ vnd dermassen angehalten/ daß nach dem er Ihre May. vberredt/ als solte die Bitt/ die *Dautruy* der Jesuiten halben gethan hatte/ mit bewilligung aller Einwohner geschehen seyn/ er ein schreiben *dato* deß *Februarii* 1604. deß innhalts/ wie hernach folgt/ erlangt hat.

Demnach wir uns gegen unsern lieben getrewen/ die Einwohner vnser Statt Troyen/ in allem/ was uns müglich/ gnedig vnd günstig zuerzeigen willens seyn: Als haben wir auff das inständige anhalten vnd *supplicirren*. so vns von vnsern auch lieben getrewen *René Breslé*, unserm Raht unnd verordneten Almosenpfleger/ den wir zugleich zum Bischoff gen Troyen ernannt haben/ wie auch obgedachten Einwohnern geschehen/ zulassen/ rc. Dieser Brieff hat auch eine besondere clausul/ den Jesuiten zum vortheil: Das alles/ was ihnen so wohl von gemeiner Statt/ als von einem jeden insonderheit/ wurde gestifftet werden/ es weren gleich fahrende oder ligende güter/ solte angenommen werden vnd gültig seyn.

Als diß Patent von Schultessen *Dautruy* auff dem Rathhauß eingeliefert vnd abgelesen worden/ gab es bey allen/ die zugegen waren/ ein groß stillschweigen vnnd verwundern/ vnnd hielte ein jeder darfür/ daß es nun mit ihrer freyheit auß were/ diweil man Jesuiter bey ihnen einlosiren wolte/ vnd das fälschlich fürgeben wurde/ als solten sie dieselbe begert haben/ da sie doch niemals das geringste wort darvon geredt hetten: vnd gieng die gemeine rede dahin/ das *Dautruy*, der mehr auff sein *privat* nutz als auff gemeiner Statt wolfahrt sehen thete/ solches hinder ihnen expracticiert hette. Dieweil aber *Dautruy* die Gemüter der Einwohner durch diß erst schreiben zu seinem willen nicht lencken können/ hat er dem *Breslé* wider zugeschriben/ der ein anders *dato* 18. *Maij* 1604. außgebracht/ darinn diese wort stunden: Daß Ihre May. die einnemmung der Jesuiten in der Statt Troyen höchlich begerte/ vnd daß Ihr dieselbig zu sonderem gefallen gereichen wurde. Da diß ander schreiben nicht mehr würcken wolte/ als das erste/ kam ein drittes den 29 *Iunij* nechstfolgend/ in welchem dem obersten *Supplication*meister/ Amptmann zu Troyen/ oder seinem Leutenannt/ das jenige so im schreiben befohlen worden/ zu vollziehen aufferlegt worden. In diesem schreiben geschach kein fernere meldung der fürgewandten *supplication* deren von Troyen vmb ein Jesuiter *Collegium*: da war nun ein ernstes gebott an die Einwohner: ihre freyheit ward in eine noth zugehorchen verwandelt: man vnderstund sich/ durch deß Königs befelch durchzubringen/ das erstlich den namen hatte/ als hetten sie es selbsten gesucht.

Inzwischen leßt man einen *Provincial* Jesuiten sampt etlichen seiner Mitbrüder gen Troyen kommen/ welche anzeigten/ daß sie auß sonderlichem befelch Ihrer König. May. nit aber auff das ansuchen der Einwohner kommen weren. Für das Zehrgelt/ so ihnen auff der Reyß auffgangen/ sind ihnen auß der Statt Rechenkammer zweyhundert vnnd zwentzig Cronen vnnd sechs schilling gereicht vnnd gefolget worden. Da sie nun in der Statt seyn/ besichtigen sie mit fleiß alle gelegenheit darinnen/ damit sie ihnen bequämen Platz zu einem newen *Collegio* erwehlten: dann sie fürgaben/ das alte/ welches mehr dann zehen tausent Cronen gekostet/ were zu klein für sie. Nach dem sie alles wol durchsehen vnnd erwogen/ so forderen sie endlich tausent siben hundert Cronen Järlichen renten/ die zweytausent Cronen/ die ihnen für einmal zu erweiterung ihres *Collegy* gereichet worden/ wie auch eine andere ansehenliche summ/ die sie ihre *Bibliothec* mit Büchern/ vnnd ihre Wohnung mit Haußrath zu versehen/ empfangen hatten/ nicht inn eingerechnet. Auff diß vbermässiges begehren sind etliche von den Einwohneren hefftig erzürnet worden/ andere haben nur ihr gespött darmit getrieben/ vnnd gesagt/ es liesse sich ansehen/ als wann diese gute *Patres* zum raub vnnd plünderung einer zweyten Troyen kommen weren: zugeschweigen daß die Statt durch die letzte Kriege dermassen erschöpfft vnd zu ruck gesetzt worden/ daß sie auff die achtzig oder hundert tausent Cronen schuldig were: Beliesse also das jenige/ daß die Jesuiten zu ihrem vnderhalt begerten/ nicht viel weniger als den halben theil dieser Summen: vnd were das ein feiner weg/ der Stadt bald auß ihren schulden zu helffen. Endlich geben die Einwohner diese Antwort/ daß wann es je deß Königs wille seye/ daß sie die Jesuiter einnemmen solten/ seyen sie vrbietig zu gehorchen/ doch daß Seine Mayestet geruhe/ ihnen gnugsamen vnderhalt vnnd einkommen zu verschaffen. Etliche von denen/ die den Jesuiten zugethan waren/ baten sie/ solches bey dem König selbsten anzubringen. Also zog der *Provincial* vnnd seine Mitbrüder wider darvon/ vnnd hatten weiters nichts außgerichtet/ dann daß sie den Orth besichtiget/ auff der Statt vnkosten wolgelebt/ vnnd etliche vrsachen ihrer vermeinten *Visitation* auffs Papier gebracht haben: darein sie getruckt was ihnen gefallen/ mit namen/ daß man ihnen viel angebotten hette: welches ob es wol ein lauter gedicht gewesen/ jedoch haben sie sich hernach darauff wider die Einwohner gründen wollen.

Man hat von etlichen ihrer vertrawten verstanden/ daß sie vnder allen Stätten inn Champagnien fürnemblich nach der Statt Troyen trachten/ vier vrsachen halben/ die wol zu mercken. Die erste ist/ die schönheit vnnd gelegenheit der Statt vnnd daß man wegen deß Passes vnnd gemeiner Landestrassen/ leichtlich auff Pariß/ Lotringen/ Burgund/ Flandern/ Teutschland/ Brieff bestellen/ vnd von dannen wider bekommen kan. Die andere/ daß sie ihnen gewisse hoffnung gemacht/ daselbst mit der zeit zwey Häuser auffzurichten/ Nemblich ein *Profession* Hauß vn Spital zur

Dreyfaltigkeit/welches am schönsten Orth in der Statt ligt/nahe bey dem Korn vnd Weinmarck/ wie auch dem Wechsel: Darnach ein *Collegium*, da das ienige stehet/ welches sie für hatten vmb ein gutes zuerweitteren/ vnnd mit Wohnungen zuvermehren. Die dritte war wegen der Erbschafft *P. Merat*, der deß Herren von *Drou* eltester Sohn war/ vnnd den sie im siebenzehenden Jahr seines alters entführet/ vnnd im Jahr 1585. von Pariß weggenommen haben/ dahin ihn sein Vatter/ nach-dem er ihn von *Pantamoussen* abgefordert/ zu studieren gesande hatte. Diese güte *Patres* bildeten ihnen ein/ daß wann sie zu Troyen ihren füß würden gesetzt haben/ sie würden ihre sache leichtlich wider deß von *Drou* erben außführen. Es seynd ihrer viel/ die von ihnen gehört haben/ daß das ienige/ so dem *P. Meras* für sein theil zugefallen/ mehr dann dreyssig tausent Cronen werth sey/ vnd daß sie solches zu auffrichtung eines *Collegij* zu Troyen verordnet haben. Zum vierdten/ so hatten sie bey den letzten Kriegsempörungen der *Liga* erfahren/ daß kein Volck in gantz Franckreich sich leichtlicher vnder dem schein der Religion auffwickeln lasse/ als die zu Troyen: vnnd daß ihnen diß ein gewisses mittel sein würde/ das Regiment der gantzen Statt an sich zu bringen/ wann sie nur zwo oder drey Personen genommen hetten/ die sie schon zu irem willen hatten/ nemlich den Herren Bischoff/ den Præsidenten vnd den Schultessen. Vmb welcher vrsachen willen sie sich mit aller macht bemühet/ in Troyen einzunisten/ vnnd ist der verzug/ den die von der Statt gegen ihnen eingeworffen/ dem obersten ihrer *Societet* gantz hinderlich vnd beschwerlich gefallen/ wie solches abzunemmen auß dem register der fragen/ die *P. Coton* dem Teuffel/ welcher *Adrianam du Fresne* besessen/ vorgehalten hat/ da vnder vielen andern/ die deß Königs Person/ vnd die heimlichste vnd wichtigste sachen deß Reichs betreffen/ diese mit namen auffgezeichnet seyn: *Quid Ambianense Collegium impediat, quid Trecense*, das ist/ was die auffrichtung deß *Collegij* zu Amiens vnd zu Troyen verhindere? Zwar ob wol die Jesuiten in allen iren händlen/ die sie fürnemmen/ sich gantz embsich vnd vngestüm erzeigen: iedoch spüret man nicht/ daß sie sich heffiger bearbeitet/ irgend einen sitz zu haben/ als in der Statt Troyen/ vnd dieweil sie gesehen/ daß man ihnen nichts geben wolte/ haben sie sich erbotten/ damit zu frieden seyn/ daß sie allein daselbst iren vnderschleiff haben möchten: welches bey vielen frommen leuten ihr suchen sehr verdächtig gemacht hat.

Die in der Statt/ die ihnen ihre einkomung liessen angelegen seyn/ nach dem sie vermerckt/ daß es an nichts anders mangel/ den erwünschten zweck zuerreichen/ dann daß man ihnen ein reiches einkommen verordnen köndte: haben sie alles anhalten so lang anstehen lassen/ biß der new Bischoff Herr *Bresle* bestetiget worden/ vnd ankommen ist: welcher da er auffgezogen/ als bald alle ständ/ die in der Statt waren/ zu sich in sein Hauß beruffen hett. Herr Ludwig *Bobusse*, von Bloys bürtig/ Leutenante deß Gerichts zu Troyen/ wird von wegen deß Gerichts dahin verordnet/ vnd mit ihm Herr *Dionysius Gombault* Præsidentsrath. Aber dieweil der Bischoff die *deputierte*, in den Bischofflichen Hoff beruffen hatte/ sagt Herr *Bobusse*, er könte nicht daselbst erscheinen/ dieweil er auff das Rachhauß/ vnd nicht auff deß Bischofs Hof bestelt were: Gleichwol sind die andere *deputirte* dahin gangen: da hat ihnen der Bischoff einen brieff/ mit anhangendem sigel verlesen/ deß inhalts/ Der König hette verstanden/ welcher massen die Einwohner zu Troyen noch immer vmb ein Jesuiter *Collegium* ansuchten: Derhalben wölle er/ daß sie daselbsten solten eingenommen werden/ etc. Hierauß nam er anlaß fürzubringen/ wie die Jesuiten wol erkenneten/ daß der schwere schuldenlast/ mit welchem die Statt beladen/ nicht gestatten wolte/ ihren ersten forderungen einen genügen zuthun/ sie wolten sich aber daran vernügen/ daß man ihnen zwey tausent pfund oder francken järlichen einkommens verordnet: derwegen vermahnet er sie/ sie wolten auff mittel vnd weg bedacht seyn/ woher solche summ zunemmen. Die *deputirten* antworteten alle einmütigklich/ daß die Statt keine mittel wüßte/ vnd daß sie viel zu tieff in schulden steckte/ darumb könte sie nichts geben. Vnd sagten weiters/ die Statt köndte der Jesuiter wol entrahten/ vnd daß sie schon zu vor ein *Collegium* hetten/ welches ihren vorfahren gut genug gewesen were: Im fall der König kurtzumb haben wolte/ daß sie sie einnemmen solten/ vnd Er ihnen nothwendige renten stifften würde/ so müßten sie es geschehen lassen: Aber wann es Ihrer May. belieben solte/ diese sach der Einwohnern gutachten heimzustellen/ so könten sie in solche newerungen nicht einwilligen. Da sagte Herr *Dionisius Gombault*, er hette von den Præsidentsherren befehl gehabt/ vmb die Jesuiten anzuhalten: welchem aber seine *Collega* widersprochen: vnd ist solches widersprechen ins Stattbuch eingeschriben worden.

Als nun der Bischoff die sach der gestalt auf die bahn gebracht/ sind die ienige die den Jesuiten gewogen waren/ bewegt worden/ mittel vnd weg zu erdencken/ wie man das *Collegium* mit notwendigen einkommen versehen möchte/ vnd haben vnder andern disen fürschlag gethã/ daß man eine ansehnliche summa von der Clerisey derselben Provintzen heben/ vnd einen besondern stande gewisser personen vnderm namen eines ampts anrichten/ hinder welchen die güter/ so das gericht zu iren händen gezogen/ zuverwaren gelegt würden/ vnd das man inen einen schilling von einem iedem pfund oder francken aller fahrnuß/ die sie in ihrer verwarung gehabt hetten/ verordnen solte. Weiln aber darfür gehalten worden/ daß auß disen beyden fürschlägẽ ein sorgliche *consequentz* entstehen möchte/ hat man für gut angesehen/ ein

gewisse

gewisse geltsummen für arme / schwache vnd dürfftige fürzuschlagen / vber welche der Herr Præsident *Angenoust* die artickeln gestelt / vnd gesagt / man würde zur versicherung derselben etliche / die wol gesessen vnd zweyhundert tausent Cronen in vermögen hetten / darzu benennen. Es ward auch dessen gedacht / daß man das siechenhauß / welches in der vorstatt *Breviande* gelegen / zu diesem *Collegio* ziehen könte. Vnd dieweil der Schultes vnd Schöpffen in der statt / dasselbe allzeit von vndencklichen jahren her / in ihrer verwaltung gehabt / vnd das einkommen sich auff ein tausent oder zwölff hundert pfund erstrecken thut: so haben die / welche den Jesuiten zugethan waren / fürgeben / der Schultes vnd die Schöpffen könten nit mit gutem gewissen / vnd ohne simoney / die verwaltung gedachtes siechenhauß behalten. Aber die einwohner wolten solche fürschläg nit eingehn / noch ihnen gefallen lassen / was man auch für farben denselben anstriche / vnd wurd offentlich gesagt / daß es am rathsamsten were / keine newrung zu machen / sonder alles in dem stand zulassen / in welchem man es gefunden hette.

Das ist also in einer sum̃ der gantze verlauff / was sich wegen einkommung der Jesuiten in der statt Troyen vom iar 1603. biß auff gegenwärtiges 1611. zugetragen: da dann *Iacob Nivelle Rector* im *Collegio*, als er gesehen / daß die zeit seiner bedienung bald verflossen / vnd man ihm zu verstehen geben / daß man ihn nit lenger im *Collegio* weder für einen Schulmeister noch *Rectorem* leiden wolte / sich vernemmen lassen / er were entschlossen / von dannen zu weichen: vnd dieweil er damit umbgieng / daß er durch seinen abzug den Jesuiten platz machte (umb welches willen er etliche jahr gantz fahrlässig gewesen / vnd die übungen deß *Collegii* hatte fallen lassen) ließ er durch die / welche es mit den Jesuiten hielten / außgeben / daß es der gantzen Provintz vnd sonderlich der Statt sehr damit wurde gedient seyn / wann man ihnen das Regiment vber das *Collegium* vertrawte / vnd daß sie anders nichts / dann das *Collegium* begerten: Er für sein theil / wegen der sonderlichen *affection*, die er zu seinem Vatterland trug / erbietig were / von dem seinen 14000. pfundt zu ihrer vnderhalt zugeben. Man hielt darfür / daß es mit dem *Nivelle* nur ein angelegt werck gewesen / vnd daß das Gelt / welches er darzu schiessen wolte / von den Jesuiten herkommen / die ohne das im brauch haben / vnder eines andern namen güter an sich zu bringen. Vnd ist die vermůtung daher desto stärcker / daß man wol weiß / was *Nivelle* für ein geitzhals ist / der ihm selber von dem / daß ihm Gott bescheret / nichts guts anthut / sonder rewt ihn auch deß wassers / damit er seine hände wäschet. Daß dem also sey / erscheint auch auß dem / daß als er die Jesuiten diß letzte mal / da sie bey der Statt angehalten in seins *Canonicats* behausung geherbergt / vnd gesehen / daß die sache solchen außgang / wie sie gehoffet / nit gewinnen wolte / vnd sie gleichwol stets bey ihm in der herberg blieben / hat er sich beklagt / daß sie ihm sein leinwad zu schanden machten / vnd solches grossen vnleidlichen schadens halben hat er sie fein höflich abgewiesen / vnd eine andere herberg zusuchen genötiget. Ein ander mercklich Exempel seines geitzes ist dieses / da er ins *Collegium*, als oberster schulmeister kommen / er eine Taffel von geringem werth in der Capellen hatte anhefften lassen / den Altar daselbst damit zu zieren / gleich ob sie stets da bleiben solte: gleichwol / als er auß dem *Collegio* geschieden / hat er dieselbig wider abbrechen vnd wegführen lassen / ohnangesehen er seinen nutzen daselbst sehr wol geschafft hatte. Der Herr Bischoff vnd Præsident *Angenoust*, welche auch ihr bestes thaten / damit durch den abzug deß *Nivelle* die Jesuiter möchten eingelassen werden / liessen außsagen / die *Nivelle* wolte das *Collegium* verlassen / vnd daß sie viel zu thun hetten / ihn darvon abzuhalten: neben dem aber schrieben sie den Jesuiten zu Pariß zu / was sich verlieff / mit vermahnen / daß sie solche gelegenheit nicht versaumen / sonder iemand von den ihrigen schicken wolten / der das volck gewinnen / vnd bey ihnen einen lust vnd begierd zu ihrer *Societet* erwecken köndte. Hierzu nimpt man den *Pater Binet*, als welcher durch seine geberden / die sich mehr auff einen schawplatz / als auff der Cantzel / da die warheit geprediget wird / reimen / die gemüter deß gemeinen mans wol wurde wissen zu bewegen. Dieser kompt gen Troyen gegen dem anfang deß monats Maii / vñ thut seine erste predig den Auffartsabend / den 11. Maii / in der kirchen zu S. Magdalene / welche predig / der gemeine mann / vom gesaltzenen fleisch zu nennen pflegt. Allda er einer der burger einrede zubegegnen / als weil kein Hugenotten bey ihnen / bedörfften sie der Jesuiter nicht: Hierauff saget er / daß sie zwar keine Hugenotten hetten / aber dargegen were die Statt voll Atheisten / Libertiner vnnd grober Catholischen / Das Agar vnd ihr Sohn Ismael sich vnderstanden hetten / ein trennung zwischen Abraham vnd seiner ehlichē haußfrawen Sara / zu machen: hette der Haußvatter wollen friden haben in seinem hauß / welches ein fürbild der kirchen gewesen / so hette er müssen *ejicere ancillam & filium eius*. Was er aber durch diese gleichnuß andeuten wollen / hat er mit fleiß verschwiegen / nemlich dises / daß die Catholischen / welche er Libertiner vnd Atheisten nennet / so durch den Ismael zu verstehen / eben so wol / als Hugenotten / welche durch Agar bedeutet werdē / auß der Statt geiagt werdē solte / vnd das weder der eine noch der ander hauff dariñen zu dulden: welche rede zu einer offentlichen Auffruhr gerichtet war. Darnach prediget er noch einmal in derselbē Kirchen auff den Geburtstag vnser lieben Frawen / vnd bracht für / wie *S. Dominicus* im traum gesehen hette / Gott den Vatter die augen im Haupt herumb drehen / mit einem fewrigen Gesicht / vnd daß ihm der Mund

vor den schaumer. Diß waren seine eigne wort ab welchen die zuhörer sich dermassen argerten / daß viel offentlich sagten / solche wort weren voll Gottslästerung / vnd solte man nit gestatten / dergleichen außzugiessen.

Nach dem er aber vernommen / daß sein vorgeben von groben Catholischen / Libertinern vnd Atheisten / sehr vil auch vnder denen / die ihrer *Societet* gewogen waren / fur den kopff gestossen: hat er in einer andern predigt solchen fehler verbessern wollen: lobte derowegen die Einwohner zu Troyen über die massen / vnnd striche ihnen den fuchsschwantz meisterlich / sagend / daß wann er die laster straffte / er sie nicht meinte / sondern die Türcken / Persianer vnd andere Barbarische Volcker.

Den 14. Man bey der begängnuß / die dẽ letsten verstorbenen König auf den tag / da er vmbkommen / zu ehren geschehen / thet er eine leichtpredig in der Thumkirchen / in beysein Herren von *Praslain*, Oberamptmans daselbsten / vnd aller ständ der statt: da nam er anlaß zu reden von der liebe / trew vnd gehorsam / die seine gesellen den König vnd Franckreich gelobt hetten. Vnd dieweil er sich besorgte / mã möchte denkẽ / daß er *equivociren* vnd außflüchte gebrauchen wolte / hat er zum höchsten *protestirt*, vnd geschworen / der donner solte ihn eben an dem orth zerschlagẽ vnd zu aschen verbrennen / wan daß / so er sagte / nit war were. Sagte darbey / daß sein *Societet* sich keines wegs in Reichshändel einmängte / daß sie auch keine Spanier sonder gute vnd geborne Frantzosen weren. Diese seine Leichpredig ist hernach in truck außgãgẽ: aber er hat sich wol darfür gehütet / daß er die *protestationes* vnd verfluchungen / die ihm in der predigt entfaren / hinein getruckt hette.

Da nun die predigtẽ dieses Jesuitẽ den leuten ie lenger ie mehr mißfielen / so hat man besicht / daß ihm auff den 8. tag nach dem H. Sacrament alle fürneme Pfarrkirchen versperrt vnd versagt wurden / also daß der Bischoff / der sonst nit wußte / wo er mit ihm hinauß solte / ihn zu S. Nicier predigen ließ / welches ein kleine Pfarrkirch ist am ende der Statt: da er noch besser herauß fuhr / als noch iemals / vnd sagte / daß allein die grobe Catholische / Atheisten vnd Libertiner ihnen im weg stunden / daß sie zu Troyen nit eingenommen wurden: daß alle andere Priester vngeschickte tölpel weren / vnd daß innerhalb zehen / zwantzig vnd auch wol dreissig iaren / kaum einiger villeicht gewesen / der recht / vnd wie sichs gebürt / gebeicht hette. Solche kühne reden erregten bey etlichen einen verdacht / bey andern ein getummel / vnd verursachten / daß viel / die biß daher in dieser sach / der Jesuitẽ einnemmung betreffend / *neutral* gewesen / die augen begundten auffzuthun / vnd diese *Societet* für sehr gefährlich vnd auffrührisch zu halten. Vnd waren diß gemeine reden der fürnemsten vnd ansehenlichsten burgern auß allen Ständen in der Statt.

1. Daß es mäniglichen bekannt vnd offenbar sey / wie sich die Jesuiten vnderstünden in allen furnemmen Stätten in Franckreich einzukommen: daß sie gegenwertiglich ihre anschläg auff *Langres, Chaumont, Auxerre*, vnd viel andere örther mehr gemacht / da sie durch heimliche verbündnussen vnd andere geschwinde practickẽ trachteten einzuschleichen: daß nach dem sie zu Troyen alle list die sie erdencken können / versucht / ietzt gewalt brauchten / vnnd daselbst sich auch wider der Einwohner willen eintringen wolten.

2. Daß sie allenthalben / da sie eingenommen / ihnen nicht anderst / dann durch schmeichlen / vngestüm / rottirungen ein *credit* machten: vnd befinde sich / daß die / so ihnen zugethan / dreyerley seyen: etliche seyen einer ingehaltenen vnd forchtsamen natur / die der Jesuiten heimliche practicken nicht erforschen noch ergründen wöllen / sonder halten sie in ehren / weil sie etwas löblichs bey ihnen gesehen: andere / als der gemein mann / vnd das meiste theil der weiber / sehen nur auff den eusserlichen schein / vnd erstrecken sich ihre gedanckẽ nit weiter: der dritte hauff seyn deren / die etwas fürhaben / vnd damit sie desto füglicher darzu gelangen / sich dieser gesellen gebrauchen / deren macht vnd arglistigkeit allerley anschläg zu befürderen ihnen bekannt ist / als die da fein wissen / alle ihre handlungen mit dem schein der Religion zu bemänteln: *pulchra la verna, da mihi fallere, da justum sanctumque videri.*

3. Daß sie ihnen kein gewissen machen / meutereyen vnd rottirungen anzurichten / damit sie die ihrige in den fürnemmen Stätten einstecken können: Man habs wol erfahren / nicht allein in der Statt Troyen / sonder auch anderstwo / vnd damit man von diser Provintz allein rede / so könne die Statt Rheims dessen genugsam beweiß beybringen / wie sie nemlich durch heimliche practicken vnd wider den willen der Einwohner / da hinein kommen seyn / vnd wie sie sich durch schändtliche vnd vnchristliche tück vnd betrug understanden haben / den Priorat *S. Paul du Val des Escholiers*, dem bruder *Peter Labot*, der ihn rechtmässiger weiß inn hatte / auß den händen zu reissen: daß mancher an denen orten / da sie ihren sitz haben / der vor diesem / da er sie nur auß gemeinem ruff / den sie hatten / kandte / tausent Cronen zu ihrer einnemmung gegeben / ietzt gern zwey tausent / sie außzustossen geben wolte: Daß sie / damit sie irgend einkommen / *superos si nequeunt, Acheronta movebo.* Man spürr es alle tag in der that / vnd zum vberfluß so habe es *P. Cotton* ilarlich bewiesen / in dem Register seiner fragen / die er dem Teuffel fürgehalten / darinn neben andern diese drey außtrucklich stehen / *Quid Pictaviensis Collegij fundationem maximè impediat; Quid Ambianense Collegium impediat, quid Trecense?* So sie an geringen sachen / an welchem ihrer *Societet* nicht vil gelegen / sich solcher abschewlichen vnd vnchristlichen mitteln gebrauchen: was kan man erdencken / dessen sie sich nicht vnderfangen / damit sie bey grossen Herren

gunst

gunst vnd vorschub erlangen/ vnd bey ihnen allzeit in sonderlichen gnaden bleiben? Diß aber ist eine von ihren fürnembsten räncken/ daß wann sie sich irgend eingetrungen/ oder sonst etwas gewaltsamlich/ andern zum nachtheil vnd verderben vorgenommen haben/ (anderst kommen sie nicht auff) so bedecken sie allzeit ihre vnrechtmässige besitzungen mit dem Deckmantel der Gottseligkeit vnnd Religion.

4. Daß es war vnd ausser allen zweiffel sey/ daß die falsche wunderzeichen vnd falsche marterer an tag bringen/ auff daß sie bey dem gemeinen mañ desto mehr glaubens vnd ansehens habe. Daß dem also sey/ werde *P. Heinrich Garnet*, welcher billich am leben gestrafft worden/ als einer/ der die pulver verrätherey in Engelland hat anstifften helffen/ von dieser *Societet* mit sonderlichem eiffer für einen marterer gehalten vnd außgeruffen. Vnd ist gedachter *Societet* in so grosse blindheit gerathen/ daß sie ein falsch wunderwerck vnderm namen eines abscheülichē verräthers und mörders/ erdichtet haben/ welcher vnder dem schein die Catholische Religion in Engelland zubefürdren/ eine gantz barbarische vnnd teüfelische verbündnüß/ dergleichen man nicht hätte erdencken können/ für gut vnd gottselig gehalten/ vnnd war dieselbe also beschaffen/ daß wo sie durch die sonderbahre güte Gottes nit were entdeckt worden/ sie den König vnd Königin in Engelland/ den Printzen von *Galles*, vnd mehr dann 1000. oder 1200. der fürnembsten vnd treflichsten Herren im gantzen Königreich/ sampt einer grossen anzahl gemeines volcks/ vnder welchem viel Catholische waren/ durch einen leydigen/ gewaltsamen vnd schnellen todt hingerafft hette: also daß diser vnmenschlicher spruch eines Heyden wider hat wollen auff die bahn gebracht vnd ins werck gerichtet werden: *Pereant amici, modò & vnà inimici*: das ist/ man soll der freunde nit schonen/ wañ nur auch die feinde zugleich mit hingerichtet werden: *tantum religio potuit suadere malorum*. Wie köndte einem menschē in sinn kommen/ daß die Catholische Religion solche barbarische thaten beschönen/ vnd dergleichē gesellen für marterer erkeñen vnd anneñen solte? Der zweck aber/ dahin diese falsche wunderwerk vnnd falsche Marterer gerichtet seyn/ ist der allein/ daß man das Volck betriege/ oder/ welches glaublicher/ daß die newlinge vnder dē Jesuiten/ vnd andere einfältige Leut/ die sich dem gebott der *Patrum* dieser *Societet* allerdings vnderwerffē/ dardurch angereytzt werden/ etwas thätliches wider das Reich vnd leben der Fürsten fürzunemmen/ die man nennt Ketzer/ Secterer/ oder der Ketzer Freunde vñ gönner/ das ist/ die den Jesuiten nit alles zu gefallē thun/ wird haltē wollē. In Flandern in der Statt *Bourbourg* habē sie ein ander wunderwerck erdichtet vnnd fälschlich außgeben/ võ einer jungen tochter/ die zwölff jar alt war/ als soltē sie dieselbe durch aufflegung etlicher reliquien ihres stiffters *Ignatii* gesund gemacht habē/ nach dē sie 27. gantzer tagē nit hab harnen köñen/ welches wie es die erfahrneste ärtzt bezeugen/ ein gäntz vnmüglich ding ist. In summa daß bey diser *Societet* die gäntze Religion in einem eusserlichē schein vñ geberdē/ bestehe/ dadurch alle redligkeit aufrichtigkeit/ einfalt vñ ware Gottsforcht auffgehaben wird/ welche allē listē/ verdrehungē/ verdrehungē d' wörter/ *æquivocationibus*, *evasionibus mentalibus*, vñ andn dergleichē außflüchten/ die bey diesen *Patribus* sehr gemein/ aber võ den Heyden selbst sind verworffē worden/ zu wider ist. Dañ/ wie einer von den alten spricht: *Totius injustitiæ nulla fraus capitalior est, quàm eorum, qui tum, cùm maximè fallunt, id agunt, ut viri boni esse videantur*.

5. Daß alles/ was man von der Jesuiten widereinkommung gen Troyē hoffen möchte/ fürnemlich die vnderweisung der jugend belangē thete/ vnd den nutzē/ der dem land durch den anlauff fünf od' sechshundert schuler zuwachsen wurde/ in dem dieselbe in der Stat wohnē/ vnd also die frucht vnd wahren in der Provintz desto besser wurdē verkaufft vnd zu gelt gemacht werdē könen. Hergegen aber wañ man disen vermeinten nutzen mit dem vnfehlbaren schadē/ der darauß erfolgen wurde/ vergleichen wolte/ so wurde man viel mehr vrsachen habē/ sie zu verwerffē/ als anzunemen. Dann gleich wie *non omnis fert omnia tellus*, also were der statt Troyē mehr am Kaufhandel als an der Schülen gelegen/ vnd were gewiß/ daß fünff oder sechs handwercker ihr viel mehr frommē wurden/ dann tausend oder zwey tausend schüler/ wan in der Statt für so viel raums genug were. Vber das/ daß die Schuljugend/ welche gemeinlich etwas vnbescheidē vñ mutwillig ist/ wurde vil gezäncks/ streits vnd grosse verfuhrung bey den Handwercksleuten verursachen/ vnd sich mit einem volck/ das geschwind von der Faust ist/ nicht wol vergleichen köñen. Ferner/ dieweil die statt sich deß Brands halben zubefahrē hat/ darumb daß sie võ lauter holtz gebawet ist/ so möchtē leichtlich grosse vngelegēheitē durch die vnachtsamkeit der schuler entstehē. Demnach auch das lãd nit sehr fruchtbar/ so wurdē die schüler in der nahrung/ vnd in den wohnungē thewrung bringē/ dardurch die arbeiter und handwercksleut anlaß nemen wurden/ sich anderstwohin zu verfügē/ da es wolfeyler were/ vnd mit der nahrung vnd wohnũg bessere gelegenheit hette. Also wurde der handel/ welcher der statt fürnēmstes einkommē ist/ still stehē/ vnd die statt ins verderbē/ oder doch in grossen abgang gerathē. Vnd komme diß auch noch darzu/ daß die/ so gutes vermögens/ ihre Kinder lieber gen Pariß od' in andere berümbtē Vniversitetē schickē wurden/ höflichkeit zu lernen/ vnd sich etwas in der welt vmzusehē/ als sie stets bey sich im hauß behaltē. Was also für schuler in der statt bleibē wurdē/ das wurdē armer leut kind' seyn/ von denē zwar dz land beschwerdē/ aber keine sonderliche ehre od' nutz zugewartē hette.

6. Wan dem also/ wie sich die Jesuiten verlauten/ daß ihr vornembster zweck sey/ sich wider die Hugenotten gebrauchen zu lassen/ so sey die Statt deren durch die gnade Gottes und

gute lehr/ nit allein ihrer eignen Pfarrern: sonder auch der Barfüsser vnd Prediger München erledigt/ vnd wann man diesen Ordensleuten/ wie auch den Capucinern ihre notturfft wie bißher/ beharlich reichen wurde/ so wurden sie dardurch in ihren gewohnlichen übungen fortzufahren verpflichtet/ vnd durch diß mittel ihre klöster erhalten werden/ welches viel leichter vnnd billicher sey/ als die Jesuiten einzuführen/ welche sich mit geringem nicht benügen lassen. Zu dem so irren die sehr/ welche meinen/ daß die Jesuiten/ wenn sie in der Statt Troyen wurden eingelassen werden/ einen gewissen vnd bestendigen Prediger wurden geben können/ oder draussen auff den Dörffern das volck vnderweisen wollen/ wie die Bettlermünch allzeit gethan/ vnd noch thun/ welche das land in den ersten kriegen/ die wegen der Religion entstanden/ mit sechs oder siben fürtreflichen lehrern vnd predigern versehen haben/ vnder welchen *Desrieux, Bernot, du May, de la Porte, Millé, Mauroy* vnd andere gewesen: vnd seye menniglichem bewußt/ daß die Jesuiter auß allen Provintzen in Franckreich/ da sie gesessen/ kaum drey oder vier gute prediger stellen können/ ihr *credit* zu Paris vnd anderstwo zuerhalten/ deren sie sich allein zu ihrem vortheil gebrauchen/ damit sie das ansehen ihrer *Societet* vermehren vnd befestigen. Einmal/ so solte man die Barfüsser vnd Prediger münch/ die dem land so viel guts gethan/ der Jesuiter halben nicht lassen zu grund gehen/ welche darauff pochen/ daß sie andere Ordensleut fein wissen außzutreiben vnd zuberauben.

7. Daß so vil *Collegien* der Jesuiter/ die sie in den vornemsten Stätten in Franckreich auffgerichtet/ mit nichten dem Königreich zum besten/ sonder allein dahin gemeint/ daß sie ihre eigne *Societet* erheben vnd groß machen/ vnd sich dermassen stärcken/ daß sich ein jeder für ihnen förchten müsse/ vnd keiner ihrem verhalten begegnen vnd widerstand thun könne. Zu welchem end sie sich allenthalben/ wo sie ihren fuß setzen können/ befleissigen/ daß sie daselbst das regiment vnd die form der policey veränderen: welches in einer Statt viel sorglicher ist/ als wann man in derselben eine Vestung auffwerffen liesse. Sihet man nicht/ daß diß eins von ihren außkündigsten kunststucken ist/ daß sie die Catholischen heimlicher weise von einander trennen/ vnd zwispalt vnder ihnen anrichten/ damit man bey wehrender solcher trennung vnd vneinigkeit desto weniger auff ihre händel vnd practicken acht haben könne. Auch herrschen sie als dann am allermeisten/ wann vnruh vnd vnfriede ist/ darvon ihre *Societet* ihren vrsprung vnd herkommen genommen hat. Ein ander kunststuck folgt auß dem vorigen/ daß keiner bey ihnen für gut Catholisch gehalten wirdt/ *nisi juret in verba Societatis*. Die so der *Societet* will vnd meinung mit aller ehrerbietung nit beypflichten/ mögen wol ihre rechnung machen/ daß man sie als Atheisten/ Libertiner/ grobe Catholische/ Ketzer/ Secterer od' der Ketzer freund vnd gönner verlästern/ vnd in vngunst bringen wird. Teutschland ists wol innen worden/ was solche lose fünd daselbst gewirckt/ vnd kan mans ohne grausen nicht außsprechen: zugeschweigen/ daß sie den dritten theil der Teutschen zum abfall vnd Ketzerey gebracht haben/ der gestalt/ daß heutigs tags bey ihnen fast keine andere Catholische zufinden/ dann die sich den Jesuiten gantz vnd gar verbunden/ vnd Spannien trew vnd hold zu seyn verpflichtet haben. Welches schrecklich vnd trawrig exempel die Frantzosen billich witzig machen solte: dann ihnen eben das begegnen wird/ wann sie den auffwicklungen vnd rottirungen dieser *Societet* nit stewren vnd wehren. Vnd weil die Jesuiten alle ihre handlungen mit dem schein der Gottseligkeit bedecken/ so sind sie viel gefährlicher/ als die Hugenotten/ vor welchen man sich leichtlich hüten kan/ so bald sie angezeigt vnd bekandt werden.

8. Das durch den friden in Franckreich/ welchen König Heinrich der grosse zu wegen gebracht/ die Statt Troyen sich in einem guten vnnd rühigen wesen befinde/ vnd aller trennungen vnnd spaltungen frey vnd ledig sey: Wann aber die Jesuiten hinein kommen solten/ wurden sie ohne allen zweiffel die alte zwietracht/ haß vnnd feindschafft/ welche die *Liga* erwecket/ vnd durch den friden ist nidergelegt worden/ wider ernewren: daher zwo gefährliche Partheyen entstehen würden/ die eine der Jesuiten vnd ihres anhangs/ welche von ihnen gute vnd eyfferige Catholische wurden genennet werden: Die andere/ der Atheisten/ Secterer/ Politischen/ Libertiner vnd groben Catholischen/ wie sie *P. Binet* in seinen predigten getauft hat: der auch wider sie diß endurtheil gesprochē/ *Eijce ancillam & filium eius*. Daher leichtlich abzunemmen/ wohin die Jesuiter trachten/ dieweil sie sich schon so klärlich mercken lassen/ vnd alle/ die sie können/ durch solche practicken zu sich ziehen vnd locken/ darbeneben heimliche zusammenkunfften halten/ vnd etliche von ihren vertrawten außsenden/ daß sie von hauß zu hauß die gemüter der Einwohner außforschen/ vnd sie vberreden/ sich zu vnderschreiben/ daß sie die Jesuiten begehren: dieweil sie auch solche zu vnderhändler gebrauchen/ die in den letsten empörungen sich vor andern durch meutereyen vnd auffruhr berümbt gemacht habē: Schließlichen/ dieweil sie eben solche mittel/ in die statt zu kommen/ vor die hand nemmen/ welche vor der zeit bey der auffrichtung vnd vnderschreibung der *Liga* sind gebraucht worden.

9. Als bald sie an einem ort ihr ancker geworffen/ so wollen sie vber das Regiment die oberhand haben/ vnd damit sie solches heimlich vnd ohn widerwillen zuwegen bringen/ so behelffen sie sich der beicht/ vnd richten vnvermerckter sachen trēnungen vnder dem volck an/ vnd bedecken allzeit ihr böses vorhaben mit dem

schein

schein der Religion / als wann sie die ienigen weren / die sich den Ketzern / Libertinern vnd groben Catholischen widersetzen müsten: dardurch sie allgemach eine *Inquisition* in ein iede statt einführen / welche viel gefahrlicher ist / als die Spanische / die nur etliche *privat*persohnen in noth bringet. Seye also der proceß / der die Jesuiter / zu einer allgemeinen empörung gerichtet / damit sie mit der zeit das Regiment nach irem sinn vnd wolgefallen bestellen. Welches die ienige wol in acht zunemmen / die im stand der Obrigkeit seyn. Wann nun etliche denen ire heimliche griff vnd practicken sind kundbar worden / men dieselbenit wollen gefallen lassen / so müssen sie alsbald mit dem namen der Libertiner / Atheisten / oder Ketzer beschmitzt werden / wie ehrlich / fromb vnd gut Catholisch sie auch seyen / gleich ob der Jesuiten thün eine Richtschnur der Warheit vnnd Artickel deß Glaubens / auch keinem im geringstem erlaubt were / men zuwidersprechen / oder sich iren verdamlichen vnd abschewlichen practicken zu widersetzen. Dieser letzte punct sey die erste vnd öberste staffel irer heimlichen kunst vnd arglistigkeit. Dann wann sie einen solchen flecken angeschmitzt haben / daß er ein Libertiner / Atheist / Ketzer / Sectirer oder Ketzerfreund seye / so benemen sie im leichtlich alles ansehen vnd *credit* bey iren vertrawten / vnd bey denen / die wegen ires geringen verstands vnd einfalt das ienige festiglich glauben / was ihnen einmal ist eingebildet worden.

10. Daß sie eben vnder dem schein / die ehre Gottes zu befördern / sich nicht allein in Reichshändel einmischen / sondern auch alle heimlichkeiten in einer ieden haußhaltung vnd was etwa zwischen eheleuten fürgeht / wissē wollen. Vber diß so machen sie heyrath zwischen kindern wider der Eltern willen / wie solches viel / die in Flandern / Italien vnd Teutschland gereyßt / bezeugen können. Vnd damit wir von anderen nit sagen / so hat man schon deren exempel nur zu viel in Franckreich / wie auch der erstgebornen vnd einigen söhnen / die sie iren eltern entführen / damit sie ir gut an sich bringen / vnnd irer hülff vnd gunst geniessen können: vmb welcher vrsachen willen man sie in Spanien zwingen wöllen / ire *constitutiones* zu ändern / damit die / so daselbsten in einem geschlecht *maiorides* genennet werden / für inen sicher sein möchten.

11. Betreffend ihre lehr / so sey dieselbe sehr schädlich vnd aufrürisch / vnd dieweil sie am H. Vatter dem Bapst allein hangen / auf daß er ihnen desto mehr zu willen sey / so schreiben sie im einen all zu grossen gewalt zu / der sich auch vber das zeitliche der Christlichen König vnd Fürsten / vnd folgends vber ir leben selbst erstrecke. Dann sie lehren / daß er macht habe / die Könige abzusetzen / vnnd die vnderthanen von den pflichten / die sie inen von natur schuldig sein / frey vnd loß zusprechen: darauß volge / daß ein Fürst oder Herr / der vom Bapst in bann gethan ist / mit recht getödet werden kan. Darumb dann das Parlament auß billichen / rechtmessigen vnd hochwichtigen vrsachen / das buch deß Jesuiten *Mariana* verbrennen / vnd deß Cardinals *Bellarmini*, welches er wider *Barclaium* geschrieben / verbieten lassen / darinnen er alle seine kunst gebraucht / die abschewliche lehr durch allerley Sophistereyen zubehaupten / vnd allen tollen vnd vnsinnigen menschen anlaß gegeben hat / dem leydigen vnd verfluchten exempel *Clementis*, *Ravaillac* vnd anderen dergleichen / die als ein pest in einer Gemein sein / nachzufolgen.

12. Man sagte ferner / daß der Statt heil vnd wolfart am frieden / einigkeit vnd gut vertrawen der einwohner hieng / vnd daß durch den frieden die gottseligkeit vnd gute sitten erhalten / vnd allerley güter vnd reichthumb vberflüssig herbey gebracht / wie hingegen durch vneinigkeit vnd zwispalt allerley vnordnung / empörung vnd iammer verursachet wurde / wie solches auß den blütigen vnd bedaurlichen warzeichen / welchen die *Liga* in der Statt hindersich gelassen vnd den schweren schuldenlast / mit welchen die sie beladen / abzunehmen. Derhalben solte der friede vnd einigkeit das ziel sein / nach welchem ein ieder so wol ins gemein / als für sich selbsten trachten solte / vnd weren die für abgesagte feind zuhalten / die die einwohner zu vneinigkeit reitzten / es sey vnder was schein es wolle / oder die newrungen / sonderlich weil der König noch minder iärig ist / begerten einzuführen. Wann aber die Jesuiten einmal solten in Troyen eingenommen werden / so möchte ein ieder wol mit seinen waffen gefaßt sein / in betrachtung / daß das volck daselbst zum aufflauff geneigt / vnd daß sich schon etliche irer vertrawten haben offentlich verlauten lassen / es weren zehen tausent mann vorhanden / welche ir leben wolten wagen / damit die Jesuiten eingeführt wurden. Welchem nun die ruhe seines Vatterlands / vnd die trew / die er dem König schuldig / angelegen / der solte solche einführung / deren sich der Bischoff vnd der Præsident *Angenouß* etwas zu hitzig annemen theten / mit aller macht verhindern helffen. Dann dieweil sie nit im land geboren / sonder erst nach den letzten kriegen daselbsten ir residentz zuhaben angefangen / so könten sie nicht so wol von der wichtigkeit vnnd beschaffenheit dieser sache vrtheilen / wie die / welche mit natürlicher liebe gegen ihrem Vatterland verbunden / vnd den grossen iammer vnd elend / den sie bey wehrender *Liga* außgestanden / noch in frischer gedechtnuß haben.

Diese vrsachen / welche von vielen fürnehmen vnnd wol verdienten personen / so wol auß der Clerisey / als auß dem Rath vnd gemeiner burgerschafft eingebracht worden / haben solchen nachdruck gehabt / daß die fürnembste vnd ansehnlichste einwohner geschlossen / sich in der einführung der Jesuiten zu widersetzen / vnnd nicht zugestatten / daß *Mr Iacob Nivelle* allerdings seines *Rectorats* im *Collegio* erlassen wurde /

dieweil

dieweil er dardurch suchte/ die heimliche practicken der Jesuiten zu decken vnd zu vnderbawen.

Freitags den 3. *Iunii*, ist eine gemeine versamlung ins Bischoffs hoff gehalten worden/ da die *deputirte* aller stände/ die in der Statt sein/ mit einer sonderbaren vollmacht / einen newen *Rector*, anstat Mr Jacobs *Nivelle* zuerwehlen/ erschienen: nemlich der Bischoff / vnd Herr *Angenoust*, Præsident vnd *General* Leutenant / von wegen deß Capitels zu S. Peter Herr *Vestier*, ober Dechant/ vnd *Barenton*, Ampts verseher/ von wegen deß Capitels zu S. Stephan: Mr *Hennequin*, Dechant/ vnnd *Beaupoil*, *Canonicus*: Mr *Trutat* vnnd *Senog*, von wegen deß Præsidenten Raths: Mr *Febure*, Vogt. vnd die Schultessen vnd Schöpffen/ von gemeiner statt. In dem ein ieder sich an sein ort nider setzen wollen / so laßt man einen postbotten / welcher sonderlich darzu bestelt war / einkommen/ der sagte/ er hette brieff von der Königin. Da ihn der Bischoff fragte / ob dieselbe der Jesuiten einnemmung betreffen theten/ sagt er / er hielts darfür / aber die brieff stunden an Herren von *Praslain*. Da sagten der Bischoff vnd der Præsident/ sie hielten für rathsam/ daß die versamlung auffgeschoben wurde / biß man dessen bericht hette / was der Königin will vnd meinung were. Die *Deputirten* hielten dargegen an/ man solte ohne fernern verzug in der sachen fortfahren. Da bat der Bischoff die sampt lische Herren / die zugegen waren / sie wolten dann einen zum *Rectorn* fürschlagen / im fall *M. Jacob Nivelle*, bey seinem dienst nicht lenger bleiben wolte. Die *Deputirte* von wegen deß Capitels S. Peter / nach dem sie dem *Nivelle* gedanckt / nennen *Mr Abraham Drouot*, welcher in der Statt bürtig war. Der Præsident/ ob er wol deß morgens in der Præsidenten kammer gesagt hatte / daß er den *Nivelle* nit hette bereden können / sein ampt lenger zubedienen/ iedoch schlug er in wider vor. Der Vogt/ Herr *Febure*, war gleicher meinung / darnach sagte er / er schluge den *Drouot* vor / im fall *Nivelle* nit bleiben wolte: Die *Deputirten* vom Capittel S. Stephan sagten / sie hetten befehl/ den *Drouot* zu erwehlen. Herr *Hennequin*, Dechant/ meldet/ daß er ihm zwar diesen vorbehalt / im fall *Nivelle* nit zuvermögen / daß er bleibe / nicht zuwider sein lasse: iedoch daß sein gesell vnd er befehl hetten / den *Drouot* schlecht vnd ohne beding vorzuschlagen. Der Herr *Trutat*, Præsidenten Rath/ nach dem er darwider *protestirt*, daß der Bischoff den Vogt vor die *Deputirte* deß Præsidenten Raths hette reden heissen/ damit solches seinen *Collegis* nichts *præjudiciren* möchte / dancket dem *Nivelle* für seine gehabte mühe / vnd zeigete an / daß erstlich sein dienst/ den er bißher als *Rector* im *Collegio* versehen / ietz künfftigen *Remigii* zu ende lieff / darnach daß er drey ämpter hette in der kirchen zu Troyen. nemlich eines *Doctoris Theologi*, eines Beichtvatters vnd *Archidiaconi*: das ein iedes auß diesen dreyen einem genug könte zu schaffen geben/ welcher ihm die ehre Gottes vnd den Kirchendienst befohlen sein liesse. Vnd ob schon *Nivelle*, als ein embsiger vnd arbeitsamer mann / könte vnd wolte das *Rector* ampt neben den andern bedienen/ so hetten die *Deputirte* fürsichtiglich vnd bey irem gewissen zubedencken/ ob man ihn von demienigen / daß ihm / als einem Beichtvatter vnd *Theologo* in der kirchen stets zu verrichten oblige/ abhalten solte: bevorab weil der *Rector* mit seinem dienst allein genug zu thun hette. Deßwegen er von wegen der Herren Rath seine stimm dem *Drouot* gebe: Der Schultes vnd Schöpffen sagten rund/ sie begerten deß *Nivelle* nicht mehr/ seine zeit were auß/ vnnd daß sie den *Drouot* haben wolten.

In dem man nun mit dieser wahl also im werck ist / kompt Herr *Dionysius Latrecey* Pfarrer zu S. Magdalenen vnd *Canonicus* zu S. Peter/ vnnd erscheint vor der versamlung/ ohngeacht er nicht *deputirt* noch erfordert/ vnd zeigt an im namen der Pfarrer in der Statt / als wann er von ihnen were abgeordnet worden/ daß es viel rahtsamer were/ beständige *Rectores* für das *Collegium* zu erwehlen / als solche anzunemen/ denen solch ampt nur auff eine gewisse zeit anbefohlen were. Daß die Jesuiten / welche ietz wüßten/ wo sie ihren vnderhalt ohn beschwerung der Statt nemen solten / solche mühe vnd last gern auff sich nemen wurden. Daß alle Pfarrer im selben Bischoffthumb vngelehrt / aber die Jesuiten hetten wol studirt/ vnd weren sehr tüchtig das volck zu vnderweisen. Der Vogt Herr *Febure*, fragt den *Latrecey*, ober deß wegen von den Jesuiten gewalt hette: er antwortet nein: da sagt der Herr *Trutat* zu im es were ein vermessen stuck von ihm / daß er solches ohne befehl anbringen dörffte / vnd daß es die Jesuiten selbst nit wurden gut heissen / wann sie wurden vernemen/ daß man ihrer nit begeret: darauf kehret er sich zum Bischoff/ der es mit dem *Latrecey* angestelt hatte / vnd bat in in acht zu nemen/ daß was der Pfarrer von S. Magdalenen gesagt hette/ alle Pfarrer in seinem Bistumb weren vngelehrt / auff ihn geredt were/ dieweil im gebürte sie zu vnderweisen/ daß gleichwol *Latrecey*, der ein *Doctor Theologiæ* were/ ihme selbst zu kurtz gethan hette/ in dem er sich auch in solche zahl begriffen/ nur damit er die Jesuiten desto mehr loben vnd erheben könte. Der Bischoff sagte/ Gott were sein zeug/ daß er nichts an seinem fleiß erwinden lasse. Darauf sagte der Præsident zur versamlung/ er wußte für gewiß / daß der Königin will vnd befehl were / man solte die Jesuiten einnemen/ vnd daß sie in ihrem Parlament gesagt hette / man solte alle die ienigen / die die Jesuiten deß letzt verstorbnen Königs tods halben beschuldigten / gefänglich einziehen / biß sie solche auflag auf sie bewiesen hetten. Der Herr *Trutat* gab zur antwort / daß solche erklärung der

Kö-

Königin noch nit verkündet / vnd daß nach gemeinen rechten *de ijs quæ non sunt & quæ non apparent, idem est judicium*. Der Präsident replicirt / er *Trutat* verneme hievon seinen bericht: Dieser antwortet / er begehrte in dieser sach keinen bericht von ihm zu empfangen: dann er gar zu verdächtig vñ partheyisch hieriñen were: Vnd was er von dem befehl der Königin hette fürgeben / daß mann die Jesuiter einnemmen solte / so were derselb noch nicht auffgewiesen / vnnd wann es geschehen were / so würde mann der Königin einen fußfall thun / vnnd underthänigst darfür bitten: würde solches nichts helffen / als dann wurde mann es müssen geschehen lassen. Da sagten die *Deputirte* einmütig / die frag wert nit / ob mann die Jesuiter einnemmen oder außschliessen solet / sondern wen mañ zum *Rector* an *Nivells* stelle / dessen zeit nun auß were / verordnen solte. *Abraham Drovot* were erwehlt worden / dessen hätte man sich schon verglichen / vnd were nun mehr an dem / daß mañ zuschließen solte: baten derwegen den Bischoff / alß das haupt der versamlung / er wolte solches thun. Da erdachte der Bisschoff / wie er dann ein spitzfündiger mann ist / eine newe form zuschliessen / welche er also vorbrachte: Demnach wir vernommen / daß in dieser sach der dienst / den wir dem König schuldig sein / vnnd die gemeine wohlfahrt zu gleich *interessirt* ist / so haben wir uns mit der *nomination* deß *Drovots* nicht auffhalten wollen / sondern diese berahtschlagung auff den nächsten tag *S. Barnabæ* verschoben / vnnd wöllen wir alsdann die samptliche Herren wieder beruffen lassen: Mitler weil haben wir den *Nivelle* befohlen / in seinem Principal-ampt fort zu fahren / vnnd demselben / wie bißhero abzuwartē / vnnd nemmen wir seine dienste / die er gemeiner Statt vnnd vns insonderheit angebotten / hiermit an. Dieser artige vnnd zierliche schluß machte bey der gantzen versammlung ein gelächter vnnd vnwillen / die sich dann verwunderte / daß der Bischoff sich dermassen durch seine *affecten* verblenden liesse / daß er in einer gemeinen sach / auff sein vortheil allein sehen / vnnd die vnmässige zuneigung / die er zu den Jesuiten trüge / dem bedencken der gantzen versammlung vorziehen dörffte / vnnd wolte also die einwohner vnd samptliche Stände der Statt ihrer natürlichen freyheit vnnd wahl berauben / die sich billich in einer sache / die sie sonderlich angieng / vnnd in welcher der Bischoff nichts vor sich selbst / vnnd ohne bewilligung der gantzen statt / zu bescheyden hätte / haben solten.

Die versammlung war nicht so bald von einander gescheyden / daß nicht stracks der Bischoff vnd Präsident einen schrifftlichen bericht nach ihrem wolgefallen stelten / vnd schickten denselben durch *Denis Latrecey* gen *Fontaineblau*, vnd lassen der Königin anzeigen / daß die einwohner zu Troyen der Jesuiter begerten / mit vnderthänigster bitt / Ihr Map. wolte ihr gnedigst belieben lassen / daß die gantze Gemeind versamlet / vnnd die stimmen durch alle handtwercke / etwas gewisses in dieser sache einmal zuschliessen verhört wurden. Dieser bericht wurd so geschwind verfertigt / daß *Latrecey* den 3. *Iunij* in der nacht verreysete / damit er denen vorkäme / die von wegen der Statt abgesandt werden möchten / wie auch geschehen. Dann *Nicolaus Guichard* Präsidents Rath vnd Schöpff in der Statt / welcher *deputirt* worden / den rechten bericht dessen / daß sich bey versamlung den 3. *Iunij* verlauffen / zu vbergeben / als er gen *Fontaimebleau* nach dem *Lautrecey* ankommen / hat er befunden / daß man zu Hoff schon allerdings geneigt war / die Jesuiten zu Troyen einzuführen / ja es hat in auch einer auß den vornembsten vnnd ansehnlichsten im Reich gefragt / warumb sie diese gute leut nicht einnemmen wolten / die doch ihrer Statt grossen nutzen schaffen / ihre kinder vnderweisen / vnnd allzeit im land bleiben wurden. Nach dem nun *Guichard* seine *commission* bey der Königin abgelegt / vnnd er von Ihrer Map. abgetretten / traf er *Pater Cotton* an / dem sagt er / man verwunderte sich sehr / daß die von seiner *Societet* in die Statt Troyen wider den willen der einwohner einzukommen begerten / vnd hette es damit eine gelegenheit / als wann sich ein *privat* person in eines andern hauß wider dessen willen eintringen wolte: daß solches mit der lehr deß Evangelin nicht vberein käme. Darauf antwortet dieser ehrwürdige *Pater*, er *Guichard* were eben der allein / der den Jesuiten im weg stünde / daß sie zu Troyen nicht einkommen könden / vnd daß er deß Teuffels merckzeichen auff seiner stirn truge: Das waren die züchtige vnd einem geistlichen von der *Societet* Jesu wol anstehende reden.

Als *Latrecey* abgefertiget worden / that er allen müglichen fleiß / daß er den tag vor *S. Barnabæ* gen Troyen ankommen / vnnd die Handtwercke der Jesuiten halben versamlen lassen köndte. Man hat in acht genommen / daß gleich wie deß *Latrecey* vatter die Statt auf den 11. *Iunij anno* 1588. der Ligen verrathen hatte / da er den Cardinal von *Guise* an einem thor / an welchem er als ein Hauptman bestelt war / eingelassen: also sein sohn eben auff den 11. *Iunij anno* 1611. die Statt den Jesuiten liefern wollen / in dem er arglistiger weise zuwegen gebracht / daß der gemein pöfel / die Jesuiten durch rottung vnd verführung einzuführen / versamlet wurde.

Der Bischoff vnnd Präsident hatten ihnen eine gewisse hoffnung gemacht / es auff *S. Barnaba* tag dahin zubringen / daß in gemeiner versamlung auff die einnemmung der Jesuiten geschlossen wurde / vnd hatten schon allerley bereitschafft vnd wunderbarliche anstellungen gemacht / solches ins werck zu richten. Als nun der tag *S. Barnaba* kommen / auff welchen man newe Schultheissen vnd Schöpffen zumachen pflegt / hat sich der Herr Präsident gar zeitlich

an bestimbten ort finden lassen: Ehe die Gemein noch bey einander war / wolte er den Schultheissen vnd die Schöpffen zwingen / der Jesuiten sach vorzunemen / zu welchem end er etliche brieff sehen ließ / die *Denys Latricey* von *Fontainebleau* gebracht hatte. Der Schultheß entschuldigte sich / vnd sagte / daß in den zeteln / die man den Handtwercken zugestelt hette / nichts von der Jesuiten sache were gemeldet worden / deßwegen köndte man für dißmal nicht darvon handlen. Da nun die Gemein beysamen / vnnd der handlung ein anfang gemacht worden / that der Herr President eine rede / in welcher er stracks im anfang / ohn einigen schew oder vrsach / auff den Schultheissen scholte / welches dem gantzen vmbstand sehr mißfallen: darnach rühmte er seinen eyfer zur fortpflantzung der ehren vnd deß diensts Gottes / vnd wie er viel mühe auff sich genommen / die Capuciner einzuführen / vnd were iets nichts mehr vberig / dann daß man auch den namen Jesus da pflantze / darzu er die gantze versamlung von grund seines hertzens wolle vermanet haben / daß sie ihr solches / wie er hoffte daß sie thun würde / angelegen sein liesse.

Die fürnembste und ansehnlichste vnder den einwohnern verwunderten sich / daß der President / der vor der zeit den Jesuiten so sehr zuwider vnd spinnenfeind gewesen / sich ihrer ietzund so heffig vnd vber die gebür annemen thete / also daß er / wie der gemeine mann / *in quo nihil est medicum*, zuthun pflegt / von einer vnmässigkeit in die andere fiele / da er doch billich in einem vnd dem anderen solche maß halten solte / wie die Rechten von einem seines stands erforderten. Viel halten darfür / daß weiln Schultheß vnd Schöpffen den 26. *Iulij* 1602. vrsachen warumb er abzuschaffen / vbergeben / er alle mittel vnd weg suche / wie er sich vor seinem abzug an der Statt reche. Dann es darauff stehe / daß er seine ämpter vbergeben will / vnnd damit er den einwohnern leid zufüge / er ihnen gern die Jesuiten auff den halß laden wolte / damit er sie in vneinigkeit bringen / vnd einen wider den andern verhetzen köntc. Etliche sagen / sie haben gewisse nachrichtung / daß im / damit er auff der Jesuiten seiten gebracht wurde / fünff hundert pistoletkronen durch vnderhandlung deß *Nivelle* seyen verehret worden / vnd damit er solche milte schenckung beschönen möchte / habe er sich solcher summen halben verschrieben: welches doch nichts zu bedeuten hab / dieweil er dargegen mit einer heimlichen vrkund quitirt sey. Der Herr Bischoff ist eines so danckbaren gemüts / daß er allenthalben erzehlet vnd rühmet / wie viel guts ihm von den Jesuiten widerfahren sey. Darumb sagt er / es folge darauß was es wolle / so könne er nicht nachlassen / die sache der Jesuiten zutreiben / dieweil er ihnen so hoch verpflichtet sey.

Vnd sind diß die dienste / die ihm die Jesuiten geleistet: erstlich / haben sie zuwegen gebracht / daß ihm zu Rom die iahrgefälle / die er wegen verfertigung seiner bestallungs bullen hette geben sollen / geschenckt vnd nachgelassen worden sein: darnach daß er durch hülff *Pater Cottons* zwölff *Canonicat* von S. Steffan zu seiner Bischofflichen taffel vom verstorbenen König erlangt hat: vnd wiewol er deren noch nicht geniessen können / dieweil sich das Capitel darwider gesetzet / iedoch hofft er noch durch der *Societet* beystand vnd *credit* die oberhand wider seine widersächer zubehalten. Zum dritten / dieweil er sich zu schwach befindt / seinem ampt genug zuthun / so hat er vor / sein Bischthumb zutheilen / vnd solchen anstalt zumachen / daß er die Jesuiten alle geistliche sachen verwalten lasse / vnd er der weltlichen allein vnd vnverhindert abwarte / außgenommen / daß er bißweilen etliche *ordinire*, damit er seine grosse geschicklichkeit sehen lasse. Herr *Johan Dautruy*, dessen wir am anfang gedacht / hat sich auch nicht vmb sonst zum Vorsprecher für die Jesuiten gebrauchen lassen: dann man fürwar vnnd gewißlich / daß er deßwegen zwölff hundert kronen von *Nivelle* empfangen hab. Also weiß ein ieder seinen eigenen seckel mit gemeinem schaden außfüllen.

Alle ständ vnd fürnembste einwohner der Statt / als ihnen zu ohren kommen / was sich zu *Fontainebleau*, da *Denys Latrecey* dahin gereißt / begeben / vnd das man die Königin fälschlich berichtet hette / als wann man der Jesuiten zu Troyen begerte / haben den 16. *Iuny* eine offentliche versamlung gehalten / in welcher geschlossen worden / man solte ein *Instrument* auffrichten / darinn das ienige / was die / so vmb Jesuiten ohn befehl vnd gewalt / auch aller ständ in der Statt vnwissend / anlangen dörffen / gehandlet hetten / verworffen vnd widerruffen wurde: daß man solches *Instrument* gen *Fontainebleau* tragen / vnd / wanns von nöten / auffweisen / darneben Ihre May. von den aufrürischen predigten *Pater Binets*, vnd den heimlichen losen pratticken / durch welche er vnd seine vertrawte sich vnderstunden / die einwohner an sich zuziehen / berichten solte / vnd daß ein ieder an solchem proceß ein groß mißfallen truge / vnnd were zu besorgen / es möchte deßwegen ein aufflauff entstehen. Zu diesem end wurden *deputirt* von wegen der Clerisey / Herr *Vestier*, Dechant zu S. Peter: von wegen deß Raths / Peter *Trusat*: von wegen gemeiner statt / Herr *Pithou* Schultheß / *Tartier* Schöpff / *Daubterre* von *Villechetif* alter Schultheß: der Hertzog von *Nevers, Gubernator* in *Champagnien* vnd *Brie* that ihnen die ehr / daß er sie zu der Königin führet: der Dechant Herr *Vestier* thet das wort / vnd war diß der innhalt seiner rede: daß alle einwohner zu Troyen nichts begerten / oder auch begeren wolten / als was ihr May. gefellig were / iedoch so dieselbe ihrem vnderthänigsten bitten vnd flehen statt geben wolten / so betten sie gantz vnderthänigst / daß ihrer mit der einnemmung der Jesuiten verschonet wurde / dieweil

man

man ihr nit allein zu Troyen nit begere / sonder auch dem König vnd gemeiner Statt viel daran gelegen / daß sie daselbst nit eingenommen wurden: vnd so Ihr May. durch etlicher *privat* personen bericht were vbereilt worden/ als solten die einwohner zu Troyen der Jesuiten begeren/ das were durch betrug vnd ohn wissen vnd willen der gantzen gemeind vnd derselbigen glieder / geschehen/ vnd were er sampt denen / die allda mit ihm zu gegen/ von denselben abgeordnet worden/ Ihr May. einen demütigen fußfall zuthun / vnd Ihr vnterthänigst zuerkennen zugeben / daß die gemüter der einwohner zu solcher einnemung gantz vnd gar nit geneigt weren. Die Königin gab zur antwort/ Sie were also berichtet/ als wann die zu Troyen der Jesuiten begerten: dieweil aber dem nit also / so solten sie von Ihr/ dieselbe einzunemmen nit gezwungen werden: Ihr meinung were nit/ sie wider den willen der einwohner einzuführen. Der *Pater Cotton* ist selbs bey dieser handlung gegenwertig gewesen / aber wie er sich meisterlich weißt zuverstellen/ also ließ er sich damals nichts mercken/ vnd dacht er wol/ es were nicht zu zeit reden/ damit nicht etwa der Königin die ärgerliche predigten *Pater Binetti* vnd die rotturungen/ durch welche man die Jesuiten in Troyen bringen wollen/ sind gethan wurden.

So bald die *Deputirte* von der Statt Troyen nach *Fontainebleau* gezogen waren/ folget ihnen der Bischoff nach / vnd reißte auff einen tag zwantzig meilen/ damit er ihnen vorkäme: vnd zwar diese vngewohnliche behendigkeit ist ihm so wol gelungen / daß er der *Deputirten* anbringen vnd Ihrer May. antwort selbst angehört/ gleichwol nit ohne grossen verdruß vnd widerwillt/ dieweil er gesehen/ daß der betrug vnd falsches vorgeben/ durch welches er vnd *Pater Cotton* die Königin den *Deputirten* wie obgemelt/ gegeben/ haben sich der Bischoff vnd *Pater Cotton* mit einander berathschlagt / was in dieser sachen zuthun were: vnd haben sich dieser nachfolgenden mitteln verglichen: Erstlich / man solte zu Troyen außgeben / die *Deputirten* von der Statt hetten durch keinen andern / dann durch einen Hugenotten / zu der Königin geführt werden können: Zum andern / daß die sache wegen der einkommung der Jesuiter nit gar verloren / sonder auff eine andere zeit verschoben were: Zum dritten / daß *Pater Cotton* sich annemmen solte/ als wann er eine sonderliche andacht zu S. Bernnard truge/ vnd deßwegen eine walfart in wenig tagen gen *Clerevault* thun wolte: vnnd daß er in derselben reyß durch Troyen durchziehen/ vnd daselbst auff S. Pettero tag den 29. *Iunii*, da die Kirchweih zu Troyen ist/ predigen/ vnd denen/ die ihres anhangs weren/ wider ein hertz zusprechen solte. Solches ward also beschlossen/ vnnd auch verrichtet. So bald der Bischoff wider zu hauß angelangt/ kompt er zum Presidenten/ vnd zeigt ihm an/ was sein vnd deß *Pater Cottons* gutachten were: bald leßt der President einen *Notarium* mit namen *Matthieu le Sot* holen / welcher bey wehrender *Liga* sich vor andern wütenden meutmacheren herfür gethan / vnnd sprach zu ihm also: Herr *Sot*, guter freund / Es gilt jetzt nit mehr schweigen vnd verhälen / es ist vmb der ehren Gottes vnd der religion zuthun: gehet hin vnd sagt keck lich in der Audientz / daß die schöne *Deputirte* niemand anders haben finden können/ der sie zu der Königin geführt hette / als einen heylosen Hugenotten/ vnd sey ihnen der bescheid nit worden/ den sie gern gehabt hetten. Dieser *Sot* setzt dem also nach/ vnd kompt freytags den 24. *Iunii* in die Audientz / da er mit heller stimm gantz vnbescheidenlich / was ihm befohlen angezeigt/ vnd thet diesen zusatz noch hinzu: Daß die/ so die Jesuiten nit wolten in der Statt haben / Atheisten/ Libertiner vnd der Hugenotten Falcken weren/ vnd daß in der Statt zehen tausent mann zufinden / die ihr leben vmb der Jesuiten einkommung wagen wurden. Es war dem *Matthieu le Sot* nit genug/ daß er eine thorheit begangen/ sein namm manete ihn es bey derselben nit bleiben zu lassen/ sonder ein verbrechen auff das ander zu häuffen. Den andern tag / welcher war der 25. *Iunii*, kam er wider an das ort/ da er deß tags zuvor gewesen / vnd widerholte die obergezehlte wort: vnd als er drauf den Presidents Rath *Trutat* angetroffen / führ er ihn mit diesen worten an / er wüßte wol / daß er auff sein leben kundtschafft einnemen thete/ er solte sich deßwegen nit weiters bemühen / sein leben were so gut als deß *Trutats*. *Trutat* antwortet/ er redete gantz vnbedachtsamlich / in dem er sagte/ daß die/ so die Jesuiten nit wolten in der Statt haben / der Hugenotten Falcken weren/ vnd daß die *Deputierte* von Troyen niemant anders hetten finden können/ der sie zu der Königin gebracht hette / als einen heylosen Hugenotten: er wurde solches offentlich müssen büssen. *Le Sot* sagt hingegen / er habe das einmal geredt/ vnd wolte es auch wol geständig sein. Den montag/ welcher war der 27. desselben monats/ fuhr *le Sot* in seiner unbescheidenheit fort / dieweil er sich auff den Herren Presidenten verließ/ vnd gieng zum Herren *Pithon*, Schultessen in der Statt/ vnd widerholte vor ihm gantz vnverschampter weise die wort / die er schon zweymal in der Audientz geredt hatte.

Diesem *Notario le Sot* folgen etliche andere seines gleichen nach/ vnd lassen sich beduncken/ es sey ihnen alles erlaubt/ sonderlich wegen der gegenwart *Pater Cottons*, der gegen Troyen kommen war / fahen derwegen auch an/ von den *Deputirten*, die die reiß nach *Fontainebleau* gethan/ höhnisch zu reden / verleumbden sie/ vnd sagen einem jeden insonderheit/ was *le Sot* offentlich gesagt hatte. Einer hat sich finden lassen/ dessen namen man verschonet/ welcher es den andern allen wollen zuvor thun / sagend / man müßte zu den waffen greiffen/ damit man die Jesuiten einführte / er wüßte wol

wie man die klinge führen solte. Damit nun diesem übel zeitlich begegnet/vnnd dem vnheyl/ welches auß solchen wütigen handlungen erwachsen möchten/gesteuwret würde/ haben sich eben auff den tag/ nemlich den 27. *Iunij* Schultes/ Schöpffen vnnd etliche alte *Officirer* auß der Gemeine/im Bischofflichen Sal versamlet/da geschlossen worden/ daß man ein sonderbare rechtfertigung wider *Matthieu le Sot* anstellen solte/ vnd ihn vor gericht/ deß vbermuts halben/ den er vnbesinneter weise getrieben/ vornemen/ vnd dieweil er sich auff den Presidenten verließ/ vnnd an vielen orten/ ehe er diesen handel angefangen/gesagt hatte/derselb würde ihn wol wissen zu verantworten: so bedachte die versamlung sehr weißlich/ daß man zum Herren Presidenten gehen vnd ihn verständigen solte/was geschlossen worden/ mit bitt/ daß er vermög deß ansehens/ welches er wegen seiner tugenden vnnd getrewen diensten bey den einwohneren zu Troyen hätte/ solches vnwesen/ das sich in der Statt erregen thete/ stillen/ vnd die zertrennte gemüter zu einer guten vnd rechtschaffenen einigkeit anweisen helffen wolte. Zu diesem end hat sich der Schulteß Herr *Pithou* mit sechs Schöpffen vnd etlichen andern *Officireren* der Statt zum Herren Presidenten verfüget/ die zeigten ihm an/ auß was vrsachen sie zu ihm kommen/vnd vbergaben ihm schrifftlich/ was *Matthieu le Sot* für frevelhafftige stuck begangen. Als der Schulteß Herr *Pithou* außgeredt/ antwortte der Herr Presidents/ wann er den *Matthieu le Sot* würde gehört haben/ so wolte er sehen/ was der sachen zu thun were/ das recht stunde einem jeden offen: vnd damit er zuerkennen gebe/ wie übel er zu frieden/ daß man die Jesuiten nit einnemmen wolte/sagt er ferns/daß derer in Troyen zehen tausent weren/ die ihrer begerten/ vnd weren nur fünffzehen oder sechszehen Libertiner darwider/ denen zu trutz sie gleichwol hinein kommen solten: daß wann er zu hofe were gewesen/ er denen das maul wol würde gestopfft haben/ die dahin im namen der Statt gezogen weren/ er wolte/ daß es ihm einen schoppen seines bluts gekostet hette/ daß er daselbst gewesen were/ die lesterungen/ die man der Königin vorbracht hette/ abzuleinen. Daß übrige/ daß der President geantwortet/ haben wir in diesem berichte nit melden wollen/ damit wir dem Leser durch erzehlung der schmichwort/ die er gegen dem Schultessen vnd Schöpffen gleichsam zur höflichen danckfagung/ daß sie ihm die ehr gethan vnd zu ihm in sein hauß kommen waren/ herauß gestossen hat/ keinen verdruß machen. *Pater Cotton*, als er auff bestimpte zeit zu Troyen ankommen/ hat er mitwochen den 29. *Iunij* auff S. Peters tag im Thumb geprediget/ vnd widerumb folgenden Sontags den 3. *Iulij* in S. Magdalens kirche. Die gegenwart dieses *Patris* hat denen/die gleich wie *Matthieu le Sot* geartet vnd gesinnet waren/ einen solchen muth gemacht/ daß ihrer viel mit vngenetgt gewesen/ zun waaffen zu greiffen/ vnd einen lermen anzufangen. Viel fromme vnd ehrliche leut vnder den einwohnern/ als sie gesehen/ daß grosse gefahr wegen einer auffruhr in der Statt verhanden/seufftzten sich selbs/ vnd kundten sich nit enthalten/ diesen proceß deß Bischoffs vnd deß Presidenten zu schelten/ daß sie/ die zum friden helffen solten/ vneinigkeit vnnd auffruhr anstiffteten/ damit sie durch eine empörung vnd aufflauff den Jesuiten zu ihrer einkommung die bahn machen könten.

Damit nun die Statt vor auffruhr vnd lermen/ dessen man sich zu besorgen hatte/ versichert würde/ haben Schulteß vnd Schöpffen ihr zuflucht zu Herren *Praslain Gubernator* in *Champagnien* genommen/ welcher sich als bald dahin begeben/ vnnd durch seine gegenwart vnd fürsichtigkeit alles wider gestillet vnnd in ruhe gebracht/ wie auß dem inhalt nachfolgenden schreibens/ so die Königin an ihn/auff seinen bericht/wegen seiner reiß nach Troyen/ abgehn lassen/ zu vernemen.

Herr *Praslain*, nach dem wir vernommen/ auß was vrsachen ihr euch gen Troyen begeben/ vnd welchen fleiß ihr angewendet/ dem vnwesen/ daß daselbst wegen der spaltung vnd verbbitterung/ die ihr vnder den eynwohnern befunden/ hette entstehen mögen/ zu begegnen/ wie ihr dann solchs glücklich verrichtet: haben wir euch durch diß schreiben wissend machen wollen/ daß ihr daran dem König meinem sohn vnd mir einen sehr angenemen dienst bewiesen habt/ welcher nicht weniger vns zu sonderlichem gefallen/ als der Statt zur ruhe gereichet. Wir hatten vns vorgenommen/ dem Bischoff vnd Presidenten durch euch befehlen zu lassen/ daß sie etwas bescheidener/ als bißher/ sich erzeigen/ vnd ihren eyfer mässigen solten/ vnnd euch schreiben an ihnen deßhalben zusenden: aber dieweil *Pater Cotton* vns höchlich versprochen hat/ daß sie sich künfftig wol vnd nach vnserm willen verhalten werden/ vnnd daß es vnvonnöten/ daß wir ihnen schreiben/ haben wir es anstehen lassen: jedoch haben wir darfür gehalten/ es könte nichts schaden/ daß ihr ihnen auf fürfallende gelegenheit zu verstehen gebet/ was unsere meinung sey/ vnd was zu ihren ehren vnd verrichtung ihres ampts/ wie auch zu erhaltung friedens vnd einigkeit in gemelter Statt diene/ welche ihr euch allzeit trewlich befohlen sein lassen wollet: Dann wir entschlossen sein/ auff alle zutragende fäll/ vnnd mit namen in diesem gegenwertigen/ dahin fürnemlich zusehen vnd zutrachten/ daß friede erhalten werde/ vnd war unsere meinung nit/ die Jesuiten zu Troyen anderst/ dann auff das bitten vnd anhalten/ so vns im namen der einwohner daselbsten geschehen/ einzuführen/ wie wir auch vns solches zu thun nit in den sinn nemen wollen/ dann so fern sie es begeren. Gedachter *Pater Cotton* hat vns gleicher massen berichtet/

richtet / daß der *Notarius*, genandt *le Sot*, welcher etlicher ärgerlichen vnd auffrürischen reden halben beschuldiget worden / durch etliche / die ihm übel wolten / darzu gebracht worden / vnd solches mehr auß zorn vnnd vnbedachtsamkeit / als auß bösem willen gethan / vnnd daß er deß wegen mit keiner straff zu belegen sey / weil man ohne daß nichts wider ihn fürnemmen könte / mann greiffe dann auch andere an / die mehr sind / dann er / vnnd die die fürnembste ämpter bedienen / auf welche er sich beruffen / daß er von inen darzu were bestellt worden: vber diß / daß er auch dergleichen reden fürbringen könte / die sein gegentheil solte haben lauffen lassen: also daß wann mann also diese sachen wolte rütlen / ein newe vnruhe / ärger als die vorige / die ihr gestillet / darauß entstehen möchte / vnd darumb daß es besser were / solche enestandene vneinigkeit gänhlich aufzuheben vnnd zu tilgen / mit bitt / solches euch also zu befehlen: darinn wir ihm gleichwohl auß vrsachen / die ihr selber ermessen könnt / nicht haben willfahren wollen / sonderen vns erbotten / euch alles das jenige / was er vns vorbracht / zu zuschreiben / damit ir / als dem der gegenwertige zustand in der Statt / die gelegenheit der sachen / vnnd wie es sich mit einem vnnd dem anderen in der wahrheit verhelt / was auch daraus erfolgen möchte / am besten bekannt ist / solches bedencket / vnnd darinn verfahret / wie ihr erkennen werdet / daß es die *Iustitia* vnd deß Königs meines sohns vnd mehr gemeldter einwohner wolfart erheischet. Diß hab ich euch also zuschreiben wollen / vnd könnet dem Königklichen Anwald von unsert wegen vermelden / daß wir einen sonderlichen genügen haben an der bescheidenheit vnd guten anstalt / dessen er sich in dieser sache / ewrem zeugnus nach / wie auch sonsten / gebrauchet: In gleichem wollet dem Schultessen ansagen / daß wir uns seine trew vnd fleiß / die er in dieser sachen erwiesen / gnedigst gefallen lassen: vnd ist diß vnser ernstliches vermanen an sie / daß sie also fortfahren / vns wol vnd trewlich zu dienen / wie wir dann nit zweiffen / daß sie thun werden: euch hiemit göttlicher *protection* empfelend. Geben zu Pariß den 14. *Iuly* 1611. Vnd war die vnderschrifft / *Maria*, vnd besser drunden / *Pothier*.

Dieser Brieff ist ins Stattbuch eingeschrieben worden / vnd beweiset derselbe klärlich / erstlich / daß die Jesuiten ihnen kein gewissen machen / rottirungen vnd spaltungen anzurichten vnd zuerhalten / wann es zu ihrer *Societet* nutzen dienet. Zum andern daß *Pater Cotton* an seiner kunst vnd wolredenheit nichts erwinden lassen / die pratticken / die der Bischoff vnd Præsident zu Troyen getrieben / die Jesuiten daselbst einzuführen / bey der Königin zu verstrichen vnd bedecken. Zum dritten / daß er sich zu einem *advocaten* für den aufrührer *Matthes le Sot* gebrauchen lassen / vnd sich vnderstanden / den vnglimpff seines verbrechens auff die zu schieben / die er seinen Gegentheil nennet / vnd die in dem / daß er ihnen auffrechnen wollen / allerdings vnschuldig sein: Diß ist gewiß vnd vnlaugbar / daß *Matthes le Sot* nichts / dann auß trieb vnd befehl deß Præsidenten geredt hat: in massen *le Sot* selbs bey vielen fürnemmen anschnlichen leuten sich verlauten lassen / vnd hats sein weib gutwillich vor dem Herren *de Praslain* gestanden / da sie ihm zu fuß gefallen / vnnd für ihren mann gebetten / hernach hat sie es vor Gericht / wie iederman weißt / bekandt. Wie nun der Præsident vnd *Matthieu le Sot* ein schändliche vnd verweißliche that begangen / iener / daß er diesen bestelt / dieser / daß er sich bestellen lassen / schmächliche / vnd denen / die auch nur ein füncklein Christlicher liebe in sich haben / vbel anstehende reden außzusprengen: also ist es nit weniger dem *Pater Cotton* ein grosse vnehr / daß er also vnverschampter weiß die Königin hinder das liecht führen / vnd die vnschuldige beschuldigen wollen / damit er die schuldigen entschuldigte.

Der Schulteß vnd die Schöpffen haben den Bischoff manchmal besucht vnd angesprochen / damit er zu dem / was recht vnd billich ist / verstehen wolte / vnd ihn gebetten / daß das jenig / so den 3. *Iuny* in voller versamlung wegen Abraham *Drouets*, der zu ihrer Schulen vorgeschlagen / beschlossen worden / möchte ins werck gerichtet werden: aber er hats gänzlich abgeschlagen: als er dessen wider durch schrifften ersucht worden / hat er den 12. *Iuly* 1611. diese schrifftliche antwort geben / die Königin hette befohlen / mit der sachen einzustehen / vnd daß er ihre fernere *resolution* erwarten thete: in mittels hette er wegen deß obersten Schulampts vorsehung gethan. Man hat nachmals bey ihm angehalten / er wolle mit *Abraham Drovot* vbereinkommen: mit dem anhang / wann ers nit thun würde / so würde man nichts desto weniger in der sachen fortfahren. Darauf last er den *Drovot* welcher ein Priester vnd *Baccalaureus Theologiæ* ist / zu sich kommen / vnnd drewet ihm (in gegenwart *Iacob Nivelle*) daß er ihn in den Bann thun wolle / wann er den dienst im *Collegio* anneme. *Drouot* antwortet mann habe sich vor solchem bann nicht viel zu förchten. *Nivelle* wolte für den Bisschoff reden vnnd sagt / *Etiam iniusta excommunicatio pertimescenda*. *Drouet* gab zur antwort / mann könte durch das *appelliren* wider solche straffen wohl raht finden. Der Bischoff *protestirt* hingegen / daß wann ihm schon das Parlament auferlegen solte / ihn zu *absolviren*, so wolte ers doch nicht thun / er aber *Drouot* könte diesem allen wohl zuvor kommen / wann er sich schrifftlich verobligiren wolle / auß dem *Collegio* zu weichen / wann die Königin die Jesuiter würde in Troyen einführen wollen. Der Schultheß vnd Schöpffen / alß sie dieser practicken vberdrüssig worden / lassen endtlich den *Drouot* die bestallung auf das oberste Schulampt / deren sie sich den 12. July mit einander

verglichen / underschriben / wie auß diesem *instrument* zusehen.

Im Jahr 1611. Donnerstags den 13. *Iulij* vmb vier vhren nach mittag haben wir endsbenante Königliche *Notarij* zu Troyen vns in den Bischofflichen Saal daselbsten verfüget / da obgemelte Herr Schulteß vnd Schöpffen in vnserm beysein zugegen gewesen / vnnd hat Herr Schulteß in aller namen *Abraham Drouot* persönlichen angeredt / vnd von ihm begert / daß er obigen *Contract* mit ihnen gegenwirtigklich vnderschreiben wolte / vnd ist ihme *Drouot* solcher *Contract* von dem einen gedachter *Notarien* in gegenwart deß andern als bald vorgelesen worden / demnach solcher zu vnderschidlichen mahlen mit ihme *Drouot* also getroffen / wie noch gesterigs tags bemelte *Tartier* vnd *Gombault* Schöpffen im namen vnd von wegen der andern allen zu ihm *Drouot* abgeordnet worden / von ihm zuvernemen / ob er seiner gethaner zusag nachkommen / vnnd mehr besagten *Contract ratificiren* wolte. Welches bemeldter *Drouot* verwilliget. Nach welchem Herr Schulteß vnnd Schöpffen sampt ermeldten Räthen deß Schöpffenampts auff jetz besagten gestrigen tag vmb sechs vhren nach mittag ins *Collegium* gangen / mit viel ermeldtem *Drouot* zureden / welcher durch mehr gedachten Herren Schulteß befragt worden / ob er folgenden tags gegen mittag gemeldten *Contract ratificiren* wolte / vnd hat der *Drouot* geantwortet / er wolte nit vnderlassen / sich morgen / wie obgemeldt / in der Schöpffen Rathkammer einzustellen / mehrbesagten *Contract* in gegenwart deß Herren Schultessen vnd Schöpffen zu *ratificiren*. Darauf sich ermelter *Drouot* willig vnnd bereit zu sein erklärt / gedachten *Contract* zu vnderschreiben / wolte aber zuvor dem Ehrwürdigen Herren Bischoff eine schrifft wider geben / welche er Bischoff ihme zu handen gestelt / vnd daß er fast wüntsche / daß sich gedachter Herr Bischoff mit gemelten Herren Schulteß vnnd Schöpffen vergleichen möchte / damit ihme *Drouot* vom Bischoffen kein eintrag vnd verhindernuß im *Collegio* widerfahre / dieweil gedachter Bischoff ihn in bann zuthun gedröwet / welchen bann er nit auffheben wolte / wanns schon das Parlament gebieten solte: begere demnach / daß ihm eine Copey besagten *Contracts* gegeben werde / dieselbe in seinem Rath einzuliefern: vnnd das er ausserhalb deß verbots vnd gedröwten banns vom Bischoff erbietig were / gedachten *Contract* zu vnderschreiben. *Signatum Bourgeois* vnd *Tratel*.

Auß diesem bericht kan ein vnpartheyischer Leser leichtlich ermessen / was der Jesuiten zweck vnd fürhaben sey / vnd wie ihre heimliche vnd listige practicken gantzem Franckreich gefährlich vnd besorglich seyen.

ACTIO

ACTIO MARTILIERI ADVERSVS IESVITAS IN PARLAMENTO PARISIENSI,

ANNO M. DC. XI.

ANno 1610. & 1611. tractata est rursus, & ut multis videbatur, prorsus finita, controversia, quæ diu agitata fuit inter Iesuitas & Academiam Parisiensem. Cùm enim Martilierus Academiæ Advocatus in Parlamento statum controversiæ inter Iesuitas & Academiam, An nimirum potestatem haberent Iesuitæ artes quaslibet liberales in Collegio suo publicè profitendi, dilucidè admodum explicâsset, & iniquitate, turpitudine, flagitijs erroribusque tam vitæ & morum, quàm doctrinæ ipsorum commemoratis, Academiæ non solùm, sed & universæ Reipublicæ detrimento eos esse maximo, certis immotisque argumentis ita confirmâsset, ut Regum eos parricidas esse, dubium amplius nemini videretur; Et verò Advocatus Iesuitarum tam frigidè ad argumenta ista die postero respondisset, ut appareret facilè, argutias eorum ad obfuscandum clarissimum veritatis Solem momenti afferre nihil ampliùs posse, Servinus statim, Advocatus Regius, facto, à matris Hircani & Aristobuli, qui ex Regia Maccabeorum stirpe ultimi fuerunt, historia dicendi initio, *Eam*, inquit, *Pharisaorum & Scribarum, qui vitæ morumque innocentiâ omnium in se oculos converterant, astutia, ei tandem miseriarum perductam fuisse, ut præter nomen & titulum Reginæ, (potestate & imperio omni ad Pharisæos delato) nihil ampliùs retinuerit.* Porrò autem ex antiquorum Patrum & Doctorum Ecclesiæ scriptis Monasticam Eremitam & in universum omnem Ecclesiasticam vitam, solitudini, humilitati, studijs, castitati, dilectioni, simplicitati, paupertati, bonisq; temporalibus & favori Principum contemnendis totam dedicatam esse oportere ostendens, longè hanc Iesuiticam ab ea alienam esse, utpote quę bonis aliorum per insidias & dolo malo occupandis inhiaret, & doctrinam tam in forma, quàm in materia pessimam profiteretur, argumentis & exemplis plurimis tam dilucidè comprobavit, ut ne dicere quidem contra, qui adsuerant Iesuitarum primores, potuerint, sed & defendere suam volentes causam, omnium risui exposuerint.

Actio Petri HARDIVILLERII Parisinæ Academiæ Rectoris *pro* Academia *adversus* Presbyteros *&* Scholasticos *Collegij Claromontani* IESVITAS habita *in* Senatu Parisiensi *Anno* 1161. *die* 22. *Decemb.*

ACtionem à Martilicro pro Academia Parisiensi adversus Iesuitas susceptam breviter modò enarravimus. Eam, uti commodiùs finiretur, Petrus Hardvilerius Academiæ Rector, promovendam talem in modum sibi sumpsit: *Ecce*, inquit, *Academiarum omnium Princeps & Regina, Regum Christianissimorum clarissima soboles, ad sacrum dignitatis vestræ, Iudices, tribunal prodit, non jam suâ amplitudine venerabilis, non nativâ pulchritudine spectabilis, non vegeto illo succique pleno corpore, non uberibus lacteo quodam* εὐψυχίας *fonte manantibus, non flammeis illis ac flagrantibus oculis, quibus omnium gentium animos divinis incendebat ardoribus, sed nuda, mærens, abjecta, in situ & squalore vitam trahens, miseria & conditionis suæ pudore suffusa, in vobis sua fortis & fortunæ præsidium quærens, vos enim madentibus oculis intuetur, quorum salutari manu nisi è cæno & sordibus extrahatur, non est quod aliud in tanta rerum acerbitate doloris lenimentum quærat, quàm ut saltem novissimas ejus voces Senatus audiat, & ipsa in vestro sinu innocentem, & Gallici candoris perpetuo retinentem animam exhalet. Tametsi autem is Academiæ datus sit patronus, qui undique oculatus, animos Gallorum facilè per avia, prærupta sinusque & anfractus Iesuiticæ Societatis ducere possit, se tamen affirmat sic ad dicendum venire, ut pietatis potiùs quàm defensionis, querelæ quàm eloquentiæ, doloris quàm*

quàm ingenij partes à se susceptas quisque intelligat, quamvis interim non diffiteatur, eò adactum esse se importunitate adversariorum, qui toties moniti, ut cœptis desisterent objurgati, ut ambitioni suæ modum facerent, toties ab aris focisque Academiæ depulsi, sese quin in aliena jura & prædia irrumperent, continere nunquam potuerunt. Inter alia autem nefaria ipsorum scelera, illud certè indignum maximè & prorsus non ferendum esse, quod jam non per se & emissarios suos, sed per ipsos Parlamenti judices, Academiæ tutores, Academicis periculum inferre conentur, & quos hactenus occultis consilijs dolisque extinguere non potuerunt, eos judicium sententijs & judiciorum religione oppressuros se arbitrentur. Quia autem inter cæteras postulationis suæ causas Academiæ vetustatem & confusionem, nimiamque juvenilis ætatis licentiam, veluti quosdam Academici corporis morbos objecerint, quibus curandis nec iussa Regiæ Maiestatis, nec pondus autharitatis Parlamenti par sit, sed solo eorum societas, cælitus in eum finem scilicet dimissa, probaturum se dicit, tam Reverendorum Patrum obsequiosas ad morbos ejusmodi tollendos manus haudquaquam requiri. Principio igitur constare laboranti Academiæ Medicos eos adhibendos minimè esse, quibus cujuslibet alterius Societatis innatus contemptus sit, quorum consilijs & artibus ingens morborum cumulus Galliam occupavit, qui ut importuni hæredipetæ circumstent, & morte nondum comploratâ, funeris arbitrio petant, quin imò qui ut corvi prædæ inhiantes, non nisi injectâ in os offâ recedere soleant. Sanctiss. istos & regularum suarum tenacissimos patres, Academicis nihil tale cogitantibus vulnus cruentũ & lethale superiori tempore inflexisse, Eam enim bellorum civilium procellis jactatam, ex communi naufragio vix emersisse, cùm sagacissimi patres animadverterent, convulsos ejus nervos, fractasque vires non sine peculiari regio munificentiæ affluxu reparari posse, Regem igitur eos odiisse suppliceſque petisse, ut parvulum istum gregem suum aliquâ dulcedinis guttulâ respergeret, esse sibi animum, non tam nomine quàm re, affectu & studio verè Gallicanum, & ad Regiæ Maiest. obsequium omninò præsentem: unica præ cæteris floribus sibi lilia cordi esse, omnes suos conatus cogitationesque ad commune Reip. bonum directas esse. Litteras esse ornamentum Reip. præsidium imperii, Solem & oculum regni; non debere igitur solam Lutetiam frui litterarum beneficio, & iuventutis instituendæ bono gaudere, sed diffundendum illud esse per varios ac multiplices regni totius Tractus, Civitates, Provincias, Regem igitur opt. & magnificentiss. clementia sua mollioribus ulnis eos excepisse, suo sinu & pectore fovisse, & tum Flexiæ per se, cum in alijs Regni partibus per subditos suos stipendijs amplissimis ditâsse. Illis autem velut armis instructos, & nomine regio veluti numine tactos. Academiam inermem & omni præsidio destitutam deinde aggressos esse, suumque illud adeò quæstuosum GRATIS personando, juventutem ab Academia abduxisse, ut mirum non sit illum jam vitæ litterariæ fontem exsiccari præcisis undiquaque venis & ductibus quibus sanguinem & spiritum accipiebat. Falsos tunc quidem expectatione suâ Iesuitas, factum enim esse, ut totum laborantis Academiæ corpus, circumfusis eorum gregibus obsessum, vires suas, Academicis cor moribundæ parentis doctrinâ puriore reficientibus, collegerit, & corvos hiantes deluserit. Hoc autem animadvertentes Claromontanos patres, ad alias artes extemplò confugisse, & à Rege diploma seu rescriptum obtinuisse, quo in ipso Academiæ Parisiensi gremio publicè scholas aperiendi facultas eis concessa fuit, juventutem igitur instituere cœpisse, non per se, sed alios quosdam magistellos, vel aliunde accitos, vel quasi fungos noctu unius spacio è fœcunditate soli Claremontani prorumpentes. Nihil mirum igitur si Academia exhaustis penè viribus non gemere tantùm & lugere suam sortem, sed contra vim fraudemque exclamare & Deum hominumque fidem implorare cogatur. Ad clamorem autem istum, eos ipsos patres, qui ejus vitæ insidias fecerant, accurrere jam & petere, ut Academicorum sinu excipiantur, non quidem domines fundi, sed ut colonos, imò ut servulos humiles in familiam Academicam cooptari volentes. Suaves illas quidem & melle illitas voces esse, sed quasi quis sapit, ipso felle reperiat amariores, Panem eos sinistrâ manu porrigere, lapidem dextra abscondere. Academicos quidem optare, ut non modo velut socios eos admittere, sed etiam velut fratres complecti, & ut Patres venerari liceret, sed campum istum magnos montes habere & fieri id non posse, multas Vrbes, quas ad nutum suum jam regnant Iesuitæ; multas provincias, quas possideant, multas Academias, quæ in suis sepultæ cineribus jaceant, & ex quarum ruinis rerum suarum insanas substructiones erexerint, testari satis & evincere. Eas enim tacitis & occultis motibus Academiam Parisiensem monere, ut suo periculo sapiat, & instantia sibi pericula non modò cautè prudenterque prævideat, sed etiam fortiter & gloriosè depellat, ostendentes, societatem Iesuiticam similem esse vel pennis Aquilarum, quæ sensim eas res atterunt, cum quibus inclusæ & reconditæ sunt; vel fluvijs, qui insulas complecti, ijsque adblandiri videntur eas tamen comminuunt & perdunt. Non esse autem necesse, ut in externa aliarum Academiarum discrimina inquirant, eorumq; voces & monita

nita desiderent, jam intus esse periculum, æstuare jam morbum in præcordijs, & ipsos Academiæ hostes prætextu pharmacorum, è-jus venas meliori sanguine exhaustas, venenatis exotericorum dogmatum poculis inficere, atque dum gratis ambrosiam suam summque nectar, cœlestes scilicet illas dapes Academicis languentibus apponere se jactant, Academiam suffocare, linguam ei præscindere, ne loqui, oculos eruere, ne eorum fraudes possit intueri, jugulum petere, ipsum caput aggredi, & Sorbonam ipsam tentare atque lacessere. Speciosum Societatis Iesu nomen, & boni publici pondus ac momentum in eorum verbis sonare, sed per ipsos jam licere subditis jugum excutere, licere Senatusconsultis & Regijs etiam rescriptis illudere, imperitæ multitudinis oculos eludere, licere veteres Academias pervertere, licere de patribus Miracula comminisci, licere passim Martyres conscribere, licere Sorbonica decreta non habere ludibrio tantùm, sed contumelijs prosequi, licere denique omnia pessundare, ut tandem sola Iesuitarum secta totum orbem dogmatum suorum facibus incendent, omnes etiam vitiorum spinas, vepres & noxios deterioris doctrinæ succos exurat. Quod Osorius quondam dixit, inclinante & in senium vergente mundo nascituram novi cujusdam & cæteris inusitati nominis Societatem, quæ tumidis magisterijs silentium impositura sit, & ad cujus, ut ad solis exortum, cæteri hominum jure sociatorum cœtus, quasi minora, & spurio quodam lumine lucentia sidera mortalium oculis eripiantur; Id Iesuitas per Vniversum penè orbem Christianum jam assecutos se gloriari, & certè præclariora quæque ac melioris notæ ingenia, suis undiquaque sedibus eos expulisse; passim erumpentes nascentis industriæ gemmas velut pestilenti quodam turbine afflatas adussisse; omnem literatis, quâ emergere ac se proferre possent, viam præclusisse, unam adhuc restare Academiam Parisiensem, ad quam velut ad portum confugerent virtutis & eruditionis suæ specimina edituri. Hanc quia scopulum esse videant Iesuitæ in quem irruentes frangantur, idcirco ad ejus interitum omnes adhibere machinas statuisse, iamque in maximi beneficij loco reponere, si speciè Societatis cum Academicis ineunda, & salutis eorum conservandæ nomine, omnes eorum labores, vigilias & conatus, omnibus invidiæ turbinibus exponant, si Academiam ad limen Claromontanæ domus, ut vile mendicabulum prostare, & alumnorum suorum præmia ab eorum Gazophylacio turpiter expectare cogant atque ut Societatis istius ludus, fabula, ludibrium toto orbe habeatur, faciant. Academicos quidem stare in procinctu, non dolis, non ambitu, non versutijs, sed ingenio, doctrinâ, industriâ, virtute & animi candore cum reverendis istis Patribus certaturos, velle, ut proferant se Iesuiticæ Societatis lumina & Gigantes illi, qui voluminia voluminibus, ut montes montibus imponendo, cœlum sapientiæ scandere se putant, & Deos Academiæ tutelares de solio suo deturbare; sed optare tamen, ut Iesuitæ nudæ cum nudis Academicis decernant, hoc enim si fiat, sperare se futurum, ut res tota, omnibus iucundum, utilem Reipublicæ, literis salutarem exitum sortiatur. Cæterum non doctrinæ saltem & eruditionis rationem; sed ipsius etiam Reip. salutem, & Gallicani Imperij dignitate, quin imò Regis Christianissimi securitatem postulare, ut Gallicanæ juventutis informatio solius Academiæ fidei & Academicorum sedulitati permittatur, atque demandetur. Mæcenatem olim Augustum monuisse, ut ijs erudienda juventus traderetur, qui Imperium Romanum impensè adamarent, Gallorum igitur adolescentum institutionem non posse cuiquam tutius, quam Academicis Parisiensibus commendari qui eodem quo tota Gallia spiritu vivant, & propterea Academiæ vitam servari unicè expetant, ut ipsi in ea velut in specula ad Regiæ Maiestatis decus & securitatem pervigiles excubent, & Reipubl. Gallicanæ amorem tenellis adolescentum ingeniis, Christianis pietatem erga Deum, subditis fidem erga Reges, civibus commune boni publici desiderium inserant. Regem piissimum & suorum amantissimum, priusquam atroci & cruento vulnere à nefario parricida confessus ad cœlum migraret, de Academiæ suæ dignitate revocanda seriò cogitasse, nec satis esse duxisse, si fidissima Maiestatis suæ filia viveret, nisi etiam splendidè & regiè viveret. Hanc igitur tanti Regis filiam stare iam in conspectu iudicum, eosque per sacros illius manes orare, ne labores, conatus, gloriam suam cum Iesuitis partiri cogatur. Non ea laborum suorum præmia rependi sibi Academiam postulare, quæ ingentes familiarum amplissimos reditus adæquent, non quærere eam Baronias, Comitatus, Abbatias, non captare hæreditates, non arcanâ quadam arte munerum copiam passim ex omnium manibus & loculis elicere, sed tantùm suppliciter & demissè petere, ne in hoc squalore deseratur, neque in hoc miseriarum cæno hactenus depressa opprimatur. Iesuitæ quidem cur finibus Academicis se contineant, cur tantus eos Gallicanæ iuventutis educandæ pruritus agitet, cur ovis Gallicis tam pertinaciter incubent, causam non esse aliam, quàm ut Gallorum loco Milvios aut vultures excludant. Hæc enim nisi ipsis mens esset, futurum certè, ut Academiam non tam proterve arietarent. At vero Academiæ totius

in iudices æquißimos eorumque dignitatem defixum aspectum esse, eosque eò sibi æquiores magisque propitios fore confidere, quò adversariorum ambitus plus gratiæ & favoris apud plerosque videatur obtinuisse. Non opibus eam contendere, quæ exhaustæ sint, non dignitate, quæ jam pridem iaceat, non amplitudine, quæ indignißimè conteratur, sed precibus, lachrymis, squalore & miseria, per Deum enim immortalem eam obtestari, per Henrici Magni, suavißimi patriæ parentis pios ac propitios manes, per ultimas eius voluntates, per Christianißimi Regis, & Reginæ Matris optimæ ac Serenißimæ securitatem, per Galliæ totius incolumitatem, per decus & amorem patriæ, per liberos eorum, quorum præsertim res agitur, per eos ipsos & nominis eorum immortalitatem, ut eripiant tandem aliquando literas ex profanis istis manibus, easque suæ parenti & Academiarum Reginæ, vel potius suam eis parentem restituant, neque diutiùs purißimum ac verè Cristallinum oculi Gallicani humorem, admixtis exotericæ doctrinæ sordibus turbari permittant, considerantes nempe, fatum esse, ut ad Senatus Parisiensis nomen & recordationem tota deinceps gestiens prosiliat Academia, eique æternùm victuros gloriæ lauros decerpat, quàm ut novus, & Gallicano præsertim genio inusitatus Religiosorum hominum cœtus è finibus monasticæ professionis exiliens, cum omnium penè Ordinum querela, cum totius Galliæ periculo, cum certißima Musarum politiorum ruina, ubique iactet & proclamet, ipsis iudicibus; societatem suam in Academicos irrupisse, Academiam & literas meliores ipsorum iudicium sententia concidisse, & tertium istum Gallicani lilij apicem, iudicum spiritu perculsum emarcuisse.

Excusa est hæc Actio juxta exemplar Parisiis apud Ioannem Petit-pas, viâ Iacobæâ sub scuto Venetiarum excusum. Anno 1612.

ARRESTVM CVRIÆ
PARLAMENTI:

PRIMARIA, RERVM CAPITALIVM ET EDICTI Classibus convocatis 22. Decemb. 1611.

LATVM

IN CAVSA

SACERDOTVM, ET SCHOLASTICORVM COLLEgii Claromontani qui se IESVITAS vocant, Diplomatis Regii 20. August. 1610. comprobationem postulantium, quò omne scientiarum artiumque genus, in Collegio Claromontano, juxta edicti Septemb. 1603. & aliarum constitutionum normam, publicè docendi, potestas concedatur.

ET

RECTORIS, SYNDICORVM AC DECANORVM VNIversitatis, Intercedentium Editioni Diplomatis, ac libello supplici oblato 2. Decemb. 1611. petentium, ut ex lege Edicti Restitutionis IESVITARVM, *& Decreti quo illud comprobatum est, ab omni Scholastico munere arceantur: nullo, ex personarum qualitate, præjudicio suborituro.*

Cui inseruntur ex D. Ludovici Servini Advocati fisci Regii, Actione, excerpta summa capita.

EX ACTIS CVRIÆ PARLAMENTI:

Manè.

PRIMARIO PRÆSIDE, ARRESTVM pronunciante.

Controversia, ultrò citròque copiosè disceptata, hinc, inter Sacerdotes & Scholasticos Collegii Claromontani, qui se Iesuitas vocant Diplomatis Regii 20. August. 1610. dati Impetratores, & quod decreto Curiæ comprobari, petunt, quo omne scientiarum artiúmque genus, in Collegio Claromontano, juxta Edicti Septemb. 1603. & aliarum constitutionum, declarationúmque normam, publicè docendi potestas conceditur, quique defensorum quoque vices agunt: inde, inter Rectorem, Membra & Decanos Vniversitatis Parisiensis, intercedentes comprobationi Diplomatis, ac supplice libello 2. Decemb. 1611. oblato, postulantes, ut juxta legem Edicti, quo restituti sunt Iesuitæ, prohibitione, ab omni munere & exercitio scholastico, arceantur: nullo ex personarum qualitate præjudicio suborituro.

Quúmque jam in quartum usque diem, majore, Criminali & Edicti Classibus convocatis, Montholonius, Diplomatis Impetratorum nomine & Matthelerius, intercessorum partes sustinens, auditi fint: atque ea causa peroratâ solemni intentionis clausula, illi Diploma comprobari petant, & hi verò recusent, & supplice libello intercedant, cùmque Rector quoque, & ex Impetratoribus nonnulli, verba fecerint. Quin etiam cùm Cognitoris Regii nomine SERVINVS egerit, cujus orationis hæc fuêro capita: se jam, 17. mensis hujus, cùm istius causæ, inter Sacerdotes & Scholasticos Collegii Claromontani petitores, ut rescriptum Regium, 20. Augusti, 1610. Senatusconsulto comprobaretur, & inter Rectorem, Decanum Facultatum, Natio-

num procuratores, & alia Membra Vniversitatis, reluctantes & ex occasione Petitores, disceptandæ nomen recitaretur: altercationibus, antequam Advocati causam agerent, occurrente, ea proruliſſe tum quæ hodie quoque referenda videantur. Nempe, pro muneris ratione, ut suarum est partium, ad gloriam Dei, Ecclesiæ bonum spectare, ac Regis rem, vitam, salutem, securitatem, & Reipublicæ totius tranquillitatem fartam tectam tueri, se adhortationibus utrosque, Actores & Defensores, verbis sancti Pauli commonefecisse, ut pacis, quoad fieri posset, & concordiæ mutuæ rationes inirent.

Ac propterea, Actoribus dixit, eos beneficium ab Henrico Magno, gloriosæ memoriæ, impetratum, gratâ mente jugiter recolere debere, qui eùm undiquaque fidelissimorum & longo rerum usu prudentissimorum Ministrorum consiliis, ab illorum revocatione deterreretur, nihilominus, id beneficii largiri constituisset, hac spe ex promissionibus ipsorum concepta, inductus, fore videlicet, ut Indulgentiæ & Clementiæ Principali, officiis & obsequiis, Regiæ Majestati præstitis, gratiam aliquam referrent: eò etiam maximè, quòd nullius rei, præterquàm reditus, gratiam postularent, nec alium sibi finem propositum esse significarent, nedum, ut ea, quæ hodie efflagitant, expetituri viderentur.

Addiditque, perpenderent secum ipsi an æquum esset, statim à Magni Regis obitu, illud postulare, quod ipsemet, nequaquam iis concedendum esse censuisset, & quod dum in vivis erat, urgere nequaquam essent ausi. Hæc saltem lex, si pertinaciter petitioni insisterent, ipsis præscribebatur, ut sese priscis Vniversitatis Parisiensis Decretis, & Theologicæ Facultati, in hisce quatuor capitibus, potissimum subjicerent.

Primò, *quò Regum saluti & securitati consulatur, quos sæpenumero jam impetitos, iterato parricidio, nefariè è vivis sublatos, scelestissimorum parricidarum manu vidimus, qui falso & detestabili Religionis obtentu, ac impurâ, temerariâque doctrinâ, nuper cusâ, quam ex libris & scholis istorum Impetratorum hauserant, ut ex Reorum confessionibus & Curiæ Arrestis, apparuit acti fuêre: Petitores, tam detestandis opinionibus renuncient, nec tantùm scriptoribus suæ societatis, qui eas tradiderunt, non assentiantur, sed etiam scriptis editis, juxta verbum Dei, in Veteri & Novo Testamento comprehensum, illas oppugnent.*

Dicant doceant, scribant ubique, nefas esse cuiquam, sive peregrinus, sive naturalis Regis subditus audiat, in Capita vitamque sacratissimæ Majestatis Regum & Principum moliri, quantumlibet speciosum authoritatis, vel spiritualis, vel temporalis nomen prætendatur, quacunque prætexatur causa, etiam ubi de moribus & Religione agitur; sanctè polliceantur & subscriptione suâ confirment ac recipiant, patefacturos se, quotquot intelligent, aut sentient, tam horrendæ consilia agitare, nec unquam iis ad stipulaturos dogmatis quibus malesano perditorum hominum ingenia, directè vel indirectè, tanquam fulcro, ad machinationes adversus Vnctorum Dei capita, struendas, niterentur.

Secundò, *Diplomatis Impetratores profiteantur, prædicent, doceant, inter cæteras potestates summas à Deo constitutas, Francorum Regem Christianissimum, in Temporalibus solo Deo minorem, non aliud in Terris supra se, præter Dei numen agnoscere, cujus beneficio, absoluto in subditos dominii jure potiatur: nec spiritualibus potestatibus, pietatis licèt colore prætento, & promovendæ vel defendendæ Religionis specie, fas esse Temporalium Regum ac Principum jura usurpare, magis, quàm Regibus, authoritatis Regiæ titulo, spiritualis authoritatis, apicem invadere, quapropter in sese recipiant, nunquam se hoc in argumento distinctionibus, nuper à quibusdam Doctoribus excogitatis, docendo usuros, quæ his vocabulis expressa fuerunt*: Directè aut indirectè, per se aut per accidens.

Agnoscant ingenuè, Scholasticis subtilitatibus, non res, sed verba tantùm mutari, quò in Ecclesia, immensa quædam & nullis cohibita finibus potestas, omnibus imperiis & Rebuspublicis secularibus gravis & damnosa constituatur, & spiritualis potestas in temporale imperium transeat, juris & regiæ Majestate, sacerdotalibus infulis tributa. Contrò inviolabili invictoque, ut problematico, axiomate asserant, penes authoritatem & potestatem nullius esse, Abdicatione, suspensione, ac Regni privatione, Reges, eorum ditiones occupanti, vel deprædanti exposità mulctare.

Tertiò, *doceant, profiteantur scribantque: Omnes Regis subditos, tam Ecclesiasticus, quam seculares, ad eam, erga Regem, ubedientiam teneri, quam Dominus noster Iesus Christus, humanam indutus naturam, Imperatoribus & Magistratibus, nascens, moriensque præstitit, quemadmodum hac lege sancivit*: Reddite Cæsari, quæ Cæsaris, Deo quæ Dei, *atque eam etiam ob causam, Regnum suum negavit esse mundanum, alioqui sibi non defuturos satellites, qui arma expedirent.*

Atque ista verba, ut & Pauli Rom 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subjecta esto, quæ sunt *non tantùm præcepti alicujus,*

cujus , declarationis , aut exempli ad tempus *observandi vim obtinere , quando videlicet Christiani , Temporali potestate (ut scripsit quidam ex ipsorum societate Coryphæus) carebant , Infidelibus subjecti : sed eo in universum omnes & in æternum , cujuscunque fuerint ordinis Ecclesiastici & Laici , obligationis nexu arctissimo astringi.*

Ac proinde, ad hujus legis amussim , vivendum esse, asseverent, quam Apostoli, & eos imitati verè Christiani, religiosè observarunt, qui non modò tum , cùm pauci veritatem Christianam amplecterentur, sed etiam, cùm in amplissimum numerum excrevissent , Discipuli, Cæsaribus & Regibus, vel Hæreticis & Infidelibus, in Temporalibus fideliter paruerunt.

Quapropter Diplomatis Impetratores fide caveant, se dictis & doctrinâ professuros: Nullam potestatem, qualicunque tandem sit, nec ipsam etiam Ecclesiam, vel in Concilio congregatam, aut aliâ quapiam ratione , jure ullo præditam esse , quo subditos, à Fidelitatis juramento absolvere, & obedientia, ad quam jure divino, naturali, & humano, exhibendam, tenentur, vincula, ullo pacto laxare valeat.

Quartò , *quod ad* πολιτείαν *Ecclesiasticam attinet , ad Regis authoritatem , & Regni leges tuendas , Diplomatis Impetratores , ore & scripto , tueantur libertates & jura Ecclesiæ , in cujus sinu vivunt, Gallicanæ : nec quicquam dicant , scribant , proponántve (quorundam Decretorum , quæ in Francia nec probata nec admissa sunt , prætexto nomine) quod illis adversetur.*

Ac proinde , deinceps sese scripturos recipiant , & curaturos , ut à Generali & Provincialibus adprobentur, quæ sunt adversus suæ societatis homines conscripturi, qui libris editis, dogmata contraria, quatuor hisce capitibus posuerunt.

In summa, Priscis Vniversitatis Parisiensis, ac Facultatis Theologicæ Decretis, atque Institutis stent per omnia.

Quibus capitibus , donec planè satisfecerint , & indubitatis τεκμηρίοις , sinceri animi , fidem fecerint , cancellis Edicti Restitutionis sese contineant. atque postquam ita caverint, libera demum, arbitratu Curiæ, juris reddendi potestas esto, in iis, quæ nunc indulgeri sibi postulant.

Hæc , is qui verba facit , sæpenumero testatur , se Petitorum socius significâsse ; hæc eadem complures clarissimi Viri , dignitate senatoria , in hac Curia, illustres intellexerunt , cùm in hos sermones inciderent.

Quin etiam Patri Frontoni , & alteri sodali , pridie quam causa disceptaretur , ista proponebat , coram Amplissimæ Dignitatis Viro , pietate , doctrina , atque erga Ecclesiam , Regem , Regnumque fide & studiis conspicuo , in Curia quadam suprema, Præside: qui suâ quoque authoritate & suffragio eosdem excitabat , ut candidè & ingenuè , præscriptis sanctionibus in Senatu recitatis, subscriberent, & eas sine ulla elusionis vel æquivocationis stropha, approbarent. Ad quæ cùm Regis Advocatus, sibi certum quid responderi peteret, excepit Fronto , Quantumvis ipse atque alii socii, qui Parisiis degunt, ita sentirent [*nam sibi privatim ab hac sententia alienum non esse animum, utpote qui in Politicis arbitraretur, temporibus & locis, ubi vivitur, serviendum esse*] non tamen integrum sibi esse , præcisa declaratione uti , nisi antè , hac de re cum sociis, qui in hac urbe sunt, conferret: imò existimare se , re communicata , constitutum, ad hasce propositiones, nisi prius Generalis Præpositi, cujus sententia expectanda erat, animo explorato , expeditè & tutò responderi non posse.

Quæ Rectori, & qui eum comitabantur, cùm fuissent significata, responderunt , sibi verba Frontonis probari non posse, captiosa & æquivocationibus obnoxia , præsertim cùm diceret , In politicis serviendum esse temporibus & locis , ubi vivitur. Adde quòd , cùm esset in confesso , Postulantium societatem , in omnibus, & per omnia , à Generali suo pendere , qui majore quàm cæteri Generales solent, potestate in sibi subditos Religiosos potiretur , atque extra Regnum Galliæ commoraretur, nullam rationem, ad fidem ipsis habendam aperiri, tum etiam, quòd Iesuitæ omnibus aliis ferre leges , à nullo verò accipere consueverint.

Præterea , Iesuitas istius justæ diffidentiæ causas causas ubiq; suis actionibus & institutis dedisse, ubicunque pedem fixerunt, affectato, tam in Clericos, quàm in Laicos domicio: Quibus accedit, quòd omnib. hic unicus scopus , normæ instar ob oculos est , ut cuncta ad societatis , etiam ex aliorum damno, utilitatem , atque amplificationem dirigantur. Quòd dogmata priscis legibus Regis, & Regni Constitutionibus contraria tuentur : Quòd si contingat a iquem ex societate exitiale scriptum edere, neque societatis cœtus, nec ex ea quispiam, illud palàm improbat, aut ad veritatis defensionem se accingit. Addidit Rector privatim , sibi complures esse rationes exponendas adversus petitorum postulationem , quas Curiæ cognitioni, tam suo, quàm Advocati ore subiecturus esset, quod is qui Regis nomine verba facit, tum ut omnem culpam, coram

 Deo

Deo & Hominibus, à se derivaret, tum ut discordiæ fomitem, unde scandala & dissidia, in Ecclesia & Republica, essent exoritura, extingueret, ex sui muneris ratione, referendum esse duxit: Quo circa obnixè rogat Senatum, ut in meliorem partem, quæ proponuntur, Interpretari dignetur, quo pacto omnes æquos rerum æstimatores à privatis affectibus immunes, quique Religionis causam in Factionis malum non vertunt sano mentis judicio, quæ dicta sunt, admittere decet: hoc etiam addens, si ulteriùs æstus contentionis feratur, ea quæ desiderantur, & utrobique reprehendenda sunt, pro temporis & juris ratione, prout animadversionis officium requiret, significaturum esse.

Enimverò, cùm in tertium usque diem, controversia utrinque agitata fuerit, ea jam refert, quæ in instrumentis, & copiis causæ judicialibus sacerdotum ac Scholasticorum Collegii Claromontani, qui se Iesuitas vocant, observavit, excerpsit, collegitque, præter ea loca quæ à Montholonio, & à Martillerio subnotata sunt: quæ partim ad ordinis eorum institutum, partim ad vitæ genus & Doctrinæ rationem spectant: quæ tria capita sunt excutienda, ut agnoscatur, utrum instituendæ juventuti apti, & an eorum institutio utilis & salutaris futura sit.

Ac primum, quod ad Institutum ipsorũ Clericorum, qui se regulares Reliosos appellant, nuncupantq; liquet, eos non tam lege, quàm privilegio gaudere. Hanc ob causam Ignatii Loyolæ Fundatoris scopum, vitam, & vitæ rationem, à Ribadeneira & Maffæo conscriptam, expendit, atque constitutiones, & earum varias explicationes, Romæ excusas; bullas, quas à Pontificibus numero 37. impetraverunt; privilegia, & immunitates, quas subinde, vivæ vocis, ut loquuntur, oraculo, elicuerunt: Congregationum Iesuiticarum Canones & Generalium Epistolas, sedulò notavit & consideravit.

Quod verò ad ipsorum actiones & res gestas pertinet, retulit, sc. ex Actis, (sibi, cùm tulit occasio, observatis,) eorum, quæ ab eo tempore, quo sunt admissi, in Gallia contigerunt, repetere. Quid de ipsis *Eustatius Bellæus* Episcopus Parisiensis 3. Augusti, 1554. judicârit: quid declaraverit & decreverit *Theologica Facultas*, in Sorbonæ Collegium eodem anno convocata, quæ postea *Posciaci* gesta, ubi suum dissimulabant institutum: quæ post ipsi fecerint: quid ad officia docendi, gratis, oblata, *Academia* exceperit; quid ea de re censuerit *Turnebus*. Expendisse quoque se, Actiones anno 1564. habitas, & præsertim, *Actionem Baptista Mesnilij* Advocati Fisci Regii, & quid causâ Consilio permisâ, à Curia decretum fuerit.

Item ea retulit, quæ in Italia, Hispania, Germania, Polonia, Moscovia, Anglia, & Republ. Veneta, societatis causâ, evenerint, ea etiam, quæ sodales anno 1577. fecerint, & Actiones Potestati, quanta in *Directorio Inquisitionis*, ubi loca notavit, excuso Romę, 1585. describitur, consentaneas, indicavit: unde colligitur, eos Inquisitionis arcanæ officio defungi.

Item diligenter collegit ea, quæ in sanctiori Regis consistorio, in Curia, ante & post actionem, in Castellum parricidam, eorum discipulum, institutam, accederunt. Ea, quæ secretis *Annalibus* annorum 1594. & 95. comprehenduntur, quorum exemplar Neapoli excusum, anno 1604. sub manu fit. Deinde idem Regius Advocatus, eorumdem usurpationes & molitiones ex *Brevium*, postquàm postliminii jure donati sunt, quod notandum, & contra positas edicto conditiones, impetratorum, excerptis attendit.

Item, quæ Regi, ab *Harlæo*, Senatus Principe, cujus Exempla, Virtutis erant præcepta, oratione fuerunt exposita:

Et, quibus illi *Rex* Magnus, Clementissimus, Invictissimus & Prudentissimus respondit verbis, quæ certum voluntatis Regiæ propositum exprimebant, certâ spe obsequiorum, quæ spondebant Diplomatis Impetratores, subnixum.

Præterea, quæ ab ipsis facta, tanquam fidei, optimo Regi datæ, adversantia coarguuntur, & quid ad hæc argumenta illi regerant, sedulò attendit.

Denique, alia commemoravit, quibus apparet, quid subinde ad captandam gratiam, & authoritatem comparandam factitârint, quibus artibus domatim vagentur, & ad exploranda arcana, & bona corradenda irrepant, ac negotiis omnibus sese conscientiarum obtentu intrudant.

Doctrinam denique, quod attinet: quæ in *operibus Bellarmini*, potissimùm in Tractatu, *De potestate Romani Pontificis in Temporalibus*, notavit, quæ in *Gregorij Valentiniani*, *Vasquez*, *Turriani*, *Tholosani*, *Suarez*, *Molina*, *Ribadeneira*, in libro, cui titulus Princeps Christianus, *Kelleri*, *Andrea Eudemono Ioannis*, *Iosephi Cresvelli Angli*, sub *Philopatri* nomine, *Leonhardi Lessij*, *S. Heissij*, *Gretseri*, *Azorij*, & *Mariana* libris animadvertit. Item, quæ in *Amphitheatro Honoris*, excuso anno 1606. nomine *Clari Bonarscij*, cujus proprium nomen *Carolus*

rolus Scribanius, antehac Antverpiani Collegii Rectoris, de quibus is ipse, qui loquitur, defunctum Regem Henricum Magnum monuerat, ut vitæ prospiceret, parricidis & sicariis, à Scriptore illo expositę, in locis, quæ Regi ipsi, teste Illustrissimo quodam Viro, fidelissimo ipsius Regis, jam à multis annis, Ministro, prælegit: teste quoque ipso Patre Cottone, qui tum dixit, eum librum, nequaquam à suę societatis hominibus emanâsse, sed Genevæ, ad conflandum Iesuitis odium, fictum, ab Hæreticis fuisse: qui tamen, postea, longè aliter, quid sentiret, expressit, laudato Scribanii opere, & distributis multis illius exemplaribus, atque etiam, Claro admodum Viro, Religioni Catholicæ, non minùs, quàm Regno Francico addicto, cùm hunc exhibuisset librum, eum stylo laudato, commendavit, tanquam juventuti, Latinis literis imbuendæ, apprimè utilem, etiamsi verba, quibus ille utitur, simillima sint, imò ipsissima illa, quæ novissimus parricida, cùm super execrabili parricidio, in cæde Regis patrato, interrogaretur, usurpare solebat. Quæ advocatus, sine horrore referre nequit, de tam horribili libro loquens, quem Catalogo librorum suorum inscriptum, tanquam ab Authore laudato, profectum, Societas comprobavit. Idem, *Aphorismorum Emmanuelis* Sà, & aliorum *Casuistarum* mentionem fecit, qui Ethicam & Politicam Christianam, funditùs evertunt. Item axiomatum *Iohannis de las Salas*, & librorum *Zanchez*, ex quibus excerpta quædam sparsa sunt, quæ supprimi, non imprimi decuit, ob horrendas, & flagitiosas, turpissimásque distinctiones, quibus scatent. Retulit etiam de Richeomi *Apologia*, & aliis libris, quos *Richeomus* & *Cotto*, aliique sodales, ad causæ suæ defensionem edidêre, Necnon, de libro, cui titulus, *Defensio Veritatis pro Religione Catholica, in Iesuitarum causa, opposita Actioni Antony Arnaldi*, & de variis *Responsis* ad libellum, *qui Anticottonus* inscriptus: *Declaratorijs literis* ejusdem Cottonis ad Reginam, Rerum in Regno Administrationi præfectam, statim ab ipso Regis obitu: de quibus etiam, Montholonius in contradictionibus adversus Marcilletium. Quibus in libris, etsi multa speciosis, pietatem & æquitatem redolentibus verbis, ficata legantur: attamen veritatis & lucis objectu, ruunt eorum dicta, quantumvis coloribus quæsitis adornata: & quę ad excusationem eorum proferuntur, crimen augent, & ejusdem culpæ, cum iis, quos tuentur, participes demonstrant. Scilicet, errorum levi nomine designantur, quę de multis novis & exotericis dogmatibus, ab eis in Ethica, Politica, Oeconomica, Ecclesiastica & Republica conduntur & propugnantur axiomata, quibus palàm est, eos ad excidium potestatum, à Deo constitutarum, Iustitiæ omnis eversionem, ipsius etiam Hierarchiæ ἀνατροπήν, Ecclesiæ Catholicę & Apostolicę Romanę, & ordinum Religiosorum Clericorum Regularium veterum, ruinam, grassari, adversus quos Iesuitę subinde, multa tentârunt; atque ad Academiarum imminutionem, spectare; quum Doctoræ gradum præter morem, examinis publici lege violata; conferre non dubitent.

Rogavit quoque Curiam Advocatus, ut ex libro inscripto, *Manuale Sodalitatis*, prælegi locum notatum pateretur, & Rectori, ut prælegeret, traditum, ut liqueat, quâ ratione juventutem ad perjuria, in judiciis & coram Magistratu, erudiant.

Denique, lecto à Rectore loco, in Manuali, notato, alia multa capita recitavit, in quæ Censura Facultatis Theologicæ, stylum suum strinxit: & ea, quæ tribus concionibus continebantur, Hispanico idiomate, anno 1609. & 1610. in honorem Ignatii Fundatoris conscriptis, quas in Gallicum sermonem transtulit *Franciscus Solerius* Iesuita, qui *librum, quo ea, quæ notata fuerunt, non sine blasphemia in Deum, injuria in Theologos, illius Censores, asserere & tueri non est veritus, memoravit & retulit.*

Tandem ad Vniversitatis causam accedens monuit in Doctoribus & Magistris nonnullis, quædam desiderari, qui omittenda committant, & committenda negligant. At, si supinitate, & legum ac decretorum, in Curia comprobatorum, aspernatione, peccatum sit, unde justa nata sit querimoniæ causa, quod non est inficiandum; Curia, ut par est, prospicere dignetur, quod aliorum, quàm Petitorum operâ fieri posse elatet.

Quibus, illud Basilii, aliorumque Sanctorum Patrum verbis, Regulas Asceticas Religiosis Regularibus præscribentium, objici meritò potest, illos rem suâ Professione indignam, sibi inutilem, neque Reipublicæ proficuam postulare, nec ullâ ratione, exemplóve laudabili, nec doctrina, quæ in Parisiensi Schola frequentata est, niti, sive *Theologia*, quæ *Scholastica* appellatur, sive *Positiva*, *Moralis* ac *Politica*, potissimùm ob quatuor capita proposita, attendatur, sive denique humaniorum literarum ratio sit habenda, quatum studiis

paucos

paucos admodum, idoneos Doctores expedire & sufficere queant.

Quocirca solemni clausulâ, ut Regis saluti, securitati, ut Ecclesiæ bono, Regni & totius Reipublicæ tranquillitati, ut honori & perennitati literarum & disciplinarum, consulatur. Intercessioni Parisiensis Vniversitatis calculum suum Regius Advocatus adjicit. Quod si, causâ, ad Consilium, à Curiâ, rejectâ, libros & scripta, unde recitata quædam fuerant, (quæque sibi adesse præsto, dictorum locupletissimum perhibitura testimonium, Advocatus Regius profitetur) Curia examinanda esse decernat, postulat, ut Diplomatis Impetratores, à quavis functione Scholastica, ad juventutis, aliorúmque in hac urbe institutionem, lege arceantur, donec in Curia aliter constitutum fuerit, pœnæ, quæ videbitur, irrogatione sancienda.

Curia, causam, de prolati Diplomatis editione, in Consilium mittendam esse pronunciavit.

Litigatorum Causidicos, Actiones suas intra octiduum emendare, &, si quæ videantur subsidia causæ futura, argumenta & contradictiones addere, judicioque intra præscriptum tempus candicto, preferre jubet. Decernit, ut Provincialis, & è societate, quotquot eum intra septa Curiæ secuti sunt, impræsentiarum, subscriptione, ratam habeant legem, cui se Provincialis submisit, Doctrina nimirum Sorbonicæ consentiendi, in ijs præsertim capitibus, quæ ad S. Regum Majestatem eorum salutem & authoritatem, sartam tectam tuendam, ac libertatum Gallicanarum, ab omni ævo, in hoc Regno observatarum, conservationem, faciunt.

Vt ijs omnibus perspectis, ac Regio Cognitori communicatis, & Arresto, Curiæ de causa Consilio permittenda, annexis, ex jure decretum fiat. Interea, præter ea, quæ Diplomate Restitutionis & Senatusconsulta, quâ illud comprobatum est, ferebantur, ad juventutem erudiendam, aut suâ aut aliorum operâ, quidquam conari, molirive, quacunque tandem id ratione fiat Petitores prohibentur, & illis omnis prorsus potestas, scholastica munia obeundi, interdicitur; ac denunciatur, ni pareant, futurum, ut ipso quo fruuntur, postliminij beneficio mulctentur: litis impendijs exceptis. Actum in Curia Parlamenti 22. *Decemb.* 1611.

Signatum:

Du TILLET.

EXERPTVM

Ex Oratione D. IOANNIS DISSIENII Rectoris Vniversitatis Parisiensis *ad* Regem.

ETsi verò Iesuitæ tam gravi Decreto jussi sunt abstinere ab omni docendi genere & scholastico munere in urbe Parisiensi, non tamen cessârunt & paruerunt irrequieti homines, sed anno millesimo sexcentesimo decimo octavo, rursus apud Regem instruxerunt, & obtinere conati sunt, ut ipsis publicè docendi potestas ibidem concedatur. Rector autem Academiæ gravi Oratione intercessit corā Rege, in qua inter alia sic inquit: *Serenissime Rex, hæc causa est, cur Majestati vestræ Academia Parisiensis hodie humilime supplicat, quòd maxima periculo rursus expósita est: nempe hoc ipso tempore, quo Iesuita iterum nervos suos omnes intendunt, ut Parisiis stabilire & confirmare sese possint. Quum enim jam oppresserint corpus integrum ordinis politici & secularis in omnibus partibus Majestatis vestræ Regni, excepto Corde solo, quod vivit & respirat adhuc in Vniversitate Parisiensi, illud nunc operam dant, ut semel stabilitis si fuerint, quàm primùm eam potestati suæ subjiciant, quemadmodum in omnibus aliis locis, quæ semel occupârunt, fecerunt: Si autem in Regno M. V. Societas non restet ulla alia quæ doceat juventutem, quàm Iesuitica, facilè inde apparet, magnam illam & celebrem Vniversitatem oppressum & suffocatum iri. Consideret obsecramus M. T. quæ & quanta afficia venerabile corpus illud Ecclesiæ & Statui tuæ semper præstiterit; quomodo populos instruxerit Pastoribus, Episcopatus Prælatis, supremas Curias Consiliariis & Præsidentibus, Cancilium Regium Cancellariis, Custodibus Sigillorum, Magistris Supplicationum, Consiliariis & Secretariis publicis, quà innocentiam Ecclesiæ, puritatem linguæ, integritatem bonarum literarum, & immunitates atque libertates Galliæ, contra omnes eos qui illas opprimere conabantur, propugnârit. Breviter, quàm forte semper frenum extiterit, inhibenda violentia, doctrinarum novarum, peregrinarum, & tum Ecclesiæ, tum Reip. præjudicabilium. Ecce igitur perditam nunc eo modo grandem istam Vniversitatem. Quod equidem non sine notabili detrimento hujus & illius, hoc est, Ecclesiæ & Status Tui accidere potest. Ne permitte igitur, ô Rex Magne, ut pulcher iste & locuples flosculus Coronæ Galliæ ita Tuo tempore deflorescat & cadat. Ne permitte ut dicatur, hanc magnam & celebrem Vniversitatem, quæ à nongentis annis successivè ab omnibus*

omnibus Regibus nostris antecessoribus, tanquam pars summè necessaria & essentialis Ecclesiæ & Status, conservata fuit, pereat sub Regno Ludovici XIII.

Hac Serenissime Rex, humillima est petitio, quâ Majestati V. hodie supplicat Universitas Parisiensis, ut cùm Cereum recipiat de manu nostra Majest. V. accipiat simul arrabonem fidelitatis, pignus obedientiæ suæ, & protestationem integerrimam, quòd vel in propriam suam ruinam jurare parata sit potiùs, quàm fallere votum, quod M.T. fecit, se erga illam quàm optimè affectam, subjectissimam & humillimam ancillam fore.

Rex facie plenâ hilaritatis & benevolentiæ respondit: *Gratias vobis ago, pro vestra bona voluntate: Vos itidem de mea certi estote, & quòd gratam habeam vestram supplicationem.*

Ex impresso Lugduni apud Ioannem Celerier exemplari Gallico in Latinam linguam verso anno 1618. cum permissione.

Quid fit? Rex, sic merentibus peccatis hominum, paulò post, præter novorum Collegiorum extructionem, in ipsa Parisiensi urbe Iesuitis potestatem fecit, loco ad omnium propè invidiam exposito, ut in Collegio suo omnes disciplinas, etiam Philosophicas & Theologicas, liberè deinceps ac publicè profiteri possent.

IESVITIS *in* Regnum Navarræ permissus incolatus.

IGnatiani coërceri uno Regno non ferebant: sed ut Gallico, sic etiam Navarreo & totâ Asturiâ Religionis suæ ibi instaurandæ & propagandæ causâ deposcebant anno 1608. unâ hac ratione, non esse differentiæ causas, cur uno Regno potiùs quàm altero, quod uni Domino gentilitium sit & hæreditarium, foveantur? Obstabant contra Asturiorum acerrimæ postulationes, qui Ignatianos vehementer oderant ob irrequieta ingenia. Rex autem anno 1599. dum Blœsis ageret articulo 7. Edictalis sanctionis, pro Regno Navarreo & Asturia, Magistratui & indigenis caventibus de sua Religione annuerat, ne Iesuitæ in hos fines accederent, ne quid novi importarent, quo publica quies turbaretur. Nihilominus Episcopis gentilitiis contrarium deposcentibus, mutavit Rex sententiam suam, decrevitque, ut æquè ac cæteri Ordinis liberè & promiscuè admitterentur; abrogata contraria sanctione: Quinimò professus est, sibi in animo esse illuc transmittere Iesuitas, qui episcopis socias manus adhibeant, & Romanam Religionem reducem faciant, Parisiensis autem Curia cæterique Ordines implacabiliter edictum hoc tulerunt. Nam præ cæteris mortalibus Ignatianum hoc genus cane & angue peius oderunt, & longè à finibus suis propulsârunt, repertósque antea ut Sinones & exploratores morte affecerunt; ut refert Bororeus in magno Franciæ consilio Advocatus lib. 15. Comment. pag. 493.

De IESVITARVM *in* Angliam, Poloniam, Transilvaniam, Bavariam, *&c.* adventu.

CAP. II.

IESVITARVM *in* ANGLIAM *adventus.*

ANno Domini 1580. Robertus Parsonius & Edmundus Campianus Iesuitæ primi Angliam ingressi sunt, & mirificis ac fraudulentis artibus apud clericos & laicos sese insinuarunt. Nolebant primò sacramenta administrare sine licentia Sacerdotum: pollicebantur Laicis, se nihil nisi spiritualia tractaturos: paupertatem & humilitatem summam simulabant, & caussam Pontificiorum plurimùm se promoturos sanctissimè promittebant, quo factum est, ut summa cum humanitate ab illis exciperentur etiam. Mox autem, cùm pedes ibi paulò arctius fixerunt, insolentissimi, pro more suo, & prorsus intolerabiles facti sunt. Reginæ Elisabethæ, & Regi Iacobo per suos conductitios indesinenter struxerunt insidias, eósque vel de Regno deturbare, vel vitâ privari conati sunt: nec cessârunt seditionibus, detractationibus artificiosissimè omnes, absque ullo discrimine, sive Clericos, sive Laicos, impetere, quos metuebant impedituros, ne pervenirent ad metam ad quam collimabant: ut Lector intelliget infra, ex capite de illorum nefariis facinoribus, &c. in Anglia, & inprimis ex Benedictinorum Anglorum literis ad Clementem 8. Pontificem Rom. missis.

Iesuitæ in Angliam penetrantes.

IESVITÆ *in* POLONIAM *veniunt.*

HAud diu etiam ante Stephanum Battorium Iesuitæ Poloniam ingressi sunt: in nulla autem, vel parva admodum gratia apud proceres Regni initiò fuerunt. Stephano autem Rege creato, cùm familiam Bathoreorum in Transylvania, & fortè etiam in Polonia firmare vellet, putares

Iesuitæ in Poloniam & Transylvaniam veniunt.

ret autem, ut nepotibus in Europa illustres affinitates conciliaret, Romani Pontificis sibi authoritate & favore opus esse, Iesuitas, quos Pontifices impensè amare sciebat, in Polonia amplecti cœpit, & Rigam. 4. Id. Mart. cùm venisset anno 1582. Gotthardi Velingi Syndici urbis & Ioannis Tastii operâ Templum Iesuitis à Senatu ad Iacobum impetravit, licet intercederet Gotthardus Curlandiæ Dux, & fidem Regis oppidani appellarent, qui nihil in Religionis negotio se innovaturum religiosè promiserat. Verùm ad sedandam eorum querelam primarium Vrbis Templum vicissim oppidanis concessit. Rex Stephanus quoque fratri suo Christophoro auctor fuit, ut idem in Transsylvania, quantumvis reclamantibus subditis factitaret. Infausti autem hujus consilii is tandem eventus fuit, ut Familia illa, quam hac ratione extollere & ornare volebant, quæque tum aliquot generosissimis juvenibus florebat, per eorundem Iesuitarum infelicem panurgiam, inextricabilibus difficultatibus implicaretur, in quibus funditùs ferè periit.

De Propagatione IESVITARVM *in* Bavaria.

Iesuita in Bavariam veniit.

Vivebat adhuc Ignatius Loyola, quum sub Paulo IV. Papa Bavariæ Dux Albertus omninò decrevisset, ut Societas hæc Collegium Ingolstadii haberet. Huc illum inter alia excitabat quoq; Regis Romanorum Ferdinandi exemplum, qui simile Collegium Viennæ non ita pridem exexerat. Cùm itaq; Ignatius votis Bavari annuisset, aliquot Societatis hujus viri ex Italia missi, Ingolstadium pervenerunt, primóq; Societatis hujus in Bavaria initium dederunt anno Christi millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto. Domicilium illis in veteri, ut vocant, Collegio assignatum fuit ad annũ usq; 1576. quando ad ædes ampliores & cõmodiores, quæ novæ adhærent Bibliothecæ gymnasii, commigrârunt. Voluit enim Princeps, ut & Professorum & Studiosorũ hujus Societatis numerus ibi augeretur, qui & pædagogio & Convictorum externorum domicilio gubernando præessent, suamque darent operam novis parochis instituendis; quorum velut seminarium idem Princeps erexit, illorumque curæ concredidit. Hinc porrò in proventibus annuis facta est accessio, ut circa sexaginta & septuaginta, partim Theologi, partim Philosophi, & variarum artium ac linguarum Professores, partim Scholastici, & administri ex hac Societate Ingolstadii beneficio Principis alerentur.

Collegia Monachij extruitur Iesuitis.

Anno Domini 1559. Albertus Bavariæ Princeps Iesuitarum Collegio Monachiensi initium dedit. Locus Collegii delectus est à principe Monasterium Augustinianorum: qui, cùm pauci adessent, facilè passuri videbantur, ut pars horti ipsorum in usum novi hujus Collegii converteretur, & illic schola & domus exstrueretur. Cives autem Monachienses malè ab initio erga Iesuitas affecti fuerunt, & probra ingentia illis objecerunt.

Domus Landspergæ Novitiis Iesuitarum erigitur.

Cùm etiam Comes Suuickardus de Helffenstein Præfectum Landspergæ ageret, à Principe Alberto petiit locum, montem scilicet arci Landspergensi vicinum, in quo sibi liceret proprium Iesuitarum domicilium exstruere, in gratiam Novitiorum sive Tyronum, ad hoc vitæ genus adspirantium, qui tyrocinii sui tempus ibi absolverent & probarentur. Sic igitur domus illa ędificata est, primum quidem, dicto Comite sumptus suppeditante, & aliis deinde amicis opitulantibus, ut fabrica integra duobus aut tribus annis absolveretur. In eam domum traducti sunt Novitii anno 1578. quum antea in Monachiensi Collegio incommodè viverent & versarentur.

Ex Italia autem, Hispania, Gallia, Anglia, Polonia, Germania & aliis Regnis ac Provinciis Christiani orbis, de quibus hactenus diximus, penetrârunt etiam in Turciam, Moscoviam, Persiam: imò in Indiarum quoque Regna remotissima, in quibus olim vix hominis Europæi vestigium conspectum fuit, ut mox referemus.

Consilium *de non recipiendis* IESVITIS *in* Valesiam Helvetiorum Provinciam.

Anno Christi 1610. Iesuitæ in Vualesia Helvetiorum nidificare, & sedes suas figere tentarunt. Quidam autem ejus Provincię Primarius & patrię amans receptionem illorum gravissimis rationibus sequentibus dissuasit, & impedivit.

I. Principiò, cùm in Concilio Generali, quod sub Innocentio III. Papa Anno 1215. Romæ habitum fuit, expressè fuerit decretum, ne ullus prætereà novus institueretur ordo, & Iesuitarum ordo contra Concilii illius Generalis prohibitionem fuerit institutus: Senatus Vualesiani est dispicere, non solùm utrum utiliter, sed etiam an salvâ conscientiâ Ordinem hunc novum, contra Concilii Generalis decretum, recipere possint, cùm pendete contro-

controversiâ: An Papa sit supra Concilium, nihil sit innovandum, & credibilius sit, Concilium esse supra Papam, quàm hunc supra illud.

II. Cùm ad hujus sustentationem Ordinis maximi requirantur sumptus: Domusque ipsorum Palatiis Principum sint similes: delicatissima quoque comedant, bibantque: pannis vestiantur preciosissimis: plurima ad se rapiant bona, integraque Dominia: suppellectili utantur sumptuosissimâ, maximos auri, argentique corrodant thesauros (ut quandoque Principibus sint ditiores) nec aliunde hæc omnia, quàm ab iis, inter quos habitant, & commorantur, conquiri possint: Vualesianorum verò is sit status & conditio, ut non suis tantùm rebus indigeant ipsi: sed etiam aliorum annonâ carere nullo modo possint: illorum prudentiæ deliberandum permittitur, an consultum fuerit, hujusmodi sumptuosos admittere hospites, qui per Pompas & luxum deglutirent ea, quibus ipsa Regio ad suam suorumque vitam parcè sustentandam indiget, cùm, si quæ superesse possent, sanctiùs in pauperes, aliosque usus converti deberent.

III. Cùm captatoriæ vivorum, aut defunctorum voluntates jure civili & canonico sint prohibitæ, huicque Ordini mos sit, eos, à quibus ampla habet exspectanda patrimonia, sibi adjungere, ad opes divitiasq; sibi in tertiis accumulandas: laudatissimæ Vualesianorum provinciæ est, accuratè secum evolvere, An Harpyas hasce, cum Rei publicæ & privatæ incommodo, admittere, hocque modo legitimos hæredes suis privari hæreditatibus, peregrinos verò illis ditari, permittere, eosque, quibus illæ maturæ debentur, jure suo frustrari velit. Iniquissimum profectò videtur futurum, ut peregrinus Iesuita civium & legitimorum hæredum adipisceretur patrimonium, cùm vicissim cives, vel legitimi, ne obulum quidem à Iesuitis unquam haberent exspectandum.

IV. Cùm insuper Hispaniæ Rex, ante omnes alios Reges & Principes Pontificios, ad absolutam in subditos dominationem contendat, & Iesuitæ eundem pro summo Patrono & Benefactore agnoscant: cui etiam, ob summa ab eo accepta beneficia arctissimè se obstrictos fatentur, ac propterea commodo quoque ipsius ubique locorum pro virili inservire studeant: rectissimè hic facturi videntur Ordines Vualesiani, si perpendant, an Iesuitarum principia (qualia sunt, unus Deus, Vnus Papa, & Vnus Rex, nempe Rex Hispaniarum, &c.) legibus suæ Reipub. conveniant: An verò ejusmodi Præsbiteris affectione Hispanicis, per institutiones Scholasticas, prædicationes, confessiones auriculares, & alias clandestinas artes, Hispanicam, vel peregrinam tyrannidem in Vualesia stabilire, utiliter permittendum putent.

V. Cùm præterea Vualesianorum laudabilis status ab omni antiquitate liber & Democraticus sit, & fuerit, Iesuitæ autem nullam aliam Reipub. formam, quàm tyrannicam unius Dominatoris potestatem approbent: Richeomus enim Provincialis Iesuitarum in Aquitania nomine universæ Societatis in expostulatione Apologetica cap. 29. circa principium, popularem Democraticum statum furiosum appellat:) fortissimo prudentissimoque Vualesiano populo diligenter expendendum relinquitur, an tales in Rempub. Hospites admittere sciences, volentesque debeant, qui eum Reipub. statum, quo nunc laudabiliter fruuntur, velut *Furiosum*, improbant, & eversum cupiunt, & Hispanicam Tyrannidem in illius vicem introducere satagunt.

VI. Adhæc cùm Iesuitæ non solùm Evangelicos, velut hæreticos, sed & Pontificios moderatos, qui Evangelicis favent, aut cum illis fœdera contrahunt, velut hæreticorum fautores, & auxiliatores, hostili & mortali odio persequantur: Vualesianorum laudatissimo statui expedit, quàm diligentissimè expendere, an talium hospitum, aut hostium admissione & inclytam Venetorum Rempub. quæ illos ejecit, & Helvetios Evangelicos, qui illos nunquam receperunt offendere, quàm eorundem amicitiam per illorum repulsionem, conservare malint.

VII. Præterea cùm ejusmodi in Vualesia status sit, ut Catholici, Evangelicique in una degant domo, familiaque, & frater, affinis, cognatus, imò pater & filius, diversæ sint confessionis, & apud Iesuitas constitutissimum sit nullam aliam Religionem pati, quàm Inquisitionem Hispanicam, fie ut Evangelicos, ubicunque possunt, tribulent, persequantur & expellant: Vualesiani sapientissimi facilè dijudicare possunt, an non ex illorum hominum recepta doctrina (qui ne Regibus quidem Evangelicis eorundemque fautoribus parcunt) Pater in filium & contrà in se invicem illis parricidis instigantibus, irritabuntur, ex amicis inimici reddentur, & Provincia seditionibus ac tumultibus propter Reli-

gionis diversitatem repiebitur, miserrimaque quam Deus avertat, non solùm rerum omnium perturbatio, sed & horrenda sanguinis effusio consequetur.

VIII. Deinde, cùm nihil Reipub. Christianæ & liberæ salutarius atque utilius sit, quàm civium liberos intelligentiâ, sapientiâ & verâ pietate imbui, ad veram Deo legitimam patriæ, & naturalem Parentibus, omnibusque debitàm obedientiam præstandam: Iesuitæ verò teneros liberorum animos, cęcâ obedientiâ imbuant, & intellectu, ratione & judicio privent, eosdemque à parentibus velut plagiatii abducant, & in legitimos Magistratus ad omnia susque deque ferenda, arment: Prudentissimis Vualesianæ Reipub. Administris diligenter considerandum est, an istius impietatis & inobedientiæ Doctores salvâ patriâ potestate, salvâ legitimâ suâ authoritate, & verâ erga Deum pietate, in Vualesia admittere debeant.

IX. Adhæc, cùm nihil ita sit sacrum atque religiosum, quod Iesuitæ, citra ullam reverentiam in privatum suum luxum convertere non studeant, licèt à majoribus in pios usus destinatum sit: Reverendus Vualesiæ Episcopus, totusque clerus, etiam maturè secum perpendere debent, num ejusmodi Corycæos, Sacrilegos, Harpijas & Induperatores, sibi ipsis adjungere utiliter possint; cùm certum sit, vbi hoc avium genus semel ibi nidificaverit: ad eorum cantum & fistulationem ipsis fore saltandum: dum alios Romam excurrere cogent, alios canonicatu & præbendis suis privabunt: alios hæreseos insimulabunt, Episcopus summatim & clerici sibi accidisse brevi experientur, id quod proverbium habet: *Turdus ipse sibi malum.*

X. Vualesianis Abbatibus ac Religiosis quoque qui opulenta & pinguia sua Monasteria possidens, æque maturè considerandum videtur, An Dominos Iesuitas brevi vel successores vel bonorum suorum participes habere velint: *Quod enim vultur miluo: id Iesuita est Monacho.*

XI. Item, cùm nihil certius sit, quàm quòd vera omnium Rerumpublicarum tranquillitas à legitima omnium subditorum erga Magistratum politicum obedientia dependeat, omnisque Respub. pœnis & præmiis contineatur: Iesuitæ autem ejusmodi Domini sint, qui nulli Magistratui politico, imò nec ipsis Episcopis subditi esse velint: ac si fortè scelus aliquod flagitiúmve commisisse deprehendantur, nec per Magistratus, nec per Episcopi proptiam potestatem se puniri debere, aut posse dicant: Laudabili Vualesianorum Provinciæ considerandum relinquitur, an hujusmodi liberos Dominos & Exleges, salvâ Repub. salvaque authoritate sibi à Deo concessâ apud se admittere debeant.

XII. Item, cùm nulla Respub. citra censum, Decimas, & cætera tributa diu consistere possit, & Iesuitæ semet non solùm Iurisdictioni & oneribus omnibus civilibus & publicis eximant, sed etiam optimos fundos, agros & domos (quorum omnium nomine possessores civiles censum, contributiones, cæteraque omnia onera præstant:) sibi comparent, eorumque coemptione & acquisitione ęrariū publicum depauperent, atque non solùm Rempub. enervent, sed etiam cæterorum civium bona & patrimonia intolerabilibus oneribus gravent, unde plerumque maximæ Reipub. perturbationes, atque adeò eversiones oriri solent: Vualesianus Senatus diligenter expendat, an ejusmodi Fucos in Repub. admittere consultum fuerit: cùm iniquissimum sit, Regionis & bonorum temporalium commodis uti, frui, & ab oneribus temporalibus, publicis & communibus liberum esse.

XIII. Item, cùm ab ad supra dictas omnes causas gravissimas etiam accedat hæreseos crimen, & Iesuitæ ab ipsis etiam Catholicis hæreseos accusentur [uti apertè convincitur ex libro illo, qui Catechismus, sive exacta vitæ, doctrinæque Iesuitarum demonstratio, inscribitur;] & nullum crimen ipsa hæresi Catholicis magis exosum sit Senatus, Populusq; Vualesianus exactè perpendat, An ex Reipub. & Ecclesiæ usu fuerit, utriusque eversores in Repub. tolerare.

Hoc expressè reperitur in 4. parte constit. Iesuitarum c. 1.

XIV. Cùm denique unumquenque Iesuitam *Votum cæcæ obedientiæ* facere oporteat, quo iurat & pollicetur, se quodcunque suus ipsi superior jusserit, facturum, quęcunque etiam mandaverit, justa esse censurum & contrarium suum judicium sententiamque per cœcam, ut verba constitutionis ipsorum sonant, obedientiam abnegaturum: an ejusmodi cœcitatis Doctores & Seductores in visceribus Reipubl. tolerare utile sit, quivis de populo facilè judicaverit; Cùm recenti experientiâ compertum sit, quòd ex illius modi cœcæ obedientiæ præceptis maledicta filiorum in parentes, inobedientia, turbulenta civium & subditorum in Magistratus, Principes & reges rebellio; quid? infanda in sacras Regum & Principum personas parricidia, suprema.

NB Iesuita pollicentur, se omnia facturos, quæcunque superior ipsorum jusserit, si etiam contra ipsorum essent judicium & sententiam.

suprema omnium Regnorum & Rerumpub. mala proveniant.

His aliisque rationibus Vualesiani adducti sunt, quòd Iesuitas Seduni, quæ est Metropolis suæ Provinciæ, & sedes cathedralis, hactenus recipere noluerunt.

CAP. III. *De* Ingressu IESVITARVM *in* Indiam, eorumque *in* Indiis propagatione, profectu & miraculis.

PEtrus Matzarenius, ut supra indicavimus, qui pro Lusitaniæ Rege Ioanne legati munere fungebatur, petiit à Papa Regis sui nomine, ut ex decem Ignatii Loyolæ sociis aliquot promulgandi Evangelii causâ in Indiam mitterentur, cujus Provinciæ ab Idolorum cultu ad Romanam fidem traducendę Rex magno desiderio tenebatur. Missi igitur sunt ex illis duo, nec enim plures concessit Loyola, cujus arbitrio totam rem Papa permiserat. Franciscus Xavier Navarrensis & Simon Rodericus Lusitanus Vlyssiponensis, Anno Domini 1540. Tum Francisco Xaverio India destinata, Simon autem Rodericus in Lusitania retentus fuit, ut quoniam ad Loyolam alii plures se jam adjungere cœperant, instituendo in Conimbricensi Academia ipsorum Collegio præesset, quod velut seminarium foret eorum, qui deinceps in Indiam supplementi causâ mitterentur. Ei Collegio Rex Vectigalium annuorum quod satis esset ad Socios centum alendos, qui tamen numerus postea duplicatus est, literisque erudiendis, attribuit.

Xaverius in Indiam navigat. Xaverius autem Anno 1541. cum Indiæ Profecto Mattino Alphonso Sosa Vlyssipone discessit: itineris comitem secum duxit è Societate Italum nomine Paulum. In Indiam pervenerunt Majo mense Anno 1542. ac Goam tandem appulerunt. Ibi cùm aliquot menses versatus esset, in eam oram discessit, quæ vulgò Comorini caput, seu Promontorium dicitur: ab urbe Goa passuum sexcenta millia. Ea gens quondam à D. Thoma Apostolo ad Christum conversa; sed quæ jam Christiani præter nudum nomen haberet nihil. Inde verò in alia Regna ac Provincias se contulit, ut in ejus vita prolixè indicatur.

De Miraculis *à* IESVITIS *in* India editis.

HVnc Xaverium alii quàm plurimi sequentibus annis subsequuti sunt periculosis navigationibus, & novas has insulas suis superstitionibus imbuerunt: ubi etiam multa eos edidisse, & adhuc quotidiè edere Miracula ex Iaponicis ac Indicis illorum referunt ac gloriantur literis. Astutiores in hoc quoque quàm reliqui Monachi, qui multa Miracula ab se suisque edita gloriati sunt olim inter eos quibus cum habitârunt atque vixerunt, in quibus facilè fraus & impostura deprehendi potuit, quum scirent illi, aut nihil unquam simile quid accidisse, aut fraude aliquâ ac dolo ea perpetrata fuisse. Iesuitæ igitur apud nos in Europa commorantes multa spargunt de suorum Miraculis apud Indos & Antipodas editis, ne falsitas cognosci possit. Quis enim ad hæc cognoscenda explorandaque eò usque excurreret aut penetraret?

Bellarminus enim libro . de Eccles. milit. cap. 14. *Hoc nostro*, inquit, *seculo claruit in India omni genere Miraculorum B. P. Franciscus Xaverius Societatis Iesu Presbyter.* Ibidem: *Veritas*, inquit, *Miraculorum Xaverij constat ex Indicis literis, quas ijs, qui cum Xaverio versabantur, huc miserunt*, etc. Acosta de Procur. Iud. sal. lib. 2. c. 10. *In hunc*, inquit *oculos conjiciamus, virum Apostolicæ vitæ, cujus tot & tam magna signa referuntur per plurimos eosque idoneos testes, ut vix de alio, exceptis Apostolis, plura & majora legantur.* Ozorius Iesuita tom. 4. Concion. Conc. de obitu, *Hic*, inquit, *Xaverius erat novi Mundi Apostolus innumera patravit Miracula, Dæmones ejecit, cæcos illuminavit*, &c.

Horatius Turselinus Iesuita, qui vitam Xaverii conscripsit libro 6. cap. 1. refert, eum futura prædixisse, intimos sensus cordium novisse, cæcos, claudos, mutos, surdos, leprosos & incurabiles morbos quàm plurimos sanasse, recitatione saltem nudâ super eos articulorum Fidei & Evangelii. Lib. 2. c. 7. narrat, eum uno tempore septem mortuos excitâsse & pristinę vitæ restituisse: inter quos fuerit Ethnica puella, quæ cùm primùm surrexisset, Xaverium agnoverit, patrique suo dixerit, Ecce hic est ille, qui animam meam ex inferno eripuit & liberavit. Refert præterea rem hactenus inauditam, quòd multas Indiæ gentes etiam per Vicarios suos, qui ferè nullam fidei Christianæ cognitionem habuerint, converterit: multosq; sanârit attactu solum sui *Pater noster*, ut vocant. Quòd etiam, dum Meliopori fuerit ex opulento cive loci illius multos Dæmones ejecerit per puerum tantùm, impositione ligneæ Crucis & lectione Evangelii, Dęmonibus vehementer indignantibus, quod per puerum,

& quidem Neophytum pellerentur, Idem Turselinus lib.5. cap.4. & 12. aliquot Miracula commemorat, quę post mortem etiam ediderit.

De Aqua benedicta etiam multa Miracula ejus virtute in India patrata magnificè prædicat in Epistola Duartes à Sylva, quòd nempe ea ægrotorum corpora, non alio medicamento curentur: eodem quoque Alexipharmaco multos pristinæ valetudini restitutos, & alios morbos compluresin India pulsos, & à Dæmonibus liberatos Consalvus Ferdinandus testatur libro 3. Epistolarum.

Fabula de Agnis Dei.

Aluisius Froës in Epistola de rebus Iaponicis Miraculum, seu potiùs fabulam narrat mirabilem de multiplicatione *Agnorum Dei.* Allatam fuisse inquit pyxidulam cerearum Agni cœlestis imaginum, quas Pap. Roman. consecraverit, eas à quadam anu & alijs expetitas esse tantâ aviditate, ut ceram in particulas minutissimas secare coacti fuerint, quæ tamen una mille quingentis ac triginta suffecerint, quas omnes vel argenteâ, vel æneâ, uel stannea theca inclusas, cum nomine Iesu spineà coronâ circumdato, & cum tribus ad imam crucem clavis incisis religiosè conservâtint.

Miracula Iesuitieis in India edita qua fides habida.

Istis autem Miraculis omnibus fides dubia, vel prorsus nulla haberi debet. Franciscus enim de Vict. Regius Professor in Salmanticensi Academia Relect.5. prop. 5. *Non satis*, inquit, *mihi liquet, an barbaris Indis fides Christiana ita à nobis proposita fuerit & annunciata, ut teneamur credere sub novo peccato. Nam Miracula & signa* NVLLA AVDIO, *nec exempla vitæ adeò religiosa, imò contrà multa scandala & impietates: unde videtur, quòd Religio Christiana non sit iis satis commodè & piè prædicata, ut illi teneantur acquiescere.* Acosta rerum Indicarum testis oculatissimus & fide dignissimus, libro de procur. Ind. sal. 6. cap. 4. *Quæ est*, inquit, *prædicatio nostra? quæ fiducia? signa quidem non edimus.* Et cap. 12. *Nos prodigia, quibus Evangelicas voces confirmemus nulla producimus.* Et cap.17. *Neque verò est opus. Bonis operibus ita lucere coram hominibus, ut videntes glorificent Patrem, qui est in cœlis, est omnium ad persuadendum Miraculum potentissimum.*

Mirum etiam est, si tot tamque splendida fuerint Iesuitarum, imprimis Xaverii Miracula, ut vir tantus testimonium nullum fide dignum acceperit, præsertim de Indorum jure ex professo doctè accurateque disputans. Secundò, non solùm Iesuitis, sed etiam aliis sunt ad manum hodiè ipsius etiam Xaverii de rebus Indicis literæ, mirabiliorum quorundam plenissimæ, Miraculorum autem Apostolicorum inanissimæ. Nicolaus Pimenta Provincialis Indiæ Orientalis visitator epist. ad Claud. Aquavivam pag 6. *Infidelis quidam*, scribit, *calumniator catechumenum recens conversum irridens, latere in caput adacto humi statim prosternitur, percussor nullus offendi potuit: itaque non dubitatum est divinam vindictam fuisse.* Rursus pag.119. *Alium maledicum calumniatorem vitæ Patris Heriquez, qui à Xaverio missus erat, Deus hoc probro castigavit, ut quoties eloqui vellet magnâ lingua parte ex ore exertâ, ita præpediretur, ut intelligi non posset.* Pap. 27. ibidem. *Nave eversâ in flumine turbido, alii nostrûm; eramus numero 12; natandi periti, periculum evasêre: ego in fundum prolabor, nescio quomodo emergo & capite super undas elato, video me à famulo Paulo ad ripam pertrahi.* Ibidem pag. 77. *Nos febri correptos Deus sanitati restituit, nullo remedio hominis fretos, præter stibii potionem, & venæ incisionem.*

Nullum horum omnium est Miraculum Apostolicum, quo ejiciebant Dæmones, sanabant muros, cæcos, &c.

Inquies, hoc modestiæ Iesuitarum argumentum fuisse, non impotentiæ. Sed est hæc tergiversatio, ut ex ipso Xaverio probari potest. Is enim libro 2. de rebus Indicis Epist.3. ad Societatem Romæ, *In hac*, inquit, *Insula rem vidi incredibilem, & ante hoc tempus inauditam. Caprum vidi lacte suo parvos alentem hædos; ubere enim, quod propè genitalia unicum habet, tantum lactis reddebat quotidiè, quantum scutella capere posset. Ego ipse rem perspexi his oculis, neque enim aliter ut crederem, adduci potuissem*, &c. Si Xaverius hoc naturę Miraculum tam diligenter investigavit & in nostrum orbem scripsit, certè si quæ ipse Miracula edidisset, nequaquam silentio prętetiisset. Nec est hæc modestia appellanda in Xaverio & aliis: alioquin Apostoli immodestiæ accusandi forent. De iis enim Lucas 14.c. scribit: *Transeuntes Apostoli retulerunt quanta per eos fecisset Dominus.* Act.15. *Enunciantes quanta per se fecisset Deus.* Ferus in hęc loca: *Apostoli*, inquit, *exponunt Spiritus sancti virtutem, ut à multis pro collata in Gentes gratia, gratiæ dicerentur Deo, & mutuâ fide, confirmarentur. De his gloriandum, si Dei gloria promoveatur, ut proximus adjuvetur. Non enim seipsos commendant, sed Dei opera ut Christus præcepit dæmoniaco, Marc.5. David etiam in Psal.* 104 *dicit, Narrate omnia mirabilia ejus.*

Prętereà, si necessarium fuit Iesuitis aliquod in conversione Indorum Miraculum,

tum

tum illud, quod per ſe eſt ad alienigenas nationes maximè neceſſarium, videlicet variarum, & præſertim Indicarum linguarum donum. At hoc præſidio Ieſuitæ omnes deſtituti ſunt. Ergo etc. Conſequentia majoris probatur. Ferus in hæc verba Actor. 2. *Et apparuerunt eis diſpertitæ linguæ,*&c. *Neceſſarium,* inquit, *erat novis illis Eccleſiæ ædificatoribus linguis varijs loqui, ut ab omnibus intelligerentur. Ob eam cauſam reſtituit Apoſtolis Deus omnium linguarum exactam notitiam, quâ opus habuerant ad Evangelij negotium expediendum.*

Impedimenta converſionis INDORVM *ad Religionem Chriſtianam.*

ACoſta Ieſuita de exiguo profectu Indorum in Chriſtiana Religione, & modo converſionis ad fidem, ſic porrò ſcribit libro quarto de Procurand. Ind. ſalut. cap. 3. *Accuſant*, inquit, *noſtri Indorum tarditatem, ad capienda Myſteria fidei, fruſtra in ijs edocendis tempus teri: denique poſt annos jam quadraginta, ab Evangelij ingreſſu, in tam immenſa turba, vix quemquam qui Symboli duo capita intelligat, quid Chriſtus ſit, quid vita æterna, quid Euchariſtia, vel craſſè agnoſcat, reperiri: pecudes potiùs habendos, quàm homines. Verùm, qui iſta jactant, reſpondeant mihi, quâ diligentiâ iſti erudiantur. Recitant illis bis terve in hebdomada Symbolum & preces, idque Hiſpanico idiomate, jubentur denique Hiſpanica hæc diſcere, quorum ne ſyllabam quidem intelligunt, & pronuntiant ridiculè. Vulgaris tamen & tritus doctrinæ tradendæ iſte eſt modus, ubi exquiſitius res agitur: Sacerdos Sermone Indico compoſita quadam in Cathechiſmi formam recitat, cùm tamen ille linguæ Indicæ prorſus eſt infans: quod ſi peritus ſit, quod rarum eſt, tamen Myſteria fidei neque explanat, neque verò ſatis novit: quis verò unquam Cathechiſta rationem auditorum exegit? Denique perinde Indis doctrina traditur, atque cùm à Medicis ſtipis colligendæ causâ, precationes aut verſus aliqui cantillantur, qui illud tantùm ſpectant, ut dicendo ipſi ad finem uſque perveniant carminis: utrum verò auditores vel attendant vel delectentur pecuniâ jam acceptâ, non admodum curant. Tota igitur cathechizandi ratio umbratilis & ludicræ ſimilis.* Hæc omnia Ieſuita. Hæc legenti, ſubit illud apud A. Gellium (quod in Ieſuitas Catechiſtas & eorum Catechumenos Indos præclarè convenit) *cùm unus loquitur, quod alius non intelligit, ſimile eſſe, ac ſi alter hircum mulgeat, alter cribrum ſupponat.*

Rurſus idem ibidem cap. 4. *Verè quidam,* inquit, *noſtrorum ſcripſit Pater, Non videri ſibi ad Indorum horum animos penetrâſſe Evangelium, ſed ad ſpeciem tantùm receptum. Negari enim non poſſe, quin ſi intimis ſenſibus radices egiſſet, copioſos manifeſtóſque fructus cerneremus. Quid enim potentius verbo Dei? quid ad immutandos homines efficacius? Mihi ſanè monſtri ſimile ſemper eſt viſum*, inquit idem Ieſuita ibidem libro 5. cap. 2. *inter tot millia Indorum Chriſtiano nomine donatorũ, tam eſſe rarum qui Chriſtum agnoſcat, ut quod Epheſij olim de Spiritu S. Paulo reſponderunt, poſſint hi ne Chriſto melius uſurpare. (Neque an ſit Chriſtus audivimus.* Hæc ille. Hoc eſt. Indos convertere, hoc eſt aſinos in mulos: par enim eſt in utriſque bruta ignorantia.

De eodem Andræas Vega opuſc. de Fide & Operibus quæſt. 3. *Quidam*, inquit, *hoc noſtro tempore, habentes zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam, Indos ad Baptiſmum venientes, indiſcriminatim admiſerunt nullâ factâ inquiſitione de vita & moribus, imò nullâ, vel penè nullâ, ijs traditâ doctrinâ, de vita & moribus neceſſariò ſervandis: ſed hoc ſolo contenti, quòd propoſitis fidei articulis, credere ſe reſpondeant, velle baptizari. Revocare eos ab hoc errore debuit illud Chriſti, Nolite ſanctum dare canibus.*

Acoſta rurſus libro 1. de procur. Indorum ſalute cap. 2. *Notitia quadam,* inquit, *tenuis Indis offertur, ut vel facilè repudietur, vel ita recipiatur, ut non pernicioſius deſeratur. Quid ita? Simulatoriam ſanctitatis ſpeciem præferunt, non colunt Deum ſeriò, nec credunt ad juſtitiam.* Et lib. 6. c. 3. teſtatur, *ab Hiſpanis & Ieſuitis multos Indos contra ipſorum voluntatem baptizari.*

Idem lib. 4. cap. 4. *Expende*, inquit, *omnia ſubtiliter, invenies tam tenuis & inopis meſſis apud Indos potiſſimam cauſam in eo eſſe, quod divinis & occultis quidem, ſed juſtis conſilijs, antiquis Gentibus prædicatores fuerint prædicatione ſuâ digni, cùm noſtri tam ſint plerique indigni, ut longè plus evertant & diſſipent, quàm ædificent atque plantent.* Et libro primo cap. 18. *Equidem certus ſum, ſi Evangelij introitus in has regiones is extitiſſet, quem Evangelij conditor maximè docuit, non alios iſtius progreſſus futuros fuiſſe, quàm quos in prima & Apoſtolica Eccleſia legimus, &c.* Et libro 4. cap. 5. *Rectè & prudenter ſcripſit Polus rerum Indicarum prudens indagator, tribus de cauſis tam multo tempore tam modicum promoviſſe Evangelium. Primùm, quòd exempla prava noſtrorum hominum prædicationi Evangelicæ derogârint: deinde, quòd in cognoſcendis exſtirpandiſque erroribus, ſuperſtitioſiſque opinionibus nullam prædicatores operam collocârunt,* &c.

&c. Ibidem cap. II. *O quot Zach.* II. *ita miserè corruère ? ut meritò ululare debeat abies, cùm viderit altiss. & nobilißimos cedros Libani cecidisse.* Ibidem cap. 15. *Præclarè ageretur cum rebus Indorum, si Sacerdotum ea saltem modestia esset, ut non solutioris vitæ licentiam quærerent*, &c. Lib. 1. *Solent plurimùm Indorum conversionem retardare pessimi exempli mores.* Lib. 3. cap. 8.. *Non alia ex causa mercatores negotiantur, vel judices præsident, vel Sacerdotes plerunque Evangelizant, quàm spe argenti & auri : argentum & aurum si se subducit ex oculis, omnium civilis & sacerdotalis concursus brevi evanescit*, & *quò charitas non invitavit animarum, auri saltem cupiditas inescavit : & quemadmodum olim incredulitas Israëlis salus fuit gentium, ita Christianorum avaritia Indorum vocatio facta est.*

Hæc & multa alia acerbè dolenterque Iesuita Acosta queritur : ex quibus intelligimus, ficta, vana & frivola esse omnia, quæ Iesuitæ referunt ac gloriantur de plurimorum Regnorum, Provinciarum, & multorum millium Indorum ad fidem Christianam conuersione.

Assumptionem Iesuitæ concedunt. Pimenta Iesuita in Epist. pag. 14. *Nostra*, inquit, *Societatis pater Franciscus Corsi sic scribit ad suos. Totus*, inquit, *sum in Persico idiomate addiscendo.* Idem pag. 80. *Quod autem ad conversionem attinet, vitio meo, utpote idiomatis ignaro, inquit pater Fernandus, parum effectum est.* Acosta libro 1. de procur. Ind. salut. cap. 2. *Ferunt*, inquit, *olim septuaginta linguis confusum fuisse genus mortalium : ac Indi septingentis, & eo ampliùs, inter se discrepant linguis.* Libro 4. cap. 8. *Quæ ex re prædicando verbo Dei impedimenta nobis gravia fiunt.* Ibidem cap. 9. *Neque igitur immeritò nostræ Societatis fundator Ignatius Indica lingua lectiones publicas præcepit : sunt enim per quàm necessaria illa præsidia, ut facultas paretur verbi divini in Gentibus annunciandi.* Libro 5. cap. 2. *Quid quòd confessiones sæpè ita faciunt, ut neque Indus intelligat Sacerdotem, neque intelligatur ipse quid dicat?* Ipse Xaverius quoque libro 3. Epist. 5. *Si*, inquit, *nos linguam calleremus Iaponicam, non dubito, quin plurimi fierent Christiani. Faxit Deus ut eam brevi addiscamus : tum demùm aliquam Christianæ rei navabimus operam : nam nunc quidem inter eos tamquam mutæ statuæ versamur : multa enim illi de nobis & dicunt, & agitant, ad quæ nos obmutescimus : patrij ipsorum sermonis ignari in præsentia in lingua hujus percipiendis elementis repuerascimus.*

CAP. IV.

CATALOGVS Provinciarum, *in quibus* IESVITÆ habitant : *item* collegiorum *ac* domorum, sociorumque, *seu* locustarum, *quæ in unaquaque provincia sunt.*

In Italia Provinciæ quinque sunt.

I. PROVINCIA ROMANA.

Romæ:
- Domus Professa.
- Collegium Romanum.
- Domus Probationis.
- Collegium Pœnitentiariæ.
- Collegium Germanicum.
- Collegium Anglicanum.
- Seminarium Romanum.
- Collegium Maronitarum.

Residentia Tuscana.

Collegium:
- Tiburinum.
- Lauretanum.
- Perusinum.
- Florentinum.
- Senense.
- Maceratense.
- Recinetense.
- Setinum.
- Anconitanum.
- Montis Sancti.
- Montis Politiani.

Residentia Firmana.

Sunt in hac Provincia Socij 750.

2. PROVINCIA SICVLA.

Panormi:
- Domus Professa.
- Collegium Panormitanum.
- Domus Probationis.

Messanæ:
- Domus Professa.
- Collegium Messanense.
- Domus probationis.

Collegium:
- Syracusanum.
- Catanense.
- Montis Regalis.
- Bivonense.
- Caltaieronense.
- Rheginum.
- Drepanitanum.
- Minæense.
- Marsalenense.
- Calatanessettense.
- Melitense.

Domus Professa Platiensis.
Collegium Netinum.
Collegium Saccense.
Residentia Chia.

Sunt

Sunt in hac Provincia Socij 530.

3. PROVINCIA NEAPOLITANA.

Neapoli. { Domus Professa. / Collegium Neapolitanum. / Domus Probationis.

Collegium { Catacense. / Nolanum. / Aletinum. / Bariense. / Salernitanum. / Consentinum. / Barolitanum. / Teatinum. / Aquilanum. / Beneventanum.

Domus Probationis Adriensis.

Collegium { Bottuinense. / Tropeense. / Massense.

Sunt in hac Provincia Socij 550.

4. PROVINCIA MEDIOLANENSIS.

Mediol. { Domus Professa. / Collegium Breidanum.

Genuæ { Domus Professa. / Collegium Genuense. / Domus Probationis.

Collegium { Taorinense. / Comense. / Vercellense. / Montis regalis. / Cremonense.

Domus Probationis Aronensis.

Collegium { Bastiense. / Niciense. / Alexandrinum.

Residentia Papiensis.

Sunt in hac Provincia Socij 370.

5. PROVINCIA VENETA.

Domus Professionis Venetijs.

Collegium { Patavinum. / Ferrariense. / Bononiense. / Brixiense. / Forolivienſe.

Collegium { Murinense. / Parmenense. / Placentinum. / Veronense. / Mantuanum.

Domus Probationis Novellariæ.

Domus Probationis Imolæ inchoata.

Residentia Cretensis.

Sunt in hac Provincia Socij 350.

1. In LVSITANIA Provincia una.

Olyssipone. { Domus Professa. / Collegium S. Antonij. / Domus Probationis.

Collegium Conimbricense.
Collegium Eborense.
Collegium Portuense.
Collegium Bracarense.
Collegium Briganrinum.
Collegium Pharense.
Domus Professa Villavicosa.
Domus Probationis Portalegrensis inchoata.

Collegium { Funchalense. / Angrense. / S. Michaëlis.

Residen. { S. Felicis. / Canalensis.

Domus in Regno Angolæ.
Residentiæ in Insulis Hesperidum.

Sunt in hac Provincia Socij 670.

In INDIA Orientali Provinciæ duæ.

1. PROVINCIA GOANA.

Goæ. { Domus Professa. / Collegium Goanum. / Domus Probationis.

Collegium { Salsetanũ cum XI. Residẽtijs. / Bazainense. / Tanaense cum V. Residẽtijs. / Dananense. / Chaulense.

Residentia Æthiopica.
In Regno Mogoris.

Sunt in hac Provincia 280.

2. PROVINCIA MALABARICA.

Collegium { Cochinense.
Collegium { Vaipicotanum.

Residentia { Palliporti. / Porcæ.

Collegium Coulanense.
Collegium Tutucorinense.
Collegium S. Thomæ.
Collegium Columbense.
Residentia Tidorensis.
Residentia Ambuinensis.

Sunt in hac Provincia 130.

In IAPONIA Provincia una.

Nágasachij { Collegium Nangasachiense. / Domus Probationis.
Collegium Arimense.
Domus Omurensis.
Residentia Facatensis.
Residentia { Coeurensis. / Firoximensis. / Amacusana. / Xiquensis. / Conzurana.
Domus Meacensis.
Residentia { Ozacensis. / Fuximensis.

Sunt in hac Provincia Socij 154.

In REGNO Sinarum.

Collegium Macaense.
Residentia Xaucensis.
Residentia Nancianensis.
Residentia Xauquinensis.
Residentia Paquinensis.

Sunt in hoc Regno Socij 60.

In BRASILIA Provincia una.

Pernanbuci { Collegium Pernanbucense. / Residentia S. Andreæ. / Residentia B. Virginis.
Bayæ { Collegium Bayense. / Residentia S. Spiritus. / Residentia S. Ioannis. / Residentia S. Antonij. / Residentia S. Sebastiani. / Residentia B. Virginis. / Domus Ilhæorum.
Fluminis Ianuarij. { Col. Flum. Ianuarij. / Resid. S. Barnabæ. / Dom. Spiritus Sancti. / Residen. { S. Ignatij. / Conc. B. Virg.
Domus Piratiningæ.
Domus Sanctorum.

Sunt in hac Provincia Socij 180.

In Hispania Provinciæ quatuor.

1. PROVINCIA TOLETANA.

Toleti. { Domus Professa. / Colleg. Toletanum.
Collegium Madritanum.
Domus Probationis.
Collegium { Complutense. / Ocaniense. / Placentinum. / Conchense. / Belmontense. / Murcianum. / Carauacense. / Seguritanum. / Huetense. / Talabricense. / Oropesanum.
Domus Probationis Villategiensis.
Residen. { Navalcarnerensis. / Iesu Montani. / Almagrensis.

Sunt in hac Provincia Socij 507.

2. PROVINCIA CASTELLANA.

Vallisoleti { Domus Professa. / Collegium Vallisolitanum. / Collegium Anglicanum.
Collegium Salmanticense.
Collegium Hibernorum.
Collegium Burgense.
Collegium Metinense.
Domus probationis Villagarciensis.
Collegium { Segobiense. / Abulense. / Palentinum. / Compostellanum. / Pampilonense. / Legionense. / Lucroniense. / Ovetense. / Numantinum. / Santanderense. / Montis regalis. / Montfortense. / Arevalense. / Vergarense. / Tudelanum. / Bilbaense. / Bellimarense.

Residen-

Residentia Azootana.

Sunt in hac Provincia Socij 564.

3. PROVINCIA ARAGONENSIS.

Valentiæ { Domus Professa. / Collegium Valentinum.

Collegium { Baremonense. / Cæsaraugustanum. / Majoricense. / Gerundense. / Gandiense. / Bilbilitanum. / Turiasonense. / Vrgellense. / Oscanum.

Domus probationis Tarraconensis.

Collegium Ilerdense.

Residentia Perpinianensis

Sunt in hac Provincia Socij 360.

4. PROVINCIA BÆTICA.

Hispali { Domus Professa. / Collegium Hispalense. / Domus Probationis. / Collegium Anglicanum.

Collegium { Triguerense. / Gaditanum. / Marcenense. / Cordubense. / Granatense. / Vaëzanum. / Malacense. / Xerense. / Cazorlanum. / Vbedanum. / Astigitanum. / Guadixense. / Fregenalense.

Domus Probationis Mōtellana.

Residentia Antiquerana.

Sunt in hac Provincia 520.

In SARDINIA Provincia una.

Sassari { Domus Professa. / Collegium Sassaritanum.

Calari { Collegium Calaritanum. / Domus Probationis.

Collegium Ecclesiense.

Collegium Alguerense.

Sunt in hac Provincia Socij 134.

In INDIA Occidentali Provinciæ quatuor & una Viceprovincia.

PROVINCIA PERVANA.

Limæ { Collegium Limense. / Domus Probat. / Seminarium Limense.

Residentia S. Iacobi.

Collegium Cuchense.

Collegium Porosinum.

Collegium Platense, Chuquisaquense.

Collegium Pacense.

Collegium Ariquipense.

Collegium Guamanganum.

Residentia Iulensis.

Sunt in hac Provincia Socij 164.

PROVINCIA PARAQVARA.

Collegium Chilense.

Residentia S. Iacobi del Estero.

Residentia Cordubensis.

Residentia Assumptionis.

Sunt in hac Provincia Socij 84.

Viceprouincia novi REGNI & Quitensis.

Collegium Quitense.

Collegium Carthaginense.

Collegium S. Fidei.

Seminarium S. Bartholomæi.

Residentia Panamana.

Residentia Caxicana.

Sunt in hac Provincia Socij 80.

PROVINCIA MEXICANA.

Mexici { Domus Professa. / Collegium Mexicanum.

Collegium Guazacanum.

Collegium Guadalaxarense.

Collegium Angelop.

Collegium Vallisoletanum.

Collegium Pascuarense.

Collegium Tepozotlanum.

Residentia { Veræ Crucis. / Cinaloënsis. / Guadianæ.

Sunt in hac Provincia Socij 237.

In INSVLIS PHILIPPINIS Provincia una.

Collegiom Manilanum.
Collegium Zebuense.

Residentia { Antipolana. Tayrayensis. S. Iacobi. Boolana. Dulacensis. Carigarensis. Tinagonensis. }

Sunt in hac Provincia Socij 70.

In Gallia Provinciæ quatuor.

PROVINCIA FRANCIÆ.

Parisijs. { Domus Professa. Collegium Claromont. }
Collegium Mussipontanum.
Collegium Flexiense.
Collegium Bituricense.
Collegium Virdunense.
Collegium Nivernense.
Collegium Augense.
Rothomagi. { Collegium Rothomagense. Domus Probationis. }
Collegium Redonense.
Collegium Molinense.
Collegiom Ambianense.
Collegium Rhemense.
Domus Probationis Nanciana.
Collegium Cadomense.

Sunt in hac Provincia Socij 358.

PROVINCIA AQVITANIÆ.

Burdigalæ { Collegium Burdigalens. Domus Probationis. }

Collegium { Aginnense. Petrocoricense. Lemovincense. Pictaviense. Xantonense. }

Sunt in hac Provincia Socij 190.

PROVINCIA LVGDVNENSIS.

Lugduni. { Collegium Lugdunense. Domus Probationis. }
Avenione { Colleg. Avenionense. Domus Probationis. }

Collegium { Turnonense. Camberiense. Divionense. Dolanum. Bisuntinum. Vuiennense. Ebredunense. Carpantoractense. Sisteronense. }

Sunt in hac Provincia Socij 395.

In Germania Provinciæ 3.

PROVINCIA GERMANIÆ SVPERIORIS.

Collegium Ingolstadiense.
Collegium Monachiense.
Collegium Augustanum.
Collegium Dilinganum.
Collegium Ratisponense.
Domus Probationis Landspergensis.
Collegium Oenipontanum.
Collegium Hallense.
Collegium Lucernense.
Collegium Friburgense.
Collegium Bruntrutanum.
Collegium Constantiense.
Residentia Eberspergensis.
Residentia Biburgensis.
Domus Oetingana.

PROVINCIA RHENI.

Collegium Coloniense.
Treviris { Collegium Trevirense. Domus Probationis. }

Collegium { Moguntinum. Spirense. Herbipolense. Fuldense. Heiligenstadiense. Molshemiense. Confluentinum. Paderbonense. Monasteriense. Hildesiense. Embricense. Aquisgranense. }

Residentia { Altenensis. Erfurdiana. Bonnensis. Hagennoënsis. Wormatiensis. }

Sunt in hac Provincia Socij 478.

PROVINCIA AVSTRIÆ.

Collegium Viennense.
Residentia { S. Bernardi. Lineiensis.
Collgium Græcense.
Residentia Millestiadensis.
Collegium { Zagrabiense. Pragense. Olomucense. Crumloviense. Commotoviense. Novodomense Labacense. Glacense. Clagenfurtense.
Residentia Eberndorffensis.
Domus Probationis Brunensis.
Residentia Thurociensis.

Sunt in hac Provincia Socij 434.

In TRANSILVANIA.

Collegium Claudiopolitanum.
Collegium Albæ Iuliæ.

Sunt in hac Viceprovincia Socij duo.

In BELGIO Provincia una.

Collegium Antuerpiense.
Collegium Atrebatense.
Andomati { Collegium Andomatense. Collegium Anglorum.
Collegium Bergense.
Collegium Brugense.
Collegium Bruxellense.
Collegium Cameracense.
Collegium { Cortracense. Duacense. Gandavense. Insulense. Lovaniense. Iprense. Leodiense. Luxenburgense. Montense. Tornacense.

Sunt in hac Provincia Socij 782.

In Polonia Provinciæ duæ.

PROVINCIA POLONIÆ.

Cracoviæ. { Domus Professa. Domus Probationis.
Collegium { Posnaniense. Calissiense. Lublinense. Iarossaviense. Toruniense. Gedanense. Sendomiriense.

Sunt in hac Provincia Socij 310.

PROVINCIA POLONIÆ.

Domus Professa Warsaviensis.
Vilnæ { Domus Professa. Collegium Vilnense. Domus Probationis.
Collegium { Brunsbergense. Pultoviense. Niesvisiense. Pelocense. Rigense. Derpatense.

Sunt in hac Provincia Socij 262.

Sunt omnes Provinciæ in universa Societate 29. cum duabus Viceprovincijs.

Domus Professæ 21.
Collegia 293.
Domus Probationis Separatæ 33.
Domus & Residentiæ 96.
Socij denique omnes 10581.

Ex hoc Catalogo (anno 1608. à Petro Ribadeneira in lucem edito) Regnorum, Provinciarum & urbium in quibus habitant Iesuitæ, Collegiorum item ac Domorum, quæ in unaquaque Provincia sunt, propagationem & incrementu Iesuitici Ordinis, spacio 70. annorum, Lector colligere potest.

Et de hac quidem sua propagatione & incrementis multum gloriari solent Iesuitæ. Inprimis de Aquaviva Generali suo referunt, quòd jactarit plures se breviorique spacio, milites in castra cogere posse, quàm quilibet Rex Christianus. Et tempore interdicti Veneti, cùm jam undique certum Papæ immineret periculum, spopondisse idem Pontifici Paulo Quinto dicitur, qua-

Iactantia Iesuitarum de incrementis sui Ordinis.

quadraginta hominum millia in subsidium: eâ lege tamen, ut quicunque in prælio obirent, in Martyrum numerum referrentur.

Non cogitant autem boni isti Socij quod vulgò dicitur, *Malam herbam citò crescere.* Et rectè quidam magni nominis Princeps dixisse videtur Iesuitas similes esse pediculis istis, quos à parte corporis, quàm maximè infestare solent, inguinales vocamus, quorum vel ex uno, ibi primùm insidente, brevi innumera propagatur ac scaturit multitudo.

Filzläus

Similia autem vel etiam Majora sensit incrementa Franciscanorum seu Minoritarum Secta. Ab anno enim Domini 1211. ad annum usque 1380. spatio nimirum 179. annorum, per orbem Christianum Cœnobia hujus Sodalitatis plus 1500. sunt instituta. Franciscus Antracinus in ijs Commentarijs, quos ad Sabellicum dedit, testatur, difficile sibi videri locorum numerum posse ab ullo inveniri: sed multò difficiliùs initiatorum, qui tunc temporis fuerint ad sexaginta millia numero. Sabellicus autem refert Ennead. 9. libro nono & sexto, sua ætate Minoritarum nonogintra millia fuisse; sæpè quoque se audivisse, Magistrum universi Ordinis, polliceri quandoque ausum Pio Pontifici expeditionem in Turcas paranti ex Minoritarum familia 30000. bellatorum, qui bellica munia gnaviter obire possent, nihil sacrorum cultu interpellato. Sabellici quoque tempore, hoc est, circa annos Christi 1494. Augustinensium Eremitarum Ordinis Cœnobia quorum quidem ratio iniri potuit, circiter 2000. Virginum autem 300. fuerunt. Carmelitarum Monasteria 7050. Prædicatorum 4143.

Incrementa Ordinis Franciscanorũ.

Hæc autem multitudo scarabæorum, bruchorum, locustarum, vermium & muscarum, prædicta est à Spiritu Sancto in Apocal. Ioan. 9.

Et rectè monuit Laurentius Iustinianus Venetus Patriarcha, cum sub Mendicantibus Monachis numerus Cœnobiorum in immensum cresceret, Rigiditatem vitæ & Monasticum vigorem diutiùs non posse consistere; Raram enim perfectionem, ut refert Bernardus Iustinianus in ejus vita. Quid dicturus fuisset si hodiè viveret?

De COLLEGIIS Iesuitarum,
eorumque magnificis
Structuris.

Cap. V.

QVod autem ad Collegia Iesuitarum attinet, quorum Catalogum paulò ante adscripsimus, illa Regum ac Principum Arces ac Palatia æquare videntur Gregorius XIII. Iesuitarum Annales legens & intelligens opera quæ hinc inde illorum artibus efficiantur, Romæ contra Senatûs decreta Iesuitis totam attribuit insulam, in qua domos destruxerunt, viduas ac orphanos expulerunt; quod etiam Augustæ, Ingolstadij & multis alijs in locis fecerunt; ibique amplissimum, magnificentissimumque Collegium exstruxerunt, ad cujus ædificationem, ut Iesuitæ Hasenmüllero retulerunt, pag. 25. auri tonnas 25. prædictus Papa donavit. In eo Collegio 500. Iesuitas ex omnibus totius Mundi partibus collectos ali voluit, qui in Pontificia idolomania instructi, tandem adversus Evangelicos in Germania alijsque Regnis & Provincijs, emitti possent.

Collegium Iesuitarũ Romæ sũptuosum.

De magnificentissima structura Collegij Iesuitarum Monachij in Bavaria, quæ Gallicè scripsit Philippus Marnixius, sic quidam in Germanicam linguam transtulit: Wer solte andere Gebäw zeygen können / die zuvergleichen weren dem überauß prächtigen / welches der gute Catholische Fürst vnnd Hertzog zu Beyeren / inn der Statt München auffgebawen hat: dessen Gibel hoch erhaben / vnd mit vielen stattlichen Bildern von Ertz vnd Marmelstein gezieret ist / trotz zubieten allen den köstlichen Pallästen / die inn gantz Europa seynd / will geschweigen / daß es inwendig glisert vnnd glantzet von lauteren Golde / Silber / Helffenbein / Chrystall vnd Edelgesteinen / wie ein Bäpstliche Crone. Vnnd damit dieses Werck inn allem vollkommen sey / vnnd ihm nichts mangele / so hat es zu einem jeden Altar sein Geräth / als Casulen / sampt seinem schönen Meßgewandt / Chorröcken / Alben / Gürtel / Stollen vnd andere rüstung / ꝛc.

Iesuitarum Collegium Monachij magnificũ.

Posnaniæ in Polonia, non Collegium pro docentibus & discentibus, sed arcem munitissimam summis præsidijs Iesuitæ ædificaverunt. Regis Palatium Posnaniense, nulla parte cum hac Iesuitarum arce & propugnaculo conferendum est, ut refert Eques quidam Polonus in Oratione sua, quam in frequenti pro-

Collegiũ Iesuitarum Posnaniæ munitissimũ.

cectum

cerum Regni illius conventu habuit. Eodem authore, Iaroslaviæ etiam; & Lublini alijsque in civitatibus Poloniæ ejusdem munitionis, firmamenti tantorum præsidiorum exstructæ arces videntur, ut non scholasticos docere, aut mulierculárum peccata cognoscere, sed bellum gerere proximâ quaque occasione velle videantur.

Indiciū Costeri & Ribaden. de Collegijs Iesuitarū. De his Collegijs Costerus quoquè in literis ex Belgio Romam missis, & interceptis, sic scribit: *Quotquot nos in Germania Collegia habemus, tot nunc Rex noster* (Hispanus) *ibi Castella habet.* Eaque ad promovendam Ecclesiæ Romanæ Monarchiam & magnitudinem tendere, Petrus Ribadeneira Iesuita Hispanus apertissimè testatur, cum apertis verbis Collegia & Seminaria Iesuitarum esse ait Hæreticorum exitia, & Apostolicæ Sedis propugnacula, in Catalogo illustriū Scrip. Societatis Iesu.

Collegia Iesuitarum sūt Armamentaria. Non injuria quoque Iesuitarum Collegia Armamentaria, seu receptacula & repositoria omnis generis armorum & instrumentorum bellicorum dixeris. In direptione Pragensis urbis in Bohemia repertæ sunt in Iesuitarum Collegio quinquaginta bombardæ, thoraces ferrei pro centenis aliquot militibus, & hastæ, aliaque arma quàm plurima tormentarij etiam pulveris magna vis, multaque alia ad irruptionem illam promovendam & Evangelicos opprimendos: Ideoque numerum quoque præsidiariorum ab Evangelicis in Collegium istud collocatorum auxerunt, quod verebantur, hæc instrumenta omnia bellica ideò ibi recondita fuisse, ut Passavienses milites per pontem in Collegium, quod ponti proximum est, inermes, velut Missę audiendi gratia, excurrerent, ibique occultati, donec tempus commodum offerretur, velut ex equo Troiano ad portam pontis, ipsumque pontem occupandum, ac deinceps Evangelicos opprimendos egrederentur

Hanc causam etiam incommodissimis urbium omnium locis, ad milites vel depellendos, vel excipiendos, si velint urbem aliquam oppugnare, Collegia sua ædificant.

Ex his denique Collegijs hodiè vigecies centies aureorum millia quotannis pro vectigalibus percipere Iesuitæ dicuntur, licet pro Mendicantibus haberi velint. Verus Iesus autem, cujus Socij isti videri volunt locum non habuit in quo caput reponeret, in campis, in montibus & piscatorum tuguriolis versari potiùs voluit, quàm in urbibus, aut Propugnaculis & Palatijs Regum ac Principum.

IESVITÆ *quos & quales potissimum* Iuvenes *in hæc sua* Collegia, *suamque* Societatem *illiciant.*

Reliquorum Ordines Monachorum professas vix dum è cunabulis egressos ad se admittunt, totosque 15. aut 20. annos nutriunt, antequam ad praxim admoveri possint. Hoc solerter animadvertentes Iesuitæ, ad alliciendos ex locis diversis quam plurimos; expeditiorem accommodatiorem que, ut gloriantur, viam repererunt, quâ intra paucos annos ad fastigium Sapientiæ juventutem ducere possunt. Nam Catalogo certo, cujus ingenij, cujus judicij; cujus prudentiæ & experientiæ, cujus profectûs in literis sit, cujus complexionis naturalis, ad quæ Societatis ministeria talentum habeat adolescens quisque inscribunt: ut nempe tantò faciliùs à parentibus liberos in eo ætatis flexu, qui jam ad adultam vergit; tantoque observent accuratius singulos, ne in nassam suam semel adductos, avolare citra negotium sinant.

Quibus Artibus *ac* Dolis IESVITÆ *in* Collegijs *suis maximas opes acquirant.*

Dictu impossibile est quibus artibus, dolis, imposturis ac fraudibus Iesuitæ in his Collegijs suis ingentes divitias, & tantum non Crœsi opes per fas & nefas corraserint. Ex plurimis pauca saltem referam. Non solùm ex Magnatum ærarijs, sed ex ipsis etiam discipulorum bonis dici non potest quantum ditescant: siquidem in examine suo generali cap. 4. Novitios suos obligant, ut omnia bona sua temporalia distribuant, ac disponant de his, quæ ipsis obvenire possint, juxta propriam devotionem, neglectis parentibus & consanguineis: unde miro quodam astu, tanquam pauperes, bona illorum facilimè ad se rapiunt & pertrahunt.

FINIS LIBRI SECVNDI.

DE VARIIS FACINORIBVS DOLIS AC IMPOSTVRIS ET SANGVINARIIS CONSILIIS IESVITARVM, *LIBER TERTIVS.*

CAPVT PRIMVM.

HOc Libro ea referam Iesuitarum facinora, ex quibus intelliget Lector, ab ultima hominum memoria nullo unquam tempore inter mortales, tot inhumanæ crudelitatis facinora, ut sunt parricidia, veneficia, periuria, cædes, proditiones, tumultus, bella, &c. intra tam breve tempus audita & numerata esse, quod ab exortu & origine saltem Iesuitarum privatim & publicè perpetrata; vel saltem attentata fuerunt: & hoc quidem sub zeli religiosi & Catholici prætextu: iubentibus etiam, vel, quod peius est, approbantibus & dilaudantibus ijs, qui omne in his terris Religionis magisterium sibi vendicant.

IESVITAS *omnium ferè* TVRBARVM, SEDITIONVM, BELLORVM, *&c. in* Europa Authores *esse.*

PRætextus Iesuitiearum actionum omnium est, Ecclesiæ Catholicæ Romanæ reparatio & propugnatio, errantiumque & seductorum, ut ipsi quid loquuntur; conversio. Sub hoc pluteo cuniculos suos promovent. Scopus autem ad quem collimant & respiciunt, est Dominatûs & tyrannidis Pontificum Romanorum in his terris restitutio, atque idolomaniæ & superstitionum omnium plantatio in his Provincijs & Regionibus, in quibus iampridem evulsæ & eradicatæ sunt. Media autem, quibus id quod semel malè cœperunt, urgent & evincere conantur, sunt, periuria publica, ad quæ Reges & Principes inducunt, vis conscientijs illata fraudulentæ & insidiosæ pacificationes, Iuris corruptela, Innocentiæ oppressio, &c. Hæc, inquam, hodiè sunt, per quæ Iesuitæ immanem tyrannidem & crudelitatem Antichristi Rom. defendere & restituere, collapsum Ecclesiæ Papisticę statum reparare, Concilium Tridentinum exequi, & hæreses exstirpare conantur. Ex harum verò rerum tam contentiosâ praxi, qualem hodiè in Europa præcipuè animadvertimus, nigil secundum naturę cursum aliud, quam bella & quidem perniciosissima & calamitosa bella, cædes: parricidia, seditiones, tumultus, &c. exoriri possunt. Vt non immeritò Iesuitæ omnium turbarum ac motuum in Europa hodiè præcipui authores vulgò dicantur & habeantur.

Notum est omnibus, plerarumq; Europęarum Nationum interná pacé illis Constitutionibus & pactis consistere, quibus ex prę sentium temporum usu cautum est, *Ne Religionis nomine ulli vis inferatur, quocunque modo.* Iam verò ne illud quidem obscurum est Spiritus hos, seu Iesuitas, omnes

suas

rum eſt, Spiritus hos ſeu Ieſuitas, omnes ſuas vires ubique locorum intendare, ut repagulum hoc, quo ſe in ſuo propoſito & conſilijs aſtutiſſimis impediri ſentiunt, diſjectum & diſſipatum removeant. Ideoque Ieſuitæ hujuſmodi Conſtitutiones, in Gallia, Germania, Polonia, Hungaria tot fœderum, pactorum, juramentorumque Sacramentis, ſancitas, publicè deteſtantur, eaſque, tanquam novum Atheiſmi, ſive, ut alicubi loquuntur, Politieiſmi genus, pro ſceleritatis conjurationibus, Scythicâ barbarâque conſœderatione, Diabolique Politiei blaſphemo invento haberi volunt. Imò contendunt, pacem Religionis inter Ordines Germanici Imperij conventam, uti per vim extortam non eſſe obligatoriam, utpote ad tempus tantum conceſſam, nempe ad publicationem Concilij Tridentini, ideoq; dilationem, moratoriam & tolerantiam fuiſſe. Et Paulus Windeck in deliberat. de hęreſ. extirpandis pagina quadringenteſima decima quarta hæc ſcribit: *Quòd nonnunquam Catholici cum Sectarijs tranſegerunt, eo fine fecerunt, ut interea reliquis negotijs expediti, poſteà unum hoc bellum contra Sectarios adminiſtrarent, omnemque eius molem in ipſos converterent.* Sin verò alicubi eò impudentiæ non audent progredi, illud ſaltem agunt, ut Religionis pacem calumnioſis & malitioſis ſuis interpretationibus & reſtrictionibus ſugillent, inciſiſque nervis ejus ſubditos illius fructu ſpolient. Opinor ne ipſas quidem inferni furias ad turbandum Europæ ſtatum aliquid præſentius, perniciofius & efficacius excogitare potuiſſe. Imò harum Ranarum coaxatus hic aſſiduus aures Regum ac Principum perpetuò reverberat & obtundit; Subditis bonâ conſcientiâ tantam licentiam non poſſe concedi: Religionis libertatem nihil aliud eſſe quàm manifeſtam Majeſtatis diminutionem cum maximo opprobrio conjunctam. Tu ne, inquiunt, qui vivis & flores, non poſſis vel audeas retractare quæ Anteceſſor, Parens, Avus. &c. vel imprudens maleve perſuaſus, vel etiam vi & armis coactus indulſit? Annon eodem jure Imperator, Rex, Princeps es, quo illi fuerunt? Ferendumne eſt, ut demortui memoria plus apud Subditos valeat, quàm præſentis atque regnantis perſona? Annon vides, Eos, qui pericula tibi objectant; quæ turbatam Religionis pacem ſequantur, tibi non tam conſulere, quàm apertè minitari? Diaboli hæc incitamenta ſunt, per quæ generoſis tuis cogitatis & conatibus remoram ſtudet inijcere. Muliercularum hic, non magnanimorum Principum metus eſt: illi juventutem tuam ſpernunt fronte igitur ſeveriore opus eſt, ut ſentiant te virum eſſe animumque tam excelſis natalibus parem gerere. Poſſem alicui videri ſatis confidenter hæc me ſcribere; non aliter; quàm ſi his Ieſuitarum ad Principes monitis interfuiſſem: ſed ipſimet has conſiliorum ſuorum rationes in publicis ſcriptis ſuis nequaquam diſſimulant, ex quibus hæc ad verbum ferè deſcripſimus.

Scire etiam debet Lector, hæc ipſa inſtigationis calcaria aſſiduè illis Principibus adhiberi, quorum calor juvenilis & incauta imperitia arietum iſtorum ictui expoſita ſunt. Apud ſuperſtitioſos verò & cunctantiores etiam hæc adijciuntur: Eos, qui hanc Religionis libertatem Subditis conceſſerint, aut in talem conceſſionem conſenſerint; in Purgatorio graviſſimas peccati hujus pœnas luere. Item, Non Tartaros, non Turcas veros & nativos Reipublicæ Chriſtianæ hoſtes eſſe; ſed hæreticos, quicunque nimirum contra Eccleſiam Romanam inſurgant: In his ergo opprimendis veram & Catholico Principe dignam, laudem quæri. Item, Cavendum eſſe, ſi Princeps bello Turcico implicetur; ne rebelles hæretici criſtas attollant, Magiſtratuique invito probroſam pacem extorqueant. Curandum verò: ut Germani cum hoc barbaro hoſte ad animi uſq; deliquium colluctentur: præfracti illi hæretici ſuo tandem malo diſcant quorſum deveniant, qui à Sedis Apoſtolicæ obedientia. Si qui verò adhuc à turbarum periculo abhorrent; illis negotijs facilitas ob oculos ponitur; Severiore tantùm vultu opus eſſe: unius & alterius clamatoris ſupplicio rem poſſe confici, quorum conſpecto cruore reliquæ turbæ animos factum iri, &c. Intereà Principem animam ſuam ab inferno liberaturum.

Aulas Regum *ac* Principum *occupant & infeſtant* IESVITÆ.

ESt etiam hoc inter nefaria facinora & artes Sinonicas Ieſuitarum referẽdum; quòd in Aulas Regum ac Principum, quin etiam in ipſa Gynæcea ſeſe imprudenter intrudunt adeò, ut in hac ſublunari Regione, citius vacuum poſſet dari, quàm paulò celebriorem aulam; quam phalanx Ieſuitica non totam poſſideat, dummodò aditus eò illis vel per anguſtam aliquam rimulam pateat:

& ab illis Aulis, ubi pestis hæc nondum potuit habere locum vix ullis præsidijs, ullâve arte arceri possunt. Quin etiam Relationes & Epistolæ Indicæ testantur, eos, quàm primùm in aridam ascendunt, recta in Aulas & ad Reges tendere, ut hos primos in potestatem suam redigant, & per eosdem deinceps subjectos populos infestent. Quod si etiam vera sunt, quæ isti narrant, in hac sui officij parte singularem quandam fortunæ afflatum experti sunt, ut ad Reges non solùm aditus eis patuerit, sed etiam ab ijsdem multoties expetiti sint. Narrationibus tamen istis parùm tutò fidem adhibendam prudentes omnes existimant, ut qui nôrint, eas in Hispania refingi, & ita edi, ut illas ab hæreticis Europæis, ex Ecclesiæ Romanæ commodo legi volunt. Aliàs constat, eos ad Reges illos Indicos percellendos Regis Hispaniæ authoritate & terrore ut plurimùm uti.

Vtut autem se res habeat, illud tamen certissimum est eos in istis etiam remotissimis Orbis locis, secundum officij requisitum, rectà Aulas appetere. Vbi hoc etiam compertum est, Spiritus istos, quàm primùm hunc navigationis suæ portum tenent, protinus, omnia Regum, Principumque Solatia, Palatia, Dicasteria, Gynæcea, penitioresque Aularum recessus perrepere, scrutari & replere, ut hac vermiculatione omnia conclavia sciteant.

Non autem hoc tam illis vitio vertitur, quòd Regibus & Principibus operam suam in Aulis navant, postquam utique tam splendidis & opimis illorum beneficijs fruuntur, quamvis hoc etiam citra illas larvas, quibus utuntur, non minus commodè facere possent: Sed quòd ibidem se sæpiùs non vocati ingerunt, omnia ad se rapiunt, deque rebus ad Rempublicam spectantibus non è Reipublicæ usu & commodo, sed ad illius arbitrium, à quo in Apocalypsi Ioannis vel per Os Draconis, vel per os Bestiæ emitti dicuntur. In quo ipso nullum se vel Regis Principisve, vel subditorum periculo impediri patiuntur.

Huic spirituali imperio illæ præcipuè Europæ nationes obnoxiæ sunt hodiè, quę illius olim sub florente Papatu omnium impatientissimæ fuerunt. De Hispania omnes fatentur, istum robustissimum pollicem hoc tempore totum ad Iesuitarum nutum circumagi. Ferunt quidem, Iesuitas hoc tẽpore pejus habere duriusq; coerceri, quàm in ulla alia Europæ natione. Id si maximè verum sit, per illud tamen parum illis decedit, cùm reliqui tantò liberiùs dominentur. Hoc autem imperiosa ista Natio ante annos ducentos, quando in multa regna adhuc divisa erat, tam patienter nunquam tulisset. Eadem dicitur esse Poloniæ ratio in opposito Europæ angulo, in qua Iesuitæ tam licenter dominari dicuntur, ut ipsis etiam Catholicissimis jam graves, adeoq; intolerabiles esse perhibeantur. Sunt qui testantur, se legisse literas non ita dudum Legati cuiusdam, qui in Aula illa adhuc versetur, in quibus de Iesuitarum insolentia miratu digna scripta fuerint. Inter alia verò & hoc; *Præsentium tumultuũ, quibus Regnum illud perturbari perhibetur, causam in ipsos, & in ipsorum artes publicè conferri.* Hoc ipsum verò mascula hęc natio olim suum pudendum dedecus interpretata fuisset.

Rationem verò cur tam densi in Aulis volitent Iesuitæ tantaq; impudentia se ingerant atq; intrudant, Robertus Turnerus Anglus, qui Romæ aliquandiu vixit inter Iesuitas, posteà verò Ingolstadii Eloquentię Professor cõstitutus fuit, in suis Epistolis indicat, quæ anno 1584. Ingolstadii editæ sunt. Nam Epist. 19. quam ad Ioannem Bervitium scribit, inter alia hæc habet: QVARE *cùm Magistratus esse non possim, volui, quemadmodum omnibus locis, sic Augustæ in Comitijs maximè esse curiosus,* Addit, VOLVI *irrepere, volui irrumpere in intimas Aulas Principum, volui videre omnia, ut ad justitiæ normam præclarè exigerem.* Pergit; *Quá mea vel curiositatis diligentiá, vel diligentiæ curiositate conquisivi materiam Satyræ acrem voluptatis mellitam, utriusque uberem.* Rursus, *Vix cæperam obire Principum Aulas, cùm videam Hæreticorum illum Mundum administrari à Stultis. In Catholicis Aulis inveni Vitellios, Furios, Camillos, Senecas, qui fronte, verbo, fide tuerentur locum.* Item: *In alijs extra paucos, viros Principes illos & Deos putato, lustra, popinas, officinas malarum artium, fœdarum libidinum, fraudum, insaniarum, &c.* Ex his Turneri verbis liquet, cur Iesuitæ in Principum Aulas sese intrudant, & quid ibidem agant.

Tam quoque astuti, vigilantes, audaces, laboriosi, tantâ denique agendi & nocendi facultate prædıti in Aulis ita obversantur, ut soli omnia possint, soli eas possideant, & ita obsideant, ut nec veritas verbi Dei, nec vel aurula aliqua quæ ipsis inimica, sit eò penetrare possit.

Student etiam & adulantur eis non ij duntaxat, qui religionis & doctrinæ nomine eos colunt, sed illi vel maximè, qui Aularum quadras sectantur, Romæque

mæque præbendas & dignitates, vel pro se, vel pro liberis cognatisve venantur. Hi cum nôrint, unius alicujus Iesuitæ commendationem plus sibi pro futuram, quàm potentissimi Monarchæ intercessionem, in omnibus eis assentantur, cupiditatibusque illorum promptissimè subserviunt.

Iesuita arcanas Principum mentes explorant.

Nemo præterea Regum & Principum mentes; earumque arcana tam exactè explorare & nôsse potest, quàm hypsi illorum ut plurimùm Confessarij. Quæ confessio, illa præsertim, quâ totius vitæ cursus explicatur, omnes regiarum mentium recessus illis reserat. Quæ confessionis species Pontificum Roman. consilijs plus verè confert, quàm Hispaniarum Regi tot auri milliones, quos in emissarios suos profundere dicitur. Vt mirum non sit, modernum Ducem Venetiarum se intra hos quindecim annos ipsis nunquam examinandum exhibuisse. Veneti enim tam religiosi nunquam fuerunt, nec erunt, ut Reipublicæ suæ arcana Sacrificulorum fidei committant.

Venetorum prudentia.

His de causis Aulæ Europeæ à Iesuitis graviùs hodiè infestantur & affliguntur, quàm Pharaonis olim Ranis Ægyptiacis.

IESVITAS Papæ Exploratores *esse.*

HOc ipsorummet Iesuitarum legibus, constitutionibus & scriptis probari facilè potest, cùm illa satis multis, ijsque ad hoc probandum indubitatis argumentis abundent. *Nostra vocationis est*, inquiunt, *vitam agere in quavis Mundi plaga per varia loca discurrere, & in quibuslibet continenter residere, & literarum ultrò citròque missarum inter inferiores & superiores frequenti commercio, crebrò alios de alijs certiores faciatis, de ijs qua varijs ex locis ad ædificationem, & eorum qua geruntur, cognitionem adferatis.* Hæc sua esse Iesuitæ non diffitebuntur.

His adde hanc ipsorum Regulam: *Cùm Provinciales scribent Generali, curabunt, ut Statum Domorum & Collegiorum, ac totius Provinciæ benè explicent, & suppleant, si quid intellexerint, quod superiores minùs declaraverint. Et in universum ita scribere debent, ut* GENERALIS *omnium Personarum ac Provinciarum Statum quoad ejus fieri possit, ante oculos habeat.* Hæc non minùs quam priora Iesuitæ pro suis agnoscent.

Iesuita cancellariam suis discipulis replent.

In hunc finem Iesuitæ Cancellariam Regni Bohemiç solis suis Discipulis repleverunt, ut est videre in Gravaminibus Ordinum Evangelicorum Bohemiæ Anno millesimo sexcentesimo nono exhibitis.

Sic etiam Iesuitæ Gallici in Regni & Regiæ Domûs officia nullos, nisi suæ disciplinæ nutritios summittere nituntur.

Idem faciunt in Gallia.

Ob hanc causam etiam fraudibus suis effecerunt, ut subinde Regiorum domesticorum, vel præcipuorum Ministrorum 24. liberi in novo Flessiaco Collegio Iesuiticis præceptis imbuantur; & ex illis singulis annis sex Regijs munijs præficiantur, alijs sex in eorum locum ob eandem causam summissis: & sic hisce cuniculis intra paucos annos Iesuitæ totum illud Regnum sub Papæ & suam tyrannidem adigent, & per suos discipulos, & pro sua libidine cuncta administrabunt.

Neminem igitur in dubium vocaturum existimo, hoc esse secreta Imperatorum, Regum & Principum explorare, & Curiæ Romanæ nunciare ac prodere: ac ne Iesuitas quidem, nisi intellectu & judicio privatos, & per cœcam Antichristi obedientiam penitus excœcatos, & impudentes cavillatores agere velint, hoc negare posse arbitror. Nam definitoribus Iurisperitis & Pontificijs Canonistis, de pœnit. Dist. 6. Can. Sacerdos de pœnit. & remiss. C. Omnis Cardinal. in Clem. 1. ¶. Quia de statu Monach. explorator is est, qui secreta alicujus Principis explorat alteri prodit & revelat, uti qui mittunt literas vel nuncios ad hostes. Iuxta Bartolum quoque in l. ult. D. ad legem Iuliam, Majest. Proditor etiam is est, qui scit, & non revelat, qualis Garnetus Iesuita fuit in Britannia. Vel ergo Pontifici suo, vel Regibus Christianis Proditores fiunt: L. Quisquis Cod. ad legem Iuliam Majest. Etiam illi in Proditorum numero habentur, qui simulantes & secretò Principi damnum afferunt. Proditores & illi dicuntur, L. Omne delictum ¶ exploratores. D. re milit. qui cum aliquo amicitiam simulantes, hostibus consilia produnt, quod Græci παραφυλῆσαι proverbialiter dicebant, quodque in omnes eos quadrat, qui hostis publici rebus plus student, quàm Principis sui commodis; vel amicorum consilia corrumpunt, quò illis noceant, vel ea suadent, per quæ fortunas omnes & opes amicorum funditus evertant. Hanc artem Iesuitæ optimè callent.

Quòd etiam famæ & honori Regum & Principum Pontificiorum, imò & benefactorum suorum ingratissimi detrahant, Henrici IV. Galliarum Regis probat exemplum. Is enim, etsi, cùm vix parricidales manus evasisset, jure &

hh 2 judicio

judicio legitimo Regnis suis in æternum Iesuitas proscripserat, eos tamen, ut deinceps à veneficijs & sicis eorum tutus esset, incredibili clementiâ in pristinum statum restituit. In cujus beneficij compensationem, illi præcipuâ honoris dignitate eum exspoliârunt: sicut id apud varios Scriptores maximè verò apud Richeomum Iesuitam evidentissimè videre licet. Hunc Augustissimum Principem, postquam lenocinijs veneficiorumque & sicarum suarum terrore in retia venatoris Romani compulerunt, ipseque eos majoribus beneficijs & prærogativis cumulavit, quam ab ullo Regum in universo terrarum orbe hactenus factum est, ad perpetuam turpissimæ Iesuiticæ ingratitudinis memoriam, eum antiquissimo jure & honore denudârunt, nimirum Ecclesiæ primogeniturâ, quam ipsi raptam vel fraude subductam Hispaniarum Regi tribuerunt, eum quasi natu primum, in Expostulat. Apologet. ca. 17. & 19. & Filium Ecclesiæ quasi natu maximum per totum terrarum orbem proclamantes. Hæc in genere de Iesuitarum facinoribus & studijs.

Res *gestæ* Iesuitarum *in* Lusitania, *&c.*

Cap. III.

NVnc etiam in specie ex multis pauca referam: ac primò quidem, quid in Hispania ac Lusitania patrârint.

Anno millesimo quingentesimo septuagesimo octavo Iesuitæ Sebastiano Lusitaniæ Regi ultimo, funestam expeditionem Africanam cum manifesta vitæ jactura susceptam, suaserunt, classicum scilicet canendo, ut Regnum Portugaliæ, optimâ annui reditûs recompensatione, ad Regem Hispaniarum devolverent. Chron. Belg. titulo primo, pagina 287.

Nec spes fefellit eos. Nam Sebastiano Rege cum filio, & tota ferè nobilitate sua à Mauris in prælio occiso, statim Philippus Hispaniarum Rex Lusitaniæ regnum invadere & occuppare duabus potentissimis exercitibus terrâ marique ad id collectis, in animum induxit. Cùm autem minimè ignoraret, quàm sinistri rumores de se passim non solùm in Lusitania, sed etiam per totam Italiam spargerentur, aliquid famæ dandum ratus, familiari sibi dissimulatione, quasi post tantos apparatus pœnitentiæ locus esset, totum negotium ad conscientiæ normam examinari voluit, quippe inde à Pontifice Romano solicitabatur, ut rem controversam arbitrio suo committeret: inde opinione hominum prægravari se sentiebat, quasi vi alienum Regnum invaderet, calcatâ juris ratione, cui se infimiores subjecerunt, atque adeò oppressa Regni, quod ambiebat, libertate, cujus Ordines in ea re jus suum eripi sibi conquerebantur, & alioquin jurisjurandi Religione teneri se dicebant, quò minus dictis & imperio ipsis audientes essent. Quibus difficultatibus ut citra difficultatem se expediret, rem Iesuitis & Franciscanis in Complutensi Academia discutiandam tradidit, & quæsivit ab ijs, si cùm sibi de jure suo in Regno Portugaliæ successione per mortem Henrici delata certò constaret, conscientia obligaretur, alicui se tribunali submittere, quod illi Regnum adjudicaret, & in ejus possessionem ipsum mitteret. Deinde si Portugaliæ Regno recusante eum in Regem admittere, antequam in jure cum alijs competitoribus te disceptata contrario judicio obtinuerit, propriâ authoritate Regni possessionem sumptis contra resistentes armis apprehendere possit: hoc posito quòd, nullo scrupulo se teneri sentiat; & quia Gubernatores ac cæteri Lusitaniæ Ordines jurisjurandi Religione prohiberi se dicebant, quò minus eum in Regem admitterent, qui non in jure Regni hæres declaratus esset, maximè reclamantibus petitoribus, qui se juris authoritati offerebant. Quæsivit etiam, an prætensum jusjurandum excusationis loco, quo Regem legitimum non reciperent, accipi deberet.

Ad hæc Iesuitæ acerrimi Hispanicæ potentiæ propugnatores & Franciscani prorsus voto Philippi congruentia responderunt, & nullo eum conscientiæ vinculo obligari affirmârunt, ad subijciendum se alterius jurisdictioni aut arbitrio, quippe cum propriâ authoritate Regnum sibi adjudicare & possessionem ejus adipisci posset. Nullas in eo esse Pontificis partes, cùm res nihil admistum habeat, cujus respectu sacri fori debeat intercedere authoritas; neque verò quicquam causa esse, cur se Ordinum Lusitaniæ judicio summittat: nam electis semel Regibus, ijs & in eos, eorumque successores omne jus translatum intelligi, ut penes ipsos omnis sit jurisdictio, nec ab alijs judicari possint. Quando igitur constet Philippum verum ac legitimum Regni hæredem esse; & hoc verum esse, nullius alterius tribunalis, præterquàm proprij, sui jurisdictionem subire debere, delegatis autem illis undecim viris jus nullum esse de causa tanta cognoscendi, nam à se non habere jurisdictionem, verùm à Rege mandatam, eamque ut ipso superstite valuerit, una cum extincto expirâsse; neque enim jurisdictionem Re-

gum

gum post mortem prorogari posse. Denique quantum ad tertium caput, sic statuerunt, nullâ jurisjurandi Religione teneri Lusitanos, quò minus Philippum Regem admitterent, cùm ex supra dictis constet, neminem esse vel dignitate, vel potentiâ in hac causa Philippo superiorem, qui de ea posset cognoscere. Atque hanc Iesuitarum sive sententiam, sive censuram approbavit Philippus, & ad arma conclamare jussit.

Iesuitæ Insula Tertia in Lusitania proditores sunt. Thuanus lib. 71. p. 78.

Bello hoc inter Hispanos & Lusitanos fervente, Azotæ insulæ ad Lusitanos pertinentes in fide Ordinum Regni permanserunt. Iesuitæ autem in una illarum, quæ Tertia nuncupatur, & situ ac fertilitate cæteris longè superior, habitantes, eam Hispanis prodere tentârunt: excitato igitur magno tumultu, plebs ultra modum contra eos commota est, cùm alij in jure sistendos tanquam patriæ proditores alij sine mora, tanquam perduelles & Hispanis addictos, una cum Collegio incendendos dicerent.

Res *gestæ* IESVITARVM *in* Gallia.

Cap. III.

Horrendum facinus Iesuitarum.

IOannam Albretanam Navarrę Reginam viduam Evangelicorum reformatorum in Gallia patronam, venęnatis chirotecis, quas unguentarius Regis Italus Lutetiæ, Iesuitarum instinctu ei dederat infectam, & repentino morbo correptam, necârunt anno millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, vide historiam Gallicam, tomo quarto, pagina 19. & Belgicam, tomo primo, pagina 126.

De Liga *seu* Conspiratione *in* Gallia *à* GVISIIS *excitata, & à* IESVITIS *adversus Henricum III. Regem, regiamque familiam promotâ.*

Guisij qua ratione summā in Gallia potestatem nacti sunt.

POstquam Lotharingica Guisiorum familia in Gallia sub Francisco I. Henrico II. & huiusce liberis Galliarum Regibus alacriter & admodum strenuè se gessisset, & egregiis aliquot facinoribus exhibitis (in quibus utique Metensis urbis adversus Imperatorem Carolum V. propugnatio ac conservatio, tum expugnatum & Anglis ereptum Caletum inprimis eminent) Franciæ suam fortitudinem ac fidelitatem probasset, eoque magnam apud omneis authoritatem & existimationem adsequuta fuisset; non exiguam inde spem adipiscendi tandem ipsius Regni, & Regno tum potientem Walesiorum familiam exinde deturbandi concepit. Quæ spes haud parùm aucta tum fuit, quum Franciscus II. Mariam Stuardam Scotiæ Reginam matrimonio sibi iungeret: cuius equidem cognati proximiores & avunculi, Claudius ille Dux Guisius & Carolus Lotharingiæ Cardinalis, omnibus etiam Regii sanguinis Principibus antepositi, supremaque Regni munera adepti, summum omninò ac eminentissimum apud Regem illum iuniorem; adfinitatis istiusce gratiâ, locum obtinuerunt; & universum ita Regnum, sub prætextu nominis regii, pro lubitu, sine cuiusquam etiam rensu, absolutè tantùm non administrârunt. Inprimis autem ipsis admodum profuit, quòd præcipua tum Regiæ domus capita, videlicet Rex Navarræus & Condæus Princeps, quorum alioquin ex recepta Maiorum consuetudine munus hoc fuisset, ut proximum apud Regem obtinerent locum, reformatam Religionem amplexi fuissent, eamque publicè profiteri cœpissent. Vnde Guisiam quidem istos usquequaque premendi & tantum non opprimendi, tum non Catholicæ solum Romanæ Ecclesiæ adseclas in Gallia, sed & Regem ipsum adeoque Pontificem unà cum Hispaniarum Rege sibi devinciendi: Eoque futuræ potestatis suæ structuram cum extremo pœnè suorum Adversariorum interitu magis magisque tum fundandi solidè, tum admodum quoque dilatandi splendidam arripuerunt occasionem. Quem etiam in finem suam iam antea Genealogiam per Archiadiaconum quēdam Tubensem (Toub) confici typisque publicè divulgari curârunt: auctoritate cuius hominum animis paulatim occupatis persuadere conati sunt, à familia & stirpe Caroli Magni se oriundos esse, ne iniquum eo forè, si Franciæ Regnum, ab Hugone Capeto Maioribus olim suis iniustâ vi ademptum eiusque posteris ita retentum, postliminiò quasi iam denuò reciperent. Vt paulò quidem post apud advocatum quendam Parlamenti Parisiensis, David adpellatum, postquam is unà cum eiusdem Civitatis Episcopo Romanum confecisset iter, eiusmodi sunt repertæ literæ, ex quibus abundè patuit, eiusce gratia quid iam tum Romæ in Consistorio agitatum & tractatum, adeoque conclusum fuisset: nimirum ad exstirpationem Hæreticorum in Gallia necessarium omninò esse, ut Capeti successores tanquam minus idonei removeantur; Posteri autem Caroli illius Magni Regiæ dignitati restituantur: quibus adiuncta fuit etiam delineatio seu designatio mediorum eatenus accommodè adhibendorum; pro-

ut ea postmodùm usurpata & à Ligistis conjuratis in praxin etiam publicam deducta fuisse constat.

Etsi verò consultationes & instructiones istæ Regi non solùm innotuerint, sed & Anno millesimo quigentesimo septuagesimo sexto, publicè typis editæ fuerint; pro figmentis tamen Hugonotarum potiùs, quàm pro narratis veris tum fuerunt habitæ: Navarræus autem & Condæus nec non alij Religionis ejusdem Socij pro seditiosis & adversarijs tam Regis quàm ipsius quoque Regni, quod adfectent utique, & turbarum ac calamitatum in Gallia sic omnium auctores existant, judicati sunt: ut è contra Guisiani fidelissimi Regis Ministri ac servitores, adeoque fulcra quasi ac propugnacula Religionis simul ac Reipublicæ constanter habiti fuêre: donec tandem ipse Rex Henricus III. maximo cum damno, sed & interitu suo toti Mundo patefecit, quodnam utriusque partis institutum fuerit consilium; & uter ex illis amicus fuerit aut hostis, defensor aut oppressor Regis & istius Regni universi. Liga verò seu Ligistarum illa conjuratio tum adversus Regem prememoratum cœpit, quum Anno millesimo quingentesimo septuagesim septimo posttemam cum Hugonotis seu Reformatis pacem inijsset; ex indeque res quà bellicas quà politicas & ad regimen adprobum spectanteis alias ferè nihil curatet: sed quieti se dederet, helluationi saltationibusque indulgeret, ac subditos interim crebris, adeoque continuis exactionibus emungeret. Isthæc enim ejus socordia non alienam præbuit occasionem apud universum populum in contemptum & odium eum adducendi, maximeque concitandi eos, qui ex præpostero quodam Catholicæ Religionis zelo metuebant, ne, si quando forsan absque prole Rex Henricus III. decederet, ipsi Navarræus diversæ Religionis & à Pontifice excommunicatus Rex in isto cum primis tranquillo rerum statu succederet. Quapropter ut isti malo prævenirettur, de Liga seu conspiratione quadam tractari clandestinè cœptum fuit; cujus beneficio Romana quidem conservari, diversa autem ab eâ Religio funditus exstirpari, tum exactiones etiam ac tributa nimia cum gravaminibus alijs usquequaque tolli vel mitigari saltem, & in contemtus divini numinis atque tyrannidis locum pietas ac justitia donuò subrogari possit. Primus qui negocio huic se facilem præbuit civis quidam Parisiensis fuit, nomine Rochus Blondus, insignis æmulator aut æstimator tum

Liga in Gallia occasio ejusque progressus.

Missæ tum Guisiæ quoque familiæ. Is ergo cum choragis, præterea tribus alijs, Ioanne videlicet Prævosto Pastore ad Sanctum Severinum, Ioanne Baschero Pastore ad Sanctum Benedictum & Mattheo Lanoyo Canonico Soffontino (Soissons) quibus initio statim adeoque ante alios omneis suum proposuerat consilium, & de eo quotidiè cum ipsis contulerat ac multa præterea consultarat, ita prudenter, ita considerate ac cautè rem adgressi sunt, atque suffragio concreditorum quorundam & adprimè correspondentium amicorum, tam intra quàm extra Parisiorum Lutetiam, in universo Galliæ Regno ac præcipuis ejus civitatibus sub jurato capite seu Duce Guisio alijsque Lotharingicæ familiæ Principibus, tantam adseclarum & adhærentium turbam nacti fuerunt, ut sceptra tum tenens Rex Henricus III. manifestâ vi priùs ad obrutus, & ex arce Regiâ (le Louvre) ipsaque Metropoli Lutetiâ exturbatus fuerit, quàm callidorum istorum consiliorum ac conspirationis certam aliquam cognitionem habuerit; utut Parisijs semper præstò fuerit, & de Liga seu confœderatione ista tali mussitationes nonnullas perceperit. At enim ejus socordia, tum verò confœderatorum industria, juxta contemptum ac odium illud populare, quod in concionibus suis Sacrificuli, cumprimis autem Iesuitæ adversus ipsum mirè excitabant, ut paulò post indicabitur, ita invalescebant, ut supradicti Ligę 4. auctores unà cum alijs paulatim ijs accedentibus in proposito suo per quàm exigua obstacula vicissim autem undiquaque promotiones & adminicula sanè quàm efficacia senserint. Ad premotionem autem istius validiorem ex sedecim Tribubus urbis, Parisiorum certus civium numerus eo deputabatur, quò in unaquaque Tribuum istarum quæcunque tandem fierent exactè tum observarent, tum considerarent ulterius, & probè demùm ordinarent ac disponerent. Istos ergo taleis Sedecim viros appellârunt, aut respectu jam memoratarum sedecim Tribuum, in quas omnis Parisiorum civitas est distributa; aut quod ex ijs omnibus Sedecim consortè fuerint omnium importunissimi, adeò ut præcipua negocia juxta potestatem ac directorium sibimet accersiverint. Utut autem sit, universus equidem populus Parisiensis in sua coram Legato Pontificio Cajetano propositione Sedecim istos, ut pręsides ac tribunos plebis, nominatim alligavit; utpote, La Bruiere, Cruce, Bussi le Clere, Commissarium Louschard, La Motliere, Senault, Commissarum Batut, Advo-

Liga sedecim viri.

Advocatum Drouard, Aluequin, Emonnot, Iablier, Messier, Capiraneum Passart, Oudineau, Anroux & Morin: Loco tamen istius Anroux aliqui Tellierum & pro Senaultio Amelinum ponunt, quamvis discrimen inter eos nec adeò magnum adpareat. Quanta verò fuerit Archiligstatrum istorum auctoritas simularque porestas exinde liquet inter alia; quòd statim pust Regis è Lutetiâ fugam, quæ facta est 12. Maij die anni 1588. unà cum capite suo Duce Guisio rem eo deduxerunt, ut Parisiensi civitati, per vota liberamque plebis electionem, novi darentur Officiarij, & omnes à Regis stare partibus habiti dimitterentur. Isti cum Guisio sæpè jam memorato, nec non officiarijs illis novis, quotidiè consultabant de communi statu, & omnibus S. Ligę necessarijs: isti soli Parisiensem civitatem post Guisiocidium illud famosum, quod ejusdem anni die 23. Decemb. Blæsis perpetratum est, adversus Regem obfirmârunt, & in rebellione sua conservârunt, tum Aumalium quoque Ducem, in absentiâ Maynij, Gubernatorem constituerunt: isti consilium illud magnum seu Parlamentum etiam integrum anno 1589. Ianuarij die 16. è concessu pleno sustulerunt, & per plateas publicas in arcis propugnaculum captivum abduxerunt: isti denique non adquieverunt priùs, quàm ad instantem improbamq; sollicitationem suam generalis omnium Ligistarum Conventus, sub nomine Comitiorum, institueretur, haberetur, & de novo Regis electione in eo tractaretur. Interea verò de pace aut inducijs cum Rege ullis ne audire quidem sustinuerunt, quin egregiam potiùs de futuro felicissimo statu & de auxilio inprimis Hispanico, spem populo fecerunt: ut & inter alia literas Regi Hispaniarum per Iesuitam quendam P. Matthæum curandas destinârunt; quæ tamen propè Lugdunum interceptæ, resignatæ, atque Regi quàm primùm in originali, ut loquuntur, transmissæ fuerunt. In istis die 2. Novemb. anno 1591. datis hæc inprimis habentur talia: *Catholicæ V. Majest. hoc sanctè possumus affirmare, omnium Catholicorum vota eo directa esse, ut Cath. V. Majestas sceptrum hujus Regni tenere nobisque dominari possit; quemadmodum ipsi quidem, ut Patri nostro, nos ex animo subijcimus: aut ex natis ut ea suis saltem aliquem huc destinet. Sin autem alium fortè quempiam nobis præstituere cogitet, de Genero sibi prospiciat aliquo, quem nos mique reverentiâ & obedientiâ debitâ adeoque extremâ subjectione, ut Regem nostrum lubentes volentes excipiemus*, &c.

Liga Gallicana scopus. Conjurationis autem Ligistarum scopus & propositum erat, Regem Henricum de solio Regni deturbare, in Claustrum vel Cœnobium aliquod detrudere, & Henricum Guisium illi in Regno surrogare. Hinc cùm Henrici III. Regis symbolum Parisijs valuis Regijs inscriptum esset.

Qui dedit ante duas, trinam dabit ille coronam:

Iesuita Cottonus ijsdem valuis huic symbolo subscribi curavit.

Qui dedit ante duas, unam abstulit, altera nutat,
Tertia consortis mox facienda manu.

Ligam Gallicanam promovent Iesuitæ. Promoverunt & confirmârunt hanc Ligam, seu potiùs seditionem & rebellionem adversus Henricum III. vehementer admodum Iesuitę Parisijs, alijsq; in urbibus. Quum enim Liga anno 1585. magnas vires acquireret & magis magisque emergeret, Iesuitæ potestate suâ audiendi confessiones & absolvendi quoscunque ad concitandum cujuscunque statûs homines adversus legitimum suum Magistratum, ita sunt usi, ut nullum absolvere dignarentur, qui ad proposita earenus Interrogatoria, se fidelem Regis subditum ac Ministrum obsequentem esse, profiteri ausus fuisset. Intereà verò numerus eorum, qui confitebantur ipsis adcò erescebat & adaugebatur, ut anno 1587. in annuis illis Romæ impressis Epistolis ad Generalem suum Claudium Aquavivam de Collegio suo Parisiensi Claromontano sic scripserint: *Confessiones auditæ, & quidem universæ vitæ quàm plurimæ. Hæc est enim ferè communis omnium opinio, cum denique satisfieri eorum conscientiæ, quum apud nos confitentur: ideòque nonnulli triginta milliarium confecerunt viam, ut à nobis audirentur.* Et rursus anno 1589. *Totius vitæ confessiones auditæ sunt trecentæ.*

Quicunque igitur juramenta Regi præstita & debita exinde obsequia sepofuerant, eoque perfidiosi facti fuerant, & quos à peccatulis, ut loquebantur, istis Pastores ac Sacerdotes alij non ita leviter aut temarè uolebant absolvere; si ad Iesuitas ibant, quibus erant usquequaque acceptissimi, & indulgentissimam non tantùm absolutionem, sed & amplissimam promissionem æternæ retributionis inde consequebantur; modò in rebellione ista sua & perfidia fortiter persisterent, gnaviterque pergerent. Vnde passim in absolutionibus suis hunc modum obsarvârunt, ut nimirum ad inserta Breviarijs suis Evangelia jurare tenerentur

rentur omnes, Quòd neque tum temporis regnantem adhuc Regem Henricum III. nec si fortè sic caderet, successorem ejus Navarræum pro legitimo vellent agnoscere Domino. Id quod à multis appendicem eam haud admittentibus, eoque sine absolutione dimissis, constanter confirmatũ posteà & contestatum fuisse author Notarum ad veram Orationem ad Regem Christianissimum, ne Iesuitæ restituantur in Regno Galliæ pagina 112. & 113. refert. Vix certè quidquam magis admiratione digniùs accidit, quàm quòd Liga seu conspiratio illa ab exiguis sanè primordijs tam exiguo temporis spacio ad tantum fastigium evecta, tantusque, non personarum solùmmodò, sed Vrbium quoque, & Provinciarum integrarum adversus regnantem eum, sed & residentem ibidem Regem, numerus concitatus ac conspiratione facta exarmatus fuit: & quidem in Gallia, cuius Regni incolas naturæ quidam instinctus ad Regum suorum venerationem, præ alijs Nationibus Europæis impellere creditur. Sed effecerunt hoc Iesuitæ ut dictum est, disponendo, sic enim ipsimet loquuntur, illorum animos, quos non tam suis illis militaribus concionibus, quàm audiendarum confessionum artificio sic corruperant.

Liga in Gallia quomodo fermentata.

Non tam sanguinolenta Iesuitarum consilia & manus illorum Rex effugere potuit. Nam anno Domini 1589. *Iacob Clementem Senensem*, Dominicanum Monachum, hominem vili & servili ingenio, criminum ignobilium reum, ob furta & pessimos mores jam ante Cœnobiarcharum judicio damnatum, Iesuitæ claustro avellunt, & varijs Dæmonum præstigijs illudentes ei, tandem corrumpunt, eique Regis cædem mandant. Cùm autem ab illis cõtenderet ut securitatem præstarent, & nisi eâ datâ se non exiturum, responderunt illi, turpe esse Monacho redituræ vitæ parcere; pergeret igitur audacter, Politicorum omnium præsertim Nobiliorum in carcerem conjectorum condemnationem obsidem illi dantes, si patrato facinore atrociùs in eum animadverteretur. His promissis persuadetur & vincitur Monachus. Circumvenitur etiam alio commento hominis egregij fallendi artificis & capitis pollutissimi, qui literas mentitas & falsas ad Regem à viro gratissimo perferendas Dominicano tradit, cui ut facilior aditus ad Regem essent, hæc insusurrant Guisij & Iesuitæ. *Rex*, inquiunt, & *Reges familiares signa & manum ejus requirent: est enim Regi charissimus, nec metuenda custodia: has tu ferens literas latè excipieris ab omnibus: pergas itaque, & credas tibi & omnibus qui tyrannos occiderunt, & patriam servârunt, certum esse in cælo ad definitum locum, ubi beati ævo sempiterno fruantur.* Istis verbis impulsus ad Regis castra proficiscitur. Eò cùm venisset, ductus est ad Procuratorem generalem, cui dixir, se habere varias literas, inter alias etiam Harlæi Parlamenti præsidis, ad Regem deferendas; aliaque arcana quędam, quæ literis credi non potuerint, & tamen scire Regem vel maximè necessaria esse. Erat autem Harlæus hic Regi & fidelis & amicus, ideoque Lutetiæ captivus. Procurator hæc ad Regem defert. Rex Procuratori mandat, ut eâ nocte Monachum in suo hospitio excipiat, & humaniter habeat usque in posterum diem. Postridie Rex Iacobum ad se vocat, & in conclave, remotis alijs, ducit. Tum præfert Monachus varias literas, quas Rex cùm avidè legisset, interrogat, habeat ne plures? habere se plures ait, & fingens se eas quærere, cultrum promit, & capulo tenus in ventrem Regis adegit, adactũq; in vulnere reliquit. Rex vulnus sentiens, cultrum confestim dilatando vulnus eduxit, & Monachum circa guttur gravissimè vulneravit, vimq; sibi inferri clamavit. Accurrunt domestici, atq; inter alios Nobilis quidam Bastidæus, qui & ante 7. menses cum alijs 44. Guisium interfecisse dicitur. Hic educto gladio Monachum adortus est, eiq; lethale vulnus inflixit: accurrit alius, & bipenne aliud superaddidit. Moriens tandem parricida Deo gratias egit, quod tam mire & facile genus mortis sibi destinâsset: se multò atrocius & gravius expectâsse. Mortuum fenestrâ eijciunt, & haud multò post carnifici quatuor equis dilacerandum, ac igni comburendum tradunt.

Henricus III. Galliæ Rex à Monacho confoditur.

Hoc parricidium & nefandum facinus Sixtus V. Papa unicè approbavit, & prolixâ Oratione in Consistorio Cardinalium laudavit. *Quòd Monachus*, inquit inter alia, *Religioni devotus infelicem Galliarum Regem in medio exercitûs interfecit, rarum, insigne & memorabile est facinus.* Et subjunxit: *facinus hoc non sine Dei Opt. Max. particulari providentia & dispositione, Spiritûs Sancti suggestione designatum, facinusque longè majus quàm illud Sanctæ Iudith, quæ Holofernem è medio sustulit.* Neque hoc diffitetur Bellarminus: *Quid*, inquit, *in ea* (oratione Sixti) *reperies, nisi laudes & admirationem Sapientia & Providentia Dei?*

Parricidium Henrico Rege patratum laudatur à Sixto 5. Papa.

Commendat etiam ac laudat id ipsum parricidium Ioan. Mariana Hispanus Iesuita in lib. de Rege & Regis institutione. Excusat quidem Marianæ commendationem

à Ioanne Mariana.

nem facinoris hujus Pelleterius sic inquiês: *Mirum videri non debere, si homo Hispanus in media Hispania, quo tempore bellum Hispani cum Gallis gerebant, de rebus Gallicis paulo acerbius scripserit.* Sed hæc excusatio indigna est homine Christiano, & contraria Iesuitarum institutis. Nam in Reg. commun. ¶. 30. hæc lex habetur: *Caveant sibi omnes ab illo affectu, quo alii de aliis Nationibus sinistrè sentire, ac loqui solent: quin potius & bene sentiant, & peculiari affectu diversas à sua natione prosequantur in Domino.*

Iesuitæ Pontum Tyardæum Episc. Cabill. in factionem contra Henricũ Regem pertrahere nõ possunt, odium ei conciliant apud populum.

Cùm etiam in ultimis Galliæ tumultibus ac bellorum sævissimis motibus, Pontum Tyardæum Episcopum Cabillonensem, eruditionis ac pietatis singularis virum, Iesuitæ in suam factionem & conspirationem contra Regem Henricum III. pertrahere non possent, utpote pacis & tranquillitatis Regni cupidissimum, populi furiosum odium & invidiam in caput ejus modis omnibus concitare studuerunt. Est Collegium Divioni Iesuitarum, quod Episcopi hujus non exiguis beneficiis adauctum fuit: erat enim bonæ partis fundi illius clientelaris Patronus, remissione juris sui liberalis: quamobrem libello etiam Græcis, Latinis & Gallicis versibus atq; oratione solutâ scripto, & ipsi dicato, eum amplissimo laudum ejus prædicatione, habuerunt gratiam, & fidem dederunt. Sed quòd in conspirationem Iesuitarum & parricidium Regis consentire nollet, quidam Carolus, inter Iesuitas Collegii istius ascriptus, linguam suam & calamum, superiorum instinctu, vehementer contra illum acuit, quámvis ab eo nusquam, nec re, nec verbis læsus fuerit, aut lacessitus, unde in ipsum ansam invehendi arripere debuerit. Contra hunc igitur Præsulem, ob dictam causam, sæpissimè, non solùm in familiaribus colloquiis, sed etiam publicis in concionibus, atque editis quoq; libellis, debacchatus est: ac inter alia jactitavit impudenter publicè & privatim, se quadraginta quatuor hæreses in tribus foliolis Homiliarum ejus in orationem Dominicam exprompsisse. Has igitur aliasque multas criminationes, maledicta & convitia diluere & à se depellere coactus est Episcopus, ut claritudinem nominis, & famæ suæ obscurationem liberaret. Id autem brevi quidem, sed accurato scripto sic præstitit, ut primùm ipsum Carolum in specie, deinde totam Iesuiticam sectam depingat fideliter, eorumque studia, fraudes, conatus, &c. diligenter detegat, & ad oculum demonstret.

Tyardæus Episcopus se contra Iesuitas defendit scripto publico.

Ac primò quidem quod ad Carolum ipsum attinet, dicit, eum pios, tanquam hæreticâ labe aspersos accusare, hæreticorũ verò dogmata aut nunquam, aut remissius languidiúsve confutare: in Cathedra pro lachrymis, risum effusum, latissimumque ciere à popello, cujus auribus nugas dissiminet, & sacræ Scripturæ locos plurimos detorquens incautum vulgus à veritate longè abducere atque infatuare: Illustrissimorum Principum clarum nobilemq; memoriam, venali loquacitate obliterare tentare: viros probos traducere: pium Regem Christianissimum, piè mortuum, & impurissimè trucidatum, inexpiabilem esse, atque apud inferos inde precabilem pœnam subire, clamitare. Ex vilissima verò plebis fæce, vanos balatrones, impuros apostatas, rapaces rapinatores, latrones sceleratos, crudeles homicidas, capitales fureiferos, iterum atq; iterum minaci sacratarum legum sanctione servatos, horrendumque & abominandum Regis Henrici parricidium nefarium collaudare, ut meritos honores improbâ fatuitate propudiis istis suis effundat & affingat. Ex oratione Dominica pium scilicet istum Theologum, petitionẽ hanc: FIAT VOLVNTAS TVA, evellendã esse publicè asseruisse, illudq; DE REMITTENDO DEBITORIBVS NOSTRIS obliterandum censuisse. Ad bellum, neces, crudelitatem, rebellionem, cæteraque impietatis scelera, populum concitare: atque nihil aliud quàm Arma, Arma, in suggestu suggerere, & ad ravim usque clamitare. Pios antistites, quia ab his criminibus animum, linguam & manus arceant: quia sine fuco aut fallaciis voce & scriptis, Regibus pietatem, populo obedientiam, partium benevolam conciliationem, pacem Reipub. Christianę, pœnitentiam & resipiscentiam hęreticis, & iis qui in errore sunt, ad veram viam reditum, votam adhuc viventibus & requiem æternam resolutis corporum vinculis, postulent & efflictim precentur: quia illis, qui mutuis inimicitiis, atque vulneribus, sese confodiunt, in amicitiam coeant, & fœdera jungant, suadeant, hæreticos vocare: Hæreticos declarare eos, qui cum Ligæ sanctæ, ut vocant, inimicis & adversariis, vel inter fœderatos non ascriptis, pacem, aut concordiam ineundam esse dixerint: perinde ac si Apostolorum Symbolo, aut Nicæno insuendus esset hic nondum auditus Fidei articulus; *Credo sanctam Ligam seu unionem Hispanicæ factionis, & conjurationis in Henricum Tertium Francorum & Polonorum Regem; ejusque consanguineos atque successores; nullusque Christiani dignus cognomine, cujus fides hoc novo Sacramento non sit rogata: & parùm pii Apostoli, & Orthodoxi Patres, sanctique Ecclesiæ Doctores anti-*

qui fuerint, qui in Reges & Imperatores etiam idololatras & hæreticos, penes quos suis temporibus rerum erat summa, nunquam conjuraverunt, aut conjuratis seditiones concitantibus adhæserunt.

Et paulò post paginam quadragesimam hunc ipsum Iesuitam in suis Demegoriis & declamationibus coràm popello in hunc modum rudere solere & classicum canere, dicit: *Quotquot estis scelestissimi scelerati, nomina vestra sacra nostræ Militiæ conscribite: nostrarum partium cantrarios, pro hæreticis habete, è medio tollite, trucidate: pecua eorum abigite & expilate: supellectilem omnem diripite, inque vestros usus convertite: hortos defragate: vinetorum topiaria deformate: viridariorum arbores usque ad radicem resecate: domos funditus evertite: omnimodâ sævitiâ desævite: omnem eorum memoriam delete: sciantque dum exulant à nobis, isti sanctæ nostræ Ligæ & unionis adversarij, se omnia sua, non ad reditum, sed direptioni, atque incendijs reliquisse, illisque aquâ & igne interdictum esse; quin diris devoveamus, & nostro gladio flammeo, atque formidabili, ab ipso paradyso expulsos; arceamus; & ejus aditum claudentes, eos ab ingressione propulsemus. Non enim Deum ipsum posse, & si velit misericordiæ suæ fructus illis elargiri, delictorum gratiam facere. fide meâ obside, vos credere jubeo. State ergo animis Phratores & Sodales, atque ad tantum facinus susceptum, Macti viribus este: hoc certè in me recipio, vos ex templo puros, ab omni labe peccati februatos, elutos, emaculatos, noxæ exemptos, omnisque venialis Donativi, etiam sæcularium veniarum, meritissimos participes futuros.* Monstrum autem prodigiumque esse judicandus est quicunque credit, Deum homicidiis & rapinis gaudere: & eos qui ferro & flammâ populandi, domos prædia, suppellectilia omne genus pecorum, vitas civium, incolarum, colonorum, omnia denique sacra & profana, ad exitium & vastitatem vocant, rore suæ misericordiç aspergere.

Quod autem ad universam sectam Iesuitarum attinet, *Cauete*, inquit, *Callo-Franci abi istis, qui cum domesticis vestris ingeniosè familiaritatem ineunt, ut vobis insidias tendant; famulitia vestra lenocinio verborum suavitudine fictitiâ pietatis, inescata, occultissima quaque illis aperiunt & recludunt. In domibus enim vestris Corycaos habent, à quibus obstrusa omnia expiscantur, nihilque arcanum, nihil clausum, & nihil in familijs vestris occulum, quod illis non prodatur. Ordinarias & inusitatas istorum per domos viduarum cursitationes, & frequentes ad aurem secretiores collocutiones suspectas habete: ansam enim malitiosis præbent, dubias conscientias & anxias decipiendi: hac specie confessionis simpliciores, à versutis expiatorijs auscultatoribus facilè deluduntur. Isti vero Sancti, scilicet, pneumatici, quibusdam interrogationum formulis, circa scrupulosas peccatorum differentias, obscœna & impudica quadam inquirunt, quæ sinu utriusque sexûs interrogati (cujus auribus inaudita turpidines & lasciviæ instillantur) rubare, & interrogantis inhonesti appetitûs titillatione, vix ullis verbis, ac ne vix quidem, enunciari possunt. Nova exempla quorum rumor quidam subortus est prætereo: vetus autem historia de Diacono & Matrona nota est. Attamen istud non passum silentio præterire, cavendum esse ab ijs, quorum animus vultu, & flagitia parietibus teguntur: quamvis hæc obstructia non ita sit obducta, ut à vigilantioribus oculis perspici non possit. Quis verò pauxillum inter vos sagatior qui quæ sint quorundam istius Ordinis ingenia nesciat? Perniciosâ eorum suasione Gallia, tot & tantis quondam fœcunda virtutibus, fit omnis pietatis & politiæ sterilis: eorum perfidiosâ & impudenti fallaciâ, facillimi & moderati nostrorum hominum mores, in barbaram crudelitatem; vera Religio in fictitium & perfunctorium Dei cultum, aut in ceremiam impostura fuco illitam; amicitia mutua & concordia fratrum & concivium, in infelicissimum odium demutantur: utque plebem suam faciant, malorum omnium opinioni, populariter subscribunt: pios verò Cathalicos, contumelijs insectantur, & in eos popelli furorem concitant: sanguinis Christianorum miserè fluentes rivos, siccis oculis, etiam gestientes, aspectant: bellum, esse viam Dei, ex Mahumetis doctrina, impiè prædicant, amplas domos, & insanas substructiones auro undique ex publicis & privatis thesauris aruscata atque carraso, ædificant; & Chamenriarum adio, molles culcitras incubant: nullis auditoribus sine lucrosissimo minervali, classium fores patefaciunt: perpetuum verò bonis & facultatibus omnium inhiant, adoptiones Testamentarias ab omnibus expetunt & expectant. Etenim.*

> *Quale solet sylvis brumali frigore, Viscum*
> *Frõde virere novâ, quod nõ sua seminat arbos.*

Tale est hoc hominum genus. Nam cùm suam sedem non habeant, in aliena vivunt: Viscus merus sunt: viscata sunt eorum verba, viscatus oris habitus & vultus: gestus motusque corporis viscatus: viscata maximè fictitia superbaque humilitas: viscatum est ambitiosum honorum fastidium: avaraque divitiarum aspernatio & aversatio viscata est. Quid plura? toti sunt viscidi. Vestra certè nimis stalida erit facilitas, nisi hunc fallaciosum errorem carrigatis. Siccine tam magnum vestro dispendio fiet illis compendium? Siccine tam diu vinulis istorum sermonibus vos ludificari patiemini? Ergo sancta Religionis velo,

velo, decipula, impietates, & omnis generis scelera contegunntur? Ergà nefaria, infanda, ab Angelis desertoribus prodita, & à Dea interdicta, vetitaque artes sacris liturgijs immiscentur?

Et mox pag. 48. *Apage*, inquit, *istas hypocriticos Religionis simulatores, & parietes dealbatos. Sunt è schola & pulvere rhetorculi declamatores, sese pra sacris concionataribus venditantes, qui concionibus seditiosè concitatis accommodatiores sunt quàm tranquillis moderatisque sermonibus: quique loca Evangelica lectionis, signa dabant militibus, & pra divinis hymnis Classicum, hormum seu Orthium bellicosum Minervæ νόμον: neque Deo, militaris insania sedatori, litant: sed sanguinei torrentis pracipitatari, supplicant. ut fratres parrida nece commoriantur, civilibusque dissensionibus totus orbis noster callidatur. Pracipuè verò, vicales & persanatas aliquanda, atque larvatas lustratianes, canceptivasque & stativas supplicationas, diuturnas, nocturnas, inducunt, decernunt, atque nudipedalia popula denunciant, ut Regni Gallia Christianissimi & nobilissimi, antiquissima leges, Regius Magistratus & suprema dignitas abrogentur & abolcantur, ut omnis Politia & Oeconomia Religionis Christiana, à tam multis retro saculis, ad Christi, Apostolarum, & omnium Orthodoxorum Regulam observabiles, ab animis simplicium convellantur & evellantur; tataque Gallica Respubl. per summam iuris divini & humani iniuriam, evertatur.*

De Parricidio *in* HENRICVM IV. Regem Galliæ instinctu IESVITARVM *tentato, anno Christi* 1593.

à PETRO BARRIERIO.

CVm Rex Henricus 16. die Augusti Melodunum Oppidum cum suo comitatu, Fontaine Bleau profecturus, ingrederetur., illiq ipso die Rex ab ignorato quodam Italo nobili Ludovico Blancaleono præmonitus fuit, quòd stratiota quidam Lugduno sequutus eum fuerit interficiendi Regis causâ: ejusque statura simul & proportio, sed & membrorum omnium, adeóque barbæ, necnon vestimentorum ratio ita ab eo descripta fuit, ut exinde statim cognitus, & mox sequenti die Meloduni comprehensus, inque carcerem conjectus fuerit. In vinculis de nomine rogatus, Petrum Barriere se vocari dicit, & patriâ Antelianensem esse. Confessionis ejus summa hæc rat tandem, nam ab initio variis rimulis elabi conabatur: se jam pridem, Rege adhuc aliam Religionem profitente, secum cogitâsse, quomodo ipsum interficere & vitâ privare posset. Cùm autem Rex postea Catholicam Romanam Religionem amplexus esset, apud Clericos nonnullos, nempe Carmelitam, Iacobitam, Capucinum & Iesuitam in transitu Lugduni sciscitatum se esse, An bonâ cum conscientia Regem interimere posset? qui respondissent, id neutiquam licere. Vbi verò Lutetiam postmodum venisset, & pastori ad S. Andreæ Anbrio detexisset suum propositum, ab eo quidem laudatum id fuisse; sed tamen ad ipsum fontem, id est, ad Rectorem Collegii Societatis Iesu cui Varada nomen erat, se fuisse ab eo ablegatum. Istum autem dixisse, Propositum esse sacrosanctum, monuisséque, præsenti saltem ut esset animo, confiteretur, & aures aliorum admonitionibus dehortationibúsque occluderet, ac linguam contineret: si caperetur, aut capite plecteretur, se eam ob causam Martyrii coronam in cœlo consecuturum: dictúmque Varadam, cum se confitentem audivisset, se adjuvâsse, ut hoc cœptum persequeretur, & Galliam à Rege Navarræo, quem Tyrannum appellavisset, liberaret. Postea in cellam se eo introductum fuisse, & benedictionem accepisse. Postero die se confessum esse alteri Iesuitę, sed mentionem istius sui propositi nullam fecisse, sicque corpus Domini in illo Iesuitarum Collegio percepisse. Præterea verò cogitationes suas adhuc alii patefecisse Iesuitæ, qui & ipse tanquam pias & meritorias eas adprobaverit. Posthæc demùm emisse cultrum apud eum in carcere repertum, qui alterâ saltem ex parte, propè manubrium, sicut mensales plerumq; solent esse, satis spissus fuit, deinceps autem utrinque acutus, & ad extremum rotundiori ad sicæ formam, mucrone exacuatus, quo Regem interimere cogitaverit.

Huic confessioni firmiter institit, in eaque constanter usque ad mortem perseveravit: imò cùm dextra ejus igne jam absumpta, tum brachia quoque & crura confracta essent, in rota tandem eandem summatim repetiit, & denuò confirmavit: quibus hæc insuper addidit, duos nigros Clericos (Iesuitas intelligens) eodem proposito Lugduno profectos esse, quibus ille palmam præripere voluerit.

Sumptum est de Barrierio supplicium 31. August. Die verò 29. qui erat Dominicus, Pater Comoletus Iesuita Parisiensis in Epilogo concionis suæ monuerat & adhortatus fuerat Auditores, *ut paululum adhuc obdurarent & quietis essent animis, si quidem brevi Miraculum à Deo magnum ipsos esse percepturos atque oculis suis visuros*, Interea verò

sibi non aliter persuaderent, quàm quasi jam tum istud ipsum evenisset. Quę suggestio quidem & exhortatio cum præmissa narratione non malè convenit, sed in eo tamen, quod Deus destinaverat, omninò falsa fuit. Mentionem hujus parricidij facit auctor Orationis ingenuæ ac veræ ad Regem Christianissimum perscripta, de eo quod postulabatur, vt Iesuitæ restituantur in Regno Galliæ pag.63.& 64. Itemque Author Notarum in eandem Orationem pag. 132.& 133. Meminit ejusdem author Catechismi Iesuitici pag.462. cap.6. l.3.

De alio Parricidio *in* Regem Galliç HENRICVM IV. *instinctu* IESVITARVM *tentato à* IOHANNE CASTELLO.

Iesuitæ quâ occasione ex Gallia anno 1594. ejecti & rursus anno 1604. recepti fuerint Litera Henrici 4 R. de suo parricidio.

SVb finem anni 1594. patricidium in Regem Franciæ & Navarræ Henricum quartum tentatum fuit à Iohanne quodam Castellio, de quo extant adhuc literæ Regis in hanc sententiam scriptæ. *Charissimi & dilectissimi ex his intelligetis infortunium quod mihi paratum fuerat, & quomodo Dei misericordia me ab eo mirabiliter liberavit. Altera horâ, nec ampliùs effluxerat, post reditum meum ex expeditione è Picardia, & adhuc ocreatus eram, ac circumstabant mihi Sobrini mei, Princeps à Conti, & Comites Suessionis & sancti Pauli, cum trigiuta aut quadraginta præcipuorum Magnatum & Nobilium hujus aulæ. Cum nobiles à Ragni & Montigni, qui me adhuc non salutaverant, exciperem, adolescens quidam vocatus Ioannes Castel: corpore brevis, atate annorum octodecim aut novendecim, qui cum turba in aulam irrepserat à nullo ferè observatus, subitò irrupit, ut me cultro, quem manu gestabat, transfigeret, sed ictus, quia corpus demittebam, ut prædictos Nobiles salutandi causa inclinatos, sublevarem, in faciem tantum, ad labÿ superioris latus dextrum illatus fuit, & cum vulnere dentem unum fregit: Perditus ille subitò comprehensus fuit, & cùm aliquantulum primâ fronte factum abnuisset, tandem nullâ vi cogente id fassus est. Nihil tamen adhuc extorquere potuimus, præterquam ipsum*, in Collegio Iesuitarum *triennio educatum fuisse. Quod prius occurrit agendum fuit, ut pro tanto & peculiari in me beneficio, Deo gratias redderemus, qui me ab hoc homicidio tutum esset. Quapropter subitò*, Te Deum laudamus, *in omnibus Vrbis Templis cantatum fuit, cives quoque ignes, signa lætitia in omnibus compitis excitârunt; Vulnus Dei beneficio tam leve est, ut propterea in lectum maturius ituri non simus, & speramus nos opportunitatem non prætermissuros, cujus causa reditum nostrum acceleravimus, ut scilicet festum & ceremonias Ordinis S. Spiritus celebraremus. Diutiùs autem exspectare nolui, quin vos de his certiores facerem, ne vos reliquique fideles mei, nuncio aliunde citiùs percepto in sollicitudinem incideritis, inprimis verò ut publicè Deo gratias reddere jubeatis, & precibus petatis, ut me ab ejusmodi parricidÿs, sub sancta clientela semper tueri velit. Ad quæ cùm hostes nostri tam sæpius confugiant, manifestè perfidam & sceleratam suam mentem declarant, & se à divino favore desertos animadvertentes, perquàm execranda consilia amplectuntur, quæ à Deo, ut speramus, in ipsorum ruinam convertentur*, &c.

Vt literæ hæ Regis meliùs ac pleniùs intelligantur, præsertim quod ad confessionem parricidæ de impulsore hujus facinoris attinet, res ita se habet. Læso Rege & patricidâ comprehenso, primùm negare scelus summum, sed dum acriùs urgetur; non ægrè confessus est. Rex dimitti jubet condonatâ veniâ: sed ubi intellexit Iesuitarum alumnum fuisse, exclamavit, NVM *oportuit illos ore meo* (hoc innuens) *reos peragi?* Reus igitur à Lugolio rerum capitalium in aulæ comitatu quæsitore rogatus, quo œstro percitus tantum facinus nedum cogitare, sed manu exequi tentâsset? respondit, jam dudum hoc sibi animo conceptum Immotúmque stetisse, dolore infectum, etsi liceret rursus aggressurum, ratus id Religioni conducere, jam pridem mente voluisse nefas, ac subripuisse cultrum ante prandium, quem cùm in musæo abdidisset, cum Patre & familiaribus pransum esse. Rogatus de statu in quorum scholis disciplinas didicisset, respondet, apud Ignatian. triennio in studiis exacto, ante aliquot dies, à Patre Petro Castelæo ad Gueretum Iesuitam deductum, ut ex animo scrupulum eximeret, quo propter summa flagitia de Dei misericordia diffidebat, in mentem sibi venisse, aliquo non vulgari facinore teterrimas noxas sibi expiandas esse, non semel cogitâsse de Rege necando, patri detectâ cogitatione, ab eo valdè objurgatum.

Confessio Castelli de suo patrato parricidio.

Habitâ ad hunc modum quæstione altâ nocte, totâ vrbe undequaque accitis Centurioribus, Iesuitæ omnes dantur custodiæ; & vix ab illis vulgus temperavit, sed collocatis præsidiis foris intusque, in crastinam lucem à cæde & direptione servantur. Postridiè Gueretus & Guignardus Iesuitæ ergastulis includuntur, cæteri in D. Ludovici, suo musæo & veteranorum secessu custodiuntur.

Iesuitæ capiuntur.

In Palatinum carcerem deductus parricida, repetitâ quæstione, eadem ipse ultrò con-

Parricida Castellus porrò examinatur.

confessus est. Rogatus quale ingens hoc facinus, quo noxas suas deleri tebatur? Respondit, Regis cædem fuisse, quem jugulo appetere mens & maous destioaverit, ictu inaniter adacto in deores, quibus retusus fuisset, cùm ea sibi feralis insideret cogitatio, cum Antichristo devotum esse inferorum eruciatibus, ex duobus malis levjus sibi eligendum duxisse, ut qui mallet damnari *ut quatuor, quàm ut octo.* Rogatus, unde hæc nova dogmata hausisset? Respondit, ex placitis Philosophorum, quæ sub ferula Guereti plus biennio didicisset. Rogatus, num sæpiùs admissus fuisset in Iesuitarum lararium meditationum, in quo spectra & larvæ Dæmonum, eruciatus infororum, variáque portenta, quæ ad perterreodos animos scelestorum picta ostenduotur, ut terriculamentis horribili formitudioe concepta pœnarum, ad frugem probatam viris suam iguaviam, ipsa efferra 1edeant? respondit, ad hujosmodi pictos inferos sæpè deductum. Rogatos, quo magistro vel suasore didicisset, Regem occidendum? respoodit, sparsim apud multos audivisse cædem illius permitti, quòd eum Tyrannum nuncuparent. Rogatus, nom crebris sermonibus apud Iesuitas hoc propositum usurparetur, fas esse Regem occidere? respondit, audisse sæpissimè, licere hoc facinus, quòd extra Ecclesiam esset, & anathemate percussus, nec ideò regio titulo aut obsequio dignaodum, dooec à Pontifice Romaoo cœtui Christianorum atque aris restitueretur.

Criminalis sententia in Castellum lata.

In hunc igitur Castellinm ob teotatum hoc parricidium, & Iesuitas impostores, hujosmodi sententia criminalis lata est: *Cùm in consessu magna Camera, qua & Tournelle dicitur, visus, auditusque sit processus criminalis, inceptus quidem à rerum capitolum Pratore palatij Regis, & tandem definitus ad petitionem Procuratoris generalis Regij, accusatoris Ioannis Costellij, Parisiensis studiosi, qui studij sui cursum in Collegio Claremontio absolvit; nunc captivi in carceribus Palatij, ob detestandum & execrabile parricidium in Regem tentatum: auditis etiam interrogationibus, examinationibus & confessionibus dicti Iooanis Castellij: Examinato insuper in eadem Curia eodem Castellio super idem parricidium; & audito Ioanne Gueret, presbytero congregationis & Societatis Iesu, in eodem habitante Collegio, atque olim dicti Ioannis Castellij praceptore: auditis denique Petro Castellio, & Dionysiâ Hazardâ patre & matre Ioannis: Curiâ discussâ Procuratoris generalis conclusione, omnibusque pracedentibus consideratis, declaravit, & declarat dictum Ioannem Castellium teneri, & convictum esse criminis lasa Majestatis, tam divina, quàm humana, ob sceleratum & detestabile parricidium in Regem tentatum. Pro cujus criminis expiatione & supplicio Curia condemnavit & condemnat pradictum Ioannem pœnâ subsequente: Initiò stabit ante valvas primaria Ecclesia Parisiensis nudus, solâ tectus interulâ, & ceream ardentem duarum librarum manu tenebit, procidensque in genua consitebitur, & dicet, se turpiter & proditoriè inhumanum & abominabile hoc parricidium committere voluisse, Regemque cultro in vultu vulnerâsse: dicetque, se falsis & damnandis instructionibus & persuasionibus huc inductum esse, ut crederet sibi permissum, Reges interficere, & Henricum IV. modò regnantem, non esse membrum Ecclesia, priusquam à Pontifice maximo approbatus fuerit: Factum hoc in se detestabitur, Deum, Regem, & justitiam orobit, ut sibi ignoscant. His factis curru obscœno vehetur ad locum, cui nomen Greve, ibi forcipibus ignitis, seu candentibus ejus brachia & pedes vellicabuntur, & lacerabuntur: dextera verò, in qua cultrum tenebit, quo factum perpetravit, amputabitur. Tandem quotuor equis alligatum corpus in totidem partes discerpetur: partes in ignem conjicientur, & in cinerem convertentur: cineres autem in ventum projecti, dispergentur. Declaravit eadem Curia, & declarat, omnia ejus bona Fisco Regio esse subsignanda. Antequam hac executio fiet dictus Ioannes Castellius ordinarijs & extraordinarijs quastionibus subjicietur, ut sciatur, qui ejus fuère complices, & ut interrogetur de alijs quibusdam hinc dependentibus. Prohibuit & prohibet omnibus hominibus, cujuscunque sint qualitatis & conditionis, sub pœna criminis lasa Majestatis, ne quis publicè, vel privatim dicat, aut sustineat hujusmodi propositum, quasi id quod Curia judicavit, & judicat, sit scandalosum, seditiosum, Dei verbo contrarium & tanquam hareticum in sanctis decretis condemnatum.*

Arriguntur aures Iesuita.

Constituit insuper, ut omnes Sacerdotes Collegij Clermontij, & omnes alij pradicta Societati addicti tanquam corruptores juventutis, perturbatores publica tranquillitatis, inimici Regis & Regni: infra tres dies post promulgationem hujus edicti, Lutetiâ, & aliis Vrbibus atque locis, ubi sua tenent collegia, discedant, & infra quindecim subsequentes dies toto Regno exeant: Quod nisi fecerint; & post prascriptum tempus usquam inventi fuerint, tanquam lasa Maiestatis rei punientur. Illorum autem mobilia & immobilia bona vertentur in alia pia opera, & distributio eorum fiet secundum arbitrium & decretum Curia. Interdicit etiam omnibus Regis subditis, ne filios suos etiam extra Regnum in dicta Societatis Collegio mittant, ut ibidem instituantur: si quis contravenerit eâdem lasa Maiestatis pœnâ tenebitur.

Iesuita ex Gallia pelluntur.

Hactenus sententia Curiæ: post quam divulgatam, Ioannea

ii 3 Castel-

Castellius eâdem die, quæ erat dies Iovis Decemb. 29. Anni 1594. vinctus in publicum producitur, & secundum præscriptum mandati, seu sententiæ, ad mortem rapitur.

Sententia lata in Castellium Iesuitis vehementer displicet.

Etsi verò sic plerique sententiam in temerarium Ioannis Castellii factum non improbarent, Iesuitis tamen eorumque patronis vehementer displicebat. Vnde paulò pòst publicum scriptum Duaci excusum prodiit, quo hujus sententiæ absurditatem & injustitiam ostendere conantur. Ait enim author, *ex ipsius sententiæ contextu facilè posse considerari, eam conditam & compositam ad mentem hæreticorum nostri sæculi, nō alio fine, quàm ut Societatem Iesu reddant suspectam & exosam, ut quid enim in titulo necessarium erat, tam disertis verbis exprimere; Studiosus, qui litteris operam dedit in Collegio Iesuitarum? Et in ipsa sententia; Studiosi, qui studij sui cursum in Collegio Claremontio, nisi ut hoc modo loquendi Patres Societatis traducantur? quibus si eorum Discipuli postea in crimen aliquod incidant; non major calumnia imponi debebat, quàm Academiæ Parisiensi, aut alicui ejus membro, aut ipsis Sorbonistis quod Calvinus, quod Beza, quod alij plures ibidem studuerunt. Secundò notant, non sine causa exprimi, Olim Præceptoris dicti Ioannis Castelly, de quo nihil aliud dicitur. Neque enim fuisse Castelliū authorem hujus parricidij, neque conscium sceleris fuisse exprimunt. Ideoque impertinens esse, & non aliâ causâ insertum, nisi ut Iesuitas in suspicionem trahant, usque odium populare concitent. Neque enim carere suspicione putant, quòd in sententia Castellius jubetur dicere. Se falsis & damnandis persuasionibus inductum, ut crederet, sibi permissum Reges interficere: & Henricum IV. modò regnantem, non esse membrum Ecclesiæ, priusquam à Pontifice Maximo approbatus fuerit, etc. Iubetur quidem hæc dicere, sed non additur: quod dixit antea, ut confessus est. Quis enim dubitet, quin istorum Subornatorum & instructorum, si qui fuissent, nomina etiam exprimerentur? Quod cum non fiat, suspicio est, id non alio fine factum, quàm ut Iesuitas calumnientur, quasi isti hujusmodi falsas, execrandasque instructiones suggesserint. Neque verisimile esse; Castellium hoc anno in Artibus & Philosophia Magistrum promotum, tam stupido ingenio, inconsiderato que animo fuisse, ut ei posset persuaderi; Reges simpliciter licere interficere: cùm omnium Catholicorum sententia sit planè contraria, qui jubent quàm maximè Reges venerari. Credibile quidem esse Castellium dicere & defendere voluisse, probatos Doctores scribere & docere; Licitum esse occidere, non omnes Reges, sed eos tantùm, qui tyranni sunt, & invasores; hos licitum esse interficere non tantùm authoritate publicâ, sed etiam cujuscunque privatâ, præsertim ubi deest modus & via ad superiorem potestatem recurrendi, exemplo Aiod Iud. 3. Caietan. 22. q. 64. a. 3. secundum Thomam 2. Sent. dist. 44. q. 2. a 2. & Opuscula de Regim. Princ. lib. 1. cap. 1. Cajetan. Sylvest. Fumus in Summis verbo Tyrannus docent & probare nituntur. Quod autem in Concilio Constantiensi Sess. 15. prohibetur, ne quis privatus Regem occidat, etiam Tyrannum, intelligendum esse de Regibus legitimis, non invasoribus, quod præter superiùs allegatos Theologos, Fernandus Vasquius I. C. lib. 1. controversiarum cap. 8. ostendit Hanc opinionem Iesuitis non debere imputari, cùm Doctores citati, qui eam tuentur, multis ante seculis vixerint, quàm eorum Societas sit instituta. Quòd autem dicere iussus fuit Castellius, se dixisse Henricum IV. non esse membrum Ecclesiæ, priusquam à Pontifice approbatus fuerit, id nemini mirum videri debere, cùm à Sixto V. declaratus sit relapsus, & incapax omnis successionis Regni, præsertim Gallici. Quam Sixti declarationem postea confirmavit Gregorius XIV. & Clemens VIII. Nec obstare, hanc Sixti Bullam postea apud Turones tanquam libellum famosum esse condemnatam: cùm ab iisdem, à quibus hæc sententia est fabricata, ea quoque condemnatio sit consarcinata. Neque novam aut inusitatam esse in Gallia Pontificis in Reges potestatem, ut qui olim Childerico exauthorato Gallis dederit Regem Pipinum, Caroli M. Patrem. Tandem cùm author huius scripti, alia huius sententiæ verba examinâsset, & suo modo refutâsset, ait: Plures huiusmodi persecutiones Societatem Iesu passam, tandem tamen triumphâsse. In Hispania namque Cæsaraugustanâ civitate, Patres nuper malevolorum quorundam impulsu eiectos, & in Germania inferiore urbe Antuerpianâ, Bruxellensi, Tornacensi & aliis pulsos. Sed cùm urbes illæ damnum eorum absentia perceptum cognovissent, mox illos revocârunt, & cum maximâ gratulatione redeuntes exceperunt. Neque his persequutionibus Societas hæc imminuta est, sed maxima fecit incrementa*, etc. Hæc aliaque plura author istius libelli, ad quem Lectorem si plura desiderat, remittimus.

At, inquit, *Rodolphus Botoreus I. C. & in magno Franciæ Consilio Advocatus lib. 1. Comment. non nisi flammis purgandus liber iste, aut potiùs quisque scriptor fuit, qui ex scelere nobilitavit Erostratum, ut olim Rhetores ostentationis causâ febrim, podagram, calvicium, moriam, laudavêre; vel ut ille qui incendio Ephesini Templi, Annalibus se memorandum præbui. Quàm verò multò æquior, & Christianitati si fas sic fari, propior, lucerna iuris Papinianus, qui rogatus ab impurissimo Cæsare, ut fraternam cædem, quâ erat vir summâ facundiâ, excusaret, respondit, Hæc facinora multò*

facilius

facilius patrari, quàm excusari, *&c.* Et mox: Ianus Parvus, suo ævo Doctor *non incelebris, ut palparet Burgundo, à quo pecuniâ & sacerdotys corruptus fuert non erubuit in scholis & concionibus profiteri, Ducem Aurelianum jure casum: propter quod impium dogma, in palæstra Sorbonica, & ab Ordinibus Vniversitatis, ut hæreticus, & hortator laudatorque sicariorum, damnatus est. Hucusque Botereus.*

Apologia pro Ioann. Castello.

Edidit etiam in lucem Iesuita Franciscus Verona Constantinus Apologiam pro Iohanne Castello Parisiensi, contra Edictum Parlamenti, & supplicium de eo ob parricidium sumptum. Apologiæ summa est, *Non obstante decreto Constantiensis Concilii, privatis & publicis personis licitum esse, Reges & Principes hæreseos & tyrannidis damnatos occidere. In specie verò probat Iacobi Clementis parricidium in Henricum III. Galliæ & Poloniæ Regem perpetratum, quasi contra hostem publicum & juridicè condemnatum.* Nam parte 2. cap. 2. sic scribit *cùm eo tempore intolerabilis factus sit Rex, condemnatio Clementis neque de jure, neque de facto comprobari potuit, propter tyrannidem Henrici Regis contra Statum & Ecclesiam; tam quoad homicidium Blæsis perpetratum quàm hostili impetu hodierno, quo ad oppressionem Religionis est prolapsus, mactando Sacerdotes, profanando Sacramenta, repudiando censuras & favendo hæreticis. Quibus de causis totum se privatum reddidit, & subjectum utrique juri, tam civili, quàm Canonico. Actio igitur Clementis neutiquam illicita fuit, quippe perpetrata contra hostem publicum, & condemnatum juridicè, in quem omnis obligatio reverentiæ atque debiti sublata fuit.* De Henrico IV. sic scribit, *Qui diligenter perpendit, excommunicatum, hæreticum, relapsum, profanatorem rerum sacrarum, declaratum hostem publicum, oppressorem Religionis, ab omni jure perveniendi ad Regnum excludit; ac propterea tyrannum esse, non Regem; usurpatorem, non naturalem Dominum; criminis reum, non legitimum Principem; Is sanè, nisi insanus sit, destitutus omni humano sensu, & amore in Deum, Ecclesiam & Patriam, aliter sentire & dicere non potest,* quàm facinus Castelli esse generosum, cum virtute conjunctum & heroicum, comparandum cum maximis, & summâ laude dignis factis, quorum antiqua, sacra & profana historiarum monumenta meminerunt: *Vnicum superest, quod improbare possit; nempe, quòd Castellus istum non penitus è medio sustulit.*

NB.

Deinde parte 2. c. 3. dicit, *Castellum non in animo habuisse interficere Regem, sed tyrannum & hæreticum excommunicatum.* Nam licet ille Regem se dicat, Regis typum se gerat, & ex Regum Galliæ sanguine pronatum jactitet, atque etiam Rex à suis agnosci & honorari velit: eum tamen revera ampliùs talem non esse, quum non fidei, non virtutum, non meritorum denique Regum Galliæ sit hæres. Et quandoquidem ob impietatem & hæresin suam ab Ecclesia & Statibus sit exclusus, Regem omninò eum non posse esse, nisi de facto: de jure verò nequaquam: Quod ipsum tyrannis vocari soleat.

Cap. 4. dicit, *Henricum Borbonium Regem appellari non posse, licet ad Catholicam Romanam Religionem conversus sit, nam ipsum hoc fuco in alium finem non uti, quàm* [illegible] *in ovile irrumpat, ad rabiem suam illic exercendam liberiùs.*

Cap. 8. dicit, *Henricum IV. si maximè absolutus esset à Papa, non tamen illum Regem fore de jure, sed tantùm de facto.*

Cap. 9. *Illum Regem non dici etiam posse ex jure successionis.*

Cap. 11. probare conatur, *Hæreticos & relapsos, è quorum numero etiam sit Henricus Borbonius, jure divino & humano interfici posse.*

Cap. 12. 13. & 14. dicit, *Hæreticos & tyrannos, multoque magis qui hæretici & tyranni simul sint, ut Henricus IV. tolli posse etiam ab hominibus privatis, si aliter fieri nequeat.*

Cap. 15. recenset *multas utilitates, quas Regnum Galliæ ex hoc facto Castelli accepisset, si illius successisset.*

Parte 3. quoque c. 1. probare vult, *factum & conatum Castelli heroicum esse.*

Cap. 8. 9. 10. *ad cælum usque extollit Castelli constantiam inter quæstiones ac tormenta, & in perferendo supplicio: O Constantiam,* inquit, *plus quàm puerilem, & perpetuâ omnium seculorum futurorum memoriâ dignam. Præ hac nemo ampliùs mirabitur constantiam Scævolæ, punientis manum, quæ erraverat.*

Parte 4. c. 1 ostendere vult, *Decreti Parlamenti contra Castellum facti & promulgati vitia & absurditates.*

Parte quintâ totâ, probare conatur, *multa vitia & absurditates inesse Decreto Parlamenti, contra Iesuitas & universum eorum Ordinem facto.*

Apologia Veronæ supprimitur, sed recuditur.

Cùm igitur in hac Apologia doceatur, permissum esse etiam hominibus privatis, hostiliter invadere & necare, ceu tyrannos, Reges & Principes, qui ad Pontificum Rom. voluntatem, imò privatorum etiam hominum iudicium atque nutum, se totos non conformant, ideoque etiam author hujus Apologiæ parricidia Henricorum tertii & quarti Regum Galliæ, aliorumque publicè defenderet: Iesuitæ autem vererentur, ne commemorata Apologia cum deteſta-

testabili sua doctrina, ipsos nimis invisos & detestabiles Regibus & Principibus reddeter, quia non aditu tantum suo & congressu ut in quos machinæ illorum potissimum diriguntur, ipsos essent præclusuri, sed omnibus etiam Regnis suis & Rebuspub. exterminaturi, sicut etiam ante eos Templarii exterminati sunt: ideò hanc suam Apologiam suppresserunt & sepelierunt: non quòd ipsos puderet aut pœniteret, sceleratissima sua parricidia, adeò impudenter defendisse ac propugnâsse; sed tantùm, ne horror, quem Reges & Principes justissimè inde concipere poterant, aditu ad Curias & Consilia sua ipsos prohiberet. Quis enim inter homines ratione præditos adeò vilis & abjectus est, ut spiritus tam fallaces, ac scelestos accedere ad se patiatur? Alii verò hanc Apologiam recudi curârunt, ut totus Mundus sciat & compertas habeat Iesuitarum fraudes, dolos, imposturas, technas, consilia & conatus adversus Reges & Principes: ac in universum omnes illos, qui se tyrannidi Pontificis Romani subjicere nolunt.

Relata *à* Consiliariis Curiæ Parlamenti delegatis *ad* informandum *& inquirendum super illis, quæ in Collegio Claremontano* IESVITÆ *agebant & docebant: ubi primò de* IOHANNE GVIGNARDO IESVITA.

POst sumptum de Iohanne Castello supplicium, quidam Dominorum à Parlamento deputatorum, cùm se in Collegium Claremontanum, ubi Iesuitæ erant, contulissent, & multas chartas scriptaque deprehendissent, invenerunt inter alia duos libros, scriptos manu Iohannis Guignardi Presbyteri de Societate Iesu, qui etiam in illo Collegio Socius erat. Erant isti libelli famosi, quos ille, post Edictum Amnestiæ & abolitionis generalis, per dictum Dominum Regem rebellibus suis subditis Parisiensibus, postquam Deo placuisset eosdem sub suam potestatem reducere, clementissimè promulgatum, composuerat ac servaverat; in quibus libellis ille non solùm calumniis contra honorem defuncti Regis Henrici III. & contra successorem ejus usus erat; verùm etiam propositiones, plurimis falsissimis & seditiosissimis mediis refertas, conscripserat, ad probandum, quòd parricidium in Rege antecessore patratum licitum fuisset, persuasionibus etiam seu inductionibus ad Regem ipsius successorem trucidandum, in terminis sequentibus, additis.

Nam primò, inquit: *Si Anno* 1572. *die S. Barthalomai venam Basilisci* (sic Regem Navarrenum appellat) *præcidissemus, è febri in pestem non incidissemus, quod jam comperimus. Sed quicquid delirant Reges plectuntur Achivi; sanguini parcendo, Galliam in ignem & sanguinem conjecerunt, & in caput reciderunt mala.*

2. *Quòd crudelis Nero per Clementem occisus, & Monachus hypocrita per manum veri Monachi è medio sublatus sit.*

3. *Evocabimus nos Neronem aut Sardanapalum Gallicum, vulpem Bearnensem, Leonem Lusitanicum, Lupam Anglicam, Gryphum Sueticum, & porcum Saxonicum?*

4. *Putâsne pulchrum fuisse videre tres illos Reges, si modò Reges nominandi sunt, tyrannum defunctum, Bearnensem, & qui se Monarcham prætendebat, Antonium?*

5. *Quòd pulcherrimum Anagramma, quod unquam super nomine defuncti Tyranni repertum fuisset, hoc esset, quo impurus Herodes appellaretur.*

6. *Quòd facinus illud Heraicum per Iacobum Clementem patratum, tanquam donum Spiritûs sancti, hoc nomine à Iesuitis appellatum, per defunctum Iacobitarum priorem, Burgainium, Confessorem & Martyrem, propter plurimas rationes tam Lutetia, quod ego ipse, inquit Guignardus, meis auribus tum cùm Iuditham suam explicaret, audivi, quàm coram egregio illo Parlamento Turonensi, jurè laudatum sit: id quod dictus Burgainius, quod plus sit, sanguine suo contestatus sit, & morte propriâ confirmaverit: nec oportere fidem adhibere ijs, quæ ab inimicis dicerentur, quòd nimirum ipse ultimis suis verbis facinus illud tanquam detestandum, improbaverit.*

7. *Quòd Diadema Gallicum in aliam quam Borbonicam familiam transferri possit & debeat.*

8. *Quòd Bearnensis, licet ad fidem Catholicam reversus, mitius tamen, quàm meritus sit, tractaretur, si corona Monachalis in Cœnobio quodam benè reformata ipsi daretur, ut ibi de tantis malis Galliæ illatis pœnitentiam ageret, & Deo pro ea gratia, quòd ante mortem suam ipsum recognovisset, gratus esset.*

9. *Si sine bello deponi non possit, bellum ipsi inferendum: si bellum inferri non possit, causa mortua clàm è medio tollatur.*

Ex hisce propositionibus verissimè evincitur, Arrestum Parlamenti contra Iohannem Castellum parricidam declaratum, Iesuitarum quoq; proscriptionem & è Regno ejectionem, continens, justissimè factum esse, & judicium verè divinum nominari posse: quum ex scriptis Guignardi iesuitæ intelligatur, quàm pestifera & perniciosa sit huius generis hominum doctrina, & ad

Supplicium Castelli justum fuisse.

& ad quem finem tendat.

Parlamentum cùm hæc scripta vidisset, auctorque eorum Guignardus de iis ipsi oblatis interrogatus, à se composita & suâ manu scripta agnovisset & confessus esset, Arrestum, quod sequitur, declaravit.

Arrestum *ex* Registris *P*arlamenti, *& pœna capitalis* IOHANNIS GVIGNARDI IESVITÆ.

VIso per Curiam magna Cameræ & Turricula Consiliariis congregatis processu criminali per aliquem ejus Consiliarium formato, ad petitionem Procuratoris Generalis Regis contra Iohannem Guignardum presbyterum, Collegii Claromontani in hac urbe Parisiensi Rectorem, in carceribus custodiarum Pallatii captivum, propterea quòd multi libri ab ipso compositi & ipsius manu scripti apud eum inventi fuêre, qui inter cætera crudelissimi & immanissimi parricidii in Rege antecessore commissi, approbationem, & ad præsentem etiam Regem occidendum inductiones & persuasiones continebant: Interrogatoriis & confessionibus dicti Guignardi, libris istis, quos composuerat & suâ manu scripserat, ipsi præsentatis, & ab eo agnitis, Conclusionibus Procuratoris Regis Generalis, dicto Guignardo coram Parlamento super criminibus ipsi objectis, & in istis libris contentis, audito & interrogato, & omnibus consideratis: Decretum est, quòd Parlamentum declaravit & declaret, istum Guignardum criminis læsæ Majestatis reum & convictum, quòd istos libros composuit & suâ manu scripsit, qui plurimas falsissimas & seditiosissimas Regulas continent, quibus probare conatur, parricidium in Rege Antecessore commissum licitum fuisse, & etiam præsentem Regem Henricum quartum occidere permissum esse. Ad cujus sceleris expiationem damnavit & damnat dictum Guignardum, ut amendam faciat honorabilem, nudus & indusio tantum tectus, laqueo è collo pendente, ante principalem Ecclesiæ Parisiensis portam, ac ibi in genibus subsidens, facemque ceream ardentem duarum librarum in manu tenens, dicat & declaret, quòd sceleratè & nefariè, & contra veritatem scripserit, Regem Antecessorem per Iacobum Clementem jure occisum fuisse, & Regem nunc regnantem, nisi in bello occumbat, è medio tolli oportere. Horum autem se pœnitere, & gratiam à Deo, à Rege & à justitia precari. Hisce peractis, ducatur & rapiatur in forum Grevarium, & ad palum, qui ad hanc rem ibi erigetur, suspendatur & strangulетur, & postea corpus mortuum per ignem, qui sub palo excitabitur, in cineres redigatur. Declaravit etiam & declarat, ut omnia ejus bona fisco Regio addicantur. Pronunciatum dicto Iohanni Guiguardo, & executioni mandatum 7. die mensis Ianuarij Anni 1595.

De IOHANNE GVERETO IESVITA.

EOdem die instituto & peracto processu contra Iohannem Gueretum parricidæ Præceptorem, & Petrum Gastellum Patrem, & matrem, & sorores, præsertim contra unam ex illis, quæ cùm intellexisset, fratrem suum esse captum, & ipsa in carcerem duceretur, Iesuitas dicto fratri suo consilium aliquòd malum dedisse exclamaverat: Istis, Guereto, Petro Castello, vxore, & filiabus ejus, & ipsorum servis, & ancillis, similiter & Curali D Petri de Assisiis auditis, Arrestum sequens declaratum est.

Extractum *ex R*egistris Parlamenti PARISIENSIS.

VIso à Parlamento, magna Cameræ, & Turriculæ Consiliarijs congregatis Processu criminali per præfectum prætorio Regio formato & postea informationibus productis, ad instantiam procuratoris Generalis Regis petitoris & accusatoris contra Iohannem Gueretum Presbyterum, de congregatione & Societate nominis Iesu se denominantem, in Collegio Claremontano habitantem, & antehac Iohannis Castelli, non ita pridem per Arrestum dicti Parlamenti, morte affecti, Præceptorem; Petrum Castellum mercatorem pannarium, civem Parisiensem; Dionysiam Hazardam ipsius uxorem parentes dicti Iohannis Castelli, Iohan Comitem & Catharinam Castellam ejus uxorem; Magdalenam Castellam dicti Petri Castelli & Dionysiæ Hazardæ filiam, Antoninum Villæersum, Petrum Rusellium Thurinum, & Ludovicum Camum, ipsorum servos & ancillas; Magistrum Claudium Allemantum Presbyterum, Clericum in dicta Parochia; & Magistrum Lucam Morinum Presbyterum in illa ordinarium, in carcere custodiarum Palatij captivos, interrogationibus, confessionibus, & denegationibus dictorum Captivorum dicto Iohanni Castello cum patre suo Petro Castello composito, inquisitione contra Petrum Castellum instituta, testibus in illa auditis cum ipso compositis processu criminali Iohannis Castelli, propter execrandum & detestandum parricidium in Regem tentatum, & processu verbali executionis Arresti contra dictum Iohannem Castellum 29. Proximi Decembris die declarati, conclusionibus procuratoris Generalis Regis, dictis Guereto, Petro Castello & Hazarda super criminibus ipsis objectis, & in dicto processu contentis coram Parlamento auditis & interrogatis: Alijs interrogationibus & denega-

denegationibus per dictos Gueretum & Petrum Castellum in quæstione per instantiam Parlamenti ipsis exhibita factis & omnibus consideratis: Decretum est, quòd dictum Parlamentum ipsis propter crimina in illa progressu demonstrata, relegavit & relegat extra Regnum Franciæ dictos Gueretum, Pet. Castellum: Gueretum quidem in perpetuum, & dictum Castellum ad tempus & spatium novem annorum, & extra urbem & suburbia Parisiensia in perpetuum. Indixit etiam illis, ut hanc suam relegationem observent, pœnâ suspensionis & strangulationis, sine ulla alia judicij forma indicta. Declaravit & declarat, ut omnia & singula dicti Gueretì bona in fiscum Regium redigantur: & damnavit ac damnat dictum Petrum Castellum, ut Regi pro mulcta bis mille coronatos solvat, qui ad panes captivis in custodijs Palatij emendos & comparandos applicentur & impendantur: nec ille è carceribus liberetur, priusquam dictam summam plenissimè solverit, nec tempus Relegationis nisi istâ solutâ incipiat. Statuit dictum Parlamentum, ut domus illa, in qua Petrus Castellus habitavit, dejiciatur, destruatur & penitus exscindatur, & locus ille seu area locis publicis annumeretur, ne in posterum quisquam ibi ædificare possit: quo in loco ad perpetuam hujus sceleratissimi & execrandi parricidij in Regem tentati memoriam, alta columna è lapide cæso structa ponatur & erigatur, affixâ simul tabulâ, in qua causa dicta demolitionis & erectu columnæ scribantur, quod eâ pecuniâ fiet, quæ ex demolitione domûs proveniet. Et quantum ad dictos Hazardam, Comitem, Catharinam & Magdalenam Castellam, Villierium, Rosselium, Thurinum, Camum, Allemantum, Bernardum & Morinum attinet, statuit Parlamentum, ut carceres ipsis aperiantur. Pronunciatum dictis Hazardæ, Comiti, Catharinæ & Magdalenæ Castellis, Villierio, Rosselio, Thurino, Camo, Allemanto, Bernardo & Morino 7. die Ian. & dictis Guereto & Petro Castello 10. die dicti mensis anno 1595.

Ex hoc processu videre est, quòd Parlamentum in inquisitione & iudicio omnia ea adhibuerit, quę in bona, integra & sancta iustitia requiri possunt, cum omnibus formis in processibus criminalibus consuetis, sic ut Arresta hoc modo decreta opus non habeant ut per quascunque rationes alias defendantur. Et tamen Franciscus Verona Constantinus in sua Apologia pro Ioanne Castello parte 5. cap. 8. 9. & 10. utrumque Gueretum & Guignardum, eorumque seditiosa, nefaria & parricidalia facta conatur defendere, & iustissima Parlamenti decreta, & supplicia de iis sumpta summæ iniustitiæ accusat, imò crudelitatem & sacrilegium appellat, quod in personis ipsorum commissum sit.

De aliis IESVITIS.

PLurima præterea in Iesuitarum Collegio Parisiis Anagrammata contra Regem inventa sunt: quæ non absimilia iis, quæ apud Iohannem Castellum reperta, & in scriptis Iohannis Guignardi inventa sunt: sicut & quædam themata per Grammaticos dictata, quorum Argumentum de morte constanter sufferenda, & Tyrannis invadendis erat. Præterea cognitum est, quòd Magistri Collegii Claremontani, Scholasticis suis, ne pro Rege precarentur, urbe Parisiensi sub potestatem Maiestatis suæ redactâ, præceperint, & eos qui ad Missam eius irent, excommunicatos esse dixerint.

De ALEXANDRO HAIO IESVITA *ejusque pœna.*

INquisitiones insuper institutæ fuerunt contra Alexandrum Haium Iesuitam, natione Scotum, qui publicè docuerat, *Oportere dissimulare, & Regi ad tempus per simulationem obedire*, hisce verbis sæpissimè usus, *Iesuita est omnis homo*: hoc est, temporibus se accõmodare novit, und kan den mantel hencken nach dem der wind gehet. Præterea accusabatur hic Iesuita, quòd sæpè dixisset, *Se velle, si Rex illorum Collegium præteriret, ut ipse è fenestra in eum decideret, & collum ejus frangeret.* His de causis Quæstione capitali contra eum instituta, & compertum, quòd quædam eius dicteria ante reductionem Parisiensium edita fuissent, mitius aliquantò quàm Guignardus tractatus suis, ut ex sequenti Arresto apparet quod sic habet.

Extractum *ex* Registris PARLAMENTI.

VIso à Parlamento magna Curia & Turricula consiliarijs congregatis, processu criminali formato & juxta consuetudinem instructo, ad postulationem Procuratoris Generalis Regis petitoris, contra Alexandrum Hajum Presbyterum, de congregatione & Societate nominis Iesu se dicentem, in carceribus custodiarum Palatij captivum, inquisitionibus, interrogationibus & testium compositionibus, Conclusionibus Procuratoris Regij Generalis, dicto Alexandro Haja, super criminibus ipsi impositis & in dicto processu contentis, coram Parlamento interrogato & audito, & omnibus consideratis; Decretum est, quò dictum Parlamentum, propter crimina in di-

in dicto processu demonstrata, dictum Hajum è regno Gallico in perpetuum relegavit & relegat, ipsi injungens, ut Relegationem suam observet, pœnâ suspensionis & strangulationis sine ulla alia judicij forma indicta. Pronunciatum dicta Haio ad portulam dictarum carcerum propterea alligato, decimo die Ianuarij Anno 1595.

De Aliis Inquisitionibus, *&* criminibus IESVITARVM *in* Gallia.

PEr alias quoque inquisitiones cognitum est, quòd quidam Iesuitæ, cùm ex iis quæreretur, quare in Gallia manerent, cùm soli Papæ obedientiam & fidelitatem jurârint; respondêrint, votum suum per hanc immorationem in Regno non violari, quoniam Breve à Pontifice accepissent, quòd ipsis tempori obsequi permitteret.

Per Inquisitiones præterea Biturigibus transmissas, & 7. Ianuarii habitas, compertum est, quendam, cui Francisco Iacobo nomen est, Iesuitarum in dicta urbe scholarem jactâsse, quòd Regem occidere vellet, nisi eum jam mortuum, & ab alio quodam occisum existimaret.

Iesuita sunt plagiarij puerorũ. Compertum insuper fuit, à Iesuitis multos pueros, qui eos parentibus suis rapuerant, seductos fuisse, ut in longinquas Regiones secum abirent.

De IOHANNE BELO IESVITARVM *discipulo.*

Iesuitæ sunt doctores inobedientia libero rum erga parentes. INprimis processus institutus est contra quendam Iohannem Belum scholarem, qui non ita pridem literis in Collegio Claremontano operam dederat, quòd Franciscum Veronenm scholarem Pictaviensem, literis operam dantem, contra Patris M. Pregentis Veronei in Parlamento Procuratoris voluntatem seducere conatus esset, ut Iesuitas, contra inhibitionem per Arrestum Parlamenti factas, extra Regnum Galliæ sequeretur.

Præterea idem Belus accusatus fuit, quòd plurimas lectiones & compositiones in Societate Iesuitarum dictatas, & ab ipso, cùm in eorum Collegio esset, exceptas, reservâsset, & apud se custodivisset, in quibus plurima præcepta damnata de Regibus occidendis, & approbatio ac laudatio execrandi illius parricidii indefunctum Regem designati continerentur, ut ex Arresto sequenti manifestum est.

Extractum *ex* Registris PARLAMENTI.

VIso à Parlamento processu criminali, per quendam eius Consiliarium, cui hoc negotium commissum fuit, facta & formata, ad postulationem Procuratoris Generalis Regis petitoris, contra Iohannem Belum Scholarem, qui non ita pridem in hac urbe in Collegio Claremontano operam dedit literis, in carceribus custodiarum Palatij captivum: Interrogationibus super certis literis, & alijs scriptis, quæ à se scripta agnovit, ipsi factis, Conclusionibus procuratoris Generalis Regis, dicto Iohanne Belo caram Parlamento super criminibus ipsi impositis auditis & interrogatis, & omnibus consideratis. Decretum est, quòd parlamentum, propter crimina in dicto processu demonstrata, dictum Iohannem Belum damnavit & damnat, ut amendam faciat honarabilem in magna eius Camera, Iudicibus pro tribunali sedentibus, caput & pedes nudus, & indusio tantùm indutus, facem duorum pondo ardentem in manu tenens, & ibi in genibus subsidens dicat & declaret, quòd temerariè & malo consilio Franciscum Veronenm Scholarem in Academia Pictaviensi literis operam navantem, pellicere & seducere voluerit, ut supra dictos Presbyteros & Scholares Collegii Claromontani & alias illorum Societatis, contra inhibitionem Parlamenti, extra Regni limites sequeretur. Et præterea, quòd imprudenter servârit & custodierit multas lectiones & compositiones per quosdam dicta Societatis dictatas, & ab ipso exceptas, & propriâ manu in dicto Collegio Clarem scriptas, multas doctrinas damnabiles de Regibus trucidandis, & approbationem & laudationem detestandi & nefarii parricidii in Rege Antecessore Henrico III. commissi, continentes. Horum verò se pœnitere, & gratiam ac condonationem à Deo, à Rege & à Iustitia precari. Hisce peractis eum in perpetuum è Regnó Gallia relegavit & relegat, ipsi injungens, ut hauc Relegationem observet, pœnâ suspensionis & strangulationis, si deprehendatur, sine ulla alia iudicii forma, indictâ Declaravit & declarat, ut omnia ipsius bona in fiscum Regium redigantur, ex quibus inprimis centum coronati ad reparationes necessarias custodiarum Palatii sumantur & impendantur. Decretum in Parlamento 21. Martii, & pronunciatum dicto Bela, & executioni mandatum in magna Camera dicti Parlamenti 10. die April. Anno 1595.

De Parricidio *in* HENRICO IV. Galliarum Rege patrato à FRANCISCO RAVAILLACO.

CVm Henricus IV. Galliæ & Navarræ Rex, ingenti exercitu collecto, expeditionem extra Regnum suum in Iuliacensem Ducatum decrevisset, & verò mortalitatis suæ periculorumque multorum recordatus, quid Deus in se statuisset nesciret, Reginam conjugem suam regni gubernatricem inaugurare, Filium verò suum natu maximum futurum Regem declarare statuit. Indictis igitur Comitiis, & convocatis ad solennitatem istam regni proceribus, cùm tempus inaugurationis constitutum adesset, rex 4. Maij veteris, vel 14. novi Calendarii, die, horam circiter quintam vespertinam, ascenso curru, ut & arcus triumphales, aliaque ad solennitatem illam facta præparamenta perlustraret, & armatiam deinde domum pro more suo ingrederetur, hinc inde per vicos & plateas urbis Parisiorum vectus est.

Accidit autem, ut cùm ad plateam Ferroneriam quam vocant, rex in curru, Monbansonio & Epernonio Ducibus assidens, columnam adversam contemplaretur, & impedimentum quoddam ab occursu alterius cujusdam currûs, fortè fortuna ei objiceretur, Sicarius quidam ex turba currum subitò involârit, & venenato ad eam rem peculiariter parato cultro utrinque acuto, regem, in sinistro pectore, sub quintam costam, ubi cordis domicilium est, geminato ictu percusserit, tantâ velocitate ut ipsum citiùs latrocinium, quàm latro agnitus fuerit, & tam lethaliter vulnerârit, ut sermo eum statim & vires defecerint. Duces igitur ei assidentes, & comitatus qui erat reliquus tam atroci & subdito facinore stupefacti, ad arcem statim properare aurigam jusserunt, ubi rex animam statim exhalavit & mortuus est, nihilque præter assiduas utriusque religionis hominum lamentationes & querelas auditum est.

Quod ad sicarium ipsum seu auctorem hujus tam atrocis parricidii attinet, Is perpacto facinore comprehensus statim & in carcerem conjectus est. reperta sunt apud ipsum frustula quædam panis consecrati & hostiolæ, quas vocant, seu panes non fermentati rotundi, quorum in Missâ Pontificia, & aliâs in S. Cœna usus est, itemque schedulæ quædam variis characteribus & litteris insignitæ, in quibus ipse spem omnem positam habuerat. Interrogatus deinde & quæstioni subjectus, aliud nihil respondit, quàm nomen sibi Francisco ravillaco esse, qui natione Gallus & quidem ex urbe Angoulesmia oriundus, ante annos aliquot nomen suum Franciscanorum mendicantium Ordini dedisset, & Monachus factus fuisset. Cæterum ad facinus hoc perpetrandum, peculiaribus quibusdam revelationibus & visionibus incitatum & impulsum, à præterito Paschatis festo occasionem regis interficiendi quinquies, nequicquam captâsse, Lætari verò, quòd tandem ex voto res successerit, nec de corpore suo sollicitum esse, licere proceribus quod velint de eo statuere. Sic igitur, eodem quo anno 1589. primo Augusti die, regis hujus antecessor, mortis genere, Henricus hic ejus nominis quartus à Monacho interemptus, occubuit. Cùm igitur extorqueri ex eo nihil ampliùs posset, lata in eum sententia, die 27. Maii, horam circiter postmeridianam tertiam interullâ albâ indutum, & facem ardentem manibus tenentem in templum S. Mariæ curru carnifices, ut Deum ibi, regemque & justitiæ administros sive judices veniam precaretur, quamvis diabolica ejus lingua ad maledicta magis quàm ad preces prona esset, duxerunt. Inde in aream Greve dictam pontemque eam ob causam ibi excitatum, cum eo ascendentes carnifices, manum ejus primo, sicam tenentem, cubito tenus admoto igne combusserunt, & in cinerem redegerunt, deinde forcipibus candentibus in utroque femore, brachio, pectoreque convulsum, fervente oleo & liquefacto plumbo perfuderunt, præterea infuso in ventrem ejus plumbo & oleo eum excruciârunt, matre ejus ad interfeminium usque denudata, ob oculos ei posita, & stipatoribus urerum eum sua causa maledictum exquisitissimisque jam cruciatibus destinatum esse, si fortè ad agnitionem & detestationem perpetrati à se facinoris, commoveretur, nequicquam acclamantibus. Tandem cùm nullum pœnitentiæ signum ederet, sed atroci & minaci vultu, nisi perpetratum facinus esset, etiam num id se perpetraturum diceret, totum corpus quatuor equis in frustra raptatum & discerptum est, populo frustra illa per plateas raptante, & diris maledictionibusque infinitis funus tam infandum prosequente, donec igni objecta frustra omnia à carnifice in cinerem redacta sunt.

Hujus autem infandi facinoris reos fuisse Iesuitas, plurimis indiciis & conjecturis probat ac demonstrat author refutationis literatum Cottonis Iesuitæ ad reginam viduam

Parricidium à Francisco Ravaillaco in I

viduam, in quibus hanc ſuſpicionem à ſui ordinis Sociis amovere & depellere conatur.

Henrico IV. parrati Ieſuitæ vel fuerunt vel ſaltē conſcij.

Primò dicit, Hiſpanum quendam, quum primùm Lutetiam Pariſiorum veniſſet, in amicitiam & familiaritatem Cottonis Ieſuitæ ſe inſinuâſſe, cui etiam inſtituta ſua patefecerit. Cottonem Hiſpanum ad Regem duxiſſe, eumque Regiæ Majeſtati vehementer commendâſſe. Poſt horas aliquot Regem à Dn. Forceo Gubernatore in Bearnia literas accepiſſe, ex quibus cognoverit, Hiſpanum quendam, cujus ſtaturam, capillos & reliquum corporis habitum adſcripſerat, Barcellone in Galliam proficiſci ſtatuiſſe, Regemque veneno vel aliis artibus è medio tollere: ex his Regem intellexiſſe, Hiſpanum hunc illum ipſum eſſe, quem Ieſuita Cotton ad ſe deduxerit, Cottonem igitur ad ſe vocâſſe, literas Forcei ei oſtendiſſe, & legendi copiam feciſſe: Ieſuitam reſpondiſſe, vana, falſa & ficta hæc omnia eſſe, Regemque hortarum eſſe ne eis fidem habeat: Regem contra monuiſſe eum, hunc Hiſpanum iterum ſibi ſiſtat; cui reſponderit, ſe deprehenſem illum ad Regem reducturum; paulò pòſt autem reverſum ei ſignificaſſe, ſe Hiſpanum iſtum inveſtigare nuſquam potuiſſe, ut qui jam rurſus urbe exceſſerit, & fuga elapſus ſit. &c. Quis hinc non intelligat, Cottonem jam tum conſcium fuiſſe propoſiti hujus Hiſpani, ab eoque monitum, ut fuga ocyus elabatur, ne uterque in maximum periculum veniat?

Secundò author Anticottoni ſcribit, poſt mortem Henrici III. cùm jam declaratus eſſet Rex Henricus IV. Pariſiis aliud nihil auditum eſſe, quàm Ieſuitarum ſeditioſos clamores, & hujuſmodi conciones, in quibus auditores ſuos ad parricidium Henrici IV. ſubinde hortarentur. Inter cæteros Commoletum Ieſuitam ſæpè inter declamandum in hęc verba erupiſſe: *Alio Ehudo opus habemus, ſive Monachus is ſit, ſive miles: hoc ſolùm neceſſarium, ut Ehudum habeamus.* Hordy quoque Ieſuitam, inſtitoris ſupra pontem Noſtrę Damę habitantis filium, in templo S. Severini publicè pro concione dixiſſe: *Hic quidem mos eſt Regum, ut ingentes theſauros ad ſui amplitudinem & aliorum terrorem colligant, at ruſticulum unum ad Regem ſupprimendum ſufficere.* Huic concioni interfuiſſe dicit Anticotton, & hæc verba audiviſſe Dn. le Grand. & Dn. de la Vau Conſiliarios regios. Gonterum etiam Ieſuitam dixiſſe, *Rectè beneque factum iri, ſi Rex interficeretur.*

Tertiò refert Anticottonus, Bruxellis & Pragæ, ubi Ieſuitæ dominantur, paucos dies ante cædem Regis, rumorem ſparſum fuiſſe de obitu ejus. Argenterium etiam Troię literas accepiſſe Praga à filiorum ſuorum præceptore, in quibus inter alia ſcriptum fuerit, *Ieſuitam quendam ſibi paulò ante parricidium hoc indicâſſe, Regem mortuum eſſe; nec Delphinum, ſed Regem Hiſpaniæ, Galliæ Regem creatum iri.* Dixiſſe etiam prętorem Poictiers, qui Ieſuitarum familiariſſimus fuerit, & quibus filium ſuum erudiendum tradiderit, in ludo pilę, *Rex noſter hodierno die aut mortuus, aut graviter vulneratus eſt.*

Quartò teſtatur, *craſtina die; poſt perpetratum hoc parricidium, cùm aula regia, totaque Lutetia in ſummo mœrore & luctu verſarentur, animadverſum fuiſſe, ſolos Ieſuitas ridente ore & hilari vultu in arce regia, quam Louure vocant, obambulâſſe: omnes etiam Monachorum ordines, uno Ieſuitarum excepta, ad exequias funeris regij cohoneſtandas convenisse, ſolos Ieſuitas, licet longè plura & majora beneficia, quam reliqui Ordines omnes à Rege acceperit; in funeris comitatu non apparuiſſe, quod multis bonis ſuſpicionem non levem movit.* Didicerunt nempe hanc artem boni iſti Socii, ſi Diis placet, à Tiberio & Iulia, qui, quum Germanicum veneno ſuſtuliſſent, publicè in luctu comparere noluerunt, ne populus animadvertat eorum luctum & dolorem tantummodo ſimulatum eſſe.

Tacitus lib. 3. Annal.

Ex his omnibus apparet, atrociſſimi hujus parricidii à Ravilliaco commiſſi, ſuaſores & impulſores vel ſaltem conſcios fuiſſe Ieſuitas, nec hoc ſolum Gallia, ſed & Germania alięque Nationes conſtanter crediderunt. Certè conſcios & approbatores ejus fuiſſe Ieſuitas, ex modò adductis indiciis, exemplis & conjecturis quivis facilè intelligere poteſt. *Nihil intereſt autem inter ſuaſorem & approbatorem facti*, Cicerone teſte in Antonium. Vel ſit, ſaltem inter alia doctrinam Ieſuitarum parricida iſte ſecurus eſt: Nam Mariana Hiſpanus Ieſuita in lib. de Inſtitut. Regis defendit, *Licere ſubitò Regem ſuum tyrannum occidere.* Docent etiam alii Ieſuitæ, ut infra indicabitur, *Hæreticos & fautores eorum, potiſſimùm verò relapſos, tum divino: tum humano jure morti addictos, ab hominibus privatis, ſiquidem aliter fieri nequeat, occidi poſſe*, ſicut apparet ex c. 8. & ſeqq. part. 2. Apologiæ Franciſci de Verona Conſtantini pro Iohanne Caſtello. Et ipſémet Ravilliacus, cùm in tortura interrogaretur, à quibus hoc habeat, confeſſus eſt, ſe audiviſſe ſępius in concionibus Ieſuitarum Licere hoc. Cui etiam cum Ravilliaco aliquid negotii fuit, quique eum probè exploravit, facilè deprehendere potuit, eum in omnibus

religionis capitibus prorsus rudem, in hac verò quæstione, Num liceat privato homini, eum, quem ipse pro tyranno habeat, occidere? quàm diligentissimè imbutum & institutum fuisse, & omnia Iesuitarum effugia & distinctiones plus satis cognitas habuisse.

Cap. IV. *De* Conjurationibus, Turbis, Seditionibus, Parricidiis *à* IESVITIS *in* Anglia *excitatis aliisque horrendis & inauditis ab* IISDEM ibidem *perpetratis* Facinoribus.

In Actio Garneti pag. 71. Eduuardus Coke Eques Auratus, Attornatus Regius in Anglia in Accusatione Henrici Garneti Iesuitarum in Anglia Superioris, publicè coram judicibus testatus, à primo Iesuitarum in Angliam ingressu; ad hunc usque diē, unuquam quadriennium integrum effluxisse, in quo non conjurationes, turbas, proditiones, parricidia, seditiones in perniciem Regni totius machinati sint & excitarint Iesuitæ. Imò non solùm in Angliæ Regno, sed etiam in aliis Regionibus commorantes Iesuitas, vel ipsos varia ac proditoria injisse adversus Regnum illud, ejusque legitimum Magistratum consilia, vel alios ut id facerent hortatos esse, & in proposito sanguinolento ac parricidiali vehementer confirmâsse. Et veritatem illum dixisse, ex sequentibus etiam exemplis manifestissimum fiet.

Guil. Parrii conatus adver sus Re gin. Angliæ. Guilielmus Parrius Iurisconsultus tenuiori quidem loco seu fortunâ natus sed ingenio tamen exquisito præditus, eoque non parùm arrogans & elatus, postquam in Anglia, quæ ipsi patria fuit, non adeò probè rem curâsset familiarem, quin omnia potiùs sua, sed & conjugis suæ bona fœdè dilapidâsset, ac insuper etiam nobilem quendam in ipsiúsmet habitaculo perimere conatus fuisset, in Galliam anno 1582. ac deinceps in Italiam profectus est. Venetiis igitur existens, notitiam ac familiaritatem haud vulgarem cum P. Benedicto Palmio contraxit, cujus etiam suasu & auctoritate Reginam Angliæ, Principem Patriæ suæ legitimam, è medio tollere, & huic uti succederet Scotiæ Regina, viam ita sternere proposuit: quo in proposito à Iesuitis Lugdunensibus, cùm isthac transiret, validè confirmatus fuit. Parisiis demùm inter Anglos istos è Patria fugitivos nobiles offendit quendam nomine Thomam Morganum, qui pollicebatur ipsi præterea; si statim, ubi propositum istud in Anglia suum ille produxisset in actum, effecturum esse, ut ex Scotia copiæ mitterentur eò non exiguæ, quibus Regnum illud Reginæ Scotiæ adsereretur. Etsi verò Anglicani quidam sacrificuli, nominatim autem Vuatelius quidam, istud propositum nequaquam adprobârunt, quin imò publicè tantùm non refutârunt ac damnârunt; confirmavit tamen ipsum in hoc ac corroboravit Parisiis Iesuita Pater Hannibal Codretto, cui animi sui sensum ac propositum in confessione priùs aperuerat, eúmque deinceps ad communionem unà cum aliis, secundùm istorum morem & consuetudinem usurpandam adhortatus fuit, & instanter ipsi persuasit, istum Vuatelium, & quicunque tandem à proposito tam pio vellent eum avertere, perversos hæreticos esse. Ita demùm in Angliam Parrius ille, & ad ipsam quidem Reginam in Februario anni 1585. se contulit, eiq; de variis non minùs calidis quàm callidis, eóque valdè periculosis transfugarum ex Anglia adversus Regiam ipsius Majestatem consiliis multa memoravit, & quòd ipsemet eorum se tantùm non participem reddiderit, ostendit; quod tamen alium in finem factum haud quaquam fuerit, quàm ut eò certius indicium Majestati Regiæ de iis præbere, sicque ipsam fideliter præmonere posset. Quia verò partim erant vera ista indicia, partim verò ipsi Reginæ non prorsus ignota; factum est ut in reliquis ipsis plus quoque fidei tribueret, sicque in aula secum eum detineret, & ad secretiorem tractationem seu communicationem interdum admitteret. Quò factum porrò, ut in venatione quadam damarum apud Reginam ille solus aliquandiu versaretur in sylva, cùm à Ministris suis semota longiùs, sub arbore nonnihil respiratura, descendisset ab equo: ubi eum incessit libido perimendi ipsam, à quo tamen nefario scelere tum fiduciæ erga se Regiæ tam insignis consideratione retractus fuit. Verùm alio post tempore, quum juxta Reginam in horto regiæ arcis Vuidthalia Londini ad Tamesim idem à cœna obambularet, & de navicula ad fugam perpetrato facinore capessendam adcommoda sibi jam prospexisset, atque vespertinas solummodo tenebras aliquantum profundiores expectaturus esset, præter expectationem ejus evenit, ut Regina maturiùs ad Palatium & conclave suum inde se reciperet, eò quòd sequenti die venam incidendam curatura esset; cujus etiam gratiâ Parrium ipsum gratiosè admodum & adridenti similis tum fuit affata, dixitque: *Tantum sanguinis sibi non iri demtum aut minutum, quantum multi forsan exoptarent.* Postquam igitur & hæc

hæc ipsi fuit elapsa occasio, putavit tandem alio sibi ad exsequendum suum propositum opus esse nonnullo: ideóque rem omnem nobili cuidam Edmundo Nevilsio, quem ex multis ultrò citróque habitis & collatis sermonibus ac circumstantiis, item aliis ab ea alienum esse persuasum habebat, aperuit & concredidit; & idem porrò ostendit, quâ ratione tum cædem illam perpetrare, tum verò naviculæ beneficio fugâ dilabi, & sic ambo semet usquequaque salvare, & ab omni denique periculo liberare possent. Is autem etsi variè cogitationibus aliquandiu fluctuârit, & distractus hinc inde fuerit, horrendam tamen ac detestandam immanitatem animo suo neutiquam probare potuit, quin universam isthanc rationem Reginæ tandem exhibere, sieque de periculo ipsam præmonere constituit: quod in Februario demum anno millesimo quingentesimo octuagesimo quarto eo idatè præstiti: unde consequuta fuit amborum captivitas, in qua commemorata jam omnia falsi sunt. In prima nec dum violenta causæ cognitione Parrius nullus planè conspirationis adversus Reginam factæ conscium se volebat agnoscere, quod ipsi vel maximè postea nocuit. Hæc enim intempestiva ejus negatio, tum spontanea vicissim confessio, Nevilsii contestatio, & ipsiusmet reperta scripta & indicia multa effecerunt, ut in publico damnatus judicio, primò quidem suspensus, deinde verò statim à laqueo præsecatus, & dissectus, adeóque exenteratus fuerit, quò nimirum intestina ejus ipsómet adhuc vivente & vidente concremarentur; quæ tandem omnia decollatio insecuta fuit, & corporis denique dissecatio & in quatuor partes distractio.

Executio pœna Parrii.

Executio autem hæc facta est secundo Maij anno 1584. ad quam se tunicâ telari ex holoserico Damasceno confecta indutus, & segmentato, nec non amylato, exindéque admodum extenso & erecto focali, pro temporis istius vestiendi ratione, exornatus ita composuerat, ac si rectâ ad nuptias pergere vellet: sicut & à carnifice postulare non est veritus, ut in dissibulatione seu restrictione vestium istius focalis rationem habere vellet, ne fortè attritum aut conquassatum pessumdaretur.

Classis ex Hispania in Angliam trajicit.

Anno 1588. ingens exercitus ex Hispania in Angliam trajicere, regnumque illuc occupare & Hispaniarum Regi subiicere conatur, quem etiam benedictione suâ Papa dignatus est, & *Invicta classis* nomine insignivit, constabat enim 158. navibus & commeatu, omnique genere armorum bellicorum instructissima erat. Reginâ autem Angliæ auxilio Dei omnipotentis & subditorum suorum virtute hanc classem disiecit, pugnantibus pro ea igni, mari, scopulis, ventis & procellis, & ex 158. navibus vix 40. in portum pervenerunt. Huius Classis prævii & prænuntii Iesuitæ dicuntur fuisse in Actis Garnetti pag. 70. qui ante biennium in Angliam traiecerant, ut coniurationes, proditiones & turbas contra Reginam concitarent.

Iesuitæ parricidio rem aggrediuntur

Cùm igitur aperto Marte infeliciter à parte Hispaniarum Regis debellatum fuisset anno 88. mox alia tentârunt viâ rem aggredi Iesuitæ. Nam anno 1592. traiecit in Angliam Patricius seu Patakius Cullen, instigantibus eum *Guilielmo Stanley* Equite aurato, *Hugone Ouuen*, *Iacobo Francis*, & *Holte* Iesuitâ, cuius consilio in Reginæ cædem armatus, in eum finem peccatorum remissionem & Eucharistiam ab eodem percepit. Persuasit etiam illi, parricidium hoc non tam per leges licere, quàm divinum favorem demereri: subiecitque Iacobus iste, vilis lorricis filius, qui à multis iam annis unà cum *Cullen* & aliis Reginæ exitium machinatus fuit, *Respublica Anglicana sic fundata constat, & constabit, ut nisi tollatur Domicella illa Elizabetha, totius Acherontis furia eam convellere & labefactare nequaquam possint.*

Cresvelli Philopater.

Proditionem istius Cullen comitatus est liber, cui nomen Philopater, in huiusmodi facinorum patrocinium, à Cresvello Iesuita, qui tum in Hispania agebat, conscriptus.

Campianus Iesuita in Angliam venit, ubique magnas turbas concitat. In Actis Garnett pag. 68.

Vicesimo anno Reginæ Elisabethæ Campianus Iesuita, magnâ comitante eum catervâ eius farinæ hominum, in Angliam venit eo consilio, ut rudem plebeculam Papistis adiungeret, & Pii V. Papæ Bullæ executionem promoveret, quâ Maiestas eius ex Ecclesiæ gremio eliminata & Regno exuta fuit, omnesque, qui ei debitam obedientiam præstarent diris devoti: Vnde in Boreali parte Angliæ rebellio, ingensque tumultus concitatus est.

Thuanus de turbis à Campiano Iesuita in Anglia excitatis.

De hoc proposito Thuanus lib. 74. pag. 8. sic ferè scribit. *Angliæ Reginæ Elizabethæ de sicariis & parricidis admonita homines fidos misit Durocortorum Remorum, ubi Seminarium Anglorũ erat. Hi exploratores ob Religionem patriâ aut pulsos, aut spontè exules simulantes, arcana sociorum rimabantur, & Reginam posteà secretorum consiliorum certiorem faciebant, & nomina conjuratorũ et sociorũ edebant. Miserat & Romã alios, ubi majoris molis consilia contra ipsã coquebantur. Eorũ delatione captus Everhardus Hansius Sacerdos Prid. Calend. Sextil jam capite luerat. Iisdem indicibus cùm cognitum esset, Ed*-

mundum

mūdū Cāpianū Lōdinensē, Radulfum, Schuervinū & Alexādrū Briantum, qui Iesuitico Sodalitio nomen dederāt, à Thoma Golduello Asaphensi Episcopo, qui jā octogenarius Romā ob id in Galliā venerat, persuasos diversis itineribus in Britanniā clam appulisse, missi qui latentes vestigarent. Prodēte Georgio Elioto, capitur Campianus; socij alio atq; alio loco; eculeoque torti, postremò à duodecim viris ad mortem, tanquam perduelles damnati, & Calend. Decemb. anno 1581. summo supplicio affecti sunt. Iis crimini datum fuit, quòd in transmarinis Regionibus pestem & perniciem Reginæ machinati essent, de ipsa Regno sedibusque exturbanda cogitâssent, populi & quorundamè nobilitate fidem solicitâssent: ac producti sunt contra eos testes Georgius Eliotus, Crodeus, Sledeus, Mondeus, Hillaus, qui de conjuratione fidem faciebant: nam sibi compertum dicebant, conjuratis constitutum esse, ut 50. delecti arma vestibus tegentes impetu facto Reginam, & cum ea Dudlaum Lecestriæ Comitem, magnum Thesaurarium, & Valsingamum Secretarium interficerent, captatâ occasione, cùm illa animi gratiâ Regni partem aliquam viseret: tum facinore perpetrato primarius quidam vir, cujus nomen non edebatur, exclamaret, Vivat Regina Maria. Addebant, consilia illa Durocortori & Romæ agitata fuisse. Damnati ergo ad Patibulum, ut conjurationis & consiliorum socij, sic eundem vitæ exitum habuerunt.

In Actis Garnati pag. 72. Alia conspiratio in Reginam Angliæ suasu Iesuitæ Holte.

Anno 1594. in Angliam appulerunt *Vuilliam* & *Yorke*, in Reginæ cædem accincti: & ad hoc tam detestandum facinus in se suscipiendum suasu & adhortationibus Iesuitæ *Holte* & aliorum ejus gregis: & ut id alacriùs perpetrarent, *Vuilliam*, Yorke, aliiq; Iesuitæ Eucharistiam ab Holte acceperunt. Huic autem proditioni librum adjunxerunt, à Iesuita Personio, qui Romæ Rectoris munere fungebatur, compositum, *de Titulis, Dolemani* nomine fucatum ex figmentis, mendaciis & contumeliis totum consutum & consarcinatum.

Alia in Anglia conspiratio.

Anno 1597. Iesuita Richardus Vualpot, qui ab aliis Vualfude appellatur, ex Hispanis in Angliam trajecit, ut rem ferro dolisque toties tentatam, alio modo perficeret. Nam Anglum Eduardum Squirre veneno instruxit, quod Reginæ Angliæ & Essexio Comiti non edendum aut bibendum præberet, sed quo sellam tantùm Reginę inungeret, ut ex ejus contactu uterque moreretur. Ab hoc Iesuita, post veniam peccatis concessam, Sacramento adactus est Squirreus, ut negotium exequatur, idque silentio supprimat. Memoriale Ligæ Tom. 4. pag. 15. & seqq.

Has conjurationes & proditiones omnes authores ipsi spontè & liberè confessi sunt, propriâ uniuscujusque manu exaratas, quod Attornatus Regius in Anglia tabulis obsignatis in Accusatione adversus H. Garnetum Iesuitam, demonstrari posse affirmat pag. 72.

Ex actis Garneti p. 72. & 71. Conspiratio nova contra Angliæ Reginā.

Anno 1601. quum artes proditoriæ in Anglia deficerent, viribus iterum rem aggrediendam statuerunt. Nam mense Decembri Henricus Garnetus Iesuitarum in Anglia Superior, Robertus item Tesmondus Iesuita, Robertus Catesby; vir ingenio subacto & versuto, profundaque perfidiâ, cum Francisco Treshamo & aliis, Anglorum Romano-Catholicorum nomine & causâ, Thomam Vuinterum in Hispaniam ablegârunt, illique Garnetus litteras commendatitias Cresunello Iesuitæ, in Hispania tum agenti, perferendas dedit. Vuintero Tesmond, aliâs Greneeteay Iesuita, & unus ex conjuratis, comitem sese adjungit.

Legationis summa, Vuintero inprimis demandata, hæc erat, apud Hispaniarum Regem Anglorum Romano-Catholicorum nomine instaret, ut Rex exercitum in Angliam transmitteret, cui Romano-Catholici in Anglia copias suas adjungere, fidelemque illi operam navare velint. Præterea cum Hispaniarum Rege ageret, ut pensiones annuas nonnullis Romano-Catholicis Anglis, & Majestati ejus devotis, assignaret. Nécnon eidem Regi significaret, plures in Anglia esse Nobiles & viros militares, rerum præsentium statûs pertæsos, quorum inopiam sublevando facilè in suas partes pertraheret. Cumque maxima difficultas hucusq; ex equorū transvectione intervenerit, quotiescunq; de Anglia invadenda deliberatum esset, Romano-Catholicorum Anglorum nomine certò Hispaniarum Regi promitterent, quòd in omnes occasiones 1500. vel etiam 2000. equos instructos, qui ipsi militarent, educturi sint.

Hęc mandata cùm à Iesuitis & aliis conjurationis sociis Thomas Vuinter accepisset, & unà cum Tesmundo in Hispaniam appulisset, Cresuuello Iesuitâ internuncio Petrum Francesam secundum Secretarium convenit, eique rem totam communicavit, ut etiam Duci Lermæo, qui asseveravit, hūc nuncium Hispaniarum Regi gratissimum fore, seq; ad hoc negotium promovendum nequaquam defuturum.

De loco in quo Hispanorum copiæ exponerentur ut Angliam invaderent, hunc in modum convenit. Si majores essent, instructęque Spinolæ triremibus, Cantium & Essexiæ, oportunissima: Sin autem minores essent copiæ & Anglorum subsidio considerent,

derent, Milfurdum in Vuallia portum commodissimum fore.

Rex Hispaniarum, qui Angliæ Reginę jam ante infensissimus erat, legationem hanc clementer audivit, & Angliæ Romanè-Catholicos non minus quàm suos Castilianos sibi curæ esse respondit. Sed ad plenius responsum Vuinterus aulam Regiam illâ æstate comitari jubetur: demumque Comes Mirandæ illi significavit, Regem 1000000. aureos expensurum, quorum altera pars eodem anno, altera verè subsequente persolveretur; simulque postulavit, ne Angli Romanè-Catholici fidem fallerent, verè enim proximo ineunte Regium exercitum in Angliam trajecturum: postremò Regis nomine Vuinterum rogavit, ut se per literas quàm primum certiorem faceret, si interjecto tempore Elizabetha Regina moreretur. Thomas Vuinter spe plenus & tumidus mense Novembri in Angliam redijt, remque totam prodicationis socijs, Garneto Iesuitæ, Roberto Catesby & Francisco Treshamo explicavit.

Papa promovet clerationem contra Anglia Reginā.

Hanc proditionem Pontifex Romanus Sanctissimus scil. ille, Vicarius item Christi & Petri successor, vehementer promovere conatus est duabus Bullis, ut vocant, quas Garneto misit, unam ad Clerum, ad populum alteram. Prioris titulus erat, *Dilectis filijs Archipresbytero & reliquo Clero Anglicano*. Posterioris, *Dilectis filys, Principibus, & Nobilibus Catholicis salutem & Apostolicam benedictionem.* Summa hæc erat. *Post obitum Elizabetha sive naturalem, sive violentam, quicunque jus Regni sibi arrogarent, quantumcunque propinquitate sanguinis niterentur, nisi ejusmodi essent, qui fidem Catholicam non modo tolerarent, sed omni ope & studio promoverent, & more majorum jurejurando se id præstituros susciperent, ad Anglia sceptrum tenendum non reciperentur.* Hæ Bullæ Papales Vuinteri in Hispaniam trajectum sequutæ sunt, quo tempore, vel paulò post traijciendus fuit in Angliam exercitus, qui eam expugnaret. Et omnia hæc tum fieri oportuit, *quandocunque contingeret miseram illam fœminam* (sic Filio isti perditionis Reginam Elizabetham nominare placuit) *ex hac vita excedere.* Bullæ autem hæ cùm ex Catesbeio postea intellexisset Garnetus Iacobum jam publicè Regem Angliæ declaratum, adeoque Rempublicam constabilitam esse, illicò sunt, ut ipse affirmavit Garnetus, in ignem conjectæ.

Regina cùm intelligeret, & reipsâ experiretur, se indesinenter Iesuitarum & aliorum Clericorum in Regno suo operâ, instinctu & adhortationibus clandestinis ad necem peti, ut sibi totique Regno consuleret, omnes Iesuitas ac Sacerdotes edicto publico intra certum temporis spatium exire sub gravi pœna præcipit. Id de verbo ad verbum sic habet.

Serenissimæ Principis ELIZABETHÆ, Anglię, Francię, Hibernię, Reginæ invictissimæ, Fidei Apostolicæ, Defensatricis, EDICTVM.

Contra Iesuitas & Sacerdotes seculares, Anno Domini 1602. *die* 15. *Novembris.*

Ex Anglico Sermone *in* Latinum *conversum.*

Cvm benevolentia ea, quâ cujusvis ordinis subditos nostros complexi sumus, quamque in intimo pectore penitus infixam esse sensimus, nos ab extrema earum legum executione, quæ sancitæ fuerunt Comitiorum Regni nostri decretis ad Religionem orthodoxam propugnandam, & seductores omnes, (præsertim ab exteris ad nos advolantes) & illos, qui ejusmodi subsidium præbent prepulsandos, magis aliquandiu abstraxit, quàm vel status nostri salus ferre, vel Principum aliorum (à quibus una Religionis professio semper culta & observata est) exempla legitimè approbare possint: Idcirco in spem maximam devenimus, fore, ut Sacerdotes illi Pontificij, qui externa auctoritate permoti, in hoc Regnum ingressi sunt, quo populum à vera Religionis, adeòq; fidelis erga nos subjectionis studio abducerent, vellent tandem, (præsertim jam antea experti legum nostrarum severitatem) vel experientia clementiæ nostræ adducti, vel judicij sui normâ edocti, à pristina sua improbitate avocari: nec irritare animum nostrum denuò, & extremum illis supplicium infligendum incendere, Etenim postquam nos tātæ tamq; miseræ seductionis illorum miserti tātâ illos cū lenitate tractavimus: illi cōtra clementiæ nostræ penitus obliti, nostrū Regniq, nostri interitum machinati sunt. Nemo enim non novit, Regem Hispaniæ, Regnum Hiberniæ nostrum nuper per quā malitiosè invasisse, & Don Giovan (qui in illo exercitu sūmus Dux & Imperator constitutus erat) diploma illud à Sede Romana acceptū andacter animoséq; promulgâsse: cujus auctoritate scilicet nobis Regno abdicatis atq; detrusis, ejus Dom. Rex renunciatus est. Hujus verò sui tam inauspicati & infelicis moliminis, Iesuitas cum Socijs suis secularib9 Sacerdotibus, suasores & veluti buccinatores extitisse, vel ipsi Hispani in maximas tum redacti angustias, non modò liberè

Iesuitæ externā 1. Papæ authoritate obedientiā subditorum corrūpunt & regnorum eversiones moliuntur.

Hispania R in Hiberniā Regnum conatus: Papa Evangelicorum Regna suis donat. Iesuitarum in Regnum Angliæ molitiones.

Iesuita alienorum Regnorum exploratores

dixerunt: verùm etiam queribundi multoties dolenter deplorârunt. Regem enim Hispaniæ in eam mentem anduxerunt, ut vires nostras crederet tam angustas, tamque prorsus abjectas, partes verò suas tantas, tamque undique corroboratas fuisse, ut victoriam ipsam sibi spe certissimâ polliceretur. Deinde futuræ istorum erga non obedientiæ integræ, spem omnem nobis penitus esse sublatam, non dubitavimus, quin ferè maximæ parti Europæ, vel ex ipsorum scriptis recens editis & divulgatis jam satis constiterit: nimirum, eos ad hostium nostrorum laudem prædicandam & amplificandam, subditos verò nostros in partes adversarias pertrahendas, denique ad interitum status nostri perpetuum machinandum, consensu maximo, vel intra Regnum nostrum nequiter & malitiosè conspirâsse. Quid enim? Sacerdotes plerique omnes novæ subordinationi, à Pontifice sibi imperatæ, sese penitus addixerunt, seque totos consilijs Iesuitarum (qui homines Regis Hispaniæ partibus semper devotissimi, à subjectione nostra prorsus abhorruerunt) regendos tradiderunt: Hinc factum esse arbitramur, quòd utriusq; sectæ homines timore erga matrem germanam, Regnum nostrum pietate excussa atque abjecta, conjunctissimis animis nunc (si tamen magis potuerint) magis præfracti & perniciosi, quàm anteà unquã evaserint. Eò namq; perversitatis atq; improbitatis proruperunt, ut subditis nostris jam penè persuaserint, arma eos contra nos suscipere debere, & copias suas cum hoste quovis conjungere, quem Papa sub prætextu restituendæ Religionis Romanæ, ad Regnum nostrum subjugandum miserit. Præterea tam est projecta & profligata eorum arrogantia, ut non sint veriti in omnibus Regni negotijs se immiscere, & verbis ac scriptis suis, de Regno & Corona nostra pro animi sui libidine palam decernere. Et si quis fortè ex ijs, seu moderationis ingenij, conscientiæ suæ ductu permotus Gubernationis nostræ æquabilitatem cœperit agnoscere, hic dignus inprimis illis visus est, quem hostili odio prosequantur. Quinetiam ne hoc hominum genus improborum temporis diuturnitate possit extingui, quoddam quasi juventutis monopolium exercuerunt, summæ indolis juvenes aucupantes & ad exteras scholas transmittentes, quo nobilissimæ familiæ ipsorum inficiantur veneno, & rebellionis fax atque progenies nobis infestissimè perpetuò alatur. Porrò ex acerrimis dissidijs, quæ non ita pridem inter Iesuitas, illisque adhærentes Sacerdotes seculares, cum alijs quoque secularibus presbyteris intercesserunt, rationes offensionum, quas utriusque sectæ homines, contra nos nostrumque Regnum conceperunt, diversæ emerserunt: nimirum, Iesuitas omnes cum socijs suis conjuratis presbyteris secularibus, eò cogitationes suas omnes contulisse: ut Principes exteros non modò ad occupandum Regnum nostrum, verùmetiam ad nos ipsos occidendum excitarent, reliquos verò seculares presbyteros à prioribus opinione magnopere distractos, non solùm in aliorum propositum, tanquam maximè execrandum & detestandum verbis ac scriptis suis libellè fuisse invectos, verùmetiam non abnuisse sanctè profiteri, se semper paratissimos forè, qui rebellionis hujusmodi conjurationes ac tumultus omnes, vel primi prodere velint, armisque propalsare.

Iesuita non solum Papa sed etiam Regis Hispaniarum devotissimi sunt.

Iesuita rebellionum & factionum auctores.

Iesuitarum curiositas in Regnorum arcanis explorandis

Iesuita plagiarij rebellionis doctores.

Quapropter tametsi pro ea opinione, quàm de his concepimus, in discrimine aliquo exigendi ab ijs destinatum ex lege supplicium, propensiorem erga hos voluntatem nostram volumus ostendere: tamen hi quoque ita sunt in nos animati, itaque se gerunt, ut (quamvis natura nostra alioquin ad misericordiæ occasionem vel tenuissimam amplectendam promptissima semper fuerit) nunc expectatio clementiæ cum regiminis nostri dignitate, cum utilitate subditorum; cum Regni securitate diutiùs consistere non possit. Cuivis enim manifestum est nimis hos Iesuitarum factionibus, quamvis plurimùm adversantes, tamen in eadem animi obstinatione convenire. Namque prætextu conscientiæ (illudendi genus periculosissimum) subditorum animos ad se pellicere conati sunt, & ad Papam hostem nobis infestissimum pertrahere, ut hoc pacto partes adversariæ augeri & stabiliri, nostra verò convelli atque labefactari possint: id quod cùm Regimini nostro perniciosum, tum ex legibus benè constitutæ Reipublicæ minimè ferendum est: Cùm præsertim hic hostis more Principis secularis in aperta acie vexillum suum jam adversus nos extulit, atque erexit, assiduè nova stratagemata & artes bellicas contra nos instruens atq; adornans. Præterea satis assequi aut mirari non possumus (nisi fortè abusu lenitatis nostræ hoc contigit) quid tandem eos in eam impulit amentiam, ut subditis ferè nostris omnibus, tam bonis, qui gravatè id ferant, quàm improbis, qui id ardenter & sitienter exoptant, jam penè persuaserint, eo nos esse animo, ut vel uno in Regno Religionis cultum duplicem facilè admittere velimus. Novit autem Deus Opt. Mag qui cordis nostri recessus intimos perscrutatur, & cui soli hanc gratiam referimus, nos in istam sententiam nunquam descendisse, ne per somnium quidem, & ex ijs qui nobis adfuerunt, neminem, propositi hujusce vel tenuissimam persuasionem nobis innuisse, quimos si obtineat, pax Ecclesiæ & status nostri dignitas labefactetur, necesse est.

Deinde intelligimus, (ex quo etiam magis emineat præceps eorum audacia) hanc eorum de Religionis sua tolerantia spem, cum intolerabili licentia atque impudentia esse conjunctam.

Religionis Rom. tolerantia arcana multorum malorum in Anglia causa.

junctam. Nam vel in summa luce in publicum prodire cœperunt, incarceratos palam salutare, & (non sine contemptu legum maximo) Religionis suæ munia exequi & ritus celebrare. His & alijs modis, nullo modo ferendis, irritare non desinunt legum vigorem, qui (propter rationes jam expositas) aliquandiu quasi consopitus jacuit. Cum potiùs, (si unquam) nunc maximè præscribere sibi modum debuissent, seduloque præcavere, ne clementiam tam singularem, quæ nunquam nisi necessariò parcre severitati potuit) sua tam insigni insolentia repellerent.

Porrò hoc, quo ad istos homines ingratos nimiùm parumque consideratos connivere quodammodo videbamur, aliud quoque malum invexit: videlicet homines alij rebus novis proni, & opinionibus suis addicti nimis, eò prolapsi sunt temeritatis, ut lenitatem nostram libellis suis publicis vehementius exagitent, nobisque negligentia notam inurant, ac si ab ipsis solis Religio sustentata & propugnata esset. Hi, quòd innocentiam nostram traducentes, piorum animos offendunt, (qui cum Pontificiæ sectæ inimicissimi, tum istorum petulcis ingenijs adversarij sunt) certè non debent ferre impunè. Quin etiam ut Regni nostri, (cujus administrationis ratio omnis: Ecclesiastica & Politica Senatus, quem Parlamentum dicimus: Consultis decretis communibus sanciri & confirmari solet) scandalis, periculis incommodis omnibus necessariò occurratur: Ministri & Officiarij nostri omnes, quibus Reipub. cura concredita est, admonendi sunt, quàm nobis vehementer displicuerit, quòd tantùm de officij sui severitate remiserint, ut in apprehendendis Pontificijs Sacerdotibus, ex legibus sibi imperatam diligentiam rarò admodum præstiterint. Nos igitur hæc nostra monita atque imperata publicè promulgari volumus: in quibus rogamus & jubemus Iesuitas & cum eis conjunctos & consociatos presbyteros seculares omnes jam libertatem nactos ex Dominijs & Territorijs nostris, quamprimum discedere, nec per importunam moram suam nos vehementius incendere velint: ut ipsos ex rigore legis scelera vindicemus. Sacerdotes quoque alios Iesuitarum impietatem nonnihil aversantes nunc in libertate constitutos ante primum diem Ianuarij proximè subsequentis, Regnis nostris exulare mandamus. Illos tantùm excipimus, qui ante diem indictum, Consiliariorum nostrorum cuiquam aut Cambriensi vel Eboracensi præsidi, aut Diœcesium Episcopis præsentes sese exhibuerint, & agnoscentes suum erganos obsequium ad nostram se clementiam receperint: de quorũ submissione intra dies 20. per præsides, &c. Episcopos ubi acceperimus, ita cum illis acturi sumus, ac pietas & æquitas ipsa postulaverit.

Iesuitæ & Sacerdotes ex Anglia proscribuntur.

Deinde Iesuitis & Sacerdotibus Pontificijs alijs omnibus tam secularibus quàm regularibus sive in Regno, sive extra Regnum agentibus, interdicimus, ne quovis prætextu in Regnum revertantur. Nisi Iesuitæ, & qui se illis addixerunt seculares Presbyteri ante dies triginta, reliqui verò seculares Sacerdotes à prioribus opinione divulsi, ante primum diem mensis Februarij, postquam hoc edictum denunciatum est, portum aliquem maritimum petierint, navemque conscenderint in Regiones exteras trajecturi, tum illos illisque subsidium ullum exhibentes (ubi deprehenduntur) Ministris nostris pro legum nostrarum summo jure pœnis afficiendos esse permittimus: ibique in Magistratibus omnibus, quibus Reipublica administratio demandata est, ex hoc nostro mandato significamus. Quo etiam Regnum nostrum ab hujus pestis cantagione faciliùs liberari possit: hoc edicto præsidibus nostris, Vicepræsidibus, Cõmissarijs, Iustitiarijs, Prætoribus, Vicecomitibus, Balivus, alijsque cujuscunque ordinis Magistratibus omnibus severè præcipimus, ut in suo quisque munere exequendo curam omnem & diligentiam adhibeant, locos omnes sedulò pervestigent, ac perscrutentur (qui vel ex opiniane sua, vel per significationem aliorum suspicionum ullam offerant) & Iesuitas & seculares presbyteros omnes apprehendant, & nostris denique consiliarijs rationem reddant tandem, quàm probè suo munere sint perfuncti, nec per negligentiam suam permittant, ut dum alios legum periculo liberare velint, ipsi involvantur.

In hoc Edicto Senetissima Regina de Iesuitis testatur *primò*, quòd alienâ potestate, nempè Papæ & Hispaniæ Regis permoti, in Angliam ingressi sint, quò populum à veræ Religionis adeòq; fidelis erga Reginam subjectionis studio abducerent. *Secundò*, cùm Don Giouan Regnum Hiberniæ occupare, seseque Regem ac Dominum illius declarare conatus esset, quòd Iesuitæ hujus facinoris & molitionis suasores & quasi buccinatores fuerint, vel ipsis Hispanis testibus, in maximas tum angustias redactis, & infortunium suum deplorantibus. Regni enim Hispaniarum persuasisse Iesuitas, Anglicanas vires ita concissas, Hispanicas contra tantas, tamq; firmatas esse, ut de victoria minimè dubitandum sit. *Tertiò*, Iesuitas ad hostiũ Reginæ laudes prædicandas, subditos Angliæ partes adversarias pertrahendos, & ad interitum Reginæ totiusq; Regni machinandum, consensu maximo, vel intra Regnum malitiosè conspirâsse. *Quartò*, Iesuitas subditis Angliæ jam ferè persuasisse, ut arma contra Reginam suscipiant, & copias suas cũ ijs hostibus conjungant, quos

Summa Edicti Reginæ Angliæ contra Iesuitas.

Papa ad Regnum hoc subjugandum miserit. *Quintò*, Iesuitas in omnibus Regni Anglicani negotijs sese immiscuisse, publicè quoque & privatim de Regno & Corona Anglicana decrevisse. *Sextò*, Iesuitas quoddam quasi juventutis monopolium instituisse, summæ indolis juuenes aucupantes, & ad exteras Scholas transmittentes, quò nobilissimæ ipsorum familiæ veneno Iesuitico inficiantur, & rebellionis fax perpetuò alatur. *Septimò*, Iesuitas omnes, cum aliquibus Secularium presbyterorum, eò cogitationes suas omnes contulisse, ut principes exteros non modò ad occupandum Regnum Anglicanum, sed etiam ad Reginam ipsam occidendam excitârint. *Octavò*, Iesuitas subditos à Principum suorum amore & obedientia, ad Papam illorum hostem infensissimum seducere.

Fuit igitur hæc ratio omnium mitissima & justissima prohibendi Iesuitas finibus & Regno suo: cùm nullus unquam Princeps extiterit, qui eos tolerârit, & non summo potiùs supplicio affecerit eos, qui intra ditionem suam legitimos Reges abrogarent, aut subditos ab imperio eorum abstraherent, vel ad arma; parricidia & proditiones excitarent.

Mors Reginæ Angliæ & quæ ejus mortem proximè sequuta sunt.

Sequente anno millesimo sexcentesimo tertio, April. 4. die Serenissima Regina Angliæ Elizabetha moritur. Hic verbis satis exprimi non potest, ut illam mendacijs obruerint & convitijs lacerârint Iesuitæ eorumque asseclæ laici, & Ecclesiastici inprimis post & ante mortem ejus. Appellârunt eam immitem, crudelem, humani sanguinis avidam, Christiani nominis hostem acerrimam & persecutricem, lupam, denique Anglicanam, & ut talis fuisse ab omnibus credatur, quantum ingenij viribus valent, etiamnum hodiè annituntur. Texuerunt Catalogos eorum, qui toto Regni ejus tempore, quod longissimum fuit, vel ob proditiones & parricidia, vel ob nefas aliud legibus Regni vetitum, supplicio affecti sunt: deinde istud esse Anglicanum martyrologium miseris populis, & rei veritatem ignorantibus persuadere conantur. Videre est in Iesuitarum nonnullorum aliorumque libris de persecutione Anglicana, Papistarum alios ferarum pellibus insutos à rabidis canibus & molossis dilaniari; alios ad equorum præsepia alligatos fœno ibi pascendos. Cernas, glires, polvib. inclusos Papistarum viscera exedentes. Omitto alias suppliciorum diras & horribiles species, in cerebris fingentium pingentiumque Iesuitarum & similium impiè & sceleste natas, neque in Angliæ Regno unquam visas vel auditas. Si quę autem supplicia maximè sumpta sunt, pauciora tamen illa sunt per totum spatium Regni Elisabethæ, quod fuit annorum 5. supra 40. quàm per 4. annus Reginæ Mariæ, de quibus inter alios altissimum est silentium. De sumptis autem supplicijs, quam causam justam habent conquerendi Iesuitæ & alij? Licuit Romano Pontifici Pio V. Reginam, in quam tamen nihil prorsus juris vel potestatis habuit, diris devovere, omnes sibi morigeros Reges, Principes & populos in ipsius pernitiem & universi Regni ruinam excitare: Reginę verò & proceribus Regni pestē hanc & ruinam avertere & vim vi repellere non liceat? Ausi sunt Iesuitæ, Cleri & Laici, domestici & peregrini seditiones in Angliæ Regno periculosissimas concitare, ad parricidia, cædes, omnis generis dolos, fraudes, consilia sanguinolenta & nefaria facinora plurimos instigare & impellere, inque necem Reginæ & consiliariorum ejus conspirare: & Regina Consiliarijque ejus de seditiosis illis, proditoribus, latronibus, ac parricidis non supplicia & meritissimas pœnas sumere audeat?

Iacobus Rex Scotiæ succedit Reginæ Angliæ.

Serenissimæ Reginæ Elisabetæ in Regno succedit Serenissimus Iacobus VI. Scotiæ Rex. A primo autem ejus in Aegliam adventu non tres vel quatuor menses effluxerunt, in quibus non aliqua contra illum fabricata sit conspiratio vel proditio à Papistis; quos inter Iesuitæ primas semper tenuerunt. Scribit etiam doctissimus Casaubonus ad Frontonem Ducæum Iesuitam pagina 52. Watsonum & Clercum, Sacerdotes seculares, Regem Iacobum vix Angliam ingressum, nondum certè coronatum anno millesimo sexcentesimo tertio machinatione clandestina, tollere de vivis aggressos esse: Et hanc quidem primam conspirationem in Regis perniciem, postquam in Angliam appulit in apertum & hominum cognitionem venisse. Captos autem & tortura interrogatos, dixisse illos, sæpèque & constanter affirmâsse, se, cùm sua consilia Iesuitis in Anglia tum degentibus communicâssent, perijssentque ab ijs, ut tam præclari scilicet incepti participes esse vellent, hoc responsum tulisse; *Non posse Iesuitas illis sese adjungere, ut qui suam ipsi quoque parilem telam orsi, memorabilem in omne ævum technam pararent, tempore opportuno exitum habituram: pergerent modo illi in hoc suo instituto, & rem agerent strenuè:* quo responso nihil aliud quam pulverariam vocant, significârunt, de qua posteà

Vide etiã Torturam Torti Pag. 14

agetur,

agetur, eoque haud obſcurè demonſtrârunt, ſe ejus mox poſt ingreſſum Regis Iacobi in Angliam conſcios & coadjutores fuiſſe. Et omninò ita erat. Nam etſi anni demùm 1605. menſe Novemb. patefacta eſt conjuratio iſta, prima tamen ejus initia anno primo Regis Iacobi, & ſecundi principio jacta eſſe, ex Watſoni & Clerci presbyterorum teſtimonio liquidò conſtat, tum verò multò magis ex ijs quæ infandæ hujus proditionis rei apud Iudices confeſſi ſunt. Hæc Caſaubonus.

Haud diu poſt Criſtophorus Vurigth ab Henrico Garneto, qui etiam per eum ad rem accelerandam ad Creſuuellum Ieſuitam literas dederat, itemq; à Catesbeio & Treshamo ex parte Anglorum Romanè-Catholicorum ſubmiſſus fuit in Hiſpaniam, tum ut Reginæ Elizabethæ mortem nuntiaret, tum ut negotium de Anglia invadenda & penſionibus ſubmittendis urgeret. Vno vel altero menſe poſt adventum Vurigth, in Hiſpaniam, eò etiam venit Guido Fauukius, qui 22. Iunij Bruxellis Brabantiæ miſſus erat à Guilielmo Stanleio, Hugone Onneno, qui ſe plurimis proditionibus multos jam annos contra Reginam immiſcuerat, & Balduino Ieſuitico in Belgio Legato ordinario, qui etiam Guidoni literas ad Creſuuellum, ut rem ſtudiosè diligenterque curaret, perferendas dedit.

Guuidoni Fauukes impoſitum erat à prædictis, priuſquam Iacobus Rex vel de facie illis notus erat, ut Regi Hiſpaniarum ſignificaret, Regem Angliæ aſperius cum Romane-Catholicis acturum, & eandem viam Reginæ Elizabethæ ingreſſurum: nec non ut obſecraret Regem copias in Angliam ad Milfordum portum ſubmitteret, ubi Angli Romanè Catholici præſtò illis futuri ſint, eodemq; tempore cohortes, quæ è Belgio Spiaolæ triremibus tranſvehendæ eſſent, ubi poſſent commodiſſimè terram conſcenderent. Hæc Chriſtophorus Vurigth & Guido Fauukes Hiſpaniarum Regi ſeorſim expoſuerunt, Rex autem tunc illis reſpondit, *Se poſthac his ſimilibuſque poſtulatis eorum aures præbere nolle, quòd Legatum in Angliam ad Regem de pace tractanda miſiſſet.*

Hiſpanus denegat Ieſuitis auxiliũ contra Angliã.

CONSILIVM & FACINVS *inauditum de* Pulvere *fulminali extirpando in* Anglia Rege, Regia Familia, Proceribus *&* *præcipua* Nobilitate Anglicana.

CVm Hiſpaniarum Rex non ampliùs probaret Conſilium de copijs in Angliam tranſmittendis, propter pacis inter utrumque Regem tractationem, & propterea vi ac armis nihil ultrà poſſent, ad occulta molimina protinus, confugerunt. Nam primò ut Mercurius Gallo-Belgicus refert tom. 5. lib. 1. pagina 104. menſe Maio anni 1603. quinque ex Scotia oriundi in vincula Londini conjecti ſunt, à Ieſuitis, ut ferebatur, ſubornari, ut eo die quo coronationis ſolemnitas perageretur, excitato diverſis in locis ingenti incendio, turbas Londini quàm maximas darent, quibus quod inſidiosè decretum eſſet, in actum eò commodiùs produceretur.

Secundò, conſilia de pulvere fulminali agitârunt. In cujus ſceleratiſſimi & à multis ſeculis inauditi facinoris deſcriptione octo inprimis conſiderabimus ordines: primo perſonas per quas: 2. in quas: 3. quo tempore: 4. quo loco: 5. quibus medijs: 6. quem ad finem inauditum hoc facinus tentatum ſit: 7. occultam ejus moliendi rationem: 8. admirabilem ejuſdem detectionem.

Perſonæ delinquentes, & præcipui hujus facinoris authores, fuerunt Laici nonnulli & Clerici. Laici fuerunt nobili genere orti & eximijs naturæ dotibus ornati: Percius, Gulielmus Stanley, Guido Faukes, Ioannes Talbot, Thomas Winter, Robertus Keies, & Cateſbeij famulus, & Franciſcus Tresham. Perſicus ex familia Comitis Northumbriæ fuit: Stanley & Talbot ex honoratiſſimis familijs: Thomas Winter Generoſus, Robertus Winter, armiger, Guido Fauken Generoſus, Ioannes & Chriſtophorus Vurigts Generoſi & Regis, ut vocant, Penſionarij.

Perſonæ delinquentes in hoc facinore pulverario Laici.

Ex indubitatæ autem fidei Actis, quę de hac conjuratione ſunt edita, poteſt intelligi, Robertum Cateſbeium, Regis armigerum, & nobilem primarium, hujus dramatis primum auctorem fuiſſe: & ſtatim, ut de Rege armis pellendo, & auxillijs Hiſpanicis ſpes eſſet amiſſa, nullâ interjectâ morâ, à vi aperta ad dolos, & Sinonias artes ſeſe contuliſſe. Cumque

Cateſbeius primarius author facinoris.

Ll 3 dies

dies noctesque de aliquo immani facinore perpetrando cogitâsset, tandem machinationem per pulverem tormentarium, ipsissimo haud dubiè Satanâ, qui à principio homicida est, suggerente, idem excogitavit, alijsque deinde, ut se dabant opportunitates, horribile secretum indicavit, & incepti socios sibi accivit. Et certè admiratione dignissimum, inter homines aliquem repertum fuisse, qui scelus adeò inhumanum adeò impium excogitaret; semel excogitatum approbaret, & ad facinus patrandum ita animo obstinato pergeret, ut ne tam longi temporis intervallo quidem, morsus conscientiæ ullus, aut pœnitentia aliqua mentem subiret. Quid dico de pœnitentia? Certum est, plerosque complicum ad suscipiendum scelus persuasione meriti esse impulsos. Itaque Ioannes Grant perduellium unus, quo die supplicium de ipso ad portam Occidentalem, Ecclesiæ Cathedralis Sancti Pauli Londini sumendum erat, monitus à Ministro verbi Dei, rediret nunc saltem ad se, & veniam delicti, seriò pœnitens à Deo peteret; respondit, *Satis se acceptum habere, in suscepto negotio. adeo nihil delicti fuisse, ut è contrario consideret generosi incepti id esse meritum, quod pro satisfactione omnium suorum in cætera vita peccatorum abundè sufficeret.* Ex quo intelligitur, quàm sint parricidæ & sicarij isti Regibus & Principibus metuendi. Nam quis satis tutus ab ijs esse potest, qui cædes infandas & detestanda parricidia diffidentium à se in Religionis causa, viam esse in cœlos & sedes beatorum compendiariam atumant & sibi persuasissimum habent?

Clerici in hoc facinore qui. Quod ad Clericos attinet, testatur Ednvardus Coke Eques auratus, & Procurator in Anglia Regius Generalis in Actis Henrici Garneti pag. 20. se nullam proditionem meminisse in Anglia, cui non Sacerdos Romanè Catholicus interfuerit: in hac verò, de qua agimus, Iesuitas plures non solùm sese immiscuisse, sed etiam præfuisse dicit. Ex illis tres sunt Legati ordinatij in Anglia Henricus Garnet aliâs Vualley, Iesuitarum in illo Regno Superior: in Hispania Gresuuellus: in Belgio Balduuinus, ut Romæ Personius; præter emissarios suos, quales fuerunt Gerardus, Osvvaldus, Tesmond aliâs Greenuuelt, Hamnnd, Haull, & alij ex Iesuitica Societate. De quibus in Actione Henrici Garneti jussu Magnæ Britaniæ Regis in lucem edita sic scribitur pagina 1. & 2. *Henricus Garnet Superior Iesuitica Societatis in Anglia, Osvvaldus Tesmond & Ioannes Gerard Iesuita, Robertus Vuinter Armiger, Thomas Vuinter, &c. contra Regiam Majestatem convenerunt. Et Hnricus Garnet, Osvvaldus Tesmond, Ioannes Gerard alijque Iesuita malitiosè, perfidè & proditoriè Thoma Vuintero, Guidoni Faukes, Roberto Keies, &c. confirmârunt & persuaserunt, Serenissimum Regem Anglia, Proceres & præsules, universamque Regni Anglia plebem exceptis Papistis, esse hæreticos, omnesque hæreticos anathematis vinculo esse innodatos & excommunicatos, nullumque posse regnare: sed licitum meritoriumque esse Regem & singulos in Anglia hæreticos è medio tollere, ad promovendam & propagandam fucatam illam & usurpatam Pontificis Romani authoritatem & jurisdictionem, & ad superstitiosam illam Romanam Religionem in Anglia restaurandam. Cui proditoria persuasioni Thomas Vuinter, Robertus Catesby, Guido Faukes, Robertus Keyes, &c. perfidè assensum prabuerunt. Et inde Henricus Garnet ille, Osvvaldus Tesmond, Ioannes Gerard & alij Iesuita, Thomas Vuinter, Robertus Faukes, &c. perfidiosissimè consenserunt, & conspirârunt pulvere sulphureo, sive fulminali, quasi uno flatu erumpente Regem, &c. atrocissimè ex improviso in altum efflare, membratim discerpere & funditus è medio tollere.*

P. 210 Tesmundus Iesuita. In Tortura Torti legitur, Iesuitam Tesmundum Batesio cuidam persuasisse, in hac pulveraria conjuratione & facinore inaudito, nec periculum, nec peccatum ullum subesse; licitam esse & magno bono futuram, animumque ejus ad facinus firmâsse, & Eucharistiam insuper ei dedisse. Refertur ibidem, Iesuitam Gerardum uno eodemque tempore quinque simul viris, de conspiratorum numero, juramentum taciturnitatis detulisse, quòd per Sacram Trinitatem, perque quod tum sumpturi erant Sacramentum, nec revelarent rem illam eorum tum fidei commendendam, nec nisi veniâ à reliquis datâ, unquam ab executione desisterent: & juramentum post, datâ illis Eucharistiâ obsignâsse. *Gerardus Iesuita.* Iesuita Oldcornus seu Hallus, detectâ demum conjuratione, quasi bonum factum defendit, nec quia successu caruit, ideò non laudandum. *Oldcornus Iesuita.* De Garnetto suo loco dicemus. Hoc loco unicum tantum de illo referam: *Garnettus Iesuita.* Cùm primùm nunciaretur ei detectam esse conjurationem pulveraria & facinus inhumanissimum, *At, at;* dixisse illum aiunt, *actum ergo de tota Societate nostra.* Quæ verba satis magno argumento sunt, Iesuitas in hoc facinore vel consultores vel

consen-

consentientes fuisse: sin minùs, nullam certè trepidandi & timendi causam habuissent. Neque ipsi proditores vel in judicio criminali, vel in ultimo supplicio negârunt, Iesuitas & consultores & consentientes fuisse. Greenuuellus etiam, aliâs Tesmundus, à quo rem totam, reique partes singulas rescivit Garnetus, & à quo omnia speciatim audivit Iesuita fuit.

Act. in proc. p. 102.

Et tamen M. Tortus scribit, in hoc conjurationis scelere, non ullum Iesuitam, vel consultorem, vel consentientem ullo modo fuisse. Tam manifestum hoc Torti mendacium est ut omnem omninò pudorem & conscientiam ipsum exuisse meritissimè videri ac dici queat.

Modus agendi.

Hi Clerici & Laici rem ipsam hoc modo aggrediuntur. Robertus Catesbeius, primarius in Anglia nobilis, accersitum ad se Thomam Winterum, quum sciret in Belgium eum iter suscepturum, hortatur, ne curam Religionis Pontificiæ in patria restaurandæ abjiciat. Respondet ille, paratum & promptum sese quidem esse causam Pontificiam etiam cum jactura vitæ suæ promovere; modum autem & viam quâ id commodè fieret, ignorare. Eam verò se scire Catesbeius respondit Parlamenti nimirum domo, Rege Reginaque cum liberis suis, cunctisque proceribus, proximis Regni Comitis in ea congregatis, pulveris tormentarij nitrati vi, ex fundamentis erutâ & subversâ. Exhorrescit primò Winterus ad mentionem hujus tam horrendi facinoris: operam tamen suam in exequendo eo ipsi tandem pollicitus est, omni etiam vitæ suæ periculo neglecto. Convenit igitur inter eos, ut in Belgium profectus Thomas Winterus, aliquem inde secum in Angliam adduceat, cujus operâ negotium hoc commodè in actum perduceretur. Commorari autem in Belgio quendam Guidonem Fauukes Catesbeius dicebat, quo magis quidem ad hanc rem perficiendam idoneus, inveniri non possit. Winterus in Belgium veniens, cum Ovveno quondam Iesuita de hoc suo proposito confert, qui confirmatum mirificè in Angliam redire jubet, promittens se Guidonem illum, hac de re benè informatum, brevi etiam eodem transmissurum. Nec mora illa, cùm vix Ostendam assecutus esset Vuinterus, ecce Iesuitæ hortatu eodem pervenit Guido ille, & in Angliam sine mora cum Vuintero trajicit. Dum abesset autem Vuinterus, communicat hoc suum consilium Catesbeius cum quibusdam alijs: itaque reverso jam Wintero, quinque sequentes, Rob. Catesbeius, Thomas Percius, Thomas Vuinter, Ioan. Vurigth. & Guido Fauukes ad Sanctum Clementem congregati juramento præstito invicem se obstringunt, quòd quorum conscij essent nihil effutire vellent, ad Missam abeunt & Eucharistiam accipiunt, ministrantibus illam eis Iesuitis & in proposito eos confirmantibus.

Ovvenus Iesuita.

Cùm etiam animadvertisset Catesbeius famulum suum Thomam Bates curiosiùs observare, & quasi in suspicionem vocare quid dominus ejus moliretur, in ædes suas apud Puddte-uuharfe eum accersit, & Thomâ Vuintero adstante interrogavit, quidnam ille suspicaretur de suis & sociorum conatibus eùm jam pridem accuratè illos observârit? Bates respondit, se suspicari illos aliquid magnum & periculi plenum quicquid illud sit, machinari. Hinc iterum interrogârunt eum, quodnam esse opinaretur? respondit, se opinari eos aliquid periculosum de ædibus Parlamentarijs moliri, quia ad domum proximam conducendam ab illis missus fuerit. Tunc Batesium ad jusjurandum adegerunt, ut rem omnem celaret. Cum jurâsset rem omnem illi communicârunt: ad Eucharistiæ etiam sumptionem eum hortati sunt, propter majorem cautionem & rei occultationem. Hinc Tesmondum Iesuitam, ut peccata ei confiteretur, accessit, & inter confitendum significat, rem admodum periculosam & maximi momenti, quam Catesbeius & Vuinterus sibi communicâtint, occultandam esse, seque vehementer dubitare, an licitum sit, ideoque Iesuitam consuluit & rem omnem ei aperuit, Iesuita autem, qui ex conjuratis jam ante erat, illi persuasit, id licere maximè ejusque animum ad facinus firmavit, jussitque, ut quod dominus ejus illi significârit, quàm maximè occultaret. Adjunxit præterea, in occultatione neque periculum, neque peccatum subesse, eumque absolvit: & Bates cum domino suo Catesbeio & Vuintero Eucharistiam sumpsit. Bockuuodus etiam, fide ad rem occultandam jurejurando præstitâ, cùm ex Catesbeio cognovisset, machinationem illam ad Regem ac Regnum extinguendum pertinere, attonitus & stupore percussus, dixit, *salvâ conscientiâ tantum sanguinis innocentis effundi non posse.* Catesbeius autem respondit, sibi à Iesuitarum Superiore Henrico Garneto planè persuasum esse, sine aliqua conscientia offensâ id fieri posse. Hamondus Iesuita quoque conjurationis socios omnes in ædibus Roberti Vuinteri absolvit die

Iovis

Hanci duo Iesuitæ. Iovis proximè post proditionem detectam, cùm jam parricidæ arma induissent.

2. Personæ contra quas machinatio hæc instituta. Personæ contra quas hæc diabolica machinatio suscepta erat, flos totius regni fuerunt. Primaria fuit Rex ipse Angliæ, adeoque legitimus conjuratorum Magistratus, ad quem diadema regium hæreditario jure pertinuit: deinde Regina: tertiò, regia soboles mascula, quæ Anglici Regni unica spes, solatium, vita & anima est: quartò, prudentissimi Regis Consiliarij fidelissimi proceres, reverendi Præsules, gravissimi Iudices, præcipui Equestris dignitatis, Generosi Comites, Cives & Parlamenti assessores: Vt si consilium & machinatio hæc illis ex animi sententia successisset, nullus in Anglia futurus fuisset Rex, nulla Regina, Princeps nullus, proles mascula regia nulla, Regni consiliarij nulli, Proceres nulli, nulli Episcopi, nulli Iudices.

3. Quando consilium hoc initum. Consilium autem hoc immanissimum initum est anno primo Iacobi Regis, adeoque illo tempore, quo insignem elementiam in exordio Regni sui erga rebelles exercuit, & per integrum annum, quatuorque menses legibus mulctam inflictam ab illis nullam exigeret. Tantum etiam à severitate Regia majestas abfuit, ut præter indultam illam gratiam, omnes dignitate pariter & honore promoverit. Non tamen hoc pacto ad sanitatem revocati fuerunt, sed deteriores Iesuitarum adhortationibus ac stimulis evaserunt.

4. Locus huic facinori destinatus. Locus autem huic facinori destinatus sacræ Parlamenti ædes fuerunt, in quibus Senatus ex omnium totius Regni hominum genere congregari debuit. Hunc locum propterea se huic facinori destinasse dixerunt, quòd præteritis temporibus iniquæ leges in eo contra Romane-Catholicos latæ ac promulgatæ fuissent. Sed verissimam causam ex conjurationis fine intelligimus.

5. Finis tam execrandi facinoris. Finis hujus facinoris fuit, ut Rex, omnesque totius Regni proceres, in hoc loco congregati, delerentur, & universus totius Regni status funditus subverteretur.

6. Modus progrediendi in hoc facinore. Sextò, progrediendi rationem in hoc scelere, & instrumenta quod attinet, Parlamenti congregatio ad Februar. 7. diem instituta erat: ut igitur tunc diabolica hæc machinatio in effectum perduceretur, Thomas Percius domum Parlamenti ædibus contiguam certo pretio conducit, ut cuniculis sub fundamento Parlamenti agendis, operam dare commodius possent. Sed & domum aliam pro tormentarij pulveris & lignorum, quibus ad hanc rem opus esset, comportatione conducunt, unde nocturno tempore transferre illa ad domum Parlamento proximam, commodè possent. Domus hæc Lamberti cujusdam erat apud quam divertere Catesbeius plerunque solebat, qui famulum etiam Lamberti, Robertum Keest nomine, ut eò secretiora & tutiora essent omnia. in societatem sceleris pertraxit. Sub initium Decembris cùm difficultatem cuniculos sub muro Parlamenti tres perticas crasso, agendi sentirent, seque perficiendo operi non sufficere viderent, duos adhuc alios juramento obstrictos, Christophorum Vrigth & Robertum Vvinterum sibi adjungunt. Pergunt ergo jam in suffodiendo muro strenuè, Guidone Faukes in excubiis intereà constituto, ut si fortè accederent aliqui, certo signo cessandum à labore esse, eos moneret. Accidit autem ut dum in opere essent, strepitum quendam quasi carbonum, in cella subterranea proxima audirent. Ablegatus igitur eo Percius, ut carbones prostrare intelligit, illis certo pretio coëmptis, cellam negotio suo admodum oportunam conducit, eamque cadis seu vasculis 36. tormentarij pulveris replet, vectes etiam ferreos, lapides & ligna cadis superimponit, ad majorem perniciem & vastitatem. Differtur interea publicis literis Parlamenti congregatio in mensem Octobrem, atque porrò ad 15. Novemb. diem reijcitur. Proficiscuntur igitur rebus omnibus jam constitutis & perfectis domum conjurati: Guido autem Faukes in Belgium ad tempus concedens, Guilielmo Stanleio, & Oveno Iesuitæ, quid effecerint exponit: erat enim inter eos ita conventum, ut quem fidum quisque nosset, eum hac de re edoceret.

7. Occultatio facinoris. Ad consilij autem hujus seu propositi truculentissimi occultationem his potissimum rationibus usi sunt. Primum, Catesbeius Marchioni Spinolæ ut equitum turmæ in Belgio præesset, commendatus est, ut hoc prætextu sine omni suspicione conjuratos equis instrueret. Deinde, ius jurandum omnes, tam pro taciturnitate, quàm perseverantia & constantia in proditione præstanda jurârunt. Iuramenti autem formula hæc erat: *Iurabis per sacram Trinitatem, & per id quod jam sumpturus es sacramentum nunquam vel directè vel indirectè, verbis aut circumstantijs istam rem revelare, quæ tua jam commendanda fidei, neque ab exequutione hujus desistere, donec reliqui tibi veniam concedant.* Iuramentum

Iuramentum conjuratorum.

hoc

Catesbeio, Percio, Vurigtho & Thomæ Wintero uno eodemque tempore, per Gerardum aliâs Lee & Broke nominatum, Iesuitam, alioque tempore Batesio & reliquis per Grenuuellum aliâs Osvvaldum Tesmond Iesuitam datum est.

8\. *Detectio facinoris mirãda.* Denique detestandum hoc facinus, ab uno conjurationis socio qui invitus & juramentum & sacramentum accepit, subobscuris literis ad Dominum de Monte-Aquilæ datis, detectum est: conjurati plerique comprehensi sunt & commeritas pœnas luerunt. Hæc cùm ita sint, non injuria Eduuardus Coke Eques auratus & Procurator Regius in Anglia hanc conjurationem appellat *Iesuiticam*, ut ad Iesuitas ex congruo & condigno spectantem: hi enim ut intelligit Lector, architecti ejus fuerunt, ut est videre in Actis Garneti pag. 66. In hujusmodi autem criminibus plus peccat Auctor quam Actor.

Iacobi Regis Angliæ de hoc facinore querela. Sed de hoc inaudito & horrendo facinore Rex ipse Britanniæ majoris sic scripsit, & veritatem ejusdem contra nefarias quorundam calumnias veritate regiâ his verbis asseruit. *Horrenda illa & prodigiosa conjuratio* (inquit Rex) *quæ per tormentarij pulveris impetum destinabatur, de cujus flagitij immanitate nulla unquam ætas conticescet (quanquam illius mentio tam sæpè repetita Parsonij animum perfodiat) non in me tantum, meosque posteros inita, publicos etiam Regni ordines evertere ac delere instituerat: nec alij tanti facinoris auctores, quàm Papistæ aliquot, præpostero suæ Religionis subvehendæ zelo ad hanc immanitatem inducti; Ex ijs nonnulli tantâ pertinaciâ obstinaverant scelus, ut nec in supremo vitæ articulo detestarentur suum crimen, suppremisque verbis, & penè superveniente morte præcisis. Reos se ullius flagitij confiteri abnuerent, aut petere cogitati facinoris veniam, nisi priùs Romana Ecclesia hoc tantæ conjurationis consilium suâ sententiâ damnavisset. Nec multò post innotuit, non paucos ex meorum subditorum numero, qui Romanam Religionem profitentur, omnis conditionis & sexûs, alios domi, alios foris, & apud gentes exteras, confusâ & obscura significatione rescivisse, magnum aliquid, quo Romanæ Ecclesiæ utilitas promoveretur, in id coeuntium ordinum tempus comparari: quanquam illis, ne vulgata res secretum omne panderet, destinatæ rei modus, ac consiliorum ratio nequaquam proderetur. Sed & certa precationum formula concepta, à multis usurpata, quibus prosperos successus tanto & tam gravi negotio precabantur.*

Iesuitarum precatio hæc est: Gentem auferat perfidã credentium de finibus, ut Christo laudes debitas persolvamus alacriter.

Ipsi quoque conjurationis auctores, atque architecti inconstantiæ suæ pignus & silentij auctoramentum sæpius multorum Sacerdotum Ministerio Eucharistiæ Sacramento sumpto animos suos ad flagitium obfirmârunt. Quidam etiam ex Iesuitarum primarijs contagione tanti sceleris infecti. Ex his aliquot maturâ ad exteras gentes fugâ vim judiciorum eluserunt, intercepti aliquot inter quos S. ille Garnetus & Ouldcor. & facinus confitentes capitis supplicio affecti sunt. Et paulò post: *Iam verò ille alter qui Garneto hanc pulveranam conjurationem aperuit Greenuuellus Iesuita est: sic Iesuita nefariæ proditionis ordinem exposuit, nec ille, qui tantum scelus aperuit, ullum conscientiæ stimulum sensit, neque is cui patefactum est, ullam confitenti ob cogitatum scelus pœnitentiam indixit. Ac ut palam sit, plures ex Iesuitis hujus conjurationis conscios fuisse; Ouldcornius alter ille sulphureus Martyr, cum in irritum cessisset è latebris suis extracta conjuratio, concionem Catholicorum suorum habuit, ubi eos consolatus, ac etiam hortatus est, ne animos sinistro & infelici conjurationis è ventris desponderent, aut de causa, quòd parùm prosperè cecidisset, desperarent: sæpè anteà Sanctis istiusmodi conatibus fortunam defuisse, idque sancti Ludovici Regis exemplo cum secundâ in terram sanctam expeditione suscepta, morbo in itinere perijsse, maximam exercitûs partem peste esse absumptam; sed & parùm feliciter priorem expeditionem cessisse, in qua à Soldano & Mahumetanis captus est. Eos itaque hortabatur, ne ab incepto desisterent: sperarent potiùs suis illis consilijs, quanquam hoc tempore deploratis divinam aliquando opem nequaquam defuturam.* Quod & Attornatus Regius probat, qui in hac conjuratione testatur, Iesuitas, ut diximus, plures non solùm se immiscuisse, sed etiam præfuisse: ex illis tres esse Legatos ordinarios; in Anglia Henricum Garnetum, alias Wallay; Iesuitarum in eo Regno Superiorem in Hispania Cresvvellum, in Belgio Balduinum & Romæ Personium, præter emissarios suos; cujusmodi sunt Gerardus, Osunaldus; Tesmund aliàs Greenuuel, Hamond, Haul, & è societate Iesuitarum alij, ita ut Iesuitas hujus nefandi sceleris Antesignanos & primarios authores non immeritò nominet. *Pag. 24.*

Ex his igitur omnibus intelligit universus orbis, proditiones, insidias, parricidia, & veneficia Iesuitica non à levi singulorum Iesuitarum provenire motu, sed illos eo, velut summa generalia, indubitata, & immutabilia doctrinæ suæ principia, & præcepta constituta; suis monitis, & adhortationibus, omnibus, qui ipsis aures præbent, perniciosissimè infundere, atque ita imprimere, donec

eos deliberato, pervicaci, cœco & obstinato corde, in illis ad supremum vitæ spiritum persequendis obfirmatos esse agnoscát.

De Conjurationibus *ac* proditorijs Consilijs Henrici Garneti IESVITÆ *adversus* Regiâ Majestatem *in* Anglia.

Garnetus Iesuita multorum nominum fuit.

HEnricus *Garnetus* professione Iesuita aliâs *Vualleius*, aliâs *Darcius*, aliâs *Robertus*, aliâs *Farmerus*, aliâs *Phillippus* nominatus fuit, & hæc nomina omnia ipsemet sibi affinxit, pro more & consuetudine Iesuitarum, qui se in omnes figuras transformare, & nomina sua subinde, ad decipiendos ac fallendos homines mutare solét.

Vide Garnet Act pag 87.

Patria fuit Anglus genere clarus, in scholis institutus: posteà sub Tottelo Typographo, juris Municipalis prælo Corrector præfuit. Non paucis dotibus ornatus fuit, modò divina accessisset gratia; quæ cùm abesset, tanto nequior, quantò ornatior erat. Professione fuit Iesuita; & in Anglia Iesuiticæ Societatis Superior; & quidem optimo jure: Omnes enim quotquot ante eum fuerunt conspiratione diabolicâ multis, quod aiunt, parasangis superavit. Iesuitarum Doctor, id est, in quinque D. magister excellentissimus: videlicet Dissimulando, Deponendo Reges, Disponendo Regna, Deterrendo subditos ab officio, Destruendo denique omnia.

De Garneto Ioan. Cretensis Iesuita.

De hoc Garneto referre quidem & scribere non pudet Andrçam Eudæmon Ioannem Cretensem in sua pro illo Apologia, eum nullius sceleris convictum, odio duntaxat Religionis, aut Iesuitici nominis, fuisse damnatum & supplicio affectum: Tortus quoq; scribit, Garnetum ipsum constanter affirmâsse, non se, non ullum Iesuitam, vel consultorem vel consentientem ullo modo fuisse in hoc scelere. At verò ex universâ narratione, quæ actis publicis continetur, & ex Epistolis, quas de se & rebus suis in arce Londinense scripsit plurimas, quasque Eliensis Episcopus in Tortura sua Torti descripsit & publicavit, certò certiùs constat, Garnetum zeli præposteri fervore, & cæco studio Romanæ Religionis promovendæ accensum, ea gessisse, quæ nemo verè Christianus & pius ab honesto viro, nedum Theologo expectaverit. Pulverariæ conjurationis fuisse eum conscium, ne illi quidem negant, qui eum pro Martyre haberi volunt. Constat autem & sine ulla hæsitatione affirmari potest, Garnetum sceleris istius non tantùm conscium fuisse, verum etiam approbatorem, & genere quodam auctorem. Liquet enim, cùm Catesbeius, Princeps proditorum, & doli totius primarius architectus; socios facinoris quæreret, eum in eas difficultates incidisse, quarum gratiâ adire ad Garneti oraculum oportuerit, ut rem esse licitam cunctis persuaderetur. Ipse quidem Catesbeius, pro ea consuetudine & familiaritate, quæ illi cum Garneto intercedebat, non ignorans ad excludendum Regem Iacobum, Brevia duo ipsum Româ accepisse, ijs, acquiescebat, & hoc argumento utebatur, *Quem voluit Papa aditu prohiberi, eum sine dubio vult admissum deturbari.* Sed cùm non dubitaret Catesbeius, ad Regem dejiciendum omnes sibi licitas esse fraudes ac dolos, quia tamen placitæ machinationis ea ratio erat, ut rex cum suis tolli aliter non posset, nisi ut multæ Papistæ simul perirent: super hoc dubio Catesbeius, ut & se & alios scrupulo molesto liberaret, non multo pòst, sub initium anni 1604. ut Acta testantur, Garnetum consuluit. Ex hoc colloquio & pluribus alijs Catesbeij cum ipso, atque etiam ex Grenuuelli sæpè repetitis sermonibus, de quibus & Acta, & plurimæ Garneti Epistolæ exstant, luce clariùs probatur, Garnetum Iesuitam conjurationis hujus nefariæ non minùs conscium fuisse, quàm alium quemvis complicum. Neque verò solùm arcani conscius Garnetus fuit, sed etiam plerisque conjuratorum, ut Vuintero, Rookuudo, & ipsi Faukio incendiario, audendi auctor extitit, cunctantibus & horrescentibus, priusquam probari rem tanto viro ex verbis Catesbeij cognôssent, sicut fusè narratur actione in proditores priore. Iccirco ubi tempus excludendi dolum advenit, quum inter conjuratos convenisset, ut Conghtonam omnes convenirent de rebus necessarijs consultaturi, inter cæteros etiam Garnetus adfuit, omniaque ibi egit, quæ à conjurationis conscio, suasore & cupidissimo incensore agi par erat. Omitto alia indicia in actis & Tortura Torti diligenter exposita, ut ne ipsi quidem hostes veritatis professi id negare possint.

Garneti confessio de seipso.

Vt autem adhuc minus de his dubitari possit, apertissimam ipsius Garneti confessionem, ex literis ejus propria manu scriptis Dominicâ Palmarum huc adscribam: quarum hæc est inscriptio, *Ad dilectissimos Patres & Fratres*: His graviter ei succêsentibus, quòd proditionem sibi innotuisse confessus esset, ita respondet: *Nã quid facerem? Primò accusabant me reliqui omnes cõjurati: Secundò, Catesbeius ipsus semper apud*

eos

eos fuerat auctoritate meâ, quòd adduxit penè omnes, ut benè sentirent de negotio, quo factum, ut ad unum omnes me haberent pro reo. Tertiò, duo quidem Corycæi inaudierant me cum Oldcorno colloquentem, atque totâ de re cum eo differentem, quid ad objecta singula responsurus essem. Quartò, litera etiam à me aurantiorum succo scripta ad D. Annam Vaulx, nescio quomodo in illorum manus pervenerant, quibus sententiam meam non obscurè confessus sum: Ingenuè etiam fassus est, *mortis sententiam justissimè in se pronunciatam esse, quòd quæ sibi* COMPERTA *fuissent, Regiæ Majestati non aperuisset.* Negat hoc Tortus; fatetur Garnerus: cui credimus?

Actio in supplicio pag. 3.

Grenouellus quoque, cùm detecta esset proditio, de Garneti consilio, in Walliam festinavit, ut quod occultè non poterant apertâ seditione efficerent: ad eamque rem Henlipæ in ædibus Abingtoni, se à Provinciali Garneto missum, & hoc in mandatis habere palam contestatus est.

Act. 119.

Huc referri etiam debet manifestum testimonium Endæmon, Ioan. Cretensis qui in Apologia pro Garneto scribit, *Garnetum rogâsse Deum, ut vel pestem hanc pulverariam averteret, vel si ita expediret, felicem funesto facinori exitum daret: monuissetque insuper omnes, qui ad solennes ejus conciones Ecclesiasticas conveuerant, ut obnixè Deum orent pro felici successu gravissimæ cujusdam rei in causa Catholicorum sub initium Comitiorum.* Non probabat igitur factum Garnetus, hoc est, nædem Regis, Regiæ familiæ, & procerum totius Angliæ; sed tamen amabat eventum, id est, gratum ei futurum erat, si cæderentur & interirent omnes. Scilicet verè Catholica Religio scelere tanto ut promoveatur opus habet. Pudeat Christianos tam manifestæ & projectæ impietatis. Turcas non Catholicos decet hæc sententia. Sanè ipse Garnetus cùm postea a Magistratu interrogaretur, quâ fronte ausus esset ad precationem adeò detestandam ovibus sui gregis præire, facti pudendi infamiam quoquo modo à se amoliri conatus est: dixit enim, sed mentitus est, *se orationes illas fieri jussisse, non eo animo, ut ex sententia proditorum, sed potius, ut contra proditorum mentem res eveniret, neque eo pacto saluti Regis ac Regni consuleretur.* Apologista hoc factum negat, & de re incomperta temerè affirmmans, ridiculè sibi credi postulat: in Tortura autem Torti mêdacij & falsitatis côuincitur.

Ioan. Cretensis Iesuita testimonium de Garneto.

Hoc igitur primum crimen Garneto objectum fuit, quòd malo consenserit, ut bonum, quod existimabat, eveniret, atq; adeò totis viribus procurârit malum, quo majus aliud à condito Mundo Sol non vidit. Garnetum igitur, & cæteram Iesuitarum & conjuratorum in Anglia colluviem, qui cædes tam atroces parabant, justissima Deo & hominibus pœnas pependisse, nemo inficiari potest.

Crimen primum Garneto objectû.

Alterum crimen ei objectum hoc fuit, *quòd amicos pariter & inimicos, sontes & insontes sine omni discrimine perdere voluit:* quo nihil magis inhumanum aut belluinum est. Atqui Garnetus à Catesbeio consultus, essetne hoc licitum, si alteri sine alteris exstingui non possent? semel ita respondit in privatis suis ædibus: *Licere, si tantum ex ea re boni proventurum esset, quantum aliquot insontium necem compensare posset.* Iterum in campis suburbanis, quibus à palude nomen est, in hanc sententiam Catesbeio respondit. *Et posse & licere, cum sontibus insontes exsufflari, magisq; adeò meriti rem fore, si id magno alicui bono Catholicis cederet.* Constat de veritate hujus responsionis, primò, ex Actione in proditores posteriores: deinde ex Comitis Northamptoniæ, qui in præsentia Procerum Regni & ipsius Garneti hæc fusè narravit; quæ si dubia aut falsa fuit, cur tacuit Garnetus? Servantur autem duæ ipsius propriâ manu scriptæ Epistolæ, quibus ea res omnis ingenuè exponitur. Earum altera scripta est Pridie Non. Aprilis; altera 3. Idus mensis ejusdem. Hoc autem responso suo eos animos Catesbeio Garnetus addidit, ut nihil amplius deliberaret unquam, sed ferretur post totus ad facinus. Quod si aliqui posteà inhorruerunt ad scelus tantum, Catesbeio in promptu erat responsio: *Constare sibi rem hanc licitam esse authoritate optimâ Garneti, cujus sibi vox esset pro oraculo:* nec quisquam postea, nisi illius authoritate adductus, in societatis tanti societatem ascitus est.

Crimen alterum Garneto obiectû.

Similiter Garnetus Æquivocandi arte Serenissimum Regem, Illustrissimos Principes & prudentissimos Iudices nefariè decepit in Anglia, iisque illusit turpissimè. Nam toto judicij sui tempore ex ejus ore nulla unquam fuit priùs expressa veritas, quàm teneri se inevitabiliter indubitatæ fidei testibus, aut testimonijs cognosceret. Quoniam autem Rex Iacobus pro suâ clementia quæstionem de eo per tormenta haberi vetuerat, ne semper lateret veritas, excogitatum est à viris prudentibus, ut Garneto & Oldcorno Iesuitis, qui in eadem Arcis parte vicinis cubiculis servabantur, sermones unà serendi potestas fieret, quos viri honesti, ad id ministerium electi, in proximo latentes, exciperent. Post hæc jussus Garnetus pro tribunali

Garnetus Æquivocandi arte decepit Regem & Ordines Regni.

 sese

sese sistere, & an ollum sibi cum Hallo sive Oldcorno fuisset colloquium interrogatus peritione etiam adjecta, ut sine æquiuocatione verum diceret, pertinacissimè per animæ suæ salutem jurans, negavit, idque toties cum tantis tamque horrendis execrationibus repetijt, ut audientium animis grave vulnus infligeret. Sunt hæc Comitis Salisburiensis verba, Garnetum de eo compellantis. Vt autem Halli confessione, & testimoniis eorum qui sermones exceperont, irretitum undique se teneri animadverterit; pudore suffusus miser senex, veniam delicti sui petiit sic, ut beneficio æquivocationis id sibi licere diceret. *Nam cùm aliquis*, inquit, *de crimine à Magistratu respondere, antequam testes producti fuerint, non tenetur: quia nemo tenetur seipsum prodere.* Atque hæc constans illius fuit sententia, in qua semper mansit, omnia pernegans, & facti rationem hanc posteà afferens.

Quadam etiam die Magistratum accusare ausus est Garnetus, quòd legitimis probationibus instructus, non esset veritus eum interrogare. Res sic se habet ex scriniis publicis. Die 27. Aprilis interrogatus per Presbyteratum suum, recténe fecisset, quando coram Magistratu negavit, manibus etiam appositis Evangilii codici, se neque nuncium misisse, neque scripsisse ad Telmundum sive Greenuuellum Iesuitam, ex quo unâ fuerant Cougthonæ; cùm sciret id falsum esse; Respondit: *Nihil se fecisse non legitimum: sed Magistratus rem illegitimam & malam fecisse qui de ejusmodi rebus se interrogârint per presbyteratum suum, quando ipsi literas à se scriptas haberent. Neque enim fuisse animum sibi eas denegare, si quidem scivisset eas in potestatem Magistratus devenisse. Nunc quia crederet illas literas non esse interceptas, rem negâsse, idque à se legitimè fieri potuisse.* En rem novam & novam & nova iura. Reus Garnetus Magistratibus præscribit, quo pacto de sceleribus suis interrogari debeat: & si non pareatur à Magistratu, cum eo gravissimè expostulat. Satis quidem pro imperio.

Garnetus Magistratui præscribit quomodo de sceleribus interrogari debeat.

Die etiam quadam Garnetus convictus, multa apud cognitores suæ causæ mentitus est: reductus autem in Arcem, & posteà ibidem interrogatus, ecquid pœniteret ipsum infanis artis, & an id seriò licitum esse crederet? an pro tempore, necessitate premente, illa diceret? ipse manu suâ responsi loco in charta hæc scripsit, ex Anglico fideliter translata: *Hoc ego cognosco esse consentiens opinioni meæ & omnium Scholasticorum. Et ratio eorum est, quòd ubi de legitima æquivocatione agitur, sermo qui per æquivocationem liberatur à mendacio, idem per jusjurandum sine perjurio potest confirmari, & per quem vis alium in eam rem usitatum modum, quamvis id fuerit per sumptionem sacramenti, si justa necessitas ita requiret, Heinricus Garnetus.* Iuxta Garnetum igitur ejusque Socios, æquivocandi disciplina, non hoc solùm permittit hominibus, ut simplici affirmatione mentiantur, sed etiam ut fidei faciendæ gratia nihil eorum prætermittant, quæ inter mortales eò valere censentur. Iurabunt igitur posthac, sacra Evangelia tangent, & quidvis facient; atque adeò si opus sit, sumptione corporis Christi mendacia sua firmabunt.

Garnetus etiam homo plurimorum nominum fuit. Appellatus enim fuit Garnetus, Vualia, Darcia, Robertus Farmerius, Philippus, &c. Et hoc usitatum est apud Iesuitas hodiè, qui se in omnes formas transformare, & nomina sua subinde ad decipiendos ac fallendos homines mutare solent. Vnde etiam scribit Edmundus Campianus in Epistola ad Generalem Societatis Iesu anno 1583. Treviri excusâ, pagina 23. & 24. *in Anglia sæpè se commutare nomina, & habitu dementissimo esse.* Vide eundem de persequutione Anglicana pagina 126. 212. 314. de mentitis nominibus pag. 130. mutatis vestibus 126.

Garnetus hominum plurimorum nominé fuit.

Nullum autem virum bonum tam multiplici falsorum nominum varietate salutatum invenimus unquam, vel rarissimè.

Septuagenarius quoque ad Regis mandatum una cum alijs conspirationis Socijs & conscijs, tam Iesuitis, quàm Politicis, captus ad quæstionem sive torturam adhibitus, confessus est integros jam sese viginti duos annos, velut supremum Provincialem, Romani Pontificis nomine, Papistis, qui Papam eum Angliæ nominaverunt, & tanto honore prosecuti sunt, ut pedes etiam ejus oscularentur, præfuisse, omniumque, quæ toto illo tempore, contra Reginam Elizabetham, & Regem Iacobum, Regnumque hactenus susceptæ proditiones essent, conscium fuisse.

Garneti confessio de sceleribus.

Itaque ipso ad mortem condemnato, omnibus per Angliam Regi subditis, ne Pontificijs & Hispanis operam suam posthac offerrent, prohibitum est.

Accidit autem, ut cum sententia in Garnetum pronunciaretur, Comes sancti Gregorij magna cum pompa in Angliam adveniret, impetrataque apud Regem dicendi copiâ, *Non potuisse*, inquit, *Regem Hispania Dominum suum intermittere, quin* peculia-

Legatus R. Hispaniæ Garnetum pecunia redimere vult.

peculiarem ad fratrem suum Britaniæ Regem Legatum mitteret, & ei ab singularem in tanta periculo liberationem gratularetur, cùm salus eius ipsi tantæ curæ sit, ut pro ea vota quotidiè faciat, &c. Erat hoc quidem Regi gratum, verùm cùm idem Legatus non precibus solùm apud Regem pro Garneto instaret, sed & triginta millia coronatorum summa eum redempturum esse profiteretur, animum Regis mirificè commovit. Itaque licèt Iesuita ille spe veniæ impetrandæ, res alias magni momenti manifestaret, tamen tertio die Maij Anno millesimo sexcentesimo quinto ad supplicij locum ductus est. Cùm scalam innixam patibulo ascenderet, inter alia dixit: *Me cum Dominis à Sanctiori consilio simulatè egisse malè me habet. Verùm non putâram eos talia contra me indicia & argumenta habere, donec coram produxissent.* Item: *Faxit Deus ne gravius cum Catholicis meo nomine agatur, eosque adhortor, ne ejusmodi proditionibus, & rebellionibus contra Regem se immisceant*; Simulque orare cœpit, & cruce se signans dixit; *In nomine Patris, Filij, & Spiritûs sancti. Maria mater gratiæ, Maria mater misericordiæ, tu me à malo protege, & hora mortis suscipe*, &c. Tunc scalâ submotâ suspendio vitam finivit.

Supplicium de Garneto Iesuita sumptum.

Hæc omnia quæ hucusque de Garneto Iesuita recensuimus, supersunt autem alia plurima, etsi verissima sint, extant enim Acta, publicâ authoritate edita, ex quibus liquidò & sine ullo dubio constat, Garnetum, non ut quidam in vulgus imperitum sparserunt, proditionis aliquo saltem rumore aspersum fuisse; sed è contrario, ut etiam in Tortura Torti scribitur, veritatis voce, & vi tabularum testium, probationum, luce, soliditate, pondere convictum, ore proprio & manu propriâ confessum ea fuisse, & nemo mortalium esset, cui vel in animum veniret, inventum iri aliquem, qui hæc facinora defenderet: repertus tamen est, ut supra diximus, Iesuita Andræas Eudæmon Ioannes Cretensis Græcus, qui Apologiam pro Garneto scripsit, in qua vel novæ doctrinæ Iesuiticæ contra Reges & Principes immanitas cautè dissimulatur, vel confessiones Garneti & cæterorum proditorum, impudentissimè negantur, vel eorum molitiones seditiosæ, consilia proditoria, aliaque nefaria facinora extenuantur & excusantur.

Apologiam pro innocentia Garneti edit mendax Ioan. Cretensis.

Neque verò solùm Garneti facinora & maleficia defendunt, excusant & extenuant Iesuitæ, sed eum insuper in numerum Deorum suorum retulerunt, & tanquam Martyrem colunt. Sitne autem Martyr ipse an non censendus, ipsummet Garnetum arbitrum habemus, quo nemo liti huic terminandæ magis idoneus inveniri possit. Paucis diebus ante supplicium ejus, venerunt in Arcem & cubiculum ipsius aliquot è præcipuis Theologis, unà cum viro nobili Arcis præfecto inter quos hi quoque erant, D. Iacobus Montacutus, Decanus tum Regij Sacelli, nunc Episcopus Bathoniensis & Vuellensis: D. Neilus Sacellanus tum Regius, Regijque Oratorij Clericus & Vuestmonasteriensis Decanus, nunc Episcopus Lichfeldensis; & Dominus Ioannes Overalus, Decanus ædis Paulinæ Londini. Hi cum Garneto multa cùm essent locuti, fortè evenit, ut unus illorum hanc quæstionem illi proponeret; Si post supplicium Ecclesia Romana Martyrem ipsum declararet, num factum illud laudaret, & verum Martyrem futurum se crederet? tum ille ex alto suspirium trahens, humerosque adducens, *Martyrem me?* inquit; *ô qualem Martyrem! sed neque Ecclesia hoc faciet: & ego Deum oro, ne hujus unquam illi in mentem veniat. Etenim si pro Religione Catholica mortem obirem, neque aliud, infelix, scivissem, præter illa quæ per viam confessionis scivi, poteram fortasse honore Martyrij non indignus videri, & judicium Ecclesiæ promereri. Nunc peccatum ego agnosco meum, & sententiam, quæ adversus me pronunciata est, fateor esse justissimam.* Deinde iterum atque iterum suspiria ingeminans, & pœnitentiæ signa exhibens; *Vtinam*, inquit, *quæ facta sunt, possem infecta reddere. Vtinam quivis alius mihi potius accidisset casus: qui ut nomen proditionis infamiâ deturparetur; quod tamen peccatum etsi gravissimum, per veram pœnitentiam spero delendum, & Christum misertururum. Ego certè si vel universum orbem terrarum in potestate mea haberem, universum lubens darem, ut a proditionis crimine, quod conscientiæ mea impressum est, quodque in elogio condemnationis meæ extabit, purus mori possem.* Hanc historiam audivisse se scribit Casaubonus in Epist. ad Front. Ducæum pag. 126. à Decano Paulino & duobus Episcopis supra nominatis; quos interfuisse huic Colloquio diximus. Quum igitur meritas se dare pœnas non semel confessus sit Garnetus: quæ insania, imò quæ impietas est, pronunciari & haberi eum Martyrem à Iesuitis, qui justissimâ se damnatum sententia agnovit?

Garnetus in numerum Sanctorum Martyrum refertur.

Cùm verò Rex proditionis & conspirationis ejusmodi pericula navere in posterum modis omnibus adniteretur, 22. Febr. anno 1604. mandatum edidit, quo Iesuitas,

Rex Angliæ proscribit Iesuitas.

tas, eum sactificulis & Romano-Catholicæ Religionis propagatotibus, proscriptos ante 19. diem Martij ex universo Angliæ, Scotiæ & Hiberniç Regno discedere jussit, hac conditione & severitate, ut qui post diem nominatum comprehensi in Regno fuerint, ex templo nullo ordine aut morâ judicij pœnas darent. Indictum etiam omnibus indigenis, ne hospitio, tecto, mensâ, aut aliâ ope eos foveant ac juvent, ni eandem cum illis pœnam incurrere velint.

Principio autem quantum laboris post politica quidem gubernationis constitutionem, in reformandis ac reparandis ceremonijs Ecclesiasticis, in Anglia hactenus receptis, sustinuerit, exponit. Quæ dum ita constitueret, ut nemini pietatis amanti displicere posse consideret, animadvertisse se interim ait, universum illud Religionis negotium non parum deformari posse ab illis, qui ejus hostes sint accerrimi, nempe, à Iesuitis, sacrificulis, & id genus alijs, tam qui ante suum adventum in Regno isto fuerint, quàm qui postmodum accesserint; qui quidem omnes jam Religionis suæ multò quàm ante liberius in Regna isto professionem faciant, spe partim mutationis alicujus introducendæ, de qua tamen nec ipse unquam cogitârit, nec suspicandi ansam ulli præbuerit, partim verò abusu generalis illius omnium delictorum remißionis, quæ tempore coronationis suæ consueto more facta sit, quam quidam Iesuitarum sub sigillo regio sibi comparârint, sperantes se eâ liberos fore ab omni judiciorum periculo, & propterea eò confidentius celebrandis Mißis & alijs officijs Ecclesiasticis peragendis vacantes, cum seductione subditorum ab obedientia sibi debita ad Romanæ Ecclesiæ venerationem. Cùm igitur non minima Regij muneris & officij pars sit, attendere, ne subditi in Religione, pietate & obedientia corrumpantur, obligatum se vel suâ ipsius conscientiâ teste affirmat, ad vigilare sedulò, ne sui superstitiosis in Religione opinionibus, quæ non animabus tantùm ipsorum officiant, sed & instrumentum sint, quo ab obedientia debita avertantur, fascinati pareant. Cùm autem id aliâ ratione fieri non poßit, quàm ut corruptionis istius ministris obviam tempestivè eatur, qui quidem sint Sacerdotes & Clerici omnis generis, qui ab externa & in Anglia Regno prohibita potestate ordinationem suam acceperunt. Itaque decernere se, ut omnes Sacerdotes, sive Regulares sint sive non, captivi & liberi, sive remißionis beneficium sub sigillo regio habeant sive non, tam qui ante suum adventum in Anglia fuerunt, quàm qui postmodò advenerunt, Regno suo exeant, & captivi quidem primo quoque tempore navibus impositi dimittantur, cum expresso mandato, nunquam sine permißione sua ad fines istos revertendi, sub pœna edictis hoc nomine legibus definita. Reliqui verò Sacerdotes, Iesuitæ & alij cujuscunque Ordinis; cui ordinationem & confirmationem suam ab aliena potestate habent, licet beneficio remißionis istius (quæ quidem à legibus & judicijs publicis neminem Sacerdotum absolvit) gaudeant, ante 19. Martij diem ex Regnis suis omnibus discedant: additâ hac manifestâ interminatione, eos, qui post dictam diem in quibuscunque Regni sui partibus inventi, aut postmodò unquam reversi fuerint, judicio stare & pœnam legibus persolvere debere sine ullâ spe veniæ aut remißionis consequendæ. Mandat igitur omnibus Archiepiscopis, Episcopis, Iudicibus, & alijs Iustitiæ ministris, ut termino isto elapso, quàm diligentißimè in omnes, qui fortè superfuerint, inquirant, & judicio eos sistant.

Ne verò constitutio hæc speciem alicujus rigoris habere videatur, adversus eos, qui per Iesuitas & Sacerdotes istos in Regno suo seducti, Catholicos se nominant, rationes hujus suæ proscriptionis affert; periculum illud inprimis exaggerans, in quo non ipse tantùm sed & universum suum Regnum nuper fuerit, propter conspirationem, quæ ab isto quidem hominum genere primùm exorta sit: itaque ut, sicut supra quoque diximus, ejusmodi periculum caveri in posterum eò meliùs & vitari possit, aliter quidem se facere non potuisse asserit, quum alia quidem ratione illud avertere nullo modo potuerit; siquidem Iesuitæ & Sacerdotes isti ejus potestati se addictos agnoscant, qui dispensare sese posse in causa arctißimi, quod inter Regem & subditos existit, fœderis profitetur.

Iesuitæ ex Anglia navigant.

Sub initium igitur Aprilis ex Anglia navis multis Iesuitis, Monachis, & aliorum Ordinum Clericis onerata, ad portum Vlissingensem in Zelandia appulit, Antuerpiam inde petitura. Impetraverant illi, intercessione Legati Hispanici, à Rege Angliç, ut sibi per aliquot adhuc septimanas, post tempus præstitutum subsistere, & commorari in Regno Angliæ liceret. Intereà verò Legatus Regem mitiorem aliquanto Iesuitis reddere studens, interrogat, quid causæ Rex habuerit, quòd tam asperam in Catholicos sententiam tulisset. Rex igitur, ut causam proscriptionis istius Legatus cognosceret, literas ei prælegi curavit, quibus de conspiratione Papistarum in Regis & Regni perniciem factâ, prolixè perscriptum fuerat: imprimis autem, quòd Rege Reginaque cum universa familia eorum sublatis, universum Reipubl. statum, mutatis præcipuis officijs,

officijs, pervertere decrevissent. Auditis hisce literis Legatus obticuit, nihil amplius in causa eorum agere expetens.

Nova in Anglia cotra Regem cōspiratio.

Sub initium tamen mensis Iunij Anno millesimo sexcentesimo sexto nova iterum adversus Regem Angliæ Iacobum detecta est conspiratio, quæ in Flandria quidem initium cœpisse ferebatur, Iesuiticis & Sacrificulis quibusdam authoribus, quorum suasu & hortatu sex primarij quidam viri, inito fœdere, & Eucharistiæ Sacramento accepto, silentium & fidem sibi invicem promiserunt. Convenit autem inter eos de Rege vel in venatione glande plumbea transfigendo, vel aliâ quacunque ratione è medio tollendo, eumque in finem monilia quædam & clenodia pulcherrima pretiosissimaq; veneno ita infecta sibi comparârant, ut vel solo attactu lethalia essent, eaque, si in venatione res non successisset, Regi offerre & exhibere animus erat, ut illis acceptis necem evitare non posset. Hâc conspiratione mirabiliter patefactâ, Rex paulò pòst promulgato denuò edicto publico omnes Iesuitas, Monachos & Romanæ Religionis Ministros, propter conspirationum turbas continuas & machinationes perpetuas sub capitali supplicij pœna, Regno suo ante primam Augusti diem excædere jussit: hoc tamen benevolentiæ ipsis exhibitum iri promittens, ut si sese in portubus maris aperiant, navibus Anglicis quocunque cupetent deferantur. Edictum autem de verbo ad verbum sic habet.

EDICTVM

Serenissimi Magnę Britanniæ *Regis.* IACOBI I. Fidei *Defensoris, contra* Pontificios ANGLIÆ Recusantes, *&* IESVITAS, SACRIFICVLOSQVE *ad* diem 2. Iunij M. DC. X. publicè promulgatum.

*QVanquam summa Regis pij & sapientis cura circa Religionis verè Catholicæ & Christianæ conservationem & amplificationem versari debeat, atque in hunc finem, sicuti una manu bonum eius semen spargere, sic altera malas herbas & Hæreses, qua inter Domini semino plerunque succrescunt, quontum fieri potest, evellere & extirpare oporteat: nihilominus tamen natura nostra ad clementiam perpetuò tam proclivis fuit, ac præsertim ab effusione sanguinis, in ijs rebus qua conscientiam quocunque modo tangere possunt (quanquam nihil aliud quam simulata & ficta in quibusdam conscientia erat) ita semper alieni fuimus, ut, non obstante ea cura & zelo, quibus hujus nostra antiqua & vera Catholica Religionis, quam profitemur, conservationem & propagationem perpetuò prosequuti fuimus, dicta nobis innata clementia nos semper retinuerit, ne Legem illam qua contra Sacrificulos & Recusantes lata fuit, quamque pessimis suis facinoribus contra nos diversis vicibus perpetratis, perversisque & superbis actionibus illi jure meruerant? debitæ executioni mandari fecerimus. Posteaquam verò pessimum hoc ipsorum Institutum, principio per immediatam Sacrificulorum proditionem, in ipso nostro in hoc Regnum aditu, ac postea per horrendos istos cuniculos Sulphureos (qua immanissima crudelitas oblivioni nunquam tradenda) manifestatum, cui deinde supervenit simul horribile & deplorandum illud facinus extra hoc Regnum designatum (Diabolicum & immanissimum nimirum parricidium illud in ultimo Galliorum Rege fratre nostro christissimo perpetratum) animos dilectissimorum subditorum nostrorum, quos domus corpus Parlamenti repræsentant, ita excitavit, ut utraque Domus nos humillimè rogaverint & obtestata sint, ut in Papicolarum actiones & vestigia accuratiùs quàm antehac unquam intenti essemus, & ut in hunc finem, optimas & saluberrimas hujus Regni Leges contra ipsos, & quidem majori ex parte ante nostrum in hoc Regnum ingressum, latas quarumque observationem in Inauguratione nostra juravimus sine ulla ulteriori dilatione executioni mandare vellemus: justissimam certè causam habemus, ut juxta humillimas ipsorum petitiones, in posterum magis, quàm antehoc unquam solliciti simus, dictasque Leges nostras executioni diligentius mandari faciamus. In hoc etenim negotio conscientia nostra, respectu Religionis honor noster, respectu ejus, quòd nihil nisi Legum nostrarum executio petitur, & securitas nostra (ac non solùm nostra, verùm etiam totius posteritatis nostra) respectu sanguinolenta Pontificiorum doctrina, qui in Martyrum & Sanctorum referunt numerum eos, qui proprios suos Reges, Unctos Dei, trucidant (sicuti nunc cum horrore execrandam hanc ipsorum doctrinam toties effectui mandatam, & parricidialem hanc Theoriam & Praxin ita conjunctas videmus, ut facinorosi & maligni homines nullo medio meliùs, quàm per parricidium Regis cujusquam, qui aut Hæreticus ipsorum judicio, aut fautor Hæreticorum habetur, animam suam ob æterna damnatione se liberare posse putent) Hæ, inquam, tres causæ, quæ conscientiam honorem & securitatem nostram tangunt, atque etiam populum nostrum permoverunt, providentiam in nobis Regiam & solici-

sollicitam, quæ unusquisque Rex pius, iustus, & prudens, rebus ita contingentibus & sese habẽtibus, præditus esse debet, necessariè excitãt.

Ac propterea cùm certiores facti simus, quòd hoc præcipuè tempore major, quàm antehac unquam, Recusantium numerus in hanc nostram Vrbem Lendinensem venerint, licet per Leges Regni nostri certis limitibus circumscripti esse, & intra quinque illa milliaria pro habitatione ipsis designata, manere debebant: certò nobis constitutum est revocare, sicuti priorem omnem in hunc locum redeundi datam licentiam per præsens Edictum revocamus. Et quanquam hoc tempore, quo Parlamentum haberi, & inaugurati filij nostri primogeniti institui debet, eos hîc tolerare perimportunum & periculosum sit, quam & ob causam Parlamentum nostrum humillimè requisivit, ut universi ad domicilia sua remitterentur, & urbs hæc ab illis, pro Inauguratione dicti nostri filij charissimi vacuaretur: nihilominus tamen consueta nostra tantum bonitatis retinere constitutum nobis est non respiciendo ullas ipsorum vafras machinationes aut pericula, quæ tempore hoc durante inde nobis, in recompensationem dictæ, nostræ clementiæ, provenire possent, ut, consideratis negotijs ipsorum gravioribus, privatum ipsorum statum attingentibus, quæ fortasse adhuc in proximo termino peragenda haberent, ipsis terminum usque ad ultimum Iunij prolongare velimus: intra quod tempus ad domus suas, & ad ea loca, ad quæ per Leges remissi sunt, redeunto, nec unquam posthac ad hanc urbem nostram & Cameram Londinensem, vel ad Aulam nostram, nec ad Aulam dilectissimæ Reginæ nostræ conjugis, vel charissimi Principis nostri filij, quocumque loco sit intra decimum ab hac urbe Londinensi milliarium sine singulari venia impetratione, remeare præsumunto, cùm Leges nostras contra transgressores quàm strictissimè executioni mandare, & summum illum Authoritatis nostræ contemptum severissimè vindicare decretum sit. Et similiter, juxta dictam humillimam charissimorum subditorum nostrorum in Parlamento congregatorum petitionem, omnibus superioribus Magistratibus, in omnibus hujus Regni nostri partibus, strictissimè mandandum decrevimus, ut juxta Leges nostras, ab omnibus Papistis inobedientiæ convictis, omnia arma, pulveres tormentarios, & quæ ejusdem sunt generis, quæ quisque sive impropria habet potestate, sive apud alium deposuit, recipiant, & provideant, ut benè custodiantur, & secundum leges deponantur, tantum ipsis pro necessaria domum & sui defensione relinquentes, quantum per leges concessum est. Quâ in re, cùm Magistratus nostri hactenus nimis negligentes fuerint, si expressum hoc nostrum mandatum vel neglectum, vel executioni non satis diligenter, ut decet, datum, deprehenderimus, per severissimas pœnas ipsis notum faciemus, quàm grave delictum sit, in Regijs nostris mandatis, præsertim in rebus talis momenti negligentem esse.

Et quandoquidem Iesuitæ & Sacrificuli majori numero nunc, quam antehac unquam, tam per totum nostrum Regnum, quàm in Vrbe nostra Londinensi, circumvagantur, non solùm gregatim ad Domum nostram venientes, maximo cum Authoritatis & Legum nostrarum contemptu, verùm etiam permixtâ sibi talium personarum particularium catervâ, quæ posteaquam carceribus detentæ & per Leges nostras convictæ, & nihilominus tamen (ex bonitate nostra) è Regno sub hac conditione, ne unquam redirent, deductæ fuerunt in Regnum redire ausæ sunt, maximo cum summæ erga eos bonitatis & clementiæ nostræ contemptu, manus nostras ad justissimas pœnas provocantes: Nos ad tales abusus & confusiones in posterum præveniendas, amplius istis Legibus frena amplius non inhibere, sed easdem, ut ratas, prout decet executioni contra ejusmodi transgressores mandare decrevimus. Et quoniam semper proni sumus ad severitatem aliqua clementia nostra parte temperandam (non jam respicientes, quòd statim in primò, ac posteà in quarto Regni hujus nostri anno, per duo diversa clementissima Edicta omnibus Sacrificulis & Iesuitis certum diem præstituimus, antequem ex nostris ditionibus discederent, gravissimis etiam pœnis, si in Regnum nostrum redire auderent, propositis) decrevimus, non obstante præcedentis nostræ gratiæ contemptu, ad duas illas priores profectiones ipsis indictas, etiam tertiam adjicere; ac propterea per præsens hoc edictum declaramus & promulgamus, quòd omnibus Iesuitis, Scholaribus, & cæteris cujusque conditionis Sacrificulis in hoc Regno nunc agentibus, tam ijs, quos carceribus liberare voluerimus, qui nondum in vincula conjecti sunt, liberè & tutè ex nostro discedere liceat, sic ut in hunc finem ad quemdam nostrum portum ante 4. Iulij proximè venturi sese conferant, ac ipsi primâ occasione in exteras Regiones trajiciant. Admonemus & certos facimus dictos Iesuitas, Scholares, & cujuscunque generis Sacrificulos, juxta dictum nostrum placitum discedentes, ut & cæteros omnes, qui antehac per clementiam nostram eadem cum conditione libertati fuêre restituti, quòd, si quisquam ipsorum posthac in Regnum hoc nostrum reverti ausus fuerit, sanguis ipsorum super proprio ipsorum, atque etiam eorum, qui ipsos miserint, capite esse debebat, quandoquidem hoc facientes, non solum in

pœnas,

pœnas, quas leges nostra ipsis minantur, verùm etiam eas, quas summus & superbus clementia bonitatisq; nostra erga eos ostensa contemptus ipsis pariet, incurrent. Et in genere (ne quisquam ignorantiam legum nostrarum prætendere posit:) Vniversi Iesuita & Sacrificuli, cujuscunque sint Ordinis, ipsorumque missores hoc Edicto admonentur, ut sibi caveant, supra id quod per clementiam nostram ipsis indultum est, amplius aliquid à nobis petere, quo in Regnum hoc nostrum redire possint, propter pericula notissima, qua ab ipsis jure timentur, & sollicitudinem, quam pro bonis nostris subditis gerere deerevimus, quò à periculis corporis & anima, qua à Iesuitarum & caeterorum Sacrificulorum doctrina iis imminent, liberentur, cùm horum in hoc Regno actiones & studia ad nullum alium scopum tendant, quàm ut animos optimorum subditorum nostrorum à debita & Deo & nobis obedientia avertant.

Et quia denique horror immanissima Proditionis pulveraria animas Parlamenti nostri occupavit, & insuper, inter catera, Iuramentum Fidelitatis nobis à subitis nostris prastandum tantoperè à Papa Affeclis ipsius oppugnatum fuit, ut ipsi calamum arripere, & causa nostra, qua Iuramentum illud spectat, defensionem suscipere cogeremur (quod quamvis Papa odiosissimum esset, summi tamen favoris & clementia opus fuit erga tam multos nostros subditos, qui, licet superstitione Pontificia excecati, animo tamen erant parato ad obedientiam nobis prastandam; in quo etiam inter hujus conditionis Papistas, & alterum illud pestiferum genus, qui supradictas damnatas & maledictas doctrinas & artes commiserunt, discrimen habitum fuit:) Nos considerantes, quòd dictum Iuramentum discrimini vero & clementi inter duo ista Papistarum genera faciendo serviat, ut jam dictum est, non possumus quin omnium bonorum nostrorum subditorum saluti, & magnorum hominum detectioni peropportunum existimemus, ut in posteram in generali hujus Iuramenti apud omnes nostros subditos promotione, maior quàm antehac unquam cura adhibeatur. Ac propterea expressum nostrum Decretum est, omnibusque & singulis nostris Episcopis, Iudicibus Civilibus, Criminalibus, atque omnibus aliis nostris Ministris, quos hoc attinet, strictissimè mandamus, ut illud ab omnibus illis personis, & in omnibus rebus, quibus leges fieri iubent, exigant, scientes, Leges ipsos hac autoritate non ornasse, ut hoc pro libitu facere, & omittere pro beneplacito liceret; Verùm nos hoc, tamquam necessarium ac debitum officium ipsis mandatum & impositum, velut personis publicis, & à nobis pro maximè fidelibus habitis, pro bono & securitate nostra statusque nostri, ab ipsorum manibus postulaturos. Datum in Palatio nostro VVhitehally 2. Iunii, Regni nostri Magna Britannia, Francia & Hybernia anno octavo.

Deus custodiat Regem.

Hanc Inquisitionem & proscriptionem Anglicanam in Proditores, veneficos, parricidas institutam, Gretschetus Iesuita contra Stenium cum Hispanica confert, Oceanum scilicet cum Limago nostro, & elephantum cum formica. *Calumnia de proscriptione Iesuitarum in Anglia.* Σύγκρισιν hanc mirarer, nisi ex solo Gretschero frons Iesuitarum omnibus nota esset. Quis enim non rideat, vel potius exsecretur impudentiam ejus, affirmantis nihil certius expectandum Papistis, quàm carcerem, exilium, &c, ut alius Iesuita loquitur, rotas, catastras, catapultas, frixoria, pugillaria, manus ferreas, ollas æneas, & similia tormenta, in illis Provinciis & Civitatibus, quas solus Lutherus vel Calvinus occupat. Refutat satis Iesuitas Ecclesiarom status, qui est in Germania, Gallia, Belgio & aliis in Regnis. Vbi enim vel fando auditum est, à Lutheranis vel Calvinistis combustos heterodoxos? Vnum vel alterum nominabunt, qui capitis supplicio affecti sunt: sed causam, sat scio, non exprimenr, ut ita eorum ignari, quæ gesta sunt, Calvinianos esse crudeles statuant: multò minus aliquid addent de rogis Hispanicis, laniensis Gallicis, suppliciis Belgicis, conjurationibus Britannicis, exiliis Carinthicis, turbis Polonicis, tumultibus Suecicis & motibus Vngaricis.

Comprehensi sunt etiam Anno 1606. duo alii ex Iesuitis conjurationis hujus conscii in Anglia, & ad Regem adducti: Ex eorum uno, Parclo nempe, Societatis in Anglia Provinciali, Rege præsente, quæsitum est primò, *Possitne Pontifex Romanus excommunicare Iacobum præsentem Angliæ Regem?* qui respondit, omnes Catholicos fuisse hactenus & esse adhuc in illa sententia, licere summo Pontifici, tanquam summo Christi in terris Vicario, omnes Reges & Principes hæreticos excommunicare. Instantibus verò Consiliariis, non esse hoc directum responsum ad propositam quæstionem, respondendum enim esse præcisè ad hoc: *Vtrum Paulus V. Pontifex modo Romæ residens, possit justè excommunicare Iacobum I. magna Britannia Regem hoc tempore gubernantem?* ille, respondisse se in genere ad propositam quæstionem ex men-

sollicitam, qua unusquisque Rex pius, iustus, & prudens, rebus ita contingentibus & sese habentibus, preditus esse debet, necessariò excitat.

Ac propterea cùm certiores facti simus, quòd hoc precipuè tempore major, quàm antehac unquam, Recusantium numerus in hanc nostram Vrbem Londinensem venerint, licet per Leges Regni nostri certis limitibus circumscripti esse, & intra quinque illa milliaria pro habitatione ipsis designata, manere debebant: certò nobis constitutum est revocare, sicuti priorem omnem in hunc locum redeundi datam licentiam per presens Edictum revocamus. Et quanquam hoc tempore, quo Parlamentum haberi, & inauguratio filij nostri primogeniti institui debet, eos hic tolerare perimportunum & periculosum sit, quam & ob causam Parlamentum nostrum humillimè requisivit, ut universi ad domicilia sua remitterentur, & urbs hec ab illis, pro Inauguratione dicti nostri filij charissimi vacuaretur: nihilominus tamen consueta nostra tantum bonitatis retinere constitutum nobis est non respiciendo ullas ipsorum vafras machinationes aut pericula, qua tempore hoc durante inde nobis, in recompensationem dicta, nostra clementia, provenire possent, ut, consideratis negotijs ipsorum gravioribus, privatum ipsorum statum attingentibus, qua fortasse adhuc in proximo termino peragenda haberent, ipsis terminum usque ad ultimum Iunij prolongare velimus: intra quod tempus ad domos suas, & ad ea loca, ad qua per Leges remissi sunt, redeunto, nec unquam posthac ad hanc urbem nostram & Cameram Londinensem, vel ad Aulam nostram, nec ad Aulam dilectissima Regina nostra conjugis, vel charissimi Principis nostri filij, quocumque loco sit intra decimum ab hac urbe Londinensi milliarium sine singulari venia impetratione, remeare presumunto. cùm Leges nostras contra transgressores quàm strictissimè executioni mandare, & summum illum Authoritatis nostra contemptum severissimè vindicare decretum sit. Et similiter, juxta dictam humillimam charissimorum subditorum nostrorum in Parlamento congregatorum petitionem, omnibus superioribus Magistratibus, in omnibus hujus Regni nostri portibus, strictissimè mandandum decrevimus, ut juxta Leges nostras, ab omnibus Papistis inobedientia convictis, omnia arma, pulveres tormentarios, & qua ejusdem sunt generis, qua quisque sive in propria habet potestate, sive apud alium deposuit, recipiant, & provideant, ut benè custodiantur, & secundum leges deponantur, tantum ipsis pra necessaria domus & sui defensione relinquentes, quantum per leges concessum est. Qua in re, cùm Magistratus nostri hactenus nimis negligentes fuerint, si expressum hoc nostrum mandatum vel neglectum, vel executioni non satis diligenter, ut decet, datum, deprehenderimus, per severissimas pœnas ipsis notum faciemus, quàm grave delictum sit, in Regijs nostris mandatis, prasertim in rebus talis momenti negligentem esse.

Et quandoquidem Iesuita & Sacrificuli majori numero nunc, quam antehac unquam, tam per totum nostrum Regnum, quàm in Vrbe nostra Londinensi, circumvagantur, non solùm gregatim ad Domum nostram venientes, maximo cum Authoritatis & Legum nostrarum contemptu, verùm etiam permixtâ sibi talium personarum particularium catervâ, qua posteaquam carceribus detenta & per Leges nostras convicta, & nihilominus tamen (ex bonitate nostra) è Regno sub hac conditione, ne unquam redirent, deducta fuerunt in Regnum redire ausa sunt, maximo cum summa erga eos bonitatis & clementia nostra contemptu, manus nostras ad justissimas pœnas provocantes: Nos ad tales abusus & confusiones in posterum praveniendas, omnibus istis Legibus frena amplius non inhibere, sed easdem, ut ratas, prout decet executioni contra ejusmodi transgressores mandare decrevimus. Et quoniam semper proni sumus ad severitatem aliqua clementia nostra parte temperandam (non jam respicientes, quòd statim in primò, ac posteà in quarto Regni hujus nostri anno, per dua diversa clementissima Edicta omnibus Sacrificulis & Iesuitis certum diem prastituimus, antequem ex nostris ditionibus discederent, gravissimis etiam pœnis, si in Regnum nostrum redire auderent, propositis) decrevimus, non obstante pracedentis nostra gratia contemptu, ad duas illas priores profectiones ipsis indictas, etiam tertiam adjicere; ac propterea per prasens hoc edictum declaramus & promulgamus, quòd omnibus Iesuitis, Scholaribus, & cateris cujusque conditionis Sacrificulis in hoc Regno nunc agentibus, tam ijs, quos carceribus liberare voluerimus, qui nondum in vincula conjecti sunt, liberè & tutè ex nostro discedere liceat, sic ut in hunc finem ad quemdam nostrum portum ante 4. Iulij proximè venturi sese conferant, ac ipsi primâ occasione in exteras Regiones trajiciant. Admonemus & certos facimus dictos Iesuitas, Scholares, & cujuscunque generis Sacrificulos, juxta dictum nostrum placitum discedentes, ut & cateros omnes, qui antehac per clementiam nostram eadem cum conditione libertati fuère restituti, quòd, si quisquam ipsorum posthac in Regnum hoc nostrum reverti ausus fuerit, sanguis ipsorum super proprio ipsorum, atque etiam eorum, qui ipsos miserint, capite esse debebat, quandoquidem hoc facientes, non solum in

pœnas,

pœnas, quas leges nostra ipsis minantur, verùm etiam eas, quas summus & superbus clementia bonitatisq; nostra erga eos ostensa contemptus ipsis pariet, incurrere. Et ingenere (ne quisquam ignorantiam legum nostrarum prætendere posit:) Vniversi Iesuita & Sacrificuli, cujuscunque sint Ordinis, ipsorumque missores hoc Edicto admonentur, ut sibi caveant, supra id quod per clementiam nostram ipsis indultum est, amplius aliquid à nobis petere, quo in Regnum hoc nostrum redire possint, propter pericula notissima, quæ ab ipsis jure timentur, & sollicitudinem, quam pro bonis nostris subditis gerere decrevimus, quò à periculis corporis & anima, qua à Iesuitarum & cæterorum Sacrificulorum doctrina ijs imminent, liberentur, cùm horum in hoc Regno actiones & studia ad nullum alium scopum tendant, quàm ut animos optimorum subditorum nostrorum à debita & Deo & nobis obedientia avertant.

Et quia denique horror immanissima Proditionis pulveraria animas Parlamenti nostri occupavit, & insuper, inter cætera, Iuramentum Fidelitatis nobis à subditis nostris præstandum tantoperè à Papa Affectis ipsum oppugnatum fuit, ut ipsi calamum arripere, & causa nostra, qua Iuramentum illud spectat, defensionem suscipere cogeremur (quod quamvis Papa odiosissimum esset, summi tamen favoris & clementia opus fuit erga tam multos nostros subditos, qui, licet superstitione Pontificia excæcati, animo tamen erant parato, ad obedientiam nobis præstandam; in quo etiam inter hujus conditionis Papistas, & alterum illud pestiferum genus, qui supradictas damnatas & maledictas doctrinas & artes commiscent, discrimen habitum fuit:) Nos considerantes, quòd dictum Iuramentum discrimini vero & clementi inter duo ista Papistarum genera faciendo serviat, ut jam dictum est, non possumus quin omnium bonorum nostrorum subditorum saluti, & magnorum hominum detectioni peropportunum existimemus, ut in posterum in generali hujus Iuramenti apud omnes nostros subditos promotione, maior quàm antehac unquam cura adhibeatur. Ac propterea expressum nostrum Decretum est, omnibusque & singulis nostris Episcopis, Iudicibus Civilibus, Criminalibus, atque omnibus alijs nostris Ministris, quos hoc attinet, strictissimè mandamus, ut illud ab omnibus illis personis, & in omnibus rebus, quibus leges fieri iubent, exigant, scientes, Leges ipsos hac autoritate non ornasse, ut hoc pro libitu facere, & omittere pro beneplacito liceret; Verùm nos hoc, tamquam necessarium ac debitum officium ipsis mandatum & impositum, velut personis publicis, & à nobis pro maximè fidelibus habitis, pro bono & securitate nostra statusque nostri, ab ipsorum manibus postulaturos. Datum in Palatio nostro VVhitehallij 2. Iunij, Regni nostri Magna Britannia, Francia & Hybernia anno octavo.

Deus custodiat Regem.

Hanc Inquisitionem & proscriptionem Anglicanam in Proditores, veneficos, parricidas institutam, Gretscherus Iesuita contra Stenium cum Hispanica confert, Oceanum scilicet cum Limago nostro, & elephantum cum formica. Σύγκεσιν hanc mirarer, nisi ex solo Gretschero frons Iesuitarum omnibus nota esset. Quis enim non rideat, vel potius exsecretur impudentiam ejus, affirmantis nihil certius expectandum Papistis, quàm carcerem, exilium, &c, ut alius Iesuita loquitur, rotas, catastras, catapultas, frixoria, pugillaria, manus ferreas, ollas æneas, & similia tormenta, in illis Provinciis & Civitatibus, quas solus Lutherus vel Calvinus occupat. Refutar satis Iesuitas Ecclesiarum status, qui est in Germania, Gallia, Belgio & alijs in Regnis. Vbi enim vel fando auditum est, à Lutheranis vel Calvinistis combustos heterodoxos? Vnum vel alterum nominabunt, qui capitis supplicio affecti sunt: sed causam, fat scio, non expriment, ut ita eorum ignari, quæ gesta sunt, Calvinianos esse crudeles statuant: multò minus aliquid addent de rogis Hispanicis, lanienis Gallicis, suppliciis Belgicis, conjurationibus Britannicis, exilijs Carinthicis, turbis Polonicis, tumultibus Suecicis & motibus Vngaricis.

Calumnia de proscriptione Iesuitarum sub Anglia.

Comprehensi sunt etiam Anno 1606. duo alii ex Iesuitis conjurationis hujus conscii in Anglia, & ad Regem adducti: Ex eorum uno, Parcio nempe, Societatis in Anglia Provinciali, Rege præsente, quæsitum est primò, *Possitne Pontifex Romanus excommunicare Iacobum præsentem Angliæ Regem?* qui respondit, omnes Catholicos fuisse hactenus & esse adhuc in illa sententia, licere summo Pontifici, tanquam summo Christi in terris Vicario, omnes Reges & Principes hæreticos excommunicare. Instantibus verò Consiliariis, non esse hoc directum responsum ad propositam quæstionem, respondendum enim esse præcisè ad hoc; *Vtrum Paulus V. Pontifex modò Romæ residens, possit justè excommunicare Iacobum I. magna Britannia Regna hoc tempore gubernantem?* ille, respondisse se in genere ad propositam quæstionem ex men-

te omnium Catholicorum ait velléque in responsione ista acquiescere, cùm in individuo respondere aut definire velle, quid Paulus V. Pontifex Max. in Iacobum I. possit, majoris esset authoritatis, maturioris, consilii & superioris arbitrii, petit igitur, sibi, quòd falcem in alienam messem mittere nolit, ignosci. Quæsitum deinde ex illo est, *An Angli omnes, qui Anglicanam confessionem sequuntur sint hæretici?* Respondit ille, Quicunque scientes volentes, ab Ecclesia Catholica Romana divortium faciunt, inque eo perseverant, sunt heretici. Vrgebant „ illi, *responsionem magis ad Anglos, eorumque Religionem applicandam esse*, at ille in hoc suo generali responso substitit, ne in prima quidem quæstione læsæ Majestatis, in altera verò fractæ seu perturbatæ pacis publicæ reus fieret. Quæsitum porrò est, *An proditio proxima, suâ authoritate, consilio & præscitu facta esset?* Ille negando respondit, & adjunxit simul, se detestari ex animo tam horrendos conatus contra Magistratum legitimum conceptos, judicaréque autores non eo tantum, quod aliqui eorum jam sustinuissent, sed graviori etiam supplicio, (si tamen aliquid gravius excogitari posset) dignos esse. Postremò quæsitum ex eo fuit, *An autor esset libelli cujusdam, contra statum Regis & Regni Anglicani conscripti?* Respondit ille, autorem se non esse, vidisse tamen istum libellum, & in multis correxisse, cùm quicquid in Provincia illa à Societate conscriberetur, censuræ uti suæ subjiciatur, necesse omnino esset. Hoc audito in carcerem uterque mandato Regis translati sunt.

Anno etiam 1607. Iesuita quidam in quatuor partes dissectus est, quòd in contumeliam & contemptum mandatorum Regiorum, Sacerdotes aliquos sui ordinis creare, in locis occultis conciones habere, & populum ita docere, quòd Rex in Ecclesiam jus nullum habeat, Pontifex ejus caput sit & subditi ad servandam Regi fidem non teneantur, ausus fuerit.

QVERELA

Anglicani Cleri *ad* CLEMENTEM VIII. Pontificem Romanum *de* multis *ac* variis IESVITARVM studiis, dolis, imposturis *ac* fraudulentis actionibus *in* Anglia, Belgio, Romæ *&* alibi.

IESVITARVM *gesta* ad *Reginam* ELISABETHAM *spectantia.*

Iesuita in Anglia multorũ maiorũ causa.

„ ELisabethâ in Anglia regnante, non „ modò neglecta fuerunt multa media „ ad Regnum illud convertendum propo- „ sita, sed eorum loco propter libellos fa- „ mosos quàm plurimos, rumores annuos, „ menstruósque futuræ invasionis, aliasque „ molitiones frequentes à Iesuitis solis pro- „ fectas, tam gravis tot annorum persequu- „ tio excitata est, ut magnum Catholici no- „ minis exterminandi periculum sæpè im- „ mineret. Et quamvis ad minuendam hæ- „ reticorum superbiam debita & propor- „ tionata media assumenda esse non insi- „ ciemur, multa tamen in materia, ut appel- „ lant, status omnibus Catholicis objecta, se „ obtulerunt, quæ Sacerdotes cum plebe „ Catholica graviter offenderent.

„ 1. Sacerdotes in Angliam missi, sub „ Alani auspiciis, ex institutione Pontificis „ prohibiti, materiæ status se immiscere, „ post aliquot annos, Iesuitas sub eadem „ conditione, in subsidium asciverunt. Eam „ tamen cõditionem violabant, quàm cum „ Sacerdotibus, & cum Laicis, in quorum „ domibus excipiendi erant, pacti fuerant, „ quàm eorum Generalis in scriptis sub o- „ bedientia illis mandaverat: quam Regu- „ lam suæ Religionis fundamentalem fa- „ ciunt, ne scilicet querelis Dominorum „ temporalium se ingerant, ut ex libro Re- „ gularum impresso, patet, quam ubique ab „ illis observari Franciscus Montanus in A- „ pologia Iesuitarum profitetur.

„ 2. Iesuitæ libellum supplicem ad Eli- „ sabetham, typis impressum, ediderunt. In „ eo illam Reginam omnibus regiis virtuti- „ bus ornatam, & totius illorum justæ spei, „ post Deum, anchoram appellant. In eo „ profitentur, se ab Elisabethæ partibus „ futuros contra Pontificem Romanum, „ etiam pro causa Religionis Catholicæ „ Angliam invasurum, nec aliter senti- re quenquam Catholicum, nisi ignoran- „ tem aut scrupulosum. In eo etiam co- „ ram Deo & Angelis protestantur, se im- „ munes esse & fore ab omnibus contra E- „ lisabetham molitionibus, propter quas ta- „ men quàm plurimos ab Elisabetha mor- „ te affectos noverant: Quæ Iesuitarum „ purgatio tantum non erat Sacerdotum „ accusatio. In eo multas alias absurdis- „ simas adulationes congerunt. Adulatio- „ nes, reclamante etiam conscientiâ, effuti- „ tas appellare possumus, quòd quam lauda- „ verant vivam, vituperabant statim mor- „ tuam.

„ Robertus Personius pro more suo, librũ „ de Conversionibus tribus Angliæ, ab alio „ quodam, nomine Harbsfildo, insignissi- mo

„ mo Doctore compositum, suo nomine „ promulgavit. Duas præfigit Epistolas, u- „ nam vivâ Elisabethâ factam, in qua illam „ commendat; aliam mortuâ Elisabethâ „ factam, in qua illam condemnat: utraque „ jam in eodem volumine juncta circum- „ fertur.

„ 3. Librum Titulorum ad Regnum An- „ gliæ pro Infanta Hispanica compositum, „ insulsitatis, seditionisque pleníssimum, ad „ augendam contra Sacerdotes suspicio- „ nem, sub nomine Sacerdotis secularis „ Dolmanni viri singularis meriti, promul- „ gârunt.

„ 4. Assasinos ad occidendam Elisa- „ betham subornatos, ex Hispania ad Sa- „ cerdotes aliquot in Anglia, quorum u- „ nus erat præfatus Dolmannus, quasi cæ- „ dis complices, miserunt. Vnde Sa- „ cerdotes illi, eorumque amici, non- „ nulli magnæ nobilitatis viri, in maxi- „ mum periculum conjecti, sed propter „ perspectissimam eorum innocentiam mi- „ rabiliter liberati sunt.

„ 5. Sacerdotes illos, aliosque, quorum „ integritas, & in patriam debita affectio „ jam clarere cœpit, infamare non cessâ- „ runt, & magis quàm antea, tanquam ni- „ mium à Magistratibus favorem ex ne- „ cessaria innocentiæ defensione conse- „ quutos. Sciebant ex illo favore Sacer- „ dotibus impensè plurima plurimis Ca- „ tholicis bona obtingere. Sciebant ex eo „ favore honorem & incrementum Reli- „ gionis Catholicæ provenisse. Sed Reli- „ gionis & rebellionis perspectâ differentiâ „ cum honore etiam Sacerdotum conjun- „ ctâ, magno designationibus Iesuitarum „ non potuit non esse præjudicio, qui librû „ de Reformatione Anglicana, tâquam ex- „ tincto Clero, aut mox extinguendo, con- „ scripserant, in quo tâquam omniû Domi- „ ni de dispositionibus Episcoporû & Epi- „ scopatuum, de redditibus omnibus Eccle- „ siasticis in massam redigendis & distri- „ buendis, de proceribus in ordinem cogê- „ dis, de aliis Ordinibus Religiosorum vix, „ aut ne vix quidem admittendis, de Pro- „ vincialibus Iesuiticis loco Abbatum Be- „ nedictinorum creandis, de emolumentis „ ad summum Pontificem provenientibus, „ ad quinquennium in usum Iesuitarum in- „ tervertendis, præter multos alios articu- „ los determinaverant.

„ Nec horum memoria jam fuisset refri- „ canda, si simul cum Elisabetha molimina „ Iesuitarum terminum suum habuissent. „ Iam verò quia perpetua eorum series, non „ minus contra Iacobum Angliæ Regem, „ quàm contra Elisabetham, & fortè magis, „ persequutionis causam valdè promo- „ veat, ne omnibus crimine involutis sedi- „ tionis, Religio Catholica exosa fiat, cum „ multarum animarum detrimento, operæ- „ pretium est, ut Sacerdotum innocentia, „ moderni Regis Britanniæ justæ expecta- „ tioni respondisse appareat, in iis præcipuè „ rebus, quarum veritas apparere debet.

Gesta IESVITARVM *ad* IACOBVM Regem Britanniæ *matremque* *Prestantia*.

„ A Multis annis sic constat, ut nullâ „ tergiversatione celari possit, Iesui- „ tas manibus pedibusque, ut ajunt, labo- „ râsse, ut apud Catholicos Anglos gra- „ tiam popularem aucuparentur, Sacer- „ dotibus aversionem conflatâ, & præci- „ puè prætextu ad speciem pulchro, quod „ Sacerdotes Regis Scotiæ, qui esset hære- „ ticus, faverent titulo; Iesuitæ verò labo- „ rarent ad sceptrum Angliæ evehere per- „ sonam Catholicam, vel Hispanum, vel „ Hispanam, vel Parmensem, vel Sabau- „ dum, vel quintam, vel sextam, vel nescio „ quotuplam personam (pro bono Socie- „ tatis omni vento velificare decreverunt) „ sed semper Catholicam. Vnde conse- „ quens erat necessariò, vt Rex Scotiæ tan- „ quam persona inidonea, nihil in se re- „ gium habens (id quod sedulò factum est) „ traduceretur. Nec defuerunt molitiones „ Iesuitarum variæ, ut Rex Scotiæ Angliæ „ Regno privaretur: in quibus tamen omni- „ bus dicunt, non defuisse eis summi Ponti- „ ficis consensum.

„ Liber Titulorum ab illis conscriptus „ est pro titulo Infantæ Hispanicæ ad Re- „ gnum Angliæ contra titulum Regis Sco- „ tiæ. Ad illum librum titulorum additio „ postea divulgata est, in qua omnis melio- „ ris notę Catholici Angli asserûtur (sed fal- „ sissimè) Scotico titulo refragari esse.

„ Anno 1589. Cùm Rex Hispaniæ Phi- „ lippus II. in Collegio Anglicano Val- „ lisoleti exciperetur, moderantibus eam „ actionem quatuor Iesuitis, quorum unus „ erat Robertus Personius, Oratione publi- „ câ unius Angli ex persona omnium, o- „ blati sunt ei animi, vires, conatus, stu- „ dia, vitæ, mortesque non eorum solùm, „ qui in Collegio erant, sed & parentum, „ quos habebant, amicorum, necessariorum „ & Catholicorum omnium in Anglia, ut „ patet ex libro ad rei memoriam ab illis „ impresso anno 1595.

„ In Collegiis Anglicanis Vallisoleti, & Si-

„ viliæ, inducti sunt Angli Iesuitarum „ fraudibus & minis, ut titulo Infantę ad „ Regnum Anglicanum subscriberent, & „ in missionibus ad Angliam subscriptum „ titulum promoverent: quamvis nonnulli „ subscriptiones has alibi procuratas fuisse „ asserant.

„ Archiduci Alberto & Infantæ intimârunt, tot pro illis obsides esse, quot Angli „ in Seminario S. Audomari nutrirentur.

„ Infantam Hispanicam, venientem in „ Belgium, delibêrârunt titulo Reginę Angliæ insignire. Hoc cùm notum esset factum in Anglia, magna tumultuum Belgicorum occasio fuit.

„ Quatuor libros contra vel titulum, vel „ personam Regis Angliæ scripserunt, aut „ saltem imprimi fecerunt. In eorum uno „ Natalitia Regis taxantur, ut Mater insanaretur, & Rex non minus quàm Elisabetha contra Religionem perpetuò irritaretur.

„ Cùm Oglebein quidam missus fuisset, „ in Hispaniam, tractaturus de fœdere inter Hispanum & Scotum, articulos indignissimos, & planè infames contra Regem „ Scotiæ exhiberi procurârunt, ne cum Rege Hispaniarum, fœdus iceretur.

„ In prima invasione Angliæ ab Hispanis „ facta anno 1588. notum est, quæ eorum „ creaturæ, ab illis subornatæ, Regem Hispaniæ commoverint.

„ In invasione anni 1596. præter secretiora auxilia sua, promiserunt Regi Hispaniarum, se cum classe Sacerdotes etiam „ Anglos missuros, qui causam Hispanicam „ apud Anglos promoverent. Multi autem „ ex Sacerdotibus Anglis, quòd hoc recusarent, multas indignitates à Iesuitis passi „ sunt.

„ Ad invasionem anni 1597. varias fraudes „ excogitârunt, ut Regem Hispaniæ permoverent. Vna erat; Robertus quidam Eliotus Anglus in Hispaniam cum navi „ propria multis remigibus, aliisque militibus, illi pro tempore servientibus, appulit. „ Inductus est à Iesuitis, ut se Comitem Angliæ esse fingeret, ab aliis proceribus missum, ad persuadendum Regi Hispaniæ „ expeditionem Anglicanam. Id quod præstitit, paratissima Anglorum auxilia promittens, deductus ad Regem à Tancredo „ quodam Iesuita Anglo, à quo sociisq; aliis „ ad istam imposturam efformatus erat.

„ In Scotia proceres quosdam, Huntleiū, „ Arrolium, Angusium & alios, tanto odio „ Calvinismi ibi devastantes omnia, percitos invenerunt, ut ad Iesuitarum imperiū, „ chartas albas subsignatas in Hispaniam „ mittere non vererentur, ne ex parte Scotorum aliquid deesset ad Calvinismum evertendum. Permisit Deus (ad castigandū „ fortè Iesuitarum superbiam) chartras albas intercipi: unde Bringthonio latori „ mors consequuta est, proceribus exilium, „ Catholicis periculum, hæreticis insultatio, Regi Scotiæ suspicio, & arctior cum „ Anglia conjunctio.

„ Proceres exules, quia consensum suum „ recusaverant, ut redditus Monasteriorū „ in Scotia Iesuitis permitterent, responsum acceperunt, nihil illis subsidii expectandum esse, nisi Infantam contra proprium Regem ad Regnum Angliæ capessendum, adjuvare fidem darent. Inde in „ Scotiam commeare coacti sunt, & cum „ proprio Rege incolumitatem, ut potuerunt, pacisci.

„ In invasionibus Hybernis ab Hispano „ factis, si Iesuitę negare vellent, eorum manus fuisse præcipuas in instigando Hispanos, prçter alia argumenta benè nota Regi Britanniæ, Ludovici Mansonis Iesuitæ „ in Nunciaturam Apostolicam evectio „ testabitur.

„ Sacerdotibus ex Anglia Romam missis, „ & in Collegio Anglicano incarceratis, ut „ alii à Sento favendo terrore detinerentur, pro crimine objectum est piaculari, & „ in quod alia resolverentur, quòd Scotisticæ planè essent factionis. Sic loqui & sic „ scribere visum est Iesuitis. Idem postea „ Sacerdotibus aliis in Belgium venientibus, nec pro levi peccato, nec cum levi „ periculo objectum est.

„ Vt Anglos Catholicos in speciem Hispanis, reverà autem sibiipsis obnoxios tenerent, à multis jam annis de tempore in „ tempus invasionem Hispanicam promiserunt. Nonnullos subornârunt, qui de expeditis Classibus, militibus, apparatibus, „ mendacia splendida solenni more dissipârent. Notæ sunt literæ, & in manibus Senatûs Anglicani unius Iesuitæ ad „ alium terantur, suadentis in illis, ut rumores invasionis futuræ non intermittendo omnem operam navaret. Istâ fraude detectâ & explosâ, insinuârunt subdolè, Elisabetham Angliæ secretum fœdus cum Infanta iniisse, eamque in successionem Angliæ destinâsse. Addunt, & „ id in toto orbe proclamant, eorum operâ „ factum esse, ut Hispanum cum Angliæ „ Principe nullam confœderationem inire „ velit, nisi cum expresso articulo Religionis Catholicæ in Anglia liberæ. Eventu „ ipso hac technâ etiam dissipatâ, adhuc „ Catholicis persuadere conantur, multa millia

„ millia aureorum à Rege Catholico desi-
„ guari, quæ illis distribuantur; cujus tumo-
„ ris vanitas, ut & aliorum, lippis ac tonso-
„ ribus innotescere cœpit.

„ Interea ut à quo, & cujus piscatores cō-
„ stituti essent, clarere inciperet, Iesuitam
„ aliquem Cardinalem creandum esse de-
„ cernunt. Emendicatis, vel ementitis suf-
„ fragiis aliquorum Sacerdotum (magnam
„ & tantùm non magicā vim tribuunt sub-
„ scriptionum Cathalogis) adiungunt no-
„ mina Scholarium, militum, lotricum, qui-
„ bus magno quasi consensu gentis Angli-
„ canę Robertus Personius regi Hispania-
„ rum commendatur eius auspitiis promo-
„ vendus. Non facilè ratio reddi potest, cur
„ is reliquis Iesuitis Britannicis præferre-
„ tur longè illo hac dignitate dignioribus,
„ qui non infames erant propter mores, qui
„ doctrinā competenti imbuti, non necesse
„ habebant ut docti viderentur, aliorum li-
„ bros uti proprios edere: qui non formidi-
„ ne & aversione Catholicorum coacti fue-
„ rant à Britannia aufugere. Sed cùm famā,
„ doctrinā, animoque careret, Spiritu ta-
„ men turbulentissimo non carebat, pro-
„ pter quem sciebant, eum regi Britanniæ,
„ cui semper opponebatur, meritò odiosis-
„ simum esse.

„ Propter Cardinalatûs Personiani solli-
„ citudinem Vuorthingthonius præcipuus
„ actor, præsidentiā Duacensis Collegii, sed
„ à triennio in triennium, ut à Iesuitis pen-
„ deat totus, remuneratus est. Is, ut fidem
„ Roberto Personio præstitam exsolveret,
„ cuius sollicitudinem & studium in Car-
„ dinalatu ambiendo intimè noverat, au-
„ diens Elisabetham Angliæ mortuam esse,
„ vel morti vicinam, Anglos convocat, lon-
„ gaque habita contra Regem Scotiæ inve-
„ ctiva, docet, quàm intolerandum esset, eū
„ sustinere Regem Angliæ, &, ut ne fieret,
„ orare setiò admonebat. Rex Scotię decla-
„ ratus tamen fuerat, Rex Angliæ, & fortè
„ Dn. Vuorthingthonius audietat, sed non
„ credebat, quia non volebat. Ex Senatori-
„ bus Anglicanis sunt, qui Sacerdotes ad-
„ monebant, ne à Duaco in Angliam ordi-
„ nati mitterentur, quòd id Regi futurum
„ esset valdè exosum propter ipsius Vuor-
„ thingthonii nomen.

„ Nec humanis tantùm rationibus niti
„ voluerunt Iesuitæ Hispanorum in Anglia
„ victoriam, sed excogitatis etiam revela-
„ tionibus. Inter alias magna gravitate asse-
„ verabant, S. Iacobum navi lapidea in Hi-
„ spaniam victum, illi genti victoriam con-
„ tra Anglos promisisse. Nec desunt fide di-
„ gni homines, qui Iesuitas faciunt autho-
„ res Indulgentiarum concessarum illis, qui
„ titulum Hispanicum ad Regnum Angliæ
„ promoverent.

An Religio Catholica Promota *per* Anglo-IESVITAS *in* Britannia.

„ SCotorum Seminaria per viginti an-
„ nos, Iesuitis subfuerunt. Laudi illis es-
„ set, si viginti tantùm Sacerdotes idoneos
„ ex illis prodiisse ostenderent. Imò viros
„ aliquot Scotiæ nationis eximios, & opti-
„ mè de Ecclesia meritos, pessimè exagitā-
„ runt, eorumque conatus quoquo modo
„ impedierunt.

„ Quàm parvos Iesuitæ in Scotia fructus
„ fecerint, utinam non lamentabilis Regni
„ illius facies toti orbi testaretur, quàmvis
„ nova Arithmetica, vix, aut ne vix quidem
„ triginta Catholicos, ad triginta millia in
„ suis Relationibus multiplicarint.

„ In Angliæ negotiis, si religionem Ie-
„ suitæ dicant omnium suatum actionum
„ Regulam fuisse, fateor ignorantiam
„ meam, & probationem desidero.

„ Num Religio fecit, ut defectus profes-
„ sionis Catholicæ non esset impedimen-
„ tum in successione Galliæ Navarræo (sic
„ scribunt in uno ex plurimis suis libello
„ famoso contra Lecestrium) esset verò
„ impedimentum Scoto in successione An-
„ gliæ?

„ Num Religio fecit, ut præter clancula-
„ rias omnium officiorum promissiones, E-
„ lisabethæ Angliæ, justissimæ, simul & mi-
„ sericordissimæ Principi vitam optarent
„ diuturnam, eò quòd parem (ut in Apolo-
„ gia quadam typis evulgata loquuntur) suc-
„ cessorem non sperarent.

„ Num Religio fecit, ut Angliæ titulus ab
„ illis prostitueretur, non modò Catholicis
„ Principibus in mutuam eorum perniciem
„ sed etiam quibusdam non-Catholicis, ut
„ Ferdinando Derbiensi Comiti, & aliis
„ propter justas causas reticendis?

„ Num Religio fecit, ut Mariam Scotiæ
„ præ omnibus mortalibus tractarent indi-
„ gnissimè, cui prę omnibus mortalibus An-
„ gli debebant obedire, ut Principi; com-
„ passionem, vt captivæ; venerationem, ut
„ Martyri.

„ Num Religio fecit, ut pro atheistis in-
„ famarentur à Iesuitis, qui Scotico titulo
„ favebant, nec Archiepiscopo Glassonien-
„ si, nec Episcopo Dumblamensi, viris ho-
„ norandissimis, exceptis, nec ipso Gnilel-
„ mo Reinoldo, singulari hujus ætatis orna-
„ mento, qui in libro contra Brasum edito,

„ annoque 1593. impresso, & Regi dedicato, eum legitimum Regni Anglicani hæredem appellare non vereretur?

„ Num Religio fecit, ut Vuestmarlandius „ Comes, Regulus Pagettus, & alii ex Anglicana nobilitate, pro fide exules propter „ odium Scotici tituli Iesuitis insitum, perpetuis seditionibus exagitarentur, Generali Iesuitarum per eorum literas incassum pro remediis interpellato?

„ Num Religio fecit, ut tot seditiosorum „ libellorum, assassinatuũ artifices à Iesuitis subornati, laudem mererentur: Catholici verò quidẽ, Rabieghtonius, Filneius, „ Sarisburius & alii, quibus Sol nihil videt „ illustrius, eò quòd de liberanda persona „ Reginæ Scotiæ deliberassent, vel nebulones quosdam exploratores ad eam deliberationem subornatos audivissent, potius „ in libello Apologetico Iesuitarum pro perduellibus damnarentur; accersito illis Sacerdote quodam nomine Vuallardo, qui „ supra nongentos Catholicæ Religioni „ reconciliaverat?

„ Num Religio fecit, ut Mariæ Scotię Reginæ iejustissima mors patronum teveniret Iesuitam? Præterea lex in præteritis „ Comitiis Anglorum fertur, ut si persona „ quępiam in mortem Elisabethę conspiraret, & illa persona, & omnes ab illa jus Regni Anglicáni prætẽdentes, ut perduelles „ successione in Regnum privarentur. Hæc „ lex urgeri non potuit à Christiano quovis „ ut dum per Matrem impetitur filius, illius „ martyrium in dubium & in crimen vocetur, imò & damnetur planè, cui similis fœmina, tantæ celsitudinis, ut ait Bosius in „ libro de signis Ecclesiæ, pro nulla unquam „ secta aut professione, à Mundo condito, „ mortem oppetiit. Vrgetur tamen hæc lex „ contra Regem Scotiæ à Iesuita authore „ libri Titulorum.

„ Num Religio fecit, ut Anglia, dum in „ ea Cardinalitus pileus Roberto Personio, „ vel ex complicibus alicui sanguine Martyrum rubricaretur, & Vt opianum, fereq; „ Anabaptisticam ad reformandam Ecclesiam instituatur Consistorium, fiat tragicum omnium miseriarum theatrum?

„ Vnica solutio est, quam in recenti Iesuitarum Theologia reperimus in Anglia, „ scilicet Catholicum & Hispanicum esse „ synonyma. Imò eò usque progressi sunt, ut „ in responso quodam ad edictum Elisabethæ quoddam asserant planè, florentem „ statem Regis Hispaniæ sic esse conjunctum cum statu Ecclesiæ, ut illo sublato, „ hic subsistere nequeat. Monarchiæ Hispaniæ in tota Europa necessitatem persuadere conantur Iesuitæ, sed cum magno „ præjudicio, & nota ingratitudinis erga alios Monarchas & Principes, quibus multum debent; cum suspicione perfidæ adulationis Regi Britaniæ injectâ, quem jam „ ad Regna evectum ad astra usque laudibus evehunt. Iudiciorum DEI inscrutabilis abyssus est, propterea omnes à Iesuitis „ instigatos conatus contra Angliam subsannavit.

„ Seriò autem perpendant Iesuitæ, an Illi „ novi Apostoli, id imitentur quod dicit „ Paulus 2. Corinth. 1. Gloria nostra hæc „ est, testimonium conscientiæ nostræ, „ quòd in simplicitate cordis, & syncaritate „ Dei, & non in sapientia carnali, sed cum „ gratiâ Dei conversati sumus in mundo: „ cujus indicium & quasi probatio sequitur; „ Fidelis est Deus, quia sermo noster, qui „ fuit apud vos, non fuit etiam & non, sed „ etiam per se ipsum fuit. Huic Apostolicæ „ Regulæ, num Iesuitæ se conformaverint „ ab initio quasi renascentis Ecclesiæ Anglicanæ videndum est: Hispanis relictâ „ discussione, an illorum sermo de Monarchia Hispanica fuerit etiam & non.

De IESVITARVM modo procedendi *in* rebus ECCLESIÆ Anglicanę tractandis.

Propter seminaria omnibus Catholicis obvia, magno Anglorum in partes transmarinas confluente numero anno 1580. „ Collegium Anglorum, quod per 800. annos Romæ tenuerunt, in novam faciem „ mutatum est, magnâ Iesuitarum Calliditate, qui diffidium inter Anglos, & Cambobritannos serendo, sese insinuantes, viros graves excludendo, juniores variis „ prætextibus eludendo, omnia ad se revocare conabantur.

„ In Collegio Anglo-Romano pede fixo „ anno 1580. in Angliam admissi, pro more „ gentis nostræ cum omni humanitate excipiebantur, præsertim cùm in aliis Regnis, plurimùm causam Catholicorum „ promoturos se sanctissimè promisissent.

„ Robertus Personius, & Edmundus Campianus primi Angliam ingressi, secum „ Rhemos usque in Galliis adduxerunt Episcopum Asaphensem Anglum tanquam „ Patronum, cui auxiliari debebant, & sponderant.

„ In Anglia sacramenta administrare nolebant sine licentia sacerdotum, in quorum quasi residentia, in privatis Catholicorum ędibus erant: à Sacerdotibus enim, „ qui jam onus Dei portaverant, in adjutorium

„ torium non necessariò petebantur, & ad „ messem veriùs, quàm ad sementem ad- „ mittebantur.

„ In publicis scriptis,& colloquiis priva- „ tis,fidem dabant Catholicis Laicis, se ni- „ hil nisi spiritualia tractaturos,sub ea con- „ ditione,non alios in eorum domibus ex- „ cipiendi,& istâ conditione violatâ (quod „ postea in Roberto Personio contigit) e- „ jiciendi.

„ Paupertatis & humilitatis professionem „ faciebant. Propter istas virtutum species, „ reique novę admirationem,& alias artes, „ multi in Societatem Iesuitarũ, omnes in „ bonam de illis opinionem adducti sunt.

„ Collegii Romani Anglorũ administra- „ tio cum reditibus illis cedebat. Pecunia- „ tum distributio paulatim in Anglia Iesui- „ tis commissa est,præsertim cùm sacerdo- „ tes seculares tam fuerint rerum tempo- „ ralium negligentes, ut ordo eorum uni- „ versus,nec censum,nec domum nec hor- „ tum uspiam haberet, id quod strictissi- „ mam nuditatem cujuscunque ordinis su- „ perat. Pecuniarum collectionem, licet „ magnum onus,Iesuitæ tamen ex charita- „ te ferre didicerant.

„ Interea Iesuitæ,ut paulatim omnia sua „ efficerent, omnes in Collegio Romano, „ obedientiæ merito prætenso, juramento „ sibi obstrictos habere procurârunt, ut ad „ Iesuitarum libitum fierent Sacerdotes, „ vel non; & in Angliam proficisceren- „ tur,vel non. Hoc stratagema glorianter „ sibi tribuit Robertus Personius, quòd „ sciret Iesuitarum equum Troianum es- „ se.

„ Sub specie Regularum in collegio An- „ glo Romano observandarum, omnes o- „ mnium literæ illis aperiendæ veniebant, „ comprehensis etiam in praxi Anglis ex- „ tra Collegium degentibus,ut sic nihil ad „ Angliã spectans tractati posset Romæ,vel „ cum ipso Pontifice nisi per Iesuitas.

„ Mortuo Cardinale Morono protecto- „ re Anglorum, cuius prudentia effecit, „ ne in aqua turbata piscari possent, sub- „ rogandum ei curârunt Cardinalem Bon- „ compagnum, repudiato Farnesio vetæ „ nobilitatis Cardinale,qui propter avitam „ cum Polo amicitiam, & multa erga An- „ glos amoris indicia Protectoris munus, „ quod verè præstitisset, meritò expecta- „ vit.

„ Et ut seipsos ad omnem eventum pro „ Protectoribus venditarent, jactabant se „ facultatem habere, Anglum, quemcunq; „ vellent,cõstituẽdi Cardinalẽ, unde facilè „ omnes ex se dependentes habere possent: „ id quod postea attentârunt,facto per ipsos, „ ut dicunt ipsi,Alano Cardinale.

„ Nec cessabant interim seditionibus,de- „ tractionibusq; artificiosissimè supersemi- „ natis,omnes impetere, quos metuebant „ impedituros, ne pervenirent Iesuitæ ad „ metam,ad quam collimabant. In eo nu- „ mero omnes viros eminentiores cõpre- „ hendebant, quantumcunq; de causa Dei, „ & illis etiam ipsis optimè meritos.Pro re- „ liquis exemplo sit Episcopus Cassanensis. „ Is Iesuitas in Anglorum Collegium Romę „ introduxit,invito Cardinale Morono, & „ introductos continuis bonis officiis pro- „ sequutus est. Notum est quid Romæ in „ eorum gratiam fecerit, cùm esset ibi re- „ ligiosorum Visitator. Septimanarim ad „ extremum usque spiritum aliquid Casæ „ professæ contulit. Inter istum tamen & „ Alanum discordias severunt maximas, „ quibus paulò ante mortem finem impo- „ suit Alanus, dicens, Non esse æquum, ut „ propter greges vel pastores, Abraham & „ Loth discordarent. Mortuo verò Alano, „ oculos in Cassanensem conjiciebant An- „ gli, tanquam notum illis, & illos noscen- „ tem,ideoque petebant, ut Alani authori- „ tas in Cassanensi resideret.

„ Petitioni tanquam justissimæ Iesuitæ se „ primò affirmabant concursuros.Cardina- „ li tamen Cajetano clanculariè persuade- „ bant,ut se Cassanensi, tanquam Protecto- „ ratûs Anglicani æmulo (quod & fecit) & „ Anglis petitionem suam Pontifici exhi- „ bentibus,opponeret.Hinc magna Angli- „ cani fundi calamitas, & perpetua contra „ Cassanensem oppositio. Istamen moritu- „ tus adversariis suis ignovit,& in ejus rei „ signum jussit comburi Iesuitæ cujusdam „ literas,in quibus de Cassanensi scripserat, „ Aut Deus,aut dæmon, aut Turca eripiat „ eum.

„ In Anglia erant adhuc veteris Cle- „ ri reliquiæ à tempore Mariæ Reginæ su- „ perstites. Inter hos erant viri omni ex- „ ceptione majores: sed quia à Iesuitis, „ recenter appulsis, dependere meritò de- „ dignabantur, cum his idcirco contentio- „ nes honesto prætextu exercendæ erant: „ eorum jurisdictio à Iesuitis in dubium vo- „ catur, licet à Pio V.concessa, & à Legato „ ejus Episcopo Lincolnien. adhuc vivo „ confirmata, qui postea in carcere pro fide „ obiit.

„ Inter alios aliis intentatos abusus unius „ nomine,qui Dolmannus vocabatur, pro- „ cudũt librum Tituloiũ ad Regnũ Angliæ „ supradictũ, magno cum Dolmanni peri- „ culo. Huic maximè infensi erant Iesuitæ,

quòd

„ quòd ei, ut pote perspectissimæ integrita-
„ tis viro, maximæ pecuniarum summæ in
„ suos usus distribuendæ, committeren-
„ tur.

„ Viâ hoc modo Iesuitis patefactâ, pro-
„ clamant statim, se habere facultatem illis
„ plenariam indulgentiam concedendi, pro
„ prima voce, qui peccata Iesuitis confite-
„ rentur, & ad istam facultatem intiman-
„ dam, ex suis devotis, quorum jam nume-
„ rus acereverat, emissarios adornant. Inde
„ facillimè aliorum pœnitentes ad se alli-
„ ciebant, & fecerunt filios sibi, quos ipsi
„ non genuerunt. Generales etiam esse vo-
„ lunt confessiones, ut omnia omnium ne-
„ gotia ipsis pateant. Facultates alias pro-
„ munt, quibus nervis belli contra secularē
„ clerum intēti, ut jam patet, pecunia com-
„ paratur: Vnam ut in incertis restitutioni-
„ bus aliquid donetur Iesuitis, & satis fiat:
„ aliam dispensandi, ne bona hæreticis de-
„ bita, hæreticis restituantur, sed Iesuitis: a-
„ liam dispensandi de rebus ad Ecclesiam
„ pertinentibus: aliam permittendi Patro-
„ nis, ut beneficia divendant Hugonoticis
„ Ministris, temporalia beneficia à spiritua-
„ libus separando: Hispanicis viribus se in-
„ terim sustentatos plenis buccis ostenta-
„ bant.

„ Ex Collegiis trāsmarinis per hoc tēpus
„ fecerant ferè monopolia. His initiis & in-
„ crementis, Iesuiticam se factam Anglia
„ Catholica miratur & ingemiscit.

„ Neq; tamen aliis artificiis Iesuitæ vel
„ hilum profecissent, si ad sedem Apostoli-
„ cam pervius accessus fuisset. Omnes itaq;
„ viç ad illam obsepiendæ erant. Surreptio-
„ nibus omninò aures Pontificis præoccu-
„ pandæ, quem uo potius nomine novam i-
„ stam congregationem instituisse creden-
„ dum est.

De Authoritate summi Pontificis *à* IESVITIS *ad* suas machinationes detortâ.

MVlta perperam facta fuisse, Apostoli-
cæ sedis authoritate prætensâ, eoque
„ dignitate imminutâ, dolendum est, ne-
„ gandum non est. Ne aliquis dubitandi
„ scrupulus Anglis inesset, quinam sint, qui
„ malis informationibus de absentibus uti
„ fuerint ausi, inter plurima argumenta, di-
„ vina providentia, quę illi sedi assistit, effe-
„ cit, ut malè informato Pontifici aliqui
„ Anglorum præsentes essent.

„ Quinque Sacerdotibus uno tempore in
„ Angliam profecturis, Dn. Barnabeco, D.
„ Marloo, D. Hensleo, aliisq; duobus, & ad
„ Sanctissimum Dominum nostrum Cle-
„ mentē VIII. pro benedictione impetrāda
„ adductis, sua sanctitas quæsivit Italicè, an
„ omnes illi quinq; cursum studiorum in Se-
„ minario absolvissent? Robertus Parsonius
„ Iesuita præsens respondit, absolvisse. Sua
„ sanctitas (mirum dictu) idem petiit Lati-
„ nè. Ille iterum sine verecundia respondit,
„ omnes absolvisse, idque Latinè. Ex omni-
„ bus autem quinque illis ne unus quidem
„ cursum studiorum absolverat. Sed quid
„ faciendū Sacerdotibus illis, qui modestię
„ causa tacendum putabant, & nihil fortè
„ expectabant magis, quàm ut ab eo Colle-
„ gio dimitterentur, in quo diu detenti &
„ vexati fuerant. Nec expectandum est, ut
„ ex illo Collegio Anglo-Romano aliquis
„ audeat, aut valeat si auderet, verè Pontifi-
„ cem, aut institutam ab eo congregatio-
„ nem informare; ubi quisque pejus quàm
„ in carcere, secreta custodiæ mancipatur,
„ non collocuturus cum aliquo secundo, ni-
„ si in præsentia tertii exploratoris.

„ Qui è Collegio dimittuntur pauci sunt,
„ qui neque adulationibus, neq; minis cre-
„ dunt. De quibus dubitatur, illi uno vel a-
„ lio modo præveniuntur. Inter alios D.
„ Tempertus, D. Bensonus, D. Hillus, Româ
„ honorificè dimissi in Belgium venientes,
„ inauditi, & causâ in hunc diem incognitâ,
„ facultatibus à Iesuitis privantur, sicut nec
„ redire, nec manere, viatico consūpto, nisi
„ dimendicando, possent, nec ad munia sacer-
„ dotalia, ex quibus etiam vivendum esset,
„ in Angliam proficisci; in quam tamen ve-
„ nien capti, & pro fide incarcerati, omnes
„ tres illustres confessores evaserunt.

„ Neminem Romę residere, qui Cleri se-
„ cularis Anglicani causam apud sedem A-
„ postolicam agat, passi sunt Iesuitæ, cùm
„ tamen hospitium Anglis, ab Anglorum
„ Regibus ante 800. annos paratum, deti-
„ neant.

„ Anglorum extra Angliam, quantum in
„ iis erat, sustentationem & æstimationem
„ semper Iesuitæ impedierunt, bullam quā-
„ dam urgentes, ne quis ad Rectoratū pro-
„ moveretur, veros gradus impediendo pro
„ iis, qui Pontificis dignitatem tuentur, quę
„ sciunt ab iis impugnari, qui gradus utcun-
„ que susceptos prætendunt; & eò magis,
„ quo gradum altiorem ostentant. Hoc
„ Pontificem benè informatum quis latu-
„ rum suspicetur? Sed quæ informatio ab
„ hominibus dignitate & sustentatione pri-
„ vatis expectari potest?

„ Ex Anglia literę ad Pontificem difficil-
„ limè mittuntur, propter agniti primatûs
„ Pōtificis periculū, præsertim à Sacerdoti-
bus

„ bus in angulis ædium privatarum, vel carcerum latentibus, afflictis, angustiatis, quibus etiam nunciorum penuria, & portuũ observatio benè nota est. Quanta ergo afflictio est, quanta injuria sedi Apostolicæ inusta est, quòd literæ à Sacerdotibus Anglis propter eorum negotia urgentissima, ad suam sanctitatem, interceptæ non modò fuerint, sed & impunè? Quid dico impunè? imò, ut ajunt, Pontifice sciente, volente, decernente, imò & latore literarum in Collegio Anglicano, sicut ipsemet refert, sed penes eum fides esse debet, incarcerato, quem etiam Iesuitæ facibus ardentibus adductis torquere minitabantur, nisi narrationibus quibusdam, à Iesuitis confictis, statim subscriberet. In illis literis significati sunt abusus multi, qui Alano & Cassanense mortuis, in Ecclesiam Anglicanam irrepere cœperunt. Inter alios recensebantur insolentissimæ quædam propositiones à devotis Iesuitarum absurdè probatæ, & postea à Iesuitis absurdius (quod in factionibus eorum usitatum est) defensitatę. Vna erat, prostibula Romæ æquè licita esse atque ipsum Pontificem: alia erat, Sixtum 5. fuisse lupum; in cuius odium priorem fortè effutiverant.

„ Obiectorum in illis literis, aliisque, eriminum exemplar Iesuitæ in Angliam remittunt, & memoriale Pontifici exhibitum appellârunt. Iesuitarum in Anglia Provincialis Henricus Garnetus in illis literis ne micam veritatis inesse solenniter in literis ad omnes Sacerdotes Anglicanos, protestatus, ut contra illud memoriale manibus subscriptis ferant, rogat, idq; ex ordine ab ipso Pontifice, ut scribit, præscripto. Tres formas subscriptionum præfixit: Primam, omnia in memoriali scio falsa esse: Secundam, omnia in memoriali puto falsa esse: Tertiam, omnia in memoriali sunt ab illis, non à me suę sanctitati exhibita. A Sacerdotibus seorsim viventibus, difficillimè convenientibus, persecutione eorum qui sunt extra Ecclesiam, sed magis tyrannide eorum, qui sunt intra Ecclesiam, ut querelæ eorum testantur, oppressis; facilè erat, aliquas subscriptiones extorquere, quas tamen multi recusârunt. Hoc in lucrum Iesuitis cedebat, quòd devotos ab adversariis internoscerent, & ad omnem eventum subscriptiones extortas, vel ementitas haberent paratas, Nec quemquam verisimile erat postea Pontificem missurum, cùm nihil Romæ intimatum Iesuitas latere possit.

„ Quid jam mirabimur, Iesuitas in Anglia Sacerdotibus ad Pontificem missis, prædixisse, exceptionem Romæ illos habituros, longè ab illa dissimilem, quâ Istrianos schismaticos tractandos censuit noster Apostolus Gregorius Papa.

„ Quid jam mirabimur, temporalia subsidia, gratias spirituales, hierarchiam, & illã consequentia, sacramenta, sacramentaliaque, ipsius deniq; appellationis beneficiũ, Ecclesiæ Anglicanæ denegata? & Clero olim tam nobili, & jam tam benè de sede Apostolica meritò, infimum quasi gradum Archipresbyteratûs, infimo homini [ut nihil gravius dicatur] per surreptionem collatum, præponi?

„ Iesuitę in castello de Vuisbich, ut Iesuitæ cuidam Guilelmo Vuestono, Primatum in Clero Anglicano compararent, novum ordinem melioris (si Diis placet) disciplinæ inceperunt. Ille novus Ordo inter infinitas scandalosissimas absurditates, quia carebat authoritate Pontificis, à Clero rejectus, causam & prætextum dedit Iesuitis, nihilominus separationem à Sacerdotibus (quæ sub meliori judicio verum schisma putatur) faciendi. Non videbatur postea expediens, ut Iesuitæ non larvati primatus ambiretur, clancularius Iesuita promovendus erat, & quidem Georgius Balcuvillius aptissimus inventus est. Ex eo quales, & ob quæ merita à Iesuitis promoveantur, apparebit.

„ Inter alia multa similia sui Noviciatûs exercitia, fecerunt, ut scriberet ad Cardinalem Cajetanum literas, jam eum refutatione impressas. Earum summa erat, Iesuitas in Anglia & alibi malè audire, idque verissimum est. Quæ sequuntur, in Lucianicas narrationes reponi deberent, non esse videlicet Iesuitarum demeritum aliquod, quin potius omnibus illos virtutibus prælucere: aliquam tamen illis invidiam, vel æmulationem conflatam esse, quòd valdè nobiles essent, & divenditis amplissimis suis patrimoniis, pauperes omnes; incarceratos præcipuè, sustentarent, cùm tamen per quam exiguum ab illis in pios usus conferretur.

„ Archipresbytero taliter per Cardinalem Cajetanum, sed nomine Pontificis, creato, qui expressum Pontificis consensum expectandum censuerunt, & bullam authenticam in re tanti momenti plus quàm necessariam, schismatis postulantur. Ab illis Iesuitis secundam faciunt separationem, vel potius schisma.

„ Archipresbyter post undecim menses per Bullam Pontificis confirmatus, in

oo cau-

„ causa sua dicit se esse debere judicem: decrevit dilationem obedientiæ illi fiendæ ante bullam Pontificis fuisse schismaticam. Libellos Iesuitarum, qui Sacerdotes schismaticos esse affirmabat, & omnibus conviciis proscindebant, plus quàm Pontificia authoritate confirmat: prohibet, ne quis innocentiam suam tueatur, aut Academiæ Parisiensis decretum defendat, quo expectantes Bullam Pontificiam immunes è schismate declarabātur, authoritatem edictorum, ut Principes, vel canonum, ut Papa, condendorum usurpat. Edicit, ne Sacerdotes inter se de aliqua re, eo inconsulto, tractent, ne dent, vel accipiant suffragia pro quavis re, ne veniant, aut scribant ad partes transmarinas. Apertè adhuc non ausus est dicere, Nulli Pontifici, aut Principi, præter Archipresbyterum, ob temperetis. Quid enim secutum est? Sacerdotes propter istas malè sani cerebri insolentias, appellationem ad summum Pontificem fecerùnt, Exclamant Iesuitæ, Sacerdotes per subscriptionem appellationis, Archipresbyteri edictum de non dandis vel accipiendis suffragiis, violâsse, non esse dignos, qui ad altare admittantur, non qui domibus excipiantur, imò fame tollendos esse, expressis verbis per totam Angliam inter Catholicos urgebant: hinc tertiam separationem, vel potius schisma à Sacerdotibus fecerunt.

„ Quis crederet eos, qui speciali voto obedire Pontifici tenentur, tria dissidia tam intempestiva, tam illicita, tam supra fidem scandalosa contra illos facturos, quos omni modo adjuvare tenebantur, ea verò de causa ut cumque fucata, quòd ad authoritatem summi Pontificis in omnibus negotiis Ecclesiasticis, tanquam ad sacram anchoram recurrendum decreverant?

„ Sequitur, ut Iesuitarum in Anglia & Scotia molitionum particulares effectus recenseantur, & quæ pro incommodis graviter prementibus expectanda remedia.

De Rege BRITANNIÆ.

„ Rex meritò, ut sibi videtur, contra Catholicos nonnullos irritatus, bonis omnibus officiis promerendus est. Libellis, rumoribus, molitionibus seditiosis status temporalis, nullo modo, quod Iesuitæ faciunt, contra Religionem irritandus est. Veritatem partim expressam, partim intellectam, Magistratus genus quoddam artificiosum mendaciis arbitrantur. Illo se deludi in rebus temporalibus ægerrimè ferentes, vix alicui Catholico credendum censent, cùm fidelitatem erga Principem profiteatur, vel juramento etiam confirmet. Pecuniæ clam in magna quantitate in alias Regiones à Iesuitis transportatæ, fisco interceptæ cesserunt, semper, nisi justissima causa appareat, suspiciones dant, authores innaturalia esse Reipub. membra.

De SEMINARIIS.

„ Seminaria Anglicana olim numerosa fuêre & florentia: unicum Rhemense uno tempore supra 400. aluit, uno die 80. ad sacros ordines promovit. Libera erat omnium commendatorū admissio, & dispositioni syneeritatique Anglicanæ congrua educatio, quę quales viros ex Anglia Catholica protulerit, Alanus, Sanderus, Hardingus, Stapletonus, Martinus & infiniti alii testantur. Multi sub Alano fuere Rectores, viriq; maturi ex Academiarum spaciis, & Iuristarum municipalium hospitiis prodeuntes, benignè excepti & frequenter exciti. Lectiones frequentes erant & doctæ: omnes Christiano zelo ita ad Anglicanam messem anhelabant, ut difficillimè aliqui ad scribendum contra hæreticos, vel legendum, vel confitendum detinerentur.

„ Seminaria, ut nunc sunt sub Iesuitis, vel eorum devotis, nec numerum habent competentem, nec Doctores, nec lectores, nec confessarios ex seculari Clero: viri melioris notæ, præcipuè in Academiis enutriti, non admittuntur. Qui pueri veniunt, in Seminariis cursum Solis (ut appellant) studiorum absolventes, non possunt evadere viri maturi, & profligandis hæresibus pares. Scripturas non exactè callent: Patres non versant, antiquitatis monimenta non terunt: linguarum sufficientem cognitionem non adipiscuntur: varia lectio scriptoribus & concionatoribus, quorum magna simul est penuria, & lectoribus necessaria, non attingitur: hæresis ipsa, nova quasi hydra capita indies emittens nō exploratur: tempus deest eis studiis: mutuis explorationibus, susurrationibus, factionibus optima ingenia franguntur: nec inter istas incommoditates, fortè unus ex clero seculari assignari poterit, qui cursum studiorum jam per viginti annorum spacium absolvit.

„ In Collegio Romano decem fuerunt

sub

„ sub Iesuitis scandalosissimi tumultus. Ex „ eo Collegio literæ ad Pontificem missæ „ sunt à studentibus in hæc verba: Collegium nostrum castrum foris, carcer intus, &c. Ex eo Collegio Sacerdotes Dei „ vincti fuerunt in plateis Romanis. Ex eo „ Collegio non nominanda infamia sub educatione Iesuitica, in gentem Anglicanam, in sacerdotalem ordinem, adeoque „ in ipsum nomen Christianum redundavit. Ex hoc Collegio & aliis sub Iesuitis, „ proditiones, delationes, sycophantię, adulationes in pueris inceptæ, ad omnes Angliæ partes permanârunt. Nemo insignis „ explorator & perniciosus, qui non fuerit „ sub Iesuitis educatus. Ante venientem & „ prævalentem Iesuitarum cœtum, non audita fuerunt in Anglia libellorum famosorum, seditionum, dissidiorum, detractionum nomina: nemo nisi post eos sacerdotium suum inficiatus est, è carcere contra „ datam fidem aufugit, mendacii publicè „ convictus est, aut à religione publicè apostatavit.

„ In Seminariis Hispanicis, omnes honestioris vitæ, & melioris judicii ad ordinem „ sancti Benedicti ferè transierunt, non obstantibus infinitis calumniis contra illum „ ordinem, & alios omnes in Ecclesia approbatos, præter suum, à Iesuitis insusurratis.

„ Duacense seminarium multis in Anglia „ Scholis Grammaticalibus splendore, doctrinâ & actionum morali bonitate cedet. Per factionem admissi, blanditiis, favoribus, minis ad Iesuitismum alliciuntur, si consenserint, extrema indignissima „ partialitate foventur, donec tandem infervescente juvenili impetu Iesuitismi „ pœniteat. Qui apertè nolunt ad Iesuitismum transire, ergastula potius, quàm „ Collegia experiuntur.

„ Restituantur necesse est Seminariis, si „ inde conversio Britanniæ expectetur, doctrinæ & morum maturitas. Viri apti „ scribendo contra hæreticos, & docendo alios, si inveniri possunt, destinentur. Academici, & melioris educationis viri, non modò syncera humanitate „ in seminariis excipiendi sunt, si veniant, „ sed ut veniant, sunt provocandi. Quod „ non nisi per Academicos mutuâ familiaritate notos sibimet fieri potest; ut „ sub Alano experientia docuit. Iesuitis „ non amotis è Collegiis, nihil boni sperandum est, &c. *Hæc omnia Monachi & Cleri Anglicani de Iesuitis.*

In Scotia quid actum *à* IESVITIS.

REx Hispaniarum haud diu post mortem Mariæ Reginæ Scotiæ Parmensi Gubernatori in Belgio mandârat, suo nomine Regi Scotiæ pecunias & exercitum adversus Reginam Angliæ promitteret, ut eò facilius matris mortem ulcisci posset. Ea de causa Parmensis nobilem Scotum, Robertum de Brusse, qui à juventute apud Iesuitas educatus fuerat, in Scotiam multa cum pecunia ablegavit. Eodem tempore advenit etiam in Scotiam jussu Sixti V. Pont. Rom. Dublain Episcopus, qui Infantam Hispanicam Scotiæ Regi in matrimonium offerret, sed eâ conditione, si Romanam Religionem amplecti vellet. In hujus Episcopi comitatu fuit etiam Guilelmus Creichton, qui Lugduni aliquandiu Rector in Iesuitarum Collegio fuerat. Repulsam autem passus Episcopus consilio, virtute & fidelitate Iohannis Metelani Magni Cancellarii Scotiæ, qui Regi suadebat, sibi ab hujusmodi dolis & fallacibus promissis caveret, domum reversus est. Mansit autem in Scotia Creichtonus Iesuita, & Brusseo sese junxit, eique persuadere conatus est, ut Cancellarium obtruncaret, quòd melitionibus Iesuiticis, eorúmque parricidiis vel solus resisteret. Ad quæ Brusseus totus exhorruit, ejusque postulatis iniquis & crudelibus prorsus consentire noluit. Hortatur igitur Iesuita Brusseum, det ergo 1500. coronatos, quos à Parmensi acceperat, tribus nobilibus, qui in necem Cancellarii conjurârint. Sed ne hoc quidem persuadere ei potuit, inquiens, unum & idem esse, sive quis suâ manu interficiat aliquem, sive pecuniâ conducat alium ad cædem faciendam. Cùm ergò nullis rationibus expugnari posset, accusat eum Creichton Iesuita, apud Fuentem Parmensis successorem, quòd pecunias à Parmense acceptas dilapidâsset, & in alios usus convertisset. Comprehenditur miser Brusseus, in carcerem conjicitur, & menses quatuordecim in eo detinetur, tandem liberatur, Iesuita autem impunitus evadit.

Pasquinus in Catho. chismo Iesuit. lib. 3. c. 2.

De Turbis *in* Patavina Academia, tum *inter* Venetos *&* Paulum V. Pontificem Romanum *à* IESVITIS excitatis.

CVm Iesuitæ Patavii, & alibi passim publicas in suis Collegiis Lectiones habere, & hoc modo studiosam juventutem

ad se pertrahere conarentur, gravis ea de causa inter ipsos & Academiam contentio exorta est. Tandem Academia illius loci de novatione ista apud Magistratum Venetum Anno 1591. admodum conquesta est, & per delegatum suum Cæsarem Cremoninum hæc talia proponi ipsi curavit: quòd nimirum Iesuitæ privatâ quadam authoritate, contra Academiæ istiusce leges ac consuetudinem antiquam & approbatam, peculiare quodpiam Collegium seu Anticollegium potius occultò, sub Pontificiarum quarundam à Superioribus in Republ. Venetâ, tanquam à Magistratu suo legitimo, nondum approbatarum seu confirmatarum Bullarum prætextu, introduxerint: unde contétiones inter studiosos per quàm multæ & variæ exsisterent; eóque non celeberrimæ tantùm Academiæ despectus haud ferendus, sed ipsis etiam Iesuitarum discipulis illis putativis ab ineptis istis Præceptoribus majus detrimentum, quàm emolumentum accederet. Rogare itaque se, ut Anticollegium istud temerariè nec non clandestinè contra leges institutum abrogetur. Ad quos Magistratus ille ejusdem Anni 1591. die Decemb. 23. rescripsit & decrevit ita: *Nostra hac est sententia ac voluntas, ut Lectiones, nisi inter sese & apud asseclas sive socios suos, habeant omninò nullas, utque statutis ac Privilegijs Academia Patavina neutiquam adversentur.*

Controversia *inter* Venetos & Paulum V. Exorta IESVITIS Authoribus.

ANno verò 1605. inter Venetos, & Paulum V. Pontificem Romanum gravissima, & periculosissima intercessit Controversia, super Constitutionibus quibusdam, quarum renovandarum occasionem Senatui Veneto Iesuitarum artes & doli testamentarii præbuerunt. Cùm enim Ecclesiastici, maximè verò Iesuitę Venetiis hactenus multa ædificia, & bona alia mobilia, & immobilia, tam in urbe, quàm extra eam sita, & sese sub titulo testamentorum, aliorumque legatorum, variis technis & molitionibus pertraxissent, & verò bonis spiritualibus adnumerata, ita jam possidere inciperent, ut tributi inde ad Magistratum Politicum nihil amplius, vel parum admodum rediret, Magistratus Venetus, ne cum Reip. detrimento maximo ditescerent, lege cavendum & in eos maturò animadvertendum censuit.

Hieron. Vendra-

Iuvat hoc loco non mea verba adscribere, sed Cl. V. Hieronymi Vendrameni Sacerdotis & Theologi Veneti, pro Serenissima Venetorum Rep. ad Cardinalium Roman. Collegium. *Triginta decies, inquit, centena millia, & amplius Ecclesiasticorum bona ac facultates, æstimantur valere sub Veneta ditionis Imperio. Et quidem, quocumque te Venetijs, vel alibi in toto Veneto Dominio conferas, ædificia quæcumque prædia, agros, domos & cætera hujusmodi meliora pulchriora ac magnificentiora conspexeris, illa Ecclesiasticorum esse certò scias. Quod si ex urbe Veneta solùm atque agro extrahas Templa, ædificia, bona facultates Patriarcharum, Episcoporum, Abbatum, Archipresbyterorum, Plebanorum, Presbyterorū, Monasteriorum, Hospitalium, Ecclesiarum & cæterorum hujusmodi, quæ temporibus, quibus Veneta Resp. cœpta est, vel prorsus nulla extabant, vel certe admodum pauca, illaque omnia simul in unum locum conferas: ac seorsim quidem Templa, domos, ædificia, & cætera hujusmodi opera ponas: seorsim verò prædia, agros, rura, hortos, & similia; quid obsecro Venetorum Civitas ac dominium erunt cum his collata? Illa certè Vrbs maxima erunt, hac verò vicus & Provincia per quàm angusta apparebunt: & tamen Ecclesiastica illa omnia, vel plura certè Veneta Reip. subditorum erant, ac proinde Veneta: Principes enim in subditorum suorum bona jus aliquod habent. Necessariò igitur Reip. Veneta Patribus bis malis medendum, ac legibus cavendum fuit, ne contra vitæ sua rationem, & Christi Servatoris Domini institutum Ecclesiastici viri tandem omnia secularia occupent, ac possideant.* Hucusque Vendramenus.

Monum. de bonis Eccles. Venetijs à Iesuitis interceptis

Iesuitæ verò hoc indignissimè ferentes, totum hoc negotium Romam ad Papam Paulum V. perscripserunt.

Veneti jure suo cedere nolunt.

Compellati igitur hoc nomine à Pontifice, Veneti jure suo cedere noluerunt, sed protestati sunt, sibi in ditione sua supremam jurisdictionem, & sic etiam legum ferendarum potestatem, non autem Pontifici competere, &c. Hoc responso accepto, Pontifex Excommunicationis fulmine eos territat.

Pauli V. injustitia.

Vbi notanda summa iniquitas & hujus Pontificis: paulò ante illum Clemens 8. lege quoque cavit, ne Deiparæ Lauretanæ Domus, qua Papistis nihil toto terrarum orbe sanctius, valeat deinceps, aut emere, aut acquirere privatorum hominum agros vel bona, propter easdem causas, quæ Venetos etiam ad idem statuendum impulerunt. Conciliari hæc non possunt. Idem omninò statuunt ac decernunt Veneti & Pontific. Rom. Pontificis decreta sancta & inviolata: Venetorum autem blasphemiæ & anathemata judicantur.

Veneti Papæ.

Dux verò & Senatus contrà Excommunicatio-

Excommunicationem iniquã decernunt.

nicationem illam decreto publico pro iniqua, injusta & omninò nulla decrevit, quippe quæ tanquam brutum aliquod fulmen, sine jure & legibus conceptum, aërem tantùm feriat.

Decretū Venetorum contra Pontificis Excommunicationem.

Quia verò Decretum hoc dignum est, ut in rei hujus sempiternam memoriam ad posteritatem transmittatur, id hoc loco ex Italico idiomate in Latinum fideliter translatum, adscribam, & de verbo ad verbum sic habet. LEONARDVS DONATVS, *Dei gratiâ Dux Venetiarum, &c. Reverendissimis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis totius Dominij nostri Veneti, & Vicarijs, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus Ecclesiarum Parochialium, & alijs Prælatis Ecclesiasticis Salutem. Ad notitiam nostram pervenit, die 17. Aprilis nuper præteriti, de jussu & sententia Sanctissimi Patris Pauli Papæ V. publicatum & affixum fuisse Romæ* BREVE *quoddam fulminatum contra Nos, & Senatum ac Dominium nostrum, directum ad vos, ejus tenoris & argumenti, quod in eo continetur. Quapropter cum devinctos nos esse consideremus ad conservandum in quiete & tranquillitate statum nostrum nobis ad gubernandum à Deo datum, atque vindicemus & defendamus authoritatem Principis, qui in rebus temporalibus alium superiorem, præter Divinam Majestatem non agnoscit: præsentibus hisce nostris literis coram Deo & toto Mundo protestamur, nos non intermisisse omnibus possibilibus uti, quibus sanctitatem suam validissimam nostrarum & indissolubilium rationum capacem redderemus: & primum quidem per Oratorem nostrum apud S. S. residentem: postea verò per literas nostras responsorias ad Brevia ipsius nobis scripta: & tandem per Oratorem expressum, in hunc finem & missum. Verùm quum animadverteremus SS. aures occlusas, & Breve istud publicatum esse contra formam omnis rationis, & contra id, quod docet sacra Scriptura, doctrina Sanctorum Patrum, & sacri Canones, in præjudicium authoritatis secularis concessæ nobis à Deo, & libertatis statûs nostri, cum perturbatione possessionis quietæ, quam, per gratiam divinam, sub dominio nostro fideles nostri subditi possident, bonorum, honoris, vitæ ipsorum, nec non cum scandalo universali & gravissimo omnium hominum: idcirco nullo modo dubitamus prædictum Breve habere, ac censere non tantum pro injusto ac indebito, sed etiam pro nullo, & tali, quod sit pretij planè nullius, & ita invalido, irrito & illegitimè fulminato, ac de facto, nullo juris ordine servato, ut indignum atque inconveniens judicaverimus uti contra illud remedijs, quibus Majores nostri, & alij Principes supremi contra Pontifices usi sunt: quidum potestate suâ ipsis à Deo data uti deberent ad ædificationem, terminos transgressi sunt: maximè cum certissimus, illum à vobis & alijs nostris subditis fidelibus, adeoque mundo toto pro tali censeri & reputari: in certissimam spem venientes, fore, ut quemadmodum hactenus fidelem curam gessistis animarum subditorum nostrorum fidelium, & cultus divini, qui studio vestro floret in hoc statu nostro, si quisquam alius, ita in posterum etiam officium illud pasto. continuetis: siquidem certò constituimus perseverare in sancta fide Catholica & Apostolica, inque observatione sanctæ Romanæ Ecclesiæ, perinde ac Majores nostri à principia fundationis urbis hujus ad præsens per divinam gratiam perseverârunt. Volumus autem, ut præsentes hæ literæ, quò ab unoquoque intelligantur, affigantur in locis publicis Civitatis hujus nostræ & aliarum dominio nostro subditarum: sperantes, istam publicationem, adeò manifestam perventuram ad aures omnium, qui prænominati Brevis cognitionem habuêre, & perventuram etiam ad aures Sanctitatis suæ; cui, oramus, ut Dominus Deus noster inspiret gratiam, quâ cognoscat Brevis istius nullitatem & aliorum factorum contra Nos institutorum; & postquam iustitiam causæ nostræ cognoverit nobis augeat animum ad præstandam reverentiam erga sanctam sedem Apostolicam: cuius Nos & antecessores nostri unà cum hac Republ. semper fuimus & erimus devotissimi. Datum in Ducali nostro Palatio ad 6. diem Maij Indict. 4. Anno 1606.*

Iacobus Girardus Secr.

Decreto Reipub. Venetorū Clerici omnes subscribunt exceptis Iesuitis.

Hoc decreto publicato, Serenissimus Dux & Senatus Clerum etiam suum convocant, & jus Reipubl. eidem exponunt, Pontificiçque Excommunicationis iniquitatem demonstrant, cumque pro authoritate hortantur, ut curato suo officio Excommunicationem Papalem pro nulla habeat, &c. Clerus antiquus adhæc unanimi consensu Reipubl. causam contra Pontificem probat, & de fide sua prolixè pollicetur: Adhæc in lucem libros præclarissimos ediderunt aliquot Clerici, in quibus partim Iesuitarum technæ & Sinonicæ artes deteguntur, & graphicè depinguntur, partim verò potestas Papæ in temporalibus solidè & sacris literis congruenter impugnatur. Inter hos eumprimis egregiam operam studiumque navavit doctissimus ille & omni literaturâ excultissimus ac expolitissimus PAVLVS VENETVS, quem honoris causa nomino, cujus Tractatus de interdicto Papæ, & Considerationes seu animadversiones in Censuras Papales, & Apologia adversus Bellarminum Principem obtinent: unà cum Declaratione rationum, quibus permota Serenissima Respub. Papæ Paulo V.

Paulus Venetus indignissimè tractatur.

ſeſe maſculè oppoſuit, ab Antonio Quirino Senatore ibidem in locem edita.

Sed bonus Paulus peſſimam hoc ipſo à Ieſuitis injit gratiam, qui ſe ulciſci, & injurias ſuas, quas ita vocabant, modis omnibus perſequi ſtatuerunt. Conduxerunt igitur & pecuniâ corruperunt Ridolfum Pomam, & Michaëlem Viti Sacerdotem, cum duobus aliis Aneonâ & Florentinâ oriendis, quorum alter Alexander, alter verò Iohannes vocabatur: hi adoriuntur 5. Octob. anno 1607. Fratrem Paulum Venetum, eumque opprimere, Aſſaſſinorum more, in ponte de Santa Forſea tentârunt, quòd eorum conatibus vehementer reſiſteret, & parum abfuit, quin illum ſtiletis ſeu pugionibus ſuis interemiſſent: latrones autem fugâ elapſi ſunt.

Recentiores verò Religioſi, nempe Ieſuitæ, Capucini & Tolendini, quorum Regulæ præſentis temporis conditioni accommodatæ ſunt, Reipubl. cauſam damnant, & contra mandatum Senatûs Eccleſiaſtica ſua officia occluſis ſemper templis peragentes, varia moliri, & plebem ad ſeditionem excitare viſi ſunt. Fecerunt autem hoc Ieſuitæ non aliam ob cauſam, quàm quòd viderent, ſe, ſtante & defenſa Reip. Venetæ libertate, ſtantibuſque legibus, nec ſtare, nec inſtituti ſui finem obtinere poſſe.

Veneti Ieſuitas in æternum ditione ſua proſcribunt.

Dux itaque & Senatus Venetus ut malis omnibus maturè obviam irent. Ieſuitas omnes ex urbe & ditione ſua tota dimittendos edicto novo in æternum cenſuerunt, & ſpem omnem ipſis redeundi futuris temporibus præciderunt: parentum quoque omnium omnes omninò liberos, qui in ea ditione fuerunt, è Scholis & amplexibus Ieſuiticis, ne diutius inficiantur, avulſos, domum prudentiſſimè revocârunt.

Ieſuitæ Venetijs diſcedūt.

Maij igitur 10. anno 1606. Ieſuitæ cum veſtimentis, lectuliſque & neceſſariâ ſupellectile, conſcenſis navigiis ex urbe Mediolanum verſus diſceſſerunt. Poſt illorum diſceſſum, in Ieſuitarum Collegium Canonici ad D. Marcum introducti ſunt, Monachis, quos Reformatos vocant, aliorum Collegia occupantibus. Franciſcani verò Monachi, quorum maxima ibi frequentia eſt, nequaquam ſeſe Collegia ſua deſerturos, quòd iuſtam Veneti adverſus Pontificem tuerentùr cauſam, apertè profeſſi ſunt. Atque ita Ieſuitæ Papæ Excommunicationem & tyrannidem ipſi cauſæ æquitati prætulerunt.

Vt autem his quæ hucuſque diximus de turbis à Ieſuitis Venetiis excitatis major fides habeatur, néve Ieſuitæ aliquid in hac tota narratione fictû à me eſſe caluminentur, adſcribam quędam ex literis ad nos à viro gravi & patriæ amantiſſimo ex Italia ſcriptis, in quibus ſuperiora omnia, ſed breviter confirmantur: Illa autem ſic de verbo ad verbum habent.

Confirmatio ſuperiorum.

Poſtquam publicatum fuit interdictum Pont. Pauli V. contra urbem & ſtatũ Venetũ in hunc finem, ut ſubditi ſi privarentur exercitio Religionis tumultus excitarent, & ob id Senatus ad ipſis gratificandum compelleretur: deliberatum fuit imperandum eſſe omnibus Religioſis, ut in quacunque Eccleſia continuaretur exercitium conſuetum divinum ſine novitate ulla. Promptè obtemperatum fuit ab omnibus: & nominatem Ieſuitæ reſponderunt, quod & ipſi divinum cultum continuarent: verum interim per civitatem ſpargebant, quod publicè Miſſam dicere abſtineant. Hoc cùm cognoviſſent Magiſtratus, ipſi ad diem 9. Maij, Anno 1606. accerſiti fuerunt, ut certò ab ipſis cognoſceretur, quidnam tandem animi ipſis eſſet: & admoniti, ut Principis mandatum in miniſterio ſuo exequerentur: ipſi ſe miſſam poſſe dicere negabant promiſſioni quandoquidem hoc ſua non adverſetur. Miſſam enim ſub nomine officiòrum divinorum non comprehendi. Hoc cognito deliberatum fuit à Senatu, ut Patriarchalis Vicarius ablegaretur, qui res Eccleſiæ ipſorum conſignaret, & mandatum daret Ieſuitis ſubitò diſcedendi. Scriptum etiam fuit civitatum gubernatoribus, ut omni ex loco diſceſſum illorum procurarent.

Ieſuitæ intellecta intimatione tumultuariè ad Eccleſias convocârunt ſuas devotas, & ut poſtea compertum fuit, inde ingens auri & gemmarum pondus deprompſerunt. Sub veſperam Miniſtros publicos ſibi dari petierunt ſecuritatis ſuæ causâ: qui utique ipſis miſſi fuerunt. Diſceſſerunt veſperi ſub horam ſecundam noctis, ſinguli cum imagine Chriſti ad collum, ad oſtendendum, Chriſtum unà ſecum pati: Sua Collegia quaſi nuda reliquerunt, in quibus totam noctem & integrum diem reliquia remanebant ignis: præſertim duobus in locis, ubi immenſam copiam ſcriptorum ſuorum combuſſerunt, relictis pluribus inſtrumentis, quibus funditur metallum. Quod cùm per urbem increbuiſſet non ſine ſcandalo. Pater Poſſevinus paucis diebus poſt Ferrariâ ſcripſit, & viſa etiam fuit litera publicè, inſtrumenta non fuiſſe, ut funderent aurum & argentum, ſicuti calumnioſè traducerentur, ſed ut concinnarent pileos ſuos ſive baretas.

Verùm Patavij multa exempla remanebant ſcripti, quod octodecim continebant regulas cum hoc titulo: Regulæ quædam ſervandæ, ut cum orthodoxa Eccleſia verè ſentiamus. *In harum 17. præcipitur* prædicandam aut inculcandam nimis non eſſe gratiam DEI.

Et

Et in 13. *ordinatur*, debere Ecclesiam Hierarchicam credere nigrum esse id, quod oculis videtur album. *Quod scriptum ob ingentem numerum exemplorum eius uniformium, quæ illic reperiebantur, perhibetur fuisse eo fine compositum, ut quotidie distribueretur scholasticis, qui Venetias adventarent adque societatem se conferrent. Verba formalia capitis illius* 13. *hæc sunt*: Denique ut ipsi Ecclesiæ Catholicæ omninò unanimes, conformésque, si quid, quod oculis vestris apparet album, nigrum illa esse definierit, debemus itidem, quòd nigrum sit, pronunciare, &c. *Capitis* 18. *verba formalia sunt ista*: Nec itidem prædicandæ aut inculcandæ gratiæ DEI adeò insistendum fuerit, ut sespese inde possit animis error lethalis negatâ liberi arbitrii nostri facultate.

Calūniæ Iesuitarum cō. tra Venetos.

Diebus sequentibus non tantùm Iesuitæ ex statu Veneto profecti, verùm universa ipsorum societas in & extra Italiam disseminabant infinitas calumnias contra Rempubl. cùm in privatis colloquijs tum in prædicationibus publicis, & in dominio Reipubl. cum literis ipsis adhærentibus: Convocabant ad confinia suos devotos, ingrediebantur dominium habitu & personis dissimulatis: prædicabant varias indulgentias ijs, qui interdictum observarent, aut alias ad id observandum, & causæ Pontificis patrocinandum promoverent: fingebant literas falsas, quas sub nomine Reip. Genuensis scribebant Venetæ, & quas sub nomine Civitatis Veronensis scribebant Civitati Brixianæ.

Quæ cùm intolerabilia viderentur esse Venetis, in mandatis datum fuit à Senatu, ut seditiosarum actionum ipsorum novissimarum, ut & præcedentium aliarum formaretur processus. Et quoad ultimas quidem abundè compertum fuit, ipsos in concionibus suis invectos esse in Rempubl. appellando illam hæreticam Lutheranam, tyrannicam, & abominandam, & quæ sunt innumerabilia hujusmodi epitheta: idque Ferrariæ, Bononiæ, Parmæ, Mantuæ, Palermi & alibi operâ etiam ipsorum atque instinctu omnia ista mala evenisse, quæ evenerunt in Hispania Bohemia, Gallia, Polonia & Anglia Legatis Venetis, quod equidem literis Legatorum & Ministrorum publicorúmmet, qui illis in Regnis erant, & aliorum sermone, comprobatum fuit.

Operam etiam dabant apud Principes Italiæ, ut in Provincijs ipsorum Reipubl. militem conscribendi licentia præcideretur: & cùm hoc non succederet, vicatim euntes detestabantur nomen Venetum, anathema minati ijs, qui in militiam ipsorum proficiscerentur. Seditiones, quas in Dominio excitabant partim literis, partim instructionibus & partim tractationibus coràm & oretenus cum subditis Venetijs, & in confiniis cum Devotis suis, quos illuc accersiverant, fuêre innumerabiles. Compertum præterea fuit, ipsos turbarum illarum fuisse architectos præcipuos, quas tum temporis concitaverunt apud quosdam, quibus spem fecerant, ut in administratione Reipub. partem aliquam, locumque obtinerent distractione excitatâ inter Senatores.

Quin etiam innotuit, quod cùm Resp. à morte Henrici III. Christianissimum appellâsset Henricum IV. Regem Galliæ, ipsi Romam scriptis literis multis Senatoribus scrupulum injecerunt, qui propterea Venetiis discesserunt, quia Iesuitæ absolutionem eis negabant, nisi retractarent. Alia incommoda, quæ inde sequebantur, transeo. Pro diversis occasionibus monstrabant se fautores magnorum principum, in negotia illorum se ita intrudentes, Menstruatim impendebant plures quàm centum coronatos in curandis suum literis, quod πολυπραγμοσύνην & correspondentiam illorum per omnia loca satis superque arguit. Detegebantur multæ insidiæ eorum, quas struebant bonis & facultatibus suorum amicorum, & præsertim multarum cum damno insigni familiarum.

Quo ad doctrinam ipsorum innotuit in rebus quidem politicis majorem in modum ipsos exaltare Monarchiam, & deprimere Aristocratiam, cum hypothesibus certis, quæ institutis & administrationi Resp. sunt contrariæ: unde apparuit Iesuitas authores & instrumenta fuisse omnium turbarum, confusionum, seditionum & damnorum nostris temporibus in omnibus Regnis & Provincijs mundi subortorum.

Quæ omnia & singula cùm ad d. 14. *Iun. anno* 1606. *essent proposita, deliberatum & decretum fuit, quòd cùm Societas Iesuitarum Venetijs à primo tempore, quo recepta & benignè habita fuit erga Rempubl. sese exhibuerit semper ingratam, inque detrimentum potius ejus quàm emolumentum fuerit propensa, idemque etiam num non sine intolerabili molestia & insolenti dicacitate contineat, in æternum illam amplius recipi in quemcunque locum Dominij Veneti non posse nec debere.*

Et sanè evidentissimum est argumentum enormitatis delicti eorum, quod in tanto numero Senatorum ne unus quidem ipsis patrocinabatur, & in scrutinio votorum secretorum exploratum fuit, omnia conformia esse, ut perpetua ipsorum proscriptio decerneretur.

Ad d. 18. *ejusdem mensis deliberatum & conclusum fuit ab eodem Senatu ut publicaretur mandatum, Ne ullus cujuscunque conditionis & sexûs sive Venetijs sive alijs in civitatibus Respublicæ recipere ausit Iesuitas, aut literas ad eorum Societates perscribere aut commercium ullum cum eis habere, sub pœna irremissibili proscriptionis ex omnibus terris & locis Reipubl. & vel sub graviori pœna, pro transgressio-*

gressionis & personarum qualitate: ut teneantur etiam omnes, qui liberos suos sub disciplina illorum habeant, eos ocyus & sine morare vocare, neque in perpetuum illos ad Collegia eorum remittere, sub ijsdem pœnis.

Quum susciperetur tractatio pacis inter Pontificem & Remp. Iesuita sollicitè institerunt Romæ, & in Hispania præsertim, ut & ipsi tractationi includerentur, in medium afferentes summa sua in Coronam merita, & quòd exclusio ipsorum tum Papa, tum Hispaniarum Regi dedecus magnum sit allatura. Non dubitat etiam Confessarius Reginæ è Societate unus palàm dicere. Nõ à Rege tantùm, sed à tota Curia controversiam illam componi bona cum conscientia non posse, nisi Iesuitæ Venetijs restituantur in integrum.

Scriptum quoque sparserunt Romæ Italicè, & in Hispania Hispanicè, quod oblatum est Pragæ à Patribus Societatis Iesu Nuncio Pontificis & Legato Hispanico residentibus apud Imperatorem anno 1607. April. mense, quando fuit nunciatum controversiam inter Paulum V. Papam & Serenissimam Remp. Venetam compositam esse, ita tamen, ut Iesuitæ à Statu Veneto exterminati essent: in quo varię, sed futiles ac vanæ causæ afferuntur quibus probare conantur, non permittendam esse Venetis proscriptionem Iesuitarum ex ipsorum Statu. Id autem sic habet.

Scriptũ Iesuitarũ Pragæ exhibitũ de pacefactione inter Papam & Venetos.

Quemadmodum Veneti tempore inobedientiæ & schismatis declarârunt se commaculatos esse hæresi: sic quum quærunt hoc tempore, ut Iesuitæ nunquam revertantur, satis eo ostendũt id, quod Demosthenes de lupis dicit, eos quum pacem inire vellent cum ovibus petiisse, ut exterminarentur canes, veluti eos qui distractionis fuerint authores. Quod si igitur hoc ipsis concedatur, malum indies ingravescet, donec fiat immedicabile, & apertum bellum inde tandem enascatur. Hoc modo plus lucrabuntur, quàm eo quod in principio prætendebant, nempe jurisdictionem in bona & personas noxias, nunc verò castigandi & innocentes potestatem consequentur. Manifestissimum hoc erit signum, Regem & Papam manus dare, nec vires habere ad redigendum ipsos in ordinem, sicque victos esse, tam iniquâ videlicet conditione: unde libertati Ecclesiasticæ majus detrimentum oborietur, sicut etiam authoritati Papæ, quàm cum omnibus istis legibus quæ censurarum extiterunt causa.

Papa sibimet facit injuriam, permittendo, ut primi, qui ipsi obedierant, ob hanc causam confundantur in conspectu totius Mundi inter Catholicos & hæreticos, & castigentur proscriptione perpetuâ & suorum bonorum privatione. Hoc modo confirmabitur id, quod per totum annum publicârunt per Mundum, nempe Interdictum & omnes actiones Papæ contra se nullas esse, neminemq; eis debere obedire, quandoquidem prætendebant, atque etiam obtinebant eos, qui ipsi obedierant hunc in modum castigari.

Ex altera causa etiam Papa præjudicat suæ authoritati, quandoquidem deinceps non poterit amplius publicare interdictum, quod sit validum: nam cùm videat eos, qui obediunt pro eo quod debent affici præmijs, adeò graviter puniri, nemo Ecclesiasticus amplius ipsi obediet, & ipsimet Iesuitæ, qui hactenus in omnibus rebellionibus, quæ in quacunque parte Mundi contra sanctitatem ejus & Regem nostrum fuerant excitatæ, ad ipsis serviendum periculo exposuerunt facultates & vitas suas, tempore futuro perdent animam. Quod facturi sunt & cæteri omnes Religiosi, cùm videant, se desertos esse, sicque malè tractari eos, qui in hujusmodi occasionibus adeò benè se gesserunt.

Præterea Sanctitas & Maiestas sua dabunt maximum scandalum toti Mundo, siquidem istud exemplum animum addet omnibus hæreticis & politicis in quacunque parte: molientur enim quidvis contra Sanctitatem ejus, quippe certi, se illud obtenturos, unde facilè isto exemplo sese justificabunt.

Quod si fortè existimetur id precariò posse accommodari, sciendum illud ipsum in medium etiam propositum fuisse, cùm tractaretur pax cum Anglia: nunc verò apparet quam fuerit id sine fundamento & ratione: Deinde, si consideretur obstinacia quam hactenus sunt professi, excutiendo pœnas Ecclesiasticas, & minas bellicas, prudenter præsupponi nullo modo potest id ipsos facturos precariò, postquam periculum evaserunt: Tertiò, non excusabuntur propterea incommoda illa superiora: Quartò, etiamsi id facerent postea propriâ suâ voluntate, ut satisfacerent Principi alicui id ab ipsis postulanti, dum considerari debet, quantâ existimatione id lucrifaceret eiusmodi Princeps; & quantam inde jacturam faceret & ipsius Sanctitas & Maiestas Catholica, cùm ne quidem omnibus suis viribus & authoritate rem tam justam obtinere potuerint.

Et si quis objiceret, necessariò admittendam esse illam conditionem ut non introducatur in Italiam bellum, quandoquidem ipsi volunt sine eo subijcere se Papæ, primùm quidem ista dissimulatio & major subinde propagatio hæreseos in statu Veneto maioris & periculosioris belli causa erit: Secundò, eveniet ex ista hæreticorum & politicorum inventione, ut in conditione illa tanquam si essent minoris ponderis, exhibituri se sint obstinatiores, utpote in qua, sicut apparet ex Superioribus, consistit omnis existimatio sive justitia sive injustitia huiusce negotij, nec non ipsius Sanctitatis & Maiestatis Catholicæ: Tertiò, Veneti ampliorem habent occasionem pertimescendi bellum in sua

in sua domo modo exiguo quem habent ad se defendendum, & exigua securitate erga suos Vasallos in re tam pudenda & injusta, ut non debeant habere Papam vel Regem Dominum nostrum, qui inferant ipsis bellum ad redigendum eos in officium, quod ocyus amplectentur, si videant ex altera parte constantiam & resolutionem, quæ ipsis conditio negatur tam indigna & intolerabilis.

De Turbis & varijs Calamitatibus in Bohemiç Regno à IESVITIS excitatis.

ANno 1609. die Augusti mensis Status Bohemici libello supplici Cæsareæ Majestati oblato, graviter conquestuntur de Iesuitis, quòd quum non sese pertraxissent, & nec tributum de illis solvant, nec onera sustineant alia, multò minus autem contributionem; quam à subditis exigant ullam faciant; necessitate igitur cogente, sese à Cæsarea Majest. petere, eò adigantur, ut à prædijs istis in posterum abstineant, & nulla alia absque consensu & peculiari indulto Cæsaris vel coëmant, vel ex testamentis, donationibus; vel alia quaecunque ratione acquirant & ad se transferant. Sed parum impetrârunt.

Causæ ob quas Iesuitæ ex Bohemiæ regno æternum ejecti sunt.

Ob quas causas autem Iesuitæ ex Boëmiæ Regno Anno 1618. die 1. Iun. mensis proscripti tandem, & in æternum inde ejecti sint malo Statuum Boëmorum verbis, quàm meis referre. *Prima* est, quòd à multo jam tempore fuerint VASTATORES publicç pacis & tranquillitatis hujus Regni. Notum esse passim omnibus, ajunt, in quantis inclytum Boëmiæ Regnum periculis per tetro omnes annos, ex quo Iesuitica Secta idem Regnum fuit ingressa, versatum perpetuò fuerit, & quàm frequentes mutationum vicissitudines perturbationesque subierit, eaque omnia Status pariterque subditos eorum, & alios Regni incolas magno suo incommodo persentiscere, eaque de causa bona capitaque exponere debuisse. Addunt, comperisse se ipso facto; ejusmodi ærumnarum nullos majores authores esse, quàm virulentæ Religionis Iesuiticæ homines: ut proinde quàdiu hæc secta in Regno sit permensura, nunquam supradictis calamitatibus finis imponi; nec pax in Regno diuturna esse possit: sed tam ipsa Regia Majestas, quàm Status ipsi perpetuò de cervicibus & bonis omnibus sint periclitaturi. *Secunda* causa proscriptionis Iesuitarum ex Boëmiæ Regno est, quòd studio stabiliendæ Romanæ Sedis, omnia Regna, ac Mundi hujus terras jugo ac potestati ejus subjicere unicè adnitantur. *Tertia*, quòd Magistratus politicos alios contra alios concitent; ac tam inter Status mutuò; præsertim Religionis professione diversos, quàm inter Magistratus ac subditos, dissensiones & diffidia excitent: ipsosque subditos contra Reges consilijs, doctrinâ & pollicitationibus, etiam ipsius gloriæ æternæ acquirendæ ac purgatorij ignis evadendi arment. *Quarta*, quòd per confessiones arcana omnia rescire, atque ità conscientijs hominum dominari, etiam ad illicita compellendo consuescant. *Quinta*, quòd exemplum Templariorum secuti, insignia quæque loca, suo usui vendicent. *Sexta*, quòd administrationi secularì in omnibus sese ingerant. *Septima*, quòd omnes, qui Romanæ Ecclesiæ colla sua subijcere & Papæ parere nolunt; Hæreticos proclament: eisque fidem habendam esse nullam palam doceant. *Octava*, quòd ejusmodi crimina ac technæ Societatis Iesuiticæ testata reddantur etiam ab externis Regnis ac Provincijs: speciatim in Gallia, Anglia, Vngaria; Venetijs, Belgio alijsque Sacri Romani Imperij Provincijs. *Nona*, quòd non obstantibus Majestatis literis, à gloriosæ memoriæ Cæsare Rodolpho pro libero Exercitio Religionis concessis; nec non initâ & à Sacra Cæsarea Majestate super eadem re cum cæteris Catholicis Statibus conventione, partem sub Vtraque in concionibus & scriptis audacter scommatis proscindant ac lacerent, verba earundem literarum partialiter, & contrariè explicent. *Decima*, quòd concessione Literarum Majestatis Religionis Statum in Boëmia concernentium, interponendam fuisse judicent authoritatem Romani Pontificis, qui tamen nec in Statu sub utraque multò minùs in Regem ullum jus habeat. *Vndecima*, quòd Iesuitarum instinctu & consilio sub Vtraque subditi Regis, aliorumque Dominorum Papisticorum, carceribus, alijsque modis ad Romanam Religionem capessẽdam adacti fuerint, Templaque & cultus divinus Vtraquistarum in eorundem Papisticorum Dominorum quibusdam locis sublatus, omniaque officia præcipua, tam Regia, quàm Regni & Civilia personis Religionis sub Vna distributa, Vtraquistæ è contra, qui sese pro conscientiæ debito interposuerint, officijs ac dignatibus suis magno cum probro

PP dejecti

dejecti fuerunt. Duodecima, quòd administris paucis Papistis quibusdam, perfidis patriæ filijs, cum penè omnia Iesuitarum instinctu & nutu agerentur, totum Regnum, ac præcipuè pars sub Vtraque ad extremum propè interitum esset adducta, nisi Deus ex mera charitate & misericordia sua sancta, quam erga Verbum suum & partem sub Vtraque gerere dignatur, malum prævenisset.

Decretū Statuū Bohemorum contra Iesuitas

Hæc est summa Decreti Statuum Bohemiæ contra Iesuitas: Ipsum verò Decretum de verbo ad verbum Latinè sic ferè habet: *Omnibus tribus sub Vtraque Ordinibus satis constare, quantis periculis & incommoditatibus Regnum illud à primo Secta Iesuita in illud ingressu, expositum, quidque afflictionis & miseriarum experti omnes fuerint. Harum incommoditatum causam unam & solam à Iesuitis deprehendere, reipsa defensores cognovisse, qui id propositum sibi habeant ut Sedem Romanam firmare, & Regna Mundi totius omnia sub potestatem suam redigere possint. Nam ne Deum quidem revereri, qua ad eam rem facere possint, sedulo facere, Principes adversus seipsos concitare inter Ordines Regnorum, diversam Religionem foventium dissidia excitare. Magistratus adversus subditos, & hos contra Magistratus suos incitare, Reges ad nutum suum componere, se nolentes, sicariorum libidini exponere, sceleratos quosque ad parricidia in Regibus perpetranda salutis æterna consequenda, & purgatorij evitādi promissione animare, amicos adversus invicem committere, in secreta omnia per auricularem confessionē suam inquirere, cōscientijs hominum laqueum immittere, & eas ita constringere, ut sine consensu ipsorum, ut bonum quidem quod sit, facere audeant, quemadmodum etiam thesauros ingentes Templariorum exemplo sibi compararint, in politicam gubernationem sese immiscuerint, & ijs, qui Rom. Religionem non amplectantur fidem servandam nullam esse docuerint hæreticos eos proclamantes. Testimonia hujus rei satis manifesta & perspicua, Galliam, Angliam, Hungariam, Transylvaniam, Venetias, Belgium, & Regna Regionesque alias suppeditare. In hoc ipso Bohemiæ Regno, cum post perpessas, ex ipsorum instinctu, afflictiones varias, Regales à Cæsare Rudolpho super exercitio Religionis libero obtinuissent literas, & pacta cum illis sub Vna, de non vituperando, criminando, damnanda sese invicem iniissent, inque tabulas publicas, majoris confirmationis ergò inferenda omnia ista curassent, veritos non fuisse, post habitā pœnarum Majestatis literis expressarum comminatione, Ordines sub Vtraq; pro concionibus suis calumnijs proscindere & tanquam hæreticos condemnare, literas Majestatis in alienum sensum trahere, easq; ad Cæsarea Majestatis Cameraq; Regalis, Monasteriorū item, & Ecclesiasticorum, nec non Ordinum sub Vna subditos minimè pertinere dictitare, Regem Bohemia non posse Majestatis illas literas confirmare, & Religionis libertatem fidelibus suis subditis sine Pontificis Romani consensu permittere: cum Papa tamen neq; in Ordines Bohemia, nec in Regem Dominum suum juris quicquam habeat publicè affirmare, Regis subditos ad Ecclesiasticam maximè jurisdictionem pertinentes, à Religione sua sub Vtraq; ad eam sub Vna vel invitos trahere, templa ipsis præcludere, & aliquibus in locis solo aquare, Religionis exercitia prohibere, officia Regis Regniq; primaria non nisi illis, qui sub Vna sunt, administranda permittere, eos verò, qui sub Vtraq; sunt, ab officijs publicis nulla causa, quin imò conscientia ipsorum reclamante, cum dedecore & ignominia removere. Hac ratione id tandem effecisse, ut paucis quibusdam sub Vna perfidis hominibus, patria totius administratio cederet, quorum opera patria interitum, fidelibus verò sub utraque Ordinibus extremam perniciem, & exterminationem accelerarent. Cum igitur malorum omnium in Regno auctores sint, indignos esse, qui in eo diutius vivant, & tolerentur. Defensores ergo animadvertentes, mala ista finem non habitura, nec pacem in regno constantem fieri posse, sed & Regem, & ordines omnes cum uxoribus liberisque, & bonis suis omnibus, in summo periculo versari oportere, quandiu Secta isti perniciosissima locus aliquis in Regno relinquatur, notum omnibus facere, quod deliberata consilio, & omnium Ordinum impetrato consensu, Iesuitas omnes ex oppidis Pragensibus, Crumano item, Commurtavio, Neuhusio Glasio, & locis alijs, in quibus Collegia sua habeant, quin imo ex toto Regno Bohemia Regno proscripserint, & præsentibus hisce literis in æternum proscribant, ita ut omnes Regno quietè excedere & nullo unquam tempore ne sub alterius quidem Ordinis titulo redire in Regnum istud debeant, ni incurrere in pœnam, de ipsis & omnibus eos excipientibus foventibusque suis, tanquam Reipubl. turbatoribus, & manifestis hostibus, accersere ex Regni constitutione velint. Nullum enim planè reditum ipsis in Regnum istud, ne ad Romani quidem Pontificis intercessionem, patere debere, nec si illud à quoquam expectatur, intercedere pro illis quenquam ex Ordinibus debere, pœna quietus publicæ turbatoribus debita, in eum, qui id faciat, constituta. Notum id literis publicis ad perpetuam memoriam fieri omnibus debere. Alios tamen Ordines sub Vna in monasterijs viventes & alibi, dummodo quietos se gerant, hac sua proscriptione, quæ Iesuitas solos, utpote ex Regnis quibusdam etiam alijs jam pridem proscriptos, concernat, intellectos, minimè velle.*

In

In hujus Decreti sententia Status Bohemici posteà constanter perseverârunt semper : nempe, Ne Societas hæc in Regnum posthac unquam recipiatur : ut ab officijs & muneribus removeantur & excludantur, ac bona illorum in alios usus convertantur.

Apologia pro Iesuitis Bohemia Regno ejectis.

Huic verò, quantùmvis justissimo Decreto ac sententiæ, hisque accusationis gravissimis capitibus, & causis æquissimis proscriptionis Iesuitarum ex Boëmiæ Regno, quidam Anonymus Iesuita opposuit Apologiam pro Iesuitis, Viennæ Austriç editam, in qua omnia simpliciter negat ac pernegat, quæ ipsis in Decreto impunguntur crimina, merasque calumnias & criminationes esse dicit. 1. Negat enim primum ac tertium Accusationis caput, Quòd Iesuitæ sint perturbatores publicæ tranquillitatis, dissensionesque, turbas & dissidia passim excitent, &c. quòdque subditis, vel alijs quibusvis potestatem tribuant Reges & Vnctos Domini invadendi, atque ad id facinus perpetrandum animos eorum pollicitationibus vitæ æternæ acquirendæ, aut evitandi purgatorij accedant. Dicit hanc impiam & blasphemam doctrinam, nunquam in Scholis Iesuiticis auditam, nunquam in scriptis eorum lectam, nunquam mente conceptam, sed paribus studijs ac animis à Iesuitis ubivis locorum damnatam esse : Additâ hac elumbi exceptione, NISI IMPIE SIMVL AC IMPERITE Reges & Vnctos Domini in Tyrannos transformemus. 2. Negat Anonymus secundum ac septimum Accusationis caput ; Quòd Iesuitæ omnia Regna mundi, Romanæ Sedi subijcere satagant, eidemque non obtemperantes Hæreticos pronuncient, &c. Addit, Iesuitis manifestam injuriam fieri, si dicatur, eos docere, hęreticis fidem nullam, ac ne juramẽtum quidem servandũ esse. 3. Negat quartum, undecimũ & duodecimũ Accusationis caput; Quòd Iesuitæ conscientijs hominum dominari, atque eos ad illicita compellere omnia suo arbitratu consuevetint, &c. 4. Negat quintum ac sextum caput Accusationis; Quòd Iesuitæ insignia quæque bona ad se trahere, & seculari administrationi sese ingerere soleant. 5. Negat septimum Accusationis caput, Quòd perversæ Iesuitarum technæ contestatæ fiant externis etiam exemplis Galliæ, Angliæ, Hungariæ, Venetiarum, Belgij, &c. 6. Negat nonum ac decimum Accusationis caput, quòd literis Majestatis suum pondus ac momentum, facto interpretatione, ac judicio adimere tentaverint, &c.

Hæc omnia Anonymus iste Iesuita negare non erubescit, quæ tamen lippis, ut aiunt, ac tonsoribus sunt notissima, ut ex toto hoc opere nostro Lector intelliget: & paulò infrà exempla hujus generis plura referemus, sub hoc titulo 2. Iesuitæ multa à se & alijs Papistis perpetrata, & dicta & scripta impudenter negant juxta illud Comici, *Si fecisti Nega.* Hic enim illorum mos est, si quæ refellere nequeant, ut ea simplici negatione satis refutata esse apud suos homines nimiùm credulos arbitrentur.

Sed concludam hunc locum : Aut mentiuntur Status Boëmici, qui talia conqueruntur in suo Edicto de Iesuitis : aut Anonymus noster, qui ea omnia negat, simpliciter. Sed prius est falsum : quis enim tantos, tantæque authoritatis, fidei existimationis viros mendacij argueret ? Ergo verum est posterius.

Anno verò 1618. ex Moravia quoque sequenti Decreto proscripti & ejecti fuerunt.

DECRET wider die JESVITER in Mähren / den 6. Tag Maii / Anno 1619. ergangen.

WIr N. N. N. die Herren / Ritterschafft / vnd Personen auß den Landen vnd Innwohnern / deß Marggraffthumbs Mähren / so der Evangelischen Religion zugethan / den Leib vnnd Blut vnsers Herren vnnd Heylands Jesu Christi sub utràque empfangen / vnnd anjetzo in der Statt Brünn versamblet sind / Thun kundt vnd offenbahr mit diesem brieff vor iedermänniglichen / wo derselb gelesen oder gehört wird / vnd insonderheit wo es vonnötẽ / welcher massen vns von den Herren Ständen deß Königreich Böheim dieses nit nur allein durch die in truck außgangne Apologiam, sonder auch vil vnd mancherley schrifften vnd beweiß zuerkennen geben worden / ja allbereit zuvorhin weltkündig ist / was für gewaltige practicken durch anstifftung der Jesuitischen Sect / wie in bemeltem Königreich Böheim / also auch in andern Ländern vnd Provintzen ie vnd allwegen gestifftet worden : Also daß vil Potentaten vmb leib vnd leben gebracht / auch sie die Jesuiter grosser vnd gewalter kriegsempörungen vnd vnschuldiges blutvergiessung in alweg vrsächer gewesen. So werden wir gleichermassen berichtet / daß von jhnen den Jesuiten zu diesen ietzigen empörungen / durch welche das Marggraffthumm Mähren vnser liebes Vatterland nit nur allein in gewaltige schuldenlast gesetzt : sondern auch ins äusserste verderben gebracht ist / vrsach geben worden sey. Halten demnach dieselben für solche vnd dergleichen practicanten vnd auffrührer / welche mit böß vnd falschen rathgebungen nit nachlassen wollen / vnd haben einhelliglich geschlossen / sie /

mehrgedachte Jesuiten auß diesem Marggraffthumm Mähren auff ewig zu proscribiren vnd zuverweisen. Derowegen wir euch Rectoren/ Magistern/Schülmeistern/vnd allen Jesuitē/ die sich in diesem Marggraffthum̄ Mähren/ es sey in Stätten/Märckten/diensten/ oder an welchen örtern es wölle/ auffenthalten/ hievon ernstlich anbefehlen/daß ihr denen von vns zu euch abgefertigten Commissarien aniezo vnnd alsbald vnverzüglich/ ohn alle außflucht gutwillig die schlüssel von den Kirchen vnd Collegien einantworten/vnd euch von dannen nach publicierung dises Patents auß disem Marggraffthumm Mähren hinweg packen/ vnser liebes Vatterland fliehen vnd meiden/ keiner vnder euch noch auß ewer Sect vnd rotten zu künfftigen ewigen zeiten sich nicht mehr/vnder was pretext vnd gestalt es immer seyn möchte/ in diesem Marggraffthumb Mähren finden lassen sollet.

Wo fern aber einer vnder euch vber dieser samptliche anmeldung sich ferner in diesem Land/ wo es immer seyn möchte/ würde finden lassen/derselb soll ohne alle gnad vnd rechtliche verhör/ von welchen er auß vns den Ständen erdapt würde/am leben gestrafft werden. Hierin/ weil vnser gewisser will euch kundt vnd offenbar/so stehet euch also vnd nicht anderst zuverhalten/ daß nicht von nöthen künfftig gegen euch einen andern ernst zugebrauchen.

Dessen zu besserer vrkundt vnd beglaubung/ haben wir anfangs bemeldte Herren Ritterschafft vnd Abgesandte auß den Stätten vnsere Pitschafft an dieses Patent auffrucken lassen. Geben in der Statt Brinn den 6. Maii/ Anno 1619.

Similiter Iesuitæ ex Hungaria quoque ob easdem causas ejecti sunt anno 1619 ab ab Evangelicis Statibus seu Ordinibus hoc Decreto.

DECRET wegen der JESVITEN/ wie dieselben auß dem Königreich Hungaren ewig verbannisiert/vnd außgewiesen/vom 16. Junii Anno 1619.

DJe Herren Evangelischen Ständt deß Königreichs Hungaren tragen in guter gedechenus/ wie bald von den zeiten an als die Jesuiten bey Keyser Ferdinandi zeiten in das Königreich Böheimb eingeführt worden/ dieselben viel vnd mancherley vnwillen mit ihren practicken gestifftet/ ia sie seind auch viel mehr dardurch bewegt worden/daß durch ihren rath vnd verursachung bey K. Rodolphi hochlöblicher gedechtnus zeiten/ der Türcken krieg cassirt, Sintemahl der Römische Bischoff/welches den Herren Ständen deß Königreichs Hungarn wol bewußt/Keyser Rodolphen/ damit der Türcken krieg befriediget/ vnnd solche kriegsmacht auff die Kätzer/ welche bey solchem Türken krieg in auffnemen gerieben/ verwandt werden möchte/ sehr starck vermanet: So dann auch beschehen/vnd der Türcken krieg/ welcher 16. iahr continué gewäret/ iedoch nicht mit geringem despect vnd verachtung der gantzen Christenheit/am meisten aber deß Königreichs Hungarn/ vnnd mit vnaußsprechlichem schaden/ in deme viel gewaltige vnnd ansehenliche Geschlechter ermordet/auch vmb ihre güter gebracht/ verhöret worden. Dann was durch der Jesuiter practicken Keyser Rodolphi kriegsheer/ vber welches Georg Basta zum Obersten General verordnet/ vnnd der Belliosa ein außländer/ erstlich wider alle ordnung vnd freyheit deß Königreichs Hungern in der hauptstatt Cascha in Obervngern zu einem Hauptman angesetzt/welcher die Kirchen vnnd Schulen hinweg genommen/ die Priester vnd Schulmeister zusambt den Studenten auß der Statt veriaget/vor ein blutvergiessen zwischen den Christen selbst in dem Königreich Hungern angerichtet/das ist nun mehr der gantzen welt kundt vnd offenbar.

Es hat sich aber bemeldte Jesuitische Sect/ welcher insonderheit vom Keyser Mathia grosser vnd vbermässiger fortgang gestattet/hieran nicht benügen lassen/ sondern sich in alle Politische händel eingetrungen/ vnd von vnsern aller geheimbsten rathschlägen deß Königreichs Hungarn wissenschafft gehabt/ vnd solches alles durch ihre practicken bey der Oberkeit/ in deme sie aller sachen ein andere außlegung angedrehet/ zu nicht gemachet. Ja es hat sich auch diese Jesuitische Sect offentlichen in den predigten/ daß die Kätzer auffgerieben vnd ermordet werden müssen/ hören vnd verlauten lassen/ vnd andere schwere/ zu dieses Königreichs vntergang/gereichende bedröuwung zuthun sich vnterfangen.

Wann dann die H. Stände deß Königreichs Hungern solche practikanten vnd hinderlistige mörder der Könige vnd Potentaten/ zerstörer deß allgemeinen friedens/ verräther der Provincien vnd Königreichen/ vnd der Christlichen iugendt mit ihrer argen vnd bösen lehre/ verführer nit länger im Königreich dulden noch leiden kondten/ Als seind dieselben der H. Stände deß Königreichs Böheimb/ und auch deß Marggraffthumbs Mähren/ vnser lieben Herren freünde vnd nachbarn exempel nach/ daß sie zu ewigen zeiten das Königreich Hungern meiden/ vnd darein nimmehr vnder keiner erdachten gestalt in ewigkeit wider kommen sollen/ proscribirt, vnd verwiesen worden. Wo fern aber einer vnder ihnen den Jesuiten nach dieser gethanen verweisung/ in dem Königreich Hungern innerthalb 4. tagen ertapt vnnd ergriffen wurde/ der sol ohne alle gnad am leben gestrafft werden. Vnd so iemande/ sey gleich wer er wolle/ einen auß der Jesuitischen Sect nach außgang vier tagen/ in dem Königreich Hungern betretten würde/ denselben kan er als einen auffrührer vnnd verrähter

deß

deß Königreichs frey vnnd kühnlich ermörden vnd umbbringẽ/ vnd soll daran nichts verliert.

PAulò post hoc Decretum in Comitijs Vratislaviæ à Protestantibus Silesiæ Ordinibus habitis Decretum inter alia quoque de Iesuitis Provincia tota profligandis factum est, Iohanne Christiano Duce Lignitensi programma ejusmodi publicante. *Non dubitare*, inquit, *quin Principes & Ordines utriusque superioris & inferioris Silesiæ Augustanam Confessionem amplectentes omnes, in recenti adhuc memoria habeant, quid ante hac tempora, maxima verò 12. Martij anno 1596. supplicando à Cæsare petierint, ut nimirum pestilens illa Iesuitarum secta, ob perniciosa consilia & machinationes varias ad statum omnem politicum quietum turbandum ab ipsis directas Regionibus istis suis excluderetur, additâ malorum omnium, quæ a Secta ista, nisi ei maturè occurreretur, expectanda patriæ & posteritati essent, prolixa demonstratione. Etsi verò Deo mentem Cæsaris mirabiliter tum gubernante, Regiones istæ à Iesuitarum accessu liberatæ & prohibitæ fuerint, ipsam tamen experientiam jam testari, & deplorandum potiùs quàm probandum esse, quid in vicino & confœderato Bohemiæ Regno ab ipsis factum hactenus fuerit, eundem enim jam effectum fructumque, quem pleraque in orbe Christiano Regna alia, turbas nimirum & confusiones maximas experiri. Quod igitur à Bohemis & confœderatis Provincijs factum, dum decreverint, ut communi consensu simul omnes ex Regionibus suis proscriberentur, idem & sibi faciendum Principes & Ordines Silesiæ Protestantes, justissimis de causis censuisse, cùm dubitandum non sit id daturos operam Iesuitas, ut quemadmodum ad alia antehac Regna, sic ad suas quoque Regiones aditum sibi per insidias patefaciant, nec defuturos cogitent, qui locum ipsis in ditionibus suis permittant. Ne igitur hoc fiat, Iesuitis quidem ne quis Regionem istam ingrediatur sub capitis pœna, alijs verò ne locum ipsis permittant sub dignitatis & bonorum omnium amissione severissimè mandare. Hoc suum decretum pacis amantes Catholicos status sinistrè accepturos non putare, quin potiùs statuere intellecturos eos facilè, medium hoc esse ad pacem & concordiam inter eos & Protestantes Augustanæ Confessionis Ordines conservandam unicum & verissimum, si ab irrequietis istis & maleferiatis hominibus, qui ipsum humanæ Societatis vinculum, quod in data fide, & pactorum observantia consistit, pervertere conantur, liberi & immunes esse possint. Se verò aliter facere non posse, quàm ut pro pace, & tranquillitate conservanda, decretum hoc, expetentibus ita Principibus Statibusque Protestantibus alijs publici juris faciat. Omnes igitur & singulos movere, ut decretum hoc strictissimè observent, nec quicquam vel contrà faciant, vel contra fieri quacunque ratione permittant.*

De Proditionibus, Turbis, Seditionibus *in* Polonia *à* IESVITIS excitatis

DE tumultibus in Polonia multi passim rumores auditi sunt. De Rege quidem eorum moderno Sigismundo omnes, qui eum propiùs nosse videntur, testantur, nihil illo mansuetius, nihil humanius, mitiusque fingi posse. Harum tamen tam popularium naturæ dotium usum & fructum Iesuitarum panurgia ita totum corrupit & intercepit, ut primum avitum ejus & hęreditarium Regnum ab ipso prorsus abalienaverint: quòd eorum instinctu hæresin, quam vocant, Lutheranam neglectâ jurisjurandi præstiti Religione prorsus extirpare voluit: Regnum verò Poloniæ, quòd ad eundem liberâ electione delatum fuit, odio mutuaque diffidentiâ & perniciosâ dissensione repletum ita turbârunt, ut & Rex & Regnum ex æquo varijs, ac gravibus quidem periculis expositi fuerint.

Refert eques Polonus Papisticæ Religionis in Oratione sua, quam in frequenti Procerum ejus Regni Conventu habuit, quamque paulò infra integram adscribemus, Cracoviam urbem celeberrimam, domicilium atque ornamentum totius Regni ita vexatam fuisse à Iesuitis ut plurimi viri boni, quantumvis Catholici, affirmârint, se malle in sylvis inter feras vitam degere, quàm in ista immanitate versari. Conspiratione enim factâ, cujus Iesuitæ authores atque duces extiterunt, magnâ vi atque impetu in eam domum irruerunt, quæ una in tota urbe monimentum antiquitatis extat, & Evangelicis concessa fuit, ex Regis & omnium Procerum permissu & approbatione. Apparebant effusæ aliquot diebus flammæ, quæ per multas urbis partes sparsæ, toti urbi interitum minabantur. Audiebantur clamores prædas efferentium hominum inter quos etiam versabantur Iesuitæ attritis rusticorum vestibus induti, ne agnosci possent: totaque urbs in summo periculo versata fuit, à quo ante Iesuitarum adventum tutissima fuit.

Posnaniæ Poloniæ Iesuitarum discipulis templum protestantiū igni deletur.

Posnaniç, quæ civitas Poloniæ insignis est, instinctu Iesuitarum, Templum Augu-

ftanam confeſſionem profitentium, igne delere ſæpè antehac conati ſunt, non ſucceſſit tamen ipſis propoſitum, excubitoribus id facinus ſemper impedientibus. Anno autem 1606. Maij die.13. Ieſuitarum diſcipuli, trecenti ferè numero, inſtinctu ſuorum ſuperiorum & præceptorum, initâ cum alijs conſpiratione, ſub veſperam impetum eùm in Templum illud feciſſent, cuſtodes quidem & excubitores in fugam facilè conjecerunt, poſtmodo perfractis vi ſumma foribus ſubſellijsque Templi in unum locum congeſtis, incendium excitârunt, quo totum illud ædificium in cineres brevi tempore verſum eſt, furentibus nimirum tantopere Catholicis illis, ut extinguendo incendio operam dare cives non auderent. Ferventibus hiſce turbis, quidam in Xenodochium irruerunt, ægrotos vi ſumma inde extrubârunt, fornacem, ſcamna, menſas, feneſtras & alia diſſiparunt, & perfregerunt, malè affectorum ſuppellectilem abſtulerunt partim, partim per plateas diſſeminârunt, & ita ſeſe geſſerunt, ut facinus nullum tam abominabile ipſis malus inſpirare potuiſſe genius videretur, quin in actum illud ſtatim producerent perficerentque. Æde igitur hac ſubversâ & vaſtatâ, qui confeſſionem Auguſtanam profitebantur, in aperto poſtmodum & patenti campo convenire, ſacraq; ſua celebrare coacti ſunt, cumq; nec ibi tutos ſeſe ſatis ab injuria fore ex minis atrocioribus colligerent, ſclopis ſemper haſtiſq; & gladijs armati ad exercitia concionum proceſſerunt, rei totius ſerie Warſoviam ad Ordines delatâ. Cæterum Ieſuitæ, ut ſeſe aliquo modo purgârent, miſſis ad Regem legatis, non putuiſſe ſe diſcipulos ſuos in officio continere, qui Religionis Catholicæ zelo accenſi Templum iſtud dirutum modis omnibus voluiſſent, ſignificârunt petentes ſimul ut pro turbis majoribus vitandis reparatio templi inhiberetur, metuere enim ſeſe, illud quantumvis reparatum flammas evitare vix poſſe. Cum igitur non in hac ſolùm civitate, ſed & alibi paſſim pro libitu omnia Ieſuitas agere, nec eſſe qui in eos animadverterent nobilitas videret ad Comitia Varſoviæ paulò poſt celebranda comparere præcipui quiq; ex Poloniæ Proceribus recuſârunt, Lublini vel alibi de refrenanda hac contumacia deliberaturi.

Ieſuitarum Thoruniensium Borussia venacus, Thoruniæ, urbis Borruſſiæ ad Viſtulam fluvium ſitæ Templis, ædificijs & emporio clariſſimæ Ordines cum Plebano quodam de poſſeſſione & jure Patronatûs Eccleſiæ ad S. Ioannem multis annis altercati ſunt. Convenit autem tandem inter eos, ut Plebanus quidem ſolus in domo parochiali habitans, Templum retineret, miniſteriumque Eccleſiæ per Miniſtros ſuos more hactenus uſitato conſtitueret, jus verò patronatus penes civitatem & Ordines ejus permaneret, in cujus rei conformationem non ſolum literæ confectæ ſunt, quas Epiſcopus quidem Culmenſis, quemadmodum etiam Culminenſe Capitulum ſubſcriptas ſigillis ſuis obligârunt, ſed & diploma à Rege, Ordines, quo debitum civitati jus patronatus de novo confirmatum eſt, obtinuerunt. Poſtquam igitur jam Plebanus ille poſſeſſionem Eccleſiæ domumque parochialem, certis tamen cum conditionibus, obtinuit, Epiſcopus ſtatim Culminenſis, contra conventionis literas proprio auſu, duos in aulam parochialem Ieſuitas, alterum qui confeſſiones audirent, & alterum qui concionaretur in Templo introducere, Plebano ex domo illa remoto conatus eſt, Ordines verò hoc videntes, ſolenniter contra aliquoties proteſtati, Plebanum, uti memor contractus ab utraque parte initi, Ieſuitas iterum removeret, monuerunt, intercesſſione totius Regionis in Comitijs publicis adhibitâ. Cæterum monitionibus & interceſſionibus illis non ſolùm nihil proficere hactenus potuerunt, ſed & præter duos illos Ieſuitas, ſubinde alij advenerunt, qui occupatâ aulâ parochiali, clam Ordinibus Civitatis, privilegium tandem aliquod obtinere conati ſunt, quo Templo illo Ieſuitarum Ordini attributo, Plebanus quidem Vicarium promoveretur, poſſeſſio verò Eccleſiæ una cum domo parochiali & ſchola Ieſuitis relinqueretur clavibus Eccleſiæ ſcholæque in manus eorum traditis & oblatis. Hoc facto Ieſuitæ, aucto indies magis magiſque numero ſuo, viduarum & pupillorum domus emere, ſcholam aperire, & Collegium in civitate conſtituere amplius non dubitârunt, conſtitutâ peculiari juriſdictione, unde creberrimi per plateas & vicos civitatis tumultus, Ieſuitis quidē ipſis multa inſidioſè molientibus, diſcipulis verò eorum omnē petulantiam exercentibus, civeſq; injuriè & contumeliâ variâ afficientibus, extiterunt. Ordines igitur civitatis ne jure ſuo per conniventiam ſeſe ipſos privarent, conſiliū tandem ceperunt, quomodo excuſſo hoc jugo, moleſtis illis hoſpitibus cives ſuos liberarent. Miſſis igitur 12. Octob. die ad Plebanum aliquibus, eum de inito ſecom contractu admonentes, promiſerunt, ſe ſecundum contractus illius tenorem in Eccle-
ſia

sia & aula parrochiali eum quidem relicturos, Scholam etiam, quam tanquam propriam civitatis domum, precibus hactenus obtinuisset, impoſterum etiam, donec benè de Republica promeriturus eſſet, ei relicturos, verum uti Ieſuitas, tanquam hujuſmodi hoſpites, qui & civitatem jure patronatus ſpoliare, & Plebanum ipſum poſſeſſioni Templi per inſidias evacuare, molirentur, & in conturbationem ſtatus publici, collegium aliquod inſtituere ſcholamque aperire, propriâ authoritate auſi eſſent, removeret domoque illis parochiali & Eccleſia interdiceret, vehementer poſtulârunt. Cùm verò eo quidem die reſolvere ſe Plebanus non poſſet, ſed ad Epiſcopum negotium hoc relaturum ſe diceret, non expectandum diutiùs rati Ordines ſequenti ſtatim die quoſdam, qui in integrum eum reſtituerent, ablegârunt, quod ipſum quidem fieri facili & lubenti animo paſſus eſt. Cæterum hoc facto experierunt poſtmodum Ordines, ageret eum Ieſuitis, ut ſponte ſua domo parochiali cederent, & à Templo Scholaque in poſterum abſtinerent, Ordines enim civitatis nolle eos tanquam turbatores publici Eccleſiæ civitatis juris ſtatuſque diutiùs in parochiali aula ferre, urbe tamen ipſis interdictum nolle, donec quietos ſeſe, velut hoſpites deceret, intra ſuos terminos contenturi eſſent. Plebanus igitur mentem hanc & intentionem Ordinum Ieſuitis expoſuit, qui ſcholam quidem claudere & collegio abſtinere ſtatim promiſerunt, dummodò domum parochialem retinere & miniſterium Eccleſiaſticum peragere ſibi promitteretur. Verùm cùm non contenti hac Ieſuitarum reſolutione Ordines urgerent Plebanum, ut tenore contractus obſervato, ad ſtatum priſtinum omnia revocaret, quo & jus patronatus civitati integrum, & decretum Regium ſartum rectumque conſervaretur, coacti ſunt tandem Ieſuitæ, & clavium reſtitutionem Plebano facere, & miniſterio docendi tam in Eccleſia quàm in ſchola ſeſe abdicare, atque ita tandem domo parochiali cedentes diſcipulis ſuis valedixerunt. Accidit autem porrò ut orator quidam Regius ad civitatem in cauſa quadam ablegatus, Culminenſem ſecum Epiſcopum adduceret; qui in aulam parochialem cum ſuis, quod hoſpitium à multis annis in urbem veniens habere ſolitus eſt, divertit. Ieſuitæ igitur hanc ſuis rebus occaſionem commodam fore putantes, ſequenti ſtatim die Confeſſionarijs operam dare & concionem iterum habere die Solis auſi ſunt. Ordines igitur hoc intellecto, ad Epiſcoporum ſtatim aliquos miſerunt, qui eum rogârunt, ne poſt diſceſſum ſuum Ieſuitas eo loco relinqueret, additâ denunciatione, ſi remanerent, ibi Ieſuitis contumeliæ vel detrimenti aliquid à civibus, inferatur, propriæ uti id proterviæ imputarent. At verò Epiſcopus neglectis hiſce omnibus non ſolùm Ieſuitas duos vel tres, poſt diſceſſum ſuum, in domo parochiali reliquit, ſed ſalvum conductum à Rege pro illis impetratum Senatui exhiberi curavit. Cùm autem ſalvum conductum illum ad malam informationem impetratum eſſe, nemo dubitaret, Ordines ſtatim contra proteſtati, ſcriptum publicum ad valvas Templi; ejus quidem ſententiæ, quòd Regem melius informare, & de jure ſuo cedere ne latum quidem unguem cogitatent, affigi curârunt, ut ità nihil proficere machinationibus ſuis amplius valentes, domo parochiali cedere iterum neceſſe habuerint.

Conſilium *datum* Proceribus Poloniæ, *de* recuperanda, *& in poſterum* ſtabilienda Pace Regni Poloniæ *per* IESVITARVM ejectionem.

QVamvis tumultus in Polonia aliquo modo ſedati à Rege fuiſſent, Ieſuitarum irrequietis ingenijs, artibusac ſtudijs maxima ex parte excitati, Anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptimo promiſſione & ſpe Nobilitati de Comitijs inſtituendis factâ, quibus deliberatio malis hiſce tempeſtivè adhibendo ſuſciperetur; Nobilitas tamen cùm inani ac vanâ ſeſe ſpe quaſi lactari, & promiſſa Comitia de die in diem differri videret, magnâ copiâ denuò Anno eodem ad Proſtovieum civitatem, quatuor milliaribus Cracoviâ diſtantem, ubi regia quædam Curia eſt Conventibus Nobilium celebrandis jā olim deſtinata, confluxit, & novo Conſilio inſtituto, quæ malo huic medicina adhibenda potiſſimùm eſſet, deliberare cœpit. Inter varias autem conſultationes ſcriptum quoddam Proceribus ibi congregatis Polonicâ linguâ exhibitum fuit, in quo auctor palàm profiterur inter alia, Ieſuitarum practicas & artes multivarias & cruentas, omnium in Polonia turbarum ac motuum cauſam primariam eſſe. *Si morbum*, inquit, *in præfatione, publicorum Regni noſtri cauſæ interius & foris diligentius perpendantur, primam certè, & omnium maximè principalem Ieſuitarum*

rum exquisitissimas artes, & astutissimam omnium sibi subiectorum ad conatus suos promovendos Dispositionem facilè cardatus quisq; deprehendet: adeò, ut quicquid uspiam malorum in Republica nostra præteritis annis acciderit, magna ex parte solis illud Iesuiticis artibus imputandum veniat. Ad hoc autem demonstrandum, ostendit primò, quàm institutum Iesuiticum liberæ Reipublicæ inimicum & adversum sit: Deinde quàm periculosè secta hæc statum politicum non solùm in Polonia, sed hinc inde per universam Europam turbârint & labefactârint. Ex quibus randem collegit, pacem nec constitui nec stabiliri posse in Polonia, quandiu Iesuitæ in ea maneant, proindeque eos inde expellendos, nec amplius recipiendos; & quæ in contrariam sententiam pro Iesuitis obijciuntur, refutat solidè. Quia verò Consilium hoc seu Scriptum sublatum est, ideoque in paucorum manibus versatur, totum adscribam in Lectoris gratiam, ut inde Iesuitarum artes, dolos, imposturas, fraudes, impudentiam, audaciam, studia denique omnia cognoscat & intelligat. Verba authoris hæc sunt.

Executio Concilij Tridentini capitalis scaturigo omniū turbarū Europæarum.

Præsentes Polonici Regni turbæ ex ejusdem generis morbo promanant, quo hactenus occidentalis Europa periculosè laboravit. Certum est, omnes Europæ tumultus & intestinas passiones abhisce 40. & ampliùs annis per Executionem Concilij Tridentini excitatos esse, & ex eadem ortum traxisse. Si forte bellum Balthicum, quod inter Scardiæ Reges ante annos 36. gestum est, & nuperrimum Brunsvicensium tumultum excipias.

Hæc inquam est illa præsentis seculi Pandora, ex cujus fatali pyxide omnes Europæorum intestinæ calamitates hactenus mihi scaturire videntur, ita tamen ut eas non tam ipsa Concilij executio, quàm executionis modus pariat.

Modus Executionis Tridentinæ.

Hoc fortè ulterius tibi vis declarari? sic igitur habeto, Executionis modus in duabus præcipuè rebus hactenus fuit repositus. I. *Primum sedulò annixi sunt, quibus hæc cura incubuit, ut illos Reges & familias, quorum in Europa hoc seculo præcipua est authoritas, secum invicem adunirent, & sic adunitos ad Concilij Tridentini executionem exstimularent. Et hinc est illa famata Catholicorum unio.*

II. *Deinde ut per certos & qualificatos homines impedimenta, quæ vel in politijs politiarumque formis & legibus, vel populorum moribus negocio huic obstarent, quasi è via removerentur.*

Hac ratione prædicta Concilij executio fuit instituta, quantum nimirum ad generalem conatum attinet: Opus profectò magnum & arduum, quod melioribus Mundi temporibus peculiari fortunæ afflatu opus habuisset, quodque ipsius Alexandri Magni victoriosum genium frangere & defatigare potuerit. Nunc autem pro ratione præsentis Europæ status infinita conatui huic & longè robustissima impedimenta extra ordinem fuerunt objecta. Quibus tamen non obstantibus, res ab ijs, quibus hoc per prædicti Concilij conclusionem mandatum erat, fortiter & ingenti nixu tentata fuit: sed eo hactenus eventu, ut molimina ista turbas quidem longè maximas & valdè horribiles ubique gentium in vulgus pepererint, ad exitum tamen nusquam perduci potuerint.

Unio Regum Catholicorum ejusdemque fructus.

Regum enim adunitio partim per connubia, partim per confœderationes, pacificationes & similia media tentari cepit & promoveri: In tanta tamen nationum Regnorumque Europæorum discrepantia ferè consecutum est, ut pro ea quæ sperabatur unitione, infinitæ authoribus difficultates, subjectis autem populis variæ molestiæ emerserint. Cùm præsertim Reges ipsi, qui se interdum ad prædictam Executionem obtulerunt, negocium illud tam sincerè nunquam tractarent, ut sub ejusdem prætextu non sub privata commoda quæritarent. Sicuti non ita dudum in Gallijs licuit perspicere, quando Philippus Hispanus partium Catholicorum (hunc enim cucullum factio illa induerat) patrocinium & defensionem visus est suscipere: Ibi inquam vel tandem apparuit, eum sub hoc obtentu Galliæ Regnum affectare. Cum enim animadverteret, plerosque factianis illius proceres ab Imperio Hispanico abhorrere, oblitus personæ, quam agendam susceperat, manus auxiliari eos retrahere cepit, ut qui videret, se spe sua frustratum. Idquod Sixtus V. tempestivè odoratus est, illudque egerrimè tulit.

Hispani sub prætextu propagandæ Religionis Monarchiā suā amplificare conantur.

Talia autem plura exempla adduci possent ex ijs etiam, quæ nos aliquantò propius tangunt. Ex his ergo personatis & malè fidis Regnum molitionibus in unionis istius agra perpetuarum simulatum copiosissimam segetem adhuc succrescere videmus, per quas prædicta executionis negocium per se haud facilè turbatur, & Nationes ijs, de quibus dictum est, difficultatibus implicantur.

Idem ferè in reliquorum impedimentorum remotione accidit. Cum enim Tridentinæ reformationi non solum diversus Religionis sensus, per universam tam Europam latissimè sparsus, sed etiam nationum, populorumque privilegia, libertates, leges & mores obstarent, illa circa tumultum removeri quidem potuerunt.

Tridentina reformationis effectui in ipsis Regnis.

Quæ omnia tamen à præfervidis ingenijs, quibus hæc Provincia non citra delectum demandata erat, non solùm mota, sed acriter commota & vehementer perturbata esse constat. Hinc ergo turbæ, hinc simultates, hinc odia, hinc diffidentia cum reliquis fatalibus Furijs, quibus nostro tempore status politicus infestatur, ceu ex Orco proruperunt. Id quod omnes nationes, quas hæc pestis pervasit, sonora voce profitentur: hanc & non aliam calamitotum suarum caussam omnes, qui citra morbi affectionem judicant, summo consensu allegant.

Videamus nunc ergo num malorum nostrorum Polonicorum eadem ratio sit, & num eidem generali caussæ adscribi queant. Id quod multis forte difficulter persuadebitur. Ego tamen illud constanter assero, & assertionis meæ has probationes affero.

Certum est, Clerum Poloniæ non minus hactenus laborare, ut Concilij Tridentini decreta intra Regnum executioni mandentur eorundēq; observationi omnes subjiciantur, quàm in plerisque hactenus Occidētis partibus laboratum fuit.

Executio Concilii Tridentini, quæ mater in Polonia instituta Synodus Petricoviensis.

In hunc enim & non alium finem mox post ingressum modernæ Regiæ Majestatis in Regnum Synodus illa Petricoviensis celebrata fuit: quam ceu Filiam Poloniæ Medea illa Tridentino peperit. Ex cujus vultu prudentiores jam tum secuturæ in Regno administrationis omen capiebant. Cujus etiam Decreta plerisque vel eo saltem nomine suspecta fuerunt, quod tanto studio occultata fuerunt & suppressa.

Sed nec illud cuiquam dubium esse potest, ab his ipsis primo loco diligenter curatum fuisse, ut Reges Poloniæ prædicta Unioni implicarent, eosdemque cum Domo præcipuè Austriaca quàm arctissimè conjungerent. Ex qua nimirum conjunctione maximum ad prædictæ Executionis promotionem emolumentum sperabatur: Ut quæ ad subditos in utroque Regno magis perterrendos & in ordinem redigendos permultum factura videbatur, quantumvis consilijs illis longè aliud pallium obduceretur.

Suecia amissa.

Harum verò rerum praxis post infelicem illam expeditionem in speciem quasi renovata fuit, ubi nonnullorum studia valdè conspicua extiterunt. Eorum videlicet, quos præter jam dictas caussas Sueciæ amissæ invidia urgebat, quæ nempe ordinem suum premi sentiebant. Qui propterea omnem lapidem moverunt ut novis Regem amicitijs accepti infortunij sensum nonihil mitigarent.

Austriacorum studia Polonis suspecta.

Verum tamen ut inter vicina Regna ferè fieri consuevit, Austriacorum studia nostratibus semper suspecta fuerunt, ideoque pro hac etiam vice ad Agentium illorum consilia promovenda tantum non contulerunt, quantum speratum fuerat. Cum præsertim præter vulgares illas Regum Regnorumque vicinorum simultates & dissensiones, alia non pauca quotidie intra & extra Regnum inciderent, quæ hujusmodi conjunctionem Reipublicæ nostræ minus commodam, ipsis etiam Civibus formidabilem efficerent. Per ejus itaque attentationem nil amplius effectum fuit, quàm ut inveteratæ suspiciones periculosius recrudescerent.

Quod ipsum etsi ijs, qui hæc agitabant, non ignotum esset, se tamen adeò non passi sunt impediri, publicamque indignationem tam securè contempserunt, ut tantò potius confidentius in proposito perrexerint, illudque tandem per fas & nefas ad exitum conati sint perducere.

Hic ergo molitionum jam antea suspectarum tam importunus fervor eum tandem eventum sortitus est ut offensa Nobilitate Regnum factionibus mutuaque diffidentia impletum sit, & Rex ipsemet subditis, sub diti verò Regi suspecti esse cœperint. Quam nosti proximam & compendiosissimam esse ad Reipublicæ dismembrationem & interitum viam. Et hac ratione prius illud Executionis Tridentinæ turbæque Europæ medium satis inter nos, ut opinor, efficaciter operatum est.

Tridentini Concilij executio circa libertatis Polonicæ præiudicium perfici nequit.

Ad alterum quod attinet, Popularium *nempe* obstaculorum remotionem, *tu non negabis, opinor, in hoc Regno majora & robustiora eis objecta fuisse & adhuc obijci, quàm in ulla Europæa Natione. Concilium enim Tridentinum inter nos, ut quidem nunc res sunt, ad effectum, quem ipsi cupiunt, perduci nullo modo potest, nisi aut Hispanica Inquisitio, aut quiddam quod Inquisitioni illi æquivaleat, in Regnum introducatur. Per quod nempe Polonia ad Hispanismi aliquam similaritatem redacta, prædictæ Executioni opportuna reddatur: Patria verò nostra ea corporum animorumque libertate hactenus utitur, qualem fortissimæ nationes & generosissimus quisque sibi optare poterit. Quis ergo non videt, quàm duro collisu hæc inter se committi oportuerit? Postquam inprimis libertas illa, quatenus animum præcipuè & conscientias concernit, non ita dudum per* Confœderationem publicam *denuò & quasi extra ordinem confirmata est?*

Confœderatio publica Executionis istius obex Hispanica inquisitio quibus artibus introducatur.

Quamvis autem Hispanicam Inquisitionem nemo nobis hactenus apertè & ex professo conatus sit obtrudere, quòd intelligerent, hoc citra periculum vix posse tentari: Via tamen ad hujusmodi aliquam imperiosam coercitionem varijs artibus paulatim & quasi per cuniculos parata est, sensimque muniri cœpit. Eo nimirum adhibito, artificio, quorum citra omnem mutationis sensum Practicantes illi se consecuturos sperabant. Tam cautè tamen & circumspectè incedere non potuerunt, quodque agebant tam probè nunquam potuis dissimulari, ut rerum è diametro pugnantium tamque asperarum vel

levis agitatio non ingentem flammam vel tandem eliceret. De qua ipso, proh dolor! oculorum aspectus hodie testatur.

Hæc à me omnia verissimè dici ipsemet optime nosti, & fatebuntur hoc illi, qui rerum nostratum aliquam saltem notitiam habent, quique actiones nostras Comitiales ab aliquot annis vel è longè spectarunt. Nec diffitentur hoc ij, qui in partibus adhuc inter nos eatenus hærent: ut & Concilium Tridentinum amplectantur, ejusque studiosa, per legitima tamen media, executioni faveant.

Adhuc ergo perspicuum est, Reipublicæ nostra mala non solùm ex ijsdem caussis, quibus reliquorum Europæorum Regnorum tumultus, sed etiam ex eodem operationis illorum modo profi isci.

In his igitur tollendis & amovendis opera nostra occupari debet, siquidem ordine procedere Matrique nostræ cum aliqua spe salutis opem ferre voluerimus.

Scio tamen quid tu heic dicere possis & haud dubiè dicturus sis, Me videlicet hac differendo Morbum ferè incurabilem ostendere, cum harum rerum studio, Concilij præsertim effectualis Executioni potissima pars Regni implicata sit, ut curatio, ipso morbo difficilior, & periculosior futura videatur.

Non est de nihilo quod dicis, navique egomet multos prudentes Viros in ea tibi consentire: Existimo autem omnia opinione tua faciliora fore, si primum inter res ipsas earundemque abusum, deinde inter personas, à quibus illa tractantur, accurate distinguatur.

Ad res quod attinet, nec Austriaca Familia, inter Europæas haud dubiè eminentissima, nec quorumcunque exterorum Regum & Principum nostris Regibus legitima & sincera conjunctio per se vel Nos vel Rempublicam nostram in minimo lædit; sed eidem potius præsidio & ornamenta futura esset, si à Practicantibus illis ad sinistras suspiciones non tam densa nostratibus occasiones præberentur.

Austriaca familia affinitas Poloniæ per se nec tumultus nec seditionis causa.

NB.

Eadem ferè ratio est Concilij Tridentini: Ab hujus enim executione nihil turbarum nobis esset metuendum, si modò ita institueretur, ut intra legitimum docendi modum consisteret, missisque alijs parum convenientibus practicis eventus Deo committeretur. Non igitur res istæ per se, sed earum abusus & perversus tractationis modus Rempublicam lædunt, & has in præsentia difficultates nobis pariunt.

NB.

Hæc itaque in rebus dissidentia si observetur, inter ipsas etiam personas manifestam nobis discriminis rationem ostendet: Ut nempè non omnes eas, qui prædictis rebus manum quocunque modo admovent, pro veris calamitatis nostræ autoribus habeamus, ut curationis, de qua dicturus sum, actum ad omnes & singulos extendi oporteat: sed eos tantum qui prædicti abusus præcipuam culpam sustinent.

NB. NB.

Si quæris, quinam illi sint? Respondeo, si eorum, quas in hisce rebus periculosa experientia longo tempore erudijt, consentiens testimonium admitteretur, Si præterea ipsam rerum evidentem inter nos experientiam in consilium adhibere volumus, Iesuitas & Institutum Iesuiticum pro ijs nobis necessariò esse habendas. Hi, inquam, sicuti in supradictorum consiliarum executoriali prexi primas sibi ubique arrogant: Ita alteram ejus & quidem adiosissimam & nostrarum inprimis rerum respectu perniciosissimam partem extra ordinem sibi suaque actualitati desumpserunt. In qua agitanda ita hactenus versantur, ut quod in hisce consilijs pessimum est, præcipuè arripiant, arreptum pejus efficiant, & vim ejus malitiosam per subjectum Reipublicæ corpus quo jure quave injuria quasi transadigere & per partes applicare conentur. Ut sic prorsus etiam si uni Iesuitæ non essent, Nos aut turbas hujusmodi nullas habituros, aut si qua fortè, ut ex consensu reliquarum partium Europæarum, obortæ fuissent, eas multò faciliùs minorique periculo consopiri potuisse.

Iesuitarum conatus & fervor omnium intra Regnum excessuu primaria caussa.

Hæc verò cùm illud ipsum sit, de qua inter nos quàm maximè controvertitur, judicij hujus rationes tibi aliquanto accuratiùs erunt demonstranda. Quod ita faciam ut tibi primum ad oculum demostrem: Instituti Iesuitici si per se consideretur, eam esse rationem, ut libera Reip. valdè inimicum & adversum, Libertati verò Palanica imprimis formidandum sit. Deinde vivis aliquot exemplis ostendam, quàm periculosè secta hæc statum Politicum hinc inde per Europam turbârit. Tertiò obiectiones nonnullas diluam quæ sententia huic à contrarium sentientibus ferè apponuntur.

1. Consilij hujus præcipua dehinc capita.

2.

3.

Quæ tria si à me demonstrata fuerint, quartū quod principaliter intendo, sua sponte sequetur: Iis nèpe qui Remp restitutam & saluamcupiunt, præcipuè operam dandā esse, Ut Iesuitæ & Iesuitismus extra Regnum eliminentur, *quo sic remotis hisce curationis interturbatoribus certa aliqua & firma pacis stabiliēdæ ratio iniri queat.*

Instituti Iesuitici politia.

4.

Ad primum *quod attinet, in eo tria cõsidera:* Ipsam Ordinis politiam: Finem ad quem tendit: Operationes sive praxin, per quæ hunc finem conatur assequi,

Politiam *si penitius intraspiciemus, fatendum nobis erit, eam in hoc genere accuratè dispositam, firmissimam & ad res magnas gerendas aptissimam esse: Ut parti cui se applicaverit, permultum prodesse queat. Generalis dispositio pure Monarchica est, forma nimirum per ista, ad movendum & agendum commodissima Monarchica dispositioni, nervi in hisce*

hisce rebus consistunt: Capite primùm uno regitur, deinde hoc ipsum caput etiam loco, urbi nimirum Romæ alligatum est, ubi perpetuò residere cogitur. Quæ res sectæ huic inter alia hoc præstat, ut uno certo & uniformi aëre perpetuò regatur, & vegetetur, Romani nempe consistorij afflatu, prout nempe is ab ijs, qui Romæ omnia possunt, afficitur. Disciplina denique forma Institutum hoc longè arctissima utitur, quia cives ejus ad cæcam obedientiam (sic ipsimet loqui consueverunt) astringuntur, in tantum, ut minoribus in nulla Majorum vel absurdissima imperia inquirere liceat: nedum ut aliquis ea detractare ausit. Quæ obedientia in orbem Europæum hactenus optimos & planè desperata audacia sicarios progenuit: ideòque Ordo iste à nonnullis cum Assassinorum instituto comparatur, quod in Asia olim à Saracenis contra Christianos fuit introductum.

Disciplinæ ratio.

Hæc ergo formam illam Monarchicam constituunt, constitutam firmissimè constringunt, adeoque faciunt ut actiones ejus efficacissimæ sint, & ceu cuneus quidam penetrent.

Illa verò hanc compactionis soliditatem adjuvant, eandemque solidiorem efficiunt: Quod primum communitatis hujus basis per fixam illam Generalis sedem Romanæ sedi & consistorio, ut dictum est, quasi affingitur & implantatur. Deinde quòd eandem Hispanico Imperio similiter inserunt, dum inter septem Generales, qui sibi huc usque, si rectè memini, invicem successerunt, neminem elegerunt, qui non vel natione, vel ditione Hispanus esset, quæ res non caret Mysterio. Tertiò quòd ex tot diversis Clericorum ordinibus soli ferè Iesuitæ ab utriusque Fori ordinaria jurisdictione exempti sunt: Ut nullum prorsus in Nationibus nisi sui corporis Superiorem agnoscant, qui plærumque Italus aut Hispanus est. Ut sic Ordo Iesuiticus ab omni juris, coercitione solutus inter nos liberrimè versetur, suisque molitionibus securè incumbat. Quartò quòd etiam in subdelegatis Imperij hactenus diligenter cavent, ne in Nationibus Provinciales unquam ex indigenis eligant, sed vel Hispanis vel Italis dignitates illas conferunt, aut saltem ijs qui ex Anglia, Gallia, &c. propter facinora aliqua profugerunt, & propter nimium Hispaniæ studium ex prædictis Nationibus, proscripti sunt. Seniores verò, Rectores & his similes inter nos rarissimè ex Nobilium Ordine, sed ex plebe tantum adoptant. Quod cur fiat, conjectura non est difficilis: Generosa nempe nobilitatis pectora erga Patriam ita affecta nôrunt, ut suis consilijs & practicis ea minus commoda & opportuna statuant. Interim his rebus fit, ut cum Iesuitismi venter nostras ferè sit quem videlicet nostris opibus explere & suffarcire cogimur, caput tamen Hispanico & Italico cerebro repletum habeat, ad cujus nempe sensum reliquum corpus movetur.

1. Basis instituti Iesuitici.

2.

3.

4.

5. Nobilitas Polonica ad cæcam Iesuitarum obedientiã parùm idonea. Polonia Iesuitismum nutrit, Hispania & Italia eodem utitur.

Hæ igitur ad Monarchicum robur iterum per quàm multum faciunt, incursus Iesuitici impetum certissimè dirigunt, & sectæ huic ad consiliorum suorum executionem invictam planè & penetrantem constantiam præbent.

Porrò huic ipsi Imperij Iesuitici formæ per subordinatarum dignitatum distinctos gradus variasque species egregiè contra omnes Monarchiæ incommoditates & vitia prospectum est: Ut si ex humano sensu judicetur, ei neque à tyrannica oppressione, nec seditiosa dissolutione ullum periculum sit extimescendum. Quod ipsum etiam prædicta Sodalitati ad res gerendas miram corporis agilitatem conciliat.

Quarum rerum omnium illustre documentum nobis historia prastremi motus Galliæ præbet, ubi compertum est; In illa desperata totius Regni perturbatione, ex solo Iesuitarum Ordine Neminem, ac ne unum quidem Iesuiticum individuum fuisse, qui Reipublicæ partes secutus esset. Cùm contra ex omnibus alijs Clericorum ordinibus permulti Regias Reique publicæ partes fideliter tuerentur. Hispano autem hi ipsi Iesuitæ tam pertinaciter adhæserunt, itaque fervidè studuerunt, ut factionis ejus pro anima aut potius pro corde fuerint, de qua vulgo dicunt, quod in corporis humani structura sit primum vivens & ultimum moriens. Prædicta sane factio priùs opprimi non potuit aut eradicari, quàm Iesuitæ Regno exigerentur. Quod fidele & perdurans robur Instituto huic in tam variegata hominum colluvie nihil aliud præstat, quàm ea quæ hactenus de Politiæ forma diximus.

N.B.

Iesuitismus cũ Factione Hispanicâ in Gallia. Ergò illorũ in Regno illo restitutio; est factionis Romanæ. Hispanicæ redintegratio.

Num verò hæc talia sint, à quibus sibi Respublica Polona metuere debeat, tibi cogitandum relinquo. Ego interim Factionem Iesuiticam inter nos non aliter æstimo, quàm agilem quendam & acutum gladium, cujus lamina quidem in vaginam Polonicam recondita sit, sed ita ut capulum Romana Aula & Hispanus manibus teneant, & sic eum ad nutum suum vibrent. Id quod instituti hujus proprius finis aliquantò clariùs docebit.

N.B.

HIC autem & ipse quiddam singulare & ab omnibus alijs Monachorum ordinibus diversum habet. Omnes enim aliarum Religiosorum Ordines in hunc finem ut plurimum inventi & approbati sunt, & eò tendunt, ut popularis devotio per eos augeatur Religio Romano-Catholica magis splendeat & Ordinis spiritualium promœria dilatentur, &c.

Finis Instituti Iesuitici.

Iesuitæ verò etsi hisce rebus & ipsi pro virili studeant, sui tamen principalis finis longè sublimiarem scopum sibi præfixum habent Qui nempe est, ut Romana Ecclesia sive Imperij

Ecclesiastici collapsum authoritatem, non solùm recuperent, in quo studio reliquos Clericos commilitones habent: sed ut subjectum præcipuè Europæ Orbem ita corrigant & reforment, ut hujusmodi insultus quos res Romana hactenus est perpessa, in longum præcaveant: sublatis & quasi obstructis omnibus occasionibus, per quas antehac Hæreticis ad eandem oppugnandam aditus præditus fuit.

Molitionum Iesuiticarum in hisce Regionibus præcipua impedimenta.

Quas occasiones norunt non aliundè densius emersisse, quàm ex subditorum in hisce septentrionalibus Regnis, nimia, ut quidem Romæ semper visa est, libertate, illisque barbaris legibus, quibus hactenus ita firmatur ut Inquisitionis Hispanicæ intentatum jugum constanter repellat.

Horum igitur remotio & annihilatio Iesuitis per quartum illud & sectæ huic proprium votum extra ordinem injuncta est. In hunc finem tot extraordinariis privilegiis, bullis & Indultis instructi & muniti sunt, ut non solùm agendi facultate reliquo clero universo prævolleant: sed jam ipsis Episcopis & superiorum Prælatorum ordini graves & formidabiles esse incipiant. Nec ego dubito quin gens Iesuitica aliquando Romanæ Ecclesiæ horrendi schismatis occasionem præbitura sit. Interea in his ipsis rebus specifica differentia consistit Iesuitismi, per quam à reliquo clero discernitur, ejusdemque quasi transcendit.

Iesuitismi specificus character.

Cùm verò hoc ipsi constanter negare consueverint, vivo illud exemplo tibi demonstrandum est. Inter Venetos & Pontificem hoc maximè tempore controversia intercedit super constitutionibus quibusdam, quarum renovandarum occasionem Magistratui Veneto præbuerunt Iesuitarum artes testamentariæ. Pontifex autem eas in fraudem Ecclesiæ factas conqueritur.

Venetorum cum Pontifice controversia.

Veneti hoc nomine à Pontifice compellati jure suo cedere noluut, sed palàm præ se ferunt, sibi in sua ditione supremam jurisdictionem, & sic etiam legum ferendarum potestatem, non autem Pontifici competere, &c. Quo animadverso Pontifex Excommunicationis fulmine eos territat. Senatus hoc cognito Clerum suum convocat, jus Reipublicæ eidem exponit, Pontificiæque Excommunicationis iniquitatem demonstrat, eos denique pro authoritate hortatur, ut curato officio Excommunicationem pro nulla habeant, &c. Quid fit? Antiquus Clerus unanimi consensu Reipublicæ caussam contra Pontificem probat & de fide sua prolixè pollicetur: Recentiores verò Religiosi, quorum nempe Regulæ præsentis temporis conditioni accommodata sunt, Ducibus Iesuitis Reipublicæ caussam damnant, stationemque suam deserunt. Quamvis Iesuitæ Magistratus edicto nominatim expulsi, & in æternum relegati perhibeantur.

Hoc autem Iesuitæ non aliam ob caussam fecerunt, quàm quòd viderent, se stante & defensa Reipubl. Venetæ libertate, stantibusque legibus nec stare nec instituti sui finem obtinere posse. Quod ipsum ferè discrimen illud, quod inter Iesuitas & quoscunque alios Clericos constituimus, satis evidenter probat & confirmat. Tu ergo nunc, mi Frater, cogita, quid de Polonia nostra futurum sit, inter eos omnia illa removeri debeant, ut profectò illa remota cupiunt, per quæ in finis istius adeptione impediuntur? Adhuc de Fine.

Praxis Iesuitica.

Videamus nunc Media sive praxin, per quam ad scopum illum perrumpere conantur, & hæc ex iis, quæ jam dicta sunt, facilè intelligunt. Hoc nimirum conjuncta opera fervidissimè agunt, ut primùm Reges Europæos, quotquot possunt uni eidem Fœderi illigent: Cujus Fœderis Principem & Directorem constituunt Hispaniarum Regem, Aurei istius velleris possessorem & custodem. Ad cujus videlicet nutum reliqui se applicare cogantur, sub hoc conditione, ut qui conatibus ejus quacunque ratione intercedit aut quàm minimum adversatur, de hæresi suspectus sit, & prædicti velleris periscelide indignus censeatur. Sed Regnorum septentrionalium ea ferè est ratio, ut ad Legum præscriptum, non autem ad absolutum Regum arbitrium regantur. Ideoque regiarum Personarum confœderatio parum illis prodesse poterit, nisi etiam subjecta Regibus Regna in eandem Unionis massam concludant. Atqui hoc opus hic labor est; Cum heic eis infinita, ut jam dictum est difficultates objiciantur, quo circa etiam opera illorum heic præcipuè enitet & omnium maximè conspicua est. Sic autem res suas hoc loco disponunt.

§. 1.

Accipiter Iesuiticus non nisi in Aularum pinnis nidificat.

Primum omnium hoc sedulò curant, ut in Aulis se insinuent. Hunc enim nidum hoc genus Accipitrum sibi ubique præstruere inque eodem ova sua deponere solet, priusquam ad venatum evolent. Iesuita etiam ibi peregrinus sibi & exul, imò capite diminutus videretur, ubi ab Aula arceretur. Fixo heic pede, ulterius operam dant, ut clavum Reipublicæ in suam potestatem redigant, id est ut vel Regi Reginave ex suo corpore Confessarium, vel saltem Hæredi Regio Præceptorem dent. Aut si hoc non semper succedit illis dominentur, quorum in Republica administratione præcipuæ partes sunt & vires. Utque horum affectus, cupiditates & designationes penitissimè cognita & perspecta habeant: qua videlicet esca unusquisque alliciendus & captus sit. Ad hoc autem felicius perficiendum, Romana Aula, quicquid authoritate, quicquid opibus, quicquid artibus & consilio valet & potest, Genti huic liberalissimè, ut jam dictum est, indulget.

2.

get. Adeò ut Iesuitarum commendationes Romæ ad consequendas Dignitates & Prabendas plus valeant, quàm potentissimorum Regum intercessiones.

Qua unica res, si catera abessent, ad corrumpendas omnes, OMNES dico, Europæ aulas abundè sufficeret sicut eventus proh dolor testatur! Quamvis hoc etiam tibi advertendum est, Genti Iesuiticæ extra hoc quandam à natura occultam vim inesse, qua Ingenijs aulicis imperat & dominatur.

Iesuitarum in Aulis postulata.

Vt autem de occultioribus Gentis hujus artibus, quas in prædictis politiarum officinis exercent, nil dicam: Duo sibi ibidem potissimum pariscuntur, Primum ut ipsorum mellificatio ex hac Reipub. Arce non impediatur, Vtque deinceps adversarijs suis nullum eò refugium pateat, illorumque querelæ, si quas eò deferent vel prorsus negligantur, vel quoquomodo eludantur. De his duobus quàmprimum Iesuitæ cautum est, ipse deinceps sibi ad reliqua perficienda sufficit.

3. Iesuitarum venatus.

Constructo & firmato hoc nido, pabulatores suos quaqua versum emittunt, suamque venationem hac fere ratione instituunt: Primum operam dant, ut in primarijs Regni aut Provinciæ Vrbibus Seminaria, Collegia, Templa quàm plurima, tanquam instantis Messis suæ horrea, exstruant. Per hæc autem duo consequuntur, quæ eis ad finem suum, de quo diximus, valdè proficua existunt Regnum primum universum his ceu unguibus apprehendunt, & ita

NB.

constringunt, ut ad suum nutum illud, quoties res ita postulat, cum singulis partibus circumagere queant. Quod ut facilius consequantur Seminaria, sua in prædictis urbibus, ita plerunque construunt, ut suis ædificijs ipsa urbium mœnia complectantur, eâdemque sibi noctu diuque pervia faciant. Vt in arcibus, quas Cracovia, Vilna, Calissij, Posnania, &c. habent, videre licet.

Polonorum in fovendis Iesuitis præcipuum peccatū

Nec ego Gentis nostræ supinam negligentiam & incuriam satis heic admirari, aut pro rei indignitate sufficienter detestari possum: Quod ad hujusmodi periculosa & Reipub. præjudiciales substructiones non solùm connivimus: sed ad easdem materiem ceu proprijs manibus congessimus. Cùm sic existimem, si Rex aliquis tale quid machinaretur, universam Remp. contra eum insurrecturam. Et his exterorum Venatorum indagatoribus in nostris nemoribus tantum licet?

Deinde eadem opera Iuventutem nostram, spem posteritatis, ad suum cerebrum, dispositis, & recoctis animis, regignunt, & sic inter nos Novi & Iesuitici Mundi sementem faciunt. Dum autem intra Regni urbes hoc ij agunt, qui ad hæc donis idoneis sunt instructi, reliqui concionibus popularibus & audiendarum confessionum operosissimo simul & quæstuosissimo artificio pro virili student Quarum artium effectus iterum duplex est: Plebem enim primariam, ut ille loquitur, hac ratione paulatim suam faciunt, factionique vires adjiciunt. Provisoribus deinceps qui Cameræ sive Ærario præsunt, viam ubique muniunt, ut in omnia publica & privata bona eis patefiat.

Iesuitæ iniquam aucupantur

Et heic mihi latissima sermonis valva se aperiret, si aucupia illorum, quibus illi homines, Mulierculas præsertim, circumveniunt, explicare vellem. Cùm verò instituti & occupationum mearum ratio mihi habenda sit: illud saltem præterire nolo, in quo etiam secta hujus à reliquis Religiosorum ordinibus differentia aliqua perspicitur. Quòd nempe Iesuitæ vulgaria illa munuscula, quæ vulgò in Religiosos erogari consueverunt, non curant, nec ea capiunt: Quòd hoc eis sordidum & reliquo Ordinis splendori minus conveniens videatur. Aquila enim curucam non captat. Et ipsi alias, ut exercitati Practici benè norunt, Pecuniam in loco negligere maximum interdum lucrum esse. Novique egomet simulationem hanc aliquando eò usque processisse, ut oblatum 50. aureorum Vngaricorum precium repudiârint.

Propter pass. rem vero non attrahunt.

Hominum verò opulentorum testamentaria legata, & cum his integra prædia adeò non fastidiunt, ut eo potius fraudum exquisitissimarum artificio illa aucupentur, ut Polonia, in hac etiam publica morum corruptione, vix quicquam simile experta sit. Hinc ergo isti pecuniæ neglectoribus, qui suam gratuitam operam nobis tam officiosè deferunt, illi regales internos Proventus, quos cum reliquis suis Arcanis in Majore Polonia Calissij, in Minore Cracovia, in Russia Lublini, Vilnæ in Lithuania, Poltovij in Masovia, & Braunsberga in Borussia deponere & custodire dicuntur. Hæc inquam imperij Iesuitici inter nos æraria publica sunt & Chartophylacia, quæ si hoc tempore excuti deberent, Poloniam haud dubiò de status sui qualitate rectius instructura essent, quàm tot hactenus tumultuosa scrutinia præstare potuerunt. Et hæc de Praxi Iesuitica.

Iesuitarum æraria.

Hae itaque de primo designationis meæ capite, depolitia nimirum instituti Iesuitici pro tua instructione sufficiant. Tuum nunc erit cogitare, num is fallatur, qui Iesuitas Polonis, Reique eorum publicæ vehementer formidandos & sedulò cavendos censet. De narrationis autem meæ veritate novi tibi melius, quàm mihi ipsi constare.

Super est nunc, ut quæ in genere de gentis natura & moribus proposita sunt, per particularia exempla comprobentur, adeoq; demonstretur,

crustent. Cùm constet Hæreticos illos esse, non qui pravas in Religione opiniones sectantur: qui Iesuitarum artes quocunq. modo impediunt, qui ipsis non per omnia obsequuntur.

Sicut vel ex Venetorum exemplo intelligere possumus, quos hæc secta per universam Italiam pro pestilentissimis Hæreticis proclamare dicitur, ideò saltem, quòd latis, seu potius renovatis legibus Iesuitarum cupiditati frenum injecerunt.

Henricus III. hæresis.

De Henrico verò certum est, eum, dum vixit, nullius uspiam erroris ab ullo Catholicorum insimulatum esse: Constat etiam eum in Catholico Romana communione usque ad extremum perstitisse. Furoris autem, quo eum persecuti sunt, hæc vera causa fuit: Quòd sceptrum regnum non ei tradere volebat, quem sibi hi Socij, tanquam idoneum molitionum suarum administrum, Galliæ Regem destinaverant.

Magistratuum pericula.

Tu ergo nunc iterum vide, Annon per hoc Iesuitarum decretum omnium Europæorum Regum & quorumcunque Magistratuum Politicorum mors & vita ab arbitrij Iesuitici horoscopo suspendatur? Vt sic illis dextrè ascendat, ipsi vivant & valeant, sin minus, pereant? Qua de re prædicta Venetorum calamitas, Regis Britanniæ perpetua pericula, & illorum omnium metus, qui hunc Ordinem sibi infestum sentiunt, abundè testantur. Venetorum tamen exemplum præcipue conspicuum est, quod Respublica illa, ut dixi, Romano Catholicam Religionem hactenus, tanquam Imperij sui Palladium, accuratè observet & acerrime tueatur.

Quæ exempla quoties expendo, toties exhorresco, cùm videam quàm facilè sub præsenti rerum statu inter nos simile quiddam in alterutram partem accidere possit, postquàm inprimis Gentis Iesuiticæ ad hujusmodi aliquem effectum tam pertinaces & fervidi conatus ab aliquot jam annis inter nos deprehenduntur.

Regis vita & quæ ab hac pendet Regni fortuna Iesuitarū affectus obnoxia.

Sed heic fortaßis dicere voles, Interè nos nihil ab hac parte esse periculi, quòd Iesuitis cum Rege nostro probè conveniat, &c. Mallem te dicere posse, Regi nostro cum Regni ordinibus & his cum Regia Majestate probè convenire. Hoc enim ad Respubl. salutem aliquanto utilius, & ad securitatem nostram firmius & efficacius esset. Nunc autem hoc abs te verè dici agnosco, neque tamen hoc ipsum sollicitudinis meæ causam tollit, se eandem potius auget. Ecquis enim certò dicere poterit, quod hoc Regi nostro perpetuum futurum sit, ut Iesuitis tam propitijs utatur? Quid si is aliquando deprehensis illorum artibus, à quibus eum hactenus plerique nequiter circumventum existiment, animum mutet, & potiorem Reip. respectum habere incipiat, ecquid tum eum sperate jubebimus? Annon tempus fuit in Gallijs, quo Henricum III. ex Polonia redeuntem Natio hæc eo applausu excipiebat, ut laudum ejus præconio exsatiari nequirent, dictitantes, Huic uni Individuo omnes Constantinos & Carolos Magnos, omnes Ludovicos, &c. inclusos esse. Hunc fortissimum, felicissimum, Christianissimum & invictissimum Christi athletam, Ecclesiæ Catholicæ protectorem, Hæreticorum malleum & pavorem à Deo Gallijs provisum. *Quid verò hæc omnia eum tandem juverunt? Cum hic projecta assentationis affectus paulò post ita prorsus in contrarium mutatus sit; ut eum non solùm occidi curaverint, sed occisi cadaver, quantum in ipsis fuit, sepultura prohibuerint: Ipsumque Parricidam in Divorum Catalogum retulerint.*

Sed esto, inter nos tale nihil metuendum sit in præsentia, quis verò noverit, qualis in posterum Regum rerumque nostratium status sit futurus? Nostrane itaque Matri ita consulemus, ut tam ambiguæ fructificationis semen scientes intra Respubl. viscera retineamus, tanta cura foveamus & ad posteros propagamus? Quis, inquam, sanus nobis suadebit ut fortunas nostras tam ambigui eventus aleæ committamus? Vt nempe Respublica non diutius salva sit, quàm quousque Regi Reive publicæ cum Iesuitis probè convenit? Vt tunc demum nobis securis esse liceat, quando nihil inter nos est, quod sectæ huic offensionis causam præbere possit?

Iesuitissimi genius ipsis legibus infestus.

Dixi quanta vis sit aculei Iesuitici contra Reges statumque regium, quoties hunc molitionibus suis obstare intelligunt. Heic autem te notare velim, ejusdem pestis non minorem efficaciam esse in oppugnanda Republ. atterendis legibus, quoties nempe sentiunt, se ab ijs instituta sua venatione impediri. Et quod ad Leges attinet, hæ politicæ tineæ illas præcipuè arrodere consueverunt & exedere, quibus jus succeßionis in Regno continetur, libertasque & pax publica firmatur.

Lex Salica in Gallijs.

Qualem in Gallijs præcipuè invenerunt legem illam Salicam Matriculam & fundamentum illius Regni: per quam stirpis regiæ mascula proles, exclusis famellis, ad regnum sola admittitur. Cujus legis vigore succeßio Regni post interfectum Henricum III. ad Henricum IV. Regem tum Navarræ devolvebatur. Quod ipsum cùm secta Iesuitica suum interitum interpretaretur, tantum efficere potuit, ut Galli hoc Reipubl. suæ fundamentum ipsimet subruere conarentur, asscita contrà hanc legem Philippi II. Hispaniarum Regis filia, quam ex Henrici II. Galliarum Regis filia susceperat, in Regni sui hæredem. Operis totius promotoribus & internuntijs Iesuitis. Quod autem Gallis Lex Salica præstat, hoc Poloniæ adhuc Regum juramenta conferunt, per quæ hactenus Respubl. liberæ electionis jus

confer-

conservatur. Quàm periculosè verè hoc etiam libertatis nostræ fulcimentum ab hisce tineis arresum sit, egemet dicere nolo, nec publicum dedecus ipsemet divulgabo. Ejusdem virtutis illustre specimen coram oculis nostris in vicina Hungaria, Austria, Styria, Carinthia, &c. ediderunt. Eo nimirum successu, ut obtritis legibus, quibus prædictarum Nationum & Provinciarum libertas nitebatur, partem earum penitus oppresserint, partem ad extremam desperationem adegerint. Hec quidem rumor publicus hactenus constanter affirmat, in prædictis Provincijs alicubi illustribus & antiquißima nobilitatis familijs publicè diem dictum esse, intra quem se aut coram Iesuitarum tribunali sistant, aut relictis patrijs sedibus alio migrent: quæ res fœtori isti malè vertat.

Homines nobiles sedibus pelluntur, quod Iesuitis geniculari nolint.

Heic ergo jam, mi frater, quæro, si fortè res in eum casum deveniat, ut regiam Majestatem Iesuitæ inter nos vel nunc, vel posteris temporibus ita celant, ut eandem contra Rempublicam, contra leges, & libertates nostras incitent: Vt quando hactenus coram moderna Regia Majestate, Pacem Religionis, unicum illud furoris Iesuitici repagulum, ita traducunt, ut eam Tartaricam & Mahometicam perfidiam nuncupent, quam Regia Majestas citra æternæ salutis suæ jacturam nec approbare poßit, nedum ut eandem tueri debeat, &c quàm inquam, tu mihi spem facies?

Pacem Religionis Iesuitæ ut canes lapidem projectũ admordent.

Novi tamen quid etiam heic nonnulli excipiant, Non esse videlicet tantopere admirandum, si Confœderatio illa fortaßis non omnibus probetur, sub qua nimirum tot abominanda secta quot annis inter nos suppullulent, &c. Age itaque cedamus eis (quod tamen citra Reipublicæ præjudicium fiat) hoc jure, quid verò ad illud mihi respondebunt, quod in proximis Comitijs Varsaviæ Dominica Misericordias Domini anno millesimo sexcentesimo sexto ex P. Scargæ ore audivimus, quando is converso sermone ad Regem sic eum alloquebatur: Eheu Rex, quorsum jam nobis res tua intempestiva conniventia reciderunt? Reges olim Poloniæ de Rebus ad Rempublicam spectantibus cum solis Senatoribus deliberabant Nunciorum istorum terrestrium, quos vocant, nullæ in hisce rebus partes erant, ut qui non ita dudum introducti sint. Nunc verò tua & quorundam Majorum tuorum socordia res eò, proh dolor, deducta est, ut quam primum ferocculus aliquis Domicellus, qui se pro Nuncio fortè terrestri gerit, votum suum proponit, omnes ei proponit, omnes ei protinus assurgere cogantur, &c. Tuum, tuum erat, ô Rex, hujusmodi perversas, quæ contra antiquos mores inoleverunt, consuetudines cohibere, &c. *Vbi etiam manibus ceu nutu judicavit, quid fieri velit,* Summa nimirum papavera demetienda esse.

P. Scargæ cum Rege expostulatio.

Hunc igitur Tubicinis istius aulici tenorem si reliqui tribules ita persequerentur, ut ad istorum consiliorum executionem operam & vires suas Regi aliquando in auxilium offerant, ecquid de nobis deque nostra illa hactenus illibata libertate futurum censes?

Disputatur hodie inter nos de modo potestatis regiæ, itemque de Reip. in Rebus ad Regni salutem spectantibus authoritate. De hac autem controversia quid Iesuitæ sentiant non est obscurum. Regi nempe regiæque Majest. quandiu in conatibus ipsorum promovendis constanter pergit, tantum adjectum cupiunt, quantum Henrico III. olim & ejusdem successori Henrico IV. propter oppositam rationem detraxerunt. Quomodo verò vice versa in Remp. animati sint P. Scarga jam nos docuit, & tu nos adhuc dormire velles?

NB.

Hæc igitur etsi palàm inter nos practicentur ita ut animi affectus citra ruborem ipsimet in publicum prodant, sunt tamen qui Iesuitarum inter nos patrocinium suscipiant, & omnia sedulò conquirant, quibus hæc sub aliqua probabilitatis specie vel prorsus negari vel saltem palliari & excusari quocunque modo posse confidunt.

Iesuitarum nequitia suos ubique applausores invenit.

His igitur deinceps nonnulla respondenda sunt: nam hoc tertium nobis designationis nostræ caput constitutum fuisse meministi.

Qui itaque Iesuitas omnium fervidißimè propugnant, primo loco Catholicam Religionem allegare consueverunt, à cujus interitu sibi metuunt, si in Iesuitas gravius aliquid deberet statui. Estque hic defensionis Iesuiticæ longè splendidißimus & maximè plausibilis prætextus, ad quem amplificandum congeruntur Ordinis istius res gestæ Barbarorum nimirum infidelium sub utroque Mundi axe, sicut & Hæreticorum in hisce partibus plurimorum felicissima conversio. Quibus hodie inter nos adduntur divini illi & Miraculosi gentis illius successus in Moscovia, & angusta spes, quàm ex illo tractatu & nobis & Romanæ Ecclesiæ ostentant, &c.

Causæ ob quas Iesuitæ à Pontificijs defenduntur.

Indorum & hæreticorum non conversio sed eversio à Iesuitis quæsita.

Ad hæc igitur quid dicemus? Hæc nempe, Primo heic admirari cogor, quibus rationibus sibi persuaderi patiantur, Catholicam Religionem, qualis illa nunc est, paulò minus quàm mille annos quingentos per Orbem durasse, antequam Ignatius Loyola in terris natus est: Ita videlicet ut in nostra etiam Polonia tot centenos annos egregiè floruerit? Deinde dico, Christum & Apostolos inde ab initio non solùm Religionis propagationi, sed etiam æternæ ejus conservationi per sufficientia media abundè prospexisse. Vt Ecclesia, quàm diu in veritatis tra-

Religionis Romano-Catholicæ conservatio & propagatio.

mitte

Qui putant Religioni extra Iesuitarũ operam consistere non posse, ordinarii Clerum pudenda ignavia arguũt. Iesuitæ Religionis prætextu proslũt munus

Istorum verò officiorum cum non solùm nomina, sed etiam personæ inter nos supersint, quibus illorum cura demandata est, quis dubitet, quin hi, dummodo officium faciant, Religionem rectè sint curaturi, ut maximè Iesuitæ in Polonia nulli sunt? Tertiò ulterius sic dico, Religionis curam & propagationem Iesuiticæ designationis minimam partem esse: quam nimirum ipsi amplius non curant, quàm quatenus prætextus illius eis ad principaliorem Instituti sui finem, de quo dictum est, viam munit. Id quod vel hinc apparet, quòd inter eos partes docendi in Ecclesia inferioribus ferè committuntur, ut primicerÿ hujus ordinis & qui ingenio præstant, illis, quas diximus, sublimioribus artibus in Aulis liberius vacare queant. Quartò experientia testatur, quod etiam virorum doctissimorum, quos vel Iesuitæ ipsi pro Catholicis coguntur agnoscere, calculo confirmatur, Iesuitas Religioni Romano-Catholicæ intra Europam magis obstitisse, quàm ut eandem promoverint. De quo aliquot inter nos præstantissimorum virorum ex ipso etiam Ecclesiastico Ordine, querimonias me non semel audire memini.

Hoc ipsum verò cum multis prorsus incredibile videatur, his illud rationibus ulterius declaro: Ad experientiam quod attinet, negari non potest, solius Iesuiticæ bilis præfervida æstui imputandum esse, quòd Romano Catholica Religio hodie in amplissimo Britanniæ majoris Regno tanto studio premitur & opprimitur, ut nunc etiam post exactos Iesuitas, Sacerdotum secularium usu penitus priventur, & sic Regis clementissimi beneficio gaudere nequeant. Eandem calamitatem Catholici ante annos non adeò multos in Scotia Iesuitarum culpa perpessi sunt. Cum enim illorum nonnulli in Regno illo Conjurationis cujusdam, quæ contra Regem Scotiæ in Hispania à P. Criechtonio Iesuita instituta erat, tabulas hinc inde inter Catholicos clanculum circumferrent, quibus illi subscribere debebant: Re prodita, Ex primaria Scotiæ nobilitate complures, qui hactenus ceu columnæ Religioni Romano-Catholicæ in prædicto Regno fuerãt, extremum vitæ fortunarumque omnium discrimen adierunt. Sed & reliqui Catholici omnes cum ipsa Religione, cui Rex antehac non admodum adversari videbatur, in justissimum Regis odium incurrerunt: Ea ratione, ut in hunc usque diem miseri illi facinoris Iesuitici pœnas luere cogantur. Et quid aliud Hungaros & Transsylvanos non ita dudum ad eum modum exacerbavit, ut unà cum Iesuitis omnes Catholicos Sacerdotes, quos nanci potuerunt, malè tractatos ex finibus suis expulerint, quàm importunus ille Iesuitarum fervor? Dum hi supremi Magistratus authoritate & favore freti, prædictarum Provinciarum reliquas libertates tanto impetu invadunt, ut incolæ, qui hactenus omnia pertulerant, has ultimas Iesuitarum injurias perferre nequiverint, & extrema potius remedia arripuerint: Ad quod eas haud dubiè vicinarum Provinciarum perspecta calamitas animabat. Nec ego dubito, quin inter nos etiam rebus turbatis Catholici Religioni magnum aliquod infortuniũ conflaturi sint, siquidem diutius inter nos conversari debeant Cujus rei cùm inter nos tum alibi hæc abundantissima causa est, quòd hic livor ille, quæ nobis tantopere commendatur, docendi facultate non contentus, machinationibus suis publicam Magistratus authoritatem prætendit. Quæ res ut fortè plebeculam terrificat, ita cordatiores quosque vehementer offendit, studia eorum suspecta facit, & quod iniquissimum est, Magistratum sunt & ipsum Clerum, publico odio exponit, ejusdemq. authoritatem subditis contemptibilem reddit. Hæc igitur Catholicæ Religionis damna si cum profectibus compararentur quos Iesuitæ intra Europam in ejusdem propagatione fecerunt, tantum fortassis vix superfuturum est, ut gloriabunda illorum jactantiæ respondeat.

Calamitatis Catholicorum in Anglia immediati autores Iesuitæ.

Veruntamen ut hujus etiam infortunÿ culpam eis condonemus si doctrinam Iesuiticam per se & extra hos excessus æstimemus, in eadẽ nihil, quod tanto præconio dignum sit, deprehendetur. Religio enim vel voce, vel honesta vitæ conservatione, vel scriptis propagatur & defenditur. Vocis ministeriũ Conciones & audiendarum confessionũ artificium comprehendit. In concionibus Iesuitæ ut plurimum subtiles, diserti, & in concitandis affectibus acres, vehementes & impetuosi esse consueverunt: ut imbecilles & incautos animos movere & percellere possint. Hasce autem qualescunq; dotes, quæ in sinceræ pietatis schola non perinde æstimandæ sunt, corrumpit & cordationibus suspectas facit, primùm Elocutionis sive actionis (hanc quidam hypocrisin vocari dicunt) gesticulatoria levitas, nimiumq. fucandi sermonis studiũ, & qui sub hac prælucet, ardentissimæ ambitionis affectus. Quarum utrunq, nescio quid non Apostolicum sapit. Deinde deformat eos istas inexhausta calumniandi & convitiandi libido, qua plerunq; in adversarios debacchantur. Idq; tantùm ut plebis animos incendant, & exasperẽt: Cum interim adversarios, quos lucrari debebant, magis indurent. Me quidem hæc ita offendunt, ut vilissimi pagi parochum interdum concionantem audire malim, quàm qui in universa Polonia inveniri queat, disertissimum Iesuitam.

Iesuitæ quales concionatores.

Ad confessionarium artificium quod attinet, non inficias eo, hoc venationis Iesuiticæ præcipuum instrumentum & per quàm commodum rete esse. Neque tamen hoc ipsum tam cautè hactenus disponere potuerunt, ut illa omnium arcanorum perscrutatio, peccatorumque interdum non satis pudicum examen, cum sati-

Decicula confessionaria

satisfactionis illa insidiose, multoties etiam avara impositione non plurimos offenderit & à Catholica communione ita repulerit, ut ab eadem propter ipsos præcipuè Iesuitas penitus abhorreant. Quantum ad vitæ conversationem, eam quidem ita hactenus instituerunt, ut nimis conspicua illa vitiorum ulcera, quibus Clerus hactenus ad eum modum deformatus, Laicisque exosus redditus fuit, studiosè vitarint. Neque tamen in hoc etiam proposito tam constantes aut circumspecti fuerunt, ut non in opposito arboris scientiæ boni & mali fructus se in iisdem proderent. Dum enim ab una parte miraculosam quandam vitæ continentiam, angelicam castitatem, religiosæque pietatis devotum studium ostentant: ab altera parte profundæ avaritiæ tam dira lues & circumveniendarum nobilium Familiarum viduarumque orphanorum decipiendorum tam calidum artificium deprehenditur, ut hoc ipsum prudentioribus in hominibus tam religiosis summæ admirationi fuerint. Vt interim superiorem artium Iesuitarum chorum heic intactum reliquam, de quibus tam multa jam dicenda fuerunt.

Iesuitæ & ipsi de arbore scientiæ boni & mali gustant.

Scriptio Iesuitica.

Restat scriptio Iesuitica, in qua ferè summus Instituti hujus excellentiæ gradus constituitur, nec id prorsus vanum censeri debet. Negari enim non potest dictionis Iesuiticæ characterem per se tersum & argutum. Orationem etiam, si artificium spectes, floridam simul & nervosam esse. Quæ scriptionis virtutes ad illectandam & capiendam juventutem non exiguam vim habent, quæ etiam Iesuitas harũ præcipuè rerum admiratione suspicere & sectari solet. Qui verò serio pietatis studio afficiuntur, hæc tantò minus curant, quantò in hisce rebus nimia Iesuitarum affectatio evidentior est: non aliter quàm si omnibus veteribus & recentibus Sophistis aut ipsis etiam rabulis palmam vellent præripere. Veritatis autem sermo simplex est & esse debet: Inprimis verò Christianæ Religionis tractatio hujusmodi fucata & colorata orationis lenocinia aversatur & respuit, tanquam corruptarum prurientium aurium non satis castum delinimentum. Prudentissimi denique, quique incorruptissimè judicant, sic sentiunt, Iesuitas suis hactenus argutiis & concitatis scriptis eatenus saltem profecisse, ut Catholicos suos inflammatos concitaverint, partem verò adversariam acuerint & obfirmaverint: Vt sic bellum illud religiosum, quo ceu Causone quodam Europa adhuc amburitur, tanto periculosius exarserit. Quemadmodum nostris ipsimet oculis cernimus.

Iesuiticæ scriptionis effectus.

Quod autem de barbarorum in utraque India conversione pro Iesuitis adducitur, illud ex iis locis petitum est, ex quibus aliquis non solùm verum dicere, sed etiam securè mentiri possit. In Polonia præsertim & in illa explorationis difficultate, postquam Castilienses & Lusitani nullum extraneũ in illas Regiones admittunt. Ideoq; his nil aliud quam vulgatum illud respondeo: Hic Rhodus hic saltus: *De Hæreticorũ in his terris conversione rem non prorsus nego, ut de qua oculorum aspectus testetur. Opus tamen ipsum non tã doctrinæ Iesuiticæ extraordinariæ virtuti, quàm argumentorum aureorum & argenteorum ponderi adscribẽdum censeo, quibus utuntur, quorumq; perennem copiam eis Pontificis Romani favor Aulæq; Polonicæ jucundus calor sufficit: Inter quæ tamen heic inter nos quandoque vitrea concurrunt pro quibus alibi in vicinia, ferrea substituunt. Quod genus conversionis Paulus Apostolus haud dubiè eversionem seu potius corruptionem dixisset.*

Iesuitarum aurea & argẽtea argumenta.

Ad rerum Moscoviticarum successus quod attinet, illi revera nobis hactenus non citra fastum ostentati sunt: quorum etiam præcox spes Gentem Iesuiticam ad eum modum inflavit, ut omnia sibi deinceps licere putaret. Qualia verò nunc ex iis locis per repetitos nuncios constanter afferantur, te non ignorare credo. Iesuitas quidem audio narrationi huic acerrimè contradicere, quòd ipsum indicio est, rem ipsorum ubi agi, ut quicunq; effectus (utinam bonus) secuturus sit, non aliis eum quàm ipsis imputare possimus. Interim tu nostri, quale meum ab initio, quàm primum consiliorum istorum aliquid in vulgus emanavit, de molitionibus illis judicium fuerit. Ipsi nempe causæ in genere melius fundamentum optabam. Deinde rem per se periculi plenam esse apertè profitebar. Meministi etiam me de hisce conatibus Horatianum illud usurpare:

Moscoviæ inconsulta & periculosa tentatio

——————& arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus aleæ,
Tractas, & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Denique sic præ me semper tuli, si Iesuitæ negotio huic se immiscerent, nullum ejus bonum eventum expectandum, hos enim omnia turbaturos. Et si res felicissimè cadat, Imperium illud ab ipsis perturbatum & motibus intestinis repletum iri, qui nobis tempore fortassis non æquissimo negocium facessere possent, quemadmodum in Suecia nobis non ita dudum accidit. Quàm verus autem, & falsus in his omnibus fuerim, ipsum tempus revelabit, & tum nos etiam de Iesuitarum in convertendis barbaris studio rectius poterimus judicare.

Religionis *Conservatrici propagationi subjungitur* instituendę juventutis nescio quod occultum & exoticum artificium, *Propter quod Respubl. (si utique Ecclesia jacturam hanc negligere posset) Iesuitarum opera carere nullo modo queat. Et hic Prætextus superioribus æstimationis pondere non multum cedit, cujus tamen vanitatem viri in omni disciplinarum*

Iesuitæ juventutis instituendæ artificiosissimi Magistri.

genere

genere exercitatissimi, qui Romano Catholicam Religionem publicè profitentur & defendunt, jamdudum Orbi demonstrarunt. Rationibus firmissimis evidenter ostendentes; Iesuitas primum & Iesuitarum Institutum bonis literis & earum reflorescenti splendori plus offuisse quam easdem promoverint. Ostendentes insuper, Disciplinam Iesuiticam meram corruptelam esse ingeniorum: quorum videlicet aciem retundat, & pro eo quod illa liberali institutione informare, & excitare debebat, quendam potius eis stuporem inducat.

Qua de re aliquot inter nos præstantissimos non semel conquerentes audivi, qui hodiè in præcipuis Respubl. muneribus versantur, cùm dicerent, se coactos esse Iesuiticæ institutionis vitia aut peregrinando corrigere, aut eadem postquam jam ad Remp. animum applicaverant, ipso rerum usu dediscere. Quorum judicio Experientia adstipulatur, cum constet, inter ipsos Hæreticos, quos hæc gens nempe pro talibus tractari vult & haberi, Viros inveniri in omni disciplinarum genere exercitatos, qui ad omnia Reipub. munia idonei essent, nisi invidia eos premeret: etsi Iesuitica institutione nullo unquam tempore usi sint. Quomodocunque tamen hæc se habeant, illud apud me fixum manet: Si, quæ Iesuitis hac in parte ab aliquibus tribuuntur, omnia verissima essent, & ipsi in Poloniam nostram alteras Athenas importassent; illud tamen nimis vile pretium esse æstimandum, pro patria libertate, quàm pro hac opera licitantur. Cùm præsertim eruditæ doctrinæ fructus aliunde non minus commodè, quàm à Iesuitis habere possimus.

Iesuitæ actuales

His tertio loco à nonnullis subjungitur, Iesuitas tamen homines esse actuales, quorum in rebus arduis expediendis magna sit dexteritas, eximia fides, *&c. Multis hoc in ore est, qui pro Iesuitis nituntur, quos equidem admirari soleo. Quod nempe actualitatem hanc Iesuitis ita tribuant, ut propter illam eos laudent, eosdemque propterea retinendos, & fovendos statuant. Nimis enim mirabile mihi hoc in Religiosorum tam religioso Ordine epitheton videtur, cùm hoc potius Daui alicuius Terentiani attributum sit, qui sua veteratoria calliditate & panurgia omnia turbat & involvit. Ego itaque Poloniæ Milites potius & Aulicos, mihi verò Servitores actuales, Ecclesiæ autem Monachos & Religiosos pios, doctos, & devotos opto. Veruntamen si quod res est fateri volumus. Epitheton hoc Iesuitis nimis verè competit, de quo totus Orbis, inprimis tamen Europa adeò luculenter testatur. Et nos etiam hactenus actualitatem illorum ita sumus experti, ut si inter nos ad hunc modum diu pergere debeant, de illis Comicum illud rectè usurpaturi simus.* Quod si annitantur ex unis nuptijs geminas nobis effecturi sint, *duplicato nimirum, quo in præsentia urgemur, infortunio. Sed quid putabimus Augustinum reliquosque istorum temporum Patres de huiusmodi actualibus Monachis fuisse dicturos? Aut quis etiam in secularibus negotijs tam demens fuit, ut in servo nequam veteratoriam caliditatem laudarit, aut exploratoris exteri solertiam ita commendarit, ut eum propterea sibi fovendum existimasset? Te igitur heic etiam scire velim, ingenio præstante & versatili nihil perniciosius esse, si vires suas ad res malas applicet. Ideoque hanc ipsam Iesuitarum actualitatem egomet inter justissimas metus nostri causas refero, quæ nobis veternum excutere, nosque ad seriam rerum nostratium curam excitare deberet.*

Iesuitarum in rebus turbandis (expediendis dicere videbam) dexteritas.

Illud autem quod de expediendi dexteritate adjicitur, testimonio destituitur. Quid enim egregiè natio hæc inter nos præstitit, quidve tam dextrè expedivit, aut quod potius bonum non impedivit? Nisi fortè amissam Sueciam afflictam Galliam, tentatam Scotiam, Anglicas conspirationes & tot nobilium hominum tragicum interitum, Venetianas practicas, Moscoviticas turbas, perturbatam Vngariam, oppressam Styriam, Carinthiam, Carniolam & quæ hactenus in Polonia ediderunt aulica progymnasmata, pro Iesuiticæ dexteritatis operibus nobis sint habenda? Ad res quidem arduas aggrediendas & invadendas satis adhuc audax est hæc secta, audaciæ verò illius eventus is hactenus ubique sequitur, ut turbæ maximæ ab illis excitentur: tales nimirum, quæ citra infiniti ferè sanguinis effusionem adhuc nec sisti nec sedari potuerunt. Quem igitur hæc agendi dexteritas delectat, is videat & provideat, ne quid Respublica Iesuitica detrimenti in Polonia capiat.

Nec id quod de illorum eximia fide prædicatur, certioris fidei est: Quod tamen illis fortè persuaderi poterit, qui vel Iesuitarum arcanas designationes prorsus ignorant, vel quibus illi os aliâs ita oblinunt, ut propter certas causas ad eorum palatum omnia dicant & faciant. Quodsi tamen aliquis fidem Iesuiticam verbis extollere velit, dico eam, quanta quanta est, totam exteris, & quidem citra ullum boni Polonici respectum, addictam esse & arctissimè obligatam. Hujusmodi inquam exteris, qui etsi corpore à nobis absunt, consilijs tamen & occultis machinationibus, nimium interdum familiariter inter nos conversantur. Cum his ergò si fortè aliqua nobis controversia incidat, ecquid illis nobis de Iesuitarum fide polliceri poterunt? Annon verò in Gallijs, Anglia, Scotia, Vngaria, Venetijs satis jam conspicua fidelitatis suæ documenta in publicum ediderunt, si ad nostratia utique cæcutimus? Et quid in re manifesta verbis opus est, cum nulla hodie Europæ Christianæ natio sit, quæ non de Iesuitarum perfidia aut saltem perfidiæ suggestione & ex-

Iesuitica fides Poloniæ inutilis.

cusatione conqueratur, si unam Hispaniam excipias.

His denique à nonnullis additur, Inconveniens esse ut Iesuitas Poloni expellant, cùm Galli, qui propter longè graviores causas eos ejecerunt, eosdem revocaverint, vbi etiam adhuc citra ullum Reipublicæ incommodum vivant, &c.

Gallia Iesuitas recepit.

Ego verò novi Iesuitas in Galliam reversos esse, sed quòd à Gallis revocati fuerint, ne ipsi quidem, quamvis multa dicant, facile dicturi sunt. Interim verò artes, quibus se in Galliis denuò insinuarunt, tales sunt, ut propter illas ipsas ejectionem eorum inter nos maturandam existimem. Ex illis enim liquidissimè perspicitur, quantum hic Genius intra Europam in versando & circumagendo rerum cardine polleat. Sic enim nosse debes, Iesuitas in Galliam non propter aliquem eorum usum, quo Regnum illud carere non posset, receptos esse: sed ad vehementissimam Romani Pontificis instantiam. Quem videlicet Rex in tam infida cum vicino potentissimo pace offensum nolebat, Cui tamen serium Catholicismi studium vix probaturus erat, quamdiu Iesuitas Regno arceret. Interea ne illud quidem dubium est, eos qui Pontifici in restitutione illa promovenda operam suam apud Regem præstiterunt, majora præmia consecutos esse, quàm omnes quicunque hactenus Reipublicæ vel inter nos vel alibi militarunt. Quamvis non desint, qui existiment, Henricum Quartum hac etiam ratione securitati suæ consulere voluisse, quòd aliàs à Iesuitarum insidiis nunquam tutus esset futurus. Quod autem hactenus pacatè dicuntur vivere, id si verum est, admirationem meretur: quantumvis causas gravissimas habeat, cur se in tam recente anteactorum memoria ad tempus cohibeant. sub illius præsertim Regis imperio, cujus authoritatem, quam sibi rebus gestis comparavit, non immeritò verentur & metuunt. Quid autem futurum sit, si præsenti rerum Gallicarum capiti aliquid humani accideret, rerumque administratio, ut antehac factum meminimus, ad minorennes hæredes devolveretur, facile erit divinare. Cùm verendum sit, Galliam tum demum commissi in recipiendis Iesuitis erroris effectum suo magno malo sensuram. Nos verò hactenus causa nulla, per Dei gratiam urget, ut Gallorum similes facti, tam ambigui jactus aleam subeamus.

Iesuitæ cur in Gallia pacatè vivant.

Hæc ferè pro Iesuitis ab iis afferuntur, qui persuasi sunt, nec Rempublicam, nec Ecclesiam gentis istius opera commodè carere posse. Præter quos etiam alii sunt, qui etsi Iesuitarum acta omnium minimè probent, in eosdem tamen nil gravius statui patiuntur, quòd hoc citra maximo Reipublicæ incommoda ne tentari quidem posse existiment. Itáne ergo Polonis res jam eò redierit, ut aut Iesuita & Iesuitismus nobis tolerandi, omnesq; illorum machinationes cum tam præsenti Reipublicæ periculo perpetiendæ sint, aut extremum rerum discrimen adeundum? Vbi ergo tunc manebunt illa Ordinis istius elogia, quibus ab initio nobis commendati sunt? Quod homines sint innocentissimi, pacifici, quòd spiritualibus contemplationibus toti addicti, In quibus Poloni hujusmodi prorsus Clericos habituri sint, quales jam dudum desideraverint? Ab his ergo talibus ecquid nobis timendum erit?

Iesuitarum religiosa modestia parum fidendū.

Ego tamen jam dudum novi, Bilem hanc citra molestiam ex Reipublicæ corpore nunquam evacuatum iri, postquam jam nostra incuria ad viscera tam altè penetravit, ipsasque præcipuè vitales partes tam arctè obsedit Existimo tamen periculum aliquanto minus futurum, quàm plerique sibi imaginentur.

Quæ enim incommoda nobis narrant, quæ Iesuitarum expulsionem secutura sint? Pontifex, inquiunt, & Hispanus gravissimè offendentur. Magna profectò numina, quorumque ira nobis haud leviter æstimanda est. Quid enim de Polonia futurum existimabis, si Saturnum, & Iovem Europæum tam malè dispositos habeat? Ego verò heic servi illius Comici expostulatione uti possem, Possúmne scire quot mihi heis Domini perferendi sint? *Ne tamen nimis alicui confidens & securus videar, de utroque aliquid dicendum erit. Ad Pontificis itaque offensionem quod attinet, de ea quidem nullus dubito, quin nimis certò secutura sit, agnosco etiam eam nobis formidandam esse. Cùm verò à Iesuitis longè graviora cogamur metuere, existimo hanc indignationem Polonis non nimium esse pertimescendam. Spero etiam ad eandem avertendam legitima media nobis non esse defutura.* Pontifex *enim aut bonus est & talis, qui memor sui officii, Regi Poloniæ æquè ac omnium aliorum Christianorum Regnorum optimum statum promotum & conservatum cupiat. Cùm tali itaque sperandum esset nobis facilè conventurum: si nempe missis legatis ei ad oculum demonstraverimus, Rem Polonicam, nec cum Iesuitis, nec cum Iesuitarum hactenus usitatis artibus diutius consistere potuisse,* &c. *Nec dubito quin is tempori cessurus & indignationem, si qua oborta fuerit, Reipublicæ facilè remissurus sit.*

Incommoda quæ Iesuitarū expulsionem secutura sint.

Pontificis offensio.

Aut idem malus talisque est, qui suæ tantùm libidini, citra ullum Reipublicæ aut æquitatis respectum indulgeat, omniaque prius sursum deorsum ferri patiatur, quàm ut quod malè ceptum est corrigi sustineat: Tum verò iram ejus ne curandam quidem existimo. Neque enim ulla vel divina vel humana Lex Polonos obligat, ut aut summum ipsi periculum sibi scientes accersant, aut Romani P. injustæ sibique præjudiciali voluntati se per omnia conforment.

Quæ

Qua in re si meum tibi judicium suspectum esses, Majorum exemplis te patiaris erudiri, ut cogites, quid ipsi in simili casu fecerint. Nostri etenim, quanta animorum contentione Romani Pontifices olim Crucigeros contra Regnum Poloniæ defendendos susceperint, quàm atrocia Regibus nostris plerunque minitati sint. Resque tandem eò processit, ut circa annum 1456. si Æneæ Sylvij Epistolis credimus, Romæ Excommunicatio contra Regem, Regnumque Poloniæ decreta fuerit. Neque tamen hisce minis, quantumvis ipsius etiam Imperatoris Friderici III. indignatio eas acueret, ad eum modum se perterreri passi sunt Majores nostri, ut non potiorem salutis Reipublicæ quàm indignationis Pontificiæ respectum habuerint. Ovum autem ovo tam simile nunquam esse potuerit, quàm benè Iesuitarum Institutum, mores & actiones cum Crucigerorum ordine, rebusque gestis conveniant. Nam ortus ratio & occasio ferè eadem utrobique fuit: Vtrumque institutum ad unum eundemque finem per diversa saltem media fuit directum: Forma politica exceptis paucis circumstantijs eadem fuit: Vterque ordo progressus longè celerrimos fecit, dilataque per eos Christiana Religionis & imperij laudem tulit: Vterque tandem à seipso ita degeneravit, ut ijs, pro quorum defensione instituti fuerant, graves & molesti esse ceperint. Differentia saltem in eo consistebat, quòd Cruciferi professi Milites erant, remque apertis armis contra Majores nostros gererent, quorum legitima remedia Polonis nunquam deerant: Hoc verò malum intra viscera nostra hærens ijs artibus nos oppugnat, quarum Polonia antehac prorsus imperita fuit. Quæ res facit ut existimem, eos novæ illius sectæ institutum omnium rectissimè æstimare, qui Iesuitas Crucigerorum spurios *dicunt. Cùm itaque Majoribus nostris olim Pontificis nec indignatio nec authoritas obstiterit, quò minus Crucigerorum injurias accerrimè vindicarent, Regnumque tuerentur, cur in simili casu hujusmodi spectris nos terreri patiamur?*

Majores olim nostri Reip. salute nihil antiquius habuerunt.

Iesuitæ Crucigerorum Spurij.

Sin tamen hæc alicui fortè nimis antiqua viderentur, illi recentius exemplum habent, quod Avorum memoria accidit.

Sigismundus I. quem inter optimos suos Reges Polonia non immeritò recenset, quem etiam Romana sedes adhuc pro genuino obedientiæ filio agnoscit & prædicat, Albertum Brandeburgicum cum ditione Borussiaca in fidem & clientelam suam recepit, tum quando propter abdicatum Crucigerorum ordinem & desertam Religionem Romanam non solùm à Pontifice, sed ad hujus instinctum ab Imperio Romano sub potentissimo Imperatore Carolo Quinto Excommunicatus & proscriptus erat. Aula tamen præcipuè Romana fremebat & indignabatur, quòd tota Borussia hac ratione ab Ecclesia abalienaretur. Nec Sigismundo parsura fuisset, si Excommunicationis aliquem potentem executorem potuisset habere. Hic enim desiderabatur: quod tamen is suique æquè tulit. Et quid ego de regibus nostris dico, cùm nostra hæc ætas ejusdem magnanimitatis & egregiæ fidei in Rempublicam illustre exemplum in ipso Regni Primate habuerit? Fuit is Iacobus Vchanski, Archiepiscopus Gnesnensis, cui cùm Romanus Pontifex Excommunicationis telum intentaret, quòd animadverteret, eum in consilijs publicis majorem salutis Patriæ, quàm sedis Romanæ respectum habere: Is se adeò non passus est à proposito dimoveri, ut Pontifici potius rescripserit, se si pergeret ei Reipublicæ nomine molestiam exhibere, intentatum fulmen in ipsum retorsurum. Quo responso ictus Pontifex Archiepiscopum missum fecit, ut qui nosset hoc ei in Polonia facilius factu quàm dictu fuisse. Cujusmodi libertatis spiritum, si ex illius successoribus hodie, sub hac inquam Iesuitica animorum dispositione aliquis sibi usurpare præsumeret, ecquid tu de eo futurum putas? Annon ille quanto ocyus ad Patres ire cogeretur? Hæc igitur maseula virtutis exempla quoties in Majoribus nostris considero, toties admirari cogor, quæ res hodie nostratium Prælatorum animos ita immutarit, ut in multò levioribus casibus tantas sibi difficultates imaginentur. Dum interdum Pontificis nescio quæ Regalia allegant, quæ inviolata retineri volunt, sed & Regem ita loqui docent: Non aliter quàm si Polonia jam duos Reges haberet, unum Cracoviæ, alterum Romæ. Dum etiam exterorum offensiones sæpius ultra modum exaggerant, Reique publicæ se tam difficiles præbent. Quemadmodum jam aliquoties in deliberationibus de Moldavia, VValachia & tandem etiam Transsylvania fieri vidimus. Ideoque sic tandem existimo, eos qui à Pontificis offensione sibi tantopere metuunt, siquidem Iesuitæ paulò durius tractari deberent, eo ipso satis demonstrare, quàm frigidè erga Rempubl. affecti sint, & suspicionem de se non exiguam præbere, quòd privata commoda illis Patriæ salute potiora sint. Quales si Majores nostri fuissent, Borussia nobis hodie carendum, & in hunc usque diem cum Crucigeris colluctandum esset. Sed & hanc scrupulosam in hoc ordine conscientiam nulli alij rei hodie, quàm Iesuitica, de qua dictum est, dispositioni debemus.

Alberti Brandeburgici exēplū.

Clerus Polonicus à Iesuitis corruptus.

Vbi tamen mirari cogor, quid hi, qui ois hac in parte eatenus astipulantur, ut Pontificem nulla in re offendi patiantur, posteritati aliquando respondere velint, si nempe illa ex nostrorum temporum historia rescisat, Rempub. Venetam propter improbatas quasdam non maximi momenti constitutiones, pro libertatis suæ defensione, Iesuitas ex dominio suo universo expulisse, & in-

tentatam propterea Pontificis excommunicationem, usque ad aperti belli periculum contempsisse. Cùm interim Majores sui in Polonia libertatis alumna tam meticulosi fuerint?

Quòd si etiam in hisce rebus nos ad eum modum à Pontificis arbitrio patiemur suspendi, Polonorum conditio multò deterior, adde & servilior futura erit, quàm ipsorum Moscorum, qui in consilys de Republic. nulla alia quàm ipsius Principis Reique publica Regalia *respectant aut attendunt.*

Hispani offensio quanti Polonis in hoc casu æstimãda

Ad Hispanum *quod attinet, ego non video, quæ ei justa offensionis causa à nobis prabeatur, si nos nostra Respublica pro rerum nostrarum exigentia pro virili studeamus consulere, citra ullum ejus prajudicium? Cur etiam Regem illum potentissimum magis affendat, quòd nos Iesuitas expellimus, quàm nos hactenus offendit, quod ipse eos, ut sibi commodos tam indulgenter fovet? Quid si verò Rex Hispania, Rex Polonia audire vellet, (quod equidem quò minus ad libitum consequatur per Iesuitas non stabit) num ad cavendam ejus indignationem hoc ei concedendum esset? Si denique eò nos demiserimus ut domi nobis nihil agere aut tentare liceat, nisi quod aurei velleri probetur, ecquam Rempub. in Polonia habituri sumus?*

Verùm heic nonnulli adhuc pergunt excipere, Etiam domi & intra parietes multos offensum iri. *Cui aliqui adjiciunt, si* Iesuitæ extra Regnum proscribi debeant, etiam alios & illos præcipuè Evangelicorum Ministros una exterminandos, *&c.*

Quibus fore Iesuitarũ expulsio omnium ingratissima sit.

Ad prius quod attinet de multorum intra domesticos parietes offensione, ego primum nescio, quinam illi multi futuri sint, quorum offensionem nobis tam periculosam imaginari debeamus si prasertim reliqui Cleri securitati caveetur? Cum enim heic nil aliud quàm salus Reipublica ejusque in longum propagatio quaratur, nemo hinc tumultuandi occasionem habere potuerit, nisi fortè fortunas suas cum Iesuitis ita conjunxerit, ut cadentibus illis ipse stare nequeat. Et hi verè illi sunt, qui eis omnium molitionum & consiliorum, forté etiam contra Regnum, sunt conscij: Et quamvis verendum sit, eorum plures esse, quàm expediat, ne horum offensio perinde nobis astimanda est. Cum nemo dubitet, quin bonorum, qui Rempubl. salvam cupiunt, multà major pars in omnibus Regni partibus futura sit.

Sed esto, ut heic fortè aliquid nobis molestia sustinendum esset; num propterea Medicinam respuemus? Qua purgatio agroto unquam tam feliciter cessit, ut non aliquid ex illius operatione terminum senserit? Quòd si Iesuitarum expulsione illos fatales tumultus avertere & pracavere possemus, qui hactenus pleraque Europaas Provincias tam duriter afflixerunt, quo de egomet planè sum persuasus; Resne digna censebitur, propter quam etiam incommodi aliquid patiamur? Si publica libertati, si Regno nihil periculi est, si privatorum corpora, & fortuna in tuto sunt, ecquid tumultuamur? Cur exterorum insidias & conspirationes metuimus? Sin verò hæc omnia nobis ita imminent, ut Iesuitas eorum, si non principales autores, periculosos saltem actores, promotores, & internuncias noverimus, ut omnes præseferunt, ecquid amplius cunctabimur?

In puniendis Pacis publica perturbatoribus non persona, sed factum respiciendũ.

Ad alios verò, Evangelicorum prasertim Ministros, quod attinet, si in eadem turbata pacis & oppugnata publica libertatis culpa cum Iesuitis harent, nil equidem causa dicam, quo minus & illi & quicunque crimini huic quocunque modo affines deprehenduntur, cum eis expellantur. In suspicione enim turbata Reipub. neminem quodcunque vita genus tueri potest, aut eidem patrocinari debet.

Ministrorum Evangelicorũ intra Regnum cõditio.

Sed nunquid heic res cum re aut causa cum causa conferri poterit? Quemnam Pontificem aut Hispanum Ministri illi intra aut extra Regnum habent, cui hunc agrum arent aut serant, aut ad quem eis, rebus heic perditis, perfugium pateat? Quales etiam in aula & circa Reipublica clavum illorum partes sunt, aut in aternum esse paterunt? Aut qua pradia hi in detrimentum nobilitatis coëmerunt, quasve immunitates in fraudem Resp. consecuti sunt? Et qua etiam illorum vires sunt, propter quas Reipub. formidabiles aut saltem suspecti esse debeant? Quorum divitia ferè omnes in lacera & detrita ut plurimum Reverenda, ut nostrates loquuntur, & Bibliorum, adde si res lauta est, Augustini codice, nudáq; & numerosa sobole consistit? Ipsi denique; Evangelicorum Ministri annuas uniuscujusque pagani Prafectis superioritatem agnoscere eidemque se sistere coguntur? Collatio itaque hac prorsus inepta adde & ridicula est.

Sunt fortassis & alia qua pro Iesuitis ab illorum fautoribus nobis obyci possent, sed ea vix majoris momenti erunt, quàm qua hactenus allata sunt.

Ex his ergo, qua hactenus demonstrata sunt firmiter tandem concludo: Iis qui hac tempore Rempub. restitutam, sanatam & in posterum salvam cupiunt, si ordine pracedere, si laborum suorum fructum aliquem sibi polliceri volunt, ante omnia operam esse dandam, ut Iesuita extra Regnum abigantur: sed ita ut abactos obdita pessulo reditu prohibeant,

Expulsionis Iesuitarũ quales effectus sperandi.

Expulsa autem & expurgata hac acri & ardente bile, Morbis nostratis paroxysmus in genere & paulatim lenietur, reliqua partes affecta, Clerus pracipuè, sanabiles & tractabiliores reddentur, poteritque quod luxatum est, per ocium, citra gravioris alicuius symptomatis

metum

metum curari & restitui.

Quandiu verò hic Incendij febrilis fomes intra Republicæ viscera retinebitur, nulla nobis salutis & securitatis spes relinquitur. Quodcunque enim machinabimur, quibuscunque emplasmatis vulnera ligare & obducere studeamus, opera & oleum nobis peribunt, malumque in hac corporis Polonici Cacochymia ad levissimam quamque occasionem recrudescet. Neque enim Iesuitæ, ut cætera omnia sanentur, ad Regni Poloniæ legumque Polonicarum similaritatem in æternum reducentur, ut illa sub hoc, qui adhuc qualitercunque durant, statu probent.

Particularis purgatio quomodo secundum nonnullos instituenda.

Ideaque ne eas quidem audiendos censeo, qui ut res minus odiosa sit, non universalem purgationem censent instituendam, sed per partes tantùm bilis istius detractionem & imminutionem faciendam putant. Verbi gratia, sunt qui eos tantùm extra Regnum propellendos existimant, qui vel clandestinarum machinationum contra Regnum cooperatores aut saltem conscij fuisse deprehenduntur, vel quorum seditiosus fervor publicæ paci præcipuè periculosus censetur. Sunt qui hanc Iesuitismi diminutionem a locis incipiendam suadent. Vt nempe ex primarijs Regni Vrbibus aut ubicunque ab eis Republicæ insigne aliquod periculum metuendum esset, removeantur. Sunt denique, qui putent, publicæ securitati sufficienter prospectum iri, si latis legibus in arctiores carceres redigantur. Hæc igitur consilia paucis discutiamus.

Particularis expurgationis incommoda.

De his primum in genere sic dico: Cum quacunque Iesuitarum offensione, sive eos in universum expellamus, sive audaciam illarum ad certam quotam restringamus, Pontificia indignationis invidiam nobis ex æquo metuendam esse: quam tamen plerique omnium maximè cavendam censent. Hoc saltem discriminis erit, ut si partem aliquam Iesuitismi intra viscera retinuerimus, tanto plus nobis periculo ab eodem Pontifice futurum sit. Cùm igitur cum particulari offensione tantundem difficultatis subeundum sit, quantum cum totali expurgatione, cur non hanc ut utilissimam & certissimam præferemus? Imò hanc ego tibi cen Maximam præscribo: Iesuitas facilius ex Regno expulsum, quàm intra Regnum in ordinem redactum iri.

N. B.

Dico amplius, eos vehementer errare, qui sperant, Bilem hanc ita cautè posse moveri, ut non protinus exardescat & exasperetur, & ut non omnes vindictæ occasiones studiosissimè conquisituri sint, quodcunque fortè ad tempus, propter præsentem necessitatem simulent. Quæ occasiones ingenijs istis intra & extra Regnum nunquam defutura sunt. Quod si ergo, resumptis aliquando animis & viribus, denuo aliquid & fortè periculosius quiddam moliantur, quid tum facto opus erit? Num quotannis in Iesuitarum gratiam Generalem Rokosch celebrabimus?

Iesuitarum omnium æqualis culpa.

Deinde in specie ijs qui nocentissimum quinque ex Iesuitis exterminandum censent respondeo: Nec causam nec culpam earum rerum, quarum Iesuitæ insimulantur, ita partiri & separari posse, ut alter altero mitius aut durius tractandus sit. Sic enim jam ostensum est, factam hanc tam arctè inter se compactam esse, ut totum corpus & cum hoc omnia ejus Individua membra, in harum præcipuè rerum praxi, de quibus nobis sermo est, in unum conspirent, & ad unum scopum mente & corpore ferantur.

In una itaque eâdemque culpa omnes æqualiter hærent: differentia si quæ est, in ingeniosarum virium saltem in æqualitate consistit, ut quod unus, aut alter fecit, omnes facturi fuerint, si vires aut occasio non defuissent. Nec credo te audivisse quòd Iesuita aliquis à tribulibus suis, ob quodcunque etiam detestandum facinus, publicè damnatus aut etiam reprehensus sit. In hoc enim genere non peccant: dummodo facinoris perpetratio in illum finem dirigatur, quem Iesuitis in specie propositum esse ostendimus. Quod autem de nonnullarum seditioso fervore affertur, illud per se speciosum est, ego tamen sic existimo, Illos nondum pessimos aut etiam Resp. periculosissimos esse, qui Cracoviæ, Posnaniæ &c. ædes exurunt, Cœmiteria invadunt, sepultarum corpora refossa immaniter violant. Contra hanc animi rabiem, licet in hunc usque diem impunita manserit, vel tandem remedium aliquod invenietur. Sed illas potius vulpeculas nobis observandas censeo, qui per Sudetas montes Alpiumq; juga hinc inde commeantes, exoticarum artium spiritum serunt & perferunt. Deniq; remedium hoc, si tam benè caderet, ut nocentissimi qui sunt, exterminaretur, nos tamen saltem ad tempus relevaret, dummodo relevaret: tam diu nimirum donec his alii septuplo pejores submitterentur. Num verò hoc satis justum operæ pretium censeri debebit? Illius inquam operæ, quam Reipub tantis sumptibus, tanta Nobilitatis defatigatione, nec sine nostro periculo præstare conamur?

Iesuitarum studia quæ nocentissima.

Qui verò eos ex Aula & primariis Regni Vrbibus expellendos suadent, illi quidem aliquantò fortius consulere videntur; sed non multò plus quàm priores proficiunt. Videntur quidem certæ Reipub. partes nonnihil sublevari, videntur etiam Iesuitis præcipuæ nocendi occasiones eadem ratione præcidi; Egóque jam dudum ita persuasus sum, nullum gravius in Rempub. peccatum à nobis commissum esse, quàm quod Iesuitis in hisce Regni artibus ad expediendas suas machinas tantum spatii concessimus. Id quod fortè tum demum sensuri sumus, si aliquid fortassis pericula meridie & accidente nobis ingruerent.

Heic tamen admirari cogar, quibus rationibus consilii huius autores ducantur, quod in Republicæ curatione potiorum Vrbium quàm

Secundi consilii absurditates.

equestres

equestris Ordinis, ipsiusque adeò Cleri respectum habeant? Eos itaque libenter interrogarem, quid putent singularis auxilij ad Rempubl. rediturum, si primaria Regni civitates exonerentur, & pestu hac interim liberè in Nobilitatem grassetur? sicque peregrinissimo huic liceat reliqui Cleri animos continenter sollicitare & in transversum agere? Ecquam illi tùm rebus nastris spem secnritatis faciunt? Hi ergo in eo periculosè fallnntur, quòd existimant, malum Iesuiticum intra Vrbium ædificia, ita contineri, ut ibidem tantum aut saltem potissimum Reipublicæ noceat: Cùm hæc primum ipsius Aula, ut ostensum est, deinde publica animorum pestis sit, à qua Nobilitati & Clero & per hos demum Reip. præcipuè metuendum sit.

Quin immò, dum Iesuitas in universum extra Regnum propellendos suadeo, in eo Cleri Polonici quàm maximum respectum habeo, cujus excessus non aliter, quàm bilis hujus ferventis subtractione corrigi posse existimo. Ex his ergo iterum perspicitur ne hujus quidem consilij eum inter nos effectum sperandum esse, quo nobis ad res nostras componendas & firmandas opus est.

Propter Clerum præcipuè Iesuita sunt expellendi.

Restant *ij qui Iesuitas non solùm ex Aula removendas & ex Vrbibus expellendos, sed etiam latis legibus intra Monachorum claustra redigendos & Ordinariorum jurisdictioni, hoc enim à nonnullis additur, subyciendos consulunt.*

Videntur & hi aliquanto longius progredi, quibus ego ad vitandam majorem invidiam omnino parendum suaderem, si ulla saltem consilio huic spes subesset. Sed hanc sequentia mihi in universum præcidunt, Primum Iesuitas ita animatos esse certò novi, ut omnia potius moturi, omnia turbaturi sint, quàm ut splendoris & existimationis illius, qua ipsorum ordo hactenus supra reliquos Religiosorum ordines, ipsúmque Clerum universum eminet, vel minimam jacturam subeant. Iesuita autem si ex Aula excludatur, si in versando Reip. clavo non omnibus alijs præpolleat: si à publico ita arceatur, ut claustro inclusus, alium quàm proprium militiæ suæ Ducem superiorem agnoscere cogatur, si denique omnium arcanorum explorandorum occasio ei adimatur, à summo ad infima sibi redactus videbitur, ut qui jam nil amplius quàm vulgaris Monachus futurus sit. Quod dedecus Gens ista non mitiori indignationis affectu aversatur, quàm si nobis aliquis Regnique dignitarius subdito in abjectissima plebis censum detrudatur. Cœlum itaque potius ruere patientur, quàm vt hanc in se ignominiam admittant.

Tertij consilij vix ullus effectus sperandus.

Esto tamen vt heic eos patientiores offendamus, quàm ego sperem. Quæro igitur secundo loco, quibus vinculis eos constricturi simus? Certis legibus, inquies, publicisq; constitutionibus. Benedicis, Egoq; fateor hæc justa esse in Foro politico coercendæ libidinis media, quantùmvis hactenus per illa non prospe profecerimus.

Verùm heic vlterius quærere cogor, Eccui hujusmodi legum & constitutionum, si quæ factæ erunt, executionem commendaturi simus? Ordinariis locorum, *respondebis, Ego verò agnosco ad ipsos munus hoc ex Regni legibus spectare; sed quid si ipsi tam odiosam Provinciam recipere nolint, aut excommunicationis Pontificiæ metu non ausint? Veruntamen sive recipiant sive repudient, ne sic quidem Reipub securitati prospicietur: Primum enim antiqua illa disciplinæ severitas apud nos hodie multum remisit, quâ apud Roman. olim parentes de liberis, si fortè in Rempubl. peccâssent, supplicia sumebant. Verendumque propterea erit ne optimo cuique ex hoc ordine, & qui aliàs in Rempub. rectè affectus est, illud in hac custodia vel imprudenti accidat, quod Vir ille Dei 3. Reg. 20. in historia Achabi sibi evenisse fingit, vt dum ipse alys rebus intentus est, captivus, cujus custodiam susceperat aufugerit. Deinde experientia testatur, Ordinarios locorum hactenus magis Iesuitis parere & obnoxios esse, quàm quòd hi illorū auctoritatem aut jurisdictionem multū curent. Quin immò hi pro Episcoporum pædagogis se gerunt, quos etiam, vt Aulæ Rom. Corycaos, metuere & observare coguntur Qualem ergò coercitionem ab ijs expectare poterimus?*

Iesuitismus inclusi anceps & periculosa custodia

Iesuita superiorū Prælatorum pædagogi.

Tertiò sic dico, quodcunq; de his omnibus fiat, Nos tamen contra gentē hanc legib. nostris nihil profecturos, in quo me experiētia ipsa jam erudiit. Quid enim? Confœderatio publica *annō Lex est, annon Constitutio est, annon Polonorū ius est, publicis Regis & Nobilitatis iuramentis sancitū & confirmatū? Sed quid per hanc eandē hactenus contra hanc pestem Politicam proficimus? Annon rabies ista per hoc efficacissimū (sic quidem Majoribus nostris videbatur) remediū irritata potiùs est quàm cohibita? Quàm petulanti lingua stiloq; Styrico livor iste hoc salutare institutum incessit, deridet & exsibilat? Tam laxū & molle capistrū Damon iste tam impatienter fert, quâ igitur ratione arctius duriúsve quiddam feret? Cumque hoc isti constitutioni faciant. per quā Iesutismus propriè non læditur, ecquid de illis fiet, quas in suam perniciem factas recordabuntur.*

Confœderatio quam crviliter hactenus à Iesuitis tractata

Et quid tandem Iesuitis nos proscribere tentabimus, cùm suis ipsimet constitutionibus, quæ contra hanc, de qua conquerimur, intemperiem ad speciem inter ipsosmet latæ sunt, non pareant? Annon enim superioris seculi 93. Iesuitarum superiores cùm animaduerterint, Res Gallicas suorum potissimùm scelere jam fermè perditas, coacto Romæ generali totius Ordinis conventu statuto sanxerunt: Patres societatis Iesu, cum omnibus qui ordini illi ascripti sunt, à causis, & negotiis secularibus in univer-

Statutū conventus Iesuitic.

universum abstinere debere, &c. *Huic igitur decreta ecquomodo hactenus inter nos paruerunt?*

Sic igitur tandem contra hos etiam concludo, consultius esse, ut tam fera Bestia prorsus abdicetur, quàm ut Caven intra domum inclusa, cum perpetua solicitudinis cruciatu custodiatur.

Morbi caussa ita tollenda ut ægroto etiam contra recidivam prospiciatur.

Dixi autem, Iesuitas non solùm expellendos, sed etiam contra reditum omnia diligenter præcavenda esse. Neque enim expulsi quiescent, ut non omnem lapidem moveant, quo ipsis redire liceat, ut sic hanc vesti Iesuitica injectam maculam vicissim eluant. De quo nos Gallia admonere debet, in cujus Aula Iesuitarum absentium practica tantum potuerunt, ut cùm excussi Dentis in ore regio lacuna resarciri nunquam possot, Iesuitæ tamen, reclamantibus Parlamentis & obnitente prudentissimo quoque non solùm restituti sint: sed etiam Pyramis illa, perpetrati sceleris æterna index fuerit demolita.

Bonorū Iesuiticorum dispensatio.

Hoc autem inter nos hac fortassis ratione omnium rectissimè præcavebitur: Si primum bona illorum immobilia in alios usus ad publicam Regni, præcipuè tamen nobilitatis, cui major illorum pars detracta est, utilitatom convertantur. Quod sic commodissimè fiet: Si bonis literis consultum cupimus, quarum videlicot interitum plærique sibi per Iesuitarum expulsionem imaginantur, detur opera, ut ex ijsdem Cracoviensi Academia de viris bonis, doctis & in omni disciplinarum genere probè versatis extra ordinem prospiciatur: Aut si ita placet, præter hanc alia intra Regnum Academia instituatur. Deinde alibi in Regno scholæ hinc inde aperiantur, in quibus non solùm eruditis Præceptoribus honesta stipendia constituantur: sed etiam pauperibus Scholasticis, ijs nempe qui ingenijs valent, sed propter fortunæ tenuitatem literarum studia commodè prosequi nequeunt, de victu & sustentatione provideatur. Idque tanto majorè curâ, quòd ex Nobilitate etiam omnibus temporibus inveniantur, qui hujusmodi studiorum subsidijs opus habent. Et hæc ego districtuum in Regno ceu publica Gymnasia esse vellem: Quorum cura & inspectio certis ex Nobilitate utriusque ordinis viris & qualificatis personis commendari posset. Hoc si fieret, Iuventuti nostræ, quæ in spem honorum & ad Reipub. ministeria educatur, cum pietate & bonis literis Patriæ Legúmque patriarum & reverentia à teneris implantaretur, & Reipubl. de viris idoneis ad eum modum prospiceretur, ut eidem ab exterorum factionibus & insidijs minus periculi esset. Iesuitarum etiam expulsorum desiderium si quod erit, intra paucos annos porsus evanesceret & abliteraretur.

Militū emeritorum Nosocomia.

Tertiò si quid superest, ut omnino superfuturum puto, publica ex eo Nosocomia instituantur in eorum usum, qui in bellis se pro Repub. strenuè gesserunt, & vel vulneribus debilitati sunt, vel per ætatem militiæ labores non amplius perferre possunt, &c. Vt hæc militaris virtutis quasi Asyla constituantur, ubi benemeritorum & emeritorum illa non turpis senectus honestè & liberaliter sustentetur. Cujus sanctissimi & utilissimi Instituti exempla in Vrbibus Belgicis me videre memini, cujus etiam specimen nobis præbuit laudatissimæ memoriæ R. Stephanus, quando VVarsaviæ hujusmodi pro debilitatis militibus Xenodochium instituit & dotavit. A cujus tamen præclara & planè regia voluntate & intentione nimis citò recessum.

Nec ego video, quomodo Iesuitarum bona vel sanctius vel utilius collocari queant: Ita nimirum ut quæ semel pijs usibus destinata sunt, ijsdem maneant, & ipsius interim Nobilitatis damnum, quod à Iesuitis Iesuitarumque artibus se accepisse queritur, aliquo modo resarciatur, & sic Reip. commodis utrobique optimè consulatur.

Statutū de Iesuitis non revocandis.

Facta ad eum modum bonorum Iesuiticorum dispensatione per peculiare statutum sub infamia aut alia aliqua severa pœna interdici posset: Ne quis primam de revocandis aut admittendis Iesuitis ullo tempore publicè aut privatim mentionem facere ausit. Néve deincepe ulla ex Regno juventus, nobilis præsertim, à cujus salutari institutione Patriæ salus pendet, ad Iesuitas extra Regnum se conferat, ijsdemque se disponendam committat. Ne dum domi in expurgando Iesuitarum fermento laboramus, illud ab extra nobis nihil tale suspicantibus obrepat.

Typographiis frenum injiciēdum.

Tandem opinor diligenter provideri oportere, ne per Officinas Typographicas talia in publicum spargantur, quæ præsenti Reipub. statui & Regni hujus libertati quocunque modo adversantur. Qualia nimirum illa hactenus fuerunt, quæ Iesuitæ adhuc sub moderna Regiæ Majestatis Regno, Cracoviæ & alibi contra confœderationem publicam in vulgus ediderunt. Talia inquam quæ per ipsorum jugulum reditura fuissent, si Legum publicarum is vigor, ea observantia in Polonia esset, qualis in benè constituta Repub. esse debet. Vbi tamen vafricies ista hoc insuper dolo neplurimam usa est, ut hujusmodi pestilentia scripta sub alienis, certorum nimirum Prælatorum, nominibus emiserint, Vt nimirum hac ratione universum Clerum in invidiæ publicæ consortium pertraherent, & disperso in plures facinore ejus vindicationem Reipubl. difficiliorem facerent.

Oratio Equitis Poloni *contra* IESVITAS.

,, HVc etiam referenda est ORATIO *Equi-*
,, *tis Poloni, & quidem Pontificia Reli-*
,, *gionis, quam habuit in frequentissimo proce-*
,, *rum Polonia Conventu, in qua similiter dete-*
,, *guntur & narrantur Iesuitarum artes, doli,*
,, *fraudes, impostura, & multa nefaria facinora,*
,, *non solùm in Polonia, sed etiam in alys Regnis*
,, *ac Provincys ab ipsis patrata. Inter alia sic in-*
,, *quit*: Ego Rom. Ecclesiæ propemodum a-
,, lumnus, dico hanc unam Monachorum
,, familiam, quæ à Iesu Salvatore nomen
,, habet, ad perniciem multarum Rerum-
,, publicarum esse institutam. Magna spe
,, ingredior in reliquum Orationis meæ
,, cursum, quia jam periculosissimum istum
,, scopulum vobis tacentibus sum præter
,, vectus. Quid igitur causæ est? ut ita sen-
,, tiam de istis hominibus, quorum admira-
,, bilis pietas, singularis quędam in omni di-
,, sciplinarum genere scientia, à multis com-
,, mendatur, & qui primo loco, ordine &
,, authoritate digni sunt habiti? quásnam
,, rationes adferam istius tanti criminis?
,, perarduum mihi erit demonstrare. Quò
,, me vertam? aut quos testes producam?
,, Sunt homines Ecclesiastici ordinis hone-
,, stissimi, atque ornatiss. tantâ amicitiâ &
,, tantâ necessitudine cum isto ordine Ie-
,, suitico conjuncti, ut etiam si boni viri non
,, essent, plurimum momenti tamen habere
,, deberet illorum Oratio contra Iesuitas, i-
,, ta autem boni Catholici sunt, ut etiamsi
,, inimicissimi essent Iesuitis, tamē illis cre-
,, di oporteret. Quid igitur isti dicunt? Sunt
,, hæc vobis nova & inopinata Senatores
,, Amplissimi? num primùm ista crimina au-
,, res vestræ accipiunt? Nonne soletis inter-
,, esse concionibus, in quibus affirmare so-
,, lent cōstanter & graviter, eâ voce & mo-
,, tu corporis, eâ gravitate & constantiâ viri
,, doctissimi nostri Theologi, Iesuitas eam
,, pestem esse, quæ animadverti non possit,
,, antequam totum Reipublicæ corpus in-
,, flammet: eorum mores, gestus, habitum,
,, oculorum conformationem, oris & vul-
,, tus moderationem, ad res à majoribus no-
,, stris benè inventas, atque institutas ad il-
,, las, inquam, res omnes, per manus nobis
,, traditas, debilitandas, atque evertendas
,, hunc Monachorum ordinem compara-
,, tum esse. Novum istud est Senatores? non
,, his vocibus, non his exclamationibus re-
,, sonuit primarium Templum Lublinense?
,, nō summum etiam templum Cracovien-
,, se plenum atque refertum his Iesuita-
,, rum ornamentis atque testimoniis, ad
,, perpetuam & loci, & temporis, & ho-
,, minis memoriam? Non fuit hoc, in-
,, quam, in istis Templis decantatum?
,, Testes sunt viri Senatorii: magnâ au-
,, thoritate, consilio, prudentiâ ornati,
,, & cæteris ornamentis honoris, ingenii,
,, industriæ clarissimi, qui hoc affirmant.
,, Quid dicam de illustri Episcopo Craco-
,, viensi? quem honoris & amplitudinis
,, causa nomino: cujus ea est ætas, pru-
,, dentia, authoritas, eruditio, huma-
,, nitas, judicium, constantia, ingenii
,, acumen, ut ad ejus orationem jura-
,, mentum vestrum adhibere possitis. Quid
,, igitur is dicit? affirmavit constanter &
,, graviter; voce & vultu ad rei indigni-
,, tatem composito, istam novam non
,, ante multos annos inventam Monacho-
,, rum familiam, quæ Iesu Salvatoris no-
,, mine ornata est, ad Ecclesiæ Roman.
,, dogmata evertenda comparatam esse,
,, & ad excitanda seditionum incendia,
,, ad evertendos Reipub. nostræ bonos &
,, omnium comprobatione institutos mo-
,, res. *Iohannes verò Zomoiscius Regni Can-* Nota.
,, *cellarius, & exercituum summus impera-*
,, *tor: cujus prudentiam, rei militaris scien-*
,, *tiam, virtutem, authoritatem, felicita-*
,, *tem, fortitudinem omnis semper mirabi-*
,, *tur ætas, affirmavit verè & sapienter,*
,, *ut omnia sæpè dicere solet, istis sacerdoti-*
,, *bus in Templis & suggestis locum aliquem*
,, *concedendum esse: ut verò ex monasterys*
,, *& Templis ad Reipubl. negotia gerenda ac-*
,, *cedant, hoc nullo pacto ferri oportere.*
,, Quid ego nunc producam Doctorem Pi-
,, cum, civem Cracoviensem, & virum Se-
,, natorium: quem verè Philosophum sub-
,, tilissimum, & Medicum exercitatissimum
,, possumus appellare, in cujus vita extat
,, imago antiquæ virtutis: cujus oratio ex-
,, emplum est copiosæ loquentis sapientię:
,, is certè ita de Iesuitis judicat, ut sæpè
,, affirmet, pessimè cum patria nostra a-
,, ctum esse, quæ istos non jam dudum e-
,, jecerit. quid ego vobis nunc adferam
,, voces singulorum hominum? quid pro-
,, ducam in medium querimonias earum
,, viduarum, quæ non prius istorum salva-
,, torum artes deprehendere potuerunt, an-
,, tequam domos suas spoliatas animadver-
,, terent, omnibus vasis argenteis, omnibus
,, ornamentis aureis, in quibus aliqua ars,
,, aut pretium ita singulare existeret, ut pos-
,, set eorum cupiditatem incendere. O tem-
,, pora, ô mores, hæc jam agitantur in foro,
iactantur

„ iactantur in Palatiis, recitantur in omni-„ bus locis, damnantur in Templis, in con-„ spectu Trinitatis: ante imaginem Chri-„ sti, omnium sanctarum atque sanctorum, „ hæc declamantur, ad commovendos san-„ ctos atque sanctas ista sæpè & multùm, „ vehementer & graviter, copiosè & or-„ natè ab illis exponuntur, qui Religioni-„ bus sanctorum atque sanctarum præ-„ sunt: & à vobis ista ignorantur? Ve-„ rùm utilissimi sunt propter Scholas: mul-„ tos jam ludos literarios aperuerunt: ma-„ gno motu fit concursus juventutis, ma-„ gna nobilium pars, eaque ferè præ-„ cipua, ab illis erudiri suos filios cu-„ pit, propter magnam doctrinæ, fidei, „ gravitatis, constantiæ existimationem, „ & propter singularem quandam docen-„ di rationem: Eodem accedit, ut nul-„ lis præmiis laborum propositis, magnos „ tamen labores suscipiant, & sustineant. „ Heu me miserum: cur ego vos, quos „ semper laudavi, cogor reprehendere? „ Non videtis, non intelligitis Senatores? „ hæc omnia ad perturbandam quietem „ pertinere? nonne animadvertitis pluri-„ mas Scholas ab illis jam dissipatas esse? „ unam Scholam celeberrimam Craco-„ viensem, viris doctissimis in omni di-„ sciplinarum genere ornatissimam, jam „ solitudine fœdam atque squalidam, nul-„ la antiqua ornamenta retinere? Habuit „ Polonia ante istos Iesuiticos Monachos, „ habuit viros eruditissimos, oratores ve-„ hementissimos, Philosophos acutissimos, „ Iureconsultos prudentissimos, Theo-„ logos omni dicendi gravitate, copiâ „ atque ornatu instructissimos, habuit no-„ stra patria Scholas, ex quibus, tanquam „ ex equo Trojano, prodierunt plurimi „ doctissimi viri: Vna Academia Craco-„ viensis quatuor millia litteratorum ju-„ venum numerabat. Prodibant ex illa „ Schola illi viri, quorum ingenium, pru-„ dentiam, authoritatem ista adhuc mi-„ ratur ætas. Iam propè vigesimus annus „ est, ut Iesuitas istos in Regno nostro vi-„ demus, qui ita Scholas suas instituunt, „ ut omnem industriæ, diligentiæ laudem „ aliis eripere cupiant: Sæpè admodum lu-„ dos Comœdiarum, Tragœdiarum, omni „ splendore, copiâ & ornatu instructos, ex-„ hibent: in quibus ludis summam laudem „ & utilitatem positam esse existimant: & „ hac propemodum unâ arte multos disci-„ pulos ad se pertrahunt: tamen neque inter „ istos tam præclaros Magistros; neq; inter „ discipulos videmus illos, qui possint ali-„ quo genere eruditionis cum illis antiquis „ nostræ Scholæ Magistris & Doctoribus „ contendere. Habuimus illo seculo Lucam „ concionatorem, cujus ea dicendi vis fuit, „ ut quamcunque in partem voluisset, animos „ hominum flectere facilè potuerit. Credo „ adhuc vos memoriam retinere illius con-„ cionatoris, quem Leopolitam nostri Polo-„ ni appellabant: erat ille homo eâ morû ele-„ gantiâ, & humanitate, ut semper auditorû „ suorum animis atque auribus nouâ quan-„ dam voluptatem adferret, eo ingenii acu-„ mine, eâ doctrinâ, ut semper orationis suę „ subtilitate redderet doctiores suos audi-„ tores Quantæ, & quàm multæ laudes de-„ bentur Hosio Cardinali, Ciomero Var-„ miensi Episcopo Orichovio, Fricio?

Comparatio Doctorū veterū in Polonia cum Iesuitis.

„ Hic me incendit quædam cupiditas, ut „ de istis viris paulò copiosiùs disseram. Sed „ metuo, ne ex cōmemoratione illorū vir-„ tutum & eruditionis recrudescant vestra „ vulnera, quę patria nostra ex morte istorū „ hominum accepit. Erant illi viri quædam „ pulcherrima & clarissima Ecclesię Roma-„ cæ lumina. Habetis, ut opinor, in animis „ vestris, præclarum illud Fricii volumen de „ Republica. Extant multi libri Hosii Car-„ dinalis, Ciomeri, Orichovii orationes „ adhuc in multorum manibus versantur: „ & nulla unquam futura est ætas, ut opi-„ nor, quæ illorum memoriam obscuret: „ Iam si Bembi, Sadoleti, Contareni, Re-„ ginaldi Poli, & reliquorum summorum „ hominum libros enumerare & laudare, „ ut æquum est, possem, dies me potius „ quàm oratio deficeret. Quid horum simi-„ le habent Iesuitę? Prodeunt quoque quę-„ dam illorum lucubrationes. Vtinam il-„ lum laborem, quem in scribēdis illis libris „ susceperunt, in suas Tragœdias, vel Co-„ mœdias potius contulissent: ita enim illa „ sunt refutata ab hæreticis, ita profligata, „ ut luculentam quoque plagam tota Ec-„ clesia nostra Roman. acceperit. Provocā-„ runt Lublini superiore anno Antitrini-„ tarios & Anabaptistas ad disputandum: „ canebant triumphum ante victoriam: in „ ea disputatione nihil præter redundan-„ tem quandam verborum volubilitatem, „ & tragicos clamores, quibus in clamo-„ ribus omnes Iesuiticæ laudes positæ sunt, „ præstiterunt: & tantummodò plebis, „ & anicularum & collusorum atque suo-„ rum compransorum approbationem con-„ sequuti sunt: & cùm rationum vi Antitri-„ nitarios vincere debuerint, & eam victo-„ riam, antequam certatum esset, literarum „ monumentis tradiderint, eum exitum il-

„ le triumphus ante victoriam habuit, ut „ Ariani minis, convitiis, terroribus, cla- „ moribus fuerint ejecti: & primarius qui- „ dam illorum hominum Niemojevius e- „ tiam verbera senserit. Dolebamus, Se- „ natores Amplissimi, Ecclesiæ Roman. „ dignitatem ab istis hominibus ita delu- „ di, ut multi ex illo loco, Romanæ Ec- „ clesiæ observantissimi, animo dubio & „ fluctuante discesserint. Prodiit libellus „ Possevini Itali, tanquam fax quædam ad „ excitandum incendium: illius authorita- „ tem si voluissetis sequi, nonne jam dome- „ stico dissidio eversam Rempublicam a- „ spiceremus? Quæ ista est ratio Senatores: „ virum eruditissimum non suæ eruditio- „ nis arma & doctrinæ instrumenta ad vin- „ cendos suos adversarios conferre? sed ad „ barbaricam crudelitatem & feritatem „ decurrere. Mederi volunt patriæ nostræ: „ honesta hæc oratio est. Verùm si scal- „ pellum adhibeatur ad sanam corporis „ partem, si viri boni, utiles cives patriæ „ è Rep. exterminentur: non medicina, sed „ carnificina est. Quamobrem Concilium „ non convocatur? Cur publica disputatio „ non instituitur? Quamobrem istæ faculæ „ ad vim excitandam adhibentur? Non est „ magnum negotium homini crudito, vin- „ cere cum, qui literarum cognitione non „ est excultus: præsertim si eò quoque acce- „ dat bonitas causæ. Qui ad gladium, ad i- „ gnem, ad aquam, ad cædes, ad vim decur- „ rit, fateatur se facilius hominem jugulare, „ quàm erudire posse: animum carnificis, & „ barbari atque crudelis prædonis, quàm „ Theologi mentem eruditam habere.

De Possevini Libro.

„ Iuventutem numerosam habent suis in „ scholis: quibus artibus eam colligant & „ retineant, metuo, ne serò admodum ani- „ madvertamus, & tum demum velimus „ huic malo remedium adhibere, cùm jam „ non poterimus si ad maturitatem perve- „ nerit illa improbitas, cujus jam magna ap- „ parent & extant vestigia. Putatisne Sena- „ tores Amplissimi, disciplina Monacho- „ rum juventutem Nobilium rectè ad res „ benè gerendas eruditi posse? Vtinam tan- „ dem aliquando perspicere possitis, Polo- „ niam de statu optimo ad eas calamitates „ devolutam esse, motibus Gallicis, Itali- „ cis, Hispanicis in patriam nostram rece- „ ptis. Si majorum nostrorum tempora, qui- „ bus illæ Regiones non fuerunt cognitæ, „ cum hoc sæculo conferatur, quæ sum- „ mum dolorem atque metum nobis adfe- „ rant, plurima occurrunt: quæ spe aliquâ „ meliorum animum erigant, admodum „ pauca & exigua, vel potius nulla solatia „ veniunt in mentem. Quid igitur agimus „ Senatores? Volumúsne scholas evertere? „ Ego verò hanc amentiam à vobis abesse „ cupio. Placet enim & utile est revocare „ veterem disciplinam, & patrium morem, „ præmia Magistris & Præceptoribus pro- „ poni: eos gratitudinis & utilitatis spe, ad „ scholasticum laborem suscipiendum ex- „ citari. Novam istam, nostris majoribus „ incognitam, nobis ac juventuti nostræ in- „ utilem, patriæ perniciosam docendi ra- „ tionem retineri non placet.

Iesuitæ ducentos multos habent in suis scholis.

„ Sed Iesuitarum operâ, studio & dili- „ gentiâ effectum est, ut Africa, Asia, A- „ merica, Persia Romanæ Ecclesiæ insti- „ tuta & placita amplectatur. Quinam „ sunt illi viri? quæ est ista pietas? quæ „ vitæ sanctimonia? ut tantum bonum „ orbi Christiano importaverit, Aspici- „ te istos patres nostros Iesuitas, ut rectè de „ illis Apostolis fratribus eorum posteris ju- „ dicare. Non enim, Senatores Aplissimi, si- „ mia simiam tam benè refert, neque ovum „ ovo, nec lac lacti tam simile est, quàm Mo- „ nachus Iesuitæ, Iesuita Monacho. Quid „ igitur isti habent? vel in pietate, vel in „ moribus, vel in eruditione, quo nostris an- „ tecellant?

„ Si enim vultum istum ad decipiendos „ homines accommodatum: si os in illis „ latebris Iesuitis compositum: si oculos „ & totius corporis habitum, atque ipsam „ orationem ad simulandum & dissimulan- „ dum conformatam mutes atque adimas: „ nihil habebunt quod præ cæteris Mona- „ chis possint venditare, quibus se illi usque „ adeò anteferunt, ut quilibet Iesuita cum „ Iesu in cælo esse existimet, propterea „ quòd sanctimoniam quandam possit si- „ mulare, & eam, quæ intus inclusa est, im- „ pietatem benè dissimulet. Iam ut totius „ corporis motum atque vestitum, ad colli- „ gendam hominum gratiam, mirâ quâdam „ curâ & sollicitudine moderantur: ita „ quoque in Templis, non veterem illam à „ majoribus receptam & approbatam sim- „ plicem, & non multùm exquisitam in Dei „ cultu, atque sanctorum consuetudinem „ retinent: sed superbas, stultas, atque im- „ pudicas mulieres imitantur, quæ splendi- „ dius vestiri volunt, quàm honestæ ma- „ tronæ: Quæ fit ut etiam oculos spectato- „ rum in se convertant, & eorum cupidita- „ tem inflamment. Quis autem est ab omni „ ratione ita alienus, ut non perspiciat il- „ lis illecebris, istis ornamentis, isto sub- „ tili sanè & suavi vocum, & tibiarum con-

Iesuitarum hypocrisis.

contu,

„ centu, barbaram gentem, incultos atque „ horridos homines posse excitari?&ab illis „ sordibus & squalore, ad istum splendo- „ rem, & cultum, omnes humanos sensus „ converti? Hoc certè est homini à natura „ tributum, ut omnia jucunda sequatur. I- „ stam legem non audivimus,legimus,didi- „ cimus:sed ex natura ipsa arripuimus,hau- „ simus, expressimus (quemadmodum in- „ quit summus ille orator) ut rem jucun- „ dam,aliquo sensu perceptam,homines eo „ magis amplectantur,quò magis etiam sen- „ sibus & cupiditatibus obediant. Currunt „ igitur mulierculæ & juvenes in ædes Ie- „ suiticas,sanctæ Barbaræ:sed graves viri & „ prudentes retinent veterem cultum Ma- „ riæ, qui scilicet novitatis dulcedine non „ moventur.

„ Gratulor ergo, viri Amplissimi, Asiæ, „ Africæ, Americæ, Persiæ istam mentem, „ cùm velint Catholicæ Ecclesiæ nomen „ suum dare, sed ut verum sit,quod Iesuitæ „ referunt: falsa enim multa ab illis jacta- „ ri, jam nonnulli affirmant, & res ipsa lo- „ quitur: Sed quemadmodum dico, ut ve- „ rum sit, ne tamen Iesuitæ servitutis iu- „ gum nobis imponant, magna cautio ad- „ hibenda est. Iisdem enim artibus & hoc „ Religionis nomine, illas Provincias Hi- „ spano Regi potentissimo subiecerunt, à „ quo illi emissi, ut exploratores eò consi- „ lia omnia retulerunt, ut primùm dome- „ stica diffidia excitarent, deinde Hispani- „ cos exercitus in Regna convulsa, & diffi- „ diis domesticis debilitata adducerent: „ Quod eùm assequuti sunt, omnia cædi- „ bus & sanguine ita replent, ut non solùm „ consilii capiendi, sed etiam ne respiran- „ di quidem spatium relinquant, illis, à „ quibus amanter & humaniter fuerant ex- „ cepti. Legimus in sacris libris, exri- „ tisse quosdam Gabaonitas astutissimos ex- „ ploratores, qui simulatâ Legatione, exo- „ letos saccos asinis imposuerunt, utres- „ que vinarios obsoletos, laceros & resar- „ tos: calceamenta vetera & lacerata pe- „ dibus induerunt: penulis vetustis se te- „ xerunt, omnique, in commeatum pane „ mucido sumpto, ad Iosuam se in castra „ contulerunt: eique & Israëlitis nuncia- „ verunt, se vellu cum eis fœdus percute- „ re. Iesuitæ Gabaonitæ sunt à Rege Hi- „ spaniæ Catholicissimo legati, pallio mo- „ destiæ contecti, calceis hypocriseos in- „ duti, simulatione paupertatis, modestię, „ pietatis, castitatis ornati: se à Iesu missos „ esse quasi ad novam aliquam salutem ad- „ ferendam hominibus affirmant, se vigi- „ liis, laboribus, studiis literarum & pieta- „ tis, nocturnis atque diurnis precationibus „ exhaustos esse ostendunt. Metuendum „ autem nobis esse, ne quid Audria appor- „ tet mali, jam indicat miserabilis casus eo- „ rum hominum, qui sunt in Africa, Asia, „ Persia, America. Neque illarum Regio- „ num terminis hoc malum inclusum est: „ latiùs diducitur, & indies longius progre- „ ditur istud incendium. Nam etiam in „ Germania inferiori excitati jam sunt ab „ istis Gabaonitis tanti motus, quibus mul- „ tæ jam urbes & Provinciæ florentissimę, „ quasi uno impetu prostratę jacent. Non „ possum sine lacrymis Antverpiæ urbis po- „ tentissimæ & amplissimæ luctuosam & fu- „ nestam direptionem commemorare, nul- „ lumque esse existimo hominem tam du- „ rum, quem non moveat tot hominum „ mors acerbissima & crudelissima, bono- „ rum direptio ac venditio. Nolo autem „ vos ad summi istius doloris societatem „ pertrahere. Eodem motu ab istis Iesuiti- „ cis Gabaonitis excitato, impulsa est An- „ glia & Scotia: quæ Regna cum antea ex- „ ternorum hostium impetum depulerint, „ nunc domesticis diffidiis debilitata, & ad „ interitum jam inclinata sunt. Id verò to- „ tum acceptum referendum est istis sanctis- „ simis Patribus Gabaonitis Iesuiticis. Hos „ fructus, ista commoda illi depromunt ex „ illis suis sacculis obsoletis. Vita Reginæ „ Angliæ veneno & insidiis sępè appetita „ est. Scotię Regina crudelissimo & indi- „ gnissimo mortis genere sublata est. Nel- „ lum locum nominare possum, Senatores „ Amplissimi, in quo isti Gabaonitę pedem „ posuerint; ut etiam non in eodem tristis- „ sima exempla crudelitatis reliquerint. Et „ accidit jam aliquoties; Deo ira permit- „ tente; ut iisdem ruinis, quarum authores „ extiterint, ipsi fuerint oppressi. Nam in „ Anglia multi isti Patres Gabaonitici, ita „ ut ęquum fuit supplicio affecti sunt, quos „ nostri Gabaonitę in numerum Marty- „ rum referunt. O pręclaros Martyres, qui „ tantorum scelerum convicti fuerunt. „ Multa prętereo, Senatores Amplissimi, „ quæ in Helvetia, quę in Germania su- „ periore ab istis Patribus sunt excitata. „ Currit enim magnis progressibus ista Ie- „ suitarum pestis, & omnes urbes, omnes „ Provincias,omnia Regna obvia evertit & „ dissipat.

„ Ad ea mala, quæ jam nos tangunt pro- „ perat animus. Non ignoratis, quas tur- „ bas attulerit nobis in Livonia ista Ga- „ baonitica & Iesuitica modestia: jam po- „ tentissima urbs Riga, ad portum posita „ ardebat eo incendio, quod fuit excita-

„ tum ab istis Gabaonitis. Abreptus fuit „ iisdem procellis & fluctibus, Stephanus „ Rex fortissimus : qui nisi ad animi sui „ magnitudinem, consilium & moderationem adhibuisset, jam omnino & cum „ Riga & cum Rege Suetiæ, aut certè Rege „ Daniæ bellum nobis fuisset susceptum. „ Vrbem profectò & totam Provinciam „ multis laboribus, magnis sumptibus, magno nostrorum hominum interitu, ad „ Regni nostri imperium jam diu aggregatam: multò majore cæde, aut majoribus impensis atque sudoribus, nunc restitueremus. Tota Lithuania & Vilna „ urbs primaria nonne eodem spiritu Iesuitico & Gabaonitico est agitata ? Nonne „ civium atque multorum Nobilium fuit „ concursus ad prælium committendum ? „ unde illæ procellæ perturbationum profectæ sunt, nisi à Iesuitis nostris istis Gabaonitis ? potestisne dubitare viri Amplissimi, totam Lithuaniam ad interitum ab istis Gabaonitis ita impulsam fuisse, ut jam nunc tantummodo „ ruinas illius Provinciæ aspicere potuissemus, nisi ad hæc mala restinguenda Rex „ sapientissimus authoritatem suam contulisset. Coactus est ille fortissimus Imperator obsidionem, & expugnationem urbis „ Plescovianæ intermittere, ut istis tumultibus à Iesuitis excitatis occurreret. O miseram patriam nostram, o deplorandam „ conditionem, qui istam pestem, & hæc „ monstra in visceribus nostris alimus, & „ quicquid increpuerit, Iesuitas jam metuere cogimur : quos otium & cibus alienus „ ita feroces reddit, ut etiam authoritas & „ sapientia potentissimi Regis eos coërcere „ non potuerit. Vidistis, Senatores Amplissimi, Cracoviam urbem celeberrimam, „ domicilium atque ornamentum totius „ Regni, sedem Majest. Regiæ, omnium „ ordinum Ecclesiast. & secularium, ut vocant, receptaculum : præcipuum Regni „ præsidium, Mercatorum & reliquæ plebis „ Emporium, Matrem artium atque disciplinarum, ita vexatam esse ab istis Gabaonitis, ut plurimi boni viri, utiles cives patriæ nostræ, homines Catholici affirment, „ se malle in sylvis, inter feras vitam degere, quàm in ista immanitate versari. Conspiratione enim factâ, cujus Iesuitæ authores atque duces extiterunt, magna vi „ atque impetu in eam domum irruunt, quę „ una in tota urbe monumentum antiquitatis extat, Lutheranis concessa, Rege atque Senatoribus approbantibus. Apparebant effusæ aliquot diebus flammæ, quæ „ quæ per multas urbis partes fusæ, toti urbi „ minabantur interitum. Audiebantur voces sceleratorum hominum, prædas efferentium: inter quos, ut quidam affirmant, „ etiam versabantur isti Patres, non religioso isto habitu induti, sed attritis rusticorum vestibus cooperti. Commodum illis „ fuit, & jucundum etiam, ut opinor, istam „ adorandam personam Iesuiticam ad aliquod tempus deponere. Tota urbs in summo periculo versabatur. Neque ego sum „ adeò amens, ut negem, istam vim ad alios „ quoq; Magistros, & Professores, & totam „ Scholasticorum turbam pertinere: qua do„ re jam primarii Lutherani retulerunt ad „ Senatores. Verùm si rem benè consideretis, & istum Gabaoniticum & Iesuiticum „ spiritum cognoveritis, intelligetis ab hoc „ Iesuitico nomine hæc fulmina profecta „ esse. Quis enim adeò rerum ignarus, ut „ nesciat talia perturbationis consilia, plena „ sceleris, ab his Hispaniois Iesuitis agitari, „ & nulla unquam ante adventum Iesuitarum talia pericula civibus nostris accidisse ? Quid multis opus est ? Sunt qui affirment, totum hoc quicquid est mali, Iesuitis tribuendum esse, quibus hoc propositum est, ut Evangelici cum Rectore „ atque Professoribus, & totâ universitate „ Academica signis collatis congrediantur, „ & Iesuitæ habeant suavissimum spectaculum, atque in locum illius partis, quæ fuerit fusa atque deleta, succedant, & amplissima spolia, suorum consiliorum præmia „ auferant.

„ Hic fortassis dicat aliquis Iesuita : Tu „ Lutheranæ causæ patrocinium suscipis. „ Ego verò Patres sancti Iesuitæ, non meam „ nunc de Lutherana Religione sententiam „ explico, sed quid metuendum sit à vobis „ Reipublicæ nostræ ostendo : & superius „ testatus sum me Catholicum esse. Neque „ verò is Ecclesiam Romanam oppugnat, „ neque hæreticos defendit, qui liberè, ad „ Reipublicæ utilitates conservandas, ea, „ quæ sentit, dicit. Quamobrem jam repeto id, quod sæpius affirmavi, & magnâ voce proclamo, Tametsi Iesuitæ professione „ Catholici sint, pestem tamen Reipublicæ „ nostræ ab illis metuẽdam esse. Erant quoque majores nostri Catholici, & tamen arma contra illos Iesuitas Cruciferos sumpserant, & eos omni ratione persequendos esse existimabant, summo Pontifice „ repugnante, & ejus Legatis resistentibus. „ Archiepiscopi nostri & Episcopi capitali „ odio ab illis dissidebant, & vi atque armis „ opprimendos esse statuebant. Vos ego appello

„ pello Reverendissimi Domini Episcopi: „ non ignoro, quâ observantiâ ac pietate „ summum Pontificem colatis: hortor tamen vos, ut tranquillitatem patriæ nostræ „ vobis commendaram esse velitis. Exiguum enim admodum est discrimen inter Cruciferos & Iesuitas, inter crucem „ & Iesum, si intra hujus disputationis nostræ limites oratio contineatur. Crux & „ & Iesus eandem propemodum vim habēt „ pietatis, modestię, Religionis: Cruciferi „ crucis imagine erant insigniti: Iesuitæ Iesu Salvatoris nomine sunt ornati. Quid „ modestius? quid magis pium & religiosum illis Cruciferis illo seculo extitit? qui „ verecundi admodum, humani, humiles, „ abjecti, patres Cruciferi apparebant. Isti „ quoque Iesuitæ, omni virtutum genere „ sunt larvati: domi enim tantâ solicitudine „ & diligentiâ gestus suos conformant, ut „ nihil diversum in illis appareat huic personæ, quam sustinent: etiam capita eleganter & moderatè in unam partem inclinata habent, ut videantur Iesu similes „ esse, qui pendebat in Cruce. Cruces etiam „ pictas & sculptas habent, etiam in valvis „ suorum collegiorum cruces pingunt. In „ ista tam pulchra barba latet antiquus ille „ serpens, inimicus & accusator fratrum. „ Diabolus, author dissidiorum, perturbationum, bellorum intestinorum, cędis & „ rapinarum.

„ Dicite mihi S. Patres, pro vestra pietate, candore, modestia, humanitate, „ quamobrem vos apud istam hominum „ multitudinem, cujus benevolentiam ita „ vobis collegistis, ut etiam multæ mulierculæ, imò verò præclaræ mulieres, ornamenta aurea atque argentea, quæ à maritis suis amoris causâ dantur, vobis libenter, furto propemodum ablata, tradunt; „ & libentius jam peccatorum suorum causa ad vos accedant propter vestram humanitatem: dicite, quamobrem Hispanicam Monarchiam in cœlum laudibus effertis? eam commendatis, & exemplum „ illius Monarchiæ tanquam ad imitandum „ proponitis? Non ignoratis, ut opinor, in „ Hispania cives non malos propter levissimam Religionis suspicionem jactari contumeliis, notari ignominiâ, exilio puniri, morte denique acerbissima mulctari. „ Extant, viri clarissimi, istorum patrum „ hæc præclara facinora in tabulis depicta: forrassis propterea, ut illud exemplum Hispanicum vos imitari velitis. Sed „ non admodum commodè oculos nostros „ illâ imagine erudiunt, neque satis copiosè, quid ipsi faciunt, ostendunt. Non enim „ his est malorum exitus, quem ostendunt „ illæ imagines; non his terminis istorum „ sanctorum patrum Religio continetur. „ Nam ad turbandos sepultorum manes „ progreditur illorum modestia & charitas: „ effodiuntur ossa, disjiciuntur cineres, & „ quem terminum, ut vitæ, ita miseriarum natura constituit: ultra hunc terminum grassatur ista Iesuitica mansuetudo „ & charitas. O miseram & lamentabilem „ illorum hominum conditionem. O Regem crudelem. O Regnum citò periturum. Cogitate etiam atque etiam, Senatores Amplissimi, num tanto furori locus „ in patria nostra concedi debeat, ut fratribus nostris, propter diversas in Religione sententias, hoc modo, hac crudelitate „ & immanitate lucis hujus usura eripiatur: „ & alii, quamuis sint Catholici, tamen propter opes, vel uxoris vel filiarum formam, „ in numerum hęreticorum referantur, quia „ istorum sanctorum patrum cupiditatem, „ maritorum vel parentum vita impedit. „ Dicite igitur aliquando Patres Sancti, si „ idem in Polonia facere possitis, quid sitis „ facturi? Etiam illud dicite, Si Hispanorum „ Rex Patronus & propemodum Deus ordinis vestri, huc in Poloniam, vel mari vel „ terrâ exercitus suos cupiat adducere, „ quid, inquam, sitis facturi patres S. Iesuitæ? Video enim vos tantis sumptibus tam „ firma palatia, præsidia, & propugnacula erigere, quos vos monasteria appellatis, „ quæ si verè, ut sunt, nominari debeant, „ domicilia scelerum omnium atque flagitiorum receptacula appellari possint. „ Video Posnaniæ arcem munitissimam „ summis præsidiis à vobis ædificatam esse: & cum intra urbis mœnia contineatur, „ aditum ad urbem patefacere posset omnibus, cum quibus communis est vobis „ cupiditas. Regis palatiū Posnaniense nulla „ parte cum isto vestro propugnaculo est „ conferendum. Iesus locum, in quo caput „ reponeret, non habuit: in campis, in montibus versari potius quàm in urbe maluit. „ Iesuitæ in commodissimo urbium loco, ad „ milites vel depellendos, vel excipiendos, „ si velint urbem oppugnare, castra sua ædificant. Video Iaroslaviæ, etiam Lublini, „ atque in aliis civitatibus ejusdem munitionis, firmamenti, tantorum præsidiorum extructas arces, ut non scholasticos „ docere, aut muliercularum peccata cognoscere, sed bellum gerere velle videantur. Respondete igitur patres sancti atque modesti, num etiam illos Hispanicos „ exercitus in ista palatia vestra sitis admissuri? illius nimirum Hispanorum Regis, cui

Iesuitarū Collegia sūt propugnacula.

cui vos divinos cultus tribuitis: præsertim si eò accedat Papæ authoritas: si quoque eodem vires suas conferat, tota illa in flagitiis & sceleribus exercitata juventus, illi scilicet vestri greges aleatorum, in quibus etiam adulteri, impuri, atque omnes impudici versantur. Qui cùm sint absque re, absque sede, sine spe, sine fortunis, per urbes pexo capillo, nitidi imberbes, aut etiam barbati, volitant: qui totam industriam suam in nocturnis insidiis expecto, quid sitis responsuri. Moneo tamen vos S. Patres, ut existimetis istos homines non adeò stupidos esse, ut non intelligant, quò referantur omnia vestra consilia, quæ jam ita in lucem producta sunt, ut omnibus appareant.

Cogitate etiam atque etiam, Senatores Amplissimi, ne cùm inter abjectissimos homines Iesuitarum fraudes sint detectę, vobis tantùm consilium & prudentia defuisse videatur, ut non animadvertere possitis, quàm horrendum exitium vobis immineat. Quod enim eò turpius est, si obliviscamini, quibus fluctibus jactata & quæ naufragia fecerit nostra Respub. eo tempore, cùm vi & armis Cruciferorum improbitas multis annis non potuit reprimi: tantâ contentione, tantâ sanguinis profusione, multis annorum centuriis bellum gerebatur, ut ad illius temporis memoriam animus exhorrescat. Fuerunt enim omnes campi majorum vestrorum sanguine cooperti. Quis fuit illo seculo tanto ingenio, tanto acumine, tantâ prudentiâ præditus, ut perspicere potuerit, talem exitum, & tam tristem & luctuosum, ac toti orbi Christiano periculosum, atque multis Europæ partibus perniciosum esse expectandum, atq; metuendum ab illis Cruciferis? qui in loco sancto in urbe Hierosolyma, apud sepulchrum Domini vivebant? scilicet studio commemorandæ mortis Christi erant illi loco ita affixi, ut totum vitæ suæ curriculum in eo consumere statuerent, & talem ordinem omnium actionum suarum amplecterentur, ut nemo dubitaret, illis hominibus nihil propositum fuisse, præter ipsam pietatem. Habebant Monasteria, certis fratrum atque sororum familiis, ut illi vocabant, distincta: eâ disciplinâ, ejusmodi moribus informata, ut nihil reperirent homines, quod in illis reprehenderent: quæ autem laudarent, & quæ admiratione digna judicarent, ea plurima, vel potius omnia extabāt: quo fiebat, ut Principes certatim in eos beneficia conferrent. Sed quò tātæ pietatis & Religionis simulatio recidit, serò admodū majores vestri intellexerūt, & magno suo malo experti sūt, quid momēti habeat ad decipiendos homines simulata pietas. Vos autem, vos Senatores, qui in locum Principū Mazoviæ successistis, citò & nimiùm citò memoriam illorum fluctuum deposuistis, quibus Provincia hæc fuit jactata, excitatâ illa Cruciferorū tempestate: & bis ad eundem scopulum delati estis, quasi consultò & meditatè naufragium facere velitis.

Collatio Iesuitarū cū Cruciferis.

Conferte enim Senatores Amplíss. Iesuitas cum Cruciferis, vos, inquam, primùm in vestrum patrocinium Iesuitas recepistis. Recordamini Cruciferorū, quàm ex remotis Regionibus ad vos opprimendos præsidia habuerint, & simul ad istos vestros Patres, istos inquam vestros Gabaonitas, oculos convertite. Cogitate etiam atque etiam, ut ab omnibus rebus inopes & egeni fuerint, cùm primùm huc venissent isti nostri Gabaonitæ. Iam verò quantas opes possideant, quibus artibus collectas, videtis. Si verò rem totam benè quemadmodum debetis, examinare vultis, cogitate etiam atque etiam, ut non admodum longo intervallo à nobis Hispanorum Rex sit remotus: à Dantisco sex dierum itinere abest Antverpia, quæ urbs domicilium, & sedes potentiæ Hispanicæ esse dicitur. Quid agimus? Senatores Amplissimi? quid agimus? Non nos commovent, neque commonent aliorum Regnorum tristissima exempla, quod tātò est magis admirandum, quia ad vestrā prudentiam & rerum usum accessit etiā eruditio. Cur non evolvitis aliorum Regnorum historias? Cato ille, cui omnium consensu locus inter sapientes primus conceditur, cum vellet Romanis ea pericula ante oculos ponere, quæ illis imminebant à Carthaginensibus ficus recentes, quæ mari à vectoribus adferebantur, Senatum adferebat cum hac oratione:

Catonis prudens Admonitio.

Quam propè iam nostri inimici ad patriam nostram sui imperij terminos porrexerint, videtis Patres cōscripti: Istarū enim ficuū succus ita integer in itinere retinetur, ut nulla in illa videatur esse facta mutatio, & quemadmodū istæ uvæ recentes sunt, dum adferuntur: ita quoque exercitus Carthaginensium firmi & robusti, parati & erecti, non itineris molestia defessi, possunt advolare. Recitavi Catonis verba quibus animos suorū excitare volunt valdè accōmodata, ut opinor, nostro huic tēpori. Quid enim est, Senatores Amplissimi, quò min' idē de nobis aliquis Cato dicere possit? Adferūtur ad nos poma Hispanica, illa suavissima & pulcherrima, majoribus

nostris

„ nostris incognita, in quibus colorem, o-
„ dorem, saporem, succum, si conside-
„ res, nunc primum de arboribus decer-
„ pta esse videntur. Non ignoramus, quan-
„ tum detrimentum morum & virtutis im-
„ portent in patriam nostram illæ deliciæ
„ Hispanicæ & Italicæ, sunt multi viri pri-
„ marij, qui intelligunt, magis ac magis
„ hostibus nostris in Regnum nostrum a-
„ ditum patefieri: & tamen non cogita-
„ mus, quibus artibus aliorum Regna ever-
„ sa sunt, ijsdem Remp. nostram adeò de-
„ bilitatam esse, ut ruere incipiat. Et
„ in his nostris motibus & ruinis, vos Se-
„ natores Amplissimi quibus cura Reipu-
„ blicæ tradita est, vos inquam, in utram-
„ que aurem dormitis. Aspicitis explora-
„ tores istos Gabaonitas, istos inquam Ie-
„ suitas exploratores Hispanicos, qui an-
„ tea fuerant pallidi & squalidi, pannis &
„ pulvere obsiti, nunc verò sunt nitidi &
„ splendidi, potentes & gratiosi. Hos non
videtis in Regno nostro ita versari, ut pro
„ suo arbitrio velint Regem eligere, & il-
„ lius authoritatem totam & Majestatem
„ ad libidinem suam convertere? Non vi-
„ detis quid moliantur? Properavit alter
„ in Sueciam plenis velis: eoque omnium
„ opinione celeriùs pervenit. Alter 60.
„ milliaria tribus diebus Viennam Cisijs
„ pervolavit. O celeritatem incredibi-
„ lem. O nuncium volucrem. Quæ cau-
„ sa est tantæ celeritatis? Vobisne Patres
„ Sancti Regni administrandi cura ita com-
„ missa est, ut si paululùm remiseritis, pe-
„ riturum esse existimetis? qua spe aut re
„ adductus & incitatus est unus vester
„ Monachus primarius, vestrorum consi-
„ liorum Moderator, ac Defensor, ut mu-
„ nus illud pacis constituendæ inter Ste-
„ phanum Regem & magnum Ducem
„ Moscoviæ susciperet? Quamobrem istam
„ pacificationem sibi non traditam sumpsit?
„ Tantumne vobis authoritatis patres S.
„ tribuitis? & tantum prudentiæ in vobis
„ esse existimatis, ut credatis, omnes con-
„ ditiones pacis vos animadvertere & con-
„ stituere posse, commodas patriæ nostræ:
„ quamvis nesciatis, quibus de causis, quàm
„ magnis atque arduis tam longum, tam
„ grave & periculosum bellum gereretur?
„ Multorum vocibus, & diu usurpatum
„ est proverbium: Quicquid agit Mun-
„ dus, Monachus vult esse secundus, quod
„ tam pulchrè vobis Iesuitis, & vestro huic
„ Principi convenit, quam etiam vobis
„ conveniret Bernardinorum ille horribilis
„ habitus, à quo vos ita abhorretis, ut
„ etiam mentio illius sit vobis valdè mole-
„ sta fortassis propterea, ne eam, quam ha-
„ beris gratiam amittatis? si hunc nitorem
„ & hanc elegantiam, quæ vobis multo-
„ rum hominum amorem colligit, cucullo
„ contegatis, atque ita obscuram reddatis.
„ Sed quæ est ista temeritas, inter tan-
„ tos Principes & Monarchas authoritatem
„ suam interponere tanquam si anteà nihil
„ sapientiæ in omnib. Senatorib fuisset? Iam
„ verò quàm fuerit studiosus pacis & gen-
„ tis nostræ is vester Pater; libellus, quem
„ postea edidit abundè indicat, plenus con-
„ tumeliarum & maledictorum. Hunc si ex-
„ terarum nationum homines legerint, qui-
„ bus nondum mores nostri sunt cogniti, e-
„ xistimabunt, in Polonia nullam esse pie-
„ tatem, nullam rationem, nullam virtutē,
„ nullum ordinem. Etiam reliqui Iesuitæ
„ Monachi hujus ducis exemplum sequun-
„ tur. Emittunt subinde non solum illos suos
„ juvenes ad omnia sua facinora exercita-
„ tos, verùm etiam & libellos, quibus ca-
„ lamitosam famam, tanquam flammam &
„ incendium, in nostræ Reip. cives viros
„ bonos, volunt excitare. Hæc quamvis ita
„ sint, tamen illi vivunt delicatè & suaviter,
„ non solùm nullas pœnas suorum facino-
„ rum non metuunt, sed magnos etiam ho-
„ nores sibi deferri debere existimant. Ma-
„ gnifici appellari cupiunt, atque ad tanti
„ nominis & dignitatis fidem confirmandā
„ omnibus artibus multa prædia colligunt:
„ vel potius ab ijs hominibus, qui fallacem
„ spem precio emere non dubitant, oppida
„ & prædia exigunt. Atq; hoc pacto nobi-
„ litatem, quæ est ornamētum in pace, præ-
„ sidium & robur in libello, quæ sanguinem
„ suum pro patriæ salute effundit, in majores
„ angustias redigunt. Sunt multi Equites,
„ viri fortissimi & constantissimi, singulari
„ animi atq; consilij magnitudine præditi,
„ quorum majores in bello fortissimè occu-
„ buerunt, patrimonia sua patriæ salute ef-
„ fuderūt, ipsi quoque magnā vitæ suæ par-
„ tē in Aula Regū collocārunt, hi aliquot fa-
„ mulos, quotidiani ministerij vix alere pos-
„ sunt. Isti verò patres Gabaonitæ hoc affe-
„ cuti sūt, pietate simulatā, illo vultu & ha-
„ bitu ad decipiendos homines comparato
„ ut multos non tantummodò Equites, sed
„ etiam Regni Senatores jam opibus supe-
„ rent, eosq; non tantum cōtemnere, verùm
„ jam ad cædem quosdam, & animo & o-
„ culis suis & libellis designare incipiant.
„ O tempora, ô mores, ô magnam ini-
„ quitatem hominum. Legibus cautum est,
„ ne homo peregrinus ad aliquam dignita-
„ tem Regni cōjunctā, ne etiā homo plebe-
„ ius aspirare velit. Vt legis istius authoritas

„ contempta jaceat, quid multis opus „ est demonstrare? Istud enim multorum „ vocibus, imò verò multorum gravi & „ acerbâ oratione reprehensum est? Istud „ in omnibus comitijs Regni omnium pro- „ pè Senatorum clamoribus notatum est: „ & tamen non animadvertimus, Iesuitas, „ homines obscuros, peregrinos, & ple- „ beios, tanta boni Regni invadere? imò „ verò jam non pauci reperiuntur Nobiles „ Regni nostri, qui se cum illis conjungunt, „ & sua nomina in illum ordinem Mona- „ chorum referunt, ad perpetuam familiæ „ suæ ignominiam malunt inter Mona- „ chos, quàm inter Nobiles patritios vi- „ vere. O cæcas hominum mentes, ô pe- „ ctora cæca. Non videmus Senatores? „ Italos atque Hispanos esse, quos illi „ jam generales Patres appellant: verè au- „ tem duces seditionum atque conspiratio- „ num in patria nostra nominari possunt. „ Isti duces jam Templa Cracoviæ occu- „ paverunt. Sacerdotes, qui in istis Tem- „ plis sacris præerant, nostros præceptores, „ homines ætate & morbo confectos, se- „ dibus suis eijciunt atque exturbant. A- „ pud Polokam villas Parochorum eri- „ piunt, vel potius jam juris quadam simu- „ latione erupuerunt. In multis Regio- „ nibus Rutenıæ omnes illas partes opi- „ mas & fertiles, ubertate agrorum, va- „ rietate fructuum magnitudine pastionis, „ & multitudine omnium rerum, quæ ex- „ portantur, præstantissimas invadunt: suo- „ rum agrorum terminos in singulos men- „ ses extendunt: Nobiles, & reliquos ho- „ mines utiles Reip. exterminant, patrijs „ sedibus nudos prorsus eijciunt multas vi- „ duas, præclaras fœminas eò deducunt, „ ut cogantur suis filijs bona erepta illorum „ finibus adjungere: liberos suos spem pa- „ rentum memoriam nominis subsidium „ generis, hæredes familiæ, designatos „ Reip. cives, patrimonio privare. O „ miseram illorum filiorum conditionem. „ In omnibus convivijs disputatur quoti- „ die, in comitijs, in omni omnium nobi- „ lium concursu, vim dulcissimæ patriæ „ nostræ fieri. Testantur multi pruden- „ tes, & patriæ amantes viri, violari pa- „ triam, si illius bona in eos homines con- „ ferantur, quorum nulla in Remp. merita „ extent: qui tempore pacis & belli in „ Reip. salute defendenda & dignitate am- „ plificanda, operam suam non collocant: „ qui non uitam suam pro patriæ salute „ effundunt. Quid verò Iesuitæ habent, „ quod non sit perniciosum nobis omni- „ bus? Quid habent præter admirabilem „ pecuniæ magnitudinem, Hispanicis arti- „ bus, hoc est, fraude collectam? quam „ pecuniam, Senatores, ut videtis, ad agros „ amplificandos, ad Palatia sua extruenda „ conferunt: reliquam ad nos oppugnan- „ dos & jugulandos conservant. Habent „ ubique animi relaxandi gratia, rura a- „ mœna & suburbana, plura etiam præ- „ dia neque tamen ullum nisi præclarum „ & propinquum, domos refertas vasis „ Turcicis & Italicis. Quid præterea au- „ ti, quid argenti apud illos esse putatis? „ tantum scilicet, quantum è multis fami- „ lijs coacervari Religionis simulatione po- „ tuit. Familiam verò quantam & quàm va- „ rijs cum artificijs habeant, quid ego di- „ cam? ut enim omittam coquos, pistores „ & alias artes vulgares; videtis ut quoti- „ diano cantu vocum & nervorum & ti- „ biarum tota vicinitas personet illius ur- „ bis, quam semel occupaverunt, etiam „ ut homines Sacerdotes despiciant, ut ne- „ minem hominem præ se esse putent, ut „ se solos sanctos, solos doctos existiment. „ Quid futurum esse putatis, Senatores, si „ quis apertius hæc reprehendere velit? „ Si quò spectent isti tanti quotidiani sum- „ ptus & effusiones, multis rationibus de- „ monstret? si quis etiam postulet, ut ea „ bona, quæ turpiter his lenocinijs suis „ occupaverunt, honestè dimittant? & „ istam colligendarum opum rationem, „ quam humana æquitate defendere non „ possunt, divinâ Religione tueri desinant? „ quos tumultus, quas perturbationes fu- „ turas esse existimatis? quem putatis ab „ hæreseos criminum liberum fore? nul- „ lum certè, nisi hunc, qui ad illorum „ nutum & voluntatem sit accommodatus „ futurus. Stephanus Rex adjuravit, se „ omni ratione pacem esse conservaturum, „ inter eos, quorum in Religione sunt di- „ screpantes sententiæ. Quamobrem igi- „ tur homines novi & peregrini in Re- „ gnum nostrum sunt recepti, qui dum se- „ rant semina discordiarum, bellorum ci- „ vilium, inter nos, & contra nos: ita „ vivunt, ut cuticulam suam curent, pecu- „ niam colligant, quicquid est preciosi in „ alicujus Equitis domo, illud ad se pertra- „ hant in fraude & ex fraude vivant? Cur „ non retinetur authoritas Concilij illius „ amplissimi & sacratissimi Lateranensis, „ quod vetuit, ne in posterum nova aliqua „ Monachorū familia à quoquam institua- „ tur? Intellexerunt homines illi sapientissi- „ mi, quòd quanta fiat accessio Monacho- „ rum familias tanta etiam detrahatur fa- „ cultatibus Nobilium, Mercatorū, Agrico- „ larum,

„ larũm, & viduarum & reliquorum or-
„ dinum, Voluerunt igitur illi viri sancti
„ orbi Christiano consulere, nec crescente
„ numero Monachorum, tanquam fundi
„ calamitate, opprimantur boni & pruden-
„ tes Cives patriæ, & Viduæ. Metuebant,
„ ne eò res decideret, quod jam fieri vide-
„ mus, ut crescente malâ hac Iesuitarum
„ tanquam viperarum progenie, augean-
„ tur etiam illa mala, quæ metuenda sunt
„ ab illis hominibus, qui in ocio & cibo
„ alieno non possunt nisi ad pernicem pa-
„ triæ vivere. Videtis enim Senatores,
„ quid effecerint Cruciferi: videtis etiam
„ quid faciant Iesuitæ.

Epilogus orationis.

„ Sed quorsum hæc omnis spectat ora-
„ tio, Senatores Amplissimi? quid enim
„ facturus sit summus Pontifex, nondum
„ scimus, quem etiam hoc consilium ce-
„ pisse ex multis intelleximus, ut istos Ie-
„ suitas ex hoc splendore, in aridioris &
„ horridioris vitæ circulum reducat, ut o-
„ mnibus sit perspicuum, illos esse Mona-
„ chos. Hoc fortassis beatissimi patris consi-
„ lium, ad Ecclesiæ tranquillitatem habet
„ aliquid momenti: sed metuo, ne parum
„ admodum aut omnino nihil ad has per-
„ turbationes mitigandas, quæ sunt à Ie-
„ suitis excitatæ, conferat, & ad ista quo-
„ que incommoda atque detrimenta, quę
„ Reipublicæ allata sunt, compensanda.
„ Illi enim, ut est Monachorum ingenium,
„ pilum, non animum mutabunt. Quam-
„ obrem opportet nos semper esse excita-
„ tos, erectos, & propemodum animis
„ ita armatos, ne blandâ aut supplici ora-
„ tione, aut etiam pietatis simulatione fal-
„ lamur. Satis enim jam, satis oppressi su-
„ mus multorum Nobilium domus sunt
„ eversæ, fortunæ vexatæ, dissipati agrico-
„ læ raptatę conjuges, multi Nobiles, incre-
„ dibili pietate & amore in patriam, ma-
„ gnis in angustijs versantur, & propemo-
„ dum ad pedes istorum Iesuitarum ab-
„ jecti sunt: multi subditi Nobilium in
„ Lithuania atque in Mazovia pertulerunt
„ crudelitatem istorum Iesuitarum, pulsi
„ sunt sedibus, patrijs focis, distracti à suis:
„ Videre licet multos oculis lacbrymanti-
„ bus squalidos, sæpè etiam sordidatos &
„ reos. Videtis quotidiè magnam acces-
„ sionem ad numerum istorum Iesuitarum
„ fieri Videtis, multos ex Hispania atque
„ Italia advolare. Animadvertitis, ut o-
„ pinor, alijs Sacerdotibus iniquissimam
„ vim fieri: viros senes Sacerdotes nostros
„ ab istis Iesuitis miserè jactatos, & repu-
„ diatos, perterritos, & sedibus suis extur-
„ batos esse. Hi, quem præter vos appellent,
„ habent neminem. Vobis suas fortunas cõ-
„ mendant. Vobis existimationem com-
„ mittunt ac spem vitæ reliquæ. Miserum
„ est exturbari fortunis omnibus, miserius
„ cum injurijs. Constituite etiam vobis an-
„ te oculos reliquorum hominum nobilium
„ & agricolarum miseram senectutem, qui
„ ita bonis spoliati sunt, ut cùm videant Ie-
„ suitas in suis bonis paternis dominari, ipsi
„ filios atq; filias suas juvare non possint. Hi
„ vos orant atque obsecrant judices, ut ad
„ illorum dolorem sublevandum vel recor-
„ datione parentum vestrorum, & libero-
„ rum jucunditate commoveamini, & pie-
„ tati atq; indulgentiæ nostræ serviatis. O-
„ mnes Ordines Regni vos orant atq; ob-
„ secrant, Senatores amplissimi ut patriæ
„ salutem ante oculos vestros constituatis.
„ Libertas enim agitur nostra, quæ est cõ-
„ mendata vobis: vita & fortuna omnium
„ bonorum agitur: quo cupiditatem infini-
„ tam cum immani cupiditate intendunt
„ isti Hispani atque Itali Iesuitæ: quorum
„ potentiam cum immani cupiditate con-
„ junctam, nisi represseritis, videte Senato-
„ res Amplissimi, ne hoc tempore, quo ma-
„ ximè Respubl. sapientiam, & authorita-
„ tem vestram requirit, patriæ, & vobis at-
„ que vestris omnibus, quibus omnia pro-
„ pemodum debetis, defuisse videamini.

De Turbis *in* Moscovia *à* IESVITIS excitatis *pro* Demetrio.

IN Moscovia, amplissimo illo Septentrio-nis tractu, ingentes turbas Iesuitæ ex-citarunt. Mortuo enim Basilide, magno Duce Moscoviæ, & alio in ejus locum ele-cto, Iesuitæ Demetrium quendam, qui ipsis supra modum favebat, suborñârunt, & va-rijs artibus, dolis ac fraudibus, tanquam Ba-silidis, filium, adeoq; legitimum Regni hæ-redẽ intrudere conati sunt. Hic Demetrius apud Regem Poloniæ diligenter instando, Iesuitis eum strenuè adjuvantibus, tandem obtinuit, ut auxiliares sibi copiæ adversus Moscoviæ Ducem decernerentur. Moscus sibi non parum ab illis timens, insigni usus stratagemate, Regni sui aliquam partẽ De-metrio possidendam obtulit: cumq; ille oc-cupatum illam venisset, facto per insidias in eum impetu, ingentem stragem edidit, devictoq; Demetrio, cœpit illum. Custodiâ autem liberatus, collecto novo exercitu, copias Magni Ducis fudit, & aliquot ar-ces celeriter occupavit, ac tandem Regno potitus est. Post aliquod verò tempus à

subditis suis tali occasione trucidatus occubuit. Suborta erat in multorum animis suspicio, quòd Iesuitis, ob navatam sibi & præstitam fidelem operam, vehementer faveret, alijs non obscuris indicijs, eum non Basilidis filium esse, quem se ex instinctu Iesuitarum venditaverat, sed dolis, fraudibus & imposturis Iesuitarum, ac vi Demetrij in Regnum intrusum esse. Hinc cùm, Iesuitis eum adhortantibus, Religionem & ceremonias mutare inciperet, & Polonis, quos magnâ copiâ secum adduxerat, plus, quàm Moscovitis exhibere honoris videretur, nec uti, consueto ejus loci more, copulatio matrimonialis, à Patriarcha fieret, permitteret vellet, sed Iesuitam facta & solennitates peragere oporteret, tantam in subditorum animis commotionem excitavit, tantumque in se odium provocavit, ut congregati magno numero captatâ ocasione, cùm finitis nuptijs genio Dux indulgeret, moltosque Polonos & Iesuitas convivio excepisset, irruptionem ex improviso in Palatium ejus fecerint, eumq; cum omnibus Polonis & Iesuitis trucidârint. Hunc rumorem de occiso Demetrio, & turbis in Moscovia excitatis, factio Iesuitica aliquandiu studiosissimè compressit, ne veritas deprehensa Polonis attes eorum magis suspectas redderet: qui aliàs propter factionis Iesuiticæ in aula potentiam & insolentiam graviter aliquandiu tumultuati sunt.

De Hungaricis Motibus.

TEstatur etiam Conradus Grazerus Francus in sua Plagæ Regiæ historia pag. 186. Iesuitas sub belli Hungarici ultimi æstum aliquot nobilissimas Provincias, hactenus pacatas, in ipso Ianizarorum conspectu, suis artibus tentâsse, turbâsse, totamque viciniam cum ipsis Christianorum castris ambiguo motu & diffidentiâ replevisse.

De Turbis *in* Transsylvania *à* IESVITIS excitatis.

Iesuitæ ex Transylvania eiecti.

TTranssylvani etiam omnium suarum miseriarum & calamitatum, quas hactenus perpessi sunt, causam in Iesuitas, eorundemque audacissimas molitiones publicâ voce conferunt, & quas adhuc metuunt non, aliundè sibi quàm ex Iesuitarū artibus imginantur: ob hanc causam etiam publico Ordinum Decreto ex hac Provincia ejecti sunt Anno millesimo quingentesimo nonogesimo sub mensis Ianuarij initium.

Non tamen cessârunt seditiosi homines. Nam post ejectionem suam, authores fuerunt clandestinis suis consilijs, ut Sigismundus Bathorius Transylvaniæ Princeps, varios motus concitaret, nullos ad perniciem persequeretur, bello inextricabili se implicaret, ac denique miser & inglorius vivere cogeretur.

Eorum operâ quoque Stephanus Potscaius, Transylvaniæ Princeps, cruentæ sectæ huic se animosè opponens, tandem veneno propinato è medio sublatos est anno millesimo sexcentesimo septimo.

Ex literis Caroli Zerotini Kessftis datis 15. Calend. Maij anno 1610 ad Baronem quendā.

Post aliquot etiam annos dolis, ac tandem conjuratione sanguinolentâ adirum sibi rursus in hanc Provinciam parare conantur, ut ex literis Caroli Zerotini Baronis intelligitur, quæ sic habent.

De Transylvaniæ novis motibus nescio quid ad vos relatum sit: fertur ita rem habere. Erat in aula Principis præcipua nobilitatis vir, Religione Pontificius, gente & nomine Balthasar Kornis. Is permissu Principis, cujus gratiam adulatione & obsequio sibi conciliaverat, alebat in familia Iesuitam peculiari privilegio, cum nemini id præterea concederetur, ex lege quâ Monachi isti aditu Provinciæ prohibentur. Erat autem annexa concessioni conditio, ut sacra tantùm curaret, Remp. non attingeret, neminem ex reliqua societate alliceret, juventuti informandæ nullā operam daret, & si qua alia sunt, quibus genus istud hominum maximam orbis partem in venerationem & admirationem sui pridem pellexit; At vir bonus, qui aëre facilius caruisset, quàm ab instituto sodalitij sui recessisset, vel tantillum, Dominum sollicitè instigare, ut patribus accessum in Provinciam aperiret, Principem in partes suas pertrahere, cultum Papisticum restitueret, qui diligentem quidem & seculam operam retnavabat, sed cum nihil proficeret, nihilque impetraret, ad qua alia consilia, impellente haud dubiè Iesuitâ conversus est. Inde insidiæ Principi fieri cepta in caput ejus conjuratum, alij magnæ autheritatis viri, & inter eos Cancellarius Bendis, qui fugâ postea salutem sibi peperit, in consortium pertracti, sed ut accidere plerumque solet, infelici eventu; detecta enim conspiratio est. Vbi ad notitiam Principis pervenit, ille dissimulare initiò ubi periculum augeri, consilia procedere vidit, accitis ijs, quorum fidei maximè se permittebat, rem aperit, militem clam acciri & in insidijs collocari extra urbem jubet. Inde venatum proficiscitur, stipatus fortissimorum virorum non contemnendâ manu, educit unâ

unà conjuratos, qui ignari quid animi gereret, Principem comitantur, & occasione arreptâ, quòd superiores se viribus esse aut pares saltem existimarent, aggredi instituunt. Nec mora, unus è complicibus educto acinace rectà illum petit, at is curru, quo insidias tegendas vehebatur, exiliens, generosissimo equo conscenso, vim repellit. Accurrunt satellites, accurrit ex insidijs miles; comprehenduntur præcipui exconjuratis, & necantur. Reversus in urbem magnam adversariorum stragem edidit, sic securitati suæ in posterum prospexit. Sunt qui his molitionibus Cardinalem Forgazium & fratrem Sigismundum cum alijs quibusdam implicare volunt, mihi tamen nil de ijs constat; Iesuitas verò Authores Tragœdiæ hujus fuisse minimè ambigo dudum jam per Europam ab his artibus celebres.

De Turbis *in* Styria, Carinthia *&* Carniola *à* IESVITIS excitatis.

ANno Domini millesimo sexcentesimo quarto Francofurti ad Mœnum à Ioan. Regio in lucem est edita historia sævissimæ & immanis persecutionis in nominatis Provincijs à Iesuitis institutæ, cujus hæc ferè summa est. Vt Iesuitæ in omnes Terras & Provincias longè lateque fraude dolisque irrepserunt, ita & in Styriam suis sese artibus, exiguo quidem ab initio numero, at mox in immensum sic aucto, ut jam vix Styria, Carinthia & Carniola simul illos capere possit, intruserunt. Et cum id genus hominum nil nisi crudelitatem sub hypocrisi spiret, ibidem tandem, præsertim Græcij, quæ est Styriæ Metropolis, quam alijs in locis antehac & tentârunt & egerunt Tragœdiam, mutatis solummodò personis, renovârunt. Et ut proprium eorum esse solet, Caroli Archiducis Austriæ superioris animum adversus subditos innocentes & fideles exacerbârunt, atque eò unà cum ijs qui stant ab illorum partibus adduxerunt, ut persecutionem gravissimam, temporibus ijs, quæ alias ob Turcicam expeditionem, aliaque incommoda periculosissima erant, adversus Protestantes instituerect. Cujus semel atque iterum præludia quidem incepta & præmissa fuerunt, nihil tamen, quod alicujus fuisset momenti, effectum est, Carolo Archiduce morte sublato. Nihilominus Iesuitæ toti in hanc curam unicè incubuerunt ut propositum suum in effectum producerent, & veram Religionem, quæ illis sudes erat in oculis, ex tota Styria eijcerent.

Tandem igitur, ubi de processu quodam astutissimè excogitato deliberâssent, in scenam eruperunt, & Tragœdiam, quam diu secum privatim meditati erant, instituerunt. Mense enim Septemb. anni 1598. Parochus Græcensis M. Laurentius Sonnabentl, qui quondam Præceptor juniorum Principum fuit, Filiorum Caroli, scriptum aliquod instinctu Iesuitarum Ministro Græcensi misit, quo authoritate, quâ tunc se pollere jactitabat, ei mandat, ut ab omni Religionis Protestantium exercitio desistat: sibi enim hanc curam demandatam esse, & ad suum munus id spectare dicebat.

Sed hoc scripto non territi Ministri, Sonnabendius illis relictis, Dominos Ordinarios Styriæ (sic nominantur Quiconviri, penes quos summa rerum potestas est) aggreditur, Ministros graviter apud eos accusat, & ut illi, quem Magistratum suum legitimum appellarent, concionatoribus suis munere publicè fungendi potestatem interdicant, petit. Domini Ordinarij memores privilegiorum suorum, nitentes promissis Caroli Patris moderni Principis, non ignari impudentissimorum Iesuitarum postulatorum & technarum, quas antehac sæpè moliti erant, silentio hominem dimittunt. Ille verò filium Ariadnes jam dudum expeditum secutus, & Ministerium Protestantium, & Dominos Ordinarios Styriæ Proceres illustres apud Ferdinandum jam Styriæ Archiducem accusat, & ut is pro ea, quâ instructus esset divinitus authoritate, & amore erga Romanam Ecclesiam præditus, petitioni suæ satisfaciat, & Concionatores Protestantes coherceat, ne illi ab eo neque vocati neque ordinati in urbe, in quâ ipse Princeps resideat, ipso invito res sacras administrent, sed inde potius expellat etiam atque etiam contendit.

Princeps à Iesuitis Præceptoribus jam antea edoctus petitioni Parochi locum dat, & Dominis Ordinarijs Edictum severissimum mittit mandatque illis, dent operam, ut Ministri Protestantes ab officio concionandi desistant, & intra 14. dies finibus totius Styriæ expellantur. Actum 13. Sept. Anno 1598.

Domini Ordinarij perlectis his literis scripto prolixo respondent, partim sese excusantes, quòd mandato huic sine præscitu reliquorum Dominorum Provincialium morem gerere non possint, partim petentes ut ab hoc proposito hisce peri-

calosissimis temporibus, quibus Provincia aliàs majoribus conflictaretur incommodis quàm ut inde eluctari possit, desistat, Iesuitas animum suum exulcerare non patiatur adversus subditos innocentes, ut contra juramentum, quoex privilegijs Provinciæ obligatus esset, quicquam committat, commemoratione simul incommodorum, quæ inde secura esset, adjectâ. Sed tantum abfuit ut scripto illo gravissimo ab instituto suo averteretur Ferdinandus, ut indies magis magisque, Iesuitis facem subministrantibus, ad persequutionem accenderetur. Ac proinde 23. Septemb. mandatum alterum, non quidem ut antea Dominis Ordinarijs, sed Ecclesiæ & Scholæ Ministris mittit, quo præcipit, ut in hoc ipso momento, sub capitis pœna, à docendi & concionandi officio, tam in Schola quàm in Ecclesia desistant, & intra octiduum omnibus suis finibus excedant.

Hoc mandatum ubi accepissent Ministri, Dominos Provinciales adeunt ipsisq; rem aperiunt. Convocantur & Ordinarij & Provincialium quidam, qui tum Græcij erant, in domum Capitanei Provincialis, quò & Ministri accersuntur. Deliberatio instituitur, an illo die (qui erat Veneris & precibus publicis destinatus, quo etiam Eucharistia ijs, qui die præcedente confessi erant, distribuebatur) concio sit intermittenda. Ministri negant, Capitaneus periculum imminens exponit, & ut exeuntes de hac re deliberarent monet. Revocati, respondent, omnino sibi in sententia persistendum esse videri, velleque quævis pericula subire potiùs, qàm docendi Provinciam & concionandi officium deserere. Discedere iterum & expectare responsum jubentur. Interim dum libelli supplices ad Principem mittuntur, & à Principe respondetur, tempus, quod concionibus destinatum erat Iesuitarum concilio cunctando, præterlabitur, & sic conciones ab illo die intermittere in posterum coguntur. Ac licet octiduum ipsis præscripserit Princeps, tamen expectare illud ut elaberetur, præ summo expellendi eos ardore, noluit, sed vigesimo octavo Septembris postremum illis mandatum mittit, & ut illâ adhuc diu urbe exeant, sub capitis periculo præcipit.

Illustres quidem Domini Ordinarij, nec non Provincialium pars maxima nihil non agit supplicibus libellis & scriptis gravissimis, quæ vel cautem Marpesiam emollire potuissent, ut manere Ministris suis liceret. Sed Iesuitarum instigationes plus quàm totius Provinciæ illustrissimæ supplicationes humillimæ poterant. Et ut conatus ille succederet, rem ita comparârant. Abijt paulò ante Archidux, paucissimis illum comitantibus, in Italiam, ut ferebatur ad Principem Ferrariensem: eâ verò occasione Romam quoque profectus est ad Pontificem, qui, ut aiebant, mensâ eum dignari noluit, antequam ei Cœnâ Dominicâ ab ipso ministratâ promisisset, se Lutheranos ex Provincijs suis expulsurum. Redeunte illo, mox advolant Regis Hispaniarum, Pontificis & Principum quorundam Italiæ Legati militibus non paucis stipati, eo quidem nomine, ut sororem Archiduci Regi Hispaniarum adducerent, ut verò eventus docuit, ut Iesuitarum voluntati satisfieret. Cùm enim illi cum militibus in urbe essent congregati persecutio instituitur, & acerrimè urgetur. Archiducissa se non abituram in Hispaniam protestatur, antequam Ministros in exilium ejectos videret. Proceres terrentur, Ordinarij coguntur, cives minis & vi cohercentur, res eò deducitur, ut Ministri Ecclesiæ & Scholæ omnes uno eodemque die Græcio ejicerentur, quorum numerus novendecim erat personarum: Factum 18. Septemb. Anni 1598. qui profestus fuit Michaëlis Archangeli. Atque ita ex urbe illa clarissima, & paulò post ex universa Styria Evangelij lux, quæ tanto labore, magno studio, multis laboribus exhaustis diu propugnata & defensa erat ab illustribus Styriæ Proceribus, tam citò Iesuitarum rabie expulsa & ejecta est. Nocte hunc diem proximè præcedente fulgura & tonitrua tam terribilia exaudita sunt, tempore non consueto, ut nemo non portentosa illa esse arbitraretur. Neque defuerunt, qui Ministris salutem ea attulisse & sicas Hispanorum ac Italorum à cervicibus eorum avertisse perhiberent. Ab hoc etiam tempore pluvia per sex integras septimanas continuò ferè durabat, ut plurimum damni aquarum eluviones dederint, & annonæ caritas maxima secuta sit. Domini Ordinarij Comitijs habitis gravissimè de Iesuitarum technis conqueruntur: in literis etiam ex Comitijs ad Principem missis, pacis publicæ hostes, tecto tamen nomine, & perturbatores Rerumpublicarum appellantur, eosque accusant, quòd subinde hortentur Principem, ut privilegia suis Provincijs data, concessiones item, conventiones, conditiones, pacificationes Religionis & pacta omnia quantumvis sigillis & juramentis approbata & confirmata, infringat, rescindat & irrita reddat: Ministros quo-

quo

que in integrum restitui à Principe supplicíter flagitant; sed frustra.

Finitis Comitijs Provincialibus, reliquæ etiam civitates in Styria jubentur, ut Ministros suos dimittant: cui mandato pluri-mæ morem gerunt. Incolæ verò Ferrifodinarum id facere recusant. Milites igitur eò mittuntur, qui civitatem expugnant, cives miserrimè captivos plenis plaustris Græcium mittunt ibiq; indignissimis modis mulctantur. Vrbe hac expugnatâ & captâ, Arcem Illustris ac Generosi Domini Iohannis Hoffmanni adeunt, & Templum illi vicinum, in quo sepulchrum hujus familiæ erat, pulvere tormentario subjecto evertunt, ut ossa hinc inde dispergerentur. Non diu post Græcij Templum, in quo Evangelicæ conciones habitæ sunt, militibus cinctum occupant, altare destruunt, corpus Vuilhelmi Zimmermanni Theologi ex sepulchro effossum in Murrham fluvium urbem allabentem proijciunt. Civibus gravissimè interdicunt, etiam sub capitis periculo, ne extra urbem sacrâ synaxi utantur, infantesque baptizati & matrimonia confirmari sinant: imò ne quis Psalmos Germanicos saltem domi suę canat. Quidam Magister Iuris advocatus, quòd paucula quædam ut politicus, ad populum verba fecisset, in carcerem conijcitur. Alij levibus de causis puniuntur & grandi ære mulctantur, ut non pauci quibus Religio cordi erat, relictis suis bonis aliò commigrârint, ut suam ex tyrannide Iesuitarum, qui his omnibus non solùm interfuerunt, sed etiam præfuerunt, conscientiam & vitam vindicarent.

Quod in Styria, id etiam in Carinthia factum & perpetratum est, quod malo, Iesuitæ, quàm meis verbis referre. Sic igitur Martinus Episcopus Secoviensis ad magni nominis virum Augustę Vindelicorum scripsit. *Illustris ac Generose Domine N. N. Dn. charissime, & observande; postquam pridie Nativitatis B. Mariæ Virginis ad vestram illustrem Dominationem literas dedi, quibus significavi totam Styriam circa Religionem Dei præpotentis beneficio reformatam esse, sequenti die ibidem in Templo Parrochiali Carinthiaco fecimus initium reformationis. Commissarij mihi adjuncti erant Dn. Ioannes Comes ab Ortemburg, Carinthiæ Supremus Capitaneus: Hartmanus Zingel ejusdem Provinciæ Vicedominus; D. Angelus Costeda, Serenis. Consiliarius; & Iohannes Christoph. à Franck Guardiæ nostræ Capitaneus. Eodem igitur planè modo sicut & Styria, Carinthia à nobis reformata; inprimis hæretica Templa cum cœmeterijs, sectariorumque Prædicantium ædibus, ubique partim arietibus, partim pulvere tormentariorum sunt eversa. Prædicantes ubique ex Provincia expulsi, uxores putativæ & concubinæ ab eorum consortio abactæ, illisque reditus sub pœna proscriptionis in omnibus Provincijs interdictus. Omnes Catholicæ Ecclesiæ, quæ erant in hæreticorum potestate, sunt recuperatæ, Catholicis Pastoribus impositis: Omnes Civitates, omnia Oppida, omnes Pagi diligenter reformati: pertinaces hæretici ex omnibus sua Celsit. Provincijs proscripti. In omnibus ferè, maximè verò principalioribus locis exhortationes à me ad populum in tertiam & quartam vesperæ horam habitæ. Communio sub utraque specie in omnibus locis & viva voce & per patentes literas (authoritate Apostolicâ à Dn. Nuntio Apostolico Episcopo Adriensi mihi concessâ) à me sublata. Insuper literæ patentes Archidiaconis Gmuntensi, Frisacensi, Curcensi, Laventinensi & Aquitensi, & nonnullis Prælatis datæ, salutaria continentes remedia, quibus reformatio maneat stabilita, & ad Ecclesiam reductis omnis occasio ad vomitum redeundi sit præcisa. Multa millia librorum publicè in varijs locis combusta, quàm plurima animarum millia ad ovile Christi divinâ gratiâ reducta. Et sic tota Carinthia spatio trium mensium integrè reformata; innumerabilibus hominibus de suo ad Ecclesiam reditu sibimet ipsis gratulantibus. Turba rusticorum & Villacenses sunt quidem tumultuati; attamen illorum furor non diu duravit. Civitas quoque Clangenfurt contra nos semper fuit in armis, denique nos ab ingressu prohibuit donec tantum per* TERRIBILE *mandatum commutata reformationi se subjecerit. Itaque pridie S. Martini vexillum* 500. *militum ex Clangenfurt in civitatem Volckmarck est translatum, eodemque die omnes sectarij prædicantes ex eadem civitate discesserunt. Quibus omnibus postquam Clangenfurtensis Civitas ita fuit evacuata, nos in festô sancti Martini cum nostro militum vexillo ingressi sumus, tota in armis contra pactum positâ civitate. Sequenti postea die, quæ erat Dominica in Templo Parochiali ad populum, qui erat numerosissimus, orationem in quartam usque horam habui, & postmodum hac rebelli civitate; more solito; in omnibus per triduum reformata, domum quoque discessimus. Reformationis & Carinthiaca & Styriaca Acta forsan aliquando publicis typis committentur. Hac quoque commissio, per quam feliciter & præter omnem expectationem (Deo sit laus) sine omni sanguinis effusione peracta, ita nostro Serenissimo placuit, ut inde plurimùm ceperit voluptatis. Hæretici multa de rapinis nostrorum militum, & de tyrannide, quam nos Commissarij in populum exercuisse-mus,*

mus, sparserunt, sed omnia ea quum sint falsissima, & mendacia per se evanescere soleant, nullâ pro innocentia nostra declaratione Apologiâ opus erit. Hac libentiùs ad Vestram Illustr. Dominat. scripsi, quum existimem, hanc narrationem saltem aliquam illius doloris, quem Vestra Illustr. Dominatio ob Causam, proh dolor, turpiter amissam percipit, mitigationem fore. Raptim Graeij die 12. Novemb.

Ex hac Epistola Lector judicet de Reformationibus Iesuitarum.

Palàm etiam præ se tulerunt Iesuitæ, Nullâ re hactenus intra Europam plus peccatum esse, quàm nimiâ Monacharum in persequendis Hæreticis, exequendisque Pontificum Romanorum jussibus lenitate. Hocque inter illos adeò certum est, ut ne Dux quidem Albanus, quamvis crudelissimè sævierit, eis per omnia satisfecerit, vel ipso Albano teste. Et familia Austriaca eminentissima ad persecutiones prius permoveri non potuit, quam unus atque alter ejus surculus Iesuitis formandus & disponendus traditus fuisset. Philippum II. quoque Hispaniarum Regem à moderatis consilijs, in quæ ab initio propendebat, ad quæ etiam à Maximiliano Patruele & Affine, misso ad id Carolo fratre incitabatur, Iesuitæ inprimis averterunt, & obtinuerunt ut Inquisitionem Hispanicam in Belgio & Tridentini Concilij executionem per vim introducere maluerit, quàm aviti sui Patrimonij succulentissimam partem pacatè possidere.

De Nefarijs Facinoribus *in* Belgio *&* Vicinis Regionibus patratis *à* IESVITIS.

NOn prius etiam acquieverunt Iesuitæ Furiarum instar, quàm Auriacus Princeps Wilhelmus tandem miserabili & dolenda morte, sclopeto, à Balthasare Gerhardi Burgundo, proditoriè peritus, interficeretur anno 1584. 10. Iulij Chron. Belg. t. 1. p. 451.

Idem etiam Mauritij Principis Auriaci filij fortissimi jugulum insidiosè per Petrum de Fuur & sicarios plures alios petijsse, & mortem illi præsentissimam, instinctu prorsus diabolico, intentâsse anno millesimo quingentesimo nonogesimo quarto & rursus anno millesimo quingentesimo nonogesimo octavo Chron. Belg. testatur t. 1. p. 719. & t. 2. p. 93.

De occupato Iuliaco Artibus *ac* Dolis IESVITARVM *ex* Literis magni cujusdam *&* Nobilissimi Viri *Anno* 1609. *AVG.* 10.

LEopoldus Iuliacum ipsum nomine Cæsaris tanquam Imperij sequester occupavit, sed mira arte & Iesuitarum Coloniensium ope, apud quos dies aliquot deliberandi causâ, antequam rem aggrederetur, vestitu Iesuitico indutus hæsit. Intercedebat Iesuitis illis cum Rusenburgio Iuliaci præfecto magna & notitia & familiaritas, itaque Primarius Pater illius Collegij septem aut octo alijs fratribus, inter quos & Archidux Leopoldus, stipatus visendi præfecti causâ Iuliacum excurrit: eò ubi advenerat, petit introeundi copiam, quam obtinuit, etiam pro comitibus suis, qui ubi perlustrando in præcipuum arcis conclave à Præfecto deducti essent, primarius iste Iesuita illum alloquitur & quærit, si Imperator illi præciperet, ut castrum illud in manus alterius traderet, an etiam pareret? ille restabatur, se ordinibus Provinciarum de novo obstrictum, non alijs quàm illis reddere debere, posse tamen illud mandatum tale esse, quod ipsi parere necessum foret; quid, inquit Iesuita, si Imperator alicui ex suis agnatis aliquod mandatum dedisset, ut illud ei redderes, pareresne, annon? si utrumque viderem, respondit, deliberarem; at, inquit Iesuita, quid si jam in arce eum tali mandato esset anne eum iterum expellere velles? adhæc verba attonitus respondit, minimè, immò recognoscerem in eo Imperatorem & parerem: sic Iesuita ostendit Leopoldum, qui ipsi mandatum Cæsareum exhibuit statim; & paulò post juramentum fidelitatis ab ipso exegit, & à cæteris militibus præsidiarijs recusantes autem arce exegit. Quid tibi de hoc Iesuitarum stratagemate videtur? nisi astutum & vafrum hoc hominum genus in ordinem redigatur, vel extra orbem potius in abyssum unde illi prosiluerunt, repellatur, hi tandem imperium orbis capere conabuntur.

IESVITÆ

IESVITÆ ex omnibus Belgij Provincijs unitis *seu* confœderatis *ob* multa nefaria Facinora privatim *&* publicè attentata, excedere jubentur.

IEsuitas anno Christi 1612. gravis in Belgio afflixit fortuna. Ibi enim Mandatum ab ordinibus confœderatis publicatum est, *quo relatum ad se dicunt, multos sacrificulos Monachos & alios id genus Ecclesiasticos, maximè verò Iesuitas in confœderatas Belgij Provincias quotidie confluere, ibique exotericas suas doctrinas inter subditos disseminare contrarias verbo Dei superstitiones hominibus instillare, & id maximè agere, ut tyrannidem & potestatem Pont. Romani quam non solùm in spiritualibus super omnia Concilia, sed etiam in secularibus super omnes Reges, Principes, & Respublicas statuunt, affirmantes, eum illis omnibus eorumque Regnis & Provincijs imperare, & subditos ab obedientia eorum absolvere posse, quod quidem ad seditionem in populo excitandam necessariò comparatum sit, multisque nefarijs consultationibus & machinationibus occasionem præbeat, velut ex Galliæ, Britaniæque Regnis & Ducatu Veneto desumpta ejus rei exempla in recenti adhuc memoria versentur. Quando quidem igitur unitarum Provinciarum Statibus necessarium jam ante visum fuerit, ejusmodi Edicta publicare, quibus caveretur, ne subditi istarum Provinciarum venenatis istis, & tam veræ Christianæ fidei, quàm honestis politicis constitutionibus adversantibus opinionibus inficerentur, infecti verò & jurejuranda Pontificijs istis erroribus addicti ad officia & munera publica nulla admitterentur, ad præcavenda omnia perniciosa Reipublicæ conventicula, & tacitas occultasque contributiones, pecuniarumque exactiones evitandas; necessarium verò sit, unicè id curare, ut pax & concordia inter subditos Belgicarum Provinciarum cum vicinis Regionibus conservetur, nec quid contra libertatem Provinciarum, sub honesta conservationum & commerciorum specie tētetur, edicta sese omnia tam in Provincijs istis quam vicinis Regionibus condita evolvisse, & deliberato tum Mauritio Nassovia Comite consilio, decrevisse, decernere etiam & imperare, ut omnes sacrificuli, Monachi Iesuitæ & alij id genus Ecclesiastici, Clerici & Religioni Rom. addicti, cujuscunque ordinis & dignitatis sint, quos duorum mensium à publicatione hujus edicti, tempore, ut unitas Belgij Provincias venire contigerit, prima statim adventus sui loco, & locis porrò ubi pernoctare valuerint omnibus nomina sua coram Præfecto & Magistratu loci istius profiteantur, & quæ causa sit adventus sui, ubi item hospitium suum habeant, aperiant. utque idem etiam elapsa duorum mensium spatio facere teneantur, omnes modò dictæ personæ, quæ jam antea ad Provincias istas venerunt, nec sedem tamen ibi certam habeant, Præfectis ista omnia fideliter consignantibus & ad superiorem Magistratum referentibus ne fortè quid ab hujusmodi personis, quod in Provinciarum perniciem cadat, tentetur, Quod si verò quis nomen suum non professus deprehendatur, is 50. florenis mulctatus solum vertere cogatur, ita ut nunquam ad Provincias istas unitas sub proscriptionis publicæ pœna redire possit. Imperare autem etiam & mandare omnibus & singulis, apud quos Iesuitæ, Monachi & alij Clerici Ecclesiasticique Rom. Religionis homines diversuri sunt, ut diligenter an nominum suarum professionem fecerint inquirant, vel ipsimet ante tertiam mansionis eorum noctem, eam apud Præfectos & Magistratum sub pœna 100. florenorum faciant, excusatione omni, quasi personas istas non noverint, posthabitatâ & neglectâ, exceptis tamen publicis diversorijs, ut pote de quorum notitia certi aliquid affirmari non possit. Prohibere porrò & interdicere omnibus Provinciarum unitarum incolis, ne publicato hoc mandato in ullum sese Collegium aut Scholam Iesuitarum conferant, sub pœna, quòd perpetuo tempore inutiles sensere debeant, quid ad officium aliquod & munus publicum in Provincijs admittantur, vel canonicatu & beneficijs ullis fruantur, & insuper ex suis bonis, 100 florenorum multam singulis mensibus persolvere cogantur, quam pœnam subire etiam teneantur omnes, qui ante publicationem hujus mandati, in scholas & Collegia Iesuitarum se cōtulerint neq; intra duorum mensium spacium egressi fuerint. Quod si verò aliqui bona nulla habeant, à parētibus vel tutorib. eorum multa ista exigatur, nisi fortè præter & cōtra eorum voluntatem in scholas & Collegia ista se contulerint, quo casu Parētibus Tutoribusq; interdictum velint, ne pecuniam ipsis, vel aliud quid sive directè sive per indirectum mittant afferrive curent, sub modò dicta 100. florenorum mulcta ex proprijs suis bonis præstanda. Omnem autem alienationem bonorum suorum ab illis qui cōtra mandatum hoc in Scholis & Collegiis Iesuitis mansuri sunt, sive per damnationem, sive per testamenta, codicillos aut dispositiones alias factam, nullam omninò & nullius efficaciæ sese declarare. Mandare etiam ut ad nullum officium vel munus publicum admittantur, sive indigenæ sive advenæ, qui post duorum mensium à publicatione mandati defluxum gradum aliquem honoris apud eos præstito de defendendis Rom. superstitionibus juramento, acceperint, & ut illi, qui post factam anno*

 1576.

1576. *pacificationem Gandavi, juramentum illud præstiterunt, & ad officia aliqua adhibiti sunt se intra duorum mensium post publicationē hanc spacium à juramento isto expediant & juramento fidelitatis hisce Provincijs locisque ubi habitant se adstringant, nisi jam antea juramento fidelitatis præstito superstitionib. istis nuncium remiserunt, quam renunciationem & juramenti præstationem ratam habere velint. Imperare porrò omnibus, qui sub juramento Pontificio gradum aliquem vel adepti sunt, vel porrò etiam adipiscentur, & in unitarum Provinciarum loco aliquo, vel jam habitent, vel in posterum habitaturi sint, ut primo vel post publicationem Edicti hujus, vel post adventum suum in has Provincias mense coram loci istius Magistratu compareant, & juramentum fidelitatis præstent, sub pœna, ut Provincijs istis excedant, persolutis post primum mensem 50. post alterum verò 100. florenis, tertio verò mense, nisi discesserint, publicè proscribantur. Mandare præterea omnibus unitarum Provinc. incolis & advenis, ut in nullo Templo vel privato loco alio, sive in agro, sive navibus conventum ullum sive virorum sive mulierum instituant, Missas celebrent, superstitiones Papisticas docendo, legendo & admonendo exerceant, aut conventicula Rom Religioni addictarum personarum foveant etiamsi nec sacrificulus, nec Monachus, nec Clericus eis ullus adsit, qui exercitia ista peragebat, sub quocunq; etiam prætextu id fiat, sive id publicè sive privatim, sub pœna 200. florenorum, quos persolvere cogaturis, in cujus vel domo, vel agro, vel navi conventicula ista habita fuerint: illi verò, qui Missas celebrârint, vel exercitia superstitionis Pontificiæ alia peregerint, extranei sint perpetuæ proscriptionis, & arbitrariâ quadam aliâ insuper pœnâ, si indigenæ. perpetuæ item relegationis & omnium beneficiorum privationis pœna afficiantur, nec à quoquam hospitio excipiantur, mulcta hospiti 100. florenorum, pro prima vice, 200. pro secunda, & 300. cum perpetua proscriptione pro tertia vice irrogata, Illi verò qui Missæ & aliarum superstitionum Papisticarum exercitio fuerint, beneficijs suis omnibus priventur, & 25. florenis pro singulis vicibus, quotiescunque id fecisse vel deprehendantur, vel convincantur, persolvant, quam mulctam omnes etiam alij, qui in conventiculis istis deprehensi fuerint, unà cum optimi sui vestimenti amissione præstare teneantur, habita consideratione, quod si quis doctrinam aliquam, politicæ Provinciarum gubernationi repugnantem & obedientiæ subditorum contrariam attulerit, capitis supplicio, tanquam pacis & tranquillitatis publicæ turbator afficiendus sit. Constituere porrò, & decernere, ut qui sub specie quasi Rom. Religioni addicti essent, à sacrificulo aut Monacho, vel rebaptizari se, vel matrimonio novo copulari curaverint; præter arbitrariam Magistratus pœnam, 100. florenos persolvant, omnes verò alij, qui vel baptismo vel copulationi isti maritali adfuerint, 50. florenos numerent, sacrificulus verò vel Monachus, qui id fecerit, simili pœna afficiatur. Qui autem conventicula ejusmodi instituere & introducere in loco aliquo conati fuerint, quadruplo majori quàm qui illis adfuerint. Sed & hoc tandem imperare, ne quis vel in Provincijs habitans, vel in illis commercia sua agitans, ullam contributionem pecuniarum faciat, quæ ex Provincijs ad loca alia transferantur, & vel ad Templi alicujus extruendi, vel Collegij instituendi usum adhibeatur, nec quicquam expendat aut contribuat sine expresso Magistratûs Provinciarum consensu, constituta in eos, qui vel actiones istas facere, vel contributam pecuniam ex Provincijs abducere ausi fuerint, pœnâ capitali & omnium bonorum confiscatione; In eos verè, qui contributionem aliquam fecerint, pœnâ Magistratus arbitraria, & mulctâ quadrupli statutâ, quarum mulctarum tertia pars Præfecti sive Magistratui, tertia delatoribus cedere, tertia item in usum Reipubl. converti debeat, nec tamen specialibus interim in hoc negotio pro Provinciis promulgatis edictis quicquam hoc edicto derogetur.*

Mandatum hoc 27. Martii Hagæ Comitis publicatum, causam adversæ parti præbuit, ut nullum unitarum Provinciarum incolam in suis Ditionibus Regionibusque ultra decem vel ad summum 14. dies, quicquid etiam negotii expediendum ibi haberet, nisi professionem faciens ad Missæ officium venisset, tolerare voluerint.

Hoc tamen quantumvis severissimo Edicto parum Illustrissimi Ordines obtinuerunt. Nam anno millesimo sexcentesimo decimo sexto in lucem editus est libellus hoc titulo: *Iesuitica per unitas Belgii Provincias Negotiatio.* In eo continentur scripta quædam Iesuitica, reperta inter chartas cujusdam Patris & sacrificuli Iesuiticæ Societatis. In scriptis ac literis istis videre licet, quibus artibus, quantoq; studio suam, quam vocant, *Negotiationem* in unitis Provincijs Iesuitæ exerceant, & Pontificiam Religionem, cum Dominatione Iesuitica in Ecclesiæ & Reip. Reformatę perniciem propagare conentur. Adscribam Indicem quorundam saltem, quæ in his scriptis notatu digna reperiuntur.

Negotiatio Iesuitarum in Belgio.

1. *Complures Iesuitas in Provincias Belgicas fœderatas à Superioribus emissi.*

2. *Non tantùm ut veteres Pontificios confirment, sed etiam, ut omnibus modis novos lucrifaciant.*

3. *Atque*

3. *Atque adeò ut integras Provincias ad consensum in Religione Papistica perducant.*

4. *Illud ut effectum dent, non solùm plebem eos seducere, se sed vel in primis ad operam dare, ut eos, qui authoritate valent & rerum potiuntur, in nassam suam per trahant, quorum operâ Iesuiticam negotiationem per totam Provinciam fructuosius exerceant.*

5. *Talibus eos permittere, ut fiant* Secretò *Catholici, quod aiunt, modo se totos ad nutum & consilia Iesuitarum accommodent.*

6. *Quin etiam cum talibus eos dispensare in audiendis Reformatorum concionibus & carnium esu, ut eò tutius lateant, & res Papisticas commodius juvent.*

7. *Permittere etiam illis, ut Senatui Reformatorum intersint, in deprehensionem & dissipationem conventuum Pontificiorum unà cum cæteris consentiant, modò genuini sint Papistæ eoq; id faciant fine, ut se occultent, & consilia, quæ adversus Papistas habentur, impediant, eosdem urgente necessitate præmoueant, omniq; occasione Papisticam Religionem propagent.*

8. *Omni eos arte & studio Belgicam juventutem tentare.*

9. *Eos invigilare super externis & internis; & versari in utroque homine & utroque seculo.*

10. *Dumq; isthæc omnia jussu Superiorum gnaviter exequuntur nolle tamen censeri in eorum numero, qui se rebus statuum immisceant.*

11. *Distribui fœderatum Belgium in Provincias, & unicuiq; emissario Iesuitico assignari certum & fixum locum residentiæ, è quo se movere ipsi non liceat absque Superiorum consensu.*

12. *Excursiones etiam ad vicina loca singulis imperari.*

13. *Habere eos in Provincijs unitis Superiorem missionis. quem vocant, ad quem tenentur occurrere incidentibus difficultatibus.*

14. *Iesuitas numerum Pontificiorum in singulis urbibus, & decreta ab ijs in rem Pontificiam facta referre in libros usui isti destinatos.*

15. *Pecunias quoque eorum directione colligi, & à Quæstoribus in usus communes rei Pontificiæ asservari.*

16. *Emissos & in Belgio residentes Iesuitas teneri sæpissimè ad Superiores scribere de omnibus tam politicis quàm Ecclesiasticis, ut omnium locorum conditio illis plenissimè innotescat.*

17. *In hunc finem certa capita illis præscripta esse, quæ in literis scribendis sequantur.*

18. *Habere eos stylum ipsis solis (non externis (cognitum, & plerumque de rebus suis scribrre tanquam de seculari Mercatura, sive negotiatione, item rationibus & computo, debite soluti.*

19. *Cum tabellarijs literas perferendas committunt, non exprimere in Inscriptione nomen Iesuitæ ad quem pertinent, sed nomen alicuius Civis aut Mercatoris Pontificij, qui sciat, ad quem sint curandæ literæ ex duabus prioribus literis nominis Iesuitæ inscriptioni subjectis.*

20. *Superiores de ijs, quæ ab emissis Iesuitis perscribuntur, statuere, & si postulet necessitas, consulere Provincialem aut Genrralem Romæ residentem, ut pro re nata Romæ & Bruxellis impetrent aut disponant, quæ ad commodum Iesuitæ Negotiationis spectare possint.*

21. *Non sufficere, ut sæpè & diligenter dè omnibus scribant emissarij, sed requiri insuper, ut aliquoties (nimirum semel in anno) ad Superiores excurrant, & de omnibus quàm accuratissimè eos certiores faciant, eaque, quæ literis committi non expedit, coram audiant & videant.*

22. *Præter ordinariè in his partibus residentes, etiam emitti extraordinarios qui Regionem maximè ædes Nobilium & potentiorum perambulent.*

23. *Iesuitas ut plurimum commoda veteribus sacrificulis præripere, iisque expulsis longè & latè dominari propter authoritatem quâ pollent Bruxellis & potissimùm Romæ.*

24. *Extat etiam in his scriptis Epistola Iesuitæ cujusdam, in qua ad Illustrissimum quendam scribit,* Pontificios pacem cum reformatis facere non posse, nisi fiant Pontificij: *Vnde potest intelligi, quid Evangelici sibi de pace Pontificia secundùm Iesuitas sibi polliceri debeant, si Papismum amplecti nolint.*

Quid Artibus *suis* Nefarijs IESVITÆ Aquisgrani tentarint *atque etiam* obtinuerint.

ANno 1611. cives Aquisgranenses inter alia multa Senatui quærentes gravamina de Iesuitarum in urbem admissione, dixerunt eos contra decretum à Senatu anno millesimo quadringétesimo quinquagesimo sexto factum, quo cautum esset, ne privatæ ædes bonis Ecclesiasticis impostetum accenserentur, ædes suas inscijs & invitis tribubus, acquisivisse, institutisq; periculosis Sanctæ Mariæ & alijs Societatibus, apud primarios quosque Senatores & alios, ut & ipsi in Sanctæ Mariæ Societatem admissi, certis diebus peccata sua confessuros se, & quid vel in Senatu vel alibi gestum nossent, manifestutos obtinuisse, Insuper etiam ut nullæ dè rebus arduis consultationes ipsis inscijs instituantur, nullaque nisi ab ipsis profecta

Ex Mercurio Gallo Belgico anno 1611. Coloniæ edito.

consilia approbentur, utque ingens ipsis pecuniæ summa ex ærario publico inscijs civibus quotannis numeretur effecisse.

IESVITARVM Conatus & Facinora *in* Valesia Helvetiorum Provincia

DIximus supra, Iesuitas in Valesia Helvetiorum non ignobili Provincia, sedes etiam suas figere tentâsse. Huic autem illorum conatui vehementer restitit, ob causas supra enumeratas, Bartholomæus Alettus, Leucensis, vir nobilis & magnæ in hac Provincia authoritatis & existimationis. Hunc illi è medio tollere veneno, cùm alijs artibus & medijs non possent, conati sunt. Facinus hoc illorum ipsiusmet DN. Aletti verbis referam ex literis ejus ad amicum suum C. V. scriptis. Ea autem sic habent. Anno 1611. Hat es sich zu getragen auff S. Joanns tag im Winter/ daß etliche Jesuiter von Siders zu mir kommen sind am morgen in mein Hauß/ haben mich salutiert, vnd mir etliche scripta presentiert, vnd zu handen gestellet/ welche ich von jhnen empfangen/ und in den Tisch gehalten. Himwider hab ich jhnen auch gewiesen einen Extract, so auß Petro Martyre copiert, nemblich de Pœnitentia & vera Confessione. Auff solches hab ich uns ein gut Morgenbrot zurüsten lassen/ zu welchem wir mit einanderen gesessen/ ein frölichen Trunck gethan/ vnd mit gutem willen wider von einander gescheyden. Nachfolgendes Tags/ war Sambstag/ bin ich ober die mir/ durch die Jesuiten gelifferte Scripta, als ich noch nüchter/ gesessen/ welche die Jesuiter deß begangenen Mords am König entschuldigen thun. Als ich nun diese Scripta nüchter gelesen/ ist mir ein böser Staub/ oder Geruch in meine Nasen kommen/ inmassen ich vermeinet/ es wolte mir meine Augen zum Kopff außstossen/ ja meinen Kopff gar zerbrechen. Vnnd dieweil ich hierumb einen starcken Argwohn wider die Jesuiten gefasset/ hab ich mich starck zu sternutieren oder neüssen bewegt: Hierauff Carbobenedicten Wasser getruncken/ vnd folgend Venedischen Tyriackes genossen. Vnd als ich vermeinet/ alles bösen entlediget seyn/ ist mir doch etwas im Hals vnnd in der Kählen verblieben/ inmassen es mir den appetit hinweg genommen/ vnnd mir vorab das Fleisch essen gar erleydet/ mit hin abgetorret/ vnnd zu letst gar in das Beth gelegt/ also daß iederman vermeinet/ ich werde den Geist auffgeben müssen: Jedoch ist es von den Gnaden GOttes besser worden/ wiewol ich drithalb Jahr darā zu thōwē gehabt. Volgends hab ich gemelte Scripta einem guten Freund zu lesen vergönnet/ der meinung/ solcher Staub ader Geruch were darauß gar verrochen oder verlohren/ so ist doch gemeldtem Freundt auch widerfahren/ daß er ab dem lesen dieser Schrifften acht Tag ist kranck gelegen/ Er hat mir auch solches verweißlich vor zweyen Herren fürgeworffen/ als ob ich das studiosè gethan habe/ ꝛc.

EPILOGVS

EPILOGVS LIBRI III.

DE

STVDIIS IESVITARVM

ABSTRVSIORIBVS, DOLIS ETIAM,

Fraudibus, Imposturis & Consilijs *eorum* Sanguinarijs, *ex* Recensione IOHAN. CAMBILTONI, Græcensis *olim* IESVITÆ

QVod Marcus Cato olim dixit: Mirum si Aruspex Aruspicem videns non rideat: idem quis non incommodè de Iesuitis pronunciet, Mirum si Iesuita Iesuitam intuens, risum cohibeat.

Loquor autem non de simplicibus Iesuitis, quibus vel ob ingenij debilitatem, vel Religionis opinionem, vel temporis brevitatem abstrusiores Iesuitarum technæ ignotæ sunt. Hi namque tanta disciplinæ severitate coërcentur, nemo illorum, nisi sagacissimus, subodorari possit, quid monstri subsit. Sermo mihi est de ipsis Iesuitarchis, Regentibus, Patribus, Provincialibus, Generalibus. Quorum tanta est cùm omnium flagitiorum, tum maximè scortationum, proditionum, & Magicarum artium communio atque societas: ut omninò mirum videri debeat, si quis alicui repentè fiat ob viam, statimque quasi quoddam exemplar intueatur sui, non extemplò rideat effusissimè.

Placet ergo hoc loco nonnulla recensere, quæ maximam partem ipsemet vidi, partim à Iesuitis audivi, quos nominare possum, & certè nominabo, si contra hæc vel hiscere ausint.

Omnia autem nunc breviter & rudi quadam delineatione: at suo tempore Deo volente fusius & prolixius, assignatis omnibus circumstantijs.

Principiò, si ingrederis Collegium aliquod Iesuiticum, præcipuè in urbe aliqua ampla & populosa constructum, At quid dico præcipuè? quum nullum sit Collegium in hoc loco humili atque obscuro. Si inquam tale aliquod Collegium ingrederis, jam primum ab initio, intuere diligenter Ianitorem, alterum Charontem aut potius Cerberum. Is est plerumque senio confectus, aut si junior, certè exploratissimæ fidei & taciturnitatis. Hic si quisquam alius, omnia mysteria Iesuiticæ Cabalæ novit, apud hunc reposita sunt omnis generis & status virilia & muliebria vestimenta. Hisce varijs modis quam quisque personam agere se posse confidit, induti Iesuitæ, mirabiles exercent imposturas. Nunc enim militari habitu conspicui per plateas & compita vagantur, & in publicis lupanaribus scortantur & helluantur. Nunc civicam vestem induti, seque Lutheranos aut Calvinistas professi, explorant in diversorijs, in foro, in tribubus, quid vulgò de sese dicatur, quæ consilia volvantur & ineantur.

Talis aliquando deprehensus est Viennæ.

Nunc doctorio habitu clari, & annulis radiantes, & ex professo se Pontificios asserentes, ubi sciunt locupletiores è plebe, quibus sunt filij, eos tanquam aliud quid sciscitaturi adeunt, & in eorum familiaritatem se insinuant miris modis. Hortantur ad extremum, ut filios suos Iesuitarum disciplinæ committant: Nam & se aiunt, ipsis Magistris usos, & non pœnitendos fecisse progressus. Nunc nobilem induti, conducto foris veredo, Principum aulas frequentant causâ officij. Nunc exulem præ se ferunt, sibique subveniri petunt, præsertim à Theologis Protestantibus & Calvinianis, ut explorent, quid contra se scriptitent: Et tales omninò puto fuisse eos, qui vos hactenus, viri Reverendi, tam miserè deceperunt. Sed quo magis hujusmodi exploratores in posterum caveatis, dicam vobis postea, quid consilij modò, modò inquam ceperint Iesuitæ.

Iam verò quorsum Muliebres illæ vestes? Audite. Nullus Terentianus Leno tam subducta ratione ad conciliandos meretricios amores fuit, quàm sunt hodiè Iesuitæ. Ac præsertim is, quem dixi Ianitor. Nam quod alij in penetralibus & adytis Templorum per auricularem confessionem, consequi nequeunt: Hic blanditijs & miris allectamentis facilè impetrat, maximè apud pauperiores viduas & mulierculas, quæ filias eò mittunt, acquirendæ causâ elleemosynæ. Et adde nomina in ix, ut Latrix, Netrix. Has ubi in nassam attraxit impurissimus Ianitor, etsi illæ laceris & detritis squalent vestibus, tamen alijs,

quas habet in promptu, splendidè ipsas exornat, easque per varios anfractus & meatus ad Venerabiles Dominos Patres deducit. Isthac autem non fiunt interdiu, sed sub serum crepusculum. Inde totam noctem helluationibus & tripudijs exigunt: Iunioribus hæc non animadvertentibus. Habent enim ad rem reducta, & concernamenta, aut etiam subterranea loca, & laquearia, ut illi, qui olim Romæ Veneri initiabantur. Quorum tam belluina fuit ad carnis lasciviam projectio, ut iram Deorum veritus Senatus, lupanar illud funditus everteris, sicut Livius testatur.

Hæc de Ianitore Iesuitico. Quibus & hoc addo, si qui fortè talem & tantum apparatum vestimentorum conspiciunt, miranturque quid sibi velit, his respondetur, isthac omnia comparari agendarum comœdiarum gratiâ. Sed hic ast finis minus principalis.

Iam porrò Templum ubi es ingressus, ne dubita, quin sub ferreo cœlo ambules, Mars tibi imminet cruentus, non Princeps ille pacis. Subter te luridum inferni barathrum & officina carnificum. Referam hic bona fide quæ ipse vidi. Pragæ supra Templi laquearia, aliquot millia ferrearum cestuum & flagellorum invenies: ut Bohemis ferre mos est. Ad latera disposita sunt tormenta bellica, & musquetta quàm plurima interpositis lanceis & bipennibus. In medio ubi coëant arcus laquearium, prægrandium missilium lapidum aggeres conspicies quamplurimos. Similem apparatum deprehendes etiam Cracoviæ. De reliquis Collegijs non dubito. At in quem finem quæritis obsecro? Fateor & mihi rem ab initio mirabilem & prodigiosam visam. Sed res sic habet. Sciunt Iesuitæ, se in omnium propè hominum etiam saniorum Papistarum odio versari, propter res turbulenter & nefariè à se gestas. Neminem enim curant, ne consortes quidem Religionis, dummodo Pontifici gratificentur, etiam cum totius orbis confusione, & Patriæ proditione. Quia ergò in perpetuis animi consternationibus hærent, maturè cautum sibi volunt, ejusmodi apparatu bellico. Metuunt enim ut egomet ab ipsis aliquoties audivi, ne sibi accidat idem, quod Templarijs, qui licet impensè Pontificij essent, tamen propter nimiam ambitionem & avaritiam intolerabiles effecti, de consensu omnium Christianorum Principum, & ipsius quoque Pontificis approbatione, uno propè momento per universum mundum, è medio sublati atque extincti fuerunt. Idem accidit & Pythagoricis Ethnicorum Iesuitis in Italia. Verùm in Templis potissimum reposita sua volunt præsidia & arcana, idque propterea: Sive enim exorto tumultu concursus fiat à Papistis, auxiliandi gratiâ, ut subitò armari possint, sive diripiendi & prædandi causâ confluant alienæ Religionis assecla, ut supernè telis & lapidibus obrui queant. An verò non hoc est ex Domo orationis facere speluncam latronum? Sed audite, quæ magis miremini & detestemini. Nam hæc sunt aurea & eburnea præ illis quæ sequuntur. Subter pavimentum Templi, Gracij & alibi, quæ caverna & carceres subterranei, ad quos supernè descenditur per cochlæas. Huc conferunt, ut Virgilianus ille Cacus, rapinas & thesauros suos, stipantque cavernis ingens argentum. Et sic non modò summo cum voluntatis consensu, sed etiam incredibili cum voluptate sunt pauperes, istamque paupertatem admirabili patientia sufferunt, in voluntarios autem pauperes ut indignos tam beata cruce, diris devoventes. Divitias autem suas ita plerunque condunt, ut directè & perpendiculariter subjaceant Altari majori & eminentiori. Atque sic cùm Missam cudunt, supra Marti & infra Mammonæ sacra faciunt. In carceribus verò subterraneis miram videas Bibliothecam: Funes, Fidiculas, gladios, secures, forcipes, cippos, numellas, scalas, quibus illigati miseri, artuatim distrahuntur, si qui deveniunt in istorum Mezentiorum & Phalaridum manus. Non desunt tragicæ vestes carnificum, pileus pyramidalis atris plumis ornatus, thorax fimbriatus & dissectus, caligæ hydropicæ & follicantes, ad talos usque demissæ, ut vel intuenti horrorem incutiant. In quem finem, malum, hæc officina parata est, à viris Religiosis, & mitissimi Salvatoris nostri æmulis? Audi. Istiusmodi instrumentis intellectum discipulorum suorum captivum ducunt, sub obsequium Iesuiticum. Si quem enim non duraturum captivum ducunt, sub obsequium Iesuiticum. Si quem enim non duraturum suspicantur in proposito, aut erupturum, & arcana Iesuitica proditurum metuunt: hunc cippo inclusum, diuque fame & inedia maceratum, tandem exquitissimis tormentis enecant. Nihil ipsis affingo, scribo quod res est.

Fuit Gracij ante biennium, Iacobus quidam Clussaus, præstantis ingenij adolescens: hunc virgis & loris ob rem leviculam, miserrimè concisum, cùm se profugiturum, & quæ præterea in se flagitiosè commisissent, palàm conquesturum affirmaret, ejusmodi carceri mancipârunt, ex quo postea nunquam emersisse visus. Nulli juniorum dubitabamus, quin diris cruciatibus exspirasset. Hoc inauditæ Tyrannidis exemplum suo tempore consignatis omnibus circumstantijs, quod ipse miser Clussaus facturus erat, ego divulgabo. Quin & aliud huic non dissimile facinus, in Martinum quendam (cujus parentes opinor adhuc vivunt Miltenbergæ aut Milbergæ) scelerato latrocinio à Fuldensib. Iesuitis

Erasbuis Carvilanus

tis

tis admissum, omnium hominum oculis subjiciam. Et quot existimatis istiusmodi barathro devoratas & absumtas fœminas? quot interemtos infantulos? quot luculenti & ampli patrimonij sublatos adolescentes? Ego quidem non existimo, sed hoc ipsum firmissimè statuo. Quoties sub noctem auditi Novitijs nobis ejulatus, vagitus, suspiria & lamenta longè miserrima? gelidissimum exigente metu per corpus sudorem, & pilis horrore regentibus. Crediderunt simpliciores esse animas recens defunctorum. Ego credidi recens natorum & occisorum.

Cæterùm, ne quid Iesuitis ad extremam Diabolicam malitiam desit, solent illi nonnunquam in ejusmodi subterraneis locis Diabolo jucundum præbere spectaculum, dum terrificas induti larvas, Novitijs ad hanc Tragœdiam evocatis, horrendo cum boatu occurrunt, exploraturi eorum constantiam & præsentiam animi. Nam qui fracto & dejecto sunt corde, eos ceu degeneres, ad Magicarum artium penetralia non admittunt, sed ad inferiorum artium vestibula abijciunt. Audaciores diligenter notant, & serijs studijs reservant: sed res sæpenumero cadit infeliciter. ut anno 1602. mense Septembri Pragæ contigit, dum quinque Iesuitis primarijs, sub Diabolicis larvis juventuti obludentibus, immiscuit se sextus, & is quidem haud dubiè verus Diabolus, qui unum ex quinque fictis Diabolis medium complexus sic pressit, ut triduo post moreretur. Factum id lippis & tonsoribus notum est Pragæ. Nec tamen tragico illo exitu deterriti, in sacrilego Magiæ studia obstinatè pergunt. Inter omnes autem Iesuitas, Magicarum artium peritia eminet Pere Cotton Gallus quem Rex ipse tanti facit, ut Regia mensa adhibeat, & familiares cum eo misceat sermones. De quo ipsi jactant Iesuitæ, quòd speculum habeat constellatum, quo quicquid Rex scire aveat perspicuè ipsi repræsentet. Nec esse quid tam abstrusum, aut geri & consultari in reliquorum Monarcharum intimis conclavibus, quod illius constellati, vel potius condiabolati speculi beneficio, non in lucem proferre possit. Et quidem hujus Iesuitæ, potentissimum quendam Imperij Principem, eumque Evangelicum, in partes suas pertrahere, quandoquidem is Magico studio mirificè delectatus fuisse dicebatur.

Quos verò inter sese Novitios huic artificio perdiscendo deputârunt, ijs explicant nongentas illas propositiones, quas Mirandulanus ille Comes Romæ affixit. Item, Ioannis Tritemij librum de Secundeis. Item, Cornelij Agrippæ tractatum de occulta Philosophia. Item, Theophrastum de Constellatione, & sigillis Planetarum. Item, nescio cujus Abbatis Steganographiam. Item, artem Pauli ad conciliandas revelationes. Vbi Divum illum Paulum intelligunt, quem dicunt arte quadam Magicâ instructum, tantas percepisse divinitus revelationes. Eandemque calluisse dicunt & Ioannem, imò Christum ipsum omnibus numeris absolutissimum fuisse Magum, non dubitant. Vt egomet ab ipsis non semel audivi, & nominare possum à quibus. Et hactenus de Templo Iesuitico, quibus addo subterraneas illas latebras, & Cyrcea antra subesse plerumque choro, aut peristylio, non ubi populus consistit.

Nunc ubi te contuleris ex Templo in Musæum (de triclinio enim, cubiculis & Area recreetoria: Item de disciplina Novitiorum, qui jam se votis astrinxerunt, & de convictu cæterorum discipulorum, qui Iesuitarum curæ sunt commissi; Item de Methodo & ordine studiorum, nihil nunc quidem dicam, sed in aliud tempus differam, & sunt pleraque aliunde nota) ubi inquam in Musæum te contuleris, ad dextrum latus te converte, videbis ibi lectissimam & conquisitissimam Bibliothecam omnis generis auctorum. libri omnes in pelles aut membranas niditissimas compacti auro & argento radiant. Quorum usus est quotidianus, illi pulpitis dispositi in prælonga tabula & catenulis sunt alligati. Ad interiorem Bibliothecam solis ingredi licet Patribus, & libros inde mutuari quos volunt, Iunioribus præstant illi quotidianos, nec sine venia Regentis è reliquis vel apicem excerpere licet.

Cæterum in hac Bibliotheca nulli sunt libri Hæreticorum, sed probatissimorum auctorum & Catholici omnes. Indignos enim judicant, ut inter reliquos locum aliquem obtineant, & fortè metuunt, ne pestifera contagione cæteros inficiant. Quare ad sinistram tu respice, ibi cernes miseros Hæreticorum libros, in luctu & squalore constitutos, & quidem atris pellibus, atris membranis ligatos & atro colore desuper tinctos omnes. Ex his ne Patribus quidem eximere fas est, quos desiderant sine præscitu Regentis. Iunioribus autem ne petere quidem licet, nisi carmine prius, aut alio scripto, hunc ipsum Auctorem cujus scripta cognoscere cupiunt, omni genere convitiorum proscinderint. Inter hasce Bibliothecas medium occupat Musæum, multis cellulis, cæruleo velo ab invicem separatis distinctum. Dextrum latus obsident Patres sinistrum Iuniores, qui jam ordines aliquot susceperunt. Reliqui Novitij communibus convictoribus sunt immixti, ut ipsos observent, eisque Iesuitici ordinis suavitatem & excellentiam continuus vicibus deprædicent, maximè locupletioribus & Hæredibus patrimoniorum suorum unicis.

De studijs Iesuitarum hic nihil subjiciam.

Sed

Sed describam breviter examen Provincialis, quod nuspiam extare arbitror. Vnusquisque Provincialis ab ea Provincia, aut Regno potiùs, quod inspectioni & curæ suæ commissum habet, denominatur. Ejus officium est, invisere Collegia, eorumque supputare reditus & census, insuper annotare diligenter, quinam ex Magnatibus liberos in Collegijs erudiri curent, & quot illorum sint numero? Num quotannis aliqua fiat accessio discipulorum, & amplificatio fortunarum & opum? Num qui sint, & quot ex Lutheranismo conversi? Si nulli, aut etiam facta aliqua Pontificiæ Religionis imminutio, & jactura bonorum: exprobrat negligentiam & socordiam, mandatque severiter, ut acceptum damnum resarciat. Quòd si gesserunt se egregiè, multos converterunt, multum comparserunt & corraserunt, omni laude cumulat & cælo refert. Insuper sciscitatur, quænam sit vicinorum Hæreticorum de ipsis opinio, quænam consilia Magnatum? quales habeant conventus, & quot & ubi? quid decernant, quid volutent? Item, an Hæreticorum Principes crebrius sint domi, an alibi? ad quosnam proficiscantur frequentius? Quali quisque sit ingenio? quibus rebus ut plurimùm delectetur? An curam aliquam suscipiat Reipublicæ? An amore & studio aliquo teneatur Religionis? An potius vino, veneri & venatui indulgeat? An quos habeat in aula Catholicos? Quinam sint populares rumores de suis Principibus? Num Ecclesiæ adversariorum ferveant? Num Pastores Ecclesiarum sint viri docti & diligentes, an verò somnolenti & illiterati? Num Theologica facultas in vicina Academia Hæreticorum floreat? Num crebriores habeant Theologi disputationes? & contra quos maximè? quos libros & de qua materia in lucem ediderint nuperrimè? Ad hæc & alia si respondeat Regens & Reliqui Patres appositè: mirificè prædicat industriam & vigilantiam. Sin minùs, eosque adeò rerum istarum nescios deprehendit, acerbè vituperat. Quid agitis, inquit, vos solemni & desides? Cur perditum itis Romanam Ecclesiam? Quomodo summo Pontifici hanc inertiam vestram probabitis? Cur non insinuatis vos agendis rebus? Cur metuis? cur non intrepidè rem aggredimini? Dudum hæc gesta, dudum perfecta oportuit? Videse diligentiam Hæreticorum incredibilem? Et vos stertitis? His & similibus verbis ipsos increpat & exacuit? Tandem quærit de discipulis, convictoribus, Novitijs & reliquis: Quot eorum sint numero, quantus cujusque profectus? ad quod quisque studium inclinet? num quis inter eos spinosior & scrupulosior? Talem enim à Theologico studio prorsus removendum existimant, nisi scholasticis disputationibus probè exercitatum, & opinione Religionis imbutum. Quærit præterea, num quem habeant in grege, qui pro amplificanda Romana Ecclesia, laudabili aliquo facinore se obstringere & vitam denique profundere non dubitet, si quidem necessitas aliquando flagitare videatur.

Ad extremum omnia isthæc consignata Generali transmittit Romam per quem immediatè significantur Pontifici. Atque sic per totum Christianum orbem nihil geritur aut consultatur, quod non per hos Imperij proditores Papæ innotescat. Per Provincialem etiam Iesuitæ ab uno Collegio in aliud transferuntur, idque ferè triennio quolibet.

Addam postremo corollarij loco miras Iesuitarum technas, quas nuper admodum communi consilio fabricatas, ad subvertendum Ecclesiæ & Reipublicæ statum in Imperio Romano in effectum traducere conati sunt, & conantur etiam num hodie. Etenim hic eorum finis unicus, quo pacto commissis inter se Imperij Principibus, & sublatis è præcipuis Ecclesiæ doctoribus, Hispanicam Tyrannidem, & Primatum Pontificis in Germaniam subinferant. De qua reipsum Provincialem Del Rie verba facientem commemini. Consilia & machinæ ferè sunt ejusmodi, ut sequitur.

Principio videndum & elaborandum, quomodo Potentissimi Imperij Principes à se invicem abalienentur. Hic finis est. Medium, ut abalienentur est ipsa Religionis inter ipsos diversitas. Cæsar ita declaret, Religionis libertatem locum non habere, nisi prius ablata restituantur, post Pataviensem transactionem. Hoc illi certò renuent & excutient. Mittat ergo Principes, & idem flagitet à civitatibus Imperij: illa aut obedient aut non obedient: Si prius, salva res est: si posterius, proscribat eas & vicinis Principibus, & semper uni Calviano, alteri Lutherano diripiendas tradas. Non enim putârunt Pontificij, tam prudentes fore Principes Protestantes in causa TonnaWerdensi, quin se vel ad minimum Palatinus aut Wirtenbergicus oppositurus esset Bavaro. Quo facto proscripti fuissent & ipsi & omnis conscissa pacificandi ratio, non modò ex Pontificijs, sed etiam Calvinianis. Quia verò considerantius egerunt, quàm existimatum fuit; Ad has se converterunt fraudes Iesuitæ; Nam proscriptis una atque altera civitatibus Imperij, nullus sibi temperaturus est Principum, quin malit sibi potiùs, quàm alteri æmulo ex communi præda consultum. Hoc in genere. In specie autem admittendum esse, ut commissis inter sese Saxonicis Principibus, potentia eorum frangatur. Id autem fieri posse commodissimè.

Primò,

Primò, Si primatus Magdeburgicus, qui nunc vacat, Electori Coloniensi Bavaro decernatur administrandus, id neque Brandeburgicus, neque Saxo facilè concesserint.

Secundò, Id si non succedat pro votis, aliquid causa obtendendum, quare videatur, aut videri saltem debeat ab Electorali dignitate removendus Saxo. Si enim Imperij proceres Wenceslaum à Cæsareo culmine dejecerunt, quia ipsis videbatur ignavior: habere etiam posse Cæsarem justam causam, quare Saxonem istum, quotidie ebrium ab electorali dignitate removeat. Tradat igitur & restituat hanc dignitatem familiæ Wimariensi: & quia Principes illi adhuc minorennes, administrationem Electuræ committat Henrico Brunsvicensi Principi literato & vigilanti. Hæc res sine dubio incredibiles excitabit turbas per totam Saxoniam: Ita mutuis se conficient & atterent viribus, ut communi mox superventuro hosti resistere nequeant. Brandenburgicum & Pomeranos quod attinet, dandam operam, ut Affinis Cæsaris Rex Poloniæ cum patruo suo Rege Sueciæ Carolo, sic pacificatur, ut Prussiam communi tectioni subjiciant, & in capita dividant. Contra quod se Brandeburgicus totis viribus opponet. Hassiæ verò Landgravium adjungendum, ut cum patruo Ludovico dividat æquabiliter Hæreditatem, & Hersfeldensem administrationem resignet Episcopo Herbipolensi. Sin minus, ut proscribatur, & Ludovico ditiones ejus assignentur. Wirtenbergicum porrò ducem & Electorem Palatinum, facilè committi posse inter sese, si ad restitutionem Cœnobiorum aliquot Dux adigatur, & si nolit proscribatur, assignatis Electori vicinis aliquot Monasteriis, & inter ea, comprimis uno, quod pridem desiderâsse dicitur.

Hæc sunt funesta consilia Iesuitarum, quæ ex ore ipsorum audivi, summo cum stupore & admiratione. Suntque quàm plurima alia quæ non omnia mihi occurrunt: & in hunc finem spectat pax Belgica & Turcica Sed DEVM credo sic rem direxisse in Ecclesiæ salutem, ut quas illi inimicitias inter Germaniæ proceres serere nituntur, eas jam conspiciant, flagrare inter Cæsarem & fratrem ejus Matthiam, Pontifici addictissimos & charissimos filios.

Quin & hoc deliberatum & consultatum est à Iesuitis, ut emissis aliquot audacissimis sicariis, præcipuè Evangelicæ & Calvinianæ Ecclesiæ Doctores, veneno tollant, tanta intoxicandi peritiâ instructis, ut patinas, saliva, malluvia, Lebetes, & quæ reliqua ad usum quotidianum destinata sunt, sic inficere valeant, ut licet decies extergantur, tamen atrocissimi & præsentissimi veneni vim retineant. Quapropter pios & sinceros Ecclesiæ Antistites hortor, ut in posterum sibi caveri velint, nec cuiquam facilè fidem adjungant, nisi prius probe exploraverint.

Hæc in mentem mihi nunquam venire potuissent, nunquam etiam venissent, nisi à primariis Iesuiticæ colluviei sociis hæc singula, & multò alia plura accepissem, quæ in Patria & Ecclesiæ salutem, in apricum producere debui, nunc quidem solùm delineando, at suo tempore, Deo volente, omnibus coloribus & circumstantiis, loci, temporis & personarum exprimendo.

FINIS LIBRI TERTII.

DE DOCTRINA IESVITARVM.

LIBER QVARTVS.

In hoc Libro eam tantùm DOCTRINAM IESVITARVM referam, quam ipsi & alii Pontificii parricidia Regum ac Principum: item, proditiones, seditiones, perjuria, Ligas & conjurationes Subditorum adversus Reges, aliosque legitimos & à Deo ordinatos Magistratus, Amphibologias quoque seu Æquivocationes, ac similia multa approbant, & horum scelerum patrocinium suscipiunt.

CAPVT PRIMVM.

De Parricidiis *&* Abdicationibus Regum *ac* Principum, *&c.*

I.

PRIMO, *docent, pro invalidis & planè nullis habere Imperatorum, Regum, Principum, aliorumque Ordinum Constitutiones, pacta, conventa, capitulationes, fraternitates, concessiones, quibus alia Religio, quàm moderna Romano-Catholica indulgetur: Etiamsi juramento confirmata, non autem à Romano Pontifice approbata sint:*

In Tracta. Tom. XI. part.2. pag 181.

Iacobus Simancha Episcopus Pacensis de Cathol. Institut. cap. 46. Vbi postquam num.26, dixit, *Se Lutheranorum nomine etiam Sacramentarios intelligere*, post alia numero 25. docet; *Ad hæreticorum istorum* (Lutheranorum) *pœnam & odium etiam pertinere, Quòd fides illis data servanda non sit* (vt in Concilio Constantiensi factum) *non obstante juramento.* Item. *Cum hæreticis nullum commercium, nec pacem ullam esse posse; ideoque fidem illis datam, etiam juramento firmatam, nullo modo servandam esse. Sæpè* (addit) *id à nobis dictum, necesse est tamen incessabiliter iterari, & tamdiu non tacere, quamdiu pacis illud nomen obtenditur.*

Tracta. Tom. XI. pag. 315.

Cunradus Brunus qui etiam ex Schola Iesuitica emersit, de Hæreticis lib.3. cap.15. ponit quæstionem de tali pace Religionis, qualis est in Imperio ex conventionibus Anni 1552. & 1555. An rata sint & valeant pacta, conventiones, leges & rescripta, quibus hæretici pacem & securitatem impetrant, ut qui eos offenderit, fractæ pacis teneatur? Item, Quibus permittitur, ut Ecclesias, Episcopos, Sacerdotes & Clericos habeant, Ecclesias reformare, Ecclesiarum bona possidere, administrare & dispensare possint, utque Ecclesiastica jurisdictio contra ipsos suspendatur? Et respondet, *non valere; cum hæreticis Catholico nullam pacem esse posse. Et esse conditionem iniquã & blasphemam, quâ hæreticis permittitur; ut Dogmata sua doceant.* Et in fine ejus d. capit. *Hodie nulla pax rata esse potest, quæ cum hæreticis eâ lege contrahitur, ut offendi non possint: Horrendam & abominandam esse pacem eâ conditione initam,*

initam, ut qui eos offenderint, fracta pacis condemnentur. Econtra omnia divina & humana jura illes exstinctes velle.

Petrus Ribadeneira Iesuita de Principe libro primo postquam capite 16. pagina 104. editionis Moguntinæ de Anno 1603. Protestantes Principes injutiosè rebelles & summè impios appellavit (ut & socius illius Iacobus Sylvanus aliàs Iacobus Keller Iesuita Ratisbonensis in nuper edita Philippica eosdem Principes Perduellium appellatione diffamare non erubuit) subjicit capite 17. & 18. *Pacem hanc Religionis, quam Politici nostri invexerant, quamque Germani Lutherana factenis affecla sunt amplexati, & in Belgio nonnulli sibi concedi postulant, non indulgendam neque ferendam.* Idem asserit etiam Andræas Erstenberger sive Franciscus Buchardus in Anatomia (laudata à Iesuita Ribadeneira) part. 3. cap. 13. pag. 306.

Martinus Becanus Iesuita Moguntinus in disputa. de Fide hæreticis servauda, nuper Anno 1670. Moguntiæ impressa cap. 10. pag 88. & seqq. asserit, *Libertatem sive pactionem illam Religionis, quà liberum permittitur, esse Catholicum, vel Lutheranum, vel Calvinistam, omninò esse illicitam, & divino precepto repugnantem, nec aliter quàm aliquo tempore, majoris damni vitandi causà, tolerari posse. Imò hac libertas potius* (ait pagina 94.) *à Catholicis omnibus modis, quantum commodè fieri potest, impediri & profligari debet. Nullus sit istis ministeriorum locus: Sciant omnes, etiamsi quid speciali rescripto vel pacto ab hujusmodi hominum genere impetratum sit, non valere.*

Sic Iulianus Cardinalis S. Angeli Ladislao Regi Hungariæ & Poloniæ post pacis conventionem cum Amurathe initam, & juramento ad hostiam sacramentalem firmatam, persuasit fidei datæ violationem: *Inania*, inquit Iulianus, *fidei ac fœderis nomina, & verba quædam inconsulta per spem, metumque mutuo jactata esse, qua fœderis nomen sanctitatemque non obtineant. Iuramentum interpositum, ceremoniam tantùm temerè jactatam fuisse. Eorundem Principum alterum consensu bellum intermitti oportuisse, quorum ope, auspicijsque geri susceptum oportuit. Et nedum fœdus cum hujusmodi hominum genere inire licuisse, sed & initum non tenere in jussu Pontificis maximi.* Ac postquam de potestate Pontificis multa præmisisset, tandem subjecit; *Pontificis maximi auctoritate se id fœdus, qualecunque esset, rescindere & abrogare, Regemque & cæteros, quorum interesset, à juramento & responsione quam Turcis fecerant, absolvere.* Philippus Callimachus Florentinus (qui Romano-Catholicæ Religionis fuit) historiarum de rebus gestis Ladislai Regis Vngariæ, libro tertio. Et Æneas Sylvius (qui idem post Papa Pius II.) Epistolâ 81. Et notandum, Quòd licet Iesuita Petrus Ribadeneira, De Principe libro secundo capite vigesimo decimo, hanc perfidiam improbet, & causam maximæ cladis fuisse fateatur, illum tamen suppressisse, quòd Cardinalis Iulianus auctor illius perfidiæ & perjurii fuit. Alter verò Iesuita Martinus Becanus in Disputatione de Fide Hæreticis servanda capite septimo pagina sexagesima sexta falsò allegat, *A nonnullis Principibus Christianis Ladislaum ad violandam fidem & bellum redintegrandum sollicitatum fuisse.*

Sic Iohannem Strigoniensem Archiepiscopum, & Iohannem Episcopum Quinque Eccles. Erga Matthiam Regem suum ingratissimos Friderico III. Imperatori, authores consilii de violanda fide & jurejurando fuisse, tradit Racanus in Epitome rerum Hung. Ideoque Matthiam instructo exercitu Germaniæ fines ingressum, quicquid locorum occurrit, diripuisse, vastâsse, incendisse Austriam denique, Stiriam, Charinthiam occupâsse.

At non tantùm illis, quos hæreticos fingit Pontifex Roman. fidem ipse met non servat, docetque non servandam, sed & domesticis fidei suæ. Ne longè exempla petantur: Exstant inter acta & recessus Imperii duo Maximiliani I. programmata, quibus conqueritur, *Iulium II: Pontificem Roman. cum ipse Imperatore, nec non Regibus Galliarum & Arragonia de conjungendis armis contra Venetos pactum fuisse, & ne cuiquam cum Venetis absq; communi consensu pacem inire liceret, donec sua prorsus recepissent. Sed Pontificem fidem violâsse, cum Venetis ad partem transegisse. Et hanc violationem insignem perfidiam & dolum vocat.*

Rectè itaque Senator Venetus Dominicus Trevisanus cùm Leo X. à pactione Cameracensi resiliret, & Venetis pactionem offerret, in Senatu dixit, ut est apud Guicciardinum lib. 8. histor. Ital. pag. 264. *Si in hoc Pontifice Sacerdotalis fides non constantior, quàm ferè semper in alijs fuerat, existeret; se minimè cernere, qua cautio haberi posset, Pontificem Arimio & Faventiâ adeptis, non etiam Cerviam & Ravennam repetiturum esse, ni data fidei majorem rationem haberet, quàm Pontificum mos esset; Qui ut hunc morem suum tueantur, legibus sanxerunt, Ecclesiam suorum Antistitum promissis & contractibus contravenire posse.*

Anno 1527. edita est Moguntiæ cum

 privi-

privilegio Cæſ. pactio Caroli V. Imperatoris cum Clemente VII. contra Franciſcum Regem Galliæ inita, cum Reſponſo ſive Querela ejuſdem Imperatoris; *Quòd Clemens Papa fidem non ſervâſſet, ſed ejus violationem prætextu ad pietatem compoſito tegere conatus fuiſſet.* Ideoque Carolum Imp. dixiſſe, *vocem eſſe Iacobi, manus autem Eſau.* Et addidiſſe; *Toties ſibi violatam fidem ruptaque fœdera.* Item; *Contra jus & æquitatem datam fidem, præſtitumque iuramentum violatum eſſe. Cum hujuſmodi hominibus deinde tutè contrahi non poſſe.*

Hoſius Cardinalis Epiſtola 193. 202. 220. Henricum Poloniæ Regem hortatur, eum nullo modo debere fidem datam Evangelicis Polonis ſervare. Nunquam ait, *patiaris ullâ te ratione ad ea, quæ promiſiſti, ſervanda teneri: quia Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.* Et hanc admonitionem poſtea ad Regem Poloniæ Stephanum Antonius Poſſevinus Ieſuita repetiit.

Sententia ergo Ieſuitarum aliorumque Papiſtarum hæc eſt; Hujuſmodi pacificationes ex ipſorum parte non eſſe obligatorias, niſi cum authoritate & conſenſu Pontificis Rom. initæ ſint, ſed nullas & irritas eſſe. Sed etſi validæ eſſent, tamen ad Papæ nutum reſcindi ac caſſari, & juramentum interpoſitum, Pontificiis relaxari, imò & poſt perjurium admiſſum abſolutionem facilè impetrari poſſe.

In eandem ſententiam docent porrò ex priore axiomate, *Pacem Religionis inter ordines Germanici Imperij conventam, uti per vim extortam, non eſſe obligatoriam, Imò & ad tempus tantùm conceſſam, dilationem, moratorium & tolerantiam fuiſſe.* Nempe uſque ad Concilii Tridentini publicationem, quæ Anno 1564. ſecuta eſt.

Iohannes Paulus Windeck in deliberat. de hæreſibus exſtirpandis, impreſſa Coloniæ cum gratia & privilegio Cæſ. Majeſtatis A. 3. in reſponſ. ad 4. object. pagin. 324. *Quòd hâc pacis formulâ Cæſar Proteſtantibus cavit, ſummâ neceſſitate adactus fecit: nam irruente tum in Auſtriam Turcâ, neceſſe erat, omnes undecunque vires contrahere.*

Ibidem Windeck, *Conſtat ex eo edicto, Cæſarem pacem Proteſtantibus tantùm ad uſque Concilij tempus, quod diſsidium hoc ſanari poſſet, conceſſiſſe. Idem pagina 326. ubi ſubjicit. Proteſtantibus tantum moratorium, dilationem, & tolerantiam conceſſiſſe uſque ad judicium Concilij Tridentini. Quamobrem mirari animum ſubit vecordiam ſectariorum, qui pro Religione tuenda toties Comitiorum decreta contra nos ſtultiſſimè detonare & deblaterare ſolent.*

Idem Windeck pagina 414. *Quòd nonnunquam Catholici cum ſectariis tranſegerunt, eo fine fecerunt, ut interea reliquis negotiis expediti, poſtea unum hoc bellum contra Sectarios adminiſtrarent, omnemque ejus molem in ipſos converterent.* Idem docet etiam Andreas Erſtenberg aliâs Fr. Burckhardus de Anatomia libro 3. cap. 13. pag. 305. & ſeq. Et. Auffwecker der Geiſtlichen cap. 3. fol. 66. & 70.

Melchior Cleſelius quoque quondam Archiepiſcopus Viennenſis, ejuſdem farinæ cenſuram conſcripſit anno 1606. ad Matthiam tunc Archiducem Auſtriæ directam.

Et Poſſevinus aliiſque Ieſuitæ Henrico Gallo & Stephano Bathorio Poloniæ Regibus authores fuerunt, ut de hæreticis (Evangelicis) extirpandis ſeriò cogitarent. Nullo enim modo fidem, Evangelicis Polonis datam, ſervandam eſſe: quia juramentum non debeat eſſe vinculum iniquitatis.

II.

SECVNDO, docent etiam, *hoc tempore adlaborandum Pontificijs ubique, ut omnes hæreticos, inprimis Lutheranos & Calvinianos, illorumque fautores, politicos illos Catholicos, qui potius pacem ſervare, quàm auxilia ad hæreticorum oppreſſionem conferre malunt, igne, ferro, veneno, pulvere tormentario, bellis & aliis machinationibus opprimant. Niſi fortè majus incommodum Pontificij metuant, ſi id jam tentent, tunc enim tempori ſerviendum: alijs contrà ſentientibus, non amplius temporiſandum.*

Paulus Chirlandus de hæret. quæſt. 3. nu. 2. Simancha Inſtit. Catho. cap. 46. num. 45. & ſeq. Actio Henrici Garneti Ieſuitæ, per totum.

Ieſuita Creſvvel ſub nomine Andreæ Philopatris contra edictum Reginæ Angliæ ſect. 2. num. 157. Vbi tradit. *Principem, qui à Catholica Religione deflexit, excidere ſtatim omni poteſtate, argumento ejus quod Paulus 1. Cor. 7. dicit; Si infidelis diſcedit, diſcedat; in hujuſmodi enim caſu non ligatur frater aut ſoror.* Idem paulò poſt numero 160. *Omnium Catholicorum ſententiam eſſe, obligatos eſſe ſubditos ad Principes hæreticos depellendos, qui fidei Catholicæ injurioſi ſunt, ſi modo vires ad hoc habeant idoneas.* Et ibidem num. 162. *Subditi hujuſmodi Principes ſuos non tan-*

tantùm legitimè possunt deturbare, sed etiam ab hoc præcepto divino, & conscientiæ vinculo arctissimo, ac extremo animarum suarum periculo tenentur. Idem in prædicto Resp. pag. 109. *Si Imperator vel Rex hæreticum favore prosequatur, ipso facto Regnum amittet.*

Cardinalis Reginaldus Polus in Orat. ad Carolum V. Imperat. *Relicto bello Turcico, contra hæreticos bellum movendum. His enim compositis (ait) minori negotio reliqua aggredi ac perficere poteris. A Turca minus periculi imminet.*

Cunradus Brunus de Hæret. libro 3. cap. ult.

Bulla Papalis, quam vocant *Cœnæ Domini*, sic habet: *Excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei & nostra quoscunque Lutheranos & ipsorum receptatores aut fautores, & generaliter quoslibet illorum defensores.*

Stapletonus in Oratione contra Politicos Duaci habitâ, quæ primum in inferiori Germania typis vulgata est, *tales Politicos Hæreticis & Turcis deteriores esse dicit, Quia armis & bellis Catholicissimum propagare recusant. Eos etiam ut novos Diagoras & Protagoras ex omnibus civitatibus pelli debere, ut veteres illos expulerunt Athenienses, propositâ etiam mercede ei, qui illos interficeret.* In edit. Bavarica quę nuper Monachio prodiit, hæc inveniuntur pag. 15. & 24.

Baronius Cardinalis in Epistola contra Venetos; *Duplex est*, ait, *Beate Pater ministerium Petri, Pascere & occidere, juxta illud, Pasce oves meas, & juxta illud, Occide & manduca. Quando enim Pontifici negotium est cum refractarys & adversantibus [Quales sunt Veneti] tum jubetur Petrus eos mactare & occidere, atque in viscera sua recondere.* Idem in sua Parænesi ad Venetos pag. 9. *Restat pater* [Papa] *ut exeratis in maleficos gladium Petri, quem ad hoc constituit super Regna & gentes Christus.*

Rosephus SteVānus Valentinus Doctor Theologus, in libro de osculatione pedum Romani Pontificis, ad Gregorium XIII. edito Coloniæ, Anno 1580. capite 4. pag. 33. *Oportet*, ait *Paulus 1. Corinth. 15. Christum regnare, donec ponat inimicos sub pedibus eius, &c. Cùm hic locus Pauli Ecclesiæ potestatem exprimat, meritò reluctantes & contumaces hostes pedibus trahet, comminuet, proteret, atque sua potestate subditas nationes coercebit, donec veneraturi, pro eius dominatione & dignitate, manus protendant, & vestigiis oscula iaciant. Quos omnes suâ auctoritate confringit & conterit Ecclesia: quia primo prædicatori dictum est: Occide & manduca. Tunc mactat Petrus, cùm impiorum reprimit conatus, & colla furore turgentia pedibus contundit & comprimit.*

Sic etiam Cardinalis maximus Polus Iesuitarum fautor, tubâ seditionis classicum canens, ad arma Carolum V. vocat, hanc luem ab Ecclesia Christi avertat, malumque domesticum congruâ severitate rescindat, ne universum Christianæ Reipub. corpus ad extremum inficiatur. Gladium enim justitiæ divinitus illi, ad Ecclesiæ defensionem & vindictam malefactorum traditum esse. *Accingatur itaque*, subjungit, *gladio suo super femur, potentissimus Imperator, hæreticos & Christiani nominis hostes perniciosissimos sub iugum mittat.* Et utilem hanc fore sanguinis profusionem profitetur: *Quid enim*, ait, *pestiferum membrum in corpore? Quid homo desperatus in Republica? Quid ursus in vinea? quid lupus in ovili? quid proditor in castris? quid seditiosus in civitate?* &c. Item, *Quid paras? quid cogitas? Annon, unde maius periculum Reipubl. nostræ imminet, & tibi præsens iam malum, & novus hostis multò periculosior & infestior, quàm prior Turca, iam urget: eò potius cursum & arma te convertere oportet? Horum semen, seu Evangelium Turcico deterius est, &c.* Ad eundem ferè modum Antonius Possevinus scribit, in libello cui titulum fecit in Italica lingua Li Soldato Christiano: cùm Papa Pius V. Corolo 9. Gallorum Regi milites mitteret. Sic enim inter cætera: *Nisi*, inquit, *milites omnes Christianos seu Protestantes occidant, eos patriam, uxores, liberos, omnem substantiam, atque adeò etiam fidem & salutem amissuros:* & vocat illos: qui verbum Dei tuentur, *sceleratos ministros*, qui nihil aliud quærant, quàm corporis & animæ proditionem.

Hasenmullerus pag. 126. testatur, se audivisse Landspergæ Georgium Baderum, Iesuitarum per Bavariam Provincialem, & Iacobum Crusium, Noviriorum Iesuiticorum Rectorem, aliósque sæpe dicentes: *Nulla nobis pax nulla tuta rerum possessio erit in Germania: quandiu non curaverimus Augustanam Confessionem deleri & Protestantes eius defensores trucidari & comburi. Illud enim hominum genus non aliâ ratione, quàm ignis ardore emolliri & dissolvi potest.* Quibus subjunxit Pater Petrus Italus rerum Spiritualium Magister: *Vtinam*, inquit, *is nostris etiam esset animus & spiritus, qualem habuêre ii, qui Evangelicos Galliâ expulerunt. Nisi consimilis in Germanos instituatur laniena, nostra Societas inter ipsos tuta esse non poterit.* Pater verò Iacobus Lutzius Landspergæ concionator addebat: *Quid est, quod nostri, Augusta, tantâ severitate, iussu Pontificis Romani, novum Calendarium urgent, Si potius curarent, milites conscribi,*

Confeßioniſtas trucidari, Lutherana prædicobilia Vrbe eyci, Textorum domos & bona confiſcari, tunc,& Calendarium tutò recipi,& noſtri ibi quietè vivere poſſent. Pertinaces enim Lutherani, nonniſi morte emendantur. Hæc & ſimilia inter ſe agitabant Ieſuitæ.

Cùm etiam ad Ieſuitas Landſpergenſes per Noribergenſem quendam hypocritam ſcriberetur, Illuſtriſſimam Principem ac Dominam, D. Vrſulam Dorotheam, *&c.* Illuſtriſſ. Principis ac Domini, Domini Ludovici, Ducis Wirtembergici, conjugem pientiſſimam defunctam eſſe: & ſpem etiam eſſe, ipſum quoque Principem ob nimium dolorem & luctum, quem ex conjungis cariſſimæ morte conceperit, mox eam ſubſecuturum, Chriſtophorus Zieglerus Sturgardianus, ingratus erga patriam cuculus, dicebat: *Si hoc fieret, omnia noſtra conſilia & omnes vires conjungere vellemus, ut ditione iſtâ, Dux Ferdinandus Oenipontanus potiretur. Quia autem id ſine gladio & ſanguine fieri non poteſt, ſuaſor eſſem, ut Clerici & Devoti, omnes Monachi & Canonici, & quicunque per vires poſſent, concurrerent & uno impetu Vuirtebergam invaderent, reſiſtentes contrucidarent, & ſic illorum Templa & Scholas noſtri inhabitarent. Scio*, inquit, *aliâ ratione ipſos vinci, & ad obedientiam redigi non poſſe. Nam* Wirtebergenſes *in ſua Religione ſunt rigidiores & pertinaciores, quàm ut promiſſis, vel minis, vel muneribus, vel ſcriptis, vel conſilÿs ad Romana Eccleſiæ ſubjectionem & obſequium pertrahi poßint.* Iacobus Cruſius quoque Rector Landſpergenſis, pro publica concione aliquoties dixit, Haſenmullero teſte. *Non potiſſimùm ob hunc finem in Germaniam miſſi ſumus, ut Doctores, Concionatores & Præceptores in ſcholis & Templis agamus; ſed ut operam demus, ne Lutherani ſeu Evangelici proteſtantes majora incrementa ſumant. Si id noſtrates ab ortu Lutheri feciſſent, jam Eccleſia Rom. in pace viveret. Verùm causâ nondum cecidimus; conjũgamus mutuas operas, vires & arma, tunc facilè poterimus illos exſtirpare. Ad hunc finem niſi omnia noſtra conſilia & actiones direxerimus, periculum eſt, ne nobis idem quod intendimus, faciant, & in foveam, quam paramus hæreticis, ipſi noſtrâ negligentiâ incidamus.*

Franciſcus Veronus Conſtantinus Ieſuita Gallus, in Apologia ſua Gallica, pro Iohanne Caſtello Pariſienſi, Henrici IV. Galliarum & Navarræ Regis parricida, contra Arreſtum Parlamenti Pariſienſis adverſus eundem pronunciatum 29. Decemb. 1594. impreſſa Anno 1595. in quintæ partis cap. 13. cum variis multiſque locis per totam Apologiam, & verbis expreſſimis oſtendere adnixus eſſet, Hæreſin omni infidelitate deteriorem eſſe, tandem ad arma conclamat, ad Regem Henricum, tanquam hæreticum & hæreticorum fautorem, Hiſpano cunctarum gentium pio parente agmen ducente, communibus armis delendum. Verba ejus fideliter ex Gallico Latina facta, ſic habent: *In eam*, inquit, *rem arma ſunt juſta, imò juſtiora, quàm contra omnes alios infideles.* (Loquitur de hæreticorum extirpatione) *ſicuti hæreſis etiam pejor eſt, omni infidelitate ſecundum verbum Dei, qui permittens populo ſuo inire pacem & fœdus cum civitatibus Gentilium, longè ab illo diſſitis, ſed minimè cum propinquioribus: quas Deus citra illius exceptionem funditus extirpatas volebat, docet nos hanc Theologiam; cum infidelis, qui eſt propinquus, nihil aliud ſit, quàm, qui ſub nomine Chriſtiani ſeminat ſuas impietates & blaſphemias, ſicuti facit omnis hæreticus* (nominatim autem Ieſuitæ) *ſed ſi juſtum bellum contra hæreticos, quanto juſtius contra caput hæreticorum?* (de Henrico IV. Galliarum Rege agit) inquit. *juſtum eſt ad extirpandos Reges hæreticos, ex omnibus Regnis Chriſtianis, quãto*, inquit, *juſtius ex regno Chriſtianiſſimo?* Hucuſque Veronus.

Ribadeneira libro 1. cap. 18. *in Principe ſuo ſcribit etiam, Concilÿ Toletani decretum eſſe, Bellum gerendum adverſus Hæreticos: idque etiam Principibus & Magiſtratibus Catholico Romanis præceptum, illoſque ad hoc jurejurando adſtringendos eſſe*, Et eodem lib. cap. 24. dicit, *Explicari facilè non poſſe, quanto odio Catholici in hæreticos ferri debeant*

Iohan. Paulus Windeck de exſtirpandis hæreſ. Antidoto 10. pag. 404. & Antidoto 11. p. 480. ſcribit, *Lutheranos bellis perſequendos, & non ſolùm armis terrendos, ſed etiã delendos, excindendos, tollendos, extirpandos: Nec curandum ſi Catholici numero pauciores, cùm multò pluribus hæreticis confligere debeant.* Et exemplis oſtendere conatur, *parvam Papiſtarum manum, contra numeroſiſſimum hæreticorum exercitum ſæpè victricem extitiſſe.* Idem Windek ibid. p. 412. & ſeqq. *Ad Sectarios profligandos Catholicorum Princip. Liga & conſociatio requiritur:* & Ieſuita Creſvvel p. 161. dicit, Ligam eſſe neceſſariam, & ex obligatione; Windeck pag. 244. *Fœdus ſive unionem in Gallia initam, & Anno* 1587. *publicatam, quam Sacram Ligam vocant, ſalutare conſilium) II. Dein'* (pergit Windeck) *nec negligenda eſt occaſio, Quando videlicet Proteſtantes pecunÿs exhauſti ſunt. Vtque facilius Catholici Sectarias opprimere poßint, varÿs obductis cauſis & artibus alios ab aliis ut divellant, occaſiones captandæ; Idque à Carolo V. Imperat.*

Imperat. observatum magno suo emolumento. Sed & externa auxilia Catholici sibi adjungant ad subjugandos Sectarios. Econtra ne hi exterorum suppetias sibi adsciscant, cavebunt.

Ex eadem hac Iesuitarum doctrina, & spectoris Pontificii scrinio manavit proditoria illa & immanis laniena Parisiensis contra pacificationem fide Regis firmatam in qua supra 30000. innocentium hominum omnis ordinis, Sexûs, ætatis, inter paucos dies in domiciliis suis, vel ab iisdẽ extracti fœdissimè trucidati sunt: Quo spectaculo tum tempore Iesuitæ oculos & animos suos recreârunt; Idque Papa Rom. in suo palatio, ut & suósmet, & Cardinalium oculos pasceret depingendum curruit. Iacobus August. Thuanus Præses Regius Historiarum sui temporis in historia Anni 1572.

Hine etiam manârunt conspiratio Guisianorum & sociorum anno 1567. in Gallia publicata, & quæ eam secuta sunt bella, & Regum ac Principum parricidia, ac à Iesuitis tum temporis magno zelo repetitus hæreticus Iohan. Parvi Parisiensis, damnatus jamdudum in Constantiensi concilio, de necandis & loco movendis Regibus & Principibus, quos Theologi, viri scilicet eruditi & graves, pro Tyrannis habent; dè quibus exstant 6. Tomi Memor. Ligæ; Ideoque Iohan. Mariana Iesuita Toletanus De Rege lib. 1. c. 6. id decretum Constantiense non probat; *Quia non inveniat probatum à Martino V. aut Eugenio Pontificibus, & quia tricipiti Pontificum dissidio concilium illud celebratum sit.*

Hinc etiam fluxit consilium illud & conatus invadendi, & subjugum Pontificis ac Hispani mittendi Regnum Angliæ, ad quem perficiendum classis Hispanica anno 1588. jam ferè ad littora & puttus Anglicanos pervenerat: quo eventu, notum est, quodque ex 158. navibus optimè instructis vix 40. in Hispaniam redierunt. Et fatetur Iesuita Cresvvel, aliàs Andreas Philopater, in Responso ad edictum Reginæ Angliæ pag. 139. *Dei voluntate adversum illum belli successum evenisse: causas etiam fuisse illius cladis, aëris inclementiam, incogniti maris inexperientiam, fortassis etiam, nonnullorum hominum negligentiam vel inscitiam. Et fortè Deum voluisse arborem Angliæ infructuosam adhuc dimittere ad tertium annum Evangelicum, ut videat, num ad frugem meliorem reduci possit, antequam succidatur.*

Et quia ab illo tempore usque ad secundum Regis moderni annum Iesuitæ in Anglia speratos fructus colligere non potuerunt, sed ejusdem Dei Opt. Max. voluntate prohibiti sunt, conspirârunt tandem tres Iesuitæ Henricus Garnetus Provincialis Osvvaldus Tesmond & Ioh. Gerard, cum aliquot Nobilibus suæ factionis hominibus ad perdendum & displodendum uno momento ipsum Regem & omnes Regni ordines in Comitiis Londinensibus supposita & incensa pulveris tormentarii copia; ut apparet ex Actis publicis Henrici Garneri nuper Londini editis, & ex ipsiúsmet Regis Britãniarum edicto promulgato 15. Ianuar. Anno 1606. in quibus expressum, tres istos Iesuitas auctores & inventores illius proditorię machinationis: Item pręcipuos practicantes sive machinatores fuisse. Præmonuerunt etiã jamdudum Iesuitę & publicè contestati sũt, *se ob hujusmodi detectas punitasque proditiones à proposito suo non desituros; velim sciatis* (aiunt Iesuita Campianus & ejus socii in concertatione Ecclesię Catholicę Anno 1583. Treveris excusa pag. 22.) *quod ad societatem nostram attinet, omnes nos, qui per totum orbem longè latéque diffusi sumus, quorum est continua successio & magnus numerus, Sanctum Fœdus inijsse, nec quandiu vel unus nostrum supererit, studium & consilia nostra de salute vestra (hoc est, & Religionis & Regni vestri eversione) intermissuros. Iampridem inita ratio est, & inchoatam certamen nulla vis, nullus Anglorum impetus superabit.*

Excipiunt tamen quidam Iesuitarum, *si Pontificij metuerent ne conatus ipsorum irritus futurus esset. Hoc enim casu ad tempus aliquid indulgendum, & commodiorem opportunitatem expectandam.*

Memor. Ligæ Tom. 6. pag. 262. & seq. *Iesuitæ habent breve Apostolicum, in quo per dispensationem ipsis permittitur, ut Serviant tempori: Item, dissimulandum, & Regi obediendam ad tempus per dissimulationem.*

Petrus Ribadeneira de Printipe libro 1. cap. 26. pag. 178, *Christiana prudentia docet, dissimulatione utendum, si magna pericula timentur.*

Martinus Becanus Iesuita Magunt. de fide hæret. servan. cap. 10. pag. 89. *Si Lutherana Religio commodè impediri & profligari non potest, nisi cum majori damno Reipub. tunc aliquo tempore tolerari potest.* Et pag. 102. *Magistratus Catholicus omnibus, omnibus modis impedire debet libertatem Religionis Lutheranæ, Si tamen id facere non potest sine graviori incommodo boni publici, potest eam tolerare ad evitandum majus malum.*

Iohannes Paulus Windeck in delib. de hæres. extirpan. pag. 333. *Nihil in Religionis negotijs oportet connivere aut indulgere, nisi ubi libertas publicâ authoritate, & validis viribus nititur.*

Andreas

Andreas Philopater, aliàs Cresvvel Iesuita Ad edict. Reginæ Angliæ pag. 151. *Si vires Catholici ad hoc habeat idoneas* inquit.

Sic Henricus Garnetus Iesuita Provincialis Angliæ scripto testatus, & coram tribunali confessus est; *Pium V. & Gregorium XIV. monitos, Quòd ipsorum Bullæ contra Reginam Elisabetham magnas calamitates Pontificijs conflarent, eosdem hâc indultô veniâ demulserunt; Licere omnibus Catholicis externam obedientiam præ se ferre ad vexationem redimendam, his tamen cautelis & cancellis circumscriptam, Primò, Rebus sic stantibus. Secundò, Donec publica Bullæ executio fieri potest.* In actis Garneti. pag. 68.

Nonnulli verò Iesuitarum docent, *Nimis tributum tempori; Nunc itaque omnes Lutheranos & Calvinianos passim exterminandos, opprimendos, funditus & radicitus delendos, ne ullum ejusmodi semen renoscatur.*

Cresvvel Iesuita in eod. lib. de quo supra, pagin. 8. *Satis jam cessatum est ab innocentum defensione, ad placandum hostem, si fieri potuisses; Satis datum tempori, satis, satis tributum spei. Quid ni obsistamus tam scelerata tyrannidi?*

Petrus Ribadeneira De Principe, lib. 1. c. 15. pagin. 90. & seqq. ubi politicam prudentiam illam Reginæ Scotiæ & Regum Galliæ ac Consiliariorum graviter accusat; *Qui putârunt, serviendum tempori, utiliusque esse conniventiâ quadam & lenitate servare, quàm severâ animadversione totum Regnum evertere.* Et pag. 94. addit; *Nullum Regem, nullum Principem esse, cui hac politia ratia potior visa est, qui non stultitiæ & temeritatis gravissimas pœnas dederit.*

Sic Iesuita Ratisbonensis in publica concione, nuper primâ Dominicâ post Adventum in præsentia Commissarii Cæsareæ Majestatis habita, classicum hoc modo cecinit; *Nunc tempus esse, hæreticorum istorum,* quos prius expresserat, *oppressionem & deletionem maturare: Catholicis nec nervum pecuniam nec militem, nec consilio deesse.*

Sic & in commonefactione ab Episcopis quibusdam Anno 1603. Ratisbonæ exhibita Matthiæ Archiduci Austriæ; *Non amplius temporisandum, sed vitam, sanguinem & omnes fortunas ad hoc exponendas, ut cogantur Imperij Ordines in ipsorum territorijs sita monasteria Abbatibus & Monachis restituere. Et in hunc finem Catholicorum majorem conjunctionem omninò necessariam esse, extremo omnia tentanda, animos non despondēdos. Cùm & parva Catholicorum manus* (ait Windeck in de lib. de hære. extirp. Antidoto 11. pag. 410.) *sæpè ingentes hæreticorum copias trucidaverint & internecione deleverint.*

Ex eodem scrinio pectoris nuper sub dato 22. Octobris Anni 1607. prodiit Epistola sive exhortatio Episcopalis ad aliquot Pontificiæ Religionis Prælatos, quæ sic habet; *Maximoperè dolendum est, quòd inter politicos nostros reperiantur, qui Cæsareæ Majestati, Electoribus & Principibus persuadere conantur, Ob horum temporum difficultatem aliquid connivendum & temporisandum esse. Id enim dum à politicis istis fit, Protestantes commoda suo in Rom. Religionis detrimentum promovent.*

Hæc quæ hucusque sub numero primo & secundo capitis hujus diximus, quæque in sequentibus etiam referemus, confirmat apertis verbis Thuanus libro 47. pagin. 877. & seq. inquens, *Ratas novorum Theologorum, qui se Iesuitas appellent, esse sententias, pacem cum sectarijs (Evangelicis) nec fieri debere, nec caire posse: fide eis datô neminem obligari: rem piam ac salutarem esse, in impuros homines manus violentas injicere: Christianos omnes adversus pestem eam armari debere: ac præter Decretum Synodi Constantiensis, de fide hæreticis non servanda, depromere eos exempla ex sacris literis deprompta, de iis, qui à Levitis & Mosis mandatu occisi sint: de iis præterea, qui vitulum aureum adorârint; ac denique de Iehu, qui re aliâ simulatâ sacerdotes Baali inclusas interfecerit.*

Idem lib. 65. pag. 152. *Cùm,* inquit, *res in Senatu Sebastiani Regis Lusitaniæ de bello in Africo contra Mauros gerendo agitaretur, ii qui Iesuitarum partes fovebant, ut Regem à periculoso consilio dimoverent, sic censebant, Principi Christiani nominis propagandi desiderio flagranti potius adversus sectarios (Evangelicos) quàm eos, qui Christi nomen omninò nesciant, bellum suscipiendum esse: quippe cùm plus periculi ab illis (Evangelicis) quàm ab his impendeat, & quò facilius sectarium malum inter Christianos serpit, eà majoribus odiis verè Christianos sectario veneno infectos detestari, vitare, atque ad internecionem persequi, quàm infideles Mahometanos, debere.*

Rursus idem lib. 67. p. 190. scribit, *Iesuitarum sententiam esse, bella, quæ communi consensu Christianorum contra Mahometanos gerantur, utilius ad Dei gloriam contrà sectarios [Evangelicos] qui inter nos sint, amissis Turcis „ verti debere.* Vbi rectè addit Thuanus: *Hoc „ quàm piè, & juxta mansuetudinem Christia„ nam dicatur, ipsi, qui conscientias aliorum moderantur, conscientiam suam rogent.*

Arrigite aures Iesuitæ.

III.

TERTIO docent etiam, *Quando subditi Romano-Catholici Imperatorem, Regem,*

Regem, siue Principem suum pro Tyranno habendum in Concilijs vel conventibus suis statuerunt, tum illum abdicare, & seipsos omni obligationis nexu soluere posse. Si verò Comitia habere prohibeantur, tum cuivis subdito, modò Iesuitarum, aut aliorum huiusmodi Theologorum usus sit consilio, permissum: imò laude dignum & meritorum futurum, huiusmodi Regem vel Principem occidere. Proindeque rectè fecisse Monachum Iacobum Clementem, quòd Henricum III. Regem Galliæ cultro venenato interfecit; Rectè etiam facturum, qui & illius successorem Henricum IV. interimat.

Iohan. Mariana Iesuita Toletan. De Rege lib.1.c.6.in Mogunt.edit.p.57. *A populis siue subditis volentibus, Regem Principatu spoliari posse. Et ab omni memoria in magna laude fuisse, quicunque Tyrannos opprimere aggressi sunt.* Et ostendit rationem abdicandi ejusmodi Principem: *Expedita & maximè tuta via est,* inquit *si publici Conventus facultas detur ut communi consensu statuatur, quid fixum ratumque esse debeat; Et si monitis Princeps non obediat, consilia explicanda, arma expedienda, pecunias in belli sumptus subditis imperandas, Principem etiam privata auctoritate ferro perimendum.* Et p.60. *Si publici Conventus facultas sublata erit, tum etiam qui votis publicis favens Regem siue Principem perimere tentârit, haud quaquam iniquè eum fecisse existimabo. At nisi publica vox populi adsit, quæ Regem pro tyranno habeat, adhibendos esse in consilium viros eruditos & graves;* Subjicit Mariana; *Præclarè, præclarè cum rebus humanis ageretur si multi homines forti pectore invenirentur, pro libertate patria vitæ contemptores & salutis: & dolet, quòd plerosque incolumitatis cupiditas retineat, magnis sæpè conatibus adversa.*

Tales etiam libri à Iesuita Guignardo scripti Lutetiæ in Collegio Iesuitarum post tentatum à Castellio parricidium Henrici IV. Regis Galliæ inventi sunt; ut ex actis Parlamenti Parisiensis refertur in Memor. Ligæ Tom.6.pag.256.& seq.

Iesuita Cresvvel, aliàs Philopater, adversus edicta Reginę pag.145. *Potestatem regiam esse juris civilis, Ergò in arbitrio populi esse, Rex quis sit, an non.*

Defensio Iesuitarum in Tom. 6. Memor. Ligæ pag. 281. ubi (ut & à Mariana De Rege pag.59.) allegatur ad hoc exemplum Aiod.Iudic.3. Adducuntur etiam Pontificii Doctores, Caiet. Dom. Soto. Thom. Aquinas, Sylvester Fumus.

Cardinalis Pelviæ consilium interceptum à Vivonæo Marchione Pisano Regis Call. Legato in Hispania; *Morendos Guisianarum partium Sacerdotes, ut dum peccata confitentes, & ad se accedentes consultores audirent, monerent illos, favendum Lotharingis & Guisianis à Carolo Magno oriundis, à quibus sperandum Romanæ Religionis labescentis restaurationem: Henricum Tertium Regno deyciendum,* In Vindic. sec.lib.pag.13.

Totus Iesuitarum liber De abdicatione Henrici III. Regis Galliæ editus, durante adhuc Iesuitarum rebellione anno 1591. Lugduni apud Iohannem Pillehot, S. Ligæ seu Vnionis Gallicanæ Bibliopolam, ex præcepto Superiorum & cum insignibus Iesuitarum, hoc ipsum quoque docet. Accusatur in eo Henricus III. quòd sit impius & impurus Tyrannus, & præclarè actum iri, si is, cum sui similibus Regibus & Principibus, & interficeretur ab uno vel pluribus vasallis aut subditis; non expectatâ speciali aliquâ excommunicatione vel mandato, & qui tale facinus patrent, eo ipso magnam gloriam & vitam æternam consequuturos, atque etiam Reipubl. commodum & utilitatem promoturos esse. *Non desimus etiam,* inquit, *auxilia & media quærere, quibus Rex iste, cum omnibus ei adhærentibus, opprimi & interfici possit.* Cúmque editio libri ad finem ferè perducta & simul Rex à Iacobo Clemente interfectus, Henricus Quartus autem in ejus locum Rex creatus esset, in præfatione & fine libelli additum fuit, ut, nullâ parricidii Henrici III. ratione habitâ, hujusmodi libelli, & doctrina hæc in vulgus spargantur, quò sciatur, jurè & meritò Henricum III. abdicatum & interfectum esse; indéque intelligatur, ejus successorem quoque Henricum IV. eodem modo justè abdicari, & opprimi posse: utque ei adhærentes, exemplo Henrici III. moniti, sapere discant, ne in exitium præcipitentur, quod post necem Henrici IV. ipsis paratum sit: tempus enim jam adesse, quo Regnum Galliæ de gente in Gentem (à Gallis ad Hispanos) transferendum sit.)

Idem etiam docet liber sub nomine François de Verone Constantini in lucem editus, hoc titulo, *Apologie pour Iean Chastell. Parisien. & pour les peres de la Societé de Iesus*: id est, *Apologia pro Iohanne Castellio & Iesuitis.* Hunc libellum Iesuitæ post ejectionem suam ex Gallia scripserunt & ediderunt in Belgio: in eo à principio ad finem usque discipuli sui Iohannis Castellii pro-

positum, quo Henricum IV. perimere conatus est, tamquam heroicum & justum, laudant & approbant, ut etiam Henrici III. parricidium, & Castellium merito in numerum Martyrum relatum fuisse affirmant.

Ejusdem argumenti est quoque Iesuitæ Reinaldi liber, de Iusta Reipub. Christianæ in Reges impios & hæreticos authoritate, justissimáque Catholicorum confœderatione, ad repellendum Henricum Navarræum à Regno; editus sub Guilelmi Rossæi nomine.

Post tentatum etiam à Castellio Henrici IV. parricidium, decrevit Parlamentum Parisiense, ut omnia in Collegio Iesuitarum diligenter investigarentur: & cognoverunt inquisitores, Castellii præceptorem Ioannem Gueret Iesuitam, hoc ipsum discipulos suos publicè ac privatim docuisse, ob eámque causam perpetuo exilio mulctatus est. Eadémque pœnâ tum etiam affectus est alius Iesuita Alexander Hajus ob similem culpam. Reperti quoque sunt libri Iesuitæ Guignardi, in quibus parricidium Henrici III. valdè commendat, hortaturque subditos, ne Henricum IV. ferant, sed eodem modo eum interficiant. Docet ibidem, in laniena Parisina anno 1572. peccatum esse à regiis, quódnon unà cum reliquis etiam Henricum Navarræum jugulârint.

IV.

QVARTO docent, *Si subditi Lutheranum sive Calvinianum habeant Regem aut Principem, qui ipsos in hæresin inducere conetur (ut fit in Anglia) tum illos subditos ab omni homagio & obligatione solutos esse: ipsisque liberum ac permissum huiusmodi Regem vel Principem abdicare, exterminare & opprimere*: licet nihil tale in prima Christi Ecclesia factum sit.

Sic in actis Henrici Garneti Iesuitę pag. 68. Anno 26. Regni Elisabethę venit in Angliam Parri à Cardinali de Como persuasus, Reginam, ut ex Ecclesia ejectam, occidere, & hoc jure optimo licere dicebat.

Sic dictus Henric. Garnet, Osvvaldus Tesmond, Iohan. Gerard Iesuitæ, cum aliis complicibus nuper Anno 1605. in Anglia Regem & ordines Regni in Comitiis pulvere tormentario displodere & perdere cōspirârunt: ut ex actis Henrici Garneti Londini à Regio Typographo editis apparet, ubi etiam pag. 66. dicitur; *Hanc proditionem Iesuiticam proprie appellari, ut à Iesuitis ex congruo & condigno spectantem*: Hi enim architecti & machinatores extiterunt; Et in hujusmodi criminibus plus peccare auctorem, quàm actorem. Idque confirmatur edicto Regis Britanniæ publicato 15. Ian. Anno 3. Regis moderni.

Bellarminus de Rom. Pontifice lib. 5. c. 7. pag. 1073. & Paulus Windeck in Deliber. de Hæres. extirp. Antidoro 10. pag. 407. alias rationes habet, *Tunc*, ait, *multi fideles cum gentibus conversabantur, quibus Ecclesiæ mansuetudinem commendari expediebat; Ideoque Christiani suis infestissimis hostibus parcebant. Altera hujus mansuetudinis causa, Quòd metuebant Christiani Episcopi, ne morte hæreticorum patientia Catholicorum obscuraretur.*

Conradus Brunus de Hæreticis libro 3. cap. ult. num. 13. pag. 309. *Non obstat quòd Christus non coëgit discipulos recedentes, ut redirent*: nam tunc Ecclesia in novello germine pullulante, neque Christus, neque Apostoli omni potestate uti volebant; Quia nondum completa fuerat prophetia; Et adorabunt eum omnes Reges terræ; omnes gentes Psalm. 71. *Iam impleta est illa prophetia: meritò igitur Ecclesia jam plenissima utitur potestate, ut etiam hæreticos redire nolentes & invitos cogat.* Iuxta illud Luc. 14. *Compelle intrare.*

Alanus in Apologia Stanleianæ proditionis, quam etiam publicavit, hoc defendit, *Quandoquidem Elisabetha Angliæ Regina & hæretica excommunicata esset, quòd non modò liceret jam ejus subditis, verùm etiam conscientiæ nexu tenerentur, nudare eam omni quo possent præsidio, & sive exercitus, sive arces & propugnacula ejus obtinerent, Regi Hispano tradere, ut Regina nihil amplius haberet proprium aut suum.*

Gretscherus contra Stenium sic argumentatur: *Omnis ille, qui loquitur quæ Deus non præcedit, jure interficitur. Omnis hæreticus loquitur quæ Deus non præcepit. Ergo.* Vides quid maneat orthodoxos non loquentes quæ Papa, Papistarum Deus, non præcepit, Vide Stenium in Apologia cōtra Gretscherum Triumphatum pag. 291. 292. Vel si verum Deum intelligat, tum Iesuitę cum suis erunt hæretici & interficiendi, quia loquuntur ac docent, quæ Deus nuquam pręcepit.

Franciscus Suarez in Defensione fidei Catholicæ adversus Anglicanæ sectę errores, lib. 6. c. 4. num. 5. pag. 814. & seq. quæstione factâ (Liceátne in defensionem propriæ vitę Principem occidere?) sic ait, *Si defensio sit propriæ vitæ, quam Rex violenter auferre agre-*

greditur, tum quidem ordinariè licebit subdito seipsum defendere, etiamsi inde mors Principis sequatur, quia jus tuendæ vitæ est maximum, & tunc Princeps non est in necessitate, quæ obliget subditum ad vitam pro illo perdendam, sed ipse voluntariè & iniquè in illo discrimine se constituit. Deinde pagina centesima quinta numero septimo ostendit, *Tyrannum in titulo, id est, eum, qui vi & injustè Regnum occupavit, posse à privato licitè occidi.* Tum pag. 817. numero decimo citat authores, qui aliter senserunt, & maximè D. Augustinum, qui absolutè dicit *sine publica administratione non licere aliquem occidere:* & num. seq. adhunc modum respondet. *Ad Augustinum* (inquit) *respondeo, Illum privatum hominem qui hujusmodi Tyrannum occidit non id facere sine publica administratione, quia vel id facit authoritate Reipub. facitè consentientis, vel facit authoritate Dei, qui per naturalē legem dedit unicuique potestatem defendendi se, & Remp. suam à vi, quam similis Tyrannus facit.*

Eodem cap. pagina 818. numero decimo tertio, sic concludit, *non per modum vindictæ aut punitionis, sed licere privatæ personæ hunc Tyrannum occidere,* & addit, *In hoc verò est magna differentia inter hunc & Regem pravum: Nam Rex licet tyrannicè gubernet, quandiu non movet actuale bellum injustum contra Rempub. sibi subditam, non infert illi actualem vim: & ideò respectu illius non habet locum defensio, neq; ullus subditus potest hoc titulo illum aggredi aut bellum contra ipsum movere. At verò proprius Tyrannus quamdiu Regnum injustè detinet, & per vim dominatur, semper actu infert vim Reipub. & ita ipsa semper gerit cum illo actuale seu virtuale bellum, non vindicativum, ut sic dicam, sed defensivum. Et quandiu contrarium non declarat, semper censetur velle defendi à quolibet suorum civium, imò etiam à quolibet extraneo: Ideoque si aliter defendi non potest, nisi interficiēdo Tyrannum, cuilibet de populo licet illum interficere. Vnde etiam in rigore verum est id non fieri tunc authoritate privatâ, sed publicâ, vel potius Regni volentis à quolibet Cive tanquam à membro & organo suo defendi, vel Dei authoris naturæ dantis cuicunque homini potestatem defendendi innocentem. Vnde etiam in hoc non est discrimen inter utrumque Tyrannum. Neuter enim potest occidi authoritate privatâ, sed necessaria semper est potestas publica. Differentia verò est, quod hæc potestas censetur commissa cuilibet particulari personæ contra proprium Tyrannum, non verò contra proprium Dominum propter discrimen declaratum.*

Inde Suarez numero decimo quarto, infert, *Regem, postquam legitimè depositum est, pro vero & proprio Tyranno haberi, & consequenter non posse in illo subsistere assertionem, quæ de legitimo Rege loquitur. Imò* (inquit) *si Rex talis post depositionem legitimam in sua pertinacia perseverans Regnum per vim retineat, incipit esse Tyrannus in titulo: quia non est legitimus Rex: nec justo titulo Regnum possidet. Declaratur hoc amplius in Rege hæretico. Nam statim per hæresim ipso facto privatur aliquo modò Dominio, & proprietate sui Regni, quia vel confiscatum manet, vel ad legitimum successorem Catholicum ipso jure transit: & nihilominus non potest statim Regno privari, sed justè illud possidet & administrat donec per sententiam saltem declaratoriam criminis condemnetur: juxta c. cum sec leges de Hær in 6. At verò post sententiam latam omninò privatur Regno, ita ut non possit justo titulo illud possidere. Ergo ex tunc poterit tanquam omninò Tyrannus tractari, & consequenter à quocunque privato poterit occidi.*

A quo autem possit fieri talis sententia, tractat num. 15. pag. 819. & ait, *Potestatem hanc deponendi Regem esse posse vel in ipsa Rep. vel in S Pontifice diverso tamen modo. Nam in Repub.* (inquit) *solùm per modum defensionis necessariæ ad conservationem suam. Ideoque si Rex legitimus tyrannicè gubernet, & Regno nullum aliud subsit remedium ad se defendendum nisi Regem expellere ac deponere, tum ex vi juris naturalis poterit Respublica tota publico & communi consilio Civitatum & Procerum Regem deponere, tum ex vi juris naturalis, quo licet vim vi repellere, tum quia semper hic casus ad propriam Reip. conservationem necessarius intelligitur exceptus in primo illo fœdere, quo Respub potestatem suam in Regem trāstulit, &c. At verò* (inquit n. 16.) *in S. Pontifice, est hæc potestas tanquam in superiori habente jurisdictionem ad corripiendum Reges etiam supremos tanquam sibi subditos. Vnde si crimina sint in materia spirituali, ut est crimen hæresis, potest directè illa punire in Rege, etiam usque ad depositionem à Regno, si pertinacia Regis & providentia communis boni Ecclesiæ ita postulent. Si verò vitia sint in materia temporali: quatenus peccata sunt, etiam potest illa corripere per directam potestatem: quatenus verò temporaliter nociva Reipublica Christianæ, indirectè saltem poterit ea punire, quatenus tyrannicum regimen temporalis Principis semper etiam est saluti animarum perniciosum.*

Posthæc pag. 820. nu. 17. & 18. sic ait Suarez: *Vnde in historijs legimus ferè semper Regna in hujusmodi casibus Pontifices consuluisse, vel etiam ab eo petivisse, ut Regem ineptum vel Tyrannum deponeret, ut de Childerico Rege Galliæ tempore Zachariæ Papæ C. alius 15. q. 6.*

Et aliquantò post: *Secundò pendet Regnum Christianum à Pontifice in hoc, ut possit Pontifex non solùm consulere, aut consentire ut Regnum Regem sibi perniciosum deponat, sed etiam*

præcipere & cogere, ut id faciat, quando saluti spirituali Regni, & præsertim ad vitandas hæreses vel schismata, necessarium esse judicaverit: quia tunc maximè habet locum usus potestatis indirectæ circa temporalia propter spiritualem finem: & quia potest per se immediatè Regem deponere in tali casu: Ergo potest cogere Regnum ut id exequatur si necessarium sit: Aliâs esset ejus potestas non solùm inefficax, sed etiam insufficiens, &c.

Hoc ergo supposito fundamento dicendum est [inquit Suarez] *post sententiam condemnatoriam Regis de Regni privatione latam per legitimam potestatem, vel (quod perinde est) post sententiam declaratoriam criminis habentis talem pœnam ipso jure impositam, posse quidem eum, qui sententiam tulit, vel cui ipse commiserit, Regem privare Regno, etiam illum interficiendo, si aliter non potuerit, vel si justa sententia ad hanc etiam pœnam extendatur, &c.* Deinde paulò post addit: *Ita ergo quando Respub. justè potest Regem deponere, rectè faciunt Ministri ejus Regem cogendo vel interficiendo, si sit necesse, quia jam non potestate privatâ, sed publicâ operantur.* Sicque rectè dixit Soto lib. 5. de instit. q. 1. art. 3. *Licet Rex in solo Regimine Tyrannus non possit à quolibet interfici, lata verò sententia quisq;* (inquit) *potest institui exequutionis Minister. Eodemq; modo, si Papa Regem deponat, ab illis tantùm poterit expelli vel interfici, quibus ipse id commiserit. Quod si nulli executionem imperet, pertinebit ad legitimum in Regno successorem: vel si nullus invectus fuerit, ad Regnum ipsum spectabit.* Quod quidem apertius etiam declarat in pag. seq. nu. 19. ubi ita concludit: *Ideò ut dicebam* (inquit) *solus legitimus successor ejus si Catholicus sit, habet tunc illam facultatem, vel si ipse negligat, vel nullus sit, communitas Regni in illo jure succedet, dummodo sit Catholica. Ipsa verò petente auxilium ab aliis Principibus illam præstare poterunt, ut per se constat. Si autem Pontifex (quod sæpius fecisse exemplis ostensum est in lib. 3.) aliis Regibus potestatem tribuat invadendi tale Regnum, tum justè fieri potest, quia neque deest justa causa, nec potestas.*

Ex eod. lib. 6. pag. 834. num. 22. *Si Rex* (inquit) *per justam Papæ sententiam ipso facto sit depositus, eo ipso, qui antea erant illi subditi, desinunt esse subditi. Nam Rex ipse jam non esset Rex, nec superior, ideoq; neque jam possent propriè dici proditiones, si quæ conjurationes contra ipsũ fierent, neque Cives tenerentur saltem titulo fidelitatis aut subjectionis illas revelare.* Et num. seq. addit: *Si post Regem depositum aliqui per privatas insidias, non acceptâ à legitimo judice potestate, illi mortem machinarentur, qui extra confessionem illarum esset conscius, obligari posset ex charitate eas detegere, ut malum proximi impediret, concurrentibus circumstantiis, quæ ad talem obligationem necessaria esse solent. Quando verò contra personam talis Regis juxta tenorem justæ sententiæ procederetur, non excedendo limites potestatis à legitimo judice concessæ, tunc cessaret omnis obligatio detegendi secretum quia jam illæ non essent insidiæ iniquæ, sed esset justum bellum.*

Eodem lib. 6 c. 844. n. 8. *Propositio hæc* (inquit) *Papa potestatem haberet, ad deponendos Reges hæreticos & pertinaces, suóve Regno in rebus ad salutem animæ pertinentibus perniciosos, inter Dogmata fidei tenenda & credenda est. Nam continetur in verbis Christi, Petro singulariter & peculiari ratione dictis: Quodcunq; ligaveris, & quodcunque solveris, & pasce oves meas: Prout Catholica Ecclesia, quæ est colũna & firmamentũ veritatis, illa intellexit, & apertissimè declaravit Bonifacius 8. in Extravagante Unam sanctam de majoritate & obedientia, concludens esse veritatem hãc de necessitate salutis.*

V.

QVINTO docent, *Veneno Imperatores, Reges, Principes à subditis vel Ministris suis necari posse, si modò Theologi, Iesuitæ, viri eruditi & graves illos pro Tyrannis & excommunicatis habeant; Ita tamen, ut is, qui perimendus est, nihil adjuvet, nec sibi ipsi mortem consciscat.*

Iohan. Mariana Iesuita Toleranus de Rege lib. 1. c. 7. p. 65. & seq. cujus cap. titulus est, *An liceat Regem veneno occidere?* & postea, *An facultas sit, sicut armis sic & veneno, herbisque lethalibus Tyrannum occidere?* inquit, *Quid interest: ferro, an veneno perimas? veneno quod fit, minori periculo, & majori spe impunitatis fit. Hoc tamen temperamento, me auctore, veneno uti licebit; Si non ipse, qui perimitur, venenum haurire cogitur, quo concepto pereat, sed exterius ab alio adhibeatur, nihil adjuvante eo, qui perimendus est: nimirum cùm veneni tanta vis est, ut sellâ eo, aut veste delibutâ, vim interficiendi habeat.* Et in fine ejusdem c. p. 68. concludit: *In ejus vitam grassari quacunque arte concessum, ne cogatur tantùm sciens aut imprudens sibi mortem consciscere.*

Et ex hac Marianę doctrina fluxit, Quòd Iesuita Richardus Walpot socius Marianæ ante annos 12. Anglum Eduardum Squirre Veneno instruxit, quod Reginæ Angliæ & Essexio non edendum aut bibendum præberet, sed quo sellam tantum ita inungeret, ut ex ejus contactu utérque moreretur. Memorial. Ligæ Tom. 4. pagina 15. & sequent. Memorial. Ligę Tom. 6. pagina 251. 252. 256. 261. & Tom. 1. pagina 13. & 16.

Catechis. Iesuit. pag. 222. Mariana de Rege pagina 54. *Caso Rege ingens sibi nomen fecit.* Et pagina 57. *Ab omni memoria consideramus, in magna laude fuisse, quicunque Tyrannos opprimere aggressi sunt.* Et pagina 74. *Si hujusmodi post designatum facinus evaserint, instar heroum in omni vita suscipiuntur: Sin secus accidat, Grata superis, grata hominibus hostia cadunt, nobili conatu ad omnem posteritatis memoriam illustrati.* Et sic in ejusdem libri limine præferatur Magister Provincialis Petrus de Onna: *Si ad hanc præscriptam formam actiones & consilia referantur, ne magnum atque incredibile operæpretium existet.* In lib. etiam 4. de justa Henrici III. Regis Galliæ abdicatione, & in Guil. Roffæi de justa Reip. Christianæ in Reges impios & hæreticos authoritate, *&c.* probare conantur, *Omnes hæreticos & politicos seu pacis amantes Papistas quoque occidendos, atque ipsum inprimis Henricum IV. Regem Galliæ:* Et in hunc finem in præfatione prioris libri dictus Rex vocatur *Impius, Hæreticus, Relapsus, Tyrannus, Sacrilegus, Impurus, Incestuosus, Homicida, Excommunicatus.* Et Lodovicus Aureli. vocat eum *culinarem canem, Pogonatum, Iulianum, Bipedum nequissimum, Apostatam, Fœtidum, Satanæ stercus.* Sequitur in dicto libro de justa Henr. IV. abdic. *Admonere itaque non cessemus, omnes omnium vires in execrandum istud caput ejusque assertores colligantur, utque omni ratione fiat, ut anathemata ista è medio abigantur.*

VI.

SEXTO docent *Hæreticos Magistratus, hoc est, Evangelicos, pro excommunicatis habendos, si non de facto, tamen de jure, ideoque proscribendos, abdicandos, & è medio tollendos esse.*

Symmancha de Excommunicatione titul. 27. sect. 1. pag. 116. b. *Hæretici*, inquit, *omnes, ipso iure sunt excommunicati, & à communione fidelium diris proscriptionibus separati, & quotannis in Cœna Domini excommunicantur à Papa.* Fac autem Regem vel alium Principem non esse hæreticum professum, sed animi sensa sibijpsi occultare, quo loco ille tunc habendus? Symmancha ibidem respondet: *Quæri autem solet, an hæreticus occultus excommunicatus sit ipso iure, & in alias etiam pœnas incidat contra hæreticos statutas? Cui quæstioni simpliciter iurisperiti respondent, quòd etsi hæresis occulta sit, nihilominus hæreticus occultus incidit in illas pœnas.* Sive igitur ille sit manifestus sive occultus hæreticus, nil planè interest, in utrumque enim eæ sulminant. Sed si Princeps ita excommunicationis vinculo innodatus & abdicatus ad sinum Ecclesiæ redeat, iterúmne Regnum recuperabit? *Respondet rursus: Si Reges aut alii Principes facti sunt hæretici, protinus subiecti & vasalli ab eorum dominio liberantur, nec ius hoc recuperabunt, quamvis postea reconcilientur Ecclesiæ.* Mater tamen Ecclesiæ nunquam claudit gremium redeunti. Hoc verum agnoscunt, adhibitâ tamen distinctione, *quoad animam, verùm quoad Regnum hoc non recuperabit*, quia conjunctis sententiis hoc omnes tenent, *modò non sit ad damnum Ecclesiæ.* Concedatur autem ejusmodi abdicatum Principem relinquere filium legitimum & certum hæredem, qui paterni criminis labe non sit inquinatus, illéne in Regia dignitate succedet? neutiquam: pessundetur; Hæresis enim est lepra & morbus hæreditarius, & ex leprosis parentibus leprosi generantur filii: ita asserit Symmancha, *propter hæresim Regi, non solùm Rex Regno privatur, sed & eius filii à regni successione pelluntur.*

Cresvvelius in Philopatre, seu Responsione ad edictum Elizabethæ Reginæ, Sect. 2. n. 162. pag. 153. *Certè*, ait, *non tantùm licet, sed summâ etiam iuris divini necessitate ac præcepto, imò etiam conscientiæ arctissimo vinculo, & extremo etiam animarum suarum periculo ac discrimine Christianis omnibus hoc solùm incumbit, ob hæresis manifestum crimen Principes deturbare, vel obsistere ne admittantur, si præstare possunt.*

Franciscus Verona Constantinus in sua Apologia pro Iohanne Castello part. 2. c. 2. pluribus docet, *Quòd non obstante decreto Concilii Constantiensis privati & singulis licitum sit, Reges & Principes hæreseos & tyrannidis damnatos occidere.*

Treshamus in libro de officio Principis Christiani cap. 5. *Si Princeps*, inquit, *hæreticus sit, & obstinatè & pertinaciter intolerabilis, summi Pastoris divinâ potestate deponatur, & aliud caput constituatur, cui subditi se iungant, & legitimo ordine & authoritate tyrannidem amoveant.*

Henricus Garnetus etiam, Osvvaldus Tesmond & Iohann. Gerard aliique Iesuitæ Thomæ Wintero, Guidoni Faukes, Thomæ Batesio, nec non Rob. Catesbeyo, Thomæ Percio, Iohan. & Christophoro Vurigth, aliisque persuaserunt, Angliæ Regem, omnesque Regni illius Proceres & præsules: esse hæreticos excommunicatos; ideóque licitum meritoriúmque esse, eos simul omnes è medio quacunque ratione tollere, ut testantur. Acta Henrici Garneti & aliorum.

Sic etiam Vrbanus II. Papa decrevit, eos

non habendos pro homicidis, quos adversus excommunicatos zelo Catholicæ Matris Ecclesiæ ardentes, aliquos eorum trucidâsse contigerit. C. excommunicatorum. 23. q. 5.

VII.

SEPTIMO docent, *Principes Christianos à Romana Religione deficientes, abdicandos.*

Cresvvellus Iesuita in suo libro cui Philopater titulum fecit pag. 109. scribit; *Quemcunque Principem Christianum, si à Religione Catholica manifestè deflexerit; & alios avocare voluerit, excidere statim omni potestate ac dignitate, ex ipsa vi juris tum humani, tum divini, hocque ante dictam sententiam supremi Pastoris ac judicis contra ipsum prolatam, & subditos quoscunque liberos esse ab omni juramenti obligatione, quod de obedientia tanquam Principi legitimo præstitissent: posseque & debere si vires habeant, istiusmodi hominem, tanquam apostatam, hæreticum & Christi Domini desertorem, & Reipublica sua inimicum hostemque ex hominum Christianorum dominatu ejicere: Atque hanc esse certam, definitam & indubitatam virorum doctissimorum sententiam.*

Rursus: *Regnandi*, inquit, *jus amittit, qui religionem Romanam deserit,*

Mariana lib. 1. de Rege cap. 6. docet, *Cum talibus, qui sacra Patria* (Romanam Religionem) *objiciunt, tanquam cùm canibus rabidis agendum.* Et pag. 58. Mogunt. edit. *Laudandum eum dicit, qui vita sua periculo publicam utilitatem redimat: & hujusmodi Regem omnium telis exagitandum, quasi crudele monstrum terra incubans.*

VIII.

OCTAVO docent, *Principes Christianos, hæreticis faventes deponendos.*

Treshamus in libro de officio Principis Christiani, manifestè definit & concludit; *Si quis Rex hæreticum favore prosequatur, ipso facto Regnum amittit.* Et cap. 3. *Princeps indulgendo hæreticis, non solùm* DEVM *offendit, sed perdit Regnum & gentem.* Tales Stapletonus in Oratione contra Politicos Duaci habita B. 10. *hæreticis & Turcis deteriores dicit.*

Iesuitæ in libro quarto cap. 3. de justa Henrici Tertii abdicat. citant & probant Concilii Lateranensis Constitut. 3. quæ sic habet: *Qui Principes terram suam non ab hæresi purgaverint, ab eorum fidelitate soluti vasalli denuncientur, & catero aliis possidenda dentur.*

IX.

NONO docent, *Vt hæreticus* (Evangelicus seu Orthodoxus) *sit infamis ipso jure, nec ad publica officia, seu Consilia, nec ad eligendos aliquos, neque ad testimonium admittatur: utque nullus ei super quocunque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur: &, si judex extiterit, sententia eius nullam obtineat firmitatem.* Sic Simmancha de Hęret. q. 46. num. 58. Imprimis Cunradus Brunus de Hęret. lib. 5. cap. 7. & seqq. Vide etiam c. excommunicamus de Hęret.

X.

DECIMO docent Iesuitæ, *Hæreticis* (*Evangelicis*) *fidem prorsus nullam habendam esse.*

Simancha Instit. cath. tit. 46. Art. 52. *Ad pœnam quoque*, inquit, *pertinet & hæreticorum odium, quòd fides illis data servanda non sit.* Rationem hanc addit: *Si enim Tyrannis, Piratis & cæteris Prædonibus, fides servanda non est, qui corpus occidunt; longè minus hæreticis pertinacibus, qui occidunt animas,* Et mox: *Cum hæreticis nullum commercium, nulla pax Catholicis esse debet Quamobrem fides illis data, etiam juramento firmata, contra publicum bonum, contra salutem animarum, contra jura divina & humana,* NVLLO MODO SERVANDA EST.

Approbatio Doctrinæ IESVITARVM *de* interficiendis Regibus.

APprobavit etiam præter superiores hanc doctrinam Iesuitarum de interficiendis Regibus, *&c.* Censura libelli Marianæ de Rege & Regis institutione, regiâ authoritate à Fr. Petro de Onna Magistro Provinciali facta, quæ sic de verbo ad verbum habet: *Disertum planè & eruditum virum Iohannem Marianam esse* (ut alia desint) *tres libri satis indicant, quos de Rege & Regis institutione confecit elegantes & graves. Eos regiâ authoritate diligenter & attentè perlegi, iterum & tertiò facturus, si per tempus & otium licuisset. Ita semel lecti placuerunt. In simili argumento auctores non pauci Regni & Reip. statum componunt. Noster Regem à primis annis susceptum, iis præceptis instruit, quæ eo loco digna sunt.*

Quippe

Quippe in Deum conjectis oculis, ut sapiens architectus, ad eam Regulam instituta fabrica fundamenta molem universam imponit. Æquam proinde judico. ut hoc opus typis mandatum, ut luce & hominum manibus versetur, eorum præsertim, qui ad Resp. gubernacula sedent. Qui si ad præscriptam in eo formam actiones & consilia retulerint, nec magnum atque incredibile operæ pretium existet. Datum in nostro S. Mariæ de mercede redemptionis captivorum Cænobio, Madriti die 30. Mensis Decemb. Anno 1598.

Facultas autem imprimendi hos libros hæc est: *Stephanus Haieda Visitator Societatis Iesu in Provincia Toletana, potestate speciali factâ à N. Patre Generali Claudio Aquavivâ, do facultatem ut imprimantur libri tres de Rege & Regis institutione, quos scripsit & composuit P. Iohannes Mariana ejusdem Societatis, quippe approbatos prius à viris gravibus & doctis, ex eodem nostra Ordine. In cujus rei fidem has literas dedi mea nomine subscriptas, & mei officy sigillo munitas Madriti in Collegio nostro, quarto Non. Decemb. Anno* 1599.

Allatus est quoque ad Regem Angliæ liber, ut Casaubonus in Epistola ad Frontonem Ducæum Iesuitam pag. 26. refert, scriptus, ut videtur in Italia, atque etiam ibidem excusus: cujus libelli duæ partes sunt. Prior Epistolam continet P. Cottonis Iesuitę declaratoriam ad Reginam *Galliæ*, in sermonem Anglicum versam: Posterior dissertationem adversus eos, qui post Henrici Magni cædem, doctrinam Iesuiticam accusârunt tanquam cędis illius præcipuam causam. In hac parte, ubi primò doctrinam de occidendis Principibus Iesuitis non probari testatus est: mox ad Marianæ seriam defensionem Anonymus ille scriptor se accingit: præfatus id à se propterea fieri, quòd Pater Cotton in Epistola sua Marianam reliquerit indefensum, velle se quod Epistolæ illi deest, supplere. Affirmat igitur, Marianam totâ illâ disputatione non de Regibus loqui, sed de tyrannis: quod apertissimum mendacium est. Tyrannus enim in Scholę Sorbonę & aliis antiquę simplicitatis legitimo Principi opponitur, & eum significat, qui Imperium non suum, per vim aut malas artes invadit: Mariana autem de Henrico III. Rege legitimo, non de aliquo invasore loquitur, Iesuitis autem Tyrannus appellatur, omnis legitimus Rex, qui à Pontifice est excommunicatus. Tum addit libellus, tractari à Mariana quæstionem à plurimis agitatam: quos omnes cùm moderatione superaverit Mariana, satis ex eo posse intelligi, illos, qui Marianæ librum ejusmodi doctrinæ prætextu Lutetiæ condemnârunt, non Marianam, sed Iesuitas, imò non Iesuitas, sed ipsum IESV Christi sanctissimum nomen odisse. Verba auctoris sunt hæc: *Illi sunt inimici sancti nominis* IESV, *qui condemnârunt Marianam propter talem doctrinam.* En Lector unius Iesuitæ, aut è magnis Iesuitarum patronis unius, sed non solius, judicium, de prudentissimis Parlamenti Parisiensis Senatoribus, qui illam institutionem Marianæ flammis meritissimè addixerunt. Hinc igitur apparet, paucos esse hodie, qui Marianæ illam dirissimam diatribam detestentur. Et quare, obsecro, parricidarum Magistrum execrarentur, quibus parricidi placent, parricidæ laudantur, & beatitudine Martyrum digni censentur? planè ejúsdem hominis est, Marianæ probare judicium, & proditores ac parricidas consecratione seu Canonizatione dignos judicare.

Approbavit eandem doctrinam de interficiendis Regibus Iohann. Alvarus Provincialis Conimbricæ in Hispania, commendatione libri Franc. Suarez, cui titulus est, *Defensio fidei Catholicæ & Apostolicæ adversus Anglicanæ sectæ errores, &c.* Sic enim illa habet: *Ego Iohann. Alvarus, Societatis Iesu in Lusitania Provincia Visitator simul ac Provincialis, è facultate ad id mihi facta à Reverenda admodum P. nostro Generali Claudio Aquaviva, facultatem concedo, ut hoc opus de schismate Anglicano à Patre Francisc. Suarez Societatis nostræ, Sacræque Theologiæ Doctore & in Conimbricensi Academia primario Professore compositum, & ejusdem Societatis gravium doctorumque hominum judicio approbatum, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, sigilloque nostro munitas dedimus Conimbricæ 5. April. anno* 1612.

Damnatur IESVITARVM Doctrina de interficiendis Regibus.

Debebant verò Iesuitæ meminisse decreti Vrbani Papæ, quod exstat c. 44. q. 5. quo sancitur: *Quòd talia dicentes, consulentes aut defendentes, longè damnabiliores sint dicentibus aut facientibus.* Et quod Seneca ad Alexandrum dixit, *Quid interest, leoni Lysimacum abjicias, an ipse dentibus laceres? Tuum illud os est, tua illa feritas: O quàm emperes tibi potius ungues esse; tibi rictum edendorum hominum capacem.*

Damnârunt etiam hanc Iesuitarum doctrinam aliquot Toletana Concilia, nempe, quartum, quintum, sextum & decimum. In his Cóciliis extat Canon, in quo Hispani ipsi

ni ipsi sententiam contra Iesuitas pronunciârunt. Canon enim ille sic habet: *Quicunque nostrûm, aut populorum totius Hispaniæ conjuratione, aut machinatione violaverit juramentum datum conservando Regi: aut etiam Regem interfecerit, aut Regno sua privârit, aut præsumptione tyrannicâ usurpaverit potestatem regiam, is excommunicator in conspectu Angelorum ac hominum, & pellatur ex Ecclesia, & societate Christianorum, cum omnibus suis asseclis, eum ratione quandoquidem conjunctum est, eandem pœnam sequi illos, qui ejusdem criminis rei.* Verba hæc altâ voce & ter repetita fuerunt in Concilio coram toto cœtu, & petitum, ut quilibet ea approbaret. Tunc igitur à toto Clero & populo responsum fuit: *Quicunque adversatus fuerit sanctæ vestræ constitutioni, is excommunicatur excommunicatione omnium maximâ & periculosissimâ, Anathema esto maranatha & exterminatur sine remissione in perpetuum, usque ad adventum Domini, & partem possideat cum Iuda Scariothe, ipse & socij ejus, Amen. Habent hic Iesuitæ quod diligenter perpendant.*

Damnavit hanc doctrinam quoq; Concilium Meldense anno 840. celebratum cap. 14.

Damnavit etiam hanc doctrinam tanquam impiam, hæreticam & omnibus modis perniciosam ante annos ducentos Constantiense Concilium Sessione 15. cujus verba in sequenti Sorbonæ Censura referemus. Iohannes Mariana quidem capite sexto libro primo in fine dicit; *Hoc decretum Romano Pontifici Martino V. probatum non invenio: non Eugenio aut successoribus.* Rursus: *Concilium istud non sine Ecclesiæ motu, tricipiti Pontificum dissidio, celebratum fuisse scimus.* Sed nec improbatum à Pontificibus istis decretum hoc fuisse Mariana inveniet. Approbârunt etiam hoc Concilium reliqui Pontificii Scriptores & multi quoque ex Iesuitis.

Iohannes Gerson quoque, qui huic Concilio interfuit, *hanc doctrinam violationem omnium legum, divinæ, naturalis & humanæ vocat.* Idem ait: *Doctrina hac patenter hæreticalis, imò & sacrilega est, qua etiam secularibus illiteratis, nedum Christianis, sed & Iudæis & Paganis & Barbaris debet esse notissima.* Item: *Quòd nec Rex posset, sine juris ordine non vocatum & non convictum interficere: quantò minùs altus.* Item: *Quales oro densiores, fugibiliores horribilioréque tenebræ, quàm errorum & hæresium circa prima præceptorum moralia principia, ut sunt: non pejerabis, non occides, non insidiaberis: ut est videre in operibus Gersonis Tom. 1. in Orationibus & Propositionibus coram concilio & commissarijs Anno 1415. & 1416. habitis.*

Damnavit eandem doctrinam Facultas Theologica Parisiensis in Censura contra impios & execrabiles Regum ac Principum parricidas, post cædem Henrici IV. Galliarum Regis à Francisco Ravaillac patratam, edita. Ea sic de verbo ad verbum se habet.

ANNO DOMINI 1610. cùm sacra Theologiæ facultas, ob festa Pentecostes & Comitia privata inter viros selectos Ordinis Theologici in præsenti negotio agitata, suos status & ordinarios Conventus primâ aut secundâ die Iunij habere non potuisset, illos in diem quartum Iunij transtulit, atque omnes Magistros Theologiæ, in vim obedientiæ, quam emisso sacramento facultati spoponderunt, in Collegium Sorbonicum convocavit, ubi post Missam de Sancto Spiritu more solito celebratam deliberârunt super executione Senatus Consulti, cujus summa hæc est.

Curia Parlamenti, decurijs majore rerum capitalium, atque Edicti unà congregatis procedendo ad judicium & litem capitalem ac extraordinariam, Cognitoris generalis Regis postulatione instructam, adversus nefandissimum, crudelissimum & execratissimum parricidium, in sacratam personam Henrici IV. Regis patratum, audita Cognitore generali regio, decrevit atque decernit, ut diligentiâ & procuratione Decani & Syndici Facultatis Theologiæ, eadem Facultas quàm primùm convocetur ad deliberandum super confirmatione decreti prædictæ Facultatis, quod die 13. Decembr. Anno 1413. à centum quadraginta & uno Theologis ejusdem Facultatis constitutum, dehinc verò Concilij Constantiensis auctoritate roboratum fuit: quo decreto definitur, NEMINI licitum esse quacunque occasione, causâ aut prætextu quæsito, sacrosanctis Regum & aliorum Principum supremorum personis vim inferre. Deinde, ut Decretum, quod in ejusdem Facultatis Comitijs statuetur, omnium Doctorum, qui Comitijs & deliberationi interfuerint, nec non etiam omnium Baccalaureorum, qui cursum Theologicum decurrunt syngraphis muniatur; quò tum demum, audita super ea re Cognitore generali regio, Curia decernat quod justum & rationi conforme erit. Datum in Parlamenta 27. Maij, Anno Dom. 1610. Signatum Voysin.

Itaque eadem sacra Facultas, ut mandata amplissimi Ordinis, tam justa & necessaria præcipientis, obtemperaret, primùm privata, deinde publica habuit Comitia. Considerans autem sibi ex officio incumbere, ut suam Censuram & Iudicium doctrinale, cunctis illud posteris declaret, atque Parisiensem Academiam à primis suis incunabulis, parentem & alumnam optima ac saluberrima doctri-

doctrina perpetuò extitisse, bonum & tranquillitatem Reipub. ab ordine, ordinem porrò & pacem, secundùm Deum Opt. Max. à Regum & Principum salute pendere; ac solius esse Principis & potestatis politicæ gladio uti, Rom. 13. insuper paucis ab hinc annis, nonnulla peregrina, seditiosa atque impia dogmata invaluisse quibus plerique privati homines dementati, sacrosanctos Reges & Principes, execrandâ appellatione TYRANNI *contaminare; hocque nefario prætextu, necnon Religionis, pietatis, aut boni publici juvandi vel promovendi specie, in sacrosancta Regum & Principum capita conspirare, suasque manus parricidas sacro illorum sanguine cruentare; ac continuò potentissimam fenestram aperire non horrent, ad perfidiam, ad fraudes, insidias, proditiones, populorum internecciones, Vrbium Provinciarum ac Regnorum florentissimorum excidia, & ad alia innumerabilia nequitiæ genera, quæ civilia aut externa bella concomitari solent. Demùm tam pestifera & diabolica Dogmata hodie in causa esse, ut qui decessionem ab Ecclesia Catholica & Romana fecerunt, in suo errore obdurescant, virosque religiosos, Doctores & Prælatos Catholicos, quanquam insontes, quasi talia docerent vel auctorarent, fugiant ac detestentur.*

Eadem inquam Facultas hæc & similia considerare perpendens, magnâ animorum consensione & alacritate, ista peregrina & seditiosa Dogmata, velut impia, hæretica, societati civili, paci & tranquillitati publicæ, ac Religioni Catholicæ penitus contraria execratur, atque condemnat, in cujus rei fidem & testimonium decretum antiquum sibi de integro renovandum esse duxit, quod ducentis ab hinc annis, à centum quodraginta antiquam sibi renovandum esse duxit, quod ducentis ab hinc annis, à centum quadraginta & uno Theologis sancitum fuit, in condemnatione hujus execrabilis Propositionis: Quilibet Tyrannus potest & debet licitè & meritoriè occidi à quocunque suo vasallo aut subdito, & per quemcunque modum, maximè per insidias & per adulationes, non obstante quocunque juramento aut confœderatione factâ apud eum, non expectando sententiam aut mandatum Iudicis cujuscunque. Sequitur verò Censura Facultatis.

Hæc assertio generaliter posita, & secundum acceptionem hujus vocabuli TYRANNVS, *est error in nostra fide, & doctrina bonorum morum est contra præceptum Dei* NON OCCIDES, *Glossa* propria auctoritate: *& contra hoc quod dicit Dominus noster,* OMNES QVI GLADIVM ACCEPERINT, *Glossa* propriâ auctoritate; GLADIO PERIBVNT. *Item, hæc assertio vergit in subversionem totius Reipublicæ & uniuscujusque Regis aut Principis. Item, dat viam & licentiam ad plura alia mala, & ad fraudes, & ad violationes fidei, & iuramenti & proditiones, & generaliter ad omnem inobedientiam subjecti ad Dominũ suum, & ad omnem infidelitatem & diffidentiam unius ad alterum, & consequenter ad æternam damnationem. Itẽ qui affirmat obstinatè talem errorem, & alios qui inde sequuntur, est hæreticus, & tanquam hæreticus debet puniri, etiam post suam mortem. Notetur in decretis 23. q. 5. &c. Actũ An. 1413. die Mercurij 13. Decemb.* Quę Censura facultatis Parisiensis in Synodo Constantiensi Sess. 15. An. 1415. prid. Non. Iulij his conceptis verbis comprobata fuit. *Præcipuâ sollicitudine volens hæc sacrosancta Synodus ad extirpationem errorum & hæresium in diversis Mundi partibus invalescentium providere, sicut tenetur & adhoc collecta est, nuper recepit, quòd nonnullæ assertiones erroneæ in fide, & bonis moribus, ac multipliciter scandalosæ, totiusque Resp. statum & ordinem subvertere molientes, dogmatizatæ sunt, inter quas hæc assertio delata est:* QVILIBET *Tyrannus potest & debet licitè & meritoriè occidi per quemcunq. vasallum suum vel subditum, etiam per clanculares insidias, & subtiles blanditias vel adulationes non obstante quorumcunq. præstito juramento seu confœderatione factis cum eo, non expectatâ sententiâ Iudicis cujuscunq.* ADVERSVS *hunc errorem satagens hæc Sancta Synodus insurgere, & ipsum funditus tollere, præhabitâ deliberatione maturâ, declarat, decernit atque diffinit hujusmodi doctrinam erroneam esse in fide, & in moribus, ipsamque tanquam hæreticam scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, & mendacia, proditiones, perjuria, vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit & diffinit, quòd pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes sunt hæretici, & tanquam tales, juxta canonicas sanctiones puniendi.*

Sacra igitur Facultas sancit, strictè accuratéque exploratis omnium & singulorum Doctorum suffragijs, primò antiquam illam Censuram Facultatis, Synodi Constantiensis sanctione firmatam, non modò iterari, verùm etiam omnium hominum animis inculcari debere. Secundò censet, seditiosum, impium & hæreticum esse, quocunque quæsito colore, à quocunque subdito, vasallo, aut extraneo, sacris Regum & Principum personis vim inferre. Tertiò statuit, ut omnes Doctores & Baccalaurei Theologiæ, quo die in statuta & articulos Facultatis jurare consueverunt, in hoc similiter decretum jurent, ac syngrapha sua appositione obtestentur, se illius veritatem docendo & concionando diligenter explicaturos. Quartò, ut hæc Acta, tum Latinè, tum Gallicè typis mandentur ac vulgentur.

De mandato Domini Decani & Sacratiss. Facultatis Theologicæ.

De la Court cum syngrapha.

Censurâ & sententiâ hac Facultatis Theologicæ Parisiensis Parlamenti ibidem exhibitâ, eam 8. Iun. approbavit & confirmavit. Decrevit insuper *primò*, ut hæc Censura inter Acta publica Parlamenti referatur & scribatur. *Secundò* ad instantiam Procuratoris regij præcipit, ut in Conventu Facultatis hujus quotannis 4. Iunij, & proximâ inde Dominica in omnibus parochialibus Templis atque etiam suburbijs Lutetiæ populo publicè prælegatur. *Tertiò*, ut Iohannis Marianæ liber, in quo hæc doctrina de parricidijs Regum ac Principum manifestè approbatur & defenditur, in area ante summum ac primarium Templum Lutetiæ in ignem conijciatur & comburatur, in æternam rei memoriam, quòd doctrina hæc in eo contenta, sit hæretica, impia, perniciosa & erronea. *Quartò*, prohibuit, ne quis, cujuscunque sit statûs, conditionis vel ordinis, hanc doctrinam vel vivâ voce, vel editis libris spargat atque defendat.

Rectè autem ille & prudenter, quisquis sit, Gallos sic monuit:

Galli, si sapitis, quid librum traditis igni?
Authores vestris pellite limitibus.
In cineres abyt liber unus, mille relicti,
Horum turba loquax, mutus at ille furit.
Hortos qui cupiunt penitus purgare veneno,
Radices properant vellere, non folia.

Improbavit eadem Ludovicus Richeomus Iesuita in Expostulat. Apologiæ pro Societ. Iesu Latinâ cap. 21. pag. 178. &c. 28. pag. 218. *Doctrina*, inquit, *ista de Tyranno occidendo, est exitialis, & ab universa Ecclesia improbata, & in Constantiensi Concilio damnata.* Item: *Illa doctrina est Anabaptistarum, & in Oecumenico Constantiensi Concilio damnata.* Item; *Alterum*, inquit, *illud esse Tyrannorum genus, qui more ac legibus ad Regni administrationem acciti, more tyrannico tamen imperant, quos attingere ac lædere nemo privatus debet, aut subditus: hinc est quod David Saulo Regi nunquam est ausus manum inferre.* Simul tamen concedit Richeomus, illud genus Tyrannorum, qui ditiones non suas vi occupant, privatis occidere fas esse. Condemnavit denuò Parlamentum Parisiense hanc Iesuitarum doctrinam Decreto suo, quo igni adjudicavit Francisci Suarez librum, in quo doctrina hæc confirmatur. Decretum sic de verbo ad verbum habet.

Decretum Parlamenti Parisiensis latum 26. & executioni mandatum 27. Iun. 1614.

Contra librum, excusum Coloniæ, Anno eodem cum hoc titulo

FRANCISCI SVAREZ, Granatensis, è Societate Iesu, Doctoris Theologi, Defensio fidei Catholicę & Apostolicę adversus Anglicanæ sectæ errores, &c.

Qui continet maximas & Propositiones contrarias potestati supremæ Regum, ordinatæ & stabilitæ à Deo, ad securitatem personarum, quieti & tranquillitati statui ipsorum.

Extractum è Registris Parlamenti.

V*Iso à Curia, magnis Cameris, Turnelli & Edicti congregatis libro impresso Coloniæ anno præsente cum hoc titulo* Francisci Suarez, Granatensis, è Societate Iesu Doctoris Theologi, defensio Fidei Catholicæ & Apostolicæ, adversus Anglicanæ sectæ errores, &c. *continente libro tertio, c. 23. p. 376. 79. 80. 82. c. 29. p. 410. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. c. 6. p. 834. c. 8 p. 844. & alibi multas propositionès contrarias potestati supremæ Regum, ordinatorum & Stabilitorum à Deo, ad quietem & tranquillitatem statuum ipsorum, &c. quòd licitum sit subditis ipsorum & peregrinis personas ipsorum invadere: factâ conclusione per Procuratorem generalem & omnibus consideratis Curia prædicta declaravit, & declarat, propositiones & maximas, in dicto libro contentas, scandalosas & seditiosas esse, tendereq. ad subversionem statuum. & ad permovendos subditos Regum & Principum supremorum, & aliorum ut violentas manus sacratissimis ipsorum personis inferant: sententias item; quæ mentionem faciunt Regum Ludovici & Philip. Pulchri: falsas & calumniosas esse. Quapropter decrevit & decernit, ut prædictus liber Suarezi in Curia Palatij per ministrum supremæ justitiæ comburatur. Similiter interdicit bibliopolis & Typographis, imprimere, vendere, aut mutuo sumere, & quibuscunque conditionis & qualitatis, habere, scribere, & tenere, sive docere in scholis, aut alibi, ut etiam disputare, prædictas maximas & propositiones. Præterea decernit, juxta decretum diei 8. Iun. 1610. ut Decretum facultatis Theologiæ diei 4. Iun.*

Iun. ejusdem anni, super renovatione censura doctrinalis ejusdem Facultatis anno 1408. confirmata per concilium Constantiense, unà cum præsenti Decreto, & illorum 1578. & 95. recitentur singulis annis 4. Iun. tam in prædicta facultate, quàm in Collegijs Sacerdotum: & Scholasticorum Collegij Claromontani, & quatuor Mendicantium, & ut ad instantiam Procuratoris Generalis Regis instituatur informatio transgressionum nominati Edicti, & prohibitio de ejusmodi libris scribendis & servandis.

Actum *in* Parlamento die 26. Iun. 1614. subscripsit.

Voysin.

P*Ræterea decretum est, ut Patres, Ignatius Armandus, Rector in hac civitate, Cotton, Fronton, Sirmundus, proximâ die in Curiam vocentur, eisque demonstretur, quòd contra Declarationem & decretum ipsorum Generalis, anni 1610. liber iste Suarezi & impressus, & in hanc civitatem illatus sit contra authoritatem Regis, ejusq; securitatem personæ & status: quibus etiam injungetur, ut Generali suo significent, eum prædictum decretum & renovare & publicare debere: cujus quidem rei actum instituent intra spatium semestre, & providebunt, ut ejusmodi libri in posterum nec mittantur in lucem à Societate sua continentes propositiones tam damnabiles & perniciosas. Injungetur quin etiam eis, ut exhortentur populum in concionibus suis, ad doctrinam supra commemoratis propositionibus contrariam. Alioquin Curia procedet contra transgressores, ut reos læsæ Majestatis & perturbatores quietis publicæ.*

Decretum prædictum, & quod insuper conclusum fuit, publicata sunt præsentibus Patribus Ignacio Armando, Carolo de Lurre, qui loca Cottonis absentis comparuerat, Frontone Duceo, & Iacobo Sirmundo. Et decretum executioni mandatum est ante gradus majores Palatij, 27. Iun. 1614.

Libro Suarezij Iesuitæ à Parlamento Parisiensi sic condemnato & per carnificem publicè cremato, sequente anno tertij quoque in Gallia Status de doctrina hæc declaratio in hanc sententiam publicata est: *Exorta*, inquiunt, *superioribus annis, & seditiosis libris propagata doctrina impia, quæ supremi Magistratus potestati insidiatur, cum de indubitato Regis jure satis omnibus constet, rogatum eum submisse velit, ut quemadmodum præ eo qui supremam potestatem ab ipso Deo immediatè acceperit, ab omnibus agnoscatur & habeatur, sic non permittat, ut ulla aliqua potestas, sive Ecclesiastica sive politica tantum sibi juris sumat, ut prætendere aliquid in Regiam suam Majestatem, & subditos ab obedientia ipsi debita, ob quamcunque causam absolvere possit. Hanc enim memorabilem & verbo divino congruentem, conservandæque saluti publicæ maximè convenientem Regulam, ab omnibus, cujuscunque status & conditionis, suadetis pro sancta & inviolabili lege habendam, & officiarijs Ministrisque omnibus & singulis antequam vel beneficiorum participes fiant, vel ad officia sua admittuntur, jurejurando acceptandam & subscriptione sigilloque proprio confirmandam esse: Contrariam verò, eam potissimùm, quæ licere Reges vel interficere, vel exauctorare, & obedientia ipsorum se subtrahere statuit, impiam & veritati utilitatique publicæ contrariam; omnes, quibus id perscriptum reperiatur, libros tanquam seditiosos, execrandos & damnandos, & auctores quoscunque talia scribentes & in publicum edentes, exteros quidem pro juratis Regiæ Majestatis hostibus, indigenas verò & cujuscunque status & conditionis sint, pro seditiosis, rebellibus, legum violatoribus, & criminis læsæ Majestatis reis habendos esse. Imperandum igitur omnibus parentibus, ut liberis; præceptoribus, ut discipulis; professoribus, ut studiosis; & concionatoribus, ut auditoribus suis Regulam hanc diligenter inculcent. Quod si edito ab exteris Ecclesiæ Ministris & D.d libello, aliquid vel directè vel obliquè adversus Regulam hanc prolatum fuerit, necessitatem Ecclesiasticis ejusdem ordinis, illud, sine omni personarum respectu, refutandi, ni crimen læsæ Majestatis incurrere velint impœnitendam esse.*

Iesuitæ quoque, ut à se averterent odia Regum ac Principum, nec non etiam omnium hominum, quæ in ipsos & Ordinem universum concitabantur ex Marianæ aliorumque libris, in quibus parricidia Regum defenduntur, in Conventu provinciali, quem Parisijs habuerunt, cùm relatum esset de dicto Marianæ libro, hoc ei, quem Procuratorem ad propositum Generalem Societatis Provinciæ nomine destinârunt, Ageret cum Generali, ut compesceret eos qui libros hos edunt, è quibus Regis, totiusque Regni Gallici offensio & odia jurè timerentur, neve eos, qui jam emissi essent, recudi pateretur.

Damnavit denique hos Assasinos & parricidas, eorumque doctrinam nobilissimus & amplissimus vir Iacobus Augustus Thuanus Consiliarius Regius, & Curiæ supremæ Parisiensis Præses hac elegantissimâ Elegiâ in parricidas.

Rursus ab immiti Furia bacchantur Averno,
Vipereasque rotat torvo Megara comas:
Rursus Trinacrijs puer ablactatus in antris
Sacrilegâ stringit tela cruento manu
Netus & Eoe tantum Assassinus in axe;
Prô pudor, in nostro visitur orbe frequens.
Scilicet has orteis nuper Gens gnara nocendi,
Exitio invexit, Gallia, nata tuo,
Hesperia fuscis gens emissaria ab oris,
Fucum affectatô quæ gravitate tegit,
Nata Magistratum convellere, nata Ministris
Subtrahere obsequium præsulibusque suum:
Geryona quæ dum placeat faveatque trifauci,
Terrorum reliquos non facit ossis heros.
Et cælo facinus dignum putat, omnia sævi
In Regis longas tradere sceptra manus.
Quæ disciplinam morum, quæ Gallica venit,
Exute, legum solvere jura metu,
Et vileis regnantum animas, ipsosque necandos
Horrendâ Reges proditione docet,
Servandamque fidem negat, *argutisque cavillis*
Deterquet magni jussa severa Dei.
Sunt tamen, & cur sunt? qui nunc quoque crimine in isto
Obtendant causam Religionis agi.
Accusentque bonos ultrò, excusantque nocenteis
Et patrocinio consilioque juvent.
Hosne superstitio male sanos excitet æstus,
Quique atrô vexat pectora bile furor,
An pietas simulata, meâ nil quærere refert,
Damnandum in magnis cùm sit utrumque viris:
Quos magicis aureis claudentis cantibus anguis
Esse instar cautos pagina sacra jubet,
Candoremque simul mitis servare columbæ,
Fallereque & falli grande putare nefas.
Nos patimur segnes, lentique sedemus ad iram,
Et pietas ipsâ Religione perit
Si modò Relligio est, alere intra viscera tetram,
Quæ iam se corpus fundit in omne, luem:
Si modò Relligio est patrijs, sine murmure, sulcis
Accipere hostili semina iacta manu.
Semina corrupti succi, lentique veneni,
Noxia doctrinæ semina pestiferæ
Concipit inde malum quippe inconsulta iuventus,
Mox concepto alios inficit ipsa malo:
Iamque ferè totus sacer ordo, & Gallica pubes,
Plebsque avido virus combibit ore nocens.
Iam turgent venæ, cor palpitat, ilia tendunt,
Nullaque pars toto corpore sana manet.
Atque utinam nunquam tibi crux dux Loyola sectæ,
Icisset lævâ missa sagitta manu.
Gallia Cantabrico cùm quondam & Iberia bello
Pro patrijs facerent prælia aperta focis.
Quam bello plus pace noces, & ad otia versus
Crudelis animum vertis ad insidias.
Gallia & in media conscripto milite regnas,
Diraque fraterno nomine bella geris.
Nempe tua à bello cunctorum fonte malorum
Secta sata est: bellum hinc nunc & adulta serit.
Aspice Carrafam, placidæ qui tempora vitæ
Impendis studijs, secto profana, tuis:
Mox septem impositas insedit collibus arces,
Cornua terrificis intonuêre minis.
Tympanaque Italiam confestim audita per omnem,
Vrbis & ad portas Hannibal alter adest.
Nosque leves adeò, nos, credula pectora, Galli
Ad bellum infaustâ sollicitamur ave.
Protinus induciæ violantur patre Quiritum
Auctore, & Martis nuncius urbe venit.
Pignora iam belli rutilant, micat igneus ensis:
Livia adhuc stridens à Phlegethontis aqua.
Hoc infelicis Gallis primordia belli,
Quod nos exitio nostraque pænè dedit.
Huc ergò animos, terræ qui sceptra tenetis:
Nunc velo moto cernere vera licet.
Causa heic vestra agitur, nam credite, vestra potentis
In vita HENRICI *vertitur ecce salus.*
Ille quidem petitur, sed per latus illius omnes,
Credite, vos Reges, mens nisi læva, peti.
Nullus iam miseris toto patet orbe receptus,
Præsentem ostentant obvia cuncta necem.
Nil securum usquam est, stimulis furialibus actus
Percussor, quoquò vertitis ora, latet.
Nam quibus excubijs Majestas Regia post hac,
Aut quo stipatu vivere tuta queat:
Si pueri discunt his vitam odisse Magistris,
Extrema & mortis temnere supplicia?
Si tormenta pati possunt, nilque inde fateri,
Hacque polum sperant scandere posse viâ?
In vitam alterius nil non permittitur illi,
Cui propria est odio negligiturve salus?
Mentibus hinc teneris gliscit præposterus ardor,
Et cæcos iuvenes in scelus omne rapit.
Heu sapimus serò, sapimus tamen atq; potenti
Esse Deo curæ Gallica sceptra patet:
Qui nos admonitos, tactâ tam leniter aure,
De propria memores asse salute iubet.
Vos Venetis vidit prudentia cana Senatus,
Vidit, & est nostris reddita cauta malis.
Dum timida secreta his credere mentis ephebos
Vulpibus, atque animi pandere vota vetat:
Dumq; sub his operam studiis navare Magistris,
Et ferulæ prohibet supposuisse manum.
Vos quoque, quos cæli Rector diademate cinxit,
Hoc sapere exemplo discite, noxa prope est:
Nec temerè errones in Regna admittere vestra,
Hostis si quis erit, præbeat hospitium.
Sentiet is præsto damnum, rectèque momento
Flebit, at heu serò, non habuisse fidem.

Mitior

Mitior infameis exercuit ita volucres,
Quas Phinei mensis incubuisse ferunt.
Nempe per hos factum, divina ut vocis apud nos
Esset ubique fames, esset ubique sitis.
Quis Deus alipedes Arctoo ex axe gemellos
Misit, & atheria monstra fugavit ope?
Ferculo nunc nullo fœtentia sumere tactu,
Nunc licet è puro fonte levare sitim.
Reddita libertas nunc pristina, reddita Regno
Majestas: socris nunc quoque constat honos,
Dicere nunc verum licet, atque audire vicissim,
Inque Dei Templo nunc bona verba sonant:
Nullaque mendoci ponet jam præmio lingua,
Venaleisve animas stator Iberus emet.
Turbo inimica vale, non exarsisse furore
Centauros tanto fabula prisco refert,
Marte Pelethronijs ausos confligere iniquo
Conviva raptâ conjuge Pirithoi:
Quos primus Alcides casum indignatus amici
Lernea fixos grandine stravit humi.
Quid loquor? Alcida est inflicta injuria nostro,
Nec tamen Alcida est ultio facto manu:
Nempe quod hic Grajo generosior Hercule Gallus,
Turba Ixionio pejor ut ista grege est:
Qua gremio sponsam conata revellere nostro
Sacro inter mensa bella cruenta movet,
Monstrorumue dolo domitorem aggressa nefando
Nunc passim nostro crimine monstra facis.
Non mihi vaticino pectus quod turgeat æstro
Glorior, aut intus numen habere puto:
Sed si præsaga non me prudentia mentis
Decipit, hæc alios deinde pericla manent.
Tuq; adeò nostris nimis heu conterminus oris,
Grande domi fratrum qui miser agmen olis:
Si sapis à magno tibi missa hac Rege putato
Præsidia, haud arces vi subitura tuas:
Sed qua compedibus mentes animosq; tuorum,
Et duris stringant nexibus ingenio.
Mutatoque procul coget abire solo.
Cùm volet ille per hos te finibus exiget hostes,
Et nisi sponte feras, nigrum damnabit ad Orcum:
Namque etiam in Stygios ius habet ille lacus.
Tu quoque Vindelicos, qui, Gallico nomine, Bojos,
Qui trans Danubium Norica Regna tenes.
Quodque iuves Patres, vestem queis Fibula nectit,
Effundis totas luxuriosus opes:
Sumptibus immodicis accepta ut damna dolebit,
In gentem ingratam qui periere, nepos:
Bello internecino cum dulcia pacis avita
Otia mutabit seditiosa cohors,
Et tua Regna dabis placito rapienda Tyranno,
Quippe sibi id proprio iure licere putat.
Quin procul ad fuscos gens dira remittitur Indos!
Illic mira canunt edere facto Patre.
Illic Religio per solo silentia crescit,
Nec res verbo agitur, iussit ut ille, Dei.
Consita sed granis in sacra rosaria ramos
Fundit, & in ramis multa sigilla gerit.
His, quibus inter nos perit artibus, incipit illic
Religio in cunis mox peritura suis:
Et nova cuncta placent, quoniam novus orbis & ille est,
Ex prisca superest & pietate nihil.
At procul Harpyia hinc, procul hinc Ixione nati
Semiferi, gravida nubis inane genus.
Este novi procul hinc, hominum deliria cultus,
Et qua sponte sibi numina quisque facit.
Gallia (nam decorat Gallos hoc laude vetustas)
Non alit in gremio talia monstra suo.
Nos iuvat antiquo vitam producere ritu,
Nos juvat in prisca simplicitate mori.

Claudius igitur de Aquaviva Præpositus Generalis Iesuitarum, cùm hæc Procurator ad eum retulisset, simulque intellexisset, Marianæ librum in Gallia damnatum hanc doctrinam haud obscurè etiam improbavit, seriòne an dolo, & ut fucum faceret Regibus, alij judicent: Respondit enim. Primum collaudare se studiumque Provinciæ; deinde ægerrimè tulisse, quòd libri ij ante emissi essent, quàm ejus rei quicquam ad se deferretur. Cæterum; & ubi primum rem accepisset, mandasse uti corrigentur, & sedulò daturum operam, ne quid ejusmodi in posterum accideret. Neque eo contentus, decretum etiam addidit vehemens & grave, ne quis posthac ex Iesuitis aut publicè quicquam scriberet, & doceret: aut privatim consilium cuiquam daret, quod in Regnum & Principum cædem, perniciemq; ulla ratione vergeret. Verba ejus hæc sunt:

QVANDOQVIDEM *Societatis scriptoribus, ac Theologis, qui docent, cæterisque omnibus operarijs haud satis est id solum providere, quod in aliorum scriptorum libris reperitur, sed illud etiam apprimè considerandum, sintne opiniones validis nixæ fundamentis, tuta probata, scandalis, aut alijs incommodis minimè obnoxia: Ideò sanè iustissimas ob causas, quæ ad hoc consilij nos impellunt, præsenti decreto præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, sub pœna excommunicationis, & inhabilitatis ad quævis officia, suspensionis à Divinis & aliis arbitrio nostro reservatis, ne quis deinceps nostræ Societatis Religiosus publicè, aut privatim prælegendo seu consulendo, multò etiam minus libros conscribendo affirmare præsumat, licitum esse cuicunq; personæ, quocunq; prætextu tyrannidis, Reges aut Principes occidere, seu mortem eis machinari. Ne videlicet isto prætextu ad perniciem Principum aperiatur via atque*

ad turbandam pacem, eorumque securitatem in dubium vocandam, quos potius ex divino mandato revereri, ac observare oporteat, tanquam personas sacras à Domino Deo pro felici populorum gubernatione in eo gradu constitutas. Provinciales autem, qui aliquid horum rescieverint, nec emendaverint, aut non prævenirent hujusmodi incommoda efficiendo, ut hoc decretum sanctè observetur, volumus eos non modo prædictas pœnas incurrere, sed etiam officio privari. Vt sic omnes intelligant, quis sit ea de re Societatis sensus, neque privati unius error suspectam reddat societatem universam, quum apud equos rerum æstimatores certum sit, partis unius, aut membri culpam toti corpori reliquo attribui jure non debere. Volumus præterea, ut Provinciales de hoc accepto decreto certiores nos faciant, idemq; per suam quisque Provinciam curent promulgandum, & in singulis domibus & Collegijs referendum in libros ordinationum ad perpetuam ejus memoriam.

Est & hoc superioribus addendum, quòd tyrannis & excommunicatio non tollit jura politica & ciuilis societatis, quemadmodum nec ipsa infidelitas vel apostasia aperta à Deo tollit ea. Nam infidelis & apostata Imperator, qualis Iulianus olim, manet Imperator, & Magistratus, & pro tali à Christianis agnitus est. Ergo falsa est Iesuitarum & Scholasticorum sententia, qui volunt, non esse parcendum Principibus Tyrannis & excommunicatis: & contra sentire videtur Thomas Aquinas in 2. secundæ quæst. 10. Sigebertus etiam Monachus scribit in Odone pagina 101. hanc doctrinam & novam & hæreticam esse, quæ jubet, ne hypocritis Principibus, id est excommunicatis parcamus, quam Hildebrandus, qui & Gregorius VII. Papa primus promulgasse videtur, quum vetures Christiani Iuliano Apostatæ paruerint: Ambrosius Theodosio à se excommunicato: Apostoli etiam infidelibus & persequutoribus Ecclesiæ Principibus, qualis Nero, Domitianus, &c. paruerunt.

Anno etiam 1611. edita est in lucem cum Iesuita Sicario Apodixis, quâ multis gravissimis argumentis ac rationibus probatur, Non licitum esse Subdito maledicere Regi vel Principi suo: multoque minus personam ejus adoriri, obtruncare & interficere. Ex multis pauca referam.

Quod ad Maledicentiam attinet ea in Sancta Scriptura expressè prohibetur. In Exodo dicitur, *Deos ne exsecrator: & Principi in populo tuo ne maledicito.* Hoc mandatum formidabilius reddiderunt horrendæ pœnæ, quas Deus ipse sumsit de ijs, qui illud non observârunt. Exemplum habemus in Aarone & Maria, quum contra Mosem murmurâsset ob Æthiopissam fœminam. Hoc simplici murmure iritatus Deus ab ijs abijt, & Maria leprosa facta est, Ex his colligitur, Si lege Dei puniuntur, qui Principi suo maledicunt, quid ijs fiet, qui Reges suos & Principes adoriuntur ac interficiunt? David etsi Saul esset Tyrannus, injustèque illum persequeretur, & magnum Sacerdotum numerum crudelissimè interfecerit; personam tamen ejus adoriri noluit, quantumvis commoditate optimâ ad id instructus esset: imò servum, qui mortem ejus accelerauerat, licet ab hero sollicitatus, è medio tollendum curavit. Excommunicantur etiam tales & Satanæ traduntur Concilijs aliquot, ut paulò ante indicavimus.

Exod. 22. — Num. 12.

Mysterium IESVITARVM *quo* initiare solent eum, quem *ad* Principis alicujus Parricidium induxerunt: *ubi & de* Meditationum eorum Camera & Origine Doctrinæ IESVITARVM *de* Parricidijs.

IEsuitæ cubilia habent mystica & exorcizata in quæ ij, quos ad facinus patrandum destinaverunt, benedicendi, sanctificandi, & in beatorum ac cœlitum civitatem adscribendi introducuntur. Extat Processus integer Delphis apud Ioannem Andreæ bibliopolam excusus, quem quia non ingratum Lectori futurum confido, totum hoc loco adponendum censui. Habet autem in hunc modum.

Mysterium Diabolicum.

Is cui eædem Domini, aut Principis sui suscipiendam Iesuitæ persuaserunt, infelix homo in meditatorium seu oratorium secretò introduci solet. Ibi culter linteolo involutus & eburnâ circumque circa characteribus variegatâ cistulâ, cum agno Dei inclusus profertur. Quem, dum è vagina educitur, aquæ benedictæ guttis stillatim irrorant. & globulos corallinos consecratos manubrio appendunt, indulgentiâ factâ, ut quot ictibus necandum Principem petiturus esset, totidem animas ex purgatorio educeret. Tum cultrum parricidæ in manum præbent, hisce verbis commendantes: Electe fili Dei, accipe gladium Iephte, gladium Samsonis, gladium Davidis, quo Goliathe caput præcidit,

cidit, gladium Gedeonis, gladium Iudithæ, gladium Maccabæorum, gladium Papæ Iulij secundi, quo se à Principum manibus, plurimo civitatum sanguine fuso, liberavit. Vade & esto prudenter animosus. Deus brachium tuum confortet. Quo facto omnes in genua procidunt, & primarius ex eis talem recitat exorcismum. Adeste Cherubim, adeste Seraphim, vos Throni, vos potestates, adeste vos sancti angeli, & replete beatum hoc vas perpetuâ gloriâ, & quotidie illi offerte coronam Beatę Marię Virginis Sanctorum Patriarcharum & Martyrum. Non amplius noster est, sed vestri consortij participes. Et tu Deus, qui terribilis & vincibilis es, quive ei in meditatorio, ac oratorio suo, ut Tyrannum, ac Hæreticum exstinguere, & coronam ejus in Catholicum Regem conferre vellet, revelâsti; corrobora quæsumus hujus, quem ad id opus consecravimus, membra adauge ejus vires, ut voluntatem suam perficere possit: da ei loricam divini potentem, quâ comprehendentium manus effugiat: da eis alas, quibus sancta ejus membra Barbarorum proditorum conatus vitabunda evadant: effunde in ejus animam lætificantes tuos radios, quibus corpus, omni metu deposito, in medijs periculis & cruciatibus gaudio & exsultatione perfusum animetur. Hoc peracto exorcismo ducitur parricida ante altare, in cujus pinace depicta est historia Iacobi Clementis, Monachi Dominicani, cum imaginibus Angelorum eum protegentium ad cœlumque ducentium. Hanc ei Iesuitæ ostendunt, & simul præsentant cœlestem coronam dicentes, Domine, respice hic brachium tuum & exsecutorem justitiæ tuæ. Omnes sancti assurgant, & huic locum sedant. Quibus omnibus cõpletis, quatuor tantum Iesuitæ deputati sunt, qui soli cum parricidia colloquantur. Hi inter sermones sępè dicere solent, divinam quandam in eo claritatẽ apparere, cujus radijs permoveantur ad manus ejus & pedes osculandos: nec amplius sibi eum hominem videri, sed jam in divis repositum. Sese etiam assimulant, quasi tantam ei gloriam & beatitudinem, ad quam jam nunc provectus, sit Invideant, ingemendo dicentes: Quòd utinam Deus me tuo loco elegisset, & hac ratione confirmâsset, ut liberatus à pœnis purgatorij, rectâ viâ in paradisum perduceret.

Quod si vero is, quem idoneum esse rentur parricidio perpetrando, tergiversetur & persuasionibus recalcitret, tum aut terriculamentis nocturnis, monstrorumque occursaculis ad votum, quod ejusmodi concipiendum adigunt, aut per subornatas Divæ Mariæ Virginis, vel aliorum cœlitum, nec non ipsius aliquando Ignatij ac sociorum ejus personas ἀπὸ μηχανῆς apparentes ad facinus animant, & inducunt. Ita scelerati isti & parricidiales Magistri, nunc formidine pœnæ, nunc adumbratæ virtutis amore incautos adolescentes miseris, & ô vindicandis exemplis circumscribunt, & in animæ pariter corporisque discrimina præcipitant.

Assassini qui. Genus hominum in Oriente fuisse memorant, quos plerique Historicorum Assassinos, Pius Papa & Nicolaus Gillius Arsacidas, Nicetas Chasiôs nominârunt. Hi Mahumetanæ disciplinæ addicti novam sibi sectam instituerunt, cujus Præfecto Generali sedem Muletæ, qui locus sanctus habebatur ordinavêre. Auctor sectæ ac Princeps ALAODIM quidam fuisse perhibetur, miles veteranus, vulgò Senex de Montanis, à suis Pater & Propheta dictus. Iste sub se & Rectores alios habuit, qui Palatia munita, splendida, & admodum quàm elegantia amœna hortorum colebant. Ratio & disciplinæ institutum in tuenda absoluta Prophetæ ac Principis sui authoritate super universas gentes vertebatur. In eam rem ipsa Palatia sive Collegia instituta, ut studiosam juventutem ad Mahumeti legem, Alcoranoque comprehensam, conformarent, & delectu ingeniorum habito, juvenes audaciores ac feruciori animo præditos observarent, secernerent, segregarentque.

Dogmata Assass. Dogmata nefariæ hujus disciplinæ hæc eumprimis referuntur.

1. Mahumetum esse Dei Prophetam, reparatorem generis humani, bonorum ac malorum retributorem.

2. Ejus vicariam Prophetam, ac Principem Muletanum esse in terris constitutum super omnes gentes, unicum divini & humani juris à Mahumeto traditi interpretem.

3. Ius fasque esse Principes ejus dicto non audientes occidere, vi, fraude, dolo, pro re nata & oblata occasione.

4. Nec discipulos ejus Principi alteri cuiquam obstrictos ac obnoxios esse, licet fidem simulatam sacramento jurârint.

5. Animam esse immortalem, eique post hanc vitam imminere præmia aut pœnas pro dictorum factorumque commeritis.

6. Paradisum esse, hortum lacte & melle affluentem, & omni delitiarum ac volu-

voluptatum genere abundantem, in quo beatorum animæ præmia, quæ ad totius corporis voluptatem faciunt, pro virtute recipiant.

7. Primam ac summam virtutem Deoque omnium gratissimam esse obedientiam, eamve in eo consistere, ut Præpositos suos vereantur, ac observent, & in jussis eorum exsequendis promptos sese, paratos & alacres præstent, hoc est, ut Paulus ait, ut animi sui (scilicet Prophetæ) detestabile exequantur propositum.

8. Qui pro legis Mahumetanæ æmulatione, aut bello occumbat, aut in cæde hostis comprehensus interficiatur, animam suam rectâ & cum ipso extremo oris halitu ad gaudia illa Paradisiaca transmittere. Qui verò domi desides & lecto immorientes pereant, summis prius cruciatibus, per multa annorum curricula purgati, quàm ad Paradisum queant penetrare; ubi tamen nec solidis gaudijs & minus perfectis, quàm illi audaces bellatores, perfruituri sint.

9. Qui autem Principem aliquem Legis adversarium interemerit, proximum à Mahumeto locum in Paradiso cum Sanctis Prophetis adepturum esse.

10 Denique esse in potestate Prophetæ, quem uti dictum, Patrem sive senem indigetabant, sibi à Mahumeto data atq; concessa, Paradisi gaudia distribuere, eorumque gustum aliquem, etiam in hoc corpore constitutis modo incomprehensibili exhibere.

Adhæc pestifera, & horrenda Dogmata in Scholis ac Collegijs suis adolescentum animis ad audaciam ituris viam faciebant, ut eo obsequentiores sibi redderent, & ad omne vitæ periculum intrepidos, quorum primarium Muletæ feminarium fuit. Heic delecti juvenes ad eam quam dixi institutionem docti & educti, potu soporifero hausto, in viridarium Palatio seu Collegio contiguum portabantur, ubi somno experrecti illarum voluptatum experimentum caperent. Rivuli varij, aquâ, melle, vino & lacte fluentes variæ Musicæ artis instrumenta, melodiæ, choreæ, tripudia, palæstræ, vestes pretiosæ, & mirus apparatus omnium delectabilium rerum, quibus pro voto fruebantur juvenes intra viridarium positi, qui aliud nihil faciebant, quàm quod vitam beatam vivebant, tristitiæ nullum dantes locum. Præstò erant, & puellæ formosæ variarum libidinum spinthrices & pueri calamistrati ad nutum ministrantes.

Tanto gustu voluptatis imbibito, iterum in Soporem dati ad Collegium & habitacula sua reducebantur. Tunc illi redeuntes (*verba sunt Pauli Veneti*) *& reminiscentes, quibus & quantis ad modicum tempus potiti fuissent gaudijs, supra modum dolebant, & tristes efficiebantur, quod delitijs illis perpetuo frui non concessum sit, mortem libenter subituri, modò hac vitâ tam modicè degustatâ, semper vivant. Tunc Tyrannus ille; qui Dei Prophetam se esse mentiebatur, aiebat illis, si parati estis, ut pro mea obedientia mortem intrepidè, ubi illata fuerit, subeatis, participes vos pronuntio futuros illorum gaudiorum, quæ ad horam vidistis. At miseri illi mortem lucrum putantes, nihil tam difficile aiunt, injungendum, quod pro illa beata vita consequenda non libenter subeant. Abutitur igitur Tyrannus ille his præfractis hominibus ad innumera homicidia, quippe qui corporalem vitam prostituentes, contemnebant etiam mortem ipsam, &c.* Hæc Paulus: Cui Niceta Choniates consonans; *Et ad eos missi, inquit, quos eorum Principes occisos volunt, ut hospites & amici adeunt, & aut se habere quod eis dicant, aut Legatos venire simulantes, sæpè Dominorum suorum adversarios pugionibus occidunt, nulla difficultatis & explorati supplicij ratione habitâ, etiamsi alterum non occiderint.* Et pergit Paulus; *Vt omnibus hominibus essent formidini, & nemo insania illorum resistere auderet: Sicque fiebat, ut multæ Regiones: & potentes viri Tyranno illi tributarij fierent: donec tandem à Tartaris PseudoPropheta ille oppressus & cum omnibus Assassinis suis extinctus fuit circa Annum C. N. M. CCLXII.*

Ad eundem prorsus modum Iesuitæ juventutem in Scholis & Collegijs suis informant, & erudiunt: propositaque præstantissimi gaudij cœlestis mercede, & divinæ venerationis honore, ad quodvis parricidiale facinus perpetrandum inflammant & propellunt.

De Æquivocationibus IESVITARVM.

XI.

Vndecimo docent IESVITÆ, *Amphibologijs seu Æquivocationibus, hoc est, mentiendi & pejerandi arte, hæreticos & quosvis alios decipere, fallere & eludere permissum esse.*

Docent etiam Iesuitæ, sibi alijsque Papistis, prætertim Clericis & Ecclesiasticis

Cap. II.

ecclesiasticis librum permissumq; esse, quando ab hæreticis Magistratibus examinatur, æquivocationum deceptionibus, itemque mentitis nominibus, & vestibus uti, & veritatem supprimere, nimirum, ut commodius se insinuare, & conatus suos promovere possint. Hoc est, licere sibi & alijs Pontificijs, non tantum simpliciter manifestam veritatem celare, aut denegare, sed piè & religiosè afferere, per quem salutem æternam protestari, imò liquido jurare, in illa quæ certissimè cognoscunt falsissima esse: retinendo tantùm proprium quendam & reconditum animo sensum, quo à Patribus suis persuasi sunt, se tutò & justè quæstionem quamvis eludere posse. Est hæc communis Iesuitarum omnium sententia, sed tamen cum exceptione quorundam. His artibus instituuntur à Iesuitis ij, quos ad Regum & Principum exitium incitant, ne facinoris conscios & participes prodant: uti rem ipsam apertè negent, conditionem aliquam mente retineant. Atque hæc demùm causa est, cur particidæ tam constanti animo à Iudicibus interrogati, quibus sceleris auctoribus scelus tantum aggressi sint, negant & pejerant, quòd Iesuitarum artibus inducti sibi persuadent, dum conditionem aliquam mente tegant, nullam in perjurio noxam esse.

Sic Toletus Iesuita & Cardinalis de Instruct. Sacerd. lib. 4. cap. vigesimo primo. *Si quis*, inquit, *à superiore interrogetur juratus, tum si iustè interrogetur iuratus, tenetur respondere absque æquivocatione. Si verò iniustè, tum potest uti æquivocatione, & respondere non secundùm iudicis mentem, sed secundùm propriam, Et si crimen omninò occultum est, de quo quis interrogatur, tum æquivocatione uti poterit, respondeo; Nescio intelligendo tamen intra se, Vt dicam tibi: vel respondendo, Non feci, intelligenda intra se. Nunc non feci, vel aliquid simile. Et sic interrogatum, An ex tali civitate venias (de qua nempe communis fama est, quòd peste infecta sit) utut sub iuramento interrogatus sit, posse tamen respondere, Quòd non; licèt inde veniat: quia nempe tacitum intellectum in sua mente habet, quòd civitas illa non sit infecta: aut quòd non sit infectus, licet civitas infecta sit. Quia nempe non facit contra præcipuam intentionem custodum.*

Similia docet Gregorius de Valentia Tom.3. Disput. 5. q. 13 De reo pun. 2. pag. 1350. & seqq. *Quandocunque* (ait) *iniqua interrogatio fit, etiamsi iuramentum accesserit, nullum tamen committetur periurium quamvis iuramento affirmet alium aliquem sensum verum alienum ab interrogatione: talis non mentitur; nec vanè usurpat nomen Dei, siquidem adsit, vel sua tuendum, id facit.*

Andræas quoque Eudæmon Ioannes in Antitortoni confutatione docet, cùm iudex ritè, ac servato juris ordine reum interroget, teneri quemcunque sine tergiversatione ulla ad mentem judicis etiam cum capitis sui periculo respondere; quòd si verò Magistratus præter jus & fas, sine ullis indicijs ad quæstionem aliquem rapiat, tum tergiversationi locum esse. Verba ejus hæc sunt: *Cùm quis nullo iusto indicijs in ius vocatur, quia nemo tenetur seipsum Magistratui prodere, idque lex ipsa naturæ satis docet: apertè & liberè sine omni tergiversatione negare potest, id cuius gratia accersitur: quia semper clausula illa intelligitur, ita ut teneat dicere.*

Martinus Navarrus Azpilcueta in d. c. humanæ aures. 22. q. 5. pag. 348. post Angelum de Perusio & Ioan. ab Anagnia refert & probat, *Æquivocationem S. Francisci, qui interrogatus à lictoribus, homicidam* (Iesuita Sylvanus in Philippica sua pagina quinta pro homicida furem supponit) *persequentibus, An illac, ubi Franciscus erat, talis homicida transijsset? immissis manibus intra manicas, respondet, Hac non transijsse*; subintelligendo tacitè contra communem intelligentiam: *Non transijsse per illas manicas.* Et addit Azpilcueta: *Hanc doctrinam de Æquivocationibus fundari in illo insigni facto magni illius Patriarchæ Francisci.* Cui similis est illa, quam habet Glossa in c. Ne quis. c. 2 q. 2. si quis videlicet interrogetur, an hic vel ille hic sit, & respondeat non, subintelligendo, ut hic comedat, quam *solennem & receptam* Azpilcueta dicit, *& uti iustam responsionem* laudat.

Ibidem Navarrus ex Thoma, *quòd reus interrogatus de crimine à iudice non procedente iuridice non tenetur fateri veritatem, sed possit uti Æquivocatione, subintelligendo aliquid aliud, quam verba sonant. Imo & qui respondet iudici, sive superiori, vel sine sub iuramento, potest uti Amphibologia, sive illa contingat ex diversa verbi significatione, sive ex diversa intentione interrogantis & respondentis, & licet falsum sit, secundum mentem interrogantis.*

Idem Navarrus pag. 351. *etiam Magistratui, vel iudici iniustè interroganti vel adjuranti non tenetur quis secundum suam intentionem respondere* Sic & testem instituit Navarrus, *ut dicat, Se nihil scire, subintelligenda intra se, Nihil, quod dicere teneatur* Ibidem etiam instruit litigantes, qui jubentur jurare de calumnia, veritate, &c. *Vt si non ordinatè,*

vel juste, à Iudice jubeantur, possint negare affirmare, secundum propriam mentem, non curando de illa quam judex habet. Et post alia pag. 352. n. 16. docent etiam, *Licitè posse aliquem occultare, Quod sit Catholicus.* Rursus cap. humanæ aures 22. q. 5. inquit: *N. N. etiàm sine testibus absentibus, cuidam fœminæ dixit, Accipio te in uxorem meam: sed sine animo eam ducendi. Postea judici eum adjuranti, & interroganti, an ea verba dixisset? Respondit se illa non dixisse; subintelligendo, in mente sua, quòd illa non dixerit animo illam ducendi.* Et addit Azplicueta, *hoc non esse mendacium, sed æquivocationem prudentem & honestam.*

O mendaciorũ Doctores.

Toletus ut supra, scribit, *Quærenti judici, fecistine illud? respondeat; intelligendo intra se; ut dicam tibi, vel hoc tempore, vel quid simile: Et si vir uxorem petat, an sit adultera? illa potest dicere, non sum, quamvis verum fuerit, intelligendo, ut tibi revelem. Sic qui cogitur jurare alteram in sponsam accepturum, intelligendo, si postea placuerit: & à latronibus comprehensus juraverit, se postea daturum centum aureos, ut liberetur, & æquivoce jurans, intra se dicens, si posteà liberetur tunc non tenetur solvere: sic à custode iniuriosè detentus, ut dimittatur, iurans se redditurum posteà, potest uti æquivocatione, & non tenetur reddere.*

Interrogatus alius, & jurejurando obstrictus ut verum dicat, talemne viderit hodie? hac æquivocationis arte illud planè denegat, prudens licet, sciensq; illum viderit Ille verò hunc sensum sibi reservavit, Non vidi illum, scilicet, ut Magistratui hoc dicerem, vel non visione beatificâ, vel non Venetijs, &c. illum vidi.

Francisco Treshamo in arce Londinensi morti proximo ut uxor ipsum in solatium inviseret permissum est. Illa verò haud ignara maritum suum conjurationis Hispanicæ directè & verè Garnerum insimulâsse, sed verita ne maritus sine morsu conscientiæ aliquid de Garneto detexisset. cùm jam extremos spiritus exhalaret, eò adegit, ut cùm ipse scribere non posset, famulum scribere jusserit, quæ ipse dictaret. In quo scripto seipsum jurejurando obstrinxit, atque in animæ suæ salutem testatus est, sedecim annis totis jam transactis Garnetum ne vidisse quidem, eamque ob causam, priorem suam confessionem irritam haberi obtestatur, Petit denique ut præsens ista retractio pro vera habeatur. Cùm tamen Garnetus ipse confessus sit, se Hispanicæ conjurationis conscium fuisse, seque cum Treshamo sæpissimè proximis annis loquutum de his rebus esse.

Interrogatus tandem pro tribunali Garnetus, quid de hac Treshammi retractatione sentiret, Hoc unicum respondit, *Ipsum æquivocare voluisse credo.*

Garnetus etiam de toto hoc argumento & naturâ æquivocationis quid sentiret explicare jussus, hoc 20. die Martij anni 1606. responsum dedit. *De æquivocatione ita censeo. In rebus moralibus & communi usu vitæ, quando veritas inter amicos requiritur, uti æquivocatione haud licet: id enim societati hominum magno malo cederet. Quare huic remedio in istis nullus locus. Quoties verò de necessaria defensione agitur, deque injuria aliqua evitanda, aut damno, aut de consequendo aliquo bono non parvi momenti sine ullo cujusquam periculo, tum licita est æquivocatio.*

Idem Garnetus quoque has Iesuitarum fraudulentas æquivocationes, quum Londini pro tribunali staret, hoc mendacio defendere & excusare conatus est: *Iesuitarum Ordo*, inquit, *mendacium quodcunque improbat, præsertim verò in causis fidei & Religionis, cùm sit illud genus mendacij omnium perniciosissimum, & à D. Augustino in Priscillianistis condemnatum. Imò verò quacunque in causa mentiri, & malum & peccatum est, utcunque inter octo gradus, quos Augustinus facit, ille revera gradus infimus habeatur, ita mentiri, ut uni in commodum cedat, quod sine cuiusvis sit incommodo. Illa igitur, quam nos defendimus Æquivocatio, legitimum quarundam propositionum usum defendit, mendacijs neutiquam patrocinatur. Fieri enim potest, ut quis ab homine, penes quem nulla sit inquirendi authoritas, interrogetur, aut de re aliqua examinetur, cuius cognitio ad interrogantem minimè pertineat; verbi causa, Quid aliquis cogitet? Quo tempore igitur oportet veritatem dicere, æquivocare non licet, quod si secus sit, licet, &c.* Attornatus autem Generalis Angliæ ad hoc sic respondit: *Verum quidem est, specie tenus mendacium & periurium condemnare videntur, quod si secus fecerint, ipsorum scelera essent in medio posita, omnibusque exosi essent. Verum quæ condemnant mendacia periuriaque aperta sunt & biantia: mendacia autem secreta, periuria clancularia, falsa testimonia, quæ maximè detestanda, quæque neque defensionem, neque exemplum habent, approbare videntur. Quod si in alijs ut plurimùm non probent, at in semetipsis & sui similibus, atque coniurationum socijs, probant & defendunt; præsertim cùm ad conatus suos perficiendos illis usui & adminiculo esse possit.*

In Actis Garneti pag. 96.

Ibid. pag. 107.

Hæc quoque Garneti protestatio est contraria suo ipsius facto. Cùm enim à Magistratu interrogatus maximè, pernegâsset,

se conscium machinationis cum pulvere tormentario fuisse, ac pro ejus felici successu preces habuisse; mendaeij deinde convictus respondit pag. 101. *Se quidem de prospero magna illius actionis eventu preces obtulisse; illud tamen eo animo sensuque fecisse, quod severiores quasdam leges tum subverituus fuisset.* Rursus interrogatus à judice; *An Iesuitam Hallum, aliàs Oldcornum non conveuisset*, monitusque, ut sine æquivocatione in veritate responderet; pertinaciter & animæ salutem testatus respondit, *Se cum illo non fuisse:* idque horrendis exeerationibus repetijt. Postea verò quum Halius contrarium fassus fuerat, in mendacio aperto deprehensus Garnetus, erubuit, & misericordiam imploravit, agnovitque se delequisse, *Nisi ipsum Æquivocatio tueretur.* Hinc intelligit Lector mentitum fuisse Garnetum Æquivocationum Iesuiticarum defensione. Nam & interrogatus à delatis Regijs, penes quos fuit interrogandi authoritas & potestas: & à judice ipso monitus fuit ut sine æquivocatione & dolo aliquo responderet: & cognitio rei, de qua examinatus fuit, ad interrogantes maximè pertinuit, & tamen æquivocavit, id est, mentitus est.

Ibid. p. 107.

Eâdem fraude illusit Garnetus Iesuita Illustrissimo Comiti Salisburgiensi, petenti, ut sine æquivocatione proferret, quid de excommunicatione Regis sentiret, dicens, Regem Iacobum nondum excommunicatum esse. Nam Iacobum Stuardum excommunicatum animo sentiebat Vide ejus acta pag. 107.

Eadem fraude utuntur Iesuitæ, eùm ipsi, vel eorum discipuli Reges & Principes Evangelicos, imò & Pontificios eorum fautores, & sedi Roman. minus obedientes, occidunt. Negant enim se Reges aut Principes occidisse. Quare? quia non ut Reges & Principes, sed ut hæreticos, hæreticorumq; fautores & excommunicatos, atque Tyrannos eos occidunt: *Non enim in eodem subjecto esse posse*, ait, *Regnum, heresin & Tyrannidē.*

Hac arte Richeomus in sua Expostulatione Apologetica pro Iesuitarum Societate Henrico IV. Regi Galliæ illusit, dum æquivocando impudenter affirmavit: *Se nunquam audivisse, postremo defunctum Henricum Regem, à quoquam suorum hominum Tyrannum esse nominatum Non enim postremò defunctum Henricum Regem, sed benè postremò occisum Henricum Valesium Henricum Tyrannum & quidem sæpissimè audivit nominari*; quum hoc & pro concione ubique inter Ligistas, & quàm plurimis libellis editis factitatum sit.

Simili æquivocandi arte utitur Tortuosus Bellarminus, *dum negat Sixtum Quintum Papam imperâsse eundem Henricum Regem interficere*, ut est videre in Responsione ad Apologiam pro juramento fidelitatis pag. 85. Non enim Papæ imperant occidere Reges, sed Tyrannos tantum, id est, eos, qui dicto suo minus sunt audientes. Hoc enim decretum Paparum axioma indubitatum esse, ille ipse Tortuosus multis locis tradit. Constitutum etiam apud eosdem est, Omnes Reges ac Principes Evangelicos, imò & quosdam Pontificios, minus dicto Papatum parentes, nec Reges & Principes, sed Tyrannos esse.

Docent prætereà Iesuitæ, *Quosvis non teneri privatis quoque Catholicis ad mentem respondere, sed æquivocare & interrogantes decipere posse.* Navarrus ubi supra pag. 351. *Per hanc doctrinam*, inquit, *æquivocationis innumera mendacia & peccata evitari possunt, si semper respondeatur cum aliqua sub intellectione: ut si interrogemur: quò vad.mus: quantam pecuniam habemus? matuavimus? quid scripsimus? quid nobis ille vel ille dixit? & c. omnibus illis absque peccatō respondere non posse, subintelligenda aliqua. Vt si quis petente pecuniam, librum, &c. respondeat, Non habeo, licet habeat, subintelligendo, Ita non habeo, ut tenear præstare, vel, ut tenear tibi dicere, dare, manifestare, &c.*

Iesuita Iacobus Sylvanus, aliàs Keller, in Philippica contra Anonymum Prædicantem, pag. 5. ait: *Æquivocatione uti licet, quando qui interrogat, non est superior, aut judex. Anne*, ait, *ego obligatus sum cuique ex rure vel plaustro roganti respondere ad mentem? quis me omnium debitorem fecit?*

Æquivocationis Iesuiticæ origo & antiquitas.

Quod verò ad Æquivocationis hujus originem & antiquitatem attinet, videtur illa primò referri posse ad Priscillianistas hæreticos, qui docuerunt, *mendacia & perjuria Religionis suæ calenda gratia fieri bonâ conscientiâ posse, quod etiam Audiani senserunt:* Vnde illud est eorū, *Iura, pejura secretum prodere noli.* Vide Hieron. in Epist. ad Ctesiphont. de Pelag. August. in Enchirid. & lib. de mendacio, Bernard. serm. 65. in Cantic. Sixtum Senensem lib. 3. Bibliothecæ.

Æquivocatio etiam talis Iesuitica ab Arrio hæretico usurpata fuit. Is enim cùm à Niceno Côc. damnatus esset, & à Constantino Imp. in exiliū ejectus, ad humillimā ejus petitionē, fide prius datâ se Niceno Côcilio, subscripturū, ab eodē Imperat. revocatus fuit. Ille verò domū reversus, suā ipsius opinionem ac sententiam in charta ciam consignavit, eamq; in sinu gestavit. Cùm in conspectu Imperatoris Nicenam fidē sibi

propositam videret, interrogatus, utrum Concilij Niceni decretis verè consentiat, & in futurum constanter adhærere velit? Ille, manu ad sinum admotâ, ubi charta occultabatur, sine mora, alacri promptoque animo coram Imperatore subscripsit, cùm tamen ea quæ in Concilio de Fide decisa erant, astutè & æquivocè eluderet. Cogitavit enim apud se taciè & æquivocè, se scripturum isti fidei, quam in sinu gestavit, non ei quæ sibi ab Imperatore proposita fuit.

Nostrâ autem memoriâ Æquivocandi hanc scientiam ab inferis resuscitatam, multos Iesuitarũ magnâ curâ & expliauisse & asseruisse ex ijs testimonijs,quæ paulò ante ex illorum scriptis adduximus, constat, ut non immeritò authores & inventores ejus esse vulgò dicantur. Præcipuè autem eam excoluerunt Angliæ Regni Iesuitæ. Extant enim Iesuitæ Personij Angli, qui Romæ vixit ibique mortuus est, disputationes ejus argumenti prolixæ in quibus Æquivocandi, seu mentiendi & pejerandi artem acriter defendere conatur: sunt autem à Thoma Mortono solidissimè confutatæ. Liber quoque paulò ante mortem Elisabethæ Reginæ editus est hoc titulo, *Æquivocationis tractatus* à Garneto Iesuitarum in Anglia Provinciali & Blackvvello Angliæ Archipresbytero nō solùm visus, sed etiam approbatus. In principio autem Garnetus suâ ipsius manu verbum hoc tituli *Æquivocationis*, delevit, & sic mutavit, *Tractatus contra æquivocationes & falsas dissimulationes, cùm rem ipsam pro virili tueatur*. In fine etiam Blackvvellus librum hunc approbavit & commendavit his verbis: *Tractatus iste verè doctus & verè pius & Catholicus est: certè Sacrarum Scripturarum, Patrum, Doctorum, Scholasticorum, Canonistarum, & optimarum rationum præsidys plenissimè firmat æquitatem Æquivocationis; ideoque dignissimus qui typis propagetur ad consolationem afflictorum Catholicorum, & omnium piorum instructionem.* Et tamen Apologista quidam in secunda Apologia sua negat, ullum unquam ejusmodi Tractatum in rerum natura fuisse, & qui ejus meminerunt impostores vocat. Sunt autem in Anglia plurimi, qui partim viderunt legeruntque eum librum, partim etiam hodiè eum servant: Si etiam Andreæ Eudæmonlohannis Apologiam c. 2. inspexerit, levitatem & imprudentiam suam agnoscere cogetur Apologista iste.

In hoc Tractatu citatur ab authore Æquivocationis exemplum Coventriense: sermonibus multorum in Anglia jactatum, & sic narratur ac defenditur: *Grassante in Anglia pestilentia, præsertim Londini, quidam inde Coventriam venit. Ad portam urbis occurrunt destinati à Magistratu, qui delato jurejurando eum interrogant, veniat nec ne Londino? Ille negat strennè, & dictis jurejurando fidem facit. Hic auctor libelli negat eum peccasse. Causam hanc affert: Principali*, inquit, *& finali proposita quæstioni scopo, scilicet, an sic venerit ut civitati pestem adferret, responsum dedit, licet immediatus quæstionis sensus fuerit, scire utrum Londino profectus sit nec ne. De hoc bonâ conscientia jurare ut posset, persuasio præstitit, aut scientia certa; quam jurans habuit, vel pestem jam non esse Londini, vel aërem non esse ibi infectum, neque præter euntes inficere: vel se eoquo vehementem citato cursu absque noxa transisse.* Hæc est decisio illius Tractatûs auctoris: & ut illustret novam hanc doctrinam, admirabilem profert Theoriam, de differentia propositionis verbalis, & reservationis sive retentionis mentalis: item de propositione scripta vel mixta, quæ partim vocis prolatione partim silentio constat: quando animi sensum partim verbis exprimimus, partim silentio premimus & in mente reservamus.

Extat in eodem Tractatu aliud exemplum: *Quidam post contracta sponsalia per verba de præsenti mox ad alias nuptias convolans, fidem suam alteri sponsæ similiter per verba de præsenti obligat. Vocatur in jus, per jurejurando verum dicere jubetur: deinde interrogatus, annon priori sponsæ per verba de tempore præsenti sese obstrinxerit? negat ille & pernegat.* Auctor dicti Tractatûs negat in hoc peccatum esse: *Nam judicis*, inquit, *quæstio eò tendebat, ut justumne esset priu matrimonium cognosceret: quum igitur reos id matrimonium pro irrito & illegitimo haberet, nullo conscientia periculo, jurare potest non fecisse quod fecerat, cum hac utique retentione mentali, Eo animo ut id esset legitimum matrimonium.*

Magni scilicet pretij hæc Æquivocationis doctrina est,quæ tam facilè omnia peccata & scelera excusare potest. Illud quoq; fateantur omnes necesse est, per hanc novam doctrinam, ad omnia quamvis execranda piacula, latam patefieri, non dico fenestram, sed januam & portam: ut meritò facturi sint homines facinorosi & ad omnem impietatem projecti, si patronos & assertores Æquivocationis pro benè de se meritis habeant.

Est & scitum ejusdem disciplinæ, ab

auctore dicti Tractatus defensu, *Licere criminis alicujus reo pejerare, & omnibus modis factum negare; si ab eo interrogetur, qui auctoritatem legitimam non habet: etiam apud legitimum judicem licere: non tamen indefinitè, sed cum ex hac exceptione, Tantisper dum probationes deficiunt.*

Hæc omnia cùm ita sint: *Tamen æquivocationes has utilem artem & bonam prudentiam esse dicunt.* Ideoque Navarrus sibijpsi gratulatur, & jactat, se maxime cumprimis Principi usum illius Apophthegmatis, *qui nescit dissimulare nescit regnare,* commendâsse, & istam doctrinam Principi illi profuisse. Idem Navarrus ind. c. humanæ c. 34. hanc simulandi & dissimulandi artem ex Thoma *prudentiam ac virtutem* appellavit, *& qui eâ utantur laudandos esse.* Hanc Navarri doctrinam Gregorius 13. *tanquam sanctam, veram & inconcussam approbavit & commendavit.* Et Gregorius de Valentia Iesuita Tom. 3 disput. 5. q. 13. *eam prudentem defensionem vocavit.*

Convellitur autem hæc mentiendi doctrina Iesuitarum, aperto Scripturæ testimonio. Nam Hebræ. cap. 6. dicitur, *Omnis controversiæ finis jusjurandum est ad confirmationem adhibitum.* Hoc autem verum non est, si Iesuitarum doctrina vera est: nam illorum juramento controversiæ non finiuntur, nec res dubiæ deciduntur, sed perplexæ magis redduntur. Et Ephes. 4. c. *Deposito mendacio loquimini veritatem quisque proximo suo.* Et Esa. 18. *Posuimus fallaciam spem nostram, & in mendacio abscondimus nos, &c.*

Longe etiam aliter de hoc mentiendi genere docuerunt Patres. Isidorus in Synonimis cap. 10. *Omne*, inquit, *genus mendacij summopere fuge: ne casu, nec studio loquaris falsum; nec ut præstes, mentiri studeas: nec quâlibet fallaciâ vitam alicujus defendas. Cave mendacium in omnibus.* Refertur etiam cap. Omne. causa 22. q. 2. Et August. in lib. de Mendacio cap. 6. *Si quis*, inquit, *ad te confugiat qui mendacio tuo possit à morte liberari, non es mentiturus. Os enim quod mentitur, occidit animam.* Et mox: *Cùmergò mentiendo vita æterna amittitur, nunquam pro cujusquam vita temporali mentiendum est.* 22. q. 2. c. omne. Cumque Origenes ex sententia Platonis permitteret sapienti bonoque viro mendacium, modò salutare is effet, quorum gratia fieret; Et Hieronym. non careret omninò suspicione Origenici Dogmatis, (Nam hujus sententiam in commentarijs in Epist. ad Galat. scripserat, utrolque, Petrum & Paulum, pro tempore simulatione usos: Petrum, quum se subduceret à mensa, supervenientibus Iudæis; Paulum, quum illum in os acriter objurgaret, ut per eam alios deterreret;) August. in Epist. ad Hieron. quæ exstat inter Epist. Hieronymi tom 3. p. 150. b. ipsum hae de re diligenter admonet, negarque hoc licere. Rursus Isidorus lib. 2. sentent. cap. 31. Quacunque inquit, arte verborum quisque jurat, Deus tamen qui conscientiæ testis est ita hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit. Dupliciter autem reus fit: quia & Dei nomen assumit, & proximum dolo capit. 22. q. 5. c. Quacunque. Ibid. c. Qui pejerare. additur, Deus duplicitatis aspernator, simpliciter intentionem utriusque, interrogantis & respondentis considerat; verborum artem aspernatur & odit.

Et quæ non tantùm certa verborum Iesuiticorum fides, sed quid certus adeò poterit esse sensus, si verba extrinsecus prolata, liceat ad hunc modum intentione non expressâ, aut æquivocationibus eludere, etiam in sanctissima juramenti Religione. Hoc est nimirum quod aiebat iste, *Linguam iuratam, mentem iniuratam habeo.*

Ideò ne Iesuitæ quidem omnes & Pontificij hanc doctrinam probant. Nam Ioan. Maldonatus Iesuita Comment. in 24. cap. Luc. v. 36. *Quisquis*, inquit, *fingendo alium fallere conatur, etiamsi prætereà aliquid significare velit*, (id est, æquivocatione uti) *haud dubiè mentitur, alioqui nullum esse mendacium, quod non defendi possit.*

Sic etiam Sacerdotes Vuisbycenses in Epistola quam ad Generosum Papistam nuper scripserunt, *Ars est*, inquiunt, *nostrarum Iesuitarum ut in iuramentis suis Magistratibus quæritur, Esne Sacerdos? tum Sacerdoti*, inquiunt, *licebit respondere, Non sum, sed additâ hac intentione, intus in animo conceptâ, non ore prolatâ, talis nimirum, qualem me esse cupitis, aut narrem vobis, aut aliquid simile.*

Ethnici quoque damnârunt doctrinam hanc. Cicero enim lib. 3. Offic. *Quod* inquit, *affirmatè, quasi Deo teste, promiseris. id tenendum est. Et qui hoc sibi sumunt, Nullam esse fidem, quæ infideli data sit; videant, ne quæratur latebra periurio.*

Homerus etiam, quem omnium ætatum sapientes demirati sunt, sub Achillis persona gravissimè detestatur eum, qui aliud in mente celat, aliud linguâ loquitur, inquiens:

> *Haud minus ille mihi exosus quàm janua Ditis,*
> *Mens aliud cui tecta tegit quàm lingua loquatur.*

Turcæ quoque hodiè improbarent, sat scio, si quis inter ipsos, talia mendacia, & mentiendi, Magistratusque decipiendi artes populo discendas proponeret, ut Iesuitæ faciunt.

Conantur quidem Iesuitę hoc suum mēdacij genus, & mentiendi artes defendere *primò* exemplis Patriarcharum *Vsi sunt*, inquiunt, *Abrahamus & Isaacus æquivocatione, quum negârunt Saram & Rebeccam suas uxores esse.* Gen. 12.20. & 26. Iacobus etiam Patri Iacobo dixit, aut simulavit Esauum se esse.

Respondet autem eis Augustin. contra Cresc. c. 9. & 15. *Hac*, inquit, *quæ in Scripturis legimus, non ideò quia facta credimus, etiam facienda credamus: ne violemus præcepta dum passim sectamur exempla. Et constat, quòd non omnia quæ à sanctis viris legimus facta, transferre debeamus in mores.* Et cap. 21. *Testimonia illa, quibus sanctas libros mendacijs suos Patronos adhibere moliuntur, partim non esse mendacia, partim etiam, quæ sunt, non imitanda esse*, docet.

Secundò, blasphemè dicunt, ipsum quoque Christum æquivocationibus usum esse, quum dixit Marci 13. *De die illo & hora nemo scit, ne Angeli quidem qui in cælo sunt: nec ipse Filius, sed solus Pater. His verbis*, aiunt, *simulavit se nescire secundum humanam naturam novissimum diem; cùm tamen sciverit illum.* Et Bellarminus lib. 4. de Christo, c. 1. Suarez tom. 1. in Thom. quæst.10.artic. 11. disput. 1. Gregor. de Valent. tom.4.disp.1.q.15. part.1.& Armandus Iesuita in Epist.ad Chamierum,dicunt, *Errare omnes ferè hujus temporis hæreticos, & protestantes præcipuos, sicut olim Agnoitas hæreticas, quia dicant, Christi animam humanam aliquid ignorâsse.* Maldonatus autem in Matth. 24. ex Damasceno scribit, *Agnoitas simpliciter Christo ignorantiam tribuisse.* Et Alphons. de Castro adversus hæres.tit. Deus. indicat, *Agnoitas ignorantiam simpliciter impegisse Deo ex his verbis, de die illo nemo scit.* Idem Maldonatus scribit contra Bellarminum & socios, *Athanasium, Ambrosium, Gregorium Nazianz. Theodoretum, Cyrillum, &c. apertè docuisse, Christum quatenus hominem, diem judicij ignorâsse.*

Cap. III.

Miscellanea *de* IESVITIS *eorumque* Doctrina.

De justificatione hominis coram Deo.

VT Iesuitę quum alijs Doctoribus Pontificijs, tum etiam in multis Socijs suis contradicant aliquot saltem demonstrabo exemplis. Mendacia enim certius dignosci non possunt, nisi quando sibimetipsis contraria sunt: A Deo enim ita ordinatum est, ut impij semper seipsos confundant, & mendacia non consonent, sed contra semetipsa semper restentur.

Bellarmin. de Notis Ecclesiæ lib. 4. c. 9. ¶.Nunc; scribit; *Docuerunt Eunomiani, nemini peccata nocere, modò fidem habeat. Idem Protestantes.*

Bellarminum autem Iesuitam haud obscurè mendacij insimulat Toletus Iesuita Com. in Ioan. 13. *Affirmavit*, inquit, *Eunomius, fidem sufficere ad salutem, quamvis mala opera adessent. Protestantes dicunt quidem ad salutem sufficere, negant tamen fidem illam sine operibus esse posse.* Agnoscit igitur Toletus, Eunomianos fidem mortuam, Protestantes vivam profiteri.

De particulari SOLA.

Rursus Bellarminus lib. 1. de Iustif. cap. 12. *Nos*, inquit, SOLA *fide justificari coram Deo, est opinio paradoxa.* Et Maldonatus Comment. in Matth. 19. *Hoc*, inquit, *omnium hæresium seminarium est:* Et Feuardent. Comment. in Iac. *Iustitia fictitia & imaginaria est.*

Contradicunt autem alijs Pontificijs doctissimis. Colonienses Canonici quin etiam authores esse libelli oblati à Cæsare Collocutoribus Protestantibus in Comitijs Ratisbon. dicunt: *Tantum per imputationem justitiæ Christi quatenus fides nostra apprehendit misericordiam atq; justitiam Christi, propter meritum Christi nos justificari coram Deo.* Præterea Cassandrum, Stapulensem, Peraldum, Ferum & alios, qui hujus sententiæ fuerunt. Stapletonus etiam lib. 7. de justificat. cap. 9. Catholici, ait aliqui (quos Vega libro 15. de Iustificat. capite 20. pag. 712. viros doctos & pios vocat) tenebant, nullum alium esse justitiæ conservandæ modum, quàm si justitia Christi nobis imputetur.

2. Vera fides an possit amitti.

Bellarminus lib. 4. de Notis Ecclef. capite 9. *Calvini doctrinam, fidem veram, semel habitam, amitti non posse, inter Iovinianï hæreses numerat.* Campianus contra rat. 10. *Nisi*, inquit, *Divi è cælo deturbentur, cadere ego nunquam potero.* Catharinus quoque ipso Bellarmino teste lib. 3. de Iustificat. cap. 9. docuit ex his verbis, Accepistis Spiritum adoptionis, *Fideles in persuasione de sua salute non posse falli.* Contradicit etiam Augustinus de Corrept. & Grat. capite septimo, *Horum fidei*, inquit, *quæ per dilectionem operatur, aut omninò non deficit, aut reparatur priusquam hæc vita finiatur.*

3. Imagines non posse Sola Sancto- vocari.

Azoria Iesuita instit. libro 9. capite 7. *Appellat*, inquit, *Calvinus imagines Sancto-*

Sanctorum, idola, & simulachra, quasi à sacris auctoribus promiscuè usurpentur; falsum.

Valentianus autem lib. 3. de Idol. capit. 8. ¶. Quod autem, hoc ipsum facit, quod damnat in Calvino Azorius. *Idolum*, inquit, *Græcè imaginem, sive simulachrum significat.* Hæc nomina usque adeò confundit Valentianus, ut non vereatur simulachrorum cultum in hunc modum ex Scripturis defendere. *Innuit*, inquit, *Beatus Petrus aliquem esse simulachrorum & Idolorum cultum licitum.* Ibidem, Cardinalis etiam Plæotus lib. 1. de sacris & prophanis Imag. cap. 3. *Idolum, imaginem & simulachrum pro eodem accipi testatur. S. Hieronymus*, inquit, *scribit, ubi in sacris literis Idola positum est, Aquilam figuras vel imagines interpretatum esse. Et apud Ciceronem legimus, Imagines quæ Idola nominantur.* Et Plato, *Idola vocamus Imagines, quæ & in aquis, & in speculis sunt, & quæ picta sunt, & quæ typis seu figuris expressa, atque alia hujusmodi. Ita simulachri nomen quòd Latinè dicitur, pro eo acceperunt quod est idolum apud Græcos, cùm in Latina interpretatione* ubi dicitur in Psalmo: *Simulachra gentium, argentum & aurum, Græcè dicuntur τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν.* Addit ibidem: *Imaginis nomen, si vocis proprietatem inspiciamus, impiæ & diabolicæ formæ convenit.*

4. *An Deus corporea forma exprimi debeat.*

Bellarminus de Ecclesia triumph. cap. 8. ¶. Ergo inquit, *Calvinus ait nefas esse Deo invisibili & incorporeo, imaginem corpoream & visibilem collocare: nos Catholici contra.* Mox autem, quasi verborum suorum oblitus, dicit: *Opinio illa Calvini non licere pingere imaginem Dei in forma hominis, est etiam* ALIQVOT *Catholicorum ut Abulensis Durandi, Peresij, qui dicunt, hæc non rectè fieri.*

5. *Imaginibus divinum honorem tribui.*

Bellarminus in Præfat. libri de Beat. Sanct. *Quis*, inquit, *Catholicorum unquam divinum honorem imaginibus detulit?* At hoc fieri in Papatu testatur Polyd. Vergil. de Invent. rer. capit. 37. Georgius Cassander in Consult. art. 21. & Ioannes Gerson quæstione de neglig. Prælat. capit. 7. Sed quia hos fastidiunt, audiatur Bellarminus sibijpsi contradicens. Nam lib. 2. de Eccles. triumph. capit 21. in princip. Sit, inquit, *propositio: Imagines Christi & Sanctorum venerandæ sunt, non solùm per accidens, vel impropriè verùm etiam propriè: ita ut terminetur adoratio in imagine, non solùm ut vicem gerit exemplaris.* Vasquez autem libro secundo de Adorat. disput. 8. capit. 3. & 8. *Stultum hoc est*, inquit, *& superstitiosum: idque accuratè probat.* Docet ibidem, *Veteres Scholasticos absolutè dixisse, Imagines Christi esse colendas adoratione latriæ. Eandemque opinionem fuisse Thomæ.* Azorius etiam Institut. lib. 9 cap. 6. ¶. Tota hær. *Constans*, inquit, *est Theologorum sententia, imaginem eodem honore & cultu coli, quo colitur id cuius est imago.* Et Bellarm. lib. 2. de Imaginib. c. 22. ait: *Quantum ad modum loquendi præsertim in concione, ad populum, non est dicendum, imagines ullas adorari debere latriâ, sed è contrario non debere sic adorari.*

6. *Promissio in Baptismo sit ne votum propriè.*

Bellarminus lib. 2. de Monachis cap. 15. *Promissionem*, inquit, *in Baptismo non esse votum propriè ac verè dictam est communis Theologorum sententia, & quidem verissima.* Azorius autem lib. 11. cap. 14 ¶. Tertiò quæritur, *Baptisma*, inquit *esse votum propriè ac verè dictum, veteres Theologi cum Magistro sentire videntur.*

Rursus Bellarm. ibid. cap. 16. *Dico*, inquit, *votum de præcepta, non esse propriè votum, nisi quatenus res illa præcipitur, ut non præcepta.* Contradicit autem Azorius Institut. lib. 11. cap. 14. ¶. Sextò quæritur. *Qui vovet*, inquit, *rem indifferentem, ejus votum, ex communi omnium sententia est inane.* Idem ibid. *Nihil impedit*, inquit, *quò minus quis se denuò voti Religione obstringat, ad quod alioqui faciendum lege, & præcepto compellitur. Deus enim nos sibi suis legibus devinxit, & nos ipsos ei pariter voti nexu, vinculoque obligamus, &c.*

7. *An Christus sibi ipsi meruerit.*

Bellarminus lib. 5. de Christo cap. 9. in princip. & ¶. Hæc. *Conveniunt*, inquit, *inter se Theologi omnes, & uno consensu docent, Christum, præter ea bona, quæ suis laboribus peperit nobis, meruisse etiam sibi corporis gloriam, & nominis exaltationem, & omnia quæ accepit post passionem*

Contra Vega in Opusc. de Meritis quæst. 6. *Christus*, inquit, *totam suam gratiam, totamque gloriam essentialem* SINE *meritis habuit, in primo suo humanitatis instanti.* Et Scotus dist. 18. *Nec, nisi indirectè meruit gloriam corporis.*

Bellarminus citato loco sententiam suam defendere conatur ex Scriptura sacra. *Hebr.* 4. inquit, *sic legitur: Videmus Iesum* PROPTER *passionem mortis gloriâ coronatum Philip. 2. Humiliavit seipsum, factus obediens usque ad crucem,* PROPTER *quod exaltavit eum Deus, & dedit ei nomen, supra omne nomen, &c.* Addit, *Respondet Calvinus, has voces,* QVAPROPTER & PROPTER, *non causam exaltationis significari, sed consequentiam.* Suarez autem dicit Tom. 1. in Thom. disput. 41. sect. *à Calvino hoc dici Hæreticè.* Et Iesuitæ Anglo-Rhem. in Phil. 2. cap. *Scripturas impudenter detorquet.*

Contrà

Contrà verò Ribera Iesuita Com. in Heb. 1. capit. ad verba vers. 9. Dilexisti justitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, &c. Sanctus, inquit, Thomas affirmat, cùm dicitur, PROPTEREA, non meritum indicari, sed finem; ut sit sensus, Ad hoc te unxit Deus; ut haberes hæc omnia, quod satis probabiliter dicitur. Suarez quo supra disput. 10. sect. 4. ¶ sed contra. Per unctionem, inquit, intelligunt multi Patres ipsam incarnationem, & unionem ad verbum, Augustinus, Anshelmus, Beda & Cyrillus Alexandrinus: atque ita particula PROPTER, non de causa meritoria, sed de finali intelligenda est. Et disput. 18. sect. 2. ¶. Dico primò Athanasius, inquit illum locum exponit de gratia animæ habituali. Et disput. 40. sect. 2 ¶ Nihilominus. Communis, ait, est Theologorum sententia Christum non meruisse gratiam animæ habitualem, sed eam ab instantia incarnationis suæ habuisse. Ergo contra Bellarminum ipsis Iesuitis testibus vox PROPTEREA, non causam meritoriam, sed consequentiam finalem significat.

Greg. de Valentia Analys. lib. 8. cap. 2. *Papa*, inquit, *ut Papa, id est, quoad publicam personam, hæreticus esse nequit.* Bellarminus etiam lib. 4. de Pontifice Roman. cap. 6. *Probabile*, inquit, est, *pieque credi potest, summum Pontificem, ut Pontificem, solùm errare non posse, sed etiam ut particularem personam hæreticum esse non posse, falsum aliquid contra fidem pertinaciter credende. Papam etiam nan posse ullo modo esse hæreticum, nec hæresin publicè docere, etiamsi solus rem aliquam definiat*, Piggius acerrimè defendit lib. 4. Ecclesiast. Hierarch. capite 8.

8. An Papa possit hæreticus esse & errare.

Catharinus autem Comment. in Galat. 2. cap. *Falsum*, inquit, *hoc est, etiamsi novitij Scriptores ausi sunt oppositum defendere. Præterea, Legimus multos Pontifices apostatâsse à fide: Honorium in Concilijs duobus vel tribus Papam damnatum; Cœlestinum quoque & alios.* Verba sunt Lyra in Matth. 16. Cani in Loc. Theolog lib. 6. cap. 8. Alphonsi de Castro lib. 1. hæres. cap. 2. pag. 7. *Pontificem etiam ut Pontificem, posse esse hæreticum, si absque generali Concilio definiat*, tuetur Nilus in lib. adversus primatum Papæ; Gerson & Almain in libris de potest. Ecclesiæ, & Adrianus VI. Papa in quæst. de Confirmatione: qui omnes non in Pontifice, sed in Ecclsia sive in Concilio generali tantùm, constituunt infallibilitatem judicij de rebus fidei. Et Bellarm. lib. 4. de Pontifice Rom. cap. 2. inquit, *Papam, ut Papam hæreticum esse posse Doctores Parisienses tenuerunt.* Vide Vuitakerum de Pontifice Romano pag. 737. Hanovien. editionis, item pag. 769.

Bellarminus lib. 2. de Pontifice Romano cap. 26. *Pontifex*, inquit, *Romanus non potest ab ullo Principe Christiano, sive seculari sive Ecclesiastico judicari in terris, neque ab omnibus simul in Consilio congregatis.*

9. Papa an possit ab aliquo judicari

Iohannes Ferus autem in Act. 11. cap. Cur cum incircumcisis comedisti, &c. *Petrus*, inquit, *respondebat, & omnia narrabat. Potest igitur Ecclesia à Ministris non modò exigere rationem, sed etiam deponere & repudiare potest. Impij autem nostri Pontifices, quasi Domini sint, non Ministri, ab Ecclesia quidem argui & in ordinem cogi nolunt.* Sic refert Bellarminus lib. 4. de Rom. Pontifice cap. 9. celebratum fuisse Concilium Sinuessanum anno Domini 295. in causa Pontificis Marcelli, ad eum doponendum, si hæreticus inveniretur: & Ecclesiam Rom. ex suspicione hæreseos Liberio Papæ anno Christi 351. Pontificatum abrogâsse: Constantinopolitanam quoque Synodum 6. 7. deposuisse Iulium.

Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontifice cap. 9. *Non pugnat*, inquit, *cum verbo Dei, ut unus homo sit Princeps Ecclesiasticus & politicus simul, & ut possit unus homo regere Episcopatum & Principatum.* Et mox: *Et si absolutè fortè præstaret, Pontifices tractare solum spiritualia, Reges temporalia, tamen propter malitiam temporis experientia clamat utiliter temporales aliquos Principatus Pontifici donatos esse.*

10. Unus homo an possit esse Ecclesiasticus & politicus simul.

Contra verò Episc. Espensæus in 1. Tim. lib. 2. cap. 9, *Nos*, inquit, *proh dolor, ex pacificis in litigiosos degeneramus, eaque est hodierna Ecclesia praxis, ut quæri seriò soleat, Theologúsne, an Canonista sit ad Episcopum aptior? &c. Dicunt quidam, priscis quidem Episcopis Theologiam magis convenisse, cujus gladio Catholicis contra hæreticos procedere opus sit Hodiè verò contrà, jurisperitiam magis congruere, quia plures accidunt quæstiones ad jus, quam ad fidem spectantes. Sed longè aberrant; quia Episcopi non minus hodiè quam antea prædicare tenentur, quibus non minus nūc, quam tunc in consecratione prædicandi officium imponitur; prædicationis autem materia est divina Scriptura, hanc igitur docere magis tenetur quam Canones, quos non immediate Dominus, sed sancti Dei homines ediderunt.* Et c. 10. *Multa quidem tempus secum affert & immutat utinam in melius.* Et. c 11 *Quùm non expediret homines Episcopos Cancellariatu fungi?* Francisc. de Vict. Relect. 1. quæst. 1. *Regimine*, inquit, *animarum est ars artium, ergo non potest unus*

&

& idem utrumque munus implere, administrandi secularem & Ecclesiast. potestatem. Salmeron Iesuita tract.18. in parabolam hominis divitis Luc.18.num.1. *Tempore*, inquit, *Augustini*, ut ipse docet lib. de opere Monach. cap. 29. Tom.3. *Episcopi litibus Christianorum vacare solebant, non ita tamen litibus vacabant discernendis, ut interim à prædicatione & Episcopi munere vacarent: Quod nunc Episcopi causis incumbunt civilibus, consuetudine Ecclesiæ introductum est*, &c.

11. *Papam non esse Monarcham.*

Papam esse Monarcham seu Dominum torius orbis Christiani negat Bellarminus libro quinto de Pontif. Roman. cap. 3. & dicit, *Si res ita se haberet, deberet id constare ex Scripturis, aut saltem ex traditione Apostalica.*

Contrarium autem affirmat, Iesuita Alvarez, Hostiensis, Sylvester & alii multi, ut Bellarminus fatetur ibid. c. 1.

12. *Impij an sint vera membra Ecclesiæ.*

Malos & impios non esse quidem membra vera, nec simpliciter corporis Ecclesiæ, sed tamen secundum quid & æquivocè; Iohannes de Turrecremata Cardinalis libro quinto cap. 57. probat ex Alexandro de Ales, Hugone & Thoma: idem etiam docent Petrus à Soto, Melchior Canus, & alii. Ac licèt dicant, malos non esse membra vera, dicunt nihilominus verè esse in Ecclesia, sive in corpore Ecclesiæ, & esse simpliciter fideles, seu Christianos. *Neque enim*, inquiunt, *sola membra sunt in corpore, sed etiam humores, dentes, pili, & alia quæ non sunt membra: neque fideles aut Christiani dicuntur tales à charitate, sed à fide, sive à fidei professione.* Sic etiam docet Costerus Iesuita Apolog. part.3.c.12. §. Et Hugo. *Vt flegma*, inquit, *pituita, sanies, saliva, sanguis abundans viventis hominis neque membra sunt, neque partes, & tamen non sunt extra corpus: Ita impij ad superfluos humores referuntur, qui suo tempore, ubi maturi fuerint, cum stercoribus egeruntur.*

Contrà verò Bellarminus libro tertio de militante Ecclesia cap. 9. §. ad ultimum, *Si ita est*, inquit, *sequitur, Pontificem malum non esse caput Ecclesiæ: & alios Episcopos si mali sint, non esse capita suarum Ecclesiarum. Caput enim non est humor, aut pilus, sed membrum, & quidem præcipuum: At hoc est contra Concilium Constantiense, in quo Sess.15. damnatur error 22. Iohan. Huss. quo asserebat, Pastorem malum esse æquivocè Pastorem; & error 30. quo asseritur, Prælatum malum non esse Prælatum.* Bellarminus igitur, ne cogatur fateri, Ecclesiam Romanam non habere caput, si malum Pontificem habet, ibidem docet, *malos non esse membra* VIVA *corporis Ecclesiæ.* Sed non elabitur; nam hoc modo Ecclesia Rom. si habet malum Pontificem, ut perpetuò habet, caput non vivum habet.

13. *An Ecclesia à fide deficere possit.*

Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Ephes.5. *Si inquiunt, Protestantes ullum in se Theologiæ sensum haberent, nunquam dicerent Ecclesiam posse à fide deficere, id est, à Christo sponso divortium pati.* Bellarm. verò lib. 3. de Milit. Eccles. c.3. *Notandum est*, inquit, *multos ex nostris tempus terere, dum probant absolutè Ecclesiam non posse à fide deficere: nam Protestantes id concedunt, sed dicunt id intelligi de Ecclesia invisibili.* Ita Bellarm. Stapletonus igitur & Valentianus Iesuita operam multam ludunt, qui hoc etiam prolixè satis strennéq; probare conantur.

14. *Pontifices ipsi oves suas pascere debent.*

Bellarm. lib.3.c.24. de Pontif. Roman. sic scribit: *Si Pontifices non concionantur, tamen multos alios Pastorales actus exercent, ligant, solvunt, controversias judicant Episcopos creant, & quod per se concionando non faciunt, faciunt per alios.*

Contrà Maldonatus Summula q.10. art. 3. 5. 6. *Notàrunt*, inquit, *Hieron in c. 4 ad Ephes. & Aug. epist. 57. propterea Paulum non distinxisse Pastores & Doct. quia omnis Pastor debet docere: & nomen Pastoris significat actionem personale. sicut nomen Medici. Itaque sicut nemo potest per alium curare, ita nemo potest suas oves per alium pascere. Nec quicquam vales responsio communis: Satis esse per Vicarium laborare, quia secundùm eandem Regulam satis esset manducare per Vicarium; quia scriptum est, Qui non laborat, non manducet. De divino jure multa sunt testimonia in sacris literis, ut n 12. Excubate in custodia Tabernaculi. Nemo autem potest excubare, nisi præsens. Christus etiam describit nobis Pastorem notis suis inter alias, ut oves suas cognoscat, & illæ audiant vocem illius. At nec ille eas cognoscere, nisi præsens, nec illa, nisi præsentem, audire possunt.* Valentianus Iesuita quoque Tom 4 disput. 19. q. punct. 3 *Christus*, inquit, *Dominus Matth. 28. Apostolis & eorum successoribus Episcopis mandat, Ite, & docete.* Paulus 1. Cor. 1. *Misit me Dominus Evangelizare, non baptizare, id est, præcipuè me misit ad prædicandum, non autem ad administranda Sacramenta.*

15. *An successio sit nota vera Ecclesiæ.*

Bellarminus lib.4.cap.8. de Notis Ecclesiæ inquit, *Successione in Rom. Ecclesia ab Apostolis deducta usque ad nos, veteres tanquam argumento evidentissimo usi sunt ad veram Ecclesiam.*

Stapletonus autem libro 13. de doct. princip. cap. 6. *Personalem* inquit, *successionem nihil moramur, modò doctrinam nostram consentientem Scripturis ostendere possimus.* Bellarminus quoque lib. de Eccles. milit. c. 8. *Successio vera non est, quam hæresis interrumpit.*

16. *An Papa habeat summã potestatem in temporalibus.*

Bellarminus lib. 5. cap. 1. & 6. de Pontifice Rom. dicit, *Papam non habere summam aliquam potestatem temporalem jure divino, nec posse ullo modo imperare* (temporaliter) *Principibus secularibus nedum eos Regno & Principatu privare, etiamsi illi privari aliquoi mereantur, sed tamen habere eum hanc potestatem indirectè in ordine ad bonum spirituale. Et hoc modo potest Reges deponere. Regna transferre, & uni auferre, alteri conferre, tanquam summus Pontifex spiritualis.* Et hæc est hodiè Iesuitarum omnium novissima & pestilentissima sententia.

Tolosanus autem lib. 26. de Repub. c. 7. ¶. 10. *A Christo,* inquit, *passo per intervallum ducentorum annorum, nusquam legitur Christianos contra Imperatores, jam sævientes in eos, & plurimos necantes, & contra Rempub. esse quidquam molitos.* Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontif. c. 7. ¶. Quod sit *hoc factum* dicit, *quia defuerint vires temporales Christianis.* Respondet verò Tolosanus, *etiam cùm Christiani pares viribus & numero fuerint, sese tamen eis non opposuisse: imò duxisse in hoc Religionem suam anteferri alijs omnibus, seque ab eo Christianos appellari, cujus sit hoc piissimum Dogma, ut Magistratibus pareat. Espensæus Episcopui Comm in Titum 3. digress. 10. Apostolus, inquit, docet, credentes omnes Mundi Potestatibus debere esse subjectos Sed turbulenti quidam motâ inter Regnum & Sacerdotium controversiâ, mirum est, quot, quantasque turbas dederint. Tot, ante hanc Camerinam annorum centurijs Chrysostomus nihil tale unquam futurum suspicans, ex Apostolo (omnis anima potestatibus subjecta sit) Omnis, inquit, sive Apostolus sive Propheta, sive Evangelista, sive Episcopus subjectus sit.* Sequuntur Chrysostumum Theodoretus Oecumenius, & Græci omnes. Idem Gregorius M. ingenuè agnoscebat, Nam Epist. 42. inquit, *Imperatoribus concessum esse Sacerdotibus dominari.* Et Bernardus ad Archiepisc. Senonensem idem colligit: *Si omnis anima,* inquit, *tum vestra, quis vos excipit ex universitate? si quis tentat excipere, tentat decipere.* Pontifices quoque ipsi in suis decretis fatentur, se Imperatoribus subiectos esse. Rursus idem Espensæus Com. in Timoth. libro 2. digress. & pagina 275. *Gregorius 7. inquit, Pontifex, cui nomen erat Hildebrandus, exemplo suo* NOVO, *& omni bibliothecæ veteris invento novello schismate Regnum & sacerdotium scindens, primus Sacerdotalem lancem contra Imperij Diadema elevans, se, suoque exemplo Pontifices alios contra Principes & excommunicatos, gladio accinxit, belloque, qua hæreditario, insurrexit, ut juxta prophetiam Mich. 2. Dentibus mordentes pacem prædicarent. Vtinam Petrum in ferendo imitati. Petrum in recondendo gladio imitarentur.*

Grat. dist. 63. c. 23.

Otto Frisingensis quoque in suo Chron. lib. 6. c. 35. *Lego,* inquit, *ac relego Regum & Imperatorum res gestas, & nusquam invenio quenquam eorum, ante hunc Henricum Imperatorem, quem Hildebrandus deposuit, à summo Pontifice Regno privatum.*

17. *An sancti mortui invocandi.*

Bellarminus scribit lib. 1. de Ecclesia triumphante, *Invocationem Sanctorum defunctorum universa antiquitas docuit.* Et lib. 1. de Beat. Sanct. cap. 20. § Argumentum sextum. *Dicunt Protestantes,* inquit, *nullum extare in Scripturis exemplum, nullum præceptum, nullam promissionem de Invocatione Sanctorum. Nos verò exemplis probavimus Invocationem Sanctorum ex utroque Testamento.*

Contra verò Bellarm. ibid. c. 6. scribit, *Sanctos veteris Testamenti invocare populus non solebat, Et* Eckius *in Enchirid. sub finem loci de venerat.* Sanct. *Nec hoc licuit,* inquit, *in primordio Ecclesiæ in Novo Testam ne Gentiles recens conversi, se iterum ad idololatriam induci paterentur.* Salmeron etiam in 1. Timoth. 2. disput. 8. § ult. docet, *Non esse expressum in Novo Testamento de Invocatione Sanctorum: quia durum esset id Iudæis præcipere: Gentibus verò periculosum.*

18. *An pro quibusdam in purgatorio sit orandũ.*

Bellarminus lib. 2. de Purgatorio, *Orationem,* inquit, *pro defunctis omnis antiquitas probavit:* Ibidem cap. 15. *Suffragia vivorum prosunt defunctis, qui sunt in Purgatorio.*

Georgius Cassander verò in Consult. artic. de Missa, *Vsque ad hodiernum diem,* inquit, *nusquam in Ecclesia statutum fuit, quomodo nostræ preces defunctorum animis prodesse possint: sed fuisse merum testimonium charitatis nostræ erga defunctos, & articuli immortalitatis animæ, & corporum resurrectionis futuræ. Hujus etiam luculentum testimonium esse potest illud Augustini Confess. lib. 9. c. 13. orantis pro matre sua defuncta. Credo, inquit, quòd jam feceris quæ rogo, sed voluntaria oris mei approba Domine.*

19. *Quis sit catholicus.*

Lyrenensis inquit, *Catholicus est, qui veræ fidei non præponit cuiusquam authoritatem.* Contrà Bellarm. lib. 3. de Eccles. Milit. c. 2. § Nostra. *Catholicus est,* ait, *qui est una pastori Papæ subditus.*

Bellarminus libro tertio de Rom. Pontifice dicit: Roma non erit Sedes Antichristi.

Ribera Iesuita verò Comment. in Apocal. 14. inquit, *Roma dicitur Babylon, quia ad finem seculi futura est officina omnis idololatriæ.* Adhuc clarius Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apocal. 175. *Roma* inquit, *erit sedes Antichristi.* Et Vega Iesuita in Apocalyp. 18. Com. 1. § 4. *Illud etiam nobis dicen-*

dicendum videtur ex Aretha, Primasio, Ansberto, Hannono, Ambrosio, & alijs hoc loca Idololatriam urbis Romanæ significari, defecturamque esse Romam à fide: atque adeò futuram esse habitationem dæmoniorum, & omnis spiritus immundi, ob flagitia, & idololatriam, quæ tunc temporis in Romana civitate, Romanoque imperio latè grassabitur.

NB.

20. An Christus pertulerit pœnas damnatarum animarum.

Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 7. dicit: *Est sententia Calvini, Christum pertulisse pœnas animarum damnatarum*, &c. Idem de Calvino scribit Georg. de Valent. Tom. 4. in Thom. disp. quæst. 4. punct. 3. ¶ Quintò certum.

Contra Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Matth. 17. 47. *Calvinus dicit, Christum has tam diras pœnas tantùm in cruce pertulisse*: Non igitur in inferno, ut Bellarminus ait & Valentianus.

Deinde quod affingunt Bellarminus, Valentianus & alii Iesuitæ Calvino, in eoque damnant, illorum ipsorum Magistri docent: *Nam, ut Bellarminus* refert libro quarto de Christo cap. 19. ¶ Dubium. *Aquinas dicit, Christum voluisse in inferno esse, ut pœnas nostras in se susciperet.* Et Medina dicit, ut testatur Suarez in Thom. par. 3. q. 52. art. 8. disp. 43. ¶ 1. aliquos catholicorum sensisse, *Christum passum esse aliquas extrinsecus pœnas damnatorum in inferno, non tamen eo modo, quo damnati.*

21. An Christus verè in inferno fuerit.

Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 15. in princ. §. In hoc dicit, *Opinio catholica hæc est, Christum verè, secundum essentiam in inferno fuisse.*

Durandus contrà in 3. d. 22. q. 3. docet, *Christi animam descendisse ad inferos, non secundum essentiam, sed per efficaciam*: & existimavit, *non credendum esse necessariò, Christi animam reipsâ secundum essentiam descendisse ad inferos.* Hanc sententiam Bellarminus in Durando tanquam erroneam, in Calvino autem ut hæreticam damnat. Fevardentius etiam in Theomach. lib. 7. c. 1. scribit: *Non descendit Christi anima ad inferos damnatorum sed ad locum, qui est sinus Abrahæ, vel communiter limbus patrum dicitur.*

22. An Christus ad inferos descenderit ut animas ex limbo liberaret.

Bellarminus lib. 4. de Christo c. 16. dicit, *Christus descendit ad inferos, ut inde animas defunctarum Patriarcharum sub veteri Testamento fidelium, ex limbo, seu carcere inferni educeret, ubi ante ejus adventum continebantur.*

Gregorius Valentianus autem Tomo 4. in Thom. disput. 1. q. 19. punct. 4. §. Secundò sequitur. & disp. 6. q. 11. punct. 1. §. At ratio. *Omnes Christus* SIMILITER *redemit, sive ante Christi adventum, sive post vixerunt, quique aliquando futuri erant quamobrem Apoc. 13. dicitur Agnus occisus ab origine mundi.*

23. Animas morientium rectà in cœlum recipi.

Bellarminus dicit lib. 1. de Sanct. beat. c. 4. *Calvinistæ volunt S. Martyres e mundo proficiscentes: rectà ad Deum ire, sed ad infernum, aut alium locum extra cælum.*

Contra Valentianus libro de purgat. c. 8. & Iesuitæ AngloRhemen. in Apocal. annot. n. 14. 15. *Objiciunt nobis*, inquiunt, *protestantes loca Scripturarum & Patrum, in quibus duplex status eorum qui moriuntur, significatur. Impiorum in supplicium æternum, justorum in vitam æternam; & deinde hujusmodi Scripturarum testimonia proferunt & urgent, quibus determinatè significari videtur, eos, qui ex vita discedunt, in statu gratiæ statim recipi ad beatitudinem Deniq; objiciunt ex Augustino, nullum locum medium esse post hanc vitam, præter Regnum cælorum, & infernum damnatorum.*

24. De confessione auriculari.

Bellarminus libro tertio de pœnit. cap. 1. scribit, *Audianos, hæreticos docuisse, Confessionem auricularem non esse necessariam; idem etiam Lutheranos docere.* Et mox. *Quam probabimus de jure divino esse antiquissimam, & à Christo salubriter institutam.*

Maldonatus autem de Sum. q. 18. art. 4. scribit, *Sunt etiam inter Catholicos, qui putant, nullum esse præceptum divinum de Confessione, ut omnes decretorum interpretes, & inter Scholasticos Scotus.* Erasmus in Epist. de amabili Ecclesiæ Concord. *Nondum*, inquit, persuasum est hominibus horum temporum sacramentalem Confessionem fuisse à Christo ipso institutam. Glossator apud Gratian. de pœnitent. dist. 5. c. In pœnitentia. *Melius*, inquit, *dicitur ab Ecclesiæ traditione, quàm novi Testamenti authoritate institutam fuisse, quæ non est apud Græcos necessaria, ad quos non manavit*: Gratianus ipse ibidem *plures*, inquit, *Religiosi etiam Confessionem secretam non necessariam esse censuerunt, Ambrosius, Augustinus, Chrysostomus, Theophylactus & alij patres*, B. Rhenanus in Argumento ad Tertulliam lib. 1. de pœnit. *Publicâ*, inquit, *exomologesi usi sunt antiqui multis seculis priusquam ista secreta nasceretur, de qua Tertullianus nihil habet, quæ penitus id temporis ignorabatur.* Eandem, ut Valentianus refert lib. 2. de Missa cap. 4. Panormitanus & Gerson *non necessariam esse contenderunt.* Maldonatus etiam Iesuita in Summula quæst. 20. art. 1. *Confessio*, inquit, *longo tempore in Ecclesia prisca est olim facta publica.*

25. De cultu & veneratione B. Mariæ.

Bellarminus in præfat. ad lib. de Eccles. triumph. & lib. 1. cap. 16. §. quintò, ibidem sic scribit: *Papistæ*, inquit Lutherus, *B. Mariam Deum constituunt, omnipotentiam ei tribuunt, omnes se ad eam conferunt, & plus gratiæ ab ea expectant quàm à Christo Iesu.* Horrenda est hæc ejus impostura. Quis Catholicorum unquam uni

Deo B. Mariam æquavit?

Negat his verbis Iesuita hanc idololatriam à Papistis admitti, quod tamen multi eorum ultrò fatentur, multi etiam scriptis suis Bellarminum mendacii convincunt, Espensæus Episcopus Pontificius Comm.in 2.Tim.3.c. *Multi sunt*, inquit, *qui non minus fidunt ac tribuunt Divis, quàm Deo: quia hunc quàm illos minus placabilem putant & exorabilem*. Cassander in Consult. art. 21. *Eò ventum est*, inquit, *ut Christus etiam iam in cœlo regnans Matri subjiciatur*. Quinimò multi Pontificiorum & Iesuitarum in scriptis à se editis B. Mariam Salvatori Iesu Christo nomine, authoritate, gratiâ, dignitateque non adæquant modò, sed interdum etiam anteponunt.

Vega Iesuita Comment.in Apoc.12.sect. 1.num.9.de nomine ejus sic scribit: *Tetragrammaton* (quod est Deo proprium apud Hebræos, ut Sixtus Senen. in Bibliotheca refert) *est nomen sacerrima virginis: nec hoc solùm, sed etiam suo modo ineffabile, non solùm hominibus, verùm & ipsis angelis*. Et Sect.2.nu. 6.Item Sect.20. *Nec prætermittendum, est*, inquit, *illud doctissimi* Idiothę encomium: *Dedit tibi Maria tota Trinitas nomen, quod, post nomen filij tui, est supra omne nomen: ut in nomine tuo flectatur omne genu, cœlestium, terrestrium & infernorum, nomen tanta virtutu, ut ad ejus invocationem cœlum rideat, infernus conturbetur, est illa spiraculum hominis, quia sublato eius patrocinio, peccator vivere dintius non potest.*

In The- sauro præco- niorum Mariæ c.51.

Quod ad gratiam & authoritatem B. Mariæ attinet Cassander in Consult.art.21. sic scribit: *Non defuerunt viri celebres, qui dixerunt, Deum Regni sui (quod ex justitia & misericordia constat) dimidium hoc est, misericordiam, in Mariam transtulisse*. Holcotus Theol. Com.in lib.Sap.lect.36.edit.vet. *Si quis*, inquit, *à filia, qui ad dexteram patris sedet, terreatur, quia iudex est, matrem adeat, quia medicina est*. Et juxta quosdam rituales libros sic canitur: *Iube filio felix puerpera Iure matris impera Redemptori.*

Vega in Apocal. 12. sect.2. num.3.de authoritate B.Mariæ sic scribit: DOMINA *dicta est, cujus typus eam ob causam fuit Sarah: quæ cùm antea diceretur Sarei, id est, Domina & Princeps mea, postea, Deo jubente, dicta est Sarah, quod nomen sonat Principem sive Dominam absolutè: est enim virgo Domina per excellentiam, & Princeps omnium creaturarum, ut egregiè expendit Arnoldus Carn sic scribens: Maria linguâ Syriaca Domina dicitur, Christus Dominus; & licèt ipsa se profiteatur Christi ancillam, hoc servitutis genus omni Regno sublimius esse intelligit: Cōstituta quippe est super omnem creaturam, & quicunque Iesu curvat genu, Matri quoque pronus supplicat: & filij gloriam cum Matre non tam* COMMVNEM *judica quàm* EANDEM. Osorius Homil. tom.4.Conc.de Devotione Marię inquit: Sine Maria decrevit Deus nihil dare, Caput est Christus, Maria collum: quia omnis influxus à capite per collum derivatur. Tursellinus Iesuita in Præfat.histor. Lauretanæ scribit: *Vt omnes intelligant, se, quicquid ab æterno illo augusto bonorum omnium fonte in terras profluat, sumere per Mariam.*

26. De merito B. Mariæ.

De Merito B. Mariæ Delrius Iesuita Comment. in Cant. cap. 1. sect. 2. sic scribit: *Obedientia Maria similis facta est obedientia Christi, magna ergo in hoc laus Mariæ, magna ejus gloria, quod imitatio ejus gloria* EXÆQVATVR *obedientia Christi, quam imitatur illa.*

27. De Majestate B. Mariæ.

De majestate ejus Tursellinus in Epist. dedic. hist. Lauretanæ hęc scribit: *Matrem suam præpotens ille Deus divina majestatis potestatisque* SOCIAM, *quatenus licuit, ascivit*. Item: *Huic olim cœlestium mortaliumque principatum detulit: ad hujus arbitrium, quoad hominum tutela postulat, terras, mare, cœlum, naturamque totam moderatur: hac annuente, & per hanc divinos thesauros mortalibus, & cœlestia dona largitur.* Osorius Iesuita tom. 3. Conc. in assumpt. S. Bartholom. ¶. quid ergo. *Dubitant*, inquit, *aliqui, an Maria adeò bona mater Christi dici debeat, ac bonus est æternus pater*. Item: *Certè diversa est admodum generatio quia diversa natura, hac in re excedit æternus Pater matrem Mariam At verò si dona- xat filium ab utroque genitum attendamus, in nihilo Pater excedit matrem, idem enim filius est ab utroque genitus, & hac ratione Mater adeò bona Maria est, ac æternus pater*. Idem tom.5. Dominic. 4. Epiph. ¶. Voluit autem: sic scribit: *Cui igitur B. Mariam comparabimus? Nun Evæ*, quia &c. *non Saræ*, quia &c. *nec Racheli, nec Hestera, nec Luna, nec Soli: cui igitur?* PLANE DEO, *bona omnia continenti.*

28. De libero Arbitrio.

Bellarminus libro 6. de libero arbitrio cap. 12. repræhendit Calvinum, quòd dicit, *Chrysostomum in hac quæstione repudiandum esse*. Et lib. 5. cap. 26. itemque Canisius in Præfat. ad librum Vegę, exagitant illud, quòd Calvinus dixit, *Visus est mihi Chrysostomus nimius in liberi arbitrij viribus prædicandis*: similiter Campianus Petrum Martyrem, qui dixit, *Chrysostomum liberi arbitrij immadicum assertorem fuisse*. Canisius dicit, *Calvinus hic suam inscitiam prodit*: & Campianus, *Istu hæreticũ nihil non immadicum videtur.*

Contrà verò Sixtus Senensis in Biblioth. lib.

lib. 5. in præfat. *Chrysostomus*, inquit, *impetu dicendi cum Manichæis, qui Fati necessitatem defendebant, Naturæ vires* PLVS ÆQVO *attollit.* Maldonatus Com. in Iohan. cap. 6. scribit, *Etiam Theophylactus, Euthimius, Arnobius ita loquuntur, ac si homo, antequam per gratiam ad gratiam trahatur, possit gratiam mereri.* Et Tolletus Com. in Ioan. 6. c. *Chrysostomi*, inquit, *doctrina hæc est, hominem per liberum arbitrium seipsum dignum facere gratiâ eadem est doctrina Cyrilli: nec istorum tantùm, sed aliorum Doctorum, maximè Græcorum.* Maldonatus autem dicto loco inquit: *Hæc doctrina eorum nimis affinis est Pelagianorum errori: caveat Lector, si Chrysostomum in hunc locum legat, ne in Pelagianorum hæresin incidat.* Et Toletus Iesuita Com. in Ioan. 6. *Augustinus*, inquit, *multò aliter quàm isti. Docet enim à Deo nobis dari non modò gratiam, ut credere possimus, verùm etiam ut velimus: In hoc igitur prædicti Doctores non probantur.* Idem Comm. in Rom. 9. Annot. 19. *Eorum inquam doctrinam in hac parte non probo.* Et Pererius Iesuita in Rom. 9. num. 33. *Profectò*, inquit, *illa doctrina contraria videtur ijs, quæ in hoc loco disputat Apostolus. Sententia Augustini est doctrina Pauli convenientior.*

29. *Vt Christus fuit subiectus Patri.* Bellarminus scribit: *Docet Calvinus filium subjectum Patri ratione divinitatis, & quia veteres omnes contrarium docent, ipse ait omnes errâsse.*

Toletus autem & Maldonatus loquuntur: *Quidam censent, Patrem majorem esse filio ratione divinitatis, non quoad substantiam naturæ, sed respectu originis, quia filius à Patre: quam expositionem Doctores illustres sequuntur, inter quos Athanasius*, &c. vbi alios Vndecim refert nominatim.

30. *De sinu Abrahæ.* Bellarminus libro 4. de Christo cap. 11. in princip. Luc. 16. inquit, *Dives in inferno cùm esset, vidit à longè animam Lazari in sinu Abrahæ, & audivit inter loca ipsorum magnum χάσμα seu hiatum esse interiectum. Animæ piorum in hoc sinu Abrahæ fuerunt.* Stapletonus in prompt. in feria 5. hebdom. 2. & Costerus in Enchirid. cap. 12. *Probo*, inquit, *contra impium Calvinum. Sinum Abrahæ non in cœlo, sed in loco subterraneo & inferis esse.*

Contrà verò Maldonat. Comment. in Luc. 16. cap. *Hæc*, inquit, *pars de Epulone non historia, sed parabola videtur: quia qui in inferno sunt, nondum corporibus puniuntur; at hic fit digiti Epulonis & linguæ mentio. Vbi sinus Abrahæ esset Augustin. prudenter dubitat: & ex hoc quòd dicitur magnum χάσμα, valdè suspicor, per Sinum Abrahæ summum cœlum designari.*

31. *De me-* Bellarm. lib. 3. de Pontifice Roman. c. 23. §. *Alterum est*, scribit, *Opera, quatenus ex fide, & adjutorio divino proficiscuntur, divina esse opera & suo modo mereri, hoc est, impetrare peccatorum remissionem.* Ibidem. §. Postremum. scribit, *Operibus, quæ à justificato jam homine fiunt, meritum à Papistis tribui.* *rito operum.*

Vega autem in Opusc. de Meritis q. 4. pag. 782. sic scribit. Thomas Waldensis hæc scribit. Ille est senior Theologus, *fidelior Catholicus, & sacris Scripturis magis consentiens, qui merita simpliciter abnegat, & cum modificatione Apostoli & Scripturarum agnoscit, quod simpliciter nemo meretur Regnum cœlorum; sed ex gratia Dei, & voluntate largitoris. Loquitur Waldensis*, inquit Vega, *de operibus justificatorum.*

32. *De Cælibatu Clericorum.* Bellarminus libro 1. cap. 8. de Clericis docet, *Cælibatum perpetuum, ex institutione Apostolorum, omnibus Clericis & verbi Ministris necessariò servandum esse: functionem enim illorum cum usu conjugij planè pugnare sive ante, sive post ordinationem id contrahant.*

Idem ibid. c. 23. docet, *Digamos, qui successivè duas vel plures uxores habuerint eâdem Apostolicâ constitutione ab Ecclesiasticis officijs arcendos esse.*

Costerus in Enchirid. c. de Cœlibatu propos. 9. dicit, *Sacerdos, si fornicetur, aut domi concubinam foveat, tametsi gravi sacrilegio sese obstringat, gravius tamen peccat, si contrahat matrimonium.*

Bellarm. lib. 1. de Clericis c. 19. hæc habet: *Votum Cælibatûs annexum est Ordinibus jure antiquissimo, ita ut nec Vxores ducere nec ductis uti liceat*: Et hoc quidem *Iure divino*, ut Ioannes Major refert distinct. 24. Cassander in Consult. art. 23. sic scribit: *Theologus quidam* (intelligit Turrianũ Iesuitam lib. 2. de dogmaticis characteribus, ut est in margine apud Tassandrum) *cælibatum sacris ordinibus* ὡσιωδῶς, *hoc est, substantialiter & lege divinâ adjunctum esse contendit, nec esse in potestate Ecclesiæ, ut conjugij usum magis, quàm latrocinij, Sacerdotibus permittat.* Eadem est sententia Medinæ. Clichtonæus etiam lib. de Continentia c. 4. docet, *de jure divino esse, ut qui est sacris ordinibus initiatus, non possit uxorem ducere, neque in hoc ullam dispensationem cadere posse.* N.B.

Aquinas autem 2. 2. q. 88. art. 1. *Vsus*, inquit, *conjugalis interdicitur Sacerdotibus tantùm jure humano, ac proinde dispensabile est.* Idem docet Caietanus in Opusc. tract. 27. tom. 1. & Sotus lib. 7. de Iustit. q. 6 art. 2. Bellarm. etiam docet & probat lib. 1. de Cleric. c. 18. *non jure divino, sed humano duntaxat prohibitum esse conjugium Sacerdotibus, & proinde in hoc dispensari posse.* Concilium etiam

Tridentinum *legem Ecclesiasticam hanc prohibitionem vocat.*

Bellarminus ut supra c. 19. probat. *Cælibatum jure humano quidem, sed tamen Apostolica sacris ordinibus annexum esse.* Et Valentianus Iesuita lib. de Cœlib. c. 5. dicit, *Lege planè Apostolicâ hoc factum.*

Costerus autem in Enchir. tract. de Cœlibatu, *Antiquissimis*, inquit, *Ecclesiæ temporibus viventibus adhuc Apostolis, & post Apostolos aliquot adhuc annos, admissi adhuc fuerunt ad sacros ordines viri conjugati, non quidem promiscuè, sed electi, qui unicam tantum duxissent uxorem, eamque virginem.* Episcopus Elpensœus Comment. in Tit. cap. 1. Multis, inquit, *annorum centurijs post Apostolos Ecclesia Primitiva, defectu cælibum, Sacerdotes habuit maritos.*

Addit autem Valentianus quo suprà, *Maritos illos Sacerdotes non usos esse copulâ matrimonij post ordinationem.*

Et Costerus quo supra, Nunquam, ait, licuit Sacerdoti jam sacris Ordinibus initiato uxorem ducere, neque ullus est antiquorum Patrum qui aliter scripsisse vel sensisse legitur. Bellarminus quoque ut supra, Nullum, inquit, probati viri exemplum proferre possunt.

Licuisse autem maritis uti uxoribus suis, quas ante ordinationem duxissent: Licuisse item Sacerdotibus etiam post ordinationem uxores ducere, probatur Pontificiorum testimoniis. Georgius Cassander quo supra, *De maritis*, inquit, *ad Ecclesiæ ministerium eligendis non tantopere quidam reluctantur, cùm ea res exemplum habeat prisca Ecclesia, & ab Orientalibus omnibus Ecclesiis hucusque servetur: cùm res in plerisque ita comparata sint, ut conjugum piarum consortio, non modò ad functiones Ecclesiasticas non impediantur, sed etiam ad earum procurationem adjuventur ab ijs, quemadmodum de patre suo Gregorio, & matre Nomina Gregorius Nazianzenus testatur. De Hilario Episcopo sic cecinit Mantuanus,*

Non nocuit tibi progenies, non obstitit uxor
Legitimo conjuncta thoro, &c. Idem de Nazianzeno:
Præsule patre satus; nam tunc id jura sinebant
Pastorale pedum gessit post funera patris.
Paulò post:
Non horruit illâ
Tempestate Deus thalamos, cunabula, tedas.
Concludit:
Tutius esse volunt, quà lex divina sinebat,
Isse via, veterumque sequi vestigia patrum.

Æneas Sylvius de Gestis Concilij Basil. Fuerunt, inquit, *ex nostris Pontificibus aliqui in matrimonio. Gratianus dist. 26. Can. Sors. Copula*, inquit, *Sacerdotalis nec legali nec Evangelicâ, nec Apostolicâ authoritate prohibetur. Idem dist. 28. c. de Syracus. loquens de Pelagij Pontificis decreto, Ecce*, inquit, *hac authoritate electus in Episcopum non prohibetur habere Vxorem & filios. Dist. 56. can. Cenoman. Sacerdotibus*, inquit, *ante prohibitionem ubique licita erant, & in Orientali Ecclesia usque hodie licere probatur. Leo Papa Epistola 87. Is*, inquit, *Episcopus ordinetur, quem unius uxoris virum esse constiterit.* Paulò pòst: *Vt virginem uxorem accipiat, & alterius thorum nesciat conjugis, quæ futura est uxor Pontificis. Cajetanus libro 1. Opusc. tract. 17. teste Valentiana tom. 4. disp 9. q. 5 Licuit*, inquit, *in Ecclesia orientali matrimonium post ordinationem contrahere. Cassander art. 23. Matrimonij*, inquit, *contractio post ordinationem solo statuto prohibita fuit, & exempla prisca extant, quæ testantur hujusmodi statuta non tam anxiè observata fuisse, quin ob Ecclesiæ necessitatem aliquando relaxata fuerint. Epiphanius ait etiam, suâ ætate (anno 390.) quibusdam in locis presbyteros matrimonio uti, & liberos gignere, quamvis id fiat contra Canones Ecclesiasticos. Balsamon etiam in Can. Apost. 5. testatur, Ante sextam Synodum quæ fuit in Trullo, licuisse Episcopis habere uxores, etiam post Episcopalem dignitatem, quemadmodum qui post matrimonium ordinentur Sacerdotes.*

33. *Matrimonium an Sacramentum.*

Georgius de Valentia de numero Sacram. cap. 7. pag. 543. probare vult Matrimonium esse Sacramentum propriè dictum ex. c. 5. Ephes. *Matrimonium*, inquit, *esse signum rei sacræ, & proinde Mysterium quoddam & Sacramentum probamus ex cap. 5. Epistola ad Ephes. Sacramentum hoc magnum est: ego dico de Christo & Ecclesia.*

Contrà verò Pererius Iesuita Comment. in Gen. 2. c. evincit, Mysterium hoc & sacramentum non debere propriè ad novam legem restringi, quia allegoria Apostolica maximè de matrimonio Adami & Evæ, non etiam de aliorum conjugijs instituatur: inquit enim, *Quemadmodum, ut Scholastici definiunt, ex Adami dormientis latere formata est Eva: ita ex latere Christi morientis profluxit sanguis & aqua, unde condita est Ecclesia. Ideò voluit Deus mulierem ex viro etiam propter figuram. Etenim conjugio Adami & Evæ continebat Sacramentum illud magnum, de quo Paulus dicit Ephes. 5. Ego dico de Christo & Ecclesia.*

34. *De Vnctione extrema.*

Concilium Tridentinum Sess. 14. de Vnctione extrema sic decrevit: *Si quis dixerit, Extremam unctionem non esse propriè Sacramentum, tum à Christo institutum, & à Iacobo promulgatum, anathema sit.* Suarez Iesuita tom. 4. disp. 39. sect. 1. num. 2. & sect. 2. num. 2.

Dicen-

Dicendum est, inquit, *Extremam unctionem esse Sacramentum à Christo institutum immediatè. unumque ex septem nova legis, Assertio est de fide.*

Idem tamen ibidem, *Inter Catholicos*, inquit, *nonnulli negârunt Christum Dominum instituisse hoc Sacramentum: ex quo consequebatur, non esse verum Sacramentum.*

Maldonatus Iesuita Comment. in Marcum, *Lutherus*, inquit, *& Calvinus docent in loco Marci 6. (ungebant multos oleo & sanabantur) non agi de Sacramento extrema unctionis; quo nunc Ecclesia utitur, neque ut jam oleum ad sanandos animos adhibitum fuisse. Vbi ergo est si sic non est?*

Bellarminus autem lib. 1. de Vnctione extrema cap. 3. & Suarez tom 4. disp. 39. sect. 1. num 4. ita ferè: *Illud oleum apud Mar. 6 non erat hoc Sacramentum extrema unctionis: quia Apostoli utebantur illâ unctione* SOLVM, *aut pracipuè ad curationem morbi corporalis. Et Cajetanus in Comment. Iacob. 5 c. Ex hoc loco, nec ex verbis, nec ex affectibus colligitur extrema unctio, sed unctio illa miraculosa quam Christus instituerat sanandis agrotis in initio Evangelij. Nam textus promittit allevationem infirmi & de remissione peccatorum non nisi conditionaliter loquitur. At unctio extrema non nisi in extremo mortis articulo, adhibetur, & directè tendit ad remissionem peccatorum. Illa multos presbyteros vexabat, quòd ea ab extrema unctione aliena. Sequitur enim in textu (confitemini invicem) at quod in extrema unctione fit, non fit invicem, sed tantum à Sacerdotibus.* Et Maldonatus quo supra, *Idem*, inquit, *quod Calvinus, nonnulli (mitto vetustiores, quos prohibet reverentia nominare) nuper Catholici docuerunt.*

31. *De potestate Rom. Pontificis.*

Bellarm. de Pontifice Rom. *Pontifex*, inquit, *Rom. in omnes Pastores potestatem supremam habet.*

Cusanus autem Cardinalis lib. 2. de Concord. Eccles. c. 13. & 14. *Quia*, inquit, *ab illa potestate ligandi & solvendi, qua est immediatè à Christo, est divina jurisdictionis potestas, patet omnes Episcopos, & fortè etiam omnes prebyteros, aqualis potestatis quo ad jurisdictionem esse.* Et Marsilius tom. 2. cap. 16. *Vsque ad tempora Constantini nemo Episcoporum in alios jurisdictionem exercuit.*

Bellarminus libro 2. de Rom Pontifice, & lib. de Notis Ecclesiæ cap. 10. *Ad potestatem Papa*: inquit, *omnes veteres Patres confugiebant.*

Cusanus autem quo supra c. 17. *Ex Epistola Augustini*, inquit, *ad Gloriam, & ex antiquorum Pontificum Confessionibus contrarium ostenditur.* Et Marsilius quo supra c. 16. *Non aliter*, inquit, *Romanam sedem in dubijs consuluerunt, quàm sicut Episcopus Aureliensis olim, Vniversitatem Parisiensem, cui tamen non erat aliquâ jurisdictione subjecta.* Æneas Sylvius de Concilio Basil. *Ante Concilium*, inquit, *Nicanum non magnus ad Ecclesiam Rom respectus habebatur.* In tomis Concil. quoque legitur, *Ius appellationis Concilij Africani Patres Rom Pontifici denegâsse.*

36. *Concilium generale quis cōvocare debeat.*

Bellarminus lib. 1. c. 13. de Concilijs, *Est*, inquit, *proprium Pontificis munus Concilium generale convocare; & hoc est Christi nomine congregari.* Canus in Locis Theol. *Sine Pontificis Romani consensu, Concilium non est, sed conciliabulum.*

Cusanus autem lib. 2. de Concord. Eccles. c. 25. *Ex illo tempore*, inquit, *quo Imperatores Christiani esse cœperunt, ex illorum nutu pendere visa sunt negotia Ecclesia, atque adeò maxima Concilia ex eorum sententia convocabantur, ut ex Eusebio, Socrate, Soxomeno, Nicephoro patet.* Rursus: *Octo prima Concilia generalia ab Imperatoribus erant collecta & Pontifex Rom. ad instar aliorum Patriarcharum divales sacras jussiones pro veniendo aut mittendo ad Concilia, recepit.* Canus in Locis Theol. lib. 5. c 3. *Concilium*, inquit, *Constantiense & Milevitanum à nullo Rom. Pontifice congregata erant, & tamen illud Martinus & Calestinus, hoc Innocentius approbant.* Franciscus de Vict. Relect. 4. Prop. 23. *Posse quoque*, inquit, *congregari Concilium contra voluntatem Papa expressè tenet Cardinalis Turrecremata, & Sylvester, & est vera sententia.*

37. *De praside Cōciliorū.*

Bellarminus lib. 1. c. 4. dicit, *Concilium legitimum non est, in quo non prasidet Pontifex, aut alius ejus nomine.*

Capite autem 5 Bellarminus, *In secundo*, inquit, *Concilio generali non omninò interfuit Pontifex, nec per se, nec per alium.* Et Cardin. Turrecremata lib. 3. de Eccles. cap. 11 *In octo*, inquit, *Concilijs prioribus Papa nullus prafuit.* Et Bellarm. lib. 5. de Concil. c. 19. *In nullis*, ait, *Concilijs Orientalibus interfuit Papa.* Et lib. 2. de Rom. Pontif. c. 17. *In Chalcedonensi ne per legatos quidem.*

38. *An soli Episcopi vocē decisivā in Concilijs habeāt.*

Bellarminus & Stapletonus de Concil. dicunt, In Concilijs soli Episcopi vocem decisivam habent.

Card. Arelat. verò, ut refert Æneas Sylvius de gestis Concilij Basil. *Quid prohibet*, inquit, *exemplum Apostolicum imitari? In Concilio Nicano 1. Athanasius vel solus argumentationes Arianorum disturbabat, & in Constantiensi Concilio vidi presbyteros ad decisionem rerum admitti arduarum: idem observari in Pisano & Lateranēsi nemini dubium est.* Et Card. Turrecrem. *in prateritis*, ait, *temporibus aliter factitatum vidimus.*

39. *An Papa sit supra Concilium.*

Bellarm. lib. 2. de Concil. cap. 17. Pontifex,

fex,inquit, *Est absolutè supra Concilium.* Et Valentianus Analys.8.cap.7. *Qui* inquit, *contrarium sentiunt, pugnant revera cum primatu Pontificis.* Et Index Expurg.pag.165. *Hoc,* ait, *minimè tolerandum censuimus.*

Cardinalis Cusanus verò de Concord. Cath.lib.2.c.17.18. & 28. *Papam,* inquit, *non esse supra Ecclesiam ex Augustino, Cypriano & Gregorio Papa, etiam ex Ambrosio & Confessione Pontificum constat.* Et Bellarm. lib. 2. de Concil. c.14. *Papam,* inquit, *esse infra Concilium, Cardinalis Cameracensis, Almain, Gerson, Nicol. Campanus, Panormitanus Cardinalis, Florentinus & Patres Concilij Basil. censuerunt;* *Et,* inquit, *Æneas Sylvius de Gest. Concilij Basil. qui Papa authoritatem authoritati Concilij anteponeret, hareticum esse statuerunt.* Item, *Tempore antiquorum Conciliorum Pontifices Conciliorum acta, tanquam divina oracula observabant & Papa Damasus negabat sui muneris esse in causis à Concilio definitis manum suam apponere.* Franciscus de Vict. Relect. 4. *Si benè,* inquit, *revolvantur historia tempora antiquorum Conciliorum, reperiemus Pontifices similes fuisse Conciliorum Patribus, nec prasumpsisse decreta Conciliorum tam facilè dispensare, sed tanquam divina oracula observare. Iam verò nec mala nostra, nec remedia ferre possumus.*

40. De Rom. Pontif. cum decretis.

Omnium Pontificum decreta, etiam in omnibus dogmatibus, inter se conveniunt, licèt edita sint à diversis hominibus, diversis temporibus: quod est apertum signum: unius & ejusdem Spiritus sancti, hanc Ecclesiam gubernantis: Bellarminus lib.4. de Eccles. Milit. cap.10. §. Iam ex hoc.

Contra Erasmus Annot. in 1. Cor. 7. *Vt taceam Formosum,* inquit, *nonne Papa Ioannes 22. & Nicolaus decretis toti inter se pugnant, idque in his qua videntur ad fidei negotium pertinere? Innocentius 3. & Calestinus prorsus pugnantia de Matrimonio definiverunt: quorum hic Decret.4.Tit.de Divortijs alteri parti jus facit iterandi matrimonium, si pars altera fuerit in haresin prolapsa: Innocentius autem negat, non dissimulans quendam pradecessorem suum aliter statuisse, indicans Cælestinum, ut glossema aperit. Pelagius Papa constituerat, ut Subdiaconi ab uxoribus suis abstinerent, quas ante ordinationem legitimè duxerant, ut est vidre dist,51.c. Ante triennium. Id verò decretum, tanquam iniquum, & Evangelio repugnans, Gregorius I. abrogavit.*

41. De apocryphis libris.

Bellarminus lib.1. de Verbo Dei cap. 10. *Omnes,* inquit, *protestantes sex illos libros, quos Apocryphos vocant, ut Thobia, Iudith, Sapientia, Ecclesiastici & Machabaorum negant pro Scripturis Canonicis habendos esse.*

Bellarminus tamen eodem loco & Pererius lib.16.Comm. in Danielem, pag.741. *Catholici,* inquiunt, *multi libros hos apocryphos esse censuerunt.*

42. De Vulgata versione Bibliorum.

Bellarminus lib.2.de Verbo Dei cap. 10. *Protestantes,* inquit, *negant vulgatam Latinam translationem habendam esse pro authentica.* Ibid.c. 2. *Igitur omnes omnia ad textum Gracum & Hebraum examinari volunt.* Ibid c.10. multis contendit, *vulgatam Latinam versionem in omnibus lectionibus & disputationibus pro authentica habendam esse: ita ut nemini liceat ab ea, quamvis sanctissima causa pratextu, provocare.*

Maldonatus autem Iesuita Comment. in Matth. *Existimo,* inquit, *Latinam nostram vulgatam esse in hoc loco ex Gracis corrigendam.* Cajetanus, *Est,* inquit, *vulgata multis vitijs conspurcata.* Franciscus Lucç in Annot. ad Biblia, *Ridiculum est,* ait, *hoc quorundam responsum, vulgatam Latinam authenticam esse, nec esse ex Hebrais & Gracis corrigendam.*

43. De sufficientia S. Scriptura.

Bellarminus libro quarto cap. 3. *Docent,* inquit, *protestantes, omnes omnia ad salutem necessaria in Scripturis expressè contineri.* Costerus in Enchirid. pag 45. *affirmat, sacras literas non omnia continere Religionis Mysteria explicitè,* &c. Et pag.48. *In membranis,* inquit, *tam veteris quàm Novi Testamenti multa desiderantur.*

Idem tamen Costerus ibid. c.1. *Non,* inquit, *inficiamur pracipua illa fidei dogmata ad salutem omnibus necessaria perspicuè satis comprehendi in Scripturis.* Ederus in Oecon.bibl. lib.1. pag. 44. *Quacunque non sunt necessaria, ea consultò sunt omissa: qua ad salutem necessaria sunt, ea proculdubio præscripta sunt omnia.* Stapletonus præfat.in Evang *Scriptura sufficit ad vitam, qua unica vita aterna Regula est: catera, quibus non adlucet verbum Dei, tam non sunt necessaria, quàm superflua.* Rursus ibidem. *Vtinam credendi forma à primava peteretur Ecclesia, qua tot Martyres Christo consecravit, qua nullam Regulam prater Evangelium novit, nullum scopum prater Christum, nullum cultum, praterquam Trino Deo impendit.* Alphonsus lib. de Hæres. tit. Scriptura: *Scriptura,* inquit, *est mystica turris David, ex qua omnis armatura fortium & catholicorum virorum pendet: ideò haretici conantur sacra Scriptura detrahere.*

44. De versione & lectione Scriptura in vulgari lingua.

Iacobus Gretserus contra Sim. Stenium, *Non injuriâ,* inquit, *prohibetur & arcetur populus à lectione Scriptura: quid enim rudi vulgo cum Scriptura?* Et Hosius de Verbo Dei, *Laicis,* inquit, *lectionem Scripturarum permittere, est Sanctum dare canibus, & margaritas ante porcos projicere.*

Espen-

Espenseus Episcopus autem Comm. in Tit. cap. 2. & 2. Timoth. cap. 5. *Aliqui*, inquit, *existimant Scripturas difficiliores esse, quàm ut debeant Laicorum manibus conteri: sed aliter visum est Patribus veteris & Novi Testamenti.*

41. De purgatorio. Bellarminus lib. 1. de Purgatorio. c. 6. inquit, *esse*, *Patres Græci & Latini asseruerunt.* Lindanus Panoph. libro 4. pag. 314. *Purgatorium*, inquit, *esse*, *veteres Patres uno ore statuunt.*

Roffensis Episcopus autem artic. 18 contra Lutherum, *Legat*, inquit, *qui velit Græcorum Patrum Commentarios, & nullam, quantum opinor, aut rarissimam Purgatorij mentionem inveniet: sed neque Latini simul omnes huius rei veritatem conceperunt: neque tam necessaria fuit primativæ Ecclesiæ purgatorij fides, atque nunc est; ex qua pendet omnis Indulgentiarum existimatio: his enim, si nullum fuerit Purgatorium, nihil indigebimus. Contemplantes igitur aliquandiu Purgatorium incognitum fuisse, deinde quibusdam pedetentim, partim ex revelationibus, partim ex Scripturis creditum fuisse, & tam serò cognitum & receptum Ecclesiæ universæ, &c.*

46. De Imaginibus. Costerus in Enchirid. de Imag. ¶. Quod ad. inquit: *Quod ad veterem Ecclesiam pertinet, certum est imagines Christi & Sanctorum non sine cultu & veneratione in usu fuisse.*

Cassander verò in Consult. art. 21. de Imaginibus, *Certum est*, inquit, *initio prædicati Evangelij, & aliquantò tempore post; Imaginum usum non fuisse, ut ex Clemente Alexandrino & Arnobio patet.* Erasmus in Catech. libro 2. *Usque ad tempora Hieronymi*, inquit, *probatæ Religionis viri fuerunt, qui nullam faciebant imaginem, ne ipsius quidem Christi.* Rursus Cassander quo supra: *Qua fuerit*, inquit, *Romanæ Ecclesiæ tempore Gregorij mens, ex eius scriptis colligitur, haberi nimirum picturas, non ut colerentur, sed ut par eas imperiti rerum gestarum admonerentur.* Agrippa de Vanit. Scient. cap. 57. *Iudæi*, inquit, *qui erant Dei populus, nihil magis horrebant*, *inquit*, *Iosephus, quàm simulachra. Ipsi Ethnici cùm ad Christi Religionem conversi erant, in Ecclesiam nostram simulachra, & multas steriles ceremonias introducebant, quarum omninò nihil est apud primos illos, & verè Christianos.* Et Polydorus Virgil. lib 6. Invent. c. 13. *Omnes*, inquit, *veteres Patres, teste Hieronymo, simulachrorum cultum damnabant.*

47. De aqua lustrali. Bellarminus lib. 4. de Verbo Dei c. 3. *Aqua*, inquit, *lustralis, quâ populo benedicimus, meritò dicitur Apostolica traditio.*

Franciscus de Vict. autem Relect. 11. q. 1. inquit, *Est tantum ex jure positivo.* Et Platina in Vita Alexand. *Alexander* 1. inquit, *instituit, ut aquam quam Sanctam appellamus interpositis sacris orationibus, sale admixto, in Templis atque cubiculis ad fugandos dæmones retinerent.*

48. De precibus in Lingua ignota. Anglo-Rhemense Collegium Iesuit. in 1. Cor. 14. pagina 462. inquit. *Populus Christianus antiqua suæ consuetudini parere debet, & Latinis precibus uti, potius quàm vulgatis.* Ambros. Compsa, ut refert Sixtus Senensis, *Doctrinæ*, inquit, *Lutheri, quæ linguam cognitam in precibus exigit, diaboli calliditatem sapit.*

Bellarminus verò lib. 2. de Verbo Dei c. 16. *Tempore*, inquit, *Apostolorum omnes Christiani simul psallebant in divinis officijs, & preces intelligebant.* Lyranus in 1. Cor. 14. *Omnia*, inquit, *in Ecclesia primitiva linguâ vulgari fiebant.* Bellarminus, quo supra ¶. Id. m etiam. *Longo*, inquit, *tempore post in Occidente & in Oriente, ut ex Chrysostomo & Cypriano constat, populus in divinis respondebat, Amen* Et Erasmus 1. Cor. 14. *Hac in re*, ait, *mirum est quomodo mutata est, Ecclesiæ consuetudo. Ergo*, inquit Defensor libelli contra Calvinum, *optandum esset, ut juxta Apostolorum mandatum, & priscum Ecclesiæ morem in lingua vulgari preces peragerentur.* Et Vitalianus Papa circa annos Domini 666. primus juxta Platinam, *omnia Latino sermone in Ecclesia fieri mandavit.*

49. De Conceptione B. Mariæ. Suarez Iesuita in Thomam part. 3. q. 27. art. 1. & 2. *Est hoc*, inquit, *privilegium B. Virginis speciale, in prima sua conceptione immunem à peccato fuisse. Antiqui Patres pauca de hoc privilegio loquuti sunt, tum quia spiritus sanctus Ecclesiam paulatim instruit, tum etiam quia illi in alijs gravioribus mysterijs explicandis distinebantur. Postquam verò ante 500. annos veritas hæc cœpit clarius doceri, ita incendit fidelium animos, crevitque paulatim ejus fides, ut jam ferè omnium consensu recepta sit, & præsertim ab hinc ducentis annis Ecclesiastici Doctores omnes, & universæ Academiæ huic sententiæ subscripserint.* &c.

Melchior Danus autem in Loc. Theol. lib. 7. cap. 1. *B. Virginem*, inquit, *fuisse à peccatis liberam, è sacris literis, juxta germanum literæ sensum, nusquam habetur: quin imò lex generalis in ijs traditur, qui ex Adæ carnali propagatione creatos, sine ulla exceptione complectitur. Nec verò dici potest Apostolorum tempore in Ecclesiam descendisse, nam constat priscos Scriptores non id à majoribus suis accepisse. Imò sancti omnes, qui in hujus rei memoriam inciderunt, uno ore asseverârunt, B. Virginem in peccato Originali conceptam fuisse.*

50. De assumptione. Collegium Iesuiticum Anglo-Rhem. Annot. in Act. 1. 24. *B. Maria*, inquit, *corpus assum-*

corporis Mariæ in cœlu.

assumptum fuisse in cælum ex antiqua historia verissimum esse constat:

Sixtus Senen. autem in Biblioth. libro 2. Tit. Mariæ transitio. *Nihil, ait, hujusmodi (inquit Augustinus) invenitur apud Latinos Patres. Est hoc apocryphum dogma, inquit Hieronymus, & istam historiam Beda refellit, ut Evangelistæ contradicentem.*

51. De Rom. Ecclesia an sit mater reliquarum omnium.

Bellarm. lib. 1. de Pontifice Rom. cap. 23. dicit, *Nisi Petrus alios Apostolos vel per se, vel per alios Episcopos ordinasset, nulla ratio est, cur Romana Ecclesiarum omnium Matrem esse dicamus.*

Franciscus autem de Vict. Relect. 2. q. 2. *Vtrum*, inquit, *Petrus eos ordinasset, est incertum.* Greg. de Valent. Iesuita lib. 7. Analys. cap. 2. pagina 52. *Sententia*, inquit, *quæ negat Petrum alios ordinasse, magis est communis.* Idem lib. 2. de Eucharist. pag. 2. *Apostoli*, inquit, *à Christo Iesu in tempore Cœnæ Sacerdotalem potestatem acceperunt.* (Ex his talis Syllogismus formari potest: Si Petrus non alios Apostolos & Episcopos ordinavit, tum Romana Ecclesia reliquarum dici non debet Mater. Major hæc est Bellarm. Sequitur Minor Francisci de Vict. & Valentiani: Secundum communem sententiam Petrus non ordinavit Apostolos & Episcopos. Ergo Roman. Ecclesia Matris prærogativam non habet.)

52. De certitudine Salutis.

Bellarminus lib. 4. de Ecclesia milit. cap. 2. *Sectarij*, inquit, *nostri temporis docent homines justificari solâ fide speciali, quâ quisque certò credit, se propter Christum coram Deo esse justum: quod cum quolibet paradoxo comparari potest.* Et lib. 3. de Iustific. cap. 1. & 2. *Nos* inquit, *tantum certitudinem conjecturalem defendimus.*

Bellarm. verò ibidem c. 2. *Aliqui*, ait, *Catholici docent quidem eam certitudinem, quæ nullam habeat de sua salute formidinem.* Pererius Ies. Com. ad Rom. 8. n. 27. *Certitudinem*, inquit, *Catholici eam docent, cui subesse falsum non possit* Vega lib. 3. de Incertitudine Orat. c. 36. *Quidam*, inquit, *Catholicus tanto affectu fidem conjecturalem oppugnabat, ut eam Lutheranâ opinione detestabiliorem diceret, quia*, inquit, *cùm Lutherani multùm fidei tribuant, hæc opinio derogat.* Ibidem cap. 36. *Guillandus certitudinem Gratiæ defendit prorsus ut Lutherani.* Ibid. c. 7. *Talem certitudinem consequentem fidem, multi Catholici ante decretum Concilij Tridenti probabilem esse censebant, & eam compluribus argumentis suadere conabantur.* Pererius Iesuita Comm. ad Rom. c. 8. num. 27. *Catharinus*, inquit, *inter Theologos hujus temporis minimè incelebris, docuit, certitudinem fidei, quâ certò statuunt sibi peccata esse remissa*: refert etiam Vega l. b. 9. de Iustific. c. 46. Idem Catharinus, teste Bellarmino lib. 3. de Iustific. *Vniversi*, inquit, *patres hanc certitudinem contestantur.*

53. De Reprobatione.

Gregorius de Valentia Iesuita in lib. de Prædest. c. 8 ¶. Et præterea. *Reprobationis* inquit, *certitudinem Vuiclefus & Calvinus explicare non possunt, qui sine præscientia peccatorum Deum reprobare hominem asserunt.*

Pererius autem Iesuita Comm. ad Roman. 9. cap. numero trigesimo primo. *Deum*, inquit, *aliquos reprobare, & excludere à vita æterna, non quidem propter eorum prævisa opera, sed quia ipse non vult dare illis vitam æternam, est Augustini sententia. Est etiam hæc sententia Thomæ, quam alij quoque complures Theologi consequuntur.* Ibidem Pererius numero sexagesimo. *Si*, inquit, *Deus hominem in puris naturalibus, sine peccato consideratum, reprobaret, nolens ei dare vitam æternam, non faceret illi injuriam.*

Lib. 1. ad Simplician. q. 2.

54. De Salute gentium.

Gentiles, inquit Maldonatus Iesuita. Comm. in Matth. 11. 21. *Poterant servatâ lege naturæ, omnium Confessione salvi esse, Lex autem naturæ satis illis erat ab ipsa natura prædicata.*

Acosta autem Iesuita libro quinto de procuranda Indorum salute capite tertia, *Vix*, inquit, *satis mirari possum, quid Præceptoribus quibusdam Scholasticis nostri seculi in mentem venerit, ut nunc quoque temporis, post tamdiu revelatum Christum, sine Christi notitia salutem cuiquam æternam contingere posse confirment: indigna Theologo sententia, quæ (ut liberè dicam) nihil in sacris literis, nihil in sanctis Patribus firmitudinis habet, tantùm humanâ quadam suspicione introducta, propter infinitam eorum multitudinem, qui in hoc nostro orbe tam longâ ætate Evangelij luce caruêre, quibus aditus in cælum omnis præcludi videtur, si ad salutem fuerit Christi notitia necessaria. Rigidum est, inquiunt, & à Dei, qui omnes vult salvos fieri, charitate alienum, ut ea exigat, quæ nec ipse dat, nec homines per se præstare possunt. Vnde concludunt, sine fide per naturalem tantum cognitionem ipsos salutem consequi posse. Quorum sententia, tametsi ipsi Catholici sint, est apertè hæretica, ut nihil magis repugnet fidei, quasi verò fides ab Apostolis necessaria definiatur ad percipienda ea quæ à creatura cognosci possunt, & non potius ad ea quæ in cor hominis non ascenderunt, nobis verò revelavit Deus per spiritum; revocat nos illud, quòd ad Patrem nemo venit nisi per Christum; nulla alia via quà eatur, nullum aliud ostium quo intretur ad vitam,*

ad vitam. Ac re quidem vera, si potest sine Christi notitia salus esse, aut justitia, ergo gratis Christus predicatur, frustra Apostoli mittuntur in orbem: tam expressè docet hoc Apostolus ad Rom. 10. *Finis legis est Christus ad salutem omni credenti. Non hic agitur utrum durum & severum sic hoc, an benignum & liberale, sed utrum verũ necne. Augustinus docet, nemini ex ijs, qui ex Gentibus ante tempus Evangelij servati sunt, Christi salutem contigisse, absque revelatione unius Mediatoris Dei & hominum Iesu Christi.* Toletus Iesuita quoque Comment. ad Rom. *Hoc*, inquit, *non est catholicum assertum.*

Lib. 8. de Civit. c. 47.

55. De Ordinatione.

Tolletus Iesuita lib. 1. Instruct. Sacerd. cap. 55. *Si*, inquit, *conferretur Ordo etiam ante usum rationis, Ordo teneret, & character imprimeretur: etiam presbyteratum posse conferri infantibus nondum rationis usum habentibus est communis doctrina Theologorum & Canonistarum. Si ad annum discretionis, nimirum septennium, puer suscepit ordines, & tunc erat voti capax, nec contradixit voto continentia, ordo tenet.* Franciscus de Vict. Relect 2. *Nullus*, inquit, *alius de numero Christianorum, prater fœminas, divino jure excluditur à potestate Ecclesiastica, sive Ordinis, sive Iurisdictionis, non puer. non amens, quia potest pervenire ad eum statum, ut commodè exerceat: nec video, cur non puer possit in Episcopum consecrari.*

Episcopus Espentæus autem Comment. in 1. Tim. 4. digress. libro secundo cap. 12. *In Concilijs*, inquit, *cautum est, ne quis ad Ministerium neophytus ordinetur.* Et Salmeron Iesuita Tract. 201. in Parab. *A promovendis*, inquit, *pueris maximè abstinere debent Ecclesiarum Rectores: nam pueri nesciant regere seipsos, nedum alios: nec satis est dicere, quòd est nobilis & illustris familia, quia propter Ecclesiam est Minister, non propter Ministrum Ecclesia.*

56. De Ignorantia in fide.

Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Lucam 12. *Idiota*, inquit, *Catholicus cùm pro tribunali seculari steterit, de causa fidei examinandus, etsi tantùm responderit se esse virum Catholicum, & Ecclesiam, quam profitetur, posse fidei rationem reddere, ne quicquam praterea aliud responderit, satis viri Catholici muneri faciat.*

Espensæus autem Comment. in 2. Tim. 3. *An sufficit*, inquit, *decantata hodiè per Catholicos Carbonarij fides? Interrogatus quid crederet, respondit, se credere quod Ecclesia credit.*

57. De precibus in peregrina lingua.

Bellarminus lib. de Verbo Dei cap. 16. *Precibus*, inquit, *ignotis Ecclesia uti jure potest.* *Ad adificationem* inquit Collegium Anglo-Rhem. Annot. in 1. Cor. 14. pagina 461. *non minus, ad devotionem sapè magis valent quàm cognita.* Costerus inquit *Consolationem plurimum adjuvant.*

Aquinas autem Com. in 1. Cor. 14. *Quantum*, inquit, *ad fructum devotionis privatur is, qui non in speciali intelligit qua orat*, Et Caietan. Com. in 1. Cor cap. 14. *Melius est*, ait, *orare in mente distinctè intelligente ea qua orat, quàm confusè.* Lyran. in eum locum. *Quid proficit*, inquit, *populus non intelligens ea qua orat?*

58. De sanctificatione diei festi.

Toletus Iesuita lib. 4. Instruct c. 24. *Homo tenetur sub mortali peccata ad sanctificandum festum: sed non tenetur ad benè sanctificandũ.* Et c. 25. *Licet iter facere audito sacro prius, & venari; licet studere super lites propter pecuniam: licet carnes vendere, animalia occidere ad victum, propter pecuniam: licet in solennitatibus cõstruere loca pro spectaculis, quando non possunt fieri nisi in festo: deniq; Pontificis aut Episcopi licentiâ licet in festo operari.*

Catechismus autem Trident Conc. *Hoc pracepto*, Inquit, *prohibemur, ut quacunque divinum cultum impedire possunt, omninò vitemus: facilè enim perspici potest, omne servilis operis genus prohibari.*

59. De Miraculis.

Costerus in Apolog. par. 3. c. 9. *Hac est*, inquit, *perpetua nota Ecclesia, nullum seculum, nulla atas hominum Miraculis caruit.* Bullarm. lib. 4. de Ecclesia mil. c. 14. ¶. Vndecimo seculo. *Nunc*, inquit, *nostram Ecclesiam demonstrabimus esse Dei veram Ecclesiam ex Miraculis, qua singulis atatibus plurima & testatissima fuerunt, usque ad hoc nostrum seculum in quo, &c.*

Espensæus Episcopus autem Com. in 2. Tim. 3. ex Aug. de civit. Dei lib. 22. cap. 8. *Vbi*, inquit, *nullus est infidelis, faciendorum Miraculorum nulla est necessitas.* Et Stella Com. in Luc. c. 11. *Crede*, inquit. *Evangelio, quod fuit Miraculis confirmatum. Sed dices, nonne rationi consentaneum est, ut nunc quoque fides confirmetur Miraculis non: nam nunc quoq; damnum potius afferrent, quàm commodum, etiam si in principio nascentis Ecclesia fuerint necessaria. Puer enim, cum ambulare nequit, adjuvatur vehiculo, quod homini adulto est impedimento.* Et Gregorius Magnus homil. 29. in Evang. *Nunquid*, inquit, *fratres mei, quia ista signa non facitis, non creditis? sed hac necessaria in exordio Ecclesia fuerunt, ut multitudo ad fidem cresceret: quia & nos, cùm arbusta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quousque ea in terra coaluisse videamus; & si semel radicem fixerint, irrigatio cessabit.* Acosta de procuranda Indorum salute libro secundo, capite nono. *In hoc*, inquit, *signorum argumento explicandò Chrysostomus mirificè versatur. Si enim Miracula in initio Evangelica pradicationis patrata creduntur, certum est*, inquit,

doctrinam. cui confirmandæ adhibebantur, divinitus esse profectam. Sin autem veritati historiæ jam minus Gentilis credat, at longè omnibus signis majus est, homines illos paucos, ignobiles, illiteratos, omnibus mortalibus exosos; toti orbi persuasisse: Non ergo fides jam satis firmata, Miraculis novis indiget confirmari, quin potius utilius esse asserit, signis nunc carere, quoniam majoris meritis sit sine illis credere. Episcopus Roffensis de Captivit. Babylon. cap. 10. part. 4. *Promisit*, inquit, *Christus, ut discipuli dæmonia ejicerent, quam promissionem nullum his diebus effectum sortiri dilucidè cernimus. Nemo enim est qui nunc corporaliter dæmonia ejicit, aut morbos sanat, & tamen minimè ambigimus, quin plurimi sint, qui fidem eandem, & æquè magnam cum priscis fidelibus habeant; nec tamen inanis illa promissia fuit, quam noluit efficaciam habere perpetuam, sed pro tempore nascentis, & adolescentis Ecclesiæ.* Augustinus de Civit. Dei libro 22. cap. 8. *Miracula*, inquit, *necessaria erant ut crederet Mundus: sed nunc qui quærit Miraculum, postquam Mundus credidit, maximum est ipsum prodigium.*

De ysdt

Bellarminus lib. 4. de Ecclesia milit. cap. 14. *Verum*, inquit, *Miraculum sufficiens est testimonium veræ Ecclesiæ, ex quo fundamento probamus eam esse apud nos.*

Maldonatus autem Comment. in Mat. cap. 7. *Chrysostomus*, inquit, *Hieronymus, Euthemius, Theophylactus, probant exemplis, etiam per alios, quàm Catholicos, vera Miracula fieri. Et hoc ipso loco Matthæi septimo. Multi dicent in illo die, in nomine tuo* ejecimus, &c. Facilè colligitur, falsos illos Prophetas, de quibus Christus loquitur vera Miracula fecisse, verè prophetâsse, verè Dæmonia ejecisse: nec enim respondet Christus mentiri eos, sed, se eos, quamvis ista fecerint, non nôsse: nec magnum est. Si moneret nos, ne falsa Miracula facientibus non crederemus; sed magnum & admirabile est omnino, quòd monet ne falsis Prophetis credamus, vera etiam Miracula facientibus. Nullum ergo, dicet aliquis, ad probandam veram doctrinam argumentum hinc sumi potest? Non sequitur omninò, Nullum; sed non necessarium sumi potest. Scimus enim Christum ad confirmandam doctrinam suam, potestatem faciendi Miracula Apostolis suis tradidisse; scimus vi Miraculorum totum penè orbem ad fidem fuisse pertractum; quod qui negant, ut disputat Augustinus, majus ipsi Miraculum, Miracula tollendo faciunt. Incredibilius enim tot Philosophos, tot sapientes viros, tam paucis Apostolis, tam imperitis, tamque incredibilia humanæ ratione prædicantibus, sine ullis Miraculis credidisse, quam illa ipsa Miracula, quæ ab illis facta narrantur. *Probabile igitur fidei argumentum est, quod ex Miraculis sumitur, quia per fidem sæpè sine fide verò rarò fieri solent. Nec necessariò demonstrant Ecclesiam, nisi ubi potestas Miracula faciendi ordinaria contingit.* Bellarminus asserit, verum Miraculum esse sufficiens testimonium Ecclesiæ: Maldonatus Iesuita ex scripturis & Patribus contrarium demonstrat. Hieronymus in Comment. ad Galat. lib. 3. *Observandum est*, inquit, *quòd operari virtutes dicuntur ij qui non tenent Evangelij veritatem.* Hoc dico adversum hæreticos, qui probationem esse fidei suæ in eo signum aliquod fecerint, arbitrantur. Augustinus contra Epist. Fund. cap. 4. *Quod si talia in Catholica Ecclesia fiunt, non ideò ipsa manifestatur Catholica, quia hæc in ea fiant, sed ideò approbanda sunt, quia in Catholica fiant.* Chrysostomus homil 49. in Matth. *Miraculorum*, inquit, *operatio magis apud eos invenitur qui sunt falsi Christiani.* Tertul. præscript. cap. 44. *Quasi hoc non sit scriptum, venturos esse qui maximas virtutes edent ad corrumpendam veritatem* Augustinus lib. quo supra cap. 16. *Dominus*, inquit, *adversus hos Mirabilarios cautos nos fecit, dicendo, Cavete.* Et Theodoret. in Deut. 13. *Instruimur non credere, quando, qui talia edit, contraria pietati docet.*

18. De Romæ Antichristi sede.

Collegium Anglo-Rhem. in Annot. ad Apocal. 17. 9. *Protestantes*, inquit, *extremâ malitiâ excæcati adversus Rom. Ecclesiam usque adeò insaniunt, ut septem montes literaliter interpretentur, ut inde simplicibus persuadeant, Romam esse sedem Antichristi, cùm tamē Angelus seipsum exponat vers. 7. septem montes idem esse quod septem capita & septem Reges.* Bellarminus etiam lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 13. ¶. Nunc. *Respondeo*, inquit, *cum alijs, per Meretricem, quæ sedet super septem montes non intelligi Romam sed universam diaboli civitatem, quæ vocatur sæpè Babylon, & opponitur civitati Dei quæ dicitur Hierusalem. Per septem montes intelligi universitatem superborum, & præcipuè Regum terræ.*

Ribera autem in Apocal. 14. num. 30. *Babylonem*, inquit, *esse Romam, ex textu confirmatur, quia nulli alij convenire potest, quod dicitur septem montes sunt: Constat autem Romam super septem montes fundatam esse, de quibus Vergil. Æneid. 6.* Vega quoque cap. 13. sect. 2. *Apostolus*, inquit, *eam (Romam) significat, ut manifestum est ex cap. 17. & 18.*

Bellar-

50. *Babylon urbs Roma.*

Bellarminus lib. 3. de Pontifice Romano cap. 13. ¶. Denique. *Loquitur*, inquit, *Ioannes de Roma, quæ ebria erat sanguine Martyrum, quod certè non habebat locum, nisi in ea Roma, quæ, regnantibus Nerone & Domitiano, Martyres, trucidabat.* Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apocal. 17.5. *Patres*, inquit, *per Babylonem Romam partim terrenam interpretantur, sed ut erat cùm jam scripserat Ioannes, & cùm Pagani Christianos persequebantur: tantum igitur de Rom. dictum est, ut erat sedes Imperij, quod nunc ad Cathedram Petri accommodare summa est impudentia.*

Ribera autem Iesuita in Apocal. cap. 14. Num. 13. scribit: *Cecidit Babylon, id est, præteritum pro futuro: & ἡ μεγάλη, urbs illa magna egregiè in Romam convenit.* Et n. 40. 54. 55. 56. *Roma*, inquit, *in fine seculi futura est Babylon.* Ibidem: *Divinare me dicet quispiam: sed hunc ego oro ut præjudicium deponat, rem totam maturo iudicio examinet, nec plus mihi credat, quàm ratio aut veritas permiserit. Erat mater abominationum, cùm sæviente Nerone, una die Petrum & Paulum occiderat.* Et cap. decimo septimo. *Ostendam tibi damnationem meretricis magnæ: Hæc*, inquit, *qui legit, de illis dicta putet, qui Ioannis tempore vixerunt: & est quidem verum hoc, sed de illis quoque dicuntur, qui extremo Mundi tempore vivent: ubi dicitur, Cum meretrice fornicabuntur.* Et Vega Iesuita cap. 17. Comment. 2. sect. 2. & 3 & cap. 18. Comment. 1. sect. 4. *Ioannes*, inquit, *non loquitur de impiorum multitudine sub typo mulieris & Babylonis, quia ea peculiaribus suis signis distinguit, ut cap. 17. & 18 manifestum est. Appellatur enim Babylon magna illa civitas, & mentio fit septem montium: deinde eversio ejus prædicitur. Mercatores, qui in impiorum multitudine comprehenduntur, lugebunt propter tormenta ejus; quod necesse est ad extrema tempora ante Mundi finem referre. Quare expositionem communem deserere cogimur, & aliam cogitare textui magis congruentem; nimirum, urbem Rom. intelligi, non solùm eam, quæ erat tempore Iohannis, sed quæ futura est tempore Antichristi; ut ex sequenti capite constat.* Rursus ad hæc verba, exite ex illa; *Cùm*, inquit, *præceptum est fidelibus, ut ex illa exeant, ne simul in ejus calamitate involvantur; profectò ostenditur, non de Roma illa antiqua, cùm nulli adhuc fideles erant, sed de illa, quæ florebit in extremo Mundi tempore.*

60. *Roma Antichristi sedes.*

Costerus in Apolog. part. 3. cap. 2. pag. 39. *Erras*, inquit, *hæretice: Antichristus neque de Ecclesia futurus est, neque in Ecclesia, neque in Templis nostris, ut Patres docent, sed ex tribu Dan. oriundus sedebit Hierosolymis.* Bellarminus lib 3. de Pontif. Rom. cap. 13. ¶. At nihilominus. *Antichristi*, inquit, *sedem fore Hierusalem, non Romam, verissima est sententia.*

Collegium Anglo Rhem. autem in Apocal. 17. *Roma*, inquit *ante finem Mundi futura est sedes Antichristi.* Ribera in Apocal. 14. *Officina*, inquit, *est omnis idololatriæ.* Vega in Apocal. 18. Comment. 1. ¶. 4. *Habitatio*, inquit, *erit dæmoniorum, & à fide Christi defectura.*

61. *De dicto August. Ego non crederē Evangelio &c contradictoria sententia.*

Ad dictum Augustini: Ego Evangelio non crederem, nisi, &c. lib. contra Epistolam fundi, cap. 5. Stapletonus lib. 2. de auctorit. Script. cap. *Respondet*, inquit. *Protestantes, hoc Augustinum dixisse, cùm adhuc erat Manichæus, nimirum eum Ecclesiæ authoritate tunc fuisse commotum, ut Evangelio crederet, ut esset Catholicus. At tam abesse eidem Augustino jam facto Catholico, ut Scripturis non crederet, ut potius Ecclesiam desereret, quàm Evangelio non crederet: ergo majoris apud Augustinum momenti fuisse Scripturarum quàm Ecclesiæ authoritatem.* Falsum autem omninò: nam textus est, *Quod ad me attinet, nisi me jam Catholicæ Ecclesiæ authoritas commoveret, nec nunc quidem Evangelio crederem. Itaque frigida est omninò isthæc Protestantium solutio, qui hunc sensum ponunt de præterita, Ego nunc non essem Christianus, nisi me commovissent suis persuasionibus Christiani, quia de præsenti omninò agit Augustinus.* Hoc etiam respondent Iesuitæ Posnanienses, Costerus, Turrianus, Valentianus, Gretserus & alij.

Melchior Canus autem in Loc. Theol. lib. 2. cap. 8. *Augustino*, inquit, *negotium erat cum Manichæis, qui absque controversia suo cuidam Evangelio credi volebant. Rogat Augustinus, ecquid facturi sint, si in hominem incidant, qui ne quidem Evangelio credat, quo genere persuasionis sint eum in suam sententiam adducturi? Certè se affirmat, non aliter potuisse (præterito tempore) adduci quàm Ecclesiæ authoritate victum. Non itaque docet, in Ecclesiæ authoritate fundatam esse Evangelij fidem. Agit enim Augustinus, quomodo infideles ad credendum adducantur.* Et Driedo de varijs dogmat. lib. 4 cap. 4. *Loquitur*, inquit, *Augustinus de Ecclesia illa, quæ fuit ab initio fidei Christianæ:* (Ergo non de sola Romana, sed etiam de primitiva. Gerson de vita animæ, *Augustinus*, inquit, *Ecclesiam ibi sumit pro Ecclesia primitiva fidelium, qui Christum viderunt, & audierunt, & ejus testes extiterunt.*

Multi IESVITARVM sibiipsis *in* Scriptis *suis sæpè* contradicunt.

De sacra Scriptura.

COsterus in Enchiridio pag. 45. docet, *Non omnia, quæ ad fidem pertinent, explicitè sacris literis expressa esse, quæ non ob id data sint, ut formulam exactam fidei præscribant.* pag. 49. autem contradicit, *Præcipua illa fidei capita, quæ omnibus Christianis cognitu necessaria sint, perspicuè solis Apostolicis literis comprehensa esse.*

Item pag. 44. vocavit Sacram Scripturam *membranam* & *chartaceam, ac literam mortuam:* Pag. 47. sic autem extollit, ut nullum iota, apicem nullum in illis agnoscat, cui non insit suum pondus & efficacitas: unde tanquam divina eloquia mentem hominis, admirabili dulcedine & suavitate afficiant.

De Iustificatione hominis peccatoris coram Deo.

Bellarminus in libris de Iustificatione affirmat, *quòd propter incertitudinem propriæ Iustitiæ & periculum inanis gloriæ, tutissimum sit fiduciam totam in sola Dei misericordia & benignitate reponere.* Hæc autem ejus assertio è regione contraria est toti tractationi, & quinque illorum de Iustificatione librorum instituto: in quibus tamen libris recitata verba reperiantur.

Costerus in Enchiridio pag. 260. sic scribit: *Nulla omninò creaturæ opera, nulla pœnitentia nulla Martyria, nulla pœna, nulla virtus potest mereri cuiquam peccatori, remissionem peccatorum suorum. Peccatum enim, quod ex infinita Majestate Dei offensi infinitam malitiam contraxit, non nisi per infinitum meritum potest deleri, quod infinitum meritum in solis Christi operibus & perpessionibus ob infinitam divinæ personæ dignitatem cernitur; non autem in ulla actione aut merito creaturæ.* Quod hîc soli Christo tribuit Iesuita, omnibus creaturis exclusis, nobis quoque nostrisq; operibus eorumque merito paulò antè tribuerat. Sic enim pag. 259. *Vtitur quoque Deus instrumentis, quæ ad efficientem causam aliquo modo revocantur, sicut etiam merita,* QVIBVS *ut aliquid concedatur vel fiat promeremur.* In his manifestissima contradictio est: nulla merita, excepto Christi merito, justificant: Et, quædam merita, quibus aliquid promeremur, justificant.

De Sanctorum Beatitudine ante novissimum diem.

Bellarminus lib. 1. de Sanctorum beat. c. 2. & 20. sic scribit. *Hunc errorem Calvinus pertinaciter defendit, negans animas Sanctorum rectâ ad Deum ire, sed ad inferos, vel alium locum extra cælum.*

Contrà verò Bellarminus lib. 4. de Christo cap. 18. ¶. Tertiò Calvinus, inquit: *Locat Calvinus Sanctorum animas in cælo ante Christi adventum.* Si ante Christi adventum, etiam ante Christi resurrectionem. Si in cœlo, ergo non extra cœlum. Si locat Sanctorum animas in cœlo, ergo non spe, sed reipsâ.

Bellarminus in toto libro primo de Pont. Rom. pro Petri primatu acriter pugnat eumque omnibus defendere modis conatur.

Capite 9. autem col 638. apertissimè dicit, *Summam potestatem omnibus Apostolis libertatemque datam esse.* Hoc verò cum unius Principatu pugnat. Si enim omnes Apostoli summa potestate erant Præpositi, nihil Petrus supra reliquos Apostolos habere potuit, nisi summo superius forsan aliquid fuerit: Et summum non est, supra quod positum quicquam erit. Et in summa æqualitate primatus nullus cogitari potest. Respondet eodem loco Bellarminus, *Summam hanc potestatem datam esse Petro & ordinario Pastori aliis verò Apostolis ut delegatis:* Atq; hac novâ distinctione fretus, & summos omnes Apostolos fuisse, & Petrum tamen aliquid superius reliquis habuisse affirmat: sed & hoc apertè pugnat cum eo, quod omnibus datam esse summam potestatem dixit: estque in hoc responso manifesta contradictio. Nam inter Apostolos summa potestas fuit, non igitur Petri delegati reliqui fuerunt: quia potestas non potest esse tanta per omnia, quanta ejus est qui delegavit. Bellarm. autem fecit potestatem omnibus parem, id est, summam: at delegata potestas summa nonquam est.

An Papa errare possit.

Bellarminus lib. 4. de Pontifice Romano capit. 2. in explicando statu quæstionis hujus, duo esse dicit, in quibus non hæretici modò, sed Catholici omnes conveniant, *Primùm, posse Pontificem, etiam ut Pontificem, & cum suo cætu consiliariorum, vel cum Generali concilio errare in controversiis fidei particularibus, quæ ex informatione testimoniisque hominum præcipuè pendent. Secundum, Papam posse, ut privatum Doctorem, errare, etiam in quæstionibus juris universalibus, tam fidei, quàm morum.* Hoc verò Bellarminus eodem libro capite 6. tollit, propositione 4. quæ sic habet: *Probabile est, pieque credi potest, summum Pontificem, non solùm ut Pontificem errare non posse, falsum aliquid contra fidem pertinaciter credendo.*

Quid sentiendum de Bellarmini disputationibus.

Talis est Bellarminus in aliis quoque doctrinæ capitibus. Nam de Amissione gratiæ & statu peccati libro secundo, cap. 13.

dicit

dicit: *Deus non inclinat hominem ad malum, neque physicè, neque moraliter.* Mox autem sui oblitus contrarium affirmat ibidem paulò post inquiens: *Deus inclinat quidem ad malum, non physicè, sed tamen moraliter.*

In lib. 1. de Clericis c. 14. inquit, *Episcopos Apostolis succedere, Presbyteros autem 70. discipulis.* Contrarium autem affirmat lib. 4. de Pontif Rom. c. 25. dicens, *Episcopi non propriè succedunt Apostolis.*

Lib. 1. de Pontif. c. 12. inquit, *Iudas non credidit*, Contradicit autem de Iustific. lib. 3. cap. 14. inquiens: *Iudas justus fuit, & certè bonus.*

Alio in loco dicit: *Observatio Legis substantiam operis requirit, ut sic praeceptum observetur, ut peccatum non committatur, & non fiat homo reus ob praeceptum non impletum*, de Gratia & libero arbitrio lib. 5. cap. 5. Contrà verò ibid. cap. 9. *Sciendum est*, ait, *non esse omninò idem, facere bonum morale, & observare praeceptum secundùm substantiam operis: potest enim servari praeceptum secundùm substantiam operis, etiam cum peccato.*

De Pontifice Romano libro 4. capit. 3. dicit, *Petrus non amisit eam fidem, quâ corde creditur ad justitiam*: De Iustificatione autem libro 3. cap. 14. ait, *Petri peccatum fuit lethale.*

De Roman. Pontifice libro 3. capit. 14. *Antichristus*, inquit, *Magus futurus est, & more aliorum Magorum occultè Diabolum ipsum adoraturus.* At contrà ex sententia Hippolyti & Cyrilli, & cap. 12. ejusdem libri, *Abhorrebit*, inquit, *ab idololatria, execrabitur & oppugnabit idola, denique Templum denuò aedificabit.*

Rursus Bellarminus de Missa libro primo, capit. 27. *Verbis consecrationis vera & solemnis oblatio celebratur.* Contrà de Missa libro 2. cap. 11. *Sacrificij oblatio magis in re, quàm in verbis consistit, & illa actio, quâ corpus Domini super altare ponitur, vera & realis oblatio est.*

In libro de Christi anima 4. cap. 5. ait, *Mundi finis non potest sciri.* Contra de Roman. Pontif. lib. 3. c. 17. *Post Antichristi mortem non futuri sunt nisi 45. dies usque ad finem mundi.*

Libro 3. de Pontifice Romano cap. 13. *Decem Reges comburent purpuream meretricem.* Contrà ibidem, Antichristus Romam odio habebit, & pugnabit contra eam, & comburet.

De Pontifice Romano libro secundo capit. 31. *Duobus modis intelligi potest nomen universalis Episcopi: uno modo, ut ille qui dicitur universalis, intelligatur esse solus Episcopus omnium urbium Christianarum, ita ut caeteri non sint Episcopi, sed Vicarij tantùm illius, qui dicitur Vniversalis Episcopus: quo sensu Papa* NON *est Vniversalis Episcopus.* Contrà de Pontif. Roman. lib. 4. cap. 24. *Omnis ordinaria jurisdictio Episcoporum descendit immediatè à Papa, & est in eo, & ab eo in alios derivatur.*

Et quod peculiariter ad Bellarminum, ejusque consuetudinem attinet, hoc in lectione scriptorum ejus, cum multis aliis observavi, eum, quoties cunque graviori aliquâ objectione premitur, quae ipsum vellicet & pungat, nihil morari, nec meminisse, utrum argumenti solutio, doctrinę suę alibi traditae sit contraria, dummodò ei pro tempore inserviat, & effugio esse possit, quò pręsentem procellam declinet.

Rursus de Bellarmino.

De Calumniis IESVITARVM, *seu* Insontium Maliriosa *ac* Mendaci Infamatione.

IN bello civili ultimo Regni Galliae, Iesuitae sparserunt rumorem, Hugenottos, quos sic in Gallia vocant, in necem Caroli IX. Regis, duorum ejus fratrum ac Reginae matris conspirâsse, & hanc verisimam lanienę Parisiensis anno 1572. occasionem & causam fuisse: maluisse enim eos pręvenire quàm pręveniri. Sic enim Cresuuellus in suo Philopatre contra Edictum Elisabethae Reginę, pag. 119. *Regina*, inquit, *Angliae conscia fuit illius conjurationis, quae anno 72. in nuptys Regis Navarrei executioni mandari debebat: de qua scribit Genebrardus his verbis: Regis Navarrae nuptias excepit dies Bartholomaeanus, ob quandam in Catholicos Principes conjurationem.*

Franciscus Costerus Iesuita, de eodem in Sica Tragica capit. 7. pagina 60. sic scribit: *Anno 72. Catholici multos in Gallia Calvinistas, jussu Regis, quos ille cognoverat de sua caeterorumque Catholicorum caede cogitâsse, idque certo die, quam praefinierat, necârunt.* Idem Costerus in Sica cap. 11. pag. 107. *Conscivit Rex*, inquit, *Anno 1572 conscelerato consilio conclusum fuisse ab Huguenotis, ut condicto die, tempore quarundam nuptiarum, se cum tota progenie, omnibus Catholicis, internecione consatali delerent. Huic Calvinianorum horrendo sceleri, & Regis Christianissimi patriaeque parricidio, obviam itum est: & qui ferrum alteri acuerant, suis illud jugulis excepère Hac sunt testatissima, & in luce omnium gentium.*

Causa autem lanienae hujus omnibus tam nota est, ut omnes Pontificios talia de fidelibus Gallis, pręter solos Iesuitas, scribe-

re, hactenus puduerit. Ribadeneira certè, etsi lib.1. de Principe cap.27. multa mendaciter scripserit de insidiis ab Huguenotis vitæ Catholicorum structis, huius tamen conjurationis ne uno quidem verbo meminit. Et Iacobus Aug. Thuanus in sua Historia, Tomo 2. part.2. pagina 842. præsertim pag. 846. aliam, & quidem veram hujus inauditæ laniena causam commemorat, videlicet, *Vt sub specie arctioris amicitiæ, & quidem nuptiarum Huguenoti Lutetiam, tanquam aves in casses pellicerentur & simul omnes opprimerentur.*

Cùm etiam Iesuitæ intelligerent, se sub Regina Elizabetha, suamque doctrinam de Regicidiis, omnibus bonis in Anglia exosos esse, Apologiam ediderunt, in qua inter alia probare conantur, Regicidium & Regnicidium non à sua doctrina placitisque promanare, sed figmentum & technam solummodò esse politiæ nostræ; ut sic Papismus contemptui & despicatui foret. Hoc etiam testantur Acta Henrici Garneti & Sociorum ejus pag.64.

Supra etiam indicavimus quibus quantisque mendaciis & calumniis Serenissimam Angliæ Reginam obruerint & lacerârint Iesuitæ.

Fulminalis quoque pulveris molitiones contra Regem Angliæ & regiam stirpem, Regnique totius proceres, Iesuitæ Colonienses à Calvinianis, nec ab ullo Catholico excogitata esse, impudentissimè calumniati sunt.

Anno 1597. rumorem sparserunt Iesuitæ, qui ferè per totam Europam pervasit, de Clarissimi viri Theodori Bezæ, Pastoris Genevensis Ecclesiæ, morte, & constanter affirmârunt, quòd paulò ante mortem omnem doctrinam suam recantârit, & confessus sit, se Romanæ Ecclesiæ doctrinam pro vera agnoscere, atque in ea mori velle. Auctor hujus commenti ferebatur Clemens Puteanus, Iesuita Parisiensis. Mendacium autem illud impudentissimum Pastores Genevenses refutârunt, editis nomine suo publicis duobus scriptis, altero Latinè (cui Beza Redivivus nomen fecerunt) altero Gallicè. Beza quoque ipse Epistolâ ad Guilielmum Stuckium Theologum Tigurinum vanitatem illam redarguit.

Anno Domini 1605. editæ sunt Theses à Iesuitis Monasteriensibus hoc titulo: *Credo Calvini sequarum*, plenæ prodigiosarum Calumniarum ac mendaciorum de Calvinianis. Thesi octavâ hoc Corollarium planè blasphemum & abominandum afferunt: Articulum primum Calviniani symboli hunc esse: *Credo in diabolum, Carnificem, Orcipotentem, Corruptorem cœli & terræ.* Ibidem afferunt, *Calvinianos simpliciter & generatim docere, Non patientiâ & permissione, sed potentiâ & operatione Dei, peccata fieri.*

Thesi 9. dicunt, *Calvinianos prohibere caput aperire; aut genua flectere ad mentionem nominis Iesu, adeoque honorem etiam politicum ei derogare.*

Thesi 14. dicunt, *Calvinigenas in Anglia*, &c. *negare Christum verum esse Deum: sed tantùm nudum hominem & Philosophum, datum humano generi, ut sit rectum vivendi exemplum.*

Thesi 15. asserunt, *Calvinianos docere, Christum natum ex Maria non Virgine.*

Thesi 17. aiunt, *Turcas de tertio articulo Fidei Christianæ, multò saniùs sentire quàm Calvinistas.*

Iesuitæ Colonienses in Censura sua pagina 176. audacter affirmant, privatum ac publicè coram populo, *Evangelicos Doctores suâ doctrinâ frena ad omnem impietatem laxare, & facultatem flagitiosis hominibus facere, quævis etiam scelera (quo plures in suam sententiam pertrahant) committendi.* Ad hanc calumniam dico, quod Cicero pro Cluentio dixit, *Magnum & impudens est hoc mendacium.* Quàm seriò enim in nostris Ecclesiis urgeantur ad verè bona opera, quotidianæ conciones coram toto Mundo testantur.

Thomas Bozius Eugubinus lib. 12. de signis Eccles. c. 12. per summam calumniam Evangelicis Doctoribus bonarum artium ignorantiam objicere audet: alii dicunt, non esse inter Prædicantes, qui solidâ imbuti sint artium & scientiarum doctrinâ, ut eos apud Principes, nobiles in contemptum adducant. E contra solis Iesuitis attribuunt literarum cognitionem, linguarum multiplicium studia humaniorum disciplinatum professionem, & Scholarum frequentiam.

Imò criminati sunt & calumniis obruerunt suæ quoque Religionis socios & Doctores, utpote quorum doctrina venalis esset, quorum Scholę nulli sine mercede paterent, & interdum doctrinâ peregrinâ personarent. Mirum quantum hęc criminatio & calumnia valuerit, quantásque Papæ & Iesuitis utilitates attulerit.

Et ut summatim dicam, Iesuitæ in suis scriptis & concionibus nihil ferè aliud agunt, quàm ut omnis generis calumniis & crassissimis mendaciis Evangelicos prægravent, eósque hæreticos, seditionis, rebellionis, conspirationis, & aliorum nefariorum scelerum insimulent, sicque illos,

illos, ut Pharisæi Christum, in odium magnatum adducant.

IESVITÆ multa *in* Evangelicis reprehendunt, quę ipsimet faciunt *&* *in* Principibus Catholicis laudant.

CResuuelius in suo Philopatre contra Edictum Elisabethæ Reginæ Angliæ pagina 74. scribit, *Iniquissimam esse Regulam, qua in Anglia vivendi locum Iesuitis neget: cùm tamen ipsis sub Turcis, sub Mauris, sub Persis, sub Æthiopibus vivendi locus permittatur.* Et in Apologia Alani contra duo Edicta Elizabethæ Reginæ pagina 21. & 22. *In Regnis* inquiunt, *& Provincijs Turco Persæque subjectis, Catholici liberè suâ Religione uti permittuntur. Sed & in Germania, Helvetia, Suecia, Polonia, Boëmia nullus Catholicorum compellitur ad alterius Religionis professionem, at solis Catholicis in Anglia negatur Religionis libertas.* Dicas autem Alane, quæ libertas Evangelicis in Stiria, Carinthia, Carniola, aliisque Provinciis & urbibus concedatur, in quibus Iesuitæ dominantur. Nulla prorsus, sed in exilium crudelissimè pelluntur. Et hoc *æterno encomio dignum esse dicit*, Iacobus Sylvanus in sua Philippica. Item, *Secessistis à nobis in fide: & cur non etiam à nobis abiretis in terras Æthiopum Sole calentes?* Ribadeneira quoque de Rege lib 1. cap. 18. pag. 117. *Principibus*, ait, *& Magistratibus sub gravi pœna praceptum esse in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. Vt finibus suis hæreticos exturbarent: idque jurejurando facturos se promitterent.* Sic etiam olim in Hispania lege cautum fuisse, Symmancha dicit de Catholic. Institut. cap. 46. num. 55.

IESVITÆ Temporibus sese accommodant. Hencken den Mantel nach dem Wind.

POssumus hoc loco commodissimè uti verbis Costeri Iesuitæ ex Sica Tragica capite ultimo, pagina centesima decima, & dicere; *Ita nôrunt Iesuita vela obliqua in ventos, & undecunque se prosper aliquis flatus ostenderit, captare vel Euros, vel Zephyros. Nam facilè pinabantur hac verba jam in Gallia non placere.* Et Ribadeneira de Principe lib. 1. c. 26. pag. 178. *Christiana*, ait, *prudentia docet Dissimulatione utendum, quando magna pericula timentur:* Qui tamen antea pag. 90. politicam illam prudentiam Reginæ Scotiæ & Regum Galliæ accusavit; quod putârunt, *serviendum temori, utiliusque esse conniventiâ quadam ... servare, quàm severâ animadversione ... Regnum evertere.* Et pag. 94 addit: *Nullum Regem nullum Principem esse cui hæc politica ratio pastor ... qui non stultitia & temeritatis gravissimas pœnas dederit:*

In actis Henrici Garneti & Sociorum pagina 68. hæc leguntur. *Cum viderent Pontificij, hanc calamitatem (nempe pœnalia Regina Edicta) sibi à Bulla Pij V. conflatam, hac indulta veniâ demulserunt eos Pius V. & Gregorius XIII. licere omnibus Catholicis,* EXTERNAM *erga Reginam obedientiam præ se ferre, ad redimendam vexationem: his tamen* CAVTELIS *& Cancellis circumscriptam; 1. Rebus sic stantibus; 2. donec publica Bulla executio fieri posset. Omnia hac scripto testatus est Iesuita Garnetus, & nunc etiam pro tribunali confessus est.*

In extract. Parlamenti Parisiensis Tomo sexto Memorial. Ligæ hæc verba exstant: Les Iesuites avoyent un bref de sa sainctetè, qui les dispensoit, d'obeir au temps Id est, Iesuitæ habebant Papales literas & dispensationes, quòd sese tempori adcommodare possent. Rursus in eodem Extractu pagina 262. Alexander Hajus Iesuite avoit enseigné publiquement, qu'il falloit dissimuler & obeir au Roy pour un temps par feintise disant fort souuent ces mots Iesuita est omnis homo.

Alexander Haius Iesuita publicè, & sæpè docuit, *ad tempus externè aliud simulandum, quàm intus in corde sentias: & sic ad tempus simulandum, ac si Regi obedire velis.* Sæpè etiam dicere solebat; *Iesuita est omnis homo.* Iesuitam instar Protei se in omnes figuras transformare posse.

Similiter Iesuitæ in Anglia docent, *subdolè agere & loqui licere. In Anglia non vox, non Religio, non internus de Deo, rebusque divinis sensus Catholicus liber & integer relinquitur* (ut scribunt in Epistola Iesuitica in lib. de Concertat. Ecclesiæ) *loquendum tibi est cum alijs, affirmandum juramento, quod cæteri affirmant, etiamsi animo longè aliter opineris, etiamsi in conscientia planè contrarium senseris.*

Ante annos non ita multos Iesuitæ Duacenses in Belgio statuerunt, *Pium, imò meritorium esse, hæreticis sese in speciem adjungere, hæreses profiteri, sacris eorum omnibus communicare, atque adeò nihil non agere, dummodo id studio promovenda rei Catholicæ fiat*, ut testatur Daniel Plancius Belga in disp. cum Iesuita Antverpiensi *De fide hæreticis non servanda*, pag. 23.

IESVITÆ multa *à se & alijs* Pontificiis facta, dicta & scripta impudenter negant.

Richeomus Iesuita in sua Expostulatione Apologetica pro Societate Iesu anno 1603. edita, *Nunquam*, ait, *ego audivi, postremò defunctum Henricum à quoquam nostrorum hominum Tyrannum esse nominatum, & tamen cum illis familiarius aliquantò sum, quàm iste* (adversarius) *versatus*. Negat hoc quoque Iacobus Sylvanus, aliâs Keller, in sua Philippica contra Admonitionem ad omnes Reges ac Principes de nefariis & exitialibus Papę & Iesuitarum conatibus & practicis.

Negat idem Sylvanus ibidem, Iesuitas docere, *Eodem modo reliquos etiam Principes & Reges, si à Theologis, viris eruditis & gravibus pro Tyrannis habeantur, interfici posse: ideoque rectè fecisse Iacobum Clementem Monachum, quòd Henricum III. Regem Galliæ interfecerit: Rectè etiam facturum, qui illius successorem Henricum IV. oppresserit.*

Negat idem, Iesuitas docere, *Tyrannos* (*excommunicatos & Evangelicos*) *veneno à subditis vel ministris necari posse.*

Iohannes Mariana autem in lib. 1. de Regis institut. c. 6. hanc quæstionem tractans, *An Tyrannum opprimere fas sit?* affirmantem sententiam probat, *& inter alia meminit Henrici III. Regis, ut Tyranni, & meritò propterea occisi.* Quod utique inconveniens fuisset, si eum non pro Tyranno habuisset. Ibidem etiam causas indicat, cur illum pro Tyranno habuerint: videlicet, propter impios illius ausus.

Addidit ibidem Mariana, Iacobum Clementem præmeditatè & de consilio Theologorum hoc facinus perpetrâsse, qui eum docuerint, in eoque confirmârint, talem Regem, veluti Tyrannum, justè occidi posse. *Cognitio*, inquit, *à Theologis, quos erat sciscitatus, Tyrannum jure interfici posse*, &c.

Sed & Petrus Ribadeneira de Principe libro primo, capit. 15. quæst. 91. scribit, *Quòd Henricus Tertius ex pernitioso humana prudentia consilio, & nefaria Politicorum calliditate, Henricum Guisia Ducem, & Ludovicum Cardinalem ejus fratrem, fortissimos Principes, in Blesensibus Comitys crudeliter sustulerit: sed necdum decurso anno, aquissimus sceleris vindex, Deus, à cadis authore meritissimas pœnas exegerit.* Hæc certè est luculenta & viva Tyranni descriptio.

In libris etiam Parisiis in Iesuitarum Collegio repertis, & à Ioanne Guignardo Iesuita scriptis, inter multa alia quoque docet, *Permissum esse Reges ac Principes occidere.* Differris etiam verbis Henricum III. TYRANNVM nominat.

In libro quoque toto de Henrici III. abdicatione: *Rex ille dicitur fuisse crudelissimus Tyrannus*, inprimis libro secundo, per aliquot capita nominatur *perjurus, parricida, assassinus, homicida & quidem Ecclesiasticarum personarum: hæreticus & hæreticorum amicus & fautor, Schismaticus, Simoniacus, sacrilegus, nigromanticus*, &c. *Proindeque permissum fuisse subditis ejus, atque alijs ipsum occidere.* Gratulantur etiam sibi Iesuitę tam in proœmio, quàm lib. 4 c. 23. de nece & interitu ejus. *Ecce*, inquiunt, *dum scribimus, dum varijs distracti in concione in concilio & militia negotijs, opus, ut licet, maturamus: dum captâ Pontisarâ, occupatoque Cladealdi ponte, staret ad ponte omnibus suis copijs auctus Hannibal, & positis secundo ab urbe milliari castris, Vrbem ac Regnum terroribus replexisset, atque conspectâ urbe, cades, incendia ac sanguinem spirans, in eam jamiâ, ut sibi videbatur, devoraturus* TYRANNVS *infremeret, mirabilis & simul terribilis die primâ Augusti nuncius venit, Henricum in medio exercitu gregarij cujusdam & contempti fraterculi manu esse interfectum, uti Eglonem Moabitam ab Aiod. Et consilium ille pridie, quàm in castra abierat, nonnullis revelaverat: idque incredibili bonorum omnium gaudio & exultatione factum est.*

Et subjiciunt: *Nihil jam ut sit, quod Iuditha Holofernem, & Davidis Goliathum obtruncantis, & Samsonis in maxilla asini mille viros interficientis, historias admiremur. Dextera Domini fecit virtutem: Dextera Domini exaltavit nos, &c. A Domino factum est illud, & est mirabile in oculis nostris. Discite ergo, qui alterius Henrici anathematis reliquias sectamini, discite, quid sit illud: Maledictus qui confidit in homine. Vt quid enim anathema alterum sectantes, hoc terribili edocti exemplo, in voluntarium excidium ruitis? Et relapsum hæreticum, tot sceleribus ac crudelitatibus insignem sustinetis? Et strictum in vos gladium, qui terribiliter caput vestrum demessuit, non timetis?*

Sic & in Præfatione ejusdem libri: *Non enim*, aiunt, *id agimus tandem, ut Henricum Tertium abdicemus; quod factum nuper & probatum divinitus, etiam gratulamur. Sed omninò, ut impios &* TYRANNOS *à nobis excludamus; ut Gallorum, imò omnium animos ad pestem hanc excutiendam excitemus: Vt in prototypo nequitia Henrico, quid in Principe execrari, quid à fugere oporteat, doceamus. Propius, ut, cùm hac communis alterius Henrici,*

pariter

pariter impij, haretici, relapsi, TYRANNI, *sacrilegi impuri, incestuosi, homicidæ atque excommunicati, &, ut nunc audimus, etiam hypocrita, causa sit: propterea fiat, ut, cùm de priore justè abdicato dixerimus, de hoc quoque excludendo ac perdendo dixisse videri cupiamus. Nam hic operis hujus fructus erit: qui utinam non tantus esset, atque in eo statu res foret, ut, extincto etiam posteriore Henrico, hoc confectum negotium laudare tantùm, non etiam futurum suadere oporteret. Sed quia id nobis ab omnipotente* DEO *postulandum est, ut, qui nobis priore ocia fecit, miseratus aliquando ab altero quoque, nec minus impuro, eripiat. Interim dum gratiam hanc expectamus, admonere certè non cessemus; ut, quia* DEVS *facientes juvat, omnes omnium vires in execrandum istud caput, ejusque assertores colligantur. Denique omni ratione fiat, ut anathemata ista è medio nostri, imò Ecclesia universa abigantur. Quod si, miserante* DEO, *factum aliquando erit, tum nos praclarum, non operis hujus tantùm, sed vita etiam ac mortis fructum videbimur consecuti.* Item, *Ut, quod factum à nobis est in ejiciendo Henrico, id, si quid tale occurrerit, Optimi quique amulentur, atque Henricones illi, qui id factum, improbare non desinunt, imò ultionem mutire non verentur, confusi & elingues reddantur, si quid frontis habent, tacere compellantur: atque etiam alter Henricus tollatur, & sic Ecclesia hostes penitus conterantur, Regnum à gente in gentem* (è Gallia in Hispaniam) *transferatur, & utilis Rector in tempore suscitetur.*

Becanus Iesuita Moguntiensis contra Christianum Batavum negat cum sodalitio suo, *Romano-Catholicos docere, & in tribus Concilys, Lateranensi sub Iulio II. & Leone X. celebrato, Tridentino item & Constantiensi decretum esse, Hareticis fidem non esse servandam.*

Iacobus Simmancha autem Episcopus Pacenfis in Institutione sua Cathol. tit. 46. artic. 52. hæc scribit: *Ad hareticorum pœnam & odium pertinet,* QVOD FIDAS ILLIS DATA SERVANDA NON *sit, in Concilio Constontiensi factum, non obstante juramento.* Et mox rationem addit: *Si enim*, inquit, *tyrannis, piratis, & cateris pradonibus fides servanda non sit, qui corpus occidunt, longè minus hareticis pertinacibus qui occidunt animas.* Rursus: *Cum hareticis,* ait, *nullum commercium, nulla Pax Catholicis esse debet. Quamobrem fides illis data, etiam juramento firmata, contra publicum bonum, contra salutem animarum, contra jura divina & humana, nullo modo servanda est.* Allegat etiam ibidem hujus sententiæ suæ adstipulatores, Marium Salmonium, leg. 2. ¶. de exact. de origine juris, Menochium & alios, ne solus sic sentire videatur. Citat etiam Thomam secunda secundæ quæst. 70. art. 1. ubi vult, *Hareticum indocilem proaendum esse judicibus, non obstunte fide & juramento.*

Simmanchæ assentit etiam Cresuuel Iesuita in suo Philopatre pagina centesima nona. *Quemcunque,* inquit, *Principem Christianum, si à Religione Catholica manifestò deflexerit & alios avocare voluerit, excidere statim omni potestate ac dignitate, ex ipsa vi juris tum humani tum divini, hocque ante dictam sententiam supremi Pastoris ac judicis contra ipsum prolatam, & subditos quoscunque liberos esse ab omni juramenti obligatione, quod de obedientia, tamquam Principi legitimo prastitissent, posseque & debere, si vires habeant, hujusmodi hominem, tamquam Apostatam, ac Christi Domini desertorem, & Reipublica sua inimicum & hostem, ex hominum Christianorum Dominatu ejcere, ne alios inficiat, vel suo exemplo & imperio à fide avertat. Atque hac certa, definita, & indubitata virorum doctissimorum* (*Iesuitarum*) *est sententia.* Et tamen adhuc negare audent, se & alios Pontificios docere, Fidem hæreticis servandam non esse.

Hoc etiam generale Papistarum Dogma esse, Tortuosus Bellarminus in Responsione ad Apologiam pro juramento fidelitatis his verbis testatur: *Iam suprà* inquit, *docuimus, supremum universa Ecclesia Rectorem id juris habere, ut si Princeps ab Ecclesia unitate per haresin vel schisma deficiat, possit eum excommunicare, vel excommunicatum declarare,* ET SVBDITOS AIVS À FIDA ET OBADIENTIA LIBARARE. *Neque hanc esse novam doctrinam, sed in Concilio* LATERANENSI *omnium maximo & celeberrimo approbatam, atque usu Christiani populi per multa secula receptam. Qui enim non timent occidere, numquid timebunt jurejurando Religionem violare?* Et adhuc audent negare se hoc docere.

Hosius quoque Cardinalis Epistola centesima nonagesima tertia, & ducentesima secunda, & ducentesima vigesima. *Henricum Polonia Regem monet, eum nullo modo debere fidem datam Evangelicis Polonis servare. Nunquam,* ait, *patiatis ullâ te ratione ad ea qua promisisti, prastanda teneri: Quia juramentum non debet esse vinculum iniquitatis. Idem repetijt Stephano Regi Antonius Possevinus Iesuita.*

Molanus item libro tertio, c. 27. object. 1. & 6. expressè docet, *Regulam Pontificys generalem esse, Fidem hareticis vel non dandam vel non esse servandam. si illis data sit super libero Religionis sua exercitio: & in specie de Fœderatis Belgis, quos dum Hispania Regi vim intulisse tradit, Merentur,* inquit, *ut eis promissum*

non servetur Et cap.7.lib.4.addit: *Nam quotquot contra Catholicam Majestatem Philippi arma in Belgio sumunt, quia potius rebelles, quàm hostes dicendi sunt, usitatè prædones dicuntur: atque si illis aliquid promissum sit, claram & indubitatam esse resolutionem, ijs nihil deberi.*

3. Bellarminus libro quarto de Pontifice Romano cap. 10. scribit, Calvinum impudenter mentiri, quòd scribat libro quarto Instit. cap.12.¶.24. *Siricium in Epistola ad Hispanos conjugium Sacerdotum vocâsse immunditiem & pollutionem.* Legatur autem Epistola illa. Prohibet in ea presbyteris matrimonium, quia Dominus præcepit. Sancti estote, quia & ego sanctus sum. Si rectè disputet Siricius, certè etiam conjugium verum & legitimum impurum est, & non presbyteris tantùm, sed omnibus etiam hominibus illicitum: hoc enim Deus non à solis Levitis, sed à cuncto populo exigit, ut sancti sint, quemadmodum & ipse sanctus est. Siricius igitur existimavit, Conjugium in se immundum esse.

4. Eodem loco negat Bellarminus Liberium Papam fuisse Arianum & Arij doctrinæ subscripsisse: affirmat autem Athanasius in Epistola ad solit. vit. agentes. Negat etiam Felicem Arianum fuisse: affirmat Hieronymus in Catal. in Acacio, ubi ait, *Acacij opera* Felicem Arianum Romæ Episcopum constitutum esse. Negat Cœlestinum Papam Nestorianum fuisse: affirmat Laurent. Valla in libro de Donat. Constantini. Negat Vigilium fuisse Monophysitam, & Epistolam Liberati, in qua hoc disertè affirmatur, ab hæreticis vel corruptam, vel totam confictam & scriptam fuisse: sed non probat. Negat capite undecimo Honorium Papam hæreticum fuisse; At sunt duæ Epistolæ Honorij in Synodo 6. Actio. 12. & 13. in quibus doctrinam Sergij Principis Monothelitarum approbavit. In eadem Synodo Actio. decimatertia Honorius nominatim damnatur, & ejus Epistolæ comburendæ judicantur, & hæc damnatio repetitur in omnibus actionibus sequentibus plus quàm vigesies. In Synodo septima etiam damnatur Honorius tanquam Monothelita. In Synodo 8. generali Actio. septima asseritur, Honorium fuisse à Synodo 8. generali Actio. 7. asseritur, Honorium fuisse à Synodo 6. post mortem damnatum. Agatho Papa in Epistola ad Constantinum Imperatorem, quæ habetur Act. 4. Synodi 6. anathema dicit Honorio tanquam Monothelitæ: idem etiam facit Leo 2. in Epistola ad eundem Imperatorem, quæ habetur in Synodo 6. in fine. His accedunt authores plurimi tam Græci quàm Latini. Nilus Archiepiscopus Thessalonicensis in libro de primatu Papæ, Tharasius Episcopus Constantinop. in Epistola ad Patriarchas quę extat in Synodo 7. Actione tertia, Theodorus Episcopus Hierosol. in Epistola Synodica, quæ ibidem habetur: Epiphanius Diaconus Catholicus in disputatione cum Gregorio hæretico, quæ extat in Synodo 7. Actione sexta. Item, Psellus in carmine de septem Synodis, Beda de sex ætatibus in vita Constantini quarti. Imper. & Liber Pontificalis in Vita Leonis 2. His addendi sunt Melchior Canus libro sexto Comment. c. ult. Sanderus libro septimo de visib. Monarch. Alphonsus de Castro libro quarto de hæret. pun. Torrensis de 6.7. & 8. Synod. Hardingus contra Ioellum, Genebrardus in Chron. in Honorio I. qui omnes hæreticum eum fuisse testantur: solus Bellarminus eum paucis negat. Et quàmvis fateatur lib.4. de Pontifice, c.14. Ioannem 22. Papam revera sensisse, animas non visuras Deum, nisi post resurrectionem demùm. hon tamen peccatum quantum potest extenuat & excusat: ut impudentissimum Costerum Iesuitam esse oporteat, qui in suo Enchirid. apertè asserit, *in tanto Pontificum numero, qui Beato Petro successerunt, ne unum quidem inventum esse, qui (hæresin) docuerit, aut in errorem lapsus sit.*

Amphitheatrum Honoris Anno 1606. excusum, Clari Bonarscii nomine, cujus proprium nomen Carolus Scribanius erat, antehac Antvarpiani Collegii Rectoris, Cotton Iesuita dixit, nequaquam à suæ Societatis hominibus emanâsse, sed Genevæ, ad conflandum Iesuitis odium, fictum ab hæreticis fuisse: qui tamen postea, longè aliter, quid sentiret expressit, laudato Scribanii opere, & distributis multis exemplaribus.

6. *De puerperio Ioannæ S.* Negare quoque audent Iesuitæ tam imprudenter, quàm confidenter, corrasis & coactis ad hoc undique argumentis, Historiam de Ioh. Papissa Rom. ejusque puerperio; de cujus tamen veritate à plerisque per 800. jam ferè annos, in ipsomet Pontificio Regno, nunquam dubitatum aut disputatum est. Nunc demum in dubium vocatur à Pontificum adulatoribus, inprimis Bellarmino & Baronio, hanc historiam fabulam esse contendunt: eóque plerosque, integros, gravesque scriptores, in quorum consentientium monumentis expressa & contestata legitur, vanitatis & mendacij non minus arroganter, quam inverecundè, arguunt: idque non asserendæ veritatis causa, quam, ubicunque eis adversatur, adulteran

terant & ſupprimunt; ſed ut probroſam hanc puerperii Papalis labem diluant, hoc cum primis tempore plurimùm jactatam in deſpectum & ignominiam Hierarchiæ Romanæ.cujus fundamentum in perpetua inde uſque à Petro ſucceſſione (ſi modò Petrus unquam Romæ fuit) ſitum prædicant: quam uatenam ab hac muliere interruptam dolenter ferant, & omnibus modis ſepultam eſſe cupiunt. Ranolphus autem Flaviacenſis Monachus Benedictinus, hanc hiſtoriam Pontificalis puerperii primus commemoravit: & ab aliis propter deformitatem facti omiſſam apertè faſſus eſt. Vixit juxta Trithemium anno 930. ut Papale hoc puerperium ab iis accipere potuerit,qui illud viderunt. Hunc ſequutus eſt Marianus Scotus. Anno Domini, inquit 854. anno Lotharij 14. ſucceſſit Leoni Iohanna mulier. Natus fuit Anno 1028.ut hanc hiſtoriam vel ex ſeniorum relatione,vel ex ſuperiorum ſcriptorum relictis monnmentis cognitam habuerit. Tertius eſt teſtis veritatis hujus hiſtoriæ Sigeberrus Gallus Gemblacenſis Abbas, *Fama eſt*,inquit,*Iohannem fœminam fuiſſe.& uni ſoli familiari cognitam,qui hunc eam complexus eſt: Gravida facta peperit Papa exiſtens.Quare eam inter Pontifices non numerant quidam, Grane de eo extat judicium apud Trithemium in libro de Script.Ecclеſ.*

Superſunt alia quoque de eod.facto ac ſcelere teſtimonia.1. Primum eſt Martini Polonij.Is inquit.*Ioan.8.fœmina fuit,& in Papatu à familiari ſuo impragnatur. Verum tempus partûs ignorans,quum de S.Petro in Lateranum tenderet, angaſtiata partu inter Coloſſaum & S.Clement. Ecclеſiam peperit, & poſtea mortua ibidem, ut dicitur,ſepulta fuit. Et propterea, quòd Dominus Papa ſemper eandem viam obliquat, creditur omninò à quibuſdam quòd ob deteſtationem facti hoc fiat. Nec ideò in Catalogo ſanctorum Pontificum ponitur, tam propter muliebrem ſexum, quàm propter deformitatem facti.*

2. Alterum teſtimonium eſt Franciſci Petrarchæ, qui Martini Poloni coætaneus fuit. Is eadem quæ Martinus commemorat in ſuo Chronico Italicè conſcripto, & Florentiæ excuſo anno 1478. *Iohannes*, inquit, *Anglicus non ponitur in Catalogo Paparum,quia fœmina fuit.*

3. Tertium eſt Iohannis Bocatii, qui intimus Petrarchæ fuit. Is libro de claris mulieribus capite 99. graphicè probroſum illud Pontificis puerperium deſcribit,ita ut etiam effigiem parientis, & obſtetricantes Cardinales & Epiſcopos exhibeat.

His teſtibus accedunt alij pietate, doctrinâ & fide digniſſimi. 1. Otto Epiſcopus Friſingenſis,qui ante annos 400. claruit: 2. Annales Auguſtani antiqui: 3. Vuilhelmus Occamus c. 124. operis 90. dierum.4. Raphael Volaterranus in Comm. ſuis Iulio II. dicatis: 5. Platina, qui fuit Sixto IV. à Secretis: 6.Sabellicus Ennead.9.lib.1. Iacobus Philippus Bergomenſis: 7. Trithemius in Chronicis:8.Iohannes Stella: 9. Nauclerus: 10. Albertus Krantzius: 11. Faſciculus temporum,Cœlius Rhodiginus, ac plures alii. Horum tantorum virorum teſtimonio & affirmationi plus credendum eſt, quàm Ieſuitarum negationi, qui id ſolùm dicunt, quod Pontificis ſui majeſtatem & authoritatem ſtabiliat, contrarium ſimpliciter vel negant,vel ſaltem eludunt.

Refutârunt etiam ſoliſſimè Ieſuitarum mendacia & exceptiones, quibus hanc hiſtoriam ſuſpectam & falſam eſſe probare volunt, & veritatem ejus aſſeruerunt, Vuitakerus in ſuo libro de Pontifice Roman.pag.719.& 720. Deinde Franciſcus Iunius in Animadverſionibus ad Controverſiam 3. generalem Bellarmini de Pontifice Rom.lib.3.c.24.pag 439.& ſeqq. Inprimis autem Conradus Decklerus Præceptor in Sapientia Heydelbergen.in libro de Papa Rom.& Papiſſa Romana.

Negant inſuper Ieſuitæ Conjurationi pulverariæ in Anglia, quâ majus aut horribilius ſcelus poſt homines natos nunquam ſuſceptum fuit, quenquam Ieſuitarum immixtum, vel ejus conſcium & participem fuiſſe. Facit hoc Andreas Eudæmono Iohannes Cretenſis in ſua Apologia pro Henrico Garneto: & addit, *eum nullius ſceleris convictum,odio duntaxat Religionis, aut Ieſuitici nominis damnatum fuiſſe.*

5.

At verò conjurationis iſtius negotio, minimùm 4. Ieſuitas interveniſſe ſupra indicavimus. Illorum 4. nomina hæc ſunt: Henricus Garnettus in Angliæ Regno ab annis 19. Provincialis: Hallus qui & Oldcornus: Oſvaldus Teſmondus ſive Grenvvellius: & Iohannes Gerardus. Ac cæteri quidem, ut ſupra quoque pluribus indicavimus, pro ſua quiſque virili, ſingula, quæ res aut tempus poſtulate viderentur, exſequentes, negotium per patres curârunt: Henricus Garnettus autem, ut qui inter Pontificios Anglos dignitate, authoritate, & longo tractandarum rerum uſu ſupra alios eminetet, de univerſo negotio cum unico ferè Catisbei ſolitus fuit communicare,cæterorum omnium conſcientiam ſollicitè refugiens,ut ex Epiſtolis ipſius, propriâ manu ſcriptis, & à multis lectis apparet. Ad hunc in rebus dubiis, ceu ad oraculum Ca-

tisbeius doli totius architectus, ventitans, aut Grenvvellium suo nomine mittitans, oracula petebat. Ex Colloquiis etiam, & pluribus aliis Catisbeij cum illo, quam ex Grenvelli sæpè repertis sermonibus, de quibus & plurimæ Garnetti Epistolæ testantur, luce clarius probari potest, hunc Iesuitam conjurationis nefariæ non minus conscium fuisse, quàm alium quemvis complicum. Neque verò arcani solùm conscius Garnettus fuit, sed plerisque conjuratorum, & Vuintero, Rookuodo, & ipsi Fauxio incendiario, quâ fuit authoritate, audendi auctor extitit, cunctantibus & horrescentibus priusquam probari rem tanto viro ex verbis Catisbeii cognoscerent. Sed de his satis supra, quò Lectorem remittimus.

Causæ Primariæ Parricidiorum aliorum nefariorum facinorum, &c. IESVITARVM.

CAusa parricidiorum, proditionum, aliorumque nefandissimorum facinorum Iesuitarum non postrema est *Cæca illorum quam sic ipsimet vocant, obedientia*, quam Superioribus vovent, de qua sic scribitur in Constitutionibus eorum part. 3. §. 1. *Vt sancta obedientia tum in exsecutione, tum in voluntate, tum in intellectu sit nobis semper ex omni parte perfecta: cum magna celeritate, spirituali gaudio & perseverantia, quidquid nobis injunctum fuerit, obeundo*, OMNIA *justa esse nobis persuadendo, omnem sententiam ac judicium nostrum cæca quâdam obedientiâ abnegando. Et id quidem in omnibus quæ à superiore disponuntur, ubi definiri non possit, aliquod peccati genus intercedere. Et sibi quisque persuadeat, quòd qui sub obedientia vivunt, se ferri & regi à divina providentia per Superiores suos, vivere debent perinde ac si cadaver essent, quod quoquo versum se ferri, & quacunque ratione tractari se sinit: vel similiter atque senis baculus, qui ubicunque & quacunque in re velit eo uti, qui eum in manu tenet, ei inservit.* Hæc ibi.

Vbi animadvertendum, etiamsi juxta literam ab obedientia ista cæca id, quod absque peccato fieri non possit, aliquatenus excipi videatur, Iesuitis tamen in mandata Superiorum inquirendi eaque penitus scrutandi potestatem ademptam, sicque teneri eos pro justis ac legitimis agnoscere omnia sibi injuncta; Omnia videlicet justa esse sibi persuadendo, non secus ac si Christus ipse præcepisset, à quibus etiam tractari se permittere debeant, ac si cadaver aliquod aut baculus senis essent; ita ut nulla vel temporis, vel rationis, vel sensus etiam communis aut externi ratio habeatur; nimirum, ut obedientia sit in cæcitate sua omnimodè perfecta; secundùm voluntatem Ignatii, do quo Maffæus in ejus vita lib. 3. c. 7. testatur: *Quum in Societate nostra virtutem hanc cæteris virtutibus anteferret, tum nihil huic laudi tam contrarium dicebat esse, quàm in Superiorum jussis & consilio examinando, moram, vel potius arrogantiam, negabatque obedientis nomine dignum haberi oportere, qui legitimo Superiori non cum voluntate judicium quoque submitteret. Et mox: Ad sapientem hanc sanctamque stultitiam cæca obedientia, suos, ut essent ad subdita & seria promptiores, interdum etiam fictis in rebus erudiebat.* Hinc ergo fit, ut nihil tam nefarium, seditiosum, inhonestum & horrendum inferioribus injungant Superiores, quod illi detrectare audeant.

2. Altera causa est, quòd se Regibus, Principibus aliisque Magistratibus politicis nullo prorsus fidelitatis sacramento, sed soli Papæ, supremo suo Induperatori obstrictos esse putant Iesuitæ, & propterea se in illos nullum læsæ Majestatis crimen committere posse, etiamsi pro nutu ac libitu Papæ in illos insurgant. Cùm autem origo, patria, incolatus, & ipse delicti locus, Iesuitas legibus Regni & Reipub. in quibus sunt, adstringat: hoc ipso, quòd Regibus & Principibus fidelitatem jurare recusant, fidem quidem, si fides dicenda est, Antichristo integram servant, sed cæcâ suâ perfidiâ duplex rebellionis crimen incurrunt, omittendo id, ad quod origo & patria eos adstringit, & recusando id quod omnis Magistratus jure ab ipsis potest ac debet postulare. Non enim ob hoc minus Regibus & Magistratibus politicis obedientia civili parere debent, quòd singulari voto Papæ obstricti sunt, sed eo ipso magis se Principibus suis perfidos & rebelles ostendunt: Nam illis non propter metum tantùm, sed etiam propter conscientiam parendum est: Nec contraria sunt Deò obedire & Magistratui; sed sunt subordinata: neq; Deo plene obtemperat, qui Magistratui debitam obedientiam negat. Cùm itaque non ipsis tantùm armis rebellio committatur, sed & perversâ animi destinatione, qualicunque voluntatis significatione patefactâ, malo consilio atque inobedientia: usurpata hæc ipsorum exemtio & immunitas rebellio est, nec magis eâ à crimine læsæ Majestatis Iesuitas liberari debere, ratio & disciplina publica dictat, etiamsi universalis esset, quàm libertates legitimæ eximunt civitates eas, quæ vel ex privilegio, vel ex longa patientia exemtionem ab Imperatoribus recognoscunt, q' à nihilominus legitimi Regis mandatis rebellando læsæ Majesta-

Majestatis crimen incurrere Iurisperiti tradunt. Quis enim unquam audivit libertatis & exemtionis jure contineri impunitatem commissorum criminum? cùm libertas sit facultas agendi quod velis, nisi IVRE aut VI prohibearis? An non intolerandam insaniam ipsi Iesuitæ, si modò ipsis aliquid mentis & juris reliquum est, judicarent, si quis ita argumentaretur: Verbi divini authoritas est super omnem humanam authoritatem: Ergo ejusdem Ministri super omnes Reges & Principes esse debent: Et Regibus ac Principibus nullum in eos jus est. Sed hinc Principes Christiani facilè intelligunt, Antichristum Rom. non alio consilio Iesuitas tam liberalibus exemptionis privilegiis munire voluisse, quàm ut impunè per eos, velut excœcatos, omnia in alienis imperiis agere, turbare, rapere, Reges, Principes & Ordines ad nutum suum occidere possit.

Tertia causa est, quòd sentiunt, Reges & Principes, qui vel à Papa, vel à viris eruditis & gravibus, Iesuitis scilicet, vel communi populi opinione hæretici habentur, eo ipso neque Imperii, neque Regni, neque Principatûs, neque alicujus civilis dignitatis capaces, sed diros Tyrannos, & regio nomine indignos esse; atque ideò subditis omni obedientiæ vinculo solutis, ipsos interficere atque è medio tollere: imò parricidia talium meritoria esse.

Hic verò aliquis mihi objicere posset: Quicquid est in Iesuitis mali, vel nefariorum facinorum & scelerum, studiosè conquisivisti, dissimulatis interim virtutibus, & ingenii dotibus, quibus isti homines excellunt. Non nego, non inficior. Sed, ut venena non dantur, nisi melle circumlita; sic & vitia non decipere possunt, nisi sub specie & pallio virtutum. Proinde nihil aliud est eruditio & doctrina Iesuitarum, quàm mel, sub cujus dulcedine pestilentissimum virus occultant. Est enim hæc non scripta, sed nata lex, quam non audivimus, legimus, didicimus, sed ex natura arripuimus, hausimus, expressimus, ut eos favore complectamur, qui modestiâ, humanitate, pietate & literis aliis præstant. Hoc, inquam, omnibus hominibus, qui non planè monstrosi & barbari sunt, à natura tributum est: nec ignorat id Satanas: mittit igitur istos Angelos suos in omnes orbis partes, pallio humanitatis & modestiæ contectos: calceis hypocriseos indutos: simulatione castitatis & pietatis circumvestitos: inprimis verò pileo doctrinæ & eruditionis mirificè exornatos. Sed nos fugere debemus pestem hanc: sub illa enim tam pulchrâ & eleganti veste venenum latet, quavis peste pestilentius.

Deinde hoc quoque fuco sese defendere conantur, parricidia, cædes, proditiones, veneficia & similia nefanda facinora, à paucis sui Ordinis patrata, non toti Ordini imputanda esse.

Respondeo, Iesuiticarum Constitutionum apertissimis testimoniis, & communibus scriptis eorum ostendi & probari potest, hæc non unius alicujus Iesuitæ opinionem aut facinus esse, sed communi ipsorum consilio & perpetuo proposito, velut principia quædam & præcipua ad institutum Monarchiæ Pontificis Roman. promovendum præcepta adinventa, præmiaque ad animos hominum in ejus modi scelera excitanda & exsequenda instigandos per Iesuitas constituta esse: Deinde, Iesuitas omnes ac singulos factis suis atrocissimis, ubi & quocunque tempore id Papæ acceptum fore viri graves & eruditi existimant, illéque id vel solo nutu indicet, cœcâ obedientiâ quàm promptissimè comprobare paratos fuisse, & etiam num esse. Notum enim est, singulis Iesuitis motu animi proprio aliquid tentare sub pœna inobedientiæ prohibitum esse. Sic enim habet Constitutio eorum part. 9. c. 2 ¶. 1. *Vnusquisque plenam in his ac liberam sui dispositionem Superiori, qui eum Christi loco dirigit, relinquat.* Sed clarius hoc docetur Constitutione 3. cap. 31. lib. 3. de Vita Ignatij Loyolæ, cujus hæc sunt verba: *Et ne quis utatur zelo, sed non secundum scientiam, proprij cujusque gradus judicium: & munerum sortitio & distributio tota sit in potestate Generalis aut prælati, qui quocunque tempore eligetur per nos, aut per ipsos, quos cum hac potestate substituimus.*

Deinde, cùm inter Papam, velut caput universale, Generalem Ordinis, & ipsos Iesuitas æquè arcta sit conjunctio, qualis inter caput & cætera membra est, absurdissimum foret, adscribere aliquid dexteræ, quòd à mente & intellectu primum suum motum habere negare vellemus. Hoc etiam expressè Regulâ Vnionis & Conformationis mutuæ probant, quum nulli eorum vel scripto, vel verbo, vel facto, quid in publicum proferre liceat, quod non antè legitimè approbatum fuerit. An ergo Regum parricidia, Regnorum eversiones, & si quid gravius & magis heroicum, ut ipsi appellant, reperiri possit, unius præpostero intempestivoque judicio permiseritis? Minimè. Sic enim Constitutio eorum habet part. 3. cap. 1. ¶. 11. *Idem sapiamus, idem quoad ejus fieri potest, dicamus omnes, juxta Apostolum. Doctrina igitur differentes non admittantur, nec verbo in concionibus vel lectionibus publicis, nec scriptis libris,*

qui

qui quidem edi non potuerunt in lucem sine approbatione & consensu Præpositi Generalis, imò & judiciorum de rebus agendis diversitas, quæ mater solet esse discordiæ, & inimica unionis voluntatum, quantum fieri potest, evitari debet. Vnio verò & conformitas mutua diligentissimè curanda est, nec quæ ei adversantur, permittenda, &c. Hinc vident Reges & Principes, veneficia, parricidia & incendia Iesuitarum non à propriis singulorum motibus, ut delicta maleficorum, procedere, sicuti isti hoc fraudium & scelerum suorum imperitis persuadere conantur: sed ab unanimi totius progeniei suæ decreto: & ab ipsius Superioris voluntate ac judicio, cui motus animi proprios & cogitationes aperire debent, sic ut unius criminis omnes rei sint: Pontifex autem, velut caput omnium, præcipuè. Sicuti etiam Bullam de Cœna Domini & Pontificum Breviа pro basi suarum actionum omnium sumunt cooperantes in Spiritu. Nisi fortè Regnum & Principum parricidia, Regnorumque & Rerumpub. eversiones, more suo, inter peccatula referre velint, quæ cujusque arbitrio ac voluntati relicta sint. Hoc etiam factis suis & scriptis probant luculenter, ut suo loco pluribus indicatur. Neque furor hic tantùm Iesuitas Gallos invasit, sed omnes eos quoque qui proditionum & rebellionum monita ex Iesuitica disciplina hauserunt, sive Iesuitæ, Clerici, vel Laici sint.

Campianus Iesuita in sua Epistola ad Consiliarios Reginæ Angliæ, Treviris Anno 1583. excusa pag. 22. rotundè fatetur. *Iesuitas* OMNES *in universo terrarum orbe fœdus, ad Leges hæreticos quovis modo tollendos jam pridem inysse. Quod*, inquit, *ad Societatem nostram attinet, velim scias*, OMNES *nos, qui sumus de Societate, Iesu per totum terrarum orbem longè latèque diffusi, sanctum fœdus inysse, vestras machinas facilè superaturos, neque unquam desperaturos, quamdiu vel unus quispiam è nobis superfuerit*. Et Philopater Cresvvel monet, *ita informandos quoscunque Catholicos, ut oblatâ cadis o. casione, nullo impedimento se dimoveri patiantur.*

De Tyrannide IESVITARVM erga eos qui à Societate eorum deficiunt.

APostatas factos & Ordinem Iesuitarum deserentes, in quocunque habitu contigerit inveniri, solent excommunicare, capere, retrahere, incarcerare, & si opus sit, auxilio brachii invocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare. Talem tyrannidem & insidias Viennę exercuerunt Iesuitę in Kratzerum, qui ex Societate eorum egressus est, sed mitanda ope iterum salvus sanguinarias illorum manus effugit. Cùm etiam Hasenmulleius Ordinem eorum deseruisset, omnibus modis insidias illi struxerunt, sed Dei auxilio Insequentium manus quoque effugit. Et si qui fugam vel meditari saltem deprehenduntur, vel incarcerantur, vel igni, vel aquâ, vel fune, vel veneno tolluntur.

IESVITOGRAPHIA, *in* qua Rhythmis omnia *ferè*, quæ *hucusque de* IESVITIS diximus, comprehenduntur.

OPulentas Civitates,
Vbi sunt commoditates,
Semper quęrunt isti patres.
Claras ædes, bonum vinum,
Bonum panem, bonum linum,
Et pallium tempestivum.
Indiæ Galli, Capones,
Turdi, lepores, pavones,
Sunt horum patrum bucones.
Pingui carne vitulina,
Non bovina, sed ovina,
Horum plena est coquina.
Ambiunt ubique primum,
Non admittunt peregrinum,
Nec surgunt ad matutinum.
Vivunt unâ Ioviales
Dies agunt feriales.
Quot optarunt esse tales?
In singulos speculantur,
Et ubique perscrutantur,
Quid vel agant vel loquantur.
Confessores curiosi,
Prædicatores verbosi,
Et doctores fastuosi.
Solliciti de gloria.
Semper, & de pecunia,
Et augenda familia.
Sui summi laudatores,
Aliorum despectores,
Et omnium sunt Censores.
Ex cohorte juventutis
Illos agunt blandimentis,
In hos sæviunt tormentis.
Qui nobiles, qui formosi,
Divites, ingeniosi,
Sunt Iesuitis pretiosi.
Istos sibi prædestinant
In illos flagris ferinam
Exercent carnificinam.
Si successio spectatur,
Hæc societas lætatur,

Et qui

Et qui linquit, prædicatur,
Si cui ualigant oculi
Circumstant ripam luctuli
Iesuitæ, dæmon, angeli.
Hi, vel ille moriturī
Animam sunt habituri,
Illi bonis potituri.
Ad illos institutio
Spectat vel substitutio,
Vel delegata portio.
Nam semper ob uausam piam,
Ad augendam familiam
Detrahunt Falcidiam.
O vulpinam sanctitatem?
Prædicando charitatem
Subducunt hæreditatem.
Sunt audaces ad petendum,
Prompti sunt ad capiendum,
Habiles ad succedeudum.
Norunt blanda cantilena
Cum doctrina Christiana,
Allicere aliena.
Heus tu bone confitere,
Sed ô nostri miserere,
Si salutem vis habere.
Nil habemus ut videtis,
Date nobis quæ habetis,
Centuplum accipietis.
Si quem contigit donâsse.
Redi sæpe, semper tace,
Absolvo te, vade in pace.
Hi periti mendicantes,
Sunt quasi ail habentes,
Et omnia possidentes.
Eminent inter Clericos,
Impurant inter Laicos,
Excellunt inter aulicos.
Heu quot ex istis patribus
Spretis spiritualibus,
Incumbunt sæcularibus?
Martem norunt animare,
Et tumultus suscitare,
Inter Reges, & sedare.
In occulto multa tractant:
Quæ vel ipsum Papam celant
Quid non istæ vulpes tentant
Multa merè ridicula,
Nobis velut Oracula
Sua jactant Miracula.
Versipelles, gloriosi
Vltores, seditiosi
Sunt isti religiosi.
Si illos petunt potentes,
Et opibus affluentes,
Pedes habent diligentes.
Si quid quærant uatuerati,
Et omnibus spoliati,
Dicunt, sumus occupati.
Non hæc IESVS vos docuit,
Cujus nomen si placuit,
Cur & vitam non induit?
Inter greges afflictorum
Primus egit illu Chorum,
Turbam vitans superborum.
At Iesuitæ non hos greges,
Sed solos sectantur Reges,
Ipsis & facturi leges.
IESVS peram & sacculum
Duxit esse ridiculum
Velle ferre Apostolum.
At hi quamvis in Mammonam
De cathedra multa tonant,
Semper ipsis æra sonant.
Domus, agros, uniones,
Aureorum milliones
Habent isti sancti patres,
Abbatias, Prioratus
Habent, & Episcopatus
Tantùm superest Papatus.
Cum hoc fastu dignitatis
Iunge votum paupertatis,
Et decus humilitatis.
Habent opus Venetorum,
Habent fastum Hispanorum,
Imperium Romanorum.
Tanquam sancti adorantur,
Tanquam Reges dominantur,
Tanquam fures deprædantur.
Gubernant spirituale,
Gubernant & temporale
Gubernant omnia malè
Hos igitur Iesuitas,
Nebulones, Hypocritas
Fuge, si cœlica quæras.
Vita namque Christiana
Abhorret ab hac doctrina
Tanquam ficta & insana.
Ergo
Vos qui cum Iesu itis
Non ite cum Iesuitis.

In Officinam IESVITICAM.

Euge præco quin exclamas;
Quisquis mores novos amas,
Quique in aula vis amari,
Et à vulgo collaudari:
Si Magistros quæris doctos,
En præstantes probè coctos,
Ex Ignatii culina,
In hac nostra Officina.
Quæris merum Ostentatorem:
Et nugarum venditorem;
Vin' tu doctum sycophantam,
Et peritum Halophantam;
Vin' tu suavem palpatorem,
Aulicumque assentatorem?
En tibi hunc nostrum Cottonem:

Aget vel si vis Lenonem.
Vis virum tibi gloriosum?
Nimisque supereiliosum,
Sat est si habes Bellarminum,
Nisi mavis Possevinum,
Idem Del'rio hoa præstabit,
Et Gretzerus pulcrè dabit,
Nec quisquam nostrum his sudabit.
Vin' tu doctus prædicari,
Et Centones concinnare
Et alienis nam latenter,
Vt de cuncti admirentur?
Tune imitare Maldonatum,
Vel quemvis illâ stirpe natum.
Carpe viros, carpe mores,
Quorum tu decerpis flores.
Vin' virum loquentissimum,
Mendacem mendacissimum,
Os maledicentissimum,
Et detractorem pessimum,
Qui ampullata verba fundat
Et scelerum theatrum condat,
Omnes bonos denigrando
Omnes pessimos laudando:
Cloacam conviciorum,
Baratrum mendaciorum:
En furiosus & insanus,
Solus dabit hæc Scribanus.
Si nova quæris ex Inferno,
Non opus est none averno,
Nam quivis Dæmoniacus
Cottoni est vatidicus.
Tu qui adis officinam
Audi nostram disciplinam:
Si piget multum laborare
Cùm velis laute victitare,
Confer te ad nostras caulas,
Faxo spernas Regnum aulas.
Nos nihil vile obsonamus:
Austerum vinum non potamus,
Non libet nobis mendicare,
Nudisque plantis oberrare,
Nea nos duriter cubamus,
Plumam mollem nos amamus:
Odimus mendicitatem,
Dum crepamus paupertatem.
Pauperes quidem nos amamus,
Sed perrarò hos visitamus:
Divitum lectis assidemus,
Vbi est, unde quid speremus:
Dum narrant quantum peccaverint,
Nos quærimus quid legaverint:
Saribe fili nos hæredes,
Lega fundum, dona ædes,
Nos pro te supplicabimus
Et requiem cantabimus:
Semper cura est de culina;
Hæa est nostra disciplina,
Quid tu qui hic substitisti,
An quod quæris invenisti?
Dic in aurem, si profari
Times, noli me celare;
Doceri vis æquivocare,
Absque culpa pejerare,
Vis mentiendo non mentiri,
Et in arte hac erudiri:
Lege nostros Aphorismos,
Et contortos syllogismos.
Novi: quæris percussorem,
Vel murorum suffossorem,
Qui nôrit sicam intentare,
Vel venenum temperare:
Intra nostrum penetrale,
Quamvis nil hic prostet tale,
Producet tamen noster penus,
Omne sicariorum genus.
Non nos ipsi hoc præstamus,
Assasinos subornamus,
Magnis promissis oneratos,
Atque ad quidvis animatos.
Præcipui nostri Rectores
Hujus fuet artis Professores.
Hi submittunt proditores,
Hi subornant percussores,
Excitant seditiones,
Nutriunt rebelliones
Modò jubeat Romanus
Vel sic postulet Hispanus,
Servit his, cor, sermo, manus.
Omnis jam terra nostris scatet
Qua fidelis Orbis patet,
Vbique aut jam succrevimus,
Aut jam sementem sevimus.
Hispania nobis genetrix,
Italia nobis obstetrix
Gallia nobis mammam dedit,
Atque hucusque victum præbet.
Hinc Germania latè patens,
Et Polonia fructu scatens,
Noster fundus, noster penus,
Hic augescit nostrum genus.
Hia altè præco gloriatur,
Hos qui profectus admiratur,
Is certè vetus dictum nescit,
Quòd mala herba citò crescit.
Sed jam accurrunt mercatores,
Nondum spernuntur mali mores.
Sceleri dum cedunt honores,
Nunquam deerunt hic emtores.

ALIVD.

Veni Rythme mi dilecte,
Surge versus nunc neglecte,
Quondam lepos antiquorum,
Pange labes seductorum.
Fratres carpe Iesuitas,

Et per-

Et perversos hypocritas,
Qui pastore gloriantur,
Cujus gregem populantur.
Sancto gaudentes nomine,
Sed cujus carent omine,
Non sunt Christi satellites,
Sed Antichristi velites:
Ævi nostri Legulei,
Renascentes Pharizæi,
Quæ perversa sunt probantes,
Et quæ recta sugillantes.
Christi legem ore sonant,
Iesu fidem verbis tonant,
Sed dictis facta dissonant,
Nec sunt quod esse simulant.
Iesus dabat cunctis pacem,
Sed hi subdunt bellis facem,
Hi principum sicarii,
Orbisque incendiarii.
Iesus regna stabilivit,
Legi Regis obedivit,
Cæsari tributum pendit,
Dum quid juris sit ostendit.
Hi regnorum proditores,
Atque legum fraudatores,
Reges volunt jugulare,
Et sic plebem subjugare.
Sensit magnus Rex Francorum
Ictum septo labiorum:
Præsens læthum vix evasit,
Quod hic sacer ordo suasit.
Rex Anglorum est documento,
Cum Magnatum Parlamento.
Vnóque ictu destinati
Neci, Rex, Regina, Nati.
Horum grex hoc adornârat,
Et Garnetus comprobârat,
Cum Gerardo, cum Greenvvello,
Et cum perfido Cresvvello,
Omnes falsi proditores,
Miserorum seductores
Qui quod piis præparârunt
In se & suos derivârunt
Dum Romano famulantur,
Et Hispanis adulantur.
Nil nisi lites quærunt
Et è bellis bella serunt.
Testis bellum Hungarorum,
Testis lites Polonorum
Et Russorum dira pestis
Largus nostris dictis testis.
Nam cur aulas frequentatis,
Aures principum captatis,
Nisi ut dolos necteretis,
Et secreta proderetis?
Iesus docet ignorantes,
Et attollit laborantes;
Ignorantes isti incantant,
Laborantésque supplantant.
Ignoranti nugas vendunt,
Imprudenti rete tendunt,
Tam nummorum apperentes,
Quàm salotis negligentes.
Hinc moribundos fascinant
Et cor ægrorum lancinant,
Non ut ferant levamentum,
Sed ut auferant argentum.
Sic professi paupertatem,
Et crepantes egestatem,
Arcas suas implevêre
Opibus, quas corrasêre.
Iesus non vult superbire
Suos nec fastu prurire,
Sed suadens humilitatem
Omnes docet lenitatem
Quid istis arrogantius?
Quid istis petulantius?
Dum detrectant alienis,
Sua laudant buccis plenis.
Bonosque calumniantur,
Dum de bonis mctuantur,
Néve advertant hi qui legunt,
Probris sua furta tegunt.
Gratis legunt, gratis docent,
Aurum legunt, viro nocent:
Cùm promittant cuncta gratis
Nulla merces ipsis satis.
Vt à luce lucus dictus,
Et ut homo est, homo pictus:
Sic à Iesu, Iesuita,
Quem, si sapis, semper vita.

Supplicationes THEOPHILI EVGENII *ad* PAVLVM V. Pontificem Rom. itemque *ad* Imperatorem Aug. Reges Francię & Hispanię, omnesque Principes Christianos *pro* Reformatione, *seu* redintegratione & restauratione *ad* primum institutum Ordinis IESVITARVM.

HÆc omnia quæ ab initio hujus Tractatûs Iesuitici huc usque commemoravimus, cùm ita se habeant, ut habent certissimè, non immeritò Theophilus Eugenius quidam in sua PROTOCATASTASI vehementer quæritur, hanc præsentem Societatem, ut hodiè se habet, à prima sua institutione in pejus subinde ruisse, & in aliam prorsus declinâsse: utque reformetur & in pristinum statum reducatur suppliciter petit. *Respublica*, inquit, *Romana à Consulibus ad Decemviros, rursus à Decemviris ad Consules rediit, ab uno Dynasta Athenienses excusserunt jugum, ut sibi sui*

rursus praeessent. Hunc recursum præsens Societas Iesuitarum exquirit, quousque (inclamant Patres) exulem patiemur sacram Themidem? quousque à nobis peregrinabitur prima Societas? verine sumus an afflicti Iesuitæ? si veri, cur primis dissimiles sumus? una erat prima Societas, unis votis, una solennitate, una professione, nunc duplex: illi profitentur se professos, & eminent, isti diffitentur, & subjacent: illi solennes sunt religiosi, isti simplices. Duces sunt illi, & regunt: Coadjutores sunt isti, & serviunt: illi coluntur ut domini, isti despiciuntur ut subditi; habentur illi in Collegijs ut Senatores, isti ut plebæi, illis obligatur, ac debet seipsam, Societas; isti seipsos obligant Societati, nec tamen illis obligatur Societas, nihil promittit: suaviter illi monentur ut socij, si quid peccent, severè dimittuntur isti, ut ascripti clientes, si quid aberrent: splendidè illi in congregationibus vivunt, & lautis excipiuntur mensis, parcè isti, in collegijs, & communibus pascuntur cibis: commoda ferunt illi viatica, dum peregrè mittuntur, equis & rhedis feruntur, isti subsidiaria pecuniola, & ære leves, ire jubentur, sarcinulis onusti, & pedites itinera carpunt: si quid facile ac molle est, hoc illis molitur, ac mollitur, istis si quid durum ac difficile, cudendum ac tundendum imponitur. Ubi prima Societas? in qua eodem omnes Religionis gradu ac voto, Professi, mirifica ac singulari charitate intenti, tunc se beatos putabant, cum suis fratribus pauperiores, ac dejectiores essent, cum durioribus clavis in cruce confixi, cum sitim, frigus, inediam, nuditatem, ad fratres redimendos perferrent? Abijstis in cœlum Ignatij, Xaverij, qui vestris corporibus infensi, aspera quæque patiebamini ut fratribus vestris, commodo essetis. Alijs præcipiebatis temperata, ac non difficilia, vobis importuna, ac vix ferenda tenebatis, nusquam hilares, nusquam contenti, nisi in laboribus supra modum, semper orantes, semper attenti, ne vestri fratres supra modum urgerentur. Quis nunc in Societate tutus? si superiorem adversum habuerit? quis tranquillè degere potest, si tempestates excitet Rector? quis rectà ire si cernu ferit, non habet collegam superior, abrogata est Collateralis potestas, qui sævientem poterat coërcere, suffragiis vis omnis adempta, omnis potestas, in Dynastia superiorum includitur, nihil consulteres ratum faciunt, verbo ac mente superioris stant & cadunt omnia. Si vafer sit superior, quem non deludet? si præceps, quem non offendet? si tectus, cui non cavendum? si levis, quem non avertet? nullus excandescat, nemini convitium facio, justis ac bonis sua sit laus, virtutem amplector & suspicio, vitiis securim injicio. Quis superiores aliquos nesciat, hac summa potestate abuti posse? cur tot querelæ emergerent? cur tot supplices libelli? cur tam crebræ vituperationes? cur tam multi istorum hominum frementibus iris è Societate abacti? quos tamen omnes Ordines amant, & optimi quique in cœlum laudibus vehunt? cur tot accusationes? Si non jam aliquid rei tenerentur, si modestiæ fines nulli transilissent? Quid audentes facit? impunitas. Quid præpotentes? Dictatura. quid securos? cæterorum infirmitas. quid fortes? imperium, quid inclementes? pertinacia; quid imperterritos? enervata suffragia. Nihil in prima Societate simile visum est, cum suffragijs cohiberentur superiores, nihil incompositum, aut iniquum Patres animadverterint. Si quid immineret periculi conspirantibus animis è vestigio propellebant: si quem vexatum conspiceret, non sinebant extrema pati, ereptum molestiis paci restituebant sua, & Religioni servabant, æqua justitiæ lance ponderabant omnia, nulli, si non propria stultitia procrearet, malum accersebatur. Hæc inter privatos parietes.

Quid si externa referam? si ausim compellare Xaverium ut sanctitate sua pudorem injiciat? nihil de paupertate, nihil de laboribus, nihil de mansuetudine, nihil de religioso in socios amore, nihil de visceribus charitatis, quæ omnia in illo commendatissima erant. Sed audiant, quis erga Episcopos fuerit, nonne ut Subditus obsequebatur? nonne prehensabat genua, nonne singulari cum modestia facultatem poscebat prædicandi verbum Dei? nonne socijs hoc præscribebat? ut Episcoporum dicto audientes essent, ut nihil nisi probantibus ac benedicentibus illis aggrederentur, cum omni hominum genere simplices ac sincerè viverent? summos & imos, æquè tenues, divites, nobiles ac ignobiles, pari charitatis lege, ad viam salutis, ad Regnum Dei adhortarentur? Nunc verò quis Episcopis honor redditur à Iesuitis? urgent summum Pontificem, ut ab eorum ditione vindicentur, jura nova extorquent, quibus, ajunt, se sine Episcoporum approbatione ac benedictione conscendere pulpita, conciones habere, suscipere pœnitentes ad absolutionem peccatorum, ampla cum legatione ac potestate solvenda ab Episcopis crimina dissolvunt, Pontificium exercent pœnitentiæ tribunal. Clemens VIII. providentissimus Pontifex, hoc satis intellexit, cùm societati prohibuit in Italia, ut ne ulli ex sociis confessiones exciperent, sine suorum Episcoporum facultate, nulli de casibus ab Episcopo reservatis absolverent, nulli per Episcopum excommunicatos Ecclesiæ communioni redderent, Privilegia vel revocavit, vel diminuit. Quomodo subsunt Episcopis? quos ut patres ac judices suos recusant? quibus occludunt januas, si mores explorare, si domestica disciplinæ ordinem introspicere, si monere velint, si emendare, si ad suam ædem pro majori cultu divini numinis advocent, si uti illis ad divina ministeria cogitent; Novit illustris admodū ac reverendus Episcopus Carpē[-]ctoratensis, Caponius, Florentinus quoties appel-

laverit

laverit suos Iesuitas, ut cùm novos Sacerdotes consecraret, aut solemnioribus festis sacrum faceret, sibi præsentes habitu clericali assisterent, quoties id se non posse objecerint, petenti nuncium remiserint.

Sicut prima Societas unam charitatem, unam professionem. unam vitæ sanctitatem, ita unam Ecclesiæ sanctæ consuetudinem, unam Episcoporum observantiam, unam cum omnibus Religiosis unitatem ac conjunctionem, jus unum Religionis amplectebatur Quis non clamet Iesuitis? Induimus Christum, sicut induerunt patres vestri, vivite recti ac boni, eũdem sumite spiritum. Concionamini, gratissimum est, quis non vos amet? consolamini pœnitentes, quis non laudet? adolescentes instituitis, sanctè & egregiè factum: hæreticos confunditis? pergite, vincetis, Deus pugnabit prælio vestra. Sed quis domestica vestræ ambitionis consilia probet quam ut fulciretis Coadjutorium Sacerdotum gradum, præter Ignatij mentem composuistis, quos vestræ Societatis levis armaturæ milites, & quasi velites, facilè sacramento exolvendos de industria facitis, ut per illorum tenuitatem, abjectionem, conditionem denique instabilem professionem erigatis? Cur vestram Societatem comminuitis? cur tot indoctis vel imperitis obscuram redditis? cur Ecclesia Dei hujusmodi Religiosos paratis, quos vestræ professionis indignos judicatis? Cur non omnes Sacerdotes, ut potestis, ut commodissimum ac facillimum vobis est, ad unam professionem, ijsdem ornis, eadem virtute, eodem Scientiæ viâ instituitis? adornatis? cur Pij V. de hac re decretum extinxistis? cur primorum patrum vestrorum exemplum contemnitis? qui ut omnium animos Religioni connecterent, eadem studia, eadem amoris ac professionis vincula proponebant, qui nullum ferre poterant, quem non idoneum ac factum ad hanc unam votorum solennitatem comprobassent. Hinc ardor omnium communis, unum opus, una contentio, ut Christo frugem aliquam facerent, ut Ecclesiæ non infructuosè operarentur. Nemo se ipsum, nemo professionem illam vestram dissimulatione, contentione, & mirificis illis artibus venabatur. Non hoc erat adhuc territamentum, quo integræ virtutis, & eruditionis Religiosi, non justè à Superioribus dejiciuntur, si quid miserabile persuaserit invidia, vel impos mentis alicujus exorserit impotentia. Quid tam invisum in prima Societate, quàm supremus iste paucorum dominatus? qui ad dignitates provecti, cùm ex voluntatis suæ ductu omnia meditentur, & faciant, eos tantùm promovent. qui ad ipsorum mores sese totos componunt, qui ne transversum quidem unguem à nutu discedere, qui placere, qui capiti pulvinum subjicere, qui cubicula quasi beatas sedes invisere. qui omnia clientium officia noverint exhibere? quid minus religiosum? quàm velle coli? quid tam factum ad fastum, quàm encomia, acroamata, libenter audire, sui observantes extollere, honores honoribus remunerari? odia malefactis explere? ultione delectari? Quid aliud videre licet in aula Principum? quas alias artes didicerunt ij, de quibus Christus ait, Qui in domibus Regum sunt? Resumite suffragia. unus regat Senatus religiosus, non unus, sed unitas Patrum, non una, sed unanimis voluntas? plus vident oculi, quàm oculus, plures manus fortiores: Spiritualis ista tam absoluta potestas in sola sede Apostolica & Ecclesia à Deo constituto est. Nihil moveret Rector, nihil tentaret ab æquitate dissentaneum, nihil quod grave esset, socijs imponeret, si sociorum expectarentur suffragia. Si superiorum electio ab his votis penderet, frigerent aulica ista affectationes, contemnerentur inania illa obsequia, æstus omnis, & industria vilibus tantùm animis insisterent. Multi ex fortunatis illis superioribus, quos potentiorum favor unus erexit, quos artes suæ, ad celsos gradus extulerunt, jacerent in pulvere, imis subsellijs subsiderent, vix aditum ad infima munia reperirent. Suas illi decoquerent iras, non impellerent tum crebris molestijs obsistentes adversus cupiditates suas, Religiosos, continerent se, ne Patrum suffragiis fracti, pœnas in propria capita contorquerent Quod bonum orbi? nonne illucebit pulcherrimus ille dies? quo renascentem primam Societatem intueri licebit? quo Patres antiquiores sibi reddi præteritos annos gratulabuntur? Decernat Pontifex, procurent Episcopi, suis in Regnis imperent Reges, Respublicæ statuant, inseratur Societati primus Societatis spiritus firmitas Religiosis reddatur, solenni professione: modestia, suffragiorum authoritate; justitia, plurium & optimatũ gubernatione: Charitas, una votorum, studiosorum ac consiliorum communicatione. Non est antiquanda Societas, sed renovanda, non fulmine percutienda, sed sua luce illustranda: quis obductam caligine hanc lucem velit? quis obtectum & oppressum amplissimum ordinem? Nullus condemnet Theophilum, si hoc peroptet, vel D. Bernardum insectetur, qui sua familiæ Religiosos & externos Epistolis & adhortationibus severâ reprehensione plenis commonefacit. D. Bernardum dilaceret ille, qui summo Pontifici Eugenio non parcit; qui vitia aperit, ut avellantur, pericula designat, ut evitentur, nec tamen existimavit, se ulla infamio vel suos Religiosos, vel curiam Rom. aspergere: D. Gregorium Nazianzenum discerpat ille, qui Episcopos ferme religiosos omnes, & ex cœnobiis ad Episcopatus abstractos justissimis aculeis pungit, ut sentiant: armatâ oratione huc illuc versat, ut ad se redeant ut perversis moribus renuncient Ne dentem infigas, quisquis eris in Palamedem Vlysses? Certè si verus Iesuita, si Loyolæus, vera, sana, atque utilia proponenti nunquam succensebis, nec alios, quàm dissimi-

les Beatis Ignatio & Xaverio vita ac moribus homines verberari censebis.

Pręsentis Ordinis IESVITARVM Gradus & Iura, & ejusdem ad primum Institutum Reformatio ac Reductio petitur.

NOn amnes eodem jure potiuntur, qui in hac Societate sunt, non eodem titulo Religiosi. Alij Scholastici, alij Sacerdotes Coadjutores spirituales nuncupati, alij Coadjutores Laici, alij Professi sunt. Hac est Scholasticorum sors. Post duos novitiatus annos, tribus Paupertatis, Castitatis, & Obedientiæ votis obstringuntur, quæ simplicia secundum Societatis constitutiones emittuntur: hac vota devinctos tenent, quamdiu Societati placet. Scholasticos suos Societas, si velit, dimittet, & non ob grandes causas? quartum insuper addit votum scholasticus, nempe se ingressurum in Societatem, esto enim, per biennium in novitiatu fuerit, nondum tamen de Societate est, in quam se pollicetur ingressurum, quamvis parentibus valedixerit, Clericali Iesuitarum habitu vestitus inter ipsos degat, doceat, concionetur, nondum tamen ingressus est Societatem, cui se mancipavit, & in quam admissum se iri sperat. Nihil enim illi aliud præter spem, fiducia, ac securitas nulla si recuset Societas. Ad nutum Scholastici obedire debent, non utuntur quidem bonis suis, suáque re paterna, domini tamen sunt patrimonij sui, & jus in illud integrum retinent, (adhuc enim periculosum cursum studiorum tenent) in quo si quid adversum incidat, repelli possunt à Societate, & ad suos dimitti. Probantur in hoc gradu diutissimè: & ad arbitrium superioris vel eriguntur, vel jacent, non est Sacerdotium hujus exercitationis meta, sed probationis indicium: quidquid laboret, valeátve Scholasticus, nullum suffragij jus habet, nisi Rector constitutus, sive literas humaniores sive Philosophiam, sive Theologiam docuerit, egens & nulla impensi laboris habita ratione emandari potest. De illo gradu tenetur ad alium progredi, si eum Generalis admittere velit. Toto quo sunt Scholastici tempore, non debent se Societatis Patres, sed Societatis devotos, atque obligatos profiteri, vicesimum tricesimumve numerent licet à prima admissione vertentem annum, adhuc quasi in prætexta sunt, & facta per Superiores dimissione, seculares esse possunt. Ne miremur deinceps, tam multorum è Societate exitum: hac enim lege admittuntur, ut à Societate dimitti possint, & ad secularem vitam reduci sive inviti, sive volentes: nec cura est Societati, quid inde conquestionis succlament familiæ, nec interest, quòd inde in multos gravis offensio incurrat. Sic enim praest Societas suis, sicut clientibus domini, quos, cum videtur, à se repellunt: ita suos tum Scholasticos, tum Coadjutores Societas reijcit. Vbi satis emeriti sunt, & laboribus fracti Scholastici, vel fiunt Coadjutores spirituales, vel Professi.

Ecce tibi, Coadjutoris spiritualis jura: Coadjutor spiritualis declaratur non aptus, & inhabilis ad Generalis & Provincialis dignitatem, nulli congregationi, nisi alio titulo interesse potest. Tria vovet, Paupertatis, Castitatis, & Obedientia vota simplicia, quibus Societati se tatum tradit, non tamen pociscitur cum illo Societas quidquam, sed jus integrum sibi reservat, sicut in Scholasticorum votis, ut si ipsa velit, absolvere possit à votis, & ad secularem statum remittere: ne obulum quidem pro remuneratione operæ impensæ, aut pro alimentis, dimissis Sacerdotibus tenetur subministrare: statutum est enim Sacerdotes hujusmodi institutos esse ad titulum paupertatis, non professæ quidem, neque stabilis, sed quam scilicet servare cogentur, & servant, si dimissis nihil patrimonij vel subsidij aliunde suppetat: si divites fundos babeant & æs aliquod, à paupertate exempti sunt Nova & insolita, in Sacerdotum ordinatione non ab Episcopis, non à Consilijs, aut Pontificibus receptus Paupertatis titulus. Sic figitur Coadjutor spiritualis: cui dulce sit oportet, aliorum servire voluntati: & omnia perferre: ne si jus suum prosequatur, vel extra Societatem abire compellatur, vel se in difficile, ac fastidijs implicatissimum vitæ genus demergat. Hic Sacerdos Societatis Coadjutor non est Religionis socius, nisi ascititius, (si à Iulio summo Pontifice exscripta discrimina retinenda sunt.)

Vltimò, Professi creantur, qui solemnia non simplicia (debes hoc animadversum esse maximũ discrimen legenti.) Paupertatis, Castitatis, & obedientiæ vota emittunt: tum quartum addunt obedientiæ præstandæ summo Pontifici, ad missiones. Hi Professi Societati sese obligant, & quia solennibus votis, & non simplicibus sese obligant, hæc vicissim vota recipit Societas, & contractu mutua sese Professis suis obstringit. Non possunt illi ad secularem vitam remitti, firmo & constanti sunt in statu, nec nisi ex privilegio Gregorij XIII. in alium ordinem religiosum à Generali summa cum difficultate, aut certè volentes expelli possunt. Societatem illi administrant: soli Generalis, ac Provincialis munus obeunt. Ius habent suffragij ferendi tum in Generali, tum in Provinciali congregatione. Sunt & alij Professi, quos trium votorum appellant, securi quidem sui status, & à dimissione exempti, sed suffragiorum inanes, & à primis dignitatibus exclusi.

Hæc convictus ratio. Scholasticis, & Sacerdotibus, Coadjutoribus protrita, ac vilia quæque servantur: Professis præstantiora ac selectiora: Professis redduntur obsequia, alijs mandantur impe-

imperie: Professis, qui ex instituto pauperiores, & dejectores esse deberent, lucidiora & sublimiora conceduntur: alijs, quibus obligatio minor, nec tam multa vota, graviora onera, molestiores curæ imperantur.

Non sic factum in prima Societate, quam restituendam assero, in qua, ut Ribadeneira refert in vita Ignatij lib 2 cap. 13. & professio una sancita est, & suffragiorum vigebat authoritas, & duobus tantùm gradibus, Scholasticorum ac Professorum tota Societas comprehendebatur. Scholastici, ut tyrones, toto studiorum tempore probari debebant: Societatis tantum alumni, & candidati habebantur. Professi & probati, pari lege, & eadem conditione cum cæteris Ordini suo vacabant, ac divino cultui in perpetuum inserviebant. Nulla Coadjutorum Sacerdotum instabilis sorte præscriptio, & nullus de illorum ascriptitia, & rejectitia conditione sermo: Quæ Episcopis gravis, familiis dura ac non ferenda, ipsi Societati, quæ tam multis imperitis, & rudibus sua professione indignis impletur, nec utilis, nec necessaria est. Inseram hic authenticum primæ Societatis Iesu institutum, ipso decem Primorum Patrum stylo expressum, & Paulo III. summo Pontifici anno 1540. propositum.

PAVLI III. Prima Primi Instituti Societatis IESV Approbatio *cum* Restrictione Numeri *ad* Personas 60. *Duntaxat, Anno* 1540.

PAulus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Regimini Militantis Ecclesiæ, meritis licet imparibus, disponente Domino præsidentes, & animarum salutem prout ex debito pastoralis officij tenemur, & solicitis studiis exquirentes fideles quoslibet, qui vota sua in id exponunt, Apostolici favoris gratia confovemus, aliasque desuper disponimus, prout temporum, & locorum qualitate pensata, id in Domino conspicimus salubriter expedire. Nuper siquidem accepimus, quòd dilecti filij, Ignatius de Loyola, & Petrus Faber, ac Iacobus Laynez, nec non Claudius Iajus, & Paschasius Broet, ac Franciscus Xavier, nec non Alphonsus Salmeron, & Simon Rodericus, ac Iohannes Coduri, & Nicolaus de Bobadilla, Presbyteri Pompilonem Gebennen. Seguntin. Toletan. Visen. Ebredunen. & Palentin. civitatum, & diœc. respectivè, in artibus Magistri, in Vniversitate Parisiensi graduati, & in Theologis studijs per plures annos exercitati, Spiritu sancto, ut piè creditur, afflati, jam dudum è diversis Mundi Regianibus discedentes, in unum convenerunt, & socij effecti, abdicatis hujus seculi illecebris, eorum vitam perpetuo Domini nostri Iesu Christi, atque nostro & aliorum successorum nostrorum Romanorum Pontificum servitio dedicarunt, & jam quàmpluribus annis laudabiliter in vinea Domini se exercuerunt: Verbum Dei prævia sufficienti licentia publicè prædicando, fideles privatim ad benè beatéque vivendum exhortando, & ad pias meditationes excitando, hospitalibus inserviendo, pueros, & personas rudes ea, quæ ad Christianam hominum institutionem sunt necessaria, & docendo, & demum omnia charitatis officia, & quæ ad animarum consolationem faciunt ubique terrarum, ubi peregrinati sunt, multa cum laude obeundo. Cumque ad hanc almam urbem se contulerint, & in charitatis vinculo persistentes ad perficiendam & conservandam eorum Societatis in Christo unionem, quandam vivendi formulam, juxta ea, quæ ad propositum sibi finem conducere usu didicerunt, Evangelicis consiliis, & canonicis Patrum sanctionibus conformem ediderint, factum est, ut ipsorum sociorum vita institutum, sub dicta formula comprehensum, non solùm à multis probis, & Deum zelantibus laudetur, verùm etiam à quibusdam ita approbetur, ut illud etiam sequi velint. Formulæ autem prædictæ tenor sequitur, & est talis.

Quicunque in Societate nostra quam Iesu nomine insigniri cupimus, vult sub crucis vexillo Deo militare, & soli Domino, atque Romano Pontifici eius in terris Vicario servire, post solemne perpetuæ castitatis votum, proponat sibi in animo, se partem esse Societatis, ad hoc potissimum institutæ, ut ad profectum animarum in vita, & doctrina Christiana, ad fidei propagationem per publicas prædicationes, vel verbi Dei ministerium, spiritualia exercitia, & charitatis opera, & nominatim per puerorum ac rudium in Christianismo institutionem, ac Christi fidelium in confessionibus audiendis, spiritualem consolationem præcipuè intendat: curetque primò Deum, deinde hujus sui instituti rationem, quæ via quædam est ad illum, semper ante oculos habere, & finem hunc sibi à Deo propositum totis viribus assequi, unusquisque tamen secundùm gratiam sibi à spiritu sancto subministratam, & vocationis suæ proprium gradum, ne quis fortè zelo utatur, sed non secundùm scientiam. Cujus proprij cujusque gradus judicium, & officiorum discretio ac distributio tota sit in manu Præpositi seu Prælati, per nos eligendi, ut congruus ordo servetur, in omni benè constituta communitate necessarius. Qui quidem Præpositus de consilio consociorum, Constitutiones ad constructionem hujus propositi nobis finis conducentes in consilio condendi auctoritatem habeat, majori suffragiorum parte semper statuendi jus habente. Concilium verò intelligatur esse in rebus quidem gravioribus, ac perpetuis, major pars totius Societatis, quæ à Præposito commodè convocari poterit: in levioribus tamen, & temporaneis,

omnes

omnes illi, quos in loco, ubi Præpositus noster residebit, præsentes esse contigerit. Iubendi autem jus totum penes Præpositum erit. Sciant omnes socii, & non solùm in primis professionis suæ foribus, sed quo ad vixerint, quotidiè animo volvant, Societatem hanc universam, & singulos sub sanctissimi Domini nostri Papæ, & aliorum Romanorum successorum ejus fideli obedientia DEO *militare. Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoscamus, ac firmiter profiteamur, omnes Christi fideles Romano Pontifici, tanquam capiti ac* IESV CHRISTI *Vicario subesse: ad majorem tamen nostræ Societatis humilitatem ac perfectam uniuscujusque mortificationem, & voluntatum nostrarum abnegationem summopere conducere judicavimus singulos nos, ultra illud commune vinculum, speciali voto astringi, ita ut quicquid modernus: & alii Romani Pontifices, pro tempore existentes jusserint, ad profectum animarum, & fidei propagationem pertinens, & ad quascunque Provincias nos mittere voluerit sine ulla tergiversatione, aut excusatione illico, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur, sive miserit nos ad Turcas, sive ad quoscunque alios infideles, etiam in partibus, quas Indias vocant, existentes: sive ad quoscunque hæreticos, seu schismaticos, seu etiam ad quosvis fideles. Quamobrem qui ad nos accessuri sunt, & antequam huic oneri humeros supponant, diu multumque meditentur, ac tantum pecuniæ spiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc juxta consilium Dominicum possint consummare: hoc est, an Spiritus sanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiæ polliceatur, ut hujus vocationis pondus, illo adjuvante, se laturos sperent: & postquam Domino inspirante, huic Iesu Christi militiæ nomen dederint, die noctuque succincti lumbos, & ad tam grandis debiti solutionem prompti esse debebunt. Ne qua autem possint esse inter nos missionum, ac Provinciarum hujuscemodi, aut ambitio vel detractatio; profiteantur singuli, se nunquam directè aut, indirectè de hujusmodi missionibus quidquam cum Romano Pontifice curaturos; sed omnem hanc curam Deo, & ipsi Pontifici tanquam ejus Vicario, & Societatis Præposito dimissuros. Qui quidem Præpositus, sicut cæteri, etiam profiteatur, se nihil de semetipsius missione in alterutram partem, nisi de Societatis consilio, cum dicto Pontifice esse curaturum. Voveant singuli, se in omnibus, quæ ad Regulæ hujus nostræ observationem faciunt, obedientes fore Societatis Præposito. Ille autem jubeat ea, quæ ad constructionem propositi sibi à Societate finis cognoverit esse opportuna. In prælatione autem sua, benignitatis, ac mansuetudinis, charitatisque Christi, Petri Paulique formulæ semper sit memor: & tam ipse, quàm Consilium ad normam hanc assiduè spectent; & nominatim commendatam habeant institutionem puerorum, ac rudium in Christiana doctrina decem præceptorum, atque aliorum similium rudimentorum, quæcunque secundùm circumstantias personarum, locorum, ac temporum, illis congrua videbuntur. Est enim maximè necessarium, circa providentiam hujus rei diligenter Præpositum, & Consilium invigilare; cùm & in proximus ædificium fidei sine fundamento non possit consurgere, & in nostris periculum sit, ne, ut quisque erit doctior, ita Provinciam hanc, tanquam primo aspectu minus speciosam, forsitan detrectare conetur: cùm tamen revera nulla sit fructuosior, vel proximis ad ædificationem, vel nostris ad charitatis, & humilitatis simul officia exercenda. Subditi verò tum propter ingentes Ordinis utilitates, tum propter nunquam satis laudatum humilitatis assiduum exercitium, Præposito in omnibus ad institutũ Societatis pertinentibus parere semper teneantur, & in illo Christum, veluti præsentem agnoscant, &, quantum decet, venerentur. Cum autem experti fuerimus, jucundiorem, puriorem, & ad proximi ædificationem aptiorem esse vitam ab omni avaritia contagione quàm remotissimam, & Evangelicæ paupertati quàm simillimam; cumque sciamus, Dominum nostrum Iesum servis suis Regnum Dei solùm inquirentibus necessaria ad victum, & vestitum esse subministraturum, voveant singuli, universi perpetuam paupertatem, declarantes, quòd non solùm privatim, sed neque etiam communiter possint pro Societatis sustentatione, aut usu, ad bona aliqua stabilia, aut ad proventus, seu introitus aliquos, jus aliquod civile acquirere: sed sint contenti, usum tantùm rerum sibi donatarum ad necessaria sibi comparanda recipere. Possint tamen habere in Vniversitatibus Collegium, seu Collegia habentia redditus, census seu possessiones, usibus, & necessariis studentium applicandas: retenta penes Præpositum, & Societatem omnimoda gubernatione, seu superintendentia super dicta Collegia, & prædictos studentes, quoad gubernatoris, seu gubernatorum, ac studentium electionem, ac eorundem admissionem, emissionem, receptionem, exclusionem, statutorum ordinationem, circa studentium instructionem, erudificationem, ædificationem, ac correctionem: victus, vestitusque eis ministrandi modum, atque aliam omnimodam gubernationem, regimen, ac curam; sic tamen, ut neque studentes dictis bonis abuti, neque Societas in proprios usus convertere possit, sed studentium necessitatem subvenire. Qui quidem post cognitum in spiritu & literis eorum profectum, & post sufficientem probationem, in Societatem nostram admitti possint, socii omnes quicunque in sacris fuerint, quamvis beneficia Ecclesiastica, aut eorum redditus non habeant, teneantur tamen singuli privatim, ac particulariter, & non communiter, ad dicendum officium secundum Ecclesiæ ritum. Hæc sunt, quæ*

sub

sub præfati Domini nostri Pauli, & sedis Apostolicæ beneplacito, de nostra professione typo quodam explicare potuimus. Quod nunc fecimus, ut summatim scriptione hac informaremus tum illos, qui nos de nostro vitæ instituto interrogant, tum etiam posteros nostras, si quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus hujus viæ, quàm cum multas magnasque habere annexas difficultates fuerimus experti, opportunum judicavimus etiam statuere: ne quis in hac Societate recipiatur, nisi diu ac diligentissimè fuerit probatus: cumque prudens in Christo, & vel doctrina, seu vita Christiana puritate apparuerit conspicuus; tum demum admittatur ad Iesu Christi militiam, qui tenuibus cœptis nostris favere dignetur ad gloriam Dei Patris, cui soli sit semper decus, & honor in secula, Amen.

Cùm autem nil in præmissis reperiatur, quod pium non sit, aut sanctum; Nos, ut iidem Socii, qui nobis super hoc humillimè supplicari fecerunt, in eorum pio vivendi proposita, eò promptiores existant, quo se majori sedis Apostolicæ gratia complecti cognorint, & præmissa per nos approbari viderint, præmissa omnia, & singula tamquam ad spiritualem profectum eorundem Sociorum, & reliqui Christiani gregis opportuna, Apostolica authoritate, tenore præsentium ex certa scientia approbamus, confirmamus, & benedicimus: ac perpetuæ firmitatis munimine roboramus, ipsosque socios sub nostra, & hujus sanctæ sedis Apostolicæ protectione suscipimus: Eis nihilominus concedentes: quod particulares inter eos Constitutiones, quas ad Societatis hujusmodi finem, & Iesu Christi Domini nostri gloriam, ac proximi utilitatem conformes esse judicaverint, condere liberè, & licitè valeant. Non obstantibus Generalis Concilii, & felicis recordationis Gregorii Papæ X. prædecessoris nostri, ac quibusvis aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quod in Societate hujusmodi, neque ad numerum sexaginta personarum, Normulam vivendi ejusmodi profiteri cupientium, & non ultra admitti, & Societati præfatæ aggregari duntaxat valeant. NVLLI *ergo omninò hominum liceat, hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, benedictionis, roborationis, susceptionis, concessionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, &c. Datum Rom. apud S. Marc. Anno* 1540. 5. *Cal. Octob. Pontificatus nostri anno* 6.

Blo.

In his principiis (inquit Theophilus Eugenius) animadvertere licet, quàm sinceri fuerint decem primi illi Patres, qui suis professis, Christum unum & paupertatem ejus, ut certum vitæ religiosæ signum tradiderunt. Hic gubernationem antiquam & optimam commendari vides, quâ de majoris partis sententia definiri ac fulciri omnia debebant. Ius Religionis unum, solemni professione sacrum, probationem Scholasticorum egregiam: qui diu in Collegiis pietate & literis exercebantur, donec eum doctrina, ac præsertim austeræ & pauperis vitæ spiritum concepissent, ut sola Christo contenti, sine pecuniis, sine viatico, quacunque itinera, etiam ad infensas Christo, infestasque Provincias capesserent; nullos redditus, nullum as annuum possiderent, ut sic expediti, atque omni mundi sarcinâ spoliati, quò mundo abjectiores, ita Christo chariores viverent. Nihil in hoc instituta, de amplissimis fundis, quibus nunc commodissimè & lautissimè professi in Collegiis utuntur & summo jure potiuntur. Nihil de excelso illo principatu Monarchiæ, tum Generalis, tum aliorum superiorum Societatis: nullum, de rudibus doctrinâ Christianâ imbuendis mandatum, quod in speciem tantum ac raptim professi faciunt, quibus præsenti corruptelâ, hoc præsertim infixum, ut de sublimi loco dicere, & in nobiliori circulo versari possint. Absens primorum Patrum Societatis Iesu paupertas reponenda est, & despicientia rerum hujus sæculi, non ultra despicienda, sed recipienda: simplex, & novis artibus minimè versatilis vita repetenda.

Sanctissimo Domino Nostro Divo PAVLO QVINTO, Summo Ecclesiæ DEI PONTIFICI.

Theophilus Eugenius pro redintegratione Ordinis IESVITARVM.

B*Enè, unus ex Christianissimis Galliæ Regibus, de sancti Ludovici semine & genere, sacrorum te summum Antistitem, & universum Ecclesiæ patrem appellavit. Non minus piè ac verè serenissima illa Angliæ Regina, Te Petri Collegam, Legatum Dei, Iudicem orbis Christiani salutavit. Excelsa tamen ista, & super omnes elata dignitas, omnibus Te, servis Christi, jure paternæ sollicitudinis, & Apostolicæ administrationis, obligatum facit. Non adimit curas, sed adjicit Petri principatus. Quidam ex vatibus,*

ait, sapiens sapientiam profitetur ac prologuitur: vertam ego in præstantius elogium, summus Pontifex de summa potestatis solio, veritatis oracula reddit, nulli justam opem flagitanti denegat. Multorum ego nomine, tenuitatis licet meæ conscius, ad hanc sedem Themidis, & justitiæ, ad hanc aram fiducia, ad hoc commune solatium bonorum omnium confugio. Non est nostra causa leve argumentum. Aggrediar illud, & proponam tibi, Maxime Pontifex, cùm Religiosi ac viri graves quàm plurimi pervelint expositum, & declaratum esse.

Societatem Iesu, ordinem ab antecessoribus tuis approbatum, & auctum, periclitari dicimus, si non adsis, non hoc ab externo conflictu, sed ab intestinis malis creatur periculum. Periculosa sunt illa vulnera, quæ sub ossibus lividam cogunt saniem, nec ulla se aperiente cicatrice sub oculum veniunt: perniciosius & intimiùs ulcerant, quò interior plaga.

Antiquum est Pontificibus Romanis, favore Societatis, Pius Quartus majori præ cæteris amore prosequendos ajebat, Societatis Iesu Religiosos, ob præstantiores ab ipsis Ecclesiæ Dei fructus allatos. Paulus Tertius, pium & sanctum institutum vocavit, non patietur sanctitas vestra deficere, & collabi fultam & sublatam à Pontificibus Societatem.

Non est deliberatius ullum consilium, quam primæ Societatis constitutio: hoc est, quod redintegrari cupiunt omnes Societatis Patres, qui primis primorum Patrum suorum vestigijs insistunt. Convenerant Romam Patres Socij Beati Patris Ignatij Anno millesimo quingentesimo trigesimo octavo Deum appellant per tres menses effusa in preces mente, tum hæc decernunt. Societatem sub uno Generali perpetuo constituendam, emittendum votum expressum obedientiæ summo Pontifici, ut sacra fidei causa, parati sint Socij, ad nutum summi Pontificij, quasvis obire Regiones, nullum abnuere pro animarum salute, laborem, Ijs, qui profitentur, imbuendos esse Catechesi Christiana pueros, unam quatuor votorum professionem, potestatem omnem in majori suffragiorum numero stabiliendam. Qui probarentur ad Societatem, Xenodochijs, pijs itineribus, & secretis meditationibus exercendos. Tum exscripta est hæc mula, & summo Pontifici Paulo III. oblata. Probat institutum, non plures tamen ad illud admittendos edicit, quàm sexaginta. Nondum Sacerdotum Coadjutorum est ulla mentio: tum permittente Paula crescit Societas, admittuntur permulti ad Professionem unam: nihil sanctius, nihil religiosius, mens omnibus una. Paulò post occurrit, Sacerdotes aliquos Coadjutores Professis jungendos esse, qui absolvi possent à votis, & à Societate repelli: difficile est hoc impetrare: non audit libenter Paulus III. tamen quinque annis circiter ab institutione Societatis, anno videlicet millesimo quingentesimo quadragesimo sexto, concedit, ut viginti duntaxat Sacerdotes Coadjutores ascribantur. Animadvertebat optimus Pontifex, Religiosorum Ordinum æstimator, & judex æquissimus, dissectum iri Societatis spiritum, si votorum illa varietas passim liceret, latere sub illa novitate aliquid, quod postmodum experientia detexit: Stetit primùm Societas sine ulla Coadjutorum accessione, & suis incrementis latè provecta est, vigebat sine ullo decreto, quod, ut ipsorum lingua utor, essentiale postea visum est: Integra erat, nec tamen illa Coadjutorum ascititia supplementa noverat. Appendix iste Coadjutorum ad Societatem alligatus, Iulio III. annuente persistit anno millesimo quingentesimo quinquagesimo, tum sub Pio V. anno millesimo quingentesimo septuagesimo, & Gregorio XIII. millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, constitutiones augetur, & illud præsertim de Coadjutoribus nova editione, & novo jure concessum est. Et nova placent, & quæ ad dignitatem tuendam sunt accommodata: gratissimum est Professis, super Coadjutores eminere, & ne molestum sit illis subesse, dulci deliniunt hanc conditionis adjectionem convictu ac familiaritate.

Professis Professi succedunt, Coadjutores Coadjutoribus, sed ubique datur progenies vitiosior, isti de iniqua sua sorte queruntur, illi de sua retinenda, plus æquo sunt solliciti. Professi Coadjutores suos Sacerdotes ut clientes habere volunt. Coadjutores verò Professos, ut fratres. Sed cum apud Professos omnis sit potestas, ijdem evincunt facilè, & sub jugum Coadjutores mittunt, relegant ad vilissima quæque, à gubernatione amovent, in modum Plebejorum & rejectorum hominum tractant, dimissionem comminantur, omni suffragiorum jure interdicunt. Coadjutores vociferantur, non debere fratres dominari in Clero, vim istam esse, quæ diuturna esse non potest, primæ Societatis consuetudinem repetendam, una professione, æquali omnes firmitate in uno ordine fulciendos, adolescentibus evellendum ambitionis aculeum, non decere ex Apostoli verbis dominationem in Clero, proscribi oportere aliquorum decemviratus, qui strenuos, quos suis vitiis obstare viderint, ad expulsionem dejiciunt: Vt paria sunt Religionis onera, etsi dispares, pro

diversis

diversis meritis, sint honores, vita tamen religiosæ statum, eadem Professione ac solennitate votorum firmandum esse. Quid vetat Beatissime Pontifex jure Societatis antiquo, Societatis Sacerdotes ad unam professionem admitti? Quæ Societas, in qua dissocientur vota? discrepant status? diversa est Religio? Quomodo unus ordo, una Religio, in qua alij perpetuo ac solenni voto constant, alij nonnisi ad voluntatem præfixo, & ad arbitrium aliorum persistunt? Quomodo non duplex Religionis ordo, ubi duplex votorum conditio? Religiosi sunt Coadjutores, sed dimittendi ad sæculum, si Societati videbitur. Religiosi sunt professi, sed à Religione nunquam absolvendi: Secura in Professis vita, in Coadjutoribus anceps, & plena periculis; Hinc ingemuit & indoluit aliquando Clemens VIII. Pontifex maximus, cum audivit, eos, qui ad Professionem Societatis provecti essent, non aliter efferri, quàm si è Coadjutorum servitute erepti essent. Si una Religio, cur non una firmitas? si una omnium pietas, cur non una Religionis in omnes charitas? cur alios ut filios adoptat, alios ut mancipes, & asseclas frænat?

Consules ordini, Beatissime Pontifex, si jubeas, restaurato primo Societatis jure Sacerdotes omnes Societatis, ad professionem quatuor votorum admitti, nullum in Coadjutorem spiritualem cooptari, ut ad unam pietatem, & consentiens virtutis studium animos omnium una professio accendat. Superstes florebit simplicitas, frigescet ambitio, tranquillè tractabunt litterarum studia Scholastici Societatis, cùm tranquillum sibi sperabunt ætatis cursum, non minùs virtuti, quàm doctrinæ se debent, valedicent versutijs, & superiorum benevolentiam sinceritate non prosequutione sibi conciliabunt, non assuescent prehensationibus, & blanditijs, quæ omnem prorsus Religionis spiritum extinguunt: non adulationi servient, non illi observantiæ dabunt operam, quâ Professionem potius, quàm pietatem colunt. Satis acres sunt ad litterarum studia stimuli, subeundo doctorum hominum judicia, excellentibus tantùm ingenijs patens palæstra honoris litterarij, laurea, exedra, & alia eruditionis ornamenta, Minervæ tholo suspensa, suum ad gloriam ignem satis suscitabunt. Virtutem vero advocabit, & Religionem aspirabit Professio. Liberè & verè dicam, non ut Societati labem aspergam, aut ullius nomen proscissum velim, sed ut consulas Ordini Max. Pontifex, quem si non consentanei mores exceperint, in suum sponte exibit exitium.

Duo sunt, quæ vi apertâ in hunc Ordinem sese ingerunt, Ambitionis ardor, fastus, & astus, religiosæ simplicitatis fatum: quæ non sine acerbo luctu sentiunt inviti antiquiores & sinceriores Patres. Professorum potestas, immunitas, dignitas, ambitioni fomitem suggerit: Coadjutorum Patrum tenuitas, repulsa, abjectio, Professorum fastui obstetricantur, astum in nefastam simplicitatis lumini, lucem educunt. Professi Patres regunt ad arbitrium, hinc oboriuntur offucia: cæteros attollunt, vel deprimunt, ut collibitum fuerit: audax penes illos fandi suclamandique libertas, suppetit illis accurata rerum omnium provisio, eunt & redeunt itinere, equo, pecuniâ, & multo apparatu communiti. Sed quid peccant, per medias telas soluti erumpunt, opipara illis in congregationibus, magno sumptu, mensa paratur: egeant omnes, vexentur imperijs, versentur in omne latus, convicijs exagitentur, pœnis comminuantur: summi si Regnum teneat Professus, non est qui judicium ferat, felici loco stant omnia. Hæc videre possunt optimi religiosi, nec tamen pro religiosæ vitæ incolumitate vindicare possunt.

Túne Beatissime Ignatie sperâsti hujus notæ Professos? extincti sunt excellentes illi omnis virtutis genere Professi, nunc ad ambitionem pietas conversa: debent in domibus Professis arctissimam degere paupertatem, ac victum emendicare, contra, delibant optima quæque in Collegijs, usu possident exquisita, vestiuntur commodiùs, habitant laxiùs, utuntur fratribus ut pedissequis, silent rariùs, liberiùs loquuntur. Quàm conferti ad vestram Sanctitatem accurrunt, ut sine viatico, solâ Christi ope fulti, vel ad infideles, vel ad hæreticos mittantur? Scholasticos plures solent ad Indias dimittere, suo non obligatos voto, ipsi sponsionis rei, & quarto constricti voto, sospites se servant in paratioribus locis, & cum duriora & asperiora inferioribus prædicent, meliora & molliora sibi deligunt. Hæc cum prima B. Ignatij professione longè disconvenit vita, jam tamen Professis usitata, & Scholasticis in spem proposita.

Ecce Ambitionis artes: Professi sunt in apice splendidioris, & facilioris vitæ. Hic Scholasticorum scopus, ne hoc excidant honore, magistris assentantur, suis superioribus blandiuntur, dant auribus quod placet, dicunt referuntque quod arrideat, modestiores ex suis socijs, absimiles sibi, ab astuta illa consuetudine aversos, ad Coadjutores amandant. Vbi religiosus convictus, quæ Christiana vitæ perfectio? Artifices sæcularis prudentiæ nec dissimulationis expertes evadunt religiosi alumni. Professionem spirant, & sperant, ut suos superent fratres: vident patricios ad dignitates Professiont sibi

viam fecisse: hac attingenda est meta. Cum involarunt in arcem, præsunt Coadjutoribus Sacerdotibus eosque despiciunt, hujusmodi professi Rectares plectunt inclementer, pertinaci probra fodiunt, nullas cantlantia dant inducias, quibus gradibus ascendit ambitia, iisdem religiosa simplicitas demittitur, nihil pradest ad firmum & clarum Societatis statum obtinendum, pudentis ac sinceri animi moderatio: advocanda est industria, occultis nitendum est mochinis, versuta solùm emergunt ingenia: quia vaferrimus est hic digita signatur, conjiciuntur in illum ora & oculi, committuntur illi Collegia, si qua sunt res cum illustribus viris, ipsius consilia componuntur, laudatur quidem sed absens, & exul à Societate candido simplicitas, ne manum quidem ad illum verterint, qui nesciat simulare expressum: per hanc morum corruptolam quis illuceat virtutis dies? ubi vinculum? quod conjunctos religiosa necessitudine animos, devinciat? cùm nullus adsit expressus dictis & factis candor? Nihil in hominum cætu mutua illa, qua inter Societates intercedit, confidentia dulcius, nihil beatius, nullum gratius salatium are fideli, & consentienti pectore: si cura, & sollicitudo ambitionis se interserit, acescunt hac omnia, sapit fucus: est qui pigmentis bona decoloret sua, & malit imagine sinceritotis illudere quàm vera virtute ambire. Desertur religiosus habitus, sorpit secularis animus, immittit se blandus, & cum externa disciplina cansuescit, in aula, in cameris, in scholis, in porticu, in impluvio, in Æde, in suggestu, nusquam nan adest prudentia perversa genius, inepta gloriola prastigy, pia simplicitatis egentes, & ad astutiam verbi faciles irretit. Hinc illa totius arbis querela, astutos esse Iesuitas, non esse rudes versutia secularis. Hinc exigua dictis fides, suspiciones artificiorum satis firma, alienatio optimatum à Societate: subdifidunt de fidelitate respublica, Senatus regy de factione nimia conqueruntur, multa graviter incusant, scripta cautius interpretantur, & notant. Socios calliditatis potius tentanda, quàm eruditionis aut salutis accipienda studio explorant.

Perperam illa praclara munia, si evellitur ex animis hominum, sanctitatis opinia, si minus simplex, & à saculo parum remota Societas habeatur.

Nollem propterea Selectis viris, qui in Societate sunt, injuriam fieri, admiratus sum sapientiam & prudentiam Claudij Aquaviva Generalis, Mutij Vitelleschi assistentis camitatem, Fabij de Fabiis pietatem, Inctiniani Gonuensis doctrinam & integritatem, ut ne quàm plurimos alios citem; quorum nomina in diversis Provinciis illustria sunt, & ob clarissimas virtutes celebrata: sed ea vestra Sanctitati redhibeo reconcinnanda, qua multorum vel vitia, vel incuria pessundata sunt, & afflicta. Religiosa modestia placida demissio dimissa est? revocetur. Squallet ignara fraudis simplicitas? suo nitori restituatur. Insidiantur angues gemini, ambitio & versutia? suffocentur.

Postulant praterea sinceri Patres Societatis, ut innovetur statutum decem Patrum, quo res omnes ex majori suffragiarum pondere, ac numero, & nan ex unius definitione, concludi debebant. Qua ad institutionem anima spectant, ad morum examen, ad fidei stabilitatem, solus Pontifex Roman. etiam de sede motu proprio constituit, & dicta Roman. Pontificis Spiritus sancti afflatu inspirata, securè pronunciantur. Illi non caliga potest, non nubes eripere lucem, immotum est divina pollicitationis decretum, haresis ineluctabile fatum, Petri fidem deficere nunquam. Non habes Collegam Beatiss. Pater, & in Ecclesia Dei prasente semper & custadiente divina spiritu, à recta sapientia dimoveri non potes. Hanc possides potestatem, figendi refigendique motu proprio quod suggesserit in Ecclesia Deus. Non est in Religiosorum superiaribus similis authoritas: pracipere debent statuta fas non sit illis suorum rejectis suffragijs, pro arbitrio qua visa fuerint, imperare. Stent pluribus & melioribus sententijs, ne Rectores ac superiores Societatis in suo ardine parem cum vestra sanctitate sibi potestatem vindicent: nan est illis major promissa cælitùs gratia, quàm Ecclesia Episcopis, nihil tamen Episcapi, ac Diæceta in synodis sine suorum suffragijs decernunt: cur se subducent à communi jure, qui ad errorem proclives, ut cateri, in eandem jacti sunt humana infirmitatis aleam? cur in suis Collegijs affectent eam authoritatem, quam Roma & in universa Ecclesia summus Pontifex detinet? Vidi deceptos hoc errore Rectores aliquot, qui etsi Clemens Octavus sanxerit, ne quis Societatis, Sedem Apostolicam petens, per superiores à cœpta deturbaretur, tamen suos Romam petentes, ut summo Pontifici multa detegerent, injusto anathemate affixerunt, (non enim ligare poterant) & impatientes appellationis ad sanctam sedem diris devoverunt.

Hoc mihi semper suspectum fuit, atque esse debuit, Religiosos, qui se gloriantur summa Pontifici servire, & vivere, Pontificis tamen judicio nolle se sistere, ne de suis negotijs ac rebus certior fiat summus Pontifex pertimescere. Technas moliri omnes, ne canscius sit gubernationis, ducere crimini, si quis Pontifici castiganda proponat, proscindere

ver-

verbis, aspergere dedecore, quem viderint apud Pontificem esse, & sanctæ sedis Apostolicæ, & Ecclesiæ, ut par est, magis, quàm suæ dominationis; amantem. Ne nimij sint Societatis Superiores, ne plus æquo potentes, ex prima Societatis decreto, servandis suffragijs alligentur, nihil innovent, aut mandent, refragante Sacerdotum Collegio: nullus excepto Generali proposito, ultra triennium superior persistat. Non præsit ullus, quem vel congregatio, vel Collegiorum Professi non elegerint, nullus ad congregationem Generalem vel Provincialem proficiscatur, quem non statuerint Collegiorum Sacerdotes. Nec vestræ Sanctitati satis unquam cautum sit: inquirat de illis, audiat, probet, quid rerum agunt, num ut superiorum jus augeant, de vestra potestate aliquid detrahant: num putent, vestræ Sanctitatis esse, Religiosorum querelas rescire, leges ac disciplinam omnem ponderare: Subodoratus enim sum nescio quid, secularem nimirum appellabant Pontificem aliqui: Ignaros vitæ religiosæ Cardinales: eosdem esse sæculares, ac de obedientia religiosa, de mente, de consuetudine, de administratione sententiam ferre nonposse! Obstupui, nec nisi affensis auribus recessi, multa volutans animo, & hoc præsertim præsentes vestræ Sanctitatis oculos, quasi de specula prospicere debere, quo tam multa immunitates, tam magnæ facultates hujusmodi Religiosos efferre possint.

Superest, at inane otium, quod in aucta multis hominibus Societate, perniciosum est, utili ac religioso otio hauriuntur. Superfluis excursionibus arecti, ac lati vagantur ex illis plurimi: volitant per urbes, & ne sellis suis immorentur, occupationes externas quærunt, alienis distinentur negotiis; solemni tandem choro poterunt contineri. Si decantent officium, Beatissimè Pater, si concentum ament cœlestem, si rebus divinis adsint, si hoc genere religiosæ servitutis non eximantur, si die ac nocte bonas horas psalmodiæ impendant, otium futile, serijs impedimentis trudent, non salutationibus crebris, non protractis sermonibus sese effundent, non de Principibus, non de Prælatis curiosius inquirent. Rixæ, dicteria, admurmurationes, risus, de cœtu Societatis disijcientur, contentiones, quæ religiosos animos dedecent, cavillationes, (quod decurtatæ simplicitatis ludibrium?) & alia noxa amovebuntur. Si divino huic officio assuescent adolescentes Societatis sæcularia fastidient colloquia, non tenebuntur illa urbanitate sæculari, ad quam se instituere solent: synceriores & puriores gemitus Christo suo dabunt, non se vertent in illam verborum dissimulationem, ac varietatem, senes felicem obitum meditabuntur, habebunt in quo desertam senectutem consolentur, tædium cubiculi jucundissima divini cantus vicissitudine traducent in tranquillissimum otium: pax vigebit summa in Collegijs, non observabunt seculares, Societatis Religiosos, tam familiares & vagos: & ideò diligent magis. Sed istis omnibus reclamabunt aliqui. Qui? Maximè Pontifex? Quinam obsistent? qui professionem illam unam condemnabunt? qui debilitare suffragiorum vim? qui psalmodiæ obstrepere poterunt? illi, quos professio, at non religiosa perfectio delectat; qui soli decernere, qui student vivere liberi ab omni religiosa observantia. Quinam insurgent? illi, qui decem primorum Patrum institutionem sepultam esse cupiunt, qui nolunt in primam pietatem recurrere, quos pudet & tædet multos habere pares, multos professionis suæ Socios, qui se examinari, facta sua in judicium vocari, qui se ad obedientiæ ordinem redigi pertimescunt. Romæ numerantur fermè quingenti: si liberè loqui possent, nec impedirent pauci philantiæ & honoris sui tenaces, primos decem primorum Patrum mores reposcerent, Professionem unicam, jus commune suffragiorum repeterent, & solemnem celebrarent chorum in locum illius, quam retinent molestissimæ, optimis quibusque pomeridianæ & pomeridianæ & vespertinæ recreationis: quàm parum abest, quin jam congregationis statuto sustulerint.

Hanc repetunt primæ Societatis redintegrationem selectissimi è Societate Religiosi. Vestræ Sanctitati gratias agent immortales, si ambitionem, ac versutias excedere jubeat, auream sibi gratulabuntur vestro Pontificatu redijsse pietatem, suo æquitatem sessuram loco, reperta primæ Societatis fundamenta, statum erectum. Potuit à Professis indifferentium Ordo, à Beato Ignatio institutus, abrogari, expunctus est collateralis à Collegijs, quem B. Ignatius ad temperandam Rectorum potestatem, Rectoribus opposuerat, Collateralis Patris istius consortium Rectores, ut potestati suæ adversum extinxerunt: cur non ab iis pari ratione Coadjutorum inutilis gradus auferetur? Cur non à vestra Sanctitate (cum soli cænodoxiæ, & propriæ amantes dignitatis hoc facere recusent.) Sacerdotum Coadjutorum gradus obliterabitur? Plures & meliores erunt in Societate viri, si omnes professione digni esse debebunt: Confessarios & Coadiutores Societas habebit præstantiores. Quid mirum si examinari volunt Episcopi Iesuitas, ne indigni confessiones audiant? nimirum Coadjutores Sacerdotes ad id muneris dantur, quibus interdictum est studere, qui repulsi sunt à scientiis, vel quòd genere viles essent (quod heu inter Religiosos discrimen?)

reum? quid tam inhumanum? quàm à Sacerdotum Religiosorum cœtu abactos optimos viros, inhospitis & immitibus linguis proscindi? filios de matris uberibus violentâ dejectione ad solum allidi? Quid ita à Societate abhorret, cujus omnes socij dicuntur, quàm ista, non ex primorum Patrum Societatis instituto, non ex Beati Patris Ignatij studio, inducta conditionis dissimilitudo? vitæ disparitas, religiosæ vocationis incertitudo, morum discrepantia: disciplinæ discrimen, onerum & laborum sors disiunctissima? si qui recurrere audent ad sanctum Pontificem, & quæ animadvertunt proponere decreverint, inconstantiæ, & levitatis notâ inuruntur, in desertionis & Apostasiæ crimen ac suspicionem pertrahuntur, tam assiduis & acerbis molestijs premuntur, ut etiam opprimantur. Vnde hæc malorum Ilias? qua parte certè fatalis illa Monarchia transcendit muros, quà certè dejecta strues, quà plena Professis potestas, ac libertas patet. Rogitabunt quis sim, ut ille Homericus, patria mihi omne solum, in quo Iustitia & pietas sedent: Ego Theophilus vester, qui quod olim Athenienses magno Pompeio, ita hac schedula, quid petant, quid obtestentur à vobis optimi Religiosi, manifestum facio. Non sum is, qui quæram, quid Tyridatem terreat, paci studeo, & musis meis, nec tamen quasi qui ad Lucrinum conchas, ita tempus eludo, Catholicis Regibus, patriæ & amicis meis servio, & fidem servo, patriæ obsequor, cujus querelas expono, amicis adsum, quibus hanc operam præsto. Rem justam exposcimus. Ordinem Iesuitarum restitui in primogenium vigorem; quid æquius? jus abrogari, quo abutuntur in suam perniciem Religiosi, quid justius? Religiosos cum Religiosis convenire, quid congruentius? communi lege obstringi, quid cautius? charitatis necessitudinem servare, quid mansuetius? Deo & Religionis cultui vacare, quid salubrius? Quinque primis annis, cum sub decem primorum Patrum legibus viguit Societas, unica Patrum tenebatur Professio, omnes eodem Religionis jure potiebantur, iisdem quoque votis solemnibus sese Deo consecrabant, non erat novus Coadjutorum Sacerdotum gradus, qui cum solennibus votis astricti non sint, è Societate cum videbitur dimitti possunt, quidquid in ea temporis, etiam si triginta annis perstiterint. Non erat hæc Religiosorum Sacerdotum forma, quorum status ex mero superiorum arbitrio pendet, non illa Malea, non Syrtis periculosius scopulus, non hoc votorum discrimen: ex quo magna est in Societate perturbatio, quæ in prima ejusdem institutione inaudita erat, cum secundum jura solita Religionum, una duntaxat Professio colebatur. Præfigatur iterum justitiæ & pacis Regula, unius Professionis vinculo, nemo queretur de perpetua vitæ suæ inconstantia, nemo vicissitudinem rerum pertimescet. Sperabunt Scholastici post aliquos annos Professione statuta, certum à Religione amoris fideique pignus, non alienas vestigabunt artes, unicam virtutem colent, ut Religiosa professione & solennitate non sint indigni. Qui dimittentur, maturè exhibunt, nulla solenni obligatione constricti, & eo probationis tempore, quo quidem secundum Beati Patris Ignatij institutum, etsi devincti simplicibus votis, non debent tamen aliud testari, quàm se Candidatos esse Societatis, & in eam ingredi velle. Desinent tum à nobilibus, tum plebeis familijs frequentes querelæ, quæ hoc obtrudunt Societati, liberis & adolescentibus suis uti quamdiu placet, & tum, ubi avertit sententiam Superior aliquis infestus, torqueri suos miris modis, consultò duris Imperijs onerari, & nulla habita ratione contempta pridem pristinæ fortunæ, rejecta rei familiaris & desertæ domus, de Societate hostili animo deturbari. Qui erunt adhuc Scholastici, vel perficient se, & proficient, vel si deficere malint, & à possessione abhorreant, non inviti, & sine parentum offensione ad sua revertentur antequam ad Sacerdotium pervenerint: stabilienda est altera, quæ erat in prima gubernatione ex primorum Patrum statuto moderatio, videlicet ut suffragijs jus suum reddatur. Rector, Provincialis, Generalis in suos subditos omnem potestatem exercent, suis sententijs, quæ occurrunt, omnia definiunt, aliquorum audiunt sensa & monita, sed tamen ipsi soli quasi Dynastæ & Monarchæ, authoritate summâ, & arbitrio suo constituunt. Cur antiquiores in Collegijs de sententia rogabuntur? Cur ad suffragia ferenda vocabuntur, si unico Rectoris suffragio, velint, nolint, stare oporteat? Si quod velit Rector, id aperiet ac significabit, quod reticere voluerit, occultum silentio teget, nec mandabit effectui, nisi quod ipse apud se defixerit? Si quem ex suis ille pollens Rector odio ac malevolentia insectetur, quis temperet hominem? si fallere velit, & prævaricari, quis deteget dolos? si res Collegij dissipet, quis convincet criminis? si plura in suos usus sibi arroget, quis commonefaciat liberè? si à lege aberret, quis exolutum omni lege reprehendet? si quid in Ecclesiam, si quid in Principem ausit, quis velit hunc hominem judicare, quem intelligit si infestum habeat, gravia & acerba quæque sibi perferenda? Quàm multi ex Societate Davidicum illud non sine

lachrymis repetunt, imposuisti homines super capita nostra. Qui sunt isti homines? infirmi ut homines proprys dediti commodis; non ut illi Staict ad labarum perpeßionem fortes ac duri, sed inclinantes quò praponderant? sensus, & ad facilioris vita usum ac fruitionem non indociles: qui homines? deteriares an meliores Paulo Apostolo? Credo nan meliores; qui colluctantem adversus carnem spiritum experiuntur, qui timere debent, ne fiant reprobi. Cur ijs omnis in Religiosos potestas? cur res collegii omnes, sacras ac profanas ex propria sententia statuent? Patrum sequentur vel respuent pro ut viderint, definitiones? Quis dicet incolumem diu Societatem, si tantùm Rectores exspatiari, si nullis finibus imperia sua coërcere, si nullis metis obedientia jura velint terminare? Propterea S. Pontificem urgere solent, ut huiusmodi principatum authoritate Apostolica communiat, ne si consensus Principum, ac populorum expectetur, tanta, tamque absaluta dominatio exscindatur. Sed neque hoc tantum extorquent, verùm si quos excelsi animi id ægrè ferre senserint, austerè habent, consiliis suis abigunt, immoderata severitatis tarmento exagitant, quasi noxia capita, huc illucque disijciunt, Romana prafectione interdicunt, non expedire, aiunt, nec tutum esse sancto Pontifici ad hac detegenda se sistere. Rescire potuistis Augustißimi Principes, quis fuerit animus illorum Rectorum, qui Religiosum optimum de palatio Regis Hispania, ipso Rege nesciente, abripere moliebantur: Hinc illa ad Clementem octavum querela, qui Patrem Claudium Aquavivam Generalem in Hispaniam ire jußit, ne Regibus auferretur Cliens, ne ulla integerrimo Patri fieret injuria. Si nota, si calculi patrum vim haberent, si vigerent suffragia, non efferrentur ad hos animos, non hoc tentarent, non hos fluctus immiti suo tridente commoverent, non tot Religiosas ad scopulos impellerent, è quibus nan nisi facto naufragio confractas tabulas, ac vix harentes educere possunt.

Queruntur denique viri Nobilißimi, Religiosos, quibus nulla sacularis cura incumbere deberet, sollicitos tamen esse de gubernatione Principum, de statu: falcem immittere in alienam segetem, humana tractare, cùm divina deberent; certius ea cognoscere, qua in adibus Regijs dicta vel facta sunt, quàm qua in suis Callegijs sub umbra litteraria: paratiores viderint audiant Romanúsne superbas invida Carthaginis everterit arces, quàm quid ad promovendam fidem Episcopi, sui vel alij Religiosi excogitent, aut aggrediantur: non convenire Patres Societatis ad publica pietatis munia, ad indictas supplicationes non adesse, quamvis nec Cænobita sint, nec Monachi, nec solitudinis cultores: imò ne Religiosi quidem professi; nisi admodum pauci: percurrere tamen vicas, obire civitates, obambulare in compitis, spectatores esse religiosa Pompa, cujus actores esse respuunt in communi sanctitatis theatro, cujus cultum, ut suis moribus absimilem, exercere incommodum sibi esse existimant. Quod tam prasens cansilium ad inanes illas curas exinaniendas? qua tam utilis & religiosa cura? illa nimirum, quam Basilius, Ambrasius, Gregorius Magnus, & multis retro seculis Patres veris religiosis antiquam & solennem esse voluerunt: decantanda destinatis horis sancta Psalmodia consuetuda, continua indivina Hierurgia, & ministerijs sacris occupatio. Si choro detinerentur Iesuita, puderet otiari, cùm id muneris prastandum esset; nec tam multi patres à litterarum studijs, & ab omni Collegiarum cura rejecti familiares congressus quarerene, quibus extrudant tempus, & cubiculi mora se redimant: haberent, unde divini spiritus solatium persentirent, publicum illud Dei cum haminibus colloquium, ut fatigationis & laboris amnis levamen, falices èxperirentur, & tam secura ac pura cum Dea conversatione recreati, nihil de sacularium societate, convictu, de aucupandis sermonibus cogitarent. Hac tria sunt, Principes, qua pro Societatis restauratione necessaria suaserunt mihi ipsi religiosi patres Societatis, ut proponerem, ne quis quasi ex pseudathyra egressam orationem meam cantumeliosè abjiciat: Nullus est, si sana mentis, qui pulcherrimum istum & utilißimum ordinem deturbari velit, sed imprudens & indignus sit ille arbiter, qui neget ad primam frugem revocari debere, pacis ac virtutis leges ijs repetendas abnuat; qui prima sua Regula usu ac fructu spoliati, non sine ingenti mæstitia testantur, penè se alios à primis suis Patribus ac degeneres exijsse. Vna & aquali omnium prafeßione) Augustißimi) ut jura communia sanciunt, & primi Societatis patres valuerunt, pacem, aqualitatem, sinceritatem ordini restituite, suffragiorum vi ac potestate dignitatem, libertatem, ac res Societatis servate. Decantatione psalmodia, Religianem, pietatem ac sanctitatem Societatis tueamini.

CASPARI HAYVODI
ANGLICI IESVITÆ SVPPLICATIO PRO EIVSdem Ordinis Reformatione.

CAspar quoque Hayvodus Anglus, & Iesuitarum Anglorum tum in Anglia, tum extra ob animi dotes,& naralium honestatem celebratissimus ante aliquot annos Neapoli dicitur mortem obijsse. Is postquam in Societate Iesu annos triginta unum egisset, & ejusdem Societatis per annos viginti tres professus esset, & per tantum temporis suorum Iesuitarum mores, & procedendi modum, ut ipse ait, in omnibus ferè Christiani Orbis Regionibus expertus esset, jam senex, totius Provinciæ Neapolitanæ professus (uno excepto) omnium antiquissimus esset, zelo ductus Societatis suæ ad patrem Claudium Aquavivam Propositum generalem scripsit petens, ut ipsum juberet Romam venire: Habere enim se multa, quæ illi coràm ediceret in bonum Societatis, cujus infirmitatibus mederi cupiebat, antequam aliquis Societatis vel adversarius, vel Apostata ejus defectus publicaret.

Ne verò pater Generalis rem levem,aut negligendam hanc illius petitionem existimaret, argumenta eorum, quæ compluria coràm dicenda habuit,ad hæc quæ sequuntur capita revocavit,& Romam ad Patrem Generalem misit anno 1590.

1. Dicta, & facta publicè circa primatum summi Pontif. fidem sedis Apostolicæ, & potestatem illius.

2. De modo procedendi superiorum in Societate in gravissimis Christi causis, in quibus mori tenebantur potius quàm sic prodere veritatem.

3. Concernit admiranda in administrando Sacramento Pœnitentiæ, & varias superiorum ordinationes in eadem materia.

4. De periculosis Dogmatibus & doctrinis inauditis,quas (licet multa ejusmodi intelligat) tamen nunquam tales audivit Reverentia vestra.

5. Aperientur multa, eaque periculosiora,& contradictoria nostrorum in dictis & factis circa negotia maxima Christi & Ecclesiæ.

6. Continet stupenda de Societate in dictis factis tum Superiorum, tum aliorum, ad exaltationem Societatis nostræ.

7. Concernit varia negotia circa justitiam & injustitiam.

8. Quod multis in locis de spolijs Amalech, & Iericho fortè nostris adhæserunt (nesciente vestra Paternitate) ut metuendum sit, ne tangatur anathemate.

9. De mala fide Superiorum Societatis, tum in mandandis suis subditis, tum in relationibus ad Provinciales,& Provincialium ad Patrem Generalem, & litteris intercipiendis.

10. Concernit quasdam evasiones, quibus se defendunt in tenebris, ne in lucem veniant, & illis remedium afferatur.

11. De falsitatibus, Signis & Miraculis, narrationibus & mirandis, quibus non solùm apud nostros, sed etiam apud exteros Societatis dignitatem extollunt, de quibus necesse est, ut veritas manifestetur, aliter metuendum est, ne veniat exitium Societatis.

Hisce & hujusmodi litteris ad Patrem Generalem semel atque iterum scriptis P. Caspar nihil responsi ab illo habere potuit, nisi molles & frigidas quasdam excusationes, scilicet, ob advenrantes ad Congregarionem Generalem instantem Procuratores tantas esse angustias domûs & camerarum parvitatem, ut locus non esset P. Casparo recipiendo.

Ea tempestate D. Ludovicus Adoenus Anglus piæ memoriæ Episcopus Casanensis in Curia Roman. sanctiss. D. Nostri assistens Regularium omnium visitationi & & reformationi præfuit, cui P. Caspar notus à multis annis, & carus fuit, quapropter P. Caspar cernens se zelumque suum à P. Generali suo contemptum esse, ad Episcopum Casanensem tamquam Regularium Reformatorem, & Pontificis Regularium causis-assistentem scripsit, & exemplar suarum litterarum ad Patrem Generalem unà cum Patris Generalis ad illum responso misit,petens, ut Pontifici rem totam insinuaret,&,si videretur,se Romam vocari cura-

eutaret ad reddendam summo Pontifiei de his omnibus rationem, sed in hac re & secreto, & festinatione opus esse, perieulum enim esse maximum, nc Patres sui Iesuitæ, qui tantum pollent, & omnia scrutantur in Curia Romana, re comperrâ summi Pontificis jussum anticipent, & se longiùs aliquo ablegent, ut in conspectum Pontificis unquam venite illi impossibile sit.

Interea temporis P. Caspar nactus hominem C. P. Iosephum à Costa Hispanum Iesuitam, qui plurimùm pollebat apud Nuncium in Vrbe Catholicum, ad Pontificem scripsit litteras, quæ summam rerum continebant, quas D. Nuncius in Vrbe Catholicus summo Pontifiei porrexit, is antem fuir Dux de Sessa.

Pontifex & verbis Episcopi Casanensis monitus, & ipsius P. Caspari litteris exeitatus, rem putat non esse negligendam. Antequam tamen P. Casparum Romam venire juberet, mandat Nuncio suo Neapoli agenti, ut P. Casparum Hoyvodum Iesuitam ad se accersitum audiret. Nuncius hominem accersit, mandara summi Pontifiei exponit, his de rebus differentem & pluries, & singulis vicibus per aliquot horas audit. Quid Iesuitæ? illicò susploantur, illicò rem subolent. Quid multa? effectum est Neapoli, ut D. Nuncius Apostolicus perterritus P. Casparum desereret, Romæ verò ut Pontifex persuasus, hunc P. Casparum insanire, & ab illo Romam vocando desisteret.

Pater Casparus cernens, se quidem à Domino Nuncio Apostolico & derelictum, & sanctissimum hac falsa suggestione delusum, scripsit ad Episcopum Casanensem, se quidem æquissimo animo ferre, quod zelus suus pro Domo Dei non successerit, sufficere enim sibi, quod functus sit, quod potuit, officio viri benè cupientis Societati suæ & Ecclesiæ Catholicæ, reliquum quod est, se Deo committere, demirari tamen se tam ineptam stropham, quâ Patres sui per sanctissimum Dominum deluserant: nam inquit, si me stultum sanctissimum Dominum nostrum alloqui sivissent, Pontifex sapientissimus me desipientem esse in primo congressu statim deprehendisset & rejecisset cum magno Patrum nostrorum honore, & conscientiæ testimonio, constituisset enim illos sic insontes esse, ut neminem invenirent reprehensorem nisi unvm insanum. Hæc P. Caspar in literis suis ad Episcopum Casanensem.

FINIS.